SUTTAPITAKE
KHUDDAKANIKĀYE
KHMER

15TH INTERNATIONAL TIPITAKA
CHANTING CEREMONY
BODHGAYA, INDIA

Dhammagiri Pāli Ganthamālā

Khuddakanikāye

Khmer

Sections: Mahāniddesapāḷi

Suttapitake Khuddakanikāya
The Pali Text of Chaṭṭha Saṅgāyanā in Khmer Script
Suttapitake Khuddakanikāya

Printed for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
11F, No. 55, Sec. 1, Hang Chow South Road, Taipei, Taiwan, R.O.C.
Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415
Email: overseas@budaedu.org
Website:http://www.budaedu.org
Mobile Web: m.budaedu.org
This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.

សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

Printed in Taiwan

DEDICATION

Homage to the Buddha, Dharma, and Sangha!

Here under the sacred Bodhi Tree, where Bhagavan Buddha Shakyamuni brought the blessings of Enlightenment into our world, the Mahasangha from eleven countries has assembled once again to recite the Tipitaka. The teachings we commemorate here were spoken to the Sangha at various places in India. They were affirmed by five hundred Arhats who assembled at the Satipattana cave in Rajgir a year after the Blessed One passed into Parinirvana. Led by Mahakassapa, Ananda, and Upali, the noble Arhats, empowered with full recall of all they had heard, recited the teachings and confirmed them as the true words of the Tathagata.

Since this first great council, the Sangha has kept alive the memory of the Buddha's presence and faithfully transmitted the Four Noble Truths and the Eightfold Path in all directions. From their dedication, four major traditions took form and gave rise to eighteen schools. While they emphasized different aspects of the teachings, all relied on the Three Jewels

as the only refuge from the ever-present miseries of Sarvam Dukkam.

Transcending discrimination based on caste and culture, the teachings won the support of the Chakravartin King Ashoka, who recognized the importance of the Dharma and sponsored its transmission throughout his vast empire and beyond, to Sri Lanka and Myanmar, to Kashmir, to lands beyond the Indus, and to Kashgar and Khotan. Through acts of faith and through edicts and inscriptions, Ashoka encouraged people of all regions to awaken faith in the Buddha, cultivate virtue, and practice the Eightfold Path.

For centuries, even as empires flourished and passed away, the Dharma continued to unfold its blessings in land after land. In China, Tibet, and Mongolia; in Korea and Japan, and in all parts of Southeast Asia, the grace and balance inspired by virtuous action manifested in the shapes of temples and stupas, in images of the Enlightened Ones, and in depictions of the Buddha's great actions in this and previous lives. Through the devotion and dedication of countless great beings that transmitted the Dharma across the earth, this Aryadesha is renowned as the spiritual heart of our world. To this day, the pulse of enlightenment still beats within this sacred ground.

We are fortunate that of all the early Dharma traditions, the living lineages of two schools remain: Sarvastivadin, within the Vinaya of the Mahayana traditions, and Theravadin, vital today in the Sanghas of Bangladesh, Cambodia, Indonesia, India, Laos PDR, Myanmar, Nepal, Sri Lanka, Thailand and Vietnam. It has long been my dream that these streams of Sangha would return to Bodh Gaya after an absence of seven hundred years, to bear witness to the Buddha's message of harmony and peace.

Since 2006, the Light of Buddhadharma Foundation International has acted as the primary sponsor of this gathering of the Theravadin Sanghas. Now, in our 15th anniversary, we congratulate all the great Venerable masters and their lay devotees for their exemplary commitment to spreading the Dharma teachings to many parts of the world. We would also like to congratulate the International Mahasangha for organising this ceremony along with the International Tipitaka Chanting Council. We are also grateful to the Bodhgaya Temple Management Committee and the Government of Bihar for their gracious assistance in facilitating this auspicious gathering. These ceremonies are a great symbol of World Peace and help to free us from the bondage of karma and klesha. We have 25 more years to complete the entire 84000 teachings in Pali under the Sacred Bodhi Tree.

We are also grateful to the Corporate Body of the Buddha Education Foundation in Taiwan for printing this volume as a free gift to all lay devotees. Such noble actions are indeed a great cause for all of us to rejoice especially in recognizing their generosity to share the teachings for the benefit of all.

In this chaotic, materialistic world, ruled by self-interest and greed, people everywhere can benefit from prayers that wish all beings freedom from suffering and freedom from thoughts and actions that lead to suffering for self and others. Joined together in this most sacred place, the voices of many cultures can resound as one, reciting Lord Buddha's words that support health and tranquility, easing the force of desire and aggression and promoting harmony and balance in these stressful times of rapid change. Everywhere, people who become disheartened or disillusioned can look for inspiration to the Bodhi Tree and the Mahabodhi Temple, our shining stars that illuminate the way to peace and harmony. It is our great good fortune that we, as humble laypersons, have been granted the honor of supporting these historic assemblies. They manifest the blessings of the Dharma and fill us with hope that the merit generated here will encourage the awakening of more enlightened beings for the benefit of the earth, the

environment, and people everywhere. In these turbulent times, they remind us that there is no need to continue wandering, lost in this samsaric realm. Help is close at hand; the teachings that can awaken us are still here, and we who understand their value must not let them pass away. It is our duty to support the Sangha and keep these teachings alive through our practice and devotion. We pray that we may continue to support these ceremonies as they carry significant blessings for the world.

I am grateful to the leaders of the Sangha for allowing me this opportunity to commemorate the Lord Buddha and honor the beauty of his heritage. I thank my daughter Kunzang Wangmo Dixey and her team, who has coordinated these assemblies over the last fourteen years. May the offering of this year's printed volume of the Khuddakanikāya be received with the great wish that these precious teachings continue to be recited by the Mahasangha for the benefit of all beings. May the sound of the Buddavaccana be loud and heard throughout all realms!

Sarvam Mangalam

Tarthang-pa Kunga Gellek Yeshe Dorje

Tarthang Rinpoche

Founder of the Bodh Gaya Monlam Chenmo,

World Peace Ceremony

Founder, Light of Buddhadharma Foundation International

June 2019

www.lbdfi.org

Note on Pronunciation of Pāli

Pāli was a spoken language of northern India in the time of Gotama the Buddha. It was written in the Brāhmi script in India in the time of Emperor Asoka and has been preserved in the scripts of the various countries where the language has been maintained. In Roman script, the following set of diacritical marks is used to indicate the proper pronunciation.

The alphabet consists of forty-one characters: eight vowels, thirty-two consonants and one nasal sound (niggahita).

Vowels: a, ā, i, ī, u, ū, e, o

Consonants:

Velar: k, kh, g, gh, ṅ

Palatal: c, ch, j, jh, ñ

Retroflex: ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ

Dental: t, th, d, dh, n

Labial: p, ph, b, bh, m

Miscellaneous: y, r, l, v, s, h, ḷ

Nasal sound (niggahita): ṃ

The vowels a, i, u are short; ā, ī, ū are long; e and o are pronounced short before double consonants: mettā, khetta, koṭṭha, sotthi; and long before single consonants: deva, senā, loka, odana.

a is pronounced like ‘a’ in ‘about’;
ā like ‘a’ in ‘father’;
i is pronounced like ‘i’ in ‘mint’;
ī like ‘ee’ in ‘see’;
u is pronounced like ‘u’ in ‘put’;
ū like ‘oo’ in ‘cool’

Consonants are pronounced mostly as in English. The consonant c is pronounced as ‘ch’ in ‘church’. All the aspirated consonants are pronounced with an audible expulsion of breath following the normal unaspirated sound. Therefore th is not as in ‘three’ but more like the sound in ‘Thailand’, and ph is not as in ‘photo’ but rather is pronounced ‘p’ accompanied by an expulsion of breath.

The retroflex consonants, ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ are pronounced with the tip of the tongue turned back; whereas in the dental consonants, t, th, d, dh, n it touches the upper front teeth.

The palatal nasal, ñ, is the same as the Spanish ‘ñ’, as in ‘señor’. The velar nasal, ṅ, is pronounced like ‘ng’ in ‘singer’ but occurs only with the other consonants in its group: ṅk, ṅkh, ṅg, ṅgh. The pronunciation of ṃ is similar to ṅ but occurs most commonly as a terminal nasalization: ‘evaṃ me sutaṃ’. The Pāli v is a soft ‘v’ or ‘w’ and ḷ produced with the tongue retroflexed, is almost a combined ‘rl’ sound.

Double consonants are very frequent in Pāli and must be strictly pronounced as long consonants, thus nn is like the English ‘nn’ in ‘unnecessary’.

ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រៀបភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស
បឋមភាគ
៦៤

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឆរាជាធិបតី ហ្ស ក្រ
សម្តេចព្រះមហាសង្ឆរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ព. ស. ២៥៥៣

SUTTANTAPIṬAKA

KHUDDAKANIKĀYA

MAHĀNIDDESA

PAṬHAMABHĀGA

64

សម្តេចព្រះអតិសីរីសុគន្ធាមហាសង្ឆរាជាធិបតី ប៊ូ ត្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឆរាជ នៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំប្លាយ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធធម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈ ក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ននេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេសម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើបយើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុបមិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេចព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួលពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឆបូជា ។

សូមសេចក្ដីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្ដីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខទៀតផង ជាកិយ្យោភាពតរៀងទៅ ។

វត្តបឋុមធ. ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

ប៊ូ-ត្រី

VATT Botum Dhammavutt Sangkat Chatumuk Khan Daun Penh P.Penh

Printed for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.
Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415
Email: overseas@budaedu.org
Website:http://www.budaedu.org
Mobile Web: m.budaedu.org
This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.
សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

សេចក្តីណែនាំក្នុងការអាន

១) ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយតួទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

*-ពាក្យខ្មែរ: **សម្ល** ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ **ល** គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈ **ម** ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ **សម្ល** ។*

*-ពាក្យបាលី: **ត**ស្ស **ស** គឺ **ត**ស្ស ។*

២) ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្តេចព្រះសង្ឆរាជជោតញ្ញាណ (ជួន-ណាត) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

*៣) ចំពោះ **សន្ធឹកច្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ** ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។*

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បឋមភាគ

៦៤

៣. ស ២៥០៤

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តេរសមោ ភាគោ

 នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

អដ្ឋវគ្គិកោ

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

[១] កាមំ កាមយមានស្ស តស្ស ចេ តំ សមិជ្ឌតិ
អទ្ធា បីតិមនো ហោតិ លទ្ធមច្ចো យទិচ্ছតি ។
[២] កាមំ កាមយមានស្សាតិ កាមាតិ ឧទ្ធានតো
ទ្វे កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។

កតមे វត្ថុកាមា ។ មនាបិកា រូបា មនាបិកា
សទ្ទា មនាបិកា គន្ធា មនាបិកា រសា មនាបិកា
ផោដ្ឋព្វា អត្ថរណា បាបុរណា ទាសីទាសា អជেឌ្ឌកា
កុក្កុដសូករា ហត្ថិគវាស្សវឌ្ឍវា ខেត្តং វត្ថុ ហិរញ្ញ
សុវណ្ណំ គាមនិគមរাজধানিযো រដ្ឋញ្ច ជនបদো ច
កোសো ច កোষ্ঠাগারঞ্চ យំকিঞ্চি រជនীយវត្ថু
វត្ថុកামা ។ អបិচ អតីតা កামা អនাগতা កামা

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

តេរសមភាគ

សូមនមស្ការព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គនោះ ។

អដ្ឋវគ្គិក:

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

[១] *(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) កាលសត្វប្រាថ្នាកាម បើវត្ថុ នោះសម្រេចដល់សត្វនោះ សត្វមែងមានចិត្តប្រកបដោយ បីតិពិត (ព្រោះ) សត្វប្រាថ្នានូវវត្ថុណា បាន (នូវវត្ថុនោះ) ។*

[២] *ពាក្យថា កាម ក្នុងពាក្យថា កាលសត្វប្រាថ្នា កាម ដូច្នេះ បើតាមឧទ្ទាន បានដល់កាម ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។*

ពួកវត្ថុកាម ដូចម្តេច ។ រូបជាទីគាប់ចិត្ត សំឡេងជាទីគាប់ចិត្ត ក្លិនជាទីគាប់ចិត្ត រសជាទីគាប់ចិត្ត ផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត កម្រាល គ្រឿងស្មៀកពាក់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះឈ្មោល សេះញី ស្រែ ចម្ការ ប្រាក់ មាស ស្រុក និគម រាជធានី ដែន ជនបទ បន្ទាយ ឃ្លាំង និងវត្ថុដែលគួរត្រេកអរ ណាមួយ ឈ្មោះថា វត្ថុ-កាម ។ មួយទៀត កាមទាំងឡាយជាអតីត កាមទាំងឡាយជាអនាគត

បច្ចុប្ផន្នា កាមា អជ្ឈត្តា កាមា ពហិទ្ធា កាមា អជ្ឈ-
ត្តពហិទ្ធា កាមា ហីនា កាមា មជ្ឈិមា កាមា បណីតា
កាមា អាចាយិកា កាមា មានុសិកា កាមា ឧិញ្ញ
កាមា បច្ចុបដ្ឋិតា កាមា ឧិម្ហិតា កាមា បរេឧិម្ហិតា កាមា
បរិក្ខហិតា កាមា អបរិក្ខហិតា កាមា មមាយិតា កា-
មា អមមាយិតា កាមា សព្ពេបិ កាមាវចរា ធម្មា
សព្ពេបិ រូបាវចរា ធម្មា សព្ពេបិ អរូបាវចរា ធម្មា តណ្ហា-
វត្ថុកា តណ្ហារម្មណា កាមនីយដ្ឋេន រជនីយដ្ឋេន
មទនីយដ្ឋេន កាមា ឥមេ រុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។

កតមេ កិលេសកាមា ។ ឆន្ទោ[១] កាមោ
រាគោ[២]កាមោ ឆន្ទរាគោ កាមោ សង្កប្ផো កាមោ
រាគោ កាមោ សង្កប្ផរាគោ កាមោ យោ កាមេសុ
កាមច្ឆន្ទោ កាមរាគោ កាមនន្ទិ កាមតណ្ហា

---

១ តត្ត ឆន្ទោតិ ទុព្ពលរាគោ ។ ២ រាគោតិ តតោ ពលវតរោ ។ អដ្ឋកថា ។

កាមទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន កាមទាំងឡាយជាខាងក្នុង កាមទាំងឡាយ ជាខាងក្រៅ កាមទាំងឡាយទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ កាមទាំងឡាយ ថោកទាប កាមទាំងឡាយជាកណ្តាល កាមទាំងឡាយដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ កាម ទាំងឡាយ មានក្នុងអបាយ កាមទាំងឡាយ មានក្នុងមនុស្ស កាមទាំង-ឡាយជាទិព្ធ កាមទាំងឡាយ ដែលតាំងឡើងឯង កាមទាំងឡាយ ដែល ខ្លួននិម្មត កាមទាំងឡាយ ដែលអ្នកដទៃនិម្មិត កាមទាំងឡាយ ដែល បុគ្គលហួងហែង កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលមិនបានហួងហែង កាមទាំង-ឡាយ ដែលបុគ្គលរាប់អានថាជារបស់អញ្ជ កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គល មិនរាប់អានថាជារបស់អញ្ជ ពួកធម៌ជាកាមាវចរទាំងអស់ក្តី ពួកធម៌ជា រូបាវចរទាំងអស់ក្តី ពួកធម៌ជាអរូបាវចរទាំងអស់ក្តី ដែលជាវត្ថុនៃតណ្ហា ជាអារម្មណ៍នៃតណ្ហា ឈ្មោះថា កាម ដោយអត្ថថា គួរប្រាថ្នា ដោយអត្ថ ថា គួរត្រេកអរ ដោយអត្ថថាគួរស្រវឹង ទាំងនេះហៅថា វត្ថុកាម ។

ពួកកិលេសកាម ដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ឈ្មោះថាកាម សេចក្តី ត្រេកអរ ឈ្មោះថា កាម សេចក្តីត្រេកអរដ៏មានកម្ទាំង ឈ្មោះថាកាម សេចក្តីត្រិះរិះ ឈ្មោះថាកាម តម្រេក ឈ្មោះថាកាម តម្រេកដោយការ ត្រិះរិះ ឈ្មោះថាកាម បានដល់ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម ក្នុងកាមទាំង-ឡាយ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាម សេចក្តីរីករាយក្នុងកាម តណ្ហាក្នុងកាម

កាមស្នេហោ កាមបរិឡាហោ កាមមុច្ឆា កាមជ្ឈោ-សានំ កាមោឃោ កាមយោគោ កាមុបាទានំ កាម-ច្ឆន្ទនីវរណំ ។

អទ្ទសំ កាម តេ មូលំ សង្កប្បា កាម ជាយសិ

ន តំ សង្កប្បយិស្សាមិ ឯវំ កាម ន ហេហិសិ [១] ។

ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ កាមំ កាមយមានស្សាតិ កាមំ កាមយមានស្ស ឥច្ឆមានស្ស សាទិយមានស្ស បត្ថយមានស្ស បិហយមានស្ស អភិជប្បមានស្សាតិ កាមំ កាមយមានស្ស ។

[៣] តស្ស ចេ តំ សមិជ្ឈតីតិ តស្ស ចេតិ តស្ស ខត្តិ-យស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា វេស្សស្ស វា សុទ្ទស្ស វា គហដ្ឋស្ស វា បព្វជិតស្ស វា ទេវស្ស វា មនុស្សស្ស វា ។ តន្តិ វត្ថុកាមា វុច្ចន្តិ មនាបិកា រូបា មនាបិកា សទ្ទា មនាបិកា គន្ធា មនាបិកា រសា មនាបិកា ផោដ្ឋព្វា ។ សមិជ្ឈតីតិ ឥជ្ឈតិ សមិជ្ឈតិ លភតិ បដិលភតិ អធិគ-ច្ឆតិ វិន្ទតីតិ តស្ស ចេ តំ សមិជ្ឈតិ ។

១ ឱ.ម. ហេហិសីតិ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

សេចក្តីស្នេហាក្នុងកាម សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងក្នុងកាម ការជ្រប់ក្នុងកាម ការ ងប់ចុះក្នុងកាម អន្ទង់គឺកាម គ្រឿងប្រកបគឺកាម ការជ្ពក់ជាប់គឺកាម នីវ-រណៈគឺកាមច្ឆន្ទៈ (និងពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា)

នែកាម តថាគត បានឃើញឫសគល់ របស់អ្នកហើយ

នែកាម អ្នកឯងកើតអំពីសេចក្តីត្រិះរិះ តថាគត មិនត្រិះរិះ

ចំពោះអ្នកទេ នែកាម អ្នកនឹងមិនមានយ៉ាងនេះទេ ។

ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា កាលសត្វប្រាថ្នាកាម គឺ កាលត្រូវការ កាលចង់បាន កាលត្រេកអរ កាលតាំងទុក កាលស្រឡាញ់ កាលជាប់ចំពាក់ ចំពោះកាម ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលសត្វប្រាថ្នាកាម ។

[៣] *អធិប្បាយពាក្យថា បើវត្ថុនោះ សម្រេចដល់សត្វនោះ ត្រង់ពាក្យថា បើ ដល់សត្វនោះ គឺដល់សត្វនោះ ទោះក្សត្រក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី វេស្យៈក្តី សុទ្រៈក្តី គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី ។ ពាក្យថា វត្ថុនោះ លោកសំដៅយកវត្ថុកាម គឺ រូបជាទីគាប់ចិត្ត សំឡេងជាទីគាប់ចិត្ត ក្លិនជាទីគាប់ចិត្ត រសជាទីគាប់ចិត្ត ផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត ។ ពាក្យថា សម្រេច គឺស្រេច ស្រេចបាច់ បាន បានចំពោះ បានសិប់ បានប្រទះ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើវត្ថុនោះ សម្រេចដល់សត្វនោះ ។*

[៤] អត្ថា បីតិមនោ ហោតីតិ អត្ថាតិ ឯកំសវចនំ និស្សំសយវចនំ និក្កង្ខវចនំ អទ្វេជ្ឈវចនំ អទ្វេឋ្ឋិកវចនំ និយោគវចនំ អបណ្ណិកវចនំ អវត្ថបនវចនមេតំ អត្ថាតិ ។ បីតីតិ យា បញ្ចកាមគុណាឡ្ឍជិ-សញ្ញិត្តា បីតិ ចាមុជ្ជំ អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ រតិ តុដ្ឋិ ឱទគ្យំ អត្តមនតា អភិបីណនតា ចិត្តស្ស ។ មនោតិ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនោ មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណ-ក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ អយំ វុច្ចតិ មនោ ។ អយំ មនោ ឥមាយ បីតិយា សហគតោ ហោតិ សហ-ជាតោ សំសដ្ឋោ សម្ពយ្ហិតោ ឯកុប្ប្ជាតោ ឯកនិរោ-ធោ ឯការត្ថុតោ ឯការម្មណោ ។ បីតិមនោ ហោតីតិ តុដ្ឋមនោ ហដ្ឋមនោ បហដ្ឋមនោ អត្តមនោ ឱទគ្គម-នោ សមុទិតមនោ[1] ហោតីតិ អត្ថា បីតិមនោ ហោតិ ។

---

1 ឱ. ម. មុទិតមនោ បមោទិតមនោ ។

[៤] *អធិប្បាយពាក្យថា សត្វមែងមានចិត្តប្រកបដោយបីតិពិត ត្រង់ពាក្យថា ពិត គឺពាក្យប្រាប់សេចក្តីដោយដាច់ខាត ប្រាប់សេចក្តីដោយមិនមានសង្ស័យ ប្រាប់សេចក្តីមិនមានងឿងឆ្ងល់ ប្រាប់ដំណើរមិនមានពីរ ប្រាប់ហេតុមិនបែកជាពីរ ប្រាប់ការប្រកបដោយទៀងទាត់ ប្រាប់ហេតុមិនខុស ពាក្យថា ពិត នុ៎ះជាពាក្យប្រាប់សេចក្តីកំណត់ ។ ពាក្យថា បីតិ បានដល់ បីតិ ភាពនៃចិត្តរីកភ្ញាយ ការរីកភ្ញាយទូទៅ ការរីកភ្ញាយសព្វគ្រប់ សេចក្តីស្រស់ស្រាយ សេចក្តីស្រស់ស្រាយសព្វគ្រប់ សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីពេញចិត្ត ភាពនៃចិត្តអបអរ ភាពនៃចិត្តត្រេកត្រអាល ភាពនៃចិត្តដ៏ពេញលេញក្រៃលែង ដែលប្រកបដោយកាមគុណ ៥ ។ ពាក្យថា ចិត្ត គឺចិត្ត មនៈ មានសៈ ហទយៈ បណ្ឌរៈ មនៈ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលសមគួរដល់ធម៌ មានផស្សៈជាដើម នោះ ណា នេះ លោកហៅថា ចិត្ត ។ ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតទៅជាមួយ កើតជាមួយ ច្រឡំ ប្រកប មានការកើតឡើងក្នុងទីជាមួយ មានការរលត់ក្នុងទីមួយ មានវត្ថុតែមួយ មានអារម្មណ៍តែមួយ ជាមួយ នឹងបីតិនេះ ។ ពាក្យថា មានចិត្តប្រកបដោយបីតិ គឺមានចិត្តត្រេកអរ មានចិត្តរីកភ្ញាយ មានចិត្តរីកភ្ញាយខ្លាំង មានចិត្តជារបស់ខ្លួន មានចិត្តខ្ពស់ មានចិត្តស្រស់ស្រាយ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានចិត្តប្រកបដោយបីតិពិត ។*

[៥] លទ្ធា មច្ចោ យទិច្ឆតីតិ លទ្ធាតិ លទ្ធា លភិត្វា បដិលភិត្វា អធិគន្ត្វា វិន្ទិត្វា ។ មច្ចោតិ សត្តោ នរោ មាណវោ បោសោ បុគ្គលោ ជីវោ ជាតុ[១] ជន្តុ ឥន្ទគុ[២] មនុជោ ។ យទិច្ឆតីតិ យំ ឥច្ឆតិ យំ សាទិយតិ យំ បត្ថេតិ យំ បិហេតិ យំ អភិជប្បតិ រូបំ វា សទ្ទំ វា គន្ធំ វា រសំ វា ផោដ្ឋព្វំ វាតិ លទ្ធា មច្ចោ យទិច្ឆតិ ។ តេនាហ ភគវា

កាមំ កាមយមានស្ស តស្ស ចេ តំ សមិជ្ឈតិ
អទ្ធា បីតិមនោ ហោតិ លទ្ធា មច្ចោ យទិច្ឆតីតិ ។

[៦] តស្ស ចេ កាមយមានស្ស[៣] ឆន្ទជាតស្ស ជន្តុនោ
តេ កាមា បរិហាយន្តិ សល្លវិទ្ធោវ រុប្បតិ ។

[៧]តស្ស ចេ កាមយមានស្សាតិ តស្ស ចេតិ តស្ស ខត្តិយស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា វេស្សស្ស វា

១ ម. ជគុ ។ ឱ. ជគូ ។ ២ ហិន្ទគូតិបិ បាឋោ ។ ៣ ឱ. កាមយានស្ស ។

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

[៥] *អធិប្បាយពាក្យថា សត្វប្រាថ្នានូវវត្ថុណា បាន(នូវវត្ថុនោះ) ត្រង់ពាក្យថា បាន គឺបានហើយ បានរួចហើយ បានស៊ប់ហើយ បានសម្រេចហើយ បានប្រាកដហើយ ។ ពាក្យថា សត្វ គឺសត្វ ជន មាណព បុរស បុគ្គល សត្វមានជីវិត សត្វមានជាតិ សត្វមានជរា សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា សត្វប្រាថ្នានូវវត្ថុណា គឺសត្វប្រាថ្នាវត្ថុណា ត្រេកអរវត្ថុណា ក្តួចកាន់វត្ថុណា ស្រឡាញ់វត្ថុណា ជាប់ចំពាក់ចំពោះវត្ថុណា ទោះជារូបក្តី សំឡេងក្តី ក្លិនក្តី រសក្តី ផ្សព្វក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សត្វប្រាថ្នានូវវត្ថុណា បាន (នូវវត្ថុនោះ) ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា*

កាលសត្វប្រាថ្នាកាម បើវត្ថុនោះសម្រេចដល់សត្វនោះ
សត្វរមែងមានចិត្តប្រកបដោយបីតិពិត (ព្រោះ) សត្វ
ប្រាថ្នានូវវត្ថុណា បាន (នូវវត្ថុនោះ) ។

[៦] *បើកាលសត្វនោះ មានធនៈកើតហើយ កំពុងប្រាថ្នា*
កាមទាំងឡាយនោះ សាបសូន្យទៅវិញ សត្វរមែងក្តៅ
ក្រហាយ ដូចត្រូវព្រួញមុត ។

[៧] *អធិប្បាយពាក្យថា បើកាលសត្វនោះកំពុងប្រាថ្នា ត្រង់ពាក្យថា បើកាលសត្វនោះគឺកាលសត្វនោះ ទោះជាក្សត្រិយ៍ក្តីព្រាហ្មណ៍ក្តីវេស្សៈក្តី*

សុទ្ទស្ស វា គហដ្ឋស្ស វា បព្វជិតស្ស វា ទេវស្ស វា មនុស្សស្ស វា ។ កាមយមានស្សាតិ កាមយមានស្ស ឥច្ឆមានស្ស សាទិយមានស្ស បត្ថយមានស្ស បិហយមានស្ស អភិជប្បមានស្ស ។ អថវា កាមតណ្ហាយ យាយតិ និយ្យតិ វុយ្ហតិ សំហរិយតិ ។ យថា ហត្ថិយានេន វា អស្សយានេន វា គោយានេន វា អជយានេន វា មេណ្ឌកយានេន វា ឱដ្ឋយានេន វា ខរយានេន វា យាយតិ និយ្យតិ វុយ្ហតិ សំហរិយតិ ឯវមេវ កាមតណ្ហាយ យាយតិ និយ្យតិ វុយ្ហតិ សំហរិយតីតិ តស្ស ចេ កាមយមានស្ស ។

[៨] ឆន្ទជាតស្ស ជន្តុនោតិ ឆន្ទោតិ យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមរាគោ កាមនន្ទិ កាមតណ្ហា កាមស្នេហោ កាមបរិឡាហោ កាមមុច្ឆា កាមជ្ឈោសានំ កាមោឃោ កាមយោគោ កាមុបាទានំ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ តស្ស សោ កាមច្ឆន្ទោ ជាតោ ហោតិ សញ្ជាតោ និព្វត្តោ អភិនិព្វត្តោ បាតុភូតោ ។ ជន្តុនោតិ សត្តស្ស នរស្ស មាណវស្ស បោសស្ស បុគ្គលស្ស ជីវស្ស ជាតុស្ស[១] ជន្តុស្ស ឥន្ទគុស្ស មនុជស្សាតិ ឆន្ទជាតស្ស ជន្តុនោ ។

១ ឱ. ម. ជគុស្ស ។

សុទ្រ:ក្តី គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី ។ ពាក្យថា កំពុងប្រាថ្នា គឺ កំពុងត្រូវការ កំពុងចង់បាន កំពុងត្រេកអរ កំពុងតាំងទុក កំពុងស្រឡាញ់ កំពុងជាប់ចំពាក់ ។ មួយទៀត សត្វរមែងទៅ ចេញទៅ រសាត់ទៅ ប្រមូលទៅ តាមកាមតណ្ហា ។ បុគ្គលតែងទៅ ចេញទៅ រសាត់ទៅ ប្រមូលទៅ ដោយយានដំរី យានសេះ យានគោ យានពពែ យានចៀម យានឱ្ដឬយានលា យ៉ាងណា សត្វរមែងទៅ ចេញទៅ រសាត់ទៅ ប្រមូលទៅ ដោយកាមតណ្ហា យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើកាលសត្វនោះ កំពុងប្រាថ្នា ។

[៨] ពាក្យថា ធនុ: ក្នុងពាក្យថា កាលសត្វមានធនុ:កើតហើយ គឺ សេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងកាម សេចក្ដីត្រេកអរក្នុងកាម សេចក្ដីរីករាយក្នុងកាម តណ្ហាក្នុងកាម សេចក្ដីស្នេហាក្នុងកាម សេចក្ដីអន្ទះអន្ទែងក្នុងកាម ការជ្រប់ក្នុងកាម ការងប់ចុះក្នុងកាម អន្ទង់គឺកាម គ្រឿងប្រកបគឺកាម ការជ្ជក់ជាប់គឺកាម នីវរណ:គឺកាមឆ្នូ: ក្នុងកាមទាំងឡាយណា កាមឆ្នូ:នោះ របស់សត្វនោះ ជាសភាពកើតហើយ កើតព្រមហើយ កើតឡើងហើយ កើតចំពោះហើយ កើតប្រាកដហើយ ។ ពាក្យថា កាលសត្វ គឺកាលសត្វ ជន មាណព បុរស បុគ្គល ជីវសត្វ សត្វមានជាតិ សត្វមានជរ សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលសត្វមានធនុ:កើតហើយ ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

[៩] តេ កាមា បហាយន្តីតិ តេ វា កាមា បហាយ-យន្តិ សោ វា កាមេហិ បហាយតិ ។

កថំ តេ កាមា បហាយន្តិ ។ ឥស្ស តិដ្ឋន្តស្ស តេ ភោគេ រាជានោ វា ហរន្តិ ចោរា វា ហរន្តិ អគ្គি វា ឌហតិ ឧទកំ វា វហតិ អប្បិយា វា ទាយាទា ហរន្តិ ឯហិតំ វា ជាតិកច្ឆតិ[១] ទុប្បយុត្តា វា កម្មន្តា ភិជ្ជន្តি កុលេ វា កុលជ្ឌាបកោ[២] ឧប្បជ្ជតិ យោ តេ ភោគេ វិកិរតি វិធមេតি វិទ្ធំសេតি អនិច្ចតាយេ អជ្ឌមី ឯវं តេ កាមា ហាយន្តি បហាយន្តি បវិទ្ធំសេន្តি បវិច្ចជន្តি[៣] អន្តរធាយន្តি វិប្ប្ជ្ជ្ជ្ជ្ជ ។

កថំ សោ កាមេហি បហាយតি ។ តិដ្ឋន្តេ តេ ភោគា សោ ចវតি មរតি អន្តរធាយតি វិប្ប្ជ្ជ្ជ្ជ ឯវं សោ កាមេហি ហាយតি បហាយតি បវិទ្ធំសេតি បវិច្ចជតি អន្តរធាយតি វិប្ប្ជ្ជ្ជ ។

---

១ ឱ.ម. និហិតដ្ឌានា វា វិគច្ឆតি ។ ២ ឱ.ម. កុលង្ការោ ។ ៣ ឱ.ម. បរិបតន្តি ។

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

[៥] ពាក្យថា កាមទាំងឡាយនោះ សាបសូន្យទៅ អធិប្បាយថា កាមទាំងឡាយនោះ សាបសូន្យឬសត្វនោះ សាបសូន្យចាកកាមទាំងឡាយ ។

កាមទាំងឡាយនោះ សាបសូន្យដោយប្រការដូចម្តេច ។ ព្រះរាជាទាំងឡាយ នាំយកកោគៈទាំងឡាយនោះ របស់សត្វនោះ ដែលកំពុងរស់នៅ ឬពួកចោរនាំយកទៅ ឬភ្លើងឆេះ ឬទឹកបន្សាត់យកទៅ ឬញាតិសាច់មិនជាទីគាប់ចិត្តដណ្តើមយក ឬសត្វនោះ មិនបានកំណប់ដែលខ្លួនកប់ទុក ការងារទាំងឡាយ ដែលប្រកបខុសទំនងខូចខាតទៅ បុគ្គលសម្ងាប់ត្រកូល កើតឡើងក្នុងត្រកូល បុគ្គលណា (ជាខាងក្រោយ) ខ្ជះខ្ជាយ បំផ្លាញ កម្ចាត់បង់នូវកោគៈទាំងនោះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាអ្នកមានសេចក្តីវិនាស ព្រោះភាពនៃការមិនទៀង កាមទាំងឡាយនោះ សាបសូន្យ សាបសូន្យស្រឡះ ខ្ចាត់ខ្ចាត់ លះបង់ បាត់បង់ រលាយ រលត់ទៅ យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលនោះ សាបសូន្យចាកកាមទាំងឡាយ ដោយប្រការដូចម្តេច ។ កោគៈទាំងឡាយនោះ បិតនៅ តែបុគ្គលនោះ ឃ្លាត ស្ងាប់ អន្តរធាន វិនាសទៅ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសាបសូន្យ សាបសូន្យស្រឡះ ខ្ចាត់ខ្ចាត់ បាត់បង់ អន្តរធាន វិនាសទៅ យ៉ាងនេះ ។

ចោរា ហរន្តិ រាជានោ អគ្គិ ឌហតិ ឧទកម្បិ ច
អន្តោ អន្តេន ជហតិ[1] សារីរំ សបរិក្ខារំ
ឯតមញ្ញាយ មេធាវី ភុញ្ជេថ ច ទទេថ ច
ទត្វា ច ភុត្វា ច យថានុការំ
អនិន្ទិតោ សគ្គមុបេតិ ឋានន្តិ ។

តេ កាមា បរិហាយន្តិ ។

[១០] សល្ងវិត្ថោ រុប្បតីតិ យថា អយោមយេន វា សល្លេន វិត្ថោ អដ្ឋិមយេន វា សល្លេន ទន្តមយេន វា សល្លេន វិសាណមយេន វា សល្លេន ការដ្ឋមយេន វា សល្លេន វិត្ថោ រុប្បតិ ការុប្បតិ ឃដ្ដីយតិ បីឡីយតិ ព្យាធិតោ ទោមនស្សិតោ ហោតិ ឯវមេវ រត្តុកាមានំ វិបរិណាមញ្ញថាភាវ ឧប្បជ្ជន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខទោ-មនស្សុបាយាសា សោ កាមសល្លេន[2] វិត្ថោ រុប្បតិ ការុប្បតិ ឃដ្ដីយតិ បីឡីយតិ ព្យាធិតោ ទោមនស្សិតោ ហោតីតិ សល្ងវិត្ថោ រុប្បតិ ។ តេនាហ ភគវា

តស្ស ចេ កាមយមានស្ស ធន្ធជាតស្ស ជន្តុនោ
តេ កាមា បរិហាយន្តិ សល្ងវិត្ថោ រុប្បតីតិ ។

---

១ ម. អសហន្តេន ទហតិ ។ ២ ឌ. កាមសល្លេន ច សោកសល្លេន ច ។

ចោរទាំងឡាយ ព្រះរាជាទាំងឡាយ នាំយកទ្រព្យទៅ ភ្ជើងឆេះទ្រព្យ ប្រយោជន៍វិនាសទៅ បុគ្គលលះបង់សរីរៈ ព្រមទាំងរបស់ដែលហួងហែង ដោយមរណៈ អ្នកប្រាជ្ញ ជ្រាបសេចក្តីនេះហើយ គប្បីបរិភោគផង ឲ្យទានផង លុះបានឲ្យទាន និងបរិភោគ តាមសមគួរដល់អានុភាពហើយ រមែងជាបុគ្គល ដែលមិនត្រូវគេនិន្ទា ហើយចូលទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។

កាមទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា រមែងសាបសូន្យ ។

[១០] *ពាក្យថា សត្វរមែងក្តៅក្រហាយ ដូចត្រូវព្រួញមុត គឺសត្វដែលត្រូវព្រួញដែកមុត ឬត្រូវព្រួញធ្នឹង ត្រូវព្រួញក្ងុក ត្រូវព្រួញ-ស្នែង ឬត្រូវព្រួញឈើមុត រមែងក្តៅក្រហាយ ញាប់ញ័រ ចង្អៀតចង្អល់ លំបាក ឈឺចាប់ តូចចិត្ត យ៉ាងណា សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តទាំងឡាយ រមែងកើតឡើងព្រោះប្រែប្រួល ព្រាត់ប្រាសចាកវត្ថុកាមទាំងឡាយ បុគ្គលនោះត្រូវព្រួញ គឺកាមមុត រមែងក្តៅក្រហាយញាប់ញ័រ ចង្អៀតចង្អល់ លំបាក ឈឺចាប់ តូចចិត្ត យ៉ាងនោះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សត្វក្តៅក្រហាយ ដូចត្រូវព្រួញមុត ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា*

បើកាលសត្វនោះ មានធនៈកើតហើយ កំពុងប្រាថ្នា កាមទាំងឡាយ នោះសាបសូន្យទៅវិញ សត្វរមែងក្តៅក្រហាយ ដូចត្រូវព្រួញមុត ។

[១១] យោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ សប្បស្សេវ បទា សិរោ
សោមំ វិសត្តិកំ លោកេ សតោ សមតិវត្តតិ ។

[១២] យោ កាមេ បរិវជ្ជេតីតិ យោតិ យោ យាទិសោ យថាយុត្តោ យថាវិហិតោ យថាបការោ យំឋានប្បត្តោ យំធម្មសមន្នាគតោ ខត្តិយោ វា ព្រាហ្មណោ វា វេស្សោ វា សុទ្ទោ វា គហដ្ឋោ វា បព្វជិតោ វា ទេវោ វា មនុស្សោ វា ។ កាមេ បរិវជ្ជេតីតិ កាមាតិ ឧទ្ទានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ កាមេ បរិវជ្ជេតីតិ ទ្វីហិ ការណេហិ កាមេ បរិវជ្ជេតិ វិក្ខម្ភនតោ វា សមុច្ឆេទតោ វា ។

កថំ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ ។ អដ្ឋិកង្កលូបមា កាមា អប្បស្សាទដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ មំសបេសូបមា កាមា ពហុសាធារណដ្ឋេនាតិ

[១១] *បុគ្គលណា រៀរកាមទាំងឡាយ ដូចបុគ្គលរៀ*
ក្បាលពស់ ដោយជើង បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានសតិ
រមែងកន្ទងវិសត្តិកាតណ្ហានេះ ក្នុងលោក ។

[១២] *អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គណា រៀរកាមទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យ*
ថា បុគ្គលណា គឺជនណា បៃបណា ប្រកបដោយប្រការណា តាំងនៅ
ដោយប្រការណា មានប្រការយ៉ាងណា ដល់ឋានៈណា ប្រកបដោយធម៌
ណា ទោះជាក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្ស: សូទ្ទ: គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា
ឬមនុស្ស ។ ពាក្យថា កាមទាំងឡាយ ក្នុងពាក្យថា រៀរកាមទាំងឡាយ
ដូច្នេះ បើតាមឧទ្ទាន បានដល់កាម ២ គឺវត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។បេ។
ទាំងនេះ លោកហៅថា វត្ថុកាម ។បេ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេស-
កាម ។ ត្រង់ពាក្យថា រៀរកាមទាំងឡាយ គឺបុគ្គលរៀរកាមទាំងឡាយ
ដោយហេតុ ២ គឺដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ឬដោយការផ្ដាច់ផ្ដិល ។

បុគ្គលរៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គល
កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចរាងធ្នើង ដោយសេចក្ដី
ថា មានសេចក្ដីត្រេកអរតិច ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់
សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមា ដូចដុំសាច់
ដោយសេចក្ដីថា ជារបស់សាធារណ៍ ដល់សត្ត្ব មានប្រមាណច្រើន

បស្សន្តោ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ តិណុក្កូបមា កាមា អនុទហនដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ អង្គារកាសូបមា កាមា មហាបរិឡាហដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ សុបិនកូបមា កាមា ឥត្តរបច្ចុបដ្ឋានដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ យាចិតកូបមា កាមា តាវកាលិកដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ រុក្ខផលូបមា កាមា សម្ភញ្ជនបរិភញ្ជនដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ អសិសូនូបមា កាមា អធិកុដ្ដនដ្ឋេនាតិ[១] បស្សន្តោ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ សត្តិសូលូបមា កាមា វិនិវិជ្ឈនដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ

១ ឱ. ម. អធិកុដ្ដនដ្ឋេនាតិ ។

ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំង-ទ្បាយ មានឧបមាដូចគប់ស្មៅ ដោយសេចក្ដីថា ដុតកម្ដៅរឿយ ។ ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងទ្បាយ មានឧបមាដូចរណ្ដារធើកភ្ជើង ដោយសេចក្ដីថា មានកិរិយាក្ដៅពេលរាលខ្ជាំង ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងទ្បាយ មានឧបមាដូចការយល់សប្ដិ ដោយសេចក្ដីថាមានកិរិយាតាំងឡើងដ៏ផ្ដេសផ្ដាស ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងទ្បាយ មាឧបមាដូចរបស់ដែលខ្ចីគេ ដោយសេចក្ដីថាជារបស់ប្រព្រឹត្ដទៅមួយដងមួយកាលប៉ុណ្ណោះ ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងទ្បាយ មានឧបមាដូចឈើមានផ្ទៃ ដោយសេចក្ដីថាមានកិរិយាបាក់ខ្ទេចខ្ទី ឬបាក់ដាច់អស់ ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងទ្បាយ មានឧបមាដូចកាំបិតនិងជ្រញ់ ដោយសេចក្ដីថា ដាច់រេចរិល ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងទ្បាយ មានឧបមាដូចមុខលំពែង ដោយសេចក្ដីថាចាក់ទម្ទុះ ឈ្មោះថារៀរកាម

វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ សប្បសិរូបមា កាមា សប្បដិភយដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ អគ្គិក្ខន្ធូបមា កាមា មហាភិតាបនដ្ឋេនាតិ[១] បស្សន្តោ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ ។ ពុទ្ធានុស្សតឹ ភាវេន្តោបិ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ ធម្មានុស្សតឹ ភាវេន្តោបិ សង្ឃានុស្សតឹ ភាវេន្តោបិ សីលានុស្សតឹ ភាវេន្តោបិ ចាគានុស្សតឹ ភាវេន្តោបិ ទេវតានុស្សតឹ ភាវេន្តោបិ អានាបានស្សតឹ ភាវេន្តោបិ មរណានុស្សតឹ ភាវេន្តោបិ កាយគតាសតឹ ភាវេន្តោបិ ឧបសមានុស្សតឹ ភាវេន្តោបិ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ ។ បឋមំ ឈានំ ភាវេន្តោបិ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ ទុតិយំ ឈានំ ភាវេន្តោបិ តតិយំ ឈានំ ភាវេន្តោបិ ចតុត្ថំ ឈានំ ភាវេន្តោបិ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តឹ ភាវេន្តោបិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តឹ ភាវេន្តោបិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តឹ ភាវេន្តោបិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តឹ ភាវេន្តោបិ វិក្ខម្ភេតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ ។

---

១ ឱ. ម. មហាភិតាបនដ្ឋេនាតិ ។

ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចក្បាលពស់វែក ដោយសេចក្តីថា ប្រកបដោយភ័យចំពោះមុខ ឈ្មោះថាវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចគំនរក្ងើង ដោយសេចក្តីថា ក្តៅពោលរាលដោយក្ងើងធំ ឈ្មោះថាវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ។ បុគ្គលកំពុងចម្រើនពុទ្ធានុស្សតិក្តី ឈ្មោះថាវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កំពុងចម្រើនធម្មានុស្សតិក្តី កំពុងចម្រើនសង្ឆានុស្សតិក្តី កំពុងចម្រើនសីលានុស្សតិក្តី កំពុងចម្រើនចាគានុស្សតិក្តី កំពុងចម្រើនទេវតានុស្សតិក្តី កំពុងចម្រើនអានាបានស្សតិក្តី កំពុងចម្រើនមរណានុស្សតិក្តី កំពុងចម្រើនកាយគតាសតិក្តី កំពុងចម្រើនឧបសមានុស្សតិក្តី ឈ្មោះថាវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ។ បុគ្គលកំពុងចម្រើនបឋមជ្ឈានក្តី ឈ្មោះថាវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កំពុងចម្រើនទុតិយជ្ឈានក្តី កំពុងចម្រើនតតិយជ្ឈានក្តី កំពុងចម្រើនចតុត្ថជ្ឈានក្តី កំពុងចម្រើនអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិក្តី កំពុងចម្រើន វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិក្តី កំពុងចម្រើនអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី កំពុងចម្រើននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ឈ្មោះថាវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ។

ឯវំ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ ។

កថំ សមុច្ឆេទតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ ។ សោតាបត្តិមគ្គំ ភាវេន្តោបិ អបាយគមនីយេ កាមេ សមុច្ឆេទតោ បរិវជ្ជេតិ សកទាគាមិមគ្គំ ភាវេន្តោបិ ឱឡារិកេ កាមេ សមុច្ឆេទតោ បរិវជ្ជេតិ អនាគាមិមគ្គំ ភាវេន្តោបិ អណុសហគតេ កាមេ សមុច្ឆេទតោ បរិវជ្ជេតិ អរហត្តមគ្គំ ភាវេន្តោបិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ សមុច្ឆេទតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ ។ ឯវំ សមុច្ឆេទតោ កាមេ បរិវជ្ជេតីតិ យោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ ។

[១៣] សប្បស្សេវ បទា សិរោតិ សប្បោ វុច្ចតិ អហិ ។ កេនដ្ឋេន សប្បោ ។ សំសប្បន្តោ គច្ឆតីតិ សប្បោ ។ ភុជន្តោ គច្ឆតីតិ ភុជគោ ។ ឧរេន គច្ឆតីតិ ឧរគោ ។ បន្នសិរោ គច្ឆតីតិ បន្នគោ ។ សិរេន សុបតីតិ[១] សិរីសបោ ។

១ ម. សប្បតីតិ ។

បុគ្គលវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលវៀរកាម ដោយការផ្តាច់ផ្តិល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលចម្រើនសោតាបត្តិមគ្គក្តី ឈ្មោះថាវៀរកាម ដែលជាហេតុទៅកាន់អបាយ ដោយកិរិយាផ្តាច់ផ្តិល កាលចម្រើនសកទាគាមិមគ្គក្តី ឈ្មោះថាវៀរកាមដ៏គ្រោតគ្រាត ដោយកិរិយាផ្តាច់ផ្តិល កាលចម្រើនអនាគាមិមគ្គក្តី ឈ្មោះថាវៀរកាមដ៏ល្អិត ដោយកិរិយាផ្តាច់ផ្តិល កាលចម្រើនអរហត្តមគ្គក្តី ឈ្មោះថាវៀរកាម ដោយសព្វគ្រប់ គ្រប់ទាំងអស់ មិនមានសេសសល់ ឥតសេសសល់ ដោយកិរិយាផ្តាច់ផ្តិល ។ បុគ្គលវៀរកាម ដោយការផ្តាច់ផ្តិលយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណាវៀរកាមទាំងឡាយ ។

[១៣] *ពាក្យថា ដូចបុគ្គលវៀរក្បាលពស់ ដោយជើង អធិប្បាយថា អហិសត្ត លោកហៅថា ពស់ ។ ដែលហៅថា ពស់ ដោយសេចក្តីដូចម្តេច ។ សត្តណាលូនទៅ ហេតុនោះ សត្តនោះ ឈ្មោះថា ពស់ ។ សត្តណា ពត់ ពេន ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ភុជគ: ។ សត្តណាទៅដោយទ្រូង ហេតុនោះ សត្តនោះ ឈ្មោះថា ពស់ ។ សត្តណាមានក្បាលឱនរាប ហេតុនោះ សត្តនោះ ឈ្មោះថា ពស់ ។ សត្តណាលូនទៅដោយក្បាល ហេតុនោះ សត្តនោះ ឈ្មោះថា ពស់ ។*

វិលេ សយតីតិ វិលាសយោ[១] ។ គុហាយំ សេតីតិ[២]
គុហាសយោ ។ ជាណា តស្ស អារុជោតិ ជាណារុជោ ។
វិសំ តស្ស ឃោរន្តិ ឃោរវិសោ ។ ជិហ្ហ តស្ស ជុវि-
ជាតិ ជុជិហ្ហ ។ ទ្វីហិ ជិហ្ហហិ រសំ សាយតីតិ ជិវសញ្ញ ។
យថា បុរិសោ ជីវិតុកាមោ អមរិតុកាមោ សុខកាមោ
ទុក្ខប្បដិកូលោ ចាឡេន សប្បសិរំ រជ្ជេយ្យ វិរជ្ជេយ្យ
បរិរជ្ជេយ្យ អភិនិវជ្ជេយ្យ ឯវមេវ សុខកាមោ ទុក្ខប្ប-
ដិកូលោ កាមេ រជ្ជេយ្យ វិរជ្ជេយ្យ បរិរជ្ជេយ្យ អភិនិ-
វជ្ជេយ្យាតិ សប្បស្សេវ បឌា សិរោ ។

[១៤] សោមំ វិសត្តិកំ លោកេ សតោ សមតិ-
វត្តតីតិ សោតិ យោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ ។ វិសត្តិកា
វុច្ចតិ តណ្ហា យោ ភវេ សាភវេ អនុនយោ អនុ-
ភវោ ឧន្ទ្ធិ ឧន្ទ្ធិភវោ ចិត្តស្ស សាភវោ ឥច្ចា

១-វិលសយោតិបិ ជាតោ ។ ២-ម. សយតីតិ ។

សត្វណាដេកក្នុងរន្ធ ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា វិលាស័យ ។ សត្វណា ដេកក្នុងគុហា ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា គុហាស័យ ។ សត្វនោះមានចង្កូមជាអាវុធ ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា ទាធាវុធ ។ សត្វនោះមានពិសដ៏ពន្ទឹក ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា ឃោរវិសៈ ។ សត្វនោះមានអណ្តាតពីរ ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា ទុជិវ្ហ ។ សត្វណាជញ្ជក់រស ដោយអណ្តាតពីរ ហេតុនោះ សត្វនោះឈ្មោះថា ទិរសញ្ញូ ។ បុរសអ្នកចង់រស់ មិនចង់ស្លាប់ ប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ ខ្ពើមសេចក្តីទុក្ខ គួររៀវ គួរចៀសចេញ គួរគេចចេញ គួររៀវស្រឡះចេញ នូវក្បាលពស់ដោយជើង យ៉ាងណា បុគ្គលអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ ខ្ពើមសេចក្តីទុក្ខ គួររៀវ គួរចៀសចេញ គួរគេចចេញ គួររៀវស្រឡះចេញ នូវកាមទាំងឡាយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចបុគ្គលរៀវក្បាលពស់ ដោយជើង ។

[១៦] *អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានសតិ រមែងកន្ទងវិសត្តិកាតណ្ហានេះ ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលនោះ គឺបុគ្គលដែលរៀវកាម ។ តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានដល់ តម្រេក តម្រេកមានកម្លាំង សេចក្តីកួចកាន់ សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីរីករាយក្នុងតម្រេក តម្រេកមានកម្លាំងរបស់ចិត្ត សេចក្តីប្រាថ្នា*

មុច្ចា អជ្ឌោសានំ គេធោ បលិគេធោ សង្ខោ[1] បង្ខោ ឯជា មាយា ជនិកា សញ្ជនី សិព្ពិនី ជាលិនី សរិតា វិសត្តិកា សុត្តំ វិសជា អាយូហនី ធុតិយា បណិធិ ភវនេត្តិ វនំ វនថោ សន្ថវោ ស្នេហោ អបេក្ខា បដិពន្ធា អាសា អាសីសនា អាសីសិតត្តំ រូចាសា សន្ធាសា គន្ធាសា រសាសា ផោដ្ឋព្ពាសា លាភាសា ធនាសា[2] បុត្តាសា ជីវិតាសា ជប្ប បជប្ប អភិជប្ប ជប្ប ជប្ប-ន ជប្បិតត្តំ លោលុប្ប លោលុប្បាយនា លោលុប្ប-យិតត្តំ បុច្ឆញ្ជិកតា សាធុកម្យតា អធម្ម្ការោ វិស-មលោភោ និកន្តি និកាមនា បត្ថនា បិហនា សម្ប្ផត្ថនា កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា រូបតណ្ហា អរូប-តណ្ហា និរោធតណ្ហា រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ឱឃោ យោគោ

---

១ សង្ខោតិបិ បាឋោ ។ ២ ម. ជនាសា ។

សេចក្តីជ្រប់ចុះ កិរិយាងប់ចុះ សេចក្តីចំពាក់ចិត្ត សេចក្តីចំពាក់មាំ កិលេស ជាគ្រឿងជាប់ កិលេសដូចកក់ កិរិយាស្វែងរក ការលាក់ពុត កិលេស-ជាតិជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យកើត គ្រឿងញ៉ាំងទុក្ខឲ្យកើត គ្រឿងចាក់ស្រេះ កិលេសជាតិដូចជាបណ្តាញ កិលេសជាតិហូរទៅ ផ្សាយទៅ ក្រសៃ គឺ តណ្ហា កិលេសជាតិដ៏ទូលាយ គ្រឿងញ៉ាំងអាយុឲ្យវិនាស តណ្ហា ជាគម្រប់ពីរ គ្រឿងតម្កល់ទុក គ្រឿងនាំសត្វទៅកាន់ភព កិលេស-ជាតិដូចជាព្រៃធំ ដូចជាព្រៃតូច ការស្និទ្ធស្នាល សេចក្តីស្នេហា សេចក្តី អាល័យ សេចក្តីជាប់ចំពាក់ សេចក្តីប៉ុនប៉ង សេចក្តីនឹកជញ្ជឹង ភាព នៃចិត្តនឹកជញ្ជឹង បំណងរូប បំណងសំឡេង បំណងក្លិន បំណងរស បំណងផ្សព្វ បំណងលាភ បំណងទ្រព្យ បំណងបុត្រ បំណងជីវិត ការជាប់ ការជាប់ទូទៅ ការជាប់ក្រៃលែង ការជាប់ កិរិយាជាប់ ភាពនៃចិត្តជាប់ ការជាប់ស្អិត កិរិយាជក់ស្អិត ភាពនៃចិត្តជក់ស្អិត ភាពនៃចិត្តរឡិបរឡប់ ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាក្រៃពេក តម្រេកខុសគន្ធងធម៌ សេចក្តីលោភមិនស្មើ សេចក្តីអាល័យ កិលេសជាតិជាទីអាល័យ សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តី ស្រឡាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា រូបតណ្ហា អរូបតណ្ហា និរោធតណ្ហា រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា អន្ទង់ គ្រឿងប្រកបទុក

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

តណ្ហា ឧចាជានំ អាវរណំ នីវរណំ ឆទនំ ពន្ធនំ[1] ឧបក្លិ-
លេសោ អនុសយោ បរិយុដ្ឋានំ លតា វេវិច្ឆំ ទុក្ខមូលំ
ទុក្ខនិជានំ[2] ទុក្ខប្បភវោ មារចាសោ មារពលិសំ
មារវិសយោ តណ្ហានទី តណ្ហាជាលំ តណ្ហាកច្ឆលំ
តណ្ហាសមុទ្ទោ អភិជ្ឌា លោភោ អកុសលមូលំ ។

វិសត្តិកាតិ កេនដ្ឋេន វិសត្តិកា ។ វិសតាតិ
វិសត្តិកា ។ វិសាលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសជាតិ វិសត្តិកា ។
វិសក្ខតីតិ វិសត្តិកា ។ វិសំហរតីតិ វិសត្តិកា ។
វិសំវាទិកាតិ វិសត្តិកា ។ វិសមូលាតិ វិសត្តិកា ។
វិសផលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសបរិភោគាតិ វិសត្តិកា ។
វិសាលា វា បន សា រូបេ តណ្ហា សទ្ទេ គន្ធេ រសេ

---

១ ជន្ធនន្តិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។ ២ ទុក្ខនិធានន្តិបិ បាឬ ។

គ្រឿងចាក់ស្រេះ គ្រឿងប្រកាន់ទុក កិរិយាពាំង កិរិយាទប់ កិរិយាប្រក់ កិរិយាចង កិរិយាសៅហ្មង កិរិយាដេកនៅរឿយ ៗ កិរិយាស្ងាត់ វល្លិ គឺតណ្ហា សេចក្ដីប្រាថ្នាផ្សេង ៗ ឫសគល់នៃទុក្ខ ហេតុនៃទុក្ខ ដែនកើតនៃទុក្ខ អន្ទាក់នៃមារ សន្ទូចនៃមារ វិស័យនៃមារ ស្ទឹងគឺតណ្ហា បណ្ដាញគឺតណ្ហា ដងដោយគឺតណ្ហា សមុទ្ទគឺតណ្ហា អកិជ្ឌា លោក: អកុសលមូល ។

សំណួរត្រង់ពាក្យថា វិសត្ដិកា តើវិសត្ដិកា ដោយសេចក្ដីដូចម្ដេច ។ តណ្ហាណា ផ្សាយទៅ ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា វិ-ត្ដិកា ។ តណ្ហាណា ដ៏ទូលាយ ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះ ថា វិសត្ដិកា ។ តណ្ហាណា ជ្រួតជ្រាបទៅ ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា វិសត្ដិកា ។ តណ្ហាណា អត់ទ្រាំ ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហា នោះ ឈ្មោះថា វិសត្ដិកា ។ តណ្ហាណា ប្រមូលផ្សេង ៗ ព្រោះហេតុ នោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា វិសត្ដិកា ។ តណ្ហាណា ញ៉ាំងសត្វឲ្យ ពោលខុស ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា វិសត្ដិកា ។ តណ្ហាណា មានឫសគល់ជាពិស ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះ ថាវិសត្ដិកា។ តណ្ហាណា មានផ្ទៃជាពិស ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថាវិសត្ដិកា ។ តណ្ហាណា មានគ្រឿងបរិភោគជាពិស ព្រោះហេតុ នោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា វិសត្ដិកា ។ មួយទៀត តណ្ហានោះជា កិលេសជាតិទូលាយ បាចសាចទៅ ផ្សាយទៅ ក្នុងរូប សំឡេង ក្លិន រស

ជោធព្ពេ កុលេ គណេ អាវាសេ លាភេ យសេ បសំសាយ សុខេ ចីវរេ បិណ្ឌបាតេ សេនាសនេ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេ កាមធាតុយា រូបធាតុយា អរូបធាតុយា កាមភវេ រូបភវេ អរូបភវេ សញ្ញាភវេ អសញ្ញាភវេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវេ ឯកវោការភវេ ចតុវោការភវេ បញ្ចវោការភវេ អតីតេ អនាគតេ បច្ចុប្បន្នេ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេសុ ធម្មេសុ វិសជា វិត្ថតាតិ វិសត្តិកា ។

លោកោតិ អបាយលោកោ មនុស្សលោកោ ទេវលោកោ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ អាយតនលោកោ ។

សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ វេទនាសុ ចិត្តេ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ ។ អបរេហិបិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ អសតិបរិវជ្ជនាយ សតោ សតិករណីយានំ ធម្មានំ កតត្តា សតោ សតិប្បដិបក្ខានំ[១] ធម្មានំ ហតត្តា សតោ សតិនិមិត្តានំ ធម្មានំ អប្បមុដ្ឋត្តា សតោ ។ អបរេហិបិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ សតិយា សមន្នាគតត្តា

១ ម. សតិបរិពន្ធានំ ។

ផ្សព្វ ក្នុងត្រកូល គណៈ អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ក្នុងចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ក្នុងកាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ ក្នុងកាមភព រូបភព អរូបភព ក្នុងសញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវោការភព ចតុវោការភព បញ្ចវោការភព ក្នុងកាលជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ក្នុងអារម្មណ៍ទាំង-ឡាយដែលខ្លួនឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ។

ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវ-លោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។

ពាក្យថា ជាអ្នកមានសតិ គឺមានសតិ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាងគឺ មានសតិ កាលចម្រើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងកាយ ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ក្នុងចិត្ត មានសតិ កាលចម្រើនធម្មានុបស្សនាសតិ-ប្បដ្ឋាន ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។ មានសតិ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាងទៀត គឺមានសតិ ដោយការវៀរ ចាកការមិនមានសតិ មានសតិដោយការបានធ្វើធម៌ទាំងឡាយដែលខ្លួនគប្បីធ្វើដោយសតិ មានសតិ ដោយការបានកម្ចាត់ នូវធម៌ទាំងឡាយជាទំនាស់ដល់សតិ មានសតិដោយការមិនភ្ញេចភ្ញាំង នូវធម៌ទាំងឡាយជានិមិត្តរបស់សតិ ។ មានសតិ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាងទៀត គឺមានសតិ ដោយការបានប្រកបដោយសតិ

សតោ សតិយា វសិតត្តា សតោ សតិយា ចាតុញ្ញតាយ សតោ សតិយា អបច្ចោរោហណតាយ សតោ ។ អបវេហិបិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ សតត្តា សតោ សន្តត្តា សតោ សមិតត្តា សតោ សន្តធម្មសមន្ជាកតត្តា សតោ ។ ពុទ្ធានុស្សតិយា សតោ ធម្មានុស្សតិយា សតោ សង្ឆានុស្សតិយា សតោ សីលានុស្សតិយា សតោ ចាគានុស្សតិយា សតោ ទេវតានុស្សតិយា សតោ អានាបានស្សតិយា សតោ មរណានុស្សតិយា សតោ កាយគតាសតិយា សតោ ឧបសមានុស្សតិយា សតោ ។ យា សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ សតិ សរណតា ធារណតា អបិលាបនតា អស្សម្មុស្សនតា សតិ សតិន្ទ្រិយំ សតិពលំ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឯកាយនមគ្គោ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ ឥមាយ សតិយា ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបគតោ សមុបគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្ជាគតោ សោ វុច្ចតិ សតោ ។

មានសតិ ព្រោះជាអ្នកស្ទាត់ក្នុងសតិ មានសតិ ព្រោះជាអ្នកថ្នឹកក្នុងសតិ មានសតិ ព្រោះជាអ្នកមិនឃ្លៀងឃ្លាតចាកសតិ ។ មានសតិដោយហេតុ ៤ យ៉ាង ផ្សេងទៀត គឺមានសតិ ព្រោះជាអ្នកមានស្មារតី មានសតិ ព្រោះជាអ្នកសូប់ មានសតិ ព្រោះជាអ្នករម្ងាប់ មានសតិ ព្រោះជាអ្នកប្រកបដោយសប្បុរិសធម៌ ។ មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយៗ ចំពោះព្រះពុទ្ធ មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយៗ ចំពោះព្រះធម៌ មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយៗចំពោះព្រះសង្ឆ មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយ ។ ចំពោះសីល មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយ ។ ចំពោះការលះ មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយ ។ ចំពោះគុណធម៌នៃទេវតា មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយ ។ ចំពោះខ្យល់ដង្ហើមចេញចូល មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយ ។ ចំពោះមរណៈ មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយ ។ ចំពោះកាយ មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយ ។ ចំពោះឧបសមៈគឺនិព្វាន ។ កិរិយារលឹក រលឹករឿយៗ រលឹកចំពោះ ឈ្មោះថាសតិ ភាពនៃកិរិយារលឹក ភាពនៃកិរិយាចាំទុក ភាពនៃកិរិយាមិនភ្លេចភ្លាំង ភាពនៃកិរិយាមិនរវើរវាយ ឈ្មោះថាសតិ សតិន្ទ្រិយ សតិពលៈ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឌង្គ ឯកាយនមគ្គ (ផ្លូវជាទីប្រព្រឹត្តទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង) នេះលោកហៅថាសតិ ។ បុគ្គលណាកៀកកើយ អែបនែប ចូលទៅជិត ចូលផ្ដេកផ្ដិត មូលមិត្ត បរិបូណ៌ ប្រកបដោយសតិនេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។

សោមំ វិសត្តិកំ លោកេ សតោ សមតិវត្តតីតិ យា លោកេ វិសត្តិកា ឥមំ លោកេ វិសត្តិកំ សតោ តរតិ ឧត្តរតិ បតរតិ សមតិក្កមតិ វីតិវត្តតីតិ សោមំ វិសត្តិកំ លោកេ សតោ សមតិវត្តតិ ។ តេនាហ ភគវា

យោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ សបស្សេ បជ សិវេ
សោមំ វិសត្តិកំ លោកេ សតោ សមតិវត្តតីតិ ។

[១៥] ខេត្តំ វត្តុំ ហិរញ្ញ វ តវាស្សុ ជាសចោរិសំ
ថិយោ ពន្ធូ បុថូ កាមេ យោ ជនេ អនុកិជ្ឈតិ ។

[១៦] ខេត្តំ វត្តុំ ហិរញ្ញ វាតិ ខេត្តន្តិ សាលិក្ខេត្តំ វីហិក្ខេត្តំ មុត្តក្ខេត្តំ មាសក្ខេត្តំ យវក្ខេត្តំ គោធូមក្ខេ-ត្តំ តិលក្ខេត្តំ ។ វត្តុន្តិ ឃរវត្តុ គោជ្ជវត្តុ បុរេវត្តុ បច្ឆាវត្តុ អារាមវត្តុ វិហារវត្តុ ។ ហិរញ្ញន្តិ ហិរញ្ញ រុចូតិ ឥហា-បណោតិ ខេត្តំ វត្តុ ហិរញ្ញ វ ។

ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានស្មារតី រមែងកន្ទ្ធនូវវិសត្តិកាតណ្ហានេះ ក្នុងលោក សេចក្តីថា តណ្ហាឈ្មោះវិសត្តិកាណា ក្នុងលោក បុគ្គលមានស្មារតី រមែងធ្ងង ធ្ងងឡើង ធ្ងងកាត់ ឈានកន្ទ្ធ ប្រព្រឹត្តកន្ទ្ធនូវតណ្ហា ឈ្មោះវិសត្តិកានេះ ក្នុងលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានស្មារតី រមែងកន្ទ្ធនូវវិសត្តិកាតណ្ហានេះ ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលណា រៀរកាមទាំងឡាយ ដូចបុគ្គលរៀរក្បាលពស់
ដោយជើង បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានស្មារតី រមែងកន្ទ្ធ
នូវវិសត្តិកាតណ្ហានេះ ក្នុងលោក ។

[១៥] ជនណាប្រាថ្នារឿយ ៗ នូវស្រែ ទីកន្ទ្ធែ ប្រាក់ គោ សេះ
ទាសៈនិងពួកបុរស ស្ត្រី ផ្ទៅពង្ស ឬកាមទាំងឡាយ ច្រើន ។

[១៦] អធិប្បាយពាក្យថា ស្រែ ទីកន្ទ្ធែ ប្រាក់ ត្រង់ពាក្យថា ស្រែ គឺ ស្រែស្រូវសាលី ស្រែស្រូវធម្មតា ចម្ការសណ្តែកបាយ ចម្ការសណ្តែកវាជមាស ស្រែស្រូវដំណើប ស្រែស្រងែ ចម្ការលូ ។ ពាក្យថា ទីកន្ទ្ធែ គឺទីផ្ទះ ទីជង្រុក ទីមុខ (ផ្ទះ) ទីក្រោយ (ផ្ទះ) ទីសួនទីកន្ទ្ធែនៅ ។ កហាបណៈ លោកហៅថា ប្រាក់ ក្នុងបទថា ប្រាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ស្រែ ទីកន្ទ្ធែ ប្រាក់ ។

[១៧] ឥវាស្សុ ជាសចោរិសន្តិ ឥវន្តិ តាវ រុច្ចន្តិ ។ អស្ឆតិ បសុកាឧយោ រុច្ចន្តិ ។ ជាសាតិ ចត្តារោ ជាសា អណ្ដោជាតកោ ជាសោ ជលក្ខ្លិតកោ ជាសោ សាមំ វ ជាសរិយំ ឧបេតិ អកាមកោ វ ជាសរិយំ ឧបេតិ ។

អាមាយ ជាសាបិ ភវន្តិ ហេកេ
ជនេន ឥតាបិ ភវន្តិ ជាសា
សាមញ្ច ឯកេ ឧបយន្តិ ជាសំ
ភយាបនុណ្ណាបិ ភវន្តិ ជាសា ។

ចោរិសន្តិ តយោ បុរិសា ភដកា ឥមុ្ហ ឥវ ឧបជីវិនោតិ ឥវាស្សុ ជាសចោរិសំ ។

[១៨] ថិយោ ពន្ធ្ យុជ្ យ ឥមាមេតិ ថិយោតិ ឥត្ថីបរិក្ខ-ហោ រុច្ចតិ ។ ពន្ធ្តិ ចត្តារោ ពន្ធ្ ញាតិពន្ធ្ភាបិ ពន្ធ្ គោត្តពន្ធ្ភាបិ ពន្ធ្ មន្តពន្ធ្ភាបិ ពន្ធ្ សិប្ប្ពន្ធ្ភាបិ ពន្ធ្ ។

[១៧] ពាក្យថា គោ សេះ ទាស: និងពួកបុរស អធិប្បាយថា គោទាំងឡាយ លោកហៅថាគោ ។ ពួកសត្វ មានសត្វចិញ្ចឹមជាដើម លោក ហៅថា សេះ ។ ពាក្យថា ទាស: បានដល់ខ្ញុំ ៤ ពួក គឺខ្ញុំដែលកើតខាងក្នុងផ្ទះ[១] ១ ខ្ញុំដែលលោះ ដោយទ្រព្យ ១ បុគ្គលដែលចូលមកជាខ្ញុំដោយខ្ជួនឯង ១ បុគ្គល ដែលមិនមានប្រាជ្ញា តែចូលមកជាខ្ញុំ[២]១ ។

បុគ្គលពួកមួយ ជាខ្ញុំកើតអំពីទាសីក៏មាន ជាខ្ញុំដែលគេលោះ ដោយទ្រព្យក៏មាន បុគ្គលពួកមួយ ចូលមកជាខ្ញុំដោយខ្ជួនឯង ក៏មាន បុគ្គលដែលត្រូវក័យគ្របសង្កត់មកធ្វើជាខ្ញុំក៏មាន ។

ពាក្យថាពួកបុរស បានដល់បុរស ៣ ពួក គឺអ្នកពាជការ ១ កម្មករ ១ អ្នកជំនួញ ១ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គោ សេះ ទាស: និងពួកបុរស ។

[១៨] ពាក្យថា ស្ត្រី ផៅពង្ស ឬកាមទាំងឡាយច្រើន អធិប្បាយថា ស្ត្រីជាភរិយា លោកហៅថា ស្ត្រី ។ ពាក្យថា ផៅពង្ស បានដល់ផៅពង្ស ៤ ពួក គឺផៅពង្សជាប់ដោយញាតិ ១ ផៅពង្សជាប់ដោយគោត្រ ១ ផៅពង្សជាប់ដោយមន្ត ១[៣] ផៅពង្សជាប់ដោយសិល្បសាស្ត្រ ១[៤] ។

---

១ បានដល់ ខ្ញុំដែលកើតឡើង ក្នុងផ្ទៃម្តាយជាខ្ញុំគេស្រាប់ ។ ២ បានដល់ ខ្ញុំដែលគេរឹបជាន់ យកទាំងអំណាច ។ អដ្ឋកថា ។ ៣-៤ បុគ្គលដែលបានរៀនមន្ត ឬសិល្ប: ក្នុងសំណាក់អាចារ្យជាមួយគ្នា ហៅថា មន្តពន្ធុ សិប្បពន្ធុ ។ អដ្ឋកថា ។

បុថុ កាមេតិ ពហូ កាមេ ។ ឯតេ បុថុ កាមា មនាបិកា រូបា ។ បេ ។ មនាបិកា ផោដ្ឋព្វាតិ ថិយោ ពន្ធូ បុថុ កាមេ ។

[១៩] យោ នរោ អនុគិជ្ឈតីតិ យោតិ យោ យាទិសោ យថាយុត្តោ យថាវិហិតោ យថាបការោ យណ្ឋានប្បត្តោ យំធម្មសមន្នាគតោ ខត្តិយោ វា ព្រាហ្មណោ វា វេស្សោ វា សុទ្ទោ វា គហដ្ឋោ វា បព្វជិតោ វា ទេវោ វា មនុស្សោ វា ។ នរោតិ សត្តោ នរោ មាណវោ ចោសោ បុគ្គលោ ជីវោ ជាតុ ជន្តុ ឥន្ទគូ មនុជោ ។ អនុគិជ្ឈតីតិ កិលេសកាមេន វត្ថុកាមេសុ គិជ្ឈតិ អនុគិជ្ឈតិ បលិគិជ្ឈតិ បលិពជ្ឈតីតិ យោ នរោ អនុគិជ្ឈតិ ។ តេនាហ ភគវា

ខេត្តំ វត្ថុំ ហិរញ្ញំ វា គវាស្សំ ទាសបោរិសំ
ថិយោ ពន្ធូ បុថុ កាមេ យោ នរោ អនុគិជ្ឈតីតិ ។

[២០] អពលា នំ ពលីយន្តិ មទ្ទន្តេ នំ បរិស្សយា

ពាក្យថា កាមទាំងឡាយច្រើន គឺកាមមានប្រមាណច្រើន ។ កាមមានប្រមាណច្រើនន៏ុ: គឺរូបទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត ។ បេ ។ ផ្សព្វទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ស្ត្រីផៅពង្ស កាមទាំងឡាយ ច្រើន ។

[១៩] អធិប្បាយពាក្យថា ជនណាប្រាថ្នារឿយ ។ ត្រង់ពាក្យថា ជនណា គឺបុគ្គលណា បែបណា ប្រកបដោយប្រការណា តាំងនៅដោយប្រ-ការណា មានប្រការយ៉ាងណា ដល់នូវឋាន:ណា ប្រកបដោយធម៌ណា ទោះបីជាក្សត្រ ឬព្រាហ្មណ៍ ជាវេស្ស: ឬសុទ្ទ: ជាគ្រហស្ថឬបព្វជិត ជាទេវតា ឬមនុស្ស ។ ពាក្យថា ជន បានដល់ សត្ត្ব ជន មាណព បុរស បុគ្គល សត្ត្ববមានជីវិត សត្ត្ববមានជាតិ សត្ត្ববមានជរា សត្ត្ববទៅដោយតន្ត្រិយ សត្ត្ববកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា ប្រាថ្នារឿយ ។ គឺចង់បាន ប្រាថ្នារឿយ។ ជាប់ចិត្ត ញ៉ាម ក្នុងវត្ថុកាមទាំងឡាយ ដោយសារកិលេសកាម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនណាប្រាថ្នារឿយ ។ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា

ជនណាប្រាថ្នារឿយ ។ នូវស្រែ ទីកន្លែង ប្រាក់ គោ សេះ
ទាស:និងពួកបុរស ស្ត្រី ផៅពង្ស ឬកាមទាំងឡាយច្រើន ។

[២០] កិលេសមិនមានកម្ចាំងទាំងឡាយ រមែងសង្កត់សង្កិន
បុគ្គលនោះ[១] អន្ត្រាយទាំងឡាយ រមែងញ៉ាំញីបុគ្គលនោះ

១សំដៅយកបុគ្គលប្រាសចាកពល: ៥ ប្រការមានសទ្ធាពល:ជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

តតោ នំ ទុក្ខមន្វេតិ នាវំ ភិន្នមិវោទកំ ។

[២១] អពលា នំ ពលីយន្តីតិ អពលាតិ អពលា កិលេសា ទុព្វលា អប្បពលា អប្បថាមកា ហីនា និហីនា បរិហីនា ឱមកា លាមកា ជតុក្កា បរិត្តា ។ តេ កិលេសា តំ បុគ្គលំ សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិភវន្តិ អជ្ឈោត្ថរន្តិ បរិយាទិយន្តិ មទ្ទន្តីតិ ឯវម្បិ អពលា នំ ពលីយន្តិ ។ អថវា អពលំ បុគ្គលំ ទុព្វលំ អប្បពលំ អប្បថាមកំ ហីនំ និហីនំ បរិហីនំ ឱមកំ លាមកំ ជតុក្កំ បរិត្តំ យស្ស នត្ថិ សទ្ធាពលំ វីរិយពលំ សតិពលំ សមាធិពលំ បញ្ញាពលំ ហិរិពលំ ឱត្តប្បពលំ តេ កិលេសា តំ បុគ្គលំ សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិភវន្តិ អជ្ឈោត្ថរន្តិ បរិយាទិយន្តិ មទ្ទន្តីតិ ឯវម្បិ អពលា នំ ពលីយន្តិ ។

ទុក្ខរមែងជាប់តាមបុគ្គលនោះ ព្រោះអន្ទរាយនោះ ដូច
ជាទឹក កាលជ្រាបចូលកាន់នាវា ដែលបែកធ្លាយ ។

[២១] *អធិប្បាយពាក្យថា កិលេស មិនមានកម្ទាំងទាំងឡាយ រមែងសង្កត់សង្កិនបុគ្គលនោះ ត្រង់ពាក្យថា កិលេសមិនមានកម្ទាំងទាំង-ឡាយ គឺកិលេសទាំងឡាយ មិនមានកម្ទាំង មានកម្ទាំងថយ មានកម្ទាំងតិច មានសេចក្តីប្រឹងប្រែងតិច ថោកទាប ស្ពួចស្តើង អូនថយ ជ្រោកជ្រាក លាមក អាក្រក់ តិចតួច ។ កិលេសទាំងឡាយនោះ រមែងញ៉ាំញ៉ី ទន្ទ្រាន សង្កត់ គ្របសង្កត់ រួបរឹត ឈ្ងុចឈ្ងីបុគ្គលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសមិនមានកម្ទាំងទាំងឡាយ រមែងសង្កត់សង្កិន បុគ្គលនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត កិលេសទាំងឡាយនោះ រមែងញ៉ាំញ៉ី ទន្ទ្រាន សង្កត់ គ្របសង្កត់ រួបរឹត ឈ្ងុចឈ្ងី នូវបុគ្គលមិនមានកម្ទាំង មានកម្ទាំងថយ មានកំម្ទាំងតិច មានសេចក្តីប្រឹងប្រែងតិច ថោកទាប ស្ពួចស្តើង អូនថយ ជ្រោកជ្រាក លាមក អាក្រក់ តិចតួច នូវបុគ្គល ដែលមិនមានកម្ទាំងគឺសទ្ធា កម្ទាំងគឺព្យាយាម កម្ទាំងគឺសតិ កម្ទាំងគឺសមាធិ កម្ទាំងគឺបញ្ញា កម្ទាំងគឺហិរិ កម្ទាំងគឺឱត្តប្ប: ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសមិនមានកម្ទាំងទាំងឡាយ រមែងសង្កត់សង្កិនបុគ្គលនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។*

[៦២] មទ្ទន្តេ នំ បរិស្សយាតិ បរិស្សយាតិ ទ្វេ បរិស្សយា បាកដបរិស្សយា ច បដិច្ឆន្នបរិស្សយា ច ។

កតមេ បាកដបរិស្សយា ។ សីហា ព្យគ្ឃា ទីបិ អច្ឆតរច្ឆា កោកា គោមហឹសា ហត្ថី អហិ វិច្ឆិកា សតបទី ចោរា វា អស្សុ មាណវា កតកម្មា វា អកតកម្មា វា ចក្ខុរោគោ សោតរោគោ ឃានរោគោ ជិវ្ហារោគោ កាយរោគោ សីសរោគោ កណ្ណរោគោ មុខរោគោ ទន្តរោគោ កាសោ សាសោ បិនាសោ ឌហោ ជរោ កុច្ឆិរោគោ មុច្ឆា បក្ខន្ទិកា សុលា វិសូចិកា កុដ្ឋំ គណ្ឌោ កិលាសោ សោសោ អបមារោ ទទ្ទុ កណ្ឌុ កច្ឆុ រខសា វិតច្ឆិកា លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ អំសា បិឡកា ភគន្ទលា បិត្តសមុដ្ឋានា អាពាធា សេម្ហសមុដ្ឋានា អាពាធា វាតសមុដ្ឋានា អាពាធា សន្និបាតិកា អាពាធា ឧតុបរិណាមជា អាពាធា វិសមបរិហារជា អាពាធា ឱបក្កមិកា អាពាធា កម្មវិបាកជា អាពាធា សីតំ ឧណ្ហំ

[២២] *អធិប្បាយពាក្យថា អន្តរាយទាំងឡាយ រមែងញ៉ាំញ៉ីបុគ្គលនោះ ត្រង់ពាក្យថា អន្តរាយទាំងឡាយ សំដៅយកអន្តរាយ ២ យ៉ាងគឺ អន្តរាយប្រាកដ ១ អន្តរាយកំបាំង ១ ។*

អន្តរាយប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ សីហៈ ខ្វាធំ ខ្វាដំបង ខ្វាឃ្មុំនិង ខ្វាត្រី ឆ្កែ គោ ក្របី ដំរី ពស់ ខ្ជូយ ក្អែប ពួកមាណព កំពុងលួចក្តីធ្វើចោរកម្មហើយក្តី[១] មិនទាន់ធ្វើចោរកម្មហើយក្តី[២] រោគក្នុងភ្នែក រោគក្នុងត្រចៀក រោគក្នុងច្រមុះ រោគក្នុងអណ្តាត រោគក្នុងកាយ រោគក្នុងក្បាល រោគត្រង់ស្វឹកត្រចៀក រោគក្នុងមាត់ រោគត្រង់ធ្មេញ រោគក្អក រោគហឺត រោគក្រៅច្រមុះ រោគគ្រុនក្តៅក្រហាយ រោគរីងវៃ រោគក្នុងពោះ រោគខ្យល់ចាប់ រោគធ្លាក់ឈាម រោគចុកសៀត ចុះពក ឃ្ងង់ រោគពក ស្រែងស្រកីអណ្តែង ឆ្ពិតជ្រូក ដំណ្ងាចពិស រមាស់ កម រោគអេះក្ងាយ ឃ្ងង់ដៃក មួលឈាម រោគប្រមាត់ ប្រមេះទឹកបាយ ឫសដូងដុះ ក្អកឈាម ឫសដូងបាត អាពាធកើតអំពីប្រមាត់ អាពាធកើតអំពីស្លេស្ម អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីប្រជុំនៃ (ខ្យល់ប្រមាត់ស្លេស្ម) អាពាធកើតអំពីការផ្ទាស់ប្តូររដូវ អាពាធកើតអំពីការរក្សាឥរិយាបថមិនស្មើគ្នា អាពាធកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាមខ្លាំង[៣] អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ

---

១ សំដៅកំពុងកាត់ជញ្ជាំងជាដើម ។ ២ ទើបនឹងចេញទៅ ។ នំយអដ្ឋកថា ។
៣ អាពាធនេះ កើតអំពីការបៀតបៀន របស់អ្នកដទៃ មានសម្លាប់ឬចងជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

ជិឃច្ឆា បិបាសា ឧច្ចារោ បស្សាវោ ឌំសមកសវាតាតបសិរីសបសម្ផស្សា ឥតិ វា ឥមេ វុច្ចន្តិ បាកដបរិស្សយា ។

កតមេ បដិច្ឆន្នបរិស្សយា ។ កាយទុច្ចរិតំ វចីទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ ព្យាបាទនីវរណំ ថីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណំ វិចិកិច្ឆានីវរណំ រាគោ ទោសោ មោហោ កោធោ ឧបនាហោ មក្ខោ បឡាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឋេយ្យំ ថម្ភោ សារម្ភោ មានោ អតិមានោ មទោ បមាទោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិឡាហា សព្វេ សន្តាបា សព្វាកុសលាភិសង្ខារា ឥមេ វុច្ចន្តិ បដិច្ឆន្នបរិស្សយា ។

បរិស្សយាតិ កេនដ្ឋេន បរិស្សយា ។ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយា ។ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយា ។ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

កថំ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយា ។ តេ បរិស្សយា តំ

ឃ្លាន ស្រេក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ សម្ផស្ស រលោម មូស ខ្យល់ កម្តៅថ្ងៃ និងពស់តូចពស់ធំទាំងឡាយ ទាំងនេះ លោកហៅថា អន្តរាយប្រាកដ ដូច្នេះឯង ។

អន្តរាយកំចាំង តើដូចម្តេច ។ កាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត កាមច្ឆន្ទនីវរណៈ ព្យាបាទនីវរណៈ ថីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណៈ វិចិកិច្ឆានីវរណៈ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ សេចក្តីក្រោធ ការចងក្រោធ ទុក ការលុបលាងគុណអ្នកដទៃ ការលើកខ្ជួន សេចក្តីឈ្នានីស សេចក្តីកំណាញ់ ពុតត្បុត ការអួតអាង ការរឹងត្អឹង ការប្រណាំងប្រជែង ការប្រ-កាន់ខ្ជួន ការមើលងាយគេ សេចក្តីស្រវឹង សេចក្តីប្រហែសធ្វេស កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះ-អន្ទែងទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ ការតាក់តែងអកុសលទាំង-អស់ ទាំងនេះ លោកហៅថា អន្តរាយកំចាំង ។

សំណួរត្រង់ពាក្យថា អន្តរាយ តើអន្តរាយ ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។ អន្តរាយ ព្រោះហេតុទន្ទ្រាន អន្តរាយ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីវិនាស អន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ ។

អន្តរាយ ព្រោះហេតុទន្ទ្រាន តើដូចម្តេច ។ អន្តរាយទាំងឡាយនោះ

បុគ្គលំ សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិភវន្តិ អជ្ឌោត្ថរន្តិ
បរិយាទិយន្តិ មទ្ទន្តិ ។ ឯវំ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយោ ។
    កថំ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយោ ។
តេ បរិស្សយោ កុសលានំ ធម្មានំ បរិហានាយ
អន្តរាយាយ សំវត្តន្តិ ។ កតមេ កុសលានំ
ធម្មានំ ។ សម្ម្ឯបដិបទាយ អនុលោមប្បដិបទាយ
អបចូនីកប្បដិបទាយ អនុត្តប្បដិបទាយ ធម្មានុធម្ម-
ប្បដិបទាយ សីលេសុ បរិបូរិការិតាយ ឥន្ទ្រិយេសុ
គុត្តទ្វារតាយ ភោជនេ មត្តញ្ញុតាយ ជាគរិយានុយោ-
គស្ស សតិសម្ប្ជញ្ញស្ស ចតុន្នំ សតិប្ប្ឯានានំ ភាវ-
នានុយោគស្ស ចតុន្នំ សម្ម្ឯប្ប្ឯានានំ ភាវនានុយោ-
គស្ស ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ ភាវនានុយោគស្ស បញ្ចន្នំ
ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនានុយោគស្ស បញ្ចន្នំ ពលានំ ភាវនា-
នុយោគស្ស សត្តន្នំ ពោជ្ឌង្គានំ ភាវនានុយោគស្ស
អរិយស្ស អដ្ឌង្គិកស្ស មគ្គស្ស ភាវនានុយោគស្ស

ញាំញី ទន្ទ្រាន គ្របសង្កត់ រួបរឹត បំផ្ទាញ ញីញក់ នូវបុគ្គលនោះ ។ អន្តរាយ ព្រោះហេតុទន្ទ្រាន យ៉ាងនេះ ។

អន្តរាយ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេច ។ អន្តរាយទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីវិនាស ដើម្បីអន្តរាយដល់ធម៌ទាំងឡាយជាកុសល ។ ធម៌ទាំងឡាយជាកុសល តើដូចម្តេច ។ អន្តរាយទាំងឡាយនោះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីវិនាស ដើម្បីអន្តរាយដល់ធម៌ទាំងឡាយជាកុសលទាំងនេះ គឺសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ សេចក្តីប្រតិ-បត្តិដ៏សមគួរ សេចក្តីប្រតិបត្តិមិនជាសត្រូវ សេចក្តីប្រតិបត្តិសមគួរដល់អត្ត សេចក្តីប្រតិបត្តិតាមធម៌សមគួរដល់ធម៌ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ក្នុងសីលទាំងឡាយ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានទ្វារគ្រប់គ្រងក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយៗនូវធម៌ជាគ្រឿងភ្ញាក់រលឹក សតិនិងសម្បជញ្ញៈ ការប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងកិរិយាចម្រើនសតិ-ប្ឋដ្ឋាន ៤ ការប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងកិរិយាចម្រើនសម្មប្ឋធាន ៤ ការប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងកិរិយាចម្រើនឥទ្ធិបាទ ៤ ការប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងកិរិយាចម្រើនឥន្ទ្រិយ ៥ ការប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងកិរិយាចម្រើនពលៈ ៥ ការប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងកិរិយាចម្រើនពោជ្ឌង្គ ៧ ការប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងកិរិយាចម្រើនអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ។

ឥមេសំ កុសលានំ ធម្មានំ បរិហានាយ អន្តរាយាយ សំវត្តន្តិ ។ ឯវំ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយា ។

កថំ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ តត្ថេតេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តភាវសន្ទិស្សយា ។ យថា ពិលេ ពិលាសយា ចាណា សយន្តិ ឧកេ ឧកាសយា ចាណា សយន្តិ វនេ វនាសយា ចាណា សយន្តិ រុក្ខេ រុក្ខាសយា ចាណា សយន្តិ ឯវមេវ តត្ថេតេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តភាវសន្ទិស្សយាតិ ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

រុត្តំ ហេតំ ភគវតា សាន្តេវាសិកោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សាចរិយកោ ឧក្ខំ ន ជានុ វិហរតិ ។ ឥមញ្ច ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សាន្តេវាសិកោ សាចរិយកោ ឧក្ខំ ន ជានុ វិហរតិ ។

អន្តរាយ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីវិនាស យ៉ាងនេះ ។

អន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យ ក្នុងសរីរៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនុ៎ះ អាស្រ័យនៅក្នុងអត្តភាព កើតឡើង ក្នុងសរីរៈនោះ ។ ពួកសត្ត្ব អាស្រ័យនៅក្នុងរន្ធ ដេកនៅក្នុងរន្ធ ពួកសត្ត្ব អាស្រ័យនៅក្នុងទឹក ដេកនៅក្នុងទឹក ពួកសត្ត្ব អាស្រ័យនៅក្នុងព្រៃ ដេកនៅក្នុងព្រៃ ពួកសត្ត្ব អាស្រ័យនៅលើដើមឈើ ដេកនៅលើដើមឈើ យ៉ាងណាមិញ ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនុ៎ះ អាស្រ័យនៅ ក្នុងអត្តភាព កើតឡើង ក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ អន្តរាយ ព្រោះអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្ញុ៎ះ ។

សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅជាមួយអន្តេវាសិក អ្នកនៅជាមួយអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅជាមួយអន្តេវាសិក អ្នកនៅជាមួយអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌

ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ឧប្បជ្ជន្តិ យេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោ-ជនីយា ត្យស្ស អន្តោ វសន្តិ អជ្ឌាស្សវន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្ស សាន្តោវាសិកោតិ វុច្ចតិ តេ ជំ សមុទាចរន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្ស សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជន្តិ យេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរ-សង្កប្បា សញ្ញោជនីយា ត្យស្ស អន្តោ វសន្តិ អជ្ឌាស្ស-វន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្ស សាន្តោវាសិកោតិ វុច្ចតិ តេ ជំ សមុទាចរន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្ស សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សាន្តោវាសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ជាសុ វិហរតីតិ ។

ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសល ណា ជាសេចក្ដីត្រិះរិះ ដោយអំ-ណាច នៃកិរិយារលឹកឃើញ ជាទីតាំងនៃសំយោជន: កើតឡើងដល់ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ព្រោះឃើញរូបដោយចក្ខុ ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនោះ រមែងនៅ រមែងជាប់តាមក្នុងសន្ដាន នៃភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ តថាគតហៅថា អ្នកនៅជាមួយអន្ដ-រ៉ាសិក ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនោះ រមែងត្រួតត្រាភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ តថាគតហៅថា អ្នកនៅជាមួយអាចារ្យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលណា ជាសេចក្ដីត្រិះរិះដោយកិរិយារលឹកឃើញ ជាទីតាំងនៃសំយោជន: កើតឡើងដល់ភិក្ខុ ព្រោះស្ដាប់សំឡេងដោយត្រចៀក ហិតក្លិនដោយច្រមុះ លិទ្ធរសដោយអណ្ដាត ប៉ះពាល់ផ្សព្វដោយកាយ ដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនោះ រមែងនៅ រមែងជាប់តាមក្នុងសន្ដានៃភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ តថាគតហៅថា អ្នកនៅជាមួយអន្ដរ៉ាសិក ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនោះ រមែងត្រួតត្រាភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ តថាគតហៅថា អ្នកនៅជាមួយអាចារ្យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅជាមួយអន្ដរ៉ាសិក អ្នកនៅជាមួយអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។

ឯវម្ឫ តត្រាសយាតិ បរិស្សយោ ។

រុត្តំ ហោតំ ភគវតា តយោ មេ ភិក្ខវេ អន្តាមលា អន្តាអមិត្តា អន្តាសបត្តា អន្តាវធកា អន្តាបចូត្ថិកា ។ កតមេ តយោ ។ លោភោ ភិក្ខវេ អន្តាមលោ អន្ត-ាអមិត្តោ អន្តាសបត្តោ អន្តាវធកោ អន្តាបចូត្ថិកោ ទោសោ ភិក្ខវេ អន្តាមលោ អន្តាអមិត្តោ អន្តាសប-ត្តោ អន្តាវធកោ អន្តាបចូត្ថិកោ មោហោ ភិក្ខវេ អន្ត-ាមលោ អន្តាអមិត្តោ អន្តាសបត្តោ អន្តាវធកោ អន្ត-ាបចូត្ថិកោ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ អន្តាមលា អន្ត-ាអមិត្តា អន្តាសបត្តា អន្តាវធកា អន្តាបចូត្ថិកាតិ ។

អនត្ថជនកោ លោភោ លោភោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ ជានាតិ ពុជ្ឈតិ
លុព្ធោ អត្ថំ ន ជានាតិ លុព្ធោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ យំ លោភោ សហតេ នរំ

អន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យ ក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្ញុះ ។

មួយទៀត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយ ៣ នេះ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាអមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាពេជ្ឈឃាតខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ។ ធម៌ទាំង-ឡាយ ៣ តើដូចម្តេចខ្ញុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លោភៈជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាអមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាពេជ្ឈឃាតខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាអមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាពេជ្ឈឃាតខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មោហៈជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាអមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាពេជ្ឈឃាតខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ៣ នេះឯង ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាអមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុងជាពេជ្ឈឃាតខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ។

លោភៈជាកិលេសញ៉ាំងសេចក្តីវិនាសឲ្យកើត លោភៈជាកិលេសញ៉ាំងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យកើតហើយខាងក្នុង ជនរមែងមិនយល់ច្បាស់នូវភ័យនោះទេ បុគ្គលអ្នកលោភ រមែងមិនដឹងអត្ថ បុគ្គលអ្នកលោភ រមែងមិនឃើញធម៌ លោភៈគ្របសង្កត់ជនណា សេចក្តីងងឹតឈឹងសូន្យ (នៃជននោះ) ក៏រមែងមាន ក្នុងកាលនោះ

អនត្តជនោ ទោសោ ទោសោ ចិត្តប្ប្ឫកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនো ជាវពុជ្ឈតិ
ការ្ហោ អត្ថំ ន ជានាតិ ការ្ហោ ធម្មំ ន បស្ឬតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ យំ ការ្ហោ សហតេ ន្ឫ
អនត្តជនោ មោហោ មោហោ ចិត្តប្ប្ឫកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនো ជាវពុជ្ឈតិ
ម្ហូ ជ្ហោ អត្ថំ ន ជានាតិ ម្ហូ ជ្ហោ ធម្មំ ន បស្ឬតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ យំ មោហោ សហតេ ន្ឫ ។

ឯវម្ឬ តត្រាសយាតិ បរិស្ឬយោ ។

ឫ ហេតំ ភតវតា តយো ទោ មហារាជ បុរិសស្ឬ ធម្ម អជ្ឈត្តំ ឧប្ឬជ្ជមានা ឧប្ឬជ្ជន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អជ្ជាសុរិហារាយ ។ ការ្ហតមេ តយো ។ ការ្ហោ ទោ មហារាជ បុរិសស្ឬ ធម្ម អជ្ឈត្តំ ឧប្ឬជ្ជមានো ឧប្ឬជ្ជតិ

ទោស: ជាកិលេសញ្ចាំងសេចក្ដីវិនាសឲ្យកើត ទោស:ជាកិ-
លេសញ្ចាំងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យកើតហើយខាងក្នុង ជនរមែង
មិនយល់ច្បាស់នូវភ័យនោះទេ បុគ្គលអ្នកក្រោធ រមែងមិន
ដឹងអត្ថ បុគ្គលអ្នកក្រោធ រមែងមិនឃើញធម៌ សេចក្ដីក្រោធ
គ្របសង្កត់ជនណា សេចក្ដីងងឹតឈឹងសូន្យ (នៃជននោះ)
ក៏រមែងមានក្នុងកាលនោះ ។ មោហ: ជាកិលេសញ្ចាំងសេចក្ដី
វិនាសឲ្យកើត មោហ:ជាកិលេសញ្ចាំងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យ
កើតហើយខាងក្នុង ជនរមែងមិនយល់ច្បាស់ នូវភ័យនោះ
ទេ បុគ្គលអ្នកវង្វេង រមែងមិនដឹងអត្ថ បុគ្គលអ្នកវង្វេង
រមែងមិនឃើញធម៌ មោហ:គ្របសង្កត់ជនណា សេចក្ដី
ងងឹតឈឹងសូន្យ (នៃជននោះ) ក៏រមែងមាន ក្នុងកាលនោះ ។
អន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យ ក្នុងសរីរ:នោះ យ៉ាងនេះខ្ទះ ។

ន័យមួយទៀត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា បពិត្រ
មហារាជ បុរិសធម៌ (ធម៌របស់បុរស) ៣ កាលកើតឡើងក្នុង
សន្ដាន រមែងកើតឡើង ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការ
នៅមិនសប្បាយ ។ បុរិសធម៌ ៣ តើដូចម្ដេច ។ បពិត្រមហារាជ
លោក: ជាបុរិសធម៌ កាលកើតឡើងក្នុងសន្ដាន រមែងកើតឡើង

អហិតាយ ទុក្ខាយ អជ្ឌាសុវិហារាយ ឧោសោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ឆម្ហោ អជ្ឌត្តំ ឧប្ផជ្ជមានោ ឧប្ផ-ជ្ជតិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អជ្ឌាសុវិហារាយ មោហោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ឆម្ហោ អជ្ឌត្តំ ឧប្ផជ្ជមានោ ឧប្ផជ្ជ-តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អជ្ឌាសុវិហារាយ ។ ឥមេ ខោ មហារាជ តយោ បុរិសស្ស ឆម្ហា អជ្ឌត្តំ ឧប្ផជ្ជមានា ឧប្ផជ្ជន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អជ្ឌាសុវិហារាយាតិ ។

លោភោ ឧោសោ ច មោហោ ច បុរិសំ ចាបចេតសំ

ហឹសន្តិ អត្តសម្ភូតា តចសារំវ សម្ផលន្តិ ។

ឯវម្ឆិ តត្រាសយាតិ បរិស្ឆយោ ។

រុត្តំ ហោតំ ភតវតា

ឦតោ ច ឧោសោ ច ឥតោនិទានា

អរតី រតិ លោមហំសោ ឥតោ ជាតោ

ឥតោ សមុដ្ឋាយ មនោវិតក្កា

ឥមារកា ឆក្ខ្ម៉ាមិវ ស្ឆជ្ជន្តីតិ ។

ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ បពិត្រមហា-
រាជ ទោសៈ ជាបុរិសធម៌ កាលកើតឡើងក្នុងសន្ដាន រមែងកើតឡើង
ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ បពិត្រមហា-
រាជ មោហៈ ជាបុរិសធម៌ កាលកើតឡើងក្នុងសន្ដាន រមែងកើតឡើង
ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ ។ បពិត្រ
មហារាជ បុរិសធម៌ ៣ នេះឯង កាលកើតឡើងក្នុងសន្ដាន រមែងកើត
ឡើង ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីជាទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ ។

លោភៈ ទោសៈ និងមោហៈ កើតអំពីខ្លួន រមែងបៀតបៀន
នូវបុរស អ្នកមានចិត្ដអាក្រក់ ដូចជាឈើមានសំបកជាខ្ទឹម
(ឫស្សី) ដែលវិនាសដោយសារផ្ទៃរបស់ខ្លួន ។

អន្ដរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យ ក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។
មួយវិញទៀត ពាក្យនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភគ:និងទោសៈ មានអត្ដភាពនេះជាហេតុ សេចក្ដីមិនត្រេក
អរ និងសេចក្ដីត្រេកអរ និងការព្រឺពោម កើតអំពីអត្ដភាព
នេះ មនោវិតក្ក:ទាំងឡាយតាំងឡើងហើយ អំពីអត្ដភាព
នេះ លៃងទៅ (នូវចិត្ដ) ដូចជាកុមារចងបន្ទាយនូវក្អែក ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

មទ្ទន្តេ នំ បរិស្សយាតិ តេ បរិស្សយា តំ បុគ្គលំ សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិភវន្តិ អជ្ឈោត្ថរន្តិ បរិយាទិយន្តិ មទ្ទន្តីតិ មទ្ទន្តេ នំ បរិស្សយា ។

[២៣] តតោ នំ ទុក្ខមន្វេតីតិ តតោ តតោ បរិស្សយតោ តំ បុគ្គលំ ទុក្ខំ អន្វេតិ អនុគច្ឆតិ អន្វាយិកំ ហោតិ ជាតិទុក្ខំ អន្វេតិ អនុគច្ឆតិ អន្វាយិកំ ហោតិ ជរាទុក្ខំ អន្វេតិ អនុគច្ឆតិ អន្វាយិកំ ហោតិ ព្យាធិទុក្ខំ អន្វេតិ អនុគច្ឆតិ អន្វាយិកំ ហោតិ មរណទុក្ខំ អន្វេតិ អនុគច្ឆតិ អន្វាយិកំ ហោតិ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុក្ខំ អន្វេតិ អនុគច្ឆតិ អន្វាយិកំ ហោតិ នេរយិកទុក្ខំ តិរច្ឆានយោនិកទុក្ខំ បិត្តិវិសយិកទុក្ខំ អន្វេតិ អនុគច្ឆតិ អន្វាយិកំ ហោតិ មានុសិកទុក្ខំ គព្ភោក្កន្តិមូលកទុក្ខំ គព្ភេ ឋិតិមូលកទុក្ខំ គព្ភាវុដ្ឋានមូលកទុក្ខំ ជាតស្សុបនិពន្ធិកទុក្ខំ ជាតស្ស បរាធេយ្យកទុក្ខំ អត្តុបក្កមទុក្ខំ បរុបក្កមទុក្ខំ អន្វេតិ

អន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យ ក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្ទះ ។

ពាក្យថា អន្តរាយទាំងឡាយ រមែងញ៉ាំញៀបុគ្គលនោះ បានសេចក្តីថា អន្តរាយទាំងឡាយនោះ រមែងទន្ទ្រាន ជិះជាន់ គ្របសង្កត់ រួបរឹតបំផ្ទាញ ញៀញក់នូវបុគ្គលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អន្តរាយទាំងឡាយ រមែងញ៉ាំញៀបុគ្គលនោះ ។

[២៣] *ពាក្យថា ទុក្ខ រមែងជាប់តាមបុគ្គលនោះ ព្រោះអន្តរាយនោះ អធិប្បាយថា ទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម នូវបុគ្គលនោះ ព្រោះសេចក្តីអន្តរាយនោះ ។ គឺជាតិទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ជរាទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ព្យាធិទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម មរណទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ទុក្ខក្នុងនរក ទុក្ខក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ទុក្ខក្នុងបិត្តិវិស័យ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ទុក្ខក្នុងពួកមនុស្សទុក្ខមានកិរិយាចុះកាន់គភ៌ជាមូល ទុក្ខមានកិរិយាតាំងនៅក្នុងគភ៌ជាមូល ទុក្ខមានកិរិយាចេញចាកគភ៌ជាមូល ទុក្ខប្រកបដោយគ្រឿងចង(ថែទាំ) របស់សត្វដែលកើតហើយ ទុក្ខព្រោះអាស្រ័យអ្នកដទៃរបស់សត្វដែលកើតហើយ ទុក្ខព្រោះការព្យាយាមរបស់ខ្លួន ទុក្ខព្រោះការព្យាយាមរបស់អ្នកដទៃ រមែងជាប់តាម*

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

អនុគច្ឆតិ អទ្ធាយិកំ ហោតិ ទុក្ខទុក្ខំ អន្វេតិ អនុគច្ឆតិ អទ្ធាយិកំ ហោតិ សង្ខារទុក្ខំ វិបរិណាមទុក្ខំ ចក្ខុរោគោ សោតរោគោ ឃានរោគោ ជិវ្ហារោគោ កាយរោគោ សីសរោគោ កណ្ណរោគោ មុខរោគោ ទន្តរោគោ កាសោ សាសោ បិនាសោ ឌហោ ជរោ កុច្ឆិរោគោ មុច្ឆា បក្ខន្ទិកា សុលា វិសូចិកា កុដ្ឋំ គណ្ឌោ កិលាសោ សោសោ អបមារោ ទទ្ទុ កណ្ឌុ កច្ឆុ រខសា វិតច្ឆិកា លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ អំសា បិឡកា ភគន្ទលា បិត្តសមុដ្ឋានា អាពាធា សេម្ហសមុដ្ឋានា អាពាធា វាតសមុដ្ឋានា អាពាធា សន្និបាតិកា អាពាធា ឧតុបរិណាមជា អាពាធា វិសមបរិហារជា អាពាធា ឱបក្កមិកា អាពាធា កម្មវិបាកជា អាពាធា សីតំ ឧណ្ហំ ជិឃច្ឆា បិបាសា ឧច្ចារោ បស្សាវោ ឌំសមកសវាតាតបសិរឹសបសម្ផស្សទុក្ខំ មាតុមរណទុក្ខំ បិតុមរណទុក្ខំ ភាតុមរណទុក្ខំ ភគិនីមរណទុក្ខំ បុត្តមរណទុក្ខំ ធីតុមរណទុក្ខំ ញាតិព្យសនទុក្ខំ ភោគព្យសនទុក្ខំ រោគព្យសនទុក្ខំ សីលព្យសនទុក្ខំ ទិដ្ឋិព្យសនទុក្ខំ

ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ទុក្ខទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម សង្ខារទុក្ខ វិបរិណាមទុក្ខ ពោគក្នុងភ្នែក ពោគក្នុងត្រចៀក ពោគក្នុងច្រមុះ ពោគក្នុងអណ្ដាត ពោគក្នុងកាយ ពោគក្នុងក្បាល ពោគត្រង់ស្វឹកត្រចៀក ពោគក្នុងមាត់ ពោគត្រង់ធ្មេញ ពោគក្អក ពោគហឺត ពោគក្រៅច្រមុះ ពោគគ្រុនក្តៅក្រហាយ ពោគរីងរៃ ពោគក្នុងពោះ ខ្យល់ចាប់ ពោគធ្លាក់ឈាម ចុកសៀត ចុះពាក ឃ្ងង់ ពោគពក ស្រែង ស្រកីអណ្ដែង ធ្ពត់ជ្រូក ដំណួចពិស រមាស់ កម ពោគអេះក្ងាយ ឃ្ងង់ដៃក មួលឈាម ពោគប្រមាត់ ប្រមេះទឹក បាយ ឫសដូងដុះ ក្អកឈាម ឫសដូងបាត អាពាធកើតអំពីប្រមាត់ អាពាធកើតអំពីស្លេស្ម អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីប្រជុំ (នៃខ្យល់ប្រ-មាត់ស្លេស្ម) អាពាធកើតអំពីការផ្ទាស់ប្តូររដូវ អាពាធកើតអំពីរក្សាឥរិយា-បថមិនស្មើគ្នា អាពាធកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាមខ្លាំង អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្លាន ស្រេក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ សម្ផស្សនៃរបោមមូស ខ្យល់ កម្តៅថ្ងៃ និងពស់តូចពស់ធំ ទុក្ខព្រោះកិរិយាស្ងាប់នៃមាតា ទុក្ខព្រោះកិរិយាស្ងាប់នៃបិតា ទុក្ខព្រោះកិរិយាស្ងាប់នៃបងប្អូនប្រុស ទុក្ខព្រោះកិរិយាស្ងាប់នៃបងប្អូនស្រី ទុក្ខព្រោះកិរិយាស្ងាប់នៃកូនប្រុស ទុក្ខព្រោះកិរិយាស្ងាប់កូនស្រី ទុក្ខព្រោះវិនាសញាតិ ទុក្ខព្រោះវិនាសភោគសម្បត្តិ ទុក្ខព្រោះវិនាសគឺរោគ ទុក្ខព្រោះវិនាសសីល ទុក្ខព្រោះវិនាសគឺទិដ្ឋិ

អន្ធេតិ អនុកច្ឆតិ អន្ធាយិកំ ហោតីតិ តតោ ជំ ពុក្ខ-
មន្ធេតិ ។

[២៤] ជាវ កិន្ធមិវោឧកន្តិ យថា កិន្ធ ជាវ ឧឧកំ
អន្ធាយិកំ[១] តតោ តតោ ឧឧកំ អន្ធេតិ អនុកច្ឆតិ
អន្ធាយិកំ ហោតិ បុរតោបិ ឧឧកំ អន្ធេតិ អនុកច្ឆតិ
អន្ធាយិកំ ហោតិ បច្ឆតោបិ ហេដ្ឋតោបិ បស្សតោបិ
ឧឧកំ អន្ធេតិ អនុកច្ឆតិ អន្ធាយិកំ ហោតិ ឯវមេវ
តតោ តតោ បរិស្សយតោ តំ បុគ្គលំ ពុក្ខ អន្ធេតិ
អនុកច្ឆតិ អន្ធាយិកំ ហោតិ ជាតិពុក្ខ អន្ធេតិ អនុកច្ឆតិ
អន្ធាយិកំ ហោតិ ។ បេ ។ ឧិដ្ឋិព្យសនពុក្ខ អន្ធេតិ
អនុកច្ឆតិ អន្ធាយិកំ ហោតីតិ ជាវ កិន្ធមិវោឧកំ ។
ឧេជាមា ភគវា

អពលា ជំ ពលីយន្តិ មន្ធេ ជំបរិស្សយា
តតោ ជំ ពុក្ខមន្ធេតិ ជាវ កិន្ធមិវោឧកន្តិ ។

---

១ ឱ. ឧទកំ អន្ធាយិកន្តិ ន ទិស្សតិ ។

រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម (នូវបុគ្គលនោះ) ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទុក្ខរមែងជាប់តាមបុគ្គលនោះ ព្រោះអន្តរាយនោះ ។

[២៤] ពាក្យថា ដូចជាទឹកកាលជ្រាបចូល កាន់នាវាដែលបែកធ្លាយ សេចក្តីថា ទឹកប្រព្រឹត្តតាមទូក ដែលបែកធ្លាយ គឺទឹករមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ត្រង់ទីដែលធ្លាយនោះ ។ ទឹករមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ត្រង់ទីខាងមុខខ្ទះ ទឹករមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ត្រង់ទីខាងក្រោយខ្ទះ ត្រង់ទីខាងក្រោមខ្ទះ ត្រង់ទីខាងខ្ទះ យ៉ាងណាមិញ សេចក្តីទុក្ខរមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម នូវបុគ្គលនោះ ព្រោះសេចក្តីអន្តរាយនោះ ។ ជាតិទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ។ បេ ។ ទុក្ខព្រោះកិរិយាវិនាសគឺទិដ្ឋិ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចជាទឹកកាលជ្រាបចូល កាន់នាវាដែលបែកធ្លាយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

កិលេសមិនមានកម្ចាំងទាំងឡាយ រមែងសង្កត់សង្កិនបុគ្គលនោះ អន្តរាយទាំងឡាយ រមែងញាំញីបុគ្គលនោះ ទុក្ខរមែងជាប់តាមបុគ្គលនោះ ព្រោះអន្តរាយនោះ ដូចជាទឹកកាលជ្រាបចូល កាន់នាវាដែលបែកធ្លាយ ។

[២៥] តស្មា ជន្តុ សទា សតោ កាមានិ បរិវជ្ជយេ
តេ បហាយ តរេ ឱឃំ នាវំ សិត្វាវ បារគូ ។

[២៦] តស្មា ជន្តុ សទា សតោតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា(១) ឯតំ អាទីនវំ សម្បស្សមានោ កាមេសូតិ តស្មា ។ ជន្តូតិ សត្តោ នរោ មាណវោ បោសោ បុគ្គលោ ជីវោ ជាតុ ជន្តុ ឥន្ទគូ មនុជោ ។ សទាតិ សទា សព្វទា សព្វកាលំ និច្ចកាលំ ធុវកាលំ សតតំ សមិតំ អព្វោកិណ្ណំ បោខានុបោខំ(២) ឧទកុម្មិកជាតំ អវីចិ សន្តតិ សហិតំ ផុសិតំ បុរេភត្តំ បច្ឆាភត្តំ បុរិមយាមំ មជ្ឈិមយាមំ បច្ឆិមយាមំ កាឡេ ជុណ្ហេ វស្សេ ហេមន្តេ គិម្ហេ បុរិមេ វយោខន្ធេ មជ្ឈិមេ វយោខន្ធេ បច្ឆិមេ វយោខន្ធេ ។ សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ

១ តំនិទានន្តិបិ បាឋោ ។ ២ ម. បោង្ខានុបោង្ខំ ។

[២៥] ព្រោះហេតុនោះ ជនអ្នកមានស្មារតី គ្រប់កាល គប្បីរៀរស្រឡះនូវកាមទាំងឡាយ ជនលុះលះបង់កាមទាំងនោះ ទើបធ្វើងឱ្យ:បាន ដូចបុគ្គលអ្នកដល់ត្រើយ ព្រោះស្ពានវា ។

[២៦] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ ជនអ្នកមានស្មារតី គ្រប់កាល ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះអំពើនោះជាហេតុ ជនកាលឃើញច្បាស់នូវទោសនុ៎ះ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ។ ពាក្យថា ជន គឺ សត្វ នរ: មាណព បុរស បុគ្គល សត្វមានជីវិត សត្វមានជាតិ សត្វមានជរា សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា គ្រប់កាល គឺសព្វកាល រាល់វេលា អស់កាលទាំងពួង អស់កាលជានិច្ច អស់កាលដ៏ទៀងទាត់ បិតថេរ រឿយ ៗ ប៉ុកប៊ីន ញ៊ីកញ្ជាប់ មានសភាពដូចជារលកទឹក មិនដាច់ ជាប់ត ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយគ្នា ប៉ះជាប់គ្នា កាលមុនកត្ត កាលក្រោយកត្ត យាមខាងដើម យាមកណ្ដាល យាមទីបំផុត ក្នុងកាលរនោច ខ្នើត រដូវ ហេមន្តរដូវ គិម្ហរដូវ គំនរវ័យខាងដើម គំនរវ័យកណ្ដាល គំនរវ័យទីបំផុត ។ ពាក្យថា មានសតិ គឺមានសតិ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាង គឺមានសតិ កាលចម្រើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងកាយ ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ

វេទនាសុ ចិត្តេ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ ។ អបរេហិបិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ ។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ សតោតិ តស្មា ជន្តុ សធ សតោ ។

[២៧] កាមានិ បរិវជ្ជយេតិ កាមានីតិ ឧទ្ធានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេស-កាមា ។ កាមានិ បរិវជ្ជយេតិ ទ្វីហិ ការណេហិ កាមេ បរិវជ្ជេយ្យ វិក្ខម្ភនតោ វា សមុច្ឆេទតោ វា ។ កថំ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវជ្ជេយ្យ ។ អដ្ឋិកង្កលូបមា កាមា អប្ប្ស្សាទដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិ-វជ្ជេយ្យ មំសបេសូបមា កាមា ពហុសាធារណដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវជ្ជេយ្យ តិណុក្កូបមា កាមា អនុទហនដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវជ្ជេយ្យ ។ បេ ។ ឧវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមា-បត្តឺ ភាវេន្តោបិ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវជ្ជេយ្យ ។

ក្នុងចិត្ត មានសតិ កាលចម្រើនធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងធម៌ទាំង-ឡាយ ។ មានសតិ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាងដទៃទៀត ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានសតិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ជនអ្នកមានស្មារតី គ្រប់កាល ។

[២៧] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីវៀរស្រឡះ នូវកាមទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា កាម បើតាមឧទ្ទាន បានដល់កាម ២ យ៉ាង គឺវត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា គប្បីវៀរស្រឡះនូវកាមទាំងឡាយ គឺគប្បីវៀរនូវកាម ដោយហេតុ ២ យ៉ាង គឺកិរិយាសង្កត់សង្កិន ១ កិរិយាផ្តាច់បង់ ១ ។ បុគ្គលវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចរាងធ្នើ ដោយសេចក្តីថាមានសេចក្តីត្រេកអរតិច ឈ្មោះថា វៀរកាមដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយមានឧបមាដោយដុំសាច់ ដោយសេចក្តីថាជារបស់សាធារណ៍ ដល់សត្វមានប្រមាណច្រើន ឈ្មោះថាវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចគប់ភ្លើងស្មៅ ដោយសេចក្តីថាដុតកម្តៅរឿយ ៗ ឈ្មោះថា វៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ។ បេ ។ កំពុងចម្រើននេវសញ្ញានា-សញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ឈ្មោះថាវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ។

ឯវํ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវជ្ជេយ្យ ។ បេ ។ ឯវํ សមុ-ច្ឆេទតោ កាមេ បរិវជ្ជេយ្យាតិ កាមានិ បរិវជ្ជយេ ។

[២៨] តេ បហាយ តរេ ឱឃន្តិ តេតិ វត្ថុកាមេ បរិជានិត្វា កិលេសកាមេ បហាយ បជហិត្វា វិនោ-ទិត្វា ព្យន្តីការិត្វា អនភាវង្គមិត្វា កាមច្ឆន្ទនីវរណំ ប-ហាយ បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីការិត្វា អនភាវង្គ-មិត្វា ព្យាបាទនីវរណំ ថីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ច-នីវរណំ វិចិកិច្ឆានីវរណំ បហាយ បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីការិត្វា អនភាវង្គមិត្វា កាមោឃំ ភវោឃំ ទិដ្ឋោឃំ អវិជ្ជោឃំ តរេយ្យ ឧត្តរេយ្យ បតរេយ្យ សមតិក្ក-មេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតិ តេ បហាយ តរេ ឱឃំ ។

[២៩] ជាវํ សិត្វាវ ចារកូតិ យថា ករុកំ ជាវํ ភារិកំ ឧទកំ សញ្ជិត្វា ឱសិញ្ចិត្វា ឆឌ្ឌេត្វា លហុកាយ ជាវាយ ទិប្ប៎ លហុំ អប្ប៎ កសិរេនេវ ចារํ ឥច្ឆេយ្យ ឯវមេវ វត្ថុកាមេ បរិជានិត្វា កិលេសកាមេ បហា-យ បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីការិត្វា អនភាវង្គមិត្វា

បុគ្គលវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គលវៀរកាម ដោយកិរិយាផ្តាច់បង់ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីវៀរស្រឡះ នូវកាមទាំងឡាយ ។

[២៨] *ពាក្យថា កាមទាំងនោះ ក្នុងបទថា ជនលុះលះបង់កាមទាំង-នោះ ទើបធ្វើងឱ្យ:បាន គឺជនកំណត់ដឹងនូវវត្ថុកាមទាំងឡាយ លះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកិលេសកាមទាំងឡាយ លះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកាមច្ឆន្ទនីវរណៈ លះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវព្យាបាទនីវរណៈ ថីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណៈ វិចិកិច្ឆានីវរណៈ គប្បីធ្វើង គប្បីធ្វើងឡើង គប្បីធ្វើងកាត់ ឈានកន្ទងប្រព្រឹត្តកន្ទងនូវឱ្យ:គឺកាម ឱ្យ:គឺកព ឱ្យ:គឺទិដ្ឋិ ឱ្យ:គឺអវិជ្ជា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនលុះលះបង់កាមទាំងនោះ ទើបធ្វើងឱ្យ:បាន ។*

[២៩] *ពាក្យថា ដូចបុគ្គលអ្នកដល់ត្រើយ ព្រោះស្ពានវារ អធិប្បាយថា បុគ្គល បាច ស្ពារ ជះចោលនូវទឹកក្នុងនាវា មានគ្រឿងផ្ទុកដ៏ធ្ងន់ ហើយដល់ត្រើយធាប់រហ័ស មិនលំបាក ដោយសារនាវាស្រាលយ៉ាងណាមិញ បុគ្គលកំណត់ដឹងនូវវត្ថុកាមទាំងឡាយ លះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកិលេសកាមទាំងឡាយ*

កាមច្ឆន្ទនីវរណំ ព្យាបាទនីវរណំ ថីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណំ វិចិកិច្ឆានីវរណំ បហាយ ឋ-ហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីការិត្វា អនភាវង្គមិត្វា ទ្វិប្បំ លហុំ អប្ឍកសិរេនេវ ចារំ តច្ឆេយ្យ ។ ចារំ រុច្ចតិ អមតំ និព្ឆានំ យោ សោ សព្ឆសង្ខារសមថো សព្ឆុបធិប្ឍដិនិ-ស្ឍគ្គো តណ្ហាក្ខយো វិរាគো និរោធោ និព្ឆានំ ចារំ តច្ឆេយ្យ ចារំ អធិតច្ឆេយ្យ ចារំ ផុសេយ្យ ចារំ សច្ឆិ-ការេយ្យ ។ ចារកូតិ យោបិ ចារំ តន្ត្ដុកាមោ សោបិ ចារកូ យោបិ ចារំ តច្ឆតិ សោបិ ចារកូ យោបិ ចារំ តតោ សោបិ ចារកូ ។ រុត្ដំ ហេតំ ភគ្ឍវតា តិណ្ណោ ចារតតោ ឋលេ តិដ្ឆតិ ព្រាហ្មណោតិ ។ ព្រាហ្មណោតិ ខោ ភិក្ខវេ អរហតោ ឯតំ អធិ-ឝ្ឍនំ សោ អភិញ្ញាចារកូ បរិញ្ញាចារកូ បហានចារកូ ភាវនាចារកូ សច្ឆិកិរិយាចារកូ សមាបត្ដិចារកូ អភិញ្ញា-ចារកូ សព្ឆធម្មានំ បរិញ្ញាចារកូ សព្ឆឧក្ខានំ បហាន-

លះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកាមច្ឆន្ទ-នីវរណៈ ព្យាបាទនីវរណៈ ថីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណៈ វិចិកិច្ឆា-នីវរណៈ ហើយដល់ត្រើយធាប់រហ័ស ដោយមិនលំបាក ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ អមតនិព្វាន ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង កិរិយាលះបង់កិលេសទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ (នៃកិលេស) ការចេញចាកតណ្ហា លោកពោលថា ត្រើយ បុគ្គលគប្បីដល់ត្រើយ បានត្រើយ ប៉ះពាល់ត្រើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវត្រើយនោះ ។ ពាក្យថា បុគ្គលអ្នកដល់ត្រើយ គឺបុគ្គលណា ប្រាថ្នាដើម្បីទៅកាន់ត្រើយ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា អ្នកទៅកាន់ត្រើយ បុគ្គលណា កំពុងទៅកាន់ត្រើយ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាអ្នកទៅកាន់ត្រើយ បុគ្គលណាដល់ហើយ នូវត្រើយ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា អ្នកទៅកាន់ត្រើយ ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ព្រាហ្មណ៍ឆ្ងងដល់ត្រើយ ឋិតនៅលើគោក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ នេះជាឈ្មោះនៃព្រះអរហន្ត ព្រះអរហន្តនោះ ឈ្មោះថា អ្នកដល់ត្រើយដោយការត្រាស់ដឹង អ្នកដល់ត្រើយដោយការកំណត់ដឹង អ្នកដល់ត្រើយដោយការលះបង់ អ្នកដល់ត្រើយដោយការចម្រើន អ្នកដល់ត្រើយ ដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ អ្នកដល់ត្រើយដោយសមាបត្តិ អ្នកដល់ត្រើយ ដោយការត្រាស់ដឹងធម៌ទាំងពួង អ្នកដល់ត្រើយដោយការ

ចារក្ខ សព្វក្កិលេសានំ ការជាចារក្ខ ចតុន្នំ អរិយ-
មគ្គានំ សច្ចិកិរិយាចារក្ខ និរោធស្ស សមាបត្តិចារក្ខ
សព្វសមាបត្តីនំ សោ វសិប្បត្តោ ចារមិប្បត្តោ អរិយស្មឹ
សីលស្មឹ វសិប្បត្តោ ចារមិប្បត្តោ អរិយស្មឹ សមាធិស្មឹ
វសិប្បត្តោ ចារមិប្បត្តោ អរិយាយ បញ្ញាយ វសិប្បត្តោ
ចារមិប្បត្តោ អរិយាយ វិមុត្តិយា សោ ចារគតោ ចារប្ប-
ត្តោ អន្តគតោ អន្តប្បត្តោ កោដិគតោ កោដិប្បត្តោ
បរិយន្តគតោ បរិយន្តប្បត្តោ វោសានគតោ វោសាន-
ប្បត្តោ តាណគតោ តាណប្បត្តោ លេណគតោ លេណ-
ប្បត្តោ សរណគតោ សរណប្បត្តោ អភយគតោ អភយ-
ប្បត្តោ អច្ចុតគតោ អច្ចុតប្បត្តោ អមតគតោ អមតប្ប-
ត្តោ និព្វានគតោ និព្វានប្បត្តោ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិណ្ណច-
រណោ គតទ្ធោ គតទិសោ គតកោដិកោ ចាលិតព្រហ្ម-
ចរិយោ ឧត្តមទិដ្ឋិប្បត្តោ ភាវិតមគ្គោ បហីនក្កិលេសោ

កំណត់ដឹងទុក្ខទាំងពួង អ្នកដល់ត្រើយ ដោយការលះបង់កិលេសទាំង-ពួង អ្នកដល់ត្រើយ ដោយការចម្រើនអរិយមគ្គទាំង ៨ អ្នកដល់ត្រើយ ដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធសច្ច: អ្នកដល់ត្រើយ ដោយការចូលទៅកាន់សមាបត្តិទាំងពួង ព្រះអរហន្តនោះដល់នូវភាពដ៏ស្អាត់ ដល់នូវឧត្តមភាពក្នុងសីលដ៏ប្រសើរ ដល់នូវភាពដ៏ស្អាត់ ដល់នូវឧត្តមភាពក្នុងសមាធិដ៏ប្រសើរ ដល់នូវភាពដ៏ស្អាត់ ដល់នូវឧត្តមភាព ក្នុងបញ្ញាដ៏ប្រសើរ ដល់នូវភាពដ៏ស្អាត់ ដល់នូវឧត្តមភាព ដោយវិមុត្តិដ៏ប្រសើរ ព្រះអរហន្តនោះ ឈ្មោះថា ទៅកាន់ត្រើយ ដល់ត្រើយ ទៅកាន់ទីបំផុត (នៃសង្ខារ) ដល់ទីបំផុត ទៅកាន់ទីខាងចុង ដល់ទីខាងចុង ទៅកាន់ទីបំផុតជុំវិញ ដល់ទីបំផុតជុំវិញ ទៅកាន់ទីអវសាន ដល់ទីអវសាន ទៅកាន់ទីពំនាក់ ដល់ទីពំនាក់ ទៅកាន់ទីពឹងពួន ដល់ទីពឹងពួន ទៅកាន់ទីជាទីពឹង ដល់ទីជាទីពឹង ទៅកាន់ទីមិនមានភ័យ ដល់ទីមិនមានភ័យ ទៅកាន់ទីមិនច្យុត ដល់ទីមិនច្យុត ទៅកាន់ទីមិនស្ងាប់ ដល់ទីមិនស្ងាប់ ទៅកាន់និព្វាន ដល់និព្វាន ព្រះអរហន្តនោះ មានធម៌ជាគ្រឿងអប់រំនៅស្រេចហើយ មានកិរិយាប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តហើយ មានផ្លូវធ្វាយគឺសង្សារកន្ទ្ធងហើយ មានទិសគឺព្រះនិព្វានដល់ហើយ មានទីបំផុតនៃព្រះនិព្វានដល់ហើយ មានព្រហ្មចរិយធម៌រក្សាហើយ ដល់ហើយនូវការឃើញដ៏ឧត្តម មានមគ្គចម្រើនហើយ មានកិលេសលះបង់ហើយ មាន

បដិវិទ្ធាកុប្បោ សច្ឆិកតនិរោធោ ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាតំ សមុទយោ បហីនោ មគ្គោ ភាវិតោ និរោធោ សច្ឆិកតោ អភិញ្ញេយ្យំ អភិញ្ញាតំ បរិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញាតំ បហាតព្វំ បហីនំ ភាវេតព្វំ ភាវិតំ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិកតំ សោ ឧក្ខិត្តបលិឃោ សង្កិណ្ណបរិក្ខោ អព្វូឡ្ហេសិកោ និរគ្គឡោ អរិយោ បន្នទ្ធជោ បន្នភារោ វិសញ្ញុត្តោ បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ឆឡង្គសមន្នាគតោ ឯការក្ខោ ចតុរាបស្សេនោ បនុណ្ណបច្ចេកសច្ចោ សមវយសដ្ឋេសនោ អនាវិលសង្កប្បោ បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ សុវិមុត្តចិត្តោ សុវិមុត្តប្បញ្ញោ កេវលី វុសិតវា ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ

អរហត្តផលជាធម្មជាតមិនកម្រើកត្រាស់ដឹងហើយ មាននិពោធគឺព្រះនិព្វាន ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទុក្ខព្រះអរហន្តនោះកំណត់ដឹងហើយ សមុទយៈ លះបង់ហើយ មគ្គចម្រើនហើយ និពោធធម៌បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ត្រាស់ដឹងហើយនូវហេតុដែលគួរត្រាស់ដឹង កំណត់ដឹងហើយនូវហេតុដែលគួរកំណត់ដឹង លះបង់ហើយនូវហេតុដែលគួរលះបង់ ចម្រើនហើយនូវហេតុដែលគួរចម្រើន ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយនូវហេតុដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ព្រះអរហន្តនោះ មានសសរគោល គឺអវិជ្ជាដកចេញហើយ មានស្នាមភ្ជុះគឺជាតិសង្សារលុបអស់ហើយ មានសសរខឿនគឺតណ្ហាដកចេញហើយ មិនមានគន្ធីះទ្វារ គឺឱរម្ភាគិយសំយោជន៍ ជាអរិយៈ មិនមានកិលេស មានទង់គឺមានះទម្ងាក់ហើយ មានគ្រឿងធ្ងន់[1]ទម្ងាក់ចេញហើយ ជាអ្នកប្រាសចាកកិលេស លះបង់អង្គ៥គឺនីវរណៈហើយ ប្រកបព្រមហើយដោយអង្គប្រាំមួយ[2] មានការរក្សាដោយធម៌តែមួយគឺសតិ មានធម៌ជាគ្រឿងពឹងផ្អែក៤ប្រការ មានទិដ្ឋិសច្ចដោយឡែកលះបង់ហើយ មានការស្វែងរកទាំងពួងលះបង់ហើយដោយប្រពៃ មានសេចក្ដីត្រិះរិះមិនមានល្អក់ មានកាយសង្ខារស្ងប់រម្ងាប់ហើយ មានចិត្តផុតស្រឡះហើយដោយប្រពៃ មានបញ្ញាផុតស្រឡះហើយដោយប្រពៃ ជាបុគ្គលបរិបូណ៌ មានព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តចប់ស្រេចហើយ ជាឧត្តមបុរស ជាបរមបុរស

---

១ ខន្ធភារៈ កិលេសភារៈ អភិសង្ខារភារៈ បញ្ចកាមគុណភារៈ មានភារៈ ។ ២ ភិក្ខុ មានសតិសម្បជញ្ញៈ ដោយអំណាចឧបេក្ខា កម្ចាត់បង់នូវសេចក្ដីថ្នាំងថ្នាក់ ឬ សោមនស្សក្នុងអារម្មណ៍ទាំង ៦ មានរូបារម្មណ៍ជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

ឋានប្បត្តិប្បត្តោ សោ នេវ អាចិនាតិ ន អបចិនាតិ អប-
ចិនិត្វា ឋិតោ នេវ ជហាតិ ន ឧចាឌិយតិ ជហិត្វា
ឋិតោ នេវ វិសិនេតិ ន ឧស្សិនេតិ វិសិនេត្វា ឋិតោ
នេវ វិធុនេតិ ន សន្ធុនេតិ វិធុនេត្វា ឋិតោ អសេក្ខ-
ន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតត្តា ឋិតោ អសេក្ខេន
សមាធិក្ខន្ធេន អសេក្ខេន បញ្ញាខន្ធេន អសេក្ខេន
វិមុត្តិក្ខន្ធេន អសេក្ខេន វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធេន
សមន្នាគតត្តា ឋិតោ សចំ ឋដិចាឌយិត្វា ឋិតោ ឯវं
សមតិក្កមិត្វា ឋិតោ កិលេសក្ខ្លឹ ឋរិយាឌយិត្វា ឋិតោ
អឋរិតមនតាយ ឋិតោ ឆ្ងាំ សមាធាយ ឋិតោ ឋុត្តិ-
ឋ្ឋដិសេវនតាយ ឋិតោ ឋេត្តាយ ចារិសុទ្ធិយា ឋិតោ
ការុណាយ ឋុឌិតាយ ឧបេក្ខាយ ចារិសុទ្ធិយា ឋិតោ
អចូន្ត្ចារិសុទ្ធិយា ឋិតោ អកម្ម្ញ្ញតាយ ចារិសុទ្ធិយា
ឋិតោ វិមុត្ត្ត្ត្ត ឋិតោ សន្ត្ត្ត ឋិតោ ខន្ធ្ឋ្ឋ ឋ្ឋ
ឋិតោ ជ្ជ ឋ្ឋ ឋ្ឋ ឋិតោ ឋ្ឋ ឋ្ឋ ឋ្ឋ ឋិតោ

ដល់នូវការដល់ដ៏ប្រសើរ ព្រះអរហន្តនោះ មិនសន្សំ មិនកម្ចាត់បង់ លោកនឹងធឹងព្រោះកម្ចាត់បង់ មិនលះបង់ មិនប្រកាន់ លោកនឹងធឹងព្រោះលះបង់ មិនចាក់ស្រេះ មិនតម្កើង (ដោយតណ្ហា និងមាន:) លោកនឹងធឹង ព្រោះមិនចាក់ស្រេះ មិនរំលត់ មិនបង្ក្នាត់ (នូវក្លើងគឺកិលេស) លោកនឹងធឹង ព្រោះរំលត់ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះប្រកបដោយសីលក្ខន្ធជាអសេក្ខ: លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះប្រកបដោយសមាធិ-ក្ខន្ធជាអសេក្ខ: ដោយបញ្ញាខន្ធជាអសេក្ខ: ដោយវិមុត្តិក្ខន្ធជាអសេក្ខ: ដោយវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធជាអសេក្ខ: លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះយល់ច្បាស់នូវសច្ចធម៌ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះកន្ទ:ផុតយ៉ាងនេះ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះរំលត់ក្លើងគឺកិលេស លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះមិនមានដំណើរតទៅទៀត លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះចាប់បាននូវកំពូល (ជ័យជម្នះ) លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះកិរិយាសេពនូវធម៌ជាគ្រឿងផុតស្រឡះ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះមេត្តាជាគុណជាតិដ៏បរិសុទ្ធ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះករុណា មុទិតា ឧបេក្ខា ជាគុណជាតិដ៏បរិសុទ្ធ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះដល់ទីបំផុតនៃសេចក្តីបរិសុទ្ធ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះសេចក្តីបរិសុទ្ធ មិនគួរដល់ការងារ (នៃតណ្ហាទិដ្ឋិមាន:) លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះផុតស្រឡះ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះជាបុគ្គលសន្ដោស លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតនៃខន្ធ លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតនៃធាតុ លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុង

កតិបរិយេ្ហ បិតោ ឧបបត្តិបរិយេ្ហ បិតោ បដិសន្ធិ-
បរិយេ្ហ បិតោ ភវបរិយេ្ហ បិតោ សំសារបរិយេ្ហ
បិតោ វដ្ដបរិយេ្ហ បិតោ អន្តិមភវេ បិតោ អន្តិម-
សមុស្ឃយេ បិតោ អន្តិមទេហធរេ អរហា ។

តស្ឃាយំ បច្ឆិមកោ ភវោ ចរិមោយំ សមុស្ឃយោ
ជាតិមរណសំសារោ ន ត្ថិ តស្ឃ បុនព្ភវោតិ ។

ជាវំ សិត្ឃាវ ចារកូ ។ តេនាហ ភគវា

តស្ម ជន្តុ សទា សតោ កាមានិ បរិវជ្ជយេ
តេ បហាយ តរេ ឱឃំ ជាវំ សិត្ឃាវ ចារកូតិ ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

ទីបំផុតនៃអាយតន: លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតនៃគតិ លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតនៃឧបបត្តិភព លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតនៃបដិសន្ធិ លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតនៃភព លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ក្នុងទីបំផុតនៃសង្សារ លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតនៃវដ្ត: លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ក្នុងភពជាទីបំផុត លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងសរីរ: ជាទីប្រជុំក្នុងទីបំផុត ទ្រទ្រង់រាងកាយជាទីបំផុត ជាព្រះអរហន្ត ។

ភពនេះ ជាទីបំផុតរបស់ព្រះអរហន្តនោះ អត្តភាពនេះ ជាខាងក្រោយបង្អស់ ការអន្ទោលទៅដោយជាតិ និងមរណ: ភពថ្មី របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចជាបុគ្គលអ្នកដល់ត្រើយ ព្រោះស្គារនាវា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ព្រោះហេតុនោះ ជនអ្នកមានស្មារតី គ្រប់កាល គប្បីរៀរស្រឡះ នូវកាមទាំងឡាយ ជនលុះលះបង់នូវកាមទាំង-នោះ ទើបធ្វើនឱយ:បាន ដូចបុគ្គលអ្នកដល់នូវ ត្រើយ ព្រោះស្គារនាវា ។

ចប់ កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣០] សត្តោ គុហាយំ ពហុនាភិឆន្នោ
តិដ្ឋំ នរោ មោហនស្មឹ បគាឡ្ហោ
ទូរេ វិវេកា ហិ តថាវិធោ សោ
កាមា ហិ លោកេ ន ហិ សុប្បហាយា ។

[៣១] សត្តោ គុហាយំ ពហុនាភិឆន្នោតិ សត្តោតិ ហិ ខោ វុត្តំ ។ អបិច គុហា តាវ វត្តព្វា ។ គុហា វុច្ចតិ កាយោ ។ កាយោតិ វា គុហាតិ វា ទេហោតិ វា សន្ទេហោតិ វា នាវាតិ វា រថោតិ វា ធជោតិ វា វម្មិកោតិ វា និទ្ធន្តិ វា នគរន្តិ វា កុដីតិ[១] វា គណ្ឌោតិ វា កុម្ភោតិ វា កាយស្សេតំ[២] អធិវចនំ ។ សត្តោ គុហាយន្តិ គុហាយំ សត្តោ វិសត្តោ អាសត្តោ លគ្គោ លគ្គិតោ បលិពុទ្ធោ ។ យថា ភិត្តិខីលេ វា នាគទន្តេ វា ភណ្ឌំ សត្តំ វិសត្តំ អាសត្តំ លគ្គំ លគ្គិតំ បលិពុទ្ធំ ឯវមេវ គុហាយំ សត្តោ វិសត្តោ អាសត្តោ លគ្គោ លគ្គិតោ បលិពុទ្ធោ ។

---

១ ម. ធម្មិកោតិ វា នគរន្តិ វា និជន្តិ វា កុដីតិ វា ។ ២ ឱ. កុម្ភោតិ វា នាគោតិ វា កាយស្សេតំ ។ ម. កុម្ភោតិ វា នាគោតិ វា កាយស្សេតំ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

[៣០] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) នរជនណា កាលបិតនៅ ជាប់នៅក្នុងគុហា ត្រូវកិលេសដ៏ច្រើន បិទបាំងលិចចុះ ក្នុងមោហៈ (អារម្មណ៍ជាគ្រឿងវង្វេង) នរជនមានសភាពដូច្នោះនោះ រមែងបិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយអំពីវិវេកដ្ឋិតកាមទាំងឡាយ ក្នុងលោក បុគ្គលមិនមែនលះបង់បានដោយងាយទេ ។

[៣១] អធិប្បាយពាក្យថា ជាប់នៅក្នុងគុហា ត្រូវកិលេសដ៏ច្រើនបិទបាំង ត្រង់ពាក្យថា ជាប់នៅ ព្រះអង្គពោលក៏ពិតហើយ ។ តែខ្ញុំសូមពោលត្រង់ពាក្យថា គុហា ជាមុនសិន ។ កាយ លោកហៅថាគុហា ។ ពាក្យថា កាយក្តី គុហាក្តី ទេហៈក្តី សន្ទេហៈក្តី នាវាក្តី រថក្តី ទង់ក្តី ដំបូកក្តី សម្បុកក្តី នគរក្តី កុដិក្តី បូសក្តី ក្អមក្តី នេះជាឈ្មោះនៃកាយ ។ ពាក្យថា ជាប់នៅក្នុងគុហា គឺជាប់នៅផ្សេង ៗ ជាប់ទួទៅ ទាក់នៅ ជ្ជក់នៅ ព័ន្ធព័ទ្ធនៅ ក្នុងគុហា ។ ភណ្ឌៈដែលជាប់នៅ ជាប់ផ្សេងៗ ជាប់ទួទៅ ទាក់នៅ ជ្ជក់នៅ ព័ន្ធព័ទ្ធនៅ ឲ្យដ៏ចម្រើង ដែលដោតនឹងជញ្ជាំងក្តី ឲ្យដ៏ដែកែវក្តី យ៉ាងណា នរជនជាប់នៅ ជាប់ផ្សេងៗ ជាប់ទួទៅ ទាក់នៅ ជ្ជក់នៅ ព័ន្ធព័ទ្ធនៅ ក្នុងគុហា ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

រុត្តំ ហោតំ ភគវតា រូបេ ខោ[1] យោ ឆន្ទោ យោ រាគោ យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុបាទានា ចេតសោ អធិដ្ឋានាភិនិវេសានុសយា តត្រ[2] សត្តោ [2] តស្មា សត្តោតិ រុច្ចតីតិ[3] ។ សត្តោតិ លក្ខណាធិវចនន្តិ សត្តោ តុហាយំ ។ ពហុនាភិធន្ធោតិ ពហុកេហិ កិលេសេហិ ធន្ធោ រាគេន ធន្ធោ ទោសេន ធន្ធោ មោហេន ធន្ធោ កោធេន ធន្ធោ ឧបនាហេន ធន្ធោ មក្ខេន ធន្ធោ បឬ្ឆាសេន ធន្ធោ ឥស្សាយ ធន្ធោ មច្ឆរិយេន ធន្ធោ មាយាយ ធន្ធោ សាឋេយ្យេន ធន្ធោ ថម្ភេន ធន្ធោ សារម្ភេន ធន្ធោ មានេន ធន្ធោ អតិមានេន ធន្ធោ មទេន ធន្ធោ បមាទេន ធន្ធោ សព្វកិ្លលេសេហិ សព្វទុច្ចរិតេហិ សព្វទរថេហិ សព្វបរិឬ្ហាហេហិ សព្វសន្តាបេហិ សព្វាកុសលាភិសង្ខារេហិ ធន្ធោ ឧច្ចន្ធោ អាវុជោ ជិវុជោ ឱជុជោ បិហិតោ បដិច្ចន្ធោ បដិកុជ្ជិតោតិ សត្តោ តុហាយំ ពហុនាភិធន្ធោ ។

---

១ ម. រូបេ ខោ រាធ ។ ២ ឱ. ម. តត្រ សត្តោ តត្រ វិសត្តោ ។ ៣ ម. ឥតោ បរំ ផេទនាយ ខោ រាធ ។ លេ ។ សញ្ញាយ ខោ រាធ សង្ខារេសុ ខោ រាធ វិញ្ញាណេ ខោ រាធ យោ ឆន្ទោ យោ រាគោ យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុបាទានា ចេតសោ អធិដ្ឋានាភិនិវេសានុ-សយា តត្រ សត្តោ តត្រ វិសត្តោ តស្មា សត្តោតិ រុច្ចតីតិ ទិស្សន្តិ ។

សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា សេចក្តីពេញចិត្តណា តម្រេកណា សេចក្តីត្រេកត្រអាលណា សេចក្តីប៉ុនប៉ងណា សេចក្តីប្រកាន់ដោយឧបាយ ដែលមានការតាំងចិត្ត និងការប្រកាន់ជាអនុស័យណា ក្នុងរូប នរជនជាប់ក្នុងកិលេសនោះៗ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាប់នៅ ។ ពាក្យថា ជាប់នៅ ជាឈ្មោះនៃការជាប់ចំពាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាប់នៅក្នុងគុហា ។ ពាក្យថា ត្រូវកិលេសដ៏ច្រើន បិទបាំង គឺត្រូវកិលេសទាំងឡាយ ដ៏ច្រើនបិទបាំង គឺរាគៈបិទបាំង ទោសៈបិទបាំង មោហៈបិទបាំង កោធៈបិទបាំង ឧបនាហៈបិទបាំង មក្ខៈបិទបាំង បឡាសៈបិទបាំង ឥស្សាបិទបាំង មច្ឆរិយៈបិទបាំង មាយាបិទបាំង សាឋេយ្យៈបិទបាំង ថម្ភៈបិទបាំង សារម្ភៈបិទបាំង មានៈបិទបាំង អតិមានៈបិទបាំង មទៈបិទបាំង បមាទៈបិទបាំង កិ-លេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង អកុសលាភិសង្ខារទាំងពួង បិទបាំង ប្រក់ព្រំ ខ្ទប់ រាំង ហ៊ុំភ្ជិត គ្រប បង្ហួមផ្តាប់ហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាប់នៅក្នុងគុហា ត្រូវកិលេសដ៏ច្រើនបិទបាំង ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣២] តិដ្ឋំ ជហេ មោហានស្មឿ បកាឡ្ហោតិ តិដ្ឋំ ជហេតិ តិដ្ឋន្តោ ជហេ រត្តោ រាគវសេន តិដ្ឋតិ ទុដ្ឋោ ទោសវសេន តិដ្ឋតិ មូឡ្ហោ មោហវសេន តិដ្ឋតិ វិ-និពន្ធោ មានវសេន តិដ្ឋតិ បរាមដ្ឋោ ទិដ្ឋិវសេន តិដ្ឋតិ វិក្ខេបគតោ ឧទ្ធច្ចវសេន តិដ្ឋតិ អនិដ្ឋង្គតោ វិចិកិច្ឆា-វសេន តិដ្ឋតិ ថាមគតោ អនុសយវសេន តិដ្ឋតីតិ ឯវម្ឪ តិដ្ឋំ ជហេ ។

រុត្តំ ហេតំ ភគវតា សន្តិ ភិក្ខវេ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមុបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ សន្តិ ភិក្ខវេ សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា

[៣២] *អធិប្បាយពាក្យថា នរជនកាលបិតនៅ លិចចុះក្នុងមោហៈ ត្រង់ពាក្យថា នរជនកាលបិតនៅ បានដល់នរជនកាលដំអក់ គឺត្រេកត្រអាលដោយអំណាចរាគៈ ហើយដំអក់ ប្រទូស្តដោយអំណាចទោសៈ ហើយដំអក់ រវើរវាយដោយអំណាចមោហៈ ហើយដំអក់ ជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេង ១ ដោយអំណាចមានៈ ហើយដំអក់ ស្ទាបអង្អែលដោយអំណាចទិដ្ឋិ ហើយដំអក់ រាយមាយដោយអំណាចឧទ្ធច្ចៈ ហើយដំអក់ មិនដល់នូវសេចក្តីចូលចិត្ត ដោយអំណាចវិចិកិច្ឆា ហើយដំអក់ មានកម្លាំងដោយអំណាចអនុស័យ ហើយដំអក់ នរជនកាលបិតនៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។*

សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានបុណ្យត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបទាំងឡាយគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួររីករាយ បើភិក្ខុត្រេកអរ រីករាយនឹងរូបនោះហើយ រមែងដំអក់ក្នុងសេចក្តីប្រាថ្នាមិនខាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សំឡេងទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយត្រចៀក ក្លិនទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយច្រមុះ រសទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ផ្សព្វទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយកាយ ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់

កាមុបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតីតិ ។ ឯវម្បិ តិដ្ឋំ ជហេ ។

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា រូបូបាយំ វា ភិក្ខវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមានំ តិដ្ឋតិ រូបារម្មណំ រូបប្បតិដ្ឋំ នន្ទូបសេចនំ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជតិ វេទនូបាយំ វា ភិក្ខវេ សញ្ញូបាយំ វា ភិក្ខវេ សង្ខារូបាយំ វា ភិក្ខវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមានំ តិដ្ឋតិ សង្ខារារម្មណំ សង្ខារប្បតិដ្ឋំ នន្ទូបសេចនំ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជតីតិ ។ ឯវម្បិ តិដ្ឋំ ជហេ ។

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា កពឡីការេ ចេ ភិក្ខវេ អាហារេ អត្ថិ រាគោ អត្ថិ នន្ទិ អត្ថិ តណ្ហា បតិដ្ឋិតំ តត្ថ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ យត្ថ បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ អត្ថិ តត្ថ នាមរូបស្សាវក្កន្តិ យត្ថ អត្ថិ នាមរូបស្សាវក្កន្តិ អត្ថិ តត្ថ សង្ខារានំ វុឌ្ឍិ យត្ថ អត្ថិ សង្ខារានំ វុឌ្ឍិ អត្ថិ តត្ថ អាយតឹ

ប្រកបដោយកាម គួររីករាយ បើភិក្ខុត្រេកអរ រីករាយ នឹងអារម្មណ៍នោះហើយ រមែងជំអក់ ក្នុងសេចក្ដីប្រាថ្នា មិនខាន ។ នរជនកាលបិតនៅ យ៉ាងនេះខ្ទះ ។

មួយទៀត ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានរូបជាឧបាយក្ដី មានរូបជាអារម្មណ៍ តាំងនៅក្នុងរូប សេពនូវសេចក្ដីត្រេកអរ កាលសម្ងំ រមែងសម្ងំ (ក្នុងអារម្មណ៍នោះ) ក៏ដល់នូវសេចក្ដីចម្រើន លូតលាស់ ធំទូលាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានវេទនាជាឧបាយក្ដី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានសញ្ញាជាឧបាយក្ដី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាឧបាយក្ដី មានសង្ខារជាអារម្មណ៍ តាំងនៅក្នុងសង្ខារ សេពសេចក្ដីត្រេកអរ កាលសម្ងំ រមែងសម្ងំ (ក្នុងអារម្មណ៍នោះ) ដល់នូវសេចក្ដីចម្រើន លូតលាស់ ធំទូលាយ ។ នរជនកាលបិតនៅ យ៉ាងនេះខ្ទះ ។

ន័យមួយទៀត ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើមានភគ: មានសេចក្ដីត្រេកអរ មានតណ្ហា ក្នុងកវឡិङ្ការាហារ វិញ្ញាណតាំងនៅលូតលាស់ក្នុងទីណា វិញ្ញាណតាំងនៅលូតលាស់ ក្នុងទីនោះ ការចុះកាន់នៃនាមរូប មានក្នុងទីណា ការចុះកាន់នៃនាមរូប ក៏មានក្នុងទីនោះ សេចក្ដីចម្រើនឡើង នៃសង្ខារទាំងឡាយ មានក្នុងទីណា សេចក្ដីចម្រើនឡើងនៃសង្ខារទាំងឡាយ ក៏មានក្នុងទីនោះ

បុនព្ភវាភិនិព្វត្តិ យត្ថ អត្ថិ អាយតឹ បុនព្ភវាភិនិព្វត្តិ អត្ថិ តត្ថ អាយតឹ ជាតិជរាមរណំ យត្ថ អត្ថិ អាយតឹ ជាតិជរាមរណំ សសោកន្តំ ភិក្ខវេ សរជំ សឧបា-យាសន្តិ វទាមិ ផស្សេ ចេ ភិក្ខវេ អាហារេ មនោ-សញ្ចេតនាយ ចេ ភិក្ខវេ អាហារេ វិញ្ញាណេ ចេ ភិក្ខវេ អាហារេ អត្ថិ រាគោ អត្ថិ នន្ទិ អត្ថិ តណ្ហា បតិដ្ឋិតំ តត្ថ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ យត្ថ បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ អត្ថិ តត្ថ នាមរូបស្សាវក្កន្តិ យត្ថ អត្ថិ នាមរូប-ស្សាវក្កន្តិ អត្ថិ តត្ថ សង្ខារានំ វុឌ្ឍិ យត្ថ អត្ថិ សង្ខារានំ វុឌ្ឍិ អត្ថិ តត្ថ អាយតឹ បុនព្ភវាភិនិព្វត្តិ យត្ថ អត្ថិ អា-យតឹ បុនព្ភវាភិនិព្វត្តិ អត្ថិ តត្ថ អាយតឹ ជាតិជរាមរណំ យត្ថ អត្ថិ អាយតឹ ជាតិជរាមរណំ សសោកន្តំ ភិក្ខវេ សរជំ សឧបាយាសន្តិ វទាមីតិ ។ ឯវម្បិ តិដ្ឋំ នរោ ។

មោហនស្មឹ បគាឡ្ហោតិ មោហនា វុច្ចន្តិ បញ្ចកាម-គុណា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយ-

ការកើតឡើង នៃភពថ្មីតទៅ មានក្នុងទីណា ការកើតឡើង នៃភពថ្មីតទៅ ក៏មានក្នុងទីនោះ ជាតិ ជរា មរណៈ តទៅ មានក្នុងទីណា ជាតិ ជរា មរណៈ តទៅ មានក្នុងទីនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវជាតិ ជរា មរណៈ នោះថា ប្រកបដោយសេចក្ដីសោក ប្រកបដោយធូលី ប្រកបដោយសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើក្នុងផស្សាហារ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើក្នុងមនោសញ្ចេតនាហារ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើមានរាគៈ មានសេចក្ដីត្រេកអរ មានតណ្ហា ក្នុងវិញ្ញាណាហារ វិញ្ញាណ តាំងនៅ ដុះដាលឡើង ក្នុងទីណា វិញ្ញាណក៏តាំងនៅដុះដាល ក្នុងទីនោះ ការចុះកាន់នៃនាមរូប មានក្នុងទីណា ការចុះកាន់នៃនាមរូប ក៏មានក្នុងទីនោះ សេចក្ដីចម្រើននៃសង្ខារទាំងឡាយ មានក្នុងទីណា សេចក្ដីចម្រើននៃសង្ខារទាំងឡាយ ក៏មានក្នុងទីនោះ ការកើតនៃភពថ្មីតទៅ មានក្នុងទីណា ការកើតនៃភពថ្មីតទៅ ក៏មានក្នុងទីនោះ ជាតិ ជរា មរណៈ តទៅ មានក្នុងទីណា ជាតិ ជរា មរណៈ តទៅ ក៏មានក្នុងទីនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោល នូវជាតិ ជរា មរណៈ នោះថា ប្រកបដោយសេចក្ដីសោក ប្រកបដោយធូលី ប្រកបដោយសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ ។ នរជន កាលឋិតនៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ពាក្យថា លិចចុះក្នុងមោហៈ សេចក្ដីថា កាមគុណ ៥ ហៅថា មោហៈ បានដល់រូបដែលដឹងដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត

រូបា កាមុបសញ្ហិតា រជនីយា សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្វា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមុបសញ្ហិតា រជនីយា ។ កឹការណា មោហនា វុច្ចន្តិ បញ្ច កាមគុណា ។ យេភុយ្យេន ទេវមនុស្សា បញ្ចសុ កាមគុណេសុ មុយ្ហន្តិ សម្មុយ្ហន្តិ សម្បមុយ្ហន្តិ មូឡ្ហា សម្មូឡ្ហា សម្បមូឡ្ហា អវិជ្ជាយ អន្ធីកតា អាវុតា និវុតា ឱផុតា បិហិតា បដិច្ឆន្នា បដិកុជ្ជិតា តំ ការណា មោហនា វុច្ចន្តិ បញ្ច កាមគុណា ។ មោហនស្មឹ បគាឡ្ហោតិ មោហនស្មឹ បគាឡ្ហោ ឱគាឡ្ហោ អជ្ឈោគាឡ្ហោ និមុគ្គោតិ តិដ្ឋំ នរោ មោហនស្មឹ បគាឡ្ហោ ។

[៣៣] ទូរេ វិវេកា ហិ តថាវិធោ សោតិ វិវេកាតិ តយោ វិវេកា កាយវិវេកោ ចិត្តវិវេកោ ឧបធិវិវេកោ ។

កតមោ កាយវិវេកោ ។ ឥធ ភិក្ខុ វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្វតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនបត្ថំ អព្ភោកាសំ បលាលបុញ្ជំ កាយេន ច វិវិត្តោ វិហរតិ សោ ឯកោ គច្ឆតិ ឯកោ តិដ្ឋតិ ឯកោ

មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួររីករាយ សំឡេងដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក ក្លិនដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ រសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្ដាត ផ្សព្វដែលគប្បីដឹងដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួររីករាយ ។ កាមគុណ ៥ លោកហៅថា មោហៈ តើព្រោះហេតុអ្វី ។ ទេវតានិងមនុស្សដោយច្រើន រវៃង កេ្ងចស្មារតី ភាន់ភាំងគំនិត ក្នុងកាមគុណទាំង ៥ ជាអ្នករវៃង កេ្ងចស្មារតី ភាន់ភាំងគំនិត ត្រូវអវិជ្ជាធ្វើឲ្យងងឹត ខ្ទប់ រាំង ហ៊ុំ ក្ងិត គ្រប បង្ក្រួម ផ្ដាប់ហើយ ព្រោះហេតុនោះ កាមគុណទាំង ៥ លោកហៅថា មោហៈ ។ ត្រង់ពាក្យថា លិចចុះក្នុងមោហៈ គឺចូលទៅ ផ្ដាប់ចុះ ចូលទៅស៊ីប់ ជ្រមុជចុះ ក្នុងមោហៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរជន កាលបិតនៅ លិចចុះ ក្នុងមោហៈ ។

[៣៣] *អធិប្បាយពាក្យថា នរជនមានសភាពដូច្នេះនោះ (បិតនៅ) ក្នុងទីធ្វាយអំពីវិវេក ត្រង់ពាក្យថា វិវេក បានដល់វិវេក ៣ គឺ កាយវិវេក ១ ចិត្តវិវេក ១ ឧបធិវិវេក ១ ។*

កាយវិវេក តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ គប់រកសេនាសនៈស្ងាត់ គឺ ព្រៃ គល់ឈើ ភ្នំ ល្អាង គុហា ព្រៃស្ម-សាន ព្រៃធ្វាយ ទីវាល និងគំនរចំបើង ជាអ្នកនៅ ស្ងប់ស្ងាត់ដោយកាយ ភិក្ខុនោះ ទៅម្នាក់ឯង ឈរម្នាក់ឯង អង្គុយម្នាក់ឯង

ជិសីឧតិ ឯកោ សេយ្យំ កប្បេតិ ឯកោ តាមំ បិណ្ហាយ
បវិសតិ ឯកោ បដិក្កមតិ ឯកោ រហោ ជិសីឧតិ
ឯកោ ចង្កមំ អធិដ្ឋាតិ ឯកោ ចរតិ វិហរតិ ឥរិយតិ
វត្តតិ ចាលេតិ យបេតិ យាបេតិ អយំ កាយវិវេកោ ។
    កតមោ ចិត្តវិវេកោ ។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស
នីវរណេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ ទុតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស
វិតក្កវិចារេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ តតិយំ ឈានំ
សមាបន្នស្ស បីតិយា ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ ចតុត្ថំ ឈានំ
សមាបន្នស្ស សុខទុក្ខេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អាកា-
សានញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញាយ បដិឃ-
សញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ វិញ្ញាណ-
ញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកាសានញ្ចាយតន-
សញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ
សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ
ហោតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកិ-
ញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ សោតាបន្នស្ស
សក្កាយទិដ្ឋិយា វិចិកិច្ឆាយ សីលព្ពតបរាមាសា

ដេកម្នាក់ឯង ចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាតម្នាក់ឯង ត្រឡប់មកវិញ ម្នាក់ឯង អង្គុយនៅក្នុងទីស្ងាត់ម្នាក់ឯង អធិដ្ឋានទីចង្ក្រមម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅ នៅ (ញ្ជាំងឥរិយាបថ) ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ប្រព្រឹត្ត រក្សា (ឥរិយាបថ) ប្រព្រឹត្តទៅ ដើរទៅ ម្នាក់ឯង នេះ ឈ្មោះថា កាយវិវេក ។

ចិត្តវិវេក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុចូលបឋមជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាកនីវរណៈទាំងឡាយ ភិក្ខុចូលទុតិយជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាកវិតក្កៈនិងវិចារៈ ចូលតតិយជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាកបីតិ ភិក្ខុចូលចតុត្ថជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាកសុខនិងទុក្ខ ភិក្ខុចូលអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាករូបសញ្ញា បដិឃសញ្ញា នានត្តសញ្ញា ភិក្ខុចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាកអាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា ភិក្ខុចូលអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាកវិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា ភិក្ខុចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយត-នជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ ចាកអាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា ភិក្ខុដល់សោតៈ ចិត្តស្ងាត់ ចាកសក្កាយទិដ្ឋិ ចាកវិចិកិច្ឆា ចាកសីលព្វតបរាមាសៈ

ទិដ្ឋានុសយា វិចិកិច្ឆានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ រិត្តំ ហោតិ សកទាគាមិស្ស ឱឡារិកា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា ឱឡារិកា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ រិត្តំ ហោតិ អនាគាមិស្ស អណុសហគតា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា អណុសហគតា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ រិត្តំ ហោតិ អរហតោ រូបរាគា អរូបរាគា មានា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ មានានុសយា ភវរាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ ចិត្តំ រិត្តំ ហោតិ អយំ ចិត្តវិវេកោ ។

កតមោ ឧបធិវិវេកោ ។ ឧបធិ វុច្ចន្តិ កិលេសា ច ខន្ធា ច អភិសង្ខារា ច ។ ឧបធិវិវេកោ វុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានំ អយំ ឧបធិវិវេកោ ។

ចាកទិដ្ឋានុស័យ ចាកវិចិកិច្ឆានុស័យ និងកិលេសដែលបិតនៅជាមួយនឹងកិលេសទាំងនោះ ភិក្ខុដល់សកទាគামិ ចិត្តស្ងាត់ចាកកាមរាគសញ្ញោ-ជនៈ ចាកបដិឃសញ្ញោជនៈ ដ៏គ្រោតគ្រាតផង ចាកកាមរាគានុស័យ ចាកបដិឃានុស័យ យ៉ាងគ្រោតគ្រាត ចាកកិលេសទាំងឡាយដែលបិតនៅជាមួយនឹងកិលេសទាំងនោះផង ភិក្ខុដល់អនាគামិ ចិត្តស្ងាត់ចាកកាមរាគសញ្ញោជនៈ ចាកបដិឃសញ្ញោជនៈយ៉ាងល្អិតផង ចាកកាម-រាគានុស័យ ចាកបដិឃានុស័យ យ៉ាងល្អិតផង ចាកកិលេសទាំងឡាយដែលបិតនៅជាមួយគ្នា នឹងកិលេសទាំងនោះផង ភិក្ខុដល់ព្រះអរហត្ត ចិត្តស្ងាត់ចាករូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុស័យ ភវរាគានុស័យ អវិជ្ជានុស័យផង ចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលបិតនៅជាមួយនឹងកិលេសទាំងនោះផង ចាកនិមិត្តគ្រប់យ៉ាងខាងក្រៅផង នេះ ឈ្មោះថា ចិត្តវិវេក ។

ឧបធិវិវេក តើដូចម្តេច ។ កិលេសទាំងឡាយ ខន្ធទាំងឡាយ និងអភិសង្ខារទាំងឡាយ លោក ហៅថា ឧបធិ ។ អមតនិព្វាន លោកហៅថា ឧបធិវិវេក បានដល់ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ (កង់ទុក្ខ) ការចេញចាកតណ្ហា នេះ ឈ្មោះថា ឧបធិវិវេក ។

កាយវិវេកោ ច រូបកជ្ជកាយានំ នេក្ខម្មាភិរតានំ ចិត្តវិវេកោ ច បរិសុទ្ធចិត្តានំ បរមវោទានប្បត្តានំ ឧបធិវិវេកោ ច និរុបធីនំ បុគ្គលានំ វិសង្ខារគតានំ ។ ទូរេ វិវេកា ហីតិ យោ សោ ឯវំ គុហាយំ សត្តោ ឯវំ ពហុកេហិ កិលេសេហិ ឆន្នោ ឯវំ មោហនស្មឹ បគាឡ្ហោ សោ កាយវិវេកាបិ ទូរេ ចិត្តវិវេកាបិ ទូរេ ឧបធិវិវេកាបិ ទូរេ វិទូរេ សុវិទូរេ ន សន្តិកេ ន សាមន្តា អនាសន្នេ អនុបកដ្ឋេ[១] ។ តថាវិធោតិ តថាវិធោ តាទិសោ តស្សណ្ឋិតោ តប្បការោ តប្បដិភាគោ យោ សោ មោហនស្មឹ បគាឡ្ហោតិ ទូរេ វិវេកា ហិ តថាវិធោ សោ ។

[៣៤] កាមា ហិ លោកេ ន ហិ សុប្បហាយាតិ កាមាតិ ឧទ្ទានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។

---

១ ម. វិវេកដ្ឋេ ។

កាយវិវេក (កើតមាន) ដល់ពួកបុគ្គលដែលចេញចាកពួក ត្រេកអរ ក្នុងការចេញចាកកាមផង ចិត្តវិវេក (កើតមាន) ដល់ពួកបុគ្គលដែលមាន ចិត្តបរិសុទ្ធ ដល់នូវសេចក្ដីផ្ទរផង់ក្រៃលែងផង ឧបធិវិវេក (កើតមាន) ដល់ពួកបុគ្គលដែលមិនមានកិលេស ដល់នូវព្រះនិព្វាន ដែលប្រាស ចាកសង្ខារផង ។

ពាក្យថា ក្នុងទីធ្វាយអំពីវិវេក បានដល់នរជនណា ជាប់ចំពាក់ ក្នុងគុហាយ៉ាងនេះ ត្រូវពួកកិលេសដ៏ច្រើនបិទបាំងយ៉ាងនេះ លិចចុះ ក្នុងមោហៈយ៉ាងនេះ នរជននោះ (ឈ្មោះថាឋិតនៅ) ក្នុងទីធ្វាយ អំពី កាយវិវេកផង ក្នុងទីធ្វាយអំពីចិត្តវិវេកផង ក្នុងទីធ្វាយ ធ្វាយពេក ធ្វាយពេកណាស់ មិនមែនជិត មិនមែននៅក្បែរ មិនមែននៅប្រកៀក ឃ្លាតអំពីឧបធិវិវេកផង ។ ពាក្យថា មានសភាពដូច្នោះ គឺមានប្រការ ដូច្នោះ ប្រាកដដូច្នោះ ឋិតនៅដោយអាការនោះ ឋិតនៅដោយប្រការ នោះ ជាចំណែកនៃប្រការនោះ ដែលលិចចុះក្នុងមោហៈនោះ ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរជនមានសភាពដូច្នោះនោះ (ឋិតនៅ) ក្នុង ទីធ្វាយអំពីវិវេក ។

[៣៦] អធិប្បាយពាក្យថា ដ្ឋិតកាមទាំងឡាយ ក្នុងលោក បុគ្គលមិនមែនលះបង់បានដោយងាយទេ ត្រង់ពាក្យថា កាម បើតាម ឧទ្ទាន បានដល់ កាម ២ យ៉ាង គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។

កតមេ វត្ថុកាមា ។ មនាបិកា រូបា មនាបិកា សទ្ទា មនាបិកា គន្ធា មនាបិកា រសា មនាបិកា ផោដ្ឋព្វា អត្ថរណា បាបុរណា ទាសីទាសា អជេឡកា កុក្កុដសូករា ហត្ថិគវាស្សវឡវា ខេត្តំ វត្ថុ ហិរញ្ញំ សុវណ្ណំ គាមនិគមរាជធានិយោ រដ្ឋញ្ច ជនបទោ ច កោសោ ច កោដ្ឋាគារញ្ច យង្កិញ្ចិ រជនីយវត្ថុ វត្ថុកាមា ។ អបិច អតីតា កាមា អនាគតា កាមា បច្ចុប្បន្នា កាមា អជ្ឈត្តា កាមា ពហិទ្ធា កាមា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា កាមា ហីនា កាមា មជ្ឈិមា កាមា បណីតា កាមា អាបាយិកា កាមា មានុសិកា កាមា ទិព្វា កាមា បច្ចុបដ្ឋិតា កាមា និម្មិតា កាមា បរនិម្មិតា កាមា បរិគ្គហិតា កាមា អបរិគ្គហិតា កាមា មមាយិតា កាមា អមមាយិតា កាមា សព្វេបិ កាមាវចរា ធម្មា សព្វេបិ រូបាវចរា ធម្មា សព្វេបិ អរូបាវចរា ធម្មា តណ្ហាវត្ថុកា តណ្ហារម្មណា កាមនីយដ្ឋេន រជនីយដ្ឋេន មទនីយដ្ឋេន កាមា ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។

វត្ថុកាម តើដូចម្តេច ។ រូបជាទីគាប់ចិត្ត សំឡេងជាទីគាប់ចិត្ត ក្លិនជាទីគាប់ចិត្ត រសជាទីគាប់ចិត្ត ផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត កម្រាល គ្រឿងស្មៀកពាក់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះ លា ស្រែ ចម្ការ ប្រាក់ មាស ស្រុក និគម រាជធានី ដែនជនបទ បន្ទាយ ឃ្លាំង និងវត្ថុដែលគួរត្រេកអរ ណាមួយ ហៅថា វត្ថុកាម ។ មួយទៀត កាមទាំងឡាយជាអតីត កាមទាំងឡាយជាអនាគត កាមទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន កាមទាំងឡាយជាខាងក្នុង កាមទាំងឡាយជាខាងក្រៅ កាមទាំងឡាយ ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅ កាមទាំងឡាយថោកទាប កាមទាំងឡាយជាកណ្តាល កាមទាំងឡាយដ៏ឧត្តម កាមទាំងឡាយមានក្នុងអបាយ កាមទាំងឡាយមានក្នុងមនុស្ស កាមទាំងឡាយជាទិព្ធ កាមទាំងឡាយ ដែលតាំងឡើងឯង កាមទាំងឡាយ ដែលខ្ជូននិម្មិត កាមទាំងឡាយ ដែលអ្នកដទៃនិម្មិត កាមទាំងឡាយ ដែលគេហួងហែង កាមទាំងឡាយដែលគេមិនហួងហែង កាមទាំងឡាយ ដែលគេប្រកាន់ថារបស់អញ កាមទាំងឡាយ ដែលគេមិនប្រកាន់ថារបស់អញ ពួកធម៌ជាកាមាវចរទាំងអស់ក្តី ពួកធម៌ជារូបាវចរទាំងអស់ក្តី ពួកធម៌ជាអរូបាវចរទាំងអស់ក្តី ដែលជាវត្ថុនៃតណ្ហា ជាអារម្មណ៍នៃតណ្ហា ឈ្មោះថា កាម ដោយអត្ថថាគួរប្រាថ្នា ដោយអត្ថថាគួរត្រេកអរ ដោយអត្ថថាជាហេតុញ៉ាំងសេចក្តីស្រវឹងឲ្យកើត ទាំងនេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមេ កិលេសកាមា ។ ឆន្ទោ កាមោ រាគោ
កាមោ ឆន្ទរាគោ កាមោ សង្កប្បោ កាមោ រាគោ
កាមោ សង្កប្បរាគោ កាមោ យោ កាមេសុ កាម-
ច្ឆន្ទោ កាមរាគោ កាមនន្ទិ កាមតណ្ហា កាមស្នេហោ
កាមបរិឡាហោ កាមមុច្ឆា កាមជ្ឈោសានំ កាមោ-
ឃោ កាមយោគោ កាមុចាជានំ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ
អន្ធសំ កាម តេ មូលំ សង្កប្បា កាម ជាយសិ
ន តំ សង្កប្បយិស្សាមិ ឯវំ កាម ន ហេហិសិ ។
ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ លោកោតិ អចាយ-
លោកោ មនុស្សលោកោ ទេវលោកោ ខន្ធលោកោ
ធាតុលោកោ អាយតនលោកោ ។ កាមា ហិ លោកោ
ន ហិ សុប្បហាយាតិ កាមា ហិ លោកោ ទុប្បហាយា

កិលេសកាម តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីពេញចិត្ត ឈ្មោះថា កាម សេចក្តីត្រេកអរ ឈ្មោះថា កាម សេចក្តីត្រេកអរមានកម្ទាំង ឈ្មោះថា កាម សេចក្តីត្រិះរិះ ឈ្មោះថា កាម តម្រេក ឈ្មោះថា កាម សេចក្តីត្រេកអរដោយការត្រិះរិះ ឈ្មោះថាកាម បានដល់សេចក្តីពេញចិត្តគឺកាម សេចក្តីត្រេកអរគឺកាម សេចក្តីត្រេកត្រអាលគឺកាម សេចក្តីប្រាថ្នាគឺកាម សេចក្តីស្រឡាញ់គឺកាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយ គឺកាម ការជ្រប់គឺកាម សេចក្តីចូលចិត្តមាំគឺកាម អន្ទង់គឺកាម យោគៈគឺកាម ឧបាទានគឺកាម នីវរណៈគឺកាមចន្ទៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ (និងពាក្យ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា)

ម្នាលកាម តថាគតបានឃើញដើមកំណើតអ្នកហើយ ម្នាលកាម អ្នកឯងកើតអំពីសេចក្តីត្រិះរិះ តថាគត មិនត្រិះរិះចំពោះអ្នកទៀតទេ ម្នាលកាម កាលបើយ៉ាងនេះ អ្នកនឹងមិនមានឡើយ ។

ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺ ក្នុងអបាយលោក ក្នុងមនុស្សលោក ក្នុងទេវលោក ក្នុងខន្ធលោក ក្នុងធាតុលោក ក្នុងអាយតនលោក ។ ពាក្យថា ដ្ឋិត កាមទាំង-ឡាយ ក្នុងលោក បុគ្គលមិនមែនលះបង់បាន ដោយងាយទេ បានសេចក្តីថា ដ្ឋិតកាមទាំងឡាយ ក្នុងលោក គេលះបង់បានដោយក្រ

ទុច្ចជា ទុប្បរិច្ចជា ទុន្និម្មទយា ទុព្ពិនិវេឋយា ទុត្តរា ទុប្បតរា ទុស្សមតិក្កមា ទុព្វីតិវត្តាតិ កាមា ហិ លោកេ ន ហិ សុប្បហាយា ។ តេនាហ ភគវា

សត្តោ គុហាយំ ពហុនាភិឆន្នោ
តិដ្ឋំ នរោ មោហនស្មឹ បគាឡ្ហោ
ទូរេ វិវេកា ហិ តថាវិធោ សោ
កាមា ហិ លោកេ ន ហិ សុប្បហាយាតិ ។

[៣៥] ឥច្ឆានិទានា ភវសាតពទ្ធា[១]

តេ ទុប្បមុញ្ចា ន ហិ អញ្ញមោក្ខា
បច្ឆា បុរេ វាបិ អបេក្ខមានា
ឥមេវ កាមេ បុរិមេវ ជប្បំ ។

---

១ កត្ថចិ បោត្ថកេ ភវសាតពទ្ធាតិ បាឋោ ទិស្សតិ ។

ចោះបង់បានដោយក្រ លះលែងបានដោយក្រ ញាំញីបានដោយក្រ ដោះស្រាយបានដោយក្រ ធ្វង់បានដោយក្រ ធ្វង់កាត់បានដោយក្រ កន្ទ្រង់បានដោយក្រ រំលង់បានដោយក្រ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាមទាំងឡាយក្នុងលោក បុគ្គលមិនមែនលះបង់បានដោយងាយទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

នរជនកាលបិតនៅ ជាប់នៅក្នុងគុហា ត្រូវកិលេសដ៏ច្រើន បិទបាំង លិចចុះក្នុងមោហ: នរជនមានសភាពដូច្នោះ នោះ (បិតនៅ) ក្នុងទីឆ្ងាយអំពីវិវេក ដ្ឋិតកាមទាំងឡាយ ក្នុងលោក បុគ្គលមិនមែនលះបង់បានដោយងាយទេ ។

[៣៥] ពួកសត្វទាំងនោះ មានសេចក្ដីប្រាថ្នាជាហេតុ ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្ដីត្រេកអរក្នុងការចម្រើន អាឡោះអាល័យ ក្នុងកាល ជាខាងក្រោយ ឬក្នុងកាលមុន ប្រាថ្នានូវកាមទាំងនេះ ឬនូវកាម ក្នុងកាលមុន រមែងរួចបានដោយក្រ ទាំងញ្ជាំងបុគ្គលដទៃឲ្យរួចមិនបាន ។

[៣៦] ពាក្យថា មានសេចក្ដីប្រាថ្នាជាហេតុ ជាប់ចំពាក់ ដោយ

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣៦] ឥច្ឆានិជានា ភវសាតពន្ធាតិ ឥច្ឆាតិ រុច្ចតិ តណ្ហា យោ ភវោ សាភវោ អនុនយោ អនុរោធោ ឆន្ទិ ឆន្ទិភវោ ចិត្តស្ស សាភវោ ឥច្ឆា មុច្ឆា អជ្ឌោ-សានំ ភេជោ បលិភេជោ[១] សង្ហោ បង្ហោ ឯជា មា-យា ជនិកា សញ្ជនី សិព្ពិនី ជាលិនី សរិតា វិ-សត្តិកា សុត្តំ វិសជា អាយូហនី ទុតិយា បណិធិ ភវនេត្តិ វនំ វនថো សន្ថវោ ស្នេហោ អបេក្ខា បដិ-ពន្ធា អាសា អាសីសនា អាសីសិតត្តំ រូបាសា សន្ធា-សា ឥន្ធាសា រសាសា ផោដ្ឋព្ពាសា លាភាសា ធនា-សា បុត្តាសា ជីវិតាសា ជប្ជា បជប្ជា អភិជប្ជា ជប្ជា ជប្ជនា ជប្ជិតត្តំ លោលុប្ជា លោលុប្ជាយ-នា លោលុប្ជាយិតត្តំ បុថុ ញ្ចិ ឥតា សាធុ ឥមត្តា

---

១ ម. ពោធោ បលិពោធោ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

សេចក្តីត្រេកអរក្នុងការចម្រើន អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់ តម្រេក តម្រេកមានកម្លាំង សេចក្តីកួចកាន់ សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីរីករាយនិងតម្រេក តម្រេកដ៏មានកម្លាំងរបស់ចិត្ត សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីជ្រប់ចុះ កិរិយាងប់ចុះ សេចក្តីចំពាក់ចិត្ត សេចក្តីចំពាក់មាំ គ្រឿងជាប់ ភក់ កិរិយាស្វែងរក ការលាក់ពុត កិលេសជាតិជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យកើត ជាគ្រឿងញ៉ាំងទុក្ខឲ្យកើត ជាគ្រឿងចាក់ស្រែះ កិលេសជាតិដូចជាសំណាញ់ ជាគ្រឿងហូរទៅ ផ្សាយទៅ ក្រសៃ គឺតណ្ហា កិលេសជាតិដ៏ទូលាយ ជាគ្រឿងញ៉ាំងអាយុឲ្យវិនាស (របស់សត្វ) ជាគម្រប់ពីរ ជាគ្រឿងតម្កល់ទុក ជាគ្រឿងនាំសត្វទៅកាន់ភព កិលេសជាតិដូចជាព្រៃធំ ដូចជាព្រៃតូច សេចក្តីស្និទ្ធស្នាល សេចក្តីស្នេហា សេចក្តីអាល័យ សេចក្តីជាប់ជំពាក់ សេចក្តីប៉ុនប៉ង សេចក្តីនឹកជញ្ជឹង ភាពនៃចិត្តនឹកជញ្ជឹង បំណងរូប បំណងសំឡេង បំណងក្លិន បំណងរស បំណងផ្សព្វ បំណងលាភ បំណងទ្រព្យ បំណងកូន បំណងជីវិត ការជាប់ ការជាប់ទូទៅ ការជាប់ក្រៃលែង ការជាប់ កិរិយាជាប់ ភាពនៃចិត្តជាប់ ការជក់ស្អិត កិរិយាជក់ស្អិត ភាពនៃចិត្តជក់ស្អិត ភាពនៃចិត្តរឡ្ចិបរឡ្ចប់ ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាខ្លាំងក្លា

អជម្ម្ហកោ វិសមលោកោ ជិកន្ត្ថ ជិកាមជា បត្ថជា
ឧិហជា សម្ឆត្ថជា កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា
រូបតណ្ហា អរូបតណ្ហា ជិរោជតណ្ហា រូបតណ្ហា សទ្ទ-
តណ្ហា ឧន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្ធតណ្ហា ជម្ម្ហតណ្ហា
ឧិយោ យោកោ ឧន្ត្ថ ឧចាជានំ អារ្ជណំ ជីវ្ជណំ
ជជនំ ពន្ធនំ ឧបក្ជិលេសោ អនុសយោ បរិយុដ្ឋានំ
លតា ជ្ជវិជ្ជ ជុក្ខមូលំ ជុក្ខជិជានំ ជុក្ខប្ជកជ្ជ មារជា-
សោ មារពជ្ជិសំ មារ្ជិសយោ តណ្ហាជនី តណ្ហាជាលំ
តណ្ហាឧន្ធលំ តណ្ហាសមុន្ត្ថ អកិជ្ជ លោកោ អកុ-
សលមូលំ ។ ឥជ្ជានិជានាតិ ឥជ្ជានិជានា[1] ឥជ្ជាហេ-
តុកា ឥជ្ជាបជ្ជយា ឥជ្ជាការណា ឥជ្ជាបភវាតិ ឥជ្ជានិ-
ជានា ។ ភវសាតពន្ធាតិ ឯកំ ភវសាតំ សុខ ជេជនា ។

---

១ ម. ឥជ្ជានិទានកា ។

តម្រេកមិនត្រូវតាមធម៌ សេចក្តីលោភមិនស្មើ សេចក្តីអាល័យ កិលេស-ជាតិជាទីអាល័យ សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីស្រឡាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ចំណង់ក្នុងកាម ចំណង់ក្នុងសេចក្តីចម្រើន ចំណង់ក្នុងសេចក្តីវិនាស ចំណង់ក្នុងរូប ចំណង់ក្នុងអរូប ចំណង់ក្នុងនិរោធ ចំណង់ក្នុងរូប ចំណង់ក្នុងសំឡេង ចំណង់ក្នុងក្លិន ចំណង់ក្នុងរស ចំណង់ក្នុងផ្សព្វ ចំណង់ក្នុងធម៌ អន្ទង់ គ្រឿងប្រកបទុក គ្រឿងដោតក្រង គ្រឿងប្រកាន់ កិរិយាវាវាំង កិរិយាទប់ កិរិយាប្រក់ កិរិយាចង កិរិយាសៅហ្មង កិរិយាដេកត្រាំ កិរិយាស្នាក់ វល្លិគឺតណ្ហា សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ៗ ឫសគល់នៃសេចក្តីទុក្ខ ហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខ ដែនកើតនៃសេចក្តីទុក្ខ អន្ទាក់នៃមារ សន្ទូចនៃមារ វិស័យនៃមារ ស្ទឹងគឺតណ្ហា បណ្តាញគឺតណ្ហា ដងដោយគឺតណ្ហា សមុទ្ទគឺតណ្ហា អកិណ្ណា លោកៈ ឫសគល់នៃអកុសល ។ ពាក្យថា មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ គឺមានសេចក្តីប្រាថ្នាជានិទាន មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាបច្ច័យ មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាការណ៍ មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ ។ ពាក្យថា ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការចម្រើន គឺសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការចម្រើន ១ គឺសុខវេទនា ។

ទ្វេ ភវសាតានិ សុខា ច វេទនា ឥដ្ឋញ្ច វត្ថុ ។ តីណិ ភវសាតានិ យោព្វញ្ញំ អាភេក្យំ ជីវិតំ ។ ចត្តារិ ភវ-សាតានិ លាភោ យសោ បសំសា សុខំ ។ បញ្ច ភវ-សាតានិ មាតាបិតា ឫជា មាតាបិតា សច្ចា មាតាបិតា ឥន្ទ្រា មាតាបិតា រសា មាតាបិតា ផោដ្ឋព្ពា ។ ឆ ភវសា-តានិ ចក្ខុសម្ផស្សោ សោតសម្ផស្សោ ឃានសម្ផស្សោ ជិវ្ហា-សម្ផស្សោ កាយសម្ផស្សោ មនោសម្ផស្សោ ។ ភវសាត-ពន្ធាតិ[1] សុខាយ វេទនាយ ពន្ធា[2] ឥដ្ឋស្មឹ វត្ថុស្មឹ ពន្ធា យោព្វញ្ញេ ពន្ធា អាភេក្យេ ពន្ធា ជីវិតេ ពន្ធា លា-ភេ ពន្ធា យសេ ពន្ធា បសំសាយ ពន្ធា សុខេ ពន្ធា មាតាបិតូសុ ឫជូសុ ពន្ធា សច្ចេសុ ឥន្ទ្រេសុ រសេសុ មាតាបិតូសុ ផោដ្ឋព្ពេសុ ពន្ធា ចក្ខុសម្ផស្សាយ ពន្ធា សោតសម្ផស្សាយ ឃានសម្ផស្សាយ ជិវ្ហាសម្ផស្សាយ កា-យសម្ផស្សាយ មនោសម្ផស្សាយ ពន្ធា រាគិពន្ធា អាពន្ធា លត្តា លត្តិតា បលិពុទ្ធាតិ ឥច្ឆានិទានា ភវសាតពន្ធា ។

---

១ ម. ឥសន្ទ្ធោ នត្ថិ ។ ២ ម. វេទនាយ សាតពន្ធា ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

សេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន ២ គឺសុខវេទនា ១ វត្ថុជាទីប្រាជ្ញា ១ ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន ៣ គឺភាពនៅក្មេង ១ ការមិនមានរោគ ១ ជីវិត ១ ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន ៤ គឺលាភ ១ យស ១ សេចក្ដីសរសើរ ១ សុខ ១ ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន៥ គឺរូបជាទីគាប់ចិត្ត ១ សំឡេងជាទីគាប់ចិត្ត ១ ក្លិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ រសជាទីគាប់ចិត្ត ១ ផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន ៦ គឺចក្ខុសម្បទា ១ សោតសម្បទា ១ ឃានសម្បទា ១ ជិវ្ហាសម្បទា ១ កាយសម្បទា ១ មនោសម្បទា ១ ។ ពាក្យថា ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន គឺជាប់ក្នុងសុខវេទនា ជាប់ក្នុងវត្ថុជាទីប្រាជ្ញា ជាប់ក្នុងភាពនៅក្មេង ជាប់ក្នុងការមិនមានរោគ ជាប់ក្នុងជីវិត ជាប់ក្នុងលាភ ជាប់ក្នុងយស ជាប់ក្នុងសេចក្ដីសរសើរ ជាប់ក្នុងសុខ ជាប់ក្នុងរូបជាទីគាប់ចិត្ត ក្នុងសំឡេង ក្នុងក្លិន ក្នុងរស ជាប់ក្នុងផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត ជាប់ក្នុងចក្ខុសម្បទា ជាប់ចំពាក់ ជាប់ដោយអាការផ្សេង ៗ ស្ងិត ទាក់ ជ្ពក់ ព័ន្ធពន្ធ ក្នុងសោតសម្បទា ឃានសម្បទា ជិវ្ហាសម្បទា កាយសម្បទា មនោសម្បទា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានសេចក្ដីប្រាជ្ញាជាហេតុ ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន ។

[៣៧] តេ ធុប្ឆមុញ្ចា ន ហិ អញ្ញមោក្ខាតិ តេ ឯ ភវសាតវត្ថ ធុប្ឆមុញ្ចា សត្ថា ឯ ឯត្ថោ ធុម្ហេចយា ។

ឥកចំ តេ ភវសាតវត្ថ ធុប្ឆមុញ្ចា ។ សុខា វេទនា ធុម្ហញ្ចា ឥដ្ឋំ វត្ថុ ធុម្ហញ្ចំ យោធ្ធញ្ញ ធុម្ហញ្ចំ អារោគ្យ ធុម្ហញ្ចំ ជីវិតំ ធុម្ហញ្ចំ លាភោ ធុម្ហញ្ចោ យសោ ធុម្ហញ្ចោ បសំសា ធុម្ហញ្ចា សុខំ ធុម្ហញ្ចំ មាតាបិតា ១ចា ធុម្ហញ្ចា មាតាបិតា សញ្ជ្ញ ឥញ្ជ្ញ ១សោ ផោដ្ឋញ្ជ្ញ ធុម្ហញ្ចា ចក្ខុ-សម្ផ្ជ ធុម្ហញ្ចា សោតសម្ផ្ជ ឃានសម្ផ្ជ ជិវ្ហា-សម្ផ្ជ កាយសម្ផ្ជ មនោសម្ផ្ជ ធុម្ហញ្ចា ធុប្ឆមុញ្ចា ធុម្ហេចយា ធុប្ឆមោចយា ធុន្ធិម្ហ១យ

[៣៧] *ពាក្យថា ពួកសត្វទាំងនោះ រមែងរួចបានដោយក្រ ទាំងញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យរួចមិនបាន អធិប្បាយថា អារម្មណ៍ជាវត្ថុនៃសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើនទាំងនោះ ពួកសត្វដោះបានដោយក្រ ឬពួកសត្វរួចបានដោយក្រ ចាកអារម្មណ៍នុ៎ះ ។*

អារម្មណ៍ជាវត្ថុនៃសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើនទាំងនោះ ពួកសត្វដោះបានដោយក្រ តើដូចម្តេច ។ សុខវេទនា សត្វដោះបានដោយកម្រ វត្ថុជាទីប្រាថ្នា សត្វដោះបានដោយកម្រ ភាពនៅក្មេង សត្វដោះបានដោយកម្រ ការមិនមានរោគ សត្វដោះបានដោយកម្រ ជីវិត សត្វដោះបានដោយកម្រ លាភ សត្វដោះបានដោយកម្រ យស សត្វដោះបានដោយកម្រ សេចក្តីសរសើរ សត្វដោះបានដោយកម្រ សុខ សត្វដោះបានដោយកម្រ រូបទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត សត្វដោះបានដោយកម្រ សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ជាទីគាប់ចិត្ត សត្វដោះបានដោយកម្រ ចក្ខុសម្បទា សត្វដោះបានដោយកម្រ សោតសម្បទា ឃានសម្បទា ជិវ្ហាសម្បទា កាយសម្បទា មនោសម្បទា សត្វដោះបានដោយកម្រ ដោះស្រឡះបានដោយកម្រ ដោះចេញបានដោយកម្រ ដោះចេញស្រឡះបានដោយកម្រ ញ៉ាំញីបានដោយកម្រ ដោះចេញបានដោយកម្រ

ឧុញ្ជិនិវេឌយា ឧុត្តរា ឧុប្ឍតរា ឧុស្ឍមតិក្ក្ដមា ឧុញ្ជ៊ីតិ-
វត្តា ។ ឯវន្ដេ ភវសាតវត្ដ ឧុប្ឍមញ្ជា ។

ឧកដ សត្ដា ឯត្ដោ ឧុម្ដោចយា ។ សុខាយ វេឌ-
ជាយ សត្ដា ឧុម្ដោចយា ឥដ្ឋស្ដ្ម ១ត្ដ្ម ឧុម្ដោចយា
យោពុញ្ជ ឧុម្ដោចយា អារោក្យ ឧុម្ដោចយា ជ៊ីវ៊ិតា
ឧុម្ដោចយា លាភ ឧុម្ដោចយា យសា ឧុម្ដោចយា បសំ-
សាយ ឧុម្ដោចយា សុខ ឧុម្ដោចយា មជាបិកេហ៊ិ
១ូបេហ៊ិ ឧុម្ដោចយា មជាបិកេហ៊ិ សទ្ទេហ៊ិ ១ន្ធេហ៊ិ
១សេហ៊ិ ១ោដ្ឋពេ្ជហ៊ិ ឧុម្ដោចយា ១ក្ខ្ដុសម្ជ១ាយ ឧុម្ដោ-
ចយា សោ១ាសម្ជ១ាយ ឃា១ាសម្ជ១ាយ ជ៊ិ១ាសម្ជ-
ជ១ាយ ១ាយសម្ជ១ាយ ម១ោសម្ជ១ាយ ឧុម្ដោ-
ចយា ឧុប្ឍមោចយា ឧុ១ុ១ា ឧុស្ឍមុ១ា ឧុ១ុដ្ឋាបជ
ឧុស្ឍមុដ្ឋាបជ ។ ឯវ ១ សត្ដា ឯត្ដោ ឧុម្ដោចយ១ាតិ
ត ឧុប្ឍមុញ្ជ ។

ធ្ងន់បានដោយកម្រ ធ្ងន់កាត់បានដោយកម្រ កន្ទ្ងន់បានដោយកម្រ រំលងបានដោយកម្រ ។ អារម្មណ៍ជាវត្ថុនៃសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើនទាំងនោះ សត្វរួចបានដោយក្រ យ៉ាងនេះ ។

ពួកសត្វរួចបានដោយក្រ ចាកធម៌ន៏ុះ តើដូចម្តេច ។ ពួកសត្វរួចបានដោយកម្រ ចាកសុខវេទនា រួចបានដោយកម្រ ចាកវត្ថុជាទីប្រាថ្នា រួចបានដោយកម្រ ចាកភាពនៅក្មេង រួចបានដោយកម្រ ចាកការមិនមានរោគ រួចបានដោយកម្រ ចាកជីវិត រួចបានដោយកម្រ ចាកលាភ រួចបានដោយកម្រ ចាកយស រួចបានដោយកម្រ ចាកសេចក្តីសរសើរ រួចបានដោយកម្រ ចាកសុខ រួចបានដោយកម្រ ចាករូបទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត រួចបានដោយកម្រ ចាកសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត រួចបានដោយកម្រ ចាកចក្ខុសម្បទា រួចបានដោយកម្រ រួចស្រឡះបានដោយកម្រ រើចេញបានដោយកម្រ ស្ទុះឡើងបានដោយកម្រ ក្រោកឡើងបានដោយកម្រ លោតឡើងបានដោយកម្រ ចាកសោតសម្បទា ឃានសម្បទា ជិវ្ហាសម្បទា កាយសម្បទា មនោសម្បទា ។ ពួកសត្វរួចបានដោយក្រ ចាកធម៌ន៏ុះ យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសត្វទាំងនោះ រួចបានដោយក្រ ។

ន ហិ អញ្ញមោក្ខាតិ តេ អត្តនា បលិបបលិបន្នា ន សក្ខ្យន្តិ បរំ បលិបបលិបន្តំ ឧទ្ធរិតុំ ។ រុត្តំ ហេតំ ភគវតា សោ វត ចុន្ទ អត្តនា បលិបបលិបន្នោ បរំ បលិបបលិបន្តំ ឧទ្ធរិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ សោ វត ចុន្ទ អត្តនា អនន្តោ អវិនីតោ អបរិនិព្ពុតោ បរំ ឧមេស្សតិ វិនេស្សតិ បរិនិព្ពាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ ។ ឯវំ ន ហិ អញ្ញមោក្ខា ។ អថវា ឧត្តញ្ញោ ភោ ចិ មោ ចេតុំ តេ យទិ មុចេយ្យុំ សភេន ថាមេន សភេន ពលេន សភេន វីរិយេន សភេន បរក្ក-មេន សភេន បុរិសត្តាមេន សភេន បុរិសពលេន សភេន បុរិសវីរិយេន សភេន បុរិសបរក្ក្រមេន អត្តនា សម្ម្ទាបដិបន្ទ អនុលោមប្បដិបន្ទ អបច្ចនី-ភប្បដិបន្ទ អនុត្តប្បដិបន្ទ ធម្ម្ទានុធម្ម្ទប្បដិបន្ទ បដិ-បជ្ជមានា មុចេយ្យុន្តិ ។ ឯវម្ម្ទិ ន ហិ អញ្ញមោក្ខា ។

ពាក្យថា ទាំងញ្ចាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចមុនបាន សេចក្ដីថា សត្វទាំងនោះ ជាអ្នកលិចកប់ក្នុងកក់ដោយខ្លួនឯង មិនអាចនឹងស្រង់បុគ្គលដទៃ ដែលលិចកប់ក្នុងកក់បានទេ ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលចុន្ទ: បុគ្គលនោះឯង លិចកប់ក្នុងកក់ដោយខ្លួនឯង នឹងស្រង់បុគ្គលដទៃដែលលិចកប់ក្នុងកក់បាន ហេតុដូច្នេះនេះ មិនមានទេ ម្នាលចុន្ទ: បុគ្គលនោះឯង មិនទាន់ទូន្មានខ្លួន មិនទាន់ប្រៀនប្រដៅខ្លួន មិនទាន់រលត់កិលេស ដោយខ្លួនឯងទេ នឹងទូន្មាន ប្រៀនប្រដៅបុគ្គលដទៃ (នឹងញ្ចាំងបុគ្គលដទៃ) ឲ្យរលត់កិលេសបាន ហេតុដូច្នេះនេះ មិនមានទេ ។ ពួកសត្វមិនអាចញ្ចាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចបាន យ៉ាងនេះខ្ញុះ ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលដទៃណាមួយ អាចញ្ចាំងបុគ្គលដទៃឲ្យរួចបាន មិនមានទេ ប្រសិនបើ ពួកសត្វនោះគប្បីរួច លុះតែប្រតិបត្តិនូវសម្ម-បដិបទា អនុលោមប្បដិបទា អប្បច្ចនីកប្បដិបទា អនុត្តប្បដិបទា ធម្មានុ-ធម្មប្បដិបទា ដោយខ្លួនឯង ដោយកម្លាំងញ្ញាណរបស់ខ្លួន ដោយពល-ញ្ញាណរបស់ខ្លួន ដោយព្យាយាមរបស់ខ្លួន ដោយការប្រឹងប្រែងរបស់ខ្លួន ដោយកម្លាំងបុរសរបស់ខ្លួន ដោយពលញ្ញាណនៃបុរសរបស់ខ្លួន ដោយព្យាយាមនៃបុរសរបស់ខ្លួន ដោយការប្រឹងប្រែងនៃបុរសរបស់ខ្លួន ទើបរួចបាន ។ ពួកសត្វមិនអាចញ្ចាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចបាន យ៉ាងនេះខ្ញុះ ។

៤៩

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា

នាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ
កថំកថី(១) ធោតក កញ្ចិ លោកេ
ធម្មញ្ច សេដ្ឋំ អភិជានមានោ
ឯវំ តុវំ ឱឃមិមំ តរេសីតិ

ឯវម្បិ ន ហិ អញ្ញមោក្ខា ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា

អត្តនា បកតំ បាបំ អត្តនា សង្កិលិស្សតិ
អត្តនា អកតំ បាបំ អត្តនាវ វិសុជ្ឈតិ
សុទ្ធិ អសុទ្ធិ បច្ចត្តំ នាញ្ញោ អញ្ញំ វិសោធយេតិ ។

ឯវម្បិ ន ហិ អញ្ញមោក្ខា ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា ឯវមេវ ខោ ព្រាហ្មណ តិដ្ឋតេវ និព្វានំ តិដ្ឋតិ និព្វានគាមិមគ្គោ តិដ្ឋាមហំ សមាទបេតា អថ ច បន មម សាវកា មយា ឯវំ ឱវទិយមានា ឯវំ អនុសាសិយមានា អប្បេកច្ចេ អច្ចន្តនិដ្ឋំ និព្វានំ អារាធេន្តិ ឯកច្ចេ នារាធេន្តិ ឯត្ថ ក្យាហំ ព្រាហ្មណ ករោមិ មគ្គក្ខាយី ព្រាហ្មណ តថាគតោ មគ្គំ ពុទ្ធោ អាចិក្ខតិ អត្តនា បដិបជ្ជមានា មុច្ចេយ្យុន្តិ ។

១ ម. កថំ កតំ ។

មួយទៀត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា

ម្នាលធោតក: តថាគតមិនអាចញ៉ាំងបុគ្គលណាមួយ ដែលមានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងលោក ឲ្យរួចបានទេ អ្នកកាលដឹងច្បាស់នូវធម៌ដ៏ប្រសើរ នឹងធ្វើអន្ទង់នេះ យ៉ាងនេះបាន ។

ពួកសត្វ មិនអាចនឹងញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចបាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា

បុគ្គលធ្វើបាប ដោយខ្លួនឯង នឹងសៅហ្មងដោយខ្លួនឯង
មិនធ្វើបាបដោយខ្លួនឯង រមែងបរិសុទ្ធ ដោយខ្លួនឯង
សេចក្តីបរិសុទ្ធ និងមិនបរិសុទ្ធិ កើតចំពោះខ្លួន បុគ្គលដទៃ នឹងញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យបរិសុទ្ធ មិនបានទេ ។

ពួកសត្វមិនអាចញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យរួចបាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រះនិព្វានក៏តាំងនៅ ផ្លូវជាទីទៅកាន់ព្រះនិព្វានក៏តាំងនៅ តថាគតជាអ្នកណែនាំ ក៏ឋិតនៅ យ៉ាងនេះឯង ប៉ុន្តែសាវ័កទាំងឡាយរបស់តថាគត ដែលតថាគតកាលទូន្មានយ៉ាងនេះ កាលប្រៀនប្រដៅយ៉ាងនេះ ពួកខ្លះបានព្រះនិព្វានជាទីសម្រេចទីបំផុត ពួកខ្លះមិនបាន ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតនឹងធ្វើដូចម្តេច ចំពោះសាវ័កទាំងនុ៎ះ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រះតថាគតជាអ្នកប្រាប់ផ្លូវ ព្រះពុទ្ធរមែងប្រាប់ផ្លូវ ពួកសត្វកាលប្រតិបត្តិ គប្បីរួចដោយខ្លួនឯង ។

ឯវម្បិ ន ហិ អញ្ញមោក្ខាតិ តេ ទុប្បមុញ្ចា ន ហិ អញ្ញមោក្ខា(១) ។

[៣៨] បច្ឆា បុរេ វាបិ អបេក្ខមានោតិ បច្ឆា វុច្ចតិ អនាគតំ បុរេ វុច្ចតិ អតីតំ ។ អបិច អតីតំ ឧបាទាយ អនាគតញ្ច បច្ចុប្បន្នញ្ច បច្ឆា អនាគតំ ឧបាទាយ អតីតញ្ច បច្ចុប្បន្នញ្ច បុរេ ។

កថំ បុរេ អបេក្ខំ ករោតិ ។ ឯវំរូបោ អហោសឹ អតីតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្ទឹ សមន្វានេតិ(២) ឯវំវេទនោ អហោសឹ ឯវំសញ្ញោ អហោសឹ ឯវំសង្ខារោ អហោសឹ ឯវំវិញ្ញាណោ អហោសឹ អតីតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្ទឹ សមន្វានេតិ ។ ឯវម្បិ បុរេ អបេក្ខំ ករោតិ ។ អថវា ឥតិ មេ ចក្ខុ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ រូបាតិ តត្ថ ឆន្ទរាគប្បដិពទ្ធំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ឆន្ទរាគប្បដិពទ្ធត្តា វិញ្ញាណស្ស តទភិនន្ទតិ តទភិនន្ទន្តោ ឯវម្បិ បុរេ អបេក្ខំ ករោតិ ។

១ ម. តេ ទុប្បមុញ្ចា ន ហិ តេ ទុប្បមុញ្ចា ន ហិ អញ្ញមោក្ខា ។ ២ ម. សមន្នានេតិ ។

ពួកសត្វមិនអាចញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចយ៉ាងនេះខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសត្វទាំងនោះរួចបានដោយក្រ ទាំងញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចមិនបាន ។

[៣៨] ពាក្យថា កាលប្រាថ្នាកាម ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ឬក្នុងកាលមុន អធិប្បាយថា អនាគត លោកហៅថា កាលជាខាងក្រោយ អតីត លោកហៅថា កាលមុន ។ ម្យ៉ាងទៀត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ដែលអាស្រ័យនឹងអតីត ឈ្មោះថា កាលខាងក្រោយ អតីតនិងបច្ចុប្បន្ន ដែលអាស្រ័យនឹងអនាគត ឈ្មោះថា កាលមុន ។

នរជនធ្វើ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលមុន តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ នរជន ញ៉ាំងសេចក្តីត្រេកអរឲ្យកើត ក្នុងរូបារម្មណ៍នោះថា អាត្មាអញ មានរូបយ៉ាងនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល ដល់ព្រមនូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងវេទនាជាដើមនោះថា អាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះហើយ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះហើយ មានសង្ខារយ៉ាងនេះហើយ មានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល ។ នរជនធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលមុន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត វិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទរាគ ក្នុងអាយតនៈនោះថា អញមានចក្ខុដូចនេះ មានរូបដូចនេះ ហើយ ក្នុងអតីតកាល នរជនតែងត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ ដោយឆន្ទរាគ កាលត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ ឈ្មោះថា ធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលមុន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ឥតិ មេ សោតំ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ សទ្ធាតិ ។ ឥតិ មេ ឃានំ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ គន្ធាតិ ។ ឥតិ មេ ជិវ្ហា អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ រសាតិ ។ ឥតិ មេ កាយោ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ ផោដ្ឋ-ព្ធាតិ ។ ឥតិ មេ មនោ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ ធម្មាតិ តត្ត ឆន្ទរាគប្បដិពទ្ធំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ឆន្ទរាគ-ប្បដិពទ្ធត្តា វិញ្ញាណស្ស តឧភិនន្ទតិ តឧភិនន្ទន្តោ ឯវម្ឆិ បុរេ អបេក្ខំ ភវោតិ ។ អថវា យានិស្ស តានិ បុព្ពេ មាតុគ្គាមេន សទ្ធឹ ហសិតលបិតកីឬិតានិ តឧស្សាទេតិ តំ និក្ខ្លាមេតិ តេន ច រតិ្ត អាបជ្ជតិ ។ ឯវម្ឆិ បុរេ អបេក្ខំ ភវោតិ ។

ភវំ បច្ចា អបេក្ខំ ភវោតិ ។ ឯវ្ហេ សិយំ អ-ជាតតមទ្ធានន្តិ តត្ត ជន្ទឹ សមទ្ធាតមេតិ ឯវ្ហេ ឧនោ សិ-យំ ឯវ្ហេ សញ្ញោ សិយំ ឯវ្ហេ សង្ខ្យាវ ០ សិយំ ឯវ្ហេ វិញ្ញាណោ សិយំ អជាតតមទ្ធានន្តិ តត្ត ជន្ទឹ សមទ្ធាតមេតិ ។

ថា អញមានសោត: ដូចនេះ មានសំឡេងដូចនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល ។ ថា អញមានឃាន:ដូចនេះ មានក្លិនដូចនេះហើយ ក្នុងអតីត-កាល ។ ថា អញមានជិវ្ហាដូចនេះ មានរសដូចនេះហើយ ក្នុងអតីត-កាល ។ ថា អញមានកាយដូចនេះ មានផោដ្ឋព្ព:ដូចនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល ។ វិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ដោយធន្ធរាគ ក្នុងអាយតន:នោះថា អញមានចិត្តដូចនេះ មានធម្មារម្មណ៍ដូចនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល នរជនរមែងត្រេកអរនឹងអាយតន:នោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ដោយធន្ធរាគ កាលត្រេកអរនឹងអាយតន:នោះ ឈ្មោះថាធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាលមុន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ម្យ៉ាងទៀត នរជននោះ សើច ចរចា ឬលេង ជាមួយនឹងមាតុគ្រាមក្នុងកាលមុន ក៏ត្រេកអរនឹងអារម្មណ៍នោះ ប្រាថ្នានូវអារម្មណ៍នោះ ដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរដោយអារម្មណ៍នោះ ។ នរជនធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលមុន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

នរជនធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ តើដូចម្តេច ។ នរជន ញ៉ាំងសេចក្តីត្រេកអរ ឲ្យកើតក្នុងរូបារម្មណ៍នោះថា អាត្មាអញ គប្បីជាអ្នកមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ដល់ព្រមនូវសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងវេទនាជាដើមនោះថា អាត្មាអញ គប្បីជាអ្នកមានវេទនាយ៉ាងនេះ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ មានសង្ខារយ៉ាងនេះ មានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ។

ឯវម្ៀ បច្ឆា អបេក្ខំ ករោតិ ។ អថវា ឥតិ មេ ចក្ខុ
សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ រូចាតិ អប្ប្ជិលទ្ធ្ស្ស
បជិលាភាយ ចិត្តំ បណិធេហាតិ ចេតសោ បណិធា-
ជប្ប្ចូយា តទភិនន្ទតិ តទភិនន្ទ្ណ្ដោ ឯវម្ៀ បច្ឆា
អបេក្ខំ ករោតិ ។ ឥតិ មេ សោតំ សិយា អនា-
គតមទ្ធានំ ឥតិ ស្ទ្ទាតិ ។ ឥតិ មេ ឃានំ សិ-
យា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ករ្ទ្ធាតិ ។ ឥតិ មេ ជិវ្ហ
សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ រសោតិ ។ ឥតិ មេ
ការយោ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ផោដ្ឋ្ទ្ធាតិ ។ ឥតិ
មេ មនោ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ធម្ម្ទ្ធាតិ អប្ប-
ជិលទ្ធ្ស្ស បជិលាភាយ ចិត្តំ បណិធេហាតិ ចេតសោ
បណិធានប្ប្ចូយា តទភិនន្ទតិ តទភិនន្ទ្ណ្ដោ ឯវម្ៀ
បច្ឆា អបេក្ខំ ករោតិ ។ អថវា ឥមិនាហំ សីលេន
ភ រតេន ភ តបេន ភ ព្រហ្ម្ចរ្ៀយេន ភ ទេវោ ភ
ភ្ៀ្ស្ស្ម្ៀ ទេវញ្ញ្ទ្ធ ភ្ទ្ធ អប្ប្ជិលទ្ធ្ស្ស បជិលា-
ភាយ ចិត្តំ បណិធេហាតិ ចេតសោ បណិធានប្ប្ចូយា

នរជន ធ្វើនូវសេចក្ដីប្រាថ្នា ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត នរជនតម្កល់ចិត្ត ដើម្បីបានចំពោះនូវអាយតនៈ ដែលមិនទាន់បានថា អញគប្បីមានចក្ខុដូចនេះ មានរូបដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាលដូច្នេះ រមែងត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ ព្រោះការតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ កាលត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ ឈ្មោះថាធ្វើនូវសេចក្ដីប្រាថ្នា ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ថា អញគប្បីមានសោតៈដូចនេះ មានសំឡេងដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាល ។ ថា អញគប្បីមានឃានៈដូចនេះ មានគន្ធៈដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាល ។ ថា អញគប្បីមានជិវ្ហាដូចនេះ មានរសដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាល ។ ថាអញគប្បីមានកាយដូចនេះ មានផ្សព្វដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាល ។ នរជនតម្កល់ចិត្ត ដើម្បីបានចំពោះនូវអាយតនៈ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានថា អញគប្បីមានចិត្តដូចនេះ មានធម្មារម្មណ៍ដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាល ដូច្នេះ រមែងត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ ព្រោះការតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ កាលត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ ឈ្មោះថាធ្វើនូវសេចក្ដីប្រាថ្នា ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត នរជនតម្កល់ចិត្ត ដើម្បីបានចំពោះនូវអត្តភាព ដែលខ្លួនមិនទាន់បានថា អាត្មាអញនឹងបានជាទេវតា (មានអានុភាពច្រើន) ឬជាទេវតាណាមួយ ដោយសារសីលក្ដី វត្តក្ដី តបៈក្ដី ព្រហ្មចរិយៈនេះក្ដី ដូច្នេះ រមែងត្រេកអរនឹងអត្តភាពនោះ ព្រោះការតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ កាលត្រេកអរនឹងអត្តភាពនោះ ឈ្មោះថាធ្វើនូវសេចក្ដីប្រាថ្នា ក្នុងកាល

តឧភិនន្ធតិ តឧភិនន្ធន្តោ ឯវម្ប៎ិ បច្ចា អបេក្ខំ ភវោ-
តីតិ បច្ចា បុរេ ភ៎ាបិ អបេក្ខមានា ។

[៣៩] ឥមេ៎ កាមេ បុ៎ិមេ៎ ជ៎ាតិ ឥមេ៎ កា-
មេតិ បច្ចុ៎ប្ប៎ន្ន បញ្ច កាមគុ៎ណោ ឥច្ចន្ត៎ា សាធ៎ិយន្ត៎ា
បត្ថ៎យន្ត៎ា ប៎ិហ៎យន្ត៎ា អ៎ភិជ៎ាយ៎ន្ត៎ា ។ បុ៎ិមេ៎ ជ៎ាតិ
អ៎តីតេ បញ្ច កាមគុ៎ណោ ជ៎ាយ៎ន្ត៎ា ជ៎ាយ៎ន្ត៎ា អ៎ភិជ-
ជ៎ាយ៎ន្ត៎ាតិ ឥមេ៎ កាមេ បុ៎ិមេ៎ ជ៎ាយ៎ំ ។ តេ៎ជ៎ាហ ភ៎ាគ៎ា

ឥច្ចាធ៎ិ ជ៎ានា ភ៎ាសាតពន្ធ៎ា
តេ ជ៎ុ៎ប្ប៎មុ៎ញ្ចា ន ហ៎ិ អ៎ញ្ញ៎ាមោ ក្ខ៎ា
ជ៎ាយ៎ន្ត៎ា ជ៎ាតិ ភ៎ាគ៎ា ជ៎ាតិ
ឥមេ៎ កាមេ ជ៎ាតិ ។

[៤០] ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ
ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ
ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ
ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ ជ៎ាតិ ។

ជាខាងក្រោយ យ៉ាងនេះខ្ទះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសត្ត្ব
កាលប្រាថ្នា (កាម) ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ឬក្នុងកាលមុន ។

[៣៩] អធិប្បាយពាក្យថា ប្រាថ្នានូវកាមទាំងនេះ ឬនូវកាមក្នុងកាល
មុន ត្រង់ពាក្យថា កាមទាំងនេះ បានដល់ពួកសត្ត្ব កាលចង់បាន កាល
ត្រេកអរ កាលប្រាថ្នា កាលស្រឡាញ់ កាលជាប់ចិត្ត នូវកាមគុណ
ទាំង ៥ ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ពាក្យថា ប្រាថ្នានូវកាមក្នុងកាលមុន បានដល់
ពួកសត្ត្ব កាលសរសើរ សរសើរសព្ទ សរសើរក្រៃពេក នូវកាមគុណ
ទាំង ៥ ជាអតីត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាថ្នានូវកាមទាំងនេះ
ឬនូវកាមក្នុងកាលមុន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ពួកសត្ត្ব ទាំងនោះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ ជាប់ចំពាក់
ដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសេចក្តីចម្រើន អាឡោះអាល័យកាម
ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ឬក្នុងកាលមុន ប្រាថ្នានូវកាមទាំង
នេះ ឬនូវកាមក្នុងកាលមុន រមែងរួចបានដោយក្រ ទាំង
ញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចមិនបាន ។

[៤០] ជនអ្នកជាប់ចំពាក់ អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយ អ្នកវង្វេងក្នុងកាមទាំង-
ឡាយ អ្នកប្រកាន់ថោកទាប អ្នកតាំងនៅក្នុងអំពើមិនស្មើ
អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខទាំងនោះ រមែងខ្សឹកខ្សួលថា យើង
ទាំងឡាយ ច្យុតចាកអត្តភាពនេះទៅ នឹងកើតជាអ្វីហ្ន៎ ។

[៤១] កាមេសុ គិទ្ធា បសុតា បមូឡ្ហាតិ កាមាតិ ឧទ្ទានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ គេធោ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុ-សលមូលំ ។ កិលេសកាមេន វត្ថុកាមេសុ រត្តា គិទ្ធា គធិតា មុច្ឆិតា អជ្ឈោបន្នា លគ្គា លគ្គិតា បលិពុទ្ធាតិ កាមេសុ គិទ្ធា ។ បសុតាតិ យេបិ កា-មេ ឯសន្តិ គវេសន្តិ បរិយេសន្តិ តច្ចរិតា តព្ពហុលា តគ្គរុកា តន្និន្នា តប្បោណា តប្បព្ភារា តទធិមុត្តា តទាធិបតេយ្យា តេបិ កាមប្បសុតា ។ យេបិ តណ្ហា-វសេន រូបេ ឯសន្តិ គវេសន្តិ បរិយេសន្តិ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ ឯសន្តិ គវេសន្តិ បរិយេសន្តិ តច្ចរិតា តព្ពហុលា តគ្គរុកា តន្និន្នា តប្បោណា តប្បព្ភារា

[៤១] *អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកជាប់ចំពាក់ អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយ អ្នកវង្វេងក្នុងកាមទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា កាម បើតាមឧទ្ទាន បានដល់កាម ២ យ៉ាង គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។ តណ្ហា លោកហៅថា ការជាប់ចំពាក់ បានដល់ សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរមានកម្លាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោក: អកុសលមូល ។ ពួកសត្វជាអ្នកត្រេកអរ ជាប់ចំពាក់ ធ្លាក់ចុះ ងុលងប់ ជ្រុលជ្រប់ ទាក់ជ្ជក់ ព័ន្ធព័ទ្ធ ក្នុងវត្ថុកាម ព្រោះកិលេសកាម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកជាប់ចំពាក់ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយ សេចក្តីថា ពួកសត្វណា ប៉ុនប៉ង ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវកាមទាំងឡាយ ជាអ្នកត្រាប់ទៅរកកាមនោះ ច្រើនដោយកាមនោះ ធ្ងន់ក្នុងកាមនោះ ខ្ជិនទៅរកកាមនោះ សសៀរទៅរកកាមនោះ ឈមទៅរងកាមនោះ ស្ទុងទៅរកកាមនោះ ធ្វើនូវកាមនោះឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថា អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងកាម ។ ពួកសត្វណា ប៉ុនប៉ង ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវរូបទាំងឡាយ ប៉ុនប៉ង ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ ដោយអំណាចតណ្ហា ជាអ្នកត្រាប់ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ច្រើនដោយអារម្មណ៍នោះ ធ្ងន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ខ្ជិនទៅរកអារម្មណ៍នោះ សសៀរទៅរកអារម្មណ៍នោះ ឈមទៅរក*

តឧជិមុត្តា តជាជិបតេយ្យា តេបិ កាមប្ឍសុតា ។ យេបិ តណ្ហាវសេន រូបេ បជិលភន្តិ សទ្ធេ កន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ បជិលភន្តិ តចូវិតា តពូហុលា តក្ក-រុកា តន្ធិន្ធា តប្ឍោណា តប្ឍញ្ជ្ជរា តឧជិមុត្តា តជា-ជិបតេយ្យា តេបិ កាមប្ឍសុតា ។ យេបិ តណ្ហា-វសេន រូបេ បរិកុញ្ជន្តិ សទ្ធេ កន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ បរិកុញ្ជន្តិ តចូវិតា តពូហុលា តក្ករុកា តន្ធិន្ធា តប្ឍោ-ណា តប្ឍញ្ជ្ជរា តឧជិមុត្តា តជាជិបតេយ្យា តេបិ កាមប្ឍសុតា ។ យថា កលហការកោ កលហ-ប្ឍសុតោ កម្មការកោ កម្មប្ឍសុតោ គោចរេ ចរន្តោ គោចរប្ឍសុតោ ឈាយី ឈានប្ឍសុតោ ឍវមេវ

អារម្មណ៍នោះ ស្ទុងទៅរកអារម្មណ៍នោះ ធ្វើអារម្មណ៍នោះ ឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងកាម ។ មួយទៀត ពួកសត្វណា បានចំពោះ នូវរូបទាំងឡាយ បានចំពោះ នូវសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ ដោយអំណាចតណ្ហា ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ច្រើនដោយអារម្មណ៍នោះ ធ្ងន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ខ្ជិនទៅរកអារម្មណ៍នោះ សសៀរទៅរកអារម្មណ៍នោះ ឈមទៅរកអារម្មណ៍នោះ ស្ទុងទៅរកអារម្មណ៍នោះ ធ្វើអារម្មណ៍នោះ ឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងកាម ។ មួយទៀត ពួកសត្វណា បរិភោគនូវរូបទាំងឡាយ បរិភោគនូវសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ ដោយអំណាចតណ្ហា ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ច្រើនដោយអារម្មណ៍នោះ ធ្ងន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ខ្ជិនទៅរកអារម្មណ៍នោះ សសៀរទៅរកអារម្មណ៍នោះ ឈមទៅរកអារម្មណ៍នោះ ស្ទុងទៅរកអារម្មណ៍នោះ ធ្វើអារម្មណ៍នោះ ឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងកាម ។ ជនអ្នកធ្វើនូវការឈ្មោះ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងការឈ្មោះ អ្នកធ្វើនូវការងារ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងការងារ អ្នកប្រព្រឹត្តក្នុងគោចរ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងគោចរ អ្នកមានឈាន ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងឈាន យ៉ាងណា ពួកសត្វណា ប៉ុនប៉ង

យេបិ កាមេ ឯសន្តិ គវេសន្តិ បរិយេសន្តិ តច្ចរិតា តព្ពហុលា តគ្គរុកា តន្និន្នា តប្បោណា តប្បព្ភារា តទធិមុត្តា តទាធិបតេយ្យា តេបិ កាមប្បសុតា ។ យេបិ តណ្ហាវសេន រូបេ ឯសន្តិ គវេសន្តិ បរិយេសន្តិ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ ឯសន្តិ គវេសន្តិ បរិយេសន្តិ តច្ចរិតា តព្ពហុលា តគ្គរុកា តន្និន្នា តប្បោណា តប្បព្ភារា តទធិមុត្តា តទាធិបតេយ្យា តេបិ កាមប្បសុតា ។ យេបិ តណ្ហាវសេន រូបេ បដិលភន្តិ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ បដិលភន្តិ តច្ចរិតា តព្ពហុលា តគ្គរុកា តន្និន្នា តប្បោណា តប្បព្ភារា តទធិមុត្តា តទាធិបតេយ្យា តេបិ កាមប្បសុតា ។

ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវកាមទាំងឡាយ ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកកាមនោះ ច្រើនដោយកាមនោះ ជ្ងន់ក្នុងកាមនោះ ខ្ជិនទៅរកកាមនោះ សសៀរទៅរកកាមនោះ ឈមទៅរកកាមនោះ ស្ទុងទៅរកកាមនោះ ធ្វើកាមនោះឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថា អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងកាម ។ មួយទៀត ពួកសត្វណា ប៉ុនប៉ង ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវរូបទាំងឡាយ ប៉ុនប៉ង ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវសំឡេង ក្ងិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ ដោយអំណាចតណ្ហា ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ច្រើនដោយអារម្មណ៍នោះ ជ្ងន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ខ្ជិនទៅរកអារម្មណ៍នោះ សសៀរទៅរកអារម្មណ៍នោះ ឈមទៅរកអារម្មណ៍នោះ ស្ទុងទៅរកអារម្មណ៍នោះ ធ្វើអារម្មណ៍នោះឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងកាម ។ មួយទៀត ពួកសត្វណា បានចំពោះនូវរូបទាំងឡាយ បានចំពោះនូវសំឡេង ក្ងិន រស ផ្សព្វ ទាំងឡាយ ដោយអំណាចតណ្ហា ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ច្រើនដោយអារម្មណ៍នោះ ជ្ងន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ខ្ជិនទៅរកអារម្មណ៍នោះ សសៀរទៅរកអារម្មណ៍នោះ ឈមទៅរកអារម្មណ៍នោះ ស្ទុងទៅរកអារម្មណ៍នោះ ធ្វើអារម្មណ៍នោះឲ្យជាធំ ពួកសត្វទាំងនោះ ឈ្មោះថា អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយក្នុងកាម ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

យេបិ តណ្ហាវសេន រូបេ បរិភុញ្ជន្តិ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្វេ បរិភុញ្ជន្តិ តច្ចរិតា តព្ពហុលា តគ្គរុកា តន្និន្នា តប្បោណា តប្បព្ភារា តទធិមុត្តា តទាធិបតេយ្យា តេបិ កាមប្បសុតា ។ បមូឡ្ហាតិ យេភុយ្យេន ទេវមនុស្សា បញ្ចសុ កាមគុណេសុ មុយ្ហន្តិ សម្មុយ្ហន្តិ សម្បមុយ្ហន្តិ មូឡ្ហា សម្មូឡ្ហា សម្បមូឡ្ហា អវិជ្ជាយ អន្ធីកតា[១] អាវុតា និវុតា ឱផុតា បិហិតា បដិច្ឆន្នា បដិកុជ្ជិតាតិ កាមេសុ គិទ្ធា បសុតា បមូឡ្ហា ។

[៤២] អវទានិយា តេ វិសមេ និវិដ្ឋាតិ អវទានិយាតិ អវង្គច្ឆន្តីតិបិ អវទានិយា ។ មច្ឆរិនោបិ វុច្ចន្តិ អវទានិយា ។ ពុទ្ធានំ ពុទ្ធសាវកានំ វចនំ ព្យបថំ ទេសនំ អនុសិដ្ឋឹ នាទិយន្តីតិ អវទានិយា ។

១ អន្ធិគតាតិបិ បាហោ ។

មួយទៀត ពួកសត្វណា បរិភោគនូវរូបទាំងឡាយ បរិភោគនូវសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ ដោយអំណាចតណ្ហា ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ច្រើនដោយអារម្មណ៍នោះ ធ្ងន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ខ្ជិនទៅរកអារម្មណ៍នោះ សសៀរទៅរកអារម្មណ៍នោះ ឈមទៅរកអារម្មណ៍នោះ ស្ទុងទៅរកអារម្មណ៍នោះ ធ្វើអារម្មណ៍នោះឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជិលខ្ជាយក្នុងកាម ។ ពាក្យថា អ្នកវង្វេង បានដល់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយដោយច្រើន វង្វេង ភ្លេចស្មារតី ភ្លាត់ភ្លាំងគំនិតក្នុងកាមគុណទាំង ៥ ជាអ្នកវង្វេង ភ្លេចស្មារតី ភ្លាត់ភ្លាំងគំនិត ត្រូវអវិជ្ជាធ្វើឲ្យងងឹត ខ្ទប់ រាំង ហ៊ុំ ភ្ជិត គ្រប បង្ហ្រួម ផ្ទាប់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកជាប់ចំពាក់ អ្នកខ្ជិលខ្ជាយ អ្នកវង្វេង ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។

[៦២] *អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាប អ្នកតាំងនៅក្នុងអំពើមិនស្មើទាំងនោះ ត្រង់ពាក្យថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាប គឺអ្នកប្រកាន់ថោកទាប ព្រោះហេតុទៅកាន់ទីថោកទាប ក៏បាន ។ ពួកជនមានសេចក្តីកំណាញ់ លោកហៅថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាប ក៏បាន ។ អ្នកប្រកាន់ថោកទាប ព្រោះហេតុមិនកាន់យកនូវសម្តី នូវគន្ធង់ពាក្យ នូវទេសនា នូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ របស់សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ក៏បាន ។*

កថំ អវង្គច្ឆន្តីតិ អវធានិយា ។ អវង្គច្ឆន្តីតិ និរយំ គច្ឆន្តិ តិរច្ឆានយោនឹ គច្ឆន្តិ បិត្តិវិសយំ គច្ឆន្តីតិ ឯវំ អវង្គច្ឆន្តីតិ អវធានិយា ។

កថំ មច្ឆរិនោ វុច្ចន្តិ អវធានិយា ។ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាភមច្ឆរិយំ វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ យំ ឯវរូបំ មច្ឆរិយំ មច្ឆាយនា មច្ឆាយិតត្តំ វេវិច្ឆំ កទរិយំ កដុកញ្ចុកតា អគ្គហិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ អបិច ខន្ធមច្ឆរិយម្បិ មច្ឆរិយំ ធាតុមច្ឆរិយម្បិ មច្ឆរិយំ អាយតនមច្ឆរិយម្បិ មច្ឆរិយំ គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ ឥមិនា មច្ឆរិយេន អវទញ្ញុតាយ សមន្នាគតា ជនា បមត្តា ឯវំ មច្ឆរិនោ វុច្ចន្តិ អវធានិយា ។

អ្នកប្រកាន់ថោកទាប ព្រោះហេតុទៅកាន់ទីថោកទាប តើដូចម្តេច ។ ត្រង់ពាក្យថា ទៅកាន់ទីថោកទាប គឺទៅកាន់នរក ទៅកាន់កំណើតតិរច្ឆាន ទៅកាន់បិត្តិវិស័យ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកប្រកាន់ទីថោកទាប ព្រោះហេតុទៅកាន់ទីថោកទាប យ៉ាងនេះ ។

ពួកជនមានសេចក្តីកំណាញ់ លោកហៅថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាប តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីណាញ់ ៥ យ៉ាងគឺ សេចក្តីកំណាញ់អាវាស ១ សេចក្តីកំណាញ់ត្រកូល ១ សេចក្តីកំណាញ់លាភ ១ សេចក្តីកំណាញ់វណ្ណៈ (សម្បុរ ឬគុណ) ១ សេចក្តីកំណាញ់ធម៌ ១ សេចក្តីកំណាញ់អាការនៃសេចក្តីកំណាញ់ ភាពនៃសេចក្តីកំណាញ់ ភាពនៃសេចក្តីកំណាញ់យ៉ាងល្មម ភាពនៃសេចក្តីកំណាញ់រឹង សេចក្តីរួញរា ភាវៈនៃការមិនយកចិត្តយកថ្មើមគេ មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ លោកហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។ មួយទៀត សេចក្តីកំណាញ់ខន្ធក្តី ក៏ឈ្មោះថាកំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់ធាតុក្តី ក៏ឈ្មោះថាកំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់អាយតនៈក្តី ក៏ឈ្មោះថាកំណាញ់ សេចក្តីប្រកាន់ (ដោយអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នា) នេះ លោកហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។ ពួកជនប្រកបដោយសេចក្តីកំណាញ់នេះ ព្រោះមិនដឹង នូវការប្រកាន់ថោកទាប ឈ្មោះថាអ្នកប្រមាទ ពួកជនមានសេចក្តីកំណាញ់ លោកហៅថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាប យ៉ាងនេះ ។

ឥមំ ពុទ្ធានំ ពុទ្ធសាវកានំ វចនំ ឲ្យបមំ ឧសនំ អនុសិដ្ឋី ជានិយន្តីតិ អវជានិយា ។ ពុទ្ធានំ ពុទ្ធសាវ-កានំ វចនំ ឲ្យបមំ ឧសនំ អនុសិដ្ឋី ជានិយន្តិ ន សុស្សូសន្តិ ន សោតំ ឱទហន្តិ ន អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តិ អនស្សវា អវចនករា បដិលោមវុត្តិនោ អញ្ញេនេវ មុខំ ករោន្តិ ឯវំ ពុទ្ធានំ ពុទ្ធសាវកានំ វចនំ ឲ្យបមំ ឧសនំ អនុសិដ្ឋី ជានិយន្តីតិ អវ-ជានិយា ។

ឥតេ ទិសមេ ជិវិដ្ឋាតិ ទិសមេ ការយកម្ម ជិវិដ្ឋា ទិសមេ វចីកម្ម ជិវិដ្ឋា ទិសមេ មនោកម្ម ជិវិដ្ឋា ទិសមេ ចាណាតិចាតេ ជិវិដ្ឋា ទិសមេ អទិន្នាទានេ ជិវិដ្ឋា ទិសមេ ការមេសុ មិច្ឆាចារេ ជិវិដ្ឋា ទិសមេ មុសាវាទេ ជិវិដ្ឋា ទិសមាយ បិសុណាយ វាចាយ ជិវិដ្ឋា ទិសមាយ ផរុសាយ វាចាយ ជិវិដ្ឋា ទិសមេ សម្ផប្ផលាបេ ជិវិដ្ឋា ទិសមាយ អភិជ្ឈាយ ជិវិដ្ឋា ទិសមេ ព្យាបាទេ ជិវិដ្ឋា ទិសមាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ជិវិដ្ឋា ទិសមេសុ ឆន្ទាគមេសុ ជិវិដ្ឋា ទិសមេសុ បញ្ចសុ ការមគុណេសុ ជិវិដ្ឋា ទិសមេសុ

អ្នកប្រកាន់ថោកទាប ព្រោះហេតុមិនកាន់យកនូវសម្តី នូវគន្ធងពាក្យ នូវទេសនា នូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ របស់សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ពួកជនមិនកាន់យក មិនស្តាប់ មិនប្រុងត្រចៀក មិនតាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹង នូវសម្តី គន្ធងពាក្យ ទេសនា ពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ របស់សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ជាអ្នកមិនស្តាប់ឱវាទ មិនធ្វើតាមពាក្យ ប្រព្រឹត្តទទឹងបែរមុខទៅកាន់ទីដទៃវិញ មិនជឿកាន់សម្តី គន្ធងពាក្យ ទេសនា និងពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ របស់សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាបយ៉ាងនេះ ។

ពាក្យថា ទាំងនោះ... អ្នកតាំងនៅក្នុងអំពើមិនស្មើ អធិប្បាយថា ពួកសត្វតាំងនៅក្នុងកាយកម្មមិនស្មើ តាំងនៅក្នុងវចីកម្មមិនស្មើ តាំងនៅក្នុងមនោកម្មមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងបាណាតិបាតមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងអទិន្នាទានមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងកាមេសុមិច្ឆាចារមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងមុសាវាទមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងបិសុណាវាចាមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងផរុសវាចាមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងសម្ផប្បលាបៈមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងអភិជ្ឌាមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងព្យាបាទមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងមិច្ឆាទិដ្ឋិមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងកាមគុណទាំង ៥ មិនស្មើ

បញ្ចសុ នីវរណេសុ និវិដ្ឋា វិសមាយ ចេតនាយ វិ-
មាយ បត្ថនាយ វិសមាយ បណិធិយា និវិដ្ឋា បតិដ្ឋិតា
អលីនា ឧបគតា អជ្ឌោសិតា អធិមុត្តា លក្ខា លក្ខិតា
បលិពុទ្ធាតិ អវជានិយា តេ វិសមេ និវិដ្ឋា ។

[៤៣] ឧក្ខូបនីតា បរិនេវយន្តីតិ ឧក្ខូបនីតាតិ
ឧក្ខូបនីតា ឧក្ខិប្បត្តា ឧក្ខិសម្ប្បត្តា ឧក្ខុបគតា មារ-
ប្ប្បត្តា មារសម្ប្បត្តា មារុបគតា មរណប្ប្បត្តា មរណ-
សម្ប្បត្តា មរណុបគតាតិ ឧក្ខូបនីតា ។ បរិនេវយន្តី-
តិ លបន្តិ លាលបន្តិ សោចន្តិ កិលមន្តិ បរិនេវន្តិ
ឧរត្តាឬ ក្ណន្តិ សម្ម្ហោហំ អាបជ្ជន្តីតិ ឧក្ខូបនីតា
បរិនេវយន្តិ ។

[៤៤] កីសូ ភវិស្ប្ប្ប ឥតោ ចុតា សេតិ ឥ-
តោ ចុតា កីសុ ភវិស្ប្ប្ប នេរយិកា ភវិស្ប្ប្ប
តិរច្ឆានយោនិកា ភវិស្ប្ប្ប បិត្តិវិសយិកា ភវិស្ប្ប្ប
មនុស្ប្ប ភវិស្ប្ប្ប នេវ ភវិស្ប្ប្ប រូបី
ភវិស្ប្ប្ប អរូបី ភវិស្ប្ប្ប សញ្ញី ភវិស្ប្ប្ប
អសញ្ញី ភវិស្ប្ប្ប នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភវិស្ប្ប្ប

តាំងនៅ ក្នុងនីវរណៈ ទាំងឋមិនស្មើ តាំងនៅ តម្កល់នៅ ស្ថិតជាប់ ចូលទៅជិតដល់ ជ្រុលជ្រប់ បង្ហោនទៅ ជាប់នៅ ទាក់ ជ្ជក់ ព័ន្ធព័ទ្ធ ក្នុងចេតនាមិនស្មើ ក្នុងសេចក្តីប្រាថ្នាមិនស្មើ ក្នុងការតាំងចិត្តមិនស្មើ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រកាន់ថោកទាប អ្នកតាំងនៅ ក្នុងអំពើមិនស្មើ ។

[៤៣] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខ រមែងខ្សឹកខ្ជួល ត្រង់ពាក្យថា អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខ គឺអ្នកចូលទៅដល់ទុក្ខ ដល់នូវទុក្ខ ដល់ព្រមនូវទុក្ខ ចូលទៅរកទុក្ខ ដល់នូវមារ ដល់ព្រមនូវមារ ចូលទៅរកមារ ដល់នូវសេចក្តីស្ងាប់ ដល់ព្រមនូវសេចក្តីស្ងាប់ ចូលទៅរកសេចក្តីស្ងាប់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខ ។ ពាក្យថា រមែងខ្សឹកខ្ជួល គឺរមែងយំរៀបរាប់ យំអណ្តឹតអណ្តក សោកសៅ លំបាក ខ្សឹកខ្ជួល គក់ទ្រូង កន្ទក់កន្ទេញ ដល់នូវសេចក្តីវង្វេង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខ រមែងខ្សឹកខ្ជួល ។

[៤៤] ពាក្យថា យើងទាំងឡាយ ច្យុតចាកអត្តភាពនេះទៅ នឹងកើតជាអ្វីហ្ន៎ សេចក្តីថា ពួកយើង ច្យុតចាកអត្តភាពនេះទៅ តើទៅកើតជាអ្វី គឺទៅកើតជាសត្វនរក ឬកើតជាសត្វតិរច្ឆាន កើតជាបិត្តិវិស័យ កើតជាមនុស្ស កើតជាទេវតា កើតជារូបព្រហ្ម កើតជាអរូបព្រហ្ម កើតជាសញ្ញីព្រហ្ម កើតជាអសញ្ញីព្រហ្ម កើតជានេវសញ្ញីនាសញ្ញីព្រហ្ម

ភវិស្សាម ឧ ខោ មយំ អនាគតមទ្ធានំ ន ឧ ខោ ភវិស្សាម អនាគតមទ្ធានំ កឹ ឧ ខោ ភវិស្សាម អនាគតមទ្ធានំ កថំ ឧ ខោ ភវិស្សាម អនាគតម-ទ្ធានំ កឹ ហុត្វា កឹ ភវិស្សាម ឧ ខោ មយំ អនាគ-តមទ្ធានន្តិ សំសយបក្ខន្ទា វិមតិបក្ខន្ទា ទ្វេធាបថជាតា លបន្តិ លាលបន្តិ សោចន្តិ កិលមន្តិ បរិទេវន្តិ ឧរ-ត្តាឬ ១ កន្ទន្តិ សម្មោហំ អាបជ្ជន្តីតិ កឹ សូ ភវិស្សាម ឥតោ ចុតាសេ ។ តេនាហ ភគវា

> កាមេសុ គិទ្ធា បសុតា បមូឡ្ហា
> អវជានិយា តេ វិសមេ និវិដ្ឋា
> ឧក្ខូបនីតា បរិទេវយន្តិ
> កឹ សូ ភវិស្សាម ឥតោ ចុតាសេតិ ។

[៤៥] តស្មា ហិ សិក្ខេថ ឥធេវ ជន្តុ
> យត្ថ្ជ្ជ ជញ្ញា វិសមន្តិ លោកេ
> ន តស្ស ហេតូ វិសមំ ចរេយ្យ
> អប្ប្ជ្ជ្ជ ជីវិតមាហុ ធីរា ។

យើងទាំងឡាយនឹងកើត ក្នុងអនាគតកាល ឬហ្ន៎ ឬនឹងមិនកើតក្នុងអនាគតកាលទេ នឹងជាអ្វីហ្ន៎ ក្នុងអនាគតកាល នឹងកើតក្នុងអនាគត-កាលដោយសណ្ឋានដូចម្តេចហ្ន៎ យើងទាំងឡាយនឹងបានជាអ្វី កើតជាអ្វីក្នុងអនាគតកាល ពួកជនអ្នកកន្ទុះវា ដោយសេចក្តីសង្ស័យ អ្នកធ្វេធ្វា ដោយសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ អ្នកបែកចេញជាពីរចំណែក រមែងយំរៀបរាប់យំអណ្តឹតអណ្តក សោកសៅ លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូង កន្ទក់-កន្ទេញ ដល់នូវសេចក្តីវង្វេង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) យើងទាំងឡាយ ចុតចាកអត្តភាពនេះទៅ នឹងកើតជាអ្វីហ្ន៎ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ជនអ្នកជាប់ចំពាក់ អ្នកខ្ជល់ខ្ជាយ អ្នកវង្វេង ក្នុងកាមទាំង-ឡាយ អ្នកប្រកាន់ថោកទាប អ្នកតាំងនៅក្នុងអំពើមិនស្មើ អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខទាំងនោះ រមែងខ្សឹកខ្សួលថា យើងទាំង-ឡាយ ចុតចាកអត្តភាពនេះទៅ នឹងកើតជាអ្វីហ្ន៎ ។

[៦៥] *ព្រោះហេតុនោះ ជនក្នុងសាសនានេះ គប្បីសិក្សា គប្បីដឹងនូវកម្មណាមួយ ក្នុងលោក ថាមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកម្មមិនស្មើនោះទេ ដ្បិតថា ធីរជនទាំងឡាយ បានពោលនូវជីវិតនេះ ថាតិច ។*

[៤៦] តស្មា ហិ សិក្ខេថ ឥធេវ ជន្តូតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា ឯតំ អាទីនវំ សម្បស្សមានោ កាមេសូតិ តស្មា ។ សិក្ខេថាតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

កតមា អធិសីលសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ខុទ្ទកោ សីលក្ខន្ធោ មហន្តោ សីលក្ខន្ធោ សីលំ បតិដ្ឋា អាទិ ចរណំ សំយមោ សំវរោ មុខំ បមុខំ កុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា អយំ អធិសីលសិក្ខា ។

កតមា អធិចិត្តសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។

[៤៦] *អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ ជនក្នុងសាសនានេះ គប្បីសិក្សា ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះការណ៍នោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទានៈនោះ ជនកាលឃើញច្បាស់នូវទោសនុ៎ះ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ។ ពាក្យថា គប្បីសិក្សា បានដល់សិក្ខា (ការសិក្សា) ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ។*

អធិសីលសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសីល សង្រ្ចមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរៈ ឃើញភ័យក្នុងទោសមានប្រមាណតិច សមាទានសិក្សា ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ សីលក្ខន្ធតូច សីលក្ខន្ធធំ សីល ទីតម្កល់ ទីខាងដើម ការប្រព្រឹត្ត ការសង្រ្ចម ការរារាំង ប្រធាន ប្រមុខ នៃការបាននូវកុសលធម៌ទាំងឡាយ នេះ ឈ្មោះថា អធិសីលសិក្ខា ។

អធិចិត្តសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយចូលកាន់ឌ្ឍ-មជ្ឌាន ប្រកបដោយវិតក្ក: និងវិចារ: មានបីតិនិងសុខ: ដែលកើតអំ-ពីសេចក្តីស្ងាត់ ។ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្ក: វិចារ: ចូលកាន់ទុតិយជ្ឌាន ជាទីផ្ទរផង់ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ញ៉ាំងសមាធិចិត្តឲ្យកើត ឥតមានវិតក្ក: និងវិចារ: មានតែបីតិនិងសុខ: ដែលកើតអំពីសមាធិ ។

បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យន្តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្វេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធឹ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ អធិចិត្តសិក្ខា ។

កតមា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្វេធិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយគាមិនិយា សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ ឥមេ អាសវាតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អាសវសមុទយោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អាសវនិរោធោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

ព្រោះប្រាសចាកបីតិផង ជាអ្នកប្រកបដោយឧបេក្ខាផង មានសតិនិង សម្បជញ្ញៈផង សោយសុខដោយនាមកាយផង ចូលកាន់តតិយជ្ឌាន ដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ សរសើរបុគ្គលអ្នកបានតតិយជ្ឌានៈ ថា ជាអ្នកមានឧបេក្ខា មានសតិ នៅជាសុខដូច្នេះ ។ ព្រោះលះបង់សុខផង លះបង់ទុក្ខផង រំលត់សោមនស្សនិងទោមនស្សទាំងឡាយ ក្នុងកាល មុនផង ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឌាន ឥតទុក្ខ ឥតសុខ មានសតិដ៏បរិសុទ្ធ ដោយឧបេក្ខា នេះ ឈ្មោះថា អធិចិត្តសិក្ខា ។

អធិប្ញញ្ញាសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នក មានបញ្ញា ប្រកបដោយបញ្ញា ប្រព្រឹត្ត ក្នុងកិរិយាកើតឡើងនិងវិនាសទៅ ជាបញ្ញាដ៏ប្រសើរ ជាគ្រឿងទម្លុះទម្លាយ ជាគ្រឿងដឹងនូវការអស់ទៅ នៃទុក្ខដោយប្រពៃ ភិក្ខុនោះ តែងដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ ទុក្ខ ដឹង ច្បាស់តាមពិតថា នេះ ហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ ទីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ សេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅ កាន់ទីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ អាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិត ថា នេះ ធម៌នាំឲ្យកើតអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ ទីរលត់ អាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅកាន់ ទីរលត់អាសវៈ នេះ ឈ្មោះថា អធិប្ញញ្ញាសិក្ខា ។

ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អាវជ្ជេន្តោ សិក្ខេយ្យ ជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បស្សន្តោ សិក្ខេយ្យ បច្ចវេក្ខន្តោ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ សិក្ខេយ្យ សទ្ធាយ អធិ-មុចន្តោ សិក្ខេយ្យ វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តោ សិក្ខេយ្យ សតឹ ឧបដ្ឋហន្តោ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ សមាធហន្តោ សិក្ខេយ្យ បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខេយ្យ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជា-នន្តោ សិក្ខេយ្យ បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បហាតព្វំ បជហន្តោ សិក្ខេយ្យ ភាវេតព្វំ ភាវេន្តោ សិក្ខេយ្យ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យ ។ ឥជាតិ ឥមិស្សា ទិដ្ឋិយា ឥមិស្សា ខន្តិយា ឥមិស្សា រុចិយា ឥមស្មឹ អាទាយេ ឥមស្មឹ ធម្មេ ឥមស្មឹ វិនយេ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ឥមស្មឹ ចាវចនេ ឥមស្មឹ ព្រហ្មចរិយេ ឥមស្មឹ សត្ថុសាសនេ ឥមស្មឹ អត្តភាវេ ឥមស្មឹ មនុស្ស-លោកេ ។ (១) ជន្តូតិ សត្តោ ជនោ ។ បេ ។ មនុជោតិ តស្មា ហិ សិក្ខេថ ឥធេវ ជន្តុ ។

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ តេន រុច្ចតិ ឥធាតិ ទិស្សតិ ។

ភិក្ខុកាលនឹក ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹង ឈ្មោះថាសិក្សា កាលឃើញ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលពិចារណា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលតម្កល់ចិត្ត ឈ្មោះថាសិក្សា កាលបង្ហោនចិត្តដោយសទ្ធា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលផ្គងនូវព្យាយាម ឈ្មោះថាសិក្សា កាលតម្កល់ស្មារតី ឈ្មោះថាសិក្សា កាលតម្កល់ចិត្ត ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹងច្បាស់ដោយបញ្ញា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹងច្បាស់នូវអភិញ្ញេយ្យធម៌ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលកំណត់ដឹង នូវបរិញ្ញេយ្យធម៌ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលលះបង់នូវបហាតព្វធម៌ ឈ្មោះថាសិក្សាកាលចម្រើននូវភាវេតព្វធម៌ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសច្ឆិកាតព្វធម៌ ឈ្មោះថាសិក្សា ប្រព្រឹត្តទួទៅ ប្រព្រឹត្តដោយល្អ ប្រព្រឹត្ត សមាទាន នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ ។ ពាក្យថា ក្នុងសាសនានេះ គឺក្នុងទិដ្ឋិនេះ ក្នុងសេចក្តីគួរនេះ ក្នុងសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះ ក្នុងសេចក្តីប្រកាន់នេះ ក្នុងធម៌នេះ ក្នុងវិន័យនេះ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ក្នុងពាក្យជាប្រធាននេះ ក្នុងព្រហ្មចរិយៈនេះ ក្នុងសាសនានៃព្រះសាស្តានេះ ក្នុងអត្តភាពនេះ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ។ ពាក្យថា ជនបានដល់សត្ត នរជន ។ បេ ។ សត្តកើតអំពីមនុស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ជនក្នុងសាសនានេះ គប្បីសិក្សា ។

[៤៧] យញ្ជីញ្ជ ជញ្ញា វិសមន្តិ លោកេតិ យញ្ជី-ញ្ជីតិ សញ្ជេន សញ្ជំ សញ្ជថា សញ្ជំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយាយាយវចនមេតំ យញ្ជីញ្ជីតិ ។ ជញ្ញា វិសមន្តីតិ វិសមំ កាយកម្មំ វិសមន្តិ ជានេយ្យ វិសមំ វចីកម្មំ វិសមន្តិ ជានេយ្យ វិសមំ មនោកម្មំ វិសមន្តិ ជានេយ្យ វិសមំ ចាណាតិចាតំ វិសមោតិ ជានេយ្យ វិសមំ អទិន្នាទានំ វិសមន្តិ ជានេយ្យ វិសមំ កាមេសុ មិច្ឆា-ចារំ វិសមោតិ ជានេយ្យ វិសមំ មុសាវាទំ វិសមោតិ ជានេយ្យ វិសមំ បិសុណំ វាចំ វិសមាតិ ជានេយ្យ វិសមំ ផរុសំ វាចំ វិសមាតិ ជានេយ្យ វិសមំ សម្ផ-ប្បលាបំ វិសមាតិ ជានេយ្យ វិសមំ អភិជ្ឈំ វិសមាតិ ជានេយ្យ វិសមំ ព្យាបាទំ វិសមាតិ ជានេយ្យ វិសមំ មិច្ឆាទិដ្ឋឹ វិសមាតិ ជានេយ្យ វិសមេ សង្ខារេ វិសមាតិ ជានេយ្យ វិសមេ បញ្ជ កាមគុណេ វិសមាតិ ជានេយ្យ វិសមេ បញ្ជ នីវរណេ វិសមាតិ ជានេយ្យ វិសមំ ចេតនំ វិសមាតិ ជានេយ្យ វិសមំ បត្ថនំ វិសមាតិ ជានេយ្យ វិសមំ បណិធឹ វិសមាតិ ជានេយ្យ អា-ជានេយ្យ វិជានេយ្យ បដិវិជានេយ្យ បដិវិជ្ឈេយ្យ ។

[៤៧] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីដឹងនូវកម្មណាមួយ ក្នុងលោក ថាមិនស្មើ ត្រង់ពាក្យថា ណាមួយ គឺទាំងអស់ ដោយអាការទាំងអស់ ទាំងពួង ដោយប្រការទាំងពួង មិនមានសេសសល់ ឥតសេសសល់ ពាក្យថា ណាមួយ នុ៎ះ ជាពាក្យរួបរួម ។ ពាក្យថា គប្បីដឹងថា មិនស្មើ គឺគប្បីដឹងនូវកាយកម្មមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវវចីកម្ម មិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវមនោកម្មមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹង នូវបាណាតិបាតមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹង នូវអទិន្នាទានមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវកាមេសុមិច្ឆាចារមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវ មុសាវាទមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវបិសុណាវាចាមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវផរុសវាចាមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវសម្ផប្បលាបៈមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវអភិជ្ឌាមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវព្យាបាទ មិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវមិច្ឆាទិដ្ឋិមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹង នូវសង្ខារទាំងឡាយមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវកាមគុណទាំង ៥ មិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវនីវរណៈទាំង ៥ មិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវវេតនាមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវសេចក្តីប្រាថ្នាមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹង គប្បីដឹងទូទៅ គប្បីដឹងវិសេស គប្បីដឹង ប្រាកដ គប្បីចាក់ធ្ងុះនូវកិរិយាតម្កល់ (ចិត្ត) មិនស្មើ ថាមិនស្មើ ។

លោកេតិ អចាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេ-
តិ យង្គ្លិញ្ចិ ជញ្ញា វិសមន្តិ លោកេ ។

[៤៨] ន តស្ស ហេតូ វិសមំ ចរេយ្យាតិ វិសមស្ស
កាយកម្មស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស វចី-
កម្មស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស មនោកម្ម-
ស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស ចាណាតិចា-
តស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស អទិន្នាទា-
នស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស កាមេសុ
មិច្ឆាចារស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស មុសា-
វាទស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមាយ បិសុណាយ
វាចាយ ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមាយ ផរុសាយ
វាចាយ ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស សម្ផប្ប-
លាបស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមាយ អភិ-
ជ្ឌាយ ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស ព្យាបាទស្ស
ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ហេតុ
វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមានំ សង្ខារានំ ហេតុ វិសមេ

ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីដឹង នូវកម្មណាមួយ ក្នុងលោក ថាមិនស្មើ ។

[៤៨] ពាក្យថា មិនគប្បីប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកម្មមិនស្មើនោះ អធិប្បាយថា មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកាយកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកាយកម្មមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តវចីកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃវចីកម្មមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តមនោកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃមនោកម្មមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តបាណាតិបាតមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃបាណាតិបាតមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តអទិន្នាទានមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃអទិន្នាទានមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកាមេសុមិច្ឆាចារមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកាមេសុមិច្ឆាចារមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តមុសាវាទមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃមុសាវាទមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តបិសុណាវាចាមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃបិសុណ-វាចាមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តផរុសវាចាមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃផរុសវាចាមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសម្ផប្បលាបៈមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃសម្ផប្ប-លាបៈមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តអភិជ្ឌាមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃអភិជ្ឌាមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តព្យាបាទមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃព្យាបាទមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តមិច្ឆាទិដ្ឋិមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃមិច្ឆាទិដ្ឋិមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសង្ខារទាំងឡាយមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃសង្ខារទាំងឡាយមិនស្មើ

ន ចវេយ្យ វិសមានំ បញ្ចន្នំ កាមគុណានំ ហេតុ
វិសមេ ន ចវេយ្យ វិសមានំ បញ្ចន្នំ នីវរណានំ ហេតុ
វិសមេ ន ចវេយ្យ វិសមាយ ចេតនាយ ហេតុ វិសមាយ
បត្ថនាយ ហេតុ វិសមាយ បណិធិយា ហេតុ វិសមំ
ន ចវេយ្យ ន អាចវេយ្យ ន សមាចវេយ្យ ន សមា-
ធាយ រត្តេយ្យាតិ ន តស្ស ហេតូ វិសមំ ចវេយ្យ ។

[៤៩] អប្បញ្ហិធំ ជីវិតមាហុ ធីរាតិ ជីវិតន្តិ អាយុ
ឋិតិ យបនា យាបនា ឥរិយនា វត្តនា ចាលនា ជី-
វិតំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ។ អបិច ទ្វីហិ ការណេហិ អប្បកំ
ជីវិតំ ឋិតិបរិត្តតាយ វា អប្បកំ ជីវិតំ សរសេបរិត្ត-
តាយ វា អប្បកំ ជីវិតំ ។

កថំ ឋិតិបរិត្តតាយ អប្បកំ ជីវិតំ ។ អតីតេ
ចិត្តក្ខណេ ជីវិត្ថ ន ជីវតិ ន ជីវិស្សតិ ។ អនាគ-
តេ ចិត្តក្ខណេ ជីវិស្សតិ ន ជីវតិ ន ជីវិត្ថ ។ បច្ចុ-
ប្បន្នេ ចិត្តក្ខណេ ជីវតិ ន ជីវិត្ថ ន ជីវិស្សតិ ។

មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកាមគុណ ទាំង៥ មិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកាមគុណទាំង ៥ មិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តនីវរណៈទាំង ៥ មិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃនីវរណៈទាំង ៥ មិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត មិនគប្បីប្រព្រឹត្តទូទៅ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តដោយប្រពៃ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសមាទាន (នូវចេតនាជាដើម) មិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃចេតនាមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃសេចក្តីប្រាថ្នាមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកិរិយាតម្កល់ (ចិត្ត) មិនស្មើ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកម្មមិនស្មើនោះទេ ។

[៦៩] អធិប្បាយពាក្យថា ធីរជនទាំងឡាយ បានពោលនូវជីវិតនេះ ថាតិច ត្រង់ពាក្យថា ជីវិត បានដល់អាយុ ការតាំងនៅ ការទៅ ការញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ការដើរទៅ ការប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សា ការរស់នៅ ឥន្ទ្រិយគឺការរស់នៅ ។ ម្យ៉ាងទៀត ជីវិតតិច ដោយហេតុ ២ យ៉ាង គឺ ជីវិតតិច ព្រោះជាធម្មជាតតាំងនៅតិច ជីវិតតិច ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច ។

ជីវិតតិច ព្រោះជាធម្មជាតតាំងនៅតិច តើដូចម្តេច ។ សត្វដែលរស់នៅហើយ ក្នុងខណៈចិត្តជាអតីត មិនរស់នៅ នឹងមិនរស់នៅ ។ សត្វនឹងរស់នៅ ក្នុងខណៈចិត្តជាអនាគត មិនរស់នៅ មិនរស់នៅហើយ ។ សត្វកំពុងរស់នៅ ក្នុងខណៈចិត្តជាបច្ចុប្បន្ន មិនបានរស់នៅហើយ នឹងមិនរស់នៅ ។

ជីវិតំ អត្តភាវោ ច　　សុខទុក្ខា ច កេវលា
ឯកចិត្តសមាយុត្តា　　លហុសោ វត្តតិក្ខណោ[១]
ចុល្លាសីតិសហស្សានិ　　កប្បា តិដ្ឋន្តិ យេ មរូ
ន ត្វេវ តេបិ ជីវន្តិ　　ទ្វីហិ ចិត្តេហិ សមាហិតា
យេ និរុទ្ធា មរន្តស្ស　　តិដ្ឋមានស្ស វា ឥធ
សព្វេវ សទិសា ខន្ធា　　គតា អប្បដិសន្ធិកា
អនន្តរា ច យេ ភគ្គា　　យេ ច ភគ្គា អនាគតា
តទន្តរេ និរុទ្ធានំ　　វេសម្មំ នត្ថិ លក្ខណេ
អនិព្វត្តេន ន ជាតោ　　បច្ចុប្បន្នេ ន ជីវតិ
ចិត្តភគ្គមតោ[២] លោកោ　　បញ្ញត្តិ បរមត្ថិយា
យថា និន្នា បវត្តន្តិ　　ឆន្ទេន បរិណាមិតា
អច្ឆិន្នវារា វត្តន្តិ　　សឡាយតនបច្ចយា
អនិធានគតា ភគ្គា　　បុញ្ជោ នត្ថិ អនាគតេ

១ ម. វត្តតេ ខណោ ។ ២ ម. ចិត្តភគ្គាមតោ ។ ៣ ម. អច្ឆិន្នធារា ។

ជីវិត អត្តភាព សុខនិងទុក្ខទាំងអស់ ប្រកបដោយខណៈ
ចិត្តតែមួយ ព្រោះខណៈប្រព្រឹត្តទៅរហ័ស ពួកទេវតាណា
ឋិតនៅអស់ ៨២.០០០កប្ប ទេវតាទាំងនោះ មិនមែនប្រកប
ដោយចិត្តពីរ ហើយរស់នៅទេ ខន្ធទាំងឆ្នាយណា របស់
បុគ្គលដែលស្លាប់ទៅក្តី រស់នៅក្តី រលត់ហើយក្នុងលោកនេះ
ខន្ធទាំងអស់នោះ ក៏ដូចគ្នា ទៅបដិសន្ធិទៀតមិនបាន ខន្ធ
ទាំងឆ្នាយណា ដែលកន្ទងជាលំដាប់ បែកធ្លាយហើយផង
ខន្ធទាំងឆ្នាយណា ជាអនាគតនឹងបែកធ្លាយផង សេចក្តី
ផ្សេងគ្នា នៃខន្ធទាំងឆ្នាយជាបច្ចុប្បន្ន ដែលរលត់ហើយក្នុង
ចន្លោះនៃខន្ធទាំងពីរនោះ រមែងមិនមានក្នុងលក្ខណៈ សត្ត-
លោកមិនមែនកើត ដោយអនាគតខន្ធ ដែលមិនទាន់កើត
មិនមែនរស់នៅក្នុងបច្ចុប្បន្នទេ សត្វលោកស្លាប់ដោយការ
បែកធ្លាយនៃចិត្ត ការបញ្ញត្តប្រកបដោយបរមត្ត ប្រៃប្ជូលទៅ
ដោយធនៈ ដូចជាទីទាប រមែងប្រព្រឹត្តទៅដូច្នោះ វេទនា
ទាំងឆ្នាយ មានសឆ្នាយតនៈជាបច្ច័យ មានវារៈមិនដាច់
តែងប្រព្រឹត្តទៅ ខន្ធទាំងឆ្នាយដែលបែកធ្លាយហើយ ក៏មិន
ដល់នូវកិរិយាតម្កល់ទុកទេ គំនរនៃខន្ធក្នុងអនាគតក៏មិនមាន

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

និព្វត្តាយេវ តិដ្ឋន្តិ អារក្តេ សាសបូបមា
និព្វត្តានញ្ច ឆម្មានំ ភង្គោ ឌេសំ បុរេក្ខតោ[1]
បលោកឆម្មា តិដ្ឋន្តិ បុរាណេហិ អមិស្សិតា
អឌស្សនតោ អាយន្តិ ភជ្ជាកច្ឆន្តិ ឌស្សនំ
ឋិជ្ជុប្ជាឌោវ អាកាសេ ឧប្ជជ្ជន្តិ វយន្តិ ចាតិ ។

ឯវំ បិតិបរិត្តតាយ អប្ជកំ ជីវិតំ ។

ឯកមំ សរសេបរិត្តតាយ អប្ជកំ ជីវិតំ ។ អស្ជ-
សុបនិពន្ធំ ជីវិតំ បស្ជាសុបនិពន្ធំ ជីវិតំ អស្ជ-
សប្ជស្ជាសុបនិពន្ធំ ជីវិតំ មហាភូតុបនិពន្ធំ ជីវិតំ
ឧស្ជូបនិពន្ធំ ជីវិតំ ឯកវជ្ជិជ្ជាកហារុបនិពន្ធំ ជីវិតំ
វិញ្ញាណុបនិពន្ធំ ជីវិតំ ។ មូលម្ជ ឥមេសំ ឌុព្ជ-
លំ ។ បុព្ជហេតូបិ ឥមេសំ ឌុព្ជលា ។ យេបិ បច្ជ-
យា តេបិ ឌុព្ជលា ។ យេបិ បកវិកា តេបិ
ឌុព្ជលា ។ សហភូបិ[2] ឥមេសំ ឌុព្ជលា ។

---

១ ម. បុរក្ខតោ ។ ២ ម. សហភូមិ ។

ខន្ធទាំងឡាយដែលកើតឡើងហើយ រមែងតាំងនៅ ឧបមា ដូចជាគ្រាប់ស្ពៃ ដែលជាប់នឹងចុងដែកស្រួច កាលបើខន្ធ ទាំងឡាយកើតឡើងហើយ ការបែកធ្លាយ នៃខន្ធទាំងនោះ ក៏ឋិតនៅ ក្នុងខាងមុខ ឯសការៈដែលត្រូវវិនាសទាំងឡាយ (ខន្ធ) កំពុងឋិតនៅ មិនច្រឡូកច្រឡំ ដោយខន្ធចាស់ទេ ពួកសត្វមកអំពីទីមើលមិនឃើញ តែងទៅកាន់ទីមើលមិន ឃើញ មុនអំពីការបែកធ្លាយ តែងកើតឡើង ទាំងតែង វិនាសទៅវិញ ដូចជាផ្ទេកបន្ទោរ ឲ្យដ៏អាកាស ។

ជីវិតតិច ព្រោះការតាំងនៅតិច យ៉ាងនេះ ។

ជីវិតតិច ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច តើដូចម្តេច ។ ជីវិតជាប់ចំពាក់ ដោយដង្ហើមចូល ជីវិតជាប់ចំពាក់ដោយដង្ហើមចេញ ជីវិតជាប់ចំពាក់ ដោយដង្ហើមចូលនិងដង្ហើមចេញ ជីវិតជាប់ចំពាក់ដោយមហាភូតរូប ជីវិត ជាប់ចំពាក់ដោយកើងធាតុ ជីវិតជាប់ចំពាក់ដោយកវឡិङ្ការាហារ ជីវិត ជាប់ចំពាក់ដោយវិញ្ញាណ ។ មូលនៃធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។ បុព្វហេតុទាំងឡាយ នៃធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។ សម្បី ធម៌ទាំងឡាយណាជាបច្ច័យ ធម៌ទាំងនោះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។ សម្បី ធម៌ទាំងឡាយណាជាដែនកើតមុន ធម៌ទាំងនោះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។ ពួកធម៌ដែលកើតជាមួយនឹងធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្លាំងថយដូចគ្នា ។

សម្ឆយោតាបិ ឥមេសំ ឧុព្ជលា ។ សហជាបិ ឥមេសំ ឧុព្ជលា ។ យាបិ បយោជិកា សាបិ ឧុព្ជលា ។ អញ្ញមញ្ញ ជិច្ចឧុព្ជលា ឥមេ ។ អញ្ញមញ្ញ អជ្ជវត្តិតា ឥមេ ។ អញ្ញមញ្ញ បរិចាតយន្តិ ឥមេ ។ អញ្ញមញ្ញ-ស្ស ហិ ជត្តិ តាយិតា ។ ន ចាបិ បមេន្តិ អញ្ញមញ្ញ-មិមេ ។ យោបិ ជិព្ជត្តកោ សោ ន រិច្ជតិ ។ ន ច ភោជនចិ ភោចិ ហាយតិ ។ ភជ្ជ[1]ព្យ ច ឥមេ ហិ សព្ជសោ ។ បុរិមេហិ បការិតា ឥមេ ។ យេបិ បការិតា តេ បុរេ មតា ។ បុរិមាបិច បច្ជិមាបិច អញ្ញ-មញ្ញ ន ភជ្ជាចិ អជ្ជសំសូតិ ។ ឯវំ សរសបរិត្តតា-យ អប្ជកំ ជីវិតំ ។

អបិច ចាតុម្ជហារាជិកានំ ទេវានំ ជីវិតំ ឧចាជាយ មនុស្ជានំ អប្ជកំ ជីវិតំ បរិត្តកំ ជីវិតំ ថោកំ ជីវិតំ ខណិកំ ជីវិតំ លហុកំ ជីវិតំ ឥត្តរំ ជីវិតំ អនជ្ជនីយំ ជីវិ-តំ ន ចិរដ្ជិតិកំ ជីវិតំ ។ តាវត្តឹសានំ ទេវានំ ។ យាមានំ ទេវានំ ។ តុសិតានំ ទេវានំ ។ និម្ជានរតីនំ ទេវានំ ។

---

១ ម. ភជ្ជ ។

ពួកធម៌ដែលសម្បយោគនឹងធម៌ទាំងនេះ មានកម្ទាំងថយ ។ សហជាត-ធម៌នៃធម៌ទាំងនេះ មានកម្ទាំងថយ ។ តណ្ហាណាជាគ្រឿងប្រកប តណ្ហានោះ មានកម្ទាំងថយ ។ ធម៌ទាំងនេះ មានកម្ទាំងថយជានិច្ច ចំពោះគ្នានិងគ្នា ។ ធម៌ទាំងនេះ មិនឱ្យនរកគ្នានិងគ្នា ។ ធម៌ទាំងនេះ ញ៉ាំងគ្នានិងគ្នាឲ្យធ្លាក់ចុះ ។ ព្រោះថា មិនបានជាទីពឹងដល់គ្នានិងគ្នា ។ មួយទៀត ធម៌ទាំងនេះ មិនលើកតម្កើងគ្នានិងគ្នា ។ ធម៌ណា ជាអ្នកបង្កើត ធម៌នោះ មិនមានទេ ។ ធម៌នីមួយ មិនមែនសាបសូន្យ ដោយធម៌ណាមួយទេ ។ ព្រោះថា ធម៌ទាំងនេះ បែកធ្លាយទៅ ទាំងអស់ ។ ធម៌ទាំងនេះ កើតហើយ ដោយសារហេតុនិងបច្ច័យជាខាងដើម ។ ហេតុនិងបច្ច័យទាំង-ឡាយណាដែលឲ្យកើតមុន ហេតុនិងបច្ច័យទាំងនោះ ក៏ស្លាប់មុនទៅហើយ ។ ធម៌ទាំងឡាយខាងដើមនិងខាងចុង មិនបានឃើញគ្នានិងគ្នាក្នុងកាលណាឡើយ ។ ជីវិតតិច ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច យ៉ាងនេះ ។

មួយវិញទៀត មនុស្សទាំងឡាយ មានជីវិតតិច ជីវិតស្ពួចស្ពើង ជីវិតខ្វី ជីវិតមានក្នុងមួយខណៈ ជីវិតរហ័ស ជីវិតបាត់ ជីវិតមិនមាំមួន ជីវិតមិនតាំងនៅអស់កាលយូរ បើប្រៀបធៀបនឹងជីវិតរបស់ពួកទេវតាជាន់ចាតុម្មហារាជិកៈ ។ របស់ពួកទេវតាជាន់តាវត្តិង្ស ។ របស់ពួកទេវតាជាន់យាមៈ ។ របស់ពួកទេវតាជាន់តុសិត ។ របស់ពួកទេវតាជាន់និម្មានរតី ។

បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ឧេវនំ ។ ព្រហ្មកាយិកានំ ឧេវនំ ជីវិតំ ឧចាជាយ មនុស្សានំ អប្បកំ ជីវិតំ បរិត្តកំ ជីវិតំ ថោកំ ជីវិតំ ខណិកំ ជីវិតំ លហុកំ ជីវិតំ ឥត្តរំ ជីវិតំ អនន្ធនីយំ ជីវិតំ ន ចិរដ្ឋិតិកំ ជីវិតំ ។ រុត្តំ ហោតំ ភគវតា អប្ប មិទំ ភិក្ខវេ មនុស្សានំ អាយុ គមនីយោ សម្ប រាយោ មត្តាយ ផោដ្ឋព្ពំ កត្តព្ពំ កុសលំ ចរិតព្ពំ ព្រហ្មចរិយំ ជត្ថ ជាតស្ស អមរណំ យោ ភិក្ខវេ ចិរំ ជីវតិ សោ វស្ស សតំ អប្ប ំ វ ភិយ្យ ។

អ ប្ប មាយុ មនុ ស្ស ានំ ហិ ឍ្ឍ យ្ យ ំ សុ ចោ រិ សោ
ចរ យ្យ ាធ ិ ត្ត សី សោ ជ ត្ថ ម ច ្ ច ុ ស្ ស ជ ាត ម ោ
អ ច ្ ច យ ន ្ ត ិ អ ហោ រ ត ្ ត ា ជ ីវ ិ ត ំ ឧ ប រ ុ ជ ្ ឌ ត ិ
អ ាយ ុ ខ ីយ ត ិ ម ច ្ ច ានំ ក ុ ន ្ ន ទ ីនំ ว ឧ ទ ក ន ្ ត ិ ។

អ ប ្ ប ញ ្ ជ ិ ត ំ ជ ីវ ិ ត ម ាហ ុ ជ ីវ ត ិ ជ ីវ ត ិ ជ ិ ត ិ ម ាត ិ ជ ីវ ។

របស់ពួកទេវតាជាន់បរនិម្មិតវសវត្តី ។ មនុស្សទាំងឡាយមានជីវិតតិច ជីវិតស្ពិចស្ពើង ជីវិតខ្វី ជីវិតមានក្នុងមួយខណៈ ជីវិតរហ័ស ជីវិតធាប់ ជីវិតមិនមាំមួន ជីវិតមិនតាំងនៅអស់កាលយូរ បើប្រៀបធៀបនឹងជីវិត របស់ពួកទេវតាព្រហ្មកាយិកៈ ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាយុរបស់មនុស្សទាំងឡាយនេះតិច បរលោកត្រូវទៅដោយពិត បុគ្គលគប្បីប ះ ពាល់ ដោយបញ្ញា ត្រូវធ្វើកុសល ត្រូវប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ បុគ្គលដែលកើតហើយ មិនមែនមិនស្លាប់ទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណា រស់នៅយ៉ាងយូរ បុគ្គលនោះ គប្បីរស់នៅ ១០០ ឆ្នាំ តិចជាងនេះ ឬច្រើនជាងនេះ(មានខ្ជះ) ។

អាយុរបស់មនុស្សទាំងឡាយតិច បុរសអ្នកមានប្រាជ្ញា គួរ
ធុញទ្រាន់នឹងអាយុនុ៎ះ គប្បីប្រព្រឹត្ត ឲ្យដូចបុគ្គលដែល
ត្រូវភ្លើងឆេះក្បាល ការមិនមកនៃមច្ចុ មិនមានទេ ថ្ងៃនិងយប់ រមែងកន្ធងទៅ ជីវិតក៏រលត់ទៅដែរ អាយុនៃសត្វ
ទាំងឡាយ រមែងអស់ទៅ ដូចទឹកនៃស្ទឹងតូច ។ ។

អធិប្បាយពាក្យថា ធីរជនទាំងឡាយ ពោលនូវជីវិតនេះថា តិច ត្រង់ពាក្យថា ធីរជនទាំងឡាយ គឺឈ្មោះថា ធីរជន ព្រោះហេតុជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ។

ជិតិសម្បន្នាតិ ជីវា ។ ជិត្តតចាចាតិ ជីវា ។ ជី វុច្ចតិ បញ្ញា យា បញ្ញា បជានជា វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខ-ណា បណ្ឌិច្ចំ កោសល្លំ នេបុញ្ញំ វេភព្យា ចិន្តា ឧបប-រិក្ខា ភូរី មេធា បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្បជញ្ញំ បតោទោ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្ថំ បញ្ញាចាសាទោ បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញាឱភាសោ បញ្ញាបជ្ជោតោ បញ្ញារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ តាយ បញ្ញាយ សមន្នាគតត្តា ជីវា ។ អបិច ខន្ធជីវា ធាតុជីវា អាយតនជីវា បដិច្ចសមុប្បា-ទជីវា សតិប្បដ្ឋានជីវា សម្មប្បធានជីវា ឥទ្ធិចាទជីវា ឥន្ទ្រិយជីវា ពលជីវា ពោជ្ឈង្គជីវា មគ្គជីវា ផលជីវា និព្វានជីវា ។ តេ ជីវា ឯវមាហំសុ មនុស្សានំ អប្បកំ ជីវិតំ បរិត្តកំ ជីវិតំ ថោកំ ជីវិតំ ខណិកំ ជីវិតំ លហុកំ ជីវិតំ ឥត្តរំ ជីវិតំ អនទ្ធនីយំ ជីវិតំ

ឈ្មោះថា ធីរជន ព្រោះហេតុជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយប្រាជ្ញា ។ ឈ្មោះ
ថា ធីរជន ព្រោះហេតុជាអ្នកតិះដៀលបាប ។ បញ្ញា លោកហៅថា
ធី បានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹង ការពិចារណា ការពិចារណាសព្វ ការ
ពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការកំណត់មាំ ការកំណត់មាំមួន ភាពជា
បណ្ឌិត ភពជាអ្នកឈ្វាស ភាពជាអ្នកល្អិតល្អន់ ភាពជាអ្នកវាងវៃ
ការគិត ការត្រិះរិះ ប្រាជ្ញាដូចជាផែនដី ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយបង់
(នូវកិលេស) ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹកនាំ ការឃើញច្បាស់ ការដឹងខ្លួន ចន្ទ្ធញ
គឺបញ្ញា បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយ កម្ទាំងគឺបញ្ញា សស្ត្រាគឺបញ្ញា ប្រាសាទ
គឺបញ្ញា ពន្ធឺគឺបញ្ញា រស្មីគឺបញ្ញា ប្រទីបគឺបញ្ញា កែវគឺបញ្ញា ការមិន
ភាន់ច្រឡំ ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ឈ្មោះថា ធីរជន ព្រោះ
ប្រកបព្រមដោយបញ្ញានោះ ។ មួយទៀត ពួកធីរជនខាងខន្ធ ធីរជន
ខាងធាតុ ធីរជនខាងអាយតន: ធីរជនខាងបដិច្ចសមុប្បាទ ធីរជន
ខាងសតិប្បដ្ឋាន ធីរជនខាងសម្មប្បធាន ធីរជនខាងឥទ្ធិបាទ ធីរជន
ខាងឥន្ទ្រិយ ធីរជនខាងពល: ធីរជនខាងពោជ្ឈង្គ ធីរជនខាងមគ្គ
ធីរជនខាងផល ធីរជនខាងព្រះនិញ្ជាន ។ ពួកធីរជនទាំងនោះ បាន
ពោលយ៉ាងនេះថា មនុស្សទាំងឡាយ មានជីវិតតិច ជីវិតស្ពួចស្ដើង
ជីវិតខ្វី ជីវិតប្រកបដោយខណ: ជីវិតរហ័ស ជីវិតធាប់ ជីវិតមិនមាំមួន

ន ចិរដ្ឋិតិកំ ជីវិតន្តិ ឯវមាហំសុ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ជីបយន្តិ ឯវំ ហោមវន្តីតិ អប្ប‌ញ្ជ‌ំ ជីវិ-តមាហុ ជីវ ។ តេ‌ជ‌ាហ ភ‌ត‌ា

ត‌ស្ម‌ា ហ‌ិ ស‌ិ‌ក្ខ‌េ‌ថ ឥ‌ជ‌េ‌ វ ជ‌ន្ត‌ុ
យ‌ត្ថ‌ិ‌ញ្ជ‌ិ ជ‌ញ្ញ‌ា ‌វ‌ិ‌ស‌ម‌ន្ត‌ិ ‌ល‌ោ‌ក‌េ
ន ‌ត‌ស្ស ‌ហ‌េ‌ត‌ុ ‌វ‌ិ‌ស‌ំ ‌ច‌យ‌េ‌យ្ យ
អ‌ប្ប‌ញ្ជ‌ិ‌ំ ‌ជ‌ីវ‌ិ‌ត‌ម‌ាហ‌ុ ‌ជ‌ីវ‌ត‌ិ ។

[៤០] ‌ប‌ស្ស‌ามि ‌ল‌ោ‌ក‌េ ‌ប‌រ‌ិ‌ជ‌ន្ធ‌ម‌ាន‌ំ
‌ប‌ជ‌ំ ‌ឥ‌ម‌ំ ‌ត‌ណ្ហ‌ា‌ក‌ត‌ំ‌ក‌ម‌េ‌ស‌ុ
‌ហ‌ី‌ន‌ា ‌ន‌ម ‌ម‌ច‌ុ‌ម‌ុ‌ខ‌េ ‌ল‌ប‌ន្ត‌ি
‌អ‌ារ‌ីត‌ត‌ណ្ហ‌ា‌ស‌េ ‌ក‌ម‌ាក‌ម‌េ‌ស‌ុ ។

[៤១] ‌ប‌ស្ស‌ามि ‌ল‌ោ‌ក‌េ ‌ប‌រ‌ិ‌ជ‌ន្ធ‌ម‌ាន‌ន្ត‌ি ‌ប‌ស្ស‌ামីតि ‌ম‌ំ‌ស‌ច‌ក្ខ‌ុ‌ន‌ាប‌ি ‌ប‌ស្ស‌ামि ‌ជ‌ិ‌ព្ព‌ច‌ក្ខ‌ុ‌ន‌ាប‌ি ‌ប‌ស្ស‌ামि ‌ប‌ញ្ញ‌ា-‌ច‌ក្ខ‌ុ‌ន‌ាប‌ি ‌ប‌ស្ស‌ামि ‌ព‌ុ‌ទ្ធ‌ច‌ក្ខ‌ុ‌ន‌ាប‌ি ‌ប‌ស្ស‌ামि ‌ស‌ម‌ន្ត‌ច‌ក្ខ‌ុ-‌ន‌ាប‌ি ‌ប‌ស្ស‌ামि ‌ឧ‌ក្ខ‌ាम‌ি ‌ឯ‌ল‌ោ‌ក‌េ‌ম‌ি ‌ជ‌ិ‌ជ្ឈ‌ាយ‌ាम‌ি ‌ឧ‌ប‌ប‌រ‌ិ-‌ក្ខ‌ាम‌ি ។ ‌ল‌ោ‌ក‌េ‌ত‌ি ‌អ‌ចា‌យ‌ল‌ោ‌ក‌េ ‌ম‌ន‌ុ‌ស្ស‌ল‌ោ‌ក‌េ

ជីវិតមិនតាំងនៅអស់កាលយូរ ធីរជនទាំងឡាយ បានពោលយ៉ាងនេះ សម្ពែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្ញីយ៉ាងនេះ ថ្លែងយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធីរជនទាំងឡាយ បានពោល នូវជីវិតនេះ ថា តិច ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ព្រោះហេតុនោះ ជនក្នុងសាសនានេះ គប្បីសិក្សា គប្បីដឹងនូវកម្មណានីមួយ ក្នុងលោកថា មិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត នូវកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកម្មមិនស្មើនោះទេ ដ្បិតថា ធីរជនទាំងឡាយ បានពោលនូវជីវិតនេះថា តិច ។

[៥០] តថាគតឃើញ នូវពពួកសត្វនេះ ដែលលុះក្នុងអំណាចតណ្ហា ក្នុងកពទាំងឡាយ កំពុងញាប់ញ័រ ក្នុងលោក នរជនទាំងឡាយថោកទាប មិនទាន់កន្ធងតណ្ហាក្នុងកពតូច និងកពធំទាំងឡាយទេ រមែងយំរៀបរាប់ ក្នុងមាត់មច្ចុ ។

[៥១] អធិប្បាយពាក្យថា ឃើញ (នូវពពួកសត្វ) កំពុងញាប់ញ័រ ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា ឃើញ គឺឃើញដោយមំសចក្ខុក្តី ឃើញដោយទិព្វចក្ខុក្តី ឃើញដោយបញ្ញាចក្ខុក្តី ឃើញដោយពុទ្ធចក្ខុក្តី មើលឃើញ ក្រឡេកមើល សម្ងឹងមើល ពិចារណាមើល ដោយសមន្ត-ចក្ខុក្តី ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺ ក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក

ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតនលោកេ ។ បរិផន្ទមានន្តិ តណ្ហាផន្ទនាយ ផន្ទមានំ ទិដ្ឋិផន្ទនាយ ផន្ទមានំ កិលេសផន្ទនាយ ផន្ទមានំ បយោគផន្ទនាយ ផន្ទមានំ វិបាកផន្ទនាយ ផន្ទមានំ ទុច្ចរិតផន្ទនាយ ផន្ទមានំ រត្តរាគេន ផន្ទមានំ ទុដ្ឋទោសេន ផន្ទមានំ មូឡ្ហមោហេន ផន្ទមានំ វិនិពន្ធមានេន ផន្ទមានំ បរាមដ្ឋទិដ្ឋិយា ផន្ទមានំ វិក្ខេបគតឧទ្ធច្ចេន ផន្ទមានំ អនិដ្ឋង្គតវិចិកិច្ឆាយ ផន្ទមានំ ថាមគតអនុសយេហិ ផន្ទមានំ លាភេន ផន្ទមានំ អលាភេន ផន្ទមានំ យសេន ផន្ទមានំ អយសេន ផន្ទមានំ បសំសាយ ផន្ទមានំ និន្ទាយ ផន្ទមានំ សុខេន ផន្ទមានំ ទុក្ខេន ផន្ទមានំ ជាតិយា ផន្ទមានំ ជរាយ ផន្ទមានំ ព្យាធិនា ផន្ទមានំ មរណេន ផន្ទមានំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ ផន្ទមានំ នេរយិកេន

ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា *កំពុងញាប់ញ័រ គឺកំពុងញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រព្រោះតណ្ហា កំពុង* *ញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រព្រោះទិដ្ឋិ កំពុងញាប់ញ័រ ដោយការ* *ញាប់ញ័រព្រោះកិលេស កំពុងញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រព្រោះធម៌* *ជាគ្រឿងប្រកប កំពុងញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រព្រោះវិបាក កំពុង* *ញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រព្រោះទុច្ចរិត កំពុងញាប់ញ័រ ដោយ* *តម្រេកដែលត្រេកអរហើយ កំពុងញាប់ញ័រ ដោយទោសៈដែលប្រទូស្ត* *ហើយ កំពុងញាប់ញ័រ ដោយមោហៈដែលវង្វេងហើយ ញាប់ញ័រ* *ដោយមានៈ ដែលជាប់ចំពាក់ហើយ ញាប់ញ័រ ដោយទិដ្ឋិដែលស្ទាប* *អង្អែលហើយ ញាប់ញ័រ ដោយឧទ្ធច្ចៈ ដែលដល់នូវសេចក្តីរាយមាយ* *ញាប់ញ័រ ដោយវិចិកិច្ឆា ដែលដល់នូវសេចក្តីមិនជាច់ស្រេច ញាប់ញ័រ* *ដោយអនុស័យ ដែលដល់នូវកម្ចាំង ញាប់ញ័រ ដោយលាភ* *ញាប់ញ័រ ដោយអលាភ ញាប់ញ័រ ដោយយស ញាប់ញ័រ ដោយ* *ការមិនមានយស ញាប់ញ័រ ដោយការសរសើរ ញាប់ញ័រ ដោយ* *និន្ទា ញាប់ញ័រ ដោយសុខ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ញាប់ញ័រ* *ដោយជាតិ ញាប់ញ័រ ដោយជរា ញាប់ញ័រ ដោយព្យាធិ ញាប់ញ័រ* *ដោយមរណៈ ញាប់ញ័រ ដោយសោកៈ បរិទេវៈ ទុក្ខៈ ទោមនស្សៈ* *ឧបាយាសៈទាំងឡាយ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ដែលកើតក្នុងនរក*

ពុក្ខេន ផន្ទមានំ តិរច្ឆានយោនិកេន ពុក្ខេន ផន្ទមានំ
បិត្តិវិសយិកេន ពុក្ខេន ផន្ទមានំ មានុសិកេន ពុក្ខេន
ផន្ទមានំ កញ្ញាកន្តិមូលកេន ពុក្ខេន ផន្ទមានំ កញ្ញ
បិតិមូលកេន ពុក្ខេន ផន្ទមានំ កញ្ញវុដ្ឋានមូលកេន
ពុក្ខេន ផន្ទមានំ ជាតសម្ពុបនិពន្ធិកេន ពុក្ខេន
ផន្ទមានំ ជាតសម្ពុបរាជេយ្យកេន ពុក្ខេន ផន្ទមានំ
អត្តុបក្ខមេន ពុក្ខេន ផន្ទមានំ បរុបក្ខមេន ពុក្ខេន
ផន្ទមានំ ពុក្ខពុក្ខេន ផន្ទមានំ សង្ខារពុក្ខេន ផន្ទ-
មានំ វិបរិណាមពុក្ខេន ផន្ទមានំ ចក្ខុរោគេន ពុក្ខេន
ផន្ទមានំ សោតរោគេន ពុក្ខេន ផន្ទមានំ ឃានរោ-
គេន ពុក្ខេន ជិវ្ហារោគេន ពុក្ខេន កាយរោគេន
ពុក្ខេន សីសរោគេន ពុក្ខេន កណ្ណរោគេន មុខរោ-
គេន ទន្តរោគេន កាសេន សាសេន បិនាសេន
ឌហេន ជរេន កុច្ឆិរោគេន មុច្ឆាយ បក្ខន្ធិកាយ
សុលាយ វិសូចិកាយ កុដ្ឋេន គណ្ឌេន កិលាសេន
សោសេន អបមារេន ទទ្ទុយា កណ្ឌុយា កច្ឆុយា រ១-
សាយ វិតច្ឆិកាយ លោហិតេន បិត្តេន មធុមេហេន

ញាប់ញ័រដោយទុក្ខ ដែលកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ដែលកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ ញាប់ញ័ដោយទុក្ខ ដែលកើតជាមនុស្ស ញាប់-ញ័រ ដោយទុក្ខមានចុះកាន់គភ៌ជាហេតុ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ មានការ ឋិតនៅក្នុងគភ៌ជាហេតុ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ មានការចេញចាកគភ៌ជា ហេតុ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ដែលជាប់ចំពាក់របស់សត្វ ដែលកើតហើយ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ដែលបណ្តាលអំពីបុគ្គលដទៃ របស់សត្វដែល កើតហើយ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ព្រោះព្យាយាមសម្ងាប់ខ្លួន ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ព្រោះព្យាយាមសម្ងាប់អំពីបុគ្គលដទៃ ញាប់ញ័រដោយទុក្ខទុក្ខ (កាយិកទុក្ខនិងចេតសិកទុក្ខ) ញាប់ញ័រ ដោយសង្ខារទុក្ខ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ព្រោះការប្រែប្រួល ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ព្រោះចក្ខុរោគ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ព្រោះសោតរោគ ដោយទុក្ខ ព្រោះឃានរោគ ដោយទុក្ខ ព្រោះជិវ្ហារោគ ដោយទុក្ខ ព្រោះកាយរោគ ដោយទុក្ខ ព្រោះ សីសរោគ ដោយទុក្ខ ព្រោះកណ្ណរោគ មុខរោគ ទន្តរោគ ក្អក ហឺត ឫសដូងច្រមុះ ក្តៅក្រហាយ គ្រាំគ្រា រោគក្នុងផ្ទៃ ជ្រប់ ចុះឈាម ចុកសៀត ចុះរាក ឃ្ងង់ ពក ស្រែង រីងរៃ ឆ្ពិតជ្រូក ដំណួចពិស រមាស់ កម រោគក្នុងទីខ្ជារដោយក្រចក ឃ្ងង់ដៃក ឈាម ប្រមាត់ ទឹកមូត្រផ្ទៃម

អំសាយ បិដ្ឋកាយ ភតន្ទលាយ បិត្តសមុដ្ឋានេន អាពាធេន សេម្ហសមុដ្ឋានេន អាពាធេន វាតសមុដ្ឋានេន អាពាធេន សន្និបាតិកេន អាពាធេន ឧតុបរិណាមជេន អាពាធេន វិសមបរិហារជេន អាពាធេន ឱបក្កមិកេន អាពាធេន កម្មវិបាកជេន អាពាធេន សីតេន ឧណ្ហេន ជិឃច្ឆាយ បិបាសាយ ឧច្ចារេន បស្សាវេន ទំសមកសវាតាតបសិរីសបសម្ផស្សេន ពុក្ខេន មាតុមរណេន ពុក្ខេន បិតុមរណេន ពុក្ខេន ភាតុមរណេន ពុក្ខេន ភគិនីមរណេន ពុក្ខេន បុត្តមរណេន ពុក្ខេន ធីតុមរណេន ពុក្ខេន ញាតិព្យសនេន ភោគព្យសនេន រោគព្យសនេន សីលព្យសនេន ទិដ្ឋិព្យសនេន ពុក្ខេន ផន្ទមានំ សម្ផន្ទមានំ វិប្ផន្ទមានំ រោទមានំ បរេទមានំ សម្ប្យរេទមានំ បស្សាមិ ឧក្ខាមិ ឱលោកេមិ ជិជ្ឈាយামি ឧបបរិក្ខាមីតិ បស្សាមិ លោកេ បរិប្ផន្ទមានំ ។

[៤២] បជំ ឥមំ តណ្ហាគតំ ភវេសូតិ បជាតិ សត្តាជិវចនំ ។ តណ្ហាតិ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា

ឫសដូងដុះ បូស ឫសដូងបាត អាពាធតាំងឡើងអំពីប្រមាត់ អាពាធតាំងឡើងអំពីស្លេស្ម អាពាធតាំងឡើងអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីធាតុទាំង ៤ ប្រជុំគ្នា អាពាធកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល អាពាធកើតអំពីការរក្សាឥរិយាបថមិនស្មើ អាពាធកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាម (របស់គេមានវាយចង់ជាដើម) អាពាធកើតអំពីផលនៃកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្លាន ស្រេក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ ទុក្ខដោយសម្ផស្ស នៃរបោម មូស ខ្យល់ កម្តៅថ្ងៃ ពស់តូចនិងពស់ធំ ទុក្ខព្រោះស្លាប់មាតា ទុក្ខព្រោះស្លាប់បិតា ទុក្ខព្រោះស្លាប់បងប្អូនប្រុស ទុក្ខព្រោះស្លាប់បងប្អូនស្រី ទុក្ខព្រោះស្លាប់កូនប្រុស ទុក្ខព្រោះស្លាប់កូនស្រី ទុក្ខព្រោះវិនាសពួកញាតិ វិនាសភោគៈ វិនាសគឺរោគ វិនាសសីល វិនាសទិដ្ឋិ តថាគត ឃើញ មើល ក្រឡេកមើល សម្ងឹងមើល ពិចារណាឃើញ (នូវពួកសត្ត) កំពុងញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រចំប្រប់ ញាប់ញ័រផ្សេងៗ រន្ធត់ រន្ធត់ខ្លាំង រន្ធត់ក្រៃលែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញ (នូវពួកសត្ត) កំពុងញាប់ញ័រក្នុងលោក ។

[៥២] អធិប្បាយពាក្យថា ពួកសត្តនេះ ដែលលុះក្នុងអំណាចតណ្ហា ក្នុងភពទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ពួកសត្ត គឺជាឈ្មោះនៃសត្ត ។ ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា

រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ តណ្ហាកតន្តិ តណ្ហាកតំ តណ្ហានុកតំ តណ្ហានុសដំ តណ្ហាយ បន្ធំ តណ្ហាយ បតិតំ អភិភូតំ បរិយាទិន្នចិត្តំ ។ ភវេសូតិ កាមភវេ រូបភវេ អរូបភវេតិ បដ ឥមំ តណ្ហាកតំ ភវេសុ ។

[៤៣] ហីនា ឧភ មចុមុខេ លបន្តីតិ ហីនា ឧភតិ ហីនេន កាយកម្មេន សម្ផ្ផាកតាតិ ហីនា ។ ហីនេន វចីកម្មេន សមន្ធាកតាតិ ហីនា ។ ហីនេន មនោកម្មេន សមន្ធាកតាតិ ហីនា ។ ហីនេន ចា-ណាតិចាតេន សមន្ធាកតាតិ ហីនា ។ ហីនេន អទិន្ន-ទានេន ។ ហីនេន កាមេសុមិច្ឆាចារេន ។ ហីនេន មុសាវាទេន ។ ហីនាយ ឥសុណាយ ភាចាយ ។ ហីនាយ ផរុសាយ ភាចាយ ។ ហីនេន សម្ផ្ផ្ឌ-ប្ប-ឡាបេន ។ ហីនាយ អភិជ្ឌាយ ។ ហីនេន ព្យាបាទេន ។ ហីនាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ។ ហីនេហិ សង្ខ្ហារេហិ ។

រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា លុះក្នុងតណ្ហា គឺនៅក្នុងតណ្ហា ទៅតាមតណ្ហា ផ្សាយទៅតាមតណ្ហា លិចចុះក្នុងតណ្ហា ជ្រាក់ក្នុងតណ្ហា (ត្រូវតណ្ហា) គ្របសង្កត់ហើយ មានចិត្ត (ត្រូវតណ្ហា) សង្កត់សង្កិនហើយ ។ ពាក្យថា កពទាំងឡាយ បានដល់ កាមកព រូបកព អរូបកព ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសត្វនេះ ដែលលុះក្នុងអំណាចតណ្ហា ក្នុងកពទាំងឡាយ ។

[៥៣] អធិប្បាយពាក្យថា នរជនទាំងឡាយ ថោកទាប រមែងយំរៀបរាប់ ក្នុងមាត់នៃមច្ចុ ត្រង់ពាក្យថា នរជនទាំងឡាយថោកទាប គឺនរជនថោកទាប ព្រោះហេតុជាអ្នកប្រកបដោយកាយកម្ម ដ៏ថោកទាប ។ នរជនថោកទាប ព្រោះហេតុជាអ្នកប្រកបដោយវចីកម្ម ដ៏ថោកទាប ។ នរជនថោកទាប ព្រោះហេតុជាអ្នកប្រកបដោយមនោកម្ម ដ៏ថោកទាប ។ នរជនថោកទាប ព្រោះហេតុជាអ្នកប្រកបដោយបាណាតិបាត ដ៏ថោកទាប ។ ដោយអទិន្នាទាន ដ៏ថោកទាប ។ ដោយកាមេសុមិច្ឆាចារដ៏ថោកទាប ។ ដោយមុសាវាទ ដ៏ថោកទាប ។ ដោយបិសុណាវាចា ដ៏ថោកទាប ។ ដោយផរុសវាចា ដ៏ថោកទាប ។ ដោយសម្ផប្បលាបៈ ដ៏ថោកទាប ។ ដោយអភិជ្ឌា ដ៏ថោកទាប ។ ដោយព្យាបាទ ដ៏ថោកទាប ។ ដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដ៏ថោកទាប ។ ដោយសង្ខារទាំងឡាយ ដ៏ថោកទាប ។

ហីនេហិ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ ។ ហីនេហិ បញ្ច-
ហិ នីវរណេហិ ។ ហីនាយ ចេតនាយ ។ ហីនាយ
បត្ថនាយ ។ ហីនាយ បណិធិយា សមន្ថ្នាគតាតិ ហីនា
និហីនា ឧមកា លាមកា ជតុក្ខ្លា បរិត្តាតិ ហីនា
ជរា ។ មចុ្ចមុខេ លបន្ដីតិ មចុ្ចមុខេ មារមុខេ មរណ-
មុខេ មចុ្ចប្ឍត្ដា មចុ្ចសម្ឍត្ដា មចុ្ចចាគតា មារប្ឍត្ដា
មារសម្ឍត្ដា មារុចាគតា មរណប្ឍត្ដា មរណសម្ឍត្ដា
មរណុចាគតា លបន្ដិ លាលបន្ដិ សោចន្ដិ កិលមន្ដិ
បរិដេវន្ដិ ឧរត្ដាឍ្ឍ ក្ខន្ធ្ដិ សម្មោហំ អាបជ្ជន្ដីតិ
ហីនា ជរា មចុ្ចមុខេ លបន្ដិ ។

[៥៤] អរីតតណ្ហាសេ ភវាភវេសូតិ តណ្ហាតិ
រូបតណ្ហា ។ បេ ។ ធម្មតណ្ហា ។ ភវាភវេសូតិ
ភវាភវេ កម្មភវេ បុនព្ភវេ កាមភវេ កម្មភវេ
កាមភវេ បុនព្ភវេ រូបភវេ កម្មភវេ រូបភវេ
បុនព្ភវេ អរូបភវេ កម្មភវេ អរូបភវេ បុនព្ភវេ

ដោយកាមគុណទាំង ៥ ដ៏ថោកទាប ។ ដោយនីវរណៈទាំង ៥ ដ៏ថោកទាប ។ ដោយចេតនា ដ៏ថោកទាប ។ ដោយសេចក្តីប្រាថ្នា ដ៏ថោកទាប ។ នរជនថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ កម្ទេចកម្ទី ព្រោះហេតុជាអ្នកប្រកបដោយការតម្កល់ចិត្ត ដ៏ថោកទាប ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរជនទាំងឡាយថោកទាប ។ ពាក្យថា រមែងយំរៀបរាប់ ក្នុងមាត់នៃមច្ចុ សេចក្តីថា ពួកជនដល់នូវមច្ចុ ដល់ព្រមនូវមច្ចុ ចូលទៅរកមច្ចុ ដល់នូវមារ ដល់ព្រមនូវមារ ចូលទៅរកមារ ដល់នូវមរណៈ ដល់ព្រមនូវមរណៈ ចូលទៅរកមរណៈ រមែងយំ យំរៀបរាប់ សោសោក លំបាក ខ្សឹកខ្ជួល គក់ទ្រូង ដល់នូវសេចក្តីវង្វេង ក្នុងមាត់នៃមច្ចុ ក្នុងមាត់នៃមារ ក្នុងមាត់នៃមរណៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរជនទាំងឡាយថោកទាប រមែងយំរៀបរាប់ ក្នុងមាត់នៃមច្ចុ ។

[៥៦] អធិប្បាយពាក្យថា មិនទាន់កន្ធងនូវតណ្ហា ក្នុងកពតូចនិងកពធំទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់ រូបតណ្ហា ។ បេ ។ ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា ក្នុងកពតូចនិងកពធំទាំងឡាយ គឺក្នុងកម្មកពបុនព្ភព ឈ្មោះថាក្នុងកពតូចនិងកពធំ គឺថាក្នុងកាមកព ឈ្មោះកម្មកពក្នុងកាមកព ឈ្មោះបុនព្ភព ក្នុងរូបកព ឈ្មោះកម្មកព ក្នុងរូបកព ឈ្មោះបុនព្ភព ក្នុងអរូបកព ឈ្មោះកម្មកព ក្នុងអរូបកព ឈ្មោះបុនព្ភព

បុនប្បុនំ ភវេ បុនប្បុនំ គតិយា បុនប្បុនំ ឧបបត្តិយា បុនប្បុនំ បដិសន្ធិយា បុនប្បុនំ អត្តភាវាភិនិព្វត្តិយា ។ អវីតតណ្ហាសេតិ អវីតតណ្ហា អវិគតតណ្ហា អច្ចត្ត-តណ្ហា អវន្តតណ្ហា អមុត្តតណ្ហា អប្បហីនតណ្ហា អប្បដិនិស្សដ្ឋតណ្ហាតិ អវីតតណ្ហាសេ ភវាភវេសុ ។ តេនាហ ភគវា

បស្សាមិ លោកេ បរិផន្ទមានំ
បជំ ឥមំ តណ្ហគតំ ភវេសុ
ហីនា នរា មច្ចុមុខេ លបន្តិ
អវីតតណ្ហាសេ ភវាភវេសូតិ ។

[៨៥] មមាយិតេ បស្សថ ផន្ទមានេ
មច្ឆេវ អប្បោទកេ ខីណសោតេ
ឯតម្បិ ទិស្វា អមមោ ចរេយ្យ
ភវេសុ អាសត្តិមកុព្វមានោ ។

[៨៦] មមាយិតេ បស្សថ ផន្ទមានេតិ មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។

គឺថា ក្នុងការកើតរឿយ ៗ ការទៅរឿយ ៗ ឧបបត្តិរឿយ ៗ បដិសន្ធិ
រឿយ ៗ ការញុំងអត្តភាព ឲ្យកើតឡើងរឿយ ៗ ។ ពាក្យថា មិនកន្ទ្ធ
តណ្ហា គឺ មិនកន្ទ្ធតណ្ហា មិនប្រាសចាកតណ្ហា មានតណ្ហាមិនឃ្ងាត
ចេញ មានតណ្ហាមិនខ្ជាក់ចោល មិនរួចចាកតណ្ហា មិនលះបង់តណ្ហា
មិនរលាស់ចោលតណ្ហា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនកន្ទ្ធតណ្ហា
ក្នុងភពតូចនិងភពធំទាំងឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

តថាគតឃើញនូវពួកសត្វនេះ ដែលលុះក្នុងអំណាចតណ្ហា
ក្នុងភពទាំងឡាយ កំពុងញាប់ញ័រក្នុងលោក នរជនទាំង-
ឡាយថោកទាប មិនកន្ទ្ធតណ្ហា ក្នុងភពតូចនិងភពធំ
ទាំងឡាយ រមែងយំរៀបរាប់ ក្នុងមាត់នៃមច្ចុ ។

[៥៥] អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលពួកសត្វដែលមានសេចក្តីអាល័យ
កំពុងញាប់ញ័រ ដូចពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច ទាំងមានខ្សែ
ទឹកអស់ហើយ បុគ្គលមិនមានអាល័យ លុះឃើញទោស
នេះហើយ គប្បីប្រព្រឹត្ត មិនធ្វើការជាប់ចំពាក់ ក្នុងភព
ទាំងឡាយ ។

[៥៦] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលពួកសត្វ ដែល
មានសេចក្តីអាល័យ កំពុងញាប់ញ័រ ត្រង់ពាក្យថា អាល័យ បានដល់
អាល័យ ២ យ៉ាង អាល័យគឺតណ្ហា ១ អាល័យគឺទិដ្ឋិ ១ ។

កតមំ តណ្ហាមមត្តំ ។ យាវតា តណ្ហាសង្ខ្យា-
តេន សីមកតំ មរិយាទិកតំ ឱធិកតំ បរិយន្តិកតំ
បរិក្ខិត្តំ មមាយិតំ ឥទំ មមំ ឯតំ មមំ ឯត្តកំ មមំ
ឯត្តាវតា មមំ មម រូបា សទ្ទា គន្ធា រសា ផោដ្ឋ-
ព្វា អត្ថរណា បាបុរណា ទាសីទាសា អជេឡកា
កុក្កុដសូករា ហត្ថិគវាស្សវឡវា ខេត្តំ វត្ថុ ហិរញ្ញ
សុវណ្ណំ គាមនិគមរាជធានិយោ រដ្ឋញ្ច ជនបទោ ច
កោសោ ច កោដ្ឋាគារញ្ច កេវលម្បិ មហាបឋវី
តណ្ហាវសេន មមាយតិ យាវតា អដ្ឋសតតណ្ហាវិបរីតំ
ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។

កតមំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ រីសតិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ
ទសវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទសវត្ថុកា អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ យា
ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ទិដ្ឋិគហនំ ទិដ្ឋិកន្តារោ ទិដ្ឋិវិសូកា-
យិកំ ទិដ្ឋិវិប្ផន្ទិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញោជនំ គាហោ បដិគ្គាហោ
អភិនិវេសោ បរាមាសោ កុម្មគ្គោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ
តិត្ថាយតនំ វិបរិយេសគ្គាហោ វិបរីតគ្គាហោ វិបល្លា-
សគ្គាហោ មិច្ឆាគាហោ អយាថាវកស្មឹ យាថាវកន្តិ
គាហោ យាវតា ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។

អាល័យគឺតណ្ហា តើដូចម្តេច ។ កំណត់ដែន កំណត់ទី កំណត់ជួរ កំណត់ជុំវិញ ការហួងហែង ការអាល័យ ដោយចំណែកនៃតណ្ហា មានប្រមាណណាថា នេះរបស់អញ នុ៎ះរបស់អញ ប៉ុណ្ណោះរបស់អញ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះរបស់អញ រូប: សទ្ទ: គន្ធ: រស: ផោដ្ឋព្ព: របស់អញ គ្រឿងកម្រាល គ្រឿងស្មៀកពាក់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូ ដំរី គោ សេះ លា ស្រែ ចម្ការ ប្រាក់ មាស ស្រុក និគម រាជធានី ដែន ជនបទ បន្ទាយ ឃ្លាំងរបស់អញ សូម្បីបុគ្គលប្រកាន់ផែនដីធំទាំងអស់ ដោយអំណាចនៃតណ្ហាទាំងតណ្ហាវិបរីត ១០៨ ជាកំណត់ នេះ ឈ្មោះថា អាល័យគឺតណ្ហា ។

អាល័យគឺទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ២០ មិច្ឆា-ទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ទិដ្ឋិណា មានសភាពយ៉ាងនេះ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ការសាំញ៉ាំគឺទិដ្ឋិ ផ្លូវលំបាកគឺទិដ្ឋិ ចម្រូងគឺទិដ្ឋិ ការញាប់ញ័រគឺទិដ្ឋិ សញ្ញោជន:គឺទិដ្ឋិ ការកាន់ ការប្រកាន់ ប្រកាន់មាំ ការស្ទាបអង្អែល ផ្លូវអាក្រក់ ផ្លូវខុស ភាពខុស កំពង់និងអណ្តូង ការកាន់ដោយការស្វែងរកខុស ការប្រកាន់វិបរីត ការវិបល្វាស ការកាន់ខុស ការប្រកាន់ក្នុងវត្ថុមិនពិត ថាជារបស់ពិត ទិដ្ឋិទាំង ៦២ ទាំងប៉ុន្មាន នេះ ឈ្មោះថា អាល័យគឺទិដ្ឋិ ។

មមាយិតេ បស្សថ ផន្ទមានេតិ មមាយិតវត្ថុអច្ឆេទសង្កិនោបិ ផន្ទន្តិ អច្ឆិជ្ជន្តេបិ ផន្ទន្តិ អច្ឆិន្នេបិ ផន្ទន្តិ មមាយិតវត្ថុវិបរិណាមសង្កិនោបិ ផន្ទន្តិ វិបរិណាមន្តេបិ ផន្ទន្តិ វិបរិណតេបិ ផន្ទន្តិ សម្ផន្ទន្តិ[១] វិប្ផន្ទន្តិ វេធន្តិ បវេធន្តិ សម្បវេធន្តិ[២] ឯវំ ផន្ទមានេ សម្ផន្ទមានេ វិប្ផន្ទមានេ វេធមានេ បវេធមានេ សម្បវេធមានេ បស្សថ ទក្ខថ ឱលោកេថ និជ្ឈាយថ ឧបបរិក្ខថាតិ មមាយិតេ បស្សថ ផន្ទមានេ ។

[៨៧] មច្ឆេវ អប្បោទកេ ខីណសោតេតិ យថា មច្ឆា អប្បោទកេ បរិត្តោទកេ ឧទកបរិយាទានេ កាកេហិ វា កុលលេហិ វា ពលាកេហិ វា បរិបាតិយមានា ឧក្ខិបិយមានា ខជ្ជមានា ផន្ទន្តិ សម្ផន្ទន្តិ វិប្ផន្ទន្តិ វេធន្តិ បវេធន្តិ សម្បវេធន្តិ ឯវមេវ បជា មមាយិតវត្ថុអច្ឆេទសង្កិនោបិ ផន្ទន្តិ

១ ឱ. ម. បផន្ទន្តិ សម្ផន្ទន្តិ ។ ២ ឱ. ម. វេធន្តិ បវេធន្តិ សម្បវេធន្តិ ។

ពាក្យថា ចូរមើលពួកសត្វដែលមានសេចក្តីអាល័យ កំពុងតែញាប់ញ័រ សេចក្តីថា ពួកនរជនមានសេចក្តីរង្គៀស ក្នុងការដណ្តើមយកវត្ថុ ដែលខ្ជូនអាល័យ ញាប់ញ័រខ្លះ កាលគេកំពុងដណ្តើមយក ញាប់ញ័រខ្លះ កាលវត្ថុដែលគេដណ្តើមយកហើយ ញាប់ញ័រខ្លះ មានសេចក្តីរង្គៀស ក្នុងការប្រែប្រួល នៃវត្ថុដែលខ្ជូនអាល័យ ញាប់ញ័រខ្លះ កាលវត្ថុដែលកំពុងប្រែប្រួល ញាប់ញ័រខ្លះ កាលវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ ញាប់ញ័រខ្លះ ញាប់ញ័រខ្លាំង ញាប់ញ័រផ្សេង ៗ រន្ធត់ រន្ធត់ខ្លាំង រន្ធត់ដោយអាការទាំងពួង អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើល ចូរឃើញ ចូរក្រឡេកមើល ចូរសម្ងឹងមើល ចូរពិចារណាមើល នូវពួកសត្វកំពុងញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រដោយអាការទាំងពួង ញាប់ញ័រផ្សេងៗ រន្ធត់ រន្ធត់ខ្លាំង រន្ធត់ដោយអាការទាំងពួង យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកទាំង-ឡាយ ចូរមើលពួកសត្វដែលមានសេចក្តីអាល័យ កំពុងញាប់ញ័រ ។

[៥៧] ពាក្យថា ដូចពួកត្រី ក្នុងទីមានទឹកតិច ទាំងមានខ្សែទឹកអស់ហើយ សេចក្តីថា ពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច មានទឹកស្ពួចស្ដើង មានទឹកអស់ហើយ ត្រូវពួកអ្នកក្តី ពួកត្រដក់ក្តី ពួកកុកក្តី ហៀតហៀនចឹកលើកឡើង ពាំស៊ី ក៏ញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រសព្វ ញាប់ញ័រផ្សេង ៗ រន្ធត់ រន្ធត់ខ្លាំង រន្ធត់សព្វសាច់ យ៉ាងណាមិញ ពួកសត្វដែលមានសេចក្តីរង្គៀស ក្នុងការដណ្តើមយកវត្ថុដែលខ្ជូនអាល័យ ញាប់ញ័រខ្លះ

អច្ចិជ្ជន្តេបិ ផន្ទន្តិ អច្ចិន្ទេបិ ផន្ទន្តិ មមាយិតវត្ថុវិបរិ-ណាមសញ្ញិនោបិ ផន្ទន្តិ វិបរិណាមន្តេបិ ផន្ទន្តិ វិបរិ-ណាតេបិ ផន្ទន្តិ សម្ផន្ទន្តិ វិប្ផន្ទន្តិ វេធេន្តិ បវេធេន្តិ សម្ផវេធេន្តីតិ មច្ចេ អប្ផោ ឧកាទីណាសោតេ ។

[៤៨] ឯតម្ឫ ជិស្ស អមមោ ចវេយ្យាតិ ឯតំ អាទី-ណវំ ជិស្ស បស្ឫិត្ថ តុលយិត្ថ តីរយិត្ថ វិការយិត្ថ វិភ-ត្តំ ឥត្ថ មមត្តេសូតិ ឯតម្ឫ ជិស្ស ។ អមមោ ចវេ-យ្យាតិ មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមម-ត្តញ្ច ។ បេ ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ ទិដ្ឋិម-មត្តំ ។ តណ្ហាមមត្តំ បហាយ ទិដ្ឋិមមត្តំ បដិនិស្សជ្ជិត្ថ ចក្ខុំ អមមាយន្តោ សោតំ អមមាយន្តោ ឃានំ អមមា-យន្តោ ជិវ្ហំ អមមាយន្តោ កាយំ អមមាយន្តោ មនំ អមមាយន្តោ ១ូបេ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ ១ុលំ ១ណ្ហ អាវាសំ លាភំ យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរំ បិណ្ឌាចាតំ សេនាសនំ ១ិលានប្ប្ចយ១ិសជ្ជបរិ១្ខារ

កាលគេកំពុងដណ្តើម ញាប់ញ័រខ្លះ កាលវត្ថុដែលគេ ដណ្តើមហើយ ញាប់ញ័រខ្លះ មានសេចក្តីរង្គៀសក្នុងការប្រែប្រួលនៃវត្ថុដែលខ្លួនអាល័យ ញាប់ញ័រខ្លះ កាលវត្ថុដែលកំពុងប្រែប្រួល ញាប់ញ័រខ្លះ កាលវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ ញាប់ញ័រខ្លះ ញាប់ញ័រសព្វ ញាប់ញ័រផ្សេង ។ រន្ធត់ រន្ធត់ខ្លាំង រន្ធត់សព្វសាច់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច ទាំងមានខ្សែទឹកអស់ហើយ ។

[៥៨] ពាក្យថា បុគ្គលមិនមានអាល័យ លុះឃើញទោសនេះ ហើយ គប្បីប្រព្រឹត្ត គឺឃើញ មើល ថ្វីង ពិចារណា សម្តែងឲ្យច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ នូវទោសនេះ ក្នុងអាល័យទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញទោសនេះ ។ ពាក្យថា អាល័យ ក្នុងបទថា បុគ្គលមិនមានអាល័យ គប្បីប្រព្រឹត្ត បានដល់អាល័យ ២ អាល័យគឺតណ្ហា ១ អាល័យគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ អាល័យគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ អាល័យគឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលលះអាល័យគឺតណ្ហា រលាស់ចោលអាល័យ គឺទិដ្ឋិ មិនប្រកាន់ចក្ខុ មិនប្រកាន់សោត: មិនប្រកាន់ឃាន: មិនប្រកាន់ជិវ្ហា មិនប្រកាន់កាយ មិនប្រកាន់ចិត្ត មិនប្រកាន់ មិនទទួល មិនស្ទាបអង្អែល មិនប្រកាន់ស្អិត នូវរូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ទាំងឡាយ ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: បរិក្ខារគឺថ្នាំ ជាបច្ច័យដល់ជំងឺ

កាមធាតុं រូបធាតុं អរូបធាតុं កាមភវं រូបភវं អរូបភវं សញ្ញាភវं អសញ្ញាភវं នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវं ឯកវោការភវं ចតុវោការភវं បញ្ចវោការភវं អតីតं អនាគតं បច្ចុប្បន្នं ឥជ្ឌសុតមុត្តវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ អមមាយន្តោ អត្តណ្ហន្តោ អបរាមសន្តោ អនភិនិវិសន្តោ ចរេយ្យ វិហរេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ ចាលេយ្យ យបេយ្យ យាបេយ្យាតិ ឯតម្ហិ ឋិស្វា អមមោ ចរេយ្យ ។

[៤៩] ភវេសុ អាសត្តិមកុព្ពមានោតិ ភវេសូតិ កាមភវេ រូបភវេ អរូបភវេ ។ អាសត្តិ រុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឌា លោភោ អកុសលមូលं ។ ភវេសុ អាសត្តិមកុព្ពមានោតិ ភវេសុ អាសត្តឺ អកុព្ពមានោ ឆន្ទं បេមं រាគं ១ឦ អកុព្ពមានោ អជ្ឌនយមានោ អសញ្ជនយមានោ អនិព្ពត្តយមានោ អនភិនិព្ពត្តយមានោតិ ភវេសុ អាសត្តិមកុព្ពមានោ ។

កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវោការភព ចតុវោការភព បញ្ចវោការភព អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ធម៌ដែលគេគប្បីឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬដឹង គប្បីប្រព្រឹត្ត គប្បីនៅ ដោយសូប់ស្ងាត់ គប្បីញ៉ាំងឥរិយាបថឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ គប្បីញ៉ាំងឥរិយាបថឲ្យកើតឡើង គប្បីរក្សាឥរិយាបថ គប្បីបំពេញឥរិយាបថ គប្បីបង្ក្រាប់ឥរិយាបថ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលអ្នកមិនមានអាល័យ លុះឃើញទោសនេះ ហើយ គប្បីប្រព្រឹត្ត ។

[៥៩] ពាក្យថា ក្នុងភពទាំងឡាយ ក្នុងបទថា មិនធ្វើការជាប់ចំពាក់ ក្នុងភពទាំងឡាយ គឺ ក្នុងកាមភព រូបភព អរូបភព ។ តណ្ហា លោកហៅថា ការជាប់ចំពាក់ បានដល់សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីរីករាយ ដ៏មានកម្លាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោក: អកុ-សលមូល ។ ពាក្យថា មិនធ្វើការជាប់ចំពាក់ ក្នុងភពទាំងឡាយ បានសេចក្តីថា មិនធ្វើការជាប់ចំពាក់ ក្នុងភពទាំងឡាយ មិនធ្វើសេចក្តីពេញចិត្ត សេចក្តីស្រឡាញ់ សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីអត់-ធន់ មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនបង្កើត មិនបង្កើតចំពោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនធ្វើការជាប់ចំពាក់ ក្នុងភពទាំងឡាយ ។

តេនាហ ភគវា

មមាយិតេ បស្សថ ផន្ទមានេ
មច្ឆេវ អប្បោទកេ ខីណសោតេ
ឯតម្បិ ទិស្វា អមមោ ចរេយ្យ
ភវេសុ អាសត្តិមកុព្វមានោតិ ។

[៦០] ឧភោសុ អន្តេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទំ
ផស្សំ បរិញ្ញាយ អនានុគិទ្ធោ
យទត្តគរហី តទកុព្វមានោ
ន លិម្បតី(១) ទិដ្ឋសុតេសុ ធីរោ ។

[៦១] ឧភោសុ អន្តេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទន្តិ អន្តាតិ ផស្សោ ឯកោ អន្តោ ផស្សសមុទយោ ទុតិយោ អន្តោ ។ អតីតោ ឯកោ អន្តោ អនាគតោ ទុតិយោ អន្តោ ។ សុខា វេទនា ឯកោ អន្តោ ទុក្ខា វេទនា ទុតិយោ អន្តោ ។ នាមំ ឯកោ អន្តោ រូបំ ទុតិយោ អន្តោ ។ ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ ឯកោ អន្តោ ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ ទុតិយោ អន្តោ ។ សក្កាយោ ឯកោ អន្តោ សក្កាយសមុទយោ ទុតិយោ អន្តោតិ ។

១ ន លិប្បតីតិបិ បាឋោ ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលពួកសត្ត្ব ដែលមានសេចក្តីអាល័យ កំពុងញាប់ញ័រ ដូចពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច ទាំងមានខ្សែ ទឹកអស់ហើយ បុគ្គលមិនមានអាល័យ លុះឃើញទោស នេះហើយ គប្បីប្រព្រឹត្ត មិនធ្វើការជាប់ចំពាក់ ក្នុងភព ទាំងឡាយ ។

[៦០] អ្នកប្រាជ្ញ រមែងបន្ទោបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងទីបំផុត ទាំងពីរ រមែងកំណត់ដឹងផស្ស: ហើយជាអ្នកមិនជាប់ចំពាក់ ជាអ្នកតិះដៀលអំពើណាដោយខ្លួនឯង តែងមិនធ្វើអំពើនោះ មិនប្រឡាក់ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលខ្លួនឃើញហើយ ឮហើយឡើយ ។

[៦១] អធិប្បាយពាក្យថា រមែងបន្ទោបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្តក្នុងទី បំផុត ទាំងពីរ ត្រង់ពាក្យថា ទីបំផុត គឺផស្ស: ជាទីបំផុតទី ១ ហេតុដែលកើតផស្ស: ជាទីបំផុតទី ២ ។ អតីតកាល ជាទីបំផុតទី ១ អនាគតកាល ជាទីបំផុតទី ២ ។ សុខវេទនា ជាទីបំផុតទី ១ ទុក្ខវេទនា ជាទីបំផុតទី ២ ។ នាម ជាទីបំផុតទី ១ រូប ជាទីបំផុតទី ២ ។ អាយតន: ខាងក្នុង ៦ ជាទីបំផុតទី ១ អាយតន:ខាងក្រៅ ៦ ជាទីបំផុតទី ២ ។ សក្កាយ: ជាទីបំផុតទី ១ ហេតុជាដែនកើតនៃសក្កាយ: ជាទីបំផុតទី ២ ។

ឆន្ទោតិ យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមរាគោ កាម-
នន្ទិ កាមតណ្ហា កាមស្នេហោ កាមបរិឡាហោ
កាមមុច្ឆា កាមជ្ឌោសានំ កាមោឃោ កាមយោ-
គោ កាមុចាជានំ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ ។ ឧភោសុ
អន្តេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទន្តិ ឧភោសុ អន្តេសុ ឆន្ទំ វិនេយ្យ
បជិវិនេយ្យ បជហេយ្យ វិនោនេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ
អនភាវន្តមេយ្យាតិ ឧភោសុ អន្តេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទំ ។

[៦២] ផស្សំ បរិញ្ញាយ អនានុតិជ្ឌោតិ ផស្សោតិ
ចក្ខុសម្ផស្សោ សោតសម្ផស្សោ ឃានសម្ផស្សោ
ជិវ្ហាសម្ផស្សោ កាយសម្ផស្សោ មនោសម្ផស្សោ អធិ-
វចនសម្ផស្សោ បដិឃសម្ផស្សោ សុខវេទនីយោ សម្ផ-
ស្សោ ទុក្ខវេទនីយោ សម្ផស្សោ អទុក្ខមសុខវេទនី-
យោ សម្ផស្សោ កុសលោ ផស្សោ អកុសលោ
ផស្សោ អព្យាកតោ ផស្សោ កាមាវចរោ ផស្សោ
រូបាវចរោ ផស្សោ អរូបាវចរោ ផស្សោ សុញ្ញតោ
ផស្សោ អនិមិត្តោ ផស្សោ អប្ឌណិហិតោ ផស្សោ

ពាក្យថា សេចក្តីពេញចិត្ត បានដល់សេចក្តីពេញចិត្តគឺកាម សេចក្តី-ត្រេកអរគឺកាម សេចក្តីរីករាយគឺកាម ចំណង់គឺកាម សេចក្តីស្រឡាញ់គឺកាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយគឺកាម សេចក្តីងល់ងប់គឺកាម សេចក្តីជ្រុលជ្រប់គឺកាម អន្ទង់គឺកាម យោគៈគឺកាម ឧបាទានគឺកាម នីវរណៈគឺកាមច្ឆន្ទៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា រមែងបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីពេញចិត្តក្នុងទីបំផុតទាំងពីរ បានសេចក្តីថា រមែងបន្ទោបង់ បន្ទោបង់ចំពោះ លះបង់ កម្ចាត់បង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវសេចក្តីពេញចិត្តក្នុងទីបំផុតទាំងពីរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងបន្ទោបង់សេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងទីបំផុតទាំងពីរ ។

[៦២] អធិប្បាយពាក្យថា រមែងកំណត់ដឹងផស្សៈ ហើយជាអ្នកមិនជាប់ចំពាក់ ត្រង់ពាក្យថា ផស្សៈ បានដល់ចក្ខុសម្ផស្សៈ សោត-សម្ផស្សៈ ឃានសម្ផស្សៈ ជិវ្ហាសម្ផស្សៈ កាយសម្ផស្សៈ មនោ-សម្ផស្សៈ អធិវចនសម្ផស្សៈ បដិឃសម្ផស្សៈ សុខវេទនីយសម្ផស្សៈ ទុក្ខវេទនីយសម្ផស្សៈ អទុក្ខមសុខវេទនីយសម្ផស្សៈ កុសលផស្សៈ អកុសលផស្សៈ អព្យាកតផស្សៈ កាមាវចរផស្សៈ រូបាវចរផស្សៈ អរូបាវចរផស្សៈ សុញ្ញតផស្សៈ អនិមិត្តផស្សៈ អប្បណិហិតផស្សៈ

លោកិយោ ផស្សោ លោកុត្តរោ ផស្សោ អតីតោ ផស្សោ អនាគតោ ផស្សោ បច្ចុប្បន្នោ ផស្សោ យោ ឯវរូបោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ផស្សោ ។ ផស្សំ បរិញ្ញាយាតិ ផស្សំ តីហិ បរិញ្ញាហិ បរិជានិត្វា ញាតបរិញ្ញាយ តិរណបរិញ្ញាយ បហានបរិញ្ញាយ ។

កតមា ញាតបរិញ្ញា ។ ផស្សំ ជានាតិ អយំ ចក្ខុសម្ផស្សោ អយំ សោតសម្ផស្សោ អយំ ឃានសម្ផស្សោ អយំ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អយំ កាយសម្ផស្សោ អយំ មនោសម្ផស្សោ អយំ អធិវចនសម្ផស្សោ អយំ បដិឃសម្ផស្សោ អយំ សុខវេទនីយោ ផស្សោ អយំ ទុក្ខវេទនីយោ ផស្សោ អយំ អទុក្ខមសុខវេទនីយោ ផស្សោ អយំ កុសលោ ផស្សោ អយំ អកុសលោ ផស្សោ អយំ អព្យាកតោ ផស្សោ អយំ កាមាវចរោ ផស្សោ អយំ រូបាវចរោ ផស្សោ អយំ អរូបាវចរោ ផស្សោ អយំ សុញ្ញតោ ផស្សោ អយំ អនិមិត្តោ ផស្សោ អយំ អប្បណិហិតោ ផស្សោ

លោកិយផស្ស: លោកុត្តរផស្ស: អតីតផស្ស: អនាគតផស្ស: បច្ចុប្បន្នផស្ស: ការប៉ះពាល់ អាការនៃការប៉ះពាល់ ការពាល់ត្រូវព្រម ភាពនៃការពាល់ត្រូវព្រម ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ ហៅថា ផស្ស: ។ ពាក្យថា កំណត់ដឹងផស្ស: គឺកំណត់ដឹងផស្ស: ដោយ បរិញ្ញា ៣ គឺ ញាតបរិញ្ញា ១ តីរណបរិញ្ញា ១ បហានបរិញ្ញា ១ ។ ញាតបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ (ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ) ដឹងនូវ ផស្ស: គឺដឹង ឃើញថា នេះ ចក្ខុសម្ផស្ស: នេះ សោតសម្ផស្ស: នេះ ឃានសម្ផស្ស: នេះ ជិវ្ហាសម្ផស្ស: នេះ កាយសម្ផស្ស: នេះ មនោសម្ផស្ស: នេះ អធិវចនសម្ផស្ស: នេះ បដិឃសម្ផស្ស: នេះ សុខវេទនីយផស្ស: នេះ ទុក្ខវេទនីយផស្ស: នេះ អទុក្ខមសុខវេទនីយ-ផស្ស: នេះ កុសលផស្ស: នេះ អកុសលផស្ស: នេះ អព្យាកតផស្ស: នេះ កាមាវចរផស្ស: នេះ រូបាវចរផស្ស: នេះ អរូបាវចរផស្ស: នេះ សុញ្ញតផស្ស: នេះ អនិមិត្តផស្ស: នេះ អប្បណិហិតផស្ស:

អយំ លោកិយោ ផស្សោ អយំ លោកុត្តរោ ផស្សោ អយំ អតីតោ ផស្សោ អយំ អនាគតោ ផស្សោ អយំ បច្ចុប្បន្នោ ផស្សោតិ ជានាតិ បស្សតិ អយំ ញាតបរិញ្ញា ។

កតមា តីរណបរិញ្ញា ។ ឯវំ ញាតំ កត្វា ផស្សំ តីរេតិ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្ល-តោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ ឲ្យ-តិតោ ឧបទ្ទវតោ ភយតោ ឧបសគ្គតោ ចលតោ បភង្គុតោ អទ្ធុវតោ អត្តាណតោ អលេណតោ អស-រណតោ រិត្តតោ តុច្ឆតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ អាទី-នវតោ វិបរិណាមធម្មតោ អសារកតោ អឃមូលតោ វធកតោ វិភវតោ សាសវតោ សង្ខតតោ មារាមិស-តោ ជាតិធម្មតោ ជរាធម្មតោ ព្យាធិធម្មតោ មរណ-ធម្មតោ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មតោ សង្ខ្លិលេសិកធម្មតោ សមុទយតោ អត្ថង្គមតោ អស្សាទតោ អាទីនវតោ និស្សរណតោ តីរេតិ អយំ តីរណបរិញ្ញា ។

នេះ លោកិយផស្ស: នេះ លោកុត្តរផស្ស: នេះ អតីតផស្ស: នេះ អនាគតផស្ស: នេះ បច្ចុប្បន្នផស្ស: នេះ ឈ្មោះថា ញាតបរិញ្ញា ។

តិរណបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ (ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ) លុះធ្វើនូវការដឹងយ៉ាងនេះហើយ ពិចារណាផស្ស: គឺពិចារណាថា មិនទៀងថាជាទុក្ខ ជាពោគ ជាបូស ជាព្រួញ ជាសេចក្តីលំបាក ជាអាពាធ ជារបស់អ្នកដទៃ ជារបស់ទ្រុឌទ្រោម ជាចង្រៃ ជាឧបទ្រព ជាភ័យ ជាឧបស័គ្គ ជារបស់ញាប់ញ័រ ជារបស់ពុករលួយ ជារបស់មិនយឺនយូរ ជារបស់គ្មានទីពឹង គ្មានទីជ្រក គ្មានទីរលឹក ជារបស់ទទេ ជារបស់រលីងធេង ជារបស់សោះសូន្យ មិនមែនជារបស់ខ្លួន ជាទោស ជារបស់ប្រែប្រួលធម្មតា ជារបស់ឥតខ្វីម ជាឫសនៃទុក្ខ ជាពេជ្ឈឃាត គ្មានសេចក្តីចម្រើន ប្រកបដោយអាសវៈ មានបច្ច័យតាក់តែង ជាអាមិសៈនៃមារ មានជាតិជាធម្មតា មានជរាជាធម្មតា មានព្យាធិជាធម្មតា មានមរណៈជាធម្មតា មានសោក: បរិទេវ: ទុក្ខ: ទោមនស្ស: ឧបាយាសៈជាធម្មតា ប្រកបដោយគ្រឿងសៅហ្មងជាធម្មតា ជារបស់កើតឡើង ជារបស់វិនាសទៅវិញ ជារបស់គួរត្រេកអរ ជាទោស ជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នេះ ឈ្មោះថា តិរណបរិញ្ញា ។

កតមា បហានបរិញ្ញា ។ ឯវំ តិរយិត្វា ផស្ស ឆន្ទរាគំ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវ- គ្គ-មេតិ ។ រុត្តំ ហេតំ ភគវតា យោ ភិក្ខវេ ផស្ស-ឆន្ទរាគោ តំ បជហថ ឯវំ សោ ផស្ស-បហីនោ ភវិស្សតិ ឧច្ឆិន្ទមូលោ តាលាវត្ថុ-កតោ អនភាវ-ង្គ-តោ អាយតឹ អនុ-ប្ប-ាទ-ធ-ម្មោ ។ អយំ បហានបរិញ្ញា ។

ផ-ស្ស-ំ ប-រ-ិ-ញ-ា-យ-ា-ត-ិ ផ-ស្ស-ំ ឥ-ម-ា-ហ-ិ ត-ីហ-ិ ប-រ-ិ-ញ-ា-ហ-ិ ប-រ-ិ-ជ-ា-ន-ិ-ត្វ-ា ។ អ-ជ-ា-ន-ុ-ក-ិ-ន-្ទ-ោ-ត-ិ ក-េ-ន-ោ រ-ុ-ច-្ច-ត-ិ ត-ណ្ហ-ា-យ-ោ ភ-ា-ត-ោ ស-ា-ភ-ា-ត-ោ ។ ប-េ ។ អ-ក-ិ-ញ្ច-ា ល-ោ-ភ-ោ អ-ក-ុ-ស-ល-ម-ូ-ល-ំ ។ យ-ស-្ស-ោ ក-េ-ន-ោ ប-ហ-ីន-ោ ស-ម-ុ-ច-្ឆ-ិ-ន-្ទ-ោ រ-ូ-ប-ស-ន-្ត-ោ ប-ដ-ិ-ប-្ប-ស-្ស-ទ-្ធ-ោ អ-ភ-ព-្ព-ុ-ប-្ប-ត-្ត-ិ-ក-ោ ញ-ា-ណ-ាគ-្គ-ិ-ន-ា ឌ-ឌ-្ឍ-ា ស-ោ រ-ុ-ច-្ច-ត-ិ អ-ត-ិ-ទ-្ធ-ោ ។ ស-ោ រ-ូ-ប-េ អ-ត-ិ-ទ-្ធ-ោ ស-ទ-្ទ-េ អ-ត-ិ-ទ-្ធ-ោ ត-ន-្ទ-េ អ-ត-ិ-ទ-្ធ-ោ រ-ស-េ អ-ត-ិ-ទ-្ធ-ោ ផ-ោ-ដ-្ឋ-ព-្ព-េ អ-ត-ិ-ទ-្ធ-ោ ក-ុ-ល-េ ត-ណ-ោ

បហានបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ (ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ) លុះពិចារណាយ៉ាងនេះហើយ ក៏លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវឆន្ទរាគក្នុងផស្សៈ ។ សមដូចជាព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឆន្ទរាគណា ក្នុងផស្សៈទាំង-ឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ឆន្ទរាគនោះចេញ កាលបើធ្វើយ៉ាងនេះបាន ផស្សៈនោះ ឈ្មោះថា អ្នកទាំងឡាយ បានលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាមិនមានទីកើតនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន ធ្វើឲ្យជាធម៌លែងកើត តទៅទៀតហើយ ។ នេះ ឈ្មោះថា បហានបរិញ្ញា ។

ពាក្យថា កំណត់ដឹងផស្សៈហើយ គឺកំណត់ដឹងផស្សៈ ដោយបរិញ្ញាទាំង ៣ នេះ ។ ពាក្យថា មិនជាប់ចំពាក់ អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា ការជាប់ចំពាក់ បានដល់សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរមានកម្លាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោកៈ អកុសលមូល ។ ការជាប់ចំពាក់ទុំ៖ បុគ្គលណាបានលះបង់ហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលហើយ បានរម្ងាប់ហើយ បានរលាស់ចោលហើយ ធ្វើមិនឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនជាប់ចំពាក់ ។ បុគ្គលនោះ មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងរូប មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងសំឡេង មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងក្លិន មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងរស មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងផ្សព្វ មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងត្រកូល

អាវាសេ លាភេ យសេ បសំសាយ សុខេ ចីវរ-
បិណ្ឌាចាតេ សេនាសនេ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជ-
វិក្ខារេ កាមធាតុយា រូបធាតុយា អរូបធាតុយា
កាមភវេ រូបភវេ អរូបភវេ សញ្ញាភវេ អសញ្ញាភវេ
នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវេ ឯកវោការភវេ ចតុវោការ-
ភវេ បញ្ចវោការភវេ អតីតេ អនាគតេ បច្ចុប្បន្នេ
ជិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេសុ ធម្មេសុ អតិន្ធោ អតណ្ហិតោ
អមុច្ឆិតោ អនជ្ឌោបន្នោ រីតរាគោ វិគតរាគោ ចត្ត-
រាគោ វន្តរាគោ មុត្តរាគោ បហីនរាគោ បដិនិស្ស-
ដ្ឋរាគោ រីតភវោ វិគតភវោ ចត្តភវោ វន្តភវោ
មុត្តភវោ បហីនភវោ បដិនិស្សដ្ឋភវោ និច្ឆាតោ
និព្ពុតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្មភូតេន
អត្តនា វិហរតីតិ ផស្សំ បរិញ្ញាយ អនានុកិន្ធោ ។

[៦៣] យទត្ថិ ករហិ តទកុព្ពមានោតិ យទត្ថិ យំ
អត្តនា ករហាតិ ។ ទ្វីហិ ការណេហិ អត្តានំ ករហាតិ
ការតត្តា ច អការតត្តា ច ។

ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គ្រឿងបរិក្ខារ គឺថ្នាំជាបច្ច័យដល់ជំងឺ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវ-សញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវោការភព ចតុវោការភព បញ្ចវោការភព អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង មិនធ្លាក់ចុះ មិនជ្រុលជ្រប់ មិនងាប់ងប់ មានការជាប់ចំពាក់កន្ទ្ធងហើយ មានការជាប់ចំពាក់ទៅប្រាសហើយ មានការជាប់ជំពាក់លះហើយ មានការជាប់ចំពាក់ខ្ជាក់ចេលហើយ មានការជាប់ចំពាក់រួចហើយ មានការជាប់ចំពាក់លះបង់ហើយ មានការជាប់ចំពាក់រលាស់ចេលហើយ មានរាគៈកន្ទ្ធងហើយ មានរាគៈទៅប្រាសហើយ មានរាគៈលះហើយ មានរាគៈខ្ជាក់ចេលហើយ មានរាគៈរួចស្រឡះហើយ មានរាគៈលះបង់ហើយ មានរាគៈរលាស់ចេលហើយ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា មានទុក្ខរលត់ហើយ មានសេចក្តីត្រជាក់ ទទួលចំពោះសេចក្តីសុខ សម្រេចនៅដោយចិត្តដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កំណត់ដឹងផស្សៈហើយ ជាអ្នកមិនជាប់ចំពាក់ ។

[៦៣] *អធិប្បាយពាក្យថា* តិះដៀលអំពើណាដោយខ្លួនឯង មិនធ្វើអំពើនោះ ត្រង់ពាក្យថា *អំពើណា* គឺតិះដៀលអំពើណាដោយខ្លួនឯង ។ *តិះដៀលខ្លួន* ព្រោះហេតុ ២ យ៉ាង គឺព្រោះអំពើដែលខ្លួនធ្វើហើយ និង

កថំ កតត្តា ច អកតត្តា ច អត្តានំ ករហតិ ។ កតំ មេ កាយទុច្ចរិតំ អកតំ មេ កាយសុចរិតន្តិ អត្តានំ ករហតិ ។ កតំ មេ វចីទុច្ចរិតំ អកតំ មេ វចីសុចរិតន្តិ អត្តានំ ករហតិ ។ កតំ មេ មនោ-ទុច្ចរិតំ អកតំ មេ មនោសុចរិតន្តិ អត្តានំ ករហតិ ។ កតោ មេ ចាណាតិចាតោ អកតា មេ ចាណាតិចា-តា វេរមណីតិ អត្តានំ ករហតិ ។ កតំ មេ អទិន្នា-ទានំ អកតា មេ អទិន្នាទានា វេរមណីតិ អត្តានំ ករហតិ ។ កតោ មេ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ អក-តា មេ កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណីតិ អត្តានំ ករ-ហតិ ។ កតោ មេ មុសាវាទោ អកតា មេ មុសា-វាទា វេរមណីតិ អត្តានំ ករហតិ ។ កតា មេ បិសុ-ណា វាចា អកតា មេ បិសុណាយ វាចាយ វេរម-ណីតិ អត្តានំ ករហតិ ។ កតា មេ ផរុសា វាចា អក-តា មេ ផរុសាយ វាចាយ វេរមណីតិ អត្តានំ ករហតិ ។

អំពើដែលខ្លួន មិនបានធ្វើហើយ ។

តិះដៀលខ្លួនឯង ព្រោះអំពើដែលខ្លួនធ្វើហើយ និងអំពើដែលខ្លួនមិនបានធ្វើហើយ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល តិះដៀលខ្លួនឯងថា កាយទុច្ចរិត អាត្មាអញបានធ្វើហើយ កាយសុចរិត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា វចីទុច្ចរិត អាត្មាអញបានធ្វើហើយ វចីសុចរិត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា មនោ-ទុច្ចរិត អាត្មាអញបានធ្វើហើយ មនោសុចរិត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា បាណាតិបាត អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកបាណាតិបាត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា អទិន្នា-ទាន អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកអទិន្នាទាន អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា កាមេសុមិច្ឆាចារ អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា មុសាវាទ អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកមុសាវាទ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា បិសុណា-វាចា អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកបិសុណាវាចា អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា ផរុសវាចា អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកផរុសវាចា អាត្មាអញ មិនបានធ្វើទេ ។

កតោ មេ សម្ផប្ផលាបោ អកតា មេ សម្ផប្ប-
លាបា វេរមណីតិ អត្ថាំ ករហតិ ។ កតា មេ
អភិជ្ឌា អកតា មេ អនភិជ្ឌាតិ អត្ថាំ ករហតិ ។
កតោ មេ ព្យាបាទោ អកតោ មេ អព្យាបាទោតិ
អត្ថាំ ករហតិ ។ កតា មេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អកតា មេ
សម្មាទិដ្ឋីតិ អត្ថាំ ករហតិ ។ ឯវំ កតត្តា ច
អកតត្តា ច អត្ថាំ ករហតិ ។ អថវា សីលេសុម្ហិ
ន បរិបូរិការីតិ អត្ថាំ ករហតិ ។ ឥន្ទ្រិយេសុម្ហិ
អគុត្តទ្វារោតិ អត្ថាំ ករហតិ ។ ភោជនេ អមត្តញ្ញុ-
ម្ហីតិ អត្ថាំ ករហតិ ។ ជាគរិយំ អននុយុត្តោម្ហីតិ
អត្ថាំ ករហតិ ។ ន សតិសម្ផជ្ជេន សមន្នាគ-
តោម្ហីតិ អត្ថាំ ករហតិ ។ អការិតា មេ ចត្តារោ
សតិប្ផ្ឋានាតិ អត្ថាំ ករហតិ ។ អការិតា មេ
ចត្តារោ សម្ផប្ផធានាតិ អត្ថាំ ករហតិ ។ អការិតា
មេ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទាតិ អត្ថាំ ករហតិ ។
អការិតានិ មេ បញ្ចិន្ទ្រិយានីតិ អត្ថាំ ករហតិ ។

តិះដៀលខ្លួនឯងថា សម្ផប្ផលាបៈ អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកសម្ផប្ផលាបៈ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា អកិញ្ចា អាត្មាអញបានធ្វើហើយ អនកិញ្ចា អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា ព្យាបាទ អាត្មាអញបានធ្វើហើយ អព្យាបាទ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា មិច្ឆាទិដ្ឋិ អាត្មាអញបានធ្វើហើយ សម្មាទិដ្ឋិ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯង ព្រោះអំពើដែលខ្លួនបានធ្វើហើយ និងអំពើដែលខ្លួន មិនបានធ្វើហើយ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលតិះដៀលខ្លួនឯងថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនបានធ្វើឲ្យពេញលេញ ក្នុងសីលទាំងឡាយ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនបានគ្រប់គ្រងទ្វារ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនប្រកបរឿយ ៗ នូវការភ្ញាក់រឭក ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនប្រកបដោយសតិសម្ផជញ្ញៈ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា សតិប្ផដ្ឋានទាំង ៤ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា សម្ផប្ផធានទាំង ៤ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា ឥទ្ធិបាទទាំង ៤ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។

អការិតានិ មេ បញ្ញ ពលានីតិ អត្ថានំ តរហតិ ។ អការិតា មេ សត្ត ពោជ្ឌ ង្គាតិ អត្ថានំ តរហតិ ។ អការិតោ មេ អរិយោ អដ្ឌ ង្គិកោ មគ្គោតិ អត្ថានំ តរហតិ ។ ឧ ក្ខ ំ មេ អ ប រ ិ ញ្ ញ ាត ន្ តិ អ ត្ថ ានំ ត រ ហ ត ិ ។ សមុ ឧ យ ោ ម េ អ ប ្ ប ហ ី ណ ោ ត ិ អ ត ្ ថ ានំ ត រ ហ ត ិ ។ មគ្គោ មេ អការិតោតិ អត្ថានំ តរហតិ ។ និ រ ោ ធ ោ ម េ អ ស ច ្ ឆ ិ ក ត ោ ត ិ អ ត ្ ថ ានំ ត រ ហ ត ិ ។ ឯ រ ំ ក ត ត ្ ថ ា ច អ ក ត ត ្ ថ ា ច អ ត ្ ថ ានំ ត រ ហ ត ិ ។ ឯ រ ំ អ ត ្ ត ក ា ម ី យ ំ ក ម ្ ម ំ អ ក ុ ព ្ ព ម ា ណ ោ អ ជ ន យ ម ា ណ ោ អ ស ញ ្ ជ ន - យ ម ា ណ ោ អ ន ិ ព ្ ព ត ្ ត យ ម ា ណ ោ អ ន ភ ិ ន ិ ព ្ ព ត ្ ត យ ម ា ណ ោ ត ិ យ ឧ ត ្ ត ក ា ម ី ត ឧ ក ុ ព ្ ព ម ា ណ ោ ។

[៦៤] ន លិ ម ្ ព ត ី ជ ិ ដ ្ ឋ ស ុ ត េ ស ុ ជ ី ព ោ ត ិ ។ ទ្វេ លេ ច ា ត ណ ្ ហ ា ល េ ច ោ ច ជ ិ ដ ្ ឋ ិ ល េ ច ោ ច ។ ប េ ។ អ យ ំ ត ណ ្ ហ ា ល េ ច ោ ។ ប េ ។ អ យ ំ ជ ិ ដ ្ ឋ ិ ល េ ច ោ ។

តិះដៀលខ្លួនឯងថា ពលៈទាំង ៥ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា ពោជ្ឌង្គទាំង ៧ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា ទុក្ខ អាត្មាអញមិនបានកំណត់ទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា សមុទយៈ អាត្មាអញមិនបានលះបង់ទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា មគ្គ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា និរោធ អាត្មាអញមិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯង ព្រោះអំពើដែលបានធ្វើហើយ និងអំពើដែលខ្លួនមិនបានធ្វើហើយ យ៉ាងនេះឯង ។ អ្នកប្រាជ្ញមិនធ្វើ គឺមិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនបង្កើត មិនបង្កើតចំពោះនូវអំពើដែលគួរតិះដៀលខ្លួន យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញ ជាអ្នកតិះដៀលអំពើណាដោយខ្លួនឯង តែងមិនធ្វើអំពើនោះ ។

[៦២] *អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញមិនប្រឡាក់ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលខ្លួនឃើញហើយ ឮហើយ ត្រង់ពាក្យថា ការប្រឡាក់ បានដល់ការប្រឡាក់ ២ ការប្រឡាក់គឺតណ្ហា ១ ការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ឈ្មោះថាការប្រឡាក់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ឈ្មោះថាការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ។*

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ជីវោតិ ជីវោ បណ្ឌិតោ បញ្ញវា ពុទ្ធិមា ញាណី វិភាវី មេធាវី ។ ជីវោ តណ្ហាលេបំ បហាយ ទិដ្ឋិលេបំ បដិនិស្សជ្ជិត្វា ទិដ្ឋេ ន លិម្ពតិ សុតេ ន លិម្ពតិ មុតេ ន លិម្ពតិ វិញ្ញាតេ ន លិម្ពតិ ន សំលិម្ពតិ ន ឧបលិម្ពតិ អលិត្តោ អសំលិត្តោ អនុបលិត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្ប មុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយា-ទិកតេន[1] ចេតសា វិហរតីតិ ន លិម្ពតី ទិដ្ឋសុ-តេសុ ជីវោ ។ តេនាហ ភគវា

ឧភោសុ អន្តេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទំ
ផស្សំ បរិញ្ញាយ អនានុតិជ្ឌោ
យទត្ថករហី តទកុព្ជមានោ
ន លិម្ពតី ទិដ្ឋសុតេសុ ជីវោតិ ។

---

១ ម. វិបរិយាទិកតេន ។

អ្នកមានប្រាជ្ញា បណ្ឌិត អ្នកមានការដឹងសព្វ អ្នកមានការត្រាស់ដឹង អ្នកមានញាណ អ្នកមានប្រាជ្ញាភ្ជឿច្បាស់ អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយ បង់នូវកិលេស ឈ្មោះថា អ្នកប្រាជ្ញ ។ អ្នកប្រាជ្ញបានលះបង់ នូវការ ប្រឡាក់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលនូវការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ មិនប្រឡាក់ក្នុង អារម្មណ៍ដែលឃើញហើយ មិនប្រឡាក់ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលឮហើយ មិន ប្រឡាក់ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលទទួលហើយ មិនប្រឡាក់ មិនសៅហ្មង មិន ចូលទៅជិតលាបក្នុងអារម្មណ៍ ដែលដឹងច្បាស់ហើយ គឺជាអ្នកមិនប្រឡាក់ មិនសៅហ្មង មិនចូលទៅជិតលាប ឃ្វាតចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ សម្រេចនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញ មិនប្រឡាក់ ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលខ្លួន ឃើញហើយ ឮហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

អ្នកប្រាជ្ញ រមែងបន្ទោបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងទីបំផុត
ទាំងពីរ រមែងកំណត់ដឹងផស្សៈ ហើយជាអ្នកមិនជាប់ចំពាក់
ជាអ្នកតិះដៀលអំពើណាដោយខ្លួនឯង តែងមិនធ្វើអំពើនោះ
មិនប្រឡាក់ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលខ្លួនឃើញហើយឮហើយ ។

[៦៥] សញ្ញំ បរិញ្ញា វិតរេយ្យ ឱឃំ
បរិក្ខីណសេ មុនិ នោបលិត្តោ
អត្ថង្គតស្ស ចរមប្ជមត្ថោ
ជាសីសតី លោកមិមំ បរញ្ច ។

[៦៦] សញ្ញំ បរិញ្ញា វិតរេយ្យ ឱឃន្តិ សញ្ញាតិ កាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា នេក្ខម្ម-សញ្ញា អព្យាបាទសញ្ញា អវិហឹសាសញ្ញា រូបសញ្ញា សទ្ទសញ្ញា គន្ធសញ្ញា រសសញ្ញា ផោដ្ឋព្វសញ្ញា ធម្មសញ្ញា យា ឯវ្ហេ សញ្ញា សញ្ជានតា សញ្ជា-និតត្តំ អយំ ឧច្ចតិ សញ្ញា ។ សញ្ញំ បរិញ្ញាតិ សញ្ញ តីហិ បរិញ្ញាហិ បរិជានិត្វា ញាតបរិញ្ញាយ តីរណ-បរិញ្ញាយ បហានបរិញ្ញាយ ។

កតមា ញាតបរិញ្ញា ។ សញ្ញ ជានាតិ អយំ កាមសញ្ញា អយំ ព្យាបាទសញ្ញា អយំ វិហឹសាសញ្ញ អយំ នេក្ខម្មសញ្ញ អយំ អព្យាបាទសញ្ញ អយំ អវិហឹសាសញ្ញ អយំ រូបសញ្ញ អយំ សទ្ទសញ្ញ អយំ គន្ធសញ្ញ អយំ រសសញ្ញ អយំ ផោដ្ឋព្វសញ្ញ

[៦៥] *មុនិ កំណត់ដឹងសញ្ញាហើយ គប្បីធ្វើដ្ឋិយៈបាន ជាអ្នក*
មិនប្រឡាក់ ក្នុងសេចក្ដីហួងហែងទាំងឡាយ ជាអ្នកមាន
ព្ពួញដកឡើងហើយ ប្រព្រឹត្តមិនប្រហែស មិនប្រាថ្នានូវ
លោកនេះ និងលោកដទៃ ។

[៦៦] *អធិប្បាយពាក្យថា កំណត់ដឹងសញ្ញាហើយ គប្បីធ្វើដ្ឋិយៈបាន ត្រង់ពាក្យថា សញ្ញា បានដល់កាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា នេក្ខម្មសញ្ញា អព្យាបាទសញ្ញា អវិហឹសាសញ្ញា រូបសញ្ញា សទ្ទសញ្ញា គន្ធសញ្ញា រសសញ្ញា ផោដ្ឋព្វសញ្ញា ធម្មសញ្ញា សេចក្ដីសម្គាល់ អាការនៃសេចក្ដីសម្គាល់ ភាពនៃអារម្មណ៍ ដែលបុគ្គលសម្គាល់ ណា មានសភាព យ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា សញ្ញា ។ ពាក្យថា កំណត់ដឹងនូវសញ្ញា គឺ កំណត់ដឹង នូវសញ្ញា ដោយបរិញ្ញា ៣ គឺ ញាតបរិញ្ញា ១ តីរណបរិញ្ញា ១ បហានបរិញ្ញា ១ ។*

ញាតបរិញ្ញា តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុដឹងនូវសញ្ញា គឺ ដឹង ឃើញថា នេះកាមសញ្ញា នេះព្យាបាទសញ្ញា នេះវិហឹសាសញ្ញា នេះនេក្ខម្ម-សញ្ញា នេះអព្យាបាទសញ្ញា នេះអវិហឹសាសញ្ញា នេះរូបសញ្ញា នេះសទ្ទសញ្ញា នេះគន្ធសញ្ញា នេះរសសញ្ញា នេះផោដ្ឋព្វសញ្ញា

អយំ ធម្មសញ្ញាតិ ជានាតិ បស្សតិ អយំ ញាតបរិញ្ញា ។

កតមា តីរណបរិញ្ញា ។ ឯវំ ញាតំ កត្វា សញ្ញ តីរេតិ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្ល-តោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ ឲ្ជ-តិតោ ឧបទ្ទវតោ ភយតោ ឧបសគ្គតោ ចលតោ បភង្គុតោ ។ បេ ។ សមុទយតោ អត្ថង្គមតោ អស្ស-ទតោ អាទីនវតោ និស្សរណតោ តីរេតិ អយំ តីរណបរិញ្ញា ។

កតមា បហានបរិញ្ញា ។ ឯវំ តីរេត្វា សញ្ញាយ ឆន្ទរាគំ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវ-ម្ភេតិ ។ រុត្តំ ហេតំ ភគវតា យោ ភិក្ខវេ សញ្ញាយ ឆន្ទរាគោ តំ បជហថ ឯវំ សា សញ្ញា បហីនា ភវិស្សតិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវ-ម្ភតា អាយតឹ អនុប្ប្ទ្ធ-ធម្មាតិ ។ អយំ បហានបរិញ្ញា ។

នេះធម្មសញ្ញា ដូច្នេះ នេះ ឈ្មោះថា ញាតបរិញ្ញា ។

តិរណបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ (ភិក្ខុ) លុះធ្វើនូវការដឹងយ៉ាងនេះហើយ ពិចារណានូវសញ្ញាគឺពិចារណាថា មិនទៀង ថាជាទុក្ខ ជារោគ ជាពក ជាព្រួញ ជាសេចក្តីលំបាក ជាអាពាធ ជារបស់បុគ្គលដទៃ ជារបស់វិនាស ជាចង្រៃ ជាឧបទ្រព ជាភ័យ ជាឧបស័គ្គ ជារបស់ក្រៀម ជារបស់ពុករលួយ ។ បេ ។ ជាគ្រឿងកើតឡើង ជាគ្រឿងដល់នូវសេចក្តីវិនាស ជាគ្រឿងត្រេកអរ ជាទោស ជាការរលាស់ចេញ នេះ ឈ្មោះថា តិរណបរិញ្ញា ។

បហានបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ (ភិក្ខុ) លុះពិចារណា យ៉ាងនេះហើយ ក៏លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានឆន្ទរាគក្នុងសញ្ញា ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឆន្ទរាគណាក្នុងសញ្ញា អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ឆន្ទរាគនោះចេញ កាលបើធ្វើយ៉ាងនេះបាន សញ្ញានោះ ឈ្មោះថាអ្នកទាំង-ឡាយលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ធ្វើឲ្យលែងកើតមាន ធ្វើឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀត ។ នេះ ឈ្មោះថា បហានបរិញ្ញា ។

សញ្ញំ បរិញ្ញាតិ សញ្ញំ ឥមាហិ តីហិ បរិញ្ញាហិ បរិជានិត្វា ។ វិតរេយ្យ ឱឃន្តិ កាមោឃំ ភវោឃំ ទិដ្ឋោឃំ អវិជ្ជោឃំ វិតរេយ្យ ឧត្តរេយ្យ បតរេយ្យ សមតិក្កមេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតិ សញ្ញំ បរិញ្ញា វិតរេយ្យ ឱឃំ ។

[៦៧] បរិគ្គហេសុ មុនិ នោបលិត្តោតិ បរិគ្គហាតិ ទ្វេ បរិគ្គហា តណ្ហាបរិគ្គហោ ច ទិដ្ឋិបរិគ្គហោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបរិគ្គហោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបរិគ្គហោ ។ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជានានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ តេន ញាណេន សមន្នាគតោ មុនិ មោនប្បត្តោតិ ។ តីណិ មោនេយ្យានិ កាយមោនេយ្យំ វចីមោនេយ្យំ មនោមោនេយ្យំ ។

កតមំ កាយមោនេយ្យំ ។ តិវិធានំ កាយទុច្ចរិតានំ បហានំ កាយមោនេយ្យំ ។ តិវិធំ កាយសុចរិតំ កាយមោនេយ្យំ ។ កាយារម្មណំ ញាណំ កាយមោនេយ្យំ ។ កាយបរិញ្ញា កាយមោនេយ្យំ ។

ពាក្យថា កំណត់ដឹងសញ្ញា គឺកំណត់ដឹងសញ្ញាដោយបរិញ្ញា ៣ នេះ ។ ពាក្យថា គប្បីធ្វើឱ្យ:បាន គឺគប្បីធ្វើ ធ្វើឡើង កន្ទ្ធ ប្រព្រឹត្តកន្ទ្ធ នូវកាមោឃ: ភវោឃ: ទិដ្ឋោឃ: អវិជ្ជោឃ: ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កំណត់ដឹងសញ្ញាហើយ គប្បីធ្វើឱ្យ:បាន ។

[៦៧] អធិប្បាយពាក្យថា មុនិ ជាអ្នកមិនប្រឡាក់ក្នុងសេចក្តីហួងហែងទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីហួងហែងទាំងឡាយ បានដល់ សេចក្តីហួងហែង ២ គឺ សេចក្តីហួងហែងគឺតណ្ហា ១ សេចក្តីហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ឈ្មោះថា សេចក្តីហួងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ឈ្មោះថា សេចក្តីហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា មុនិ អធិប្បាយថា ការដឹង លោកហៅថា មោន: បានដល់បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការសន្សំធម៌ ការយល់ឃើញត្រូវ មុនិ ប្រកបព្រមដោយការដឹងនោះ ឈ្មោះថា អ្នកដល់នូវមោន: ។ មោនេយ្ យ:មាន ៣ គឺ កាយមោនេយ្ យ: ១ វចីមោនេយ្ យ: ១ មនោមោនេយ្ យ: ១ ។

កាយមោនេយ្ យ: តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់កាយទុច្ចរិត ៣ យ៉ាង ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្ យ: ។ កាយសុចរិត ៣ យ៉ាង ឈ្មោះថា កាយ-មោនេយ្ យ: ។ ញាណមានកាយជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា កាយមោ-នេយ្ យ: ។ ការកំណត់ដឹងកាយ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្ យ: ។

បរិញ្ញាសហគតោ មគ្គោ កាយមោនេយ្យំ ។ កាយេ ឆន្ទរាគស្ស បហានំ កាយមោនេយ្យំ ។ កាយសង្ខារនិរោធោ ចតុត្ថជ្ឌានសមាបត្តិ កាយមោនេយ្យំ ។ ឥទំ កាយមោនេយ្យំ ។

កតមំ វចីមោនេយ្យំ ។ ចតុព្វិធានំ វចីទុច្ចរិតានំ បហានំ វចីមោនេយ្យំ ។ ចតុព្វិធំ វចីសុចរិតំ វចីមោនេយ្យំ ។ វាចាវម្មណំ ញាណំ វចីមោនេយ្យំ ។ វាចាបរិញ្ញា វចីមោនេយ្យំ ។ បរិញ្ញាសហគតោ មគ្គោ វចីមោនេយ្យំ ។ វាចាយ ឆន្ទរាគស្ស បហានំ វចីមោនេយ្យំ ។ វចីសង្ខារនិរោធោ ទុតិយជ្ឌានសមាបត្តិ វចីមោនេយ្យំ ។ ឥទំ វចីមោនេយ្យំ ។

កតមំ មនោមោនេយ្យំ ។ តិវិធានំ មនោទុច្ចរិតានំ បហានំ មនោមោនេយ្យំ ។ តិវិធំ មនោសុចរិតំ មនោមោនេយ្យំ ។ ចិត្តាវម្មណំ ញាណំ មនោមោនេយ្យំ ។ ចិត្តបរិញ្ញា មនោមោនេយ្យំ ។ បរិញ្ញាសហគតោ មគ្គោ មនោមោនេយ្យំ ។ ចិត្តេ ឆន្ទរាគស្ស បហានំ មនោមោនេយ្យំ ។

មគ្គប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទើ ដោយការកំណត់ដឹង ឈ្មោះថា កាយមោ-នេយ្យ: ។ ការលះបង់ធន្ទរាគក្នុងកាយ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យ: ។ ចតុត្ថជ្ឌានសមាបត្តិ ដែលរំលត់កាយសង្ខារ ឈ្មោះថា កាយមោ-នេយ្យ: ។ នេះ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យ: ។

វចីមោនេយ្យ: តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់វចីទុច្ចរិត ៤ យ៉ាង ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ ។ វចីសុចរិត ៤ យ៉ាង ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ ញាណមានវាចាជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ ការកំណត់ដឹងវាចា ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ មគ្គប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទើដោយការកំណត់ដឹង ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ ការលះបង់ធន្ទរាគក្នុងវាចា ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ ទុតិយជ្ឌានសមាបត្តិ ដែលរំលត់វចីសង្ខារ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ នេះ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។

មនោមោនេយ្យ: តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់មនោទុច្ចរិត ៣ យ៉ាង ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យ: ។ មនោសុចរិត ៣ យ៉ាង ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យ: ។ ញាណមានចិត្តជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា មនោ-មោនេយ្យ: ។ ការកំណត់ដឹងចិត្ត ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យ: ។ មគ្គ ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទើ ដោយការកំណត់ដឹង ឈ្មោះថា មនោមោ-នេយ្យ: ការលះបង់ធន្ទរាគក្នុងចិត្ត ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យ: ។

ចិត្តសង្ខារនិរោធោ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ
មនោមោនេយ្យំ ។ ឥទំ មនោមោនេយ្យំ ។

កាយមុនី វាចាមុនី មនោមុនិមនាសវោ
មុនី មោនេយ្យសម្បន្នោ អាហុ សព្វប្បហាយិនំ ។
កាយមុនី វាចាមុនី មនោមុនិមនាសវោ
មុនី មោនេយ្យសម្បន្នោ អាហុ និន្ហាតចាបកំ ។

ឥមេហិ តីហិ មោនេយ្យេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា ធ មុនយោ អាគារមុនយោ អនាគារមុនយោ សេក្ខ-មុនយោ អសេក្ខមុនយោ បច្ចេកមុនយោ មុនិមុន-យោ[1] ។ កតមេ អាគារមុនយោ ។ យេ តេ អា-គារិកា ឧជ្ជបជា រាជ្ញាតសាសនា ឥមេ អាគារមុន-យោ ។ កតមេ អនាគារមុនយោ ។ យេ តេ បព្វជិតា ឧជ្ជបជា រាជ្ញាតសាសនា ឥមេ អនាគារ-មុនយោ ។ សត្ត សេក្ខា សេក្ខមុនយោ ។ អរហន្តោ អសេក្ខមុនយោ ។ បច្ចេកពុទ្ធា បច្ចេកមុនយោ ។ មុនិមុនយោ រុច្ចន្តិ តថាគតា អរហន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា ។

---

១ ម. ធម្មមុនិនោ អាគារមុនិនោ អានាគារមុនិនោ សេខមុនិនោ អសេខមុនិនោ បច្ចេកមុនិនោ មុនិមុនិនោតិ ។

សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ ដែលរំលត់ចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថា មនោ-មោនេយ្យ: ។ នេះ ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យ: ។

អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ បានពោលនូវកាយមុនិ វាចាមុនិ មនោមុនិ អនាសវមុនិ អ្នកបរិបូណ៌ដោយមោនេយ្យធម៌ ថាជាអ្នកលះបង់បាបទាំងអស់ ។ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ បានពោលនូវកាយមុនិ វាចាមុនិ មនោមុនិ អនាសវ-មុនិ អ្នកបរិបូណ៌ ដោយមោនេយ្យធម៌ ថាជាអ្នកលាងជម្រះបាបហើយ ។

មុនិដែលប្រកបដោយមោនេយ្យធម៌ ៣ នេះមាន ៦ គឺអាគារមុនិ ១ អនាគារមុនិ ១ សេក្ខមុនិ ១ អសេក្ខមុនិ ១ បច្ចេកមុនិ ១ មុនិមុនិ ១ ។ ពួកអាគារមុនិ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលទាំងឡាយណា ជាអ្នកនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ឃើញបទគឺព្រះនិព្វាន ដឹងច្បាស់សាសនា បុគ្គលទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អាគារមុនិ ។ ពួកអនាគារមុនិ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលទាំងឡាយណា ជាអ្នកបួស ឃើញបទគឺព្រះនិព្វាន ដឹងច្បាស់សាសនា បុគ្គលទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អនាគារមុនិ ។ សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួក ឈ្មោះថា សេក្ខមុនិ ។ ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ឈ្មោះថា អសេក្ខមុនិ ។ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បច្ចេកមុនិ ។ ព្រះតថាគត អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ លោកហៅថា មុនិមុនិ ។

ន មោនេន មុនិ ហោតិ មូឡ្ហរូបោ អវិទ្ទសុ យោ ច តុលំវ បគ្គយ្ហ វរមាទាយ បណ្ឌិតោ បាបានិ បរិវជ្ជេតិ សោ មុនិ តេន សោ មុនិ យោ មុនាតិ ឧភោ លោកេ មុនិ តេន បវុច្ចតិ ។

អសតញ្ច សតញ្ច ញត្វា ធម្មំ
អជ្ឈត្តំ ពហិទ្ធា ច សព្វលោកេ
ទេវមនុស្សេហិ ឬជិតោ
យោ សោ សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។

លេបាតិ ទ្វេ លេបា តណ្ហាលេបោ ច ទិដ្ឋិលេបោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាលេបោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិលេបោ ។ មុនិ តណ្ហាលេបំ បហាយ ទិដ្ឋិលេបំ បដិនិស្សជ្ជិត្វា បរិក្ខីណេសុ ន លិម្ពតិ ន សំលិម្ពតិ ន ឧបលិម្ពតិ អលិត្តោ អសំលិត្តោ អនុបលិត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្ប មុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិ-កតេន ចេតសា វិហរតីតិ បរិក្ខីណេសុ មុនិ ឧបលិត្តោ ។

បុគ្គលមានសភាពជាអ្នកលូងខ្ចៅ មិនចេះដឹង មិនមែនឈ្មោះ ថា មុនិ ដោយការស្ងៀមទេ លុះតែបុគ្គលណា ជាបណ្ឌិត កាន់យកធម៌ដ៏ប្រសើរ ហើយវៀរបង់បាបទាំងឡាយ ដូចជា បុគ្គលអ្នកកាន់ជញ្ជីង បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ ដោយហេតុ នោះ បុគ្គលណាដឹងប្រយោជន៍ទាំងពីរ ក្នុងលោក បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ បុគ្គលដែលលោកហៅថា មុនិ ដោយហេតុនោះ ។

បុគ្គលណា ដឹងធម៌របស់ពួកអសប្បុរសផង ពួកសប្ប-
រសផង ខាងក្នុងផង ខាងក្រៅផង ក្នុងលោកទាំងអស់
ជាបុគ្គលដែលទេវតានិងមនុស្ស បូជាហើយ បានកន្ធង
បណ្ដាញគឺគ្រឿងចំពាក់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ ។

ពាក្យថា ការប្រឡាក់ បានដល់ការប្រឡាក់ ២ គឺ ការប្រឡាក់គឺ តណ្ហា ១ ការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ឈ្មោះថា ការប្រឡាក់គឺ តណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ឈ្មោះថា ការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ។ មុនិលះបង់ការ ប្រឡាក់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ មិនប្រឡាក់ មិន ជាប់ មិនចូលទៅប្រឡាក់ ក្នុងសេចក្ដីហួងហែងទាំងឡាយ គឺជាអ្នក មិនប្រឡាក់ មិនជាប់ មិនចូលទៅប្រឡាក់ ឃ្លាតចេញ រលាស់ ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ សម្រេចដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែន គឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ មិនប្រឡាក់ក្នុងសេចក្ដី ហួងហែងទាំងឡាយ ។

[៦៨] អព្ភុគ្គសល្លោ ចរមប្បមត្តោតិ សល្លន្តិ សត្តសល្លានិ រាគសល្លំ ទោសសល្លំ មោហសល្លំ មានសល្លំ ទិដ្ឋិសល្លំ សោកសល្លំ កថំកថាសល្លំ ។ យស្សេតានិ សល្លានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ វូបសន្តានិ បដិប្បស្សទ្ធានិ អភព្វុប្បត្តិកានិ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍានិ សោ វុច្ចតិ អព្ភុគ្គសល្លោ អព្ភូហិតសល្លោ ឧទ្ធដសល្លោ សមុទ្ធដសល្លោ ឧប្បាដិតសល្លោ សមុប្បាដិតសល្លោ ចត្តសល្លោ វន្តសល្លោ មុត្តសល្លោ បហីនសល្លោ បដិនិស្សដ្ឋសល្លោ និច្ឆាតោ និព្វុតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហរតីតិ អព្ភុគ្គសល្លោ ។ ចរន្តិ ចរន្តោ វិហរន្តោ ឥរិយន្តោ វត្តេន្តោ បាលេន្តោ យបេន្តោ យាបេន្តោ ។ អប្បមត្តោតិ សក្កច្ចការី សាតច្ចការី អដ្ឋិតការី អនោលីនវុត្តិកោ អនិក្ខិត្តច្ឆន្ទោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៦៨] *អធិប្បាយពាក្យថា មានព្រួញដកហើយ ប្រព្រឹត្តមិនប្រមាទ ត្រង់ពាក្យថា ព្រួញ បានដល់ព្រួញ ៧ គឺ ព្រួញគឺរាគៈ ព្រួញគឺទោសៈ ព្រួញគឺមោហៈ ព្រួញគឺមានៈ ព្រួញគឺទិដ្ឋិ ព្រួញគឺសោក ព្រួញគឺសេចក្តីសង្ស័យ ។ ព្រួញទាំងឡាយនេះ បុគ្គលណាបានលះបង់ហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលហើយ បានរម្ងាប់ហើយ បានគ្របសង្កត់ហើយ មិនគួរឲ្យកើតបាន បានដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានព្រួញដកហើយ មានព្រួញកើចឡើងហើយ មានព្រួញគាស់ឡើងហើយ មានព្រួញរំលើងឡើងហើយ មានព្រួញហូតឡើងហើយ មានព្រួញហូតឡើងព្រមហើយ មានព្រួញលះចេញហើយ មានព្រួញខ្ជាក់ចោលហើយ មានព្រួញរួចស្រឡះហើយ មានព្រួញលះបង់ហើយ មានព្រួញរលាស់ចោលហើយ មិនមានសេចក្តីស្រេកឃ្វាន មានទុក្ខរលត់ហើយ មានសេចក្តីត្រជាក់ ទទួលសុខ សម្រេចនៅដោយចិត្តដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា មានព្រួញដកឡើងហើយ ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺចរទៅ នៅ ដើរទៅ រក្សា ត្រាច់ទៅ ញ៉ាំងឥរិយាបថឲ្យត្រាច់ទៅ ។ ពាក្យថា មិនប្រហែស គឺធ្វើគោរព ធ្វើរឿយ ៗ ធ្វើមិនឈប់ ប្រព្រឹត្តមិនធូរថយ មិនទម្ងាក់ចោលនូវឆន្ទៈ មិនដាក់ធុរៈចោល ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។*

កថាហំ អបរិបូរំ វា សីលក្ខន្ធំ បរិបូរេយ្យំ បរិបូរំ វា សីលក្ខន្ធំ តត្ត តត្ត បញ្ញាយ អនុក្តណ្ហោយ្យន្តិ យោ តត្ត ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សុក្ក្ឍ ច អប្ផដិវានី ច សតិសម្ផជញ្ញេ អាតប្ផ្ យ បធានំ អធិដ្ឋានំ អនុយោគោ អប្ផមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ កថាហំ អបរិបូរំ វា សមាធិក្ខន្ធំ បរិបូ-រេយ្យំ បរិបូរំ វា សមាធិក្ខន្ធំ តត្ត តត្ត បញ្ញាយ អនុក្តណ្ហោយ្យន្តិ ។ បេ ។ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ កថាហំ អបរិបូរំ វា បញ្ញាខន្ធំ វិមុត្តិក្ខន្ធំ វិមុត្តិ-ញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធំ បរិបូរេយ្យំ បរិបូរំ វា វិមុត្តិ-ញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធំ តត្ត តត្ត បញ្ញាយ អនុក្ត-ណ្ហោយ្យន្តិ យោ តត្ត ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សុក្ក្ឍ ច អប្ផដិវានី ច សតិ-សម្ផជញ្ញេ អាតប្ផ្ យ បធានំ អធិដ្ឋានំ អនុយោ-គោ អប្ផមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

សេចក្ដីពេញចិត្ត ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ សេចក្ដីប្រឹងប្រែង ការមិនប្រព្រឹត្តត្រឡប់វិញ សតិសម្បជញ្ញៈ ការព្យាយាមដុតកម្ដៅកិលេស ការព្យាយាមដ៏ឧត្តម អធិដ្ឋាននិងការប្រកបរឿយ ៗ ណា ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយនោះ ថា ធ្វើម្ដេចហ្ន៎ អាត្មាអញនឹងបំពេញសីលក្ខន្ធដែលមិនទាន់ពេញលេញ ឬនឹងអនុគ្រោះសីលក្ខន្ធ ដែលពេញលេញស្រាប់ហើយ ដោយបញ្ញា ក្នុងកិច្ចនោះ ៗ ដូច្នេះ នេះ ឈ្មោះថា ការមិនប្រហែស ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ ថា ធ្វើម្ដេចហ្ន៎ អាត្មាអញនឹងបំពេញសមាធិក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់ពេញលេញ ឬនឹងអនុគ្រោះសមាធិក្ខន្ធ ដែលពេញលេញស្រាប់ហើយ ដោយបញ្ញា ក្នុងកិច្ចនោះ ៗ ។ បេ ។ ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ សេចក្ដីពេញចិត្ត ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ សេចក្ដីប្រឹងប្រែង ការមិនប្រពឹត្តត្រឡប់វិញ សតិសម្បជញ្ញៈ ការព្យាយាមដុតកម្ដៅកិលេស ការព្យាយាមដ៏ឧត្តម អធិដ្ឋាននិងការប្រកបរឿយ ៗ ណា ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយនោះ ថា ធ្វើម្ដេចហ្ន៎ អាត្មាអញ គប្បីបំពេញបញ្ញាខន្ធ វិមុត្តិក្ខន្ធ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់ពេញលេញ ឬនឹងអនុគ្រោះវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធ ដែលពេញលេញស្រាប់ហើយ ដោយបញ្ញា ក្នុងកិច្ចនោះ ៗ ដូច្នេះ នេះ ឈ្មោះថា ការមិនប្រហែស ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។

កថាហំ អបរិញ្ញាតំ វា ទុក្ខំ បរិជានេយ្យំ អប្បហីនេ វា កិលេសេ បជហេយ្យំ អភាវិតំ វា មគ្គំ ភាវេយ្យំ អសច្ឆិកតំ វា និរោធំ សច្ឆិករេយ្យន្តិ យោ តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្ប-ដិវានី ច សតិសម្បជញ្ញញ្ច អាតប្បំ បធានំ អធិដ្ឋា-នំ អនុយោគោ អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុតិ អត្ថិ្វឡ្ហសល្លោ ចរមប្បមត្តោ ។

[៦៩] នាសីសតី លោកមិមំ បរញ្ចាតិ ឥមំ លោកំ នាសីសតិ សកត្តភាវំ បរលោកំ នាសី-សតិ បរត្តភាវំ ។ ឥមំ លោកំ នាសីសតិ សក-រូបវេទនាសញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណំ បរលោកំ នាសីសតិ បររូបវេទនាសញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណំ ។ ឥមំ លោកំ នាសីសតិ ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ បរលោកំ នាសីសតិ ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ ។ ឥមំ លោកំ នាសីសតិ មនុស្សលោកំ បរលោកំ នាសីសតិ ទេវលោកំ ។ ឥមំ លោកំ នាសីសតិ កាមធាតុំ បរលោកំ នាសីសតិ រូបធាតុំ អរូបធាតុំ ។

សេចក្តីពេញចិត្ត ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ សេចក្តីប្រឹងប្រែង ការមិនប្រព្រឹត្តត្រឡប់វិញ សតិសម្បជញ្ញៈ ការព្យាយាមដុតកម្តៅកិលេស ការព្យាយាមដ៏ឧត្តម អធិដ្ឋាននិងការប្រកបរឿយៗ ណា ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយនោះថា ធ្វើម្តេចហ្ន៎ អាត្មាអញនឹងកំណត់ដឹងទុក្ខ ដែលមិនបានកំណត់ដឹងហើយ នឹងលះបង់កិលេសទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់លះ នឹងចម្រើនមគ្គដែលមិនទាន់ចម្រើន ឬនឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធដែលមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដូច្នេះ នេះឈ្មោះថា ការមិនប្រហែសក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានព្ជួញដកហើយ ប្រព្រឹត្តមិនប្រហែស ។

[៦៩] ពាក្យថា មិនប្រាថ្នានូវលោកនេះ និងលោកដទៃ សេចក្តីថា មិនប្រាថ្នាលោកនេះ គឺអត្តភាពរបស់ខ្លួន មិនប្រាថ្នាលោកដទៃ គឺអត្តភាពដទៃ ។ មិនប្រាថ្នាលោកនេះគឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណរបស់ខ្លួន មិនប្រាថ្នាលោកដទៃ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណដទៃ ។ មិនប្រាថ្នាលោកនេះ គឺអាយតនៈខាងក្នុង ៦ មិនប្រាថ្នាលោកដទៃ គឺអាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ។ មិនប្រាថ្នាលោកនេះ គឺមនុស្សលោក មិនប្រាថ្នាលោកដទៃ គឺទេវលោក ។ មិនប្រាថ្នាលោកនេះ គឺកាមធាតុ មិនប្រាថ្នាលោកដទៃ គឺរូបធាតុនិងអរូបធាតុ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥមំ លោកំ ជានាតិ កាមធាតុំ រូបធាតុំ បរលោកំ ជានាតិ អរូបធាតុំ ។ បុន ឥតិ វា ឧបបត្តិ វា បដិសន្ធិ វា ភវោ វា វដ្ដំ វា ជានាតិ ន ឥច្ឆតិ ន សាធិយតិ ន បត្ថេតិ ន ឋិហេតិ ជាភិជ្ឌតីតិ ជានាតិ លោកមិមំ បរញ្ច ។ តេនាហ ភគវា

សញ្ញ្ហ បរិញ្ញា វិតរេយ្យ ឱឃំ
បរិក្ខហេសូ មុនិ ឧោបលិត្តោ
អព្ជ្ជ្ឌ្ជ្ជ្ជ្ជ្ជ ចរមប្ជ្ជ្ជ្ជ
ជានាតី លោកមិមំ បរញ្ចាតិ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

មិនប្រាថ្នាលោកនេះ គឺកាមធាតុ រូបធាតុ មិនប្រាថ្នាលោកដទៃ គឺអរូប-ធាតុ ។ មិនប្រាថ្នា មិនត្រូវការ មិនត្រេកអរ មិនប៉ុនប៉ង មិនស្រឡាញ់ មិនជាប់ចិត្ត នូវគតិ ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ ភព សំសារ ឬវដ្ដ: ទៀតទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រាថ្នានូវលោកនេះ និងលោកដទៃ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

មុនិកំណត់ដឹងសញ្ញាហើយ គប្បីធ្វើនិយ:បាន ជាអ្នកមិនប្រឡាក់ ក្នុងសេចក្ដីហួងហែងទាំងឡាយ ជាអ្នកមានព្ងួញដកឡើងហើយ ប្រព្រឹត្តមិនប្រហែស មិនប្រាថ្នានូវលោកនេះនិងលោកដទៃ ។

ចប់ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២ ។

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៧០] វទន្តិ វេ ទុដ្ឋមនាបិ[១] ឯកេ
អញ្ញេបិ[២] វេ សច្ចមនា វទន្តិ
វាទញ្ច ជាតំ មុនិ នោ ឧបេតិ
តស្មា មុនី នត្ថិ ខិលោ កុហិញ្ចិ ។

[៧១] វទន្តិ វេ ទុដ្ឋមនាបិ ឯកេតិ តេ តិត្ថិយា ទុដ្ឋមនា បទុដ្ឋមនា វិរុទ្ធមនា បដិវិរុទ្ធមនា អាហតមនា បច្ចាហតមនា អាឃាដិតមនា បច្ចាឃាដិតមនា វទន្តិ ឧបវទន្តិ ភគវន្តញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច អភូតេនាតិ វទន្តិ វេ ទុដ្ឋមនាបិ ឯកេ ។

[៧២] អញ្ញេបិ វេ សច្ចមនា វទន្តីតិ យេ តេសំ តិត្ថិយានំ សទ្ទហន្តា ឱកប្បេន្តា អធិមុច្ចន្តា សច្ចមនា សច្ចសញ្ញិនោ ភូតមនា ភូតសញ្ញិនោ តថមនា

១ ម. ទុមនាបិ ។ ២ ម. អថោបិ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

[៧០] (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា) តិរ្ថិយពួកខ្លះ មានចិត្តខឹង ហើយជេរ ពួកជនឯទៀត មានចិត្តជឿថាមែន រមែងជេរ តាម តែព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិនអើពើនូវវាទៈ ដែលកើត ហើយ ព្រោះហេតុនោះ បង្ហោលគឺកិលេស របស់ព្រះ ពុទ្ធជាមុនិ មិនមានក្នុងទីណាទេ ។

[៧១] ពាក្យថា តិរ្ថិយពួកខ្លះ មានចិត្តខឹងហើយជេរ គឺពួកតិរ្ថិយ ទាំងនោះ មានចិត្តខឹង មានចិត្តប្រទូស្ត មានចិត្តអាក់អន់ មានចិត្ត អាក់អន់តប មានចិត្តបៀតបៀន មានចិត្តបៀតបៀនតប មានចិត្ត គុំកួន មានចិត្តគុំកួនតប ហើយជេរប្រទេច នូវព្រះមានព្រះភាគនិង ព្រះភិក្ខុសង្ឆ ដោយហេតុមិនពិត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តិរ្ថិយ ពួកខ្លះ មានចិត្តខឹង ហើយជេរ ។

[៧២] ពាក្យថា ពួកជនឯទៀត មានចិត្តជឿថាមែន រមែងជេរតាម គឺពួកជនណា ជឿ ជឿស៊ប់ ចុះចិត្តស៊ប់ តាមពាក្យ នៃតិរ្ថិយ ទាំងនោះ មានចិត្តជឿថាមែន មានសេចក្តីសម្គាល់ថាមែន មានចិត្ត ជឿប្រាកដ មានសេចក្តីសម្គាល់ថា ប្រាកដ មានចិត្តថាទៀងទាត់

ឥមសញ្ញោ យាថាវមនា យាថាវសញ្ញោ អវិបរី-
ឥមនា អវិបរីតសញ្ញោ វេទន្តិ ឧបវេទន្តិ ភគវន្តញ្ច
ភិក្ខុសង្ឆញ្ច អភូតេនាតិ អញ្ញេបិ វ សចូមនា
វេទន្តិ ។

[៧៣] ឋានញ្ច ជានំ មុនិ នោ ឧបេតីតិ សោ
ឋានោ ជានោ ហោតិ សញ្ញោ និព្ធត្តោ អភិនិព្ធត្តោ
ចាតុភូតោ ឋតោ ឃោសោ អក្ខោសោ ឧបឋានោ
ភគវតោ ច ភិក្ខុសង្ឆស្ស ច អភូតេនាតិ ឋានញ្ច
ជានំ ។ មុនិ នោ ឧបេតីតិ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ
ញាណំ យា បញ្ញា បជានន ។ បេ ។ អមោហោ
ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ តេន ញាណេន សមន្ជាគតោ
មុនិ មោនប្ឋត្តោ ។ បេ ។ សង្ខ្លជ្ជាលមតិចូ សោ
មុនីតិ ។ យោ ឋានំ ឧបេតិ សោ ទ្ធីហិ ការណេហិ
ឋានំ ឧបេតិ ។ ការកោ ការកតាយ ឋានំ ឧបេតិ ។

មានសេចក្តីសម្គាល់ថាទៀងទាត់ មានចិត្តថាពិត មានសេចក្តីសម្គាល់ថាពិត មានចិត្តថាមិនប្រែប្រួល មានសេចក្តីសម្គាល់ថាមិនប្រែប្រួល ហើយជេរប្រទេច នូវព្រះមានព្រះភាគ និងព្រះភិក្ខុសង្ឆ ដោយហេតុមិនពិត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនឯទៀត មានចិត្តជឿថាមែន រមែងជេរតាម ។

[*៧៣*] *ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធជាមុនិ រមែងមិនអើពើនូវវាទ: ដែលកើតឡើង គឺវាទ:នោះកើត កើតព្រម កើតហើយ កើតចំពោះហើយ កើតប្រាកដហើយ ជាវាទ:លាន់កងរំពងអំពីសំណាក់បុគ្គលដទៃ ជាពាក្យជេរប្រទេច នូវព្រះមានព្រះភាគនិងព្រះភិក្ខុសង្ឆ ដោយហេតុមិនពិត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នូវវាទ:ដែលកើតហើយ ។ ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធជាមុនិ រមែងមិនអើពើ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោន: បានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីឃើញត្រូវ ព្រះពុទ្ធជាមុនិ ប្រកបដោយញាណនោះ ឈ្មោះថា ទ្រង់ដល់នូវមោន:។ បេ ។ ព្រះមានព្រះភាគនោះកន្ទ្ធងនូវបណ្តាញគឺសេចក្តីជាប់ ទើបឈ្មោះថា មុនិ ។ បុគ្គលណាអើពើនូវវាទ: បុគ្គលនោះ រមែងអើពើនូវវាទ: ដោយហេតុ ២ យ៉ាង ។ គឺបុគ្គលអ្នកបង្ក្តទោស រមែងអើពើនូវវាទ: ព្រោះភាពនៃខ្លួនជាអ្នកបង្ក្តទោស ១ ។*

អថវា រុច្ចមានោ ឧបវជ្ជិយមានោ កុប្ផតិ ញ្ជាបជ្ជតិ បតិដ្ឋិយតិ កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្ផច្ចយញ្ច ចាតុកៈ-ហោតិ អការកោម្ហីតិ ។ យោ ភាគំ ឧបេតិ សោ ឥមេហិ ទ្វីហិ ការណេហិ ភាគំ ឧបេតិ ។ មុនិ ទ្វីហិ ការណៈ-ហិ ភាគំ ន ឧបេតិ ។ អការកោ[១] អការកតាយ ភាគំ ន ឧបេតិ ។ អថវា រុច្ចមានោ ឧបវជ្ជិយមានោ ន កុប្ផតិ ន ញ្ជាបជ្ជតិ ន បតិដ្ឋិយតិ ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្ផច្ចយញ្ចេ ចាតុកហោតិ អការកោម្ហីតិ ។ មុនិ ឥមេហិ ទ្វីហិ ការណេហិ ភាគំ ន ឧបេតិ ន ឧបកច្ឆតិ ន កណ្ហាតិ ន បរាមសតិ ន អភិនិវិ-សតីតិ ភាគញ្ច ជាតំ មុនិ នោ ឧបេតិ ។

[៧៤] តស្មា មុនី ជត្តិ ទ្វិលោ ការហិញ្ជ្ជិតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្ផច្ចយា តំនិទានា មុនិ-នោ អាហារចិត្តតា ទ្វីលជាតតាបិ ជត្តិ ។ បញ្ចបិ ចេតោទ្វីលា ជត្តិ តយោបិ ទ្វីលា ជត្តិ ភាគទ្វីលោ

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ មុនីតិ ទិស្សតិ ។

មួយទៀត បុគ្គលត្រូវគេស្តី គេតិះដៀល រមែងខឹង គុំកួន តបត ធ្វើសេចក្តីក្រោធផង ទោស:ផង សេចក្តីអាក់អន់ផង ឲ្យប្រាកដថា អញជាអ្នកមិនបង្ក្គទោស ១ ។ បុគ្គលណារមែងអើពើនូវវាទ: បុគ្គលនោះរមែងអើពើនូវវាទ: ដោយហេតុ ២ នេះឯង ។ ព្រះពុទ្ធជាមុនិ រមែងមិនអើពើនូវវាទ: ដោយហេតុ ២ យ៉ាង ។ គឺព្រះពុទ្ធជាអ្នកមិនបង្ក្គទោស រមែងមិនអើពើនូវវាទ: ព្រោះភាពនៃព្រះអង្ក្ គជាអ្នកមិនបង្ក្គទោស ១ ។ មួយទៀត ព្រះពុទ្ធ កាលគេស្តី គេតិះដៀល រមែងមិនខឹង មិនគុំកួន មិនតបត ទាំងមិនធ្វើសេចក្តីក្រោធផង ទោស:ផង សេចក្តីអាក់អន់ផង ឲ្យប្រាកដថា អញជាអ្នកមិនបង្ក្គទោស ១ ។ ព្រះពុទ្ធជាមុនិ រមែងមិនអើពើ មិនរវល់ មិនកាន់យក មិនប៉ះពាល់ មិនប្រកាន់ទុកនូវវាទ: ដោយហេតុ ២ នេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះពុទ្ធជាមុនិ រមែងមិនអើពើនូវវាទ: ដែលកើតហើយ ។

[៣២] *អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ បង្ក្គាលគឺកិលេសរបស់ព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិនមានក្នុងទីណាទេ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះការណ៍នោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិនមានព្រះហឫទ័យត្រូវកិលេសបៀតបៀន ឬបង្ក្គាលគឺកិលេសកើតហើយទេ ។ ចេតោខីល: (បង្ក្គាលគឺកិលេសរបស់ចិត្ត) ៥ យ៉ាង ក៏មិនមាន ខីល: ៣ យ៉ាង គឺរាគខីល:*

ឧោសទីលោ មោហទីលោ ឧត្តិ ឧ សន្តិ ឧ សំវិជ្ជតិ ឧុបលព្ភតិ បហីនោ សមុច្ឆិន្នោ រូបសន្ដោ បដិប្ឋស្ស-ន្ធោ អភព្ធុប្ឋត្ដិកោ ញ្ជាណក្ដិនា ឧន្ដ្ជោ ឧុហិញ្ជ៌តិ ។ ឧុហិញ្ជ៌ ឧិម្ដ្ជិចិ ឧកត្ដ្ជចិ អជ្ជ្ជត្ដ្ជំ វ ពហិទ្ធា វ អជ្ជ្ជត្ដ-ពហិទ្ធា ១ាតិ ១ស្ម ១ុនី ឧត្ដ្ជ ១ិលោ ឧុហិញ្ជ៌ ។ ១េនាហ ១ឧ១ា

> ១ឧន្ដ្ជ ១ ១ុជ្ជ១ជ្ជ១ិ ១ឧ
> ១ញ្ជ្ជ១ិ ១ ១ ១ុ១ជ ១ឧន្ដ្ជ
> ១ឧ១ ១ជ្ជ ១ ១ុ១ ១ ១ ១ ១
> ១ស្ម ១ុនី ឧត្ដ្ជ ១ិលោ ឧុហិញ្ជ៌តិ ។

[៧៥] ១ឧ១ញ្ជ្ជ ១ិ១ជ្ជ ១ឧ១ ១ ១ ១ ១ ១

> ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១
> ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១
> ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១
> ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ។

[៧៦] ១ឧ១ញ្ជ្ជ ១ិ១ជ្ជ ១ឧ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១

ទោសខីណ: មោហខីណ: មិនមាន អង្គឺមាន ឥតមាន លៃងកើតមាន គឺព្រះពុទ្ធជាមុនិ បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ សូប់រម្ងាប់ មិនគួរដល់ការកើតទៀត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ។ ពាក្យថា ក្នុងទីណាមួយ គឺក្នុងកន្លែងណាមួយ ក្នុងតំបន់ណាមួយ ក្នុងទីខ្ញុះ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅក្តី ហេតុដូច្នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ហេតុនោះ បង្គោលគឺកិលេស របស់ព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិនមានក្នុងទីណាទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា

តិរ្ថិយពួកខ្ញុះ មានចិត្តខឹង ហើយជេរ ពួកជនឯទៀត មានចិត្តជឿថាមែន រមែងជេរតាម តែព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិនអើពើ នូវវាទ:ដែលកើតហើយ ព្រោះហេតុនោះ បង្គោលគឺកិលេស របស់ព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិនមានក្នុងទីណាទេ ។

[៣៥] *បុគ្គលគប្បីកន្ធងនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ដោយប្រការដូចម្តេចបាន*

បុគ្គល ដែលត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាដឹកនាំ ឋិតនៅស៊ប់ ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត រមែងធ្វើនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឲ្យគ្រប់គ្រាន់ដោយខ្លួនឯង ដឹងយ៉ាងណា ក៏ពោលយ៉ាងនោះ ។

[៣៦] *ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីកន្ធងនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនដោយប្រការដូចម្តេចបាន*

តិត្ថិយា សុន្ទរឹ បរិព្វាជិកំ ហន្ត្វា សមណានំ សក្យ-
បុត្តិយានំ អវណ្ណំ បកាសយិត្វា ឯវំ ឯតំ លាភំ យសំ
សក្ការសម្មានំ បច្ចាហរិស្សាមាតិ ឯវំទិដ្ឋិកា ឯវំខន្តិ-
កា ឯវំរុចិកា ឯវំលទ្ធិកា ឯវំអជ្ឈាសយា ឯវំអធិប្បា-
យា តេ ជាសត្តិំសុ សកំ ទិដ្ឋឹ សកំ ខន្តឹ សកំ
រុចឹ សកំ លទ្ធឹ សកំ អជ្ឈាសយំ សកំ អធិប្បា-
យំ អតិក្កមិតុំ ។ អថខោ ស្វេវ អយសោ តេ បច្ចា-
គតោតិ ឯវម្បិ សកញ្ហិ ទិដ្ឋឹ កថមច្ចយេយ្យ ។
អថវា សស្សតោ លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោឃ-
មញ្ញន្តិ យោ សោ ឯវំវាទោ សោ សកំ ទិដ្ឋឹ សកំ
ខន្តឹ សកំ រុចឹ សកំ លទ្ធឹ សកំ អជ្ឈាសយំ សកំ
អធិប្បាយំ កថំ អច្ចយេយ្យ អតិក្កមេយ្យ សមតិក្ក-
មេយ្យ វីតិវត្តេយ្យ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ តស្ស
សា ទិដ្ឋិ តថា សមត្តា សមាទិន្នា គហិតា បរាមដ្ឋា

អធិប្បាយថា ពួកតិរ្ថិយណា មានទិដ្ឋិយ៉ាងនេះ មានសេចក្ដីគួរយ៉ាងនេះ មានសេចក្ដីពេញចិត្តយ៉ាងនេះ មានលទ្ធិយ៉ាងនេះ មានអធ្យាស្ស័យយ៉ាងនេះ មានសេចក្ដីប៉ុនប៉ងយ៉ាងនេះថា ពួកយើងនឹងសម្ងាប់នាងសុន្ទរីបរិព្វ-ជិកា ហើយប្រកាសទោស របស់ពួកសមណសក្យបុត្តិយ៍ កាលបើធ្វើយ៉ាងនេះ ពួកយើងនឹងប្រមូលយកនូវលាភ យស សក្ការ: និងសេចក្ដីរាប់អាន ទុ:ះបាន ទើបពួកតិរ្ថិយទាំងនោះ មិនអាចនឹងកន្ទ្ធងនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្ដីគួររបស់ខ្លួន សេចក្ដីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន លទ្ធិរបស់ខ្លួន អធ្យាស្ស័យរបស់ខ្លួន សេចក្ដីប៉ុនប៉ងរបស់ខ្លួនបានឡើយ ។ តាមពិតការមិនមានយសនោះឯង ក៏ត្រឡប់មកដល់ពួកតិរ្ថិយនោះវិញទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីកន្ទ្ធងនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនដោយប្រការដូចម្ដេចបាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលណាមានវាទ:យ៉ាងនេះថា លោក គឺអត្តភាព ទៀងទាត់ ការឃើញនេះឯងជាការពិត ការឃើញដទៃជាមោឃ: បុគ្គលនោះ គប្បីកន្ទ្ធង ឈានកន្ទ្ធង កន្ទ្ធងផុត ប្រព្រឹត្តកន្ទ្ធង នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្ដីគួររបស់ខ្លួន សេចក្ដីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន លទ្ធិរបស់ខ្លួន អធ្យាស្ស័យរបស់ខ្លួន សេចក្ដីប៉ុនប៉ងរបស់ខ្លួន ដោយប្រការដូចម្ដេចបាន ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ (ព្រោះថា) ទិដ្ឋិនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើឲ្យពេញលេញ សមាទាន កាន់យក ស្ទាបអង្អែល

អកិនិវិដ្ឋា អជ្ឌោសិតា អធិមុត្តាតិ ឯវម្ឪ សកញ្ហិ ជិដ្ឋឺ ភជមចូយេយ្យ ។ សស្ឪតោ លោកោ អសស្ឪ-តោ លោកោ អន្តវា លោកោ អនន្តវា លោកោ តំ ជីវំ តំ សរីរំ អញ្ញ ជីវំ អញ្ញ សរីរំ ហោតិ តថា-គតោ បរម្ឪណា ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ឪណា ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្ឪណា នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ឪណា ឥជមេវ សចំ មោឃមញ្ញន្តិ យោ សោ ឯវ១ាជោ សោ សកំ ជិដ្ឋឺ សកំ ១ន្ត្ឺ សកំ ១ុ១ឺ សកំ ១ន្ធ្ឺ សកំ អជ្ឌា-សយំ សកំ អធិ១ាយំ ភជ១ំ អ១ូយេយ្យ អតិ១ាមេ-យ្ឪ សមតិ១ាមេយ្ឪ ១ីតិ១ាតេយ្ឪ ។ តំ ១ិ១ស្ឪ ហេតុ ។ ឥ១ស្ឪ ១ា ជិដ្ឋិ ឥ១ា ១ាមតា ១ាមាជ្ជ ១ហ្ជ ១ាតា ១ាមជ្ជ អ១ិ១ិ១ិ១ា អ១ូ១ាសិ១ា អ១ិ១ុ១ាតិ ១ាម្ឪ ១ាកញ្ជ ជ ជ ជ ១ាជ១ាមជ្ជ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ឋិតនៅស៊ីប់ ជ្រុលជ្រប់ ចុះចិត្តស៊ីប់ហើយ ដោយប្រការដូច្នេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីកន្ធង់នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ដោយប្រការដូចម្តេចបាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ បុគ្គលណាមានវាទៈយ៉ាងនេះថា លោកទៀងទាត់ លោកមិនទៀងទាត់ លោកមានទីបំផុត លោកមិនមានទីបំផុត ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ សត្វស្លាប់ទៅ រមែងកើតទៀត សត្វស្លាប់ទៅ រមែងមិនកើតទៀត សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ មិនកើតទៀតខ្លះ សត្វស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ការឃើញនេះឯង ជាការពិត ការឃើញដទៃជាមោឃៈ បុគ្គលនោះ គប្បីកន្ធង់ ឈានកន្ធង់ កន្ធង់ផុត ប្រព្រឹត្តកន្ធង់នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន សេចក្តីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន លទ្ធិរបស់ខ្លួន អធ្យាស្រ័យរបស់ខ្លួន សេចក្តីប៉ុនប៉ងរបស់ខ្លួន ដោយប្រការដូចម្តេចបាន ។ ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុដូចម្តេច ។ (ព្រោះថា) ទិដ្ឋិនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើឲ្យពេញលេញ សមាទាន កាន់យកស្ទាបអង្អែល ឋិតនៅស៊ីប់ ជ្រុលជ្រប់ ចុះចិត្តស៊ីប់ហើយដូច្នោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីកន្ធង់នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ដោយប្រការដូចម្តេចបាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

[៧៧] ឆន្ទានុនីតោ រុចិយា និវិដ្ឋោតិ ឆន្ទានុនីតោតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា យាយតិ និយ្យតិ រុយ្ហតិ សំហរិយតិ ។ យថា ហត្ថិយានេន វា រថយានេន វា អស្សយានេន វា គោយានេន វា អជយានេន វា មេណ្ឌកយានេន វា ឱដ្ឋយានេន វា ខរយានេន វា យាយតិ និយ្យតិ រុយ្ហតិ សំហរិយតិ ឯវមេវ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា យាយតិ និយ្យតិ រុយ្ហតិ សំហរិយតីតិ ឆន្ទានុនីតោ ។ រុចិយា និវិដ្ឋោតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា និវិដ្ឋោ បតិដ្ឋិតោ អល្លីនោ ឧចាកតោ អជ្ឌោសិតោ អធិមុត្តោតិ ឆន្ទានុនីតោ រុចិយា និវិដ្ឋោ ។

[៧៨] សយំ សមត្តានិ បកុព្ជមានោតិ សយំ សមត្តំ[1] ករោតិ បរិបុណ្ណំ ករោតិ អនោមំ ករោតិ

---

1 ម. សត្តេ ។

[៧៧] *អធិប្បាយពាក្យថា* *បុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាដឹកនាំ ឋិតនៅស៊ប់ ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រង់ពាក្យថា* *បុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាដឹកនាំ* *គឺបុគ្គលដែលត្រូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន* *សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន* *សេចក្តីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន* *លទ្ធិរបស់ខ្លួន* *នាំទៅ* *នាំចេញទៅ* *បន្សាត់ទៅ ប្រមូលទៅ* ។ *បុគ្គល* *ដែលហត្ថិយាន* *ឬរថយាន* *អស្សយាន* *ឬគោ-យាន* *អជយាន* *ឬមេណ្ឌកយាន* *ឱដ្ឋយាន* *ឬខរយាន* (*យានដែលទឹមដោយលា*) *នាំទៅ* *នាំចេញទៅ* *បំផាយទៅ* *ប្រមូលទៅ* *យ៉ាងណាមិញ* *បុគ្គលដែលត្រូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន* *សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន* *សេចក្តីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន* *លទ្ធិរបស់ខ្លួន* *នាំទៅ* *នាំចេញទៅ* *បន្សាត់ទៅ ប្រមូលទៅ* *ក៏យ៉ាងនោះដែរ* *ហេតុនោះ* (*ទ្រង់ត្រាស់ថា*) *បុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាដឹកនាំ* ។ *ពាក្យថា* *ឋិតនៅស៊ប់ ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត* *គឺ* *ឋិតនៅស៊ប់* *តាំងនៅស៊ប់* *ជាប់ស្អិត* *ប្រកាន់ស៊ប់* *ជ្រុលជ្រប់* *ចុះស៊ប់* *ក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន* *ក្នុងសេចក្តីគួររបស់ខ្លួន* *ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត*

ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន *ហេតុនោះ* (*ទ្រង់ត្រាស់ថា*) *បុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាដឹកនាំ* *ឋិតនៅស៊ប់* *ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត* ។

[៧៨] *ពាក្យថា* *រមែងធ្វើនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ* *ឲ្យគ្រប់គ្រាន់ដោយ ខ្លួនឯង* *គឺរមែងធ្វើនូវទិដ្ឋិឲ្យគប់គ្រាន់* *ធ្វើឲ្យបរិបូណ៌* *ធ្វើមិនឲ្យខ្វះខាត*

អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ ភវោតិ អយំ សត្ថា សព្ពញ្ញូតិ សយំ សមត្តំ ភវោតិ បរិ-បុណ្ណោ ភវោតិ អនោមំ ភវោតិ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ ភវោតិ អយំ ធម្មោ স্বាក្ខាតោ អយំ ភណ្ឌោ សុប្បដិបន្នោ អយំ ឧជ្ជុ ភទ្ទិកោ អយំ បដិបទា សុប្បញ្ញត្តា អយំ មគ្គោ និយ្យានិកោតិ សយំ សមត្តំ ភវោតិ បរិបុណ្ណោ ភវោតិ អនោមំ ភវោតិ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ ភវោតិ ជនេតិ សញ្ជនេតិ និព្ពត្តេតិ អភិនិព្ពត្តេតីតិ សយំ សមត្តានិ បភុព្ពមានោ ។

[៧៩] យថា ហិ ជានេយ្យ តថា វនេយ្យោតិ យថា ជានេយ្យ តថា វនេយ្យ ភវេយ្យ ភណ្ណេយ្យ ឧ-ទេយ្យ ហាបេយ្យ ។ សស្សតោ លោកោ ឥធមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ យថា ជានេយ្យ តថា វនេយ្យ ភវេយ្យ ភណ្ណេយ្យ ឧទេយ្យ ហាបេយ្យ ។ អស-ស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្ហណ្ណា ឥធមេវ សច្ចំ

ធ្វើឲ្យខ្ពស់ ឲ្យប្រសើរ ឲ្យវិសេស ឲ្យជាប្រធាន ឲ្យឧត្តម ឲ្យថ្លៃថ្លា ដោយខ្លួនឯង បុគ្គលរមែងធ្វើនូវទិដ្ឋិឲ្យគ្រប់គ្រាន់ ធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ ធ្វើមិនឲ្យខ្វះខាត ធ្វើឲ្យខ្ពស់ ឲ្យប្រសើរ ឲ្យវិសេស ឲ្យជាប្រធាន ឲ្យឧត្តម ឲ្យថ្លៃថ្លាដោយខ្លួនឯងថា សាស្តានេះ ជាសព្វញ្ញូ ធ្វើនូវទិដ្ឋិឲ្យគ្រប់គ្រាន់ ធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ ធ្វើមិនឲ្យខ្វះខាត ធ្វើឲ្យខ្ពស់ ធ្វើឲ្យប្រសើរ ឲ្យវិសេស ឲ្យជាប្រធាន ឲ្យឧត្តម ឲ្យថ្លៃថ្លា រមែងញ៉ាំងទិដ្ឋិឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម ឲ្យកើតឡើង ឲ្យកើតប្រាកដ ដោយខ្លួនឯងថា នេះជាធម៌ ដែលខ្លួនសម្តែងល្អហើយ នេះជាគណៈប្រតិបត្តិល្អហើយ នេះជាទិដ្ឋិដ៏ប្រសើរ នេះជាបដិបទាដែលបញ្ញត្តល្អហើយ នេះជាមគ្គ ជាឧបាយស្រោចស្រង់សត្វ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលធ្វើនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឲ្យគ្រប់គ្រាន់ ដោយខ្លួនឯង ។

[៧៩] ពាក្យថា បុគ្គលដឹងយ៉ាងណា តែងពោលយ៉ាងនោះ គឺបុគ្គលដឹងយ៉ាងណា តែងពោល សម្តែង បរិយាយ បំភ្ញឹ និយាយបញ្ចេញយ៉ាងនោះ ។ បុគ្គលដឹងយ៉ាងណាថា លោក ទៀងទាត់ ការឃើញនេះឯង ជាការពិត ការឃើញដទៃ ជាមោឃៈ ដូច្នេះ គប្បីពោល សម្តែង និយាយ បំភ្ញឹ និយាយបញ្ចេញយ៉ាងនោះ ។ បុគ្គលដឹងយ៉ាងណាថា លោកមិនទៀងទាត់ ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀត ក៏មិនមែន មិនមែនកើតទៀត ក៏មិនមែន ការឃើញនេះឯង ជាការពិត

មោឃមញ្ញន្តិ យថា ជានេយ្យ តថា វទេយ្យ កថេយ្យ ភណេយ្យ ទីបេយ្យ វោហរេយ្យាតិ យថា ហិ ជានេយ្យ តថា វទេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

សកញ្ហិ ទិដ្ឋឹ កថមច្ចយេយ្យ
ឆន្ទានុនីតោ រុចិយា និវិដ្ឋោ
សយំ សមត្តានិ បកុព្វមានោ
យថា ហិ ជានេយ្យ តថា វទេយ្យាតិ ។

[៨០] យោ អត្តនោ សីលវតានិ ជន្តុ
អនានុបុដ្ឋោ ច បរេស បាវា
អនរិយធម្មំ កុសលា តមាហុ
យោ អាតុមានំ សយមេវ បាវា ។

[៨១] យោ អត្តនោ សីលវតានិ ជន្តូតិ យោតិ យោ យាទិសោ យថាយុត្តោ យថាវិហិតោ យថាបការោ យំឋានប្បត្តោ យំធម្មសមន្នាគតោ ខត្តិយោ វា ព្រាហ្មណោ វា វេស្សោ វា សុទ្ទោ វា គហដ្ឋោ វា បព្វជិតោ វា ទេវោ វា មនុស្សោ វា ។ សីលវតានីតិ អត្ថិ សីលញ្ចេវ វត្តញ្ច អត្ថិ វត្តំ ន សីលំ ។

ការឃើញដទៃ ជាមោឃៈ ដូច្នេះ គប្បីពោល សម្តែង និយាយ បំភ្ញឹ និយាយបញ្ចេញ យ៉ាងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដឹង យ៉ាងណា ពោលយ៉ាងនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានបុណ្យត្រាស់ថា

បុគ្គលគប្បីកន្ទ្ធ១ នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ដោយប្រការដូចម្តេចបាន បុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាដឹកនាំ ឋិតនៅស៊ប់ ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត រមែងធ្វើនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឲ្យគ្រប់គ្រាន់ដោយខ្លួនឯង ដឹងយ៉ាងណា ក៏ពោលយ៉ាងនោះ ។

[៨០] *ជនណា ដែលគេមិនបានសាកសួរ នូវសីលនិងវត្តរបស់ខ្លួន ហើយពោលអួតប្រាប់ពួកបុគ្គលដទៃ ជនអ្នកឈ្វាសវៃទាំង-ឡាយ ពោលនូវជន ដែលពោលអួតខ្លួន ដោយខ្លួនឯងនោះ ថាជាអ្នកមិនមានអរិយធម៌ ។*

[៨១] *អធិប្បាយពាក្យថា ជនណា (ដែលគេមិនបានសាកសួរ) នូវសីលនិងវត្ត របស់ខ្លួន ត្រង់ពាក្យថា ណា គឺ ជនណា បែបណា ប្រកបដោយប្រការណា តាំងនៅដោយប្រការណា មានប្រការយ៉ាងណា ដល់នូវឋានៈបែបណា ប្រកបដោយធម៌ណា ទោះជាក្សត្រ ឬព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ ឬសូទ្រៈ គ្រហស្ថ ឬបព្វជិត ទេវតា ឬមនុស្ស ។ ពាក្យថា សីលនិងវត្ត គឺសីលផង វត្តផងក៏មាន វត្តមិនមែនសីលក៏មាន ។*

កតមំ សីលញ្ចេវ វត្តញ្ច ។ ឥធ ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរ-សម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមា-ទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ យោ តត្ត សំយមោ សំវរោ អវីតិក្កមោ ឥទំ សីលំ ។ យំ សមាធានំ តំ វត្តំ ។ សំវរដ្ឋេន សីលំ សមាធានដ្ឋេន វត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ សីលញ្ចេវ វត្តញ្ច ។

កតមំ វត្តំ ន សីលំ ។ អដ្ឋ ធុតង្គានិ អារញ្ញិកង្គំ បិណ្ឌាចាតិកង្គំ បំសុកូលិកង្គំ តេចីវរិកង្គំ សបទាន-ចារិកង្គំ ខលុបច្ឆាភត្តិកង្គំ ឧសង្ខ្លិកង្គំ យថាសន្ថតិ-កង្គំ ឥទំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។ វីរិយសមាធានម្ប៎ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។ កាមំ តចោ ច ន្ហារុ ច អដ្ឋិ ច អវសិស្សតុ សរីរេ ឧបសុស្សតុ មំសលោហិតំ យន្តំ បុរិសត្ថាមេន បុរិសពលេន បុរិសវីរិយេន បុរិស-បរក្កមេន បត្តព្ពំ ន តំ អប្ប៎ាបុណិតា្ន វីរិយស្ស សណ្ឋានំ ភវិស្សតីតិ ចិត្តំ បក្ខណ្ហាតិ បឋហាតិ ឯវ្ហ៎ាបម្ប៎ វីរិយសមាធានំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

សីលនិងវត្ត តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសីល សង្រ្ទមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរៈ ឃើញ ភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយ ដែលមានប្រមាណតិច សមាទានសិក្សាក្នុង សិក្ខាបទទាំងឡាយ ការសង្រ្ទម ការរារាំង ការមិនប្រព្រឹត្តកន្ទង ណា ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយនោះ នេះឈ្មោះថាសីល ។ ការកាន់យកដោយ ប្រពៃណា នោះ ឈ្មោះថាវត្ត ។ សីល ដោយអត្ថថា សង្រ្ទម វត្ត ដោយ អត្ថថា ការកាន់យកដោយប្រពៃ នេះ លោកហៅថា សីលផង វត្តផង ។

វត្តមិនមែនសីល តើដូចម្តេច ។ ធុតង្គវត្ត ៨ គឺអារញ្ញិកង្គៈ បិណ្ឌបាតិកង្គៈ បំសុកូលិកង្គៈ តេចីវរិកង្គៈ សបទានចារិកង្គៈ ខលុ-បច្ឆាភត្តិកង្គៈ នេសជ្ជិកង្គៈ យថាសន្ថតិកង្គៈ នេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ សូម្បីការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវីរិយៈ លោក ហៅថា វត្ត មិនមែនសីលដែរ ។ បុគ្គលផ្គងចិត្ត តម្កល់ចិត្តថា ស្បែកសរសៃនិងឆ្អឹង ចូរសល់នៅចុះ ឯសាច់និងឈាមក្នុងសរីរៈ ចង់រីង ស្ងួតទៅក៏ដោយចុះ ហេតុណាដែលអញគួរដល់ ដោយសេចក្តីសង្វាត នៃបុរស ដោយកម្លាំងនៃបុរស ដោយព្យាយាមនៃបុរស ដោយ សេចក្តីប្រឹងប្រែងនៃបុរស បើការមិនសម្រេចនូវហេតុនោះទេ នឹង មិនបញ្ឈប់នូវព្យាយាមឡើយ ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវីរិយៈ មានសភាពយ៉ាងនេះ ក៏លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។

ន តាវាហំ ឥមំ បល្លង្កំ ភិន្ទិស្សាមិ យាវ មេ ន អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចិស្សតីតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឯវរូបម្បិ វីរិយសមាទានំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។

នាសិស្សំ ន បិវិស្សាមិ វិហារតោ ន និក្ខមឹ

នបិ បស្សំ និបាតេស្សំ តណ្ហាសល្លេ អនូហតេតិ

ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឯវរូបម្បិ វីរិយសមាទានំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។ ន តាវាហំ ឥមម្ហា អាសនា វុដ្ឋហិស្សាមិ ចង្កមា ឱរោហិស្សាមិ វិហារា និក្ខមិស្សាមិ អឌ្ឍយោគា និក្ខមិស្សាមិ បាសាទា និក្ខមិស្សាមិ ហម្មិយា និក្ខមិស្សាមិ គុហាយ និក្ខមិស្សាមិ លេណា និក្ខមិស្សាមិ កុដិយា និក្ខមិស្សាមិ កូដាគារា និក្ខមិស្សាមិ អដ្ដា និក្ខមិស្សាមិ មាឡា និក្ខមិស្សាមិ ឧទ្ទណ្ឌា និក្ខមិស្សាមិ ឧបដ្ឋានសាលាយ និក្ខមិស្សាមិ មណ្ឌបា និក្ខមិស្សាមិ រុក្ខមូលា និក្ខមិស្សាមិ យាវ

បុគ្គលផ្ទួផ្ទង់ចិត្ត តម្កល់ចិត្តថា ចិត្តអាត្មាអញនឹងមិនទាន់រួចចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ដរាបណា អាត្មាអញ នឹងមិនដោះភ្នែននេះចេញ ដរាបនោះ ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវីរិយៈ មានសភាពយ៉ាងនេះ ក៏លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ បុគ្គលផ្ទង់ចិត្ត តម្កល់ចិត្តថា

កាលបើសរគឺតណ្ហា ដែលអាត្មាដកមិនទាន់បានទេ អាត្មានឹងមិនបរិភោគ នឹងមិនផឹក នឹងមិនចេញ អំពីលំនៅ នឹងមិនទម្រេតកាយទេ

ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវីរិយៈ មានសភាពយ៉ាងនេះ ក៏លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ បុគ្គលផ្ទង់ចិត្ត តម្កល់ចិត្តថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ មិនទាន់រួចចាក អាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ដរាបណា ដរាបនោះ អាត្មាអញនឹងមិនក្រោកអំពីអាសនៈ មិនចុះអំពីទីចង្ក្រម មិនចេញអំពីវិហារ មិនចេញអំពីអឌ្ឍយោគៈ មិនចេញអំពីប្រាសាទ មិនចេញអំពីផ្ទះមានដំបូល មិនចេញអំពីគុហា មិនចេញអំពីលេណដ្ឋាន មិនចេញអំពីកុដិ មិនចេញអំពីផ្ទះមានកំពូល មិនចេញអំពីជំរំ មិនចេញអំពីរោង មិនចេញអំពីលំនៅដ៏ប្ដែក មិនចេញអំពីឧបដ្ឋានសាលា មិនចេញអំពីមណ្ឌប មិនចេញអំពីគល់ឈើនេះទេ

មេ ន អនុចាបាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចិស្សតីតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហាតិ ឯវរូបម្បិ វីរិយសមាធានំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។ ឥមស្មិញ្ចេវ បុព្វណ្ហសមយំ អរិយធម្មំ អាហរិស្សាមិ សមាហរិស្សាមិ អជ្ឈោគាហិស្សាមិ ផុសយិស្សាមិ សច្ឆិករិស្សាមីតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហាតិ ឯវរូបម្បិ វីរិយសមាធានំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។ ឥមស្មិញ្ចេវ មជ្ឈន្តិកសមយំ សាយណ្ហសមយំ បុរេភត្តំ បច្ឆាភត្តំ បុរិមយាមំ មជ្ឈិមយាមំ បច្ឆិមយាមំ កាឡេ ជុណ្ហេ វស្សេ ហេមន្តេ គិម្ហេ បុរិមេ វយោខន្ធេ មជ្ឈិមេ វយោខន្ធេ បច្ឆិមេ វយោខន្ធេ អរិយធម្មំ អាហរិស្សាមិ សមាហរិស្សាមិ អជ្ឈោគាហិស្សាមិ ផុសយិស្សាមិ សច្ឆិករិស្សាមីតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហាតិ ឯវរូបម្បិ វីរិយសមាធានំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។ ជន្តូតិ សត្តោ នរោ មាណវោ បោសោ បុគ្គលោ ជីវោ ជាតុ ជន្តុ ឥន្ទគូ មនុជោតិ យោ អត្តនោ សីលវតានិ ជន្តុ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវីរិយៈ មានសភាពយ៉ាងនេះ ក៏លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ បុគ្គលផ្គងចិត្ត តម្កល់ចិត្តថា អាត្មាអញនឹងនាំមក ប្រមូលមក សម្រេច ពាល់ត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអរិយធម៌ ក្នុងបុព្វណ្ហសម័យនេះឯង ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវីរិយៈ មានសភាពយ៉ាងនេះ ក៏លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ បុគ្គលផ្គងចិត្ត តម្កល់ចិត្តថា អាត្មាអញនឹងនាំមក ប្រមូលមក សម្រេច ពាល់ត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអរិយធម៌ ក្នុងសម័យថ្ងៃត្រង់នេះឯង ក្នុងសម័យថ្ងៃរសៀល ក្នុងវេលាមុនកត្ត ក្នុងវេលាក្រោយកត្ត ក្នុងយាមជាខាងដើម ក្នុងយាមជាកណ្តាល ក្នុងយាមជាទីបំផុត ក្នុងកាលខាងរនោច ក្នុងកាលខាងខ្នើត ក្នុងវស្សានរដូវ ក្នុងហេមន្តរដូវ ក្នុងគិម្ហរដូវ ក្នុងចំណែកនៃវ័យជាខាងដើម ក្នុងចំណែកនៃវ័យជាកណ្តាល ក្នុងចំណែកនៃវ័យជាទីបំផុត ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវីរិយៈ មានសភាពយ៉ាងនេះ ក៏លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ ពាក្យថា ជន គឺសត្វនរៈ មាណព បុរស បុគ្គល សត្វមានជីវិត សត្វមានជាតិ សត្វមានជរា សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនណា (ដែលគេមិនបានសាកសួរ) នូវសីលនិងវត្ត របស់ខ្លួន ។

[៨២] អនានុបុដ្ឋោ ច បរេស ចារាតិ បរេសន្តិ បរេសំ ខត្តិយានំ ព្រាហ្មណានំ វេស្សានំ សុទ្ទានំ គហដ្ឋានំ បព្វជិតានំ ទេវានំ មនុស្សានំ ។ អនានុបុដ្ឋោតិ អបុដ្ឋោ អបុច្ឆិតោ អយាចិតោ អនជ្ឈេសិតោ អប្បសាទិតោ ។ ចារាតិ អត្តនោ សីលំ វា វតំ វា សីលវតំ វា ចាវេតិ ។ អហមស្មិ សីលសម្បន្នោតិ វា វតសម្បន្នោតិ វា សីលវតសម្បន្នោតិ វា ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិកេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភាណេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា ឧច្ចាកុលា បព្វជិតោតិ វា មហាកុលា បព្វជិតោតិ វា មហាភោគកុលា បព្វជិតោតិ វា ឧឡារភោគកុលា បព្វជិតោតិ វា ញាតោ យសស្សី គហដ្ឋានំ បព្វជិតានន្តិ វា លាភិម្ហិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ វា

[៨២] *អធិប្បាយពាក្យថា ជនណា ដែលគេមិនបានសាកសួរ ហើយពោលអួត ប្រាប់បុគ្គលដទៃ ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលដទៃ បានដល់ជនដទៃ គឺ ក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្ស: សុទ្ទ: គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា មនុស្សទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា ដែលគេមិនបានសាកសួរ គឺ ដែលគេមិនបានដណ្តឹង មិនបានសួរ មិនបានអារាធនា មិនបានអញ្ជើញ មិនបានឲ្យជ្រះថ្លា ។ ពាក្យថា ពោលអួត គឺផ្តើមនិយាយនូវសីល ឬវត្ត ឬក៏សីលនិងវត្ត របស់ខ្លួន ។ បុគ្គលផ្តើមនិយាយ សម្តែង ពោល បំភ្ញ ើ បញ្ចេញថា អាត្មាជាអ្នកបរិបូណ៌ ដោយសីលក្តី ថា បរិបូណ៌ដោយវត្តក្តី ថា បរិបូណ៌ដោយសីលនិងវត្តក្តី ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួន ជាកូនអ្នកមានត្រកូលក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្តី ដោយទ្រព្យក្តី ដោយការរៀនសូត្រក្តី ដោយការងារក្តី ដោយសិល្ប:ក្តី ដោយថ្នាក់នៃវិជ្ជាក្តី ដោយសុត:ក្តី ដោយការវាងវៃក្តី ដោយវត្ថុណាមួយក្តី ថាជាអ្នក (ចេញ) អំពីត្រកូលខ្ពស់ ហើយបួសក្តី ថា (ចេញ) អំពីត្រកូលដ៏ប្រសើរ ហើយបួសក្តី ថា (ចេញ) អំពីត្រកូលមានទ្រព្យច្រើនហើយបួសក្តី ថា (ចេញ) អំពីត្រកូលមានទ្រព្យលើសលុបហើយបួសក្តី ថាជាអ្នកមានយស ល្ប-ីល្បាញជាងគ្រហស្ថនិងបព្វជិតទាំងឡាយក្តី ថាអាត្មាអញជាអ្នកមានលាភ ចំពោះចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារក្តី*

សុត្តន្តិកោតិ វា វិនយធរោតិ វា ធម្មកថិកោតិ វា អារញ្ញិកោតិ វា បិណ្ឌាចារិកោតិ វា បំសុកូលិ-
កោតិ វា តេចីវរិកោតិ វា សបទានចារិកោតិ វា ខលុបច្ឆាភត្តិកោតិ វា ឯសង្ខិកោតិ វា យថាសន្ត-
តិកោតិ វា បឋមស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា ទុតិយ-
ស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា តតិយស្ស ឈានស្ស
លាភីតិ វា ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា អាកា-
សានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា វិញ្ញាណញ្ចា-
យតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា អាកិញ្ចញ្ញាយតន-
សមាបត្តិយា លាភីតិ វា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន-
សមាបត្តិយា លាភីតិ វា ចាវនតិ ឋានេតិ ភណតិ
ឌីបយតិ ហេហារតីតិ អនានុបុជ្ជោ ច ហោ ចាវ ។

[៨៣] អនរិយធម្មំ កុសលា ឋមាហូតិ កុសលាតិ
យេ តេ ខន្ធកុសលា ធាតុកុសលា អាយតនកុសលា
បដិច្ចសមុប្បាទកុសលា សតិប្ឋានកុសលា សម្ម-
ប្បធានកុសលា ឥទ្ធិបាទកុសលា ឥន្ទ្រិយកុសលា
ពលកុសលា ពោជ្ឈង្គកុសលា មគ្គកុសលា ផល-
កុសលា និព្ពានកុសលា តេ កុសលា ឋវមាហំសុ

ថាជាអ្នកចេះព្រះសូត្រក្តី ថាជាអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យក្តី ថាជាធម្មកថិកក្តី ថាជាអ្នកកាន់អារញ្ញិកធុតង្គក្តី កាន់បិណ្ឌបាតិកធុតង្គក្តី កាន់បំសុកូលិក-ធុតង្គក្តី កាន់តេចីវរិកធុតង្គក្តី កាន់សបទានចារិកធុតង្គក្តី កាន់ខលុបច្ឆ-ភត្តិកធុតង្គក្តី កាន់នេសជ្ជិកធុតង្គក្តី កាន់សន្ថតិកធុតង្គក្តី ថាជាអ្នកបាន បឋមជ្ឈានក្តី បានទុតិយជ្ឈានក្តី បានតតិយជ្ឈានក្តី បានចតុត្ថជ្ឈានក្តី បានអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិក្តី បានវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិក្តី បានអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី បាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមា-បត្តិក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនណាដែលគេមិនទាន់សាកសួរ ហើយពោលអួតប្រាប់បុគ្គលដទៃ ។

[៨៣] អធិប្បាយពាក្យថា ជនអ្នកឈ្វាសវៃទាំងឡាយ ពោលនូវជន នោះថា ជាអ្នកមិនមានអរិយធម៌ ត្រង់ពាក្យថា ជនអ្នកឈ្វាសវៃ គឺជន ទាំងឡាយណា ជាអ្នកឈ្វាសវៃក្នុងខន្ធ ឈ្វាសវៃក្នុងធាតុ ឈ្វាសវៃក្នុង អាយតនៈ ឈ្វាសវៃក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ ឈ្វាសវៃក្នុងសតិប្បដ្ឋាន ឈ្វាស វៃក្នុងសម្មប្បធាន ឈ្វាសវៃក្នុងឥទ្ធិបាទ ឈ្វាសវៃក្នុងឥន្ទ្រិយ ឈ្វាស វៃក្នុងពលៈ ឈ្វាសវៃក្នុងពោជ្ឈង្គ ឈ្វាសវៃក្នុងមគ្គ ឈ្វាសវៃក្នុងផល ឈ្វាសវៃក្នុងព្រះនិព្វាន ពួកអ្នកឈ្វាសវៃនោះ បានពោលយ៉ាងនេះថា

អនរិយានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ អរិយានំ ពាលានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ បណ្ឌិតានំ អសប្បុរិសានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ សប្បុរិសានន្តិ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ វោហរន្តីតិ អនរិយធម្មំ កុសលា តមាហុ ។

[៨៤] យោ អាតុមានំ សយមេវ បាវាតិ អាតុមានុន្តិ អត្តា ។ សយមេវ បាវាតិ សយមេវ អត្តានំ បាវទតិ អហមស្មិ សីលសម្បន្នោតិ វា វត្តសម្បន្នោតិ វា សីលវត្តសម្បន្នោតិ វា ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិកេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភាណេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា ឧច្ចាកុលា បព្វជិតោតិ វា មហាកុលា បព្វជិតោតិ វា មហាភោគកុលា បព្វជិតោតិ វា ឧឡារភោគកុលា បព្វជិតោតិ វា ញាតោ យសស្សី គហដ្ឋានំ បព្វជិតានន្តិ វា លាភិម្ហិ

នុ៎ះជាធម៌របស់ពួកជនមិនមែនជាអរិយៈ នុ៎ះមិនមែនជាធម៌របស់ពួកអរិយៈ នុ៎ះជាធម៌របស់ពួកពាល នុ៎ះមិនមែនធម៌របស់ពួកបណ្ឌិត នុ៎ះជាធម៌របស់ពួកអសប្បុរស នុ៎ះមិនមែនជាធម៌របស់ពួកសប្បុរស ពួកជនអ្នកឈ្វាសវៃ បានពោលយ៉ាងនេះហើយ សម្តែងយ៉ាងនេះ និយាយយ៉ាងនេះ បំភ្ញីយ៉ាងនេះ បញ្ជេញយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនអ្នកឈ្វាសវៃទាំងឡាយ បានពោលនូវជននោះថា ជាអ្នកមិនមានអរិយធម៌ ។

[៨៤] ពាក្យថា ជនណា ពោលអួតខ្លួនដោយខ្លួនឯង អធិប្បាយថា អត្តា លោកពោលថា ខ្លួន ។ ពាក្យថា ពោលអួតដោយខ្លួនឯង គឺបុគ្គលពោលអួតខ្លួនដោយខ្លួនឯង គឺថា ពោលអួត សម្តែង និយាយ បំភ្ញីបញ្ជេញថា អាត្មាអញជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីលក្តី ថាបរិបូណ៌ដោយវត្តក្តី ថាបរិបូណ៌ដោយសីលនិងវត្តក្តី ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកូនអ្នកមានត្រកូលក្តី ដោយភាពនៃខ្លួន មានសម្បុរល្អក្តី ដោយទ្រព្យក្តី ដោយការរៀនសូត្រក្តី ដោយការងារក្តី ដោយសិល្ប:ក្តី ដោយថ្នាក់នៃវិជ្ជាក្តី ដោយសុត:ក្តី ដោយការរាងវៃក្តី ដោយវត្ថុណាមួយក្តី ថាជាអ្នក (ចេញ) អំពីត្រកូលខ្ពស់ហើយបួសក្តី ថា (ចេញ) អំពីត្រកូលដ៏ប្រសើរហើយបួសក្តី ថា (ចេញ) អំពីត្រកូលមានទ្រព្យច្រើនហើយបួសក្តី ថា (ចេញ) អំពីត្រកូលមានទ្រព្យលើសលុបហើយបួសក្តី ថាជាអ្នកមានយសល្បីល្បាញជាងគ្រហស្ថនិងបព្វជិតទាំងឡាយក្តី

ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ-
ានន្តិ វា សុត្តន្តិកោតិ វា វិនយធរោតិ វា ធម្ម-
កថិកោតិ វា អារញ្ញិកោតិ វា បិណ្ឌបាតិកោតិ វា
បំសុកូលិកោតិ វា តេចីវរិកោតិ វា សបទានចារិ-
កោតិ វា ខលុបច្ឆាភត្តិកោតិ វា នេសជ្ជិកោតិ វា
យថាសន្ថតិកោតិ វា បឋមស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា
ទុតិយស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា តតិយស្ស ឈានស្ស
លាភីតិ វា ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា អាកាសា-
នញ្ចាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា វិញ្ញាណញ្ចា-
យតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា អាកិញ្ចញ្ញាយតន-
សមាបត្តិយា លាភីតិ វា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន-
សមាបត្តិយា លាភីតិ វា ចាវនតិ ឋានេ ឋិតិ
ជីរយតិ ហាយតីតិ យោ អាតុមានំ សយមេវ ចា-
វ ។ តេនាហ ភគវា

យោ អត្តនោ សីលវតានិ ជន្តុ
អនានុបុជ្ជោ ច ឧបេស ចាវ
អនរិយធម្មំ ឋុសលា ឧមាហុ
យោ អាតុមានំ សយមេវ ចាវតិ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ថាអាត្មាជាអ្នកមានលាភ ចំពោះចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារក្តី ថាជាអ្នកចេះព្រះសូត្រក្តី ថាជាអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យក្តី ថាជាធម្មកថិកក្តី ថាជាអ្នកកាន់អារញ្ញិកធុតង្គក្តី កាន់បិណ្ឌបាតិកធុតង្គក្តី កាន់បំសុកូលិកធុតង្គក្តី កាន់តេចីវរិកធុតង្គក្តី កាន់សបទានចារិកធុតង្គក្តី កាន់ខលុបច្ឆាភត្តិកធុតង្គក្តី កាន់នេសជ្ជិកធុតង្គក្តី កាន់យថាសន្ថតិកធុតង្គក្តី ថាជាអ្នកបានបឋមជ្ឈានក្តី បានទុតិយជ្ឈានក្តី បានតតិយជ្ឈានក្តី បានចតុត្ថជ្ឈានក្តី បានអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិក្តី បានវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិក្តី បានអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី បាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនណា ពោលអួតខ្លួន ដោយខ្លួនឯង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ជនណា ដែលគេមិនបានសាកសួរ នូវសីលនិងវត្តរបស់ខ្លួន
ហើយពោលអួតប្រាប់ពួកបុគ្គលដទៃ ជនអ្នកឈ្វាសវៃទាំងឡាយ
ពោលនូវជន ដែលពោលអួតខ្លួន ដោយខ្លួនឯងនោះ
ថាជាអ្នកមិនមានអរិយធម៌ ។

[៨៥] សន្តោ ច ភិក្ខុ អភិនិព្វុតត្តោ
ឥតិ[១] ហន្តិ សីលេសុ អកត្ថមានោ
តមរិយធម្មំ កុសលា វទន្តិ
យស្សុស្សទា នត្ថិ កុហិញ្ចិ លោកេ ។

[៨៦] សន្តោ ច ភិក្ខុ អភិនិព្វុតត្តោតិ សន្តោតិ រាគស្ស សន្តត្តា សន្តោ ទោសស្ស សន្តត្តា សន្តោ មោហស្ស សន្តត្តា សន្តោ កោធស្ស ឧបនាហស្ស មក្ខស្ស បឡាសស្ស ឥស្សាយ មច្ឆរិយស្ស មាយាយ សាឋេយ្យស្ស ថម្ភស្ស សារម្ភស្ស មានស្ស អតិមានស្ស មទស្ស បមាទស្ស សព្វកិលេសានំ សព្វទុច្ចរិតានំ សព្វទរថានំ សព្វបរិឡាហានំ សព្វសន្តាបានំ សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ សន្តត្តា សមិតត្តា វូបសមិតត្តា វិជ្ឈាតត្តា និព្វុតត្តា វិគតត្តា បដិប្បស្សទ្ធត្តា សន្តោ វូបសន្តោ និព្វុតោ បដិប្បស្សទ្ធោតិ សន្តោ ។

១ ម. ឥទហន្តិ ។

[៨៥] ភិក្ខុណា ជាអ្នកសូប់រម្ងាប់ផង អ្នកមានចិត្តរលត់ផង អ្នកមិនអួតអាង ចំពោះសីលទាំងឡាយថា អាត្មាអញដូច្នេះផង កិលេស ដ៏ក្រាស់ណាមួយ ក្នុងលោក នៃភិក្ខុណា មិនមានផង ជនអ្នកឈ្វាសវៃទាំងឡាយ រមែងពោល នូវភិក្ខុនោះថា ជាអ្នកមានអរិយធម៌ ។

[៨៦] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុណាជាអ្នកសូប់រម្ងាប់ផង អ្នកមានចិត្តរលត់ផង ត្រង់ពាក្យថា អ្នកសូប់រម្ងាប់ គឺអ្នកសូប់រម្ងាប់ ព្រោះជាអ្នកសូប់រម្ងាប់រាគៈ អ្នកសូប់រម្ងាប់ ព្រោះជាអ្នកសូប់រម្ងាប់ទោសៈ អ្នកសូប់រម្ងាប់ ព្រោះជាអ្នកសូប់រម្ងាប់មោហៈ អ្នកសូប់រម្ងាប់ ចូលទៅជិតសូប់ រំលត់ រលាស់ចេញ ព្រោះជាអ្នកសូប់រម្ងាប់ ចូលទៅជិតសូប់ ដុត រំលត់ ប្រាសចេញ រលាស់ចេញ នូវកោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាឋេយ្យៈ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង ការតាក់តែងនូវអកុសលទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកសូប់រម្ងាប់ ។

ភិក្ខូតិ សត្តន្នំ ឆម្មានំ ភិន្នត្តា ភិក្ខុ ។ សក្កាយទិដ្ឋិ ភិន្នា ហោតិ វិចិកិច្ឆា ភិន្នា ហោតិ សីលព្ពតបរាមាសោ ភិន្នោ ហោតិ រាគោ ភិន្នោ ហោតិ ទោសោ ភិន្នោ ហោតិ មោហោ ភិន្នោ ហោតិ មានោ ភិន្នោ ហោតិ ។ ភិន្នស្ស ហោន្តិ ចាបការ អកុសលា ធម្ម សង្ខ្លិ-លេសិការ ចោរោព្ភវិការ សឆរ ឧក្ខេវិចារការ អាយតឹ ជាតិជរាមរណីយា ។

បជ្ជេន ការេន អត្តនា [សកិយាតិ ភគវា]
បរិនិព្ពានគតោ វិតិណ្ណាការ្ជ្ជោ
រិការ្ជ ការ្ជ រិប្ប្ហាយ
រុសិតវា ទីណាបុនព្ភវោតិ[1]

សន្ធោ ច ភិក្ខូ ។ អភិនិព្ពុតត្តោតិ រាគស្ស និព្ពាបិ-តត្តា ទោសស្ស និព្ពាបិតត្តា មោហស្ស និព្ពាបិតត្តា អភិនិព្ពុតត្តោ ការ្ជ្ជ ឧបនាហស្ស មក្ខស្ស ផ្ទ្ធាសស្ស ឥស្ស្ជ មច្ឆ្ជ្ជ មាយ សា-ឋេយ្ យ ថម្ភ សារ្ជ្ជ មាន អតិមាន ម ឧ ប ។ សព្ពកិ្លសានំ សព្ពទុច្ចរិតានំ

1 ម. ទីណាបោនោ ព្ភវោ ។

ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺឈ្មោះថា ភិក្ខុ ព្រោះទម្លាយចោល នូវធម៌ទាំង ៧ ។ គឺជាអ្នកទម្លាយសក្កាយទិដ្ឋិ ទម្លាយវិចិកិច្ឆា ទម្លាយសីលព្វតបរាមាសៈ ទម្លាយរាគៈ ទម្លាយទោសៈ ទម្លាយមោហៈ ទម្លាយមានៈ ។ ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភពថ្មី ប្រកបដោយការក្រវល់ក្រវាយ មានផលជាទុក្ខ មានជាតិ ជរា មរណៈ ក្នុងខាងមុខ ភិក្ខុនោះ ទម្លាយបង់ហើយ ។

(ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងថា ម្នាលសកិយៈ បុគ្គលណា) ដល់នូវការរលត់ ធ្វេងសេចក្តីសង្ស័យ ដោយផ្លូវដែលខ្ជួនធ្វើហើយ លះបង់នូវរាគវតណ្ហានិងភវតណ្ហា មានព្រហ្មចរិយធម៌ ប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ មានភពថ្មីអស់ហើយ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ភិក្ខុ

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុណា ជាអ្នកសូប់រម្ងាប់ផង ។ ពាក្យថា អ្នកមានចិត្តរលត់ គឺ អ្នកមានចិត្តរលត់ ព្រោះជាអ្នករំលត់ នូវរាគៈ ព្រោះជាអ្នករំលត់ទោសៈ ព្រោះជាអ្នករំលត់មោហៈ អ្នកមានចិត្តរលត់ ព្រោះជាអ្នករំលត់ នូវកោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាឋេយ្យៈ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង

សព្វទរថានំ សព្វបរិឡាហានំ សព្វសន្តាបានំ សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ និព្វាបិតត្តា អភិនិព្វុតត្តោតិ សន្តោ ច ភិក្ខុ អភិនិព្វុតត្តោ ។

[៨៧] ឥតិហន្តិ សីលេសុ អកត្ថមានោតិ ឥតិហន្តិ បទសន្ធិ បទសំសគ្គោ បទបារិបូរិ អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វតាមេតំ ឥតិហន្តិ ។ សីលេសុ អកត្ថមានោតិ ឥធេកច្ចោ កត្ថី ហោតិ វិកត្ថី ។ សោ កត្ថតិ វិកត្ថតិ អហមស្មិ សីលសម្បន្នោតិ វា វត្តសម្បន្នោតិ វា សីលវត្តសម្បន្នោតិ វា ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិកេន វា វណ្ណពោក្ខរតាយ វា ។ បេ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា កត្ថតិ វិកត្ថតិ ។ ឯវំ ន កត្ថតិ ន វិកត្ថតិ កត្ថនា អារតោ វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ ឥតិហន្តិ សីលេសុ អកត្ថមានោ ។

សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង ការតាក់តែងអកុសលទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុណា ជាអ្នកសូប់រម្ងាប់ផង អ្នកមានចិត្តរលត់ផង ។

[៨៧] *អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកមិនអួតអាង ចំពោះសីលទាំង-ឡាយថា អាត្មាអញដូច្នេះ ត្រង់ពាក្យថា ដូច្នេះ គឺជាពាក្យតបទ ជាប់ជាមួយដោយបទ ជាពាក្យបំពេញបទ រួបរួមអក្ខរៈ ជាពាក្យសម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នេះ នេះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា មិនអួតអាង ចំពោះសីលទាំងឡាយ គឺបុគ្គលខ្ះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកពោលអួតអាង ។ បុគ្គលនោះ រមែងពោលអួតអាងថា អាត្មាអញ បរិបូណ៌ដោយសីលក្តី បរិបូណ៌ដោយវត្តក្តី បរិបូណ៌ដោយសីលនិងវត្តក្តី ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកូនអ្នកមានត្រកូលក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាអ្នកមានសម្បុរល្អល្អះក្តី ។ បេ ។ ពោលអួតអាងថា អាត្មាអញជាអ្នកបាន នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ។ បុគ្គលរមែងមិនពោល មិនអួតអាងយ៉ាងនេះ គឺជាអ្នកវៀរ ជៀសវាង គេចចេញ រលាស់ចេញ ដោះចេញ ប្រាសចេញឆ្ងាយ ចាកការពោលអួត នៅដោយចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសល់រាល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនអួតអាង ចំពោះសីលទាំងឡាយថា អាត្មាអញ ដូច្នេះ ។*

[៨៨] តមរិយធម្មំ កុសលា វទន្តីតិ កុសលាតិ យេ តេ ខន្ធកុសលា ធាតុកុសលា អាយតនកុសលា បដិច្ចសមុប្បាទកុសលា សតិប្បដ្ឋានកុសលា សម្មប្បធានកុសលា ឥទ្ធិបាទកុសលា ឥន្ទ្រិយកុសលា ពលកុសលា ពោជ្ឈង្គកុសលា មគ្គកុសលា ផលកុសលា និព្ពានកុសលា តេ កុសលា ឯវំ វទន្តិ អរិយានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ អនរិយានំ បណ្ឌិតានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ ពាលានំ សប្បុរិសានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ អសប្បុរិសានន្តិ ឯវំ វទន្តិ ឯវំ ភាសន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ ហរាមន្តីតិ តមរិយធម្មំ កុសលា វទន្តិ ។

[៨៩] យស្ស្ស្ជា ជត្តិ ភុហិញ្ចិ លោកេតិ យស្ជាតិ អរហតោ ទីណាសវស្ជ ។ ឧស្ជាតិ សត្តុស្ជ ភាតុស្ជ ភោសុស្ជ ភោហុស្ជ

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

[៨៨] អធិប្បាយពាក្យថា ជនអ្នកឈ្វាសវៃ រមែងពោលនូវបុគ្គលនោះថាជាអ្នកមានអរិយធម៌ ត្រង់ពាក្យថា ជនអ្នកឈ្វាសវៃ គឺជនទាំង-ឡាយណា ជាអ្នកឈ្វាសវៃក្នុងខន្ធ ឈ្វាសវៃក្នុងធាតុ ឈ្វាសវៃក្នុងអាយតនៈ ឈ្វាសវៃ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ ឈ្វាសវៃក្នុងសតិប្បដ្ឋាន ឈ្វាសវៃក្នុងសម្មប្បធាន ឈ្វាសវៃក្នុងឥទ្ធិបាទ ឈ្វាសវៃក្នុងឥន្ទ្រិយ ឈ្វាសវៃក្នុងពលៈ ឈ្វាសវៃក្នុងពោជ្ឈង្គ ឈ្វាសវៃក្នុងមគ្គ ឈ្វាសវៃក្នុងផល ឈ្វាសវៃក្នុងព្រះនិព្វាន ជនអ្នកឈ្វាសវៃនោះ រមែងពោលយ៉ាងនេះថា នុ៎ះជាធម៌ របស់ពួកអរិយៈ នុ៎ះមិនមែនជាធម៌ របស់ពួកអ្នកមិនមែនអរិយៈ នុ៎ះជាធម៌របស់ពួកបណ្ឌិត នុ៎ះមិនមែនជាធម៌ របស់ពួកពាល នុ៎ះជាធម៌របស់ពួកសប្បុរស នុ៎ះមិនមែនជាធម៌របស់ពួកអសប្បុរស ពួកអ្នកឈ្វាសវៃ រមែងពោលយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ និយាយយ៉ាងនេះ បំភ្ញីយ៉ាងនេះ បញ្ជេញយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនអ្នកឈ្វាសវៃទាំងឡាយ រមែងពោល នូវបុគ្គលនោះ ថាជាអ្នកមានអរិយធម៌ ។

[៨៩] អធិប្បាយពាក្យថា កិលេសដ៏ក្រាស់ណាមួយ ក្នុងលោកនៃកិក្ខុណា មិនមាន ត្រង់ពាក្យថា នៃកិក្ខុណា គឺនៃព្រះអរហន្ត-ខីណាស្រព ។ ពាក្យថា កិលេសដ៏ក្រាស់ បានដល់ កិលេសដ៏ក្រាស់ ៧ គឺ កិលេសដ៏ក្រាស់គឺរាគៈ កិលេសដ៏ក្រាស់គឺទោសៈ

មានុស្សតោ ទិដ្ឋុស្សតោ កិលេសុស្សតោ កម្មុស្សតោ ។ តស្សិមេ ឧស្សទា នត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា ។ កុហិញ្ចីតិ កុហិញ្ចិ កិម្ហិចិ កត្ថចិ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា ។ លោកេតិ អបាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតនលោកេតិ យស្សុស្សទា នត្ថិ កុហិញ្ចិ លោកេ ។ តេនាហ ភគវា

សន្តោ ច ភិក្ខុ អភិនិព្វុតត្តោ
ឥតិហន្តិ សីលេសុ អកត្ថមានោ
តមរិយធម្មំ កុសលា វទន្តិ
យស្សុស្សទា នត្ថិ កុហិញ្ចិ លោកេតិ ។

[៩០] បកប្បិតា សង្ខតា យស្ស ធម្មា
បុរក្ខតា សន្តិ អវីវទាតា
យទត្តនី បស្សតិ អានិសំសំ
តន្និស្សិតោ កុប្បបដិច្ចសន្តឹ ។

កិលេសដ៏ក្រាស់គឺមោហៈ កិលេសដ៏ក្រាស់គឺមានៈ កិលេសដ៏ក្រាស់គឺទិដ្ឋិ កិលេសដ៏ក្រាស់គឺកិលេស កិលេសដ៏ក្រាស់គឺកម្ម ។ កិលេសដ៏ក្រាស់ទាំងនេះ នៃព្រះខីណាស្រពនោះ មិនមាន ឥតមាន គ្មានសោះ មិនកើតមាន គឺលោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ សូប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនឲ្យកើតទៀត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ។ ពាក្យថា ណាមួយ គឺណាមួយ នីមួយ ណានីមួយ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅក្តី ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្ស-លោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសដ៏ក្រាស់ណាមួយ ក្នុងលោក នៃភិក្ខុណាមិនមាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ សម្តែងថា

ភិក្ខុណាជាអ្នកសូប់រម្ងាប់ផង អ្នកមានចិត្តរលត់ផង អ្នកមិនអួតអាង ចំពោះសីលទាំងឡាយថា អាត្មាអញ ដូច្នេះផង កិលេសដ៏ក្រាស់ណាមួយក្នុងលោក នៃភិក្ខុណាមិនមានផង ជនអ្នកឈ្លាសវៃទាំងឡាយ រមែងពោលនូវបុគ្គលនោះ ថាជាអ្នកមានអរិយធម៌ ។

[៩០] *ធម៌ទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលណាសម្រេចហើយ តាក់តែងហើយ ធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខហើយ ជាធម៌មិនផ្ទួរផង់ បុគ្គលនោះឃើញនូវអានិសង្សណាក្នុងខ្លួន រមែងអាស្រ័យនូវអានិសង្សនោះ នឹងសេចក្តីសូប់ដែលអាស្រ័យនូវការកម្រើក។*

[៩១] បកប្ជិតា សង្ខ្ជតា យស្ជ ធម្ជាតិ បក-ប្ជជាតិ ទ្ជ បកប្ជជា តណ្ជាបកប្ជជា ច ជិដ្ជិប-កប្ជជា ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ជាបកប្ជជា ។ បេ ។ អយំ ជិដ្ជិបកប្ជជា ។ សង្ខ្ជតាតិ សង្ខ្ជតា វិសង្ខ្ជតា អភិសង្ខ្ជតា សណ្ជាបិតាតិបិ សង្ខ្ជតា ។ អថវា អនិច្ជា សង្ខ្ជតា បជិចុ្ចសមុប្ជន្ជា ១យធម្ជា ១យធម្ជា វិភាគ-ធម្ជា ជិវោធធម្ជាតិបិ សង្ខ្ជតា ។ យស្ជាតិ ជិដ្ជិកតិ-កស្ជ ។ ធម្ជា រុចូ្ជ ជ្ជាសជ្ជ ជិដ្ជិកតាជ៏តិ បកប្ជិតា សង្ខ្ជតា យស្ជ ធម្ជា ។

[៩២] បុរេ្ជតា សន្ជ អ៏ារ៏ជ៏ាតាតិ បុរេ្ជ៏ារ៏ាតិ ទ្ជ បុរេ្ជ៏ារ៏ា តណ្ជាបុរេ្ជ៏ារ៏ោ ច ជិដ្ជិបុរេ្ជ៏ារ៏ោ ច ។ បេ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

[៩១] អធិប្បាយពាក្យថា ធម៌ទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលណា សម្រេចហើយ តាក់តែងហើយ ត្រង់ពាក្យថា សម្រេច បានដល់កិរិយាសម្រេច ២ ប្រការ គឺ កិរិយាសម្រេចគឺតណ្ហា ១ កិរិយាសម្រេចគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះហៅថា កិរិយាសម្រេចគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះហៅថា កិរិយាសម្រេចគឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា តាក់តែងហើយ គឺធ្វើព្រមហើយ ចាត់ចែងហើយ តាក់តែងប្រាកដហើយ តាំងទុកព្រមហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តាក់តែងហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ទាំងឡាយមានសភាពមិនទៀង ដែលបច្ច័យតាក់តែងហើយ អាស្រ័យគ្នាទើបកើតឡើង មានការអស់ទៅជាធម្មតា មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការព្រាត់ប្រាសជាធម្មតា មានការរលត់ជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តាក់តែងហើយ ។ ពាក្យថា ដែលបុគ្គលណា គឺបុគ្គលដែលលុះក្នុងទិដ្ឋិ ។ ទិដ្ឋិ ៦២ លោកពោលថា ធម៌ទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធម៌ទាំងឡាយដែលបុគ្គលណា សម្រេចហើយ តាក់តែងហើយ ។

[៩២] អធិប្បាយពាក្យថា ធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខហើយ ជាធម៌មិនផ្ទរផង ត្រង់ពាក្យថា ធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខហើយ បានដល់ ការធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ២ គឺ ការធ្វើតណ្ហា ឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ១ ការធ្វើទិដ្ឋិ ឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ១ ។ បេ ។

អយំ តណ្ហាបុរេক្ខ្ហារោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបុរេক្ខ្ហារោ ។ តស្ស តណ្ហាបុរេক្ខ្ហារោ អប្ប្ហីនោ ទិដ្ឋិបុរេক្ខ្ហារោ អប្ប្ដិនិស្ស្ដ្ឋោ តស្ស តណ្ហាបុរេক্ষ্ণারস্স អប្ប្ហី-ន្ត្ថ តស្ស ទិដ្ឋិបុរেক্ষ্ণারস্স អប្ប្ដិនិស្ស្ដ្ឋ្ត្ថ សោ តណ្ហំ វ ទិដ្ឋិ វ បុរតោ ককত্বা ចរតি តណ្ហាធជោ តណ្ហាকেতু តណ្ហាធិបតেয্যো ទិដ្ឋិধ্বজো ទិដ្ឋিকেতু ទិដ্ঠাধিপতেয্যো តណ্হায় বা দিট্ঠিয়া বা পরিবারিতো চরতীতি পুরক্খতা ។ সন্তীতি সন্তি সংবিজ্জন্তি[1] ឧপ-লব্ភন্ति ។ អារីযোতাতি អারীযোতা অযোতা অপরি-সুদ্ধা সংকিলিট্ঠা সংকিলেসিকাতি পুরক্খতা সন্তি অারীযোতা ។

[৯৩] যত্তত্ত নী পস্সতি আনিসংসন্তি যত্তত্ত নীতি যং অত্তনি ។ অত্তা রুচ্চতি দিট্ঠিগতং ។ অত্তনো দিট্ঠি-যা ইমে আনিসংসে পস্সতি দিট্ঠধম্মিকঞ্চ আনি-সংসং সম্পরায়িকঞ্চ আনিসংসং ។

---

1 ম. ঠত্তন্তরে অত্থীতি দিস্সতি ។

នេះ ឈ្មោះថា ការធ្វើតណ្ហាឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ។ បេ ។ នេះ ឈ្មោះថា ការធ្វើទិដ្ឋិឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ។ ការធ្វើតណ្ហាឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ដែលបុគ្គលនោះ មិនទាន់លះបង់ហើយ ការធ្វើទិដ្ឋិឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ដែលបុគ្គលនោះ មិនទាន់រលាស់ចេញហើយ បុគ្គលនោះ ធ្វើតណ្ហាឬទិដ្ឋិឲ្យតាំងនៅអំពីមុខ ហើយប្រព្រឹត្ត មានតណ្ហាដូចជាទង់ជ័យ មានតណ្ហាដូចជាទង់ មានតណ្ហាជាធំ មានទិដ្ឋិដូចជាទង់ជ័យ មានទិដ្ឋិដូចជាទង់ មានទិដ្ឋិជាធំ ត្រូវតណ្ហាឬទិដ្ឋិរួបរឹត ហើយប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះហេតុនៃការធ្វើតណ្ហា ឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ដែលខ្លួនមិនទាន់លះបង់ ព្រោះហេតុនៃការធ្វើទិដ្ឋិឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ដែលខ្លួនមិនទាន់រលាស់ចេញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខហើយ ។ ពាក្យថា រមែងមាន គឺ មាន មានគ្រប់គ្រាន់ កើតមាន ។ ពាក្យថា មិនផូរផង់ គឺមិនផូរផង់ មិនថ្លាស្អាត មិនបរិសុទ្ធ ជាធម៌សៅហ្មង ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខហើយ ជាធម៌មិនផូរផង់ ។

[៩៣] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលនោះ ឃើញនូវអានិសង្សណា ក្នុងខ្លួន ត្រង់ពាក្យថា អានិសង្សណាក្នុងខ្លួន គឺអានិសង្សណាចំពោះខ្លួន ។ ទិដ្ឋិ លោកហៅថា ខ្លួន ។ បុគ្គលរមែងឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាង នៃទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន គឺអានិសង្សក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ អានិសង្សក្នុងបរលោក ១ ។

កតមោ ឥន្ទ្រិយ ឥន្ទ្រធម្មោ អានិសំសោ ។ យំ ឥន្ទ្រិកោ សត្ថា ហោតិ តំ ឥន្ទ្រិកា សាវកា ហោន្តិ ។ តំ ឥន្ទ្រិកំ សត្ថារំ សាវកា សក្ករោន្តិ ករុករោន្តិ មានេន្តិ ឬជេន្តិ អបចិតឹ ករោន្តិ លភន្តិ ច តតោ- និទានំ ចីវរបិណ្ឌ ចាតសេនាសនគិលានប្ប ច្ចយភេស-ជ្ជបរិក្ខារំ អយំ ឥន្ទ្រិយ ឥន្ទ្រធម្មោ អានិសំសោ ។

កតមោ ឥន្ទ្រិយ សម្ប្រាយោ អានិសំសោ ។ អយំ ឥន្ទ្រ អលំ ជាតត្ថាយ វ សុបណ្ណត្ថាយ វ យក្ខ-ត្ថាយ វ អសុរត្ថាយ វ គន្ធ ព្ធ ត្ថាយ វ មហារ ជ ត្ថាយ វ ឥន្ទ ត្ថាយ វ ព្រហ្ម ត្ថាយ វ ទេវ ត្ថាយ វ អយំ ឥន្ទ្រ អលំ សុទ្ធ យ វិសុទ្ធ យ បរិសុទ្ធ យ មុត្ត យ វិមុត្ត យ បរិមុត្ត យ ឥមាយ ឥន្ទ្រ យ សុជ្ឈ ន្តិ វិសុជ្ឈ ន្តិ បរិសុជ្ឈ ន្តិ មុចូ ន្តិ វិមុចូ ន្តិ បរិមុចូ ន្តិ ឥមាយ ឥន្ទ្រ យ សុជ្ឈ ស្ប មិ វិសុជ្ឈ ស្ប មិ បរិសុជ្ឈ ស្ប មិ មុចូ ស្ប មិ វិមុចូ ស្ប មិ បរិមុចូ ស្ប មីតិ អាយតឹ ផលចាជ ក ន្ទ្ធ ហោតិ អយំ ឥន្ទ្រ យ សម្ប្រាយ ោ អានិសំសោ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

អានិសង្សនៃទិដ្ថិក្នុងបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ សាស្តាជាអ្នកមានទិដ្ថិបែបណា ពួកសាវ័ក ក៏រមែងមានទិដ្ថិបែបនោះ ។ ពួកសាវ័ករមែងធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជា ធ្វើនូវការកោតក្រែងចំពោះសាស្តាមានទិដ្ថិបែបនោះ ទាំងបាននូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិ-លានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ព្រោះការធ្វើសក្ការៈ ជាដើមនោះជាហេតុ នេះឈ្មោះថា អានិសង្សនៃទិដ្ថិក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

អានិសង្សនៃទិដ្ថិក្នុងបរលោក តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ថិនេះ គួរដើម្បីភាពជានាគក្តី ភាពជាគ្រុឌក្តី ភាពជាយក្ខក្តី ភាពជាអសុរក្តី ភាពជាគន្ធព្វក្តី ភាពជាមហារាជក្តី ភាពជាព្រះឥន្ទ្រក្តី ភាពជាព្រះព្រហ្មក្តី ភាពជាទេវតាក្តី ទិដ្ថិនេះ គួរដើម្បីសេចក្តីហ្មត់ចត់ ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ ផុត រួចស្រឡះ រួចចេញ ជនទាំងឡាយ រមែងហ្មត់ចត់ ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ ផុត រួចស្រឡះ រួចចេញ (ចាកទុក្ខ) ដោយទិដ្ថិនេះ អាត្មាអញ នឹងហ្មត់ចត់ ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ ផុត រួច-ស្រឡះ រួចចេញ ដោយទិដ្ថិនេះ បុគ្គលជាអ្នកប៉ុនប៉ង ចំពោះផលក្នុងខាងមុខ ដូច្នេះ នេះ ឈ្មោះថា អានិសង្សនៃទិដ្ថិក្នុងបរលោក ។

អត្តនោ ទិដ្ឋិយា ឥមេ ទ្វេ អានិសំសេ បស្សតិ ជក្ខតិ ឱលោកេតិ និជ្ឈាយតិ ឧបបរិក្ខតីតិ យទត្តនី បស្សតិ អានិសំសំ ។

[៩៤] តន្និស្សិតោ កុប្បបដិច្ចសន្តិន្តិ តិស្សោ សន្តិយោ អច្ចន្តសន្តិ តទង្គសន្តិ សម្មតិសន្តិ ។

កាតមា អច្ចន្តសន្តិ ។ អច្ចន្តសន្តិ វុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វុបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានំ អយំ អច្ចន្តសន្តិ ។

កាតមា តទង្គសន្តិ ។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស នីវរណា សន្តា ហោន្តិ ។ ទុតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារា សន្តា ហោន្តិ ។ តតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស បីតិ សន្តា ហោតិ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបន្នស្ស សុខទុក្ខា សន្តា ហោន្តិ ។ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញា បដិឃសញ្ញា នានត្តសញ្ញា សន្តា ហោន្តិ ។

បុគ្គលឃើញ មើល គន់គិត ពិនិត្យ ពិចារណា នូវអានិសង្សនៃ ទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនពីរនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះឃើញ នូវអានិសង្សណាក្នុងខ្លួន ។

[៩២] ពាក្យថា រមែងអាស្រ័យ នូវអានិសង្សនោះ និងសេចក្តីសូប ដែលអាស្រ័យនូវការកម្រើក អធិប្បាយថា សេចក្តីសូប ៣ យ៉ាង គឺ អច្ចន្តសន្តិ (សូបដោយដាច់ខាត) តទង្គសន្តិ (សូបដោយអង្គឈាន) នោះ) សម្មតិសន្តិ (សូបដោយសេចក្តីសន្មត) ។

អច្ចន្តសន្តិ តើដូចម្តេច ។ អមតនិព្វាន លោកហៅថា អច្ចន្តសន្តិ បានខាងការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះលែងឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ និព្វាន នេះ ឈ្មោះ ថា អច្ចន្តសន្តិ ។

តទង្គសន្តិ តើដូចម្តេច ។ នីវរណៈរបស់បុគ្គលចូលបឋមជ្ឈាន រមែង សូបរម្ងាប់ ។ វិតក្ក:និងវិចារៈ របស់បុគ្គលចូលទុតិយជ្ឈាន រមែងសូប រម្ងាប់ ។ បីតិរបស់បុគ្គលចូលតតិយជ្ឈាន រមែងសូបរម្ងាប់ សុខនិងទុក្ខ របស់បុគ្គលចូលចតុត្ថជ្ឈាន រមែងសូបរម្ងាប់ ។ រូបសញ្ញា បដិឃសញ្ញា នានត្តសញ្ញា របស់បុគ្គលចូលអាកាសានញ្ចាយតនៈ រមែងសូបរម្ងាប់ ។

វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា សន្តា ហោតិ ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា សន្តា ហោតិ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា សន្តា ហោតិ អយំ តទង្គសន្តិ ។

កតមា សម្មុតិសន្តិ ។ សម្មុតិសន្តិ វុច្ចន្តិ ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ ទិដ្ឋិសន្តិយោ ។ អបិច សម្មុតិសន្តិ ឥមស្មឹ អធិប្បេតា សន្តីតិ ។

តន្និស្សិតោ កុប្បបដិច្ចសន្តិន្តិ កុប្បសន្តឹ បកុប្បសន្តឹ ឯរិតសន្តឹ សមេរិតសន្តឹ ចលិតសន្តឹ ឃដ្តិតសន្តឹ កប្បិតសន្តឹ បកប្បិតសន្តឹ អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មំ សន្តឹ និស្សិតោ អល្លីនោ ឧបាគតោ អជ្ឈោសិតោ អធិមុត្តោតិ តន្និស្សិតោ កុប្បបដិច្ចសន្តឹ ។ តេនាហ ភគវា

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា របស់បុគ្គលចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ រមែងសូប់រម្ងាប់ ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា របស់បុគ្គលចូលអាកិញ្ចញ្ញា-យតនៈ រមែងសូប់រម្ងាប់ ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា របស់បុគ្គលចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រមែងសូប់រម្ងាប់ ។ នេះឈ្មោះថា តទង្គ្គសន្តិ ។

សម្មតិសន្តិ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីសូប់រម្ងាប់ដោយអំណាចទិដ្ឋិ គឺ ទិដ្ឋិ ៦២ លោកហៅថា សម្មតិសន្តិ ។ មួយទៀត សេចក្តីសូប់ដែលលោកអធិប្បាយទុកក្នុងទីនេះ ក៏ឈ្មោះថា សម្មតិសន្តិ ។

ពាក្យថា រមែងអាស្រ័យ នូវអានិសង្សនោះ និង សេចក្តីសូប់ អាស្រ័យនូវការកម្រើក បានសេចក្តីថា បុគ្គលអាស្រ័យ ជាប់ចំពាក់ អែបនែប លិចចុះ ជ្រៀសប៉ះនូវសេចក្តីសូប់នៅកម្រើក សេចក្តីសូប់នៅកម្រើកខ្លាំង សេចក្តីសូប់នៅញាប់ញ័រ សេចក្តីសូប់នៅញាប់ញ័រខ្លាំង សេចក្តីសូប់នៅរំកើប សេចក្តីសូប់នៅបៀតបៀន សេចក្តីសូប់ដែលគេចាត់ចែង សេចក្តីសូប់ដែលគេចាត់ចែងដោយវិសេស សេចក្តីសូប់ជាសភាពមិនទៀង ដែលបច្ច័យតាក់តែង អាស្រ័យគ្នាកើតឡើង មានកិរិយាអស់ទៅជាធម្មតា សូន្យទៅជាធម្មតា ប្រាសទៅជាធម្មតា រលត់ជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងអាស្រ័យ នូវអានិសង្សនោះ នឹងសេចក្តីសូប់ អាស្រ័យនូវការកម្រើក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បកប្បិតា សង្ខតា យស្ស ធម្មា
បុរក្ខតា សន្តិ អវីវទាតា
យទត្តនី បស្សតិ អានិសំសំ
តន្និស្សិតោ កុប្បបដិច្ចសន្តិន្តិ ។

[៩៥] ទិដ្ឋីនិវេសា ន ហិ ស្វាតិវត្តា
ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុគ្គហីតំ
តស្មា នរោ តេសុ និវេសនេសុ
និរស្សតី អាទិយតិច្ច ធម្មំ ។

[៩៦] ទិដ្ឋីនិវេសា ន ហិ ស្វាតិវត្តាតិ ទិដ្ឋីនិវេសាតិ សស្សតោ លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ អភិ-និវេសប្បរាមាសោ ទិដ្ឋិនិវេសនំ អសស្សតោ លោកោ អន្តវា លោកោ អនន្តវា លោកោ តំ ជីវំ តំ សរីរំ អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ

ធម៌ទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលណា សម្រេចហើយ តាក់តែងហើយ ធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខហើយ ជាធម៌មិនផ្ទរផង់ បុគ្គលនោះ រមែងឃើញនូវអានិសង្សណាក្នុងខ្លួន រមែងអាស្រ័យនូវអានិសង្សនោះ នឹងសេចក្តីស្ងប់ អាស្រ័យនូវការកម្រើក ។

[៩៥] ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ និងការជ្រើសរើស ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ហើយប្រកាន់ បុគ្គលមិនងាយប្រព្រឹត្តកន្ធងបានទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបជន រមែងលះបង់ផង ប្រកាន់ផង នូវធម៌ក្នុងការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះ ។

[៩៦] *អធិប្បាយពាក្យថា ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ បុគ្គលមិនងាយប្រព្រឹត្តកន្ធងបានទេ ត្រង់ពាក្យថា ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ បានដល់ការចុះចិត្តស៊ប់ ការស្ទាបអង្អែល ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិថា លោកទៀង ការឃើញនេះ ឯងជាការពិត ការឃើញដទៃជាមោឃៈ ការចុះចិត្តស៊ប់ ការស្ទាបអង្អែល ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិថា លោកមិនទៀង លោកមានទីបំផុត លោកមិនមានទីបំផុត ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ សត្វស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅ មិនកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅ កើតទៀតផង មិនកើតទៀតផង សត្វស្លាប់ទៅ កើតទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន ការឃើញនេះឯងជាការពិត*

អភិនិវេសប្បរាមាសោ និជ្ឈនិវេសនន្តិ ទិដ្ឋីនិវេសា ។ ន ហិ ស្វាតិវត្តាតិ ទុរតិវត្តា ទុត្តរា ទុប្បតរា ទុស្ស-មតិក្កមា ទុព្វីតិវត្តាតិ ទិដ្ឋីនិវេសា ន ហិ ស្វាតិវត្តា ។

[៩៧] ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុគ្គហីតន្តិ ធម្មេសូតិ ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិគតេសុ ។ និច្ឆេយ្យាតិ និច្ឆិនិត្វា វិនិច្ឆិ-និត្វា វិចិនិត្វា បវិចិនិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិភាវ-យិត្វា វិភូតំ កត្វា[១] ឱធិគ្គាហោ[២] វិលគ្គាហោ[៣] វរគ្គាហោ កោដ្ឋាសគ្គាហោ ឧច្ចយគ្គាហោ សមុច្ច-យគ្គាហោ ឥទំ សច្ចំ តច្ឆំ តថំ ភូតំ យាថាវំ អវិប-រីតន្តិ គហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិនិវិដ្ឋំ អជ្ឈោសិតំ អធិមុ-ត្តន្តិ ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុគ្គហីតំ ។

[៩៨] តស្មា នរោ តេសុ និវេសនេសូតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តំបច្ចយា តំនិទានា ។

---

១ ម. ឯត្តន្តរេ សមុគ្គហិតន្តិ និវេសនេសូតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ឱ. ឱធិសគ្គាហោ ។ ៣ ម. ពិលគ្គាហោ ។

ការឃើញដទៃ ជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា បុគ្គលមិនងាយប្រព្រឹត្តកន្ទ្ធងបានទេ គឺប្រព្រឹត្តកន្ទ្ធងដោយលំបាក ធ្ងងដោយក្រ ធ្ងងចេញបានដោយកម្រ ប្រព្រឹត្តកន្ទ្ធងបានដោយតឹង ឈានកន្ទ្ធងបានដោយលំបាក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ បុគ្គលមិនងាយប្រព្រឹត្តកន្ទ្ធងបានទេ ។

[៩៧] ពាក្យថា ការជ្រើសរើស ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ហើយប្រកាន់ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺក្នុងទិដ្ឋិ ៦២ ។ ពាក្យថា ជ្រើសរើស គឺ ការរិះរក វិនិច្ឆ័យ ជ្រើសរើស ពិនិត្យ ចូ្ងមើលលៃលក ពិចារណា ធ្វើឲ្យច្បាស់ហើយ ប្រកាន់តាមជួរ ប្រកាន់ស្ងិត ប្រកាន់មាំ ប្រកាន់ចំណែក ប្រកាន់គំនរ ប្រកាន់ដោយការប្រមូល គឺថា ការប្រកាន់ ការស្ទាបអង្អែល ការជាប់ចំពាក់ ការចូលចិត្ត ការចុះចិត្តជឿថា ហេតុនេះ ពិត ទៀង ទៀងទាត់ ប្រាកដ ពិត មែន មិនប្រែប្រួល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការជ្រើសរើស ក្នុងធម៌ទាំងឡាយហើយប្រកាន់ ។

[៩៨] ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ របស់បទថា ព្រោះហេតុនោះ ជន (រមែងប្រកាន់) ក្នុងការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះគឺ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទានៈនោះ ។

ជ្ជតិ សត្តោ ជ្ជតិ មាណវោ ចោសោ បុត្តលោ ជីវោ ជ្ជាតុ ជ្ជន្តុ ឥជ្ជកូ មនុជ្ជោ ។ តេសុ និវេសនេ-សូតិ តេសុ ទិដ្ឋិនិវេសនេសូតិ តស្មា ជ្ជតិ តេសុ និវេសនេសុ ។

[៩៩] ទិដ្ឋិតី អាទិយតិចូ ធម្មន្តិ ទិដ្ឋិតីតិ ទ្វីហិ ការណេហិ ទិដ្ឋិតិ បរវិច្ឆិន្ទនាយ វ ទិដ្ឋ-តិ អនភិសម្ភុណាន្តោ ទិដ្ឋិតិ ។

ឯកំ បរវិច្ឆិន្ទនាយ ទិដ្ឋិតិ ។ បរោ វិច្ឆិន្ទតិ សោ សត្ថា ន សព្ពញ្ញូ ធម្មោ ន ស្វាក្ខាតោ ឯណោ ន សុប្បដិបន្នោ ទិដ្ឋិ ន ភទ្ទិកា បដិបទា ន សុប្ប-ញ្ញត្តា មក្ខោ ន និយ្យានិកោ ជ្ជតេ្ត សុទ្ធិ វ វិ-សុទ្ធិ វ បរិសុទ្ធិ វ មុត្តិ វ វិមុត្តិ វ បរិមុត្តិ វ ន ឥត្ត សុជ្ឈន្តិ វ វិសុជ្ឈន្តិ វ បរិសុជ្ឈន្តិ វ មុចូន្តិ វ វិមុចូន្តិ វ បរិមុចូន្តិ វ ហីនា ទិហីនា ឧមកា លាមកា ជ្ជតុ្ត[1] បរិត្ជាតិ ។ ឯវំ បរោ វិច្ឆិន្ទតិ ។ ឯវំ វិច្ឆិន្ទិយមានោ សត្ថារំ ទិដ្ឋតិ ធម្មក្ខ្ជាទំ

1 ម. ឆតុ្ត ។

ពាក្យថា ជន គឺសត្ត នរ: មាណព បុរស បុគ្គល សត្តមានជីវិត សត្តមានជាតិ សត្តមានជរា សត្តទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្តកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា ក្នុងការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះ គឺក្នុងហេតុជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ គឺទិដ្ឋិទាំងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ជន (រមែងប្រកាន់) ក្នុងការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះ ។

[៩៩] អធិប្បាយពាក្យថា រមែងលះបង់ផង ប្រកាន់ផង នូវធម៌ ត្រង់ពាក្យថា រមែងលះបង់ គឺបុគ្គលលះបង់ដោយហេតុ ២ យ៉ាង គឺលះបង់ដោយកិរិយាកាត់ចោល អំពីបុគ្គលដទៃ ឬកាលមិនទាន់ដល់ លះបង់ ។

បុគ្គលលះបង់ដោយកិរិយាកាត់ចោល អំពីបុគ្គលដទៃ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលដទៃ កាត់ចោលថា សាស្តានោះ មិនមែនជាសព្វញ្ញូទេ ធម៌មិនមែនសម្តែងត្រូវទេ គណៈមិនមែនប្រតិបត្តិត្រូវទេ ទិដ្ឋិ មិនល្អទេ បដិបទា មិនមែនបញ្ញត្តល្អទេ មគ្គ មិនមែនជាឧបាយស្រោចស្រង់ទេ សេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការរួច ការរួចវិសេសនិងការរួចស្រឡះ ក្នុងធម៌នុ៎ះ ក៏មិនមាន ពួកជន រមែងស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ រួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះធម៌នុ៎ះក៏ទេ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកថោកទាប ខ្សត់ខ្សោយ អាប់ឱិន លាមកជ្រាកជ្រាក រំកាច់រំកោច ។ បុគ្គលដទៃ កាត់ចោលយ៉ាងនេះ ។ បុគ្គលនោះ ដែលត្រូវគេកាត់ចោលយ៉ាងនេះ រមែងលះបង់សាស្តា

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

និជស្សតិ គណំ និជស្សតិ ធិដ្ឋឹ និជស្សតិ បដិបទំ និជ-ស្សតិ មគ្គំ និជស្សតិ ។ ឯវំ បរិច្ឆិន្ទនាយ និជស្សតិ ។

កាថំ អនភិសម្ភុណាន្តោ និជស្សតិ ។ សីលំ អនភិ-សម្ភុណាន្តោ សីលំ និជស្សតិ វត្តំ អនភិសម្ភុណាន្តោ វត្តំ និជស្សតិ សីលវត្តំ អនភិសម្ភុណាន្តោ សីលវត្តំ និជស្សតិ ។ ឯវំ អនភិសម្ភុណាន្តោ និជស្សតិ ។

អាធិយតិច្ច ធម្មន្តិ សត្ថារំ គណ្ហាតិ ធម្មក្ខានំ គណ្ហាតិ គណំ គណ្ហាតិ ធិដ្ឋឹ គណ្ហាតិ បដិបទំ គណ្ហាតិ មគ្គំ គណ្ហាតិ បរាមសតិ អភិនិវីសតីតិ និជស្សតី អាធិយតិច្ច ធម្មំ ។ តេនាហ ភគវា

ធិដ្ឋីនិវេសា ន ហិ ស្វាតិវត្តា
ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុគ្គហីតំ
តស្មា នរោ តេសុ និវេសនេសុ
និជស្សតី អាធិយតិច្ច ធម្មន្តិ ។

លះបង់ធម៌ដែលសាស្តាសម្តែង លះបង់គណៈ លះបង់ទិដ្ឋិ លះបង់សេចក្តីប្រតិបត្តិ លះបង់មគ្គ ។ បុគ្គលលះបង់ ដោយកិរិយាកាត់ចោលអំពីបុគ្គលដទៃ យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលកាលមិនទាន់ដល់ លះបង់ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលមិនទាន់ដល់សីល លះបង់សីល មិនទាន់ដល់វត្ត លះបង់វត្ត មិនទាន់ដល់សីលនិងវត្ត លះបង់សីលនិងវត្ត ។ បុគ្គលកាលមិនទាន់ដល់ លះបង់ យ៉ាងនេះ ។

ពាក្យថា ប្រកាន់ផង នូវធម៌ គឺបុគ្គលប្រកាន់សាស្តា ប្រកាន់ធម៌ដែលសាស្តាសម្តែង ប្រកាន់គណៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ ប្រកាន់សេចក្តីប្រតិបត្តិ ប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែល ជាប់ចំពាក់ នូវមគ្គ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះបង់ផង ប្រកាន់ផងនូវធម៌ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ សម្តែងថា

ការជាប់ចំពាក់ដោយទិដ្ឋិ និងការជ្រើសរើស ក្នុងធម៌ទាំង-
ឡាយ ហើយប្រកាន់ បុគ្គលមិនងាយប្រព្រឹត្តកន្ទងបានទេ
ព្រោះហេតុនោះ ទើបជន រមែងលះបង់ផង ប្រកាន់ផង
នូវធម៌ ក្នុងការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះ ។

[១០០] ធោនស្ស ហិ នត្ថិ កុហិញ្ចិ លោកេ
បកប្បិតា ទិដ្ឋិ ភវាភវេសុ
មាយញ្ច មានញ្ច បហាយ ធោនោ
សកេន គច្ឆេយ្យ អនូបយោ សោ ។

[១០១] ធោនស្ស ហិ នត្ថិ កុហិញ្ចិ លោកេ បកប្បិតា ទិដ្ឋិ ភវាភវេសូតិ ធោនោតិ ធោនា វុច្ចតិ បញ្ញា យា បញ្ញា បជាននា វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិច្ចំ កោសល្លំ នេបុញ្ញំ វេភព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ភូរី មេធា បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្បជញ្ញំ បតោទោ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្ថំ បញ្ញាចាសាទោ បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញាឱភាសោ បញ្ញាបជ្ជោតោ បញ្ញារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ កឹការណា ធោនា វុច្ចតិ បញ្ញា ។ តាយ បញ្ញាយ កាយទុច្ចរិតំ ធុតញ្ច ធោតញ្ច សន្ធោតញ្ច និទ្ធោតញ្ច ។ វចីទុច្ចរិតំ ធុតញ្ច ធោតញ្ច សន្ធោតញ្ច និទ្ធោតញ្ច ។ មនោទុច្ចរិតំ

[១០០] ទិដ្ឋិដែលគេកំណត់ហើយក្នុងភពតូចធំ ក្នុងលោកណាមួយ
នៃបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនមានទេ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា
កម្ចាត់នោះ លះបង់មាយាផង មានះផង តើនឹងលុះដោយ
កិលេសដូចម្តេចកើត ព្រោះលោកមិនមានការអែបនៃប ។

[១០១] *អធិប្បាយពាក្យថា ទិដ្ឋិដែលគេកំណត់ហើយ ក្នុងភពតូចធំ ក្នុងលោកណាមួយ នៃបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ សេចក្តីថា បញ្ញា លោកហៅថា ប្រាជ្ញា កម្ចាត់ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹង ការពិចារណា ការពិចារណាសព្វ ការពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការចូលទៅកំណត់ ការចូលទៅកំណត់ចំពោះ ភាពជាបណ្ឌិត ភាពជាអ្នកឈ្វាស ភាពជាអ្នកល្អិតល្អន់ ភាពជាអ្នកវាងវៃ ការគិត ការត្រិះរិះ បញ្ញាដូចផែនដី បញ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយបង់ (នូវកិលេស) បញ្ញាជាគ្រឿងដឹកនាំ ការឃើញច្បាស់ ការដឹងខ្ជួន ជន្ធ្ជញ្ញគឺ (បញ្ញា) ការដឹងច្បាស់ បញ្ញិន្ទ្រិយ កម្ចាំងគឺបញ្ញា សស្ត្រគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្ធឺគឺបញ្ញា រស្មីគឺបញ្ញា ប្រទីបគឺបញ្ញា កែវគឺបញ្ញា ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ព្រោះហេតុអ្វីបញ្ញាលោកហៅថាប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ (ព្រោះថា) ដោយបញ្ញានោះ កាយ-ទុច្ចរិតបុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ វចីទុច្ចរិតបុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ។ មនោទុច្ចរិត*

ជុតញ្ច ជោតញ្ច សន្ធោតញ្ច និន្ធោតញ្ច ។ ឦតោ ជុតោ ច ជោតោ ច សន្ធោតោ ច និន្ធោតោ ច ។ ជោសោ មោហោ ឧកោជោ ឧបនាហោ មក្ខោ បឬាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឋេយ្យំ ថម្ភោ សារម្ភោ មានោ អតិមានោ មទោ បមាទោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ឧបធា សព្វេ បរិឬាហា សព្វេ សន្តាបា សព្វាកុសលាភិសង្ខារា ជុតា ច ជោតា ច សន្ធោតា ច និន្ធោតា ច ។ តំការណា ជោជា រុច្ចតិ បញ្ញា ។ អថវា សម្ម-ទិដ្ឋិយា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ជុតា ច ជោតា ច សន្ធោតា ច និន្ធោតា ច ។ សម្មាសង្កប្បេន មិច្ឆាសង្កប្បោ ជុតោ ច ជោតោ ច សន្ធោតោ ច និន្ធោតោ ច ។ សម្មាវាចាយ មិច្ឆាវាចា ជុតា ច ។ សម្មាកម្ម-ន្តេន មិច្ឆាកម្មន្តោ ជុតោ ច ។ សម្មាអាជីវេន មិច្ឆាអាជីវោ ជុតោ ច ។ សម្មាវាយាមេន មិច្ឆា-វាយាមោ ជុតោ ច ។ សម្មាសតិយា មិច្ឆា-សតិ ជុតា ច ។ សម្មាសមាធិនា មិច្ឆាសមាធិ ជុតោ ច ។ សម្មាញ្ញាណេន មិច្ឆាញ្ញាណំ ជុតញ្ច ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

បុគ្គល កម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ។ រាគ: បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ។ ទោស: មោហ: កោធ: ឧបនាហ: មក្ខ: បឡាស: ឥស្សា មច្ឆរិយ: មាយា សាឋেយ្យ: ថម្ភ: សារម្ភ: មានៃ អតិមានៃ មទ: បមាទ: កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ ការតាក់តែងនូវអកុសលទាំងអស់ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ។ ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា លោកហៅថា ប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ មួយទៀត មិច្ឆាទិដ្ឋិ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ដោយសម្មាទិដ្ឋិ ។ មិច្ឆាសង្កប្ប: បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ដោយសម្មាសង្កប្ប: ។ មិច្ឆាវាចា បុគ្គលកម្ចាត់បង់ ដោយសម្មាវាចា ។ មិច្ឆាកម្មន្ត: បុគ្គលកម្ចាត់បង់ ដោយសម្មាកម្មន្ត: ។ មិច្ឆាអាជីវ: បុគ្គលកម្ចាត់បង់ ដោយសម្មាអាជីវ: ។ មិច្ឆាវាយាម: បុគ្គល កម្ចាត់បង់ ដោយសម្មាវាយាម: ។ មិច្ឆាសតិ បុគ្គល កម្ចាត់បង់ ដោយសម្មាសតិ ។ មិច្ឆាសមាធិ បុគ្គល កម្ចាត់បង់ ដោយសម្មា-សមាធិ ។ មិច្ឆាញាណ: បុគ្គលកម្ចាត់បង់ ដោយសម្មាញាណ: ។

សម្មាវិមុត្តិយា មិច្ឆាវិមុត្តិ ជុតា ច ជោតា ច សន្ធោ-តា ច និទ្ធោតា ច ។ អថវា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិឡាហា សព្វេ សន្តាបា សព្វាកុ-សលាភិសង្ខារា ជុតា ច ជោតា ច សន្ធោតា ច និទ្ធោតា ច ។ អរហា ឥមេហិ ធោនេយ្យេហិ ធម្មេហិ ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបគតោ សមុបគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តស្មា អរហា ធោនោ ។ សោ ធុតរាគោ ធុតបាបោ ធុតក្លិ-លេសោ ធុតបរិឡាហោតិ ធោនោ ។ កុហិញ្ចីតិ កុហិញ្ចិ កិម្ហិចិ កត្ថចិ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា ។ លោកេតិ អបាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេ ។ បកប្បនាតិ ទ្វេ បកប្បនា តណ្ហាបកប្បនា ច ទិដ្ឋិបកប្បនា ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបកប្បនា ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបកប្បនា ។ ភវាភវេសូតិ ភវាភវេ កម្មភវេ បុនព្ភវេ កាមភវេ

មិច្ឆាវិមុត្តិ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ដោយសម្មាវិមុត្តិ ។ មួយទៀត កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅ ក្រហាយទាំងអស់ ការតាក់តែងអកុសលទាំងអស់ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ដោយអរិយមគ្គមានអង្គ ៨ ។ ព្រះអ-ហន្ត ផ្តេកផ្តិត មូលមិត្ត ចូលទៅជិត អែបនែប ចូលទៅដល់ កើតឡើង ព្រម ប្រកបដោយគុណធម៌ទាំងឡាយ ជាគ្រឿងកម្ចាត់បង់នេះ ព្រោះ ហេតុនោះ ព្រះអរហន្ត ឈ្មោះថា អ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ ព្រះអរហន្ត នោះមានរាគ:កម្ចាត់ហើយ មានបាបកម្ចាត់ហើយ មានកិលេសកម្ចាត់ ហើយ មានសេចក្តីអន្ទះអន្ទែងកម្ចាត់ហើយ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ ពាក្យថា ណាមួយ គឺនីមួយ ណានីមួយ ណាក៏ ដោយ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅក្តី ។ ពាក្យថា ក្នុង លោក គឺ ក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក ។ ពាក្យថា កិរិយាកំណត់ បានដល់កិរិយាកំណត់ ២ យ៉ាង គឺ កិរិយាកំណត់គឺតណ្ហា ១ កិរិយាកំណត់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថា កិរិយាកំណត់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថា កិរិយាកំណត់គឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ក្នុងកពតូចកពធំ បាន ដល់ ក្នុងកម្មកព បុនព្ភព ឈ្មោះថា កពតូចកពធំ គឺក្នុងកាមកព កម្មកព

កាម្មភវេ កាមភវេ បុនព្ភវេ រូបភវេ កាម្មភវេ រូបភវេ បុនព្ភវេ អរូបភវេ កាម្មភវេ អរូបភវេ បុនព្ភវេ បុនប្បុនំ ភវេ បុនប្បុនំ គតិយា បុនប្បុនំ ឧបបត្តិយា បុនប្បុនំ បដិសន្ធិយា បុនប្បុនំ អត្តភាវាភិនិព្វត្តិយា ។ ធោនស្ស ហិ នត្ថិ កុហិញ្ចិ លោកេ បកប្បិតា ទិដ្ឋិ ភវាភវេសូតិ ធោនស្ស កុហិញ្ចិ លោកេ ភវាភវេសុ ច កប្បិតា បកប្បិតា អភិសង្ខតា សណ្ឋាបិតា ទិដ្ឋិ នត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិបស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍាតិ ធោនស្ស ហិ នត្ថិ កុហិញ្ចិ លោកេ បកប្បិតា ទិដ្ឋិ ភវាភវេសុ ។

[១០២] មាយញ្ច មានញ្ច បហាយ ធោនោតិ មាយា វុច្ចតិ វញ្ចនិកា ចរិយា ។ ឥធេកច្ចោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា តស្ស បដិច្ឆាទនហេតុ បាបិកំ ឥច្ឆំ បណិទហតិ មា មំ ជញ្ញាតិ ឥច្ឆតិ មា មំ ជញ្ញាតិ សង្កប្បេតិ មា មំ ជញ្ញាតិ វាចំ ភាសតិ មា មំ ជញ្ញាតិ កាយេន បរក្កមតិ ។

ក្នុងកាមភព បុនព្ភព ក្នុងរូបភព កម្មភព ក្នុងរូបភព បុនព្ភព ក្នុងអរូប-ភព កម្មភព ក្នុងអរូបភព បុនព្ភព គឺថាក្នុងការកើតរឿយ ៗ ការប្រព្រឹត្ត ទៅរឿយ ៗ ការកើតរឿយ ៗ បដិសន្ធិរឿយ ៗ ការញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យកើត រឿយ ៗ ។ ពាក្យថា ទិដ្ឋិដែលគេកំណត់ហើយ ក្នុងភពតូចភពធំ ក្នុង លោកណាមួយនៃបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនមានទេ សេចក្តីថា ទិដ្ឋិ ដែលតែងតាំង បង្កើត តាក់តែង តម្កល់ទុកក្នុងភពតូចភពធំក្នុងលោក ណាមួយ នៃបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនមាន ឥតមាន គ្មាន មិនកើត មាន គឺលោកលះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ សូប់អស់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យ កើត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទិដ្ឋិ ដែលគេកំណត់ ក្នុងភពតូចភពធំ ក្នុងលោកណាមួយ នៃបុគ្គលមាន ប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនមានទេ ។

[១០២] ពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ លះបង់ មាយាផង មានះផង អធិប្បាយថា ការប្រព្រឹត្តបញ្ឆោត លោកហៅថា មាយា ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិត ដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត តាំងទុកនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ដ៏ លាមក ព្រោះហេតុនៃការបិទបាំងនូវទុច្ចរិតនោះ គឺ ប្រាថ្នាថា សូមកុំឲ្យ ជនដឹងអញ ត្រិះរិះថា សូមកុំឲ្យជនដឹងអញ ពោលវាចាថា សូមកុំ ឲ្យជនដឹងអញ ព្យាយាមដោយកាយថា សូមកុំឲ្យជនដឹងអញ ។

យា ឯវរូបា មាយា មាយាវិតា អច្ចសរា វញ្ចនា និកតិ និកិរណា បរិហរណា គុហនា បរិគុហនា ឆាទនា បរិច្ឆាទនា អនុត្តានិកម្មំ អនាវិកម្មំ វោច្ឆាទនា ចាបកិរិយា អយំ វុច្ចតិ មាយា ។

មានោតិ ឯកវិធេន មានោ យា ចិត្តស្ស ឧណ្ណតិ ។ ទុវិធេន មានោ អត្តុក្កំសនមានោ បរវម្ភនមានោ ។ តិវិធេន មានោ សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ សទិ-សោហមស្មីតិ មានោ ហីនោហមស្មីតិ មានោ ។ ចតុព្វិធេន មានោ លាភេន មានំ ជនេតិ យសេន មានំ ជនេតិ បសំសាយ មានំ ជនេតិ សុខេន មានំ ជនេតិ ។ បញ្ចវិធេន មានោ លាភិម្ហិ មនាបិកានំ រូបានន្តិ មានំ ជនេតិ លាភិម្ហិ មនាបិកានំ សទ្ទានំ គន្ធានំ រសានំ ផោដ្ឋព្វានន្តិ មានំ ជនេតិ ។ ឆព្វិធេន មានោ ចក្ខុសម្បទាយ មានំ ជនេតិ សោតសម្បទាយ មានំ ជនេតិ ឃានសម្បទាយ

មាយា ភាពនៃមាយា ការនិយាយលើស ការបញ្ឆោត ការបោកប្រាស់ ការលាក់កំណាច ការលួចគំនិត ការលាក់ពុត ការលាក់ទោសខ្លួន ការបិទបាំងមារយាទ ការបិទបាំងជិតស្និទ្ធ អំពើមិនរាក់ អំពើមិនប្រាកដ ការបំបាំងទោសដោយស្រួល កិរិយាអាក្រក់ ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា មាយា ។

ពាក្យថា មានៈ អធិប្បាយថា មានៈ ដោយចំណែកមួយ គឺការក្រអឺតក្រអោងនៃចិត្ត ។ មានៈដោយចំណែក ២ គឺ សេចក្តីប្រកាន់ដោយការលើកខ្លួន សេចក្តីប្រកាន់ដោយការបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ។ មានៈដោយចំណែក ៣ គឺការប្រកាន់ថា អញជាមនុស្សប្រសើរ ការប្រកាន់ថា អញជាមនុស្សស្មើ ការប្រកាន់ថា អញជាមនុស្សថោកទាប ។ មានៈដោយចំណែក ៤ គឺបុគ្គលញ៉ាំងមានៈឲ្យកើតព្រោះលាភ ញ៉ាំងមានៈឲ្យកើត ព្រោះយស ញ៉ាំងមានៈឲ្យកើត ព្រោះបសំសា ញ៉ាំងមានៈឲ្យកើត ព្រោះសុខ ។ មានៈ ដោយចំណែក ៥ គឺ បុគ្គលញ៉ាំងមានៈឲ្យកើតថា អញជាអ្នកបានរូបទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្ត ញ៉ាំងមានៈឲ្យកើតថា អញជាអ្នកបានសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្ត ។ មានៈ ដោយចំណែក ៦ គឺ បុគ្គលញ៉ាំងមានៈ ឲ្យកើត ព្រោះការបរិបូរដោយចក្ខុ ញ៉ាំងមានៈឲ្យកើត ព្រោះការបរិបូរ ដោយសោតៈ ញ៉ាំងមានៈ ឲ្យកើត ព្រោះការបរិបូរ ដោយឃានៈ

ជិវ្ហាសម្ផ្ទាយ កាយសម្ផ្ទាយ មនោសម្ផ្ទាយ
មានំ ជនេតិ ។ សត្តវិធេន មានោ មានោ អតិមានោ
មានាតិមានោ ឱមានោ អធិមានោ អស្មិមានោ
មិច្ឆាមានោ ។ អដ្ឋវិធេន មានោ លាភេន មានំ
ជនេតិ អលាភេន ឱមានំ ជនេតិ យសេន មានំ
ជនេតិ អយសេន ឱមានំ ជនេតិ បសំសាយ មានំ
ជនេតិ និន្ទាយ ឱមានំ ជនេតិ សុខេន មានំ
ជនេតិ ទុក្ខេន ឱមានំ ជនេតិ ។ នវវិធេន មានោ
សេយ្យស្ស សេយ្យោហមស្មីតি មានោ សេយ្យស្ស
សទិសោហមស្មីតি មានោ សេយ្យស្ស ហីនោហម-
ស្មីតি មានោ សទិសស្ស សេយ្យោហមស្មីតি មានោ
សទិសស្ស សទិសោហមស្មីតি មានោ សទិសស្ស
ហីនោហមស្មីតি មានោ ហីនស្ស សេយ្យោហម-
ស្មីតি មានោ ហីនស្ស សទិសោហមស្មីតি មានោ

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

បរិបូរដោយជ្ជិហ្ជ បរិបូរដោយកាយ បរិបូរដោយចិត្ត ។ មានៈដោយ
ចំណែក ៧ គឺ ការប្រកាន់ (ក្រអឺតក្រអោង) ការមើលងាយ ការ
ប្រកាន់ថាអញប្រសើរជាង ការប្រកាន់ថាថោកទាប ការប្រកាន់ថាមាន
គុណវិសេសក្នុងខ្លួន ការប្រកាន់ថា អញមាន (ខន្ធគ្រប់គ្រាន់) ការ
ប្រកាន់ខុស ។ មានៈដោយចំណែក ៨ គឺបុគ្គលញ៉ាំងការក្រអឺតក្រអោង
ឲ្យកើត ព្រោះលាភ: ញ៉ាំងការប្រកាន់ថោកទាបឲ្យកើត ព្រោះមិន
មានលាភ ញ៉ាំងការក្រអឺតក្រអោងឲ្យកើត ព្រោះយស ញ៉ាំងការ
ប្រកាន់ថោកទាបឲ្យកើត ព្រោះមិនមានយស ញ៉ាំងការក្រអឺតក្រអោង
ឲ្យកើត ព្រោះបសំសា ញ៉ាំងការប្រកាន់ថោកទាបឲ្យកើត ព្រោះនិន្ទា
ញ៉ាំងការក្រអឺតក្រអោងឲ្យកើត ព្រោះសុខ ញ៉ាំងការប្រកាន់ថោកទាប
ឲ្យកើត ព្រោះទុក្ខ ។ មានៈដោយចំណែក ៩ គឺបុគ្គលប្រសើរ មាន
សេចក្ដីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលប្រសើរ បុគ្គលប្រសើរ មានសេចក្ដី
ប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលស្មើ បុគ្គលប្រសើរ មានសេចក្ដីប្រកាន់ថា
អញជាបុគ្គលថោកទាប បុគ្គលស្មើ មានសេចក្ដីប្រកាន់ថា អញជា
បុគ្គលប្រសើរ បុគ្គលស្មើ មានសេចក្ដីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលស្មើ
បុគ្គលស្មើ មានសេចក្ដីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលថោកទាប បុគ្គល
ថោកទាប មានសេចក្ដីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលប្រសើរ បុគ្គល
ថោកទាប មានសេចក្ដីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលស្មើ បុគ្គលថោកទាប

ហីនស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ មានំ ជនេតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិកេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភាណេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា ។ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ មានោ ។

មាយញ្ច មានញ្ច បហាយ ធោនោតិ មាយញ្ច មានញ្ច បហាយ បជហិត្វា វិនោទេត្វា ព្យន្តីករិត្វា អនភាវង្គមេត្វាតិ មាយញ្ច មានញ្ច បហាយ ធោនោ ។

[១០៣] ស កេន គច្ឆេយ្យ អនូបយោ សោតិ ឧបយោតិ ទ្វេ ឧបយា តណ្ហូបយោ ច ទិដ្ឋូបយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហូបយោ ។ បេ ។

មានសេចក្ដីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលថោកទាប ។ មានៈដោយចំណែក ១០ គឺបុគ្គលខ្ជិះក្នុងលោកនេះ ញ៉ាំងមានៈ ឲ្យកើត ព្រោះ ជាតិ ព្រោះ គោត្រ ព្រោះភាពនៃខ្លួនជាកូនមានត្រកូល ព្រោះភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អ ព្រោះទ្រព្យ ព្រោះការរៀន ព្រោះការងារ ព្រោះសិល្ប-សាស្ត្រ ព្រោះហេតុជាទីតាំងនៃវិជ្ជា ព្រោះសុតៈ និងបដិភាណៈ ព្រោះវត្ថុណាមួយ ។ មានៈ ការប្រកាន់ ភាពជាអ្នកប្រកាន់ ការក្រអឺតក្រអោង ការតម្កើង ការប្រកាន់ឫកខ្ពស់ដូចទង់ជ័យ ការផ្ដងឡើងភាពនៃចិត្តប្រាជ្ញា ដូចជាទង់ ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា មានៈ ។

ពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ លះបង់មាយាផង មានៈផង គឺលះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យកើត នូវមាយានិងមានៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ លះបង់មាយាផង មានៈផង ។

[១០៣] *អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ គប្បីលុះដោយកិលេស ដូចម្ដេចកើត ព្រោះលោកមិនមានការអែបនៃប ត្រង់ពាក្យថា ការអែបនៃប បានខាងការអែបនៃប ២ គឺការអែបនៃបគឺតណ្ហា ១ ការអែបនៃបគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថា ការអែបនៃបគឺតណ្ហា ។ បេ ។*

១៤១

អយំ ទិដ្ឋូបយោ ។ តស្ស តណ្ហូបយោ បហីនោ ទិដ្ឋូបយោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហូបយស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋូបយស្ស បដិនិស្សដ្ឋតា អនូបយោ ។ សោ កេន រាគេន គច្ឆេយ្យ កេន ទោសេន គច្ឆេយ្យ កេន មោហេន គច្ឆេយ្យ កេន មានេន គច្ឆេយ្យ កាយ ទិដ្ឋិយា គច្ឆេយ្យ កេន ឧទ្ធច្ចេន គច្ឆេយ្យ កាយ វិចិកិច្ឆាយ គច្ឆេយ្យ កេហិ អនុសយេហិ គច្ឆេយ្យ រត្តោតិ វា ទុដ្ឋោតិ វា មូឡ្ហោតិ វា វិនិពទ្ធោតិ វា បរាមដ្ឋោតិ វា វិក្ខេបគតោតិ វា អនិដ្ឋង្គតោតិ វា ថាមគតោតិ វា ។ តេ អភិសង្ខារា បហីនា អភិសង្ខារានំ បហីនត្តា គតិយោ កេន គច្ឆេយ្យ នេរយិកោតិ វា តិរច្ឆានយោនិកោតិ វា បិត្តិវិសយិកោតិ វា មនុស្សោតិ វា ទេវោតិ វា រូបីតិ វា អរូបីតិ វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ វា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីតិ វា ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

នេះឈ្មោះថា ការអែបនៃបគឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលនោះ លះបង់ការអែបនៃបគឺតណ្ហា រលាស់ចេញនូវការអែបនៃបគឺទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា អ្នកមិនមានការអែបនៃប ព្រោះលះបង់ការអែបនៃបគឺតណ្ហាហើយ ព្រោះរលាស់ចេញនូវការអែបនៃបគឺទិដ្ឋិហើយ ។ បុគ្គលនោះ គប្បីលុះដោយរាគ:ដូចម្តេច លុះដោយទោស:ដូចម្តេច លុះដោយមោហ:ដូចម្តេច លុះដោយមាន:ដូចម្តេច លុះដោយទិដ្ឋិដូចម្តេច លុះដោយឧទ្ធច្ច:ដូចម្តេច លុះដោយវិចិកិច្ឆាដូចម្តេច លុះដោយអនុសយក្កិលេសទាំងឡាយដូចម្តេចកើត ថាជាអ្នកត្រេកអរក្តី ថាជាអ្នកខឹងក្តី ថាជាអ្នកវង្វេងក្តី ថាជាអ្នកជាប់ចំពាក់ក្តី ថាជាអ្នកស្ទាបអង្អែលក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវការរាយមាយក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវការមិនជាប់ស្រេចក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវកម្ទាំងក្តី ។ អកិសង្ខារទាំងនោះ បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់លះបង់ហើយ បុគ្គលនោះ គប្បីទៅកាន់គតិទាំងឡាយ ថាជាបុគ្គលទៅកើតក្នុងនរកក្តី ថាទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆានក្តី ថាទៅកើតក្នុងបិត្តិវិស័យក្តី ថាជាមនុស្សក្តី ថាជាទេវតាក្តី ថាមានរូបក្តី ថាមិនមានរូបក្តី ថាមានសញ្ញាក្តី ថាមិនមានសញ្ញាក្តី ថាមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនក្តី ដោយហេតុដូចម្តេចកើត ព្រោះអកិសង្ខារទាំងឡាយ លោកលះបង់ហើយ ។

សោ ហេតុ នត្ថិ បច្ចយោ នត្ថិ ការណំ នត្ថិ យេន គច្ឆេយ្យាតិ ស កេន គច្ឆេយ្យ អនូបយោ សោ ។ តេនាហ ភគវា

ធោនស្ស ហិ នត្ថិ កុហិញ្ចិ លោកេ
បកប្បិតា ទិដ្ឋិ ភវាភវេសុ
មាយញ្ច មានញ្ច បហាយ ធោនោ
ស កេន គច្ឆេយ្យ អនូបយោ សោតិ ។

[១០៤] ឧបយោ ហិ ធម្មេសុ ឧបេតិ វាទំ
អនូបយំ កេន កថំ វទេយ្យ
អត្តំ និរត្តំ ន ហិ តស្ស អត្ថិ
អធោសិ សោ ទិដ្ឋិមិធេវ សព្វំ ។

[១០៥] ឧបយោ ហិ ធម្មេសុ ឧបេតិ វាទន្តិ ឧបយោតិ ទ្វេ ឧបយា តណ្ហូបយោ ច

បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ គប្បីទៅដោយហេតុណា ហេតុនោះមិនមាន បច្ច័យមិនមាន ការណ៍មិនមានទេ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ គប្បីលុះដោយកិលេសដូចម្តេចកើត ព្រោះ លោកមិនមានការអែបនៃប ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ទិដ្ឋិដែលគេកំណត់ហើយក្នុងកពតូចកពធំ ក្នុងលោកណាមួយ នៃបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនមានទេ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា កម្ចាត់នោះ លះបង់មាយាផង មានះផង តើនឹងលុះដោយ កិលេសដូចម្តេចកើត ព្រោះលោកមិនមានការអែបនៃប ។

[១០៦] *បុគ្គលមានកិលេសជាគ្រឿងអែបនៃប រមែងអើពើនឹងវាទ: ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជនគប្បីពោលនូវបុគ្គលមិនមានការអែប នៃប ដោយកិលេសណាដូចម្តេចបាន ព្រោះអត្តទិដ្ឋិ (ការ ឃើញថាមានខ្លួន) និរត្តទិដ្ឋិ (ការឃើញថាមិនមានខ្លួន) នៃ ព្រះអរហន្តនោះមិនមានទេ ព្រះអរហន្តនោះ បានលាងនូវ ទិដ្ឋិទាំងអស់ ក្នុងលោកនេះហើយ ។*

[១០៥] *អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលមានកិលេស ជាគ្រឿងអែបនៃប រមែងអើពើនឹងវាទ: ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា កិលេសជាគ្រឿង អែបនៃប បានខាង ការអែបនៃប ២ យ៉ាង គឺ ការអែបនៃបគឺតណ្ហា ១*

និជ្ជូបយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបយោ ។ បេ ។ អយំ និជ្ជូបយោ ។ តស្ស តណ្ហាបយោ អប្បហីនោ និជ្ជូបយោ អប្បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហាបយស្ស អប្បហី-នត្តា និជ្ជូបយស្ស អប្បដិនិស្សដ្ឋត្តា ធម្មេសុ រាជំ ឧបេតិ រត្តោតិ វា តុដ្ឋោតិ វា មូឡ្ហោតិ វា វិនិពន្ធោតិ វា បរាមដ្ឋោតិ វា វិក្ខេបគតោតិ វា អនិដ្ឋង្គតោតិ វា ថាមគតោតិ វា ។ តេ អភិសង្ខារា អប្បហីនា អភិសង្ខារានំ អប្បហីនត្តា គតិយា រាជំ ឧបេតិ នេរយិកោតិ វា តិរច្ឆានយោនិកោតិ វា បិត្តិវិសយិ-កោតិ វា មនុស្សោតិ វា ទេវោតិ វា រូបីតិ វា អរូបីតិ វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ វា នេវសញ្ញីនាស-ញ្ញីតិ វា រាជំ ឧបេតិ ឧបគច្ឆតិ គណ្ហាតិ បរាមសតិ អភិនិវីសតីតិ ឧបយោ ហិ ធម្មេសុ ឧបេតិ រាជំ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ការអែបនៃបគឺទិដ្ឋិ ១ ។បេ។ នេះឈ្មោះថា ការអែបនៃបគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថា ការអែបនៃបគឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលនោះ មិនទាន់លះបង់ការអែបនៃបគឺតណ្ហា មិនទាន់រលាស់ចោលការអែបនៃបគឺទិដ្ឋិ រមែងអើពើនូវវាទ: ក្នុងធម៌ទាំងឡាយថា ជាអ្នកត្រេកអរក្តី ថាជាអ្នកខឹងក្តី ថាជាអ្នកវង្វេងក្តី ថាជាអ្នកជាប់ចំពាក់ក្តី ថាជាអ្នកស្ទាបអង្អែលក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវការរាយមាយក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវការមិនដាច់ស្រេចក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវកម្ទាំងក្តី ព្រោះការអែបនៃបគឺតណ្ហា ខ្ជួនមិនទាន់លះបង់ ព្រោះការអែបនៃបគឺទិដ្ឋិ ខ្ជួនមិនទាន់រលាស់ចេញ ។ អកិសង្ខារទាំងនោះ បុគ្គលមិនទាន់លះបង់ហើយ បុគ្គលរមែងអើពើនូវវាទ:ដោយគតិ ព្រោះអកិសង្ខារទាំងឡាយដែលខ្ជួនមិនទាន់លះបង់ គឺរមែងដល់ ចូលទៅជិត ប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែល ជាប់ចំពាក់នូវវាទ:ថា ជាអ្នកកើតក្នុងនរកក្តី កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆានក្តី កើតក្នុងបិត្តិវិស័យក្តី ជាមនុស្សក្តី ជាទេវតាក្តី មានរូបក្តី មិនមានរូបក្តី មានសញ្ញាក្តី មិនមានសញ្ញាក្តី មានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមានកិលេសជាគ្រឿងអែបនៃប រមែងអើពើនូវវាទ:ក្នុងធម៌ទាំង-ឡាយ ។

[១០៦] អនូបយំ កេន កថំ វទេយ្យាតិ ឧប-
យោតិ ទ្វេ ឧបយា តណ្ហូបយោ ច ទិដ្ឋូបយោ ច
។ បេ ។ អយំ តណ្ហូបយោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋូប-
យោ ។ តស្ស តណ្ហូបយោ បហីនោ ទិដ្ឋូបយោ បដិ-
និស្សដ្ឋោ តណ្ហូបយស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋូបយស្ស
បដិនិស្សដ្ឋត្តា អនូបយំ កេន រាគេន វទេយ្យ កេន
ទោសេន វទេយ្យ កេន មោហេន វទេយ្យ កេន
មានេន វទេយ្យ កាយ ទិដ្ឋិយា វទេយ្យ កេន
ឧទ្ធច្ចេន វទេយ្យ កាយ វិចិកិច្ឆាយ វទេយ្យ កេហិ
អនុសយេហិ វទេយ្យ រត្តោតិ វា ទុដ្ឋោតិ វា មូឡ្ហោតិ
វា វិនិពទ្ធោតិ វា បរាមដ្ឋោតិ វា វិក្ខេបគតោតិ វា
អនិដ្ឋង្គតោតិ វា ថាមគតោតិ វា ។ តេ អភិសង្ខារា
បហីនា អភិសង្ខារានំ បហីនត្តា គតិយោ កេន វទេ-
យ្យ នេរយិកោតិ វា ។ បេ ។ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីតិ វា ។

[១០៦] *អធិប្បាយពាក្យថា ជនគប្បីពោលនូវបុគ្គលមិនមានការអែបនែបដោយកិលេសណា ដូចម្តេចបាន ត្រង់ពាក្យថា ការអែបនែប បានដល់ការអែបនែប ២ គឺការអែបនែបគឺតណ្ហា ១ ការអែបនែបគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថា ការអែបនែបគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថា ការអែបនែបគឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលនោះលះបង់ការអែបនែបគឺតណ្ហា រលាស់ចោលការអែបនែបគឺទិដ្ឋិ ព្រោះការអែបនែបគឺតណ្ហា លោកលះបង់ហើយ ព្រោះការអែបនែបគឺទិដ្ឋិលោករលាស់ចេញហើយ ជនគប្បីពោលនូវបុគ្គលមិនមានកិលេសជាគ្រឿងអែបនែប ដោយរាគ:ដូចម្តេច គប្បីពោលដោយទោស:ដូចម្តេច គប្បីពោលដោយមោហ:ដូចម្តេច គប្បីពោលដោយមានៈដូចម្តេច គប្បីពោលដោយទិដ្ឋិដូចម្តេច គប្បីពោលដោយឧទ្ធច្ច:ដូចម្តេច គប្បីពោលដោយវិចិកិច្ឆាដូចម្តេច គប្បីពោលដោយអនុស័យទាំងឡាយដូចម្តេច ថាជាអ្នកត្រេកអរក្តី ថាជាអ្នកខឹងក្តី ថាជាអ្នកវង្វេងក្តី ថាជាអ្នកជាប់ចំពាក់ក្តី ថាជាអ្នកស្ទាបអង្អែលក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវការរាយមាយក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវការមិនជាប់ស្រេចក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវកម្ទាំងក្តី ។ អកិសង្ខារទាំងនោះ បុគ្គលនោះ លះបង់ហើយ ជនគប្បីពោលនូវគតិទាំងឡាយថា ជាអ្នកកើតក្នុងនរកដូច្នេះក្តី ។ បេ ។ មានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនដូច្នេះក្តី ដោយហេតុដូចម្តេចបាន ព្រោះអកិសង្ខារទាំងឡាយ លោកលះបង់ហើយ ។*

សោ ហេតុ នត្ថិ បច្ចយោ នត្ថិ ការណំ នត្ថិ យេន វទេយ្យ កាជេយ្យ កណេយ្យ ជីបយេយ្យ វោហ-រេយ្យាតិ អត្តបយំ កេន កថំ វទេយ្យ ។

[១០៧] អត្តំ និរត្តំ ន ហិ តស្ស អត្ថីតិ អត្តាតិ សស្សតទិដ្ឋិ នត្ថិ និរត្តាតិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ នត្ថិ អត្តាតិ គហិតំ នត្ថិ និរត្តាតិ មុញ្ចិតព្វំ នត្ថិ ។ យស្សត្ថិ គហិតំ តស្សត្ថិ មុញ្ចិតព្វំ យស្សត្ថិ មុញ្ចិតព្វំ តស្សត្ថិ គហិតំ ។ គហណមុញ្ចនំ សមតិក្កន្តោ អរហា វុឌ្ឍិបរិហានី វីតិវត្តោ ។ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិណ្ណចរណោ ។ បេ ។ នត្ថិ តស្ស បុនព្ភវោតិ អត្តំ និរត្តំ ន ហិ តស្ស អត្ថិ ។

[១០៨] អធោសិ សោ ទិដ្ឋិមិធេវ សព្វន្តិ តស្ស ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ

ជនគប្បីពោល សម្តែង និយាយ បំភ្ញ ១ បញ្ចេញ ដោយហេតុណា ហេតុនោះមិនមាន បច្ច័យមិនមាន ការណ៍មិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនគប្បីពោល នូវបុគ្គលមិនមានការអែបនែប ដោយ កិលេសណា ដូចម្តេចបាន ។

[១០៧] អធិប្បាយពាក្យថា អត្តទិដ្ឋិនិងនិរត្តទិដ្ឋិ នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា អត្តទិដ្ឋិ គឺសស្សតទិដ្ឋិ មិនមាន ពាក្យថា និរត្តទិដ្ឋិ គឺឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ក៏មិនមាន បានសេចក្តីថា ការប្រកាន់ថាខ្លួន មិនមាន ការគួរដោះថាមិនមែនខ្លួន ក៏មិនមាន ។ ការប្រកាន់របស់បុគ្គលណាមាន ការគួរដោះរបស់បុគ្គលនោះក៏មាន ការគួរដោះរបស់បុគ្គលណាមាន ការប្រកាន់របស់បុគ្គលនោះក៏មាន ។ ព្រះអរហន្ត កន្ទ្ធ១ផុត ការប្រកាន់ និ១ការដោះ ហើយប្រព្រឹត្តកន្ទ្ធ១នូវសេចក្តីចម្រើននិ១សេចក្តីវិនាស ។ ព្រះអរហន្តនោះ មានព្រហ្មចរិយៈនៅហើយ មានធម៌ជាគ្រឿ១ប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តហើយ ។ លេ ។ ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានភពថ្មីទៀតទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អត្តទិដ្ឋិ (ការឃើញថាមានខ្លួន) និរត្តទិដ្ឋិ (ការឃើញថាមិនមានខ្លួន) នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។

[១០៨] ពាក្យថា បុគ្គលនោះបានលាន១នូវទិដ្ឋិទាំ១អស់ ក្នុ១លោកនេះហើយ សេចក្តីថា ទិដ្ឋិទាំ១ ៦២ បុគ្គលនោះ លះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល

រូបសន្ធានិ បដិច្ចសមុប្ផន្នានិ អភពុប្ផត្តិកានិ ញាណ-ក្ខិជ្ជ ជ ឆ្ឌ្ឌានិ ។ សោ សព្ពំ ជិដ្ឋិកតំ ឥជេ អជ្ជេសិ ជុនិ សន្ធុនិ ជិន្ធុនិ បជ្ជហិ វិជ្ជោជ្ជេសិ ព្យន្ធីអកាសិ អជ្ជការ ជ្ជមេសីតិ អជ្ជេសិ សោ ជិដ្ឋិមិជ្ជេ សព្ពំ ។ ត្ជាហ ភ្ជ

ឧបយោ ហិ ជម្ជេសុ ឧបេតិ ឋ្ជ
អជ្ជបយំ ភ្ជេ ភ្ជ ជ្ជ ឋ្ជ
អត្ជ ជ ជ ជ ហ ត ស អ
អ ជ ជ ជ ជ ជ ។

ត ត ជ ជ ទ ជ ជ ជ ជ ជ ។

រម្ងាប់ សូប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរដល់ការកើតទៀត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ ហើយ ។ បុគ្គលនោះ បានលាង កម្ចាត់បង់ កម្ចាត់ដាច់ស្រឡះ កម្ចាត់ដោយមិនសល់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើត មាន នូវទិដ្ឋិទាំងអស់ក្នុងលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល នោះ បានលាងនូវទិដ្ឋិទាំងអស់ ក្នុងលោកនេះហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលមានកិលេសជាគ្រឿងអែបនែប រមែងអើពើនូវវាទ: ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជនគប្បីពោល នូវបុគ្គលមិនមានការអែប នែប ដោយកិលេសណាដូចម្តេចបាន ព្រោះអត្តទិដ្ឋិ (ការ ឃើញថាមានខ្លួន) និវត្តទិដ្ឋិ (ការឃើញថាមិនមានខ្លួន) នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ បុគ្គលនោះបានលាងនូវទិដ្ឋិ ទាំងអស់ ក្នុងលោកនេះហើយ ។

ចប់ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣ ។

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[១០៩] បស្ឆាមិ សុទ្ធំ បរមំ អរោគំ

ជិវ្ហេន សំសុទ្ធិ ជរស្ស ហោតិ

ឯវាភិជានំ បរមន្តិ ញត្វា

សុទ្ធានុបស្សីតិ បច្ចេតិ ញាណំ ។

[១១០] បស្ឆាមិ សុទ្ធំ បរមំ អរោគន្តិ បស្ឆាមិ សុទ្ធន្តិ បស្ឆាមិ សុទ្ធំ ឧក្ខាមិ សុទ្ធំ ឱលោកេមិ សុទ្ធំ ជិឌ្ឍាយាមិ សុទ្ធំ ឧបបរិក្ខាមិ សុទ្ធំ ។ បរមំ អរោគន្តិ បរមំ អរោគ្យប្បត្តំ ខេមប្បត្តំ តាណប្បត្តំ លេណប្បត្តំ សរណប្បត្តំ ឋាយនប្បត្តំ អភយប្បត្តំ អច្ចុតប្បត្តំ អមតប្បត្តំ និព្ពានប្បត្តន្តិ បស្ឆាមិ សុទ្ធំ បរមំ អរោគំ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

[១០៩] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) អាត្មាអញឃើញ (នូវរូប) ដ៏បរិសុទ្ធ ឧត្តម មិនមានរោគ សេចក្តីបរិសុទ្ធ ដ៏ប្រពៃ របស់នរជន រមែងកើតមាន ដោយសាររូបដែលខ្លួនឃើញ បុគ្គលពាល អ្នកឃើញរឿយ ៗ នូវការបរិសុទ្ធ កាលដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ រមែងយល់ថា (ការឃើញនេះ)ឧត្តម ហើយជឿនូវការឃើញនោះ ថាជាញាណ ។

[១១០] *អធិប្បាយពាក្យថា* អាត្មាអញឃើញ (នូវរូប) ដ៏បរិសុទ្ធ ឧត្តម មិនមានរោគ ត្រង់ពាក្យថា អាត្មាអញឃើញ (នូវរូប) ដ៏បរិសុទ្ធ គឺ អាត្មាអញឃើញ (រូប) បរិសុទ្ធ មើល (រូប) បរិសុទ្ធ ក្រឡេក មើល (រូប) បរិសុទ្ធ សម្ងឹងមើល (រូប) បរិសុទ្ធ សង្កេតមើល (រូប) បរិសុទ្ធ ។ ពាក្យថា ឧត្តម មិនមានរោគ គឺឧត្តម ដល់នូវភាពមិន មានរោគ ដល់នូវសេចក្តីក្សេម ដល់នូវទីជ្រក ដល់នូវទីពឹងពំនាក់ ដល់នូវទីរលឹក ដល់នូវការប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ដល់នូវការមិនមានភ័យ ដល់នូវភាពទៀងទាត់ ដល់នូវអមត: ដល់នូវភាពប្រាសចាកតណ្ហា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាត្មាអញឃើញ (នូវរូប) បរិសុទ្ធ ឧត្តម មិនមានរោគ ។

[១១១] ឥជ្ជេន សំសុទ្ធិ ជរស្ស ហោតីតិ ចក្ខុ-
វិញ្ញាណេន រូបឧស្សនេន ជរស្ស សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ
បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ ហោតិ ជរេ សុជ្ឈតិ
វិសុជ្ឈតិ បរិសុជ្ឈតិ មុចូតិ វិមុចូតិ បរិមុចូតីតិ ឥជ្ជេន
សំសុទ្ធិ ជរស្ស ហោតិ ។

[១១២] ឯវាភិជានំ បរមន្តិ ញត្វាតិ ឯវំ អភិជាន-
ន្តោ អាជានន្តោ វិជានន្តោ បដិវិជានន្តោ បដិវិជ្ឌ-
ន្តោ ឥទំ បរមំ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ
បវរន្តិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវ-
យិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ ឯវាភិជានំ បរមន្តិ ញត្វា ។

[១១៣] សុទ្ធានុបស្សីតិ បជ្ជេតិ ញាណន្តិ យោ
សុទ្ធំ បស្សតិ សោ សុទ្ធានុបស្សី ។ បជ្ជេតិ ញាណន្តិ
ចក្ខុវិញ្ញាណេន រូបឧស្សនំ ញាណន្តិ បជ្ជេតិ មត្តោតិ

[១១១] ពាក្យថា សេចក្តីបរិសុទ្ធដ៏ប្រពៃ របស់នរជន រមែងកើតមាន ដោយសាររូប ដែលខ្ជួនឃើញ សេចក្តីថា សេចក្តីស្អាត សេចក្តីស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការផុត ការផុតស្រឡះ ការផុតដោយជុំវិញ របស់នរជន រមែងកើតមាន ឬនរជន ស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ ផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយសារការឃើញរូប ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីបរិសុទ្ធ ដ៏ប្រពៃ របស់នរជន រមែងកើតមាន ដោយសាររូប ដែលខ្ជួនឃើញ ។

[១១២] ពាក្យថា បុគ្គលពាលកាលដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ រមែងយល់ថា (ការឃើញនេះ) ឧត្តម គឺកាលដឹងចំពោះ ដឹងទូទៅ ដឹងវិសេស ដឹងច្បាស់ ចាក់ធ្ងុះចំពោះយ៉ាងនេះ រមែងយល់ ដឹង ថ្វឹងមើល ពិចារណាឃើញ យល់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា ការឃើញនេះ ថ្លៃថ្នូ លើសលុបប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ចម្បង ឧត្តម ក្រៃលែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលពាលកាលដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ រមែងយល់ថា (ការឃើញនេះ) ឧត្តម ។

[១១៣] ពាក្យថា អ្នកឃើញរឿយ ៗ នូវការបរិសុទ្ធ រមែងជឿ (នូវការឃើញនោះ) ថាជាញាណ សេចក្តីថា បុគ្គលណា ឃើញនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា អ្នកឃើញរឿយ ៗ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ។ ពាក្យថា ជឿ (នូវការឃើញនោះ) ថាជាញាណ គឺជឿនូវការឃើញរូប ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ថាជាញាណ ជឿថាជាមគ្គ

បច្ចេតិ បថោតិ បច្ចេតិ ជិយ្យានន្តិ បច្ចេតីតិ សុទ្ធានុបស្សីតិ បច្ចេតិ ញាណំ ។ តេនាហ ភគវា

បស្ស្ចាមិ សុទ្ធំ បរមំ អរោគំ
ជិដ្ឋេន សំសុទ្ធិ ជរស្ស ហោតិ
ឯវាភិជានំ បរមន្តិ ញត្វា
សុទ្ធានុបស្សីតិ បច្ចេតិ ញាណន្តិ ។

[១១៤] ជិដ្ឋេន ចេ សុទ្ធិ ជរស្ស ហោតិ
ញាណេន វ សោ បជហាតិ ទុក្ខំ
អញ្ញេន សោ សុជ្ឈតិ សោបធីសោ
ជិជ្ជី ហិ ន ចាវ តថា វជានំ ។

[១១៥] ជិដ្ឋេន ចេ សុទ្ធិ ជរស្ស ហោតីតិ ចក្ខុ-
ញ្ញាណេន រូបទស្សនេន ចេ ជរស្ស សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ ហោតិ ជរោ សុជ្ឈតិ វិសុជ្ឈតិ បរិសុជ្ឈតិ មុច្ចតិ វិមុច្ចតិ បរិមុច្ចតីតិ ជិដ្ឋេន ចេ សុទ្ធិ ជរស្ស ហោតិ ។

ជឿថាជាផ្លូវ ជឿថាជាគ្រឿងដឹកនាំ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកឃើញរឿយ ៗ នូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ជឿ (នូវការឃើញនោះ) ថាជាញាណ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> អាត្មាអញឃើញ (នូវរូប) ដ៏បរិសុទ្ធ ឧត្តម មិនមានរោគ សេចក្ដីបរិសុទ្ធ ដ៏ប្រពៃ របស់នរជន រមែងមាន ដោយសារ (រូប) ដែលខ្លួនឃើញ បុគ្គលពាលអ្នកឃើញរឿយ ៗ នូវការបរិសុទ្ធ កាលដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ រមែងយល់ថា (ការឃើញនោះ) ឧត្តម ហើយជឿ (នូវការឃើញនោះ) ថាជាញាណ ។

[១១៦] បើសេចក្ដីបរិសុទ្ធ របស់នរជន កើតមាន ដោយសាររូបដែលខ្លួនឃើញ ឬនរជននោះលះបង់ទុក្ខ គឺរួចចាកទុក្ខ ដោយសារញាណបាន នរជនអ្នកមានឧបធិក្លេសនោះ ឈ្មោះថាបរិសុទ្ធ ដោយផ្លូវដទៃ ព្រោះថា ទិដ្ឋិរមែងប្រាប់នូវបុគ្គល អ្នកពោលដូច្នោះនោះ ។

[១១៧] ពាក្យថា បើសេចក្ដីបរិសុទ្ធ របស់នរជនកើតមាន ដោយសាររូប ដែលខ្លួនឃើញ គឺសេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការផុតផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ របស់នរជន កើតមាន ឬនរជនស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ ផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយសារការឃើញរូប ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើសេចក្ដីបរិសុទ្ធ របស់នរជន កើតមាន ដោយសាររូប ដែលខ្លួនឃើញ ។

[១១៦] ញាណេន វា សោ បជហាតិ ទុក្ខន្តិ ចក្ខុវិញ្ញាណេន រូបឧស្សរេន ចេ នហ ជាតិទុក្ខំ បជហាតិ ជរាទុក្ខំ បជហាតិ ព្យាធិទុក្ខំ បជហាតិ មរណទុក្ខំ បជហាតិ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្ស-ចាយាសទុក្ខំ បជហាតីតិ ញាណេន វា សោ បជហាតិ ទុក្ខំ ។

[១១៧] អញ្ញេន សោ សុជ្ឈតិ សោបធីកោតិ អញ្ញេន អសុទ្ធិមក្ខេន មិច្ឆាបដិបទាយ អនិយ្យានប-ថេន អញ្ញត្រ សតិប្បដ្ឋានេហិ អញ្ញត្រ សម្ម្ប្បធានេហិ អញ្ញត្រ ឥទ្ធិបាទេហិ អញ្ញត្រ ឥន្ទ្រិយេហិ អញ្ញត្រ ពលេហិ អញ្ញត្រ ពោជ្ឈង្គេហិ អញ្ញត្រ អរិយា អដ្ឋង្គិ-កា មគ្គា នហ សុជ្ឈតិ វិសុជ្ឈតិ បរិសុជ្ឈតិ មុចូតិ វិមុចូតិ បរិមុចូតិ ។ សោបធីកោតិ សរាគោ សទោសោ សមោហោ សមានោ សតណ្ហោ សទិដ្ឋិ សកិលេសោ សឧបាទានោតិ អញ្ញេន សោ សុជ្ឈតិ សោបធីកោ ។

[១១៦] *ពាក្យថា ឬនរជននោះ លះបង់ទុក្ខដោយសារញ្ញាណបាន គឺបើនរជន លះបង់ជាតិទុក្ខ លះបង់ជរាទុក្ខ លះបង់ព្យាធិទុក្ខ លះបង់មរណទុក្ខ លះបង់សោកទុក្ខ បរិទេវទុក្ខ ទុក្ខទុក្ខ ទោមនស្សទុក្ខ ឧបាយាសទុក្ខ ដោយសារការឃើញរូប ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឬនរជននោះ លះបង់ទុក្ខ គឺរួចចាកទុក្ខ ដោយសារញ្ញាណបាន ។*

[១១៧] *ពាក្យថា នរជនអ្នកមានឧបធិក្លិសនោះ ឈ្មោះថាបរិសុទ្ធ ដោយផ្លូវដទៃ សេចក្ដីថា នរជនរមែងស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ ផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយផ្លូវមិនបរិសុទ្ធដទៃ ដោយបដិបទាខុស ដោយគន្ធងមិនមែនជាទីដឹកនាំ ក្រៅអំពីសតិប្ឋាន ក្រៅអំពីសម្ម្ចប្ធាន ក្រៅអំពីឥទ្ធិបាទ ក្រៅអំពីឥន្ទ្រិយ ក្រៅអំពីពល: ក្រៅអំពីពោជ្ឈង្គ ក្រៅអំពីអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ។ ពាក្យថា មានឧបធិ-ក្លិសៈ គឺប្រកបដោយរាគ: ប្រកបដោយទោស: ប្រកបដោយមោហ: ប្រកបដោយមានៈ ប្រកបដោយតណ្ហា ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយកិលេស ប្រកបដោយឧបាទាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរជនអ្នកមានឧបធិក្លិសនោះ ឈ្មោះថា បរិសុទ្ធ ដោយផ្លូវដទៃ ។*

[១១៨] ទិដ្ឋី ហិ ន ចាវ តថា វជានន្តិ សាវ ទិដ្ឋិ
តំ បុគ្គលំ ចាវនតិ ឥតិចាយំ បុគ្គលោ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ
វិបរីតទស្សនោតិ ។ តថា វជានន្តិ តថា វនន្តំ ឆេទេន្តំ
ឆណន្តំ ឌីបយន្តំ ហេមវន្តំ សស្សតោ លោកោ
ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ តថា វនន្តំ ឆេទេន្តំ
ឆណន្តំ ឌីបយន្តំ ហេមវន្តំ អសស្សតោ លោកោ
អន្តវា លោកោ អនន្តវា លោកោ តំ ជីវំ តំ សរីរំ
អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា
ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ហោតិ ច ន ច
ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា នេវ ហោតិ ន ន
ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥទមេវ សច្ចំ មោឃ-
មញ្ញន្តិ តថា វនន្តំ ឆេទេន្តំ ឆណន្តំ ឌីបយន្តំ ហេ-
មវន្តន្តិ ទិដ្ឋី ហិ ន ចាវ តថា វជានំ ។ តេនាហ ភគវា

ទិដ្ឋេន ចេ សុទ្ធិ នរស្ស ហោតិ
ញាណេន វ សោ បជហាតិ ទុក្ខំ
អញ្ញេន សោ សុជ្ឈតិ សោបជីកោ
ទិដ្ឋី ហិ ន ចាវ តថា វជានន្តិ ។

[១១៨] ពាក្យថា ព្រោះថាទិដ្ឋិរមែងប្រាប់នូវបុគ្គល អ្នកពោលដូច្នោះនោះ សេចក្ដីថា ទិដ្ឋិនោះឯង រមែងប្រាប់បុគ្គលនោះដូច្នេះថា បុគ្គលនេះជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានសេចក្ដីយល់ផ្ទុយ ។ ពាក្យថា ពោលដូច្នោះ គឺពោលថ្ងៃ ពណ៌នា ពន្យល់ ពោលប្រកាន់ដោយប្រការដូច្នោះ គឺពោលថ្ងៃ ពណ៌នា ពន្យល់ ពោលប្រកាន់ដោយប្រការដូច្នោះថា លោកទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ពោលថ្ងៃ ពណ៌នា ពន្យល់ ពោលប្រកាន់ ដោយប្រការដូច្នោះថា លោកមិនទៀង លោកមានទីបំផុត លោកមិនមានទីបំផុត ជីវៈនោះ សរីរៈនោះ ជីវៈដទៃ សរីរៈដទៃ សត្វស្លាប់ហើយ កើតទៀត សត្វស្លាប់ហើយ មិនកើតទៀត សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះថា ទិដ្ឋិរមែងប្រាប់នូវបុគ្គល អ្នកពោលដូច្នោះនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> *បើសេចក្ដីបរិសុទ្ធ របស់នរជន កើតមាន ដោយសាររូប ដែលខ្លួនឃើញ ឬនរជននោះ លះបង់ទុក្ខដោយញាណបាន នរជនអ្នកមានឧបធិក្លិសនោះ រមែងបរិសុទ្ធ ដោយផ្លូវដទៃ ព្រោះថា ទិដ្ឋិរមែងប្រាប់ នូវបុគ្គលអ្នកពោលដូច្នោះនោះ ។*

[១១៩] ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហ
ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា
បុញ្ញេ ច បាបេ ច អនូបលិត្តោ
អត្តញ្ជហោ នយិធ បកុព្វមានោ ។

[១២០] ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហ ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេវាតិ នាតិ បដិក្ខេបោ ។ ព្រាហ្មណោតិ សត្តន្នំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ សក្កាយទិដ្ឋិ ពាហិតា ហោតិ វិចិកិច្ឆា ពាហិតា ហោតិ សីលព្វតបរាមាសោ ពាហិតោ ហោតិ រាគោ ពាហិតោ ហោតិ ទោសោ ពាហិតោ ហោតិ មោហោ ពាហិតោ ហោតិ មានោ ពាហិតោ ហោតិ ។ ពាហិតស្ស ហោន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សង្កិលេសិកា បោនោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិបាកា អាយតឹ ជាតិជរាមរណីយា ។

ពាហេត្វា សព្វបាបកានិ (សភិយាតិ ភគវា)
វិមលោ សាធុសមាហិតោ ឋិតត្តោ

[១១៩] ព្រាហ្មណ៍ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះផ្លូវដទៃ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញ ឬឮ ព្រោះសីលនិងវត្ត ឬព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ឡើយ ទាំងជាអ្នកមិនជាប់នៅ ក្នុងបុណ្យនិងបាប ជាអ្នកលះបង់នូវអត្តា ជាអ្នកលែងធ្វើ ក្នុងលោកនេះ ។

[១២០] *អធិប្បាយពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះផ្លូវដទៃ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឬឮ ព្រោះសីលនឹងវត្ត ឬព្រោះអារម្មណ៍ ដែលប៉ះពាល់ឡើយ ត្រង់ពាក្យថា មិន គឺជាពាក្យបដិសេធ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺបុគ្គលដែលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះបន្សាត់បង់ នូវធម៌ ៧ គឺ ជាអ្នកបន្សាត់បង់សក្កាយទិដ្ឋិ បន្សាត់បង់វិចិកិច្ឆា បន្សាត់បង់សីលព្វតបរាមាស: បន្សាត់បង់រាគ: បន្សាត់បង់ទោស: បន្សាត់បង់មោហ: បន្សាត់បង់មាន: ។ លោកបន្សាត់បង់អកុលសធម៌ទាំង-ឡាយដ៏លាមក ជាធម៌ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងព្រម មានកិរិយានាំសត្វឲ្យកើតទៀត ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានផលជាទុក្ខ ជាបច្ច័យរបស់ជាតិ ជរា និងមរណ: តទៅទៀត ។*

(ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលសកិយ:) បុគ្គលណា ដែលបន្សាត់ចោល នូវធម៌ដ៏លាមកទាំងពួង ជាអ្នកមានមន្ទិលទៅប្រាសហើយ មានចិត្តតម្កល់មាំ ដោយប្រពៃ

សំសារមតិចុ ភោវលី សោ

អនិស្សិតោ តានិ បវុច្ចតេ ស ព្រហ្ម ។

ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហាតិ ព្រាហ្មណោ អញ្ញេន អសុទ្ធិមក្ខេន មិច្ឆាបដិបជ្ជាយ អនិយ្យានប-ថេន អញ្ញត្រ សតិប្បដ្ឋានេហិ អញ្ញត្រ សម្មប្បជ-ានេហិ អញ្ញត្រ ឥទ្ធិចានេហិ អញ្ញត្រ ឥន្ទ្រិយេហិ អញ្ញត្រ ពលេហិ អញ្ញត្រ ពោជ្ឈង្គេហិ អញ្ញត្រ អ-រិយា អដ្ឋង្គិកា មគ្គា សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិ-មុត្តិ បរិមុត្តិ ជាហ ន ភាវេតិ ន ភណ្ណតិ ន ជីព-យតិ ន ហារតីតិ ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិ-មាហ ។ ជិដ្ឋ សុតេ សីលវតេ មុតេ ភាតិ សន្តេកេ សមណាព្រាហ្មណា ជិដ្ឋសុទ្ធិកា តេ ឯកច្ចានំ រ្ជ្ជានំ ឧស្សនំ មង្គលំ បច្ចេន្តិ ឯកច្ចានំ រ្ជ្ជានំ ឧស្សនំ អមង្គលំ បច្ចេន្តិ ។

មានចិត្តនឹងធឹង កន្ទ្ធងហើយនូវសំសារ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ជាអ្នកមានកិច្ច សម្រេចអស់ហើយ ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ (ដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិ) ជាតាទិបុគ្គល បុគ្គលនោះ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។

ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះផ្លូវដទៃ គឺ ព្រាហ្មណ៍ មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនពន្យល់ មិនពោលប្រកាន់ នូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយផ្លូវមិនបរិសុទ្ធដទៃ ដោយមិច្ឆាបដិ-បទា ដោយគន្ទ្ធង មិនជាទីដឹកនាំ ក្រៅចាកសតិប្បដ្ឋាន ក្រៅចាកសម្មប្បធាន ក្រៅចាកឥទ្ធិបាទ ក្រៅចាកឥន្ទ្រិយ ក្រៅចាកពល: ក្រៅចាកពោជ្ឈង្គ: ក្រៅចាកអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះផ្លូវដទៃ ។ ពាក្យថា ព្រោះអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឬឮ ព្រោះសីលនិងវ័ត ឬព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ឡើយ សេចក្តីថា មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ប្រកាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយសារូប ដែលឃើញ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជឿនូវការឃើញរូបទាំងឡាយខ្លះ ថាជាមង្គល ជឿនូវការឃើញរូបទាំងឡាយខ្លះ ថាមិនមែនជាមង្គល ។

កតមេសំ រូចានំ ឧស្សនំ មជ្ជលំ បច្ចេន្តិ ។ តេ កាលតោ រុដ្ឋហិត្វា អភិមជ្ជលកតានិ រូចានិ បស្សន្តិ ឱតសកុណ្ណ[1] បស្សន្តិ បុស្សវេឌ្ឍវលញ្ជ បស្សន្តិ ឥត្ថិនិត្តិ បស្សន្តិ ឥមារិកំ ១ន្ទ អាវេបេត្វា ឥច្ឆន្តំ បស្សន្តិ បុណ្ណាយដ បស្សន្តិ ពេហិតមច្ចំ បស្សន្តិ អាជញ្ញ បស្សន្តិ អាជញ្ញរថ បស្សន្តិ ឧសភ បស្សន្តិ ពោកបិលំ បស្សន្តិ ឯវរូចានំ រូចានំ ឧស្សនំ មជ្ជលំ បច្ចេន្តិ ។

កតមេសំ រូចានំ ឧស្សនំ អមជ្ជលំ បច្ចេន្តិ ។ បលាលបុញ្ជ បស្សន្តិ ឥក្ខាយដ បស្សន្តិ រិត្តយដ បស្សន្តិ ឆដ បស្សន្តិ ឆក្ខសមណ្ណ បស្សន្តិ ១ារ បស្សន្តិ ១ារយានំ បស្សន្តិ ឯកយុត្តយានំ បស្សន្តិ ១ាណ្ណ បស្សន្តិ ១ុណ្ណ បស្សន្តិ ១ញ្ជ បស្សន្តិ បក្ខ្ហតំ[2] បស្សន្តិ ជិណ្ណ១ំ បស្សន្តិ ១ាធិ១ំ បស្សន្តិ មតំ បស្សន្តិ ឯវរូចានំ រូចានំ ឧស្សនំ អមជ្ជលំ បច្ចេន្តិ ។

---

១ ម. ១ាបសកុណ្ណ ។ ២ ម. បក្ខ្ហ១ាទ ។

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយពួកខ្លះ ជឿនូវការឃើញរូបទាំងឡាយ ដូចម្តេច ថាជាមង្គល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក្រោកឡើង អំពីព្រលឹម ឃើញនូវរូបទាំងឡាយ ដែលសន្មតថាជាមង្គលដ៏ក្រៃលែង គឺឃើញសត្វត្រចៀកកាំ ឃើញដើមញ្ជៅដែលដុះ ដោយបុស្សនក្ខត្តឫក្ស ឃើញស្ត្រីមានគភ៌ ឃើញបុគ្គលកំពុងបញ្ជិះនាងកុមារិកាលើ-ក ដើរទៅ ឃើញក្អមមានទឹកពេញ ឃើញត្រីឆ្ពិន ឃើញសេះអាជានេយ្យ ឃើញ រថដែលទឹម ដោយសេះអាជានេយ្យ ឃើញគោឧសភ ឃើញមេគោ ក្រហម ក៏ប្រកាន់ជឿនូវការឃើញរូបទាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងនេះ ថាជាមង្គល ។

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ពួកខ្លះ ជឿនូវការឃើញរូបទាំង-ឡាយដូចម្តេច ថាមិនមែនជាមង្គល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ ឃើញគំនរចំបើង ឃើញផ្ទាំងខ្ញាញ់ ឃើញផ្ទាំងទទេ ឃើញស្ត្រីរបាំ ឃើញស្រមណ៍អាក្រាត ឃើញលា ឃើញយាន ដែលទឹមដោយលា ឃើញយាន ដែលទឹមដោយសត្វពាហនៈម្ខាង ឃើញមនុស្សខ្វាក់ ឃើញមនុស្សកៃង ឃើញមនុស្សខ្ជក ឃើញមនុស្សខ្ជិន ឃើញ មនុស្សជរា ឃើញមនុស្សឈឺ ឃើញមនុស្សស្លាប់ ក៏ប្រកាន់ជឿនូវការ ឃើញរូបទាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងនេះ ថាមិនមែនជាមង្គល ។

ឥមេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឧច្ឆេទសុទ្ធិកា តេ ឧច្ឆេទ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ បញ្ញេន្តិ ។

សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា សុតសុទ្ធិកា តេ ឯកច្ចានំ សទ្ធានំ សវនំ មង្គលំ បញ្ញេន្តិ ឯកច្ចានំ សទ្ធានំ សវនំ អមង្គលំ បញ្ញេន្តិ ។

កតមេសំ សទ្ធានំ សវនំ មង្គលំ បញ្ញេន្តិ ។ តេ កាលតោ រុដ្ឋហិត្វា អកិមង្គលកតានិ សទ្ធានិ សុ-ណន្តិ វឌ្ឍាតិ វ វឌ្ឍមានាតិ វ បុណ្ណាតិ វ បុស្សាតិ វ អសេ្ឋកាតិ វ សុមនាតិ វ សុនក្ខត្តាតិ វ សុមង្គលាតិ វ សិរីតិ វ សិរីវឌ្ឍាតិ វ ឯវរូបានំ សទ្ធានំ សវនំ មង្គលំ បញ្ញេន្តិ ។

កតមេសំ សទ្ធានំ សវនំ អមង្គលំ បញ្ញេន្តិ ។

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ ប្រកាន់សេចក្ដីបរិសុទ្ធដោយសាររូប ដែលឃើញ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តែងជឿថា សេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្ដីបរិសុទ្ធ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយសាររូបដែលឃើញ ។

មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ប្រកាន់សេចក្ដីបរិសុទ្ធដោយសំឡេង ដែលឮ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជឿនូវការឮសំឡេងទាំងឡាយខ្លះ ថាជាមង្គល ជឿនូវការឮសំឡេងទាំងឡាយខ្លះ ថាមិនមែនជាមង្គល ។

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយពួកខ្លះ រមែងជឿនូវការឮសំឡេង ទាំងឡាយដូចម្ដេច ថាជាមង្គល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ក្រោកឡើងអំពីព្រលឹម ឮសំឡេងទាំងឡាយ ដែលសន្ធតថាជាមង្គល ដ៏ក្រៃលែង ដូចឮថាចម្រើនក្ដី កំពុងចម្រើនក្ដី ពេញក្ដី សក្ដី មិន មានសោកក្ដី មានចិត្តល្អក្ដី នក្ខត្តឫក្សល្អក្ដី មង្គលល្អក្ដី សិរីក្ដី ចម្រើនដោយសិរីក្ដី ក៏ប្រកាន់ជឿ នូវការឮសំឡេងទាំងឡាយ មាន សភាពយ៉ាងនេះ ថាជាមង្គល ។

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ពួកខ្លះ ជឿនូវការឮសំឡេងទាំង-ឡាយដូចម្ដេច ថាមិនមែនជាមង្គល ។

កាណោតិ វា កុណីតិ វា ខញ្ជោតិ វា បក្ខហតោតិ វា ជិណ្ណកោតិ វា ព្យាធិកោតិ វា មតោតិ វា ឆិន្នន្តិ វា ភិន្នន្តិ វា ឧឌ្ឍន្តិ វា នដ្ឋន្តិ វា នត្ថីតិ វា ឯវរូបានំ សទ្ទានំ សវនំ អមង្គលំ បច្ចេន្តិ ។ ឥមេ តេ សមណព្រាហ្មណា សុតសុទ្ធិកា តេ សុតេន សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ បច្ចេន្តិ ។

សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា សីលសុទ្ធិកា តេ សីលមត្តេន សញ្ញមមត្តេន សំវរមត្តេន អវីតិក្កមមត្តេន សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ បច្ចេន្តិ ។ សមណមុណ្ឌិកាបុត្តោ ឯវមាហ ចតូហិ ខោ អហំ ថបតិ[១] ធម្មេហិ សមន្នាគតំ បុរិសបុគ្គលំ បញ្ញាបេមិ សម្បន្នកុសលំ បរមកុសលំ ឧត្តមប្បត្តិប្បត្តំ សមណំ អយោជ្ឈំ ។ កតមេហិ ចតូហិ[១] ។ ឥធ ថបតិ ន កាយេន បាបកម្មំ ករោតិ ន បាបិកំ វាចំ ភាសតិ

១ ម. គហបតិ ។

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឮពាក្យថា មនុស្សខ្វាក់ក្តី ក្ងែងក្តី ខ្ជកក្តី ខ្ជិនក្តី ជរាក្តី ឈឺក្តី ស្វាប់ក្តី ដាច់ក្តី បែកក្តី ឆេះក្តី វិនាសក្តី មិនមានក្តី ក៏ប្រកាន់ជឿនូវការឮសំឡេង មានសភាពយ៉ាងនេះ ថាមិនមែនជាមង្គល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ អ្នកប្រកាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយសំឡេងដែលឮ គឺសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជឿនូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស ស្អាតជុំវិញ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ព្រោះសំឡេងដែលឮ ។

មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ប្រកាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយសីល សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តែងជឿថាសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស ស្អាតជុំវិញ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយហេតុត្រឹមតែសីល ត្រឹមតែការសង្រួម ត្រឹមតែការរារាំង ត្រឹមតែការមិនប្រព្រឹត្តកន្ទង ។ សមណមុណ្ឌិកាបុត្រ បានពោលយ៉ាងនេះថា ម្នាលជាងឈើ ខ្ញុំតែងបញ្ញត្ត នូវបុរសបុគ្គល ដែលប្រកបដោយធម៌ទាំងឡាយ ៤ យ៉ាង ថាជាបុគ្គលមានកុសលបរិបូណ៌ មានកុសលដ៏ឧត្តម ជាបុគ្គលដល់ហើយនូវធម៌ ដែលគេគប្បីដល់ដ៏ឧត្តម ជាសមណៈមិនមានបរាជ័យ ។ ធម៌ ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលជាងឈើ បុរសបុគ្គលក្នុងលោកនេះ មិនធ្វើនូវអំពើលាមកដោយកាយ ១ មិនពោលនូវវាចាដ៏លាមក ១

ន ចាបកំ សង្កប្បំ សង្កប្បេតិ ន ចាបកំ អាជីវំ អាជីវតិ ។ ឥមេហិ ខោ អហំ ថបតិ ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ បុរិសបុគ្គលំ បញ្ញាបេមិ សម្បន្នកុសលំ បរមកុសលំ ឧត្តមប្បត្តិប្បត្តំ សមណំ អយោជ្ឈំ ។ ឯវមេវ សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា សីលសុទ្ធិកា តេ សីលមត្តេន សញ្ញមមត្តេន សំវរមត្តេន អវីតិក្កមមត្តេន សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ បច្ចេន្តិ ។

សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា វត្តសុទ្ធិកា តេ ហត្ថិវត្តិកា វា ហោន្តិ អស្សវត្តិកា វា ហោន្តិ គោវត្តិកា វា ហោន្តិ កុក្កុរវត្តិកា វា ហោន្តិ កាកវត្តិកា វា ហោន្តិ វាសុទេវវត្តិកា វា ហោន្តិ ពលទេវវត្តិកា វា ហោន្តិ បុណ្ណភទ្ទវត្តិកា វា ហោន្តិ មណិភទ្ទវត្តិកា វា ហោន្តិ អគ្គិវត្តិកា វា ហោន្តិ នាគវត្តិកា វា ហោន្តិ សុបណ្ណវត្តិកា វា ហោន្តិ យក្ខវត្តិកា វា ហោន្តិ អសុរវត្តិកា វា ហោន្តិ គន្ធព្វវត្តិកា វា ហោន្តិ មហារាជវត្តិកា វា ហោន្តិ ចន្ទវត្តិកា វា ហោន្តិ

មិនត្រិះរិះនូវសេចក្ដីត្រិះរិះដ៏លាមក ១ មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយការចិញ្ចឹមជីវិតដ៏លាមក ១ ម្នាលជាងឈើ ខ្ញុំតែងបញ្ញត្តនូវបុរសបុគ្គល ដែលប្រកបដោយធម៌ ៤ នេះឯង ថាជាបុគ្គល មានកុសលដ៏បរិបូណ៌ មានកុសលដ៏ឧត្តម ជាបុគ្គលដល់ហើយនូវធម៌ ដែលបុគ្គលគប្បីដល់ដ៏ឧត្តម ជាសមណៈ មិនមានបរាជ័យ ។ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជាអ្នកប្រកាន់នូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធដោយសីល សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ រមែងជឿសេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស ស្អាតជុំវិញ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយហេតុត្រឹមតែសីល ត្រឹមតែការសង្រួម ត្រឹមតែការរារាំង ត្រឹមតែការមិនប្រព្រឹត្តកន្ទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។

មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជាអ្នកប្រកាន់ នូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធដោយវត្ត សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តវត្តដំរីក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តសេះក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តគោក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តឆ្កែក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តក្អែកក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តរបស់វាសុទេពក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តរបស់ពលទេពក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តរបស់បុណ្ណភទ្ទក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តរបស់មណិភទ្ទក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តក្ងើងក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តនាគក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តគ្រុទក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តយក្ខក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តអសុរក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តគន្ធព្វក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តមហារាជក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តព្រះចន្ទ្រក៏មាន

សុរិយវត្តិកា វ ហោន្តិ ឥន្ទវត្តិកា វ ហោន្តិ ព្រហ្ម-
វត្តិកា វ ហោន្តិ ទេវវត្តិកា វ ហោន្តិ ឥសិវត្តិកា វ
ហោន្តិ ។ ឥមេ តេ សមណព្រាហ្មណា វត្តសុទ្ធិកា
តេ វត្តេន សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ
បច្ចេន្តិ ។

សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា មុតសុទ្ធិកា ។
តេ កាលតោ រុដ្ឋហិត្វា បបរឹ អាមសន្តិ ហរិតំ អា-
មសន្តិ តោមយំ អាមសន្តិ ឆកណ្ឌំ អាមសន្តិ ជាលំ
អក្កមន្តិ តិលវាហំ អាមសន្តិ បុស្សតិលំ ខាទន្តិ
បុស្សតេលំ មក្ខេន្តិ បុស្សទន្តកដ្ឋំ ខាទន្តិ បុស្ស-
មត្តិកាយ ឧហាយន្តិ បុស្សសាដកំ និវាសេន្តិ បុស្ស-
វេដ្ឋនំ វេដ្ឋន្តិ ។ ឥមេ តេ សមណព្រាហ្មណា មុត-
សុទ្ធិកា តេ មុតេន សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ
វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ បច្ចេន្តិ ។

ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហ

ប្រព្រឹត្តវត្តព្រះអាទិត្យក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តព្រះឥន្ទ្រក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ត ព្រះព្រហ្មក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តទេព្តាក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្តសំពះទិសក៏មាន ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ ជាអ្នកប្រកាន់សេចក្ដីបរិសុទ្ធដោយវត្ត សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ រមែងជឿសេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស ស្អាតជុំវិញ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ព្រោះវត្ត ។

មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ អ្នកប្រកាន់សេចក្ដីបរិសុទ្ធដោយ អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក្រោកឡើង អំពីព្រលឹម ស្នាបប្រឹចពី ស្នាបស្មៅស្រស់ ស្នាបអាចម៍គោ ស្នាប អណ្ដើក ជាន់នូវបណ្ដាញ(ដែក) ស្នាបរនេះដែលពេញដោយលូ ស៊ីលូ ដែលជាមង្គល លាបប្រេងមង្គល ស៊ីឈើស្ងួនមង្គល ងូតដោយដីស្អិត មង្គល ស្ងៀកសំពត់មង្គល ជួតឈ្នួតមង្គល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ ជាអ្នកប្រកាន់សេចក្ដីបរិសុទ្ធ ដោយអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ រមែងជឿ សេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស ស្អាតជុំវិញ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ ។

ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍មិនពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ព្រោះផ្ទូវដទៃ

ជិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វាតិ ព្រាហ្មណោ ជិដ្ឋ-
សុទ្ធិយាបិ សុទ្ធឹ ជាហ សុតសុទ្ធិយាបិ សុទ្ធឹ ជាហ
សីលសុទ្ធិយាបិ សុទ្ធឹ ជាហ វត្តសុទ្ធិយាបិ សុទ្ធឹ
ជាហ មុតសុទ្ធិយាបិ សុទ្ធឹ ជាហ ន ឆាទេតិ ន
ឆណតិ ន ឧបយតិ ន ហាបេតីតិ ន ព្រាហ្មណោ
អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហ ជិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា ។

[១២១] បុញ្ញ ច ចាបេ ច អនូបលិត្តោតិ បុញ្ញ
វុច្ចតិ យន្តិ ញ្ចិ ញ្ចិ តេជាតុកំ កុសលាភិសង្ខារំ ។ អ-
បុញ្ញ[1] វុច្ចតិ សព្ពំ អកុសលំ ។ យតោ បុញ្ញាភិ-
សង្ខារេ ច អបុញ្ញាភិសង្ខារេ ច អានេញ្ជាភិសង្ខា-
រេ ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា

១ ម. អយំ ។

ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ព្រោះសីលនិងវត្តក្តី ព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ក្តី បានសេចក្តីថា ព្រាហ្មណ៍មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញផង មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឮផង មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីលផង មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវត្តផង មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនពន្យល់ មិននិយាយ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ផង ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍មិនពោល នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយផ្លូវដទៃ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ព្រោះសីលនិងវត្តក្តី ព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ក្តី ។

[១២១] ពាក្យថា មិនជាប់នៅក្នុងបុណ្យនិងបាប មានសេចក្តីថា កុសលាភិសង្ខារណាមួយ ដែលឲ្យបដិសន្ធិក្នុងត្រៃធាតុ លោកហៅថា បុណ្យ ។ អកុសលទាំងអស់ លោកហៅថា បាប ។ កាលណាបុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារនិងអានេញ្ជាភិសង្ខារ ដែលព្រាហ្មណ៍លះបង់ហើយ ផ្តាច់ឫសចោលហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាដើមត្នោត

អនភាវង្កតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា ឯត្តាវតា ច បុញ្ញេ ច ចាបេ ច ន លិម្បតិ ន សំលិម្បតិ ន ឧបលិម្បតិ អលិត្តោ អសំលិត្តោ អនុបលិត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ បុញ្ញេ ច ចាបេ ច អនូបលិត្តោ ។

[១២២] អត្តញ្ជហោ នយិធ បកុព្វមានោតិ អត្តញ្ជហោតិ អត្តទិដ្ឋិជហោ ។ អត្តញ្ជហោតិ គាហជហោ ។ អត្តញ្ជហោតិ តណ្ហាវសេន ទិដ្ឋិវសេន គហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិនិវិដ្ឋំ អជ្ឈោសិតំ អធិមុត្តំ សព្វំ[១] តំ ចត្តំ ហោតិ វន្តំ មុត្តំ បហីនំ បដិនិស្សដ្ឋំ ។ នយិធ បកុព្វមានោតិ បុញ្ញាភិសង្ខារំ វា អបុញ្ញាភិសង្ខារំ វា អានេញ្ជាភិសង្ខារំ វា អកុព្វមានោ អជនយមានោ អសញ្ជនយមានោ អនិព្វត្តយមានោ អនភិនិព្វត្តយមានោតិ អត្តញ្ជហោ នយិធ បកុព្វមានោ ។ តេនាហ ភគវា

១ ម. សព្វស្ស ។

ដល់នូវភាពតាំងនៅមិនបាន មានសភាពមិនកើតតទៅទៀត ក្នុងកាលណា ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះថា មិនជាប់ មិនជាប់ព្រម មិនជាប់មាំ ជាអ្នកមិនប្រឡាក់ មិនប្រឡាក់ព្រម មិនចូលទៅប្រឡាក់ ស្ទុះចេញ លះបង់ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្តប្រាសចាកកិលេសដូចជាទំនប់ជាដើម ក្នុងបុណ្យនិងបាប ព្រោះហេតុប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនជាប់នៅក្នុងបុណ្យនិងបាប ។

[១២២] ពាក្យថា ជាអ្នកលះបង់នូវអត្តា លៃងធ្វើក្នុងលោកនេះ អធិប្បាយថា អ្នកលះបង់នូវអត្តទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា អ្នកលះបង់នូវអត្តា ។ អ្នកលះបង់នូវសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថា អ្នកលះបង់នូវអត្តា ។ វត្ថុណា ដែលគេប្រកាន់ បបោសអង្ហែល ត្រេកអរចំពោះ ចុះចិត្ត ចុះចិត្តស៊ប់ហើយ ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ វត្ថុទាំងអស់នោះ ព្រាហ្មណ៍ បានកម្ចាត់ ខ្ជាក់ចោល ផុត លះបង់ រលាស់ចោលហើយ ឈ្មោះថា អ្នកលះបង់នូវអត្តា ។ ពាក្យថា លៃងធ្វើក្នុងលោកនេះ គឺមិនធ្វើ មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនបង្កើត មិនបង្កើតចំពោះ នូវបុញ្ញាភិសង្ខារក្តី នូវអបុញ្ញាភិសង្ខារក្តី នូវអានេ-ញ្ជាភិសង្ខារក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកលះបង់នូវអត្តាលៃងធ្វើក្នុងលោកនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា

ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហ
ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា
បុញ្ញេ ច ចាបេ ច អនូបលិត្តោ
អត្តញ្ជហោ ឧយិធ បកុព្ធមានោតិ ។

[១២៣] បុរិមំ បហាយ អបរំ សិតាសេ
ឯជានុគា តេ ន តរន្តិ សង្គំ
តេ ឧក្ខហាយន្តិ និរស្សជន្តិ
ភវីវ សាខំ បមុខំ ភហាយ ។

[១២៤] បុរិមំ បហាយ អបរំ សិតាសេតិ បុរិមំ សន្តានំ បហាយ អបរំ សន្តានំ និស្សិតា បុរិមំ ឆម្ភក្ខានំ បហាយ អបរំ ឆម្ភក្ខានំ និស្សិតា បុរិមំ ភណ្ដំ បហាយ អបរំ ភណ្ដំ និស្សិតា បុរិមំ ទិដ្ឋិ បហាយ អបរំ ទិដ្ឋិ និស្សិតា បុរិមំ បដិបទំ បហាយ អបរំ បដិបទំ និស្សិតា បុរិមំ មក្ខំ បហាយ អបរំ មក្ខំ និស្សិតា សន្ទិស្សិតា អលីនា ឧបគតា អជ្ឈ-សិតា អធិមុត្តាតិ បុរិមំ បហាយ អបរំ សិតាសេ ។

ព្រាហ្មណ៍ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយផ្លូវដទៃ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ព្រោះសីលនិងវត្តក្តី ព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ក្តី ទាំងមិនជាប់នៅក្នុងបុណ្យ និងបាប ជាអ្នកលះបង់នូវអត្តា លែងធ្វើក្នុងលោកនេះ ។

[១២៣] ជនណា ជាអ្នកលង់តាមការញ្ជាប់ញ័រ លះបង់វត្ថុមុន អាស្រ័យវត្ថុក្រោយ ជននោះ នឹងធ្វងនូវការជាប់ចំពាក់ មិនបានទេ ជននោះ តែងប្រកាន់ តែងលះបង់ ដូចជាស្វាតោងមែកឈើចំពោះមុខ ។

[១២៤] ពាក្យថា លះបង់វត្ថុមុន ហើយអាស្រ័យវត្ថុក្រោយ គឺលះបង់សាស្តាមុន មកពឹងផ្អែកនឹងសាស្តាក្រោយ លះបង់ធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់មុន មកអាស្រ័យធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់ក្រោយ លះបង់ពួកមុន មកអាស្រ័យពួកក្រោយ លះបង់ទិដ្ឋិមុន មកអាស្រ័យទិដ្ឋិក្រោយ លះបង់បដិបទាមុន មកអាស្រ័យបដិបទាក្រោយ លះបង់មគ្គមុន ហើយអាស្រ័យ អាស្រ័យព្រម ជាប់នៅ ជក់នៅ ចុះចិត្ត ចុះចិត្តស៊ប់នូវមគ្គក្រោយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តែងលះបង់វត្ថុមុន អាស្រ័យវត្ថុក្រោយ ។

[១២៥] ឯជានុគា តេ ន តរន្តិ សង្គន្តិ ឯជា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ ឯជានុគាតិ ឯជានុគា ឯជានុគតា ឯជានុសដា ឯជាយាបន្នា បតិតា អភិភូ-តា បរិយាទិន្នចិត្តា ។ ន តរន្តិ សង្គន្តិ រាគសង្គំ ទោស-សង្គំ មោហសង្គំ មានសង្គំ ទិដ្ឋិសង្គំ កិលេសសង្គំ ទុច្ចរិតសង្គំ ន តរន្តិ ន ឧត្តរន្តិ ន បតរន្តិ ន សមតិ-ក្កមន្តិ ន វីតិវត្តន្តីតិ ឯជានុគា តេ ន តរន្តិ សង្គំ ។

[១២៦] តេ ឧគ្គហាយន្តិ និរស្សជន្តីតិ សត្ថារំ គណ្ហន្តិ តំ មុញ្ចិត្វា អញ្ញំ សត្ថារំ គណ្ហន្តិ ធម្មក្ខានំ គណ្ហន្តិ តំ មុញ្ចិត្វា អញ្ញំ ធម្មក្ខានំ គណ្ហន្តិ គណំ គណ្ហន្តិ តំ មុញ្ចិត្វា អញ្ញំ គណំ គណ្ហន្តិ ទិដ្ឋឹ គណ្ហន្តិ តំ មុញ្ចិត្វា អញ្ញំ ទិដ្ឋឹ គណ្ហន្តិ បដិបទំ គណ្ហន្តិ តំ មុញ្ចិត្វា អញ្ញំ បដិបទំ គណ្ហន្តិ មគ្គំ គណ្ហន្តិ

[១២៥] ពាក្យថា ជនណាជាអ្នកលង់តាមការញាប់ញ័រ... ជននោះ នឹងធ្វើនូវការជាប់ចំពាក់មិនបានទេ អធិប្បាយថា តណ្ហាហៅថាការញាប់ញ័រ បានខាង តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចាលោកៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា ជាអ្នកលង់តាមការញាប់ញ័រ គឺជាអ្នកប្រព្រឹត្តតាមការញាប់ញ័រ ទៅតាមការញាប់ញ័រ ផ្សាយទៅតាមការញាប់ញ័រ ដល់នូវការញាប់ញ័រ ធ្លាក់ចុះ គ្របសង្កត់ មានចិត្តរួបរឹតដោយការញាប់ញ័រ ។ ពាក្យថា នឹងធ្វើនូវការជាប់ចំពាក់ មិនបានទេ គឺនឹងធ្វើមិនបាន ធ្វើឡើងមិនបាន ធ្វើមិនផុត មិនកន្ធងព្រម មិនប្រព្រឹត្តកន្ធង នូវការចំពាក់គឺរាគៈ ការចំពាក់គឺទោសៈ ការចំពាក់គឺមោហៈ ការចំពាក់គឺមានៈ ការចំពាក់គឺទិដ្ឋិ ការចំពាក់គឺកិលេស ការចំពាក់គឺទុច្ចរិត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនណា ជាអ្នកលង់តាមការញ្ជាប់ញ័រ ជននោះ នឹងធ្វើនូវការជាប់ចំពាក់មិនបានទេ ។

[១២៦] ពាក្យថា ជនទាំងនោះ តែងប្រកាន់ តែងលះបង់ សេចក្តីថា ប្រកាន់យកនូវសាស្តា លះបង់នូវសាស្តានោះ ហើយប្រកាន់សាស្តាដទៃវិញ ប្រកាន់ធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់ លះបង់ធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់នោះ ហើយប្រកាន់ធម៌ដទៃដែលសាស្តាប្រាប់វិញ ប្រកាន់ពួក លះបង់ពួកនោះហើយ ប្រកាន់ពួកដទៃវិញ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ លះបង់ទិដ្ឋិនោះ ហើយប្រកាន់ទិដ្ឋិដទៃវិញ ប្រកាន់បដិបទា លះបង់បដិបទានោះ ហើយប្រកាន់បដិបទាដទៃវិញ

តំ មុញ្ចិត្វា អញ្ញំ មក្ខំ កណ្ហន្តិ កណ្ហន្តិ ច មុញ្ចន្តិ ច អាឌិយន្តិ ច និរស្សជន្តិ ចាតិ តេ ឧក្ខហាយន្តិ និរស្សជន្តិ ។

[១២៧] ឥមិនា សាខំ បមុខំ ឥហាយាតិ យថា មក្ខិកោ អរញ្ញេ បវនេ ចរមានោ សាខំ ឥណ្ហាតិ តំ មុញ្ចិត្វា អញ្ញំ សាខំ ឥណ្ហាតិ តំ មុញ្ចិត្វា អញ្ញំ សាខំ ឥណ្ហាតិ ឯវមេវ ឥធ សមណ ព្រាហ្មណា ឥធ ទិដ្ឋិ-គតានិ ឥណ្ហន្តិ ច មុញ្ចន្តិ ច អាឌិយន្តិ ច និរស្សជន្តិ ចាតិ ឥមិនា សាខំ បមុខំ ឥហាយ ។ តេនាហ ភគវា

បុរិមំ បហាយ អបរំ សិតាសេ
ឯជានុគា តេ ន តរន្តិ សង្គំ
តេ ឧក្ខហាយន្តិ និរស្សជន្តិ
ឥមិនា សាខំ បមុខំ ឥហាយាតិ ។

[១២៨] សយំ សមាទាយ វតានិ ជន្តុ
ឧច្ចាវចំ ឥច្ចតិ សញ្ញសត្តោ
ឥទ្ធា ច[1] ហេ ឥហ សមេច្ច ធម្មំ
ន ឧច្ចាវចំ ឥច្ចតិ ភូរិបញ្ញោ ។

---

១ ឱ. ឥទ្ធា ។

ប្រកាន់មគ្គ លះបង់មគ្គនោះ ហើយប្រកាន់មគ្គដទៃវិញ ប្រកាន់ផង លះបង់ផង ប្រកាន់យកផង លៃងចោលផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ តែងប្រកាន់ តែងលះបង់ ។

[១២៧] ពាក្យថា ដូចជាស្វាគោងមែកឈើចំពោះមុខ សេចក្តីថា ស្វាកាលត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃតូចព្រៃធំ តែងគោងមែកឈើ លៃងនូវមែកឈើនោះចោល ហើយគោងមែកឈើដទៃ លៃងមែកឈើនោះចោល ហើយគោងមែកឈើដទៃវិញ យ៉ាងណា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ផ្តេសផ្តាស តែងប្រកាន់ផង លះបង់ផង កាន់យកផង លៃងចោលផង នូវទិដ្ឋិផ្តេសផ្តាស ក៏យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចជាស្វាគោងមែកឈើចំពោះមុខ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> ជនណា ជាអ្នកលង់តាមការញ្ជាប់ញ័រ លះបង់វត្ថុមុន អាស្រ័យវត្ថុក្រោយ ជននោះ នឹងធ្វើនូវការជាប់ចំពាក់មិនបាន ជននោះ តែងប្រកាន់ តែងលះបង់ ដូចជាស្វា គោងមែកឈើចំពោះមុខ ។

[១២៨] ជនសមាទាននូវវត្តទាំងឡាយ ដោយខ្លួនឯង ជាអ្នកជាប់ក្នុងសញ្ញា តែងទៅរកវត្ថុខ្ពស់ទាប ឯអ្នកប្រាជ្ញ មានបញ្ញាដូចផែនដី ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ដោយវេទទាំងឡាយ មិនទៅរកវត្ថុខ្ពស់ទាបទេ ។

[១២៩] សយំ សមាធាយ វតានិ ជន្តូតិ សយំ សមាធាយាតិ សាមំ សមាធាយ ។ វតានីតិ ហត្ថិវត្តំ វា អស្សវត្តំ វា គោវត្តំ វា ការុក្ការវត្តំ វា ការការវត្តំ វា សុនេរវត្តំ វា ពលនេរវត្តំ វា បុណ្ណភទ្ទវត្តំ វា មណិភទ្ទវត្តំ វា អគ្គិវត្តំ វា ជាតវត្តំ វា សុបណ្ណវត្តំ វា យក្ខវត្តំ វា អសុរវត្តំ វា ។ បេ ។ ឥសិវត្តំ វា អាធាយ សមាធាយ អាឥយិត្វា សមាឥយិត្វា ឧណ្ហិត្វា បរាម-សិត្វា អភិនិវិសិត្វា ។ ជន្តូតិ សត្តា ជនា ។ បេ ។ មនុជោតិ សយំ សមាធាយ វតានិ ជន្តុ ។

[១៣០] ឧច្ចាវចំ ឧច្ចតិ សញ្ញសត្តោតិ សត្តារតោ សត្តារំ ឧច្ចតិ ធម្មក្ខានតោ ធម្មក្ខានំ ឧច្ចតិ ឧណ្ណតោ ឧណ្ណំ ឧច្ចតិ ឥដ្ឋិយា ឥដ្ឋី ឧច្ចតិ បដិបជ្ជតោ បដិបជ្ជំ ឧច្ចតិ មក្ខតោ មក្ខំ ឧច្ចតិ ។ សញ្ញសត្តោតិ ការ-សញ្ញាយ ព្យាបាទសញ្ញាយ វិហឹសាសញ្ញាយ ឥដ្ឋិ-សញ្ញាយ សត្តោ វិសត្តោ អាសត្តោ លគ្គោ លគ្គិតោ បលិពុទ្ធោ ។ យថា ភិត្តិខីលេ វា ជាតរូបេ វា ភណ្ឌេ សត្តំ វិសត្តំ អាសត្តំ លគ្គំ លគ្គិតំ បលិពុទ្ធំ ឯវមេវ

[១២៩] អធិប្បាយពាក្យថា ជនសមាទាន នូវវត្ថុទាំងឡាយ ដោយខ្លួនឯង ត្រង់ពាក្យថា សមាទានដោយខ្លួនឯង គឺកាន់យកព្រម ដោយខ្លួនឯង ។ ពាក្យថា វត្ថុទាំងឡាយ សេចក្ដីថា កាន់យក កាន់ យកព្រម ប្រកាន់ ប្រកាន់ព្រម ក្ជកាន់យក ប

កាមសញ្ញាយ ព្យាបាទសញ្ញាយ វិហឹសាសញ្ញាយ ទិដ្ឋិសញ្ញាយ សត្តោ វិសត្តោ អាសត្តោ លគ្គោ លគ្គិតោ បលិពុទ្ធោតិ ឧច្ចាវចំ គច្ឆតិ សញ្ញសត្តោ ។

[១៣១] វិទ្វា ច វេទេហិ សមេច្ច ធម្មន្តិ វិទ្វាតិ វិទ្វា វិជ្ជាគតោ ញាណី ពុទ្ធិមា វិភាវី មេធាវី ។ វេទេហីតិ វេទា វុច្ចន្តិ ចតូសុ មគ្គេសុ ញាណំ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញាពលំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ។ តេហិ វេទេហិ ជាតិជរាមរណស្ស អន្តគតោ អន្តប្បត្តោ កោដិគតោ កោដិប្បត្តោ បរិយន្តគតោ បរិយន្តប្បត្តោ វោសានគតោ វោសានប្បត្តោ តាណគតោ តាណប្បត្តោ លេណគតោ លេណប្បត្តោ សរណគតោ សរណប្បត្តោ អភយគតោ អភយប្បត្តោ អច្ចុតគតោ អច្ចុតប្បត្តោ អមតគតោ អមតប្បត្តោ និព្វានគតោ និព្វានប្បត្តោ ។

បុគ្គលអ្នកចំពាក់ ចំពាក់ធ្នាក់ ចំពាក់ចាក់ស្រែះ ជ្ជក់ ទាក់ជាប់មាំហើយ ក្នុងកាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា ទិដ្ឋិសញ្ញា ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនអ្នកជាប់នៅក្នុងសញ្ញា តែងទៅរកវត្ថុខ្ពស់ទាប ។

[១៣១] *អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញ ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ដោយវេទទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញ គឺអ្នកដឹង អ្នកប្រកបដោយវិជ្ជា អ្នកមានញាណ អ្នកមានប្រាជ្ញា មានបញ្ញាជាគ្រឿងធ្ងុះយល់ មានបញ្ញាជាគ្រឿងថ្លឹង ។ ញាណ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយ បញ្ញាពល ធម្មវិចយ-សម្ពោជ្ឌង្គ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ក្នុងមគ្គទាំងឡាយ ៤ លោកហៅថា វេទ ក្នុងបទថា ដោយវេទទាំងឡាយ ។ បុគ្គលដល់នូវទីបំផុត សម្រេចនូវទីបំផុត ដល់នូវចុង សម្រេចនូវចុង ដល់នូវទីបំផុតដោយជុំវិញ សម្រេចនូវទីបំផុតដោយជុំវិញ ដល់នូវទីអវសាន សម្រេចនូវទីអវសាន នៃជាតិ ជរានិងមរណៈ ដល់ហើយនូវទីជ្រកកោន សម្រេចនូវទីជ្រកកោន ដល់នូវទីពួន សម្រេចនូវទីពួន ដល់នូវទីពឹងទីរឭក សម្រេចនូវទីពឹងទីរឭក ដល់នូវទីមិនមានភ័យ សម្រេចនូវទីមិនមានភ័យ ដល់នូវទីមិនច្យុត សម្រេចនូវទីមិនច្យុត ដល់នូវអមតៈ សម្រេចនូវអមតៈ ដល់នូវព្រះនិព្វាន សម្រេចនូវព្រះនិព្វាន ដោយវេទទាំងនោះ ។*

វេជានំ វ អន្តកតោតិ វេជកូ ។ វេជេហិ វ អន្ត-
កតោតិ វេជកូ ។ សត្តន្នំ ធម្មានំ វិជិតត្តា វេជកូ
សក្កាយទិដ្ឋិ វិជិតា ហោតិ វិចិកិច្ឆា វិជិតា ហោតិ
សីលព្ពតុបាទានានិ វិជិតានិ ហោតិ រាគោ វិជិតោ
ហោតិ ទោសោ វិជិតោ ហោតិ មោហោ វិជិតោ
ហោតិ មានោ វិជិតោ ហោតិ ។ វិជិតស្ស ហោន្តិ
ចាបកា អកុសលា ធម្មា សង្ខ្លិលេសិកា ចោជោត្ត-
រិកា សនរ ទុក្ខវិបាកា អាយតឹ ជាតិជរាមរណីយា ។

វេជានិ វិជេយ្ យ គោវលានិ (សកិយាតិ ភគវា)
សមណានំ យានិ ឥត្តិ ព្រាហ្មណានំ
សព្ពវេជនានុ រីតរាគោ
សព្ពំ វេជមតិចុ វេជកូ សោ ។

សមេចុ ធម្មន្តិ សមេចុ អភិសមេចុ ធម្មំ ។ សព្ពេ
សង្ខារ អនិច្ចាតិ សមេចុ អភិសមេចុ ធម្មំ ។ សព្ពេ
សង្ខារ ទុក្ខាតិ សមេចុ អភិសមេចុ ធម្មំ ។ សព្ពេ
ធម្មា អនត្តាតិ សមេចុ អភិសមេចុ ធម្មំ ។

មួយទៀត បុគ្គលដល់នូវទីបំផុតនៃវេទទាំងឡាយ ឈ្មោះថា វេទគូ-បុគ្គល ។ បុគ្គលដល់នូវទីបំផុតដោយវេទទាំងឡាយ ឈ្មោះថា វេទគូ-បុគ្គល ។ បុគ្គលដែលឈ្មោះថា វេទគូ ព្រោះដឹងច្បាស់នូវធម៌ទាំង-ឡាយ ៧ ប្រការ គឺ ជាអ្នកដឹងច្បាស់សក្កាយទិដ្ឋិ ១ ដឹងច្បាស់វិចិកិច្ឆា ១ ដឹងច្បាស់សីលព្វតបរាមាស: ១ ដឹងច្បាស់រាគ: ១ ដឹងច្បាស់ទោស: ១ ដឹងច្បាស់មោហ: ១ ដឹងច្បាស់មានៈ ១ ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងព្រម ជាធម៌ញ៉ាំងសត្វឲ្យកើតក្នុងភពថ្មីទៀត ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ជាធម៌មានសេចក្តីទុក្ខជាផល ជាបច្ច័យរបស់ជាតិ ជរានិងមរណៈតទៅទៀត វេទគូ-បុគ្គល ដឹងច្បាស់ហើយ ។

(ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលសកិយ:) បុគ្គលណា ពិចារណាហើយ នូវវេទទាំងអស់ របស់ពួកសមណ-ព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកប្រាសចាកតម្រេក ក្នុងវេទទាំងពួង កន្ទង នូវវេទទាំងពួង បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា វេទគូបុគ្គល ។

ពាក្យថា ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ គឺត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះ នូវធម៌ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា សង្ខារទាំងពួង មិនទៀង ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា ធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា ។

អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ឆម្ចំ ។ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណន្តិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ឆម្ចំ ។ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបន្តិ ។ នាមរូបប្បច្ចយា សឬាយតនន្តិ ។ សឬាយតនប្បច្ចយា ផស្សោតិ ។ ផស្សប្បច្ចយា វេទនាតិ ។ វេទនាបច្ចយា តណ្ហាតិ ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧចាទានន្តិ ។ ឧចាទានប្បច្ចយា ភវោតិ ។ ភវប្បច្ចយា ជាតីតិ ។ ជាតិប្បច្ចយា ជរា-មរណន្តិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ឆម្ចំ ។ អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ឆម្ចំ ។ ស-ង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ឆម្ចំ ។ វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោតិ ។ នាមរូប-និរោធា សឬាយតននិរោធោតិ ។ សឬាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោតិ ។ ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោតិ ។ វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោតិ ។ តណ្ហានិរោធា ឧចាទាននិរោធោតិ ។ ឧចាទាននិរោធា ភវនិរោ-ធោតិ ។ ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោតិ ។ ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ឆម្ចំ ។

ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើត) ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ច័យ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា វិញ្ញាណ (កើត) ព្រោះសង្ខារ ជាបច្ច័យ ។ នាមនិងរូប (កើត) ព្រោះវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ ។ អាយតនៈ ៦ (កើត) ព្រោះនាមរូប ជាបច្ច័យ ។ ផស្សៈ (កើត) ព្រោះអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ ។ វេទនា (កើត) ព្រោះផស្សៈ ជាបច្ច័យ ។ តណ្ហា (កើត) ព្រោះវេទនា ជាបច្ច័យ ។ ឧបាទាន (កើត) ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ។ ភព (កើត) ព្រោះឧបាទាន ជាបច្ច័យ ។ ជាតិ (កើត) ព្រោះភព ជាបច្ច័យ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា ជរានិងមរណៈ (កើត) ព្រោះជាតិ ជាបច្ច័យ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា កិរិយារលត់សង្ខារ ព្រោះការរលត់អវិជ្ជា ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា កិរិយារលត់វិញ្ញាណ ព្រោះការរលត់សង្ខារ ។ កិរិយារលត់នាមនិងរូប ព្រោះការរលត់វិញ្ញាណ ។ កិរិយារលត់អាយតនៈ ៦ ព្រោះការរលត់នាមនិងរូប ។ កិរិយារលត់ផស្សៈ ព្រោះការរលត់អាយតនៈ ៦ ។ កិរិយារលត់វេទនា ព្រោះការរលត់ផស្សៈ ។ កិរិយារលត់តណ្ហា ព្រោះការរលត់វេទនា ។ កិរិយារលត់ឧបាទាន ព្រោះការរលត់តណ្ហា ។ កិរិយារលត់ភព ព្រោះការរលត់ឧបាទាន ។ កិរិយារលត់ជាតិ ព្រោះការរលត់ភព ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា កិរិយារលត់ជរានិងមរណៈ ព្រោះការរលត់ជាតិ ។

ឥធ ពុក្ខន្តិ សមេចុ អភិសមេចុ ធម្មំ ។ អយំ ពុក្ខ-
មុនយោតិ ។ អយំ ពុក្ខនិរោធោតិ ។ អយំ ពុក្ខនិរោធ-
គាមិនី បដិបទាតិ សមេចុ អភិសមេចុ ធម្មំ ។ ឥមេ
អាសវាតិ សមេចុ អភិសមេចុ ធម្មំ ។ អយំ អាសវ-
សមុនយោតិ ។ អយំ អាសវនិរោធោតិ ។ អយំ អាស-
វនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ សមេចុ អភិសមេចុ ធម្មំ ។
ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យាតិ ។ ឥមេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យាតិ ។
ឥមេ ធម្មា បហាតព្វាតិ ។ ឥមេ ធម្មា ភាវេតព្វាតិ ។
ឥមេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្វាតិ សមេចុ អភិសមេចុ
ធម្មំ ។ ឆន្ទំ ផស្សាយតនានំ សមុនយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច
អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច សមេចុ អភិ-
សមេចុ ធម្មំ ។ បញ្ចន្នំ ឧចាគានក្ខន្ធានំ សមុនយញ្ច
អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច
សមេចុ អភិសមេចុ ធម្មំ ។ ចតុន្នំ មហាភូតានំ
សមុនយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច
និស្សរណញ្ច សមេចុ អភិសមេចុ ធម្មំ ។ យង្កិញ្ចិ
សមុនយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ សមេចុ អភិ-
សមេចុ ធម្មន្តិ ឯត្ថ ច ឯតេហិ សមេចុ ធម្មំ ។

ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា នេះទុក្ខ ។ នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ។ នេះជាការរលត់ទុក្ខ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា នេះជាបដិបទាទៅកាន់ការរលត់ទុក្ខ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា នេះពួកអាសវៈ ។ នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតអាសវៈ ។ នេះជាការរំលត់អាសវៈ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះ នូវធម៌ថា នេះបដិបទាទៅកាន់ការរំលត់អាសវៈ ។ នេះពួកធម៌គួរត្រាស់ដឹង ។ នេះពួកធម៌គួរកំណត់ដឹង ។ នេះពួកធម៌គួរលះបង់ ។ នេះពួកធម៌គួរចម្រើន ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា នេះពួកធម៌គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ គឺហេតុឲ្យកើតផង ឲ្យរលត់ផង សេចក្ដីរីករាយផង ទោសផង រលាស់ចេញផង នៃផស្សាយ-តនៈ ៦ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ គឺហេតុឲ្យកើតផង ឲ្យរលត់ផង សេចក្ដីរីករាយផង ទោសផង រលាស់ចេញផង នៃឧបាទាន-ក្ខន្ធ ៥ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ គឺហេតុឲ្យកើតផង ឲ្យរលត់ផង សេចក្ដីរីករាយផង ទោសផង រលាស់ចេញផង នៃមហាភូត ៤ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា វត្ថុណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា វត្ថុទាំងពួងនោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឯអ្នកប្រាជ្ញត្រាស់ដឹងនូវធម៌ ដោយវេទទាំងឡាយ ។

[១៣២] ន ឧច្ចាវចំ កច្ចតិ ភូរិប្បញ្ញោតិ ន សត្ថារតោ សត្ថារំ កច្ចតិ ន ធម្មក្ខានតោ ធម្មក្ខានំ កច្ចតិ ន គណតោ គណំ កច្ចតិ ន ឋិដ្ឋិយា ឋិដ្ឋឿ កច្ចតិ ន បដិបជ្ជាយ បដិបជ្ជំ កច្ចតិ ន មត្តតោ មត្តំ កច្ចតិ ។ ភូរិប្បញ្ញោតិ មហាបញ្ញោ បុថុប្បញ្ញោ ហាសប្បញ្ញោ ជវនប្បញ្ញោ តិក្ខប្បញ្ញោ និព្វេធិកប្ប-ញ្ញោ ។ ភូរី វុច្ចតិ បឋវី ។ តាយ បឋវីសមាយ បញ្ញាយ វិបុលាយ វិត្ថតាយ សមន្ថាតតោតិ ន ឧច្ចាវចំ កច្ចតិ ភូរិប្បញ្ញោ ។ តេនាហ ភគវា

សយំ សមាធាយ រតានិ ជន្តុ
ឧច្ចាវចំ កច្ចតិ សញ្ញសត្តោ
វិទ្ធា ច វេទេហិ សមេច្ច ធម្មំ
ន ឧច្ចាវចំ កច្ចតិ ភូរិប្បញ្ញោតិ ។

[១៣៣] ស សព្វធម្មេសុ វិសេនិភូតោ
យន្ត្ថិញ្ចិ ឋិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វា

[១៣២] ពាក្យថា មានបញ្ញាដូចផែនដី មិនទៅរកវត្ថុ ខ្ពស់និងទាប គឺ មិនចេញ អំពីសាស្តា ទៅរកសាស្តា មិនចេញ អំពីធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់ ទៅរកធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់ មិនចេញ អំពីពួកទៅរកពួក មិនចេញអំពីទិដ្ឋិទៅរកទិដ្ឋិ មិនចេញ អំពីបដិបទាទៅរកបដិបទា មិនចេញ អំពីមគ្គ ទៅរកមគ្គ ។ ពាក្យថា មានបញ្ញាដូចផែនដី គឺ មានបញ្ញាច្រើន មានបញ្ញាក្រាស់ មានបញ្ញាស្រស់ មានបញ្ញារហ័ស មានបញ្ញាមុត មានបញ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយបង់ នូវកិលេស ។ ប្រឹថពី ហៅថា ផែនដី ។ អ្នកប្រាជ្ញប្រកបព្រមហើយដោយបញ្ញាដ៏ទូលាយ លាតផ្សាយស្មើ ដោយប្រឹថពីនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានបញ្ញាដូចផែនដី មិនទៅរកវត្ថុខ្ពស់ទាប ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ជនសមាទាននូវវត្ថុទាំងឡាយ ដោយខ្លួនឯង ជាអ្នកជាប់
នៅក្នុងសញ្ញា តែងទៅរកវត្ថុខ្ពស់ទាប ឯអ្នកប្រាជ្ញមាន
បញ្ញាដូចផែនដី ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ ដោយវេទទាំងឡាយ
មិនទៅរកវត្ថុខ្ពស់និងទាបទេ ។

[១៣៣] អ្នកប្រាជ្ញនោះ ជាអ្នកមានសេនាទៅប្រាសហើយ
ក្នុងធម៌ទាំងពួងទាំងឡាយ គឺអារម្មណ៍ណាមួយ ដែល
លោកឃើញហើយក្តី ឮហើយក្តី ប៉ះពាល់ហើយក្តី

តមេវ ឧស្សី វិរជំ ចរន្តំ

កោនីធ លោកស្មិ វិកប្បយេយ្យ ។

[១៣៤] ស សព្វធម្មេសុ វិសេនិភូតោ យង្កិញ្ចិ ទិដ្ឋំវ សុតំ មុតំ វាតិ សេនា វុច្ចតិ មារសេនា ។ កាយទុច្ចរិតំ មារសេនា វចីទុច្ចរិតំ មារសេនា មនោទុច្ចរិតំ មារសេនា រាគោ មារសេនា ទោសោ មារសេនា មោហោ មារសេនា កោធោ ឧបនាហោ ។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារា មារសេនា ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា

កាមា តេ បឋមា សេនា ទុតិយាតិ វុច្ចតិ

តតិយា ខុប្បិបាសា តេ ចតុត្ថី តណ្ហា បវុច្ចតិ

បញ្ចមំ ថីនមិទ្ធន្តេ ឆដ្ឋា ភិរូ បវុច្ចតិ

ជនគប្បីកំណត់ នូវអ្នកប្រាជ្ញ ជាអ្នកឃើញ អ្នកមានដំបូលបើកហើយ កំពុងប្រព្រឹត្តនោះឯង ដោយកិលេសដូចម្តេចក្នុងលោកនេះបាន ។

[១៣៤] ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញនោះ ជាអ្នកមានសេនាទៅប្រាសហើយ ក្នុងធម៌ទាំងពួងទាំងឡាយ គឺអារម្មណ៍ណាមួយ ដែលលោកឃើញហើយក្តី ឮហើយក្តី ប៉ះពាល់ហើយក្តី អធិប្បាយថា សេនារបស់មារ លោកហៅថា សេនា ។ កាយទុច្ចរិត ជាមារសេនា វចីទុច្ចរិត ជាមារសេនា មនោទុច្ចរិត ជាមារសេនា រាគ: ជាមារសេនា ទោស: ជាមារសេនា មោហ: ជាមារសេនា កោធ: ឧបនាហ: ។ បេ ។ អកុសលាកិសង្ខារទាំងអស់ ជាមារសេនា ។ ដូចពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ដូច្នេះថា

កាម ជាសេនាទី ១ របស់អ្នក សេចក្តីមិនត្រេកអរ (ក្នុងធម៌ជាកុសល) លោកហៅថា សេនាទី ២ សេចក្តីស្រេកឃ្ងាន ជាសេ-នាទី ៣ របស់អ្នក តណ្ហា លោកហៅថា សេនាទី ៤ ថីនមិទ្ធ: ជាសេនាទី ៥ របស់អ្នក សេចក្តីខ្ជាច លោកហៅថា សេនាទី ៦

សត្តមី វិចិកិច្ឆា តេ មក្ខោ ថម្ភោ តេ អដ្ឋមោ
លាភោសិ លោកោ សក្ការោ មិច្ឆាលទ្ធោ ច យោ យសោ
យោ ចត្តានំ សមុក្កំសេ បរេ ច អវជានតិ
ឯសា នមុចិ តេ សេនា កណ្ហស្សា ភិប្បហារិណី
ន នំ អសូរោ ជិនាតិ ជេត្វា ច លភតេ សុខន្តិ ។

យតោ ចតូហិ អរិយមគ្គេហិ សព្វា ច មារសេនា សព្វេ ច បដិសេនិករា កិលេសា ជិតា ច បរាជិតា ច ភគ្គា វិប្បលុគ្គា[១] បរម្មុខា សោ វុច្ចតិ វិសេនិភូតោ ។ សោ ទិដ្ឋេ វិសេនិភូតោ សុតេ វិសេនិភូតោ មុតេ វិសេនិភូតោ វិញ្ញាតេ វិសេនិភូតោតិ ស សព្វធម្មេសុ វិសេនិភូតោ យត្កិញ្ចិ ទិដ្ឋំ វ សុតំ មុតំ វា ។

១ ឱ. ម. វិប្បលុត្តា ។

វិចិកិច្ឆា ជាសេនាទី ៧ របស់អ្នក ការលុបគុណ និងសេចក្ដីរឹងត្អឹង ជាសេនាទី ៨ របស់អ្នក លាភ សេចក្ដីសរសើរ និងសក្ការៈ (ជាសេនាទី ៩) យសដែលបុគ្គលបានមកដោយការខុស បុគ្គលដែលលើកតម្កើងខ្លួនឯង ទាំងមើលងាយអ្នកដទៃ (នេះជា) សេនាទី ១០ ម្នាលមារ នេះជាសេនារបស់អ្នកឯងដែលមានធម៌ខ្មៅ ជាសេនាតែងបៀតបៀន (នូវពួកសមណៈព្រាហ្មណ៍) បុគ្គលមិនក្ងៀវក្ងា មិនអាចឈ្នះនូវសេនានោះទេ (លុះតែបុគ្គលក្ងៀវក្ងា) ទើបឈ្នះហើយបានសុខ ។ កាលណា មារសេនាទាំងពួង និងកិលេសជាសត្រូវទាំងពួង ដែលបុគ្គលណា ឈ្នះ ផ្ចាញ់ បំបាក់ កម្ទេច ធ្វើឲ្យមានមុខងាកចេញ ដោយអរិយមគ្គទាំង ៤ បានហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានសេនាទៅប្រាសហើយ ។ បុគ្គលនោះមានសេនាទៅប្រាស ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឃើញ មានសេនាទៅប្រាស ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឮ មានសេនាទៅប្រាស ក្នុងអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ មានសេនាទៅប្រាស ក្នុងអារម្មណ៍ដែលដឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញនោះ មានសេនាទៅប្រាសហើយ ក្នុងធម៌ទាំងពួងទាំងឡាយ គឺអារម្មណ៍ណាមួយ ដែលលោកឃើញហើយក្ដី ឮហើយក្ដី ប៉ះពាល់ហើយក្ដី ។

[១៣៥] តមេវ ទស្សី វិវដំ ចរន្តន្តិ តមេវ សុទ្ធទស្សី វិសុទ្ធទស្សី បរិសុទ្ធទស្សី វោទាតទស្សី បរិយោទាតទស្សី ។ អថវា សុទ្ធទស្សនំ វិសុទ្ធទស្សនំ បរិសុទ្ធទស្សនំ វោទាតទស្សនំ បរិយោទាតទស្សនំ ។ វិវដន្តិ តណ្ហាឆទនំ កិលេសឆទនំ អវិជ្ជាឆទនំ ។ តានិ ឆទនានិ វិវដានិ ហោន្តិ វិទ្ធំសិតានិ ឧគ្ឃាតិតានិ សមុគ្ឃាតិតានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ វូបសន្តានិ បដិប្បស្សទ្ធានិ អភព្វុប្បត្តិកានិ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍានិ ។ ចរន្តន្តិ ចរន្តំ វិចរន្តំ ឥរិយន្តំ វត្តន្តំ បាលេន្តំ យបេន្តំ យាបេន្តន្តិ តមេវ ទស្សី វិវដំ ចរន្តំ ។

[១៣៦] កោនីធ លោកស្មិ វិកប្បយេយ្យាតិ កប្បាតិ ទ្វេ កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាកប្បោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិកប្បោ ។

[១៣៥] ពាក្យថា អ្នកឃើញ អ្នកមានដំបូលបើកហើយ កំពុងប្រព្រឹត្តនោះឯង គឺអ្នកឃើញការស្អាត អ្នកឃើញការស្អាតវិសេស អ្នកឃើញការបរិសុទ្ធ អ្នកឃើញការហ្មត់ចត់ អ្នកឃើញការផ្ទរផង ។ ឬថា អ្នកមានសេចក្តីយល់ស្អាត អ្នកមានសេចក្តីយល់ស្អាតវិសេស អ្នកមានសេចក្តីយល់បរិសុទ្ធ អ្នកមានសេចក្តីយល់ហ្មត់ចត់ អ្នកមានសេចក្តីយល់ផ្ទរផង់ ។ ពាក្យថា អ្នកមានដំបូលបើកហើយ សេចក្តីថា ដំបូលគឺតណ្ហា ដំបូលគឺកិលេស ដំបូលគឺអវិជ្ជា ។ គ្រឿងប្រក់ទាំងនោះ លោកបើក កម្ចាត់បង់ បំផ្ទាញចោល ដករំលើងចោល លះបង់ ផ្តាច់បង់ សូប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ។ ពាក្យថា កំពុងប្រព្រឹត្ត គឺ កំពុងត្រាច់ទៅ កំពុងត្រាច់ទៅផ្សេង ។ កំពុងសម្រេចឥរិយាបថ កំពុងប្រព្រឹត្ត កំពុងរក្សា កំពុងរស់នៅ កំពុងញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកឃើញ អ្នកមានដំបូលបើកហើយ កំពុងប្រព្រឹត្តនោះឯង ។

[១៣៦] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីកំណត់ដោយកិលេស ដូចម្តេច ក្នុងលោកនេះ ត្រង់ពាក្យថា កំណត់ បានដល់ការកំណត់មាន ២ គឺ ការកំណត់ គឺតណ្ហា ១ ការកំណត់ គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការកំណត់ គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ការកំណត់ គឺទិដ្ឋិ ។

តស្ស តណ្ហាកប្បោ បហីនោ ទិដ្ឋិកប្បោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហាកប្បស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិកប្បស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា យេន រាគេន កប្បេយ្យ យេន ទោសេន កប្បេយ្យ យេន មោហេន កប្បេយ្យ យេន មានេន កប្បេយ្យ កាយ ទិដ្ឋិយា កប្បេយ្យ យេន ឧទ្ធច្ចេន កប្បេយ្យ កាយ វិចិកិច្ឆាយ កប្បេយ្យ យេហិ អនុសយេហិ កប្បេយ្យ រត្តោតិ វា ទុដ្ឋោតិ វា មូឡ្ហោតិ វា វិនិពទ្ធោតិ វា បរាមដ្ឋោតិ វា វិក្ខេបគតោតិ វា អនិដ្ឋង្គតោតិ វា ថាមគតោតិ វា ។ តេ អភិសង្ខារា បហីនា អភិសង្ខារានំ បហីនត្តា គតិយោ យេន កប្បេយ្យ នេរយិកោតិ វា តិរច្ឆានយោនិកោតិ វា បិត្តិវិសយិកោតិ វា មនុស្សោតិ វា ទេវោតិ វា រូបីតិ វា អរូបីតិ វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ វា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីតិ វា ។ សោ ហេតុ នត្ថិ

ការកំណត់គឺតណ្ហា អ្នកប្រាជ្ញនោះ បានលះបង់ហើយ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ អ្នកប្រាជ្ញនោះ បានរលាស់ចោលហើយ ព្រោះលោកលះបង់ នូវការកំណត់គឺតណ្ហា ព្រោះលោករលាស់ចោល នូវការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ជន គប្បីកំណត់ដោយរាគៈដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយទោសៈដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយមោហៈដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយមានៈដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយទិដ្ឋិដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយឧទ្ធច្ចៈដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយវិចិកិច្ឆាដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយអនុស័យទាំងឡាយដូចម្តេចបាន ថា លោក នៅត្រេកត្រអាលក្តី នៅប្រទូស្តក្តី នៅវង្វេងក្តី នៅជាប់ចំពាក់ក្តី នៅបណ្ដោសអង្អែលក្តី ដល់នូវការរាយមាយក្តី ដល់នូវការមិនដាច់ស្រេចក្តី ដល់នូវកម្ទាំងក្តី ។ អកិសង្ខារទាំងនោះ អ្នកប្រាជ្ញនោះ លះបង់ហើយ ព្រោះលោកលះអកិសង្ខារហើយ ជន គប្បីកំណត់ នូវគតិទាំងឡាយថា លោក ទៅកើតក្នុងនរកក្តី កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆានក្តី កើតក្នុងប្រេតវិស័យក្តី ជាមនុស្សក្តី ជាទេវតាក្តី ព្រហ្មមានរូបក្តី ព្រហ្មឥតរូបក្តី ព្រហ្មមានសញ្ញាក្តី ព្រហ្មឥតសញ្ញាក្តី ព្រហ្មមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនក្តី ដោយប្រការដូចម្តេចបាន ។ មិនមានហេតុ

បច្ចយោ នត្ថិ ការណំ នត្ថិ យេន កប្បេយ្យ វិកប្បេយ្យ វិកប្បំ អាបជ្ជេយ្យ ។ លោកស្មិន្តិ អបាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតនលោកេតិ កោជីធ លោកស្មិ វិកប្បយេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

ស សព្វធម្មេ សុវិសេនិភូតោ
យង្កិញ្ចិ ទិដ្ឋំវ សុតំ មុតំ វា
តមេវ ទស្សឹ វិវដំ ចរន្តំ
កោជីធ លោកស្មិ វិកប្បយេយ្យាតិ ។

[១៣៧] ន កប្បយន្តិ ន បុរេក្ខរោន្តិ
អច្ចន្តសុទ្ធីតិ ន តេ វទន្តិ
អាទានគន្ថំ គថិតំ វិសជ្ជ
អាសំ ន កុព្វន្តិ កុហិញ្ចិ លោកេ ។

[១៣៨] ន កប្បយន្តិ ន បុរេក្ខរោន្តីតិ កប្បាតិ ទ្វេ កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាកប្បោ ។ បេ ។

មិនមានបច្ច័យ មិនមានទំនង ជាហេតុល្មមឲ្យជន គប្បីកំណត់ គប្បីកំណត់ទុក គប្បីដល់នូវការកំណត់ទុកបានឡើយ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺ ក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជន គប្បីកំណត់ ដោយកិលេសដូចម្តេច ក្នុងលោកនេះបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

អ្នកប្រាជ្ញនោះ មានសេនាទៅប្រាសហើយ ក្នុងធម៌ទាំងពួងទាំងឡាយ គឺអារម្មណ៍ណាមួយ ដែលលោកឃើញហើយ ក្តី ឮហើយក្តី ប៉ះពាល់ហើយក្តី ជនគប្បីកំណត់នូវអ្នកប្រាជ្ញ ជាអ្នកឃើញ មានដំបូលបើកហើយ កំពុងប្រព្រឹត្ត នោះឯង ដោយកិលេសដូចម្តេច ក្នុងលោកនេះបាន ។

[១៣៧] *ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយនោះ មិនកំណត់ មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន មិនពោលថា (ទិដ្ឋិ) មានសេចក្តីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត កាត់គ្រឿងចងស្រែះគឺសេចក្តីប្រកាន់ ដែលចងស្រែះហើយ មិនធ្វើនូវបំណង ក្នុងលោកណាមួយ ។*

[១៣៨] *អធិប្បាយពាក្យថា មិនកំណត់ មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន ត្រង់ពាក្យថា កំណត់ បានដល់ការកំណត់ ២ គឺ ការកំណត់គឺតណ្ហា ១ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការកំណត់គឺតណ្ហា ។ បេ ។*

អយំ ទិដ្ឋិកប្បោ ។ តេសំ តណ្ហាកប្បោ បហីនោ ទិដ្ឋិកប្បោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហាកប្បស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិកប្បស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា តណ្ហាកប្បំ វា ទិដ្ឋិកប្បំ វា ន កប្បេន្តិ ន ជនេន្តិ ន សញ្ជនេន្តិ ន និព្វត្តេន្តិ នាភិនិព្វត្តេន្តីតិ ន កប្បយន្តិ ។ ន បុរេក្ខរោន្តីតិ ទ្វេ បុរេក្ខារា តណ្ហាបុរេក្ខារោ ច ទិដ្ឋិបុរេក្ខារោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបុរេក្ខារោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបុរេក្ខារោ ។ តេសំ តណ្ហាបុរេក្ខារោ បហីនោ ទិដ្ឋិបុរេក្ខារោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហាបុរេក្ខារស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិបុរេក្ខារស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា ន តណ្ហំ វា ទិដ្ឋឹ វា បុរតោ កត្វា ចរន្តិ ន តណ្ហាធជា ន តណ្ហាកេតូ ន តណ្ហាធិបតេយ្យា ន ទិដ្ឋិធជា ន ទិដ្ឋិកេតូ ន ទិដ្ឋាធិបតេយ្យា ន តណ្ហាយ វា ទិដ្ឋិយា វា បរិវារិតា ចរន្តីតិ ន កប្បយន្តិ ន បុរេក្ខរោន្តិ ។

នេះការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ។ ការកំណត់គឺតណ្ហា ព្រះខីណាស្រពទាំងនោះ បានលះបង់ហើយ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ លោករលាស់ចេលហើយ ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយ មិនកំណត់ មិនបណ្តុះ មិនឲ្យលូតលាស់ មិនបង្កើត មិនបង្កើតចំពោះ នូវការកំណត់គឺតណ្ហា ឬការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ព្រោះការកំណត់គឺតណ្ហា លោកលះបង់ហើយ ព្រោះការកំណត់គឺទិដ្ឋិ លោករលាស់ចេលហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនកំណត់ ។ ពាក្យថា មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន បានខាង ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន ២ គឺ ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន គឺតណ្ហា ១ ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ ។ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ព្រះខីណាស្រពទាំងនោះ លះបង់ហើយ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ លោករលាស់ចេលហើយ ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយ រមែងមិនធ្វើនូវតណ្ហានិងទិដ្ឋិឲ្យជាប្រធាន មិនមានតណ្ហាជាទង់ជ័យ មិនមានតណ្ហាជាទង់សម្គាល់ មិនមានតណ្ហាជាអធិបតី មិនមានទិដ្ឋិជាទង់ជ័យ មិនមានទិដ្ឋិជាទង់សម្គាល់ មិនមានទិដ្ឋិជាអធិបតី មិនមានតណ្ហានិងទិដ្ឋិចោមរោម ព្រោះការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា លោកលះបង់ហើយ ព្រោះការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ លោករលាស់ចេលហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនកំណត់ មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន ។

[១៣៩] អច្ចន្តសុទ្ធីតិ ន តេ វទន្តីតិ អច្ចន្តសុទ្ធីតិ អច្ចន្តសុទ្ធី សំសារសុទ្ធី អកិរិយសុទ្ធី សស្សតវាទំ ន វទន្តិ ន កថេន្តិ ន ភណន្តិ ន ទីបយន្តិ ន វោហរន្តីតិ អច្ចន្តសុទ្ធីតិ ន តេ វទន្តិ ។

[១៤០] អាទានគន្ថំ គថិតំ វិសជ្ជាតិ គន្ថាតិ ចត្តារោ គន្ថា អភិជ្ឈា កាយគន្ថោ ព្យាបាទោ កាយគន្ថោ សីលព្វតបរាមាសោ កាយគន្ថោ ឥទំសច្ចាភិនិវេសោ កាយគន្ថោ ។ អត្តនោ ទិដ្ឋិយា រាគោ អភិជ្ឈា កាយគន្ថោ ។ បរវាទេសុ អាឃាតោ អប្បច្ចយោ ព្យាបាទោ កាយគន្ថោ ។

[១៣៩] *ពាក្យថា មានសេចក្តីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត ក្នុងបទថា ព្រះខីណាស្រពទាំងនោះ មិនពោលថា ទិដ្ឋិមានសេចក្តីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត គឺព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយ មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនសម្តែង មិននិយាយ នូវអកិរិយទិដ្ឋិ នូវសស្សតវាទថា មានសេចក្តីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត មានសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះសំសារ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះខីណាស្រពទាំងនោះ មិនពោលថា (ទិដ្ឋិ) មានសេចក្តីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត ។*

[១៤០] *អធិប្បាយពាក្យថា កាត់គ្រឿងចងស្រែះ គឺសេចក្តីប្រកាន់ ដែលចងស្រែះហើយ ត្រង់ពាក្យថា គ្រឿងចងស្រែះ បានដល់ គ្រឿងចងស្រែះ ៤ គឺ អកិណ្ណាកាយគន្ថៈ[1] ១ ព្យាបាទកាយគន្ថៈ ១ សីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថៈ ១ ឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថៈ[2] ១ ។ តម្រេកក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា អកិណ្ណាកាយគន្ថៈ ។ ការគុំ ការមិនពេញចិត្ត ក្នុងវាទៈ របស់បុគ្គលដទៃ ឈ្មោះថា ព្យាបាទកាយគន្ថៈ ។*

---

១ កិលេសជាគ្រឿងចងនូវនាមកាយ ជាគ្រឿងបន្ត (នូវនាមកាយ) ក្នុងវដ្តៈ ដោយអំណាចចុតិបដិសន្ធិ ហៅថា កាយគន្ថៈ ។ ២ ការចូលចិត្តដែលបដិសេធនូវភាសិតរបស់ព្រះសព្វញ្ញូដោយអាការថា លោកទៀង ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃ ជាមោឃៈ ហៅថា ឥទំសច្ចាភិនិវេសៈ ។ អដ្ឋកថា ។

អត្តនោ សីលំ វា វត្តំ វា សីលព្វតំ វា បរាមសតិ សីលព្វតបរាមាសោ កាយគន្ថោ ។ អត្តនោ ទិដ្ឋិ ឥទំសច្ចាភិនិវេសោ កាយគន្ថោ ។ កិំការណា វុច្ចន្តិ អាទានគន្ថោ ។ តេហិ គន្ថេហិ រូបំ អាទិយន្តិ ឧបាទិយន្តិ គណ្ហន្តិ បរាមសន្តិ អភិនិវិសន្តិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ គតឹ ឧប្បត្តឹ បដិសន្ធឹ ភវំ សំសារំ វដ្តំ អាទិយន្តិ ឧបាទិយន្តិ គណ្ហន្តិ បរាមសន្តិ អភិនិវិសន្តិ តំការណា វុច្ចន្តិ អាទានគន្ថោ ។ វិសជ្ជាតិ គន្ថេ វោស្សជ្ជិត្វា វា វិសជ្ជ ។ អថវា គន្ថេ គធិតេ គន្ថិតេ ពន្ធេ វិពន្ធេ អាពន្ធេ លគ្គេ លគ្គិតេ បលិពុទ្ធេ ពន្ធនេ ផោដយិត្វា វា វិសជ្ជ ។ យថា វយ្ហំ វា រថំ វា សកដំ វា សន្ទមានិកំ វា សជ្ជំ វិសជ្ជំ ករោន្តិ វិកោបេន្តិ ឯវមេវ គន្ថេ វោស្សជ្ជិត្វា វា វិសជ្ជ អថវា គន្ថេ គធិតេ គន្ថិតេ ពន្ធេ វិពន្ធេ អាពន្ធេ លគ្គេ លគ្គិតេ បលិពុទ្ធេ ពន្ធនេ ផោដយិត្វា វា វិសជ្ជាតិ អាទានគន្ថំ គធិតំ វិសជ្ជ ។

បុគ្គលបបោសអង្ហែល នូវសីលក្តី វត្តក្តី សីលនិងវត្តក្តី របស់ខ្លួន ឈ្មោះ ថាសីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថ: ។ ទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា ឥទំសច្ចា-ភិនិវេសកាយគន្ថ: ។ ព្រោះហេតុអ្វី (គន្ថ:ទាំងឡាយ) លោកហៅថា គ្រឿងចងស្រែះគឺសេចក្តីប្រកាន់ ។ ពួកបុគ្គលកាន់យក ប្រកាន់ ក្ងួច កាន់ បបោសអង្ហែល ចូលចិត្តរូប កាន់យក ប្រកាន់ ក្ងួចកាន់ បបោស អង្ហែល ចូលចិត្ត វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧប្បត្តិ បដិសន្ធិ ភព សង្សារ វដ្ត: ដោយគន្ថ:ទាំងនោះ ព្រោះហេតុនោះ គន្ថ: ទាំងនោះ លោកហៅថា គ្រឿងចងស្រែះគឺសេចក្តីប្រកាន់ ។ ពាក្យថា កាត់ គឺ លះបង់ ឬ កម្ចាត់បង់នូវគ្រឿងចងស្រែះទាំងឡាយ ។ មួយ ទៀតថាស្រាយ ឬថាលះបង់នូវចំណង គ្រឿងចង ដែលចងស្រែះហើយ ចំណងដែលចងហើយ ចងវិសេសហើយ ចងដោយប្រការដ៏ច្រើន ជាប់នៅ ចំពាក់នៅ ទាក់នៅ ។ បុគ្គលទាំងឡាយរុះរើ ធ្វើឲ្យខ្ទេចខ្ទី នូវវក្តី រថក្តី ១ទេះក្តី រថទ្រង់គ្រឿងក្តី យ៉ាងណាមិញ មុនីបោះបង់ ឬលះ ចោលនូវគន្ថ:ទាំងឡាយ ឬថាស្រាយ ឬលះចោល នូវគន្ថ:ទាំងឡាយ ដែលចាក់ស្រែះ ក្រង ចងធ្វាក់ ពាក់ព័ន្ធ ព័ទ្ធមាំ ជាប់ ចំពាក់ ចងមាំ ចងជាប់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះបង់ នូវគ្រឿងចងស្រែះ គឺសេចក្តីប្រកាន់ ដែលចងស្រែះហើយ ។

[១៤១] អាសំ ន កុព្វន្តិ កុហិញ្ចិ លោកេតិ អាសា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ អាសំ ន កុព្វន្តីតិ អាសំ ន កុព្វន្តិ ន ជនេន្តិ ន សញ្ជនេន្តិ ន និព្វត្តេន្តិ ជាភិនិព្វត្តេន្តិ ។ កុហិញ្ចីតិ កុហិញ្ចិ កិម្ហិចិ កត្ថចិ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា ។ លោកេតិ អចាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេតិ អាសំ ន កុព្វន្តិ កុហិញ្ចិ លោកេ ។ តេនាហ ភគវា

ន ការ្យយន្តិ ន បុរេក្ខ្យារេន្តិ
អច្ចន្តសុទ្ធីតិ ន តេ វទន្តិ
អាជានតន្តំ តថិតំ វិសជ្ជ
អាសំ ន កុព្វន្តិ កុហិញ្ចិ លោកេតិ ។

[១៤២] សីមាតិគោ[1] ព្រាហ្មណោ តស្ស ជត្តុ
ញត្វា ច ជិស្វា ច សមុក្ខហីតំ
ន រាគរាគី ន វិរាគរត្តោ
តស្សីធ ជត្តុ បរមុក្ខហីតំ ។

---

១ ឱ. ម. សីមាតិគោ ។

[១៦១] ពាក្យថា មិនធ្វើនូវបំណងក្នុងលោកណាមួយ សេចក្ដីថា តណ្ហា លោក ហៅថា បំណង បានដល់តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោក: អកុសលមូល ។ ពាក្យថា មិនធ្វើនូវបំណង គឺមិនធ្វើ មិនបង្កើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតចំពោះ នូវ បំណង ។ ពាក្យថា ណាមួយ គឺណាមួយ ឯណាមួយ ឯណានីមួយ ខាងក្នុងក្ដី ខាងក្រៅក្ដី ទាំងខាងក្នុង ខាងក្រៅក្ដី ។ ពាក្យថា ក្នុង លោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនធ្វើនូវបំណង ក្នុងលោកណាមួយ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយនោះ មិនកំណត់ មិនធ្វើឲ្យជា ប្រធាន មិនពោលថា ទិដ្ឋិមានសេចក្ដីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត កាត់គ្រឿងចងស្រែះ គឺសេចក្ដីប្រកាន់ ដែលចងស្រែះ ហើយ មិនធ្វើនូវបំណង ក្នុងលោកណាមួយ ។

[១៦២] ព្រាហ្មណ៍ណា កន្ទងហួសដែនហើយ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់មាំ ព្រោះដឹងព្រោះឃើញទេ ព្រាហ្មណ៍ នោះ មិនមានសេចក្ដីត្រេកអរក្នុងកាមរាគ មិនត្រេកអរក្នុង រូបរាគនិងអរូបរាគ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់ថា នេះប្រសើរ ដូច្នេះឡើយ ។

[១៤៣] សីមាតិតោ ព្រាហ្មណោ តស្ស ឧត្តិ ញត្តា ច ឧិស្ចា ច សមុក្ខហីតន្តិ សីមាតិ ចតស្សោ សីមា-យោ ។ សក្ខ្លាយ ឧិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលពូតបរាមាសោ ឧិដ្ឋានុសយោ វិចិកិច្ឆានុសយោ តេ ឧកដ្ឋា ច កិលេ-សា អយំ បឋមា សីមា ។ ឧិឌ្ឍារិកំ កាមរាគស-ញ្ញោជនំ បដិឃសញ្ញោជនំ ឧិឌ្ឍារិកោ កាមរាគា-នុសយោ បដិឃានុសយោ តេ ឧកដ្ឋា ច កិលេសា អយំ ទុតិយា សីមា ។ អណុសហគតំ កាមរាគស-ញ្ញោជនំ បដិឃសញ្ញោជនំ អណុសហគតោ កាម-រាគានុសយោ បដិឃានុសយោ តេ ឧកដ្ឋា ច កិលេ-សា អយំ តតិយា សីមា ។ រូបរាគោ អរូបរាគោ មានោ ឧទ្ធច្ចំ អវិជ្ជា មានានុសយោ ភវរាគានុសយោ អវិជ្ជានុសយោ តេ ឧកដ្ឋា ច កិលេសា អយំ ចតុត្ថា សីមា ។ យតោ ចតូហិ អរិយមគ្គេហិ ឥមា ចត-ស្សោ សីមាយោ អតិក្ខ្លន្តោ ហោតិ សមតិក្ខ្លន្តោ វីតិវត្តោ សោ រុច្ចតិ សីមាតិតោ ។ ព្រាហ្មណោតិ សត្តន្នំ ឧម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ។ បេ ។

[១៦៣] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ណា កន្ទ្ធងហួសដែនហើយ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់មាំ ព្រោះដឹង ព្រោះឃើញទេ ត្រង់ពាក្យថា ដែន បានដល់ ដែន ៤ ។ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្ពតបរាមាសៈ ទិដ្ឋានុស័យ វិចិកិច្ឆានុស័យ ព្រមទាំងកិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយគ្នានោះ នេះដែនទី ១ ។ កាមរាគសញ្ញោជនៈ បដិឃសញ្ញោជនៈដ៏គ្រាតគ្រាត កាមរាគានុស័យ បដិឃានុស័យដ៏គ្រាតគ្រាត ព្រមទាំងពួកកិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយគ្នានោះ នេះដែនទី ២ ។ កាមរាគសញ្ញោជនៈ បដិឃសញ្ញោជនៈដ៏ល្អិត កាមរាគានុស័យ បដិឃានុស័យដ៏ល្អិត ព្រមទាំងពួកកិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយគ្នានោះ នេះដែនទី ៣ ។ រូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុសយៈ ភវរាគានុសយៈ អវិជ្ជានុសយៈ ព្រមទាំងពួកកិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយគ្នានោះ នេះ ដែនទី ៤ ។ កាលណា បុគ្គលកន្ទ្ធ កន្ទ្ធព្រមប្រព្រឹត្តកន្ទ្ធដែនទាំង ៤ នេះ ដោយអរិយមគ្គទាំង ៤ ហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកកន្ទ្ធងហួសដែន ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីថា បុគ្គលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះបន្សាត់បង់ធម៌ ៧ ។ លេ ។

អនិស្សិតោ តានិ បវុច្ចតេ ស ព្រហ្មា ។ តស្សាតិ អរហតោ ខីណាសវស្ស ។ ញត្វាតិ បរចិត្តញ្ញាណេន វា ញត្វា បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណេន វា ញត្វា ។ ទិស្វាតិ មំសចក្ខុនា វា ទិព្វចក្ខុនា វា ទិស្វាតិ សីមាតិតោ ព្រហ្មណោ តស្ស ន ត្ថិ ញត្វា ច ទិស្វា ច ។ សមុក្ខហីតន្តិ តស្ស ឥទំ បរមំ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរន្តិ ឋហិតំ បរាមដ្ឋំ អកិនិវិដ្ឋំ អជ្ឌោសិតំ អធិមុត្តំ ។ ន ត្ថីតិ ន ត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ[1] ឧបលព្ភតិ ។ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ វូបសន្តំ បដិបស្សទ្ធំ អភព្ពុប្ផត្តិកំ ញាណាគ្គិនា ឌឌ្ឍន្តិ សីមាតិតោ ព្រហ្មណោ តស្ស ន ត្ថិ ញត្វា ច ទិស្វា ច សមុក្ខហីតំ ។

[១៤៤] ន ភាគភាគី ន ភាគរត្តោតិ ភាគរត្តា វុច្ចន្តិ យេ បញ្ចសុ កាមគុណេសុ រត្តា គិទ្ធា ឋកិតា មុច្ឆិតា អជ្ឌោបន្នា លគ្គា លគ្គិតា បលិពុទ្ធា ។

---

1 ឱ. ន ត្ថីតិ ន ត្ថិ ន សន្តិ ។ ម. ន ត្ថិ ន សន្តិ ។

មិនអាស្រ័យ (ដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិ) ជាតាទិបុគ្គល បុគ្គលនោះ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នោះ គឺ ព្រះអរហន្ត ខីណាស្រព ។ ពាក្យថា ព្រោះដឹង គឺព្រោះដឹងដោយបរចិត្តញ្ញាណក្តី ព្រោះដឹង ដោយបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណក្តី ។ ពាក្យថា ព្រោះឃើញ គឺ ព្រោះឃើញ ដោយមំសចក្ខុក្តី ដោយទិព្វចក្ខុក្តី ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា ព្រាហ្មណ៍ណា កន្ទងហួសដែនហើយ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់ ព្រោះដឹង ព្រោះឃើញទេ ។ ពាក្យថា ការប្រកាន់មាំ គឺការប្រកាន់ ការបបោសអង្អែល ការចូលចិត្ត ការជាប់ចិត្ត ការចុះចិត្តស៊ប់ នៃព្រាហ្មណ៍នោះថា នេះ ថ្លៃថ្លា ខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រសើរ វិសេស ចម្បង ឧត្តម បវរ ។ ពាក្យថា មិនមាន គឺមិនមាន មិនមានព្រម មិនបាន ។ គឺលោក លះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ ស្ងប់ រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍ណា កន្ទងហួសដែនហើយ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់មាំ ព្រោះដឹង ព្រោះឃើញទេ ។

[១៦៤] ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងកាមរាគ មិនត្រេកអរក្នុងរូបរាគនិងអរូបរាគ សេចក្តីថា បុគ្គលទាំងឡាយណា ត្រេកអរ រីករាយ ជាប់ ជ្រប់ ងប់ ទាក់ ជ្ជក់ ចំពាក់ ក្នុងកាមគុណទាំងប្រាំ បុគ្គលទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកត្រេកអរ ក្នុងកាមរាគ ។

វិភត្តា វុច្ចន្តិ យេ រូចារចារូចារចរសមាបត្តីសុ រត្តា គិទ្ធា គធិតា មុច្ឆិតា អជ្ឈោបន្នា លគ្គា លគ្គិតា បលិពុទ្ធា ។ ន រាគរាគី ន វិរាគរត្តោតិ យតោ កាមរាគោ ច រូបរាគោ ច អរូបរាគោ ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា ឯត្តាវតា ន រាគរាគី ន វិរាគរត្តោ ។

[១៤៥] តស្សីធំ នត្ថ[១] បរមុគ្គហីតន្តិ តស្សាតិ អរហតោ ខីណាសវស្ស ។ តស្ស ឥធំ បរមំ អគ្គំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ បាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរន្តិ គហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិនិវិដ្ឋំ អជ្ឈោសិតំ អធិមុត្តំ ។ នត្ថីតិ នត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ភតិ ។ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ វូបសន្តំ បដិប្បស្សទ្ធំ អភព្វុប្បត្តិកំ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍន្តិ តស្សីធំ[២] នត្ថិ បរមុគ្គហីតំ ។

១ ម. នត្ថិ ។ ២ ម. តស្សីធ ។

បុគ្គលទាំងឡាយ ណា ត្រេកអរ រីករាយ ជាប់ ជ្រប់ ងប់ ទាក់ ជ្ជក់ ចំពាក់ ក្នុងរូបាវចរសមាបត្តិ និងអរូបាវចរសមាបត្តិទាំងឡាយ បុគ្គលទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកត្រេកអរក្នុងរូបរាគនិងអរូបរាគ ។ ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាមរាគ មិនត្រេកអរក្នុងរូបរាគនិងអរូបរាគ បានសេចក្តីថា ក្នុងកាលណា កាមរាគ រូបរាគ និងអរូបរាគ ព្រះខីណាស្រពលះបង់ ផ្តាច់ឫសចោល ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាដើមត្នោត ដល់នូវភាពមិនមាន មានសភាពមិនកើតឡើង តទៅទៀត ព្រះខីណាស្រព មិនមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាមរាគ មិនត្រេកអរក្នុងរូប-រាគនិងអរូបរាគ ក្នុងកាលនោះ ដោយកាលមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។

[១៦ថ] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់ថា នេះប្រសើរដូច្នេះឡើយ ត្រង់ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នោះ គឺព្រះអរហន្ត ខីណាស្រព ។ ការប្រកាន់ ការបបោសអង្ហែល ការចូលចិត្ត ការជាប់ចិត្ត ការចុះចិត្តស៊ប់របស់លោកថា នេះថ្លៃថ្លា ខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រសើរ វិសេស ចម្បង ឧត្តម បវរ ។ ពាក្យថា មិនមាន គឺមិនមាន មិនមានព្រម មិនបាន ។ គឺលោកលះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់បង់ កម្ចាត់ កម្ចាត់បង់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់ថា នេះប្រសើរដូច្នេះឡើយ ។

តេជាមា ភគវា

សីមាតិគោ ព្រាហ្មណោ តស្ស ជត្តិ
ញ្ញា ច ជិស្សា ច សមុក្ខហីតំ
ន ភគវាតី ន ១ភាគ១ត្តោ
តស្សីធ ជត្តិ ២ បរមុក្ខហីតន្តិ ។

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ព្រាហ្មណ៍ណា កន្ទ្ធងហួសដែនហើយ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់មាំ ព្រោះដឹង ព្រោះឃើញទេ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានសេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងកាមភាគ មិនត្រេកអរ ក្នុងរូបភាគនិងអរូបភាគ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់ថា នេះប្រសើរ ដូច្នេះឡើយ ។

ចប់ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤ ។

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៤៦] បរមន្តិ ទិដ្ឋីសុ បរិព្ភូសាជោ
យទុត្តរឺ ការុតេ ជន្តុ លោកេ
ហីនាតិ អញ្ញេ តតោ សព្ភមាហ
តស្មា វិវាទានិ អវីតិវត្តោ ។

[១៤៧] បរមន្តិ ទិដ្ឋីសុ បរិព្ភូសាជោតិ សន្តេកេ សមណាព្រាហ្មណា ទិដ្ឋិគតិកា គេ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិ-គតានំ អញ្ញតរញ្ញតរំ ទិដ្ឋិគតំ ឥទំ បរមំ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរន្តិ ឧហោ្ជ ឧក្ខហោ្ជ ឧណ្ហីភូ បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា សកាយ សកាយ ទិដ្ឋិយា វសន្តិ សំវសន្តិ អាវសន្តិ បរិវសន្តិ ។ យថា អាការិកា វ ឃរេសុ វសន្តិ សាបត្តិកា វ អាបត្តីសុ វសន្តិ សក្ខិលេសា វ ឧកិលេសេសុ វសន្តិ ឯវមេវ សន្តេកេ សមណាព្រាហ្មណា ទិដ្ឋិគតិកា គេ ទ្វាសដ្ឋि-យា ទិដ្ឋិគតានំ អញ្ញតរញ្ញតរំ ទិដ្ឋិគតំ ឥទំ បរមំ អក្ខំ

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

[១៨៦] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) សត្វក្នុងលោក កាលត្រាំក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ (របស់ខ្លួន) ថា ក្រៃលែង រមែងធ្វើនូវរបស់ណាឲ្យលើសលុប ក៏ពោលនូវរបស់ទាំងអស់ ដទៃ (អំពីរបស់ខ្លួន)នោះថា ថោកទាប ព្រោះហេតុនោះ សត្វមិនកន្ទ្ធងវិវាទទាំងឡាយបានទេ ។

[១៨៧] ពាក្យថា កាលត្រាំក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ (របស់ខ្លួន) ថា ក្រៃលែង អធិប្បាយថា សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ប្រកបដោយទិដ្ឋិ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ប្រកាន់ រឿនយក ក្ងួចកាន់ ស្ទាបអង្អែល ប្រកាន់ស្ងិត បណ្ដាទិដ្ឋិទាំង ៦២ នូវទិដ្ឋិណាមួយ ថា នេះក្រៃលែង ជាកំពូល ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ប្រសើរក្រៃលែង ហើយនៅ នៅរួម នៅគ្រប់គ្រង នៅត្រាំក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ។ ពួកអ្នកម្ចាស់ផ្ទះ តែងនៅក្នុងផ្ទះ ពួកអ្នកត្រូវអាបត្តិ តែងនៅក្នុងអាបត្តិទាំងឡាយ ឬពួកអ្នកមានកិលេស នៅក្នុងកិលេសទាំងឡាយ យ៉ាងណា មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជាអ្នកប្រកបក្នុងទិដ្ឋិ សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ប្រកាន់ រឿនយក ក្ងួចកាន់ ស្ទាបអង្អែល ប្រកាន់ស្ងិត បណ្ដាទិដ្ឋិទាំង ៦២ នូវទិដ្ឋិណាមួយ ថា នេះក្រៃលែង ជាកំពូល

សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរន្តិ ឧហេត្វា ឧក្ក-ហេត្វា ឧណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា សកាយ សកាយ ទិដ្ឋិយា វសន្តិ សំវសន្តិ អាវសន្តិ បរិវសន្តីតិ បរមន្តិ ទិដ្ឋីសុ បរិព្ភសានោ ។

[១៤៨] យទុត្តរឹ ការុតេ ជន្តុ លោកេតិ យទន្តិ យំ ។ ឧត្តរឹ ការុតេតិ ឧត្តរឹ ការោតិ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ ការោតិ ។ អយំ សត្ថា សព្ពញ្ញូតិ ឧត្តរឹ ការោតិ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ ការោតិ អយំ ឆម្ភោ ស្វាក្ខាតោ អយំ ឧណ្ណោ សុប្បដិបន្នោ អយំ ទិដ្ឋិ ឧជ្ជិការ អយំ ប-ដិបទា សុប្ប្ញត្តា អយំ មគ្គោ និយ្យានិកោតិ ឧត្តរឹ ការោតិ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ ការោតិ ជិព្ភត្តេតិ អភិជិព្ភត្តេតិ ។ ជន្ជូតិ សត្តោ ជនោ ។ បេ ។ មនុជោ ។ លោកេតិ អចាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេតិ យទុត្តរឹ ការុតេ ជន្តុ លោកេ ។

ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ប្រសើរក្រៃលែង ហើយ នៅ នៅរួម នៅគ្រប់គ្រង នៅត្រាំ ក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្រាំក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ (របស់ខ្លួន) ថា ក្រៃលែង ។

[១៦៨] អធិប្បាយពាក្យថា សត្វក្នុងលោក រមែងធ្វើនូវរបស់ណា ឲ្យលើសលុប ត្រង់ពាក្យថា របស់ណា គឺរបស់ណាមួយ ។ ពាក្យថា ធ្វើឲ្យលើសលុប គឺធ្វើឲ្យក្រៃលែង ធ្វើឲ្យជាកំពូល ឲ្យប្រសើរ ឲ្យ-ប្រសើរវិសេស ឲ្យជាប្រធាន ឲ្យឧត្តម ឲ្យប្រសើរក្រៃលែង ។ ធ្វើឲ្យ លើសលុប ធ្វើឲ្យជាកំពូល ឲ្យប្រសើរ ឲ្យប្រសើរវិសេស ឲ្យជាប្រធាន ឲ្យឧត្តម ឲ្យប្រសើរក្រៃលែងថា សាស្តានេះជាសព្វញ្ញូ ធ្វើឲ្យលើសលុប ធ្វើឲ្យជាកំពូល ឲ្យប្រសើរ ឲ្យប្រសើរវិសេស ឲ្យជាប្រធាន ឲ្យឧត្តម ឲ្យប្រសើរក្រៃលែង ឲ្យកើត ឲ្យកើតចំពោះថា ធម៌នេះ លោកសម្តែងល្អហើយ ពួកនេះប្រតិបត្តិល្អហើយ ទិដ្ឋិនេះល្អ បដិបទានេះ លោកបញ្ញត្តល្អហើយ មគ្គនេះជាទីស្រោចស្រង់សត្វ ។ ពាក្យថា សត្វ គឺ សត្វ នរជន ។ បេ ។ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សត្វក្នុងលោក រមែងធ្វើនូវរបស់ណាឲ្យលើសលុប ។

[១៤៩] ហីនាតិ អញ្ញេ តតោ សព្វមាហាតិ អត្ត-នោ សត្ថារំ ធម្មក្ខានំ គណំ ទិដ្ឋឹ បដិបទំ មគ្គំ ឋបេត្វា សព្វេ បរប្បវាទេ ខិបតិ ឧក្ខិបតិ បរិក្ខិបតិ សោ សត្ថា ន សព្វញ្ញូ ធម្មោ ន ស្វាក្ខាតោ គណោ ន សុប្បដិបន្នោ ទិដ្ឋិ ន ភទ្ទិកា បដិបទា ន សុប្ប-ញ្ញត្តា មគ្គោ ន និយ្យានិកោ នត្ថេត្ថ សុទ្ធិ វា វិសុទ្ធិ វា បរិសុទ្ធិ វា មុត្តិ វា វិមុត្តិ វា បរិមុត្តិ វា ន តត្ថ សុជ្ឈន្តិ វា វិសុជ្ឈន្តិ វា បរិសុជ្ឈន្តិ វា មុច្ចន្តិ វា វិមុច្ចន្តិ វា បរិមុច្ចន្តិ វា ហីនា និហីនា ឱមកា លាមកា ឆតុក្កា បរិត្តាតិ ឯវមាហ ឯវំ កថេតិ ឯវំ ភណតិ ឯវំ ទីបយតិ ឯវំ វោហរតីតិ ហីនាតិ អញ្ញេ តតោ សព្វមាហ ។

[១៥០] តស្មា វិវាទានិ អវីតិវត្តោតិ តស្មា តំ-ការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា ទិដ្ឋិកលហានិ ទិដ្ឋិភណ្ឌនានិ ទិដ្ឋិវិគ្គហានិ ទិដ្ឋិវិវាទានិ

[១៦៩] ពាក្យថា ពោលនូវរបស់ទាំងអស់ ដទៃ (អំពីរបស់ខ្លួន) នោះថា ថោកទាប សេចក្ដីថា បុគ្គលលើកតម្កើងសាស្ដា ធម៌ដែលសាស្ដាសម្ដែង គណៈ ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គរបស់ខ្លួន ហើយបោះ លើកបោះ បោះចោល នូវវាទៈដទៃទាំងអស់ គឺពោលយ៉ាងនេះ សម្ដែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្លឺយ៉ាងនេះ ថ្លែងយ៉ាងនេះថា សាស្ដានោះ មិនមែនជាសព្វញ្ញូទេ ធម៌មិនមែនសម្ដែងដោយប្រពៃទេ គណៈប្រតិបត្តិមិនប្រពៃទេ ទិដ្ឋិមិនល្អទេ បដិបទាមិនមែនបញ្ញត្តល្អទេ មគ្គមិនមែនស្រោចស្រង់សត្វទេ សេចក្ដីស្អាត ឬសេចក្ដីស្អាតវិសេស សេចក្ដីបរិសុទ្ធ ការរួច រួចវិសេស ឬរួចស្រឡះ មិនមានក្នុងធម៌ទុំ៖ទេ ពួកជនមិនមែនស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ រួច រួចវិសេស ឬរួចស្រឡះ ព្រោះធម៌នោះទេ បុគ្គលនោះជាអ្នកថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ ជាមនុស្សកម្ទេច ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពោលនូវរបស់ទាំងអស់ ដទៃ (អំពីរបស់ខ្លួន) នោះថា ថោកទាប ។

[១៥០] ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ សត្វមិនកន្ទ្ធ១ារ៉ាទទាំងឡាយ បានទេ គឺព្រោះដំណើរនោះ ការណ៍នោះ ហេតុនោះ បច្ច័យនោះ និទានៈនោះ សត្វមិនកន្ទ្ធ១ មិនកន្ទ្ធ១ផុត មិនកន្ទ្ធ១ហួស នូវការឈ្លោះ ព្រោះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ការជជែក ព្រោះទិដ្ឋិទាំងឡាយ សេចក្ដីប្រ-កួតប្រកាន់ ព្រោះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ការទាស់ទែង ព្រោះទិដ្ឋិទាំងឡាយ

ជិដ្ឋិមេធគានិ អវីតិវត្តោ អនតិក្កន្តោ អសមតិក្ក-ន្តោតិ តស្មា រាគានិ អវីតិវត្តោ ។ តេនាហ ភគវា

បរមន្តិ ជិដ្ឋីសុ បរិព្ភសោ
យទុត្តរឹ ការុតេ ជន្តុ លោកេ
ហីនាតិ អញ្ញ តតោ សព្ភមាហ
តស្មា រាគានិ អវីតិវត្តោតិ ។

[១៨១] យទត្តនី បស្សតិ អានិសំសំ
ជិដ្ឋ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា
តទេវ សោ តត្ត សុមុក្ខហាយ
ជិហីនតោ បស្សតិ សព្ភមញ្ញ ។

[១៨២] យទត្តនី បស្សតិ អានិសំសំ ជិដ្ឋ សុតេ សីលវតេ មុតេ វាតិ យទត្តនីតិ យំ អត្តនិ ។ អត្តា រុច្ចតិ ជិដ្ឋិតតំ ។ អត្តនោ ជិដ្ឋិយា ច្ច អានិសំសេ បស្សតិ ជិដ្ឋធម្មិកញ្ច អានិសំសំ សម្ប្រាយិកញ្ច អានិសំសំ ។

កតមោ ជិដ្ឋិយា ជិដ្ឋធម្មិកោ អានិសំសោ ។ យំជិដ្ឋិកោ សត្តា ហោតិ តំជិដ្ឋិកា សាវកា ហោន្តិ

ការបៀតបៀន ព្រោះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ សត្វមិនកន្ទងវិវាទទាំងឡាយបានទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> សត្វក្នុងលោក ត្រាំក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ (របស់ខ្លួន) ថា ក្រៃលែង រមែងធ្វើនូវរបស់ណាឲ្យលើសលុប ក៏ពោលនូវរបស់ទាំងអស់ដទៃ (អំពីរបស់ខ្លួន) នោះថា ថោកទាប ព្រោះហេតុនោះ សត្វមិនកន្ទងវិវាទទាំងឡាយបានទេ ។

[១៥១] បុគ្គលឃើញអានិសង្សណា ចំពោះខ្លួន ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬក្នុងសីលនិងវត្ត បុគ្គលនោះ ក៏ប្រកាន់អានិសង្សនោះក្នុងទិដ្ឋិនោះ រមែងយល់ឃើញសភាពដទៃទាំងអស់ថា ថោកទាប ។

[១៥២] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលឃើញអានិសង្សណាចំពោះខ្លួនក្នុងអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬក្នុងសីលនិងវត្ត ត្រង់ពាក្យថា អានិសង្សណា ចំពោះខ្លួន គឺអានិសង្សណាមួយ ចំពោះខ្លួន ។ ទិដ្ឋិ លោកហៅថា ខ្លួន ។ បុគ្គលឃើញអានិសង្ស នៃទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ២ យ៉ាងគឺ ទិដ្ឋធម្មិកានិសង្ស ១ សម្ប្រាយិកានិសង្ស ១ ។

ទិដ្ឋធម្មិកានិសង្ស នៃទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ គ្រូជាអ្នកប្រកប ដោយទិដ្ឋិណា ពួកសាវ័ក ក៏ជាអ្នកប្រកប ដោយទិដ្ឋិនោះ

តំនិជ្ជិតំ សត្ថារំ សាវកា សក្កោន្តិ គរុករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ អបចិតឹ ករោន្តិ លភន្តិ ច តតោ និទានំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អយំ និជ្ជិយា ទិដ្ឋធម្មិកោ អានិសំសោ ។

កតមោ និជ្ជិយា សម្បរាយិកោ អានិសំសោ ។ អយំ និជ្ជិ អលំ នាគត្តាយ វា សុបណ្ណត្តាយ វា យក្ខត្តាយ វា អសុរត្តាយ វា គន្ធព្វត្តាយ វា មហារាជត្តាយ វា ឥន្ទត្តាយ វា ព្រហ្មត្តាយ វា ទេវត្តាយ វា អយំ និជ្ជិ អលំ សុទ្ធិយា វិសុទ្ធិយា បរិសុទ្ធិយា មុត្តិយា វិមុត្តិយា បរិមុត្តិយា ឥមាយ និជ្ជិយា សុជ្ឈន្តិ វិសុជ្ឈន្តិ បរិសុជ្ឈន្តិ មុច្ចន្តិ វិមុច្ចន្តិ បរិមុច្ចន្តិ ឥមាយ និជ្ជិយា សុជ្ឈិស្សាមិ វិសុជ្ឈិស្សាមិ បរិសុជ្ឈិស្សាមិ មុច្ចិស្សាមិ វិមុច្ចិស្សាមិ បរិមុច្ចិស្សាមីតិ អាយតឹ ផលបាដិកង្ខី ហោតិ ។ អយំ និជ្ជិយា សម្បរាយិកោ អានិសំសោ ។ អត្តនោ និជ្ជិយា ឥមេ ទ្វេ អានិសំសេ បស្សតិ ។

ពួកសាវ័កធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជា ធ្វើការកោតក្រែង នូវគ្រូ ដែលប្រកបដោយទិដ្ឋិនោះ ហើយបាននូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ព្រោះហេតុតែគ្រូនោះ នេះឈ្មោះថា ទិដ្ឋធម្មិកានិសង្ស នៃទិដ្ឋិ ។

សម្ប្រាយិកានិសង្សនៃទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលជាអ្នកប្រាថ្នាផល ក្នុងអនាគតថា ទិដ្ឋិនេះ គួរដើម្បីបានជានាគ ជាគ្រុឌ ជាយក្ស ជាអសុរ ជាគន្ធព្ធ ជាមហារាជ ជាឥន្ទ្រ ជាព្រហ្ម ឬជាទេវតា ទិដ្ឋិនេះ គួរដើម្បីការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ រួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ពួកសត្វមែងស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ រួច រួចវិសេស រួច-ស្រឡះ ដោយទិដ្ឋិនេះ អាត្មាអញនឹងស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ រួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ដោយទិដ្ឋិនេះ ។ នេះសម្ប្រាយិកានិសង្ស នៃទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាងនេះឯង នៃទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។

ជិដ្ឋសុទ្ធិយាបិ ទ្វេ អានិសំសេ បស្សតិ សុតសុទ្ធិ-
យាបិ ទ្វេ អានិសំសេ បស្សតិ សីលសុទ្ធិយាបិ ទ្វេ
អានិសំសេ បស្សតិ វត្តសុទ្ធិយាបិ ទ្វេ អានិសំសេ
បស្សតិ មុតសុទ្ធិយាបិ ទ្វេ អានិសំសេ បស្សតិ ជិដ្ឋ-
ធម្មិកញ្ច អានិសំសំ សម្ផរយិកញ្ច អានិសំសំ ។
កតមោ មុតសុទ្ធិយា ជិដ្ឋធម្មិកោ អានិសំសោ ។
យំជិដ្ឋិកោ សត្ថា ហោតិ តំជិដ្ឋិកា សាវកា ហោន្តិ
។ បេ ។ អយំ មុតសុទ្ធិយា ជិដ្ឋធម្មិកោ អានិសំសោ ។
កតមោ មុតសុទ្ធិយា សម្ផរយិកោ អានិសំ-
សោ ។ អយំ ជិដ្ឋិ អលំ ជាតត្ថាយ វា ។ បេ ។ អយំ
មុតសុទ្ធិយា សម្ផរយិកោ អានិសំសោ ។ មុតសុទ្ធិ-
យាបិ ឥមេ ទ្វេ អានិសំសេ បស្សតិ ឧក្ខិតិ ឱលោ-
កេតិ និជ្ឌាយតិ ឧបបរិក្ខតីតិ យទត្ថនី បស្សតិ
អានិសំសំ ជិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា ។

[១៨៣] តេជេ សោ តត្ថ សមុក្ខហាយតិ
តេជេវាតិ តំ ជិដ្ឋិកតំ ។ តត្ថាតិ សកាយ ជិដ្ឋិយា
សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិ-
យា ។ សមុក្ខហាយតិ ឥទំ ឧត្តមំ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ

បុគ្គលឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាង នៃទិដ្ឋសុទ្ធិផង ឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាង នៃសុតសុទ្ធិផង ឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាង នៃសីលសុទ្ធិផង ឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាង នៃវត្តសុទ្ធិផង ឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាងនៃមុតសុទ្ធិផង ដែលជាទិដ្ឋធម្មិកានិសង្សនិងសម្ប្រាយិកានិសង្ស ។

ទិដ្ឋធម្មិកានិសង្ស នៃមុតសុទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ គ្រូប្រកបក្នុងទិដ្ឋិណា ពួកសាវ័កក៏ប្រកបក្នុងទិដ្ឋិនោះ ។ បេ ។ នេះទិដ្ឋធម្មិកានិសង្ស នៃមុតសុទ្ធិ ។

សម្ប្រាយិកានិសង្សនៃមុតសុទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិនេះ គួរដើម្បីបានជានាគ ។ បេ ។ នេះសម្ប្រាយិកានិសង្ស នៃមុតសុទ្ធិ ។ បុគ្គលឃើញ មើល រមិលមើល សម្ងឹងមើល ពិចារណាឃើញនូវអានិសង្ស ២ យ៉ាងនេះឯង នៃមុតសុទ្ធិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញអានិសង្ស ណា ចំពោះខ្លួន ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬក្នុងសីលនិងវត្ត ។

[១៥៣] *ពាក្យថា បុគ្គលនោះក៏ប្រកាន់អានិសង្សនោះ ក្នុងទិដ្ឋិនោះ ត្រង់ពាក្យថា នោះ គឺទិដ្ឋិនោះ ។ ពាក្យថា ក្នុងទិដ្ឋិនោះ គឺក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ក្នុងការគួររបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា ប្រកាន់ គឺប្រកាន់ តម្កើង ក្លែងកាន់ ស្ទាបអង្អែល ប្រកាន់ស្ងួតថា នេះក្រៃលែង ជាកំពូល ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស*

ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរន្តិ គហេត្វា ឧគ្គហេត្វា គណ្ហិ-ត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វាតិ តទេវ សោ តត្ថ សមុគ្គហាយ ។

[១៨៤] និហីនតោ បស្សតិ សព្វមញ្ញន្តិ អញ្ញំ សត្ថារំ ធម្មក្ខានំ គណំ ទិដ្ឋី បដិបទំ មគ្គំ ហីនតោ និហីនតោ ឱមកតោ លាមកតោ ឆតុក្កតោ បរិត្តតោ បស្សតិ ទក្ខតិ ឱលោកេតិ និជ្ឈាយតិ ឧបបរិក្ខតីតិ និហីនតោ បស្សតិ សព្វមញ្ញំ ។ តេនាហ ភគវា

យទុត្តរី បស្សតិ អានិសំសំ
ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា
តទេវ សោ តត្ថ សមុគ្គហាយ
និហីនតោ បស្សតិ សព្វមញ្ញន្តិ ។

[១៨៥] តំ វាបិ គន្ថំ កុសលា វទន្តិ
យំ និស្សិតោ បស្សតិ ហីនមញ្ញំ
តស្មា ហិ ទិដ្ឋំវ សុតំ មុតំ វា
សីលព្វតំ ភិក្ខុ ន និស្សយេយ្យ ។

ជាប្រធាន ឧត្តម ប្រសើរក្រៃលែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះក៏ប្រកាន់អានិសង្សនោះ ក្នុងទិដ្ឋិនោះ ។

[១៥៤] ពាក្យថា រមែងយល់ឃើញសភាពដទៃទាំងអស់ថា ថោកទាប គឺឃើញ មើល រមិលមើល សម្ងឹងមើល ពិចារណាឃើញ នូវគ្រូដទៃ ធម៌ដែលគ្រូនោះ សម្តែងហើយ គណៈ ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គ ថាថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ តិចតួច ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងយល់ឃើញសភាពដទៃទាំងអស់ថា ថោកទាប ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> បុគ្គលឃើញអានិសង្សណា ចំពោះខ្លួន ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬក្នុងសីលនិងវត្ត បុគ្គលនោះ ក៏ប្រកាន់អានិសង្សនោះ ក្នុងទិដ្ឋិនោះ រមែងយល់ឃើញសភាពដទៃទាំងអស់ថា ថោកទាប ។

[១៥៥] បុគ្គល អាស្រ័យសភាពណាហើយ តែងឃើញសភាពដទៃថា ថោកទាប ពួកជនអ្នកឈ្វាសតែងពោលការឃើញនោះថាជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុមិនត្រូវអាស្រ័យអារម្មណ៍ ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬសីលនិងវត្តឡើយ ។

[១៨៦] តំ ភាបិ ឥមំ កុសលា វទន្តីតិ កុសលាតិ យេ តេ ខន្ធកុសលា ធាតុកុសលា អាយតនកុសលា បដិច្ចសមុប្បាទកុសលា សតិប្បដ្ឋានកុសលា សម្មប្បធានកុសលា ឥទ្ធិបាទកុសលា ឥន្ទ្រិយកុសលា ពលកុសលា ពោជ្ឈង្គកុសលា មគ្គកុសលា ផលកុសលា និព្វានកុសលា តេ កុសលា ឯវំ វទន្តិ ឥមេ ឯសោ លម្ពនំ ឯតំ ពន្ធនំ ឯតំ បលិពោធោ ឯសោតិ ឯវំ វទន្តិ ឯវំ ឆេទេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ ហារេន្តីតិ តំ ភាបិ កុសលា វទន្តិ ។

[១៨៧] យំ និស្សិតោ បស្សតិ ហីនមញ្ញន្តិ យំ និស្សិតោតិ យំ សត្ថារំ ធម្មក្ខានំ ឥណំ និជ្ជីបដិបទំ មគ្គំ និស្សិតោ សន្និស្សិតោ អល្លីនោ ឧបគតោ អជ្ឌោសិតោ អធិមុត្តោ ។

[១៥៦] *អធិប្បាយពាក្យថា ពួកជនអ្នកឈ្វាស តែងពោលការឃើញនោះ ថាជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ត្រង់ពាក្យថា ពួកជនអ្នកឈ្វាសបានដល់ពួកជនអ្នកឈ្វាសក្នុងខន្ធ អ្នកឈ្វាសក្នុងធាតុ អ្នកឈ្វាសក្នុងអាយតនៈ អ្នកឈ្វាសក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ អ្នកឈ្វាសក្នុងសតិប្បដ្ឋាន អ្នកឈ្វាសក្នុងសម្មប្បធាន អ្នកឈ្វាសក្នុងឥទ្ធិបាទ អ្នកឈ្វាសក្នុងឥន្ទ្រិយ អ្នកឈ្វាសក្នុងពលៈ អ្នកឈ្វាសក្នុងពោជ្ឈង្គ អ្នកឈ្វាសក្នុងមគ្គ អ្នកឈ្វាសក្នុងផល អ្នកឈ្វាសក្នុងព្រះនិព្វាន ពួកជនអ្នកឈ្វាសទាំងនោះ តែងពោលយ៉ាងនេះ គឺតែងពោលយ៉ាងនេះ និយាយយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្លឺយ៉ាងនេះ ថ្លែងយ៉ាងនេះថា នុ៎ះជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ នុ៎ះជាគ្រឿងជាប់ស្អិត នុ៎ះជាគ្រឿងចង នុ៎ះជាគ្រឿងកង្វល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនអ្នកឈ្វាស តែងពោលការឃើញនោះ ថាជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។*

[១៥៧] *អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលអាស្រ័យសភាពណាហើយ តែងឃើញសភាពដទៃថា ថោកទាប ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលអាស្រ័យសភាពណាហើយ គឺអាស្រ័យ អាស្រ័យព្រម ជាប់ស្អិត ចូលទៅរក ជឿ ជាប់ ជឿជាក់ទូរគ្រូណា ធម៌ដែលគ្រូនោះសម្តែងហើយ គណៈ ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គ ។*

បស្សតិ ហីនមញ្ញន្តិ អញ្ញំ សត្តារំ ធម្មក្ខានំ កណ្ហ ជិដ្ឋឿ បដិបទំ មក្ខំ ហីនតោ ជិហីនតោ ឋិមកតោ លាមកតោ ជតុក្ក្ហតោ បរិត្តតោ បស្សតិ ឧក្ខតិ ឱលោកេតិ ជិជ្ឌាយតិ ឧបបរិក្ខតីតិ យំ ជិស្សិតោ បស្សតិ ហីនមញ្ញ ។

[១៨ជ] តស្មា ហិ ជិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វ សីលព្ជតំ ភិក្ខុ ន ជិស្ស្ជយ្យាតិ តស្មា[1] តំការណា តំហេតុ តប្ជច្ជយ តំជិ១ាជ ជិដ្ឋ ១ ជិដ្ឌសុ១្ធ ១ សុតំ ១ សុតសុ១្ធ ១ មុតំ ១ មុតសុ១្ធ ១ សីលំ ១ សីលសុ១្ធ ១ ១ត្តំ ១ ១ត្តសុ១្ធ ១ ន ជិស្ស្ជយ្យ ន ១ណ្ហ្ជាយ្ យ ន ២ាមសេយ្ យ ១ាកិជិ១ិសេយ្ យាតិ តស្មា ហិ ជិដ្ឌ១ សុតំ មុតំ ១ សីលព្ជតំ ភិក្ខុ ន ជិស្ស- យ្ យ ។ ១ជ១ាហ ១ក១ា

តំ ១ាបិ ១ន្ត ១ុ១ ១ជ១ន្ត

យ ជិស្ស្ជ១ោ ២ស្ស្ជ១ិ ២ីជ១ញ្ញ

---

1 ឱ. ១ស្ម្ជ១ិ ១ស្ម ។

ពាក្យថា តែងឃើញសភាពដទៃ ថា ថោកទាប គឺឃើញ មើល រមិល មើល សម្ងឹងមើល ពិចារណាឃើញ នូវគ្រូដទៃ ធម៌ដែលគ្រូនោះ សម្តែងហើយ គណ: ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គ ថា ថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ តិចតួច ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលអាស្រ័យសភាពណាហើយ តែងឃើញសភាពដទៃ ថា ថោកទាប ។

[១៥៨] ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុមិនត្រូវអាស្រ័យអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬសីលនិងវត្តឡើយ គឺព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះការណ៍នោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ភិក្ខុមិនត្រូវអាស្រ័យ មិនត្រូវប្រកាន់ មិនត្រូវស្ទាបអង្អែល មិនត្រូវចុះចិត្តស៊ប់ នូវទិដ្ឋ:[1] ឬទិដ្ឋសុទ្ធិ[2] សុត:[3] ឬសុតសុទ្ធិ[4] មុត:[5] ឬមុតសុទ្ធិ[6] សីល ឬសីលសុទ្ធិ វត្ត ឬវត្ត-សុទ្ធិទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុមិនត្រូវអាស្រ័យអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬ សីលនិងវត្តឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលអាស្រ័យសភាពណាហើយ តែងឃើញសភាពដទៃ
ថាថោកទាប ពួកជនអ្នកឈ្វាស តែងពោលការឃើញនោះ

---

១ អារម្មណ៍ដែលឃើញ ។ ២ បរិសុទ្ធិព្រោះឃើញ ។ ៣ អារម្មណ៍ដែលឮ ។ ៤ បរិសុទ្ធិព្រោះឮ ។ ៥ អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ ។ ៦ បរិសុទ្ធិព្រោះប៉ះពាល់ ។

តស្មា ហិ ជិដ្ឋំ វ សុតំ មុតំ វ
សីលព្ពតំ ភិក្ខុ ន និស្សយេយ្យាតិ ។
[១៩៩] ជិដ្ឋីបិ លោកស្មិ ន កប្បយេយ្យ
ញាណេន វ សីលវតេន វាបិ
សមោតិ អត្តានមនូបនេយ្យ
ហីនោ ន មញ្ញេថ វិសេសិ វាបិ ។

[១៦០] ជិដ្ឋីបិ លោកស្មិ[(១)] ន កប្បយេយ្យ ញាណេន វ សីលវតេន វាបីតិ អដ្ឋសមាបត្តិញ្ញាណេន វ បញ្ចាភិញ្ញាញ្ញាណេន វ មិច្ឆាញ្ញាណេន វ សីលេន វ វត្តេន វ សីលវត្តេន វ ជិដ្ឋី ន កប្បយេយ្យ ន ជនេយ្យ ន សញ្ជនេយ្យ ន និព្ពត្តេយ្យ ជាភិនិព្ពត្តេយ្យ ។ លោកស្មិន្តិ អចាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតនលោកេតិ ជិដ្ឋីបិ លោកស្មិ ន កប្ប-យេយ្យ ញាណេន វ សីលវតេន វាបិ ។

[១៦១] សមោតិ អត្តានមនូបនេយ្យាតិ សនិ-សោហមស្មីតិ អត្តានំ ន ឧបនេយ្យ ជាតិយា វ គោ-ត្តេន វ គោលបុត្តិកេន វ វណ្ណោចាក្ខ្យតាយ វ

១ ឱ. ម. លោកស្មឹ ។

ថាជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុមិនត្រូវ
អាស្រ័យអារម្មណ៍ ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់
ហើយ ឬសីលនិងវត្តឡើយ ។

[១៥៩] បុគ្គលមិនគប្បីតែងតាំងទិដ្ឋិ ក្នុងលោក ដោយញាណ
ឬដោយសីលវត្ត មិនគប្បីប្រៀបផ្ទឹមខ្លួនថា ស្មើ (នឹងបុគ្គល
ដទៃ) មិនគប្បីសម្គាល់ថា ថោកទាប ឬថាវិសេសឡើយ ។

[១៦០] ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីតែងតាំងទិដ្ឋិ ក្នុងលោកដោយ
ញាណ ឬដោយសីលវត្ត គឺមិនគប្បីតែងតាំង មិនគប្បីបង្កើត មិនគប្បី
បង្កើតព្រម មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យកើតចំពោះ នូវទិដ្ឋិ ដោយអដ្ឋ-
សមាបត្តិញ្ញាណ ដោយបញ្ញាកិញ្ញាញ្ញាណ ដោយមិច្ឆាញ្ញាណ ដោយ
សីល ដោយវត្ត ឬដោយសីលវត្ត ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុង
អបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក
អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីតែងតាំងទិដ្ឋិ
ក្នុងលោក ដោយញាណ ឬដោយសីលវត្ត ។

[១៦១] ពាក្យថា មិនគប្បីប្រៀបផ្ទឹមខ្លួនថា ស្មើ គឺ មិនគប្បីប្រៀប
ផ្ទឹមខ្លួនថា អាត្មាអញជាអ្នកស្មើនឹងគេ ដោយជាតិ ដោយគោត្រ ដោយ
ភាពនៃខ្លួន ជាកូនអ្នកមានត្រកូល ដោយភាពនៃខ្លួនជាអ្នកមានសម្បុរល្អ

ជនេន វា អញ្ញេនេន វា ការ្ហាយតនេន វា
សិប្ប្យាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិ-
ភានេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វា រត្តិជាតិ សមោតិ
អត្តានមនូបនេយ្យ ។

[១៦២] ហីនោ ន មញ្ញេថ វិសេសិ ភវីតិ ហី-
នោហមស្មីតិ អត្តានំ ន ឧបនេយ្យ ជាតិយា វា
គោត្តេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វា រត្តិជា សេ-
យ្យោហមស្មីតិ អត្តានំ ន ឧបនេយ្យ ជាតិយា វា
គោត្តេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វា រត្តិជាតិ
ហីនោ ន មញ្ញេថ វិសេសិ ភវិ ។ តេនាហ ភគវា

ឥជ្ជិមិ លោកស្មិ ន ការ្ហយ្យ
ញ្ញាណេន វា សីលវតេន ភវិ
សមោតិ អត្តានមនូបនេយ្យ
ហីនោ ន មញ្ញេថ វិសេសិ ភវីតិ ។

[១៦៣] អត្តំ បហាយ អនុចាឥយានោ
ញ្ញាណេ ភិ សោ ឥិស្ស្ស យ នោ ការ្ហតិ
ស វេ ១ យ្ត្ត ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១
ឥជ្ជិមិ សោ ន បច្ចេតិ ការ្ហ ។

ដោយទ្រព្យ ដោយការរៀនមន្ត ដោយកន្ទែងធ្វើនូវការងារ ដោយកន្ទែងរៀនសិល្ប: ដោយកន្ទែងនៃវិជ្ជា ដោយពហុស្សូត្រ ដោយបដិភាណ ឬដោយវត្ថុណាមួយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីប្រៀបផ្ទឹមខ្លួនថា ស្មើ ។

[១៦២] ពាក្យថា មិនគប្បីសម្គាល់ថា ថោកទាប ឬវិសេស គឺមិនគប្បីប្រៀបផ្ទឹមខ្លួនថា អាត្មាអញជាអ្នកថោកទាប ដោយជាតិ ដោយគោត្រ ។ បេ ។ ឬដោយវត្ថុណាមួយ មិនគប្បីប្រៀបផ្ទឹមខ្លួនថា អាត្មាអញជាអ្នកប្រសើរ ដោយជាតិ ដោយគោត្រ ។ បេ ។ ឬដោយវត្ថុណាមួយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីសម្គាល់ថា ថោកទាប ឬវិសេស ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> បុគ្គលមិនគប្បីតែងតាំងទិដ្ឋិក្នុងលោក ដោយញាណ ឬដោយសីលវត្ត មិនគប្បីប្រៀបផ្ទឹមខ្លួនថា ស្មើ (នឹងបុគ្គលដទៃ) មិនគប្បីសម្គាល់ថា ថោកទាប ឬវិសេសឡើយ ។

[១៦៣] បុគ្គលនោះ លះបង់អត្តា មិនប្រកាន់ មិនធ្វើនិស្សុយ សូម្បីក្នុងញាណទេ កាលសត្វយល់ប្លែកគ្នាផ្សេងៗ បុគ្គលនោះឯង ជាអ្នកមិនលុះតាមពួក បុគ្គលនោះ មិនត្រឡប់មកកាន់ទិដ្ឋិណាមួយឡើយ ។

[១៦៤] អត្តំ បហាយ អនុបាទិយានោតិ អត្តំ បហាយាតិ អត្តទិដ្ឋឹ បហាយ ។ អត្តំ បហាយាតិ គាហំ[1] បហាយ ។ អត្តំ បហាយាតិ តណ្ហាវសេន ទិដ្ឋិវសេន គហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិនិវិដ្ឋំ អជ្ឈោសិតំ អធិមុត្តំ បហាយ បជហិត្វា វិនោទេត្វា ព្យន្តីកត្វា អនភាវង្គមិត្វា ។ អត្តំ បហាយ អនុបាទិយានោតិ ចតូហិ ឧបាទានេហិ អនុបាទិយមានោ អគ្គណ្ហមានោ អបរាមសមានោ អនភិនិវិសមានោតិ អត្តំ បហាយ អនុបាទិយានោ ។

[១៦៥] ញាណេបិ សោ និស្សយំ នោ ករោតីតិ អដ្ឋសមាបត្តិញ្ញាណេ វា បញ្ចាភិញ្ញាញាណេ វា មិច្ឆាញាណេ វា តណ្ហានិស្សយំ វា ទិដ្ឋិនិស្សយំ វា ន ករោតិ ន ជនេតិ ន សញ្ជនេតិ ន និព្វត្តេតិ នាភិនិព្វត្តេតីតិ ញាណេបិ សោ និស្សយំ នោ ករោតិ ។

[១៦៦] ស វេ វិយត្តេសុ ន វគ្គសារីតិ ស វេ វត្តិតេសុ ភិន្នេសុ ទ្វេជ្ឈាបន្នេសុ ទ្វេឡ្ហកជាតេសុ នានាទិដ្ឋិកេសុ នានាខន្តិកេសុ នានារុចិកេសុ

---
១ ឱ. ម. អត្តគាហំ ។

[១៦៤] *អធិប្បាយពាក្យថា លះបង់អត្តា មិនប្រកាន់ ត្រង់ពាក្យ ថា លះបង់អត្តា គឺលះបង់អត្តទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា លះបង់អត្តា គឺ លះ បង់សេចក្តីប្រកាន់ ។ ពាក្យថា លះបង់អត្តា គឺលះបង់ បន្សាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាននូវសេចក្តីប្រកាន់ ការស្នាប អង្អែល សេចក្តីប្រកាន់ស្អិត ការជ្រុលជ្រប់ ការឱ្យនទៅ ដោយអំណាច តណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា លះបង់អត្តា មិនប្រកាន់ គឺ មិនប្រកាន់ មិនកាន់យក មិនស្នាបអង្អែល មិនប្រកាន់ស្អិត ដោយ ឧបាទាន ៤ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះបង់អត្តា មិនប្រកាន់ ។*

[១៦៥] *ពាក្យថា បុគ្គលនោះ មិនធ្វើនិស្សយសូម្បីក្នុងញាណទេ គឺ មិនធ្វើ មិនបង្កើត មិនបង្កើតព្រម មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតចំពោះ នូវតណ្ហានិស្សយ ឬទិដ្ឋិនិស្សយ ក្នុងអដ្ឋសមាបត្តិញ្ញាណ ក្នុងបញ្ញា-ភិញ្ញាញ្ញាណ ឬក្នុងមិច្ឆាញ្ញាណ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល នោះ មិនធ្វើនិស្សយក្នុងញាណ ។*

[១៦៦] *ពាក្យថា កាលសត្វយល់បែកគ្នាផ្សេងៗ បុគ្គលនោះឯង ជាអ្នកមិនលុះតាមពួក គឺកាលពួកសត្វ អ្នកកំណត់ហើយ បែកគ្នា ហើយ បែកចិត្តជាពីរ កើតទៅជាពីរពួក ប្រកបដោយទិដ្ឋិផ្សេង ៗ ប្រកបដោយការគួរ ផ្សេង ៗ ប្រកបដោយសេចក្តីពេញចិត្ត ផ្សេង ៗ*

ជាជាលទ្ធិកេសុ ជាជាទិដ្ឋិនិស្សយនិស្សិតេសុ ឆន្ទ-
កតឹ កច្ឆន្តេសុ ទោសាកតឹ កច្ឆន្តេសុ មោហាកតឹ
កច្ឆន្តេសុ ភយាកតឹ កច្ឆន្តេសុ ន ឆន្ទាកតឹ កច្ឆតិ
ន ទោសាកតឹ កច្ឆតិ ន មោហាកតឹ កច្ឆតិ ន ភយា-
កតឹ កច្ឆតិ ន ភវាសេន កច្ឆតិ ន ទោសវសេន
កច្ឆតិ ន មោហវសេន កច្ឆតិ ន មានវសេន
កច្ឆតិ ន ទិដ្ឋិវសេន កច្ឆតិ ន ឧទ្ធច្ចវសេន កច្ឆតិ
ន វិចិកិច្ឆាវសេន កច្ឆតិ ន អនុសយវសេន កច្ឆតិ
ន វត្ថេហិ ឆម្ភេហិ យាយតិ និយ្យាយតិ រុយ្ហតិ
សំហរិយតីតិ ស វេ វិយត្ថេសុ ន វត្ថសារី ។

[១៦៧] ទិដ្ឋឹបិ សោ ន បច្ចេតិ កិញ្ចាតិ តស្ស
ទ្ធាសដ្ឋីទិដ្ឋិតានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ រូបសន្ធានិ
បដិប្ឋស្ឍ្ធានិ អភព្ពុប្ឍត្តិកានិ ញាណក្ខិនា ឌឌ្ឍានិ
សោ កិញ្ចិ ទិដ្ឋិតតំ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាកច្ឆតីតិ ទិដ្ឋឹបិ
សោ ន បច្ចេតិ កិញ្ចិ ។ តេនាហ ភគវា

ប្រកបដោយលទ្ធិផ្សេងៗ អាស្រ័យទិដ្ឋិនិស្សរ័យផ្សេងៗ កាលលុះនូវ ឆន្ទាគតិ លុះនូវទោសាគតិ លុះនូវមោហាគតិ លុះនូវភយាគតិ បុគ្គល នោះ មិនលុះនូវឆន្ទាគតិ មិនលុះនូវទោសាគតិ មិនលុះនូវមោហាគតិ មិនលុះនូវភយាគតិ មិនលុះដោយអំណាចរាគ: មិនលុះដោយអំណាច ទោស: មិនលុះដោយអំណាចមោហ: មិនលុះដោយអំណាចមាន: មិន លុះដោយអំណាចទិដ្ឋិ មិនលុះដោយអំណាចឧទ្ធច្ច: មិនលុះដោយអំណាច វិចិកិច្ឆា មិនលុះដោយអំណាចអនុស័យ គឺធម៌ជាពួកទាំងឡាយនាំទៅ នាំយកទៅ បន្សាត់ទៅ ដឹកនាំទៅ មិនបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ ថា) កាលសត្វយល់បែកគ្នាផ្សេងៗ បុគ្គលនោះឯង មិនលុះតាមពួក ។

[១៦៧] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ មិនត្រឡប់មកកាន់ទិដ្ឋិណាមួយឡើយ គឺទិដ្ឋិ ៦២ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ផ្តាច់បង់ហើយ រម្ងាប់ហើយ ត្រូប សង្កត់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតបំផ្ទាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ មិនត្រឡប់មក មិនដាក់មកកាន់ទិដ្ឋិណាមួយទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ មិនត្រឡប់មកកាន់ទិដ្ឋិណាមួយឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

អត្តំ បហាយ អនុចាឌិយានោ
ញ្ញាណេាបិ សោ ជិស្ឍយ នោ ភវេតិ
ស វេ រិយត្ដេសុ ន វត្ដសារី
ជិដ្ឌីបិ សោ ន បច្ចេតិ ភិញ្ជតិ ។

[១៦៨] យស្ស្ជភយន្ដេ បណិធីធ ជត្ដិ
ភវាភវាយ ឥធ វ ហុរំ វ
ជិវេសនា ឥស្ស ន សន្ដិ ភេាចិ
ឆម្ដេសុ ជិច្ឆេយ្ យ សមុត្ដហីតំ ។

[១៦៧] យស្ស្ជភយន្ដេ បណិធីធ ជត្ដិ ភវាភ-
វាយ ឥធ វ ហុរំ វតិ យស្ឍតិ អរហាតោ ទ្ធីណា-
សវស្ឍ ។ អន្ដាតិ ជស្ដេ្ឍ ឍភេាកា អន្ដោ ជស្ឍស-
មុឌយេា ជុតិយេា អន្ដោ ។ អតីតំ ឍភេាកា អន្ដោ
អនាតតំ ជុតិយេា អន្ដោ ។ សុខា វេឌនា ឍភេាកា
អន្ដោ ជុក្ខា វេឌនា ជុតិយេា អន្ដោ ។ នាមំ
ឍភេាកា អន្ដោ ១ូបំ ជុតិយេា អន្ដោ ។ ឆ អជ្ឈត្ដិកានិ
អាយតនានិ ឍភេាកា អន្ដោ ឆ ពាហិរានិ អាយ-
តនានិ ជុតិយេា អន្ដោ ។ សក្ខ្ជាយេា ឍភេាកា
អន្ដោ សក្ខ្ជាយ សមុឌយេា ជុតិយេា អន្ដោ ។

បុគ្គលនោះ លះបង់អត្តា មិនប្រកាន់ មិនធ្វើនិស្សរ័យ សូម្បីក្នុងញាណ កាលសត្វយល់បែកគ្នាផ្សេងៗ បុគ្គលនោះឯង មិនលុះតាមពួក បុគ្គលនោះ មិនត្រឡប់មកកាន់ទិដ្ឋិណាមួយឡើយ ។

[១៦៨] *ការតាំងទុកអន្ត:ទាំងពីរ ក្នុងលោកនេះ និងលោកដទៃ ដើម្បីកពតូចកពធំនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ជម្រកទាំងឡាយណាមួយ និងការពិនិត្យ ហើយប្រកាន់ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ នៃបុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ ។*

[១៦៩] *អធិប្បាយពាក្យថា ការតាំងទុកអន្ត:ទាំងពីរ ក្នុងលោកនេះ និងលោកដទៃ ដើម្បីកពតូចកពធំនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា នៃបុគ្គលណា គឺនៃព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា អន្ត: គឺផស្ស: ជាអន្ត:មួយ ការកើតឡើងនៃផស្ស: ជាអន្ត:ទីពីរ ។ អតីត ជាអន្ត:មួយ អនាគត ជាអន្ត:ទីពីរ ។ សុខវេទនា ជាអន្ត:មួយ ទុក្ខវេទនា ជាអន្ត:ទីពីរ ។ នាម ជាអន្ត:មួយ រូបជាអន្ត:ទីពីរ ។ អាយតន:ខាងក្នុង ៦ ជាអន្ត:មួយ អាយតន:ខាងក្រៅ ៦ ជាអន្ត:ទីពីរ ។ សក្កាយ ជាអន្ត:មួយ ការកើតឡើងនៃសក្កាយ ជាអន្ត:ទីពីរ ។*

បណិធិ រុច្ចតិ តណ្ហា យោ ភវោ សាភវោ ។ បេ ។ អភិជ្ឌា លោភោ អកុសលមូលំ ។ ភវាភវាយាតិ ភវាភវាយ កម្មភវាយ បុនព្ភវាយ កាមភវាយ កម្ម-ភវាយ កាមភវាយ បុនព្ភវាយ រូបភវាយ កម្ម-ភវាយ រូបភវាយ បុនព្ភវាយ អរូបភវាយ កម្មភវាយ អរូបភវាយ បុនព្ភវាយ បុនប្បុនំ ភវាយ បុនប្បុនំ ឧត-យា បុនប្បុនំ ឧបបត្តិយា បុនប្បុនំ បដិសន្ធិយា បុនប្បុនំ អត្តភាវាភិនិព្ពត្តិយា ។ ឥជាតិ សកត្ត-ភាវោ ។ ហុរាតិ បរត្តភាវោ ។ ឥជាតិ សករូបវេ-ឧនាសញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណំ ។ ហុរាតិ បររូបវេឧនាស-ញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណំ ។ ឥជាតិ ឆ អជ្ឌត្តិកានិ អាយត-ជានិ ។ ហុរាតិ ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ ។ ឥជាតិ មនុស្ស្ជលោកោ ។ ហុរាតិ ទេវលោកោ ។ ឥជាតិ កាមធាតុ ។ ហុរាតិ រូបធាតុ អរូបធាតុ ។ ឥជាតិ កាមធាតុ រូបធាតុ ។ ហុរាតិ អរូបធាតុ ។

តណ្ហាលោកហៅថា ការតម្កល់ទុក បានដល់សេចក្ដីត្រេកអរ សេចក្ដីត្រេកអរដ៏មានកម្ទាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោក: អកុសលមូល ។ ពាក្យថា ដើម្បីកពតូចនិងកពធំ គឺដើម្បីកម្មកព បុនព្ភព ឈ្មោះថាកពតូចនិងកពធំ គឺថាដើម្បីកាមកព កម្មកព កាមកព បុនព្ភព រូបកព កម្មកព រូបកព បុនព្ភព អរូបកព កម្មកព អរូបកព បុនព្ភព គឺថាដើម្បីការកើតរឿយ ។ ការទៅរឿយៗ ឧបបត្តិរឿយៗ បដិ-សន្ធិរឿយៗ ការញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យកើតរឿយៗ ។ ពាក្យថា លោកនេះ គឺអត្តភាព របស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា លោកដទៃ គឺអត្តភាព របស់បុគ្គលដទៃ ។ ពាក្យថា លោកនេះ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ របស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា លោកដទៃ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ របស់បុគ្គលដទៃ ។ ពាក្យថា លោកនេះ គឺ អាយតន:ខាងក្នុង ៦ ។ ពាក្យថា លោកដទៃ គឺ អាយតន:ខាងក្រៅ ៦ ។ ពាក្យថា លោកនេះ គឺមនុស្សលោក ។ ពាក្យថា លោកដទៃ គឺ ទេវលោក ។ ពាក្យថា លោកនេះ គឺ កាមធាតុ ។ ពាក្យថា លោកដទៃ គឺរូបធាតុ អរូបធាតុ ។ ពាក្យថា លោកនេះ គឺ កាមធាតុ រូបធាតុ ។ ពាក្យថា លោកដទៃ គឺអរូបធាតុ ។

យស្សុភយន្តេ បណិធីធ នត្ថិ ភវាភវាយ ឥធ វា ហុរំ វាតិ យស្ស ឧភោ អន្តេ ភវាភវាយ ឥធ វា ហុរំ វា បណិធិ នត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ភតិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍាតិ យស្សុភយន្តេ បណិធីធ នត្ថិ ភវាភវាយ ឥធ វា ហុរំ វា ។

[១៧០] និវេសនា តស្ស ន សន្តិ កេចីតិ និ-វេសនាតិ ទ្វេ និវេសនា តណ្ហានិវេសនា ច ទិដ្ឋិនិវេ-សនា ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហានិវេសនា ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិនិវេសនា ។ តស្សាតិ អរហតោ ខីណាស-វស្ស ។ ន សន្តីតិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្ប-ត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍាតិ និវេសនា តស្ស ន សន្តិ

ពាក្យថា ការតាំងទុកអន្ត:ទាំងពីរក្នុងលោកនេះនិងលោកដទៃ ដើម្បីកពតូចកពធំនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ បានសេចក្ដីថា ការតាំងទុកអន្ត:ទាំងពីរ ក្នុងលោកនេះនិងលោកដទៃ ដើម្បីកពតូចកពធំនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺបុគ្គលណា លះបង់ហើយ ផ្ដាច់ផ្ដិលហើយ រម្ងាប់ហើយ សូប់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតបំផ្ងាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការតាំងទុកអន្ត:ទាំងពីរ ក្នុងលោកនេះនិងលោកដទៃ ដើម្បីកពតូចកពធំនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ។

[១៧០] អធិប្បាយពាក្យថា ជម្រកទាំងឡាយណាមួយ នៃបុគ្គលនោះ មិនមាន ត្រង់ពាក្យថា ជម្រកទាំងឡាយ បានដល់ជម្រក ២ យ៉ាង គឺជម្រកគឺតណ្ហា ១ ជម្រកគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះជម្រកគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះជម្រកគឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា នៃបុគ្គលនោះ គឺនៃព្រះអរហន្ដខីណាស្រព ។ ពាក្យថា មិនមាន គឺមិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺបុគ្គល លះបង់ហើយ ផ្ដាច់ផ្ដិលហើយ រម្ងាប់ហើយ គ្របសង្កត់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតបំផ្ងាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជម្រកទាំង-ឡាយណាមួយ នៃបុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ ។

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៧១] ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុគ្គហីតន្តិ ធម្មេសូតិ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិគតេសុ ។ និច្ឆេយ្យាតិ និច្ឆិនិត្វា វិនិច្ឆិនិត្វា វិចិនិត្វា បវិចិនិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ឱធិគ្គាហោ វិលគ្គាហោ វរគ្គាហោ កោដ្ឋាសគ្គាហោ ឧច្ចយគ្គាហោ សមុច្ចយគ្គាហោ ឥទំ សច្ចំ តច្ឆំ តថំ ភូតំ យាថាវំ អវិបរីតន្តិ គហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិនិវិដ្ឋំ អជ្ឈោសិតំ អធិមុត្តំ នត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ភតិ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ វូបសន្តំ បដិប្បស្សទ្ធំ អភព្វុប្បត្តិកំ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍន្តិ ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុគ្គហីតំ ។ តេនាហ ភគវា

យស្សូភយន្តេ បណិធីធ នត្ថិ
ភវាភវាយ ឥធ វា ហុរំ វា
និវេសនា តស្ស ន សន្តិ កេចិ
ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុគ្គហីតន្តិ ។

[១៧១] *អធិប្បាយពាក្យថា ការពិនិត្យហើយប្រកាន់ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺ ក្នុងទិដ្ឋិ ៦២ ។ ពាក្យថា ពិនិត្យ គឺការពិនិត្យ ពិចារណា សន្ធរ៉ុ ជ្រើសរើស ថ្ងឹងត្រិះរិះ សម្តែងឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ហើយកាន់យកតាមជួរ កាន់យកតាមចំណែក កាន់យកមាំ កាន់យកតាមសង្ហាត់ កាន់យកជាគំនរ កាន់យកដោយការសន្ធរ៉ុព្រម គឺសេចក្តីប្រកាន់ ការស្ទាបអង្អែល ការប្រកាន់ស្ងួត ការប្រកាន់ស៊ីប់ ការចុះចិត្តជឿថា នេះទៀង ពិត មិនឃ្លៀងឃ្លាត ប្រាកដ គួរតាមសភាពពិត មិនប្រែប្រួល រមែងមិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺបុគ្គលបានលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ រម្ងាប់ហើយ សូប់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតបំផ្ទាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការពិនិត្យហើយប្រកាន់ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគសម្តែងថា*

> *ការតាំងទុកអន្ត:ទាំងពីរ ក្នុងលោកនេះនិងលោកដទៃ ដើម្បីកពតួចកពធំនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ជម្រកទាំង-ឡាយណាមួយ (និង) ការពិនិត្យ ហើយប្រកាន់ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ នៃបុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ ។*

[១៧២] តស្សីធ ទិដ្ឋេវ សុតេ មុតេ វា
បកប្បិតា នត្ថិ អណូបិ សញ្ញា
តំ ព្រាហ្មណំ ទិដ្ឋិមនាទិយានំ
កេនីធ លោកស្មិំ វិកប្បយេយ្យ ។

[១៧៣] តស្សីធ ទិដ្ឋេវ សុតេ មុតេ វា បកប្បិតា នត្ថិ អណូបិ សញ្ញាតិ តស្ស អរហតោ ខីណាសវស្ស(១) ទិដ្ឋេ វា ទិដ្ឋសុទ្ធិយា វា សុតេ វា សុតសុទ្ធិយា វា មុតេ វា មុតសុទ្ធិយា វា សញ្ញា បុព្វង្គមតា អធិបតេយ្យតា សញ្ញាវិគ្គហេន សញ្ញាយ ឧទ្ធបិតា(២) កប្បិតា(៣) អភិសង្ខតា សណ្ឋបិតា ទិដ្ឋិ នត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ភតិ(៤) បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍាតិ តស្សីធ ទិដ្ឋេវ សុតេ មុតេ វា បកប្បិតា នត្ថិ អណូបិ សញ្ញា ។

[១៧៤] តំ ព្រាហ្មណំ ទិដ្ឋិមនាទិយានន្តិ ព្រាហ្មណោតិ សត្តន្នំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ។ បេ ។

---

១ ឱ. ម. តស្សាតិ អរហតោ ខីណាសវស្ស តស្សាតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ឧដ្ឋបិតោ ។ ម. ឧដ្ឋបិតា សមុដ្ឋបិតា ។ ៣ ម. កប្បិតា បកប្បិតា ។ ៤ ម. ទសន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តិ ។

[១៧២] *សេចក្ដីសម្គាល់សូម្បីតូចមួយ ដែលកំណត់ហើយ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ឬដែលប៉ះពាល់ហើយនេះ នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ អ្នកផងគប្បីកំណត់ បុគ្គលដែលជាព្រាហ្មណ៍ មិនប្រកាន់ទិដ្ឋិនោះ ក្នុងលោកនេះ ដោយកិលេស ដូចម្ដេចបាន ។*

[១៧៣] *ពាក្យថា សេចក្ដីសម្គាល់សូម្បីតូចមួយ ដែលកំណត់ហើយ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ឬដែលប៉ះពាល់ហើយនេះ នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ សេចក្ដីថា សេចក្ដីសម្គាល់ ភាពជាប្រធាន ភាពជាធំ ក្នុងទិដ្ឋ: ឬក្នុងទិដ្ឋសុទ្ធិ ក្នុងសុត: ឬក្នុងសុតសុទ្ធិ ក្នុងមុត: ឬក្នុងមុតសុទ្ធិ ដែលគេតាំងឡើង កំណត់តាក់តែង តាំងនៅព្រមដោយសញ្ញា ព្រោះសេចក្ដីប្រកាន់ខុសដោយសញ្ញា នៃព្រះអរហន្តខីណាស្រពនោះ មិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺលោកលះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិលរម្ងាប់ សូប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតបំផ្ទាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្ដីសម្គាល់សូម្បីតូចមួយ ដែលកំណត់ហើយ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ឬដែលប៉ះពាល់ហើយនេះ នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។*

[១៧៤] *អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលដែលជាព្រាហ្មណ៍ មិនប្រកាន់ទិដ្ឋិនោះ ត្រង់ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺ បុគ្គលឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ ព្រោះជាអ្នកបន្សាត់បង់ នូវធម៌ទាំង ៧ ។ បេ ។*

អនិស្សិតោ តានិ បវុច្ចតេ ស ព្រហ្មា ។ តំ ព្រាហ្មណំ ទិដ្ឋិមតានិយានន្តិ តំ ព្រាហ្មណំ ទិដ្ឋី អតានិយន្តំ អត្តណ្ហាន្តំ អបរាមសន្តំ អនភិនិវិសន្តន្តិ[(១)] តំ ព្រាហ្មណំ ទិដ្ឋិមតានិយានំ ។

[១៧៤] កេនីធ លោកស្មិ្ំ វិកប្បយេយ្យាតិ កប្បាតិ ទ្វេ កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាកប្បោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិ-កប្បោ ។ តស្ស តណ្ហាកប្បោ បហីនោ ទិដ្ឋិកប្បោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហាកប្បស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិកប្បស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា កេន ភាគេន កប្បេយ្យ កេន ទោ-សេន កប្បេយ្យ កេន មោហេន កប្បេយ្យ កេន មានេន កប្បេយ្យ កាយ ទិដ្ឋិយា កប្បេយ្យ កេន ឧទ្ធច្ចេន កប្បេយ្យ កាយ វិចិកិច្ឆាយ កប្បេយ្យ កេហិ អនុសយេហិ កប្បេយ្យ រត្តោតិ វា ទុដ្ឋោតិ វា មូឡ្ហោតិ វា វិនិពទ្ធោតិ វា បរាមដ្ឋោតិ វា វិក្ខេ-បគតោតិ វា អនិដ្ឋង្គតោតិ វា ថាមគតោតិ វា ។

---

១ ឱ. អភិនិវិសន្តន្តិ ។

ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ (នូវទិដ្ឋិ) ជាអ្នកនឹងធឹង បុគ្គលនោះ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា បុគ្គលដែលជាព្រាហ្មណ៍ មិនប្រកាន់ទិដ្ឋិនោះ បានសេចក្តីថា បុគ្គលជាព្រាហ្មណ៍នោះ មិនប្រកាន់ មិនកាន់យក មិនស្ទាបអង្អែល មិនប្រកាន់ស្អិតនូវទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដែលជាព្រាហ្មណ៍ មិនប្រកាន់ទិដ្ឋិនោះ ។

[១៧៥] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីកំណត់ ក្នុងលោកនេះ ដោយកិលេសដូចម្តេចបាន ត្រង់ពាក្យថា កំណត់ បានដល់ការកំណត់ ២ គឺ ការកំណត់គឺតណ្ហា ១ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការកំណត់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ។ ការកំណត់គឺតណ្ហា ព្រាហ្មណ៍នោះ លះបង់ហើយ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ព្រាហ្មណ៍នោះ រលាស់ចោលហើយ ព្រោះលោកបានលះបង់ នូវការកំណត់គឺតណ្ហា បានរលាស់ចោលនូវការកំណត់គឺទិដ្ឋិ អ្នកផងគប្បីកំណត់ដោយរាគៈដូចម្តេច កំណត់ដោយទោសៈដូចម្តេច កំណត់ដោយមោហៈដូចម្តេច កំណត់ដោយមានៈដូចម្តេច កំណត់ដោយទិដ្ឋិដូចម្តេច កំណត់ដោយឧទ្ធច្ចៈដូចម្តេច កំណត់ដោយវិចិកិច្ឆាដូចម្តេច កំណត់ដោយអនុស័យទាំងឡាយដូចម្តេច ថា លោកជាអ្នកត្រេកអរ ថាជាអ្នកប្រទូស្ត ថាជាអ្នកវង្វេង ថាជាអ្នកជាប់ចំពាក់ ថាជាអ្នកស្ទាបអង្អែល ថាជាអ្នកដល់ នូវសេចក្តីរាយមាយ ថាជាអ្នកដល់ នូវការមិនជាប់ស្រេច ឬថាជាអ្នកដល់នូវកម្ទាំង ។

តេ អកិសង្ខារា បហីនា អកិសង្ខារានំ បហីនត្តា
ឥតិយោ ឥមេ ន ឥកប្ផយ្យ ឧបយិកោតិ វ តិរច្ឆ-
ជយោនិកោតិ វ ឧបិត្តិវិសយិកោតិ វ មនុស្សោតិ
វ ទេវោតិ វ រូបីតិ វ អរូបីតិ វ សញ្ញីតិ វ អសញ្ញីតិ
វ ឧភយសញ្ញីនាសញ្ញីតិ វ ។ សោ ហេតុ ន ន្ត្ថ ឧបច្ចយោ
ន ន្ត្ថ ការណំ ន ន្ត្ថ យេន ឥកប្ផយ្យ វិកប្ផយ្យ វិ-
ឥកប្ប អាបជ្ជេយ្យ ។ លោកស្មិ ន ន្ត្ថ អជ្ឈត្តលោកេ
មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោ-
ឥកេ អាយតនលោកេតិ ឥមេ ន ន លោកស្មិ វិកប្ប-
យេយ្យ ។ ឥតិ ហ ភគវា

ឥស្ស ន ន ន ន ន ន ន
ឥកប្ប ន ន ន ន ន ន ន
ឥ ព្រាហ្មណ ន ន ន ន ន
ឥ ន ន ន ន ន ន ។

[១៧៦] ន ឥកប្ប ន ន ន ន ន
ន ន ន ន ន ន ន

អកិសង្ខារទាំងនោះ លោកលះបង់ហើយ ព្រោះលោកលះបង់អកិសង្ខារ ទាំងឡាយហើយ អ្នកផងគប្បីកំណត់គតិទាំងឡាយ ថាលោកទៅកើត ក្នុងនរក ថាកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ថាកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ ថាជាមនុស្ស ថាជាទេវតា ថាជាព្រហ្មមានរូប ថាជាព្រហ្មមិនមានរូប ថាជាសញ្ញី-ព្រហ្ម ថាជាអសញ្ញីព្រហ្ម ឬថាជានេវសញ្ញីនាសញ្ញីព្រហ្ម ដោយ កិលេសដូចម្តេច ។ អ្នកផងគប្បីកំណត់ គប្បីសម្គាល់ គប្បីដល់នូវ ការកំណត់ ដោយហេតុណា ហេតុនោះ មិនមាន បច្ច័យមិនមាន ការណ៍មិនមានទេ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺ ក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីកំណត់ក្នុងលោកនេះ ដោយកិលេស ដូចម្តេចបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> *សេចក្តីសម្គាល់សូម្បីតូចមួយ ដែលកំណត់ហើយ ក្នុង អារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ឬដែលប៉ះពាល់ហើយនេះ នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ អ្នកផងគប្បីកំណត់ បុគ្គលដែល ជាព្រាហ្មណ៍ មិនប្រកាន់ទិដ្ឋិនោះ ក្នុងលោកនេះ ដោយ កិលេស ដូចម្តេចបាន ។*

[១៧៦] *ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មិនតែងតាំង មិនធ្វើឲ្យជា ប្រធាន ដ្ឋិត ធម៌ទាំងឡាយ លោកមិនទទួលយកទេ*

ន ព្រាហ្មណោ សីលវតេន នេយ្យោ
ចារង្គតោ ន បច្ចេតិ តាទិ ។

[១៧៧] ន កប្បយន្តិ ន បុរេក្ខរោន្តីតិ កប្បាតិ ទ្វេ កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ ច ។

កតមោ តណ្ហាកប្បោ ។ យាវតា តណ្ហាសង្ខាតេន សីមកតំ មរិយាទិកតំ ឱធិកតំ បរិយន្តិកតំ បរិគ្គហិតំ មមាយិតំ ឥទំ មមំ ឯតំ មមំ ឯត្តកំ មមំ ឯត្តាវតា មមំ មម រូបា សទ្ទា គន្ធា រសា ផោដ្ឋព្វា អត្ថរណា បាបុរណា ទាសីទាសា អជេឡកា កុក្កុដសូករា ហត្ថិគវាស្សវឡវា ខេត្តំ វត្ថុ ហិរញ្ញំ សុវណ្ណំ គាមនិគមរាជធានិយោ រដ្ឋញ្ច ជនបទោ ច កោសោ ច កោដ្ឋាគារញ្ច កេវលម្បិ មហាបឋវី តណ្ហាវសេន មមាយតិ យាវតា អដ្ឋសតតណ្ហាវិចរិតំ អយំ តណ្ហាកប្បោ ។

កតមោ ទិដ្ឋិកប្បោ ។ វីសតិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ ទសវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទសវត្ថុកា អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ទិដ្ឋិគហនំ ទិដ្ឋិកន្តារោ

ព្រាហ្មណ៍ មិនមែនសីលវត្ត ដឹកនាំបានទេ លោកដល់
ត្រើយហើយ ជាអ្នកនឹងធឹង មិនត្រឡប់មកវិញឡើយ ។

[១៧៧] អធិប្បាយពាក្យថា មិនតែងតាំង មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន ត្រង់ពាក្យថា តែងតាំង បានដល់ ការតែងតាំង ២ គឺការតែងតាំងគឺតណ្ហា ១ ការតែងតាំងគឺទិដ្ឋិ ១ ។

ការតែងតាំងគឺតណ្ហា តើដូចម្តេច ។ ការកំណត់ដែន កំណត់ទី កំណត់ជួរ កំណត់ដោយជុំវិញ ហួងហែង អាល័យ ដោយចំណែកតណ្ហា ទាំងប៉ុន្មានថា នេះរបស់អញ ន៏ុះរបស់អញ ប៉ុណ្ណោះរបស់អញ ទាំងប៉ុណ្ណោះ របស់អញ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្ព: របស់អញ គ្រឿងកម្រាល គ្រឿងស្មៀកពាក់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះ លា ស្រែ ចម្ការ ប្រាក់ មាស ស្រុក និគម រាជធានី ដែន ជនបទ បន្ទាយ ឃ្លាំង របស់អញ បុគ្គលប្រកាន់ផែនដីទាំងអស់ ដោយអំណាចតណ្ហា តណ្ហាវិបរីត ១០៨ ទាំងប៉ុន្មាន នេះការតែងតាំងគឺតណ្ហា ។

ការតែងតាំង គឺទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ២០ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ទិដ្ឋិដំណើរ គឺទិដ្ឋិ ការសាំញ៉ាំ គឺទិដ្ឋិ ផ្លូវលំបាក គឺទិដ្ឋិ

ទិដ្ឋិវិសូកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្ផន្ទិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញោជនំ គាហោ បដិគ្គាហោ អភិនិវេសោ បរាមាសោ កុម្មគ្គោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ តិត្ថាយតនំ វិបរិយេសគ្គាហោ វិបរីតគ្គាហោ វិបល្លាសគ្គាហោ មិច្ឆាគាហោ អយាថាវកស្មឹ យាថាវកន្តិ គាហោ យាវតា ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ អយំ ទិដ្ឋិកប្បោ ។

តេសំ តណ្ហាកប្បោ បហីនោ ទិដ្ឋិកប្បោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហាកប្បស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិកប្បស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា តណ្ហាកប្បំ វា ទិដ្ឋិកប្បំ វា ន កប្បេន្តិ ន ជនេន្តិ ន សញ្ជនេន្តិ ន និព្វត្តេន្តិ នាភិនិព្វត្តេន្តីតិ ន កប្បយន្តិ ។

ន បុរេក្ខរោន្តីតិ បុរេក្ខារាតិ ទ្វេ បុរេក្ខារា តណ្ហាបុរេក្ខារោ ច ទិដ្ឋិបុរេក្ខារោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបុរេក្ខារោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបុរេក្ខារោ ។ តេសំ តណ្ហាបុរេក្ខារោ បហីនោ ទិដ្ឋិបុរេក្ខារោ បដិនិស្សដ្ឋោ

ចម្រូងគឺទិដ្ឋិ សេចក្ដីអន្ទះអន្ទែងគឺទិដ្ឋិ ការប្រកបព្រមគឺទិដ្ឋិ ការកាន់ ការទទួល ការប្រកាន់ ការស្ទាបអង្អែល ផ្លូវអាក្រក់ ផ្លូវខុស ភាពខុស កំពង់និងអណ្ដូង ការកាន់យកដោយការស្វែងរកខុស ការកាន់យកវិបរីត ការកាន់យកវិបល្វាស ការកាន់យកខុស ការកាន់យកក្នុងវត្ថុមិនពិត ថាជាសភាពពិត ទិដ្ឋិ ៦២ ទាំងប៉ុន្មាន ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះការតែងតាំងគឺទិដ្ឋិ ។

ការតែងតាំងគឺតណ្ហា ព្រះអរហន្តទាំងនោះ លះបង់ហើយ ការតែងតាំងគឺទិដ្ឋិ លោករលាស់ចេលហើយ ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មិនតែងតាំង មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនបង្កើត មិនបង្កើតចំពោះ នូវការតែងតាំងគឺតណ្ហា ឬនូវការតែងតាំងគឺទិដ្ឋិ ព្រោះលោកលះបង់ការតែងតាំងគឺតណ្ហា រលាស់ចេលការតែងតាំងគឺទិដ្ឋិហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនតែងតាំង ។

ពាក្យថា ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន ក្នុងបទថា មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន បានដល់ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន ២ គឺការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ១ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ ។ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ព្រះអរហន្តទាំង-នោះលះបង់ហើយ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ លោករលាស់ចេលហើយ ព្រះអរហន្តទាំងនោះ មិនធ្វើតណ្ហានិងទិដ្ឋិ ឲ្យជាប្រធានហើយប្រព្រឹត្ត

តណ្ហាបុរេក្ខ្ការស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិបុរេក្ខ្ការស្ស បដិ-
និស្សដ្ឋត្តា ន តណ្ហំ វា ទិដ្ឋឹ វា បុរតោ កត្វា ចរន្តិ
ន តណ្ហាជជា ន តណ្ហាកេតូ ន តណ្ហាធិបតេយ្យា
ន ទិដ្ឋិជជា ន ទិដ្ឋិកេតូ ន ទិដ្ឋាធិបតេយ្យា ន
តណ្ហាយ វា ទិដ្ឋិយា វា បរិវារិតា ចរន្តីតិ ន ឧបា-
យន្តិ ន បុរេក្ខ្ការោន្តិ ។

[១៧៨] ធម្មាបិ តេសំ ន បដិច្ចិតាសេតិ ធម្ម
រុចន្តិ ទ្ធាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ ។ តេសន្តិ តេសំ អរហន្តានំ
ខីណាសវានំ ។ ន បដិច្ចិតាសេតិ សស្សតោ លោ-
កោ ឥធមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ន បដិច្ចិតាសេ
អសស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន
ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្ហណា ឥធមេវ សច្ចំ មោឃ-
មញ្ញន្តិ ន បដិច្ចិតាសេតិ ធម្មាបិ តេសំ ន បដិច្ចិតាសេ ។

[១៧៩] ន ព្រាហ្មណោ សីលវតេន
នេយ្យោតិ ជាតិ បដិក្ខ្ការោ ។ ព្រាហ្មណោតិ
សត្តន្នំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ។ បេ ។

ព្រោះលោកលះបង់ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា រលាស់ចោលការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ ព្រះអរហន្តទាំងឡាយមិនមានតណ្ហា ដូចជាទង់ជ័យ មិនមានតណ្ហាដូចជាទង់ មិនមានតណ្ហាជាអធិបតី មិនមានទិដ្ឋិដូចជាទង់ជ័យ មិនមានទិដ្ឋិដូចជាទង់ មិនមានទិដ្ឋិជាអធិបតី គឺតណ្ហានិងទិដ្ឋិ មិនប្រព្រឹត្តចោមរោមហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនតែងតាំង មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន ។

[១៧៨] ទិដ្ឋិ ៦២ លោកហៅថា ធម៌ ក្នុងបទថា ដ្ឋិតធម៌ទាំង-ឡាយលោកមិនទទួលយកទេ ។ ពាក្យថា លោក គឺព្រះអរហន្តខីណា-ស្រពទាំងនោះ ។ ពាក្យថា មិនទទួលយកទេ គឺមិនទទួលថា លោកទៀង ពាក្យនេះពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ មិនទទួលថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។ សត្វខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ កើតទៀតក៏ទេ មិនកើតទៀតក៏ទេ ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យឯទៀតជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដ្ឋិតធម៌ទាំងឡាយ លោកមិនទទួលយកទេ ។

[១៧៩] ពាក្យថា មិនមែន ក្នុងបទថា ព្រាហ្មណ៍មិនមែនសីល-វត្តដឹកនាំបានទេ ជាពាក្យហាមឃាត់ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺបុគ្គលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះលោក បន្សាត់បង់ នូវធម៌ទាំង ៧ ។ បេ ។

អនិស្សិតោ តាទិ បវុច្ចតេ ស ព្រហ្មា ។ ន ព្រាហ្មណោ សីលវតេន នេយ្យោតិ ព្រាហ្មណោ សីលេន វា វតេន វា សីលវតេន វា ន យាយតិ ន និយ្យាយតិ ន រុយ្ហតិ ន សំហរីយតីតិ ន ព្រាហ្ម-ណោ សីលវតេន នេយ្យោ ។

[១៨០] ចារន្តោ ន បច្ចេតិ តាទីតិ ចារំ រុច្ចតិ អមតំ និព្ពានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វុប្ផធិប្ផដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពានំ ។ យោ ចារតោ ចារប្ផត្តោ អន្តតោ អន្តប្ផត្តោ កោដិតោ កោដិប្ផត្តោ ។ បេ ។ ជត្តិ តស្ស បុនព្ភវោតិ ចារន្តោ ។ ន បច្ចេតីតិ សោតាបត្តិមគ្គេន យេ កិលេសា បហីនា តេ កិលេសេ ន បុនេតិ ន បច្ចេតិ[1] ន បច្ចាគច្ឆតិ សកទាគាមិមគ្គេន យេ កិលេសា បហីនា តេ កិលេសេ ន បុនេតិ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាគច្ឆ-តិ អនាគាមិមគ្គេន យេ កិលេសា បហីនា

---

១ ឱ. ន បុន បច្ចេតិ ។

ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ (នូវទិដ្ឋិ) ជាតាទិបុគ្គល បុគ្គលនោះ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ មិនមែនសីលវត្ត ដឹកនាំបានទេ បានសេចក្តីថា ព្រាហ្មណ៍គឺសីលឬវត្ត ឬសីលវត្តដឹកនាំមិនបាន នាំទៅមិនបាន បន្សាត់ទៅមិនបាន ទង់ទាញទៅមិនបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍ មិនមែនសីលវត្ត ដឹកនាំបានទេ ។

[១៨០] ពាក្យថា លោកដល់ត្រើយហើយ ជាអ្នកនឹងធឹង មិនត្រឡប់មកវិញទេ អធិប្បាយថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា ត្រើយ បានខាងការរម្ងាប់សង្ខារទាំងអស់ ការលះបង់ឧបធិទាំងអស់ ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកវាគៈ ការរលត់ និព្វាន ។ បុគ្គលណា ទៅកាន់ត្រើយ ដល់ត្រើយ ទៅកាន់ទីបំផុត ដល់ទីបំផុត ទៅកាន់ខាងចុង ដល់ខាងចុង ។ បេ ។ កពជ្ជីទៀត នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោកដល់ត្រើយហើយ ។ ពាក្យថា មិនត្រឡប់មកវិញ គឺកិលេសទាំងឡាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ លោកមិនត្រឡប់ មិនមក មិនត្រឡប់មករកកិលេសទាំងនោះ វិញទេ កិលេសទាំងឡាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយសកទាគាមិមគ្គ លោកមិនត្រឡប់ មិនមក មិនត្រឡប់មករកកិលេសទាំងនោះ វិញទេ កិលេសទាំងឡាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយអនាគាមិមគ្គ

តេ កិលេសេ ន បុនេតិ ន បចេតិ ន បច្ចាកច្ឆតិ អរហត្តមគ្គេន យេ កិលេសា បហីនា តេ កិលេសេ ន បុនេតិ ន បចេតិ ន បច្ចាកច្ឆតីតិ ចារជ្ជតো ន បចេតិ ។ តាឧីតិ អរហា បញ្ចហាការេហិ តាឧি ឥដ្ឋានិដ្ឋេ តាឧি ចត្តារីតি តាឧি តិណ្ណារីតি តាឧি មុត្តារីតি តាឧি តំនិទ្ទេសা តាឧি ។

ឧកមំ អរហা ឥដ្ឋានিដ্ঠে তাঃ ។ អរហা লাভেপি তাঃ অলাভেপি তাঃ যসেপি তাঃ অযসেপি তাঃ পসংসায়পি তাঃ নিন্দায়পি তাঃ সুখেপি তাঃ দুক্খেপি তাঃ ।

ঠকংঞ্চে ঞহং কন্দেন লিম্পেয্যুং ঠকংঞ্চে ঞহং ফাসিযা তচ্ছেয্যুং অমুস্মিং জন্তু ফ-
কো অমুস্মিং জন্তু পটিঘং অনুনযপ্পটিঘবিপ্পহীনো ঊক্খাতনিক্খাতবীতিবত্তো অনুভেজবিভেজসমতিক্কন্তো ঠাঃ
অরহা ঠানিট্ঠে তাঃ ।

លោកមិនត្រឡប់ មិនមក មិនត្រឡប់មក រកកិលេសទាំងនោះវិញទេ កិលេសទាំងឡាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយអរហត្តមគ្គ លោកមិនត្រឡប់ មិនមក មិនត្រឡប់មក រកកិលេសទាំងនោះវិញទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោកដល់ត្រើយ ហើយមិនត្រឡប់មកវិញទេ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកនឹងធឹង បានដល់ព្រះអរហន្ត លោកនឹងធឹងដោយអាការ ៥ យ៉ាង គឺលោកនឹងធឹង ក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ ១ លោកនឹងធឹង ព្រោះជាអ្នកលះបង់ហើយ ១ លោកនឹងធឹង ព្រោះជាអ្នកធ្ងងហើយ ១ លោកនឹងធឹង ព្រោះជាអ្នករួចហើយ ១ លោកនឹងធឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះ ១ ។

លោកនឹងធឹង ក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ ព្រះអ-ហន្ត លោកនឹងធឹងក្នុងលាភ នឹងធឹងក្នុងអលាភ នឹងធឹងក្នុងយស នឹងធឹងក្នុងអយស នឹងធឹងក្នុងសេចក្តីសរសើរ នឹងធឹងក្នុងនិន្ទា នឹងធឹងក្នុងសុខ នឹងធឹងក្នុងទុក្ខ ។ បើពួកជនលាបដៃម្ខាង ដោយគ្រឿងក្រអូប បើពួកជនច្រាសដៃម្ខាងដោយកាំបិត តម្រេកក្នុងការលាបឯណោះក៏មិនមាន សេច-ក្តីថ្នាំងថ្នាក់ ក្នុងការច្រាសឯណោះ ក៏មិនមាន ព្រះអរហន្ត លះបង់ស្រឡះនូវសេចក្តីត្រេកអរនិងសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ ប្រព្រឹត្តកន្ធងនូវសេចក្តីលើកតម្កើងនិងសេចក្តីផ្ទួញ់ផ្ទាល់ កន្ធងផុតនូវសេចក្តីស្រឡាញ់និងសេចក្តីស្អប់ហើយ ព្រះអរហន្ត លោកនឹងធឹង ក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍យ៉ាងនេះ ។

កថំ អរហា ចត្តាវីតិ តាទិ ។ អរហតោ រាគោ ចត្តោ វន្តោ មុត្តោ បហីនោ បដិនិស្សដ្ឋោ ។ ទោសោ មោហោ កោធោ ឧបនាហោ មក្ខោ បឡាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឋេយ្យំ ថម្ភោ សារម្ភោ មានោ អតិមានោ មទោ បមាទោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិឡាហា សព្វេ សន្តាបា សព្វាកុសលាភិសង្ខារា ចត្តា វន្តា មុត្តា បហីនា បដិនិស្សដ្ឋា ឯវំ អរហា ចត្តាវីតិ តាទិ ។

កថំ អរហា តិណ្ណាវីតិ តាទិ ។ អរហា កាមោឃំ តិណ្ណោ ភវោឃំ តិណ្ណោ ទិដ្ឋោឃំ តិណ្ណោ អវិជ្ជោឃំ តិណ្ណោ សព្វសំសារបថំ តិណ្ណោ ឧត្តិណ្ណោ និត្តិណ្ណោ អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ វីតិវត្តោ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិណ្ណចរណោ ។ បេ ។ នត្ថិ តស្ស បុនព្ភវោតិ ឯវំ អរហា តិណ្ណាវីតិ តាទិ ។

កថំ អរហា មុត្តាវីតិ តាទិ ។ អរហតោ រាគា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ ទោសា

ព្រះអរហន្តលោកនឹងធឹង ព្រោះជាអ្នកលះបង់ហើយ តើដូចម្តេច ។ ព្រះអរហន្ត លះបង់ ខ្ជាក់ចោល រួចស្រឡះ លះចោល រលាស់ចោលហើយ នូវរាគៈ ។ ព្រះអរហន្ត លះបង់ ខ្ជាក់ចោល រួចស្រឡះ លះចោល រលាស់ចោលហើយ នូវទោសៈ មោហៈ កោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាឋេយ្យៈ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ អកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់ ព្រះអរហន្ត លោកនឹងធឹង ព្រោះជាអ្នកលះបង់ហើយ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះអរហន្តលោកនឹងធឹង ព្រោះជាអ្នកធ្ងងហើយ តើដូចម្តេច ។ ព្រះអរហន្ត ធ្ងងកាមោយៈ ធ្ងងភវោយៈ ធ្ងងទិដ្ឋោយៈ ធ្ងងអវិជ្ជោយៈ ធ្ងងធ្ងងផុត ធ្ងងស្រឡះ កន្ទ្ងង កន្ទ្ងងផុត កន្ទ្ងងហួស នូវផ្លូវគឺសង្សារទាំងអស់ ព្រះអរហន្តនោះ លោកមានកិរិយានៅ នៅស្រេចហើយ មានការប្រ-ព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តហើយ ។ បេ ។ ភពថ្មីទៀត នៃព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ហេតុនោះ ព្រះអរហន្តលោកនឹងធឹង ព្រោះជាអ្នកធ្ងងហើយ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះអរហន្តលោកនឹងធឹង ព្រោះជាអ្នករួចហើយ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តរបស់ព្រះអរហន្ត រួច រួចស្រឡះ រួចផុតស្រឡះ ចាករាគៈ ។

ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ មោហា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ កោធា ឧបនាហា មក្ខា បឡាសា ឥស្សាយ មច្ឆរិយា មាយាយ សាឋេយ្យា ថម្ភា សារម្ភា មានា អតិមានា មទា បមាទា សព្ព-ក្កិលេសេហិ សព្វទុច្ចរិតេហិ សព្វទរថេហិ សព្វបរិ-ឡាហេហិ សព្វសន្តាបេហិ សព្វាកុសលាភិសង្ខារេ-ហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ឯវំ អរហា មុត្តាវីតិ តាទិ ។

កថំ អរហា តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ អរហា សីលេ សតិ សីលវាតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ សទ្ធាយ សតិ សទ្ធោតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ វីរិយេ សតិ វីរិយវាតិ តំនិ-ទ្ទេសា តាទិ ។ សតិយា សតិ សតិមាតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ សមាធិស្មឹ សតិ សមាហិតោតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ បញ្ញាយ សតិ បញ្ញវាតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។

ចិត្តលោក រួច រួចស្រឡះ រួចផុតស្រឡះ ចាកទោស: ។ ចិត្តលោក រួច រួចស្រឡះ រួចផុតស្រឡះ ចាកមោហ: ។ ចិត្តលោក រួច រួចស្រឡះ រួចផុតស្រឡះ ចាកកោធ: ឧបនាហ: មក្ខ: បឡាស: ឥស្សា មច្ឆរិយ: មាយា សាឋេយ្យ: ថម្ភ: សារម្ភ: មានៈ អតិមានៈ មទ: បមាទ: កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ អកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់ ព្រះអរហន្តលោកនឹងធឹង ព្រោះជាអ្នករួចហើយ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះអរហន្តលោកនឹងធឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ព្រះអរហន្តលោកនឹងធឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើសីលមាន លោកជាអ្នកមានសីល ។ លោកនឹងធឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើសទ្ធាមាន លោកជាអ្នកមានសទ្ធា ។ លោកនឹងធឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើវីរិយ:មាន លោកជាអ្នកមានវីរិយ: ។ លោកនឹងធឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើសតិមាន លោកជាអ្នកមានសតិ ។ លោកនឹងធឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើសមាធិមាន លោកជាអ្នកមានសមាធិ ។ លោកនឹងធឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើបញ្ញាមាន លោកជាអ្នកមានបញ្ញា ។

វិជ្ជាយ សតិ តេវិជ្ជោតិ តំនិទ្ទេសា តានិ ។ អភិ-ញ្ញាយ សតិ ឆឬភិញ្ញោតិ តំនិទ្ទេសា តានិ ។ ឯវំ អរហា តំនិទ្ទេសា តានីតិ ចារដ្ដោ ន បច្ចេតិ តានិ ។ តេនាហ ភគវា

ន ភាយ្ជយន្តិ ន បុរេក្ខ្ជរោន្តិ
ឆម្ភាបិ តេសំ ន ឋជិច្ជិតាសេ
ន ព្រាហ្មណោ សីលវតេន នេយ្យោ
ចារដ្ដោ ន ឋច្ចេតិ តានីតិ ។

ឋញ្ចមោ ឋរមដ្ដកសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ដិតោ ។

លោកនឹងធឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើវិជ្ជាមាន លោកជាអ្នកមានវិជ្ជាបីប្រការ ។ លោកនឹងធឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើអកិញ្ចាមាន លោកជាអ្នកមានអកិញ្ចាប្រាំមួយ ព្រះអរហន្តលោកនឹងធឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោកដល់ត្រើយហើយ ជាអ្នកនឹងធឹង មិនត្រឡប់មកវិញទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មិនតែងតាំង មិនធ្វើឲ្យជាប្រធានដ្ឋិតធម៌ទាំងឡាយ លោកមិនទទួលយកទេ ព្រាហ្មណ៍មិនមែនសីលវត្ត ដឹកនាំបានទេ លោកដល់ត្រើយហើយ ជាអ្នកនឹងធឹង មិនត្រឡប់មកវិញឡើយ ។

ចប់ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥ ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៨១] អប្បំ វត ជីវិតំ ឥទំ
ឱរំ វស្សសតាបិ មិយ្យតិ
យោ ចេបិ អតិច្ច ជីវតិ
អថខោ សោ ជរាសាបិ មិយ្យតិ ។

[១៨២] អប្បំ វត ជីវិតំ ឥធន្តិ ជីវិតន្តិ អាយុ ឋិតិ យាបនា យាបនា ឥរិយនា វត្តនា ចាលនា ជីវិតំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ។ អបិច ទ្វីហិ ការណេហិ អប្បកំ ជីវិតំ ថោកំ ជីវិតំ ឋិតិបរិត្តតាយ ឯ អប្បកំ ជីវិតំ សរសេបរិត្តតាយ ឯ អប្បកំ ជីវិតំ ។

ឯកមំ ឋិតិបរិត្តតាយ អប្បកំ ជីវិតំ ។ អតីតេ ចិត្តក្ខណេ ជីវិត្ថ ន ជីវតិ ន ជីវិស្សតិ ។ អនាគតេ ចិត្តក្ខណេ ជីវិស្សតិ ន ជីវតិ ន ជីវិត្ថ ។ បច្ចុប្បន្នេ ចិត្តក្ខណេ ជីវតិ ន ជីវិត្ថ ន ជីវិស្សតិ ។

ជីវិតំ អត្តភាវោ ច សុខទុក្ខា ច កេវលា
ឯកចិត្តសមាយុត្តា លហុសោ វត្តតិក្ខណោ

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[១៨១] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ជីវិតនេះ តិចណាស់ រមែងស្ងាប់ខាងអាយ អំពីមួយរយឆ្នាំ បើបុគ្គលណា រស់នៅកន្ទងហួស (ពីមួយរយឆ្នាំ) ទៅ បុគ្គលនោះ គង់ស្ងាប់ព្រោះជរាពុំខាន ។

[១៨២] អធិប្បាយពាក្យថា ជីវិតនេះតិចណាស់ ត្រង់ពាក្យថា ជីវិត គឺអាយុ ការតាំងនៅ ការរស់នៅ ការញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យរស់នៅ ការដើរទៅ ការប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សាជីវិត ជីវិតិន្ទ្រិយ ។ មួយទៀត ជីវិតតិច ជីវិតស្ហុចស្ដើង ដោយហេតុពីរ គឺជីវិតតិច ព្រោះជាធម្មជាតតាំងនៅតិច ១ ជីវិតតិច ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច ១ ។

ជីវិតតិច ព្រោះធម្មជាតតាំងនៅតិច តើដូចម្ដេច ។ សត្វដែលរស់នៅហើយ ក្នុងខណៈចិត្តជាអតីត មិនកំពុងរស់នៅ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នឹងមិនរស់នៅ ក្នុងអនាគតទេ ។ សត្វនឹងរស់នៅ ក្នុងខណៈចិត្តជាអនាគត មិនកំពុងរស់នៅ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន មិនរស់នៅហើយ ក្នុងអតីតទេ ។ សត្វកំពុងរស់នៅក្នុងខណៈចិត្ត ជាបច្ចុប្បន្ន មិនបានរស់នៅហើយ ក្នុងអតីត នឹងមិនរស់នៅ ក្នុងអនាគតទេ ។

ជីវិត អត្តភាព សុខនិងទុក្ខទាំងអស់ ប្រកបដោយ
ខណៈចិត្តតែមួយ ព្រោះខណៈ ប្រព្រឹត្តទៅរហ័ស

ចូឡាសីតិសហស្សានិ　　កប្ប តិដ្ឋន្តិ យេ ឥធ
ន ត្វេវ តេបិ ជីវន្តិ　　ទ្វីហិ ចិត្តេហិ សមាហិតា[1]
យេ និរុទ្ធា មរន្តស្ស　　តិដ្ឋមានស្ស វា ឥធ
សព្វេ សទិសា ខ្ឌា　　ឋិតា អប្ឋដិសន្ធិកា
អនន្តរា ច យេ ភគ្គា　　យេ ច ភគ្គា អនាគតា
ឋិតន្តរេ និរុទ្ធានំ　　ឯសម្ចុ ន ត្ថិ លក្ខណោ
អនិព្ឋត្ថេន ន ជាតោ　　បច្ចុប្ឋន្នេ ន ជីវតិ
ចិត្តភង្គមតោ លោកោ　　បញ្ញត្តិ ឥសិ ត្ថិយ
យថា និន្ន ឧវត្តន្តិ　　ឆន្ទេន ឧរិណាមិតា
អច្ឆិន្ទ្ធារ[2] ឧ ត្ថ ន្តិ　　ឧ ឧ ឧ ឧ ឧ ឧ
ឧ ឧ ឧ ឧ ឧ ឧ　　ឧ ឧ ឧ ឧ ឧ ឧ
ឧ ឧ ឧ ឧ ឧ ឧ　　ឧ ឧ ឧ ឧ ឧ ឧ

---

1. ម. ឧ ឧ ឧ ។ ២ ម. ឧ ឧ ឧ ។

ពួកទេវតាណា ឋិតនៅអស់ ៨២ ពាន់កប្ប ទេវតាទាំងនោះ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត ២ ហើយរស់នៅទេ ខន្ធទាំងឆ្នាយ ណា របស់បុគ្គលដែលស្លាប់ទៅក្តី រស់នៅក្តី រលត់ហើយ ក្នុងលោកនេះ ខន្ធទាំងអស់នោះ ក៏ដូចគ្នា ទៅបដិសន្ធិ ទៀតមិនបាន ខន្ធទាំងឆ្នាយណា ដែលកន្ធងទៅជាលំដាប់ បែកធ្លាយហើយផង ខន្ធទាំងឆ្នាយណា ជាអនាគត នឹងបែកធ្លាយផង សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃខន្ធទាំងឆ្នាយ ជាបច្ចុប្បន្ន ដែលរលត់ហើយ ក្នុងចន្លោះ នៃខន្ធទាំងពីរនោះ រមែងមិនមានក្នុងលក្ខណៈ សត្វលោក ដែលកើតហើយដោយអនា-គតក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់កើត មិនឈ្មោះថា រស់នៅហើយ ទាំងមិនឈ្មោះថា កំពុងរស់នៅក្នុងខន្ធជាបច្ចុប្បន្នទេ សត្វលោកស្លាប់ ដោយការបែកធ្លាយនៃចិត្ត (នេះជា) បញ្ញត្តិនៃបរមត្ត ការប្រែប្រួលទៅដោយធន្ធ: ដូចជាទីទាប រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដូច្នោះ វេទនាទាំងឆ្នាយ មានសឆ្ឆាយតន:ជាបច្ច័យ មានវារ:មិនដាច់ តែងប្រព្រឹត្តទៅ ខន្ធទាំងឆ្នាយ ដែលបែកធ្លាយហើយ ក៏មិនដល់នូវការតម្កល់ទុក គំនរនៃខន្ធ ក្នុងអនាគត ក៏មិនមាន ខន្ធទាំងឆ្នាយ ដែលកើតឡើងហើយ រមែងឋិតនៅ ដូចគ្រាប់ស្ពៃ ដែលឋិតនៅ លើចុងដែកស្រួច

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

និព្វត្តានញ្ច ជម្មានំ   ភង្គោ នេសំ បុរេក្ខតោ
បលោកជម្មា តិដ្ឋន្តិ   ចោរាណោហិ អមិស្សិតា
អទស្សនតោ អាយន្តិ   ភគ្គា គច្ឆន្តិទស្សនំ
វិជ្ជុប្បាទោវ អាកាសេ   ឧប្បជ្ជន្តិ វយន្តិ ចាតិ ។

ឯវំ បិតិបរិត្តតាយ អប្បកំ ជីវិតំ ។

កាថំ សរសបរិត្តតាយ អប្បកំ ជីវិតំ ។ អស្សាសុបនិពទ្ធំ ជីវិតំ បស្សាសុបនិពទ្ធំ ជីវិតំ អស្សាសប្បស្សាសុបនិពទ្ធំ ជីវិតំ មហាភូតុបនិពទ្ធំ ជីវិតំ ឧស្មូបនិពទ្ធំ ជីវិតំ កាវឡិង្ការាហារុបនិពទ្ធំ ជីវិតំ វិញ្ញាណុបនិពទ្ធំ ជីវិតំ ។ មូលម្បិ ឥមេសំ ទុព្វលំ ។ បុព្វហេតូបិ ឥមេសំ ទុព្វលា ។ យេបិ បច្ចយា តេបិ ទុព្វលា ។ យេបិ បភវិកា តេបិ ទុព្វលា ។ សហាភូបិ ឥមេសំ ទុព្វលា ។ សម្បយោគាបិ ឥមេសំ ទុព្វលា ។ សហជាបិ ឥមេសំ ទុព្វលា ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

កាលបើខន្ធទាំងឡាយ កើតឡើងហើយ ការបែកធ្លាយនៃ ខន្ធទាំងនោះ ក៏ឋិតនៅក្នុងខាងមុខ សការៈដែលត្រូវវិនាស ទាំងឡាយ (ខន្ធ) កំពុងឋិតនៅ មិនច្រឡូកច្រឡំដោយ ខន្ធចាស់ទេ រមែងមកអំពីទីមើលមិនឃើញ លុះបែកធ្លាយ ហើយ តែងទៅកាន់ទីមើលមិនឃើញវិញ រមែងកើតឡើង ផង រមែងវិនាសទៅផង ដូចជាផ្ទេកបន្ទោរឲ្ជដ៏អាកាស ។ ជីវិតតិច ព្រោះការឋិតនៅតិច យ៉ាងនេះ ។

ជីវិតតិច ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច តើដូចម្តេច ។ ជីវិតជាប់ទាក់ទង ដោយដង្ហើមចូល ជីវិតជាប់ទាក់ទងដោយដង្ហើមចេញ ជីវិតជាប់ទាក់ ទងដោយដង្ហើមចូលនិងដង្ហើមចេញ ជីវិតជាប់ទាក់ទងដោយមហាភូត-រូប ជីវិតជាប់ទាក់ទងដោយកេ្ងងធាតុ ជីវិតជាប់ទាក់ទងដោយអាហារជា ពំនួត ជីវិតជាប់ទាក់ទងដោយវិញ្ញាណ ។ ឫសគល់របស់ធម៌ទាំងនេះ មានកម្ទាំងថយ ។ បុព្ជហេតុទាំងឡាយរបស់ធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្ទាំង ថយ ។ សូម្បីពួកធម៌ណាជាបច្ជ័យ ធម៌ទាំងនោះ ក៏មានកម្ទាំងថយ ។ សូម្បីពួកធម៌ណា ជាប្រភព ធម៌ទាំងនោះ ក៏មានកម្ទាំងថយ ។ ពួកធម៌ដែលកើត ជាមួយនឹងធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្ទាំងថយ ។ ពួក ធម៌ប្រកបជាមួយគ្នា នឹងធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្ទាំងថយ ។ ធម៌ ដែលកើតឡើង ជាមួយគ្នានឹងធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្ទាំងថយ ។

យាបិ បយោជិកា សាបិ ទុព្ពលា ។ អញ្ញមញ្ញំ និច្ចទុព្ពលា ឥមេ ។ អញ្ញមញ្ញំ អនុវត្តិតា ឥមេ ។ អញ្ញមញ្ញំ បរិធារយន្តិ ឥមេ ។ អញ្ញមញ្ញស្ស ហិ ឧត្តិ តាយិតា ។ ន ចាបិ ឋបេន្តិ អញ្ញមញ្ញិមេ ។ យោបិ និព្វត្តកោ សោ ន វិជ្ជតិ ។ ន ច កេនចិ កោចិ ហាយតិ ។ ភង្គព្យា(១) ច ឥមេ ហិ សព្វសោ ។ បុរិមេហិ បភាវិតា ឥមេ ។ យេបិ បភាវិតា តេ បុរេ មតា ។ បុរិមាបិច បច្ឆិមាបិច អញ្ញមញ្ញំ ន កទាចិ អទ្ទសំសុតិ ។ ឯវំ សរសបរិត្តតាយ អប្បកំ ជីវិតំ ។

អបិច ចាតុម្មហារាជិកានំ ទេវានំ ជីវិតំ ឧបា-ទាយ មនុស្សានំ អប្បកំ ជីវិតំ បរិត្តកំ ជីវិតំ ថោកំ ជីវិតំ ខណិកំ ជីវិតំ លហុកំ ជីវិតំ ឥត្តរំ ជីវិតំ អ-នទ្ធនីយំ ជីវិតំ ន ចិរដ្ឋិតិកំ ជីវិតំ ។ តាវត្តឹសានំ ទេវានំ ។ យាមានំ ទេវានំ ។ តុសិតានំ ទេវានំ ។ និម្មានរតីនំ ទេវានំ ។ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ ។ ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ ជីវិតំ ឧបាទាយ មនុស្សានំ អប្បកំ ជីវិតំ បរិត្តកំ ជីវិតំ ថោកំ ជីវិតំ ខណិកំ

១. ម. គន្តព្វា ។

ធម្មជាតិណាជាគ្រឿងប្រកប ធម្មជាតិនោះ ក៏មានកម្ទាំងថយ ។ ធម៌ទាំងនេះ មានកម្ទាំងថយជានិច្ចដល់គ្នានិងគ្នា ។ ធម៌ទាំងនេះ មិនឱនរកគ្នានិងគ្នា ។ ធម៌ទាំងនេះ ញ៉ាំងគ្នានិងគ្នាឲ្យធ្លាក់ចុះ ។ ព្រោះមិនបានជាទីពឹងដល់គ្នានិងគ្នា ។ មួយទៀត ធម៌ទាំងនេះ មិនតម្កល់ទុកនូវគ្នានិងគ្នា ។ សូម្បីធម៌ណា ជាអ្នកបង្កើត ធម៌នោះ ក៏មិនមាន ។ ធម៌ណាមួយ មិនមែនវិនាស ដោយធម៌ណាមួយទេ ។ ព្រោះថា ធម៌ទាំងនេះ បែកធ្លាយទៅដោយប្រការទាំងពួង ។ ធម៌ទាំងនេះ កើតហើយ ព្រោះហេតុនិងបច្ច័យអំពីមុន ។ ហេតុនិងបច្ច័យទាំងឡាយណាដែលឲ្យកើតមុន ហេតុនិងបច្ច័យទាំងនោះ ក៏ស្ងាប់មុនទៅហើយ ។ ធម៌ទាំងឡាយខាងដើមនិងខាងចុង មិនបានឃើញគ្នានិងគ្នា ក្នុងកាលណាមួយឡើយ ។ ជីវិតតិច ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច យ៉ាងនេះ ។

មួយទៀត ពួកមនុស្ស មានជីវិតតិច ជីវិតស្ពួចស្តើង ជីវិតខ្ចី ជីវិតមានក្នុងមួយខណៈ ជីវិតរហ័ស ជីវិតធាប់ ជីវិតមិនមាំមួន ជីវិតមិនបិតនៅយូរ បើប្រៀបធ្ងឹមនឹងជីវិត របស់ពួកទេវតាជាន់ចាតុម្មហារ-ជិកា ។ របស់ពួកទេវតាជាន់តាវត្តិង្ស ។ របស់ទេវតាជាន់យាមៈ ។ របស់ទេវតាជាន់តុសិត ។ របស់ទេវតាជាន់និម្មានរតី ។ របស់ទេវតា ជាន់បរនិម្មិតវសវត្តី ។ ពួកមនុស្ស មានជីវិតតិច ជីវិតស្ពួចស្តើង ជីវិតថោកថយ ជីវិតមានក្នុងមួយខណៈ

ជីវិតំ លហុកំ ជីវិតំ ឥត្តរំ ជីវិតំ អនេ្ធនីយំ ជីវិតំ ន ចិរដ្ឋិតិកំ ជីវិតំ ។ រុត្តំ ហេតំ ភគវតា អប្ប មិទំ ភិក្ខវេ មនុស្ឃានំ អាយុ គមនីយោ សម្ប រាយោ មន្ទាយ ផោដ្ឋព្ពំ កត្តព្ពំ កុសលំ ចរិតព្ពំ ព្រហ្មចរិយំ ជត្តិ ជាតស្ស អមរណំ យោ ភិក្ខវេ ចិរំ ជីវតិ សោ វស្ឃសតំ អប្ប ំ វ ភិយ្យោ

អ ប្ប មាយុ មនុស្ឃានំ ហិ ឍ្ឍ យ្ យ ំ សុ ចោ រិ សោ
ចរ យ្យ ិ ត្ត សី សោ ជ ត្ត ិ ម ចុ ស្ឃ ជ ាត ម ោ
អ ចូ យ ន្ត ិ អ ហោ រ ត្ត ា ជ ីវ ិ ត ំ ឧ ប រ ុ ជ ្ឌ ត ិ
អ ាយ ុ ទ ីយ ត ិ ម ច ្ច ាន ំ ក ុ ន ្ន ទ ី ន ំ ว ឧ ទ ក ន ្ត ិ ។

អ ប ្ប ំ ว ត ជ ីវ ិ ត ំ ส ខ ំ ។

[១៨៣] ឯ រ ំ ว ស ្ឃ ស ត ា ប ិ ម ិ យ ្ យ ត ី ត ិ ก ล ล ก า-
ล េ ป ิ ช ว ต ิ ม ว ต ิ อ ន ฺ ต ร ช า ย ต ิ ว ิ ป ฺ ป ล ุ ช ฺ ช ต ิ ។ อ ม ฺ พุ-
ข ก า ล ป ิ ช ว ต ิ ม ว ต ิ อ น ฺ ต ร ช า ย ต ิ ว ิ ป ฺ ป ล ุ ช ฺ ช ต ิ ។
ป ท ส ิ ก า ล ป ิ ช ว ต ิ ม ว ต ิ อ น ฺ ต ร ช า ย ต ิ ว ิ ป ฺ ป ล ุ ช ฺ ช ต ิ ។

ជីវិតរហ័ស ជីវិតធាប់ ជីវិតមិនមាំមួន ជីវិតមិនបិតនៅយូរ បើប្រៀបផ្ទឹមនឹងជីវិតរបស់ទេវតាព្រហ្មកាយិក: ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាយុរបស់ពួកមនុស្សនេះ តិច បរលោកពួកសត្វត្រូវទៅដោយពិត បុគ្គលគប្បីប ះពាល់ដោយបញ្ញា គប្បីធ្វើកុសល គប្បីប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយ: (ព្រោះថា) សត្វដែលកើតហើយ មិនមែនជាមិនស្លាប់ទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណារស់នៅអស់កាលយូរ បុគ្គលនោះ គប្បីរស់នៅ ១០០ ឆ្នាំ តិចពីមួយរយឆ្នាំ ឬច្រើនជាង ១០០ ឆ្នាំ ។

> អាយុរបស់ពួកមនុស្ស តិច បុរសល្អគប្បីនឿយណាយ នឹងអាយុនោះ គប្បីប្រព្រឹត្តដូចជាបុគ្គល ដែលភ្ជើងឆេះក្បាលដំណើរមិនមកនៃមច្ចុ មិនមានទេ ថ្ងៃនិងយប់តែងកន្ទងទៅ ជីវិតក៏ស្រកស្រុតទៅដែរ អាយុរបស់ពួកសត្វ រមែងអស់ទៅ ដូចជាទឹកនៃស្ទឹងតូចទាំងឡាយ ។

ហេតុនេះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជីវិតនេះ តិចណាស់ ។

[១៨៣] ពាក្យថា សត្វរមែងស្លាប់ខាងអាយអំពីមួយរយឆ្នាំ អធិប្បាយថា សត្វរមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងកាលជាកលល: ក៏មាន ។ សត្វរមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងកាលជាអម្ពុទ: ក៏មាន ។ សត្វរមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងកាល ជាបេសិ ក៏មាន ។

ឃនកាលេបិ ចវតិ មរតិ អន្តរធាយតិ វិប្ផលុជ្ជតិ ។ បញ្ចសាទកាលេបិ ចវតិ មរតិ អន្តរធាយតិ វិប្ផលុ-ជ្ជតិ ។ ជាតិមត្តោបិ ចវតិ មរតិ អន្តរធាយតិ វិប្ផលុជ្ជតិ ។ បសូតិឃរេបិ ចវតិ មរតិ អន្តរធាយតិ វិប្ផលុជ្ជតិ ។ អឌ្ឍមាសិកោបិ ចវតិ មរតិ អន្តរធា-យតិ វិប្ផលុជ្ជតិ ។ មាសិកោបិ ចវតិ មរតិ អន្តរ-ធាយតិ វិប្ផលុជ្ជតិ ។ ទ្វិមាសិកោបិ តិមាសិកោបិ ចតុម្មាសិកោបិ បញ្ចមាសិកោបិ ចវតិ មរតិ អន្តរ-ធាយតិ វិប្ផលុជ្ជតិ ។ ឆមាសិកោបិ សត្តមាសិកោបិ អដ្ឋមាសិកោបិ ឧនវមាសិកោបិ ឧនសមាសិកោបិ សំវច្ឆរិកោបិ ចវតិ មរតិ អន្តរធាយតិ វិប្ផលុជ្ជតិ ។ ទ្វិវស្សិកោបិ តិវស្សិកោបិ ចតុវស្សិកោបិ បញ្ចវ-ស្សិកោបិ ឆវស្សិកោបិ សត្តវស្សិកោបិ អដ្ឋវស្សិ-កោបិ ឧនវីសវស្សិកោបិ ឧនសវស្សិកោបិ រីសតិវស្សិ-កោបិ តឹសវស្សិកោបិ ចត្តាឡីសវស្សិកោបិ បញ្ញា-សវស្សិកោបិ សដ្ឋីវស្សិកោបិ សត្ត្ដតិវស្សិកោបិ អសីតិវស្សិកោបិ ឧតិវស្សិកោបិ ចវតិ មរតិ អន្តរ-ធាយតិ វិប្ផលុជ្ជតីតិ ឱរំ វស្សសតាបិ មិយ្យតិ ។

សត្វមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងកាល ជាឃនៈ ក៏មាន ។ សត្វមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងកាល ជាបញ្ចសាខា ក៏មាន ។ សត្វគ្រាន់តែមានកំណើត ច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ។ សត្វមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងផ្ទះជាទីប្រសូត ក៏មាន ។ សត្វកើតបានកន្ទុះខែច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ។ សត្វកើតបាន ១ ខែ ច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ។ សត្វកើតបាន ២ ខែខ្ទះ បាន ៣ ខែខ្ទះ បាន ៤ ខែខ្ទះ បាន ៥ ខែខ្ទះ ច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ។ សត្វកើតបាន ៦ ខែខ្ទះ ៧ ខែខ្ទះ ៨ ខែខ្ទះ ៩ ខែខ្ទះ ១០ ខ្ទះ ១ ឆ្នាំខ្ទះ ច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ។ សត្វកើតបាន ២ ឆ្នាំខ្ទះ ៣ ឆ្នាំខ្ទះ ៤ ឆ្នាំខ្ទះ ៥ ឆ្នាំខ្ទះ ៦ ឆ្នាំខ្ទះ ៧ ឆ្នាំខ្ទះ ៨ ឆ្នាំខ្ទះ ៩ ឆ្នាំខ្ទះ ១០ ឆ្នាំខ្ទះ ២០ ឆ្នាំខ្ទះ ៣០ ឆ្នាំខ្ទះ ៤០ ឆ្នាំខ្ទះ ៥០ ឆ្នាំខ្ទះ ៦០ ឆ្នាំខ្ទះ ៧០ ឆ្នាំខ្ទះ ៨០ ឆ្នាំខ្ទះ ៩០ ឆ្នាំខ្ទះ ច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមែងស្លាប់ខាងអាយ អំពីមួយរយឆ្នាំ ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៨៤] យោ ចេបិ អតិចូ ជីវតីតិ យោ វស្ស-
សតំ អតិក្កមិត្វា ជីវតិ សោ ឯកំ វ វស្សំ ជីវតិ
ទ្វេ វ វស្សានិ ជីវតិ តីណិ វ វស្សានិ ជីវតិ
ចត្តារិ វ វស្សានិ ជីវតិ បញ្ច វ វស្សានិ ជីវតិ
ទស វ វស្សានិ ជីវតិ វីសតិ វ វស្សានិ ជីវតិ
តឹស វ វស្សានិ ជីវតិ ចត្តាឍ្ឍីសំ វ វស្សានិ
ជីវតីតិ យោ ចេបិ អតិចូ ជីវតិ ។

[១៨៥] អថខោ សោ ជរសាបិ មិយ្យតីតិ យតា
ជិណ្ណោ ហោតិ វុឍ្ឍោ មហាលូកោ អទ្ធគតោ វយោ-
អនុប្ឍត្តោ ខណ្ឌទន្តោ បលិតកេសោ វិលូនំ ខលិត-
សិរោ វលីនំ តិលកាហតគត្តោ ឱ្ហាយ ភត្តោ ទណ្ឌាប-
ភាយនោ សោ ជាយបិ ចរតិ មរតិ អន្ត្ថជាយតិ
វិប្ឍលុជ្ជតិ ។

ជត្តុ មរណម្ហា មោក្ខោ

ជលានមិវ បណ្ណានំ ចាតោ បតនតោ ភយំ
ឯវំ ជាតានមច្ចានំ និច្ចំ មរណតោ ភយំ

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[១៨២] ពាក្យថា បើបុគ្គលណា រស់នៅកន្ទ្ធងហួសទៅ គឺ បុគ្គលណា រស់នៅកន្ទ្ធងមួយរយឆ្នាំ បុគ្គលនោះ រស់នៅអស់ ១ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ២ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ៣ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ៤ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ៥ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ១០ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ២០ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ៣០ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ៤០ ឆ្នាំក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើបុគ្គលណា រស់នៅកន្ទ្ធងហួសទៅ ។

[១៨៣] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ គង់ស្ងាប់ ព្រោះជរាពុំខាន អធិប្បាយថា កាលណា បុគ្គលចាស់ ចម្រើនដោយវ័យ មានអាយុច្រើនកន្ទ្ធងកាល ជ្រុលចូលក្នុងបច្ឆិមវ័យ មានធ្មេញបាក់ សក់ស្កូវ ក្បាលធក ក្បាលថ្ពែក ស្បែកជ្រួញជ្រីវ មានខ្ជូនរទុះដោយប្រជ្រុយ ខ្នងកោង ក្ងក់ កាន់ឈើច្រត់ បុគ្គលនោះ គង់ច្យុត ស្ងាប់ បាត់បង់ វិនាស ព្រោះជរា ។

ការរួចចាកមរណៈ មិនមានទេ សត្វទាំងឡាយ ដែលកើត ហើយ តែងមានភ័យអំពីមរណៈជានិច្ច ដូចជាផ្ទៃឈើទុំ ទាំងឡាយ តែងមានភ័យអំពីការជ្រុះចុះ ក្នុងវេលាព្រឹក

យថាបិ កុម្ភការស្ស កតា មត្តិកភាជនា
សព្វេ ភេទបរិយន្តា[១] ឯវំ មច្ចានជីវិតំ
ទហរា ច មហន្តា ច យេ ពាលា យេ ច បណ្ឌិតា
សព្វេ មច្ចុវសំ យន្តិ សព្វេ មច្ចុបរាយនា
តេសំ មច្ចុបរេតានំ គច្ឆតំ បរលោកតោ
ន បិតា តាយតេ បុត្តំ ញាតី វា បន ញាតកេ
បេក្ខតញ្ញេវ ញាតីនំ បស្ស លាលប្បតំ បុថុ
ឯកមេកោវ មច្ចានំ គោវជ្ឈោ វិយ និយ្យតិ
ឯវំ អព្ភាហតោ លោកោ មច្ចុនា ច ជរាយ ចាតិ ។

អថវា សោ ជរសាបិ មិយ្យតិ ។ តេនាហ ភគវា

អប្បំ វត ជីវិតំ ឥទំ
ឱរំ វស្សសតាបិ មិយ្យតិ
យោ ចេបិ អតិច្ច ជីវតិ
អថខោ សោ ជរសាបិ មិយ្យតីតិ ។

១ ឱ. ម. ភេទនបរិយន្តា ។

ភាជន៍ដី ដែលកុម្ភការធ្វើហើយ ទាំងអស់ មានការបែក ធ្លាយជាទីបំផុត យ៉ាងណា ជីវិត របស់សត្វទាំងឡាយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ពួកជនណា ទាំងក្មេង ទាំងចាស់ ទាំង ពាល ទាំងបណ្ឌិត ពួកជនទាំងអស់នោះ រមែងលុះអំ-ណាចនៃមច្ចុ ពួកជនទាំងអស់ មានមច្ចុប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ កាលពួកជនទាំងនោះ ដែលមច្ចុគ្របសង្កត់ ទៅកាន់បរ-លោក បិតាពឹងបុត្តមិនបាន ឬថាពួកញាតិពឹងពួកញាតិក៏ មិនបាន អ្នកចូរមើលចុះ កាលពួកញាតិកំពុងសម្លឹងមើល កំពុងយំរៀបរាប់ច្រើន សត្វលោក ដែលត្រូវមច្ចុនិងជរា បំផ្លាញហើយ ដូចជាបណ្ដាសត្វទាំងឡាយ គោមួយៗ ដែលគេត្រូវនាំទៅសម្លាប់ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះគង់ស្ងាប់ ព្រោះជរាពុំខាន ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ជីវិតនេះ តិចណាស់ រមែងស្ងាប់ខាងអាយ អំពីមួយរយឆ្នាំ បើបុគ្គលណា រស់នៅកន្ទងហួស (ពីមួយរយឆ្នាំ) ទៅ បុគ្គលនោះ គង់ស្ងាប់ ព្រោះជរាពុំខាន ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៨៦] សោចន្តិ ជនា មមាយិតេ
ន ហិ សន្តិ និច្ចា បរិក្ខារា
វិនាការសន្តមេវិទំ
ឥតិ ឌិស្វា ជនការមារសេ ។

[១៨៧] សោចន្តិ ជនា មមាយិតេតិ ជនាតិ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ទា ច គហដ្ឋា ច បព្ជិ-តា ច ទេវា ច មនុស្សា ច ។ មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។ បេ ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ មមាយិតវត្ថុអច្ឆេទសង្ខ-ញោបិ សោចន្តិ អច្ឆិជ្ជន្តេបិ សោចន្តិ អច្ឆិន្នេបិ សោ-ចន្តិ មមាយិតវត្ថុបរិណាមសង្ខ្លោបិ សោចន្តិ វិបរិ-ណាមន្តេបិ សោចន្តិ វិបរិណាតេបិ សោចន្តិ កិលមន្តិ បរិទេវន្តិ ឧរត្តាឬ្យ ក្ខន្ទន្តិ សម្មោហំ អាបជ្ជន្តីតិ សោចន្តិ ជនា មមាយិតេ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[១៨៦] ពួកជន រមែងសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុដែលហួងហែង ការហួងហែងទាំងឡាយ ពុំមែនជាការទៀងទាត់ទេ វត្ថុនេះ មានសភាពព្រាត់ប្រាសដោយពិត បុគ្គលកាលឃើញដូច្នេះ ហើយ មិនគួរនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះឡើយ ។

[១៨៧] អធិប្បាយពាក្យថា ពួកជន រមែងសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុដែលហួងហែង ត្រង់ពាក្យថា ពួកជន បានដល់ ពួកក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ វេស្ស: សុទ្ទ: គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា មនុស្ស ។ ពាក្យថា ការហួងហែង បានដល់ការហួងហែង ២ គឺការហួងហែងគឺតណ្ហា ១ ការហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះការហួងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ ពួកជនជាអ្នកមានសេចក្តីរង្គៀស ដោយការដណ្តើមយកវត្ថុដែលហួងហែង រមែងសោកស្តាយ ក៏មាន សោកស្តាយចំពោះវត្ថុដែលគេកំពុងដណ្តើមយក ក៏មាន សោកស្តាយចំពោះវត្ថុដែលគេដណ្តើមយកហើយ ក៏មាន ពួកជន មានសេចក្តីរង្គៀសដោយការប្រែប្រួលចាកវត្ថុដែលហួងហែង រមែងសោកស្តាយ ក៏មាន សោកស្តាយចំពោះវត្ថុដែលកំពុងប្រែប្រួល ក៏មាន សោកស្តាយចំពោះវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ ក៏មាន រមែងលំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូង ដល់នូវការវង្វេង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជន រមែងសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុដែលហួងហែង ។

[១៨៨] ន ហិ សន្តិ ជិច្ចា បរិក្ខហាតិ បរិក្ខហាតិ ទ្វេ បរិក្ខហា តណ្ហាបរិក្ខហោ ច ជិដ្ឋិបរិក្ខហោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបរិក្ខហោ ។ បេ ។ អយំ ជិដ្ឋិបរិក្ខហោ ។ តណ្ហាបរិក្ខហោ អជិច្ចា សង្ខ្លោ បដិចូសមុប្ផន្នោ ខយធម្មោ វយធម្មោ វិភតធម្មោ ជិរោធធម្មោ វិបរិណាមធម្មោ ។ ជិដ្ឋិបរិក្ខហោ អជិច្ចា សង្ខ្លោ បដិចូសមុប្ផន្នោ ខយធម្មោ វយធម្មោ វិភតធម្មោ ជិរោធធម្មោ វិបរិណាមធម្មោ ។ រុត្តំ ហេតំ ភគវតា បស្ឃថ ណោ តុម្ហេ ភិក្ខវេ តំ បរិក្ខហំ យ្វាយំ បរិក្ខហោ ជិច្ចា ជុរោ សស្ឃតោ អវិបរិណាមធម្មោ សស្ឃតិសមំ តថេវ បស្ឃតីតិ ។ ណោ ហេតំ ភន្តេ ។ សាធុ ភិក្ខវេ អហម្ឃិ ខោ ឯតំ ភិក្ខវេ បរិក្ខហំ ន សមនុបស្ឃាមិ យ្វាយំ បរិក្ខហោ ជិច្ចា ជុរោ សស្ឃតោ អវិបរិណាមធម្មោ សស្ឃតិសមំ តថេវ បស្ឃតីតិ ។

[១៨៨] *អធិប្បាយពាក្យថា ការហួងហែងទាំងឡាយ ពុំមែនជាការទៀងទាត់ទេ ត្រង់ពាក្យថា ការហួងហែង បានដល់ការហួងហែង ២ គឺការហួងហែងគឺតណ្ហា ១ ការហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះការហួងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ ការហួងហែងគឺតណ្ហា ជាសភាពមិនទៀង ដែលបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ (បច្ច័យ) មានការអស់ទៅជាធម្មតា វិនាសទៅជាធម្មតា ប្រាសទៅជាធម្មតា រលត់ទៅជាធម្មតា ប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា ។ ការហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ជាសភាពមិនទៀង ដែលបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ (បច្ច័យ) មានការអស់ទៅជាធម្មតា វិនាសទៅជាធម្មតា ប្រាសទៅជាធម្មតា រលត់ទៅជាធម្មតា ប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ធ្លាប់ឃើញការហួងហែង ដែលជាសភាពទៀង មាំមួន ឋិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ឋិតនៅ ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ ដូច្នោះដែរឬ ។ បពិតព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដំណើរនុ៎ះ យើងខ្ញុំមិនធ្លាប់ឃើញទេ ។ ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រពៃហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ក៏ពិចារណាមិនឃើញនូវការហួងហែងនុ៎ះ ដែលជាសភាពទៀង មាំមួន ឋិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ឋិតនៅស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ ដូច្នោះដែរ ។*

បរិគ្គហា និច្ចា ធុវា សស្សតា អវិបរិណាមធម្មា នត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តីតិ ហិ សន្តិ និច្ចា បរិគ្គហា ។

[១៨៩] វិនាភាវសន្តមេវិទន្តិ នានាភាវេ វិនាភាវេ អញ្ញថាភាវេ សន្តេ សំវិជ្ជមានេ[១] ឧបលព្ភិយមានេ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា អលំ អានន្ទ មា សោចិ មា បរិទេវិ ននុ ឯតំ អានន្ទ មយា បដិកច្ចេវ[២] អក្ខាតំ សព្វេហេវ បិយេហិ មនាបេហិ នានាភាវោ វិនាភាវោ អញ្ញថាភាវោ តំ កុតេត្ថ អានន្ទ លព្ភា យន្តំ ជាតំ ភូតំ សង្ខតំ បលោកធម្មំ តំ វត មា បលុជ្ជីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ ។ បុរិមានំ បុរិមានំ ខន្ធានំ ធាតូនំ អាយតនានំ វិបរិណាមញ្ញថាភាវា បច្ឆិមា បច្ឆិមា ខន្ធា ច ធាតុយោ ច អាយតនានិ ច បវត្តន្តីតិ វិនាភាវសន្តមេវិទំ ។

---

១ ម. សំវិជ្ជមានេ អត្ថិ ។ ២ បដិគេច្ចវាតិបិ បាឋោ ។

ការហួងហែងទាំងឡាយ ជាសភាពទៀង មាំមួន ឋិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ឥតមាន មិនដែលមាន មិនមានប្រាកដ មិនកើតមានទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការហួងហែងទាំងឡាយ ពុំមែនជាការទៀងទាត់ទេ ។

[១៨៥] ពាក្យថា វត្ថុនេះមានសភាពព្រាត់ប្រាសដោយពិត គឺ ការៈផ្សេងៗ ការៈព្រាត់ប្រាស ការៈទៅជាយ៉ាងដទៃ កាលមាន កាលកាន់ព្រម កាលកើតមាន ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានបុណ្យត្រាស់ហើយថា ម្នាលអានន្ទ មិនគួរទេ អ្នកកុំសោក កុំខ្សឹកខ្សួលឡើយ ម្នាលអានន្ទ ក្រែងតថាគតបានពោលហើយ ក្នុងកាលមុន នូវពាក្យនេះថា ការៈផ្សេងៗ ការៈព្រាត់ប្រាស ការៈជាយ៉ាងដទៃ ចាកសត្វនិងសង្ខារទាំងពួង ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តដូច្នេះឬ ម្នាលអានន្ទ បុគ្គលគប្បីបាន នូវហេតុនោះ ក្នុងសត្វនិងសង្ខារទាំងនោះ អំពីទីណាថា វត្ថុណាកើតហើយ ប្រាកដហើយ តាក់តែងហើយ មានកិរិយាវិនាសជាធម្មតា ឱ្ហ៎ៗ! វត្ថុនោះ កុំវិនាសឡើយ ដំណើរនោះមិនសមហេតុទេ ។ ព្រោះ សេចក្តីប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃ របស់ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ដែលមានក្នុងកាលមុន ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ដែលមានក្នុងកាលខាងក្រោយៗ ក៏រមែងប្រព្រឹត្តទៅ (ដូចគ្នា) ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វត្ថុនេះមានសភាពព្រាត់ប្រាសដោយពិត ។

[១៩០] ឥតិ ជិស្វា ជាការមារសេតិ ឥតីតិ បជ-
ស្ជិ បជសំសត្តោ បជចារិបូរ[1] អក្ខារសមវាយោ
ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បជាជុបុព្ជកមេតំ ឥតីតិ ។ ឥតិ
ជិស្វា បស្ជ្ជិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូ-
តំ កត្វា មមត្តេស្ជតិ ឥតិ ជិស្វា ។ ជាការមារសេតិ
សពុ្ជ ឃរាវាសបលិពោជំ ជិន្ជិត្វា បុត្តជារបលិពោជំ
ជិន្ជិត្វា ញាតិបលិពោជំ ជិន្ជិត្វា មិត្តាមចូបលិពោជំ
ជិន្ជិត្វា សន្ជ្ជិជិបលិពោជំ ជិន្ជិត្វា កេសមស្ជ្ជុ ឱហា-
រេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អជ្ជាជេត្វា អការស្ម្ជ អ-
ជការិយំ បជ្ជជិត្វា អាកិញ្ជនការ ឧបកជ្ជ ឯកោ
ចរេយ្ស វិហរេយ្ស ឥរិយេយ្ស វត្តេយ្ស ចាលេយ្ស
យបេយ្ស យាបេយ្សាតិ ឥតិ ជិស្វា ជាការមារសេ ។
តេជាហ ភគវា

សោចន្តិ ជនា មមាយិតេ
ន ហិ សន្តិ និជ្ជា បរិគ្ជហា

---

១ ម. បទ ជារិបូរី ។

[១៩០] *អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលឃើញដូច្នេះហើយ មិនគួរនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះឡើយ ត្រង់ពាក្យថា ដូច្នេះ គឺជាពាក្យភ្ជាប់បទ ជាពាក្យជាប់ទាក់ទងដោយបទ ជាពាក្យញុំងបទឲ្យពេញ ជាពាក្យប្រជុំដោយអក្ខរៈ ជាបទសម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នេះ នេះ ជាលំដាប់នៃបទ ។ បុគ្គលឃើញ យល់ ច្បីង ពិចារណា យល់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ក្នុងវត្ថុដែលហួងហែង ដូច្នេះហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលឃើញដូច្នេះហើយ ។ ពាក្យថា មិនគួរនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ គឺគប្បីកាត់បលិពោធ ក្នុងឃរាវាសគ្រប់យ៉ាង កាត់បលិពោធ ក្នុងបុត្តភរិយា កាត់បលិពោធក្នុងពួកញាតិ កាត់បលិពោធក្នុងមិត្តនិងអាមាត្យ កាត់បលិពោធក្នុងការសន្សំ ហើយកោរសក់និងពុកមាត់ ស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ (ចេញ) ចាកផ្ទះ ហើយបួសដោយភេទជាបុគ្គលមិនមានផ្ទះ ដល់នូវភាពមិនមានកង្វល់ ត្រាច់ទៅ នៃបនៅ សម្រេចសម្រាន្ត ប្រព្រឹត្ត រក្សា សម្រួល រស់នៅតែម្នាក់ឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលឃើញដូច្នេះហើយ មិនគួរនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា*

ពួកជន រមែងសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុដែលហួងហែង
ការហួងហែងទាំងឡាយ ពុំមែនជាការទៀងទាត់ទេ

វិនាភាវសន្តមេវិទំ
ឥតិ ទិស្វា នាគារមាវសេតិ ។

[១៩១] មរណេនបិ តំ បហីយតិ
យំ បុរិសោ មមយិទន្តិ មញ្ញតិ
ឯតម្បិ វិទិត្វា បណ្ឌិតោ
ន មមត្តាយ នមេថ មាមកោ ។

[១៩២] មរណេនបិ តំ បហីយតីតិ មរណន្តិ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចវនតា[១] ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលកិរិយា ខន្ធានំ ភេទោ កឡេវរស្ស និក្ខេបោ ជីវិតិន្ទ្រិយស្សុបច្ឆេទោ ។ តន្តិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ ។ បហីយតីតិ បហីយតិ ជហីយតិ វិជហីយតិ អន្តរធាយតិ វិប្បលុជ្ជតិ ។ ភាសិតម្បិ ហេតំ

បុព្វេវ មច្ចំ វិជហន្តិ ភោគា
មច្ចោវ នេ បុព្វតរំ ជហាតិ
អសស្សតា ភោគិនោ កាមកាមិ

១ ម. ចវនតា ខន្ធានំ ។

វត្ថុនេះ មានសភាពព្រាត់ប្រាសដោយពិត បុគ្គលឃើញ ដូច្នេះហើយ មិនគួរនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះឡើយ ។

[១៩១] បុរសសម្គាល់នូវខន្ធបញ្ចក:ណាថា នេះរបស់អញ ខន្ធ-បញ្ចក:នោះ រមែងសាបសូន្យ ដោយមរណ: បណ្ឌិត ជាអ្នកវាប់អាន ដឹងច្បាស់ដំណើរនុ៎ះហើយ មិនគប្បីបង្អោន ទៅក្នុងសេចក្ដីហួងហែងឡើយ ។

[១៩២] អធិប្បាយពាក្យថា ខន្ធបញ្ចក:នោះ រមែងសាបសូន្យ ដោយ មរណ: ត្រង់ពាក្យថា មរណ: បានដល់ ការច្យុត ការឃ្លាត ការ បែកធ្លាយ ការបាត់បង់ មច្ចុ មរណ: កាលกิริยา ការបែកធ្លាយខន្ធ ការដាក់ចោលសាកសព ការផ្ដាច់បង់ជីវិតិន្ទ្រិយ ចាកសត្តនិកាយ នោះ ๆ របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ๆ ។ ពាក្យថា ខន្ធបញ្ចក:នោះ គឺ រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ។ ពាក្យថា សាបសូន្យ គឺសាបសូន្យ លះបង់ ចោះបង់ បាត់ទៅ វិនាសទៅ ។

សមដូចភាសិតនេះថា

ភោគ:ទាំងឡាយ រមែងលះបង់នូវសត្វក្នុងកាលមុន ก็มาน សត្វលះបង់ភោគ:ទាំងនោះ មុនជាងទៅទៀត ก็มาน នៃអ្នកប្រាថ្នាកាម ពួកជនអ្នកមានភោគ: មិនទៀងទេ

តស្មា ន សោចាមហំ សោកកាលេ
ឧដេតិ អាឬតិ ឬតិ ចង្ហោ
អត្ថំ ឥមេត្វាន បលេតិ សុរិយោ
ឋិតា មយា សត្ថុក លោកធម្ម
តស្មា ន សោចាមហំ សោកកាលេតិ ។

មរណេនបិ តំ បហីយតិ ។

[១៩៣] យំ បុរិសោ មមយិតន្តិ មញ្ញតីតិ យន្តិ រូបតតំ វេទនាតតំ សញ្ញាតតំ សង្ខារតតំ វិញ្ញាណ-តតំ ។ បុរិសោតិ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ លោក-ហេហាហេ ជាមំ ជាមកម្ម ជាមដេយ្យ និរុត្តិ ព្យញ្ជនំ អភិលាបោ ។ មមយិតន្តិ មញ្ញតីតិ តណ្ហាមញ្ញនាយ មញ្ញតិ ទិដ្ឋិមញ្ញនាយ មញ្ញតិ មានមញ្ញនាយ មញ្ញតិ កិលេសមញ្ញនាយ មញ្ញតិ ឧទ្ធវិតមញ្ញនាយ មញ្ញតិ បយោគមញ្ញនាយ មញ្ញតិ វិបាកមញ្ញនាយ មញ្ញតីតិ យំ បុរិសោ មមយិតន្តិ មញ្ញតិ ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោកស្តាយ ក្នុងកាលដែលគួរ
សោកស្តាយ ព្រះចន្ទ រះឡើងពេញវង់ លិចទៅ ព្រះ
អាទិត្យរះឡើងហើយអស្តង្គតទៅ នៃអ្នកជាសត្រូវ លោក-
ធម៌ទាំងឡាយ ខ្ញុំដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំ
ទើបមិនសោកស្តាយ ក្នុងកាលដែលគួរសោកស្តាយ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខន្ធបញ្ចក:រមែងសាបសូន្យដោយមរណ: ។

[១៩៣] អធិប្បាយពាក្យថា បុរសសម្គាល់នូវខន្ធបញ្ចក:ណាថា នេះរបស់អញ ត្រង់ពាក្យថា ខន្ធបញ្ចក:ណា គឺ រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ។ ពាក្យថា បុរស គឺ ការពាប់ ឈ្មោះ បញ្ញត្តិ លោក-ហោការ នាម អំពើរបស់នាម ពាក្យទ្រទ្រង់ទុកនូវនាម ភាសា ព្យញ្ជន: ការហៅរក ។ ពាក្យថា សម្គាល់ថា នេះរបស់អញ គឺសម្គាល់ក្នុងការ សម្គាល់ដោយតណ្ហា សម្គាល់ក្នុងការសម្គាល់ដោយទិដ្ឋិ សម្គាល់ក្នុង ការសម្គាល់ដោយមានះ សម្គាល់ក្នុងការសម្គាល់ ដោយកិលេស សម្គាល់ក្នុងការសម្គាល់ដោយទុច្ចរិត សម្គាល់ក្នុងការសម្គាល់ដោយ បយោគ: សម្គាល់ក្នុងការសម្គាល់ដោយវិបាក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ ថា) បុរសសម្គាល់ខន្ធបញ្ចក:ណាថា នេះរបស់អញ ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៩៤] ឯតម្ហិ ឋិតិ្វា[1] បណ្ហិតោតិ ឯតំ អាធី-
ជវំ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិការយិត្វា
វិភូតំ កត្វា មមត្តេសូតិ ឯតម្ហិ ឋិតិ្វា ។ បណ្ហិ-
តោតិ[2] ពុទ្ធិមា ញាណី វិការី មេធាវីតិ ឯតម្ហិ ឋិ-
ឋិត្វា[3] បណ្ហិតោ ។

[១៩៥] ន មមត្តាយ ន មេថ មាមកោតិ
មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិម-
មត្តញ្ច ។ បេ ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ
ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ មាមកោតិ ពុទ្ធមាមកោ ធម្មមាមកោ
សង្ឆមាមកោ សោ ភគវន្តំ មមាយតិ ភគវា តំ
បុគ្គលំ បរិគ្គណ្ហាតិ ។ រុត្តំ ហេតំ ភគវតា យេ តេ
ភិក្ខវេ ភិក្ខូ ភុហា ថទ្ធា[4] លចា ឆដ្ឋ ឧទ្ធច្ចា
អសមាហិតា ន មេ តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ មាមកា

---

១ ម. ឯតំ ឋិទិត្វាន ។ ២ ម. បណ្ហិតោ ធីរោ បណ្ហិតោ បញ្ញវា ។ ៣ ម. ឯតំ ឋិទិត្វាន ។
៤ ម. ពទ្ធា ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[១៩៦] ពាក្យថា បណ្ឌិតដឹងច្បាស់ដំណើរនុ៎ះ គឺ ដឹង ស្គាល់ ច្បាស់ ត្រិះរិះ ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដនូវទោសនុ៎ះ ក្នុងវត្ថុដែលហួងហែងទាំងឡាយ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងច្បាស់ដំណើរនុ៎ះ ។ ពាក្យថា បណ្ឌិត គឺអ្នកមានប្រាជ្ញា មានញាណ មានបញ្ញាភ្ញឹកប្រាស់ មានបញ្ញាធ្ងុះធ្ងាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បណ្ឌិតដឹងច្បាស់ដំណើរនុ៎ះ ។

[១៩៧] អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកវាប់អាន មិនគប្បីបង្ហោនទៅក្នុងសេចក្ដីហួងហែងឡើយ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្ដីហួងហែង បានដល់សេចក្ដីហួងហែង ២ គឺ សេចក្ដីហួងហែងគឺតណ្ហា ១ សេចក្ដីហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ សេចក្ដីហួងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ សេចក្ដីហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា អ្នកវាប់អាន គឺអ្នកវាប់អានព្រះពុទ្ធ អ្នកវាប់អានព្រះធម៌ អ្នកវាប់អានព្រះសង្ឆ បុគ្គលនោះ តែងវាប់អានព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់វាប់អានបុគ្គលនោះ ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុណា ជាអ្នកកុហក មានចិត្តរឹងត្អឹង ចរចាហួសហេតុ មានការជាប់ចំពាក់ ជាអ្នកធ្ងើងធ្ងែ មានចិត្តមិនតាំងមាំ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ មិនមែនវាប់អានតថាគតទេ

អបគតា ច តេ ភិក្ខូ[១] ឥមស្មា ធម្មវិនយា ន ច តេ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ យេ ច ខោ តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ និក្កុហា និល្លបា ធីរា អថទ្ធា[២] សុសមាហិតា តេ ខោ មេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ មាមកា អនបគតា ច តេ ភិក្ខូ ឥមស្មា ធម្មវិនយា តេ ច ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តីតិ ។

កុហា ថទ្ធា លបា សិង្គី ឧន្នឡា អសមាហិតា
ន តេ ធម្មេ វិរូហន្តិ សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេ
និក្កុហា និល្លបា ធីរា អថទ្ធា សុសមាហិតា
តេ វេ ធម្មេ វិរូហន្តិ សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេ ។

ន មមត្តាយ ឯមេថ មាមកោតិ មាមកោ តណ្ហាមមត្តំ បហាយ ទិដ្ឋិមមត្តំ បដិនិស្សជ្ជិត្វា មមត្តាយ

១ ម. តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ ។ ២ ម. អពទ្ធា ។

មួយទៀត ភិក្ខុទាំងនោះ ប្រាសចាកធម៌វិន័យនេះហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ មិនដល់នូវការចម្រើន លូតលាស់ ធំទូលាយ ក្នុងធម៌វិន័យនេះទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែពួកភិក្ខុណា មិនកុហក មិនចរចាហួសហេតុ មានប្រាជ្ញាខ្ជាប់ខ្ជួន មិនរឹងត្អឹង មានចិត្តតាំងមាំល្អ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងនោះឯង ឈ្មោះថា អ្នកកាប់អានតថាគត មួយទៀត ភិក្ខុទាំងនោះ មិនប្រាសចាកធម៌វិន័យនេះទេ ភិក្ខុទាំងនោះ ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន លូតលាស់ ធំទូលាយ ក្នុងធម៌វិន័យនេះ ។

ពួកភិក្ខុណា ជាអ្នកកុហក រឹងត្អឹង ចរចាហួសហេតុ មានការជាប់ចំពាក់ ធ្នើងធ្នែ មានចិត្តមិនតាំងមាំ ភិក្ខុទាំងនោះ មិនលូតលាស់ ក្នុងធម៌ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធសម្តែងទេ ពួកភិក្ខុណា ជាអ្នកមិនកុហក មិនចរចាហួសហេតុ មានប្រាជ្ញាខ្ជាប់ខ្ជួន មិនរឹងត្អឹង មានចិត្តតាំងមាំល្អ ភិក្ខុទាំងនោះ ទើបលូតលាស់ ក្នុងធម៌ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធសម្តែងហើយ ។

ពាក្យថា បណ្ឌិតជាអ្នកកាប់អាន មិនគប្បីបង្ហោនទៅ ក្នុងសេចក្តីហួងហែង បានសេចក្តីថា បុគ្គលអ្នកកាប់អាន (ព្រះរត្នត្រ័យ) គប្បីលះបង់សេចក្តីហួងហែងគឺតណ្ហា រលាស់ចោលសេចក្តីហួងហែង គឺទិដ្ឋិ

ន នមេយ្យ ន ឱនមេយ្យ ន តន្និន្នោ អស្ស ន តប្បោណោ ន តប្បព្ភារោ ន តទធិមុត្តោ ន តទាធិបតេយ្យោតិ ន មមត្តាយ នមេថ មាមកោ ។ តេនាហ ភគវា

មរណេនបិ តំ បហីយតិ
យំ បុរិសោ មមយិទន្តិ មញ្ញតិ
ឯតម្បិ វិទិត្វា បណ្ឌិតោ
ន មមត្តាយ នមេថ មាមកោតិ ។

[១៩៦] សុបិនេន យថាបិ សង្គតំ
បដិពុទ្ធោ បុរិសោ ន បស្សតិ
ឯវម្បិ បិយាយិតំ ជនំ
បេតំ កាលកតំ ន បស្សតិ ។

[១៩៧] សុបិនេន យថាបិ សង្គតន្តិ សង្គតំ សមាគ-តំ សមាហិតំ សន្និបតិតន្តិ សុបិនេន យថាបិ សង្គតំ ។

ហើយមិនបង្ហោនទៅ មិនបន្ទន់ទៅ ក្នុងសេចក្តីហួងហែង ជាអ្នកមិនឱនទៅរកសេចក្តីហួងហែងនោះ មិនងាកទៅរកសេចក្តីហួងហែងនោះ មិនឈមទៅរកសេចក្តីហួងហែងនោះ មិនចុះចិត្តស៊ប់ទៅរកសេចក្តីហួងហែងនោះ មិនយកសេចក្តីហួងហែងនោះជាធំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បណ្ឌិតជាអ្នករាប់អាន មិនគប្បីបង្ហោនទៅ ក្នុងសេចក្តីហួងហែង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> បុរសសម្គាល់ខន្ធបញ្ចក:ណាថា នេះរបស់អញ ខន្ធបញ្ចក:នោះ រមែងសាបសូន្យដោយមរណ: បណ្ឌិតជាអ្នករាប់អានដឹងច្បាស់ដំណើរនុ៎ះហើយ មិនគប្បីបង្ហោនទៅក្នុងសេចក្តីហួងហែងឡើយ ។

[១៩៦] បុរសភ្ញាក់ឡើងហើយ មិនឃើញអារម្មណ៍ ដែលចួបប្រទះដោយការយល់សប្តិ យ៉ាងណា បុគ្គលមិនឃើញជនជាទីស្រឡាញ់ ដែលធ្វើមរណកាល ទៅកាន់បរលោកហើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[១៩៧] ពាក្យថា អារម្មណ៍ដែលចួបប្រទះដោយការយល់សប្តិ យ៉ាងណា គឺចួបប្រទះ កប់ប្រសព្ធ រួមគ្នា ចួបជុំគ្នា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អារម្មណ៍ដែលចួបប្រទះ ដោយការយល់សប្តិ យ៉ាងណា ។

[១៩៨] បដិពុទ្ធោ បុរិសោ ន បស្សតីតិ យថា បុរិ-
សោ សុបិនកតោ ចន្ទំ បស្សតិ សុរិយំ បស្សតិ មហា-
សមុទ្ទំ បស្សតិ សិនេរុបព្ពតរាជំ បស្សតិ ហត្ថឺ បស្សតិ
អស្សំ បស្សតិ រថំ បស្សតិ បត្តឺ បស្សតិ សេនាព្យូហំ
បស្សតិ អារាមរាមណេយ្យកំ បស្សតិ វនរាមណេយ្យ-
កំ បស្សតិ ភូមិរាមណេយ្យកំ បស្សតិ ចោក្ខ្មណី-
រាមណេយ្យកំ បស្សតិ បដិពុទ្ធោ ន កិញ្ចិ បស្ស-
តីតិ បដិពុទ្ធោ បុរិសោ ន បស្សតិ ។

[១៩៩] ឯវម្ឫ បិយាយិតំ ជនន្តិ ឯវន្តិ ឱបម្ម-
សម្ឬដិទ្ធានជា ។ បិយាយិតំ ជនន្តិ បិយាយិតំ ម-
មាយិតំ ជនំ មាតរំ វា បិតរំ វា ភាតរំ វា ភគិនឺ វា
បុត្តំ វា ធីតរំ វា មិត្តំ វា អមច្ចំ វា ញាតិសាលោហិតំ
វាតិ ឯវម្ឫ បិយាយិតំ ជនំ ។

[២០០] ឬតំ ការាលកតំ ន បស្សតីតិ ឬតា រុច្ចន្តិ
មតា ការាលកតា ។ ន បស្សតិ ន ជក្ខតិ ជានិកច្ឆតិ
ន ១ន្ធតិ ន បដិលភតីតិ ឬតំ ការាលកតំ ន បស្សតិ ។
ត្ថជាហ ភគវា

[១៩៨] ពាក្យថា បុរសភ្ញាក់ឡើងហើយ មិនឃើញ សេចក្តីថា បុរសអ្នកយល់សប្តិឃើញព្រះចន្ទ្រ ឃើញព្រះអាទិត្យ ឃើញមហាសមុទ្រ ឃើញស្តេចភ្នំសិនេរុ ឃើញដំរី ឃើញសេះ ឃើញរថ ឃើញពលថ្មើរជើង ឃើញសេនាព្យូហៈ ឃើញសួនច្បារជាទីត្រេកអរ ឃើញព្រៃជាទីត្រេកអរ ឃើញផែនដីជាទីត្រេកអរ ឃើញស្រះបោក្ខរណីជាទីត្រេកអរ ភ្ញាក់ឡើងហើយ ក៏មិនឃើញអ្វីសោះ យ៉ាងណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុរសភ្ញាក់ឡើងហើយមិនឃើញ ។

[១៩៩] ពាក្យថា ក៏យ៉ាងនោះដែរ របស់បទថា ជនជាទីស្រឡាញ់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ គឺជាវាចាផ្តល់ដោយសេចក្តីឧបមា ។ ពាក្យថា ជនជាទីស្រឡាញ់ គឺជនដែលស្រឡាញ់ ដែលរាប់អាន ទោះជាមាតាក្តី បិតាក្តី បងប្អូនប្រុសក្តី បងប្អូនស្រីក្តី បុត្តក្តី ធីតាក្តី មិត្រក្តី អាមាត្យក្តី ញាតិសាលោហិតក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនជាទីស្រឡាញ់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[២០០] ពាក្យថា បុគ្គលមិនឃើញជន ដែលធ្វើមរណកាលទៅកាន់បរលោកហើយ សេចក្តីថា ពួកជនស្លាប់ ធ្វើមរណកាលហើយ លោកហៅថា អ្នកទៅកាន់បរលោក ។ បុគ្គលមិនឃើញ មិនចួប មិនប្រទះ មិនបាន ឥតបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនឃើញជន ដែលធ្វើមរណ-កាលទៅកាន់បរលោកហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

សុបិនេន យថាបិ សង្គតំ
បដិពុទ្ធো បុរិសো ន បស្សតិ
ឯវម្ពិ បិយាយិតំ ជនំ
បេតំ កាលកតំ ន បស្សតីតិ ។

[២០១] ឌិដ្ឋាបិ សុតាបិ តេ ជនា
យេសំ នាមមិទំ បវុច្ចតិ
នាមមេវាវសិស្សតិ
អក្ខេយ្យំ បេតស្ស ជន្តុនោ ។

[២០២] ឌិដ្ឋាបិ សុតាបិ តេ ជនាតិ ឌិដ្ឋាតិ យេ ចក្ខុវិញ្ញាណាភិសម្ភូតា ។ សុតាតិ យេ សោតវិញ្ញា-ណាភិសម្ភូតា ។ តេ ជនាតិ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ទា ច គហដ្ឋា ច បព្ជិតា ច ទេវា ច មនុស្សា ចាតិ ឌិដ្ឋាបិ សុតាបិ តេ ជនា ។

[២០៣] យេសំ នាមមិទំ បវុច្ចតីតិ យេសន្តិ យេសំ ខត្តិយានំ ព្រាហ្មណានំ វេស្សានំ សុទ្ទានំ គហដ្ឋានំ បព្ជិតានំ ទេវានំ មនុស្សានំ ។ នាមន្តិ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ លោកវោហារោ នាមំ

បុរសភ្ញាក់ឡើងហើយ មិនឃើញអារម្មណ៍ដែលចូលប្រទះ ដោយការយល់សប្តិ យ៉ាងណា បុគ្គលមិនឃើញ ជនជាទីស្រឡាញ់ ដែលធ្វើមរណកាល ទៅកាន់បរលោកហើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[២០១] *នាមនេះ របស់ពួកជនណា ដែលគេតែងពោល ពួកជននោះ គេឃើញខ្ជះ ឮខ្ជះ នាមហ្នឹងឯងរបស់សត្វទៅកាន់បរលោក ដែលគេគួរហៅបាន រមែងសល់នៅ ។*

[២០២] *អធិប្បាយពាក្យថា ពួកជននោះ គេឃើញខ្ជះ ឮខ្ជះ ត្រង់ពាក្យថា គេឃើញ គឺពួកជនណា ដែលចូលប្រទះ ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ។ ពាក្យថា ឮ គឺពួកជនណា ដែលចូលប្រទះ ដោយសោតវិញ្ញាណ ។ ពាក្យថា ពួកជននោះ គឺក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ វេស្ស: សុទ្ទ: គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា និង មនុស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជននោះ គេឃើញខ្ជះ ឮខ្ជះ ។*

[២០៣] *អធិប្បាយពាក្យថា នាមនេះ របស់ពួកជនណា ដែលគេតែងពោល ត្រង់ពាក្យថា របស់ពួកជនណា គឺរបស់ពួកក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ វេស្ស: សុទ្ទ: គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា មនុស្ស ណា ។ ពាក្យថា នាម គឺការរាប់ ឈ្មោះ បញ្ញត្តិ លោកវោហារ នាម*

ឆាមកម្មំ ឆាមជេយ្យំ ឆិរុត្តិ ព្យញ្ជនំ អភិលាបោ ។ បវុច្ចតីតិ កថិយតិ ភណិយតិ ទីបិយតិ វោហារិយតីតិ យេសំ ឆាមមិទំ បវុច្ចតិ ។

[២០៤] ឆាមមេវាវសិស្សតិ អក្ខេយ្យន្តិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ បហីយតិ ជហីយតិ វិជហីយតិ អន្តរធាយតិ វិប្បលុជ្ជតិ ឆាមមេវាវសិស្សតិ ។ អក្ខេយ្យន្តិ អក្ខាតុំ កថេតុំ ភណិតុំ ទីបយិតុំ វោហារិតុន្តិ ឆាមមេវាវសិស្សតិ អក្ខេយ្យំ ។ បេតស្ស ជន្តុនោតិ បេតស្សាតិ មតស្ស កាលកតស្ស ។ ជន្តុនោតិ សត្តស្ស នរស្ស មាណវស្ស បោសស្ស បុគ្គលស្ស ជីវស្ស ជាតុស្ស ជន្តុស្ស ឥន្ទគុស្ស[១] មនុជស្សាតិ អក្ខេយ្យំ បេតស្ស ជន្តុនោ ។ តេនាហ ភគវា

ទិដ្ឋាបិ សុតាបិ តេ ជនា
យេសំ ឆាមមិទំ បវុច្ចតិ
ឆាមមេវាវសិស្សតិ
អក្ខេយ្យំ បេតស្ស ជន្តុនោតិ ។

១ ម. ហិន្ទគុស្ស ។

អំពើរបស់នាម ពាក្យទ្រទ្រង់ទូវនាម ភាសា ញ្ញាណ: ការហៅរក ។ ពាក្យថា គេតែងពោល គឺ គេតែងសម្តែង តែងនិយាយ តែងបំភ្ញឹ តែងបញ្ចេញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នាមនេះ របស់ពួកជនណា ដែលគេតែងពោល ។

[២០៤] ពាក្យថា នាមហ្នឹងឯងដែលគួរហៅបាន រមែងសល់នៅ សេចក្តីថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលឃ្លាតចេញ លះចេញស្រឡះ បាត់បង់ វិនាស តែនាមរមែងសល់នៅ ។ ពាក្យថា គួរហៅបាន គឺ គួរពោល សម្តែង បំភ្ញឹ បញ្ចេញបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នាមហ្នឹងឯង ដែលគួរហៅបាន រមែងសល់នៅ ។ ពាក្យថា ទៅកាន់បរលោក របស់បទថា របស់សត្វទៅកាន់បរលោក គឺ សត្វស្លាប់ ផ្ងើមរណកាលហើយ ។ ពាក្យថា របស់សត្វ គឺរបស់សត្វ នរ: មាណព បុរស បុគ្គល សត្វមានជីវ: សត្វមានជាតិ សត្វមានជរា សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វមានជាតិអំពីមនុស្ស ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) របស់សត្វទៅកាន់បរលោក ដែលគួរហៅបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> *នាមនេះ របស់ពួកជនណា ដែលគេតែងពោល ពួកជន នោះ គេឃើញខ្ញុះ ឮខ្ញុះ នាមហ្នឹងឯងរបស់សត្វ ទៅកាន់ បរលោក ដែលគេគួរហៅបាន រមែងសល់នៅ ។*

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[២០៥] សោកបរិទេវមច្ឆរំ
ន ជហន្តិ កិញ្ចា មមាយិតេ
តស្មា មុនយោ បរិក្តហំ
ហិត្វា អចរឹសុ ខេមទស្ស៊ិនោ ។

[២០៦] សោកបរិទេវមច្ឆរំ ន ជហន្តិ កិញ្ចា មមា-
យិតេតិ សោកោតិ ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស
ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស
សីលព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស
អញ្ញតរញ្ញតរេន វា ព្យសនេន សមន្ឋាគតស្ស អញ្ញត-
រញ្ញតរេន វា ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស សោកោ សោ-
ចនា សោចិតត្តា អន្តោ សោកោ អន្តោ បរិសោកោ
អន្តោឌាហោ អន្តោបរិឌាហោ ចេតសោ បរិដ្ឌាយនា
ចោមនស្សំ សោកសល្លំ ។ បរិទេវោតិ ញាតិព្យ-
សនេន វា ផុដ្ឋស្ស ។ បេ ។ ទិដ្ឋិព្យសនេន វា

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[២០៥] ពួកជនអ្នកប្រាជ្ញ រមែងមិនលះបង់នូវសេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្តីកំណាញ់ ក្នុងវត្ថុ ដែលហួងហែង ព្រោះហេតុនោះ មុនិទាំងឡាយ ជាអ្នកឃើញ សេចក្តីក្សេម បានប្រព្រឹត្តលះបង់សេចក្តីហួងហែងចេញ ។

[២០៦] *អធិប្បាយពាក្យថា ពួកជនអ្នកប្រាជ្ញ រមែងមិនលះបង់ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្តីកំណាញ់ ក្នុងវត្ថុដែលហួងហែង ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីសោកគឺការសោក ការសោកស្តាយ ភាពនៃចិត្តសោកស្តាយ សោកខាងក្នុង ស្តាយស្រណោះខាងក្នុង ក្តៅក្រហាយខាងក្នុង ក្តៅពោលរាលខាងក្នុង ជ្រប់ ស្រពោនចិត្ត ទោមនស្ស សរគឺសោក របស់សត្ត្ব ដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តីវិនាសភោគ:ប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តីវិនាសគឺរោគប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី ប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយក្តី ទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ក្តី ។ ពាក្យថា សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល គឺការយំ ការយំរៀបរាប់ អាការយំ អាការយំរៀបរាប់ ភាពនៃការយំ ភាពនៃការយំរៀបរាប់ ការនិយាយ ការពោលឥតប្រយោជន៍ ការពោលរវើរវាយ ការពោលរឿយៗ អាការជាទីពោលរឿយៗ ភាពនៃការពោលរឿយៗ របស់សត្ត្ব ដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី ។ បេ ។*

ផុដ្ឋស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន វា ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន វា ទុក្ខធម្មេន វា ផុដ្ឋស្ស អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវនា បរិទេវនា អាទេវិតត្តំ បរិទេវិតត្តំ វាចា បលាបោ វិប្បលាបោ លាលប្បោ លាលប្បាយនា លាលប្បាយិតត្តំ ។ មច្ឆរិយន្តិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាភមច្ឆរិយំ វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ យំ ឯវរូបំ មច្ឆរិយំ មច្ឆរាយនា មច្ឆរាយិតត្តំ វេវិច្ឆំ កទរិយំ កដុកញ្ចុកតា អគ្គហិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ អបិច ខន្ធមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ ធាតុមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ អាយតនមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ គេធោ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។ បេ ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ មមាយិតវត្ថុអច្ឆេទសង្កិនោបិ សោចន្តិ អច្ឆិជ្ជន្តេបិ សោចន្តិ អច្ឆិន្នេបិ សោចន្តិ មមាយិតវត្ថុវិបរិណាមសង្កិនោបិ

សេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី ប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយក្តី ទុក្ខ-ធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ក្តី ។ ពាក្យថា សេចក្តីកំណាញ់ បានដល់សេចក្តីកំណាញ់ ៥ យ៉ាង គឺសេចក្តីកំណាញ់អាវាស ១ សេចក្តីកំណាញ់ត្រកូល ១ សេចក្តីកំណាញ់លាភ ១ សេចក្តីកំណាញ់វណ្ណៈ ១ សេចក្តីកំណាញ់ធម៌ ១ សេចក្តីកំណាញ់ អាការកំណាញ់ ភាពនៃការកំណាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេងៗ ស្នូកន្ទ្រឹស ភាពនៃចិត្តរួញ ភាពនៃការមិនយកចិត្តគេ ណាមានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ ហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។ មួយទៀត សេចក្តីកំណាញ់ខន្ធ ក៏ឈ្មោះថាសេចក្តីកំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់ធាតុ ក៏ឈ្មោះថា សេចក្តីកំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់អាយតនៈ ក៏ឈ្មោះថាសេចក្តីកំណាញ់ ការគិតតែកាន់យក នេះលោកហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។ តណ្ហា លោកហៅថា ការចង់បាន បានដល់តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ ការសម្ងឹងរំពៃ លោកៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា ការហួងហែង បានដល់ការហួងហែង ២ គឺ ការហួងហែងគឺតណ្ហា ១ ការហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះការហួងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ការហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ ពួកជនមានសេចក្តីរង្គៀស ដោយការដណ្តើមយកវត្ថុដែលហួងហែង សោកស្តាយក៏មាន សោកស្តាយវត្ថុដែលគេកំពុងដណ្តើមយក ក៏មាន សោកស្តាយវត្ថុដែលគេដណ្តើមយកហើយ ក៏មាន ពួកជន មានសេចក្តីរង្គៀសដោយការប្រែប្រួល នៃវត្ថុដែលហួងហែង

សោចន្តិ វិបរិណាមន្តេបិ សោចន្តិ វិបរិណាតេបិ សោចន្តិ ។ មមាយិតវត្ថុអច្ឆេទសង្ខ្លោនេបិ បរិទេវន្តិ អច្ឆិជ្ជន្តេបិ បរិទេវន្តិ អច្ឆិន្នេបិ បរិទេវន្តិ ។ មមាយិ-តវត្ថុវិបរិណាមសង្ខ្លោនេបិ បរិទេវន្តិ វិបរិណាមន្តេបិ បរិទេវន្តិ វិបរិណាតេបិ បរិទេវន្តិ ។ មមាយិតវត្ថុំ រក្ខន្តិ គោបេន្តិ បរិក្ខណ្ហន្តិ មមាយិតន្តិ មច្ចរាយន្តិ ។ មមាយិតស្មឹ វត្ថុស្មឹ សោចន្តិ សោកំ ន ជហន្តិ បរិទេវំ ន ជហន្តិ មច្ឆរិយំ ន ជហន្តិ តេជំ ន ជហន្តិ ឧប្ផជហន្តិ ន វិនោទេន្តិ ន ញ្ញត្តីកភោន្តិ ន អនភាវង្គមេន្តីតិ សោកបរិទេវមច្ឆរំ ន ជហន្តិ ឥមិ មមាយិតេ ។

[២០៧] តស្មា មុនយោ បរិក្ខហ៎ ហិត្វា អចរីសុ ខេមទស្សិនោតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្ផច្ចយា តំនិទានា ឯតំ

រមែងសោកស្តាយ ក៏មាន សោកស្តាយវត្ថុដែលកំពុងប្រែប្រួល ក៏មាន សោកស្តាយវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ ក៏មាន ។ អ្នកមានសេចក្តីរង្គៀសដោយការដណ្តើមយកវត្ថុដែលហួងហែង ខ្សឹកខ្សួល ក៏មាន ខ្សឹកខ្សួលនឹងវត្ថុដែលគេកំពុងដណ្តើមយកក៏មាន ខ្សឹកខ្សួលនឹងវត្ថុដែលគេដណ្តើមយកហើយក៏មាន អ្នកមានសេចក្តីរង្គៀសដោយការប្រែប្រួល នៃវត្ថុដែលហួងហែង ខ្សឹកខ្សួលក៏មាន ខ្សឹកខ្សួលនឹងវត្ថុដែលកំពុងប្រែប្រួលក៏មាន ខ្សឹកខ្សួលនឹងវត្ថុ ដែលប្រែប្រួលហើយក៏មាន ។ ពួកជនរមែងរក្សា គ្រប់គ្រងកួចកាន់ ហួងហែង កំណាញ់វត្ថុដែលហួងហែង ។ ពួកជនរមែងសោកស្តាយ វត្ថុដែលហួងហែង មិនលះបង់សេចក្តីសោក មិនលះបង់សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល មិនលះបង់សេចក្តីកំណាញ់ មិនលះបង់ មិនលះចោល មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនធ្វើឲ្យដល់នូវការមិនកើតមានសេចក្តីប្រាថ្នា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនអ្នកប្រាថ្នា រមែងមិនលះបង់នូវសេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្តីកំណាញ់ ក្នុងវត្ថុដែលហួងហែង ។

[២០៧] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ មុនិទាំងឡាយជាអ្នកឃើញសេចក្តីក្សេម បានប្រព្រឹត្ត លះបង់សេចក្តីហួងហែងចេញ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺព្រោះដូច្នោះ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ

អាជីវំ សម្បស្សមានោ មមត្តេសូតិ តស្មា ។ មុនយោតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ តេន ញាណេន សមន្នាគតា មុនយោ មោនប្បត្តា ។ តីណិ មោនេយ្យានិ កាយមោនេយ្យំ វចីមោនេយ្យំ មនោមោនេយ្យំ ។ បេ ។ សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។ បរិគ្គហោតិ ទ្វេ បរិគ្គហា តណ្ហាបរិគ្គហោ ច ទិដ្ឋិបរិគ្គហោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបរិគ្គហោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបរិគ្គហោ ។ មុនយោ តណ្ហាបរិគ្គហំ បហាយ ទិដ្ឋិបរិគ្គហំ បដិនិស្សជ្ជិត្វា អចរីសុ វិចរីសុ[១] ឥរិយឹសុ វត្តឹសុ ចាលឹសុ យបឹសុ យាបឹសុ ។ ខេមទស្សិនោតិ ខេមំ វុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វុបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានំ ។ ខេមទស្សិនោតិ ខេមទស្សិនោ តាណទស្សិនោ

១ ម. វិហរីសុ ។

មុនិកាលឃើញច្បាស់ នូវទោសនុ៎ះ ក្នុងវត្ថុដែលហួងហែងទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ។ ពាក្យថា មុនិទាំងឡាយ សេចក្តីថា ញាណ ហៅថា មោនៈ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ មុនិទាំងឡាយ ប្រកបដោយញាណនោះ ដល់ហើយនូវការដឹង ។ មោនេយ្យៈ មាន ៣ គឺកាយមោនេយ្យៈ វចីមោនេយ្យៈ មនោមោនេយ្យៈ ។ បេ ។ បុគ្គលណាកន្ទងបង់បណ្តាញគឺគ្រឿងជាប់ចំពាក់ បុគ្គលនោះ ហៅថាមុនិ ។ ពាក្យថា សេចក្តីហួងហែង បានដល់សេចក្តីហួងហែង ២ គឺសេចក្តីហួងហែងគឺតណ្ហា ១ សេចក្តីហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីហួងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ មុនិទាំងឡាយ លះបង់សេចក្តីហួងហែងគឺតណ្ហា រលាស់ចោលសេចក្តីហួងហែងគឺទិដ្ឋិ បានរង្គាត់ទៅ ត្រាច់ទៅ ដើរទៅ សម្រេច ប្រព្រឹត្ត រក្សាចិញ្ចឹម ទំនុកបម្រុង ។ ពាក្យថា អ្នកឃើញសេចក្តីក្សេម សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា សេចក្តីក្សេម បានខាងការរម្ងាប់សង្ខារទាំង-ពួង ការរលាស់ចេញនូវឧបធិទាំងពួង ការអស់ទៅនៃតណ្ហា សេចក្តីនឿយណាយ សេចក្តីរលត់ ព្រះនិព្វាន ។ ពាក្យថា អ្នកឃើញសេចក្តីក្សេម បានសេចក្តីថា អ្នកឃើញសេចក្តីក្សេម អ្នកឃើញទីជ្រកកោន

លេណានុប្បត្តោ សរណានុប្បត្តោ អភយានុប្បត្តោ អច្ចុតានុប្បត្តោ អមតានុប្បត្តោ និព្វានានុប្បត្តោតិ តស្មា មុនយោ បរិគ្គហំ ហិត្វា អចរឹសុ ខេមទស្សិ-នោ ។ តេនាហ ភគវា

សោកបរិទេវមច្ឆរំ

ន ជហន្តិ គិទ្ធា មមាយិតេ

តស្មា មុនយោ បរិគ្គហំ

ហិត្វា អចរឹសុ ខេមទស្សិនោតិ ។

[២០៨] បដិលីនចរស្ស ភិក្ខុនោ

ភជមានស្ស វិវិត្តមាសនំ

សាមគ្គិយមាហុ តស្ស តំ

យោ អត្តានំ ភវនេ ន ទស្សយេ ។

[២០៩] បដិលីនចរស្ស ភិក្ខុនោតិ បដិលីនចរា វុច្ចន្តិ សត្ត សេក្ខា អរហា បដិលីនោ ។ កិំការណា បដិលីនចរា វុច្ចន្តិ សត្ត សេក្ខា ។ តេ តតោ តតោ ចិត្តំ បដិលីនេន្តា បដិកុដ្ដេន្តា[១] បដិវដ្ដេន្តា សន្និរុទ្ធន្តា

១ ម. បដិកុដ្ដេន្តា ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

អ្នកឃើញទីពឹងពួន អ្នកឃើញទីពឹង អ្នកឃើញទីមិនមានភ័យ អ្នកឃើញទីមិនច្យុត អ្នកឃើញអមត: អ្នកឃើញព្រះនិព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ មុនិទាំងឡាយ ជាអ្នកឃើញសេចក្តីក្សេម បានប្រព្រឹត្តលះបង់សេចក្តីហួងហែង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ពួកជនអ្នកប្រាជ្ញ រមែងមិនលះបង់នូវសេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្តីកំណាញ់ ក្នុងវត្ថុដែលហួងហែង ព្រោះហេតុនោះ មុនិទាំងឡាយ ជាអ្នកឃើញសេចក្តីក្សេម បានប្រព្រឹត្តលះបង់សេចក្តីហួងហែងចេញ ។

[២០៨] *អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលអំពើនោះថាជាសាមគ្គី របស់ភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តរួញថយ គប់រកអាសនៈស្ងាត់ ដែលមិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងទីកើត ។*

[២០៩] *ពាក្យថា របស់ភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តរួញថយ អធិប្បាយថា សេក្ខបុគ្គល ៧ លោកហៅថាអ្នកប្រព្រឹត្តរួញថយ ឯព្រះអរហន្ត ជាអ្នកប្រព្រឹត្តរួញថយហើយ ។ សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួក លោកហៅថា អ្នកប្រព្រឹត្តរួញថយ ព្រោះហេតុអ្វី ។ សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួកនោះ ញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួញថយ ឲ្យខ្ជិ ឲ្យវិលវិញ អំពីអារម្មណ៍នោះ ។ ខ្ជប់ សង្កត់សង្កិន*

សន្ធិក្ខណ្ហាត្តា សន្ធិវារត្តា រក្ខិត្តា គោបេត្តា ចរន្តិ[1] វិហរន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តេន្តិ ចាលេន្តិ យបេន្តិ យាបេន្តិ ។ ចក្ខុទ្វារេ ចិត្តំ បដិលីនេត្តា បដិកុដ្ដេត្តា បដិវត្តេត្តា សន្ធិរុទ្ធត្តា សន្ធិក្ខណ្ហាត្តា សន្ធិវារត្តា រក្ខិត្តា គោបេត្តា ចរន្តិ វិហរន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តេន្តិ ចាលេន្តិ យបេន្តិ យាបេន្តិ ។ សោតទ្វារេ ចិត្តំ ឃានទ្វារេ ចិត្តំ ជិវ្ហាទ្វារេ ចិត្តំ កាយទ្វារេ ចិត្តំ មនោទ្វារេ ចិត្តំ បដិលីនេត្តា បដិកុដ្ដេត្តា បដិវត្តេត្តា សន្ធិរុទ្ធត្តា សន្ធិក្ខណ្ហាត្តា សន្ធិវារត្តា រក្ខិត្តា គោបេត្តា ចរន្តិ វិហរន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តេន្តិ ចាលេន្តិ យបេន្តិ យាបេន្តិ ។ យថា កុក្កុដបត្តំ វា ឧហារុឧទ្ធលំ វា អក្ខិម្ហិ បក្ខិត្តំ ហោតិ បដិលីយតិ បដិកុដ្ដតិ បដិវត្តតិ ន សម្ផសារិយតិ ឯវមេវ តេ តតោ តតោ ចិត្តំ បដិលីនេត្តា បដិកុដ្ដេត្តា បដិវត្តេត្តា សន្ធិរុទ្ធត្តា សន្ធិក្ខណ្ហាត្តា សន្ធិវារត្តា រក្ខិត្តា គោបេត្តា ចរន្តិ វិហរន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តេន្តិ ចាលេន្តិ យបេន្តិ យាបេន្តិ ចក្ខុទ្វារេ ចិត្តំ សោតទ្វារេ ចិត្តំ ឃានទ្វារេ ចិត្តំ ជិវ្ហាទ្វារេ ចិត្តំ កាយទ្វារេ ចិត្តំ

---

1 ម. ចរន្តិ វិចរន្តិ ។

ភាវនា រក្សា គ្រប់គ្រង ត្រាច់ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ សម្រាន្តចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា ចិញ្ចឹម ទំនុកបម្រុង ។ សេក្ខបុគ្គលទាំងនោះ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងចក្ខុទ្វារឲ្យរួញថយ ឲ្យខ្ជូរ ឲ្យវិលវិញ ខ្ជប់ សង្កត់សង្កិន ភាវនា រក្សា គ្រប់គ្រង ត្រាច់ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ សម្រាន្តចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា ចិញ្ចឹម ទំនុកបម្រុង ។ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងសោតទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងឃានទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងជិវ្ហាទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងកាយទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងមនោទ្វារ ឲ្យរួញថយ ឲ្យខ្ជូរ ឲ្យវិលវិញ ខ្ជប់ សង្កត់សង្កិន ភាវនា រក្សា គ្រប់គ្រង ត្រាច់ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ សម្រាន្ត ចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា ចិញ្ចឹម ទំនុកបម្រុង ។ ស្ងាបមាន់ ឬទង សរសៃ ដែលគេជាក់ក្នុងភ្លើង រមែងរួញ ខ្ជូរ វិលវិញ មិនលា យ៉ាងណាមិញ សេក្ខបុគ្គលទាំងនោះ ញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួញថយ ឲ្យខ្ជូរ ឲ្យវិលវិញ អំពីអារម្មណ៍នោះ ។ ខ្ជប់ សង្កត់សង្កិន ភាវនា រក្សា គ្រប់គ្រង ត្រាច់ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ សម្រាន្តចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា ចិញ្ចឹម ទំនុកបម្រុង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងចក្ខុទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងសោត-ទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងឃានទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងជិវ្ហាទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងកាយទ្វារ

មនោទ្វារេ ចិត្តំ បដិលីនេន្តា បដិកុដ្ដេន្តា បដិវដ្ដេន្តា សន្និរុទ្ធន្តា សន្និគ្គណ្ហន្តា សន្និវារេន្តា រក្ខន្តា គោបេន្តា ចរន្តិ វិហរន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តេន្តិ បាលេន្តិ យបេន្តិ យាបេន្តិ ។ តំការណា បដិលីនចរា វុច្ចន្តិ សត្ត សេក្ខា ។ ភិក្ខុនោតិ កល្យាណបុថុជ្ជនស្ស វា ភិក្ខុនោ សេក្ខស្ស វា ភិក្ខុនោតិ បដិលីនចរស្ស ភិក្ខុនោ ។

[២១០] ភជមានស្ស វិវិត្តមាសនន្តិ អាសនំ វុច្ចតិ យត្ថ និសីទតិ មញ្ចោ បីឋំ ភិសិ តដ្ដិកា ចម្មខណ្ឌោ តិណសន្ថារោ បណ្ណសន្ថារោ បលាសសន្ថារោ[១] ។ តំ អាសនំ អសប្បាយរូបទស្សនេន វិត្តំ[២] វិវិត្តំ បវិវិត្តំ អសប្បាយសទ្ទស្សវនេន វិត្តំ[៣] វិវិត្តំ បវិវិត្តំ អសប្បាយគន្ធឃាយនេន អសប្បាយរសសាយនេន អសប្បាយផោដ្ឋព្វផុសនេន អសប្បាយេហិ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ វិត្តំ វិវិត្តំ បវិវិត្តំ ។ តំ អាសនំ ភជតោ សម្ភជតោ សេវតោ និសេវតោ សំសេវតោ បដិសេវតោតិ ភជមានស្ស វិវិត្តមាសនំ ។

---

១ ឱ. ម. បលាលសន្ថារោ ។ ២. ៣. ម. រិត្តំ ។

ញ៉ាំងចិត្តក្នុងមនោទ្វារ ឲ្យរួញថយ ឲ្យខ្ជិ ឲ្យវិលវិញ ខ្ជប់ សង្កត់ សង្កិន ការាំង រក្សា គ្រប់គ្រង ត្រាច់ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ សម្រាន្តចិត្ត ប្រព្រឹត្ត រក្សា ចិញ្ចឹម ទំនុកបម្រុង ។ ព្រោះហេតុនោះ សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួក លោកហៅថា អ្នកប្រព្រឹត្តរួញថយ ។ ពាក្យថា របស់ភិក្ខុ គឺរបស់ភិក្ខុជាកល្យាណបុថុជ្ជនក្តី ភិក្ខុជាសេក្ខៈក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) របស់ភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តរួញថយ ។

[២១០] ពាក្យថា គប់រកអាសនៈស្ងាត់ សេចក្តីថា ភិក្ខុអង្គុយក្នុងទីណា ទីនោះលោកហៅថាអាសនៈ គឺព្រៃ តាំង ពួក កន្ទេល ចម្ម១ណ្ណ កម្រាលស្មៅ កម្រាលស្លឹកឈើ កម្រាលចំបើង ។ អាសនៈនោះ ជាទីស្ងាត់ ស្ងាត់ច្រៀប ស្ងាត់ឈឹង ចាកការឃើញរូបមិនជាទីសប្បាយ ស្ងាត់ ស្ងាត់ច្រៀប ស្ងាត់ឈឹង ចាកការឮសំឡេងមិនជាទីសប្បាយ ស្ងាត់ ស្ងាត់ច្រៀប ស្ងាត់ឈឹង ចាកការធុំក្លិនមិនជាទីសប្បាយ ចាកការលិទ្ធភ្ជក្សរសមិនជាទីសប្បាយ ចាកការពាល់ត្រូវផ្សព្វមិនជាទីសប្បាយ ចាកកាមគុណទាំង ៥ មិនជាទីសប្បាយ ។ កាលគប់រក គប់ប្រសព្ធ សេពគប់ អាស្រ័យ ចូលចិត្ត ផ្ចេកផ្ចិត ចំពោះអាសនៈនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប់រកអាសនៈស្ងាត់ ។

[២១១] សាមក្ខិយមាហុ តស្ស តំ យោ អត្តានំ ភវនេ ន ឧស្សយេតិ សាមក្ខិយាតិ តិស្សោ សាមក្ខិ-យោ ឥណសាមក្ខី ធម្មសាមក្ខី អនភិនិព្ពត្តិសាមក្ខី ។

ឥតមា ឥណសាមក្ខី ។ ពហូ ចេបិ ភិក្ខូ ស-មត្តា សម្ភោគមានា អវិរុទ្ធមានា ទីឃរត្តមកតា អញ្ញ-មញ្ញំ បិយចក្ខូហិ សម្ផស្សន្តា វិហរន្តិ អយំ ឥណ-សាមក្ខី ។

ឥតមា ធម្មសាមក្ខី ។ ចត្តារោ សតិប្ផ្ឋានា ចត្តារោ សម្មប្ផ្ឋានា ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ តេ ឯកតោ បក្ខន្ទន្តិ បសីទន្តិ សម្ផតិដ្ឋន្តិ វិមុច្ចន្តិ ន តេសំ ធម្មានំ វិវោ វិប្ផ្ផារោ អត្ថិ អយំ ធម្មសាមក្ខី ។

ឥតមា អនភិនិព្ពត្តិសាមក្ខី ។ ពហូ ចេបិ ភិក្ខូ អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពាយន្តិ ន តេសំ និព្ពានធាតុយា ឱនត្តំ[1] វា បុណ្ណត្តំ វា បញ្ញា-យតិ អយំ អនភិនិព្ពត្តិសាមក្ខី ។

---

១ ឱ. ម. ឧនត្តំ ។

[២១១] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលអំពីនោះ ថាជាសាមគ្គីរបស់ភិក្ខុ ដែលមិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងទីកើត ត្រង់ពាក្យថា សាមគ្គី បានដល់សាមគ្គី ៣ យ៉ាង គឺ គណសាមគ្គី ធម្មសាមគ្គី អនភិនិព្ពត្តិសាមគ្គី ។

គណសាមគ្គី តើដូចម្តេច ។ បើភិក្ខុទាំងឡាយ ច្រើនរូប ព្រមព្រៀងគ្នា មានសេចក្តីស្មោះសរនឹងគ្នា មិនទាស់ទែងគ្នា មានសភាពហាក់ដូចទឹក ដែលលាយដោយទឹកដោះស្រស់ សម្លឹងមើលគ្នានិងគ្នាដោយចក្ខុជាទីស្រឡាញ់ នេះ ឈ្មោះថា គណសាមគ្គី ។

ធម្មសាមគ្គី តើដូចម្តេច ។ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ធម៌ទាំងនោះ រមែងលឿនទៅ ថ្វាស្អាត តាំងនៅល្អ រួចស្រឡះក្នុងទីជាមួយគ្នា ការជជែក ការទាស់ទែងនៃធម៌ទាំងនោះ រមែងមិនមាន នេះឈ្មោះថា ធម្មសាមគ្គី ។

អនភិនិព្ពត្តិសាមគ្គី តើដូចម្តេច ។ បើភិក្ខុទាំងឡាយ ច្រើនរូប បរិនិព្វានដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ការខ្ជះខាត ឬការពេញក្នុងនិព្វានធាតុ នៃភិក្ខុទាំងនោះក៏មិនប្រាកដ នេះ ឈ្មោះថា អនភិនិព្ពត្តិសាមគ្គី ។

ភវនេតិ នេរយិកានំ និរយោ ភវនំ តិរច្ឆានយោ-និកានំ តិរច្ឆានយោនិ ភវនំ បិត្តិវិសយិកានំ បិត្តិវិ-សយោ ភវនំ មនុស្សានំ មនុស្សលោកោ ភវនំ ទេវានំ ទេវលោកោ ភវនំ ។ សាមក្ខិយមាហុ តស្ស តំ យោ អត្តានំ ភវនេ ន ឧស្សយេតិ តស្សេសា សាមក្ខី ឯតំ ឆន្នំ ឯតំ បដិរូបំ ឯតំ អនុច្ឆវិកំ ឯតំ អនុលោមំ យោ ឯវំ បដិបន្នោ[1] និរយេ អត្តានំ ន ឧស្សេយ្យ តិរច្ឆានយោនិយា អត្តានំ ន ឧស្សេយ្យ បិត្តិវិសយេ អត្តានំ ន ឧស្សេយ្យ មនុស្សលោកេ អត្តានំ ន ឧស្សេយ្យ ទេវលោកេ អត្តានំ ន ឧស្សេយ្យា-តិ ឯវមាហុ ឯវមាហំសុ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ ហេមវន្តីតិ សាមក្ខិយមាហុ តស្ស តំ យោ អត្តានំ ភវនេ ន ឧស្សយេ ។ តេនាហ ភគវា

បដិលីនចរស្ស ភិក្ខុនោ
ភជមានស្ស វិវិត្តមាសនំ
សាមក្ខិយមាហុ តស្ស តំ
យោ អត្តានំ ភវនេ ន ឧស្សយេតិ ។

---

១ ម. បដិច្ចន្ទ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

ពាក្យថា ក្នុងទីកើត គឺនរកជាទីកើតរបស់ពួកសត្វនរក កំណើតតិរច្ឆានជាទីកើតរបស់ពួកសត្វ ក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន បិត្តិវិស័យជាទីកើតរបស់ពួកសត្វក្នុងបិត្តិវិស័យ មនុស្សលោកជាទីកើតរបស់ពួកមនុស្ស ទេវ-លោកជាទីកើតរបស់ពួកទេវតា ។ ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយពោលអំពើនោះថាជាសាមគ្គីរបស់ភិក្ខុដែលមិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងទីកើត បានសេចក្តីថា ភិក្ខុណាប្រតិបត្តិយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា មិនគប្បីបង្ហាញខ្លួនក្នុងនរក មិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន មិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងបិត្តិវិស័យ មិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងមនុស្សលោក មិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងទេវលោក អំពើនុ៎ះឈ្មោះថាសេចក្តីព្រមព្រៀង នុ៎ះឈ្មោះថាជាទីបិទបាំង នុ៎ះឈ្មោះថាជាទីសមរម្យ នុ៎ះឈ្មោះថាជាទីសមគួរ នុ៎ះឈ្មោះថាជាទីសមសួន របស់ភិក្ខុនោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលហើយយ៉ាងនេះ បានពោលហើយយ៉ាងនេះ រមែងសម្តែងយ៉ាងនេះ និយាយយ៉ាងនេះ បំភ្ញីយ៉ាងនេះ បញ្ជេញយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលអំពើនោះ ថាជាសាមគ្គីរបស់ភិក្ខុដែលមិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងទីកើត ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលអំពើនោះ ថាជាសាមគ្គី របស់ភិក្ខុ អ្នកប្រព្រឹត្តរួញថយ គប់រកអាសនៈស្ងាត់ ដែលមិនបង្ហាញខ្លួន ក្នុងទីកើត ។

[២១២] សព្វត្ត មុនិ អនិស្សិតោ
ន បិយំ កុព្វតិ នោបិ អប្បិយំ
តស្មឺ បរិនេវមច្ចរំ
បណ្ណេ ភរិ យថា ន លិម្ពតិ ។

[២១៣] សព្វត្ត មុនិ អនិស្សិតោតិ សព្វំ រុច្ចតិ ទ្វាទសាយតនានិ ចក្ខុ ចេវ រូបា ច សោតញ្ច សទ្ទា ច ឃានញ្ច គន្ធា ច ជិវ្ហា ច រសា ច កាយោ ច ផោដ្ឋព្ពា ច មនោ ច ធម្មា ច ។ មុនីតិ មោនំ រុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជានណា ។ បេ ។ សង្ខ្យាលមតិ ច សោ មុនិ ។ អនិស្សិតោតិ ទ្វេ និស្សយា តណ្ហានិស្សយោ ច ទិដ្ឋិនិស្សយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហានិស្សយោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិនិស្សយោ ។ មុនិ តណ្ហានិស្សយំ បហាយ ទិដ្ឋិនិស្សយំ បដិនិស្សជ្ជិត្វា ចក្ខុំ អនិស្សិតោ សោតំ អនិស្សិតោ ឃានំ អនិស្សិតោ ជិវ្ហំ អនិស្សិតោ កាយំ អនិស្សិតោ មនំ អនិស្សិតោ រូបេ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ ធម្មេ ការ-ណំ ឋានំ អាវាសំ លាភំ យសំ បសំសំ សុខំ

[២១២] *មុនិមិនអាស្រ័យនៅ ក្នុងវត្ថុទាំងពួង មិនធ្វើសេចក្ដីស្រឡាញ់ ទាំងមិនធ្វើសេចក្ដីស្អប់ (ចំពោះសត្វនិងសង្ខារ) សេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្ដីកំណាញ់ មិនជាប់នៅក្នុងមុនិនោះ ដូចជាវារិ មិនជាប់នៅលើស្លឹក (ឈូក) ។*

[២១៣] *ពាក្យថា មុនិ មិនអាស្រ័យនៅក្នុងវត្ថុទាំងពួង អធិប្បាយថា វត្ថុទាំងពួង លោកពោលសំដៅយកអាយតនៈ ១២ គឺ ភ្នែក ១ រូប ១ ត្រចៀក ១ សំឡេង ១ ច្រមុះ ១ ក្លិន ១ អណ្ដាត ១ រស ១ កាយ ១ ផ្សព្ទ ១ ចិត្ត ១ ធម៌ ១ ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្ដីថា ញាណ ហៅថា មោនៈ គឺប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ បុគ្គលណា កន្ទងបង់នូវបណ្ដាញ គឺគ្រឿងជាប់ចំពាក់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ ។ ពាក្យថា មិនអាស្រ័យនៅ បានដល់និស្សរ័យ ២ យ៉ាង គឺ តណ្ហានិស្សរ័យ ១ ទិដ្ឋិនិស្សរ័យ ១ ។ បេ ។ នេះតណ្ហានិស្សរ័យ ។ បេ ។ នេះទិដ្ឋិនិស្សរ័យ ។ មុនិលះបង់តណ្ហានិស្សរ័យ រលាស់ចោលទិដ្ឋិនិស្សរ័យ មិនអាស្រ័យចក្ខុ មិនអាស្រ័យសោតៈ មិនអាស្រ័យឃានៈ មិនអាស្រ័យជិវ្ហា មិនអាស្រ័យកាយ មិនអាស្រ័យចិត្ត មិនអាស្រ័យរូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្ទ ធម្មារម្មណ៍ ត្រកូល គណៈ អាវាស លាភ យស សេចក្ដីសរសើរ សុខ*

ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ កាមធាតុំ រូបធាតុំ អរូបធាតុំ កាមភវំ រូបភវំ អរូបភវំ សញ្ញាភវំ អសញ្ញាភវំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវំ ឯកវោការភវំ ចតុវោការភវំ បញ្ចវោការភវំ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ អនិស្សិតោ អសន្និស្សិតោ អនលីនោ អនុបគតោ អនជ្ឈោសិតោ អនធិមុត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ[1] វិប្ប-មុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ សព្ពន្ត មុនិ អនិស្សិតោ ។

[២១៤] ន បិយំ ករុតិ នោបិ អប្បិយន្តិ បិ-យាតិ ទ្វេ បិយា សត្តា វ សង្ខារា ។

ករតមេ សត្តា បិយា ។ ឥធ យស្ស តេ ហោន្តិ អត្តកាមា ហិតកាមា ផាសុកាមា យោគក្ខេមកា-មា មាតា វ បិតា វ ភាតា វ ភគិនី វ បុត្តោ វ ធីតា វ មិត្តា វ អមច្ចា វ ញាតី វ សាលោ-ហិតា វ ឥមេ សត្តា បិយា ។

---

1 ម. និស្សដ្ឋោ ។

ចីវរប្បច្ច័យ បិណ្ឌបាតប្បច្ច័យ សេនាសនប្បច្ច័យ គិលានប្បច្ចយភេ-
សជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព
សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវោការភព
ចតុវោការភព បញ្ចវោការភព អារម្មណ៍ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន
អារម្មណ៍ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង គឺមិនអាស្រ័យនៅព្រម
មិនពួនសម្ងំ មិនចូលទៅជិត មិនជ្រុលជ្រប់ មិនចុះចិត្តស៊ប់ ជាអ្នក
ចេញទៅ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្តប្រាសចាក
សេចក្តីសល់រាល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ មិនអាស្រ័យនៅ
ក្នុងវត្ថុទាំងពួង ។

[២១២] អធិប្បាយពាក្យថា មិនធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ទាំងមិន
ធ្វើសេចក្តីស្អប់ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីស្រឡាញ់ បានដល់ សេចក្តី
ស្រឡាញ់ ២ គឺ ពួកសត្ត ១ សង្ខារ ១ ។

ពួកសត្តជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ ពួកជនណាក្នុងលោក
នេះ ជាអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើន ប្រាថ្នាប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាសប្បាយ
ប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ ដល់មុនិនោះ ទោះជាមាតាក្តី បិតាក្តី
បងប្អូនប្រុសក្តី បងប្អូនស្ត្រីក្តី បុត្តក្តី ធីតាក្តី មិត្តក្តី អាមាត្យក្តី ញាតិ
ក្តី សាលោហិតក្តី នេះពួកសត្តជាទីស្រឡាញ់ ។

កតមេ សង្ខារា បិយា ។ មនាបិកា រូបា មនាបិកា សទ្ទា មនាបិកា គន្ធា មនាបិកា រសា មនាបិកា ផោដ្ឋព្វា ឥមេ សង្ខារា បិយា ។

អប្បិយានិ ទ្វេ អប្បិយា សត្តា វា សង្ខារា វា ។

កតមេ សត្តា អប្បិយា ។ ឥធ យស្ស តេ ហោន្តិ អនត្ថកាមា អហិតកាមា អផាសុកាមា អយោគក្ខេមកាមា ជីវិតា វោរោបេតុកាមា ឥមេ សត្តា អប្បិយា ។

កតមេ សង្ខារា អប្បិយា ។ អមនាបិកា រូបា អមនាបិកា សទ្ទា អមនាបិកា គន្ធា អមនាបិកា រសា អមនាបិកា ផោដ្ឋព្វា ឥមេ សង្ខារា អប្បិយា ។

ន បិយំ កុព្វតិ នោបិ អប្បិយន្តិ អយំ មេ សត្តោ បិយោ ឥមេ ច មេ សង្ខារា មនាបាតិ រាគវសេន[១] បិយំ ន ករោតិ អយំ មេ សត្តោ អប្បិយោ ឥមេ ច មេ សង្ខារា អមនាបាតិ បដិឃវសេន អប្បិយំ ន ករោតិ ន ជនេតិ ន សញ្ជនេតិ ន និព្វត្តេតិ នាភិនិព្វត្តេតីតិ ន បិយំ កុព្វតិ នោបិ អប្បិយំ ។

១ ឱ. ភង្គវសេន ។

ពួកសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ រូបជាទីពេញចិត្ត សំ-ឡេងជាទីពេញចិត្ត ក្លិនជាទីពេញចិត្ត រសជាទីពេញចិត្ត ផ្សព្វជាទីពេញចិត្ត នេះពួកសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ស្អប់ បានដល់សេចក្តីស្អប់ ២ គឺពួកសត្ត ១ សង្ខារ ១ ។

ពួកសត្តជាទីស្អប់ តើដូចម្តេច ។ ពួកជនណា ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើន មិនប្រាថ្នាប្រយោជន៍ មិនប្រាថ្នាសប្បាយ មិនប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេម ចាកយោគៈ ជាអ្នកប្រាថ្នា ដើម្បីឲ្យវិនាសចាកជីវិត ដល់មុនិនោះ នេះពួកសត្តជាទីស្អប់ ។

ពួកសង្ខារជាទីស្អប់ តើដូចម្តេច ។ រូបមិនជាទីពេញចិត្ត សំឡេងមិនជាទីពេញចិត្ត ក្លិនមិនជាទីពេញចិត្ត រសមិនជាទីពេញចិត្ត ផ្សព្វមិនជាទីពេញចិត្ត នេះពួកសង្ខារជាទីស្អប់ ។

ពាក្យថា មិនធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ទាំងមិនធ្វើសេចក្តីស្អប់ បានសេចក្តីថា បុគ្គលមិនធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ដោយអំណាចរាគៈថា សត្តនេះជាទីស្រឡាញ់របស់អញ សង្ខារទាំងនេះ ជាទីពេញចិត្តរបស់អញ បុគ្គលមិនធ្វើ មិនបង្កើត មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនឲ្យកើតឡើង មិនឲ្យកើតចំពោះ នូវសេចក្តីស្អប់ ដោយអំណាចបដិឃៈថា សត្តនេះជាទីស្អប់របស់អញ សង្ខារទាំងនេះ ជាទីស្អប់របស់អញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ទាំងមិនធ្វើសេចក្តីស្អប់ ។

[២១៤] តស្មឹ បរិទេវមច្ឆរំ បណ្ណេ វារិ យថា ន លិម្បតីតិ តស្មិន្តិ តស្មឹ បុគ្គលេ អរហន្តេ ខីណាសវេ ។ បរិទេវោតិ ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន វា ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន វា ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវនា បរិទេវនា អាទេវិតត្តំ បរិទេវិតត្តំ វាចា បលាបោ វិប្បលាបោ លាលប្បោ លាលប្បាយនា លាលប្បាយិតត្តំ ។ មច្ឆរិយន្តិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាភមច្ឆរិយំ វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ យំ ឯវរូបំ មច្ឆរិយំ មច្ឆរាយនា មច្ឆរាយិតត្តំ វេវិច្ឆំ កទរិយំ កដុកញ្ចុកតា អគ្គហិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ អបិច ខន្ធមច្ឆរិយម្បិ មច្ឆរិយំ ធាតុមច្ឆរិយម្បិ មច្ឆរិយំ

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[២១៥] *អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីខ្សឹកខ្ជួល និងសេចក្តីកំណាញ់ មិនជាប់នៅ ក្នុងមុនិនោះ ដូចជាវាវិមិនជាប់នៅលើស្វឹក(ឈូក) ត្រង់ពាក្យ ថា ក្នុងមុនិនោះ គឺក្នុងបុគ្គលជាព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថាសេច-ក្តីខ្សឹកខ្ជួល គឺ ការយំ ការយំរៀបរាប់ អាការយំ អាការយំអណ្តើតអណ្តក ភាពនៃការយំ ភាពនៃការយំរៀបរាប់ ការនិយាយ ការពោលប៉ាច់ប៉-ប៉ោច ការពោលរវើរវាយ ការពោលរឿយៗ អាការជាទីពោលរឿយៗ ភាពនៃការពោលរឿយៗ របស់សត្វដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសភោគ:ប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺរោគប៉ះពាល់ ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ ក្តី ។ ពាក្យថា សេចក្តីកំណាញ់ បានដល់សេចក្តីកំណាញ់ ៥ យ៉ាង គឺសេចក្តីកំណាញ់អាវាស ១ សេចក្តីកំណាញ់ត្រកូល ១ សេចក្តីកំណាញ់ លាភ ១ សេចក្តីកំណាញ់វណ្ណ: ១ សេចក្តីកំណាញ់ធម៌ ១ សេចក្តីកំណាញ់ អាការកំណាញ់ ភាពនៃចិត្តកំណាញ់ សេចក្តីចង់មានហួសហេតុ ស្នូរកន្ត្រឹស ភាពនៃចិត្តរួញ ភាពនៃការមិនយកចិត្តគេ ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ មួយទៀត សូម្បីសេចក្តីកំណាញ់ខន្ធ ក៏ ឈ្មោះថា កំណាញ់ សូម្បីសេចក្តីកំណាញ់ធាតុ ក៏ឈ្មោះថា កំណាញ់*

អាយតនមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ បណ្ណេ ភរិ យថា ន លិម្បតីតិ បណ្ណំ វុច្ចតិ បទុមបត្តំ ។ ភរិ វុច្ចតិ ឧទកំ ។ យថា ភរិ បទុមបត្តេ ន លិម្បតិ ន សំលិម្បតិ ឩបលិម្បតិ អលិត្តំ អសំលិត្តំ អនុបលិត្តំ ឯវមេវ តស្មឹ បុគ្គលេ អរហន្តេ ខីណាសវេ បរិទេវោ ច មច្ឆរិយញ្ច ន លិម្បតិ ន សំលិម្បតិ[១] ឩបលិម្បតិ អលិត្តា អសំលិត្តា[២] អនុបលិត្តា សោ ច បុគ្គលោ តេហិ កិលេសេហិ ន លិម្បតិ ន សំលិម្បតិ ឩបលិម្បតិ អលិត្តោ អសំលិត្តោ អនុបលិត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ តស្មឹ បរិទេវមច្ឆរំ បណ្ណេ ភរិ យថា ន លិម្បតិ ។ តេនាហ ភគវា

សព្វត្ថ មុនិ អនិស្សិតោ
ន បិយំ កុព្វតិ នោបិ អប្បិយំ
តស្មឹ បរិទេវមច្ឆរំ
បណ្ណេ ភរិ យថា ន លិម្បតីតិ ។

១ ម. បលិម្បតិ ។ ២ ម. អបលិត្តា ។

សូម្បីសេចក្ដីកំណាញ់អាយតនៈ ក៏ឈ្មោះថា កំណាញ់ ការគិតតែកាន់យក នេះលោកហៅថា សេចក្ដីកំណាញ់ ។ ពាក្យថា មិនជាប់នៅដូចជាវារិ មិនជាប់លើស្វឹក(ឈូក) សេចក្ដីថា ស្វឹកឈូក លោកហៅថា ស្វឹក ។ ទឹក លោកហៅថា វារិ ។ វារិមិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ គឺ មិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ហើយនឹងស្វឹកឈូក យ៉ាងណាមិញ សេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្ដីកំណាញ់ មិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ គឺ មិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ហើយ ក្នុងបុគ្គលនោះ គឺក្នុងព្រះអរហន្តខីណាស្រព ក៏យ៉ាងនោះដែរ ទាំងបុគ្គលនោះ មិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ គឺមិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ ចេញរួចហើយ រលាស់ចេញហើយ រួចស្រឡះហើយ ប្រាសចេញហើយ ចាកកិលេសទាំងនោះ ជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្ដីសល់រាល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្ដីកំណាញ់ មិនជាប់ក្នុងបុគ្គលនោះ ដូចជាវារិ មិនជាប់លើស្វឹក (ឈូក) ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> *មុនិ មិនអាស្រ័យនៅក្នុងវត្ថុទាំងពួង មិនធ្វើសេចក្ដីស្រឡាញ់ ទាំងមិនធ្វើសេចក្ដីស្អប់ (ចំពោះសត្វនិងសង្ខារ) សេចក្ដីខ្សឹកខ្សួលនិងសេចក្ដីកំណាញ់ មិនជាប់នៅក្នុងមុនិនោះ ដូចជាវារិ មិនជាប់នៅលើស្វឹក (ឈូក) ។*

[២១៦] ឧឌវិន្ទុ យថាបិ ចោក្ខ្ជរេ
បឧមេ ភរិ យថា ន លិម្ពតិ
ឯវំ មុនិ ឧោបលិម្ពតិ
យនិធំ ឧិជ្ជសុតំ មុតេសុ ភ ។

[២១៧] ឧឌវិន្ទុ យថាបិ ចោក្ខ្ជរេតិ ឧឌវិន្ទូតិ រុច្ចតិ ឧឌកាថេរោ ។ ចោក្ខ្ជរំ រុច្ចតិ បឧុមបត្តំ ។ យថា ឧឌកាវិន្ទុ បឧុមបត្តេ ន លិម្ពតិ ន សំលិម្ពតិ ឧុប-លិម្ពតិ អលិត្តំ អសំលិត្តំ អនុបលិត្តន្តិ ឧឌវិន្ទុ យ-ថាបិ ចោក្ខ្ជរេ ។

[២១៨] បឧុមេ ភរិ យថា ន លិម្ពតីតិ បឧុមំ រុច្ចតិ បឧុមបុប្ផំ ។ ភរិ រុច្ចតិ ឧឌកំ ។ យថា ភរិ បឧុមបុប្ផេ ន លិម្ពតិ ន សំលិម្ពតិ ឧុបលិម្ពតិ អលិត្តំ អសំលិត្តំ អនុបលិត្តន្តិ បឧុមេ ភរិ យថា ន លិម្ពតិ ។

[២១៩] ឯវំ មុនិ ឧោបលិម្ពតិ យនិធំ ឧិជ្ជសុតំ មុតេសុ ភតិ ឯវន្តិ ឧិបម្មសម្ជដិចាឧនា ។ មុនីតិ មោនំ រុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជានឧនា ។ បេ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[២១៦] *តំណក់ទឹក មិនជាប់នៅលើស្ងឹកឈូក យ៉ាងណា វារិមិន ជាប់នៅលើផ្ការឈូក យ៉ាងណា មុនិ មិនជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។*

[២១៧] *ពាក្យថា តំណក់ទឹកមិនជាប់លើស្ងឹកឈូក យ៉ាងណា សេចក្តីថា គ្រាប់ទឹក លោកហៅថា តំណក់ទឹក ។ ស្ងឹកឈូកលោកហៅថាឈូក ។ តំណក់ទឹកមិនជាប់នៅ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ គឺមិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ហើយ លើស្ងឹកឈូកយ៉ាងណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តំណក់ទឹកមិនជាប់លើស្ងឹកឈូក យ៉ាងណា ។*

[២១៨] *ពាក្យថា វារិ មិនជាប់នៅលើផ្ការឈូក យ៉ាងណា សេចក្តីថា ផ្ការឈូក លោកហៅថា ឈូក ។ ទឹក លោកហៅថា វារិ ។ វារិ មិនជាប់នៅ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ គឺមិនជាប់នៅ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ហើយ លើផ្ការឈូក យ៉ាងណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វារិ មិនជាប់នៅលើផ្ការឈូក យ៉ាងណា ។*

[២១៩] *អធិប្បាយពាក្យថា មុនិមិនជាប់នៅក្នុងអារម្មណ៍ ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ក៏យ៉ាងនោះ ត្រង់ពាក្យថា យ៉ាងនោះ គឺជាពាក្យផ្តល់សេចក្តីឧបមា ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណលោក ហៅថា មោនៈ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។*

សង្ខ្លជាលមតិចូ សោ មុនិ ។ លេចាតិ ទ្វេ លេចា
តណ្ហាលេចោ ច ទិដ្ឋិលេចោ ច ។ បេ ។ អយំ
តណ្ហាលេចោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិលេចោ ។ មុនិ
តណ្ហាលេបំ បហាយ ទិដ្ឋិលេបំ បដិនិស្សជ្ជិត្វា ទិដ្ឋេ ន
លិម្ពតិ សុតេ ន លិម្ពតិ មុតេ ន លិម្ពតិ វិញ្ញា-
តេ ន លិម្ពតិ ន សំលិម្ពតិ ឧបលិម្ពតិ អលិត្តោ
អសំលិត្តោ អនុបលិត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋো វិប្ប-
មុត្តো វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរ-
តីតិ ឯវំ មុនិ ឧោបលិម្ពតិ យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ មុតេ-
សុ វា ។ តេនាហ ភគវា

ឧទកម្ហិ យថាបិ ទោណ្ហរេ
បទុមេ វារិ យថា ន លិម្ពតិ
ឯវំ មុនិ ឧោបលិម្ពតិ
យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ មុតេសុ វាតិ ។

[២២០] ឧោឧោ ន ហិ តេន មញ្ញតិ
យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ មុតេសុ វា
ញាណេន វិសុទ្ធិមិច្ឆតិ
ន ហិ សោ រជ្ជតិ ឧោ វិរជ្ជតិ ។

បុគ្គលណា កន្ទងបណ្ដាញគឺគ្រឿងជាប់ចំពាក់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ ។ ពាក្យថា ជាប់ បានដល់ការជាប់ ២ គឺការជាប់គឺតណ្ហា ១ ការជាប់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះការជាប់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការជាប់គឺទិដ្ឋិ ។ មុនិ លះបង់ការជាប់គឺតណ្ហា រលាស់ចេលការជាប់គឺទិដ្ឋិ មិនជាប់ក្នុងរូបដែលឃើញ មិនជាប់ក្នុងសំឡេងដែលឮ មិនជាប់ក្នុងផស្ស: ដែលប៉ះពាល់ មិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ គឺមិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ ចេញទៅ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញហើយ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលដឹង ជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្ដីសល់រាល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិមិនជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ យ៉ាងនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

តំណក់ទឹក មិនជាប់នៅលើស្លឹកឈូក យ៉ាងណា រ៉ាវ៉ា មិនជាប់នៅលើផ្ការឈូក យ៉ាងណា មុនិ មិនជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ក៏យ៉ាងនោះ ។

[២២០] បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនសម្គាល់នូវអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ដោយវត្ថុនោះ មិនប្រាថ្នាសេចក្ដីបរិសុទ្ធដោយហេតុដទៃ បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះរមែងមិនត្រេក មិនទ្រាន់ ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[២២១] ជោជោ ន ហិ តេន មញ្ញតិ យទិទំ ទិដ្ឋ-
សុតំ មុតេសុ ភាតិ ជោជោតិ ជោជា រុច្ចតិ បញ្ញា
យ បញ្ញា បជានតា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិ-
ចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ កឹការណា ជោជា រុច្ចតិ បញ្ញា ។
តាយ បញ្ញាយ កាយទុច្ចរិតំ ជុតញ្ច ជោតញ្ច សង្ខោ-
តញ្ច និង្ខោតញ្ច ។ វចីទុច្ចរិតំ ជុតញ្ច ជោតញ្ច សង្ខោ-
តញ្ច និង្ខោតញ្ច ។ មនោទុច្ចរិតំ ជុតញ្ច ជោតញ្ច
សង្ខោតញ្ច និង្ខោតញ្ច ។ ភាគោ ជុតោ ច ជោតោ
ច សង្ខោតោ ច និង្ខោតោ ច ។ ជោសោ មោហោ
ពោធោ ឧបនាហោ មក្ខោ បឬាសោ ឥស្សា
មច្ឆរិយំ មាយា សាឋេយ្យំ ថម្ភោ សារម្ភោ មានោ
អតិមានោ មទោ បមាទោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ
ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិឬាហា សព្វេ សន្ដាបា
សព្វាកុសលាភិសង្ខារា ជុតា ច ជោតា ច សង្ខោតា
ច និង្ខោតា ច ។ តំការណា ជោជា រុច្ចតិ បញ្ញា ។
អថវា សម្មាទិដ្ឋិយា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ជុតា ច ជោតា ច
សង្ខោតា ច និង្ខោតា ច ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[២២១] *អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនសម្គាល់ចំពោះអារម្មណ៍ដែលខ្ជួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ដោយវត្ថុនោះ ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ សេចក្តីថា បញ្ញា លោកហៅថា ប្រាជ្ញាកម្ចាត់ បានខាងប្រាជ្ញា សេចក្តីដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវង្វេង ការពិចារ-ណាធម៌ សេចក្តីយល់ត្រូវ ។ បញ្ញា លោកហៅថាប្រាជ្ញាកម្ចាត់ តើព្រោះហេតុដូចម្តេច ។ កាយទុច្ចរិត លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ដោយបញ្ញានោះ ។ វចីទុច្ចរិតលោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ។ មនោ-ទុច្ចរិត លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ។ រាគ:លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ។ ទោស: មោហ: កោធ: ឧបនាហ: មក្ខ: បឡាស: ឥស្សា មច្ឆរិយ: មាយា សាឋេយ្យ: ថម្ភ: សារម្ភ: មានៈ អតិមានៈ មទ: បមាទ កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រ-វល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ ការតាក់តែងអកុសលទាំងអស់ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ។ ហេតុនោះ បញ្ញា លោកហៅថាប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ មួយទៀតមិច្ឆាទិដ្ថិ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ដោយសម្មាទិដ្ថិ ។*

សម្មាសង្ខប្បេន មិច្ឆាសង្ខប្បា ជុតោ ច ជោតោ ច
សង្ខោតោ ច និង្ខោតោ ច ។ សម្មាវាចាយ មិច្ឆាវាចា
ជុតា ច ។ សម្មាកម្មន្តេន មិច្ឆាកម្មន្តា ជុតោ ច ។
សម្មាអាជីវេន មិច្ឆាអាជីវោ ជុតោ ច ។ សម្មាវាយា-
មេន មិច្ឆាវាយាមោ ជុតោ ច ។ សម្មាសតិយា មិច្ឆា-
សតិ ជុតា ច ។ សម្មាសមាធិនា មិច្ឆាសមាធិ ជុតោ
ច ។ សម្មាញ្ញាណេន មិច្ឆាញ្ញាណំ ជុតញ្ច ។ សម្មាវិ-
មុត្តិយា មិច្ឆាវិមុត្តិ ជុតា ច ជោតា ច សង្ខោតា ច
និង្ខោតា ច ។ អថវា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន សព្វេ
កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ឌរថា សព្វេ បរិ-
ឡាហា សព្វេ សន្តាបា សព្វាកុសលាភិសង្ខារា
ជុតា ច ជោតា ច សង្ខោតា ច និង្ខោតា ច ។
អរហា ឥមេហិ ជោនេយ្យេហិ ឆម្ភេហិ ឧបេតោ
សមុបេតោ ឧបគតោ សមុបគតោ ឧបបន្នោ សមុប-
បន្នោ សមង្គីភូតោ តស្មា អរហា ជោនោ ។ សោ
ជុតរាគោ ជុតទោសោ ជុតក្លិលេសោ ជុតបរិឡាហោតិ
ជោនោ ។

មិច្ឆាសङ្កប្ប: លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ដោយសម្មាសङ្កប្ប: ។ មិច្ឆាវាចា លោកកម្ចាត់បង់ហើយ ដោយសម្មាវាចា ។ មិច្ឆាកម្មន្ត: លោកកម្ចាត់បង់ហើយ ដោយសម្មាកម្មន្ត: ។ មិច្ឆាអាជីវ: លោកកម្ចាត់បង់ហើយ ដោយសម្មាអាជីវ: ។ មិច្ឆាវាយាម: លោកកម្ចាត់បង់ហើយ ដោយសម្មាវាយាម: ។ មិច្ឆាសតិ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ ដោយសម្មាសតិ ។ មិច្ឆាសមាធិ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ ដោយសម្មាសមាធិ ។ មិច្ឆ-ញ្ញាណ: លោកកម្ចាត់បង់ហើយ ដោយសម្មាញ្ញាណ: ។ មិច្ឆាវិមុត្តិ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ដោយសម្មាវិមុត្តិ ។ មួយទៀត កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ ការតាក់តែងអកុសលទាំងអស់ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ដោយអរិយ-មគ្គមានអङ្គ ៨ ប្រការ ។ ព្រះអរហន្ត ចូលទៅ ចូលទៅព្រម ចូលទៅជិត ផ្តេកផ្ចិត កើត កើតឡើងជាមួយ ប្រកបដោយធោនេយ្យធម៌ទាំងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះអរហន្តឈ្មោះថាអ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ ព្រះអរហន្តនោះ កម្ចាត់បង់ភគ: កម្ចាត់បង់បាប កម្ចាត់បង់កិលេស កម្ចាត់បង់សេចក្តីអន្ទះអន្ទែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។

ឆោឆោ ន ហិ តេន មញ្ញតិ យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ
មុតេសុ វាតិ ឆោឆោ ទិដ្ឋំ ន មញ្ញតិ ទិដ្ឋស្មឹ ន មញ្ញតិ
ទិដ្ឋតោ ន មញ្ញតិ ទិដ្ឋំ មេតិ ន មញ្ញតិ ។ សុតំ ន
មញ្ញតិ សុតស្មឹ ន មញ្ញតិ សុតតោ ន មញ្ញតិ សុតំ
មេតិ ន មញ្ញតិ ។ មុតំ ន មញ្ញតិ មុតស្មឹ ន មញ្ញតិ
មុតតោ ន មញ្ញតិ មុតំ មេតិ ន មញ្ញតិ ។ វិញ្ញាតំ
ន មញ្ញតិ វិញ្ញាតស្មឹ ន មញ្ញតិ វិញ្ញាតតោ ន មញ្ញតិ
វិញ្ញាតំ មេតិ ន មញ្ញតិ ។ រុត្តំ ហោតំ ភគវតា អស្មីតិ
ភិក្ខវេ មញ្ញិតមេតំ អនស្មីតិ[1] មញ្ញិតមេតំ ភវិស្សន្តិ
មញ្ញិតមេតំ ន ភវិស្សន្តិ មញ្ញិតមេតំ រូបី ភវិស្សន្តិ
មញ្ញិតមេតំ អរូបី ភវិស្សន្តិ មញ្ញិតមេតំ សញ្ញី ភវិ-
ស្សន្តិ មញ្ញិតមេតំ អសញ្ញី ភវិស្សន្តិ មញ្ញិតមេតំ

---

១ ឱ. ម. អយមហាមស្មីតិ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

ពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនសម្គាល់នូវអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ដោយវត្ថុនោះ បានសេចក្ដីថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនសម្គាល់រូបដែលឃើញ មិនសម្គាល់ក្នុងរូបដែលឃើញ មិនសម្គាល់ដោយរូបដែលឃើញ មិនសម្គាល់ថារូបដែលអញឃើញហើយ ។ មិនសម្គាល់សំឡេងដែលឮ មិនសម្គាល់ក្នុងសំឡេងដែលឮ មិនសម្គាល់ដោយសំឡេងដែលឮ មិនសម្គាល់ថា សំឡេងដែលអញឮហើយ ។ មិនសម្គាល់អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ មិនសម្គាល់ក្នុងអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ មិនសម្គាល់ដោយអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ មិនសម្គាល់ថា អារម្មណ៍ដែលអញប៉ះពាល់ហើយ ។ មិនសម្គាល់ហេតុដែលដឹង មិនសម្គាល់ក្នុងហេតុដែលដឹង មិនសម្គាល់ដោយហេតុដែលដឹង មិនសម្គាល់ថា ហេតុដែលអញដឹងហើយ ។ សមដូចពាក្យនុ៎ះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញកំពុងមាន អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញកំពុងមិនមាន អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមាន អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមិនមាន អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមានរូប អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានរូប អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមានសញ្ញា អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានសញ្ញា

ដេវសញ្ញីជាសញ្ញី ភវិស្សន្តិ មញ្ញិតមេតំ មញ្ញិតំ ភិក្ខវេ ហោតោ មញ្ញិតំ ឥណ្ហោ មញ្ញិតំ សល្ងំ មញ្ញិតំ ឧបទ្ទ-ហោ ឥស្មាតិហ ភិក្ខវេ អមញ្ញមានេន ចេតសា វិហ-រិស្សាមាតិ ឯវញ្ហិ ហោ ភិក្ខវេ សិក្ខិតព្វន្តិ ។ ដោដោ ន ហិ តេន មញ្ញតិ យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ មុតេសុ វា ។

[២២២] ជាញ្ញេន វិសុទ្ធិមិច្ឆតីតិ ដោដោ អញ្ញេន អសុទ្ធិមត្តេន មិច្ឆាបដិបជ្ជាយ អនិយ្យានិកបថេន អញ្ញត្រ សតិប្បដ្ឋានេហិ អញ្ញត្រ សម្មប្បធានេហិ អញ្ញត្រ ឥទ្ធិបាទេហិ អញ្ញត្រ ឥន្ទ្រិយេហិ អញ្ញត្រ ព-លេហិ អញ្ញត្រ ពោជ្ឈង្គេហិ អញ្ញត្រ អរិយា អដ្ឋ-ង្គិកា មក្គា សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ន ឥច្ឆតិ ន សាធិយតិ ន បត្ថេតិ ន បិហេតិ ជាភិជ្ឌប្ឌតីតិ ជាញ្ញេន វិសុទ្ធិមិច្ឆតិ ។

អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមានសញ្ញាក៏ទេ មិនមានសញ្ញាក៏ទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកសម្គាល់ថាជារោគ អ្នកសម្គាល់ថាជាបូស អ្នកសម្គាល់ថាជាសរ អ្នកសម្គាល់ថាជាឧបទ្រព ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ (ចូរសិក្សា)ថា យើងទាំងឡាយ គប្បីនៅដោយចិត្តមិនបានសម្គាល់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងហ្នឹងឯង ។ បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនសម្គាល់អារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ដោយវត្ថុនោះ ។

[២២២] *ពាក្យថា មិនប្រាថ្នាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយហេតុដទៃ គឺបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ រមែងមិនចង់បាន មិនត្រេកអរ មិនប្រាថ្នា មិនស្រឡាញ់ មិនជាប់ចំពោះនូវសេចក្តីស្អាត ការហ្មត់ចត់ ការបរិសុទ្ធ ការរួច ការរួចស្រឡះ ការផុតស្រឡះ ដោយមគ្គមិនបរិសុទ្ធ ដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ដោយគន្ធងមិនមែនជានិយ្យានិកធម៌ដទៃ រៀរចាកសតិប្បដ្ឋាន រៀរចាកសម្មប្បធាន រៀរចាកឥទ្ធិបាទ រៀរចាកឥន្ទ្រិយ រៀរចាកពល: រៀរចាកពោជ្ឈង្គ រៀរចាកអរិយមគ្គមានអង្គ ៨ ឡើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រាថ្នាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយហេតុដទៃ ។*

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[២២៣] ន ហិ សោ រជ្ជតិ យោ វិរជ្ជតីតិ សព្ពេ ពាលបុថុជ្ជនា រជ្ជន្តិ កល្យាណបុថុជ្ជនំ ឧចាជាយ សត្ត សេក្ខា វិរជ្ជន្តិ អរហា នេវ រជ្ជតិ យោ វិរជ្ជតិ ។ វិរត្តោ សោ ទ្វយា ភាគស្ស រាគភាគត្តា ទ្វយា ទោសស្ស រាគទោសត្តា ទ្វយា មោហស្ស រាគមោហត្តា ។ សោ រុជ្ជវាសោ ចិណ្ណាចរណោ ។ បេ ។ ឧត្តិ តស្ស បុនព្ភវោ-តិ ន ហិ សោ រជ្ជតិ យោ វិរជ្ជតិ ។ តេនាហ ភគវា

យោ យោ ន ហិ តេន មញ្ញតិ
យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ មុតេសុ វា
ជាញ្ញេន វិសុទ្ធិមិច្ឆតិ
ន ហិ សោ រជ្ជតិ យោ វិរជ្ជតីតិ ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[២២៣] *ពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ រមែងមិនត្រេក មិនទ្រាន់ សេចក្ដីថា ពាលបុថុជ្ជនទាំងអស់ រមែងត្រេក សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួក រាប់ទាំងកល្យាណបុថុជ្ជនផង រមែងទ្រាន់ ព្រះអរហន្ត រមែងមិនត្រេក មិនទ្រាន់ ។ ព្រះអរហន្តនោះ ប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះអស់រាគ: ព្រោះប្រាសចាករាគ: ព្រោះអស់ទោស: ព្រោះប្រាសចាកទោស: ព្រោះអស់មោហ: ព្រោះប្រាសចាកមោហ:ហើយ ។ ព្រះអរហន្តនោះ មានការអប់រំព្រហ្មចរិយធម៌ស្រេចហើយ មានការប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តរួចហើយ ។ បេ ។ ភពថ្មីរបស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់) ថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ រមែងមិនត្រេក មិនទ្រាន់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា*

បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនសម្គាល់នូវអារម្មណ៍ ដែលខ្ជួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ដោយវត្ថុនោះ មិនប្រាថ្នាសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ដោយហេតុដទៃ បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ រមែងមិនត្រេក មិនទ្រាន់ ។

ចប់ ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦ ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

[២២៤] មេថុនមនុយុត្តស្ស (ឥច្ចាយស្មា
តិស្សេ្ច មេត្តេយ្យោ)
វិយាតំ ព្រូហិ មារិស
សុត្វាន តវ សាសនំ
វិវេកេ សិក្ខិសាមសេ ។

[២២៥] មេថុនមនុយុត្តស្សាតិ មេថុនធម្មោ ជាមយោ សោ អសទ្ធម្មោ ការាមធម្មោ រសលធម្មោ ឧដ្ឋណ្ណោ ឱធកន្តិកោ រហស្សោ ទ្វយទ្វយសមាបត្តិ ។ ឯកាការណា រុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។ ឧភិន្នំ រត្តានំ សារត្តានំ អវស្សុតានំ បរិយុដ្ឋិតានំ បរិយាទិន្នចិត្តានំ ឧភិន្នំ ស-ទិសានំ ធម្មោតិ តំការណា រុច្ចន្តិ មេថុនធម្មោ ។ យថា ឧភោ ឧណ្ហការការ មេថុនការាតិ រុច្ចន្តិ ឧភោ ភណ្ឌនការការ មេថុនការាតិ រុច្ចតិ ឧភោ ភស្សការការ មេថុនការាតិ រុច្ចន្តិ ឧភោ ១ារ-ការ មេថុនការាតិ រុច្ចន្តិ ឧភោ អធិការណការការ មេថុនការាតិ រុច្ចន្តិ ឧភោ ១ានិ មេថុនការាតិ រុច្ចន្តិ ឧភោ សណ្ឋាបការ មេថុនការាតិ រុច្ចន្តិ

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

[២២៦] (ព្រះតិស្សមេត្តេយ្យ: មានអាយុក្រាបទូលយ៉ាងនេះថា)
*បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ សូមព្រះអង្គពោលសេចក្ដីចង្អៀត
ចង្អ្ល់ របស់បុគ្គលដែលប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងមេថុន យើង
ខ្ញុំស្ដាប់ពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះអង្គហើយ នឹងសិក្សាក្នុងវិវេក ។*

[២២៥] *ពាក្យថា បុគ្គលប្រកបរឿយៗក្នុងមេថុន អធិប្បាយថា ឈ្មោះថា មេថុនធម្ម បានដល់ ធម៌របស់អសប្បុរស ធម៌របស់អ្នកស្រុក ធម៌របស់ជនថោកទាប ធម៌អាក្រក់ មានទឹកជាទីបំផុត ធម៌កើតក្នុងទីកំបាំង ការចួបជុំរបស់បុគ្គលពីរ ៗ នាក់ ។ ដែលលោកហៅថា មេថុនធម្ម តើព្រោះហេតុអ្វី ។ ធម៌របស់បុគ្គលពីរនាក់ ដែលត្រេកអរ ត្រេកអរខ្លាំង ជោក (ដោយរាគ:) រួបរឹត (ដោយរាគ:) មានចិត្តត្រូវកិលេសគ្របសង្កត់ស្មើគ្នាទាំងពីរនាក់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេថុនធម្ម ។ ជនពីរនាក់ ធ្វើជម្ងោ លោកហៅថា គូជម្ងោ ជនពីរនាក់ ធ្វើសេចក្ដីប្រកួតប្រកាន់ លោកហៅថា គូប្រកួតប្រកាន់ ជនពីរនាក់ធ្វើការនិយាយគ្នា លោកហៅថា គូនិយាយគ្នា ជនពីរនាក់ធ្វើការជជែកគ្នា លោកហៅថា គូជជែកគ្នា ជនពីរនាក់ ធ្វើអធិករណ៍ លោកហៅថា គូអធិករណ៍ ជនពីរនាក់ ចរចាគ្នាជាប្រក្រតី លោកហៅថា គូចរចា ជនពីរនាក់ និយាយធ្វើយធ្ងន់គ្នា លោកហៅថា គូធ្វើយធ្ងន់*

ឯវមេវ ឧកិន្នំ រត្តានំ សារត្តានំ អវស្សុតានំ បរិយុ-
ដ្ឋិតានំ បរិយោនិន្នចិត្តានំ ឧកិន្នំ សនិសានំ ឆម្ហោតិ
តំការណា រុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។ មេថុនមនុយុត្ត-
ស្ឆាតិ មេថុនធម្មេ យុត្តស្ស បយុត្តស្ស អាយុត្តស្ស
សមាយុត្តស្ស តច្ចរិតស្ស តព្ភហុលស្ស តក្ករុកស្ស
តន្និន្នស្ស តប្ភោណស្ស តប្ភារស្ស តធជិមុត្តស្ស
តជាធិបតេយ្យស្ឆាតិ មេថុនមនុយុត្តស្ស ។

[២២៦] ឥច្ចាយស្មា តិស្សោ មេត្តេយ្យោតិ ឥច្ចាតិ
បទសន្ធិ បទសំសគ្គោ បទចារិម្ភូ អក្ខរសមវាយោ
ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្ភកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អា-
យស្មាតិ បិយវចនំ ករុវចនំ សការវចនំ សម្ផតិស្ស-
វចនមេតំ អាយស្មាតិ ។ តិស្សោតិ តស្ស ថេរស្ស
ជាមំ សង្ខ្យា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ ហោហោ ជាមំ ជាម-
កម្មំ ជាមធេយ្យំ និរុត្តិ ព្យញ្ជនំ អភិលាបោ ។

យ៉ាងណា ធម៌របស់ជនពីរនាក់ ដែលត្រេកអរ ត្រេកអរខ្លាំង ជោក (ដោយរាគ:) រួបរឹត (ដោយរាគ:) មានចិត្តត្រូវកិលេសគ្របសង្កត់ស្មើគ្នាទាំងពីរនាក់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេថុនធម្ម យ៉ាងនោះដែរ ។ ពាក្យថា ប្រកបរឿយៗ ក្នុងមេថុន បានសេចក្តីថា ប្រកបតាក់តែង ប្រដុងប្រជា ប្រកបព្រមក្នុងមេថុនធម្ម ប្រព្រឹត្តមេថុនធម្មនោះ ក្រាស់ដោយមេថុនធម្មនោះ គោរពមេថុនធម្មនោះ ខ្ជិនទៅក្នុងមេថុន-ធម្មនោះ ទោរទៅក្នុងមេថុនធម្មនោះ ឈមមុខទៅក្នុងមេថុនធម្មនោះ ចុះចិត្តស៊ប់ទៅក្នុងមេថុនធម្មនោះ ធ្វើមេថុនធម្មនោះឲ្យជាធំ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ប្រកបរឿយៗ ក្នុងមេថុន ។

[២២៦] *អធិប្បាយពាក្យថា* ព្រះតិស្សមេតេយ្យ:មានអាយុ ក្រាបទូលយ៉ាងនេះ ត្រង់ពាក្យថា យ៉ាងនេះ គឺជាពាក្យភ្ជាប់បទ ជាប់ដោយបទ បំពេញបទ ប្រជុំនៃអក្ខរ: សម្រួលព្យញ្ជន: ពាក្យថា យ៉ាងនេះ នុ៎ះជាលំដាប់នៃបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ពាក្យជាទីគោរព ពាក្យប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ពាក្យថា មានអាយុ នុ៎ះ ជាពាក្យប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែង ។ ពាក្យថា តិស្ស: គឺជានាមការរាប់ ឈ្មោះ បញ្ញត្តិ វោហារ ជានាម អំពើរបស់នាម ពាក្យទ្រទ្រង់ទុកនូវនាម ភាសា ព្យញ្ជន: ការហៅរក នៃព្រះថេរ:នោះ ។

មេត្តេយ្យោតិ តស្ស ថេរស្ស គោត្តំ សង្ខ្យា សមញ្ញា
បញ្ញត្តិ ហោហោតិ ឥច្ចាយស្មា តិស្សោ មេត្តេយ្យោ ។

[២២៧] វិឃាតំ ព្រូហិ មារិសាតិ វិឃាតំ ឧបឃាតំ
បីឬ្ជនំ ឃដ្ដនំ ឧបទ្ទវំ ឧបសគ្គំ ព្រូហិ អាចិក្ខ ទេ-
សេហិ បញ្ញាបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរ វិភជ ឧត្តានីកហោហិ
បកាសេហិ ។ មារិសាតិ បិយវចនំ ឥសុវចនំ សគា-
រវវចនំ សប្បតិស្សវចនមេតំ មារិសាតិ វិឃាតំ ព្រូហិ
មារិស ។

[២២៨] សុត្វាន ឥវ សាសនន្តិ ឥមិ ១ យ-
ថ ២ ទេសនំ ១ អនុសិដ្ឋី ១ សុត្វា ១ សុណិត្វា ១ ឧគ្គហិត្វា ១ ឧប-
ធារយិត្វា ១ ឧបលក្ខយិត្វាតិ ១ សុត្វាន ១ ឥវ ១ សាសនំ ១ ។

[២២៩] វិវេកេ សិក្ខិ សាមសេតិ វិវេកោតិ ១ តយោ
វិវេកា ១ កាយវិវេកោ ១ ចិត្តវិវេកោ ១ ឧបធិវិវេកោ ១ ។

ពាក្យថា មេត្តេយ្យៈ គឺជាគោត្រ ការរាប់ ឈ្មោះ បញ្ញត្តិ រៀហារ របស់ព្រះថេរៈនោះ ហេតុនោះ (លោកពោល) ថា ព្រះតិស្សមេត្តេយ្យៈ មានអាយុ ក្រាបទូលយ៉ាងនេះ ។

[២២៧] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ សូមព្រះអង្គពោល សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ សេចក្តីថា សូមព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែករលែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស នូវសេចក្តី ចង្អៀតចង្អល់ សេចក្តីតានតឹង សេចក្តីបៀតបៀន សេចក្តីលំបាក សេចក្តីឧបទ្រព សេចក្តីខ្ជាំងខ្ជាស់ ឲ្យទាន ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះ អង្គទ្រង់និរទុក្ខ នុ៎ះ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ពាក្យជាទីគោរព ពាក្យប្រកប ដោយសេចក្តីគោរព ពាក្យថា ព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ នុ៎ះជាពាក្យប្រកប ដោយសេចក្តីកោតក្រែង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គ ទ្រង់និរទុក្ខ សូមព្រះអង្គពោលសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ។

[២២៨] ពាក្យថា ខ្ញុំស្តាប់ពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះអង្គ គឺខ្ញុំស្តាប់ ត្រងត្រាប់ រៀន ចំណាំ កំណត់ នូវពាក្យ គន្ថៈនៃពាក្យ ទេសនា ការ ប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំស្តាប់ពាក្យ ប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះអង្គ ។

[២២៩] អធិប្បាយពាក្យថា សិក្សាក្នុងវិវេក ត្រង់ពាក្យថា វិវេក បានដល់ វិវេក ៣ គឺ កាយវិវេក ចិត្តវិវេក ឧបធិវិវេក ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមោ កាយវិវេកោ ។ ឥធ ភិក្ខុ រីតិ្តំ សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញं រុក្ខមូលំ បព្វតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនបត្ថं អព្ភោកាសំ បលាលបុញ្ជं កាយេន ច រីតោ វិហរតិ សោ ឯកោ គច្ឆតិ ឯកោ តិដ្ឋតិ ឯកោ និសីទតិ ឯកោ សេយ្យं កប្បេតិ ឯកោ គामं បិណ្ឌាយ បវិសតি ឯកោ បដិក្ក្រមតি ឯកោ រহো និសីদতি ឯកো চঙ্কমং অধিট্ঠাতি ឯកো ចរតি វិহরতি ឥរិយតি វត্ততি ចালেতি យপেতি যাপেতি អយំ កាយវិវেকো ។

កតមោ ចិត្តវិវেকো ។ បឋមំ ঝানং সমাপন্নস্স নীবরণেহি চিত্তং রীতং হোতি দুতিযং ঝানং সমাপন্নস্স বিতক্কবিচারেহি চিত্তং রীতং হোতি ততিযং ঝানং সমাপন্নস্স পীতিযা চিত্তং রীতং হোতি চতুত্থং ঝানং সমাপন্নস্স সুখদুক্খেহি চিত্তং রীতং হোতি আকাসানঞ্চাযতনং সমাপন্নস্স রূপসঞ্ঞায় পটিঘসঞ্ঞায় নানত্তসঞ্ঞায় চিত্তং রীতং হোতি বিঞ্ঞাণঞ্চাযতনং সমাপন্নস্স আকাসানঞ্চাযতনসঞ্ঞায়

កាយវិវេក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ គប់រកសេនាស-ន:ស្ងាត់ គឺព្រៃ គល់ឈើ ភ្នំ ជ្រោះ គុហាក្នុងភ្នំ ព្រៃស្មសាន ព្រៃធំ ទីវាល គំនរចំបើង ជាអ្នកស្ងាត់ ដោយកាយ ភិក្ខុនោះ ដើរម្នាក់ឯង ឈរម្នាក់ឯង អង្គុយម្នាក់ឯង សម្រេចកិរិយាដេកម្នាក់ឯង ចូលទៅកាន់ស្រុកបិណ្ឌបាតម្នាក់ឯង ត្រឡប់មកវិញម្នាក់ឯង អង្គុយក្នុងទីស្ងាត់ម្នាក់ឯង អធិដ្ឋានចង្ក្រមម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅ នៅ សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតែម្នាក់ឯងនេះ កាយវិវេក ។

ចិត្តវិវេក តើដូចម្តេច ។ ចិត្តរបស់ភិក្ខុអ្នកចូលបឋមជ្ឈាន ជាចិត្តស្ងាត់ចាកនីវរណៈ ចិត្តរបស់ភិក្ខុអ្នកចូលទុតិយជ្ឈាន ជាចិត្តស្ងាត់ចាកវិតក្ក:និងវិចារ: ចិត្តរបស់ភិក្ខុ អ្នកចូលតតិយជ្ឈាន ជាចិត្តស្ងាត់ចាកបីតិ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ អ្នកចូលចតុត្ថជ្ឈាន ជាចិត្តស្ងាត់ចាកសុខនិងទុក្ខ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ អ្នកចូលអាកាសានញ្ចាយតន: ជាចិត្តស្ងាត់ចាករូបសញ្ញា ចាកបដិឃសញ្ញា ចាកនានត្តសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុ អ្នកចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតន: ជាចិត្តស្ងាត់ ចាកអាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា

ចិត្តំ ឋិតំ ហោតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស
វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ ឋិតំ ហោតិ នេវ-
សញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកិញ្ចញ្ញាយ-
តនសញ្ញាយ ចិត្តំ ឋិតំ ហោតិ សោតាបន្នស្ស សក្កា-
យទិដ្ឋិយា វិចិកិច្ឆាយ សីលព្ពតបរាមាសា ទិដ្ឋានុ-
សយា វិចិកិច្ឆានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេ-
សេហិ ចិត្តំ ឋិតំ ហោតិ សកទាគាមិស្ស ឱឌ្ឍរិកា
កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា ឱឌ្ឍរិកា
កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា តទេកដ្ឋេហិ
ច កិលេសេហិ ចិត្តំ ឋិតំ ហោតិ អនាគាមិស្ស
អណុសហគតា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោ-
ជនា អណុសហគតា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា
តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ ឋិតំ ហោតិ អរ-
ហតោ រូបរាគា អរូបរាគា មានា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ
មានានុសយា ភវរាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា តទេ-
កដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ
ចិត្តំ ឋិតំ ហោតិ អយំ ចិត្តវិវេកោ ។

ចិត្តរបស់ភិក្ខុ អ្នកចូលអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ជាចិត្តស្ងាត់ចាកវិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុ អ្នកចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាចិត្តស្ងាត់ចាកអាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុអ្នកដល់សោតៈ ជាចិត្តស្ងាត់ចាកសក្កាយទិដ្ឋិ ចាកវិចិកិច្ឆា ចាកសីលព្វតបរាមាសៈ ចាកទិដ្ឋានុស័យ ចាកវិចិកិច្ឆានុស័យ ចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅជាមួយគ្នានឹងសញ្ញោជនៈទាំងនោះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុជាសកទាគামិ ជាចិត្តស្ងាត់ចាកកាមរាគសញ្ញោជនៈ ចាកបដិឃសញ្ញោជនៈ ដ៏គ្រាតគ្រាត ចាកកាមរាគានុស័យ ចាកបដិឃានុស័យ ដ៏គ្រាតគ្រាត ចាកកិលេសដែលតាំងនៅ ជាមួយនឹងសញ្ញោជនៈទាំងនោះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុជាអនាគামি ជាចិត្តស្ងាត់ចាកកាមរាគសញ្ញោជនៈ និងបដិឃសញ្ញោជនៈ ដែលលាយឡំនៅដ៏ស្អិត ចាកកាមរាគានុស័យ ចាកបដិឃានុស័យ ដែលលាយឡំនៅដ៏ស្អិត ចាកកិលេសដែលតាំងនៅ ជាមួយនឹងសញ្ញោជនៈទាំងនោះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុជាព្រះអរហន្ត ជាចិត្តស្ងាត់ចាករូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុស័យ ភវរាគានុស័យ អវិជ្ជានុស័យ ចាកកិលេសដែលតាំងនៅ ជាមួយនឹងសញ្ញោជនៈទាំងនោះ ចាកនិមិត្តទាំងពួងជាខាងក្រៅ នេះ ចិត្តវិវេក ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមោ ឧបធិវិវេកោ ។ ឧបធី រុច្ចន្តិ កិលេ-
សា ច ខន្ធា ច អភិសង្ខារា ច ។ ឧបធិវិវេកោ
រុច្ចតិ អមតំ និព្ពានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ
សព្វូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ
និព្ពានំ អយំ ឧបធិវិវេកោ ។

កាយវិវេកោ ច រូបកដ្ឋកាយានំ[1] ឌេក្ខម្ម-
ភិរតានំ ចិត្តវិវេកោ ច បរិសុទ្ធចិត្តានំ បរមវោទាន-
ប្បត្តានំ ឧបធិវិវេកោ ច និរូបធីនំ បុគ្គលានំ វិសង្ខា-
រគតានំ ។

វិវេកេ សិក្ខិសាមសេតិ សោ ថេរោ បកតិយា
សិក្ខិតសិក្ខោ អបិច ធម្មទេសនំ យាចន្តោ[2] ឯវ-
មាហ វិវេកេ សិក្ខិសាមសេតិ ។ តេនាហ ថេរោ
តិស្សោ មេត្តេយ្យោ

មេថុនមនុយុត្តស្ស (ឥច្ចាយស្មា តិស្សោ មេត្តេយ្យោ)
ឱឃាតំ ព្រូហិ មារិស
សុត្វាន តវ សាសនំ
វិវេកេ សិក្ខិសាមសេតិ ។

---

១ ម. វិវេកដ្ឋកាយានំ ។ ២ ម. អបិច ធម្មទេសនំ ឧបាទាយ ធម្មទេសនំ សាវេន្តោ ។

ឧបធិវិវេក តើដូចម្តេច ។ កិលេស ខន្ធ និងអភិសង្ខារទាំងឡាយ លោកហៅថា ឧបធិ ។ អមតនិព្វាន លោកហៅថា ឧបធិវិវេក បានខាងការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការរលាស់ចេញនូវឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ និព្វាន នេះ ឧបធិវិវេក ។

កាយវិវេក សម្រាប់អ្នកមានកាយគេចចេញ (ចាកពួក) អ្នកត្រេកអរចំពោះនេក្ខម្ម: ចិត្តវិវេក សម្រាប់អ្នកមានចិត្តបរិសុទ្ធ អ្នកដល់សេចក្តីផ្ទរផង់ដ៏ក្រៃលែង ឯឧបធិវិវេក សម្រាប់បុគ្គលមិនមានឧបធិ អ្នកដល់នូវវិសង្ខារ គឺព្រះនិព្វាន ។

ពាក្យថា សិក្សាក្នុងវិវេក គឺព្រះថេរៈនោះ មានសិក្ខាសិក្សាហើយដោយប្រក្រតី តែ លោកសូមធម្មទេសនា បានពោលយ៉ាងនេះថា នឹងសិក្សាក្នុងវិវេក ។ ហេតុនោះ ព្រះថេរៈឈ្មោះតិស្សមេត្តេយ្យ: ពោលថា

(ព្រះតិស្សមេត្តេយ្យ:មានអាយុក្រាបទូលយ៉ាងនេះថា) បពិត្រ
ព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ សូមព្រះអង្គពោលសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់
របស់បុគ្គលដែលប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងមេថុន យើងខ្ញុំស្តាប់
ពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះអង្គហើយ នឹងសិក្សាក្នុងវិវេក ។

[២៣០] មេថុនមនុយុត្តស្ស (មេត្តេយ្យាតិ ភគវា)
មុស្សតេ វាបិ សាសនំ
មិច្ឆា ច បដិបជ្ជតិ
ឯតំ តស្មឹ អនារិយំ ។

[២៣១] មេថុនមនុយុត្តស្សាតិ មេថុនធម្មោ ជាមយោ សោ អសទ្ធម្មោ តាមធម្មោ រសលធម្មោ ឧដ្ឋណ្ណោ ឱធកន្តិកោ រហាស្សោ ទ្វយទ្វយសមាបត្តិ ។ កីការណា រុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។ ឧភិន្នំ រត្តានំ សារត្តានំ អវស្សុតានំ បរិយុដ្ឋិតានំ បរិយាទិន្នចិត្តានំ ឧភិន្នំ សនិសានំ ធម្មោតិ តំការណា រុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។ យថា ឧភោ កលហការកា មេថុនកាតិ រុច្ចន្តិ ឧភោ ភណ្ឌនការកា មេថុនកាតិ រុច្ចន្តិ ឧភោ ភស្សការកា មេថុនកាតិ រុច្ចន្តិ ឧភោ វិវាទការកា មេថុនកាតិ រុច្ចន្តិ ឧភោ អធិការណការកា មេថុនកាតិ រុច្ចន្តិ ឧភោ ភាឌិនោ មេថុនកាតិ រុច្ចន្តិ ឧភោ សល្ហាបកា មេថុនកាតិ រុច្ចន្តិ

[២៣០] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តេយ្យ:) សាសនារបស់បុគ្គលអ្នកប្រកបរឿយៗ ក្នុងមេថុនធម្ម រមែងវិនាសដោយពិត ទាំងបុគ្គលនោះ ក៏រមែងប្រតិបត្តិខុស អំពើនុ៎ះ មិនមែនជាអំពើប្រសើរ ចំពោះបុគ្គលនោះទេ ។

[២៣១] ពាក្យថា បុគ្គលអ្នកប្រកបរឿយៗ ក្នុងមេថុនធម្ម អធិប្បាយថា ឈ្មោះថា មេថុនធម្ម បានខាងធម៌របស់អសប្បុរស ធម៌របស់អ្នកស្រុក ធម៌របស់ជនថោកទាប ធម៌អាក្រក់ មានទឹកជាទីបំផុត ធម៌កើតក្នុងទីកំបាំង ការចូលជុំរបស់បុគ្គលពីរ ៗ នាក់ ។ ដែលលោកហៅថា មេថុនធម្ម តើព្រោះហេតុអ្វី ។ ធម៌របស់បុគ្គលពីរនាក់ ដែលត្រេកអរ ត្រេកអរខ្លាំង ជោក(ដោយរាគ:) រួបរឹត(ដោយរាគ:) មានចិត្តត្រូវកិលេសគ្របសង្កត់ស្មើគ្នាទាំងពីរនាក់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេថុនធម្ម ដូច្នេះ ។ ជនពីរនាក់ធ្វើជម្ងោ: លោកហៅថា គូជម្ងោ: ជនពីរនាក់ធ្វើសេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ លោកហៅថា គូប្រកួតប្រកាន់ ជនពីរនាក់ធ្វើការនិយាយគ្នា លោកហៅថា គូនិយាយគ្នា ជនពីរនាក់ធ្វើការជជែកគ្នា លោកហៅថា គូជជែកគ្នា ជនពីរនាក់ធ្វើអធិករណ៍ លោកហៅថា គូអធិករណ៍ ជនពីរនាក់ចរចាជាប្រក្រតី លោកហៅថា គូចរចា ជនពីរនាក់និយាយធ្វើយធ្វងគ្នា លោកហៅថា គូធ្វើយធ្វង យ៉ាងណា

ឯវមេវ ឧភិន្នំ រត្តានំ សារត្តានំ អវស្សុតានំ បរិយុដ្ឋិតានំ បរិយាទិន្នចិត្តានំ ឧភិន្នំ សនិសានំ ឆម្ហោតិ តំការណា រុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។ មេថុនមនុយុត្តស្សាតិ មេថុនធម្មេ យុត្តស្ស បយុត្តស្ស អាយុត្តស្ស សមាយុត្តស្ស តច្ចរិតស្ស តព្ភហុលស្ស តក្ករុកស្ស តន្និន្នស្ស តប្ភោណស្ស តប្ភារស្ស តទធិមុត្តស្ស តទាធិបតេយ្យស្សាតិ មេថុនមនុយុត្តស្ស ។ មេត្តេយ្យាតិ ភគវា តំ ថេរំ គោត្តេន អាលបតិ ។ ភគវាតិ ការណជ្ជិវចនំ ។ អបិច ភក្ខភោគេ ភគវា ។ ភក្ខោ ភោ សោ ភគវា ។ ភក្ខ មោ ហោ ភគវា ។ ភក្ខ មា ធោ ភគវា ។ ភក្ខ ធិ ជ្ជ ភគវា ។ ភក្ខ ភណ្ឌ ភោ ភគវា ។

ធម៌របស់បុគ្គលពីរនាក់ ដែលត្រេកអរ ត្រេកអរខ្លាំង ជោក (ដោយរាគ:) រួបរឹត (ដោយរាគ:) មានចិត្តត្រូវកិលេសគ្របសង្កត់ស្មើគ្នាទាំងពីរនាក់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេថុនធម្ម យ៉ាងនោះដែរ ។ ពាក្យ ថា ប្រកបរឿយៗក្នុងមេថុន គឺប្រកប តាក់តែង ប្រជុំងប្រជា ប្រកបព្រម ក្នុងមេថុនធម្ម ប្រព្រឹត្តមេថុនធម្មនោះ ក្រាស់ដោយមេថុន-ធម្មនោះ គោរពមេថុនធម្មនោះ ខ្ជិនទៅក្នុងមេថុនធម្មនោះ ទោរទៅក្នុង មេថុនធម្មនោះ ឈមមុខទៅក្នុងមេថុនធម្មនោះ ចុះចិត្តស៊ីប់ក្នុងមេថុនធម្ម នោះ ធ្វើមេថុនធម្មនោះឲ្យជាធំ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលអ្នកប្រ-កបរឿយៗក្នុងមេថុនធម្ម ។ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រះថេរៈនោះ តាមគោត្រថា ម្នាលមេត្តេយ្យ: ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជា ពាក្យពោលដោយគោរព ។ មួយទៀត ព្រះពុទ្ធ មានរាគ:បំបាក់បង់ ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានទោស:បំបាក់ បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានមោហ:បំបាក់ បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានមានៈបំបាក់ បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានទិដ្ឋិបំបាក់ បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានបន្ទាគឺកិលេស បំបាក់បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។

ភគ្គក្កិលេសោតិ ភគវា ។ ភជិ វិភជិ បដិវិភជិ ធម្មរតនន្តិ ភគវា ។ ភវានំ អន្តករោតិ ភគវា ។ ភាវិតកាយោតិ ភគវា ។ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ ភាវិតប្បញ្ញោតិ ភគវា ។ ភជិ វា ភគវា អរញ្ញវន-បត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិ-គ្ឃោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហសេយ្យកានិ បដិ-សល្លានសារុប្បានីតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ចីវរបិណ្ឌា-ចាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ភ-គវា ។ ភាគី វា ភគវា អត្ថរសស្ស ធម្មរសស្ស វិមុត្តិរសស្ស អធិសីលស្ស អធិចិត្តស្ស អធិប្បញ្ញាយាតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ចតុន្នំ ឈានានំ ចតុន្នំ អប្បមញ្ញានំ ចតុន្នំ អរូបសមាបត្តីនន្តិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា អដ្ឋន្នំ វិមោក្ខានំ អដ្ឋន្នំ អភិភាយតនានំ

មានកិលេសបំបាក់បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ ទ្រង់បែងចែក រំលែកធម្មរតន: ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ ជាអ្នកធ្វើនូវទីបំផុតនៃភព ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានព្រះកាយចម្រើនហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានសីលចម្រើនហើយ មានចិត្តចម្រើនហើយ មានប្រាជ្ញាចម្រើនហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់គប់រកសេនាសន:ស្ងាត់ គឺព្រៃតូច និងព្រៃធំ មិនមានសំឡេង មិនមានការគឹកកង ជាទីប្រាសចាកខ្យល់ដែលកើត អំពីកាយនៃជន ជាទីស្ងាត់កំបាំងរបស់មនុស្ស ជាទីសមគួរដល់ការពួនសម្ងំ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកអត្ថរស ធម្មរស វិមុត្តិរស អធិសីល អធិចិត្ត និងអធិប្បញ្ញា ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកឈាន ៤ អប្បមញ្ញា ៤ អរូប-សមាបត្តិ ៤ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកវិមោក្ខ ៨ អភិភាយតន: ៨

ធវន្នំ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តីនន្តិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ទសន្នំ សញ្ញាភាវនានំ ទសន្នំ កសិណសមាបត្តីនំ អានាបានស្សតិសមាធិស្ស អសុភសមាបត្តិយាតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្សាតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ទសន្នំ តថាគតពលានំ ចតុន្នំ វេសារជ្ជានំ ចតុន្នំ បដិសម្ភិទានំ ឆន្នំ អភិញ្ញានំ ឆន្នំ ពុទ្ធធម្មានន្តិ ភគវា ។ ភគវាតិ នេតំ នាមំ មាតរា កតំ ន បិតរា កតំ ន ភាតរា កតំ ន ភគិនិយា កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ទេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ ពោធិយា មូលេ សហ សព្វញ្ញុតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតិ មេត្តេយ្យាតិ ភគវា ។

អនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកសញ្ញាភាវនា ១០ កសិណសមាបត្តិ ១០ អានាបានស្សតិសមាធិ និងអសុភសមាបត្តិ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកតថាគតពល ១០ វេសារជ្ជៈ ៤ បដិសម្ភិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ធម៌របស់ព្រះពុទ្ធ ៦ យ៉ាង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ នុ៎ះ មិនមែនព្រះមាតាធ្វើ មិនមែនព្រះបិតាធ្វើ មិនមែនបងប្អូនប្រុសធ្វើ មិនមែនបងប្អូនស្រីធ្វើ មិនមែនមិត្រនិងអាមាត្យធ្វើ មិនមែនញាតិសាលោហិតធ្វើ មិនមែនសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ធ្វើ មិនមែនទេវតាធ្វើទេ (ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ) នុ៎ះ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយមានព្រះភាគ ជាព្រះនាមកើតក្នុងទីបំផុតវិមោក្ខ គឺសេចក្តីបញ្ញត្តថា មានព្រះភាគនេះ (កើត) អំពីការបានត្រាស់ ដំណាលគ្នានឹងការបានចំពោះសព្វញ្ញុតញ្ញាណទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តេយ្យៈ ។

[២៣២] មុស្ឍតេ ភាបិ សាសនន្តិ ទ្វីហិ ការ-ណេហិ សាសនំ មុស្ឍតិ បរិយត្តិសាសនម្ឪ មុស្ឍតិ បដិបត្តិសាសនម្ឪ មុស្ឍតិ ។

កតមំ បរិយត្តិសាសនំ ។ យំ តស្ស បរិយា-បុដំ សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាការណំ គាថា ឧទានំ ឥតិ-វុត្តកំ ជាតកំ អព្ភូតធម្មំ វេទល្លំ ឥទំ បរិយត្តិសា-សនំ ។ តម្ឪ មុស្ឍតិ បរិមុស្ឍតិ បរិពាហិរេ ហោតី-តិ ឯវម្ឪ មុស្ឍតេ ភាបិ សាសនំ ។

កតមំ បដិបត្តិសាសនំ ។ សម្មាបដិបទា អនុ-លោមប្ឪដិបទា អប្ឪចូនិកប្ឪដិបទា អនូត្តប្ឪដិបទា ធម្មានុធម្មប្ឪដិបទា សីលេសុ បរិបូរិការិតា ឥន្ទ្រិយេ-សុ គុត្តទ្វារតា ភោជនេ មត្តញ្ញុតា ជាគរិយានុយោ-គោ សតិសម្ឪជញ្ញ ចត្តារោ សតិប្ឪដ្ឋានា ចត្តារោ សម្ផ្ឪប្ឪធានា ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ឥទំ បដិបត្តិសាសនំ ។ តម្ឪ មុស្ឍតិ បរិមុស្ឍតি[1] បដិពាហិរេ ហោតីតិ ឯវម្ឪ មុស្ឍតេ ភាបិ សាសនំ ។

---

១ ម. សំមុស្ឍតិ បមុស្ឍតិ សំបមុស្ឍតិ ។

[២៣២] ពាក្យថា សាសនា វិនាស បានដល់សាសនាវិនាស ដោយហេតុ ២ គឺ បរិយត្តិសាសនា ក៏វិនាស បដិបត្តិសាសនា ក៏វិនាស ។

បរិយត្តិសាសនា តើដូចម្តេច ។ ពុទ្ធវចនៈណាគឺសុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា ឧទានៈ ឥតិវុត្តកៈ ជាតកៈ អព្ភូតធម្មៈ វេទល្លៈ ដែលបុគ្គលនោះរៀនហើយ នេះបរិយត្តិសាសនា ។ បរិយត្តិសាសនាវិនាស បាត់បង់ទៅ (បុគ្គលនោះ) ទៅជាបុគ្គលខាងក្រៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សាសនាវិនាស យ៉ាងនេះខ្លះ ។

បដិបត្តិសាសនា តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ សេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏សមគួរ សេចក្តីប្រតិបត្តិមិនជាសឹកសត្រូវ សេចក្តីប្រតិបត្តិចំពោះប្រយោជន៍តាមលំដាប់ សេចក្តីប្រតិបត្តិធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ ភាពបុគ្គលអ្នកធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ក្នុងសីលទាំងឡាយ ភាពបុគ្គលមានទ្វារគ្រប់គ្រងក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ភាពបុគ្គលអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន សេចក្តីប្រកបរឿយៗ ក្នុងការភ្ញាក់រលឹក សតិនិងសម្បជញ្ញៈ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះបដិបត្តិសាសនា ។ បដិបត្តិសាសនានោះ រមែងវិនាស បាត់បង់ទៅ (បុគ្គលនោះ) ទៅជាបុគ្គលខាងក្រៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សាសនាវិនាស យ៉ាងនេះខ្លះ ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៣៣] មិច្ឆា ច បដិបជ្ជតីតិ ចាណម្បិ ហនតិ អទិន្នម្បិ អាទិយតិ សន្ធិម្បិ ឆិន្ទតិ ជិណ្ណម្បិ ហរតិ ឯកាគារិកម្បិ ឃាតេតិ បរិបន្ថេបិ តិដ្ឋតិ បរទារម្បិ គច្ឆតិ មុសាបិ ភណតីតិ មិច្ឆា ច បដិបជ្ជតិ ។

[២៣៤] ឯតំ តស្មឹ អនារិយន្តិ ឯតំ តស្មឹ បុគ្គលេ អនរិយធម្មោ ពាលធម្មោ មូឡ្ហធម្មោ អញ្ញាណធម្មោ អមការិកេ្ខ្ចបធម្មោ យទិទំ មិច្ឆា បដិបជ្ជតិ ឯតំ តស្មឹ អនារិយំ ។ តេនាហ ភគវា

មេថុនមនុយុត្តស្ស (មេត្តេយ្យាតិ ភគវា)
មុស្សតេ វាបិ សាសនំ
មិច្ឆា ច បដិបជ្ជតិ
ឯតំ តស្មឹ អនារិយន្តិ ។

[២៣៥] ឯកោ បុព្វេ ចរិត្វាន
មេថុនំ យោ និសេវតិ
យានំ ភន្តំ វ តំ លោកេ
ហីនមាហុ បុថុជ្ជនំ ។

[២៣៣] ពាក្យថា រមែងប្រតិបត្តិខុស គឺបុគ្គលសម្ងាប់សត្វខ្លះ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យខ្លះ កាត់ទី-តខ្លះ វាយប្រហារ ទាំងប្លន់ជំខ្លះ ធ្វើការបៀតបៀនទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយខ្លះ ចាំនៅកែ្បរផ្ទះរឹបជាន់ខ្លះ គប់រកប្រពន្ធបុគ្គលដទៃខ្លះ ពោលកុហកខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងប្រតិបត្តិខុស ។

[២៣៤] ពាក្យថា អំពើនុ៎ះ មិនមែនជាអំពើប្រសើរ ចំពោះបុគ្គលនោះទេ គឺ អំពើនុ៎ះ ជាធម៌មិនប្រសើរ ជាធម៌របស់បុគ្គលពាល ជាធម៌របស់បុគ្គលលួងខ្ចៅ ជាធម៌របស់បុគ្គលមិនមានបញ្ញា ជាធម៌របស់បុគ្គលបោះទៅនូវពាក្យមិនឲ្យស្ងាប់សម្តី គឺជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ចំពោះបុគ្គលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អំពើនុ៎ះមិនមែនជាអំពើប្រសើរ ក្នុងបុគ្គលនោះទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តេយ្យ:) សាសនារបស់បុគ្គលអ្នកប្រកបរឿយៗ ក្នុងមេថុនធម្ម រមែងវិនាសទៅដោយពិត ទាំងបុគ្គលនោះ ក៏រមែងប្រតិបត្តិខុស អំពើនុ៎ះ មិនមែនជាអំពើប្រសើរ ចំពោះបុគ្គលនោះទេ ។

[២៣៥] បុគ្គលណា ប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងក្នុងកាលមុន ហើយសេពមេថុនធម្ម អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ហៅបុគ្គលនោះថាជាបុថុជ្ជនថោកទាប ក្នុងលោក ដូចជាយានដែលកូ្ចកហើយ ។

[២៣៦] ឯកោ បុព្វេ ចរិត្វានាតិ ទ្វីហិ ការ-ណេហិ ឯកោ បុព្វេ ចរិត្វាន បព្វជ្ជាសង្ខាតេន វា គណាវវស្សគ្គដ្ឋេន វា ។

កថំ បព្វជ្ជាសង្ខាតេន ឯកោ បុព្វេ ចរិត្វាន ។ សព្វំ ឃរាវាសបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា បុត្តទារបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា ញាតិបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា មិត្តាមច្ចបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា សន្និធិបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា កេសមស្សុំ ឱហា-រេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អន-គារិយំ បព្វជិត្វា អាកិញ្ចនភាវំ ឧបគន្ត្វា ឯកោ ចរតិ វិហរតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ឯវំ បព្វជ្ជាសង្ខាតេន ឯកោ បុព្វេ ចរិត្វាន ។

កថំ គណាវវស្សគ្គដ្ឋេន ឯកោ បុព្វេ ចរិត្វា-ន ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ សមានោ ឯកោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនិ បដិសេវតិ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិគ្ឃោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហសេយ្យកានិ បដិសល្លានសារុប្បានិ ។

[២៣៦] ពាក្យថា ប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន អធិប្បាយថា បុគ្គលប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន ដោយហេតុ ២ គឺ ដោយចំណែកបព្វជ្ជា ឬដោយការលះបង់ពួក ។

បុគ្គលប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន ដោយចំណែកបព្វជ្ជា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាត់បង់កង្វល់ គឺយរាវាសទាំងអស់ កាត់បង់កង្វល់ គឺបុត្តភរិយា កាត់បង់កង្វល់ គឺញាតិ កាត់បង់កង្វល់គឺមិត្តនិងអាមាត្យ កាត់បង់កង្វល់ គឺការសន្សំ ការសក់និងពុកមាត់ ស្លៀកដណ្តប់សំពត់ដែលជ្រលក់ដោយទឹកចត់ ចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួស ដល់នូវភាពជាអ្នកមិនមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ ត្រាច់ទៅ សម្រាក សម្រាន្ត សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតែម្នាក់ឯង បុគ្គលប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន ដោយចំណែកបព្វជ្ជា យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន ដោយការលះបង់ពួក តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលនោះ លុះបួសយ៉ាងនេះហើយ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯងតែងគប់រកសេនាសនៈស្ងាត់ គឺព្រៃតូចនិងព្រៃធំ មិនមានសំឡេង មិនមានការគឹកកង ជាទីប្រាសចាកខ្យល់ ដែលកើតអំពីកាយនៃជន ជាទីស្ងាត់កំបាំង របស់មនុស្ស សមគួរដល់ការពួនសម្ងំ ។

សោ ឯកោ គច្ឆតិ ឯកោ តិដ្ឋតិ ឯកោ និសីទតិ ឯកោ សេយ្យំ កប្បេតិ ឯកោ គាមំ បិណ្ឌាយ បវិសតិ ឯកោ បដិក្កមតិ ឯកោ រហោ និសីទតិ ឯកោ ចង្កមំ អធិដ្ឋាតិ ឯកោ ចរតិ វិហរតិ ឥរិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ឯវំ គណាវាសេ-ក្ខេន ឯកោ បុព្វេ ចរិត្វាន ។

[២៣៧] មេថុនំ យោ និសេវតីតិ មេថុនធម្មោ នាម យោ សោ អសទ្ធម្មោ ។ បេ ។ តំការណា វុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។ មេថុនំ យោ និសេវតីតិ សោ អបរេន សមយេន ពុទ្ធំ ធម្មំ សង្ឆំ សិក្ខំ បច្ច-ក្ខាយ ហីនាយាវត្តិត្វា មេថុនធម្មំ សេវតិ និសេវតិ សំសេវតិ បដិសេវតីតិ មេថុនំ យោ និសេវតិ ។

[២៣៨] យានំ ភន្តំ តំ លោកេតិ យានន្តិ ហត្ថិយានំ អស្សយានំ គោយានំ អជយានំ

បុគ្គលនោះ ដើរតែម្នាក់ឯង ឈរតែម្នាក់ឯង អង្គុយតែម្នាក់ឯង សម្រេចការដេកតែម្នាក់ឯង ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បីបិណ្ឌបាតតែម្នាក់ឯង ត្រឡប់មកវិញតែម្នាក់ឯង អង្គុយក្នុងទីស្ងាត់តែម្នាក់ឯង អធិដ្ឋានចង្ក្រមតែម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅ សម្រាក សម្រាន្ត សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតែម្នាក់ឯង បុគ្គលប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុនដោយការលះបង់ពួក យ៉ាងនេះ ។

[២៣៧] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលណា សេពមេថុនធម្ម ឈ្មោះថា មេថុនធម្ម បានខាង ធម៌របស់អសប្បុរស ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេថុនធម្ម ។ ពាក្យថា បុគ្គលណា សេពមេថុនធម្ម បានសេចក្ដីថា បុគ្គលនោះ ពោលលាព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឆ និងសិក្ខា ត្រឡប់ដើម្បីកាពជាបុគ្គលថោកទាប ហើយគប់រក សេពគប់ សេពសម្ពព សេពចំពោះមេថុនធម្ម ក្នុងសម័យដទៃ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណា សេពមេថុនធម្ម ។

[២៣៨] អធិប្បាយពាក្យថា ដូចជាយានដែលភ្ជួរហើយ ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា យាន គឺ យានទឹម ដោយដំរី យានទឹម ដោយសេះ យានទឹម ដោយគោ យានទឹម ដោយពពែ

មេណ្ឌកយានំ ឱដ្ឋយានំ ខរយានំ ភគ្គំ អភគ្គំ អការិតំ អវិជីតំ ឧប្បថំ គណ្ហាតិ វិសមំ ខាណុម្បិ បាសាណម្បិ អភិរូហតិ[១] អាពេហាកម្បិ ភញ្ជតិ បបាតេបិ បបតតិ ។ យថា តំ ភគ្គំ យានំ អភគ្គំ អការិតំ អវិជីតំ ឧប្បថំ គណ្ហាតិ ឯវមេវ សោ វិព្ភន្តកោ ភគ្គយានប្បដិភាគោ ឧប្បថំ គណ្ហាតិ មិច្ឆាទិដ្ឋឹ គណ្ហាតិ ។ បេ ។ មិច្ឆាសមាធឹ គណ្ហាតិ ។ យថា តំ ភគ្គំ យានំ អភគ្គំ អការិតំ អវិជីតំ វិសមំ ខាណុម្បិ បាសាណម្បិ អភិរូហតិ ឯវមេវ សោ វិព្ភន្តកោ ភគ្គយានប្បដិភាគោ វិសមំ កាយកម្មំ អភិរូហតិ វិសមំ វចីកម្មំ អភិរូហតិ វិសមំ មនោកម្មំ អភិរូហតិ វិសមំ បាណាតិបាតំ អភិរូហតិ វិសមំ អទិន្នាទានំ អភិរូហតិ វិសមំ កាមេសុ មិច្ឆាចារំ អភិរូហតិ វិសមំ មុសាវាទំ អភិរូហតិ វិសមំ បិសុណំ វាចំ អភិរូហតិ វិសមំ ផរុសំ វាចំ អភិរូហតិ វិសមំ សម្ផប្បលាបំ អភិរូហតិ វិសមំ អភិជ្ឈំ អភិរូហតិ វិសមំ ព្យាបាទំ អភិរូហតិ វិសមំ មិច្ឆាទិដ្ឋឹ អភិរូហតិ

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ យានម្បីតិ អត្ថិ ។

យានទឹមដោយចៀម យានទឹមដោយឱ្ឋ យានទឹមដោយលា ជាយានក្ងូកហើយ ដែលគេមិនបានទូន្មាន មិនបានធ្វើ មិនបានបង្ហាត់ រមែងកាន់យកផ្លូវខុស ឡើងកាន់ទីមានដង្គត់ និងថ្ម រដិបរដុបខ្លះ កិនជនអ្នកបរខ្លះ ក្ងូកជ្ងាក់ទៅក្នុងជ្រោះខ្លះ ។ យានក្ងូកហើយ ដែលគេមិនបានទូន្មាន មិនបានធ្វើ មិនបានបង្ហាត់នោះ រមែងកាន់យកផ្លូវខុស យ៉ាងណា បុគ្គលជាអ្នកភ្ងាត់នោះ (សឹក) ប្រៀបដោយយានក្ងូកហើយ រមែងកាន់យកផ្លូវខុស គឺកាន់យកទិដ្ឋិខុស ។ បេ ។ កាន់យកសមាធិខុស យ៉ាងនោះដែរ ។ យានក្ងូកហើយ ដែលគេមិនបានទូន្មាន មិនបានធ្វើ មិនបានបង្ហាត់នោះ រមែងឡើងកាន់ទីមានដង្គត់ និងថ្ម រដិបរដុប យ៉ាងណា បុគ្គលអ្នកភ្ងាត់នោះ ប្រៀបដោយយានក្ងូកហើយ រមែងឡើងកាន់កាយកម្មមិនស្មើ ឡើងកាន់វចីកម្មមិនស្មើ ឡើងកាន់មនោកម្មមិនស្មើ ឡើងកាន់បាណាតិបាតមិនស្មើ ឡើងកាន់អទិន្នាទានមិនស្មើ ឡើងកាន់កាមេសុមិច្ឆាចារមិនស្មើ ឡើងកាន់មុសាវាទមិនស្មើ ឡើងកាន់បិសុណាវាចាមិនស្មើ ឡើងកាន់ផរុសវាចាមិនស្មើ ឡើងកាន់សម្ផប្បលាប:មិនស្មើ ឡើងកាន់អភិជ្ឌាមិនស្មើ ឡើងកាន់ព្យាបាទមិនស្មើ ឡើងកាន់មិច្ឆាទិដ្ឋិមិនស្មើ

វិសមេ សង្ខារេ អភិរូហតិ វិសមេ បញ្ច កាមគុណេ អភិរូហតិ វិសមេ នីវរណេ អភិរូហតិ ។ យថា តំ ភន្តំ យានំ អនន្តំ អកាវិតំ អវិនីតំ អាពេហកម្ប្យ ភញ្ជតិ ឯវមេវ សោ វិញ្ញូតោ ភន្តយានប្ប្ដិកាតោ ជិរយេ អត្ដានំ ភញ្ជតិ តិរច្ឆានយោនិយា អត្ដានំ ភញ្ជតិ បិត្ដិវិសយេ អត្ដានំ ភញ្ជតិ មនុស្ស្ដលោកេ អត្ដានំ ភញ្ជតិ ទេវលោកេ អត្ដានំ ភញ្ជតិ ។ យថា តំ ភន្តំ យានំ អនន្តំ អកាវិតំ អវិនីតំ បចាតេបិ បបតតិ ឯវមេវ សោ វិញ្ញូតោ ភន្តយានប្ប្ដិកាតោ ជាតិបចាតម្ហិបិ បបតតិ ជរាបចាតម្ហិបិ បបតតិ ព្យា-ធិបចាតម្ហិបិ បបតតិ មរណបចាតម្ហិបិ បបតតិ សោក-បរិទេវទុក្ខទោមនស្ស្ដុចាយាសបចាតម្ហិបិ បបតតិ ។ លោកេតិ អចាយលោកេ ។ បេ ។ មនុស្ស្ដលោ-កេតិ យានំ ភន្តំ តំ លោកេ ។

[២៣៩] ហីនមាហុ បុថុជ្ជនន្ដិ បុថុជ្ជនាតិ កេនត្ដ-ន បុថុជ្ជនា ។ បុថុ កិលេសេ ជនេន្ដីតិ បុថុជ្ជនា ។

ឡើងកាន់សង្ខារទាំងឡាយមិនស្មើ ឡើងកាន់កាមគុណ ៥ មិនស្មើ ឡើងកាន់នីវរណៈទាំងឡាយមិនស្មើ យ៉ាងនោះដែរ ។ យានភ្ជុកហើយ ដែលគេមិនបានទូន្មាន មិនបានធ្វើ មិនបានបង្ហាត់នោះ រមែងកិនជនអ្នកបរ យ៉ាងណា បុគ្គលអ្នកភ្ជាត់នោះ ប្រៀបដោយយានភ្ជុកហើយ រមែងកិនខ្ជួនក្នុងនរក កិនខ្ជួនក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន កិនខ្ជួនក្នុងបិត្តិវិស័យ កិនខ្ជួនក្នុងមនុស្សលោក កិនខ្ជួនក្នុងទេវលោក យ៉ាងនោះដែរ ។ យានភ្ជុកហើយ ដែលគេមិនបានទូន្មាន មិនបានធ្វើ មិនបានបង្ហាត់នោះ រមែងភ្ជុកធ្លាក់ទៅក្នុងជ្រោះ យ៉ាងណា បុគ្គលអ្នកភ្ជាត់នោះ ប្រៀបដោយយានភ្ជុកហើយ រមែងធ្លាក់ចុះក្នុងជ្រោះ គឺជាតិខ្ជះ ធ្លាក់ចុះក្នុងជ្រោះគឺជរាខ្ជះ ធ្លាក់ចុះក្នុងជ្រោះគឺព្យាធិខ្ជះ ធ្លាក់ចុះក្នុងជ្រោះគឺមរណៈខ្ជះ ធ្លាក់ចុះក្នុងជ្រោះគឺសោកៈ សោកៈ ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ខ្ជះ យ៉ាងនោះដែរ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងមនុស្សលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចជាយាន ដែលភ្ជុកហើយ ក្នុងលោក ។

[២៣៩] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ហៅបុគ្គលនោះថាជាបុថុជ្ជន ថោកទាប ត្រង់ពាក្យថា បុថុជ្ជន គឺឈ្មោះថាបុថុជ្ជន ដោយសេចក្ដីដូចម្ដេច ។ ឈ្មោះថាបុថុជ្ជន ព្រោះញ៉ាំងកិលេសក្រាស់ឲ្យកើត ។

បុថុ អវិហតសក្កាយទិដ្ឋិកាតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ សត្ថារានំ មុខុល្លោកិកាតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ សព្វ-គតីហិ អវុដ្ឋាតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ នានាភិសង្ខារេហិ អភិ-សង្ខរោន្តីតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ នានាឱឃេហិ វុយ្ហន្តីតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ នានាសន្តាបេហិ សន្តប្បន្តីតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ នានាបរិឡាហេហិ បរិឌយ្ហន្តីតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ បញ្ចសុ កាមគុណេសុ រត្តា គិទ្ធា គធិតា មុច្ឆិតា អជ្ឈោបន្នា លគ្គា លគ្គិតា បលិ-ពុទ្ធាតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ បញ្ចហិ នីវរណេហិ អាវុដា និវុដា ឱផុដា បិហិតា បដិច្ឆន្នា បដិកុជ្ជិតាតិ បុថុជ្ជនា ។ ហីនមាហុ បុថុជ្ជនត្តិ បុថុជ្ជនំ ហីនំ និហីនំ ឱមកំ លាមកំ ឆតុក្កំ បរិត្តន្តិ ឯវមាហុ ឯវ-មាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ វោហរន្តីតិ ហីនមាហុ បុថុជ្ជនំ ។ តេជាហា ភគវា

ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះជាអ្នកមានសក្កាយទិដ្ឋិដ៏ក្រាស់មិនទាន់លះបង់ ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះជាអ្នកពោលប្ដេជ្ញា ចំពោះមុខសាស្ដាទាំងឡាយ ច្រើន ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះជាអ្នកត្រូវគតិទាំងពួងដ៏ក្រាស់ចាក់ស្រែះ ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះតាក់តែងដោយអកិសង្ខារផ្សេងៗ ដ៏ក្រាស់ ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះត្រូវឱ្ឃ:ផ្សេងៗ ដ៏ក្រាស់បន្សាត់ទៅ ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះក្ដៅក្រហាយ ដោយកម្ដៅផ្សេងៗ ដ៏ក្រាស់ ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះរោលរាលដោយកម្ដៅរោលរាលផ្សេងៗដ៏ក្រាស់ ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះត្រេកអរ ញ៉ាម ជាប់ចិត្ត ជ្រប់ ងល់ងប់ ជាប់ចំពាក់ ចាក់ស្រែះ រួបរឹតក្នុងកាមគុណ ៥ ដ៏ក្រាស់ ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះត្រូវនីវរណៈ ៥ ដ៏ក្រាស់ ចាក់ស្រែះ រួបរឹត គ្របសង្កត់ សន្ធប់ បិទបាំង សណ្ដំជាប់ ។ ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ហៅបុគ្គលនោះ ថាជាបុថុជ្ជនថោកទាប គឺ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលយ៉ាងនេះ បានពោលហើយយ៉ាងនេះ សម្ដែងយ៉ាងនេះ និយាយយ៉ាងនេះ បំភ្ញីយ៉ាងនេះ បញ្ជេញយ៉ាងនេះ នូវបុគ្គលនោះ ថាជាមនុស្សបុថុជ្ជនថោកទាប ទន់ថយ ជ្រោកជ្រាក លាមក អាក្រក់ រំកាច់រំកោច ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលនូវបុគ្គលនោះ ថាជាបុថុជ្ជន ថោកទាប ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ឯកោ បុព្វេ ចរិត្វាន មេថុនំ យោ និសេវតិ
យានំ ភន្តំ តំ លោកេ ហីនមាហុ បុថុជ្ជនន្តិ ។

[២៤០] យសោ កិត្តី ច យា បុព្វេ ហាយតេ ភាបិ តស្ស សា
ឯតម្ប្យ ជិស្វា សិក្ខេថ មេថុនំ វិប្ប្ហាតវ ។

[២៤១] យសោ កិត្តី ច យា បុព្វេ ហាយតេ ភាបិ តស្ស សាតិ ភតមោ យសោ ។ ឥធេកច្ចោ បុព្វេ សមណាភាវ សក្ខ្ហតោ ហោតិ ភរុភតោ មានិតោ ឫជិតោ អបចិតោ លាភី ចីវរបិណ្ឌ្ហបាតសេនាសន-ភិលានប្ប្ចយភេសជ្ជបរិក្ខ្ហារនំ អយំ យសោ ។ ភតមា ភិត្តិ ។ ឥធេកច្ចោ បុព្វេ សមណាភាវ ភិត្តិវណ្ណ្ហភតោ ហោតិ បណ្ឌ្ហិតោ វ្យត្តោ មេ-ធាវី ពហុស្ស្ហុតោ ចិត្តកថី ភលាណប្ប្ដិ-ភាណោ សុត្តន្ដ្ដិភោតិ ភ វ្ដ្ដ្ដ្ដ ភ

បុគ្គលណា ប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន ហើយសេពមេថុនធម្ម អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ហៅបុគ្គលនោះ ថាជាបុថុជ្ជន ថោកទាប ក្នុងលោក ដូចជាយានដែលក្ងូកហើយ ។

[២៦០] *យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះណា (ធ្លាប់មាន) ក្នុងកាលមុន យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះ របស់បុគ្គលនោះ ក៏សាបសូន្យទៅ បព្វជិតឃើញនូវដំណើរនុ៎ះហើយ គប្បីសិក្សា ដើម្បីលះបង់មេថុនធម្ម ។*

[២៦១] *ពាក្យថា យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ណា ធ្លាប់មាន ក្នុងកាលមុន យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះ របស់បុគ្គលនោះ រមែងសាបសូន្យទៅ មានសេចក្តីអធិប្បាយដូចតទៅនេះ ចុះយស តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកដែលគេធ្វើសក្ការ: គោរព រាប់អាន បូជា កោតក្រែង ជាអ្នកបានចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: និងគិលានប្បច្ចយ-ភេសជ្ជបរិក្ខារ ក្នុងភាពជាសមណ:ក្នុងកាលមុន នេះ ឈ្មោះថា យស ។ ចុះកេរ្តិ៍ឈ្មោះ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ កាលនៅក្នុងភាពជាសមណ:ក្នុងកាលមុន ជាអ្នកពេញដោយកេរ្តិ៍ឈ្មោះ និងសេចក្តីសរសើរ ជាបណ្ឌិត រ៉ាងវៃ មានប្រាជ្ញា ជាពហុស្សូត មានពាក្យដ៏វិចិត្រ មានប្រាជ្ញាល្អ ជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះសូត្រក្តី ជាអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យក្តី*

ធម្មកថិកោតិ វា អារញ្ញិកោតិ វា បិណ្ឌចារិកោតិ
វា បំសុកូលិកោតិ វា តេចីវរិកោតិ វា សបទាន-
ចារិកោតិ វា ខលុបច្ឆាភត្តិកោតិ វា នេសជ្ជិកោ-
តិ វា យថាសន្ថតិកោតិ វា បឋមស្ស ឈានស្ស
លាភីតិ វា ទុតិយស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា តតិ-
យស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស
លាភីតិ វា អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា លាភី-
តិ វា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា
អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា នេវស-
ញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា អយំ
កិត្តិ ។ យសោ កិត្តី ច យា បុព្វេ ហាយតេ
វាបិ ឥស្ស សាតិ ឥស្ស អបរេ សមយេ ពុទ្ធំ
ធម្មំ សង្ឆំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តស្ស សោ
ច យសោ សា ច កិត្តិ ហាយតិ បរិហាយតិ បរិ-
ជ្ជំសតិ បរិបតតិ អន្តរធាយតិ វិប្ផលុជ្ជតីតិ យសោ
កិត្តី ច យា បុព្វេ ហាយតេ វាបិ ឥស្ស សា ។

ជាធម្មកថិកក្តី ជាអ្នកកាន់អារញ្ញិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់បិណ្ឌបាតិក-ធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់បង្សុកូលិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់តេចីវរិកធុតង្គ-ក្តី ជាអ្នកកាន់សបទានចារិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់ខលុបច្ឆាភត្តិក-ធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់នេសជ្ជិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់យថាសន្ថតិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកបានបឋមជ្ឈានក្តី ជាអ្នកបានទុតិយជ្ឈានក្តី ជាអ្នកបានតតិយ-ជ្ឈានក្តី ជាអ្នកបានចតុត្ថជ្ឈានក្តី ជាអ្នកបានអាកាសានញ្ចាយតន-សមាបត្តិក្តី ជាអ្នកបានវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិក្តី ជាអ្នកបានអា-កិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ជាអ្នកបាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមា-បត្តិក្តី នេះឈ្មោះថា កេរ្តិ៍ឈ្មោះ ។ ពាក្យថា យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ណា ធ្លាប់មានក្នុងកាលមុន យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះ របស់បុគ្គលនោះ រមែងសាបសូន្យទៅ បានសេចក្តីថា កាលបពូជិតនោះ ពោលលា ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឆ និងសិក្ខា ក្នុងសម័យដទៃ ហើយត្រ-ឡប់ ដើម្បីកេទថោកទាប យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះ រមែងសូន្យ សាបរលាប ខ្ជាត់ចេញ ជ្រុះចេញ បាត់បង់ វិនាស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ណា ធ្លាប់មាន ក្នុងកាលមុន យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះ របស់បុគ្គលនោះ រមែងសាបសូន្យទៅ ។

[២៤២] ឯតម្បិ ឥស្វា សិក្ខេថ មេថុនំ វិប្ប-
ហាតវេតិ ឯតន្តិ បុព្វេ សមណភាវេ យសោ ច កិត្តិ
ច អបរភាគេ ពុទ្ធំ ធម្មំ សង្ឃំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ
ហីនាយាវត្តស្ស អយសោ ច អកិត្តិ ច ឯតំ សម្បត្តិ-
វិបត្តឹ ឥស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិភាវយិត្វា
វិភូតំ កត្វាតិ ឯតម្បិ ឥស្វា ។ សិក្ខេថាតិ តិស្សោ
សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញា-
សិក្ខា ។

កតមា អធិសីលសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ សីលវា
ហោតិ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរ-
សម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមា-
ទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ខុទ្ទកោ សីលក្ខន្ធោ
មហន្តោ សីលក្ខន្ធោ សីលំ បតិដ្ឋា អាទិ ចរណំ
សំយមោ សំវរោ មុខំ បមុខំ កុសលានំ ធម្មានំ
សមាបត្តិយា អយំ អធិសីលសិក្ខា ។

កតមា អធិចិត្តសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ
កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ

[២៦២] *អធិប្បាយពាក្យថា បពុជិតឃើញ នូវដំណើរនុ៎ះហើយ គប្បីសិក្សា ដើម្បីលះបង់មេថុនធម្ម ត្រង់ពាក្យថា នូវដំណើរនុ៎ះ សេចក្តីថា យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះក្នុងភាពជាសមណៈ ក្នុងកាលមុន ការមិនមានយស និងការមិនមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ របស់បពុជិត ដែលពោលលា នូវព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឆ និងសិក្ខា ហើយត្រឡប់ដើម្បីកេទថោកទាប ក្នុងកាលជាចំណែកខាងក្រោយ បពុជិតឃើញ ចួប ប្រទះ ជ្ងឹង ពិចារណា ឈ្ងេងយល់ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសម្បត្តិនិងវិបត្តិនុ៎ះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បពុជិតឃើញ នូវដំណើរនុ៎ះ ។ ពាក្យថា គប្បីសិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ។*

អធិសីលសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសីល សង្រ្ដួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈ និងគោចរៈ ឃើញភ័យក្នុងទោសមានប្រមាណបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ សីលក្នុងតូច សីលក្នុងធំ សីល ទីតាំងខាងដើម ការប្រព្រឹត្ត ការសង្រ្ដួម ការរារាំង ប្រធាន ប្រមុខ នៃការបានធម៌ជាកុសលទាំងឡាយ នេះ អធិសីលសិក្ខា ។

អធិចិត្តសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាម ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ ចូលបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្ក:

សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ អធិចិត្តសិក្ខា ។

កតមា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្វេធិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយគាមិនិយា សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ ឥមេ អាសវាតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អាសវសមុទយោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អាសវនិរោធោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

មេថុនន្តិ មេថុនធម្មោ នាម យោ សោ អសទ្ធម្មោ

ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈ កើតអំពីវិវេក ចូលទុតិយជ្ឈាន មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិនិងសុខៈ ដែលកើតអំពីសមាធិ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងសន្តាន ជាទីជ្រះថ្លាស៊ប់ គឺសទ្ធា មានសភាពជាចិត្តដ៏ខ្ពស់ឯក ព្រោះការរម្ងាប់នូវវិតក្កៈ និងវិចារៈ ចូលតតិយជ្ឈាន ចូលចតុត្ថជ្ឈាន នេះ អធិចិត្តសិក្ខា ។

អធិប្បញ្ញាសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹង នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅ ជាប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ អាចទម្លុះទម្លាយ ជាគ្រឿងដល់នូវការអស់ទុក្ខ ដោយប្រពៃ ភិក្ខុនោះ ក៏ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាហេតុកើតឡើងនៃទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាគ្រឿងរំលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាបដិបទាជាគ្រឿងដល់នូវការរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាហេតុកើតឡើងនៃអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាគ្រឿងរលត់អាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាបដិបទាជាគ្រឿងដល់នូវការរលត់អាសវៈ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ពាក្យថា មេថុនធម្ម សេចក្តីថា ដែលឈ្មោះថា មេថុនធម្ម បានខាងធម៌របស់អសប្បុរស

។ បេ ។ តំ ការណា រុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។ ឯតម្ប៎ ឥស្វា សិក្ខេថ មេថុនំ វិប្ប្ហាតវេតិ មេថុន-ធម្មស្ស បហានាយ រូបសមាយ បដិនិស្សគ្គាយ បដិប្ប្ស្ស្ធ្ធិយា អធិសីលម្ប៎ សិក្ខេយ្យ អធិចិត្តម្ប៎ សិក្ខេយ្យ អធិប្ប្ញ្ញម្ប៎ សិក្ខេយ្យ ។ ឥមា តិស្ស្ហ សិក្ខា[1] អាវជ្ជេន្តោ សិក្ខេយ្យ ជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បស្ស្ន្តោ សិក្ខេយ្យ បច្ចវេក្ខ្ន្តោ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ សិក្ខេយ្យ សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ សិក្ខ-យ្យ ១ រ៎ិយំ បគ្គណ្ហន្តោ សិក្ខេយ្យ សតឹ ឧបដ្ឋបេន្តោ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ សមាធហន្តោ សិក្ខេយ្យ បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខេយ្យ អភិញ្ញេយ្យ៎ អភិជានន្តោ សិ-ក្ខេយ្យ បរិញ្ញេយ្យ៎ បរិជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បហាតព្ព៎ បជហន្តោ សិក្ខេយ្យ ភាវេតព្ព៎ ភាវេន្តោ សិក្ខេយ្យ សច្ឆិកាតព្ព៎ សច្ឆិកហន្តោ សិក្ខេយ្យ អាចវេយ្យ សមាចវេយ្យ សមាធាយ រត្តេយ្យាតិ ឯតម្ប៎ ឥស្ហ សិក្ខេថ មេថុនំ វិប្ប្ហាតវេ ។ ត្ថ ជានហ ភគ្ត

---

១ ម. សិក្ខាយោ ។

។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេថុនធម្ម ។

ពាក្យថា បពូជិតឃើញ នូវដំណើរនុ៎ះហើយ គប្បីសិក្សា ដើម្បីលះបង់មេថុនធម្ម បានសេចក្ដីថា បពូជិត គប្បីសិក្សាអធិសីលផង គប្បីសិក្សាអធិចិត្តផង គប្បីសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ដើម្បីលះបង់ ដើម្បីរម្ងាប់ ដើម្បីរលាស់ចោល ដើម្បីរម្ងាប់ នូវមេថុនធម្ម ។ គប្បីពិចារណាសិក្សាសិក្ខាទាំង ៣ នេះ គប្បីដឹងសិក្សា គប្បីឃើញសិក្សា គប្បីពិចារណាសិក្សា គប្បីអធិដ្ឋានចិត្តសិក្សា គប្បីចុះចិត្តស៊ប់ដោយសទ្ធាសិក្សា គប្បីផ្គងព្យាយាមសិក្សា គប្បីតម្កល់ស្មារតីសិក្សា គប្បីតម្កល់ចិត្តសិក្សា គប្បីដឹងច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាសិក្សា គប្បីដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលគួរដឹងច្បាស់សិក្សា គប្បីកំណត់ដឹងធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹងសិក្សា គប្បីលះបង់ធម៌ដែលគួរលះបង់សិក្សា គប្បីចម្រើនធម៌ដែលគួរចម្រើនសិក្សា គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់សិក្សា គប្បីប្រព្រឹត្តទៅ ប្រព្រឹត្តដោយប្រពៃ ប្រព្រឹត្តកាន់យក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បពូជិតឃើញនូវដំណើរនុ៎ះហើយ គប្បីសិក្សា ដើម្បីលះបង់មេថុនធម្ម ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

យសោ កិត្តី ច យា បុព្វេ
ហាយតេ វាបិ តស្ស សា
ឯតម្បិ ទិស្វា សិក្ខេថ
មេថុនំ វិប្បហាតវេតិ ។

[២៤៣] សង្កប្បេហិ បរេតោ សោ កបណោ វិយ ឈាយតិ
សុត្វា បរេសំ និគ្ឃោសំ មង្កុ ហោតិ តថាវិធោ ។

[២៤៤] សង្កប្បេហិ បរេតោ សោ កបណោ វិយ ឈាយតីតិ កាមសង្កប្បេន ព្យាបាទសង្កប្បេន វិហឹសាសង្កប្បេន ទិដ្ឋិសង្កប្បេន ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ[១] កបណោ វិយ មន្ទោ វិយ មោមូហោ វិយ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ និជ្ឈាយតិ អវជ្ឈាយតិ ។ យថា ឧលូកោ រុក្ខសាខាយំ មូសិកំ គមយមានោ[២] ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ និជ្ឈាយតិ អវជ្ឈាយតិ យថា កោត្ថុ នទីតីរេ មច្ឆេ គមយមានោ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ និជ្ឈាយតិ អវជ្ឈាយតិ យថា

១ ឱ. ម. សមន្នាគតោ បិហិតោ ។ ២ ឱ. ម. មគយមានោ ។

យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះណា(ធ្លាប់មាន) ក្នុងកាលមុន យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះ របស់បុគ្គលនោះ ក៏សាបសូន្យទៅ បព្ជ-ជិតឃើញនូវដំណើរនុ៎ះហើយ គប្បីសិក្សា ដើម្បីលះបង់មេថុន ។

[២៦៣] បព្ជជិតនោះ ដែលត្រូវសង្ក្ដប្ជ:ទាំងឡាយ គ្របសង្ក្ដត់ហើយ រមែងសញ្ជប់សញ្ជឹង ដូចមនុស្សកំព្រា បព្ជជិតមានសភាពដូច្នោះ លុះឮពាក្យសម្ដី របស់ពួកជនដទៃហើយ រមែងអៀនអន់ ។

[២៦៤] ពាក្យថា បព្ជជិតនោះ ដែលត្រូវសង្ក្ដប្ជ:ទាំងឡាយ គ្របសង្ក្ដត់ហើយ រមែងសញ្ជប់សញ្ជឹង ដូចមនុស្សកំព្រា អធិប្បាយថា បព្ជជិតត្រូវសេចក្ដីត្រិះរិះប្រកបដោយកាម ត្រូវសេចក្ដីត្រិះរិះប្រកបដោយព្យាបាទ ត្រូវសេចក្ដីត្រិះរិះប្រកបដោយវិហឹសា ត្រូវសេចក្ដីត្រិះរិះប្រកបដោយទិដ្ឋិប៉ះពាល់ គ្របសង្ក្ដត់ ជ្រួតជ្រាប ប្រកបហើយ រមែងក្ដុកក្ដួល សញ្ជប់សញ្ជឹង ស្រពាប់ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់ ដូចមនុស្សកំព្រា ឬដូចជាអ្នកលង់ ឬក៏ដូចជាអ្នកវង្វេងទិស ។ មៀមកាលស្វែងរកកណ្ដុរលើមែកឈើ រមែងក្ដៅក្ដួល សញ្ជប់សញ្ជឹង ស្រពាប់ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់ យ៉ាងណា ចចកកាលស្វែងរកត្រី ទៀបឆ្នេរស្ទឹង រមែងក្ដៅក្ដួល សញ្ជប់សញ្ជឹង ស្រពាប់ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់ យ៉ាងណា

វិលាបេ សន្ធិសមលសបង្កតីវេ[១] មូសិកំ គមយ-មានោ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ និជ្ឈាយតិ អវជ្ឈា-យតិ យថា គន្ទ្រភោ វហច្ឆិន្នោ សន្ធិសមលសបង្ក-តីវេ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ និជ្ឈាយតិ អវជ្ឈាយតិ ឯវមេវ សោ វិព្ភន្តកោ កាមសង្កប្បេន ព្យាបាទ-សង្កប្បេន វិហឹសាសង្កប្បេន ទិដ្ឋិសង្កប្បេន ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ កបណោ វិយ មន្ទោ វិយ មោមូហោ វិយ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ និជ្ឈាយតិ អវជ្ឈាយតីតិ សង្កប្បេហិ បរេតោ សោ កបណោ វិយ ឈាយតិ ។

[២៤៥] សុត្វា បរេសំ និគ្ឃោសំ មង្កុ ហោតិ តថាវិធោតិ បរេសន្តិ ឧបជ្ឈាយកា វា អាចរិយកា[២] វា សមានុបជ្ឈាយកា វា សមានាចរិយកា វា មិត្តា វា សន្ទិដ្ឋា វា សម្ភត្តា វា សហាយា វា ចោទេន្តិ

១ ម. សន្ធិសមលសង្កដិរេ ។ ២ ម. ឧបជ្ឈាយា វា អាចរិយា វា ។

ឆ្នាកាលស្វែងរកកណ្តុរ ក្នុងទីជាចន្ទោះតំណនៃផ្ទះ និងទីប្រកបដោយមន្ទិល ប្រកបដោយកក់និងផ្ទេរ រមែងក្តៅក្តួល សញ្ជប់សញ្ជឹង ស្រពាប់ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់ យ៉ាងណា លាមានការដឹកនាំដាច់ហើយ (គេប្រើមិនកើត) រមែងក្តៅក្តួលសញ្ជប់សញ្ជឹង ស្រពាប់ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់ ក្នុងទីជាចន្ទោះតំណនៃផ្ទះ និងទីប្រកបដោយមន្ទិល ប្រកបដោយកក់និងផ្ទេរ យ៉ាងណា បុគ្គលជាអ្នកភ្ញាត់នោះ ដែលត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយកាម ត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយព្យាបាទ ត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយវិហឹសា ត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយទិដ្ឋិប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ ជ្ងួតជ្រាប ប្រកបហើយ រមែងក្តុកក្តួល សញ្ជប់សញ្ជឹង ស្រពាប់ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់ដូចមនុស្សកំព្រា ឬដូចជាអ្នកលង់ ឬក៏ដូចជាអ្នកវង្វេងទិស យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បព្វជិតនោះ ដែលត្រូវសង្គ្រប:ទាំងឡាយ គ្របសង្កត់ហើយ រមែងសញ្ជប់សញ្ជឹងដូចមនុស្សកំព្រា ។

[២៤ថ] អធិប្បាយពាក្យថា បព្វជិតមានសភាពដូច្នោះ លុះឮពាក្យសម្តីរបស់ជនដទៃហើយ ក៏រមែងអៀនអន់ ត្រង់ពាក្យថា ជនដទៃ បានដល់ ពួកជនជាឧបជ្ឈាយ៍ក្តី អាចារ្យក្តី បុគ្គលមានឧបជ្ឈាយ៍ស្មើគ្នាក្តី បុគ្គលមានអាចារ្យស្មើគ្នាក្តី មិត្តក្តី បុគ្គលដែលធ្លាប់ឃើញគ្នាម្តងម្កាលក្តី បុគ្គលដែលធ្លាប់គប់រកគ្នាក្តី សម្ងាញ់ក្តី ជាស់តឿនថា

តស្ស តេ ខោ អាវុសោ អលាភា តស្ស តេ ទុលទ្ធំ យំ ត្វំ ឯវរូបំ ឧឡារំ សត្ថារំ លភិត្វា ឯវំ ស្វាក្ខាតេ ធម្មវិនយេ បព្វជិត្វា ឯវរូបំ អរិយគណំ លភិត្វា ហី-នស្ស មេថុនធម្មស្ស ការណា ពុទ្ធំ ធម្មំ សង្ឃំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តោសិ សទ្ធាបិ នាម តេ នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ ហិរិបិ នាម តេ នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ ឱត្តប្បម្បិ នាម តេ នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ វិរិយម្បិ នាម តេ នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ សតិបិ នាម តេ នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ បញ្ញាបិ នាម តេ នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ តេសំ វចនំ ព្យបថំ ទេសនំ អនុសិដ្ឋឹ សុត្វា សុណិត្វា ឧគ្គហេត្វា ឧប-ធារយិត្វា ឧបលក្ខយិត្វា មង្កុ ហោតិ បីឡិតោ ឃដ្ដិ-តោ ព្យត្ថិតោ[1] ទោមនស្សិតោ ហោតិ ។ តថាវិធោតិ តថាវិធោ តាទិសោ តស្សណ្ឋិតោ តប្បការោ តប្ប-ដិភាគោ យោ សោ វិព្ភន្តកោតិ សុត្វា បរេស និ-គ្ឃោសំ មង្កុ ហោតិ តថាវិធោ ។ តេនាហ ភគវា

១ ម. ព្យាធិតោ ។

ម្នាលអាវុសោ អ្នកនោះពេញជាឥតលាភមែន ការបាន(អត្តភាពជាមនុស្ស) អ្នកបានដោយកម្រ ព្រោះថាជាអ្នកបានគ្រូដ៏ថ្លៃថ្លាមានសភាពយ៉ាងនេះ បួសក្នុងធម៌វិន័យដែលព្រះមានព្រះភាគ សម្តែងល្អហើយយ៉ាងនេះ បានពួកព្រះអរិយៈ មានសភាពយ៉ាងនេះត្រឡាំង ហើយពោលលានូវព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឆ និងសិក្ខា ហើយត្រឡប់មកកាន់ភេទថោកទាប ព្រោះហេតុមេថុនធម្មដ៏ថោកទាប សូម្បីតែសទ្ធារបស់អ្នកក្នុងកុសលធម៌ ក៏មិនមាន សូម្បីតែហិរិរបស់អ្នកក្នុងកុសលធម៌ ក៏មិនមាន សូម្បីតែឱ្ជិត្តប្ប:របស់អ្នកក្នុងកុសលធម៌ ក៏មិនមាន សូម្បីតែវីរិយៈ របស់អ្នកក្នុងកុសលធម៌ ក៏មិនមាន សូម្បីតែសតិរបស់អ្នកក្នុងកុសលធម៌ ក៏មិនមាន សូម្បីតែបញ្ញារបស់អ្នកក្នុងកុសលធម៌ ក៏មិនមាន បុគ្គលអ្នកភ្ងាត់នោះ លុះស្តាប់ ឮ រៀន ពិចារណា កំណត់ ទូវពាក្យ គន្ធងពាក្យ ទេសនាការប្រៀនប្រដៅ របស់ជនទាំងឡាយនោះ ក៏រមែងអៀនអន់ ចង្អៀត ចង្អ្ល ក្រៀមក្រំ ឈឺចាប់ តូចចិត្ត ។ ពាក្យថា បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ គឺបុគ្គលណា ជាអ្នកភ្ងាត់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមានសភាពដូច្នោះ ប្រាកដដូច្នោះ ឋិតនៅដូច្នោះ មានប្រការ:ដូច្នោះ មានចំ-ណែកប្រៀបដូច្នោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បព្ជិតមានសភាពដូច្នោះ លុះឮពាក្យសម្តីរបស់ពួកជនដទៃហើយ រមែងអៀនអន់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សង្កប្បេហិ បរេតោ សោ កបណោ វិយ ឈាយតិ
សុត្វា បរេសំ និគ្ឃោសំ មង្កុ ហោតិ តថាវិធោតិ ។

[២៤៦] អថ សត្ថានិ កុរុតេ បរវាទេហិ ចោទិតោ
ឯស ខ្វស្ស មហាគេធោ មោសវជ្ជំ បគាហតិ ។

[២៤៧] អថ សត្ថានិ កុរុតេ បរវាទេហិ ចោទិ-តោតិ អថាតិ បទសន្ធិ បទសំសគ្គោ បទបារិបូរិ អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វតាមេតំ អថាតិ ។ សត្ថានីតិ តីណិ សត្ថានិ កាយសត្ថំ វចីសត្ថំ មនោសត្ថំ ។ តិវិធំ កាយទុច្ចរិតំ កាយសត្ថំ ចតុព្វិធំ វចីទុច្ចរិតំ វចីសត្ថំ តិវិធំ មនោទុច្ចរិតំ មនោ-សត្ថំ ។ បរវាទេហិ ចោទិតោតិ ឧបជ្ឈាយកេហិ វា អាចរិយកេហិ វា សមានុបជ្ឈាយកេហិ វា សមានាចរិយកេហិ វា មិត្តេហិ វា សន្ទិដ្ឋេហិ វា សម្ភត្តេហិ វា សហាយេហិ វា ចោទិតោ

បព្វជិតនោះ ដែលត្រូវសង្ក្ដ:ទាំងឡាយគ្របសង្ក្ដត់ហើយ រមែងសញ្ជប់សញ្ជឹង ដូចមនុស្សកំព្រា បព្វជិតមានសភាព ដូច្នោះ លុះឮពាក្យសម្ដីរបស់ពួកជនដទៃ ហើយរមែងអៀនអន់ ។

[២៦៦] *លំដាប់នោះ បុគ្គល ដែលត្រូវវាទ:ជនដទៃដាស់តឿន ហើយ រមែងធ្វើសស្ត្រាទាំងឡាយ នុ៎ះជាសេចក្ដីជាប់ចំពាក់ធំ របស់បុគ្គលនោះ បុគ្គលនោះ រមែងផ្ដងពាក្យកុហក ។*

[២៦៧] *អធិប្បាយពាក្យថា លំដាប់នោះបុគ្គលដែលត្រូវវាទ:ជនដទៃដាស់តឿនហើយ រមែងធ្វើសស្ត្រាទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា លំដាប់នោះ គឺជាពាក្យភ្ជាប់បទ ជាពាក្យ ជាប់ចំពាក់ដោយបទ ជាពាក្យ បំពេញបទ ជាពាក្យ ប្រជុំអក្ខរ: ជាពាក្យ សម្រួលព្យញ្ជន: ពាក្យថា លំដាប់នោះ គឺជាពាក្យលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា សស្ត្រា បានដល់ សស្ត្រា ៣ យ៉ាងគឺ សស្ត្រាគឺកាយ ១ សស្ត្រាគឺវាចា ១ សស្ត្រាគឺចិត្ត ១ ។ កាយទុច្ចរិត ៣ ឈ្មោះថា សស្ត្រាគឺកាយ វចីទុច្ចរិត ៤ ឈ្មោះថា សស្ត្រាគឺវាចា មនោទុច្ចរិត ៣ ឈ្មោះថា សស្ត្រាគឺចិត្ត ។ ពាក្យថា បុគ្គលដែលត្រូវវាទ:ជនដទៃ ដាស់តឿនហើយ គឺបុគ្គលជាឧបជ្ឈាយ៍ក្ដី អាចារ្យក្ដី បុគ្គលមានឧបជ្ឈាយ៍ស្មើគ្នាក្ដី បុគ្គលមានអាចារ្យស្មើគ្នាក្ដី មិត្តក្ដី បុគ្គលដែលធ្លាប់ឃើញគ្នាក្ដី បុគ្គលដែលធ្លាប់គប់រកគ្នាក្ដី សម្ងាញ់ក្ដី*

សម្ឆជ្ជានមុសា ភាសតិ អភិរតោ អហំ ភន្តេ អហោសឹ បញ្ចាយ មាតា មេ ចោសេតញ្ចា តេនម្ហិ រិញ្ចាតិ ភណតិ បិតា មេ ចោសេតញ្ចោ តេនម្ហិ រិញ្ចាតិ ភណតិ ភាតា មេ ចោសេតញ្ចោ ភគិនី មេ ចោសេតញ្ចា បុត្តោ មេ ចោសេតញ្ចោ ធីតា មេ ចោសេតញ្ចា មិត្តា មេ ចោសេតញ្ចា អមច្ចា មេ ចោសេតញ្ចា ញាតកា មេ ចោសេតញ្ចា សាលោហិ-តា មេ ចោសេតញ្ចា តេនម្ហិ រិញ្ចាតិ ភណតិ រចីសត្ថំ ភណតិ[1] ជនេតិ សញ្ជនេតិ ជិញ្ចតេតិ អភិជិញ្ចតេតីតិ អជ សត្ថានិ ភ្ជុតេ ឋ្ឋានេហិ ចោជិតោ ។

[២៤៨] ឯស ខ្ជ្ជ មហាភេជោតិ ឯសោ ខោ អស្ស មហាភេជោ មហាវនំ មហាតហនំ មហា-ភន្ធាវោ មហាវិសមោ មហាភុជិសោ មហាបញ្ជោ មហាបលិចោ មហាបលិពោជោ មហាពន្ធនំ យជ្ជិទំ សម្ឆជ្ជានមុសាវាទោតិ ឯស ខ្ជ្ជ មហាភេជោ ។

[២៤៩] មោសវជ្ជំ បហាយ តីតិ មោសវជ្ជំ

---

1 ឱ. ម. ភណតិ សំភណតិ ។

ដាស់តឿន បុគ្គលនោះ រមែងពោលពាក្យកុហកទាំងដឹងខ្លួន គឺពោលថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំជាអ្នកត្រេកអរ ក្នុងបព្វជ្ជាហើយ តែថាខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមមាតា ហេតុនោះ បានជាខ្ញុំវិលខុស ពោលថា ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមបិតា ហេតុនោះ បានជាខ្ញុំវិលខុស ពោលថា ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមបងប្អូនប្រុស ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមបងប្អូនស្រី ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមបុត្ត ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមធីតា ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមមិត្ត ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមអាមាត្យ ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមពួកញាតិ ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមសាលោហិត ហេតុនោះ បានជាខ្ញុំវិលខុស រមែងធ្វើឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម បង្កើត បង្កើតចំពោះនូវសស្ត្រាគឺវាចា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លំដាប់នោះ បុគ្គលត្រូវវាទ:ជនដទៃ ដាស់តឿនហើយ រមែងធ្វើសស្ត្រាទាំងឡាយ ។

[២៨៨] ពាក្យថា នុ៎ះជាសេចក្តីជាប់ចំពាក់ធំ របស់បុគ្គលនោះ គឺសភាពនុ៎ះឯងជាសេចក្តីជាប់ចំពាក់ធំ ជាព្រៃធំ ជាញៀតស្អាតធំ ជាផ្លូវជាប់ស្រយាលធំ ជាផ្លូវមិនស្មើ (ចម្រូងចម្រាសធំ) ជាផ្លូវរៀចធំ ជាផ្លូវល្បាប់ធំ ជាផ្លូវមានកក់ច្រើន ជាផ្លូវមានសេចក្តីខ្ជល់ខ្ជាយធំ ជាចំណងធំរបស់បុគ្គលនោះ គឺការពោលមុសាវាទទាំងដឹងខ្លួន របស់បុគ្គលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នុ៎ះជាសេចក្តីជាប់ចំពាក់ធំ របស់បុគ្គលនោះ ។

[២៨៩] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ រមែងផ្តងពាក្យកុហក អធិប្បាយថា

រុច្ចតិ មុសាវាទោ ។ ឥធេកច្ចោ សភក្តតោ វា បរិសក្ត-
តោ វា ញាតិមជ្ឈកតោ វា បូគមជ្ឈកតោ វា រាជកុល-
មជ្ឈកតោ វា អភិនីតោ សក្ខិបុដ្ឋោ ឯហិ ភោ បុរិស
យំ ជានាសិ តំ វទេហីតិ ។ សោ អជានំ វា អាហ[1]
ជានាមីតិ ជានំ វា អាហ[2] ន ជានាមីតិ អបស្សំ
វា អាហ[3] បស្សាមីតិ បស្សំ វា អាហ[4] ន
បស្សាមីតិ ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា
អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ វា សម្បជានមុសា ភាសតិ
ឥទំ រុច្ចតិ មោសវជ្ជំ ។ អបិច តីហាការេហិ មុសា-
វាទោ ហោតិ បុព្វេវ្ស្ស ហោតិ មុសា ភណិស្ស្ស្ជ្ជ
ភណន្ត្ស្ស ហោតិ មុសា ភណាមីតិ ភណិតស្ស
ហោតិ មុសា មយា ភណិតន្តិ ឥមេហិ តីហាការេហិ
មុសាវាទោ ហោតិ ។ អបិច ចតូហាការេហិ ។ បញ្ច-
ហាការេហិ ។ ឆហាការេហិ ។ សត្តហាការេហិ ។
អដ្ឋហាការេហិ ។ មុសាវាទោ ហោតិ បុព្វេវ្ស្ស

---

១. ២. ៣. ៥. ម. អហំ ។

មុសាវាទ លោកហៅថា ពាក្យកុហក ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ទៅកាន់ពោធជាទីប្រជុំក្តី ទៅកាន់បរិស័ទក្តី ទៅក្នុងកណ្តាលញាតិក្តី ទៅក្នុងកណ្តាលពួកក្តី ទៅក្នុងកណ្តាលរាជត្រកូលក្តី ដែលគេនាំទៅ សួរយកជាបន្ទាល់ថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន អ្នកចូរមក អ្នកដឹងហេតុ ណា ចូរពោលហេតុនោះ ។ បុរសនោះ កាលមិនដឹង ពោលថា ខ្ញុំ ដឹងក្តី កាលដឹង ពោលថា ខ្ញុំមិនដឹងក្តី កាលមិនឃើញ ពោល ថា ខ្ញុំឃើញក្តី កាលឃើញ ពោលថា ខ្ញុំមិនឃើញក្តី ពោល សម្បជានមុសាវាទ ព្រោះហេតុខ្លួនក្តី ព្រោះហេតុបុគ្គលដទៃក្តី ព្រោះ ហេតុអាមិសៈបន្តិចបន្តួចក្តី ដោយប្រការដូច្នេះ នេះលោកហៅថា ពាក្យ កុហក ។ មួយទៀត មុសាវាទ ដោយអាការ ៣ យ៉ាង គឺ មុសាវាទ របស់បុគ្គលនោះ ក្នុងកាលមុនថា អាត្មាអញនឹងពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទរបស់បុគ្គលកំពុងពោលថា អាត្មាអញកំពុងពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទរបស់បុគ្គលដែលពោលហើយថា អាត្មាអញពោលពាក្យកុហក ហើយ ១ មុសាវាទ ដោយអាការ ៣ នេះ ។ មួយវិញទៀត មុសា-វាទ មានដោយអាការ ៤ យ៉ាង ។ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។ ដោយ អាការ ៦ យ៉ាង ។ ដោយអាការ ៧ យ៉ាង ។ មុសាវាទ ដោយ អាការ ៨ យ៉ាង គឺ មុសាវាទ នៃបុគ្គលនោះ ក្នុងកាលមុនថា

ហោតិ មុសា ភណិស្សន្តិ ភណន្តស្ស ហោតិ
មុសា ភណាមីតិ ភណិតស្ស ហោតិ មុសា មយា
ភណិតន្តិ រិនិជាយ ជិជ្ជ រិនិជាយ ១ន្ត្ត រិនិជាយ រុចី
រិនិជាយ សញ្ញ រិនិជាយ ភាវ ឥមេហិ អដ្ឋហាការ-
ហិ មុសាវាទো ហោតិ ។ មោសវជ្ជ បក្ខាហតីតិ
មោសវជ្ជ បក្ខាហតិ ១ិតាហតិ អជ្ឈោតាហតិ បរិស-
តីតិ មោសវជ្ជ បក្ខាហតិ ។ តេនាហ ភគវា

អថ សត្ថានិ ការ្យតេ បរ្យាទេហិ ចោ១ិតো
ឯស ១ូស្ស មហាកេទো មោសវជ្ជ បក្ខាហតីតិ ។

[២៤០] បណ្ហិតោតិ សមញ្ញាតো ឯកចរិយ អ១ិដ្ឋិតো
អថាបិ[១] មេជុនេ យុត្តো មន្ទោ បរិកិស្សតិ ។

[២៤១] បណ្ហិតោតិ សមញ្ញាតោតិ ឥ១េកច្ចោ បុព្ពេ
សមណភាវ ១ិត្តិវណ្ណ្ណ១ តោ[២] ហោតិ បណ្ហិតោ រិយត្តោ

---

១ ម. សចាបិ ។ ២ ម. ១ិត្តិវណ្ណ្ណ១ តោ ។

អាត្មាអញ នឹងពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទនៃបុគ្គលកំពុងពោលថា អាត្មាអញ ពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទ នៃបុគ្គលពោលហើយថា អាត្មាអញ ពោលពាក្យកុហកហើយ ១ ព្រោះលាក់ទុក នូវទិដ្ឋិ ១ ព្រោះលាក់ទុកនូវការចូលចិត្ត ១ ព្រោះលាក់ទុកនូវសេចក្តីពេញចិត្ត ១ ព្រោះលាក់ទុកនូវសញ្ញា ១ ព្រោះលាក់ទុកនូវការកើតឡើង ១ មុសាវាទ ដោយអាការ ៨ នេះ ។ ពាក្យថា រមែងផ្ដងពាក្យកុហក គឺ ផ្ដង ផ្ដួផ្ដងទុក កំណត់ទុក ចូលទៅ កាន់ពាក្យកុហក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះរមែងផ្ដងពាក្យកុហក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

លំដាប់នោះ បុគ្គលដែលត្រូវវាទ:ជនដទៃ ដាស់តឿន
ហើយ រមែងធ្វើសស្ត្រាទាំងឡាយ នុ៎ះជាសេចក្ដីជាប់ចំពាក់ធំ
របស់បុគ្គលនោះ បុគ្គលនោះ រមែងផ្ដងពាក្យកុហក ។

[២៥០] បុគ្គលដែលគេដឹងច្បាស់ហើយថាជាបណ្ឌិត អធិដ្ឋាន
ការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង តែខាងក្រោយមក ជាអ្នកប្រកបក្នុង
មេថុនធម្ម នឹងត្រដាបត្រដួស ដូចបុគ្គលល្ងង់ខ្លៅ ។

[២៥១] ពាក្យថា បុគ្គល ដែលគេដឹងច្បាស់ហើយថាជាបណ្ឌិត អធិប្បាយថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ កាលនៅក្នុងភាពជាសមណ:ក្នុងកាលមុន ជាអ្នកពេញដោយកេរ្តិ៍ឈ្មោះនិងសេចក្ដីសរសើរ ជាបណ្ឌិតវាងវៃ

មេធាវី ពហុស្សុតោ ចិត្តកថី កល្យាណាបដិភា-
ណោ សុត្តន្តិកោតិ ភ វិនយធរោតិ ភ ធម្មកថិកោ-
តិ ភ ។ បេ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ-
យា លាភីតិ ភ ឯវំ ញ្ញាតោ ហោតិ សញ្ញាតោ[1]
សម្មញ្ញាតោតិ បណ្ឌិតោតិ សមញ្ញាតោ ។

[២៨២] ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិតោតិ ទ្វីហិ ការណេ-
ហិ ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិតោ បពុជ្ជសង្ខាតេន ភ ក-
ណ្ណាវស្សត្ថេន ភ ។ កថំ បពុជ្ជាសង្ខាតេន ឯក-
ចរិយំ អធិដ្ឋិតោ ។ សពុ្ធ ឃរាវាសបលិពោធំ ឆិន្ទិ-
ត្វា ។ បេ ។ ឯវំ បពុជ្ជាសង្ខាតេន ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិតោ ។
កថំ កណ្ណាវស្សត្ថេន ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិតោ ។ សោ
ឯវំ បពុជ្ឌិតោ សមានោ ឯកោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្ថានិ
។ បេ ។ ឯវំ កណ្ណាវស្សត្ថេន ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិ-
តោតិ ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិតោ ។

[២៨៣] អថាបិ មេថុនេ យុត្តោតិ មេថុនធម្មោ
ជាម យោ សោ អសទ្ធម្មោ ។ បេ ។ តំការណា

---

1 ម. បញ្ញាតោ ។

មានប្រាជ្ញា ជាពហុស្សូត មានពាក្យដ៏វិចិត្រ មានប្រាជ្ញាល្អ ជាអ្នកដែលគេដឹងហើយ ដឹងច្បាស់ហើយ ដឹងសុសសាយហើយ យ៉ាងនេះថា ជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះសូត្រក្តី ទ្រទ្រង់វិន័យក្តី ជាធម្មកថិកក្តី ។ បេ ។ ជាអ្នកបាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដែលគេដឹងច្បាស់ហើយថាជាបណ្ឌិត ។

[២៥២] *ពាក្យថា អធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង អធិប្បាយថា បុគ្គលអធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ដោយហេតុ ២ គឺ ដោយចំណែកបព្វជ្ជាក្តី ដោយការលះបង់ពួកក្តី ។ បុគ្គលអធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ដោយចំណែកបព្វជ្ជា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល ផ្តាច់បង់សេចក្តីខ្ទ្ល់ខ្ទាយគឺយរាវាសទាំងពួង ។ បេ ។ អធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ដោយចំណែកបព្វជ្ជាយ៉ាងនេះឯង ។ បុគ្គល អធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ដោយការលះបង់ពួក តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលនោះ បួសយ៉ាងនេះហើយ ជាអ្នកម្នាក់ឯង គប់សេនាសនៈស្ងាត់ គឺព្រៃតូចព្រៃធំ ។ បេ ។ អធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ដោយការលះបង់ពួកយ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ។*

[២៥៣] *ពាក្យថា តែខាងក្រោយមក ជាអ្នកប្រកបក្នុងមេថុនធម្ម អធិប្បាយថា ឈ្មោះថាមេថុនធម្ម បានខាងធម៌របស់អសប្បុរស ។ បេ ។*

វុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។ អថាបិ មេថុនេ យុត្តោតិ សោ អបរេន សមយេន ពុទ្ធំ ធម្មំ សង្ឃំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិត្វា មេថុនធម្មេ យុត្តោ បយុត្តោ អាយុត្តោ សមាយុត្តោតិ អថាបិ មេថុនេ យុត្តោ ។

[២៥៤] មគ្គោ បរិភិស្សតីតិ តបណោ វិយ[1] មោម្ហោ វិយ ភិស្សតិ បរិភិស្សតិ បរិភិលិស្សតិ ចាណម្បិ ហនតិ អទិន្នម្បិ អាទិយតិ សន្ធិម្បិ ឆិន្ទតិ និល្លោបម្បិ ហរតិ ឯកាគារិកម្បិ ករោតិ បរិបន្ថេបិ តិដ្ឋតិ បរទារម្បិ គច្ឆតិ មុសាបិ ភណតិ ឯវម្បិ ភិស្សតិ បរិភិស្សតិ បរិភិលិស្សតិ ។ តមេនំ រាជានោ គហេត្វា វិវិធា កម្មការណា ការេន្តិ កសាហិបិ តាឡេន្តិ វេត្តេហិបិ តាឡេន្តិ អឌ្ឍទណ្ឌកេហិបិ តាឡេន្តិ ហត្ថម្បិ ឆិន្ទន្តិ ចាទម្បិ ឆិន្ទន្តិ ហត្ថចាទម្បិ ឆិន្ទន្តិ កណ្ណម្បិ ឆិន្ទន្តិ នាសម្បិ ឆិន្ទន្តិ កណ្ណនាសម្បិ ឆិន្ទន្តិ វិលង្គថាលិកម្បិ ករោន្តិ សង្ខមុណ្ឌកម្បិ ករោន្តិ រាហុមុខម្បិ ករោន្តិ

១ ម. ឯត្ថន្តរេ មន្ទោវិយោតិ ទិស្សតិ ។

ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេថុនធម្ម ។ ពាក្យថា តែខាងក្រោយ
មក ជាអ្នកប្រកបក្នុងមេថុនធម្ម គឺសម័យខាងក្រោយ បុគ្គលនោះ
ពោលលាព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឆ និងសិក្ខា រួចមកដើម្បីកេទ
ថោកទាប ប្រកប តាក់តែង ប្រជុំងប្រជា ប្រកបព្រមក្នុងមេថុនធម្ម ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តែខាងក្រោយមក ជាអ្នកប្រកបក្នុងមេថុនធម្ម ។

[២៥៤] ពាក្យថា នឹងត្រជាបត្រដួស ដូចបុគ្គលលួងខ្ចៅ អធិ-
ប្បាយថា បុគ្គលនោះ នឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មង ដូចមនុស្ស
កំព្រា ឬដូចមនុស្សលួងខ្ចៅ គឺរមែងសម្ងាប់សត្វខ្លះ កាន់យកទ្រព្យដែល
គេមិនឲ្យខ្លះ កាត់តំណ (នៃផ្ទះ) ខ្លះ រាយប្រហារទាំងបួនខ្លះ ធ្វើអាការ
កំហែងក្នុងផ្ទះមួយខ្លះ ឈរចាំស្កាត់ដណ្តើមយកខ្លះ គប់រកប្រពន្ធរបស់
ជនដទៃខ្លះ ពោលពាក្យកុហកខ្លះ នឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មង
យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ព្រះរាជាទាំងឡាយឲ្យចាប់បុគ្គលនោះឯងហើយ ឲ្យធ្វើ
កម្មករណ៍ផ្សេងៗ គឺឲ្យគេវាយដោយរំពាត់ខ្លះ ឲ្យគេវាយដោយផ្តៅខ្លះ ឲ្យ
គេវាយដោយដំបងខ្ចីខ្លះ កាត់ដៃខ្លះ កាត់ជើងខ្លះ កាត់ទាំងដៃទាំងជើងខ្លះ
កាត់ស្នឹកត្រចៀកខ្លះ កាត់ច្រមុះខ្លះ កាត់ទាំងស្នឹកត្រចៀកទាំងច្រមុះខ្លះ
ធ្វើវិលង្គថាលិកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើក្បាល ឲ្យដូចជាឆ្នាំងដាក់ទឹកជ្រក
ខ្លះ ធ្វើសង្ខមុណ្ឌកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើក្បាល ឲ្យរលីងដូចជាសម្បក
ស័ង្ខខ្លះ ធ្វើរាហុមុខកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើមាត់ ឲ្យដូចជាមាត់រាហូខ្លះ

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

ជោតិមាលិកម្បិ កហេន្តិ ហត្ថប្បជ្ជោតិកម្បិ កហេន្តិ ឯរកវត្តិកម្បិ កហេន្តិ ចិរកវាសិកម្បិ កហេន្តិ ឯណេយ្យកម្បិ កហេន្តិ ពជ្ឈិសមំសិកម្បិ កហេន្តិ កហាបណកម្បិ កហេន្តិ ខារាបតច្ឆិកម្បិ កហេន្តិ បលិឃបរិវត្តិកម្បិ កហេន្តិ បណាលបីឋកម្បិ កហេន្តិ តត្ថេនបិ តេលេន ឱសិញ្ចន្តិ សុនខេហិបិ ខាទាបេន្តិ ជីវន្តម្បិ សូលេ ឧត្តាសេន្តិ អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទន្តិ ឯវម្បិ កិស្ស តិ បរិកិស្ស តិ បរិកិលិស្ស តិ ។ អថវ កាមតណ្ហាយ អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ភោគេ បរិយេសន្តោ ជាវាយ មហាសមុទ្ទំ បក្ខន្ទតិ សីតស្ស បុរក្ខតោ ឧណ្ហស្ស បុរក្ខតោ ឌំស-មកសវាតាតបសិរីសបសម្ផស្សេហិ រិស្ស មានោ ខុប្ជិចាសាយ ជីឆ្ជិយមានោ តុម្ពំ ឧច្ចតិ

ធ្វើជោតិមាលិកកម្ម គឺអំពើដែលគេដុតខ្ជួន ឲ្យមានរបៀបនៃអណ្ដាតភ្លើងខ្ទះ ធ្វើហត្ថប្ផជោតិកកម្ម គឺអំពើដែលគេដុតដៃខ្ទះ ធ្វើឯរកវត្តិកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើដូចជាពន្ធាត់ស្បែកពពែខ្ទះ ធ្វើចិរកវាសិកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើឲ្យដូចជាស្ងៀកសំពត់សម្បកឈើខ្ទះ ធ្វើឯណេយ្យកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើឲ្យដូចជាជើងសត្វទ្រាយខ្ទះ ធ្វើពឡិសមំសិកកម្ម គឺអំពើដែលគេថ្ពក់មាត់ដោយកាង ឬសន្ទូចខ្ទះ ធ្វើកហាបណកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើឲ្យខូចសរីរៈប្រមាណប៉ុនកហាបណៈ មួយៗ ខ្ទះ ធ្វើខារាបតច្ឆិកកម្ម គឺអំពើដែលគេយកទឹកផ្សាស្រោចខ្ទះ ធ្វើបលិឃបរិវត្តិកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើដូចជាបង្ងិលជើងគុល ឬសសរគោលខ្ទះ ធ្វើបលាលបីឋកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើ ឲ្យដូចជាកណ្ដាប់ចំបើងខ្ទះ ស្រោចដោយប្រេងកំពុងក្ដៅខ្ទះ ឲ្យឆ្កែខាំខ្ទះ ឲ្យដេកផ្ទារលើឈើអណ្ដាតទាំងរស់ខ្ទះ កាត់ក្បាលដោយដាវខ្ទះ[១] បុគ្គលនោះ នឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មងដោយប្រការយ៉ាងនេះខ្ទះ ។ មួយទៀត បុគ្គលដែលត្រូវកាមតណ្ហាគ្របសង្កត់ មានចិត្តគឹកាមតណ្ហារួតរឹត ស្វែងរកភោគៈទាំងឡាយ ចេញទៅកាន់មហាសមុទ្រដោយនាវា ត្រូវត្រជាក់ចោមរោម ត្រូវកម្ដៅចោមរោម លំបាកដោយសម្ផស្ស នៃរបោម មូស ខ្យល់ កម្ដៅ ពស់តូចនិងពស់ធំ ត្រូវសេចក្ដីស្រេកឃ្លានបៀតបៀន រមែងទៅកាន់ស្រុកគុម្ព:

---

១ មានក្នុងមជ្ឈិមនិកាយ ត្រង់មហាទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ ។

តក្កោលំ គច្ឆតិ តក្កសិលំ គច្ឆតិ កាលមុខំ គច្ឆតិ មរណបារំ[១] គច្ឆតិ វេសុង្គំ គច្ឆតិ វេរាបថំ គច្ឆតិ ជវំ គច្ឆតិ កមលឹ[២] គច្ឆតិ វង្កំ គច្ឆតិ ឯឡវទ្ធនំ គច្ឆតិ សុវណ្ណកូដំ គច្ឆតិ សុវណ្ណភូមឹ គច្ឆតិ តម្ពបណ្ណឹ[៣] គច្ឆតិ សុប្បារំ[៤] គច្ឆតិ ភរុកច្ឆំ[៥] គច្ឆតិ សុរដ្ឋំ[៦] គច្ឆតិ អង្គណេកំ[៧] គច្ឆតិ គង្គណំ[៨] គច្ឆតិ បរមគង្គណំ[៩] គច្ឆតិ យោនំ[១០] គច្ឆតិ បិនំ[១១] គច្ឆតិ អល្លសន្ទំ[១២] គច្ឆតិ មរុកន្តារំ គច្ឆតិ ជណ្ណុបថំ គច្ឆតិ អជបថំ គច្ឆតិ មេណ្ឌបថំ គច្ឆតិ សង្កុបថំ គច្ឆតិ ឆត្តបថំ គច្ឆតិ វំសបថំ គច្ឆតិ សកុណបថំ គច្ឆតិ មូសិកបថំ គច្ឆតិ ទរិបថំ គច្ឆតិ វេត្តាធារំ[១៣] គច្ឆតិ ឯវម្បិ កិស្សតិ បរិកិស្សតិ បរិកិលិស្សតិ ។ បរិយេសន្តោ ន លភតិ អលាភមូលកម្បិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ឯវម្បិ កិស្សតិ បរិកិស្សតិ បរិកិលិស្សតិ ។

---

១ ម. បុរបុរំ ។ ២ ឱ. តមលំ ។ ៣ ម. តម្ពបាណំ ។ ៤ ម. សុប្បាទកំ ។ ៥ ឱ. ភរុកច្ឆំ ។ ម. ភារុកច្ឆំ ។ ៦ ឱ. ម. សុរដ្ឋំ ។ ៧ ម. ភង្គណេកំ ។ ៨ ម. ភង្គណំ ។ ៩ ម. សរមតំ គណំ ។ ១០ ឱ. ម. យោនំ គច្ឆតិ បរមយោទំ គច្ឆតិ ។ ១១ ឱ. បិនន្តិ ន ទិស្សតិ ។ ម. វិនកំ ។ ១២ ម. មូលបទំ ។ ១៣ ម. វេត្តាចារំ ។

ទៅកាន់ស្រុកតក្កោល: ទៅកាន់ស្រុកតក្ខសិលា ទៅកាន់ស្រុកកាល-
មុខ: ទៅកាន់ស្រុកមរណបារ: ទៅកាន់ស្រុកវេសុង្គ: ទៅកាន់ស្រុក
វេរាបថ: ទៅកាន់ស្រុកជវ: ទៅកាន់ស្រុកកមលិ ទៅកាន់ស្រុកវង្ក:
ទៅកាន់ស្រុកឯឡវទ្ធន: ទៅកាន់ស្រុកសុវណ្ណកូដ: ទៅកាន់ស្រុកសុ-
វណ្ណកូមិ ទៅកាន់ស្រុកតម្ពបណ្ណិ ទៅកាន់ស្រុកសុឃ្ឆារ: ទៅកាន់ស្រុក
ភរុក: ទៅកាន់ស្រុកសុរទ្ធ: ទៅកាន់ស្រុកអង្គណៈ: ទៅកាន់ស្រុក
គង្គណ: ទៅកាន់ស្រុកបរមគង្គណ: ទៅកាន់ស្រុកយោន: ទៅ
កាន់ស្រុកបិន: ទៅកាន់ស្រុកអលូសន្ទ: ទៅកាន់មរុកន្ធារ: ទៅកាន់
ផ្លូវ ដែលគេគប្បីទៅដោយជង្គង់ ទៅកាន់ផ្លូវដែលគេគប្បីទៅដោយ
ចៀម ទៅកាន់ផ្លូវដែលគេគប្បីទៅដោយពពែ ទៅកាន់ផ្លូវដង្គត់ ទៅ
កាន់ផ្លូវដែលគេគប្បីទៅដោយធ័ត្រ ទៅកាន់ផ្លូវប្រកបដោយព្រៃឫស្សី
ទៅកាន់ផ្លូវសត្វស្វាប ទៅកាន់ផ្លូវកណ្តុរ ទៅកាន់ផ្លូវជ្រោះ ទៅកាន់
ផ្លូវមានបន្ទាផ្តៅ បុគ្គលនោះ នឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មង
ដោយប្រការយ៉ាងនេះខ្លះ ។ បុគ្គលកាលស្វែងរកមិនបាន រមែង
ទទួលទុក្ខនិងទោមនស្ស ដែលមានការមិនបានជាមូល បុគ្គលនោះ
នឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មង ដោយប្រការយ៉ាងនេះខ្លះ ។

បរិយេសន្តោ លភតិ លទ្ធា ច អារក្ខមូលកម្ហិ ទុក្ខ-
ជោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ កិន្តិ មេ ភោគេ នេវ រាជ-
�ៃ ហរេយ្យុំ ន ចោរា ហរេយ្យុំ ន អគ្គិ ឌហេយ្យ
ន ឧទកំ វហេយ្យ ន អប្បិយា ទាយាទា ហរេយ្យុន្តិ
តស្ស ឯវំ រក្ខតោ គោបយតោ[1] ភោគា វិប្ប្លុ-
ជ្ជន្តិ[2] វិប្ប្លយោគមូលកម្ហិ ទុក្ខជោមនស្សំ បដិសំ-
វេទេតិ ឯវម្ហិ កិស្ស តិ បរិកិស្ស តិ បរិកិលិស្ស តីតি[3]
មញ្ញោ បរិកិស្ស តិ ។ តេនាហ ភគវា

បណ្ហិ តោ តិ សមញ្ញោ តោ ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិ តោ
អថាបិ មេថុនេ យុត្តោ មញ្ញោ បរិកិស្ស តីតិ ។

[២៤៤] ឯតមាទីនវំ ញត្វា មុនិ បុញ្ញាបរេ ឥធ
ឯកចរិយំ ទឬ្ហ ការិយ ន និសេវេថ មេថុនំ ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ ភោតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ ភោតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ឯត្តន្តរេ ភចាបិ
មេថុនេ យុត្តោតិ ទិស្សតិ ។ ឱ. អថាបិ មេថុនេ យុត្តោតិ ទិស្សតិ ។

បុគ្គល កាលស្វែងរកទ្រព្យបាន លុះបានហើយ ក៏ទទួលទុក្ខនិងទោ-មនស្ស មានការថែរក្សាជាមូលថា ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ ព្រះរាជាទាំង-ឡាយនឹងមិននាំយកទៅ ចោរទាំងឡាយ នឹងមិនលួចយក ភ្លើងនឹងមិនឆេះ ទឹកនឹងមិនបន្សាត់បង់ ជនជាទាយាទមិនជាទីស្រឡាញ់ នឹងមិននាំយកភោគៈទាំងឡាយរបស់អញ កាលបុគ្គលនោះ កំពុងរក្សា កំពុងគ្រប់គ្រងយ៉ាងនេះ ភោគៈទាំងឡាយ ក៏វិនាសទៅ (បុគ្គលនោះ) រមែងទទួលទុក្ខនិងទោមនស្ស មានការព្រាត់ប្រាសជាមូល បុគ្គលនោះនឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មង ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ខ្ញុំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនឹងត្រជាបត្រដួស ដូចជាបុគ្គលលូងខ្ចៅ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលដែលគេដឹងច្បាស់ហើយថាជាបណ្ឌិត អធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង តែខាងក្រោយមក ជាអ្នកប្រកបក្នុងមេថុនធម្ម នឹងត្រជាបត្រដួស ដូចបុគ្គលលូងខ្ចៅ ។

[២៥៥] មុនិក្នុងធម្មវិន័យនេះ ដឹងទោសនុ៎ះហើយ ក្នុងកាលមុន និងកាលខាងក្រោយ គប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ មិនគប្បីសេពមេថុនធម្មទេ ។

[២៨៦] ឯតមាទីនវំ ញត្វា មុនិ បុព្វាបរេ ឥធាតិ ឯតន្តិ បុព្វេ សមណភាវេ យសោ ច កិត្តិ ច អបរភាគេ ពុទ្ធំ ធម្មំ សង្ឃំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តស្ស អយសោ ច អកិត្តិ ច ឯតំ សម្បត្តិវិបត្តឹ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។ ឥធាតិ ឥមិស្សា ទិដ្ឋិយា ឥមិស្សា ខន្តិយា ឥមិស្សា រុចិយា ឥមស្មឹ អាទាយេ ឥមស្មឹ ធម្មេ ឥមស្មឹ វិនយេ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ឥមស្មឹ បាវចនេ ឥមស្មឹ ព្រហ្មចរិយេ ឥមស្មឹ សត្ថុសាសនេ ឥមស្មឹ អត្តភាវេ ឥមស្មឹ មនុស្សលោកេតិ ឯតមាទីនវំ ញត្វា មុនិ បុព្វាបរេ ឥធ ។

[២៨៧] ឯកចរិយំ ទឡ្ហំ កយិរាថាតិ ទ្វីហិ ការណេហិ ឯកចរិយំ ទឡ្ហំ ករេយ្យ បព្វជ្ជាសង្ខាតេន វា គណាវវស្សគ្គដ្ឋេន វា ។

[២៥៦] *អធិប្បាយពាក្យថា មុនិក្នុងធម្មវិន័យនេះ ដឹងទោសនុ៎ះ ហើយ ក្នុងកាលមុន និងកាលខាងក្រោយ ត្រង់ពាក្យថា នុ៎ះ សេចក្ដីថា យសនិងកេរ្ដិ៍ឈ្មោះ ក្នុងភាពនៃបុគ្គលជាសមណៈក្នុងកាលមុន អាប់យស និងអាប់កេរ្ដិ៍ឈ្មោះនៃបុគ្គលពោលលាព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឆ និងសិក្ខា ត្រឡប់មកកាន់ភេទថោកទាបក្នុងកាលខាងក្រោយ មុនិដឹង ស្គាល់ ស្ទង់ ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសម្បត្ដិ និងវិបត្ដិនុ៎ះ ។ ពាក្យ ថា មុនិ សេចក្ដីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្ទងបណ្ដាញជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា ក្នុងធម្មវិន័យនេះ គឺក្នុងទិដ្ឋិនេះ ក្នុងការគួរនេះ ក្នុងសេចក្ដី ពេញចិត្ដនេះ ក្នុងសេចក្ដីប្រកាន់នេះ ក្នុងធម៌នេះ ក្នុងវិន័យនេះ ក្នុង ធម៌វិន័យនេះ ក្នុងពាក្យជាប្រធាននេះ ក្នុងព្រហ្មចរិយៈនេះ ក្នុងសាសនា នៃព្រះសាស្ដានេះ ក្នុងអត្ដភាពនេះ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ដឹងច្បាស់នូវទោសនុ៎ះហើយ ក្នុងកាលមុន និងកាលខាងក្រោយ ។*

[២៥៧] *ពាក្យថា គប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្ដម្នាក់ឯងឲ្យមាំ អធិប្បាយ ថា បុគ្គលគប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្ដម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ដោយហេតុពីរ គឺដោយ ចំណែកបព្វជ្ជា ឬដោយការលះបង់ពួក ។*

កថំ បព្វជ្ជាសង្ខាតេន ឯកចរិយំ ឧបាគ្គំ ករេយ្យ ។ សព្វំ ឃរាវាសបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា បុត្តទារបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា ញាតិបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា មិត្តាមច្ចបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា សន្និធិបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្វជិត្វា អាកិញ្ចនភាវំ[១] ឧបគន្ត្វា ឯកោ ចរេយ្យ វិហរេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ បាលេយ្យ យបេយ្យ យាបេយ្យ ឯវំ បព្វជ្ជាសង្ខាតេន ឯកចរិយំ ឧបាគ្គំ ករេយ្យ ។

កថំ គណាវវស្សគ្គដ្ឋេន ឯកចរិយំ ឧបាគ្គំ ករេយ្យ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ សមានោ ឯកោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវេយ្យ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិគ្ឃោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហស្សេយ្យកានិ បដិសល្លានសារុប្បានិ ។ សោ ឯកោ គច្ឆេយ្យ ឯកោ តិដ្ឋេយ្យ ឯកោ និសីទេយ្យ ឯកោ សេយ្យំ កប្បេយ្យ ឯកោ គាមំ បិណ្ឌាយ បវិសេយ្យ ឯកោ បដិក្កមេយ្យ ឯកោ រហោ

---

១ ម. អសញ្ចនភាវំ ។

បុគ្គលគប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ដោយចំណែកបញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាត់ការកង្វល់ គឺឃរាវាសទាំងអស់ កាត់ការកង្វល់គឺបុត្តភរិយា កាត់ការកង្វល់គឺញាតិ កាត់ការកង្វល់គឺមិត្តនិងអាមាត្យ កាត់ការកង្វល់គឺការសន្សំ ការសក់និងពុកមាត់ ស្លៀកដណ្តប់សំពត់ជ្រលក់ដោយទឹកចត់ ចេញចាកផ្ទះចូលទៅកាន់ផ្នួស ដល់នូវភាពនៃខ្ជួនមិនមានកង្វល់ ត្រាច់ទៅ សម្រាកសម្រាន្ត សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ តែម្នាក់ឯង បុគ្គលគប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ដោយចំណែកបញ្ញាយ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលគប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ដោយការលះបង់ពួក តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលនោះ បួសយ៉ាងនេះហើយ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង តែងគប់រកសេនាសនៈស្ងាត់ គឺព្រៃតូចនិងព្រៃធំ មិនមានសំឡេង មិនមានការគឹកកង ជាទីប្រាសចាកខ្យល់ដែលកើតអំពីកាយនៃជន ស្ងាត់កំបាំងរបស់មនុស្ស សមគួរដល់ការពួនសម្ងំ ។ បុគ្គលនោះ ដើរតែម្នាក់ឯង ឈរតែម្នាក់ឯង អង្គុយតែម្នាក់ឯង សម្រេចការដេកតែម្នាក់ឯង ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បីបិណ្ឌបាតតែម្នាក់ឯង ត្រឡប់មកវិញតែម្នាក់ឯង

និសីទេយ្យ ឯកោ ចង្កមំ អធិដ្ឋេយ្យ ឯកោ ចរេយ្យ វិហរេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ បាលេយ្យ យបេយ្យ យាបេយ្យ ឯវំ គណាវស្សគ្គដ្ឋេន ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិ ការេយ្យ[១] ។ ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិ ការេយ្យ ថិរំ ការេយ្យ ទឡ្ហសមាទានោ អស្ស អវដ្ឋិតសមាទានោ កុសលេសុ ធម្មេសូតិ ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិ កយិរា ។

[២៤៨] ន និសេវេថ មេថុនន្តិ មេថុនធម្មោ នាម យោ សោ អសទ្ធម្មោ ។ បេ ។ តំការណា វុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។ មេថុនធម្មំ ន សេវេយ្យ ន និសេវេយ្យ ន សំសេវេយ្យ ន បដិសេវេយ្យាតិ[២] ន និសេវេថ មេថុនំ ។ តេនាហ ភគវា

ឯតមាទីនវំ ញត្វា មុនិ បុព្វាបរេ ឥធ
ឯកចរិយំ ទឡ្ហំ កយិរា ន និសេវេថ មេថុនន្តិ ។

---

១ ឱ. ម. ករេយ្យាតិ ។ ២ ឱ. ម. ន បដិសេវេយ្យ ន ចរេយ្យ ន សមាចរេយ្យ ន សមាទាយ វត្តេយ្យាតីតិ ទិស្សន្តិ ។

អង្គុយក្នុងទីស្ងាត់តែម្នាក់ឯង អធិដ្ឋានចង្ក្រមតែម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅសម្រាកសម្រាន្ត សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្ត-ភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតែម្នាក់ឯង បុគ្គល គប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ដោយការលះបង់ពួកយ៉ាងនេះ ។ បុគ្គល គប្បីធ្វើនូវការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ធ្វើឲ្យខ្ជាប់ខ្ជួន មានការសមាទានដ៏មាំ មានការសមាទានតាំងនៅក្នុងធម៌ជាកុសលទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ។

[២៥៨] ពាក្យថា មិនគប្បីសេពសមមេថុនធម្ម សេចក្ដីថា ដែលឈ្មោះថា មេថុនធម្ម បានដល់ធម៌របស់អសប្បុរស ។ បេ ។ ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេថុនធម្ម ។ បុគ្គល មិនគប្បីសេព មិនគប្បីសេពសម មិនគប្បីសេពព្រម មិនគប្បីសេពចំពោះនូវមេថុនធម្ម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីសេពសមមេថុនធម្ម ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> *មុនិ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ដឹងទោសនុ៎ះហើយ ក្នុងកាលមុននិងកាលខាងក្រោយ គប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ មិនគប្បីសេពសមមេថុនធម្មទេ ។*

[២៥៩] វិវេកញ្ញេវ សិក្ខេថ ឯតឧវិយានមុត្តមំ
តេន សេដ្ឋោ ន មញ្ញេថ ស វេ និព្ពានសន្តិកេ ។

[២៦០] វិវេកញ្ញេវ សិក្ខេថាតិ វិវេកោតិ តយោ វិវេកា កាយវិវេកោ ចិត្តវិវេកោ ឧបធិវិវេកោ ។ កតមោ កាយវិវេកោ ។ បេ ។ អយំ ឧបធិវិវេកោ ។ កាយវិវេកោ ច រូបកដ្ឋកាយានំ[1] ឧក្ខេម្ភាភិរតានំ ចិត្តវិវេកោ ច បរិសុទ្ធចិត្តានំ បរមវោទានប្បត្តានំ ឧបធិវិវេកោ ច និរុបធីនំ បុគ្គលានំ វិសង្ខារគតានំ ។ សិក្ខាតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្ត-សិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ បេ ។ អយំ អធិប្បញ្ញា-សិក្ខា ។ វិវេកញ្ញេវ សិក្ខេថាតិ វិវេកញ្ញេវ សិក្ខ-យ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យាតិ វិវេកញ្ញេវ សិក្ខេថ ។

---

១ ម. វិវេកដ្ឋកាយានំ ។

[២៥៩] *បុគ្គល គប្បីសិក្សាវិវេកតែម្យ៉ាង (ព្រោះថាវិវេក) ទុំ:ជា ធម៌ដ៏ឧត្តម របស់ព្រះអរិយ:ទាំងឡាយ បុគ្គល មិនគប្បី សម្គាល់ថាខ្ជួនប្រសើរ ដោយវិវេកនោះទេ បុគ្គលនោះ (នឹងឋិតនៅ) ក្នុងទីដ៏ត្រជ្រៃ:និព្វាន ។*

[២៦០] *ពាក្យថា បុគ្គល គប្បីសិក្សាវិវេកតែម្យ៉ាង សេចក្ដីថា វិវេកមាន ៣ គឺកាយវិវេក ១ ចិត្តវិវេក ១ ឧបធិវិវេក ១ ។*

កាយវិវេក តើដូចម្ដេច ។ បេ ។ នេះ ឧបធិវិវេក ។ វិវេករបស់ បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមានកាយចៀសចេញ ចាកពួក ត្រេកអរចំពោះ នេក្ខម្ម: ឈ្មោះថា កាយវិវេក ១ វិវេករបស់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែល មានចិត្តបរិសុទ្ធ ដល់នូវសេចក្ដីផ្ទូរផង់ដ៏ក្រៃលែង ឈ្មោះថា ចិត្តវិវេក ១ វិវេករបស់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមិនមានឧបធិកិលេស ដល់នូវវិសង្ខារ គឺព្រះនិព្វាន ឈ្មោះថា ឧបធិវិវេក ១ ។ ពាក្យថា សិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺអធិសីលសិក្ខា ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ។ បេ ។ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ពាក្យថា គប្បីសិក្សាវិវេកតែម្យ៉ាង បាន សេចក្ដីថា គប្បីសិក្សា ប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តព្រម សមាទាន ប្រព្រឹត្តទៅ នូវវិវេក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីសិក្សាវិវេកតែម្យ៉ាង ។

[២៦១] ឯតទរិយានមុត្តមន្តិ អរិយា វុច្ចន្តិ ពុទ្ធា ច ពុទ្ធសាវកា ច បចេ្ចកពុទ្ធា ច អរិយានំ ឯតំ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ យទិទំ វិវេកចរិយាតិ ឯតទរិយានមុត្តមំ ។

[២៦២] តេន សេដ្ឋោ ន មញ្ញេថាតិ តាយ វិវេក-ចរិយាយ ឧណ្ណតឺ ន ករេយ្ុយ ឧណ្ណមំ ន ករេយ្យ មានំ ន ករេយ្យ[1] ថម្ភំ ន ករេយ្យ ន តេន មានំ ជនេយ្យ ពន្ធំ ន ករេយ្យ ន តេន ថទ្ធោ អស្ស បត្តេ្ធ បក្ខហិតសិ ហោតិ តេន សេដ្ឋោ ន មញ្ញេថ ។

[២៦៣] ស វេ និញ្ហានសន្តិ្ធ ហោតិ សោ និញ្ហានស្ស សន្តិ្ធ សាមណ្ណ អាសន្ន អវិទូ ឧបកដ្ឋេតិ ស វេ និញ្ហានសន្តិ្ធ ។ តេ ជាមា ភតវា

---

១ ម. ឯត្តន្តរ ថាមំ ន ករយ្យាតិ ទិស្សតិ ។

[២៦១] ពាក្យថា នុ៎ះជាធម៌ដ៏ឧត្តម របស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ សេចក្ដីថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្ដី សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្ដី ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយក្ដី លោកហៅថា ព្រះអរិយៈ គុណជាតណាដែលឈ្មោះថាវិវេកចរិយា គុណជាតនុ៎ះ ដ៏លើស ប្រសើរ ខ្ពង់ខ្ពស់ ជាប្រធាន ឧត្តម ថ្លៃថ្លា របស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នុ៎ះជាគុណជាតដ៏ឧត្តម របស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ។

[២៦២] ពាក្យថា មិនគប្បីសម្គាល់ថាខ្ជូនប្រសើរ ដោយវិវេកនោះទេ គឺមិនគប្បីធ្វើការតម្កើង មិនគប្បីធ្វើអាការធ្នើងធ្នែ មិនគប្បីធ្វើមាន៖ មិនគប្បីធ្វើសេចក្ដីរឹងត្អឹង ដោយវិវេកចរិយានោះ គឺមិនគប្បីញ៉ាំងមាន៖ឲ្យកើត មិនគប្បីធ្វើការជាប់ចំពាក់ដោយវិវេកនោះ មិនគប្បីជាអ្នករឹងត្អឹង រឹងរូស មានក្បាលដើបឡើងហើយ ដោយវិវេកនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីសម្គាល់ថាខ្ជូនប្រសើរ ដោយវិវេកនោះទេ ។

[២៦៣] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ (នឹងឋិតនៅ) ក្នុងទីជិតព្រះនិព្វាន គឺបុគ្គលនោះ (នឹងឋិតនៅ) ក្នុងទីជិត ក្នុងទីជុំវិញ ក្នុងទីអែបនៃ ក្នុងទីមិនឆ្ងាយ ក្នុងទីក្បែរព្រះនិព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ (នឹងឋិតនៅ) ក្នុងទីជិតព្រះនិព្វាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

វិវេកញ្ញេវ សិក្ខេថ ឯតឧវិយានមុត្តមំ

តេន សេដ្ឋោ ន មញ្ញេថ ស វេ និព្ពានសន្តិកេតិ ។

[២៦៤]រិត្តស្ស មុនិនោ ចរតោ កាមេសុ អនបេក្ខិនោ

ឱឃតិណ្ណស្ស បិហយន្តិ កាមេសុ កថិតា បជា ។

[២៦៥] រិត្តស្ស មុនិនោ ចរតោតិ រិត្តស្សាតិ រិត្តស្ស រីត្តស្ស បរីត្តស្ស កាយឧជុកតេន រិត្តស្ស រីត្តស្ស បរីត្តស្ស វចីឧជុកតេន មនោឧជុកតេន ឥ-តេន ឧោសេន មោហេន ឆោឌេន ឧបនាហេន មក្ខេន បឬាសេន ឥស្សាយ មច្ឆរិយេន មាយាយ សាឋេយ្យេន ថម្ភេន សារម្ភេន មានេន អតិមានេន មទេន បមាទេន សព្វកិលេសេហិ សព្វឧជុកតេហិ សព្វទរថេហិ សព្វបរិឬាហេហិ សព្វសន្តាបេហិ សព្វ-កុសលាភិសង្ខារេហិ រិត្តស្ស រីត្តស្ស បរីត្តស្ស ។ មុនិនោតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជានណា ។ បេ ។ សង្ខ្យជាលមតិចុ សោ មុនិ ។ ចរតោតិ

បុគ្គលគប្បីសិក្សាវិវេកតែម្យ៉ាង (ព្រោះថាវិវេក) នុ៎ះ ជាធម៌ដ៏ឧត្តម របស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ បុគ្គល មិនគប្បីសម្គាល់ថា ខ្ជូនប្រសើរ ដោយវិវេកនោះទេ បុគ្គលនោះ (នឹងឋិតនៅ) ក្នុងទីជិតព្រះនិព្វាន ។

[២៦២] *ប្រជាជន ដែលជាប់ចំពាក់ក្នុងកាមទាំងឡាយ រមែងស្រឡាញ់មុនិ ដែលជាអ្នកទទេ អ្នកប្រព្រឹត្ត អ្នកមិនមានសេចក្តីអាឡោះអាល័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ អ្នកធ្ងងខ្ចិយ: ។*

[២៦៥] *អធិប្បាយពាក្យថា មុនិ ជាអ្នកទទេ អ្នកប្រព្រឹត្ត ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកទទេ គឺជាអ្នកទទេ ស្ងាត់ ស្ងាត់សូន្យ គឺថាជាអ្នកទទេ ស្ងាត់ ស្ងាត់សូន្យ ចាកកាយទុច្ចរិត ជាអ្នកទទេ ស្ងាត់ ស្ងាត់សូន្យ ចាកវចីទុច្ចរិត ចាកមនោទុច្ចរិត ចាករាគ: ទោស: មោហ: កោធ: ឧបនាហ: មក្ខ: បឡាស: ឥស្សា មច្ឆរិយ: មាយា សាឋেয্យ: ថម្ភ: សារម្ភ: មានៈ អតិមានៈ មទ: បមាទ: កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីពោលពាលទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង អកុសលាភិសង្ខារទាំងពួង ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោន: បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ មុនិ នោះ កន្ទងបណ្តាញ គឺគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា អ្នកប្រព្រឹត្ត*

ចរតោ វិហរតោ ឥរិយតោ វត្តតោ ចាលយតោ យបយតោ យាបយតោតិ រិត្តស្ស មុនិនោ ចរតោ ។

[២៦៦] កាមេសុ អនបេក្ខិនោតិ កាមាតិ ឧទ្ទានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ វត្ថុកាមេ បរិជានិត្វា កិលេសកាមេ បហាយ បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីករិត្វា អនភាវង្គមិត្វា កាមេសុ អនបេក្ខវា[១] ចត្តកាមោ វន្តកាមោ មុត្តកាមោ បហីនកាមោ បដិនិស្សដ្ឋកាមោ ចត្តរាគោ[២] វន្តរាគោ មុត្តរាគោ បហីនរាគោ បដិនិស្សដ្ឋរាគោ និច្ឆាតោ និព្វុតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហរតីតិ កាមេសុ អនបេក្ខិនោ ។

[២៦៧] ឱឃតិណ្ណស្ស បិហយន្តិ កាមេសុ គធិតា បជាតិ បជាតិ សត្តាធិវចនំ ។ បជា កាមេសុ រត្តា គិទ្ធា គធិតា មុច្ឆិតា អជ្ឈោបន្នា លគ្គា លគ្គិតា

១ ម. អនបេក្ខមានោ ។ ២ ឱ. វីតរាគោ ។ ម. វីតរាគោ ចត្តរាគោ ។

អ្នកប្រព្រឹត្តសម្រាក សម្រាន្ត សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សារស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ ជាអ្នកទទេ អ្នកប្រព្រឹត្ត ។

[២៦៦] *អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកមិនមានសេចក្តីអាឡោះអាល័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា កាមទាំងឡាយ បើតាមឧទ្ទាន បានដល់កាម ២ គឺវត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ ហៅថាវត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះ ហៅថាកិលេសកាម ។ បុគ្គលកំណត់ដឹងវត្ថុកាម លះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានទូវកិលេស-កាម មិនមានអាល័យក្នុងកាម មានកាមលះចេល មានកាមខ្ជាក់ចេល មានកាមដោះរួច មានកាមលះបង់ មានកាមរលាស់ចេលហើយ មានរាគៈលះបង់ មានរាគៈខ្ជាក់ចេល មានរាគៈដោះរួច មានរាគៈលះបង់ មានរាគៈរលាស់ចេលហើយ មិនមានប្រាថ្នា មានទុក្ខរលត់ ជាអ្នកមានចិត្តត្រជាក់ ទទួលសេចក្តីសុខ មានចិត្តដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានសេចក្តីអាឡោះអាល័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។*

[២៦៧] *អធិប្បាយពាក្យថា ប្រជាជនដែលជាប់ចំពាក់ ក្នុងកាមទាំងឡាយ រមែងស្រឡាញ់ (មុនិ) អ្នកធ្វើងឱ្ឃ: ត្រង់ពាក្យថា ប្រជាជន គឺជាឈ្មោះរបស់សត្ត្ব ។ ប្រជាជនត្រេកអរ ជាប់ចំពាក់ ធ្លាក់ចុះ ងាប់ងប់ ជ្រុលជ្រប់ ទាក់ ជ្ជក់ ព័ន្ធព័ទ្ធ ក្នុងកាម*

បលិពុទ្ធា តា[1] ការាមេយ្យ តិណ្ណាសេ ភវេយ្យ តិណ្ណាសេ ជិដ្ឋេយ្យ តិណ្ណាសេ អវិដ្ឋេយ្យ តិណ្ណាសេ សព្ទសំសារបថ[2] តិណ្ណាសេ ឧត្តិណ្ណាសេ ជិត្តិណ្ណាសេ អតិក្ខន្តសេ សមតិក្ខន្តសេ រីតិវត្តសេ ចារកតសេ ចារប្ប្ត្តសេ អន្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត្ត

១ ម. តេ ។ ២ ឌ. សព្ទសង្ខារបថ ។ ម. សព្ទសង្ខារបុញ្ញ ។ ៣ ម. ឥណាទាយិកា ។

ប្រជាជនទាំងនោះ រមែងប្រាថ្នា ត្រេកអរ រាប់រក ស្រឡាញ់ ក្លាច
កាន់ (ចំពោះមុនិ) ដែលធ្វើអន្ទង់គឺកាម ធ្វើអន្ទង់គឺភព ធ្វើអន្ទង់គឺ
ទិដ្ឋិ ធ្វើអន្ទង់គឺអវិជ្ជា ធ្វើ ធ្វើឡើង ធ្វើចេញ កន្ទង ឈានកន្ទង
ប្រព្រឹត្តរំលងនូវផ្លូវនៃសង្សារទាំងពួង ជាអ្នកទៅកាន់ត្រើយ ដល់ត្រើយ
ទៅកាន់ទីបំផុត ដល់ទីបំផុត ទៅហើយ កាន់ទីខាងចុង ដល់ទីខាងចុង
ទៅកាន់ទីបំផុតជុំវិញ ដល់ទីបំផុតជុំវិញ ទៅកាន់ទីជាទីចប់ស្រេច ដល់
ទីជាទីចប់ស្រេច ទៅកាន់ទីពំនាក់ ដល់ទីពំនាក់ ទៅកាន់ទីជ្រកកោន
ដល់ទីជ្រកកោន ទៅកាន់ទីពឹង ដល់ទីពឹង ទៅកាន់ទីមិនមានភ័យ
ដល់ទីមិនមានភ័យ ទៅកាន់ទីមិនច្យុត ដល់ទីមិនច្យុត ទៅកាន់ទីមិន
ស្លាប់ ដល់ទីមិនស្លាប់ ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដល់ព្រះនិព្វាន ។ ពួកជន
អ្នកចំពាក់បំណុល រមែងប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ នូវភាពជាអ្នកមិនមាន
បំណុល យ៉ាងណា ពួកជនមានជំងឺ រមែងប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ នូវ
ភាពជាអ្នកមិនមានរោគ យ៉ាងណា ពួកជនដែលជាប់ចំណង រមែង
ប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ នូវការរួចចាកចំណង យ៉ាងណា ពួកជនជាទាស:
រមែងប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ នូវភាពនៃខ្លួនជាអ្នកជា យ៉ាងណា ពួកជន

បិហយន្តិ យថា កាក្ខាឡាវទ្ធាគំ បក្ខន្ទា[១] ខេមន្តភូមឹ បត្ថេន្តិ បិហយន្តិ ឯវមេវ បជា កាមេសុ រត្តា គិទ្ធា គធិតា មុច្ឆិតា អជ្ឈោបន្នា[២] លគ្គា លគ្គិតា បលិពុទ្ធា តា[៣] កាមោយតិណ្ណស្ស ភវោឃតិណ្ណស្ស ។ បេ ។ និព្វានគតស្ស និព្វានប្បត្តស្ស ឥច្ឆន្តិ សាទិយន្តិ បត្ថយន្តិ បិហយន្តិ អភិជប្បន្តីតិ ឱឃតិណ្ណស្ស បិហយន្តិ កាមេសុ គធិតា បជា ។ តេនាហ ភគវា

វិត្តស្ស មុនិនោ ចរតោ កាមេសុ អនបេក្ខិនោ
ឱឃតិណ្ណស្ស បិហយន្តិ កាមេសុ គធិតា បជាតិ ។

១ ម. បក្ខន្ទា ។ ២ ម. អជ្ឈោសន្នា ។ ៣ ម. តេ ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

ដែលចេញទៅ កាន់ផ្លូវធ្វាយជាច់ស្រយាល រមែងប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ ទីដ៏ក្សេម យ៉ាងណា ពួកប្រជាជន ត្រេកអរ ជាប់ចំពាក់ ធ្លាក់ចុះ ងុលងប់ ជ្រុលជ្រប់ ទាក់ ជ្ជក់ ព័ន្ធព័ទ្ធ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ប្រជាជន ទាំងនោះ រមែងប្រាថ្នា ត្រេកអរ រាប់រក ក្លួចកាន់ (ចំពោះមុនិ) ដែលធ្វងអន្ទង់គឺកាម ធ្វងអន្ទង់គឺភព ។ បេ ។ ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដល់ព្រះនិព្វាន យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រជាជន ដែលជាប់ចំពាក់ក្នុងកាមទាំងឡាយ រមែងស្រឡាញ់មុនិ អ្នកធ្វងឱ្ឃៈ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ប្រជាជន ដែលជាប់ចំពាក់ ក្នុងកាមទាំងឡាយ រមែង ស្រឡាញ់មុនិ ដែលជាអ្នកទទេ អ្នកប្រព្រឹត្ត អ្នកមិនមាន សេចក្ដីអាឡោះអាល័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ អ្នកធ្វងឱ្ឃៈ ។

ចប់ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧ ។

អដ្ឋមោ បស្សរសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៦៨] ឥធេវ សុទ្ធឺ ឥតិ ភាគយន្តិ
ជាញ្ញេសុ ធម្មេសុ វិសុទ្ធិមាហុ
យំ និស្សិតា តត្ថ សុភាវជាតា
បច្ចេកសច្ចេសុ បុថូ និវិដ្ឋា ។

[២៦៩] ឥធេវ សុទ្ធឺ ឥតិ ភាគយន្តីតិ ឥធេវ សុទ្ធឺ វិសុទ្ធឺ បរិសុទ្ធឺ មុត្តឺ វិមុត្តឺ បរិមុត្តឺ វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ ភោមន្តិ សស្សតោ លោកោ ឥធមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ សុទ្ធឺ វិសុទ្ធឺ បរិសុទ្ធឺ មុត្តឺ វិមុត្តឺ បរិមុត្តឺ វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ ភោមន្តិ អសស្សតោ លោកោ អត្តា លោកោ អនត្ត-ា លោកោ តំ ជីវំ តំ សរីរំ អញ្ញ ជីវំ អញ្ញ សរីរំ ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ម-ណា ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា

បស្សរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

[២៦៨] (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ច្រើន តែងពោលនូវការស្អាត ក្នុងធម៌របស់ខ្លួននេះ មិនពោលនូវការស្អាត ក្នុងធម៌ដទៃ អាស្រ័យសភាវៈណា រមែងពោលថាល្អក្នុងសភាវៈនោះ ជាអ្នកតាំងនៅមាំក្នុងពួកសច្ចៈដោយឡែក ។

[២៦៩] ពាក្យថា តែងពោលនូវការស្អាត ក្នុងធម៌របស់ខ្លួននេះ អធិប្បាយថា (សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ) តែងពោល សម្តែងពណ៌នា បំភ្ញឹ ថ្វែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ក្នុងធម៌នេះថា លោកទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្ញឹ ថ្វែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ថា លោកមិនទៀង លោកមានទីបំផុត លោកមិនមានទីបំផុត ជីវៈនោះ សរីរៈនោះ ជីវៈដទៃ សរីរៈដទៃ សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀតក៏មាន សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន

នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ វោហរន្តីតិ ឥធេវ សុទ្ធឹ ឥតិ វាទយន្តិ ។

[២៧០] នាញ្ញេសុ ធម្មេសុ វិសុទ្ធិមាហូតិ អត្ត-នោ សត្ថារំ ធម្មក្ខានំ គណំ ទិដ្ឋឹ បដិបទំ មគ្គំ ឋ-បេត្វា សព្វេ បរវាទេ ខិបន្តិ ឧក្ខិបន្តិ បរិក្ខិបន្តិ សោ សត្ថា ន សព្វញ្ញូ ធម្មោ ន ស្វាក្ខាតោ គណោ ន សុប្បដិបន្នោ ទិដ្ឋិ ន ភទ្ទិកា បដិបទា ន សុប្បញ្ញត្តា មគ្គោ ន និយ្យានិកោ នត្ថេត្ថ សុទ្ធិ វា វិសុទ្ធិ វា បរិសុទ្ធិ វា មុត្តិ វា វិមុត្តិ វា បរិមុត្តិ វា ន តត្ថ[១] សុជ្ឈន្តិ វា វិសុជ្ឈន្តិ វា បរិសុជ្ឈន្តិ វា មុច្ចន្តិ វា វិមុច្ចន្តិ វា បរិ-មុច្ចន្តិ វា ហីនា និហីនា ឱមកា លាមកា ឆតុក្កា បរិត្តាតិ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ[២] ឯវំ ភណន្តិ

១ ឱ. នត្ថេត្ថ ។ ២ ម. ឯវំ វទន្តិ ឯវំ កថេន្តិ ។

សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្ងាប់ មិនកើតទៀតក៏មិនមែន កើតទៀតក៏មិនមែន ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃ ជាមោឃៈ បានពោលសម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្វែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ដូច្នេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តែងពោលនូវការស្អាត ក្នុងធម៌របស់ខ្លួននេះ ។

[២៧០] *ពាក្យថា មិនពោលនូវការស្អាតក្នុងធម៌ដទៃ គឺលើកតម្កើងនូវគ្រូរបស់ខ្លួន នូវធម៌ដែលគ្រូនោះពោលហើយ នូវគណៈ នូវទិដ្ឋិ នូវបដិបទានិងមគ្គ ហើយបោះចោល លើកចោល ទម្លាក់ចោលនូវវាទៈដទៃ ទាំងអស់ថា សាស្តានោះ មិនមែនជាសព្វញ្ញូ ធម៌សាស្តានោះ មិនមែនសម្តែងដោយប្រពៃទេ គណៈមិនមែនប្រតិបត្តិដោយប្រពៃទេ ទិដ្ឋិ មិនមែនចម្រើនទេ បដិបទា មិនមែនបញ្ញត្តដោយប្រពៃទេ មគ្គ មិនមែនជាទីស្រោចស្រង់សត្វទេ ការស្អាត ឬស្អាតវិសេស ឬសេចក្តីបរិសុទ្ធ ការរួច ឬរួចវិសេស ឬរួចស្រឡះ មិនមានក្នុងធម៌នុ៎ះឡើយ ពួកសត្វមែងមិនស្អាត ឬមិនស្អាតវិសេស ឬមិនបរិសុទ្ធ មិនរួច ឬមិនរួចវិសេស ឬមិនរួចស្រឡះ ក្នុងធម៌នុ៎ះឡើយ ទិដ្ឋិនោះថោកទាប ទន់អន់ ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ តិចតួច ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ពោលយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្លឺយ៉ាងនេះ*

ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ វោហរន្តីតិ ជាតេសុ ធម្មេសុ វិសុទ្ធិមាហុ ។

[២៧១] យំ និស្សិតា តត្ថ សុភាវទានាតិ យំ និស្សិតាតិ យំ សត្ថារំ ធម្មក្ខានំ គណំ ទិដ្ឋឹ បដិបទំ មគ្គំ និស្សិតា សន្និស្សិតា អល្លីនា ឧបគតា អជ្ឈោ-សិតា អធិមុត្តា ។ តត្ថាតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា ។ សុភាវទានាតិ សុភវាទា សោភនវាទា បណ្ឌិតវាទា ធីរវាទា ញាណវាទា ហេតុវាទា លក្ខណវាទា ការ-ណវាទា ឋានវាទា សកាយ លទ្ធិយាតិ យំ និស្សិ-តា តត្ថ សុភាវទានា ។

[២៧២] បច្ចេកសច្ចេសុ បុថូ និវិដ្ឋាតិ បុថូ សមណព្រាហ្មណា បុថុបច្ចេកសច្ចេសុ និវិដ្ឋា បតិ-ដ្ឋិតា អល្លីនា ឧបគតា អជ្ឈោសិតា អធិមុត្តា សស្សតោ លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ និវិដ្ឋា បតិដ្ឋិតា អល្លីនា ឧបគតា អជ្ឈោសិតា

ថ្ងៃធ្យ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនពោលនូវការស្អាតក្នុងធម៌ដទៃ ។

[២៧១] អធិប្បាយពាក្យថា អាស្រ័យសភាវៈណា រមែងពោលថាល្អក្នុងសភាវៈនោះ ត្រង់ពាក្យថា អាស្រ័យសភាវៈណា គឺអាស្រ័យពឹងផ្អែក ជាប់ស្អិត ដល់ស៊ីប់ ចុះស៊ីប់ ជឿជាក់នូវគ្រូ ធម៌ដែលគ្រូនោះពោលហើយ គណៈ ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គណា ។ ពាក្យថា ក្នុងសភាវៈនោះ គឺក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន សេចក្តីគាប់ចិត្តរបស់ខ្លួន លទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា ពោលថាល្អ គឺពោលថាល្អ ពោលថាស្អាត ពោលថាជាបណ្ឌិត ពោលថាជាអ្នកប្រាជ្ញ ពោលថារបស់គួរដឹង ពោលថាជាហេតុ ពោលថាជាលក្ខណៈ ពោលថាជាការណ៍ ពោលថាជាឋានៈ ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាស្រ័យសភាវៈណា រមែងពោលថាល្អ ក្នុងសភាវៈនោះ ។

[២៧២] ពាក្យថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ដ៏ច្រើន ជាអ្នកតាំងនៅមាំ ក្នុងពួកសច្ចៈដោយឡែក សេចក្តីថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ច្រើនជាអ្នកមុតមាំ តាំងនៅ ជាប់ស្អិត ដល់ស៊ីប់ ចុះស៊ីប់ ជឿជាក់ក្នុងពួកសច្ចៈដោយឡែកដ៏ច្រើន គឺជាអ្នកមុតមាំ តាំងនៅជាប់ស្អិត ដល់ស៊ីប់ ចុះស៊ីប់ ជឿជាក់ថា លោកទៀង នេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ

អធិមុត្តា អសស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ ឆេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥធមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ជិវ្ហា បតិដ្ឋិតា អលីជា ឧបគតា អជ្ឌោសិតា អធិមុត្តាតិ បច្ចេកសច្ចេសុ បុថូ ជិវ្ហា ។ តេជាមា ភគវា

ឥធេវ សុទ្ធឺ ឥតិ ភាឧយន្តិ
ជាញ្ញេសុ ឧម្មេសុ វិសុទ្ធិមាហុ
យំ ជិស្ឍិតា តត្ថ សុការជាជា
បច្ចេកសច្ចេសុ បុថូ ជិវ្ហាតិ ។

[២៧៣] តេ ភាឧកាមា បរិសំ វិតយ្ហ
ញាលំ ឧហន្តិ មិថុ អញ្ញមញ្ញ
វឧន្តិ តេ អញ្ញសិតា ភវោជ្ជ
បសំសកាមា ភុសលាវជាជា ។

[២៧៤] តេ ភាឧកាមា បរិសំ វិតយ្ហាតិ តេ ភាឧកាមាតិ តេ ភាឧកាមា ភាឧត្ដិកា ភាជាជិប្ឍាយា ភាឧបុវេត្ដ្ដាភ

ជាអ្នកមុតមាំ តាំងនៅ ជាប់ស្ថិត ដល់ស៊ីប់ ជ្រៀជាក់ថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។ សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្ដីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន នេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ច្រើន ជាអ្នកតាំងនៅមាំ ក្នុងពួកសច្ចៈដោយឡែក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ច្រើន តែងពោលនូវការស្អាត ក្នុងធម៌របស់ខ្លួននេះ មិនពោលនូវការស្អាត ក្នុងធម៌ដទៃ អាស្រ័យសភាវៈណា រមែងពោលថាល្អ ក្នុងសភាវៈនោះ ជាអ្នកតាំងនៅមាំ ក្នុងពួកសច្ចៈដោយឡែក ។

[២៧៣] ជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រាជ្ញវាទៈ ចុះកាន់បរិស័ទ ជាជនមានគូ ដុតគ្នាទៅវិញទៅមក ឋាពាល ជនទាំងនោះ អាស្រ័យសភាពដទៃ ពោលពាក្យតតិ្ថជ ជាអ្នកប្រាជ្ញការសរសើរ មានវាទៈដ៏ឈ្ងាស ។

[២៧២] អធិប្បាយពាក្យថា ជនទាំងនោះ ប្រាជ្ញវាទៈ ចុះកាន់បរិស័ទ ត្រង់ពាក្យថា ជនទាំងនោះប្រាជ្ញវាទៈ គឺជនទាំងនោះ ប្រាជ្ញនូវវាទៈ ត្រូវការដោយវាទៈ ប៉ុនប៉ងនូវវាទៈ ធ្វើវាទៈឲ្យតាំងនៅខាងមុខ

វាទបរិយេសនំ ចរន្តា ។ បរិសំ វិគយ្ហាតិ ខត្តិយបរិសំ ព្រាហ្មណបរិសំ គហបតិបរិសំ សមណបរិសំ វិគយ្ហ ឱគយ្ហ អជ្ឈោគាហេត្វា បវិសិត្វាតិ តេ វាទកាមា បរិសំ វិគយ្ហ ។

[២៧៥] ពាលំ ទហន្តិ មិថុ អញ្ញមញ្ញន្តិ មិថូតិ ទ្វេ ជនា ទ្វេ កលហការកា ទ្វេ ភណ្ឌនការកា ទ្វេ ភស្សការកា ទ្វេ វិវាទការកា ទ្វេ អធិករណការកា ទ្វេ វាទិនោ ទ្វេ សល្លាបកា តេ អញ្ញមញ្ញំ ពាលតោ ហីនតោ និហីនតោ ឱមកតោ លាមកតោ ជតុក្កតោ បរិត្តតោ ទហន្តិ បស្សន្តិ ទក្ខន្តិ ឱលោកេន្តិ និជ្ឈាយន្តិ[១] ឧបបរិក្ខន្តីតិ ពាលំ ទហន្តិ មិថុ អញ្ញមញ្ញំ ។

[២៧៦] វទន្តិ តេ អញ្ញសិតា កថោជ្ជន្តិ អញ្ញំ សត្ថារំ ធម្មក្ខានំ គណំ ឲីជ្ជី បដិបទំ មគ្គំ និស្សិតា សន្និស្សិតា អល្លីនា ឧបគតា អជ្ឈោសិតា អធិមុត្តា ។ កថោជ្ជំ វុច្ចតិ កលហោ ភណ្ឌនំ វិគ្គហោ វិវាទោ មេធគំ ។ អថវា កថោជ្ជន្តិ អនោជវន្តី

១ ឱ. និជ្ឈាយន្តិ ។

ត្រាច់ទៅស្វែងរកវាទ: ។ ពាក្យថា ចុះកាន់បរិស័ទ គឺចុះទៅ លុកទៅ ចុះសំដៅ ចូលទៅរកខត្តិយបរិស័ទ ព្រាហ្មណបរិស័ទ គហបតិ-បរិស័ទ សមណបរិស័ទ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ ប្រាថ្នាវាទ: ចុះកាន់បរិស័ទ ។

[២៧៥] អធិប្បាយពាក្យថា ជាជនមានគូ ដុតគ្នាទៅវិញទៅមក ថាពាល ត្រង់ពាក្យថា ជាជនមានគូ គឺគ្នាពីរនាក់ គឺថាអ្នកធ្វើនូវជំ-លោះពីរនាក់ អ្នកធ្វើនូវការប្រកួតប្រកាន់ពីរនាក់ អ្នកធ្វើនូវតិរច្ឆាន-កថាពីរនាក់ អ្នកធ្វើនូវវិវាទពីរនាក់ អ្នកធ្វើនូវអធិករណ៍ពីរនាក់ អ្នកល្មោកនិយាយពីរនាក់ អ្នកចរចាទៅមកពីរនាក់ ជនទាំងនោះ តែងដុត មើលឃើញ ក្រឡេកមើល សម្ងឹងមើល ពិចារណាមើលនូវគ្នានិងគ្នា ថាពាលថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ តិចតួច ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាជនមានគូ ដុតនូវគ្នាទៅវិញទៅមក ថាពាល ។

[២៧៦] ពាក្យថា ជនទាំងនោះ អាស្រ័យសការ:ដទៃ ពោលពាក្យឥតឱជា គឺអាស្រ័យ ពឹងផ្អែក ជាប់ស្អិត ដល់ស៊ីប់ ចុះស៊ីប់ ជឿជាក់នូវសាស្តា ធម៌ដែលសាស្តានោះសម្តែងហើយ គណ: ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គដទៃ ។ ការឈ្លោះ ប្រកួតប្រកាន់ ទាស់ទែង វិវាទ បែកខ្ញែកគ្នា លោកហៅថា ពាក្យឥតឱជា ។ មួយទៀត ពាក្យថា ពាក្យឥតឱជា

សា កថា ។ កាថោជ្ជំ វទន្តិ កលហំ វទន្តិ ភណ្ឌនំ វទន្តិ វិគ្គហំ វទន្តិ វិវាទំ វទន្តិ មេធគំ វទន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ វោហរន្តីតិ វទន្តិ តេ អញ្ញសិតា កាថោជ្ជំ ។

[២៧៧] បសំសកាមា កុសលាវទានាតិ បសំសកាមាតិ បសំសកាមា បសំសត្ថិកា បសំសាធិប្បាយា បសំសបុរេក្ខារា បសំសបរិយេសនំ ចរន្តា ។ កុសលាវទានាតិ កុសលវាទា បណ្ឌិតវាទា ធីរវាទា ញាណវាទា ហេតុវាទា លក្ខណវាទា ការណវាទា ឋានវាទា សកាយ លទ្ធិយាតិ បសំសកាមា កុសលាវទានា ។ តេនាហ ភគវា

តេ វាទកាមា បរិសំ វិគយ្ហ
ពាលំ ទហន្តិ មិថុ អញ្ញមញ្ញំ
វទន្តិ តេ អញ្ញសិតា កាថោជ្ជំ
បសំសកាមា កុសលាវទានាតិ ។

គឺសម្តីនោះ មិនមានឱ្ជា ។ ជនទាំងនោះ ពោលពាក្យ មិនមានឱ្ជារស គឺពោលជម្ងោះ ពោលការប្រកួតប្រកាន់ ពោលការទាស់ទែង ពោលវ៉ាទ ពោល ពណ៌នា បំភ្ញឺ ថ្ងៃង នូវការបែកខ្ញែកគ្នា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ អាស្រ័យសការ:ដទៃ ពោលពាក្យឥតឱ្ជា ។

[២៧៧] *ពាក្យថា ជាអ្នកប្រាជ្ញការសរសើរ មានវាទ:ដ៏ឈ្ងាស ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកប្រាជ្ញការសរសើរ គឺប្រាជ្ញការសរសើរ ត្រូវការការសរសើរ ប៉ុនប៉ង់ការសរសើរ ធ្វើការសរសើរ ឲ្យតាំងនៅខាងមុខ ត្រាច់ស្វែងរកការសរសើរ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមានវាទ:ដ៏ឈ្ងាស គឺ មានវាទ:ដ៏ឈ្ងាស មានវាទ:ជាបណ្ឌិត មានវាទ:ជាអ្នកប្រាជ្ញ មានវាទ: ប្រកបដោយញាណ មានវាទ:ជាហេតុ មានវាទ:ជាលក្ខណៈ មានវាទ: ជាការណ៍ មានវាទ:ជាឋាន: ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកប្រាជ្ញការសរសើរ មានវាទ:ដ៏ឈ្ងាស ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា*

> *ជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រាជ្ញវាទ: ចុះកាន់បរិស័ទ ជាជនមានគូ ដុតគ្នាទៅវិញទៅមក ថាពាល ជនទាំងនោះ អាស្រ័យសការ:ដទៃ ពោលពាក្យឥតឱ្ជា ជាអ្នកប្រាជ្ញការសរសើរ មានវាទ:ដ៏ឈ្ងាស ។*

[២៧៨] យុត្តោ កថាយំ បរិសាយ មជ្ឌ
បសំសមិច្ចំ វិនិឃាតិ ហោតិ
អចាហតស្មឿ បន មជ្ឌ ហោតិ
ជិន្ធាយ សោ ភុប្ជតិ រន្ធមេសី ។

[២៧៩] យុត្តោ កថាយំ បរិសាយ មជ្ឌតិ ខត្តិយបរិសាយ វា ព្រាហ្មណបរិសាយ វា គហបតិបរិ-សាយ វា សមណបរិសាយ វា មជ្ឌ អត្តនោ កថាយំ យុត្តោ បយុត្តោ អាយុត្តោ សមាយុត្តោ សម្ជយុត្តោ ភវេតុន្តិ យុត្តោ កថាយំ បរិសាយ មជ្ឌ ។

[២៨០] បសំសមិច្ចំ វិនិឃាតិ ហោតីតិ បសំស-មិច្ចន្តិ បសំសំ ថោមនំ ភិត្តឿ រណ្ណាហារិយំ ឥច្ចន្តោ សា-ធិយន្តោ បត្ថយន្តោ បិហយន្តោ អភិជប្ជន្តោ ។ វិនិឃាតិ ហោតីតិ បុព្ជេ សណ្ជាចា ភវិតកឿ វិនិឃាតិ ហោតិ ជយោ ន ខោ មេ ភវិស្ជតិ បរាជយោ ន ខោ មេ ភវិស្ជ-តិ ភវិតកំ ជិត្តហំ ភវិស្ជាមិ ភវិតកំ បជិត្ថម្ជ ភវិស្ជាមិ ភវិតកំ វិសេសំ ភវិស្ជាមិ ភវិតកំ បជិវិសេសំ ភវិស្ជាមិ

[២៧៨] បុគ្គលណា ប្រកបការពោល ក្នុងកណ្ដាលបរិស័ទ ប្រាជ្ញាសេចក្ដីសរសើរ បុគ្គលនោះ រមែងចង្អៀតចិត្ត កាលបើគេបំបាត់សម្ដីហើយ រមែងអៀនអន់ បុគ្គលអ្នកស្វែងរកទោសនោះ រមែងខឹង ព្រោះការនិន្ទា ។

[២៧៩] ពាក្យថា ប្រកបការពោលក្នុងកណ្ដាលបរិស័ទ គឺប្រកបប្រកបរឿយៗ ប្រកបទូទៅ ប្រកបទូទៅព្រម ប្រកបរឿយៗព្រម ក្នុងពាក្យរបស់ខ្លួន ដើម្បីពោល ក្នុងកណ្ដាលខត្តិយបរិស័ទក្ដី ព្រាហ្មណ-បរិស័ទក្ដី គហបតិបរិស័ទក្ដី សមណបរិស័ទក្ដី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រកបការពោល ក្នុងកណ្ដាលបរិស័ទ ។

[២៨០] អធិប្បាយពាក្យថា ប្រាជ្ញាសេចក្ដីសរសើរ បុគ្គលនោះ រមែងចង្អៀតចិត្ត ត្រង់ពាក្យថា ប្រាជ្ញាសេចក្ដីសរសើរ គឺប្រាជ្ញាត្រេកអរ ប៉ុនប៉ង ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវសេចក្ដីសរសើរ សេចក្ដីស្ងើច កេរ្តិ៍ឈ្មោះ សេចក្ដីចម្រើនដោយគុណ ។ ពាក្យថា រមែងចង្អៀតចិត្ត គឺមានសេចក្ដីសង្ស័យនឹងការចរចា រមែងចង្អៀតចង្អ្ល់មុនថា អាត្មាអញ នឹងមានជ័យឬ ឬថាអាត្មាអញ នឹងបរាជ័យ អាត្មាអញ នឹងធ្វើការផ្ទុញផ្ទាល់ដូចម្ដេចហ្ន៎ នឹងធ្វើការបន្ទយដូចម្ដេចហ្ន៎ នឹងធ្វើឲ្យវិសេស ដូចម្ដេចហ្ន៎ នឹងធ្វើឲ្យវិសេសតបវិញ ដូចម្ដេចហ្ន៎

កថំ អាវេឋិយំ ករិស្សាមិ កថំ និព្វេឋិយំ ករិស្សាមិ កថំ ឆេទំ ករិស្សាមិ កថំ មណ្ឌលំ ករិស្សាមីតិ ឯវំ បុព្វេ សល្លាបា កថំកថី វិវិឃាតិ ហោតីតិ បសំសមិច្ឆំ វិវិឃាតិ ហោតិ ។

[២៨១] អថាហតស្មិំ បរេ មង្កុ ហោតីតិ យេ តេ បញ្ហាវីមំសកា[១] ចារិសជ្ជា ចាសនិកា[២] តេ អបហរន្តិ អត្ថាបគតំ ភណិតន្តិ អត្ថតោ អបហរន្តិ ព្យញ្ជនាបគតំ ភណិតន្តិ ព្យញ្ជនតោ អបហរន្តិ អត្ថព្យញ្ជនាបគតំ ភណិតន្តិ អត្ថព្យញ្ជនតោ អបហរន្តិ អត្ថោ តេ ទុន្នីតោ ព្យញ្ជនន្តេ ទុរោបិតំ អត្ថព្យញ្ជនន្តេ ទុន្នីតំ ទុរោបិតំ និគ្គហោ តេ អកតោ បដិកម្មន្តេ ទុក្កដំ វិសេសោ តេ អកតោ បដិវិសេសោ តេ ទុក្កដោ អាវេឋិយា តេ អកតា និព្វេឋិយា តេ ទុក្កដា ឆេទោ តេ អកតោ មណ្ឌលន្តេ ទុក្កដំ ទុក្កថិតំ ទុព្ភណិតំ ទុល្លបិតំ ទុរុត្តំ ទុព្ភាសិតន្តិ អបហរន្តិ ។

---

១ ម. បញ្ហោ វីមំសកា ។ ២ ម. បាសាទិកា ។

នឹងធ្វើឲ្យធ្ងុះធ្ងាយដូចម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើឲ្យធ្ងុះធ្ងាយរហូតដូចម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើឲ្យដាច់ដូចម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើឲ្យមានមណ្ឌលដូចម្តេចហ្ន៎ ជាអ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យនឹងការចរចា រមែងចង្អៀតចង្អល់មុនយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាជ្ញាសេចក្តីសរសើរ បុគ្គលនោះ រមែងចង្អៀតចិត្ត ។

[២៨១] ពាក្យថា កាលបើគេបំបាត់សម្តីហើយ រមែងអៀនអន់ អធិប្បាយថា ពួកជនណា ជាបរិស័ទ អ្នកពិចារណានូវប្រស្នា មានសេចក្តីអាណិត ជនទាំងនោះ តែងបំបាត់ គឺបំបាត់ព្រោះអត្តថា លោកពោល ប្រាសចាកអត្ត បំបាត់ព្រោះព្យញ្ជនៈថា លោកពោល ប្រាសចាកព្យញ្ជនៈ បំបាត់ព្រោះអត្តនិងព្យញ្ជនៈថា លោកពោល ប្រាសចាកអត្តនិងព្យញ្ជនៈ បំបាត់ថា អត្ត លោកនាំចេញខុស ព្យញ្ជនៈ លោកលើកឡើងខុស អត្តនិងព្យញ្ជនៈ លោកនាំចេញខុស លើកឡើងខុស លោកធ្វើការសង្កត់សង្កិនមិនកើតទេ លោកធ្វើការបន្ទយខុស លោកធ្វើឲ្យវិសេសមិនកើតទេ លោកធ្វើឲ្យវិសេសតបវិញខុស លោកធ្វើឲ្យធ្ងុះធ្ងាយមិនកើតទេ លោកធ្វើឲ្យធ្ងុះធ្ងាយរហូតខុស លោកធ្វើឲ្យដាច់មិនកើតទេ លោកធ្វើឲ្យមានមណ្ឌលខុស សម្តែងមិនល្អទេ ពណ៌នាមិនល្អទេ ចរចាមិនល្អទេ និយាយមិនល្អទេ ថ្លែងមិនល្អទេ ។

អថាហតស្មឹ បន មង្កុ ហោតីតិ អថាហតស្មឹ មង្កុ ហោតិ បីឡិតោ ឃដ្ដិតោ ព្យត្ថិតោ[១] ទោមនស្សិ-តោ ហោតីតិ អថាហតស្មឹ បន មង្កុ ហោតិ ។

[២៨២] និន្ទាយ សោ កុប្បតិ រន្ធមេសីតិ និន្ទាយាតិ និន្ទាយ គរហាយ អកិត្តិយា អវណ្ណហា-រិកាយ ។ កុប្បតីតិ កុប្បតិ ព្យាបជ្ជតិ បតិត្ថីយតិ កោបញ្ច ទោសញ្ច អបច្ចយញ្ច បាតុករោតីតិ និន្ទាយ សោ កុប្បតិ ។ រន្ធមេសីតិ រន្ធមេសី វិរន្ធមេសី អបរន្ធមេសី ខលិតមេសី គឡិតមេសី វិវរមេសីតិ និន្ទាយ សោ កុប្បតិ រន្ធមេសី ។ តេនាហ ភគវា

យុត្តោ កថាយំ បរិសាយ មជ្ឈេ
បសំសមិច្ឆំ វិនិឃាតិ ហោតិ
អថាហតស្មឹ បន មង្កុ ហោតិ
និន្ទាយ សោ កុប្បតិ រន្ធមេសីតិ ។

១ ម. ព្យាធិតោ ។

ពាក្យថា កាលបើគេបំបាត់សម្តីហើយ រមែងអៀនអន់ បានសេចក្តីថា កាលបើគេបំបាត់សម្តីហើយ រមែងអៀនអន់ គឺ មានសេចក្តីលំបាកចិត្ត ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តឹងចិត្ត ទោមនស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលបើគេបំបាត់សម្តីហើយ រមែងអៀនអន់ ។

[២៨២] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលអ្នកស្វែងរកទោសនោះ រមែងខឹងព្រោះការនិន្ទា ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះការនិន្ទា គឺព្រោះការនិន្ទា ព្រោះការតិះដៀល ព្រោះការបង្ខាំ ព្រោះការមិនចម្រើនដោយគុណ ។ ពាក្យថា រមែងខឹង គឺរមែងខឹង ប្រទូស្ត ក្រេវក្រោធ ធ្វើសេចក្តីក្រោធផង ទោស:ផង សេចក្តីមិនត្រេកអរផង ឲ្យប្រាកដ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ រមែងខឹង ព្រោះការនិន្ទា ។ ពាក្យថា ស្វែងរកទោស គឺស្វែងរកទោស ស្វែងរកទោសផ្សេងៗ ស្វែងរកកំហុស ស្វែងរកសេចក្តីភ្ញាំងភ្ញាត់ ស្វែងរកសេចក្តីយ្យៀងឃ្ងាត ស្វែងរកចន្ទោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលអ្នកស្វែងរកទោសនោះ រមែងខឹង ព្រោះការនិន្ទា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> បុគ្គលណា ប្រកបការពោល ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ប្រាថ្នាសេចក្តីសរសើរ បុគ្គលនោះ រមែងចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត កាលបើគេបំបាត់សម្តីហើយ រមែងអៀនអន់ បុគ្គលអ្នកស្វែងរកទោសនោះ រមែងខឹង ព្រោះការនិន្ទា ។

[២៨៣] យមស្ស ភាគំ បរិហីនមាហុ
អចាហតំ បញ្ហវិមំសកា យេ
បរិនេវតី សោចតិ ហីនភាគោ
ឧបច្ចកា មន្តិ អនុត្ថុនាតិ ។

[២៨៤] យមស្ស ភាគំ បរិហីនមាហូតិ យំ តស្ស ភាគំ ហីនំ និហីនំ បរិហីនំ បរិហាបិតំ ន បរិហ្ហរិតំ ឯវមាហំសុ ឯវំ ភាសេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ ភោហន្តីតិ យមស្ស ភាគំ បរិហីនមាហុ ។

[២៨៥] អចាហតំ បញ្ហវិមំសកា យេតិ យេ តេ បញ្ហវិមំសកា ចារិសជ្ជា ចាសនិកា តេ អបហន្តិ អត្ថាបកតំ ភណ្ឌិតន្តិ អត្ថតោ អបហន្តិ ព្យញ្ជនាបកតំ ភណ្ឌិតន្តិ ព្យញ្ជនតោ អបហន្តិ អត្ថព្យញ្ជនាបកតំ ភណ្ឌិតន្តិ អត្ថព្យញ្ជនតោ អបហន្តិ អត្ថោ តេ ទុន្ទ្ធោ ព្យញ្ជនន្តេ ទុរោបិតំ អត្ថព្យញ្ជនន្តេ ទុន្ទ្ធំ ទុរោបិតំ និក្ខរោ តេ អកតោ បដិកម្មន្តេ ទុក្ខ្ជំ វិសេសោ

[២៨៣] ពួកជន អ្នកពិចារណាប្រស្នា បានពោលវាទ: របស់ជននោះ ថាថោកទាប ថាគួរបំបាត់ចោល បុគ្គលអ្នកមានវាទ:ថោកទាប រមែងយំរៀបរាប់ សោកស្តាយ ត្ងួញត្ងែរថា គេកន្ទ្ងអាត្មាអញ ។

[២៨២] ពាក្យថា ពោលវាទ: របស់ជននោះ ថាថោកទាប គឺពោលយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្ងីយ៉ាងនេះ ថ្លែងយ៉ាងនេះ ទ្ងូវវាទ: របស់បុគ្គលនោះ ថាថោកទាប ទន់អន់ ទន់ទាប សាបសូន្យ មិនបរិបូណ៌ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពោលវាទ: របស់ជននោះ ថាថោកទាប ។

[២៨៥] ពាក្យថា ពួកជន អ្នកពិចារណាទ្ងូវប្រស្នា... ថា គួរបំបាត់ចោល គឺពួកបរិស័ទណា ជាអ្នកពិចារណាប្រស្នា មានសេចក្តីអាណិតពួកបរិស័ទនោះ តែងបំបាត់ គឺបំបាត់ព្រោះអត្តថា លោកពោលប្រាសចាកអត្ត បំបាត់ព្រោះព្យញ្ជន:ថា លោកពោលប្រាសចាកព្យញ្ជន: បំបាត់ព្រោះអត្តនិងព្យញ្ជន:ថា លោកពោលប្រាសចាកអត្តនិងព្យញ្ជន: បំបាត់ថា អត្តលោកនាំចេញខុស ព្យញ្ជន:លោកលើកឡើងខុស អត្តនិងព្យញ្ជន: លោកនាំចេញខុស លើកឡើងខុស លោកធ្ងើការសង្កត់សង្កិនមិនកើតទេ ធ្ងើការបន្ទយខុស លោកធ្ងើឲ្យវិសេសមិនកើតទេ

តេ អកតោ បដិវិសេសោ តេ ឧក្ក្លាជា អាវជ្ជិយា តេ អកតា ជិញ្ជេជ្ជិយា តេ ឧក្ក្លជ្ជា ឆេជ្ជោ តេ អកតោ មណ្ឌាលន្តេ ឧក្ក្លជ្ជំ ឧក្ក្លជ្ជិតំ ឧព្ភណ្ឌិតំ ឧលូបិតំ ឧរុត្តំ ឧញ្ញាសិតន្តិ អបហារន្តីតិ អចាហាតំ បញ្ហាវិមំសកា យេ ។

[២៨៦] បរិទេវតី សោចតិ ហីនវាទោតិ បរិទេវតីតិ អញ្ញ មយា អាវជ្ជិតំ អញ្ញ ចិន្តិតំ អញ្ញ ឧបជ្ជាវិតំ អញ្ញ ឧបលក្ខិតំ សោ មហាបញ្ញោ មហាបរិសោ មហាបរិវារោ បរិសា ចាយំ វត្តា ន សមត្តា សមត្តាយ ហោតុ[១] ឥកថាសណ្ឋានោ បុន ឥញ្ជិសណ្ឋានមីតិ យោ ឯវ្ហ្ជោ ឥ្ជាបលាចោ ១ិ្ជ្ជលាចោ លាលប្ជោ លាល-ប្ជាយនា លាលប្ជាយិតត្តន្តិ បរិទេវតិ ។ សោចតីតិ ឥស្ស ជយោតិ សោចតិ មយ្ហ ឧ្ជ្ជយោតិ សោចតិ ឥស្ស លាភោតិ សោចតិ មយ្ហ អលាភោតិ សោចតិ ឥស្ស យសោតិ សោចតិ មយ្ហ អយសោតិ សោចតិ

---

១ ម. ១ិ្ជ្ជសាយ ហោតុ ។

លោកធ្វើឲ្យវិសេសតបវិញខុស លោកធ្វើឲ្យធ្ងុះធ្ងាយមិនកើតទេ លោកធ្វើឲ្យធ្ងុះធ្ងាយរហូតខុស លោកធ្វើឲ្យដាច់មិនកើតទេ លោកធ្វើឲ្យមានមណ្ឌលខុស សម្តែងមិនល្អទេ ពណ៌នាមិនល្អទេ ចរចាមិនល្អទេ និយាយមិនល្អទេ ថ្លែងមិនល្អទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនអ្នកពិចារណាប្រស្នា.... ថាគួរបំបាត់ចោល ។

[២៨៦] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលអ្នកមានវាទៈដ៏ថោកទាប រមែងយំរៀបរាប់ សោកស្តាយ ត្រង់ពាក្យថា រមែងយំរៀបរាប់ គឺការចរចាដោយវាចា ការចរចារឿយៗ ការយំរៀបរាប់ អាការយំរៀបរាប់ ភាពនៃការយំរៀបរាប់ណា មានសភាពយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹកឃើញរបស់ដទៃ គិតឃើញរបស់ដទៃ ចាំទុករបស់ដទៃ កត់ត្រាទុករបស់ដទៃ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានពួកច្រើន មានបរិស័ទច្រើន មានបរិវារច្រើន ឯបរិស័ទនេះ ជាពួកមិនព្រមព្រៀងគ្នា ទាំងការចរចាដោយពាក្យ ដើម្បីសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ចូរមានចុះ អាត្មាអញនឹងបំបែកវិញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងយំរៀបរាប់ ។ ពាក្យថា សោកស្តាយ គឺសោកស្តាយថា គេមានជ័យ សោកស្តាយថា អាត្មាអញបរាជ័យ សោកស្តាយថា គេមានលាភ សោកស្តាយថា អាត្មាអញឥតលាភ សោកស្តាយថា គេមានយស សោកស្តាយថា អាត្មាអញឥតយស

តស្ស បសំសាតិ សោចតិ មយ្ហំ និន្ទាតិ សោចតិ តស្ស សុខន្តិ សោចតិ មយ្ហំ ទុក្ខន្តិ សោចតិ សោ សក្កតោ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ លាភី ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខា- រានំ អហមស្មិ អសក្កតោ អគរុកតោ អមានិតោ អបូជិតោ អនបចិតោ ន លាភី ចីវរបិណ្ឌបាតសេ- នាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ សម្មោហំ អាប- ជ្ជតីតិ បរិទេវតិ សោចតិ ។ ហីនភាវោតិ ហីនភាវោ និហីនភាវោ បរិហីនភាវោ បរិហាបិតភាវោ ន បរិ- បូរិភាវោតិ បរិទេវតី សោចតិ ហីនភាវោ ។

[២៨៧] ឧបច្ចគា មន្តិ អនុត្ថុនាតីតិ សោ មំ ភា- នេន ភាវំ អច្ចគា ឧបច្ចគា អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ វីតិវត្តោតិ ឯវម្បិ ឧបច្ចគា មន្តិ ។ អថវា មំ ភានេន ភាវំ អភិភវិត្វា អជ្ឈោត្ថរិត្វា បរិយាទយិត្វា មទ្ទិត្វា[១]

១ ម. មទ្ទយិត្វា ។

សោកស្តាយថា គេបានសេចក្តីសរសើរ សោកស្តាយថា អាត្មាអញបាន និន្ទា សោកស្តាយថា គេបានសុខ សោកស្តាយថា អាត្មាអញបានទុក្ខ សោកស្តាយ លំបាកចិត្ត យំរៀបរាប់ យំគក់ទ្រូង ដល់នូវសេចក្តីវង្វេងថា បុគ្គលនោះ មានគេធ្វើសក្ការ: គោរព រាប់អាន បូជា កោតក្រែង ជាអ្នកបានចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ អាត្មាអញ គេមិនធ្វើសក្ការ: មិនគោរព មិនរាប់អាន មិនបូជា មិនកោតក្រែង មិនបានចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជ-បរិក្ខារទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) យំរៀបរាប់ សោកស្តាយ ។ ពាក្យថា មានវាទ:ដ៏ថោកទាប គឺមានវាទ:ដ៏ថោកទាប មានវាទ:ទន់អន់ មានវាទ:សាបសូន្យ មានវាទ:ខ្វះខាត មានវាទ:មិនបរិបូណ៌ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមានវាទ:ថោកទាប រមែងយំរៀបរាប់ សោកស្តាយ ។

[២៨៧] ពាក្យថា ត្ងួញត្ងែរថា គេកន្ធងអាត្មាអញ គឺត្ងួញត្ងែរថា គេបំពាន រំលោកលើ ប្រព្រឹត្តកន្ធង រំលងពីលើ រំលោកពីលើវាទ: ដោយវាទ:នឹងអញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្ងួញត្ងែរថា គេកន្ធងអាត្មាអញយ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ត្ងួញត្ងែរថា បុគ្គលនោះ គ្រប សង្កត់ ពន្ធិចពន្ធង់ រួបរឹត ញ្ចាំញ្ចីនូវវាទ: ដោយវាទ:នឹងអញ

ចរតិ វិហរតិ ឥរិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ យបេតិ យាបេតីតិ ឯវម្បិ ឧបច្ចកា មន្តិ ។ អនុត្ថុនា វុច្ចតិ វាចាបលាបោ វិប្បលាបោ លាលប្បោ លាលប្បា- យនា លាលប្បាយិតត្តន្តិ ឧបច្ចកា មន្តិ អនុត្ថុនាតិ ។ តេនាហ ភគវា

យមស្ស វាទំ បរិហីនមាហុ
អបាហតំ បញ្ហវិមំសកា យេ
បរិទេវតី សោចតិ ហីនវាទោ
ឧបច្ចកា មន្តិ អនុត្ថុនាតីតិ ។

[២៨៨] ឯតេ វិវាទា សមណេសុ ជាតា
ឯតេសុ ឧគ្ឃាតិនិឃាតិ ហោតិ
ឯតម្បិ ទិស្វា វិរមេ កថោជ្ជំ
ន ហញ្ញទត្ថត្ថិ បសំសលាភា ។

[២៨៩] ឯតេ វិវាទា សមណេសុ ជាតា- តិ សមណាតិ យេ កេចិ ឥតោ ពហិទ្ធា

ហើយត្រាច់ទៅសម្រាន្តនៅ ញ៉ាំងឥរិយាបថឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ញ៉ាំងការប្រព្រឹត្តឥរិយាបថឲ្យកើតឡើង រក្សាឥរិយាបថ បំពេញឥរិយាបថ បង្ត្រាប់ឥរិយាបថ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្ងួញត្ងែរថា គេកន្ទ្ងងអាត្មាអញ យ៉ាងនេះខ្ញុ: ។ ការចរចាដោយវាចា ការចរចាផ្សេងៗ ការយំរៀបរាប់ អាការយំរៀបរាប់ ភាពនៃការយំរៀបរាប់ លោកហៅថា ការត្ងួញត្ងែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្ងួញត្ងែរថា គេកន្ទ្ងងអាត្មាអញ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ពួកជន អ្នកពិចារណាប្រស្នា បានពោលវាទ: របស់ជន
នោះ ថាថោកទាប ថាគួរបំបាត់ចោល បុគ្គលអ្នកមានវាទ:
ដ៏ថោកទាប រមែងយំរៀបរាប់ សោកស្តាយ ត្ងួញត្ងែរថា
គេកន្ទ្ងងអាត្មាអញ ។

[២៨៨] *វិវាទទាំងនុ:ះ* *កើតក្នុងពួកសមណ: កិរិយាធ្ងរចិត្តនិង*
ការតឹងចិត្ត *រមែងមាន* *ព្រោះវាទ:ទាំងនេះ* *បុគ្គលឃើញ*
ទោសនេះហើយ *ត្រូវរៀរបង់សម្តីមិនមានឱ្ជា* *ដ្ឆ្ជិត*
ប្រយោជន៍ដទៃមិនមាន ព្រោះកិរិយាបានពាក្យសរសើរទេ ។

[២៨៩] *អធិប្បាយពាក្យថា* *វិវាទទាំងនុ:ះ* *កើតក្នុងពួកសមណ:* ត្រង់ពាក្យថា *ពួកសមណ:* *គឺពួកជនណាមួយ* *ដែលចូលទៅកាន់ផ្ទ្ងស*

បរិញ្ញាជុបតតា បរិញ្ញាជកសមាបន្នា ឯតេ ជិដ្ឋិ-
លហា ជិដ្ឋិកណ្ហាជា ជិដ្ឋិវិក្ខិត្តា ជិដ្ឋិវិភាជា ជិដ្ឋិមេធគា
សមណេសុ ជាតា សញ្ជាតា និព្ភូតា អភិនិព្ភូតា
ចាតុភូតាតិ ឯតេ វិភាជា សមណេសុ ជាតា ។

[២៩០] ឯតេសុ ឧក្ខ្លាតិនិយ្ហាតិ ហោតីតិ ជយ-
បរាជយោ ហោតិ លាភាលាភោ ហោតិ យសាយ-
សោ ហោតិ និន្ទាបសំសា ហោតិ សុខទុក្ខំ ហោតិ
សោមនស្សញ្ច ទោមនស្សញ្ច ហោតិ ឥដ្ឋានិដ្ឋំ ហោតិ
អនុនយបដិឃំ ហោតិ ឧក្ខ្លាតិនិយ្ហាតិ ហោតិ អនុ-
ភោគវិភោគោ ហោតិ ជយេន ចិត្តំ ឧក្ខ្លាតិតំ ហោតិ
បរាជយេន ចិត្តំ និក្ខ្លាតិតំ ហោតិ លាភេន ចិត្តំ
ឧក្ខ្លាតិតំ ហោតិ អលាភេន ចិត្តំ និក្ខ្លាតិតំ ហោតិ
យសេន ចិត្តំ ឧក្ខ្លាតិតំ ហោតិ អយសេន ចិត្តំ
និក្ខ្លាតិតំ ហោតិ បសំសាយ ចិត្តំ ឧក្ខ្លាតិតំ ហោតិ
និន្ទាយ ចិត្តំ និក្ខ្លាតិតំ ហោតិ សុខេន ចិត្តំ ឧក្ខ្លាតិតំ
ហោតិ ទុក្ខេន ចិត្តំ និក្ខ្លាតិតំ ហោតិ សោមន-
ស្សេន ចិត្តំ ឧក្ខ្លាតិតំ ហោតិ ទោមនស្សេន ចិត្តំ

ជាបរិព្វាជក ចូលទៅរកបរិព្វាជក ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ ជម្លោះ ព្រោះទិដ្ឋិ ការប្រកួតប្រកាន់ព្រោះទិដ្ឋិ ការទាស់ទែងព្រោះទិដ្ឋិ ការវិវាទ ព្រោះទិដ្ឋិ ការបែកខ្ញែកគ្នាព្រោះទិដ្ឋិទាំងនុ៎ះ កើត កើតព្រម លេចឡើង លេចឡើងប្រាកដ កើតប្រាកដ ក្នុងពួកសមណៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វិវាទទាំងនុ៎ះ កើតក្នុងពួកសមណៈ ។

[២៩០] ពាក្យថា កិរិយាធូរចិត្តនិងការតឹងចិត្ត រមែងមាន ព្រោះ វាទៈទាំងនេះ អធិប្បាយថា ជ័យនិងបរាជ័យ រមែងមាន លាភនិងឥត លាភ រមែងមាន យសនិងឥតយស រមែងមាន និន្ទានិងសេចក្តីសរ-សើរ រមែងមាន សុខនិងទុក្ខ រមែងមាន សោមនស្សនិងទោមនស្ស រមែងមាន របស់ជាទីប្រាថ្នានិងមិនជាទីប្រាថ្នា រមែងមាន សេចក្តីត្រេក-អរនិងការថ្នាំងថ្នាក់ រមែងមាន កិរិយាធូរចិត្តនិងការតឹងចិត្ត រមែងមាន សេចក្តីត្រេកអរនិងការខឹង រមែងមាន ចិត្តធូរព្រោះការឈ្នះ ចិត្តតឹង ព្រោះការចាញ់ ចិត្តធូរ ព្រោះលាភ ចិត្តតឹង ព្រោះឥតលាភ ចិត្តធូរ ព្រោះយស ចិត្តតឹង ព្រោះឥតយស ចិត្តធូរ ព្រោះសេចក្តីសរសើរ ចិត្តតឹង ព្រោះនិន្ទា ចិត្តធូរ ព្រោះសុខ ចិត្តតឹង ព្រោះទុក្ខ ចិត្តធូរ ព្រោះសោមនស្ស ចិត្តតឹង ព្រោះទោមនស្ស ចិត្តធូរ

ជិញ្ញាតិតំ ហោតិ ឧណ្ណាតិយា ចិត្តំ ឧញ្ញាតិតំ ហោតិ ឱណតិយា ចិត្តំ ជិញ្ញាតិតំ ហោតីតិ ឯតេសុ ឧញ្ញាតि-ជិយាតិ ហោតិ ។

[២៩១] ឯតម្ឫ ជិស្វា ឫរមេ ភកថោជ្ជន្តិ ឯតម្ឫ ជិស្វាតិ ឯតំ អាជីនវំ ជិស្វា បស្ឫិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា ឫភាវយិត្វា ឫភូតំ ភត្វា ជិជ្ជិភលហេសុ ជិជ្ជិភណ្ហេសុ ជិជ្ជិឫត្តហេសុ ជិជ្ជិឫរាគេសុ ជិជ្ជិមេធ-ភេសូតិ ឯតម្ឫ ជិស្វា ។ ឫរមេ ភកថោជ្ជន្តិ ភកថោជ្ជំ រុចូតិ ភលហោ ភណ្ហោ ឫត្តហោ ឫរាគោ មេធភំ ។ អថវា ភកថោជ្ជន្តិ អនោជវន្តី សា ភកថា ។ ភកថោជ្ជំ ន ភកវយ្យ ភលហំ ន ភកវយ្យ ភណ្ហោ ន ភកវយ្យ ឫត្តហំ ន ភកវយ្យ ឫរាគំ ន ភកវយ្យ មេធភំ ន ភកវយ្យ ភលហភណ្ហោនឫត្តហឫរាគមេធភំ បជហេយ្យ ឫនោនេយ្យ ព្យន្តីភវយ្យ អនភាវ០ភ-មេយ្យ ។ ភលហភណ្ហោនឫត្តហឫរាគមេធភា អារតោ អស្ឫ ឫរតោ បជិឫរតោ ជិភ្ហន្ត្ដោ ជិស្ឫដ្ដោ

ព្រោះការប៉ោងឡើង ចិត្តតឹង ព្រោះការទ្រាមចុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការធូរចិត្តនិងការតឹងចិត្ត រមែងមានព្រោះវាទៈទាំងនេះ ។

[២៩១] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលឃើញទោសនេះហើយ ត្រូវវៀរបង់សម្តីមិនមានឱជា ត្រង់ពាក្យថា ឃើញទោសនេះ គឺឃើញ យល់ច្បាស់ ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដនូវទោសនេះ ក្នុងការឈ្លោះព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការប្រកួតប្រកាន់ព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការទាស់ទែងព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងវិវាទព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការបែកខ្ញែកគ្នាព្រោះទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញទោសនេះ ។ ពាក្យថា ត្រូវវៀរបង់សម្តីមិនមានឱជា គឺជម្ងោះ ការប្រកួតប្រកាន់ ការទាស់ទែង ការវិវាទ ការបែកខ្ញែកគ្នា លោកហៅថា សម្តីមិនមានឱជា ។ មួយទៀត ពាក្យមិនមានឱជានោះ ហៅថា សម្តីមិនមានឱជា ។ បុគ្គលមិនគប្បីធ្វើសម្តីមិនមានឱជា គឺមិនគប្បីធ្វើជម្ងោះ មិនគប្បីធ្វើការប្រកួតប្រកាន់ មិនគប្បីធ្វើការទាស់ទែង មិនគប្បីធ្វើការវិវាទ មិនគប្បីធ្វើការបែកខ្ញែកគ្នា គប្បីលះបង់ គប្បីបន្ទោបង់ គប្បីធ្វើឲ្យវិនាស គប្បីឲ្យដល់នូវការមិនកើតមានជម្ងោះ ការប្រកួតប្រកាន់ ការទាស់ទែង ការវិវាទ និងការបែកខ្ញែកគ្នា ។ បុគ្គលគប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរស្រឡះ វៀរចំពោះ ចៀសវាង លះបង់ ផុតស្រឡះ ប្រកបប្រាសចាកជម្ងោះ ការប្រកួតប្រកាន់ ការទាស់ទែង ការវិវាទនិងការបែកខ្ញែកគ្នា

វិប្ផមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហ-
រេយ្យាតិ ឯតម្ចិ ទិស្វា វីរមេ ភកថោជ្ជ ។

[២៩២] ន ហញ្ញនត្ថត្ថិ បសំសលាភាតិ បសំស-
លាភា អញ្ញោ អត្ថោ ជត្ថិ អត្តត្ថោ វ បរត្ថោ វ
ឧភយត្ថោ វ ទិដ្ឋធម្មិកោ វ អត្ថោ សម្ប្រាយិកោ
វ អត្ថោ ឧត្តានោ វ អត្ថោ គម្ភីរោ វ អត្ថោ
ឆ្ចេ្ចា វ អត្ថោ បដិច្ចន្ត្ថោ វ អត្ថោ ឧបេយ្យ វ
អត្ថោ នីតោ វ អត្ថោ អនវជ្ជោ វ អត្ថោ ទិក្ខ-
លេសោ វ អត្ថោ ភោគោ វ អត្ថោ បរមត្ថោ
វ អត្ថោ ជត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ ឧបលព្ភតីតិ ន ហញ្ញ-
ឧត្ថត្ថិ បសំសលាភា ។ ឧតោ ហ ភគ្ត

ឯតេ ១ាគ សមណេសុ ជ្ជ

ឯតេសុ ឧ១ាតិ ១ាតិ ហោតិ

ឯតម្ចិ ទិស្វា ១ីរមេ ភ១ោ

ន ហញ្ញនត្ថត្ថិ បសំសលាភាតិ ។

ហើយសម្រាន្តនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញទោសនេះហើយ ត្រូវរៀរបង់សម្តីមិនមានឱ្ជា ។

[២៩២] ពាក្យថា ដ្ឋិតប្រយោជន៍ដទៃមិនមាន ព្រោះការបានសេចក្តីសរសើរ សេចក្តីថា ប្រយោជន៍ដទៃមិនមាន ព្រោះការបានសេចក្តីសរសើរ គឺប្រយោជន៍របស់ខ្លួនក្តី ប្រយោជន៍របស់បុគ្គលដទៃក្តី ប្រយោជន៍ទាំងពីរក្តី ប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្នក្តី ប្រយោជន៍ក្នុងលោកខាងមុខក្តី ប្រយោជន៍ពាក់ក្តី ប្រយោជន៍ជ្រៅក្តី ប្រយោជន៍លាក់ក្តី ប្រយោជន៍កំបាំងក្តី ប្រយោជន៍ដែលត្រូវដឹកនាំក្តី ប្រយោជន៍ដែលដឹកនាំហើយក្តី ប្រយោជន៍មិនមានទោសក្តី ប្រយោជន៍មិនមានកិលេសក្តី ប្រយោជន៍ផ្ទរផង់ក្តី ប្រយោជន៍មានអត្តជ័ឧត្តមក្តី រមែងមិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដ្ឋិតប្រយោជន៍ដទៃ មិនមាន ព្រោះការបានសេចក្តីសរសើរ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> *វិវាទទាំងនុ៎ះ កើតក្នុងពួកសមណ: កិរិយាធ្ងរចិត្តនិងការតឹងចិត្ត រមែងមាន ព្រោះវិវាទទាំងនេះ បុគ្គលឃើញទោសនេះហើយ ត្រូវរៀរបង់សម្តីមិនមានឱ្ជា ដ្ឋិតប្រយោជន៍ដទៃ មិនមាន ព្រោះការបានពាក្យសរសើរទេ ។*

[២៩៣] បសំសិតោ វ បន តត្ត ហោតិ
អក្ខាយ ឋានំ បរិសាយ មជ្ឌេ
សោ ហាសតិ ឧណ្ណមតិ ច តេន
បប្ផុយ្យ[1] តមត្ថំ យថាមនោ អហុ ។

[២៩៤] បសំសិតោ វ បន តត្ត ហោតីតិ តត្ថាតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា បសំសិតោ ថោមិតោ កិត្តិតោ វណ្ណិតោ ហោតីតិ បសំសិតោ វ បន តត្ត ហោតិ ។

[២៩៥] អក្ខាយ ឋានំ បរិសាយ មជ្ឌេតិ ខត្តិយ-បរិសាយ វ ព្រាហ្មណបរិសាយ វ គហបតិបរិសាយ វ សមណបរិសាយ វ មជ្ឌេ អត្តនោ ឋានំ អក្ខាយ អាចិក្ខិត្វា អនុឋានំ អក្ខាយ អាចិក្ខិត្វា ទេសេត្វា ព្រូហយិត្វា ទីបយិត្វា ជោតយិត្វា ហេមវិត្វា បរិក្ខ-ណ្ឌិត្វាតិ អក្ខាយ ឋានំ បរិសាយ មជ្ឌេ ។

[២៩៦] សោ ហាសតិ ឧណ្ណមតិ ច តេនាតិ សោ តេន ជយតេន តុដ្ឋោ ហោតិ ហដ្ឋោ បហដ្ឋោ អត្តមនោ បរិបុណ្ណសង្កប្ផោ ។

---

[1] ១ ម. សម្ផុយ្ស ។

[២៩៣] *មួយទៀត បុគ្គលនោះពោលវាទ: ក្នុងកណ្ដាលបរិស័ទ ត្រូវគេសរសើរ ក្នុងសភាវ:នោះហើយ រមែងរីកវាយក្រអឺតក្រអោង ដោយហេតុនោះ ដល់នូវប្រយោជន៍នោះហើយ ជាបុគ្គលមានចិត្តតាំងនៅដូចដើម ។*

[២៩២] *ពាក្យថា ក្នុងសភាវ:នោះ របស់ពាក្យថា មួយទៀត ត្រូវគេសរសើរហើយ ក្នុងសភាវ:នោះ គឺត្រូវគេសរសើរ លើកតម្កើង ប្រកាសគុណ ពណ៌នាគុណក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ក្នុងការគួររបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្ដីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត ត្រូវគេសរសើរហើយ ក្នុងសភាវ:នោះ ។*

[២៩៣] *ពាក្យថា ពោលវាទ:ក្នុងកណ្ដាលបរិស័ទ គឺពោល ប្រាប់ វាទ:របស់ខ្លួន ពោល ប្រាប់ បំពេញ ចម្រើន សម្ដែង បំភ្ញឺ ថ្លែងកំណត់អនុវាទ:របស់ខ្លួន ក្នុងកណ្ដាលខត្តិយបរិស័ទក្ដី ព្រាហ្មណបរិស័ទក្ដី គហបតិបរិស័ទក្ដី សមណបរិស័ទក្ដី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពោលវាទ: ក្នុងកណ្ដាលបរិស័ទ ។*

[២៩២] *ពាក្យថា បុគ្គលនោះ រមែងរីកវាយ ក្រអឺតក្រអោងដោយហេតុនោះ គឺបុគ្គលនោះ រមែងត្រេកអររីកវាយ ស្រស់ស្រាយ មានចិត្តត្រេកអរ មានចិត្តត្រិះរិះពេញលេញ ដោយប្រយោជន៍គឺការឈ្នះនោះ ។*

អថវា ឧន្នតិចិត្តំ សកំ ហាសមានោតិ សោ ហស្សតិ ។ ឧណ្ណាមតិច្ច តេនាតិ សោ តេន ជយត្ថេន ឧណ្ណតោ ហោតិ ឧណ្ណមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យ-តា ចិត្តស្សាតិ សោ ហស្សតិ ឧណ្ណាមតិច្ច តេន ។

[២៩៧] បប្បុយ្យ តមត្ថំ យថាមនោ អហូតិ តំ ជយត្ថំ បប្បុយ្យ បាបុណិត្វា អធិគន្ត្វា វិន្ទិត្វា បដិល-ភិត្វា ។ យថាមនោ អហូតិ យថាមនោ អហុ យថា-ចិត្តោ អហុ យថាសង្កប្បោ អហុ យថាវិញ្ញាណោ អហូតិ បប្បុយ្យ តមត្ថំ យថាមនោ អហុ ។ តេនាហ ភគវា

បសំសិតោ វា បន តត្ថ ហោតិ
អក្ខាយ វាទំ បរិសាយ មជ្ឈេ
សោ ហស្សតិ ឧណ្ណាមតិច្ច តេន
បប្បុយ្យ តមត្ថំ យថាមនោ អហូតិ ។

មួយទៀត បុគ្គលកាលសើចបញ្ចេញធ្មេញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះរីករាយ ។ ពាក្យថា ក្រអឺតក្រអោងដោយហេតុនោះ គឺបុគ្គលនោះ មានចិត្តប៉ោងឡើង មានចិត្តខ្ពស់ឡើង មានចិត្តដូចជាទង់ជ័យ មានចិត្តផ្ទងឡើង ភាពនៃចិត្តមានសេចក្តីប្រាថ្នាដូចជាទង់ ដោយប្រយោជន៍គឺការឈ្នះនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ រីករាយ ក្រអឺតក្រអោង ដោយហេតុនោះ ។

[២៩៧] ពាក្យថា ដល់នូវប្រយោជន៍នោះ ជាអ្នកមានចិត្តតាំងនៅដូចដើម គឺដល់ លុះ សម្រេច បាន បានចំពោះនូវប្រយោជន៍ គឺការឈ្នះនោះ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមានចិត្តតាំងនៅដូចដើម គឺជាអ្នកមានចិត្តដូចដើម មានគំនិតដូចដើម មានសេចក្តីត្រិះរិះដូចដើម មានការដឹងដូចដើម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បានដល់នូវប្រយោជន៍នោះ ជាអ្នកមានចិត្តតាំងនៅដូចដើម ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

មួយទៀត បុគ្គលនោះពោលវាទ: ក្នុងកណ្ណាលបរិស័ទ ត្រូវគេសរសើរហើយ ក្នុងសភាវ:នោះ រមែងរីករាយក្រអឺតក្រអោង ដោយហេតុនោះ ដល់នូវប្រយោជន៍នោះហើយ ជាបុគ្គលមានចិត្តតាំងនៅដូចដើម ។

[២៩៨] យា ឧណ្ណតី សាស្ស វិយាតភូមិ
មានាតិមានំ វនតេ[1] បនេសោ
ឯតម្ឃិ ជិស្វា ន វិកាឧយេថ
ន ហិ តេន សុទ្ធឺ កុសលា វទន្តិ ។

[២៩៩] យា ឧណ្ណតី សាស្ស វិយាតភូមីតិ យា ឧណ្ណតិ ឧណ្ណមោ ឧជោ សម្ឆ្ការោ ភេតុកម្យ-តា ចិត្តស្ស សា តស្ស វិយាតភូមិ ឧក្ឃាតភូមិ បីឍ្ឌនភូមិ ឃដ្ដនភូមិ ឧបទ្ទវភូមិ ឧបសគ្គភូមីតិ យា ឧណ្ណតី សាស្ស វិយាតភូមិ[2] ។

[៣០០] មានាតិមានំ វនតេ បនេសោតិ សោ បុគ្គលោ មានញ្ច វនតិ អតិមានញ្ច វនតីតិ មានាតិ-មានំ វនតេ បនេសោ ។

[៣០១] ឯតម្ឃិ ជិស្វា ន វិកាឧយេថាតិ

---

១ ម. ចរតេ ។ ២ ម. ចិតស្សាតិ យា ឧណ្ណតិ ។ សាស្ស វិយាតភូមីតិ សា តស្ស វិយាតភូមិ ឧបឃាតភូមិ បីឍ្ឌនភូមិ ឃដ្ដនភូមិ ឧបទ្ទវភូមិ ឧបសគ្គភូមីតិ សា ឧណ្ណតិ សាស្ស វិយាតភូមីតិ ទិស្សន្តិ ។

[២៩៨] ការប៉ោងឡើងណា ការប៉ោងឡើងនោះ ជាកូមិនៃសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់របស់បុគ្គលនោះ មួយទៀត បុគ្គលនុ៎ះរមែងពោលនូវមានៈ និងអតិមានៈ បុគ្គលឃើញទោសនេះហើយ មិនគួរវិវាទទេ ជ្បិតជនអ្នកឈ្លាសទាំងឡាយ មិនពោលនូវការស្អាត ដោយវិវាទនោះឡើយ ។

[២៩៩] ពាក្យថា ការប៉ោងឡើងណា ការប៉ោងឡើងនោះ ជាកូមិនៃសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ របស់បុគ្គលនោះ គឺការប៉ោងឡើង ការខ្ពស់ឡើង ចិត្តដូចទង់ជ័យ ការផ្គងឡើង ភាពនៃចិត្តមានប្រាជ្ញាដូចជាទង់ណា នោះជាកូមិនៃការចង្អៀតចង្អល់ ជាកូមិនៃសេចក្ដីតានតឹង ជាកូមិនៃការបៀតបៀន ជាកូមិនៃសេចក្ដីខ្ជាំងខ្ជប់ ជាកូមិនៃឧបទ្រព ជាកូមិនៃឧបសគ្គរបស់បុគ្គលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការប៉ោងឡើងណា ការប៉ោងឡើងនោះ ជាកូមិនៃសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ របស់បុគ្គលនោះ ។

[៣០០] ពាក្យថា មួយទៀត បុគ្គលនោះ រមែងពោលនូវមានៈ និងអតិមានៈ គឺបុគ្គលនោះ ពោលនូវមានៈផង ពោលនូវអតិមានៈផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត បុគ្គលនោះ រមែងពោលនូវមានៈ និងអតិមានៈ ។

[៣០១] ពាក្យថា បុគ្គលឃើញទោសនេះហើយ មិនគួរវិវាទទេ

ឯតំ អាឡីនវំ ឥស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវ-
យិត្វា វិភូតំ កត្វា ឥដ្ឋិកលហេសុ ឥដ្ឋិកណ្ឌនេសុ
ឥដ្ឋិវិត្តហេសុ ឥដ្ឋិវិវាទេសុ ឥដ្ឋិមេឆកេសូតិ ឯតម្ឪ
ឥស្វា ។ ន វិវាទយេថាតិ ន កលហំ ការយ្យ
ន ភណ្ឌនំ ការយ្យ ន វិត្តហំ ការយ្យ ន វិវាទំ
ការយ្យ ន មេឆកំ ការយ្យ កលហភណ្ឌនវិ-
ត្តហាវិវាទមេឆកំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីការយ្យ
អនភាវង្គមេយ្យ ។ កលហភណ្ឌនវិត្តហាវិវាទមេឆកា
អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ ឥក្ខន្ធោ ឥស្សជ្ជោ
វិប្ឪមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា
វិហរេយ្យាតិ ឯតម្ឪ ឥស្វា ន វិវាទយេថ ។

[៣០២] ន ហិ តេន សុទ្ធឺ កុសលា វទន្តីតិ
កុសលាតិ យេ តេ ១ជ្ឈកុសលា ជាតុកុស-
លា អាយតនកុសលា បដិចូ្ចសមុប្ឪាទកុស-
លា សតិប្ឪដ្ឋានកុសលា សម្ម្ឪប្ឪធានកុសលា

សេចក្ដីថា បុគ្គលឃើញ យល់ ច្បាំង ពិចារណា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើ ឲ្យប្រាកដនូវទោសនេះ ក្នុងជម្លោះព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការប្រកួតប្រកាន់ព្រោះ ទិដ្ឋិ ក្នុងការទាស់ទែងព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការវិវាទព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការបែកខ្ញែក គ្នាព្រោះទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលឃើញទោសនេះ ។ ពាក្យថា មិនគួរវិវាទទេ គឺមិនគួរធ្វើជម្លោះ មិនគួរធ្វើការប្រកួតប្រកាន់ មិនគួរធ្វើការទាស់ទែង មិនគួរធ្វើការវិវាទ មិនគួរធ្វើការបែកខ្ញែកគ្នា គប្បី លះបង់ គប្បីបន្ទោបង់ គប្បីធ្វើឲ្យវិនាស គប្បីធ្វើមិនឲ្យកើតមាននូវ ជម្លោះ ការប្រកួតប្រកាន់ ការទាស់ទែង ការវិវាទនិងការបែកខ្ញែកគ្នា ។ គឺជាអ្នកធ្វាយ រៀរស្រឡះ រៀរចំពោះ ចៀសចេញ លះបង់ ផុត ស្រឡះ ការប្រកបប្រាសចាកជម្លោះ ការប្រកួតប្រកាន់ ទាស់ទែង ការ វិវាទ និងការបែកខ្ញែកគ្នា គប្បីសម្រេចនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាស ចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញទោសនេះហើយ មិនគួរវិវាទទេ ។

[៣០២] *អធិប្បាយពាក្យថា ជ្ញាតិជនអ្នកឈ្លាសទាំងឡាយ មិនពោល នូវការស្អាតដោយវិវាទនោះទេ ត្រង់ពាក្យថា អ្នកឈ្លាសទាំងឡាយ គឺ ពួកជនណា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងខន្ធ ឈ្លាសក្នុងធាតុ ឈ្លាសក្នុងអាយតនៈ ឈ្លាសក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ ឈ្លាសក្នុងសតិប្បដ្ឋាន ឈ្លាសក្នុងសម្មប្បធាន*

ឥទ្ធិចាឧកុសលា ឥន្ទ្រិយកុសលា ពលកុសលា ពោ-ជ្ឈង្គកុសលា មគ្គកុសលា ផលកុសលា និព្ពាន-កុសលា តេ កុសលា ឧិដ្ឋិកលហេន ឧិដ្ឋិកណ្ហានេន ឧិដ្ឋិវិត្តហេន ឧិដ្ឋិវិវានេន ឧិដ្ឋិមេធគេន សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិ-សុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ន វេធន្តិ ន ឆាទេន្តិ ន ភណ្ឌន្តិ ន ឧីបយន្តិ ន ហេហាវន្តីតិ ន ហិ តេន សុទ្ធឹ កុសលា វេធន្តិ ។ តេនាហ ភគវា

យា ឧណ្ណាតី សាស្ស វិឃាតភូមិ
មានាតិមានំ វេធតេ បនេសោ
ឯតម្ជ ឧិស្ជ ន វិវានយេថ
ន ហិ តេន សុទ្ធឹ កុសលា វេធន្តីតិ ។

[៣០៣] ស្ជហ យថា ភាជ១ជាយ បុជ្ជោ
អកិតជ្ជមេតិ បជិស្ជមិជ្ជំ

ឈ្វាសក្នុងឥទ្ធិបាទ ឈ្វាសក្នុងឥន្ទ្រិយ ឈ្វាសក្នុងពល: ឈ្វាសក្នុងពោជ្ឌង្គ ឈ្វាសក្នុងមគ្គ ឈ្វាសក្នុងផល ឈ្វាសក្នុងនិព្វាន ជនអ្នកឈ្វាសទាំងនោះ មិនពោល មិនសម្តែង មិនពណ៌នា មិនបំភ្ញឹ មិនថ្វែងនូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ដោយជម្ងោះព្រោះទិដ្ឋិ ដោយការប្រកួតប្រកាន់ ព្រោះទិដ្ឋិ ដោយការទាស់ទែងព្រោះទិដ្ឋិ ដោយការវិវាទព្រោះទិដ្ឋិ ដោយការបែកខ្ញែកគ្នាព្រោះទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនអ្នកឈ្វាសទាំងឡាយ មិនពោលនូវការស្អាត ដោយការវិវាទនោះទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ការប៉ោងឡើងណា ការប៉ោងឡើងនោះ ជាភូមិនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់របស់បុគ្គលនោះ មួយទៀត បុគ្គលនោះ រមែងពោលនូវមានៈ និងអតិមានៈ បុគ្គលឃើញទោសនេះហើយ មិនគួរវិវាទទេ ដ្បិតជនអ្នកឈ្វាសទាំងឡាយ មិនពោលនូវការស្អាត ដោយវិវាទនោះឡើយ ។

[៣០៣] ដូចបុគ្គលអ្នកក្ងៀវក្ងា ដែលគេចិញ្ចឹម ដោយខាទនីយ-ភោជនីយាហារ របស់ព្រះរាជា កាលប្រាថ្នា បុគ្គលអ្នកក្ងៀវក្ងាតប រមែងគំរាមចូលមក ម្នាលអ្នកក្ងៀវក្ងា

យោនេវ សោ តេន បលេហិ សូរ

បុព្វេវ នត្ថី យមិទំ យុធាយ ។

[៣០៤] សូរោ យថា រាជខាទាយ[១] បុដ្ឋោតិ សូរោតិ សូរោ វីរោ វិក្កន្តោ អភិរុ អច្ឆម្ភី អនុត្រាសី អបលាយី ។ រាជខាទាយ បុដ្ឋោតិ រាជខាទនីយេន រាជភោជនីយេន បុដ្ឋោ ចោសិតោ អាចាមិតោ បដិ-ចាមិតោ វឌ្ឍិតោតិ សូរោ យថា រាជខាទាយ បុដ្ឋោ ។

[៣០៥] អភិគជ្ជមេតិ បដិសូរមិច្ឆន្តិ សោ គជ្ជន្តោ ឧគ្គជ្ជន្តោ អភិគជ្ជន្តោ ឯតិ ឧបេតិ ឧបគច្ឆតិ បដិ-សូរំ បដិបុរិសំ បដិសត្តុំ បដិមល្លំ ឥច្ឆន្តោ សាទិយន្តោ បត្ថយន្តោ បិហយន្តោ អភិជប្បន្តោតិ អភិគជ្ជមេតិ បដិសូរមិច្ឆំ ។

១ ម. រាជខាទាយ ។

បុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិនោះ (នៅ) ក្នុងទីណា អ្នកឯងចូរទៅ ក្នុងទីនោះចុះ ដ្ឋិតអំពើដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតយុទ្ធគ្នា មិនមានតាំងអំពីដើមមក ។

[៣០៤] *អធិប្បាយពាក្យថា ដូចជាបុគ្គលអ្នកក្ងៀវក្ងា ដែលគេចិញ្ចឹមដោយខាទនីយភោជនីយាហារ របស់ព្រះរាជា ត្រង់ពាក្យថា អ្នកក្ងៀវក្ងា គឺបុគ្គលអ្នកក្ងៀវក្ងា អ្នកប្រឹងប្រែង អ្នកខ្នីឃ្នាត មិនរន្ធត់ មិនរំភើប មិនតក់ស្ទុត មិនរត់ ។ ពាក្យថា ដែលគេចិញ្ចឹមដោយខាទនីយភោជនីយាហារ របស់ព្រះរាជា គឺ គេចិញ្ចឹម រក្សា បីបាច់ ថែទាំ ឲ្យចម្រើនដោយខាទនីយៈរបស់ព្រះរាជា ដោយភោជនីយៈរបស់ព្រះរាជា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចជាបុគ្គលអ្នកក្ងៀវក្ងា ដែលគេចិញ្ចឹមដោយខាទនីយភោជនីយាហារ របស់ព្រះរាជា ។*

[៣០៥] *ពាក្យថា កាលប្រាថ្នាបុគ្គលអ្នកក្ងៀវក្ងាតប រមែងគំរាមចូលមក គឺបុគ្គលនោះ កាលគម្រាម កាលសង្ឆ្ក កាលសង្ខ្ទ ញ្ជូនចូលដើរចូលទៅ ឈានចូលទៅ ដើរចូលទៅជិត កាលចង់ ត្រេកអរ ប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវបុគ្គល អ្នកក្ងៀវក្ងាតប នូវបុរសជាសត្រូវ នូវសត្រូវតប នូវអ្នកជាល់តប់តប ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលប្រាថ្នាបុគ្គលអ្នកក្ងៀវក្ងា រមែងគំរាមចូលមក ។*

អដ្ឋមោ បសូរសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣០៦] យេនេវ សោ តេន បលេហិ សូរាតិ យេនេវ សោ ទិដ្ឋិគតិកោ តេន បលេហិ តេនេវ វជ តេន គច្ឆ តេន អភិក្កម សោ តុយ្ហំ បដិសូរោ បដិបុរិសោ បដិសត្តុ បដិមល្លោតិ យេនេវ សោ តេន បលេហិ សូរ ។

[៣០៧] បុព្វេវ នត្ថី យទិទំ យុធាយាតិ បុព្វេវ ពោធិយា មូលេ យេ បដិសេនិករា កិលេសា បដិ-លោមករា បដិកណ្ដកករា បដិបក្ខករា តេ នត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា ។ យទិទំ យុធាយាតិ យទិទំ យុទ្ធត្ថាយ កលហត្ថាយ ភណ្ឌនត្ថាយ វិគ្គហត្ថាយ វិវាទត្ថាយ មេធគត្ថាយាតិ បុព្វេវ នត្ថី យទិទំ យុធាយ ។

[៣០៦] ពាក្យថា ម្នាលអ្នកក្ងៀវក្ងា បុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិនោះ (នៅ) ក្នុងទីណា អ្នកចូរទៅក្នុងទីនោះចុះ សេចក្ដីថា បុគ្គល លុះក្នុងទិដ្ឋិនោះ (នៅ) ក្នុងទីណា អ្នកចូរទៅក្នុងទីនោះ ចូរឈានទៅក្នុងទីនោះ ចូរដើរទៅក្នុងទីនោះ ចូរដើរតម្រង់ទៅក្នុងទីនោះ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកក្ងៀវក្ងាតប ជាបុរសសត្រូវ ជាសត្រូវតប ជាអ្នកដាល់តប់តបរបស់អ្នក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលអ្នកក្ងៀវក្ងា បុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិនោះ (នៅ) ក្នុងទីណា អ្នកចូរទៅក្នុងទីនោះចុះ ។

[៣០៧] ពាក្យថា ដ្ឋិតអំពើដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតយុទ្ធគ្នាមិនមានតាំងអំពីដើមមក អធិប្បាយថា កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើជាសេនាតប ធ្វើទំនាស់ ធ្វើជាបន្ទាតប ធ្វើជាបដិបក្ខ កិលេសទាំងឡាយនោះ មិនមាន មិនកើត មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺតថាគត លះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល រម្ងាប់ គ្របសង្កត់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតបាន ដុតបំផ្ងាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ជិតគល់ពោធិព្រឹក្ស តាំងអំពីដើមមក ។ ពាក្យថា អំពើដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតយុទ្ធគ្នា គឺអំពើណាប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍តយុទ្ធគ្នា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជម្ងោ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការប្រកួតប្រកាន់ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការទាស់ទែង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការវិវាទ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការបែកខ្ញែកគ្នា ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) អំពើដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតយុទ្ធគ្នា មិនមានតាំងអំពីដើមមក ។

តេជាហ ភគវា

ស្ងៃ យថា ភាជ១ជាយ បុជ្ជោ
អកិក្ខជ្ជមេតិ បដិស្ងៃមិច្ចំ
យេនេវ សោ តេន បលេហិ ស្ងៃ
បុព្ជៃ ជត្តី យនិនំ យុជាយាតិ ។

[៣០៨] យេ ទិដ្ឋិមុក្ខយ្ហ រ៉ាជយន្តិ
ឥនមេ សចូន្ទិ ច ភ៉ាជយន្តិ
តេ ត្ងំ ១ជ្ជ ជ ហិ តេជ អត្ថ
ភ៉ាជម្ហិ ជាតេ បដិសេនិកត្តា ។

[៣០៩] យេ ទិដ្ឋិមុក្ខយ្ហ រ៉ាជយន្ទីតិ យេ ច្ចាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិកតានំ អញ្ញតរញ្ញតរំ ទិដ្ឋិកតំ ១ហេត្ងា ១ក្ខហិត្ងា ១ណ្ហិត្ងា ១ភាមសិត្ងា អភិនិ១ិសិត្ងា ១ាជយន្ទិ ១ាលហ៉ ១ាហេន្ទិ ១ណ្ហ១ំ ១ាហេន្ទិ ១ិ១ហ៉ ១ាហេន្ទិ ១ាជ១ំ ១ាហេន្ទិ ១ម១ំ ១ាហេន្ទិ ជ ត្ងំ ឥម៉ ជ១ម្ម១ិជយ៉ អ១ាជ១ាសិ អ១ាំ ឥម៉ ជ១ម្ម១ិជយ៉ អ១ាជ១ាមិ ១ឹ ត្ងំ ឥម៉ ជ១ម្ម១ិជយ៉ អ១ាជ១ិ១ស្ស១ិ ១ិ១ាបដិ១ជ្ជ ១ូ១សិ អ១ាមស្ម ១ម្ម១ាបដិ១ជ្ជ

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ដូចបុគ្គលអ្នកក្ងៀវក្ងា ដែលគេចិញ្ចឹមដោយខាទនីយភោជនី-
យាហារ របស់ព្រះរាជា កាលប្រាថ្នាបុគ្គលអ្នកក្ងៀវក្ងាតប
រមែងគំរាមចូលមក ម្នាលអ្នកក្ងៀវក្ងា បុគ្គលអ្នកលុះក្នុង
ទិដ្ឋិនោះ (នៅ) ក្នុងទីណា អ្នកឯងចូរទៅ ក្នុងទីនោះចុះ
ដ្បិតអំពើដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតយុទ្ធគ្នា មិនមានតាំង
អំពីដើមមក ។

[៣០៨] ពួកជនណា ប្រកាន់ទិដ្ឋិហើយរមែងទាស់ទែងគ្នា មួយទៀត
តែងពោលថា នេះឯងជាពាក្យពិត អ្នកចូរពោលនឹងពួកជននោះ
ចុះ កាលដែលវាទ:កើតហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើ
ជាសេនាតប កិលេសទាំងឡាយនោះ មិនមានក្នុងទីនេះទេ ។

[៣០៩] ពាក្យថា ពួកជនណា ប្រកាន់ទិដ្ឋិហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា
សេចក្ដីថា ពួកជនណា ប្រកាន់ កួចកាន់ ទទួលយក ស្ទាបអង្អែល ជឿ
ស៊ប់ នូវទិដ្ឋិ ៦២ ទិដ្ឋិណាមួយហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា ធ្វើជម្លោះ ធ្វើការ
ប្រកួតប្រកាន់ ធ្វើការទាស់ទែង ធ្វើការវិវាទ ធ្វើការបែកខ្ញែកគ្នាថា អ្នកមិន
ដឹងច្បាស់នូវធម្មវិន័យនេះទេ ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវធម្មវិន័យនេះ អ្នកដឹងច្បាស់នូវ
ធម្មវិន័យនេះដូចម្ដេចបាន អ្នកជាបុគ្គលប្រតិបត្តិខុស ខ្ញុំជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ

សហិតម្ហេ អសហិតន្តេ បុរេ វចនីយំ បច្ឆា អវច
បច្ឆា វចនីយំ បុរេ អវច អនិចិណ្ណន្តេ វិបរាវត្តំ
អាវេឋិតោ តេ ភាគោ និក្ខហិតោសិ ចរ ភាឧប្ប-
មោក្ខាយ និព្ពេឌេហិ ភ សចេ បហោសីតិ យេ
ជិដ្ឋិមុក្ខយ្ហ វិភាឧយន្តិ ។

[៣១០] ឥឧមេវ សចូន្តិ ច ភាឧយន្តីតិ សស្សតោ
លោកោ ឥឧមេវ សចំ មោឃមញ្ញន្តិ ភាឧយន្តិ ភាថេន្តិ
ភណន្តិ ឧីបយន្តិ ហោរន្តិ អសស្សតោ លោកោ ។ បេ ។
ឧេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្ហណ ឥ-
ឧមេវ សចំ មោឃមញ្ញន្តិ ភាឧយន្តិ ភាថេន្តិ ភណន្តិ
ឧីបយន្តិ ហោរន្តីតិ ឥឧមេវ សចូន្តិ ច ភាឧយន្តិ ។

[៣១១] តេ ត្ថ ១ឧ្ស ន ហិ តេ ១ អត្ថ ភ-
ឧម្ហ ជ្ជាតេ បជ្ជិសេនិកត្ថាតិ តេ ត្ថ ជ្ជិដ្ឋិតតិកោ ១ឧ្ស

សម្តីរបស់ខ្ញុំ ប្រកបដោយប្រយោជន៍ សម្តីរបស់អ្នក មិនប្រកបដោយ ប្រយោជន៍ សម្តីដែលត្រូវនិយាយមុន អ្នកបែរជានិយាយក្រោយ សម្តី ដែលត្រូវនិយាយក្រោយ អ្នកបែរជានិយាយមុន ពាក្យដែលអ្នកសន្ធ្ងរ់ មកអង្ខែ្ងហើយ ត្រូវខ្ញុំឲ្យវិលត្រឡប់ហើយ វាទ: (ទោស) ខ្ញុំលើក ដាក់លើអ្នកហើយ អ្នកជាបុគ្គលត្រូវខ្ញុំ ផ្ទួញ់ផ្ទាល់បានហើយ អ្នកចូរ ត្រាច់ទៅ ដើម្បីដោះវាទ:ចុះ ឬបើអ្នកអាច ចូរដោះចុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនណា ប្រកាន់ទិដ្ឋិហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា ។

[៣១០] ពាក្យថា មួយទៀត តែងពោលថា នេះឯង ជាពាក្យ ពិត គឺតែងពោល និយាយ ពណ៌នា បំភ្ញឹ ថ្ងែងថា លោកទៀង ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: តែងពោល និយាយ ពណ៌នា បំភ្ញឹ ថ្ងែងថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។ សត្វបន្ទាប់អំពី សេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន នេះ ជាពាក្យ ពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត តែងពោលថា នេះ ជាពាក្យពិត ។

[៣១១] ពាក្យថា អ្នកចូរពោលនឹងពួកជននោះចុះ កាលដែល វាទ:កើតហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើជាសេនាតប កិលេស ទាំងឡាយនោះ មិនមានក្នុងទីនេះទេ អធិប្បាយថា អ្នកចូរនិយាយ

និគ្គហេន និគ្គហំ បដិកម្មេន បដិកម្មំ វិសេសេន វិសេសំ បដិវិសេសេន បដិវិសេសំ អាវេឋិយាយ អាវេឋិយំ និព្ពេឋិយាយ និព្ពេឋិយំ ឆេទេន ឆេទំ មណ្ឌលេន មណ្ឌលំ តេ តុយ្ហំ បដិសូរា បដិបុរិសា បដិសត្តូ បដិមល្លាតិ តេ តំ វទេយ្យុំ ។ ន ហិ តេន អត្ថិ ភាគម្បិ ជាតេ បដិសេនិកត្តាតិ ភាគេ ជាតេ សញ្ជាតេ និព្វត្តេ អភិនិព្វត្តេ បាតុភូតេ យេ បដិសេនិកត្តា បដិលោមកត្តា បដិកណ្ដកកត្តា បដិបក្ខកត្តា កលហំ ករេយ្យុំ ភណ្ឌនំ ករេយ្យុំ វិគ្គហំ ករេយ្យុំ វិវាទំ ករេយ្យុំ មេធគំ ករេយ្យុំ តេ នត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍាតិ តេ តំ វទេយ្យុំ ន ហិ តេន អត្ថិ ភាគម្បិ ជាតេ បដិសេនិកត្តា ។

ពាក្យផ្ទួញ់ផ្ទាល់ ដោយពាក្យផ្ទួញ់ផ្ទាល់ ពាក្យតបត ដោយពាក្យតបត ពាក្យវិសេស ដោយពាក្យវិសេស ពាក្យវិសេសតប ដោយពាក្យវិសេសតប ពាក្យទម្ទុះទម្ទាយ ដោយពាក្យទម្ទុះទម្ទាយ ពាក្យដោះស្រាយ ដោយពាក្យដោះស្រាយ ពាក្យកាត់ផ្តាច់ ដោយពាក្យកាត់ផ្តាច់ ពាក្យមានមណ្ឌល ដោយពាក្យមានមណ្ឌល និងជនដែលប្រកបដោយទិដ្ឋិទាំងនោះ (ព្រោះថា) ជនទាំងនោះ ជាអ្នកក្ងៀវក្ងាតប ជាបុរសសត្រូវ ជាសត្រូវតប ជាអ្នកជាល់តប់តបនឹងអ្នក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរពោលនឹងជនទាំងនោះចុះ ។ ពាក្យថា កាលដែលវាទ:កើតហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើជាសេនាតប កិលេសទាំងឡាយនោះ មិនមានក្នុងទីនេះទេ គឺកាលដែលវាទ:កើតមាន កើតព្រម កើតឡើង កើតច្បាស់ កើតប្រាកដហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើជាសេនាតប ជាទំនាស់ ជាចម្រូង ជាសត្រូវ គប្បីធ្វើជម្លោះ ធ្វើការប្រកួតប្រកាន់ ធ្វើការទាស់ទែង ធ្វើការវិវាទ ធ្វើការបែកខ្ញែកគ្នា កិលេសទាំងឡាយនោះ មិនមាន មិនកើត មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺតថាគតលះបង់ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ត្រូបសង្កត់ មិនគួរឲ្យកើតបាន បានដុតបំផ្ទាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរពោលនឹងពួកជននោះចុះ កាលដែលវាទ:កើតហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើជាសេនាតប កិលេសទាំងឡាយនោះ មិនមាន ក្នុងទីនេះទេ ។

តេនាហ ភគវា

យេ ទិដ្ឋិមុគ្គយ្ហ វិវាទយន្តិ
ឥទមេវ សច្ចន្តិ ច វាទយន្តិ
តេ ត្វំ វទស្សុ ន ហិ តេធ អត្ថិ
វាទម្ហិ ជាតេ បដិសេនិកត្តាតិ ។

[៣១២] វិសេនិកត្វា បន យេ ចរន្តិ
ទិដ្ឋីហិ ទិដ្ឋី អវិរុជ្ឈមានា
តេសុ ត្វំ កឹ លភេថោ បសូរ
យេសីធ នត្ថី បរមុគ្គហីតំ ។

[៣១៣] វិសេនិកត្វា បន យេ ចរន្តីតិ សេនា វុច្ចតិ មារសេនា ។ កាយទុច្ចរិតំ មារសេនា វចីទុច្ចរិតំ មារសេនា មនោទុច្ចរិតំ មារសេនា រាគោ មារសេនា ទោសោ មារសេនា មោហោ មារសេនា កោធោ ឧបនាហោ មក្ខោ បឡាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឋេយ្យំ ថម្ភោ សារម្ភោ មានោ អតិមានោ មទោ បមាទោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ពួកជនណា ប្រកាន់ទិដ្ឋិហើយរមែងទាស់ទែងគ្នា មួយទៀត តែងពោលថា នេះឯងជាពាក្យពិត អ្នកចូរពោលនឹងពួកជននោះចុះ កាលដែលវាទ:កើតហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើជាសេនាតប កិលេសទាំងឡាយនោះ មិនមានក្នុងទីនេះទេ ។

[៣១២] មួយទៀត ពួកជនណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាសហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ ពួកជននោះ មិនប្រទូស្តទិដ្ឋិដោយទិដ្ឋិទាំងឡាយ ម្នាលអ្នកជាបុគ្គលក្ងៀវក្ងាតប ការប្រកាន់ថាក្រៃលែង ក្នុងលោកនេះ នៃពួកជនណាមិនមាន អ្នកគប្បីបានអ្វី ក្នុងពួកជននោះ ។

[៣១៣] ពាក្យថា មួយទៀត ពួកជនណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាសហើយប្រព្រឹត្តទៅ អធិប្បាយថា មារសេនា លោកហៅថា សេនា ។ កាយទុច្ចរិត ជាមារសេនា វចីទុច្ចរិត ជាមារសេនា មនោទុច្ចរិត ជាមារសេនា រាគ:ជាមារសេនា ទោស:ជាមារសេនា មោហ:ជាមារសេនា កោធ: ឧបនាហ: មក្ខ: បឡាស: ឥស្សា មច្ឆរិយ: មាយា សាឋេ-យ្យ: ថម្ភ: សារម្ភ: មានៈ អតិមានៈ មទ: បមាទ: កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ ការក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្ដីក្ដៅក្រហាយទាំងអស់

ឧរថា សព្វេ បរិឌ្ឌាហា សព្វេ សន្ដាបា សព្វាកុសលាភិសង្ខារ មារសេនា ។ រុត្ដំ ហេតំ ភគវតា ការាមតេ បឋមា សេនា ឧតិយារតិ រុច្ចតិ ។ បេ ។ ជេត្វា ច លភតេ សុខន្ដិ ។ យតោ ចតូហិ អរិយមគ្គេហិ សព្វា ច មារសេនា សព្វេ ច បដិសេនិការ ការិលេ-សា ជិតា ច បរាជិតា ច ភគ្គា វិប្ផលុត្ដា បរម្មុខា តេន រុច្ចន្ដិ វិសេនិការ ។ យេតិ អរហន្ដោ ខីណាសវា ។ ចរន្ដីតិ ចរន្ដិ វិហរន្ដិ ឥរិយន្ដិ វត្ដេន្ដិ ចាលេន្ដិ យបេន្ដិ យាបេន្ដីតិ វិសេនិការ ។ បន យេ ចរន្ដិ ។

[៣១៤] ជិដ្ឋីហិ ជិដ្ឋី អវិវុឌ្ឍមានាតិ តេសំ ទ្វាសដ្ឋី ជិដ្ឋិគតានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ វូបសន្ដានិ បដិប្ប-ស្សទ្ធានិ អភព្វុប្ផត្ដិការានិ ញាណាគ្គិនា ឌឌ្ឍានិ តេ ជិដ្ឋីហិ ជិដ្ឋី អវិវុឌ្ឍមានា អឃដ្ដិយមានា អប្ផដិហញ្ញ-មានា អប្ផដិហតមានាតិ ជិដ្ឋីហិ ជិដ្ឋី អវិវុឌ្ឍមានា ។

សេចក្ដីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ អកុសលាកិសង្ខារទាំងអស់ ជាមារសេនា ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា កាមទាំងឡាយ ជាសេនាទីមួយរបស់អ្នក អរតិលោកហៅថាជាសេនាទី ២ របស់អ្នក ។ បេ ។ លុះតែបុគ្គលឈ្នះសេនានោះ ទើបបានសេចក្ដីសុខ ។ ព្រោះមារសេនាទាំងអស់ និងកិលេសធ្វើជាសេនាតបទាំងអស់ ពួកជនទាំងនោះ បានឈ្នះ បានផ្ចាញ់ បានកាច់បំបាក់ បានកម្ទេចកម្ទី ដោយអរិយមគ្គទាំង ៤ ជាសភាពមានមុខក្នុងទីដ៏ទៃ ហេតុនោះ លោកពោលថា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស ។ ពាក្យថា ពួកជនណា បានដល់ព្រះអរហន្ដខីណាស្រព ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ដទៅ គឺប្រព្រឹត្ដទៅ សម្រាន្ដនៅ ញ៉ាំងឥរិយាបថឲ្យប្រព្រឹត្ដទៅ ញ៉ាំងការប្រព្រឹត្ដឥរិយាបថឲ្យកើត រក្សាឥរិយាបថ បំពេញឥរិយាបថ បង្ក្រាប់ឥរិយាបថ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត ពួកជនណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាសហើយប្រព្រឹត្ដទៅ ។

[៣១៤] *ពាក្យថា មិនប្រទូស្ដទិដ្ឋិ ដោយទិដ្ឋិទាំងឡាយ គឺទិដ្ឋិទាំង ៦២ ពួកជននោះ បានលះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល រម្ងាប់ ត្រូបសង្កត់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតបាន ដុតបំផ្ងាញដោយភ្លើងគឺញាណ ពួកជននោះ មិនប្រទូស្ដ មិនខ្ជាងខ្ជប់ មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនទង្គ្រគ់ទិដ្ឋិ ដោយទិដ្ឋិទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រទូស្ដទិដ្ឋិ ដោយទិដ្ឋិទាំងឡាយ ។*

អដ្ឋមោ បស្សរសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣១៥] តេសុ ត្វំ កឹ លភេថោ[1] បស្សាតិ តេសុ អរហន្តេសុ ខីណាសវេសុ កឹ លភេថោ បដិស្សរ បដិបុរិស បដិសត្ត បដិមល្ហាតិ តេសុ ត្វំ កឹ លភេថោ បស្ស ។

[៣១៦] យេសីធ ជត្តូ បរមុក្ខហីតន្តិ យេសំ អរហន្ថានំ ខីណាសវានំ ឥធ បរមំ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវត្តិ ឥហ តំ បរមដ្ឋ[2] អជ្ឈ-សិតំ អធិមុត្តំ ជត្តុ ន សំវិជ្ជតិ ឧបលព្ភតិ[3] បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ ១ូបសន្តំ បដិប្ប១ស្ស១ទ្ធំ អកពុ១ប្ប១ត្តិកំ ញាណ-ក្ខិជ ឌ១ឍ្ឍន្តិ យេសីធ ជត្តូ បរមុក្ខហីតំ ។ តេជាហ ភគវា

វិសេនិកត្វា បន យេ ចរន្តិ
ទិដ្ឋីហិ ទិដ្ឋឹ អវ១ជ្ឈមានា
តេសុ ត្វំ ឥ លភេថោ បស្ស
យេសីធ ជត្តូ បរមុក្ខហីតន្តិ ។

---

១ ម. ឥ ១ លភេថ ។ ២ ម. ឯត្ថន្តរេ អភិនិវិដ្ឋន្តិ ទិស្សតិ ។ ៣ ម. ជត្តុ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ ឧបលព្ភន្តិ ។

បស្សរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

[៣១៥] ពាក្យថា ម្នាលអ្នកជាបុគ្គលក្ងៀវក្ងាតប អ្នកគប្បីបានអ្វី ក្នុងពួកជននោះ សេចក្ដីថា ម្នាលអ្នកជាបុគ្គលក្ងៀវក្ងាតប ជាបុរសសត្ត្ូវ ជាសត្ត្ូវតប ជាអ្នកដាល់តប់តប អ្នកនឹងបានអ្វី ក្នុងពួកព្រះអរ-ហន្តខីណាស្រពនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលអ្នកជាបុគ្គលក្ងៀវក្ងា អ្នកគប្បីបានអ្វី ក្នុងពួកជននោះ ។

[៣១៦] ពាក្យថា ការប្រកាន់ថាក្រៃលែង ក្នុងលោកនេះ នៃពួកជនណាមិនមាន គឺការប្រកាន់ ការស្ទាបអង្អែល ការចុះចិត្តស៊ប់ ការបង្ហាន ទៅថា របស់នេះក្រៃលែង ជាកំពូល ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ជាប្រធានដ៏ឧត្តម ប្រសើរក្រៃលែងដូច្នេះ នៃពួកព្រះអរហន្តខីណាស្រពណាមិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺ លោកលះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល រម្ងាប់ គ្រប សង្កត់ មិនគួរឲ្យកើតបាន ដុតបំផ្ងាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការប្រកាន់ថាក្រៃលែង ក្នុងលោកនេះ នៃពួកជនណាមិនមាន ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> មួយទៀត ពួកជនណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស ហើយប្រព្រឹត្តទៅ
> ពួកជននោះ មិនប្រទូស្ដទិដ្ឋិ ដោយទិដ្ឋិទាំងឡាយ ម្នាលអ្នក
> ជាបុគ្គលក្ងៀវក្ងាតប ការប្រកាន់ថាក្រៃលែង ក្នុងលោកនេះ
> នៃពួកជនណាមិនមាន អ្នកគប្បីបានអ្វី ក្នុងពួកជននោះ ។

[៣១៧] អថ ត្វំ បវិតក្កមាគមា
មនសា ចិន្តិតានិ ចិន្តយន្តោ
ធោនេន យុគំ សមាគមា
ន ហិ ត្វំ សក្ខសិ សម្បយាតវេ ។

[៣១៨] អថ ត្វំ បវិតក្កមាគមាតិ អថាតិ បទសន្ធិ បទសំសគ្គោ បទបារិបូរិ អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វកាមេតំ អថាតិ ។ បវិតក្កមាគមាតិ តក្កេន្តោ វិតក្កេន្តោ សង្កប្បេន្តោ[១] ជយោ នុ ខោ មេ ភវិស្សតិ បរាជយោ នុ ខោ មេ ភវិស្សតិ កថំ និគ្គហំ ករិស្សាមិ កថំ បដិកម្មំ ករិស្សាមិ កថំ វិសេសំ ករិស្សាមិ កថំ បដិវិសេសំ ករិស្សាមិ កថំ អាវេឋិយំ ករិស្សាមិ កថំ និព្វេឋិយំ ករិស្សាមិ កថំ ឆេទំ ករិស្សាមិ កថំ មណ្ឌលំ ករិស្សាមីតិ ឯវំ តក្កេន្តោ វិតក្កេន្តោ សង្កប្បេន្តោ អាគតោសិ ឧបាគតោសិ សម្បត្តោសិ មយា សទ្ធឹ សមាគតោសីតិ អថ ត្វំ បវិតក្កមាគមា ។

[៣១៩] មនសា ចិន្តិតានិ ចិន្តយន្តោតិ មនោតិ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ

---

១ ឱ. ម. តក្កេន្តោ វិតក្កេន្តោ សង្កប្បេន្តោ ។

[៣១៧] មួយទៀត អ្នកត្រិះរិះហើយមក កាលគិតនូវទិដ្ឋិទាំង-
ឡាយដោយចិត្ត ហើយមកជួបជុំជាគូ នឹងព្រះពុទ្ធអ្នកមាន
ប្រាជ្ញាកម្ចាត់ អ្នកមិនអាចដើម្បីដល់នូវគូទេ ។

[៣១៨] អធិប្បាយពាក្យថា មួយទៀត របស់បទថា មួយទៀត អ្នកត្រិះរិះហើយមក ត្រង់ពាក្យថា មួយទៀត គឺជាពាក្យតបទ ជាពាក្យជាប់ដោយបទ ជាពាក្យបំពេញបទ ជាពាក្យប្រជុំអក្ខរៈ ជាពាក្យសម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា មួយទៀត នុ៎ះជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា ត្រិះរិះហើយមក គឺអ្នកកាលត្រិះរិះ ត្រិះរិះផ្សេងៗ ត្រិះរិះព្រម ថាអាត្មាអញនឹងមានជ័យជម្នះឬ ឬថាអាត្មាអញនឹងបរាជ័យ អាត្មាអញនឹងធ្វើការសង្គ្រត់សង្ត្រិនដូចម្តេច នឹងធ្វើការដោះតបតដូចម្តេច នឹងធ្វើឲ្យវិសេសដូចម្តេច នឹងធ្វើឲ្យវិសេសតបដូចម្តេច នឹងធ្វើឲ្យធ្ងុះធ្ងាយដូចម្តេច នឹងធ្វើនូវការដោះស្រាយដូចម្តេច នឹងធ្វើឲ្យដាច់ដូចម្តេច នឹងធ្វើឲ្យមានមណ្ឌលដូចម្តេច ត្រិះរិះ ត្រិះរិះផ្សេងៗ ត្រិះរិះព្រមយ៉ាងនេះ ហើយមក ចូលមក ដល់មក មកជួបជុំជាមួយនឹងតថាគត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត អ្នកត្រិះរិះហើយមក ។

[៣១៩] អធិប្បាយពាក្យថា កាលគិតនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដោយចិត្ត ត្រង់ពាក្យថា ចិត្តបានដល់ចិត្ត គំនិត បំណងក្នុងចិត្ត ហឫទ័យ

មនោ មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណ-ក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ។ ចិត្តេន ឯដ្ឋិត-តានិ ចិន្តេន្តោ វិចិន្តេន្តោ សស្សតោ លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្រណាតិ វាតិ មនសា ឯដ្ឋិតតានិ ចិន្តយន្តោ ។

[៣២០] ឧោនេន យុកំ សមាគមា ន ហិ ត្ងំ សក្ខសិ សម្ប្ដយាតវេតិ ឧោនា រុចូតិ បញ្ញា យា បញ្ញា បជានន្ដា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្ម្ដវិចយោ សម្ម-ឯដ្ឋិ ។ ឯ៏ការណា ឧោនា រុចូតិ បញ្ញា ។ ការយ បញ្ញាយ ការយ ឧុចូវិតំ ឧុតញ្ជ ឧោតញ្ជ សន្ធោតញ្ជ ឯិន្ធោតញ្ជ ។ បេ ។ សញ្ជ្ញាកុសលាភិសង្ខ្ជ្ជារ ឧុតា ច ឧោតា ច សន្ធោតា ច ឯិន្ធោតា ច ។ អថវា សម្ម-ឯដ្ឋិយ មិច្ឆាឯដ្ឋិ ឧុតា ច ឧោតា ច សន្ធោតា ច ឯិន្ធោតា ច ។ បេ ។ សម្ម្ដវិមុត្ដិយ មិច្ឆ្ដ្ដវិមុត្ដិ ឧុតា ច ឧោតា ច សន្ធោតា ច ឯិន្ធោតា ច ។

ភវង្គចិត្ត មនៃ មនាយតនៃ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោ-
វិញ្ញាណធាតុ កើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ ។ កាលគិត កាលគិតផ្សេងៗ
នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយដោយចិត្តថា លោកទៀង ឬថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។
ឬថា សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិន
មែន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលគិតនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយដោយចិត្ត ។

[៣២០] ពាក្យថា មកជួបជុំជាគូនឹងព្រះពុទ្ធអ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់អ្នកមិន
អាចដើម្បីដល់នូវគូឡើយ អធិប្បាយថា បញ្ញាលោកហៅថាប្រាជ្ញាកម្ចាត់
បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណា
ធម៌ ការឃើញប្រពៃ ។ ប្រាជ្ញាដែលលោកហៅថាប្រាជ្ញាកម្ចាត់ តើព្រោះ
ហេតុអ្វី ។ កាយទុច្ចរិតបុគ្គលកម្ចាត់បង់ផង លាងផង លាងសម្អាតផង
កម្ចាត់ចេញផង ដោយប្រាជ្ញានោះ ។ បេ ។ អកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់
បុគ្គលកម្ចាត់បង់ផង លាងផង លាងសម្អាតផង កម្ចាត់ចេញផង ។ មួយ
ទៀត មិច្ឆាទិដ្ឋិបុគ្គលកម្ចាត់បង់ផង លាងផង លាងសម្អាតផង កម្ចាត់
ចេញផង ដោយសម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ មិច្ឆាវិមុត្តិ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ផង
លាងផង លាងសម្អាតផង កម្ចាត់ចេញផង ដោយសម្មាវិមុត្តិ ។

អថវា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន សព្វេ អកុសលា សព្វេ ឧច្ចរិតា សព្វេ ឧរថា សព្វេ បរិឌ្ឌាហា សព្វេ សន្តាបា សព្វាកុសលាភិសង្ខារា ឆុតា ច ជោតា ច សន្ធោតា ច និធ្ធោតា ច ។ ភគវា ឥ-មេហិ ជោនេយ្យេហិ ធម្មេហិ ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបគតោ សមុបគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សម-ន្នាគតោ តស្មា ភគវា ជោជោ ។ សោ ឆុតរាគោ ឆុតទោសោ ឆុតក្លិសោ ឆុតបរិឌ្ឌាហោតិ ជោជោ ។ ជោជេន យុតំ សមាគមា ន ហិ ត្វំ សក្ខសិ សម្ឆយ-តវេតិ បស្ស ហេ បរិព្ជាជកោ ជប្ជដិពលោ ជោជេន ពុទ្ធេន ភគវតា សទ្ធឹ យុតំ សមាគមា សមាគន្ត្វា យុតក្ខាហំ ឥណ្ហាតុំ សាកច្ឆេតុំ សល្ហបិតុំ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជិតុំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ បស្ស ហេ បរិព្ជា-ជកោ ហីជោ និហីជោ ឱមកោ លាមកោ ជតុក្ខោ បរិត្តោ ។ សោ ហិ ភគវា អត្ថោ ច សេដ្ឋោ ច វិសេដ្ឋោ ច ចាមោក្ខោ ច ឧត្តរោ ច ។

មួយទៀត អកុសលទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ អកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ផង លាងផង លាងសម្អាតផង កម្ចាត់ចេញផង ដោយមគ្គមានអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចូលទៅដល់ ចូលទៅដល់ព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ចូលទៅកៀក ចូលទៅកៀកព្រម ប្រកបដោយធោនេយ្យធម៌ទាំងនេះ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមថា មានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ ព្រះមានព្រះភាគនោះ ទ្រង់បានកម្ចាត់រាគ: កម្ចាត់បាប កម្ចាត់កិលេស កម្ចាត់សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ហេតុនោះ ទ្រង់ព្រះនាមថា មានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ ពាក្យថា មកជួបជុំជាគូនឹងព្រះពុទ្ធ អ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ អ្នកឯងមិនអាចដើម្បីដល់នូវគូឡើយ បានសេចក្តីថា អ្នកជាបរិព្វាជក អ្នកមានសេចក្តីភ្ញៀវភ្ជា មកជួប មកប្រទះ ជាគូនឹងព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគ មានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនអាចនឹងផ្ទួសាកសួរ ចរចាទៅមក ដល់ព្រមនូវការសាកសួរទេ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះថាអ្នកជាបរិព្វាជក មានសេចក្តីភ្ញៀវភ្ជា ជាបុគ្គលថោកទាប ទន់ខ្សោយ ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ កម្ទេចមនុស្ស ។ ចំណែកព្រះមានព្រះភាគនោះ ជាកំពូលផង ប្រសើរផង ប្រសើរវិសេសផង ជាប្រធានផង ប្រសើរក្រៃលែងផង ។

យថា សសោ ជប្បដិពលោ មត្តេន មានេន សទ្ធឹ យុកំ សមាគមា សមាគន្ត្វា យុគ្គាហំ គណ្ហិតុំ យថា គោជ្ជគោ ជប្បដិពលោ សីហេន មិគរញ្ញា សទ្ធឹ យុកំ សមាគមា សមាគន្ត្វា យុគ្គាហំ គណ្ហិតុំ យថា រច្ឆគោ តរុណគោ ឆេឌុបគោ ជប្បដិពលោ ឧសភេន ពលគ្គកុជា សទ្ធឹ យុកំ សមាគមា សមាគន្ត្វា យុគ្គាហំ គណ្ហិតុំ យថា ឆង្ហោ ជប្បដិពលោ ករុឡេន វេនតេយ្យេន សទ្ធឹ យុកំ សមាគមា សមាគន្ត្វា យុគ្គាហំ គណ្ហិតុំ យថា ចណ្ឌាលោ ជប្បដិពលោ រញ្ញា ចក្កវត្តិនា សទ្ធឹ យុកំ សមាគមា សមាគន្ត្វា យុគ្គាហំ គណ្ហិតុំ យថា បំសុបិសាចគោ ជប្បដិពលោ ឥន្ទេន ទេវរញ្ញា សទ្ធឹ យុកំ សមាគមា សមាគន្ត្វា យុគ្គាហំ គណ្ហិតុំ ឯវមេវ បស្ស ភេ ឧបាសកា ជប្បដិពលោ ជោនេន ពុទ្ធេន ភគវតា សទ្ធឹ យុកំ សមាគមា សមាគន្ត្វា យុគ្គាហំ គណ្ហិតុំ សាកច្ឆេតុំ សល្ល-ឧបិតុំ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជិតុំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។

ទន្សាយបានមកជួប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងដំរីសារដែលចុះប្រេង មិនអាចផ្ទូបានយ៉ាងណា ចចកមកជួប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងសីហៈ ជាមិគរាជ មិនអាចផ្ទូបានយ៉ាងណា កូនគោនៅតូចកំពុងបៅមេ បានមកជួប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងគោឧសភដែលមានបូកដ៏មាំ មិនអាចផ្ទូបានយ៉ាងណា ក្អែកបានមកជួប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងគ្រុឌ រ៉ែនតេយ្យ មិនអាចផ្ទូបានយ៉ាងណា មនុស្សចណ្ឌាល បានមកជួប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងស្តេចចក្រពត្តិ មិនអាចផ្ទូបានយ៉ាងណា បំសុបិសាច បានមកជួប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងព្រះឥន្ទ្រជាស្តេចទេវតា មិនអាចផ្ទូបានយ៉ាងណា អ្នកជាបរិព្វាជកមានសេចក្តីក្ងៀវក្ងា បានមកជួប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ អ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនអាចនឹងផ្ទូ សាកសួរ ចរចាទៅមកដល់នូវការសាកសួរ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។

បសូរោ បរិព្វាជកោ ហីនប្បញ្ញោ និហីនប្បញ្ញោ ឱមកប្បញ្ញោ លាមកប្បញ្ញោ ជតុក្កប្បញ្ញោ បរិត្តប្បញ្ញោ ។ សោ ហិ ភគវា មហាបញ្ញោ បុថុប្បញ្ញោ ហាសប្បញ្ញោ ជវនប្បញ្ញោ តិក្ខប្បញ្ញោ និព្វេធិកប្បញ្ញោ បញ្ញាបភេទកុសលោ បភិន្នញ្ញាណោ អធិគតប្បដិសម្ភិទោ ចតុវេសារជ្ជប្បត្តោ ទសពលធារី បុរិសាសភោ បុរិសសីហោ បុរិសនាគោ បុរិសាជញ្ញោ បុរិសធោរយ្ហោ អនន្តញ្ញាណោ អនន្តតេជោ អនន្តយសោ អឌ្ឍោ មហទ្ធនោ ធនវា នេតា វិនេតា អនុនេតា សញ្ញាបេតា និជ្ឈាបេតា បេក្ខេតា បសាទេតា ។ សោ ហិ ភគវា អនុប្បន្នស្ស មគ្គស្ស ឧប្បាទេតា អសញ្ជាតស្ស មគ្គស្ស សញ្ជនេតា អនក្ខាតស្ស មគ្គស្ស អក្ខាតា មគ្គញ្ញូ មគ្គវិទូ មគ្គកោវិទោ ។ មគ្គានុគា ច បនស្ស ឯតរហិ សាវកា វិហរន្តិ បច្ឆា សមន្នាគតា ។ សោ ហិ ភគវា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតិ ចក្ខុភូតោ ញាណភូតោ ធម្មភូតោ

ព្រោះថាអ្នកជាបរិព្វាជក មានសេចក្ដីក្ដៀវក្ដ្ធ តែមានប្រាជ្ញាថោកទាប មានប្រាជ្ញាទន់អន់ មានប្រាជ្ញាទន់ទាប មានប្រាជ្ញាលាមក មានប្រាជ្ញាអាក្រក់ មានប្រាជ្ញាតិចតួច ។ ចំណែកព្រះមានព្រះភាគ អង្គនោះ ទ្រង់មានប្រាជ្ញាច្រើន មានប្រាជ្ញាក្រាស់ មានប្រាជ្ញារីករាយ មានប្រាជ្ញារហ័ស មានប្រាជ្ញាមុត មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្លុះទម្លាយ ទ្រង់ឈ្វាសក្នុងប្រភេទប្រាជ្ញា ទ្រង់បែកព្រះញាណ ទ្រង់បានសម្រេចបដិសម្ភិទា ទ្រង់ដល់នូវចតុវេសារជ្ជញ្ញាណ ទ្រទ្រង់នូវកម្លាំង ១០ ជាបុរសអាសភ: ជាបុរសសីហ: ជាបុរសនាគ ជាបុរសអាជានេយ្យ ជាបុរសអាចនាំទៅនូវធុរ:បាន មានអនន្តញ្ញាណ មានតេជ: មិនមានទីបំផុត មានយសមិនមានទីបំផុត ទ្រង់ស្ដុកស្ដម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានធន ជាអ្នកណែនាំ ទូន្មាន ប្រៀនប្រដៅ ពន្យល់ ឲ្យពិនិត្យ សម្ដឹង ឲ្យរំលឹក ។ ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជាអ្នកញ្ជាំងមគ្គដែលមិនទាន់កើតឲ្យកើតឡើង ញ្ជាំងមគ្គដែលមិនទាន់កើតព្រមឲ្យកើតព្រម ប្រាប់ផ្លូវដែលគេមិនធ្លាប់ប្រាប់ ទ្រង់ស្គាល់ផ្លូវ ជ្រាបច្បាស់នូវផ្លូវ រាងវៃក្នុងផ្លូវ ។ មួយទៀត ឥឡូវនេះ ពួកសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ជាអ្នកដើរតាមផ្លូវប្រកប (ដោយគុណ) ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគនោះ ទ្រង់ជ្រាបហេតុ ដែលគួរជ្រាប ទ្រង់ឃើញហេតុ ដែលគួរឃើញ ព្រះអង្គមានចក្ខុ មានញាណ មានធម៌

ព្រហ្មភូតោ វត្តា បវត្តា អត្ថស្ស និន្នេតា អមតស្ស ទាតា ធម្មស្សាមី តថាគតោ ។ នត្ថិ តស្ស ភគវតោ អញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ អវិទិតំ អសច្ឆិកតំ អផុសិតំ បញ្ញាយ ។ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ ឧបាទាយ សព្វេ ធម្មា សព្វាការេន ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណមុខេ អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ ។ យង្កិញ្ចិ នេយ្យំ នាម អត្ថិ[១] ជានិតព្វំ ។ អត្តត្ថោ វា បរត្ថោ វា ឧភយត្ថោ វា ទិដ្ឋធម្មិកោ វា អត្ថោ សម្បរាយិកោ វា អត្ថោ ឧត្តានោ វា អត្ថោ គម្ភីរោ វា អត្ថោ គូឡ្ហោ វា អត្ថោ បដិច្ឆន្នោ វា អត្ថោ នេយ្យោ វា អត្ថោ នីតោ វា អត្ថោ អនវជ្ជោ វា អត្ថោ និក្កិលេសោ វា អត្ថោ វោទានោ វា អត្ថោ បរមត្ថោ វា អត្ថោ សព្វន្តំ អន្តោពុទ្ធញាណេ បរិវត្តតិ ។ សព្វំ កាយកម្មំ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណានុបរិវត្តតិ សព្វំ វចីកម្មំ ញាណានុបរិវត្តតិ សព្វំ មនោកម្មំ ញាណានុបរិវត្តតិ ។ អតីតេ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អប្បដិហតំ ញាណំ

១ ម. អត្ថិ សព្វំ ។

ព្រះអង្គជាបុគ្គលប្រសើរ ពោលធម៌ ពោលដោយប្រការផ្សេងៗ ទ្រង់នាំចេញនូវប្រយោជន៍ ទ្រង់ឲ្យអមត: ជាធម្មស្សាមី ជាតថាគត ។ ការមិនដឹង មិនឃើញ មិនយល់ច្បាស់ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ មិនប៉ះពាល់ដោយប្រាជ្ញា នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ មិនមានទេ ។ ធម៌ទាំងអស់ដែលអាស្រ័យអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន រមែងមកកាន់គន្ធង់ចំមុខព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ដោយអាការសព្វគ្រប់ ។ ធម្មជាតអ្វីមួយដែលគួរដឹង ត្រូវដឹង ។ ប្រយោជន៍ខ្លួនផង ប្រយោជន៍បុគ្គលដទៃផង ប្រយោជន៍ទាំងពីរផង ប្រយោជន៍ជាបច្ចុប្បន្នផង ប្រយោជន៍ក្នុងខាងមុខផង ប្រយោជន៍ពាក់ផង ប្រយោជន៍ជ្រៅផង ប្រយោជន៍លាក់ផង ប្រយោជន៍កំបាំងផង ប្រយោជន៍ ដែលត្រូវនាំចេញផង ប្រយោជន៍ដែលនាំចេញហើយផង ប្រយោជន៍មិនមានទោសផង ប្រ-យោជន៍មិនមានកិលេសផង ប្រយោជន៍ផ្ទរផង់ផង ប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែងផង ធម្មជាតទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុងពុទ្ធញ្ញាណ ។ កាយកម្មទាំងអស់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ វចីកម្មទាំងអស់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណ មនោកម្មទាំងអស់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មិនទើសទាល់ក្នុងអតីតកាល

អនាគតេ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អប្បដិហតំ ញាណំ បច្ចុប្បន្នេ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អប្បដិហតំ ញាណំ ។ យាវតកំ នេយ្យំ តាវតកំ ញាណំ យាវតកំ ញាណំ តាវតកំ នេយ្យំ នេយ្យបរិយន្តិកំ ញាណំ ញាណបរិយន្តិកំ នេយ្យំ ។ នេយ្យំ អតិក្កមិត្វា ញាណំ នប្បវត្តតិ ញាណំ អតិក្កមិត្វា នេយ្យបថោ នត្ថិ ។ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ តេ ធម្មា ។ យថា ទ្វិន្នំ សមុគ្គបដលានំ សម្មាផុសិតានំ ហេដ្ឋិមំ សមុគ្គបដលំ ឧបរិមំ នាតិវត្តតិ ឧបរិមំ សមុគ្គបដលំ ហេដ្ឋិមំ នាតិវត្តតិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ ឯវមេវ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ នេយ្យញ្ច ញាណញ្ច អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ យាវតកំ នេយ្យំ តាវតកំ ញាណំ យាវតកំ ញាណំ តាវតកំ នេយ្យំ នេយ្យបរិយន្តិកំ ញាណំ ញាណបរិយន្តិកំ នេយ្យំ នេយ្យំ អតិក្កមិត្វា ញាណំ នប្បវត្តតិ ញាណំ អតិក្កមិត្វា នេយ្យបថោ នត្ថិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ តេ ធម្មា ។ សព្វធម្មេសុ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណំ បវត្តតិ ។

ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មិនទើសទាល់ក្នុងអនាគតកាល ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មិនទើសទាល់ក្នុងបច្ចុប្បន្នកាល របស់ដែលត្រូវដឹងមានចំនួនប៉ុន្មាន ព្រះញាណក៏មានចំនួនប៉ុណ្ណោះ ព្រះញាណមានចំនួនប៉ុន្មាន របស់ដែលត្រូវដឹងក៏មានចំនួនប៉ុណ្ណោះ ព្រះញាណមានរបស់ដែលត្រូវដឹង ជាទីបំផុត របស់ដែលត្រូវដឹងមានព្រះញាណជាទីបំផុត ។ ព្រះញាណមិនប្រព្រឹត្តកន្ធងរបស់ ដែលត្រូវដឹង ឯគន្ធងដែលត្រូវដឹង ក៏មិនកន្ធងព្រះញាណ ។ ធម៌ទាំងនោះ ឋិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានិងគ្នា ។ បាតស្មុគ្រទាំងពីរ ដែលគេគ្របយ៉ាងជិតស្និទ្ធ បាតស្មុគ្រខាងក្រោម រមែងមិនប្រព្រឹត្តកន្ធងបាតស្មុគ្រខាងលើ បាតស្មុគ្រខាងលើ រមែងមិនប្រព្រឹត្តកន្ធងបាតស្មុគ្រខាងក្រោម បាតស្មុគ្រទាំងពីរ ឋិតនៅក្នុងទីបំផុត នៃគ្នានិងគ្នា យ៉ាងណាមិញ របស់ដែលត្រូវដឹងនិងព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ឋិតនៅក្នុងទីបំផុត នៃគ្នានិងគ្នា ក៏យ៉ាងនោះដែរ របស់ដែលត្រូវដឹងមានចំនួនប៉ុន្មាន ព្រះញាណក៏មានចំនួនប៉ុណ្ណោះ ព្រះញាណមានចំនួនប៉ុន្មាន របស់ដែលត្រូវដឹងក៏មានចំនួនប៉ុណ្ណោះ ព្រះញាណមានរបស់ដែលត្រូវដឹងជាទីបំផុត របស់ដែលត្រូវដឹង មានព្រះញាណជាទីបំផុត ព្រះញាណមិនប្រព្រឹត្តកន្ធងរបស់ដែលត្រូវដឹង ឯគន្ធងដែលត្រូវដឹង ក៏មិនកន្ធងព្រះញាណ ធម៌ទាំងនោះ ឋិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានិងគ្នា ។ ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ

សព្វេ ធម្មា ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អាវជ្ជនប្បដិពទ្ធា អាក-ង្ខប្បដិពទ្ធា មនសិការប្បដិពទ្ធា ចិត្តុប្បាទប្បដិពទ្ធា ។ សព្វសត្តេសុ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណំ បវត្តតិ ។ សព្វេសំ សត្តានំ ភគវា អាសយំ ជានាតិ អនុសយំ ជានាតិ ចរិតំ ជានាតិ អធិមុត្តឹ ជានាតិ អប្បរ-ជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ ភព្វាភព្វេ សត្តេ បជានាតិ ។ សទេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវ-មនុស្សា អន្តោពុទ្ធញ្ញាណេ បរិវត្តតិ ។ យថា យេ កេចិ មច្ឆកច្ឆបា អន្តមសោ តិមិតិមិង្គលំ ឧបាទាយ អន្តោមហាសមុទ្ទេ បរិវត្តន្តិ ឯវមេវ សទេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណ-ព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា អន្តោពុទ្ធញ្ញាណេ បរិវត្តតិ ។ យថា យេ កេចិ បក្ខី អន្តមសោ គរុឡំ វេនតេយ្យំ ឧបាទាយ អាកាសស្ស បទេសេ បរិវត្តន្តិ ឯវមេវ យេបិ តេ សារីបុត្តសមា បញ្ញាយ

ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងធម៌ទាំងពួង ធម៌ទាំងអស់ ជាប់ចំពោះ ដោយ
ការនឹក ជាប់ដោយការប្រាជ្ញា ជាប់ដោយការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាប់
ដោយចិត្តបា្ចទ របស់ព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគ ។ ព្រះញាណរបស់
ព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសត្វទាំងអស់ ។ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបអធ្យាស្ស័យ ជ្រាបអនុស័យ ជ្រាបចរិត ជ្រាបការ
ចុះចិត្តស៊ប់ របស់សត្វទាំងអស់ ជ្រាបពួកសត្វមានធូលី ក្នុងភ្នែកតិច
មានធូលីក្នុងភ្នែកច្រើន មានឥន្ទ្រិយក្បៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មាន
អាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ឲ្យដឹងដោយងាយ ឲ្យដឹងដោយលំ-
បាក មានកត្ត្ងនិងឥតកត្ត្ង ។ លោកព្រមទាំងទេវលោក មារលោក
ព្រហ្មលោក ពួកសត្វព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ មនុស្សជាសម្មតិ-
ទេព និងមនុស្សដ៏សេស រមែងប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងព្រះពុទ្ធញ្ញាណ ។
ពួកត្រីនិងអណ្តើកណាមួយ រាប់យកត្រីឈ្មោះតិមិតិមិង្គលៈ ដោយ
ហោចទៅ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងខាងក្នុងមហាសមុទ្ទ យ៉ាងណា
លោកព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ពួកសត្វព្រមទាំង
សមណព្រាហ្មណ៍ មនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស រមែងប្រព្រឹត្ត
ទៅក្នុងខាងក្នុងពុទ្ធញ្ញាណ យ៉ាងនោះដែរ ។ ពួកបក្សីណាមួយ រាប់
យកគ្រុឌវេនតេយ្យដោយទីបំផុត រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រទេសនៃអា-
កាស យ៉ាងណា ជនទាំងឡាយណា មានប្រាជ្ញាស្មើនឹងព្រះសារីបុត្ត

តេបិ ពុទ្ធញ្ញាណស្ស បដេសេ បរិវត្តន្តិ ។ ពុទ្ធញ្ញា-ណំ ដេវមនុស្សានំ បញ្ញំ ផរិត្វា អភិភវិត្វា តិដ្ឋតិ ។ យេបិ តេ ខត្តិយបណ្ឌិតា ព្រាហ្មណបណ្ឌិតា គហ-បតិបណ្ឌិតា សមណបណ្ឌិតា និបុណា កតបរប្ប-វាទា វាលវេធិរូចា ភេកិន្ទ្ធ្ជា មញ្ញេ ចរន្តិ បញ្ញា-គតេន ទិដ្ឋិគតានិ តេ បញ្ហ អភិសង្ខរិត្វា អភិស-ង្ខរិត្វា តថាគតំ ឧបសង្ក្រមិត្វា បុច្ឆន្តិ ។ ឋបិតា ច វិសជ្ជិតា ច តេ បញ្ហា ភគវតា ហោន្តិ និទ្ទិដ្ឋការណា ឧបក្ខិត្តកា ច ។ តេ ភគវតោ សម្ឆជ្ជន្តិ ។ អថ ខោ ភគវា តត្ត អតិរោចតិ យទិទំ បញ្ញាយាតិ ដោនេន យុកំ សមាគមា ន ហិ ត្វំ សក្ខសិ សម្ឆយាតវេ ។ តេនាហ ភគវា

អថ ត្វំ បរិតក្ក្ហមាគមា
មនសា ទិដ្ឋិគតានិ ចិន្តយន្តោ
ដោនេន យុកំ សមាគមា
ន ហិ ត្វំ សក្ខសិ សម្ឆយាតវេតិ ។

អដ្ឋមោ បស្ងសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

ជនទាំងនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រទេសនៃពុទ្ធញ្ញាណយ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះពុទ្ធញ្ញាណ ផ្សាយទៅគ្របសង្កត់នូវប្រាជ្ញានៃទេវតានិងមនុស្ស ។ ទោះបីជនពួកណា ជាខត្តិយបណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណបណ្ឌិតក្តី គហបតិ-ណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី មានបញ្ញាល្អិត ស្គាល់វាទ:របស់ជនដទៃ កាលទម្លាយទិដ្ឋិទាំងឡាយរបស់ជនដទៃ ដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួន ទំនងដូចជាខ្នាន់ធ្នូស្ទាត់បាញ់ពោមទ្រាយ ពួកជននោះ តាក់តែងរឿយៗនូវប្រស្នា រួចចូលទៅសួរព្រះតថាគត ។ ប្រស្នាទាំងនោះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងដោះស្រាយហើយផង ជាប្រស្នាមានហេតុដែលសម្តែងចេញ ហើយផង ជាប្រស្នាដែលដាក់ហើយផង ។ បណ្ឌិតទាំងនោះ បានសម្រេច (សម្បត្តិជាសាវ័កឬឧបាសក ដោយការដោះស្រាយ) របស់ព្រះមានព្រះភាគ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រុងរឿងដោយបញ្ញាក្នុងកណ្តាលបរិស័ទនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មកចូបជុំជាគូនឹងព្រះពុទ្ធព្រះអង្គមានជោនា អ្នកមិនអាច ដើម្បីដល់នូវគូទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

មួយទៀត អ្នកត្រិះរិះហើយមក កាលគិតនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ
ដោយចិត្ត ហើយមកចូបជុំ ជាគូនឹងព្រះពុទ្ធ ទ្រង់មាន
ប្រាជ្ញាកម្ចាត់ អ្នកឯងមិនអាច ដើម្បីដល់នូវគូទេ ។

ចប់ បស្ងសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨ ។

ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រៀបធៀបភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស
ទុតយភាគ
៦៥

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឆរាជាធិបតី ហ្ស ក្រ
សម្តេចព្រះមហាសង្ឆរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ព. ស. ២៥៥៣

SUTTANTAPIṬAKA

KHUDDAKANIKĀYA

MAHĀNIDDESA

DUTIYABHĀGA

65

សម្តេចព្រះអតិសីរីសុគន្ធាមហាសង្ឆរាជាធិបតី ប៊ូ ត្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឆរាជ នៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំប្លាយ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធធម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈ ក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ននេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេសម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើបយើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុបមិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេចព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួលពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឆបូជា ។

សូមសេចក្ដីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្ដីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខទៀតផង ជាកិយ្យោភាពតរៀងទៅ ។

វត្តបឋុមធ. ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

ប៊ូ-ត្រី

VATT Botum Dhammavutt Sangkat Chatumuk Khan Daun Penh P.Penh

Printed for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.
Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415
Email: overseas@budaedu.org
Website:http://www.budaedu.org
Mobile Web: m.budaedu.org
This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.
សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

សេចក្តីណែនាំក្នុងការអាន

១) ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយតួទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរ: **សម្ល** ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ **ល** គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈ **ម** ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ **សម្ល** ។

-ពាក្យបាលី: **ត**ស្**ស** គឺ **ត**ស្ស ។

២) ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្តេចព្រះសង្ឆរាជជោតញ្ញាណ (**ជួ**ន-**ណាត**) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

៣) ចំពោះ **សន្ធឹ**ក**ច្រាប់ពាក្យ**ខុ**ស-ត្រូ** វ ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឧតិយភាគ

៦៥

៣.ស.២៥០៣

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទុតិយោ ភាគោ

នវមោ មាគន្ទិយសុត្តនិទ្ទេសោ

[១] ឌិស្វាន តណ្ហំ អតិញ្ច ភគំ
ជាហោសិ ឆន្ទោ អបិ មេថុនស្មឹ
ឥមេវ ឯ មុត្តការីសបុណ្ណា
ចាជាបិ ឯ សម្ផុសិតុំ ន ឥច្ឆេ ។

[២] ឌិស្វាន តណ្ហំ អតិញ្ច ភគំ ជាហោសិ ឆន្ទោ អបិ មេថុនស្មិន្តិ តណ្ហាញ្ច អតិញ្ច ភគញ្ច មារជីតវោ ឌិស្វា បស្សិត្វា មេថុនធម្មេ ឆន្ទោ ភ ភគោ ភ បេមំ ភ ជាហោសីតិ ឌិស្វាន តណ្ហំ អតិញ្ច ភគំ ជាហោសិ ឆន្ទោ អបិ មេថុនស្មឹ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ទុតិយភាគ

មាគន្ទិយសុត្តនិទ្ទេស ទី ៩

[១] (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឯចំណង់ក្នុងមេថុន មិនមាន (ដល់តថាគត) ព្រោះឃើញនាងតណ្ហា នាងអរតី និងនាងរាគាឡើយ (ចំណង់ក្នុងមេថុន នឹងមានដល់តថាគត ព្រោះឃើញ) នូវសរីរៈនៃធីតារបស់អ្នកនេះ ដ៏ពេញដោយមូត្រ និងករីស ដូចម្តេចកើត តថាគតមិនត្រូវការ ដើម្បីប៉ះពាល់ នូវសរីរៈនៃធីតានោះ សូម្បីដោយជើងឡើយ ។

[២] ពាក្យថា ឯចំណង់ក្នុងមេថុន មិនមាន (ដល់តថាគត) ព្រោះឃើញនាងតណ្ហា នាងអរតី និងនាងរាគាឡើយ សេចក្តីថា ចំណង់ក្តីតម្រេកក្តី សេចក្តីស្រឡាញ់ក្តី ក្នុងមេថុនធម្ម មិនមាន ព្រោះឃើញ ព្រោះប្រទះ នូវមារធីតា ឈ្មោះតណ្ហា ១ អរតី ១ រាគា ១ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឯចំណង់ក្នុងមេថុន មិនមាន (ដល់តថាគត) ព្រោះឃើញនាងតណ្ហា នាងអរតី និងនាងរាគាឡើយ ។

[៣] កិមេវិទំ មុត្តករីសបុណ្ណំ បាទាបិ នំ សម្ផុសិតុំ ន ឥច្ឆេតិ កិមេវិទំ សរីរំ មុត្តបុណ្ណំ ករីសបុណ្ណំ សេម្ហបុណ្ណំ រុធិរបុណ្ណំ[១] អដ្ឋិសង្ឃាដំ ន្ហារុសម្ពន្ធំ រុធិរមំសាវលេបនំ ចម្មាវិនទ្ធំ ឆវិយា បដិច្ឆន្នំ ឆិទ្ទាវឆិទ្ទំ ឧគ្ឃរី បគ្ឃរី[២] កិមិសង្ឃនិសេវិតំ នានាកលិមលបរិបូរំ បាទេន អក្កមិតុំ ន ឥច្ឆេយ្យំ កុតោ បន សំវាសោ វា សមាគមោ វាតិ កិមេវិទំ មុត្តករីសបុណ្ណំ បាទាបិ នំ សម្ផុសិតុំ ន ឥច្ឆេ[៣] ។ តេនាហ ភគវា

---

១ ម. រុហិរបុណ្ណំ ។ ២ ម. ឧគ្ឃរន្តំ បគ្ឃរន្តំ ។ ឱ. មគ្ឃរី ។ ៣ ឱ. ម. ឥតោ បរំ អនច្ឆរិយញ្ចេតំ មនុស្សោ យំ ទិព្វេ កាមេ បត្ថយន្តោ មានុស្សកេ កាមេ ន ឥច្ឆេយ្យ មានុស្សកេ វា កាមេ បត្ថយន្តោ ទិព្វេ កាមេ ន ឥច្ឆេយ្យ យំ ត្វំ ឧភោបិ ន ឥច្ឆសិ ន សាទិយសិ ន បត្ថេសិ ន បិហេសិ នាភិជប្បសិ កិន្តេ ទស្សនំ កតមាយ ត្វំ ទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោតិ បុច្ឆតីតិ អត្ថិ ។

[៣] *ពាក្យថា (ចំណង់ក្នុងមេថុននឹងមានដល់តថាគត ព្រោះឃើញ) នូវសរីរៈនៃធីតារបស់អ្នកនេះ ដ៏ពេញដោយមូត្រនិងករីស ដូចម្តេចកើត តថាគតមិនត្រូវការ ដើម្បីប៉ះពាល់នូវសរីរៈនៃធីតានោះ សូម្បីដោយជើងឡើយ អធិប្បាយថា (ចំណង់ក្នុងមេថុននឹងមានដល់តថាគតព្រោះឃើញ) នូវសរីរៈនេះដ៏ពេញដោយមូត្រ ពេញដោយករីស ពេញដោយស្វេស្ម ពេញដោយឈាម មានរាងធ្ផ្ងង រឹតរួតដោយសរសៃ លាបដោយឈាមនិងសាច់ ពាសដោយស្បែក បិទបាំងដោយសម្បារ ថ្ងៃ មានប្រហោងតូចប្រហោងធំ តែងហូរចេញហូរចូល ជាលំនៅនៃពួកដង្កូវ ដ៏ពេញដោយមន្ទិលមិនស្អាតផ្សេងៗ ដូចម្តេចបាន តថាគតមិនត្រូវការ ដើម្បីជាន់ដោយជើងឡើយ ការនៅរួមឬការសមាគម មានមកពីណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) (ចំណង់ក្នុងមេថុននឹងមានដល់តថាគតព្រោះឃើញ) នូវសរីរៈនេះ ដ៏ពេញដោយមូត្រនិងករីស ដូចម្តេចកើត តថាគតមិនត្រូវការ ដើម្បីប៉ះពាល់នូវសរីរៈនៃធីតានោះ សូម្បីដោយជើងឡើយ ។ ហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា*

ឧិស្វាន តណ្ហំ អវតិញ្ច ភាកំ
ជាហោសិ ឆន្ទោ អបិ មេថុនស្មឹ
ឥមេវ ឧំ មុត្តករីសបុណ្ណ
ចាជាបិ ឧំ សម្ផុសិតុំ ន ឥច្ឆតិ ។

[៤] ឯតាឧិសញ្ចេ រតនំ ន ឥច្ឆសិ
ជាតឹ ជរិន្ទេហិ ពហូហិ បត្ថិតំ
ឧិដ្ឋិគតំ សីលវតានុជីវិតំ
ភវូបបត្តិញ្ច វនេសិ ឥីឧិសំ ។

[៥] ឥមំ វជាមីតិ ន ឥស្ស ហោតិ (មាគន្ទិយាតិ ភគវា)
ឆម្ផេសុ[1] ឧិច្ចេយ្ យ សមុក្ខហីតំ
បស្ស ញ្ច[2] ឧិដ្ឋីសុ អនុក្ខហាយ
អជ្ឈត្តសន្ធឹ បចិនំ អនេស្ សុ ។

---

១ ម. ន ច ធម្ផេសុ ។ ២ ម. សយញ្ច ។

ឯចំណង់ក្នុងមេថុន មិនមាន (ដល់តថាគត) ព្រោះឃើញ នាងតណ្ហា នាងអរតី និងនាងរាគាឡើយ (ចំណង់ក្នុងមេ-ថុននឹងមានដល់តថាគត ព្រោះឃើញ) នូវសរីរៈនៃធីតារបស់អ្នកនេះ ដ៏ពេញដោយមូត្រនិងកវីស ដូចម្តេចកើត តថាគតមិនត្រូវការ ដើម្បីប៉ះពាល់នូវសរីរៈ នៃធីតានោះ សូម្បីដោយជើងឡើយ ។

[៦] (មាគន្ទិយព្រាហ្មណ៍សួរថា) បើព្រះអង្គមិនត្រូវការនារីរតន៍បែបនុ៎ះ ដែលពួកនរិន្ទ្រមានប្រមាណច្រើន ប្រាថ្នាហើយទេ តើព្រះអង្គ ពោលនូវទិដ្ឋិ សីល វ័ត ជីវិត កិរិយាកើតក្នុងភព បែបណាវិញ ។

[៧] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមាគន្ទិយ:) ការជ្រើសរើសហើយប្រកាន់ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយថា អាត្មាអញពោលនូវពាក្យនេះដូច្នេះ មិនមានដល់តថាគតនោះទេ ព្រោះតថាគតឃើញ (ទោស) ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ មិនប្រកាន់ ហើយបានពិចារណាឃើញ នូវសេចក្តីស្ងប់ខាងក្នុង ។

[៦] ឥទំ វជាមីតិ ន តស្ស ហោតីតិ ឥទំ វជាមីតិ ឥទំ វជាមិ ឯតំ វជាមិ ឯត្ថកំ វជាមិ ឯត្ថាវតា វជាមិ ឥទំ ជិដ្ឋិតតំ វជាមិ សស្សតោ លោកោតិ វា ។ បេ ។ ឥវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្រណាតិ វាតិ ។ ន តស្ស ហោតីតិ ន មយ្ហំ ហោតីតិ[1] ឥទំ វជាមីតិ ន តស្ស ហោតិ ។ មាតង្ខិយាតិ ភគវា តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន អាលបតិ ។ ភគវាតិ ការណជិវចនំ ។ បេ ។ សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យជិទំ ភគវាតិ មាតង្ខិយាតិ ភគវា ។

[៧] ឆម្ផេសុ ជិនេ្ជយ្យ សមុក្ត្ហីតន្ត្ជ ឆម្ផេសូតិ ទ្ធាសជ្ជិយ ជិដ្ឋិតតេសុ ។ ជិនេ្ជយ្យាតិ ជិច្ជិជិត្ជ ១ ជ. ម. ន មយ្ហំ ហោតិ ឯត្ថាវតា វទាមីតិ ន តស្ស ហោតីតិ ។

[៦] *ពាក្យថា តថាគតពោលពាក្យនេះ របស់បទថា អាត្មាអញពោលពាក្យនេះ ដូច្នេះ មិនមាន ដល់តថាគតនោះទេ សេចក្ដីថា តថាគតពោលពាក្យនេះ ពោលពាក្យនុ៎ះ ពោលពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ពោលពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ពោលទិដ្ឋិនេះថា លោកទៀងដូច្នេះក្ដី ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ហើយ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនដូច្នេះក្ដី ។ ពាក្យថា មិនមាន ដល់តថាគតនោះ គឺមិនមានដល់តថាគតទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាត្មាអញពោលពាក្យនេះ ដូច្នេះ មិនមានដល់តថាគតនោះទេ ។ ពាក្យថា ម្នាលមាគន្ទិយ: គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ គឺជាពាក្យហៅដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ កើតដោយការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ លោកពោលថា ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅថា មាគន្ទិយ: ។*

[៧] *ពាក្យថា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ នៃបទថា ការជ្រើសរើសហើយ ប្រកាន់ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺក្នុងទិដ្ឋិ ៦២ ។ ពាក្យថា ជ្រើសរើស គឺការជ្រើសរើស ពិចារណា រិះរក រិះគិត ថ្លឹងមើល លៃលក ធ្វើឲ្យច្បាស់លាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ហើយប្រកាន់ដោយជួរ ប្រកាន់ដោយចន្ទោះ ប្រកាន់ថាប្រសើរ ប្រកាន់ដោយចំណែក ប្រកាន់ដោយគំនរ ប្រកាន់ដោយគំនរធំ ប្រកាន់ បណ្ដោសអង្អែល ចូលចិត្ត ចុះចិត្ត ចុះចិត្តស៊ប់ថា*

សចំ្ចំ ឥចំ្ចំ ឥចំ ភូតំ យាថាវំ អវិបរីតន្តិ ឥហិតំ បាម-
មជ្ជំ អកិនិវិដ្ឋំ អជ្ឌោសិតំ អធិមុត្តំ ឆត្តិ ន សំវិជ្ជតិ
ឧបលព្ភតិ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ រូបសន្តំ បដិប្ឋស្ឆ្ធំ
អភព្ធុប្ឆត្តិកំ ញាណាក្ដិនា ឌឌ្ឆន្តិ ឌម្ធេសុ និច្ចេយ្ យ
សមុក្ដហិតំ ។

[៨] បស្ឆញ្ ចិដ្ឋិសុ អនុក្ដហាយាតិ ចិដ្ឋិសុ
អាឌីនវំ បស្ឆន្ដោ ចិដ្ឋិយោ ន ឥណ្ហាមិ ន បាម-
មសាមិ ន អកិនិវិសាមិ អថវា ន ឥណ្ហិតញ្ ា ន បាម-
សិតញ្ ា ន អកិនិវិសិតញ្ ាតិ ឯវម្ ៏ បស្ឆញ្ ចិដ្ឋិសុ
អនុក្ដហាយ ។ អថវា សស្ឆតោ លោកោ ឥឌមេ
សចំ មោឃមញ្ ាន្ដិ ចិដ្ឋិកតមេតំ ចិដ្ឋិកមាន
ចិដ្ឋិកន្ដាឌេ ចិដ្ឋិវិសូកាយិកំ ចិដ្ឋិវិបួន្ធិតំ ចិដ្ឋិសញ្ ា-
ជនំ សឌុក្ខំ សវិឃាតំ សឌុចាយាសំ សបរិឡ្ ាហាំ

ពាក្យនេះ ជាពាក្យទៀង ជាពាក្យពិត ពាក្យប្រាកដ ពាក្យមែន ពាក្យទៀងទាត់ ពាក្យមិនប្រែប្រួលដូច្នេះ មិនមាន មិនមានព្រម តថាគត មិនបាន តថាគតលះបង់ ផ្តាច់បង់ ឲ្យសូប់ រម្ងាប់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងទៀត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការជ្រើសរើសហើយប្រកាន់ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។

[៨] ពាក្យថា តថាគតឃើញ (ទោស) ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ មិនប្រ-កាន់ អធិប្បាយថា តថាគតកាលឃើញទោស ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ មិនប្រ-កាន់ មិនបណ្ដោសអង្អែល មិនជាប់ចិត្ត នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឬថា ទិដ្ឋិទាំង-ឡាយ តថាគតមិនគប្បីប្រកាន់ មិនគប្បីបណ្ដោសអង្អែល មិនគប្បីជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតឃើញ (ទោស) ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ មិនប្រកាន់ ដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត ដំណើរគឺទិដ្ឋិ សេចក្ដីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ផ្ទូរធ្ងាយគឺទិដ្ឋិ ចម្រូងគឺទិដ្ឋិ ការអន្ទះអន្ទែងគឺទិដ្ឋិ សញ្ញោ-ជន:គឺទិដ្ឋិនុ៎ះថា លោកទៀង ពាក្យនេះឯង ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃ ជាមោឃ: ឯទិដ្ឋិនេះ ប្រកបដោយទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្ដីថ្នាំងថ្នាក់ ប្រកបដោយសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្ដីក្រហល់ក្រហាយ

ន ជិញ្ចិជាយ ន រាគាយ ន ជិវោជាយ ន ឧបស-
មាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោជាយ ន ជិញ្ចាជាយ
សំវត្តតីតិ ជិដ្ឋីសុ អាជីនវំ បស្សន្តោ ជិដ្ឋិយោ ន
ឧណ្ហាមិ ន បរាមសামি ន អភិជិវិសামি អថវា ន
ឧណ្ហិតញ្ច ន បរាមសិតញ្ច ន អភិជិវិសិតញ្ចាតិ
ឯវម្ជិ បស្សញ្ចូ ជិដ្ឋីសុ អនុក្ខហាយ[1] ។ អសស្សតោ
លោកោ អន្តវា លោកោ អនន្តវា លោកោ តំ ជីវំ តំ
សរីរំ អញ្ញ ជីវំ អញ្ញ សរីរំ ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្ជណា
ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្ជណា ហោតិ ច ន ច
ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្ជណា នេវ ហោតិ ន ន
ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្ជណា ឥធមេវ សច្ចំ មោយ-
មញ្ញន្ជិ ជិដ្ឋិគតមេតំ ជិដ្ឋិគហនំ ជិដ្ឋិកន្ដារោ ជិដ្ឋि-
ជិសូកាយិកំ ជិដ្ឋិជិប្ជន្ជិតំ ជិដ្ឋិសញ្ញោជនំ សទុក្ខំ
សជិឃាតំ សឧបាយាសំ សបរិឡាហំ ន ជិញ្ចិជាយ
ន រាគាយ ន ជិវោជាយ ន ឧបសមាយ

---

1 ម. ឯត្ថន្តរេ អថវា សស្សតោ លោកោតិ ទិស្សតិ ។

មិនប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីនឿយណាយទេ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេកទេ ដើម្បីសេចក្តីរលត់ទុក្ខទេ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ទេ ដើម្បីអភិញ្ញាទេ ដើម្បីកិរិយាត្រាស់ដឹងទេ ដើម្បីព្រះនិព្វានទេ តថាគតឃើញទោស ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយដូច្នេះ ទើបមិនប្រកាន់យក មិនបបោសអង្អែល មិនជាប់ចិត្តនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឬថា ទិដ្ឋិទាំងឡាយ តថាគតមិនគប្បីប្រកាន់យក មិនគប្បីបបោសអង្អែល មិនគប្បីជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតឃើញទោស ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ មិនប្រកាន់ ដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ការប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ផ្ទូរធ្ងាយគឺទិដ្ឋិ ចម្រូងគឺទិដ្ឋិ សេចក្តីអន្ទ:អន្ទែងគឺទិដ្ឋិ សញ្ញោជន:គឺទិដ្ឋិនុ៎ះថា លោកមិនទៀង លោកមានទីបំផុត លោកមិនមានទីបំផុត ជីវ:នោះ សរីរ:នោះ ជីវ:ដទៃ សរីរ:ដទៃ សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀត សត្វស្លាប់ហើយមិនកើតទៀត សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ពាក្យនេះឯងជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: ឯទិដ្ឋិនេះ ប្រកបដោយទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយ មិនប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីនឿយណាយទេ ដើម្បីសេចក្តីប្រាសចាកតម្រេកទេ ដើម្បីសេចក្តីរលត់ទុក្ខទេ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ទេ

នវមោ មាគន្ទិយសុត្តនិទ្ទេសោ

ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោជាយ ន និព្វានាយ សំវត្តតីតិ ឥជ្ជីសុ អាឥីនវំ បស្សន្តោ ឥជ្ជិយោ ន កណ្ហាមិ ន បរាមសামি ន អភិនិវិសামি អថវា ន កណ្ហិតព្វា ន បរាមសិតព្វា ន អភិនិវិសិតព្វាតិ ឯវម្ឪ បស្សញ្ច ឥជ្ជីសុ អនុក្ខហាយ ។ អថវា ឥមា ឥជ្ជិយោ ឯវ៎ករហិតា ឯវ៎បរាមដ្ឋា ឯវ៎ករតិកា ភវន្តិ ឯវ៎អភិសម្ឪកយាតិ ឥជ្ជីសុ អាឥីនវំ បស្សន្តោ ឥជ្ជិយោ ន កណ្ហាមិ ន បរាមសামি ន អភិនិ-វិសামি អថវា ន កណ្ហិតព្វា ន បរាមសិតព្វា ន អភិនិវិសិតព្វាតិ ឯវម្ឪ បស្សញ្ច ឥជ្ជីសុ អនុក្ខហាយ ។ អថវា ឥមា ឥជ្ជិយោ និរយសំវត្តនិកា តិរច្ឆានយោនិ-សំវត្តនិកា បិត្តិវិសយសំវត្តនិកាតិ ឥជ្ជីសុ អាឥីនវំ បស្សន្តោ ឥជ្ជិយោ ន កណ្ហាមិ ន បរាមសামি ជាកិនិ-និវិសামি អថវា ន កណ្ហិតព្វា ន បរាមសិតព្វា ជាកិនិ-វិសិតព្វាតិ ឯវម្ឪ បស្សញ្ច ឥជ្ជីសុ អនុក្ខហាយ ។

ដើម្បីអកិញ្ចាទេ ដើម្បីកិរិយាត្រាស់ដឹងទេ ដើម្បីព្រះនិព្វានទេ តថា-គតឃើញទោស ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយដូច្នេះ ទើបមិនប្រកាន់ មិនបបោសអង្អែល មិនជាប់ចិត្ត នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឬថា ទិដ្ឋិទាំងឡាយ តថា-គត មិនគប្បីប្រកាន់យក មិនគប្បីបបោសអង្អែល មិនគប្បីជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតឃើញទោស ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ មិនប្រកាន់ ដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត តថាគតឃើញទោសក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយថា ទិដ្ឋិទាំងនេះ ដែលតថាគត ប្រកាន់យ៉ាងនេះ បបោសអង្អែលយ៉ាងនេះ មានគតិយ៉ាងនេះ មានលោកខាងមុខយ៉ាងនេះ ទើបមិនប្រកាន់ មិនបបោសអង្អែល មិនជាប់ចិត្ត នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឬថា ទិដ្ឋិទាំងឡាយ តថាគតមិនគប្បីប្រកាន់ មិនគប្បីបបោសអង្អែល មិនគប្បីជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតឃើញទោសក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ មិនប្រកាន់ ដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត តថាគតឃើញទោស ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយថា ទិដ្ឋិទាំងនេះ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីនរក ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតិរច្ឆានកំណើត ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបិត្តិ-វិស័យ ទើបមិនប្រកាន់ មិនបបោសអង្អែល មិនជាប់ចិត្ត នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឬថា ទិដ្ឋិទាំងឡាយ តថាគត មិនគប្បីប្រកាន់ មិនគប្បីបបោសអង្អែល មិនគប្បីជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតឃើញទោសក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ មិនប្រកាន់ ដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។

អថវា ឥមា ទិដ្ឋិយោ អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មាតិ ទិដ្ឋីសុ អាទីនវំ បស្សន្តោ ទិដ្ឋិយោ ន តណ្ហាមិ ន បរាម-សামি ជាកិនិវិសামি អថវា ន តណ្ហិតព្វា ន បរាម-សិតព្វា ជាកិនិវិសិតព្វាតិ ឯវម្ពិ បស្សញ្ចុ ទិដ្ឋីសុ អនុត្តហាយ ។

[៩] អជ្ឈត្តសន្តឹ បចិនំ អនុស្ឍន្ដិ អជ្ឈត្តំ ពាហិរ្ស សន្ដឹ ឧោសស្ស សន្ដឹ មោហស្ស សន្ដឹ ឧោធស្ស ឧបនាហស្ស មក្ខស្ស បឬាសស្ស ឥស្ឆាយ មច្ឆរិយស្ស មាយាយ សាឋេយ្យស្ស ថម្ភស្ស សារម្ភស្ស មានស្ស អតិមានស្ស មទស្ស បមាទស្ស សព្ចកិ្លេសានំ សព្ចទុច្ចរិតានំ សព្ចទរថានំ សព្ចបរិឬាហានំ សព្ចសន្ដ-ចានំ សព្ចាកុសលាភិសង្ខារានំ សន្ដឹ រូបសន្ដឹ និព្ចុតឹ បដិប្ឬស្ឍ្ចឹ ។ បចិនន្ដិ បចិនន្ដោ វិចិនន្ដោ បរិចិនន្ដោ តុលយន្ដោ តីរយន្ដោ វិភាវយន្ដោ វិភូតំ ឧារោន្ដោ

មួយទៀត តថាគតឃើញទោស ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយថា ទិដ្ឋិទាំងនេះ មិនទៀង គឺបច្ច័យតាក់តែងឡើងហើយ អាស្រ័យបច្ច័យកើតឡើងហើយ មានកិរិយាអស់ទៅ ជាធម្មតា មានកិរិយាសូន្យទៅ ជាធម្មតា មានកិរិយាប្រាសទៅជាធម្មតា មានកិរិយារលត់ទៅជាធម្មតា ទើបមិនប្រកាន់ មិនបបោសអង្អែល មិនជាប់ចិត្ត នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឬថា ទិដ្ឋិទាំង-ឡាយ តថាគត មិនគប្បីប្រកាន់ មិនគប្បីបបោសអង្អែល មិនគប្បីជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត ឃើញទោសក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ មិនប្រកាន់ ដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។

[៩] ពាក្យថា បានពិចារណាឃើញ នូវសេចក្តីសូប់ខាងក្នុង គឺ សេចក្តីសូប់រាគ: សេចក្តីសូប់ទោស: សេចក្តីសូប់មោហ: ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងខាងក្នុង និង សេចក្តីសូប់ សេចក្តីសូប់រម្ងាប់ សេចក្តីរលត់ សេចក្តី សូប់ស្ងៀម នៃកោធ: ឧបនាហ: មក្ខ: បឡាស: ឥស្សា មច្ឆរិយ: មាយា សាឋេយ្យ: ថម្ភ: សារម្ភ: មាន: អតិមាន: មទ: បមាទ: និងកិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះសាទាំងអស់ អកិសង្ខារជា អកុសលទាំងអស់ ។ ពាក្យថា បានពិចារណា គឺកាលពិចារណា កាល ត្រិះរិះ កាលរំពឹង កាលថ្វឹង កាលលៃលក កាលបំភ្ជឿ កាលធ្វើឲ្យច្បាស់ថា

នវមោ មាគន្ទិយសុត្តនិទ្ទេសោ

សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ បចិនន្តោ វិចិនន្តោ បវិចិនន្តោ តុលយន្តោ តិរយន្តោ វិភាវយន្តោ វិភូតំ ករោន្តោ សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ។ បេ ។ យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ បចិនន្តោ វិចិនន្តោ បវិចិនន្តោ តុលយន្តោ តិរយន្តោ វិភាវយន្តោ វិភូតំ ករោន្តោ ។ អទស្សន្តិ អទស្សំ អទក្ខឹ បស្សឹ បដិវិជ្ឈន្តិ អជ្ឈត្តសន្តឹ បចិនំ អទស្សំ ។ តេនាហ ភគវា

ឥទំ វទាមីតិ ន តស្ស ហោតិ
ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុគ្គហីតំ
បស្សញ្ច ទិដ្ឋីសុ អនុគ្គហាយ
អជ្ឈត្តសន្តឹ បចិនំ អទស្សន្តិ ។

[១០] វិនិច្ឆយា យានិ បកប្បិតានិ [ឥតិ មាគន្ទិយោ]
តេ វេ មុនិ ព្រូសិ អនុគ្គហាយ
អជ្ឈត្តសន្តីតិ យមេតមត្ថំ
កថំ នុ ធីរេហិ បវេទិតន្តំ ។

សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួង មិនទៀង កាលពិចារណា កាលត្រិះរិះ កាលរំពឹង កាលថ្នឹង កាលលៃលក កាលបំភ្ញឹ កាលធ្វើឲ្យច្បាស់ថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួង ជាទុក្ខ ថា ធម៌ទាំងឡាយទាំងពួង ជាអនត្តា ។ បេ ។ កាលពិចារណា កាលត្រិះរិះ កាលរំពឹង កាលថ្នឹង កាលលៃលក កាលបំភ្ញឹ កាលធ្វើឲ្យច្បាស់ថា វត្ថុណាមួយមានសភាពកើតឡើងហើយ វត្ថុទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញ ជាធម្មតា ។ ពាក្យថា បានឃើញ គឺបានជួប បានយល់ បានប្រទះ បានត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បានពិចារណាឃើញនូវសេចក្តីសូប់ខាងក្នុង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ការជ្រើសរើសហើយប្រកាន់ក្នុងធម៌ទាំងឡាយថា អាត្មាអញពោលនូវពាក្យនេះ ដូច្នេះ មិនមានដល់តថាគតនោះទេ ព្រោះតថាគត ឃើញ (ទោស) ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ មិនប្រកាន់ ហើយបានពិចារណាឃើញនូវសេចក្តីសូប់ខាងក្នុង ។

[១០] *(មាគន្ទិយព្រាហ្មណ៍សួរថា) ធម្មជាតិជាគ្រឿងជ្រើសរើសណា ដែលបុគ្គលកំណត់ហើយ ព្រោះអង្គជាមុនិ មិនប្រកាន់ នូវធម្មជាតិជាគ្រឿងជ្រើសរើសទាំងនោះ ហើយត្រាស់សេចក្តីណាថា សេចក្តីសូប់ខាងក្នុង សេចក្តីនោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ សម្តែងហើយ ដូចម្តេចហ្ន៎ ។*

[១១] វិនិច្ឆយា យានិ បកប្បិតានីតិ វិនិច្ឆយានិ វុច្ចន្តិ ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ ។ បកប្បិតានីតិ កប្បិតា អភិសង្ខតា សណ្ឋាបិតាតិបិ បកប្បិតា ។ អថវា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មា វិបរិណាមធម្មាតិបិ បកប្បិតាតិ វិនិច្ឆយា យានិ បកប្បិតានិ ។ ឥតិ មាគន្ទិយោតិ ឥតីតិ បទសន្ធិ ។ បេ ។ បទានុបុព្វតានមេតំ ឥតីតិ ។ មាគន្ទិយោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស នាមំ សង្ខា សមញ្ញា(១) វោហារោតិ ឥតិ មាគន្ទិយោ(២) ។

[១២] តេ វេ មុនី ព្រូសិ អនុគ្គហាយ អជ្ឈត្ត-សន្តីតិ យមេតមត្ថន្តិ តេ វេតិ ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ ។ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ ។ បេ ។ សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនីតិ ។ អនុគ្គហាយាតិ ទិដ្ឋីសុ អាទីនវំ បស្សន្តោ ទិដ្ឋិយោ ន គណ្ហាមិ ន បរាមសាមិ នាភិនិ-វិសាមីតិ បត្តណ្ហាសិ(៣) អជ្ឈត្តសន្តីតិ ច ភណសិ ។

១ ម. សមញ្ញា បញ្ញត្តិ ។ ២ ឱ. អយំ បាឋោ មាគន្ទិយាតិ ។ ល ។ មាគន្ទិយោតិ នត្ថិ ។ ៣ ម. ច ភណសិ ។

[១១] ទិដ្ឋិ ៦២ លោកហៅថា ធម្មជាតិជាគ្រឿងជ្រើសរើស របស់បទថា ធម្មជាតិជាគ្រឿងជ្រើសរើស ដែលគេកំណត់ហើយ ។ ពាក្យថា គេកំណត់ហើយ គឺគេសម្រេច តែងតាំង រៀបចំ គេតែងតាំងដូច្នេះខ្លះ ។ ឬថា មិនទៀង បច្ច័យតាក់តែង អាស្រ័យបច្ច័យ ហើយទើបកើតឡើង មានកិរិយាអស់ទៅ ជាធម្មតា សូន្យទៅ ជាធម្មតា ប្រាសទៅជាធម្មតា រលត់ទៅជាធម្មតា ប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា គេតែងតាំងដូច្នេះខ្លះ ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) ធម្មជាតិជាគ្រឿងជ្រើសរើសណា ដែលគេកំណត់ហើយ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ ក្នុងបទថា មាគន្ទិយព្រាហ្មណ៍ពោលដូច្នេះ គឺជាបទសន្ធិ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ នុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា មាគន្ទិយ: ជានាម ជាកិរិយារាប់ ជាឈ្មោះ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ មានពាក្យថា មាគន្ទិយព្រាហ្មណ៍ ពោលដូច្នេះ ។

[១២] ពាក្យថា នូវធម៌ទាំងនោះ ក្នុងបទថា ព្រះអង្គជាមុនិ មិនប្រកាន់នូវធម៌ទាំងនោះ ហើយត្រាស់នូវសេចក្ដីណាថា សេចក្ដីសូន្យខាងក្នុង គឺបានដល់ទិដ្ឋិ ៦២ ។ ញាណ ហៅថា មោន:ក្នុងបទថាមុនិ ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្ទងបណ្ដាញជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា មិនប្រកាន់ គឺព្រះអង្គប្រ-កាន់ថា តថាគតឃើញទោសក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ មិនប្រកាន់ មិនបណ្ដោសអង្ហែល មិនជាប់ចិត្តនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ទាំងត្រាស់ថា សេចក្ដីសូន្យខាងក្នុង ។

យមេតមត្ថន្តិ យំ បរមត្ថន្តិ តេ វេ មុនី ព្រូសិ អនុក្ខហាយ អជ្ឈត្តសន្តីតិ យមេតមត្ថំ ។

[១៣] កថំ នុ ជីវេហិ បវេទិតន្តន្តិ កថន្ត្វតិ សំសយបុច្ឆា វិមតិបុច្ឆា ទ្វេឌ្ឍកបុច្ឆា អនេកំសបុច្ឆា ឯវំ នុ ខោ ន នុ ខោ កិន្នុ ខោ កថំ នុ ខោតិ កថំ នុ ។ ជីវេហីតិ[១] បណ្ឌិតេហិ បញ្ញវន្តេហិ ពុទ្ធិមន្តេហិ ញាណីហិ វិភាវីហិ មេធាវីហិ ។ បវេទិតន្តិ វេទិតំ បវេទិតំ អាចិក្ខិតំ ទេសិតំ បញ្ញបិតំ បដ្ឋបិតំ វិវរិតំ វិភជិតំ[២] ឧត្តានីកតំ បកាសិតន្តិ កថំ នុ ជីវេហិ បវេទិតន្តំ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

វិនិច្ឆយា យានិ បកប្បិតានិ
តេ វេ មុនិ ព្រូសិ អនុក្ខហាយ
អជ្ឈត្តសន្តីតិ យមេតមត្ថំ
កថំ នុ ជីវេហិ បវេទិតន្តន្តិ ។

---

១ ម. ធីរេហីតិ ធីរេហិ ។ ២ ម. វិវដ្ដំ វិភត្តំ ។

ពាក្យថា នូវសេចក្តីណា គឺព្រះអង្គជាមុនិ មិនប្រកាន់នូវធម៌ទាំងនោះ ត្រាស់នូវសេចក្តីដ៏ឧត្តមណាថា មានសេចក្តីសូប់ខាងក្នុង ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) នូវសេចក្តីណា ។

[១៣] ពាក្យថា ដូចម្តេចហ្ន៎ ក្នុងបទថា ដែលអ្នកប្រាជ្ញទាំង-ឡាយសម្តែងហើយ ដូចម្តេចហ្ន៎ គឺជាការសួរដោយសង្ស័យ សួរដោយងឿងឆ្ងល់ សួរដោយមន្ទិល សួរដោយចំណែកច្រើន ដោយពាក្យថា យ៉ាងនេះឬហ្ន៎ មិនមែនទេហ្ន៎ ដូចម្តេចហ្ន៎ ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) ដូចម្តេចហ្ន៎ ។ ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ គឺបណ្ឌិត អ្នកមានបញ្ញា មានបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង អ្នកមានញាណ អ្នកមានការយល់ច្បាស់ អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងពុះពារទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា សម្តែងហើយ គឺពន្យល់ សម្តែង ប្រាប់ បង្ហាញ បញ្ញត្ត តាំងទុក បង្ហើប រៃកញ្ជែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាសហើយ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍ពោលថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ សម្តែងហើយ ដូចម្តេចហ្ន៎ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ទូលថា

ធម្មជាតិ ជាគ្រឿងជ្រើសរើសណា ដែលបុគ្គលកំណត់
ហើយ ព្រះអង្គជាមុនិ មិនប្រកាន់ធម៌ទាំងនោះ ហើយ
ត្រាស់នូវសេចក្តីណាថា សេចក្តីសូប់ខាងក្នុង សេចក្តី
នោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ សម្តែងហើយ ដូចម្តេចហ្ន៎ ។

[១៤] ន ទិដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណេន [មាតង្ខិយាតិ ភគវា] សីលព្ពតេនាបិ ន សុទ្ធិមាហ

អទិដ្ឋិយា អស្សុតិយា អញ្ញាណា
អសីលតា អព្ពតា ណោបិ តេន
ឯតេ ច និស្សជ្ជ អនុក្ខហាយ
សន្តោ អនិស្សាយ ភវំ ន ជប្ប ។

[១៥] ន ទិដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណេ-ណាតិ ទិដ្ឋេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ណាហ ន ភាវេមិ ន ភណামិ ន ទីបយាមិ ន វោហរាមិ ។ សុតេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ណាហ ន ភាវេមិ ន ភណামិ ន ទីបយាមិ ន វោហរាមិ ។ ទិដ្ឋសុតេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ណាហ ន ភាវេមិ ន ភណামិ ន ទីបយាមិ ន វោហរាមិ ។ ញាណេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ណាហ ន ភាវេមិ ន ភណামិ ន ទីបយាមិ ន វោហរាមីតិ ន ទិដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណេន ។

[១៦] (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់តបថា ម្នាលមាគន្ទិយ:) អ្នកប្រាជ្ញមិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះការឃើញទេ ព្រោះការឮទេ ព្រោះការដឹងទេ ព្រោះសីលនិងវត្តទេ ទាំងមិន (ពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ) ព្រោះការមិនឃើញ ព្រោះការមិនឮ ព្រោះការមិនដឹង ព្រោះមិនមានសីល ព្រោះមិនមានវត្តនោះទេ ទាំងលះបង់ មិនប្រកាន់ធម៌ទាំងនោះ ជាអ្នកសូប់ មិនអាស្រ័យ មិនគប្បីប្រាថ្នាកត ។

[១៧] ពាក្យថា ព្រោះការឃើញទេ ព្រោះការឮទេ ព្រោះការដឹងទេ អធិប្បាយថា អ្នកប្រាជ្ញ មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនពន្យល់ មិនសម្តែង នូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការផុតផុតស្រឡះ ផុតជុំវិញ ព្រោះការដែលឃើញ ។ មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនពន្យល់ មិនសម្តែងនូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតជុំវិញ ព្រោះការដែលឮ ។ មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនពន្យល់ មិនសម្តែងនូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតជុំវិញ ព្រោះការឃើញទាំងការឮ ។ មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនពន្យល់ មិនសម្តែងនូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតជុំវិញ ព្រោះការដឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះការឃើញទេ ព្រោះការឮទេ ព្រោះការដឹងទេ ។

មាគន្ធិយាតិ ភគវា តំ ព្រាហ្មណំ ជានេន អាលបតិ ។ ភគវាតិ ការារាជិវចនំ ។ បេ ។ សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតិ មាគន្ធិយាតិ ភគវា ។

[១៦] សីលពូតេជាបិ ន សុទ្ធិមាហាតិ សី-លេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ជាហ ន ភាវេសិ ន ភណ្ឌសិ ន ឌីបយសិ ន ហេហរសិ ។ រត្តេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ជាហ ន ភាវេសិ ន ភណ្ឌសិ ន ឌីបយសិ ន ហេហរសិ ។ សីលពូ-តេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ជាហ ន ភាវេសិ ន ភណ្ឌសិ ន ឌីបយសិ ន ហេហរសីតិ សីលពូតេជាបិ ន សុទ្ធិមាហ ។

[១៧] អនិដ្ឋិយា អសុតិយា អញ្ញាណា អសី-លតា អពូតា ណោបិ តេជាតិ ឥដ្ឋិបិ ឥច្ឆិតញ្ច ឧសវតុកា សម្ចានិដ្ឋ អត្ថ ឥដ្ឋ អត្ថ យិដ្ឋ

ពាក្យថា មាគន្ទិយ: គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅ ព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំណ្ចោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាពាក្យហៅដោយគោរព ។ បេ ។ សេចក្ដីបញ្ញត្ដថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ (ក្ដើត) អំពីការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា មាគន្ទិយ: ។

[១៦] *ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញមិនពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីលនិងវត្ដទេ សេចក្ដីថា អ្នកប្រាជ្ញ មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនពន្យល់ មិនសម្ដែងនូវសេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតជុំវិញ សូម្បីព្រោះសីលទេ ។ អ្នកប្រាជ្ញ មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនពន្យល់ មិនសម្ដែងនូវសេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតជុំវិញ សូម្បីព្រោះវត្ដទេ ។ អ្នកប្រាជ្ញ មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនពន្យល់ មិនសម្ដែងនូវសេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតជុំវិញ សូម្បីព្រោះសីលនិងវត្ដទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញមិនពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ សូម្បីព្រោះសីលនិងវត្ដទេ ។*

[១៧] *ពាក្យថា ទាំងមិន (សម្ដែងនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ) ព្រោះការមិនឃើញ ព្រោះការមិនឮ ព្រោះការមិនដឹង ព្រោះមិនមានសីល ព្រោះមិនមានវត្ដនោះទេ អធិប្បាយថា ទិដ្ឋិដែលគួរប្រាថ្នាក៏មាន បានដល់សម្មា-ទិដ្ឋិមានវត្ថុ ១០ គឺ ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយមានផល ការបូជាធំមានផល*

អត្ថិ ហុតំ អត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ អត្ថិ អយំ លោកោ អត្ថិ បរោ លោកោ អត្ថិ មាតា អត្ថិ បិតា អត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា អត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តីតិ ។ សវនម្បិ ឥច្ឆិតព្វំ បរតោ ឃោសោ សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាករណំ គាថា ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អព្ភុតធម្មំ វេទល្លំ ។ ញាណម្បិ ឥច្ឆិតព្វំ កម្មស្សកតញ្ញាណំ សច្ចានុលោមិកញ្ញាណំ អភិញ្ញាញាណំ សមាបត្តិញ្ញាណំ ។ សីលម្បិ ឥច្ឆិតព្វំ បាតិមោក្ខសំវរោ ។ វត្តម្បិ ឥច្ឆិតព្វំ អដ្ឋ ធុតង្គានិ អារញ្ញិកង្គំ បិណ្ឌបាតិកង្គំ បំសុកូលិកង្គំ តេចីវរិកង្គំ សបទានចារិកង្គំ ខលុបច្ឆាភត្តិកង្គំ នេសជ្ជិកង្គំ យថាសន្ថតិកង្គំ ។ អទិដ្ឋិយា អស្សុតិយា អញ្ញាណា អសីលតា អព្វតា នោបិ តេនាតិ នបិ សម្មាទិដ្ឋិមត្តេន នបិ សវនមត្តេន នបិ ញាណមត្តេន នបិ សីលមត្តេន នបិ វត្តមត្តេន អជ្ឈត្តសន្តិប្បត្តោ ហោតិ នបិ វិនា ឯតេហិ ធម្មេហិ អជ្ឈត្តសន្តី បាបុណាតិ អបិច សម្ភារា ឥមេ ធម្មា ហោន្តិ

ការបូជាតូចមានផល ផលវិបាករបស់កម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើល្អនិងធ្វើអាក្រក់ មាន លោកនេះមាន លោកដទៃមាន មាតាមានគុណ បិតាមានគុណ ពួកសត្វជាឱ្យបបាតិក:មាន ពួកសមណព្រាហ្មណ៍អ្នកប្រព្រឹត្តត្រូវ ប្រតិបត្តិត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ត្រាស់ដឹងលោកនេះ និងលោកខាងមុខ ដោយបញ្ញាដ៏ក្រៃលែង ដោយខ្លួនឯង មានក្នុងលោក ។ ការស្តាប់ដែលគួរប្រាថ្នាក៏មាន បានដល់ការឃោសនា អំពីសម្នាក់បុគ្គលដទៃគឺ សុត្ត: គេយ្យ: វេយ្យាករណ: គាថា ឧទាន: ឥតិវុត្តក: ជាតក: អព្ភូតធម៌ វេទល្ល: ។ ញាណដែលគួរប្រាថ្នាក៏មាន គឺ កម្មស្សកតញ្ញាណ សច្ច-នុលោមិកញ្ញាណ អកិញ្ចាញ្ញាណ សមាបត្តិញ្ញាណ ។ សីលដែលគួរប្រាថ្នាក៏មាន បានដល់បាតិមោក្ខសំវរសីល ។ វត្តដែលគួរប្រាថ្នាក៏មាន បានដល់ធុតង្គទាំង ៨ គឺអារញ្ញិកង្គ: ១ បិណ្ឌបាតិកង្គ: ១ បង្សុកូលិកង្គ: ១ តេចីវរិកង្គ: ១ សបទានចារិកង្គ: ១ ខលុបច្ឆាភត្តិកង្គ: ១ នេសជ្ជិកង្គ: ១ យថាសន្ថតិកង្គ: ១ ។ ពាក្យថា ទាំងមិន (សម្តែងនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ) ព្រោះការមិនឃើញ ព្រោះការមិនឮ ព្រោះការមិនដឹង ព្រោះមិនមានសីល ព្រោះមិនមានវត្តនោះទេ បានសេចក្តីថា បុគ្គលដែលដល់សេចក្តីសូប់ខាងក្នុង មិនមែនត្រឹមតែយល់ត្រូវ មិនមែនត្រឹមតែឮ មិនមែនត្រឹមតែដឹង មិនមែនត្រឹមតែសីល មិនមែនត្រឹមតែវត្ត ឬថា ដល់សេចក្តីសូប់ខាងក្នុង ព្រោះវៀរចាកធម៌ទាំងនេះ ក៏មិនមែនដែរ មួយទៀត ធម៌ទាំងនេះ ជាសម្ភារ:

អជ្ឈត្តសន្តី ចាបុណិតុំ អជិគន្តុំ ផុសិតុំ សច្ឆិកាតុន្តិ អជិដ្ឋិយា អស្សុតិយា អញ្ញាណា អសីលតា អព្វតា ដោបិ តេន ។

[១៨] ឯតេ ច និស្សជ្ជ អនុគ្គហាយាតិ ឯតេហិ[១] កណ្ហាបក្ខិកានំ ធម្មានំ សមុគ្ឃាតតោ បហានំ ឥច្ឆិតព្វំ ។ តេធាតុកេសុ កុសលេសុ ធម្មេសុ អតម្មយតា ឥច្ឆិតព្វា ។ យតោ កណ្ហាបក្ខិកា ធម្មា សមុគ្ឃាតប្បហានេន បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្គតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា តេធាតុកេសុ ច[២] កុសលេសុ ធម្មេសុ អតម្មយតា ហោតិ ឯត្តាវតាបិ ន គណ្ហាតិ ន បរាមសតិ នាភិនិវិសតិ អថវា ន គណ្ហិតព្វា ន បរាមសិតព្វា នាភិនិវិសិតព្វាតិ ឯវម្បិ ឯតេ ច និស្សជ្ជ អនុគ្គហាយ ។ យតោ តណ្ហា ច ទិដ្ឋិ ច[៣] មានោ ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្គតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា[៤]

១ ឱ. ឯតេ ។ ម. ឯតេតិ ។ ២.៣ ចសទ្ទោ នត្ថិ ។ ៤ អនុប្បាទធម្មាតិ ។

ដើម្បីដល់ ដើម្បីបាន ដើម្បីប៉ះពាល់ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សេចក្តីសូប់ខាងក្នុង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទាំងមិនសម្តែងនូវសេចក្តីបរិ-សុទ្ធ) ព្រោះការមិនឃើញ ព្រោះការមិនឮ ព្រោះការមិនដឹង ព្រោះមិនមានសីល ព្រោះមិនមានវត្តនោះទេ ។

[១៨] ពាក្យថា លះ មិនប្រកាន់ធម៌ទាំងនុ៎ះអធិប្បាយថា ការលះបង់ដោយការគាស់រំលើងនូវធម៌ជាពួកខ្មៅដោយធម៌ទាំងនុ៎ះ ត្រូវតែប្រាថ្នា ។ ការមិនមានចំណង់ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជាកុសល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងជាតុបី គប្បីប្រាថ្នា ។ ធម៌ទាំងឡាយជាពួកខ្មៅដែលលះបង់ហើយ ដោយការលះបង់ ដោយការគាស់រំលើងឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន មានការមិនកើតឡើង តទៅជាធម្មតា ទាំងមិនមានចំណង់ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជាកុសល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងជាតុបី ដោយហេតុណា សប្បុរសមិនប្រកាន់ មិនបណ្ដោសអង្ហែល មិនជាប់ចិត្ត ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ឬថា ធម៌ជាពួកខ្មៅទាំងឡាយ សប្បុរស មិនគប្បីប្រកាន់ មិនគប្បីបណ្ដោសអង្ហែល មិនគប្បីជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះ មិនប្រកាន់នូវធម៌ទាំងនុ៎ះ ដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។ តណ្ហា ទិដ្ឋិ និង មាន: សប្បុរសលះបង់ហើយ ផ្ដាច់ផ្ដិលឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន មានការមិនកើតឡើងតទៅជាធម្មតា

ឯត្តាវតាបិ ន គណ្ហាតិ ន បរាមសតិ នាភិនិវិសតីតិ ឯវម្បិ ឯតេ ច និស្សជ្ជ អនុគ្គហាយ ។ យតោ បុញ្ញាភិសង្ខារោ ច អបុញ្ញាភិសង្ខារោ ច អានេញ្ជាភិសង្ខារោ ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា[១] ឯត្តាវតាបិ ន គណ្ហាតិ ន បរាមសតិ នាភិនិវិសតីតិ ឯវម្បិ ឯតេ ច និស្សជ្ជ អនុគ្គហាយ ។

[១៩] សន្តោ អនិស្សាយ កថំ ន ជប្បេតិ សន្តោតិ រាគស្ស សន្តត្តា សន្តោ ទោសស្ស សន្តត្តា សន្តោ មោហស្ស សន្តត្តា សន្តោ កោធស្ស ឧបនាហស្ស មក្ខស្ស បឡាសស្ស ឥស្សាយ មច្ឆរិយស្ស មាយាយ សាឋេយ្យស្ស ថម្ភស្ស សារម្ភស្ស មានស្ស អតិមានស្ស មទស្ស បមាទស្ស សព្វកិលេសានំ សព្វទុច្ចរិតានំ សព្វទរថានំ សព្វបរិឡាហានំ សព្វសន្តាបានំ សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ សន្តត្តា សមិតត្តា វូបសមិតត្តា វិជ្ឈាតត្តា និព្វុតត្តា វិគតត្តា បដិប្បស្សទ្ធត្តា សន្តោ វូបសន្តោ និព្វុតោ បដិប្បស្សទ្ធោតិ សន្តោ ។

១ ម. អនុប្បាទធម្មាតិ ។

ដោយហេតុណា សប្បុរសមិនប្រកាន់ មិនបបោសអង្អែល មិនជាប់ចិត្ត ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះ មិនប្រកាន់ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ និង អានេញ្ជាភិសង្ខារ សប្បុរសលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិល ឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន មានការមិនកើតទៅជាធម្មតា ដោយហេតុណា សប្បុរសមិនប្រកាន់ មិនបបោសអង្អែល មិនជាប់ចិត្ត ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះ មិនប្រកាន់ធម៌ទាំងនុ៎ះ ដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។

[១៩] អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកសូប់ មិនអាស្រ័យហើយ មិនគប្បីប្រាថ្នាកព ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកសូប់ សេចក្តីថា ជាអ្នកសូប់ ព្រោះសូប់រាគៈ ជាអ្នកសូប់ ព្រោះសូប់ទោសៈ ជាអ្នកសូប់ ព្រោះសូប់មោហៈ ជាអ្នកសូប់ រម្ងាប់ រំលត់ សូប់ រម្ងាប់ ព្រោះសូប់ រម្ងាប់ ចូលជិតរម្ងាប់ផុត រំលត់ ឲ្យទៅប្រាស់ សូប់ រម្ងាប់ នូវកោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាឋេយ្យៈ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង អកិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកសូប់ ។

អនិស្សាយាតិ ទ្វេ និស្សយា តណ្ហានិស្សយោ ច ទិដ្ឋិនិស្សយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហានិស្សយោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិនិស្សយោ ។ តណ្ហានិស្សយំ បហាយ ទិដ្ឋិនិស្សយំ បដិនិស្សជ្ជិត្វា ចក្ខុំ អនិស្សាយ សោតំ អនិស្សាយ ឃានំ អនិស្សាយ ជិវ្ហំ អនិស្សាយ កាយំ អនិស្សាយ មនំ អនិស្សាយ រូបេ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ កុលំ គណំ អាវាសំ លាភំ យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរំ បិណ្ឌបាតំ សេនាសនំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ កាមធាតុំ រូបធាតុំ អរូបធាតុំ កាមភវំ រូបភវំ អរូបភវំ សញ្ញាភវំ អសញ្ញាភវំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវំ ឯកវោការភវំ ចតុវោការភវំ បញ្ចវោការភវំ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ អនិស្សាយ អត្តណ្ហិត្វា អបរាមសិត្វា អនភិនិវិសិត្វាតិ សព្ពោ អនិស្សាយ ។ ភវំ ន ជប្បេតិ កាមភវំ ន ជប្បេយ្យ រូបភវំ ន ជប្បេយ្យ អរូបភវំ ន ជប្បេយ្យ ន បជប្បេយ្យ ន អភិជប្បេយ្យាតិ សព្ពោ អនិស្សាយ ភវំ ន ជប្បេ ។

ពាក្យថា មិនអាស្រ័យ បានដល់ការអាស្រ័យ ២ គឺ តណ្ហានិស្សយ ១ ទិដ្ឋិនិស្សយ ១ ។ បេ ។ នេះ តណ្ហានិស្សយ ។ បេ ។ នេះ ទិដ្ឋិនិស្សយ ។ បុគ្គលលះតណ្ហានិស្សយ រលាស់ចោលទិដ្ឋិនិស្សយ មិនអាស្រ័យភ្នែក មិនអាស្រ័យត្រចៀក មិនអាស្រ័យច្រមុះ មិនអាស្រ័យអណ្ដាត មិនអាស្រ័យកាយ មិនអាស្រ័យចិត្ត មិនអាស្រ័យ មិនប្រកាន់ មិនបបោសអង្អែល មិនជាប់ចិត្ត នូវរូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្ធ ត្រកូល គណ: អាវាស លាភ យស សេចក្ដីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវោការភព ចតុវោការភព បញ្ចវោការភព អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន និងធម៌ទាំងឡាយ ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកសូប់ មិនអាស្រ័យ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីប្រាថ្នាភព សេចក្ដីថា មិនគប្បីប្រាថ្នាកាមភព មិនគប្បីប្រាថ្នារូបភព មិនគប្បីប្រាថ្នា មិនគប្បីប្រាថ្នាដោយប្រការ: មិនគប្បីប្រាថ្នាចំពោះអរូបភព ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកសូប់ មិនអាស្រ័យ មិនគប្បីប្រាថ្នាភព ។

តេជាមា ភិក្ខវ

ន ទិដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណេន
សីលព្វតេនាបិ ន សុទ្ធិមាហ
អទិដ្ឋិយា អស្សុតិយា អញ្ញាណា
អសីលតា អព្ភតា នោបិ តេន
ឯតេ ច និស្សជ្ជ អនុក្ខមាយ
សន្តោ អនិស្សាយ ភវំ ន ជប្ប៎តិ ។

[២០] នោ ចេ ភិក្ខវ ទិដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណេន
[ឥតិ មាតន្ធិយោ]
សីលព្វតេនាបិ ន សុទ្ធិមាហ
អទិដ្ឋិយា អស្សុតិយា អញ្ញាណា
អសីលតា អព្ភតា នោបិ តេន
មញ្ញាមហំ មោមុហាមេវ ធម្មំ
ទិដ្ឋិយា ឯកេ បច្ចេន្តិ សុទ្ធឹ ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា

(ម្នាលមាគន្ទិយ:) អ្នកប្រាជ្ញ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះការឃើញទេ ព្រោះការឮទេ ព្រោះការដឹងទេ ព្រោះសីលនិងវត្តទេ ទាំងមិន (ពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ) ព្រោះការមិនឃើញ ព្រោះការមិនឮ ព្រោះការមិនដឹង ព្រោះមិនមានសីល ព្រោះមិនមានវត្តនោះទេ ទាំងលះ មិនប្រកាន់នូវធម៌ទាំងនោះ ជាអ្នកស្ងប់ មិនអាស្រ័យ ហើយ មិនគប្បីប្រាថ្នាកត ។

[២០] (មាគន្ទិយព្រាហ្មណ៍ទូលដូច្នេះថា) ប្រសិនបើអ្នកប្រាជ្ញ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះការឃើញទេ ព្រោះការឮទេ ព្រោះការដឹងទេ ព្រោះសីលនិងវត្តទេ ទាំងមិន (ពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ) ព្រោះការមិនឃើញ ព្រោះការមិនឮ ព្រោះការមិនដឹង ព្រោះមិនមានសីល ព្រោះមិនមានវត្តនោះទេ ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់ធម៌ (របស់ព្រះអង្គ ថាជាធម៌) នាំសត្វឲ្យវង្វេងជ្រប់ សមណ-ព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជឿសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះទិដ្ឋិ ។

[២១] ឆោ ចេ ភិក្ខ ឥដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណេនាតិ ឥដ្ឋិយាបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ជាហ ន ភវិស្សតិ ន ភណ្ឌ ន ឋីប-យ ន ហារ ។ សុតេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ជាហ ន ភវិស្សតិ ន ភណ្ឌ ន ឋីបយ ន ហារ ។ ឥដ្ឋសុតេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ជាហ ន ភវិស្សតិ ន ភណ្ឌ ន ឋីបយ ន ហារ ។ ញាណេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ជាហ ន ភវិស្សតិ ន ភណ្ឌ ន ឋីបយ ន ហារ។ ឆោ ចេ ភិក្ខ ឥដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណេន ។ ឥតិ មាគន្ធ្យោតិ ឥតីតិ បឋ ។ បេ ។ បជានុបុព្ពតាមេតំ ឥតីតិ ។ មាគន្ធ្យោតិ ឥ ព្រាហ្មណ ជាមន្ត ឥតិ មាគន្ធ្យ ។

[២១] *ពាក្យថា ប្រសិនបើ (អ្នកប្រាជ្ញ) មិនពោល (នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ) ព្រោះការឃើញទេ ព្រោះការឮទេ ព្រោះការដឹងទេ អធិប្បាយថា អ្នកប្រាជ្ញមិនពោល គឺមិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនបំភ្ញឹ មិនពន្យល់ នូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការផុត ការផុតស្រឡះ ការផុតដោយជុំវិញ សូម្បីដោយការឃើញទេ ។ អ្នកប្រាជ្ញមិនពោល គឺមិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនបំភ្ញឹ មិនពន្យល់ នូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការផុត ការផុតស្រឡះ ការផុតដោយជុំវិញ សូម្បីដោយការឮទេ ។ អ្នកប្រាជ្ញមិនពោល គឺមិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនបំភ្ញឹ មិនពន្យល់ នូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការផុត ការផុតស្រឡះ ការផុតដោយជុំវិញ សូម្បីដោយការឃើញ ទាំងការឮទេ ។ អ្នកប្រាជ្ញមិនពោល គឺមិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនបំភ្ញឹ មិនពន្យល់ នូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការផុត ការផុតស្រឡះ ការផុតដោយជុំវិញ សូម្បីដោយការដឹងទេ ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) ប្រសិនបើ (អ្នកប្រាជ្ញ) មិនពោល (នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ) ព្រោះការឃើញទេ ព្រោះការឮទេ ព្រោះការដឹងទេ ។ ពាក្យថាដូច្នេះ របស់បទថា មាគន្ទិយ:ទូលដូច្នេះ ជាបទសន្ធិ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះនុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា មាគន្ទិយ: ជាឈ្មោះព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ មានពាក្យថា មាគន្ទិយ: (ទូល) ដូច្នេះ ។*

[២២] សីលញ្ចេតោបិ ន សុទ្ធិមាហាតិ សីលេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ ឯត្តេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ សីលញ្ចេតេនបិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិ-មុត្តឹ ជាហ ន ឆាថេសិ ន ឆណ្ណសិ ន ឌីបយសិ ន ភោហរសីតិ សីលញ្ចេតោបិ ន សុទ្ធិមាហ ។

[២៣] អនិដ្ឋិយា អស្សុតិយា អញ្ញាណា អសីលតា អញ្ចតា ឆោបិ ឆេតោតិ ឌិដ្ឋិបិ ឥច្ឆិតព្ពាតិ ឯវំ ឆណ្ណសិ សវនម្ប៎ ឥច្ឆិតព្ពន្តិ ឯវំ ឆណ្ណសិ ញាណម្ប៎ ឥច្ឆិតព្ពន្តិ ឯវំ ឆណ្ណសិ សីលម្ប៎ ឥច្ឆិតព្ពន្តិ ឯវំ ឆណ្ណសិ ឯតម្ប៎ ឥច្ឆិតព្ពន្តិ ឯវំ ឆណ្ណសិ ន សង្ខ្លោសិ ឯកំសេន អនុ-ជានិតុំ ន សង្ខ្លោសិ ឯកំសេន បដិក្ខិបិតុន្តិ អនិដ្ឋិយា អស្សុតិយា អញ្ញាណា អសីលតា អញ្ចតា ឆោបិ ឆេន ។

[២២] *ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញ មិនពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីលនិងវត្តទេ សេចក្ដីថា អ្នកប្រាជ្ញមិនពោល គឺមិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនបំភ្ញឹ មិនពន្យល់ នូវសេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្ដីបរិសុទ្ធ សូម្បីដោយសីលទេ នូវសេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្ដីបរិសុទ្ធ សូម្បីដោយវត្តទេ នូវសេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្ដីបរិសុទ្ធ ការផុត ការផុតស្រឡះ ការផុតដោយជុំវិញ សូម្បីដោយសីលនិងវត្តទេ ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) អ្នកប្រាជ្ញមិនពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីលនិងវត្តទេ ។*

[២៣] *ពាក្យថា ទាំងមិន (ពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ) ព្រោះការមិនឃើញ ព្រោះការមិនឮ ព្រោះការមិនដឹង ព្រោះមិនមានសីល ព្រោះមិនមានវត្តនោះទេ សេចក្ដីថា ព្រះអង្គពោលយ៉ាងនេះថា ទិដ្ឋិដែលគួរប្រាថ្នាក៏មាន ព្រះអង្គពោលយ៉ាងនេះថា ការស្ដាប់ដែលគួរប្រាថ្នាក៏មាន ព្រះអង្គពោលយ៉ាងនេះថា ការដឹងដែលគួរប្រាថ្នាក៏មាន ព្រះអង្គពោលយ៉ាងនេះថា សីលដែលគួរប្រាថ្នាក៏មាន ព្រះអង្គពោលយ៉ាងនេះថា វត្តដែលគួរប្រាថ្នាក៏មាន ព្រះអង្គមិនអាចដើម្បីយល់តាម ដោយដាច់ខាត ព្រះអង្គមិនអាចដើម្បីបដិសេធ ដោយដាច់ខាត ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) ទាំងមិន(ពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ) ព្រោះការមិនឃើញ ព្រោះការមិនឮ ព្រោះការមិនដឹង ព្រោះមិនមានសីល ព្រោះមិនមានវត្តនោះទេ ។*

[២៤] មញ្ញាមហំ មោមុហាមេវ ឆម្ភន្តិ មោមូហឆម្ភោ អយំ តុយ្ហំ ពាលឆម្ភោ មូឡ្ហឆម្ភោ អញ្ញាណឆម្ភោ អមការិក្ខេបឆម្ភោតិ ឯវំ មញ្ញាមិ ឯវំ ជានামិ ឯវំ អាជានামិ ឯវំ បជានាមីតិ មញ្ញាមហំ មោមុហាមេវ ឆម្ភំ ។

[២៥] ឥធ្ឌិយា ឯកេ បច្ចេន្តិ សុទ្ធិន្តិ ឥធ្ឌិយា ឯកេ សមណាព្រាហ្មណា សុទ្ធឺ វិសុទ្ធឺ បរិសុទ្ធឺ មុត្តឺ វិមុត្តឺ បរិមុត្តឺ បច្ចេន្តិ ។ សស្សតោ លោកោ ឥធមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ឥធ្ឌិយា ឯកេ សមណាព្រាហ្មណា សុទ្ធឺ វិសុទ្ធឺ បរិសុទ្ធឺ មុត្តឺ វិមុត្តឺ បរិមុត្តឺ បច្ចេន្តិ ។ អស-ស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្យណា ឥធមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ឥធ្ឌិយា ឯកេ សមណាព្រាហ្មណា សុទ្ធឺ វិសុទ្ធឺ បរិសុទ្ធឺ មុត្តឺ វិមុត្តឺ បរិមុត្តឺ បច្ចេន្តីតិ ឥធ្ឌិយា ឯកេ បច្ចេន្តិ សុទ្ធឺ ។ តេជានាហ សោ ព្រាហ្មណោ

[២២] *ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់ធម៌ (របស់ព្រះអង្គ ថាជាធម៌) នាំសត្វឲ្យវង្វេងជ្រប់ សេចក្ដីថា ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់យ៉ាងនេះ ដឹងយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ យល់ច្បាស់យ៉ាងនេះថា ធម៌របស់ព្រះអង្គនេះ ជាធម៌ញ្ចាំងសត្វឲ្យវង្វេង ជាធម៌ពាល ជាធម៌ងងឹត ជាធម៌ប្រាសចាកញាណ ជាអមការិក្ខេបធម៌ ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់ធម៌ (របស់ព្រះអង្គ ថាជាធម៌) នាំសត្វឲ្យវង្វេងជ្រប់ ។*

[២៥] *ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជឿសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ព្រោះការឃើញ សេចក្ដីថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយពួកខ្លះ ជឿថា សេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្ដីបរិសុទ្ធ ការផុត ការផុតស្រឡះ ការផុតដោយជុំវិញ ព្រោះការឃើញ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជឿសេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្ដីបរិសុទ្ធ ការផុត ការផុតស្រឡះ ការផុតដោយជុំវិញ ព្រោះការឃើញថា លោកទៀង ពាក្យនេះឯងពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជឿសេចក្ដីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្ដីបរិសុទ្ធ ការផុត ការផុតស្រឡះ ការផុតដោយជុំវិញ ព្រោះការឃើញថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ហើយ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ពាក្យនេះឯងពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ព្រាហ្មណ៍ពោលថា) សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជឿសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ព្រោះការឃើញ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា*

ណោ ចេ ការ ទិដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញ្ញាណេន
សីលព្ពតេនាបិ ន សុទ្ធិមាហ
អទិដ្ឋិយា អស្សុតិយា អញ្ញាណា
អសីលតា អព្ពតា ណោបិ តេន
មញ្ញាមហំ មោមុហាមេវ ធម្មំ
ទិដ្ឋិយា ឯកេ បច្ចេន្តិ សុទ្ធិន្តិ ។

[២៦] ទិដ្ឋីសុ ទិស្សាយ អនុបុច្ឆមាណោ
[មាតង្ឃិយាតិ ភគវា]
សមុគ្គហីតេសុ បមោហមាគា
ឥតោ ច ជាទ្ធក្ខិ អណុម្ហិ សញ្ញ
តស្មា តុវំ មោមុហតោ ឧហាសិ ។

[២៧] ទិដ្ឋីសុ ទិស្សាយ អនុបុច្ឆមាណោតិ មាតង្ឃិយោ ព្រាហ្មណោ ទិដ្ឋី ទិស្សាយ ទិដ្ឋី បុច្ឆតិ លក្ខណំ ទិស្សាយ លក្ខណំ បុច្ឆតិ ពន្ធនំ ទិស្សាយ ពន្ធនំ បុច្ឆតិ បលិពោធំ ទិស្សាយ បលិពោធំ បុច្ឆតិ ។ អនុបុច្ឆមាណោតិ បុនប្បុនំ បុច្ឆតីតិ ទិដ្ឋីសុ ទិស្សាយ អនុបុច្ឆមាណោតិ ។

ប្រសិនបើអ្នកប្រាជ្ញ មិនពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ព្រោះការ ឃើញទេ ព្រោះការឮទេ ព្រោះការដឹងទេ ព្រោះសីល និងវត្តទេ ទាំងមិន (ពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ) ព្រោះការមិន ឃើញ ព្រោះការមិនឮ ព្រោះការមិនដឹង ព្រោះមិនមានសីល ព្រោះមិនមានវត្តនោះទេ ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់ធម៌ (របស់ ព្រះអង្គ ថាជាធម៌) នាំសត្វឲ្យវង្វេងជ្រប់ សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកខ្លះ ជឿសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ព្រោះទិដ្ឋិ ។

[២៦] *(ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលមាគន្ទិយ:) អ្នកអាស្រ័យទិដ្ឋិទាំងឡាយហើយ ទើបសួររឿយៗ អ្នកដល់នូវ សេចក្ដីកំ្ពប្រឡំ ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដែលប្រកាន់ហើយ មិន បានឃើញសញ្ញាសូម្បីតិចតួច អំពីធម៌នេះ ហេតុនោះ ទើប អ្នកយល់ថាជាធម៌នាំឲ្យសត្វវង្វេងជ្រប់ ។*

[២៦] *ពាក្យថា អ្នកអាស្រ័យទិដ្ឋិទាំងឡាយហើយ ទើបសួរ រឿយ ។ សេចក្ដីថា មាគន្ទិយព្រាហ្មណ៍អាស្រ័យទិដ្ឋិ ហើយសួរទិដ្ឋិ អាស្រ័យការជាប់ចំពាក់ ហើយសួរការជាប់ចំពាក់ អាស្រ័យចំណង ហើយសួរចំណង អាស្រ័យបលិពោធ ហើយសួរបលិពោធ ។ ពាក្យថា សួររឿយៗ គឺ សួរញឹកញយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកអាស្រ័យទិដ្ឋិទាំងឡាយហើយ ទើបសួររឿយ ។ ។*

មាគន្ធិយោតិ ភគវា តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន អាលបតិ ។ ភគវាតិ ការវាធិវចនំ ។ បេ ។ សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតិ មាគន្ធិយោតិ ភគវា ។

[២៨] សមុក្ខហីតេសុ បមោហមាតាតិ យា ទិដ្ឋិ តយា ឧហិតា បរាមដ្ឋា អភិនិវិដ្ឋា អជ្ឈោសិតា អធិ-មុត្តា តាយេវ ត្វំ ទិដ្ឋិយា មូឡ្ហោសិ បមូឡ្ហោ សម្មូឡ្ហោ មោហំ អាគតោសិ បមោហំ អាគតោសិ សម្មោហំ អាគតោសិ អន្ធការំ បក្ខ្ជ្ជោសីតិ សមុក្ខហីតេសុ បមោហមាតា ។

[២៩] ឥតោ ច ជាតូក្ខិ អណុមឺ សញ្ញន្តិ ឥតោ អជ្ឈត្តសន្តិតោ វា បដិបត្តិតោ វា ធម្មទេសនតោ វា យុត្តសញ្ញ វា បត្តសញ្ញ វា លក្ខណសញ្ញ វា ការណ-សញ្ញ វា ឋានសញ្ញ វា ន បដិលភសិ ឥតោ ញាណន្តិ ឯវមឺ ឥតោ ច ជាតូក្ខិ អណុមឺ សញ្ញ ។

ពាក្យថា មាគន្ទិយ: គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅ នូវព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាពាក្យហៅ ដោយ គោរព ។ បេ ។ សេចក្តីបញ្ញត្តថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) អំពី ការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ ហៅថា មាគន្ទិយ: ។

[២៨] ពាក្យថា អ្នកដល់នូវសេចក្តីកន្ត្រេចឡំ ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដែលប្រកាន់ហើយ សេចក្តីថា ទិដ្ឋិណាដែលអ្នកប្រកាន់ បបោស អង្អែល ចូលចិត្ត ចុះចិត្ត ចុះចិត្តស៊ប់ អ្នកជាបុគ្គលវង្វេង វង្វេងជ្រប់ វង្វេងស៊ប់ ជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីវង្វេង ដល់នូវសេចក្តីវង្វេងជ្រប់ ដល់ នូវសេចក្តីវង្វេងស៊ប់ ជាអ្នកស្ទុងទៅកាន់សេចក្តីងងឹតងងល់ក្នុងទិដ្ឋិនោះ ឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកដល់នូវការកន្ត្រេចឡំ ក្នុងទិដ្ឋិទាំង-ឡាយ ដែលប្រកាន់ហើយ ។

[២៩] ពាក្យថា អ្នកមិនបានឃើញសញ្ញា សូម្បីបន្តិចបន្តួច អំពីធម៌នេះ សេចក្តីថា អ្នកមិនបានសញ្ញាដែលគួរហើយក្តី សញ្ញាដែលដល់ហើយក្តី សញ្ញាជាគ្រឿងចំណាំក្តី សញ្ញាជាហេតុក្តី សញ្ញាជាទីតាំងក្តី អំពីធម៌ដែល មានសេចក្តីស្ងប់ខាងក្នុងនេះក្តី អំពីសេចក្តីបដិបត្តិនេះក្តី អំពីធម្មទេសនានេះ ក្តី តើញ្ញាណ (នឹងមានមក) អំពីណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិន បានឃើញសញ្ញាសូម្បីបន្តិចបន្តួច អំពីធម៌នេះ ដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។

អថ វា អនិច្ចំ វា អនិច្ចសញ្ញានុលោមំ វា ទុក្ខំ វា ទុក្ខសញ្ញានុលោមំ វា អនត្តំ វា អនត្តសញ្ញានុលោមំ វា សញ្ញុប្បាទមត្តំ វា សញ្ញានិមិត្តំ[១] វា ន បដិលភសិ កុតោ ញាណន្តិ ឯវម្បិ ឥតោ ច នាទ្ធក្ខិ អណុម្បិ សញ្ញំ ។

[៣០] តស្មា តុវំ មោមូហតោ នហាសីតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា មោមូហនម្មតោ ពាលនម្មតោ មូឡ្ហនម្មតោ អញ្ញាណនម្មតោ អមរាវិក្ខេបនម្មតោ នហាសិ បស្សសិ នក្ខសិ ឱលោកេសិ និជ្ឈាយសិ ឧបបរិក្ខសីតិ តស្មា តុវំ មោមូហតោ នហាសិ ។ តេនាហ ភគវា

និជ្ជីសុ និស្សាយ អនុបុច្ឆមានោ
សមុគ្គហីតេសុ បមោហមាតា
ឥតោ ច នាទ្ធក្ខិ អណុម្បិ សញ្ញំ
តស្មា តុវំ មោមូហតោ នហាសីតិ ។

---

១ ម. សញ្ញានិមិត្តំ ។

មួយវិញទៀត អ្នកមិនបានសញ្ញាថា បញ្ចក្ខន្ធ មិនទៀង ឬអនុលោមតាមសញ្ញាថា បញ្ចក្ខន្ធ មិនទៀង សញ្ញាថា បញ្ចក្ខន្ធ ជាទុក្ខ ឬអនុ-លោមតាមសញ្ញាថា បញ្ចក្ខន្ធ ជាទុក្ខ សញ្ញាថា បញ្ចក្ខន្ធ ជាអនត្តា ឬអនុលោមតាមសញ្ញាថា បញ្ចក្ខន្ធ ជាអនត្តា កិច្ចត្រឹមតែកិរិយាញ៉ាំងសញ្ញាឲ្យកើតឡើង ឬនិមិត្តក្នុងសញ្ញា តើញាណនឹងមានមកអំពីណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនបានឃើញសញ្ញាសូម្បីបន្តិចបន្តួច អំពីធម៌នេះ ។

[៣០] ពាក្យថា ហេតុនោះ ទើបអ្នកយល់ថាជាធម៌នាំសត្វឲ្យវង្វេងជ្រប់ ត្រង់ពាក្យថា ហេតុនោះគឺ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រោះការណ៍នោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ទើបអ្នកយល់ឃើញ ក្រឡេកឃើញ រំពឹងឃើញ ពិចារណាឃើញ ថាជាធម៌ញ៉ាំងសត្វ ឲ្យវង្វេងជ្រប់ ថាជាធម៌ពាល ថាជាធម៌ភ័ន្តច្រឡំ ថាជាធម៌ប្រាសចាកញាណ ថាជាអមរាវិក្ខេបធម៌ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ហេតុនោះ ទើបអ្នកយល់ថាជាធម៌ញ៉ាំងសត្វ ឲ្យវង្វេងជ្រប់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> *អ្នកអាស្រ័យទិដ្ឋិទាំងឡាយហើយសួររឿយ ៗ ដល់នូវសេចក្តីភ័ន្តច្រឡំ ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដែលប្រកាន់យកហើយ មិនបានឃើញសញ្ញាសូម្បីបន្តិចបន្តួច អំពីធម៌នេះ ហេតុនោះ ទើបអ្នកយល់ថាជាធម៌នាំឲ្យវង្វេងជ្រប់ ។*

នវមោ មាគន្ទិយសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣១] សមោ វិសេសី ឧទ វា និហីនោ
យោ មញ្ញតី សោ វិវទេថ តេន
តីសុ វិធាសុ អវិកម្បមានោ
សមោ វិសេសីតិ ន តស្ស ហោតិ ។

[៣២] សមោ វិសេសី ឧទ វា និហីនោ យោ មញ្ញតី សោ វិវទេថ តេនាតិ សទិសោហមស្មីតិ វា សេយ្យោហមស្មីតិ វា ហីនោហមស្មីតិ វា យោ មញ្ញតិ សោ តេន មានេន តាយ ទិដ្ឋិយា តេន វា បុគ្គលេន កលហំ ករេយ្យ ភណ្ឌនំ ករេយ្យ វិគ្គហំ ករេយ្យ វិវាទំ ករេយ្យ មេធគំ ករេយ្យ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ អហំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាមិ កឹ ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានិស្សសិ មិច្ឆាបដិបន្នោ ត្វមសិ អហមស្មិ សម្មាបដិបន្នោ សហិតម្មេ អសហិតន្តេ បុរេ វចនីយំ បច្ឆា អវច បច្ឆា វចនីយំ បុរេ អវច អធិចិណ្ណន្តេ វិបរាវត្តំ អារោបិតោ តេ វាទោ និគ្គហិតោសិ[១]

១ ឱ. ម. និគ្គហិតោ ត្វមសិ ។

[៣១] *បុគ្គលណា សម្គាល់ថាស្មើ ថាប្រសើរ ឬថាថោកទាប បុគ្គលនោះ គប្បីនិយាយទទឹងទាស់ ដោយសេចក្តីសម្គាល់នោះ បុគ្គលណា មិនញាប់ញ័រក្នុងមានៈ ៣ យ៉ាង ការប្រកាន់ថាស្មើ ថាប្រសើរ (ឬថាថោកទាប) នៃបុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ ។*

[៣២] *ពាក្យថា បុគ្គលណា សម្គាល់ថាស្មើ ថាប្រសើរ ឬថាថោកទាប បុគ្គលនោះ គប្បីនិយាយទទឹងទាស់ ដោយសេចក្តីសម្គាល់នោះ អធិប្បាយថា បុគ្គលណាសម្គាល់ថា អាត្មាអញប្រហែលនឹងគេក្តី ថាអាត្មាអញប្រសើរក្តី ថាអាត្មាអញថោកទាបក្តី បុគ្គលនោះ គប្បីធ្វើជម្លោះ គប្បីធ្វើការទាស់ទែង គប្បីធ្វើការប្រកាន់ខុស គប្បីធ្វើវិវាទ គប្បីធ្វើការប្រកួតប្រកាន់ ព្រោះមានៈនោះ ព្រោះទិដ្ឋិនោះ ឬព្រោះបុគ្គលនោះថា អ្នកមិនចេះធម្មវិន័យនេះទេ ខ្ញុំចេះដឹងធម្មវិន័យនេះ អ្នកនឹងចេះធម្មវិន័យនេះ ដូចម្តេចបាន អ្នកជាបុគ្គលប្រតិបត្តិខុស ខ្ញុំប្រតិ-បត្តិត្រូវ ពាក្យរបស់ខ្ញុំទើបប្រកបដោយប្រយោជន៍ ពាក្យរបស់អ្នកមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ទេ ពាក្យដែលគេត្រូវនិយាយមុន អ្នកនិយាយក្រោយ ពាក្យដែលគេត្រូវនិយាយក្រោយ អ្នកនិយាយមុន ពាក្យដែលអ្នកសន្ធឹមកយ្ជរហើយ ត្រូវយើងឲ្យវិលត្រឡប់ហើយ វាទ: របស់អ្នក យើងលើកចោលហើយ អ្នកត្រូវយើងសង្កត់សង្កិនបានហើយ*

ចរ វាឧប្បមោក្ខាយ និព្វេដេហិ វា សចេ បហោសីតិ សមោ វិសេសី ឧទ វា និហីនោ យោ មញ្ញតី សោ វិវទេថ តេន ។

[៣៣] តីសុ វិធាសុ អវិកម្បមានោ សមោ វិសេសីតិ ន តស្ស ហោតីតិ យស្សេតា តិស្សោ វិធា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ តីសុ វិធាសុ ន កម្បតិ ន វិកម្បតិ អវិកម្បមានស្ស បុគ្គលស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ វា សទិសោហម-ស្មីតិ វា ហីនោហមស្មីតិ វា ។ ន តស្ស ហោតីតិ ន មយ្ហំ ហោតីតិ តីសុ វិធាសុ អវិកម្បមានោ សមោ វិសេសីតិ ន តស្ស ហោតិ ។ តេនាហ ភគវា

សមោ វិសេសី ឧទ វា និហីនោ
យោ មញ្ញតី សោ វិវទេថ តេន
តីសុ វិធាសុ អវិកម្បមានោ
សមោ វិសេសីតិ ន តស្ស ហោតីតិ ។

អ្នកចូរត្រាច់ទៅ ដើម្បីដោះវាទ:ចុះ ឬបើអ្នកអាច អ្នកចូរដោះចុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណាសម្គាល់ថាស្មើ ថាប្រសើរ ឬថោកទាប បុគ្គលនោះ គប្បីនិយាយទទឹងទាស់ ដោយសេចក្តីសម្គាល់នោះ ។

[៣៣] ពាក្យថា បុគ្គលណា មិនញាប់ញ័រ ក្នុងមាន: ៣ យ៉ាង ការប្រកាន់ ថាស្មើ ថាប្រសើរ (ឬថាថោកទាប) មិនមានដល់បុគ្គលនោះ សេចក្តីថា មាន:ទាំងឡាយ ៣យ៉ាងនុ:ះ បុគ្គលណាលះបង់ ផ្តាច់បង់ សូប់ រម្ងាប់ កម្ចាត់បង់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ ហើយ បុគ្គលនោះ រមែងមិនញាប់ញ័រ មិនរំជួលក្នុងមាន:ទាំង ៣ កាល បើបុគ្គលមិនញាប់ញ័រហើយ (រមែងមិនមានសេចក្តីប្រកាន់ថា) អាត្មាអញ ជាបុគ្គលស្មើនឹងគេដូច្នេ:ផង ជាបុគ្គលប្រសើរជាងគេដូច្នេ:ផង ជាបុគ្គលថោកទាបជាងគេដូច្នេ:ផង ។ ពាក្យថា មិនមានដល់បុគ្គលនោះ សេចក្តីថា មិនមានដល់តថាគត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនញាប់ញ័រ ក្នុងមាន: ៣ យ៉ាង (ការប្រកាន់ថា) ស្មើ ថាប្រសើរ រមែងមិនមានដល់ បុគ្គលនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលណា សម្គាល់ថាស្មើ ថាប្រសើរ ឬថាថោកទាប បុគ្គលនោះ គប្បីនិយាយទទឹងទាស់ ដោយសេចក្តីសម្គាល់នោះ
បុគ្គលណា មិនញាប់ញ័រក្នុងមាន: ៣ ការប្រកាន់ថាស្មើ ថាប្រសើរ (ឬថាថោកទាប) មិនមានដល់បុគ្គលនោះឡើយ ។

នវមោ មាគន្ទិយសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣៨] សច្ចន្តិ សោ ព្រាហ្មណោ កឹ វទេយ្យ
មុសាតិ វា សោ វិវទេថ កេន
យស្មឹ សមំ វិសមំ វាបិ នត្ថិ
ស កេន វាទំ បដិសញ្ញុជេយ្យ ។

[៣៩] សច្ចន្តិ សោ ព្រាហ្មណោ កឹ វទេយ្យាតិ ព្រាហ្មណោតិ សត្តន្នំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ។ បេ ។ អនិស្សិតោ តាទិ បវុច្ចតេ ស ព្រហ្មាតិ សច្ចន្តិ សោ ព្រាហ្មណោ ។ កឹ វទេយ្យាតិ សស្សតោ លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ព្រាហ្មណោ កឹ វទេយ្យ កឹ កថេយ្យ កឹ ភណេយ្យ កឹ ទីបយេយ្យ កឹ វោហរេយ្យ ។ អសស្សតោ លោកោ ។ បេ ។

[៣៤] ព្រាហ្មណ៍នោះ គប្បីពោលថា (សេចក្ដីយល់) នេះ ត្រូវពិតដូចម្ដេចបាន ឬក៏ព្រាហ្មណ៍នោះ គប្បីពោលទទឹងទាស់ថា (ពាក្យរបស់អ្នក) ជាពាក្យកុហកដោយប្រការដូចម្ដេចបាន សេចក្ដីសម្គាល់ថាស្មើឬមិនស្មើ មិនមានក្នុងព្រះខីណាស្រពអង្គណា ព្រះខីណាស្រពអង្គនោះ គប្បីផ្សាយ ១ទ: ដោយប្រការដូចម្ដេចបាន ។

[៣៥] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នោះ គប្បីពោលថា សេចក្ដីយល់នេះ ត្រូវពិតដូចម្ដេចបាន ត្រង់ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺ បុគ្គលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះបន្សាត់បង់ធម៌ ៧ ។ បេ ។ ជាបុគ្គល មិនអាស្រ័យជាតាទិបុគ្គល បុគ្គលនោះ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍នោះ (គប្បីពោលថា) សេចក្ដីយល់នេះត្រូវពិត ។ ពាក្យថា គប្បីពោលដូចម្ដេចបាន សេចក្ដីថា ព្រាហ្មណ៍ គប្បីពោលដូចម្ដេច គប្បីថ្វែងដូចម្ដេច គប្បីពណ៌នាដូចម្ដេច គប្បីបំភ្ញីដូចម្ដេច គប្បីពន្យល់ដូចម្ដេចថា លោកទៀង ពាក្យនេះឯងពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: ។ គប្បីពោលដូចម្ដេច គប្បីថ្វែងដូចម្ដេច គប្បីពណ៌នាដូចម្ដេច គប្បីបំភ្ញីដូចម្ដេច គប្បីពន្យល់ដូចម្ដេចថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។

នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ព្រាហ្មណោ កឹ វទេយ្យ កឹ កថេយ្យ កឹ ភណេយ្យ កឹ ទីបយេយ្យ កឹ វោហ-រេយ្យាតិ សច្ចន្តិ សោ ព្រាហ្មណោ កឹ វទេយ្យ ។

[៣៦] មុសាតិ វា សោ វិវទេថ កេនាតិ ព្រាហ្-មណោ មយ្ហំ វ សច្ចំ តុយ្ហំ មុសាតិ កេន មានេន កាយ ទិដ្ឋិយា កេន វា បុគ្គលេន កលហំ ករេយ្យ ភណ្ឌនំ ករេយ្យ វិគ្គហំ ករេយ្យ វិវាទំ ករេយ្យ មេធគំ ករេយ្យ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ ។ បេ ។ និព្វេឋេហិ វា សចេ បហោសីតិ មុសាតិ វា សោ វិវទេថ កេន ។

[៣៧] យស្មឹ សមំ វិសមំ វាបិ នត្ថីតិ យស្មឹ អរហន្តេ ខីណាសវេ សទិសោហមស្មីតិ មានោ នត្ថិ សេយ្យោហមស្មីតិ អតិមានោ នត្ថិ ហីនោហមស្មីតិ ឱមានោ នត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ភតិ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ

សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ពាក្យនេះ ឯងពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍នោះ គប្បីពោលថា (សេចក្តីយល់) នេះ ត្រូវពិត ដូចម្តេចបាន ។

[៣៦] ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នោះ គប្បីពោលទទឹងទាស់ថា (ពាក្យរបស់អ្នក) ជាពាក្យកុហក ដោយប្រការដូចម្តេចបាន សេចក្តីថា ព្រាហ្មណ៍ គប្បីធ្វើជម្ងោះ គប្បីធ្វើការទាស់ទែង គប្បីធ្វើសេចក្តីប្រកាន់ខុស គប្បីធ្វើវិវាទ គប្បីធ្វើសេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ថា អ្នកមិនចេះដឹងធម្ម-វិន័យនេះទេ ។ បេ ។ បើអ្នកអាច អ្នកចូរដោះចុះ ដោយមានៈដូចម្តេច ដោយទិដ្ឋិដូចម្តេច ឬដោយបុគ្គលដូចម្តេចថា ពាក្យរបស់ខ្ញុំពិត ពាក្យរបស់អ្នកកុហក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍នោះ គប្បីពោលទទឹងទាស់ថា (ពាក្យរបស់អ្នក) ជាពាក្យកុហក ដោយប្រការដូចម្តេចបាន ។

[៣៧] ពាក្យថា សេចក្តីសម្គាល់ថាស្មើក្តី មិនស្មើក្តី មិនមានក្នុងព្រះខីណាស្រពអង្គណា សេចក្តីថា ព្រះអរហន្តខីណាស្រពអង្គណា មិនមានសេចក្តីប្រកាន់ថា អាត្មាអញជាបុគ្គលស្មើនឹងគេ មិនមានសេចក្តីប្រកាន់ខ្ពស់ថា អាត្មាអញជាបុគ្គលប្រសើរជាងគេ មិនមាន មិនមានព្រម មិនគប្បីបាននូវសេចក្តីប្រកាន់ទាបថា អាត្មាអញជាបុគ្គលថោកទាបជាងគេ គឺថាកិលេសជាតនោះ ព្រះខីណាស្រពលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល

រូបសត្តំ បដិប្បស្សទ្ធំ អកព្ពុប្បត្តិកំ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍន្តិ យស្មឹ សមំ វិសមំ វាបិ នត្ថិ ។

[៣៨] ស កេន វាទំ បដិសញ្ញុវេយ្យាតិ សោ កេន មានេន កាយ ទិដ្ឋិយា កេន វា បុគ្គលេន វាទំ បដិសញ្ញុវ្វេយ្យ បដិប្ផរេយ្យ[១] កលហំ ការេយ្យ ភណ្ឌនំ ការេយ្យ វិគ្គហំ ការេយ្យ វិវាទំ ការេយ្យ មេធគំ ការេយ្យ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ ។ បេ ។ និព្វេធេហិ វា សចេ បហោសីតិ ស កេន វាទំ បដិសញ្ញុវេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

សច្ចន្តិ សោ ព្រាហ្មណោ កឹ វទេយ្យ
មុសាតិ វា សោ វិវទេថ កេន
យស្មឹ សមំ វិសមំ វាបិ នត្ថិ
ស កេន វាទំ បដិសញ្ញុវេយ្យាតិ ។

---

១ ម. បដិពលេយ្យ ។

រម្ងាប់ សូប់រម្ងាប់ មិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ ហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីសម្គាល់ថាស្មើក្តី មិនស្មើ ក្តី មិនមានក្នុងព្រះខីណាស្រពអង្គណា ។

[៣៨] ពាក្យថា ព្រះខីណាស្រពអង្គនោះ គប្បីផ្សាយវាទ: ដោយប្រការដូចម្តេចបាន សេចក្តីថា ព្រះខីណាស្រពអង្គនោះ គប្បី ផ្សាយ គប្បីផ្សព្វផ្សាយវាទ: គប្បីធ្វើជម្ងោះ គប្បីធ្វើសេចក្តីទាស់ទែង គប្បីធ្វើការប្រកាន់ខុស គប្បីធ្វើវិវាទ គប្បីធ្វើសេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ថា អ្នកមិនចេះធម្មវិន័យនេះទេ ។ បេ ។ ឬបើអ្នកអាច ចូរអ្នកដោះចុះ ដោយ មានះដូចម្តេច ដោយទិដ្ឋិដូចម្តេច ឬក៏ ដោយបុគ្គលដូចម្តេចបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះខីណាស្រពអង្គនោះ គប្បីផ្សាយវាទ: ដោយប្រការដូចម្តេចបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា

> *ព្រាហ្មណ៍នោះ គប្បីពោលថា (សេចក្តីយល់) នេះ ត្រូវពិត ដូចម្តេចបាន ឬក៏ព្រាហ្មណ៍នោះ គប្បីពោលទទឹងទាស់ ថា (ពាក្យរបស់អ្នក ជាពាក្យកុហក ដោយប្រការដូចម្តេច សេចក្តីសម្គាល់ថា ស្មើក្តី មិនស្មើក្តី មិនមានក្នុងព្រះខីណា-ស្រពអង្គណា ព្រះខីណាស្រពអង្គនោះ គប្បីផ្សាយវាទ: ដោយប្រការដូចម្តេចបាន ។*

[៣៩] ឱកម្បហាយ អនិកេតសារី
កាមេ[១] អកុព្វំ មុនិ សន្ថវានី
កាមេហិ រិត្តោ អបុរេក្ខរានោ
កថំ ន វិគ្គយ្ហ ជនេន កយិរា ។

[៤០] អថ ខោ ហាលិទ្ទកានិ គហបតិ យេនា-យស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ហាលិទ្ទកានិ គហបតិ អាយ-ស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតទវោច វុត្តមិទំ ភន្តេ កច្ចាន ភគវតា អដ្ឋកវគ្គិកេ មាគន្ទិយបញ្ហេ

ឱកម្បហាយ អនិកេតសារី
កាមេ អកុព្វំ មុនិ សន្ថវានី
កាមេហិ រិត្តោ អបុរេក្ខរានោ
កថំ ន វិគ្គយ្ហ ជនេន កយិរាតិ

ឥមស្ស នុ ខោ ភន្តេ កច្ចាន ភគវតា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស កថំ អត្ថោ វិត្ថារេន ទដ្ឋព្វោតិ ។ រូបធាតុ ខោ គហបតិ វិញ្ញាណស្ស ឱកោ រូបធាតុរាគវិនិពទ្ធញ្ច បន វិញ្ញាណំ ឱកសារីតិ វុច្ចតិ វេទនាធាតុ ខោ គហបតិ

---

១ ឱ. ម. គាមេ ។

[៣៩] អ្នកប្រាជ្ញលះបង់លំនៅ មិនមានការរលឹកអាល័យ
ចំពោះលំនៅ មិនធ្វើសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលក្នុងកាម ជាអ្នកទំនេរ
ចាកកាមទាំងឡាយ មិនធ្វើវដ្ត:ឲ្យជាប្រធាន មិនធ្វើជំទាស់
នូវពាក្យជាមួយជនទេ ។

[៣០] គ្រានោះឯង ហាលិន្ទកានិគហបតី បានចូលទៅរកព្រះ
មហាកច្ចាន:មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ទើបថ្វាយបង្គំព្រះ
មហាកច្ចាន:មានអាយុ ហើយអង្គុយនៅក្នុងទីសមគួរ លុះហាលិន្ទកា-
និគហបតី អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបពោលចំពោះព្រះមហាកច្ចាន:
មានអាយុយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ក្នុងមាគន្ទិយប្បញ្ហាអដ្ឋកវគ្គ ថា

អ្នកប្រាជ្ញលះបង់លំនៅ មិនមានការរលឹកអាល័យចំពោះលំនៅ
មិនធ្វើសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលក្នុងកាម ជាអ្នកទំនេរ ចាកកាមទាំងឡាយ
មិនធ្វើវដ្ត:ឲ្យជាប្រធាន មិនធ្វើជំទាស់នូវពាក្យជាមួយជនទេ ។

បពិត្រព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន សេចក្តីនៃពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់សម្តែងហើយ ដោយសេចក្តីសង្ខេប តើលោកម្ចាស់យល់ឃើញ
ដោយសេចក្តីពិស្តារ ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ។ ម្នាលគហបតី រូបធាតុ
ជាលំនៅរបស់វិញ្ញាណ ឯវិញ្ញាណដែលមានកិរិយាជាប់ទាក់ទង ដោយ
ភាគ:ក្នុងរូបធាតុ ហៅថា រលឹកអាល័យលំនៅ ម្នាលគហបតី វេទនាធាតុ

សញ្ញាធាតុ ខោ គហបតិ សង្ខារធាតុ ខោ គហបតិ វិញ្ញាណស្ស ឱកោ សង្ខារធាតុរាគវិនិពន្ធញ្ច បន វិញ្ញាណំ ឱកសារីតិ វុច្ចតិ ឯវំ ខោ គហបតិ ឱកសារី ហោតិ ។ កថញ្ច គហបតិ អនោកសារី ហោតិ ។ រូបធាតុយា ខោ គហបតិ យោ ឆន្ទោ យោ រាគោ យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុបាទានា ចេតសោ អធិដ្ឋានាភិនិវេសានុសយា តេ តថាគតស្ស បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា តស្មា តថាគតោ អនោកសារីតិ វុច្ចតិ ។ វេទនាធាតុយា ខោ គហបតិ សញ្ញាធាតុយា ខោ គហបតិ សង្ខារធាតុយា ខោ គហបតិ វិញ្ញាណ-ធាតុយា ខោ គហបតិ យោ ឆន្ទោ យោ រាគោ យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុបាទានា ចេតសោ អធិដ្ឋានាភិនិវេសានុសយា តេ តថាគតស្ស បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា តស្មា តថាគតោ អនោកសារីតិ វុច្ចតិ ឯវំ ខោ គហបតិ អនោកសារី ហោតិ ។

ម្នាលគហបតី សញ្ញាធាតុ ម្នាលគហបតី សង្ខារធាតុ សឹងជាលំនៅ
របស់វិញ្ញាណ ឯវិញ្ញាណដែលមានកិរិយាជាប់ទាក់ទង ដោយរាគៈ ក្នុង
សង្ខារធាតុ ហៅថា ការរលឹកអាល័យលំនៅ ម្នាលគហបតី វិញ្ញាណ
នឹកអាល័យទីលំនៅយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតី ព្រះតថាគត មិនមាន
ការរលឹកអាល័យលំនៅ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ចំណង់ តម្រេក
សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីប្រាថ្នា ឧបាយនិងឧបាទាន ការតាំងស៊ប់ សេចក្តី
ប្រកាន់មាំ និងការដេកត្រាំនៅនៃចិត្ត ណា ក្នុងរូបធាតុ កិលេសទាំងនោះ
ព្រះតថាគត លះបង់ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទី
កើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន ជាធម៌មិនមានការកើតតទៅទៀត
ហេតុនោះ ព្រះតថាគតគេហៅថា មិនមានវិញ្ញាណរលឹកអាល័យលំនៅ ។
ម្នាលគហបតី ចំណង់ តម្រេក សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីប្រាថ្នា ឧបាយនិង
ឧបាទាន ការតាំងស៊ប់ សេចក្តីប្រកាន់មាំ និងការដេកត្រាំនៅនៃចិត្តណា
ក្នុងវេទនាធាតុ ម្នាលគហបតី ក្នុងសញ្ញាធាតុ ម្នាលគហបតី ក្នុងសង្ខារធាតុ
ម្នាលគហបតី ក្នុងវិញ្ញាណធាតុ កិលេសទាំងនោះ ព្រះតថាគត លះបង់
ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត
ដល់នូវការមិនមាន ជាធម៌មិនមានការកើតតទៅទៀត ហេតុនោះ ព្រះ
តថាគតគេហៅថា មិនមានវិញ្ញាណរលឹកអាល័យលំនៅ ម្នាលគហបតី
ព្រះតថាគត គេហៅថា មិនមានវិញ្ញាណរលឹកអាល័យលំនៅយ៉ាងនេះឯង ។

ភាវញ្ច ភាវេតិ និកោតសារី ហោតិ ។ រូបនិមិ-
ត្តនិកោតសារីនិពន្ធំ ខោ ភាវេតិ និកោតសារីតិ
វុច្ចតិ ។ សទ្ទនិមិត្តគន្ធនិមិត្តរសនិមិត្តផោដ្ឋព្វនិមិត្ត-
ធម្មនិមិត្តនិកោតសារីនិពន្ធំ ខោ ភាវេតិ និកោត-
សារីតិ វុច្ចតិ ឯវំ ខោ ភាវេតិ និកោតសារី ហោតិ ។
ភាវញ្ច ភាវេតិ អនិកោតសារី ហោតិ ។ រូបនិមិត្ត-
និកោតសារីនិពន្ធា ខោ ភាវេតិ តថាគតស្ស បហីនា
ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្គតា អាយតឺ
អនុប្បាទធម្មា តស្មា តថាគតោ អនិកោតសារីតិ
វុច្ចតិ ។ សទ្ទនិមិត្តគន្ធនិមិត្តរសនិមិត្តផោដ្ឋព្វនិមិត្តធម្ម-
និមិត្តនិកោតសារីនិពន្ធា ខោ ភាវេតិ តថាគតស្ស
បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្គតា អាយតឺ
អនុប្បាទធម្មា តស្មា តថាគតោ អនិកោតសារីតិ
វុច្ចតិ ឯវំ ខោ ភាវេតិ អនិកោតសារី ហោតិ ។

ម្នាលគហបតី វិញ្ញាណរលឹកអាល័យលំនៅ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហ-
បតី វិញ្ញាណមានការរលឹកអាល័យនិងការជាប់ចំពាក់ ក្នុងរូបដែលជានិមិត្ត
ជាទីរលឹកអាល័យ លោកពោលថា ការរលឹកអាល័យលំនៅ ។ ម្នាល
គហបតី វិញ្ញាណមានការរលឹកអាល័យ និងការជាប់ចំពាក់ ក្នុងសំឡេង
ដែលជានិមិត្ត ក្លិនដែលជានិមិត្ត រសដែលជានិមិត្ត ផោដ្ឋព្ធ:ដែលជានិមិត្ត
ធម្មារម្មណ៍ដែលជានិមិត្ត ជាលំនៅ លោកពោលថា ការរលឹកអាល័យ
លំនៅ ម្នាលគហបតី វិញ្ញាណមានការរលឹកអាល័យលំនៅ យ៉ាងនេះ
ឯង ។ ម្នាលគហបតី ព្រះតថាគត មិនមានការរលឹកអាល័យលំនៅ តើដូច
ម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ការរលឹក និងការជាប់ចំពាក់ ក្នុងរូបដែលជានិមិត្ត
ជាលំនៅ ព្រះតថាគតលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត
ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន ជាធម៌មិនមានការកើតត
ទៅទៀត ហេតុនោះ ព្រះតថាគតគេហៅថា មិនមានការរលឹកអាល័យ
លំនៅ ។ ម្នាលគហបតី ការរលឹក និងការជាប់ចំពាក់ ក្នុងសំឡេងដែលជា
និមិត្ត ក្លិនជានិមិត្ត រសជានិមិត្ត ផោដ្ឋព្ធ:ជានិមិត្ត ធម្មារម្មណ៍ជានិមិត្ត ព្រះ
តថាគតលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើត
នៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន ជាធម៌មិនមានការកើតតទៅទៀត ហេតុ
នោះ ព្រះតថាគតគេហៅថា មិនមានការរលឹកអាល័យលំនៅ ម្នាល
គហបតី ព្រះតថាគត មិនមានការរលឹកអាល័យលំនៅ យ៉ាងនេះឯង ។

កថញ្ច តហាបតិ កាមេ សន្ត្ថវជាតោ ហោតិ ។ ឥធ
តហាបតិ ឯកច្ចោ តិហីហិ[1] សំសដ្ឋោ វិហរតិ សហនន្ទី
សហាសោកី សុខិតេសុ សុខិតោ ទុក្ខិតេសុ ទុក្ខិតោ
ឧប្ប ន្នេសុ កិច្ចការណីយេសុ អត្តនា ហេយ្យោកំ អា-
បជ្ជតិ ឯវំ ខោ តហាបតិ កាមេ សន្ត្ថវជាតោ ហោតិ ។
កថញ្ច តហាបតិ កាមេ ន សន្ត្ថវជាតោ ហោតិ ។
ឥធ តហាបតិ ភិក្ខុ តិហីហិ អសំសដ្ឋោ វិហរតិ ន
សហនន្ទី ន សហាសោកី ន សុខិតេសុ សុខិតោ ន
ទុក្ខិតេសុ ទុក្ខិតោ ឧប្ប ន្នេសុ កិច្ចការណីយេសុ
ន អត្តនា ហេយ្យោកំ អាបជ្ជតិ ឯវំ ខោ តហាបតិ
កាមេ ន សន្ត្ថវជាតោ ហោតិ ។ កថញ្ច តហាបតិ
កាមេហិ អរិត្តោ ហោតិ ។ ឥធ តហាបតិ ឯកច្ចោ
កាមេសុ អវីតរាគោ ហោតិ អវីតច្ឆន្ទោ អវីត-
ប្បេមោ អវីតបិបាសោ អវីតបរិឡ្ហោ អវីតតណ្ហោ
ឯវំ ខោ តហាបតិ កាមេហិ អរិត្តោ ហោតិ ។

---

1 ម. ឯកច្ចោ ភិក្ខុ តិហីហិ ។

ម្នាលគហបតី បុគ្គលជាអ្នកសិទ្ធស្នាលក្នុងកាម តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកច្រឡូកច្រឡំ ដោយគ្រហស្ថទាំងឡាយ មានសេចក្តីរីករាយជាមួយ មានសោកជាមួយ កាលបើគ្រហស្ថទាំងឡាយ ដល់នូវសុខ ក៏ដល់នូវសុខ កាលបើគ្រហស្ថទាំងឡាយដល់នូវទុក្ខ ក៏ដល់នូវទុក្ខ កាលបើកិច្ចការដែលគ្រហស្ថទាំងឡាយ គប្បីធ្វើកើតឡើងហើយ ក៏ដល់នូវការចូលទៅប្រកប (ជួយ) ដោយខ្លួនឯង ម្នាលគហបតី ភិក្ខុជាអ្នកស្និទ្ធស្នាលក្នុងកាម យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុជាអ្នកមិនស្និទ្ធស្នាលក្នុងកាម តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនច្រឡូកច្រឡំដោយគ្រហស្ថទាំងឡាយ មិនរីករាយជាមួយ មិនមានសោកជាមួយ មិនដល់នូវសុខជាមួយនឹងគ្រហស្ថដែលដល់នូវសុខ មិនដល់នូវទុក្ខជាមួយនឹងគ្រហស្ថដែលដល់នូវទុក្ខ កាលបើកិច្ចការដែលគ្រហស្ថគប្បីធ្វើកើតឡើងហើយ ក៏មិនដល់នូវការចូលទៅប្រកបដោយខ្លួនឯងឡើយ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុជាអ្នកមិនស្និទ្ធស្នាលក្នុងកាមទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុមិនទំនេរចាកកាមទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនប្រាសចាករាគ: មិនប្រាសចាកឆន្ទ: មិនប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្វាន មិនប្រាសចាកសេចក្តីអន្ទះអន្ទែង មិនប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាមទាំងឡាយ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុមិនទំនេរចាកកាមទាំងឡាយយ៉ាងនេះឯង ។

កថញ្ច គហបតិ កាមេហិ រិត្តោ ហោតិ ។ ឥធ គហបតិ ភិក្ខុ កាមេសុ វីតរាគោ ហោតិ វីតច្ឆន្ទោ វីតបេមោ វីតបិចាសោ វីតបរិឡាហោ វីតតណ្ហោ ឯវំ ខោ គហបតិ កាមេហិ រិត្តោ ហោតិ ។ កថញ្ច គហបតិ បុរេក្ខ្យាគោ ហោតិ ។ ឥធ គហបតិ ឯកច្ចស្ស ឯវំ ហោតិ ឯវំរូបោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ត ឆន្ទី សមទ្ធាគមេតិ[1] ឯវំ-វេទនោ សិយំ ឯវំសញ្ញោ សិយំ ឯវំសង្ខារោ សិយំ ឯវំ-វិញ្ញាណោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ត ឆន្ទី សមទ្ធាគ-មេតិ ឯវំ ខោ គហបតិ បុរេក្ខ្យាគោ ហោតិ ។ កថញ្ច គហបតិ អបុរេក្ខ្យាគោ ហោតិ ។ ឥធ គហបតិ ភិក្ខុ ន ឯវំ ហោតិ[2] ឯវំរូបោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ត ឆន្ទី ន សមទ្ធាគមេតិ ឯវំវេទនោ សិយំ ឯវំសញ្ញោ សិយំ

---

១ ម. សមន្ទានេតិ ។ ២ ឱ. ឥធ គហបតិ ឯកច្ចស្ស ឯវំ ហោតិ ។

ម្នាលគហបតី ភិក្ខុជាអ្នកទំនេរចាកកាមទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុក្នុងធម្មវិន័យនេះ ជាអ្នកប្រាសចាករាគ: ប្រាសចាកទ្ធ: ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្ងាន ប្រាសចាកសេចក្តីអន្ទះអន្ទែង ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំងឡាយ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុជាអ្នកទំនេរចាកកាមទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុអ្នកធ្វើវដ្ត:ឲ្យជាប្រធាន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាយ៉ាងនេះ ថាអាត្មាអញសូមឲ្យមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ទើបញ្ចាំងសេចក្តីរីករាយឲ្យប្រព្រឹត្តទៅរឿយ ៗ ក្នុងរូបនោះ អាត្មាអញសូមឲ្យមានវេទនាយ៉ាងនេះ សូមឲ្យមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ សូមឲ្យមានសង្ខារយ៉ាងនេះ សូមឲ្យមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ទើបញ្ចាំងសេចក្តីរីករាយឲ្យប្រព្រឹត្តទៅរឿយ ៗ ក្នុងខន្ធមានវេទនាជាដើមនោះ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុអ្នកធ្វើវដ្ត:ឲ្យជាប្រធានយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតី បុគ្គលអ្នកមិនធ្វើវដ្ត:ឲ្យជាប្រធាន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុក្នុងធម្មវិន័យនេះ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាយ៉ាងនេះថាអាត្មាអញ សូមឲ្យមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ទាំងមិនញ្ចាំងសេចក្តីរីករាយឲ្យប្រព្រឹត្តទៅរឿយ ៗ ក្នុងរូបនោះ (មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាយ៉ាងនេះ ថា) អាត្មាអញសូមឲ្យមានវេទនាយ៉ាងនេះ សូមឲ្យមានសញ្ញា យ៉ាងនេះ

នវមោ មាគន្ទិយសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវំសង្ខារោ សិយំ ឯវំវិញ្ញាណោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្ទឹ ន សមន្វាគមេតិ ឯវំ ខោ គហបតិ អបុរេក្ខរានោ ហោតិ ។ កថញ្ច គហបតិ កថំ វិគ្គយ្ហ ជនេន កត្តា ហោតិ ។ ឥធ គហបតិ ឯកច្ចោ ឯវរូបឹ កថំ កត្តា ហោតិ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ ។ បេ ។ និព្ពេឋេហិ វា សចេ បហោសីតិ ឯវំ ខោ គហបតិ កថំ វិគ្គយ្ហ ជនេន កត្តា ហោតិ ។ កថញ្ច គហបតិ កថំ ន វិគ្គយ្ហ ជនេន កត្តា ហោតិ ។ ឥធ គហបតិ ភិក្ខុ ន ឯវរូបឹ កថំ កត្តា ហោតិ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ ។ បេ ។ និព្ពេឋេហិ វា សចេ បហោសីតិ ឯវំ ខោ គហបតិ កថំ ន វិគ្គយ្ហ ជនេន កត្តា ហោតិ ។ ឥតិ ខោ គហបតិ យន្តំ វុត្តំ ភគវតា អដ្ឋកវគ្គិកេ មាគន្ទិយបញ្ហេ ។

ឱកម្បហាយ អនិកេតសារី
កាមេ អកុព្វំ មុនិ សន្ថវានី
កាមេហិ រិត្តោ អបុរេក្ខរានោ
កថំ ន វិគ្គយ្ហ ជនេន កយិរាតិ ។

សូមឲ្យមានសង្ខារយ៉ាងនេះ សូមឲ្យមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគត-កាល ទាំងមិនញ៉ាំងសេចក្តីរីករាយ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅរឿយ ៗ ក្នុងខន្ធមានវេទនាជាដើមនោះ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុជាអ្នកមិនធ្វើវដ្ត:ឲ្យជាប្រធានយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុជាអ្នកធ្វើជំទាស់ នូវពាក្យដោយជន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកធ្វើពាក្យមានសភាពយ៉ាងនេះថា អ្នកមិនយល់ធម្មវិន័យនេះទេ ។ លេ ។ ឬប្រសិនបើអ្នកអាច អ្នកចូរដោះចុះ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុជាអ្នកធ្វើជំ-ទាស់នូវពាក្យដោយជន យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុអ្នកមិនធ្វើទទឹងទាស់នូវពាក្យដោយជន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុក្នុងធម្មវិន័យនេះ ជាអ្នកមិនធ្វើពាក្យ មានសភាពយ៉ាងនេះថា អ្នកមិនយល់ធម្មវិន័យនេះទេ ។ លេ ។ ឬបើអ្នកអាច អ្នកចូរដោះចុះ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុអ្នកមិនធ្វើទទឹងទាស់នូវពាក្យដោយជន យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលគហបតី ពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុក ក្នុងមាគ-ន្ទិយឃ្ជញ្ជា ក្នុងអដ្ឋកវគ្គិក: យ៉ាងនេះឯង ។

អ្នកប្រាជ្ញលះបង់លំនៅ មិនមានការរលឹកអាល័យ ចំពោះលំនៅ មិនធ្វើសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលក្នុងកាម ជាអ្នកទំនេរចាកកាមទាំងឡាយ មិនធ្វើវដ្ត:ឲ្យជាប្រធាន មិនគប្បីធ្វើជំទាស់នូវពាក្យដោយជនទេ ។

ឥមស្ស ខោ គហបតិ ភគវតា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្វោ ។ តេនាហ ភគវា

ឱកមបហាយ អនិកេតសារី
កាមេ អកុព្វំ មុនិ សន្ថវានិ
កាមេហិ រិត្តោ អបុរេក្ខរានោ
កថំ ន វិគ្គយ្ហ ជនេន កយិរាតិ ។

[៤១] យេហិ វិវិត្តោ វិចរេយ្យ លោកេ
ន តានិ ឧគ្គយ្ហ វទេយ្យ នាគោ
ឯលម្ពុជំ កណ្ដកវារិជំ យថា
ជលេន បង្កេន ចនូបលិត្តំ
ឯវំ មុនី សន្តិវាទោ អគិទ្ធោ
កាមេ ច លោកេ ច អនូបលិត្តោ ។

[៤២] យេហិ វិវិត្តោ វិចរេយ្យ លោកេតិ យេហីតិ ទិដ្ឋិគតេហិ ។ វិវិត្តោតិ កាយទុច្ចរិតេន រិត្តោ វិវិត្តោ បវិវិត្តោ វចីទុច្ចរិតេន មនោទុច្ចរិតេន រាគេន ។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារេហិ រិត្តោ វិវិត្តោ បវិវិត្តោ ។ វិចរេយ្យាតិ ចរេយ្យ វិហរេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ ចាលេយ្យ យបេយ្យ យាបេយ្យ ។

ម្នាលគហបតី សេចក្តីនៃពាក្យនេះឯង ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយ ដោយសង្ខេប អ្នកគប្បីយល់ ដោយសេចក្តីពិស្តារយ៉ាងនេះចុះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា

អ្នកប្រាជ្ញលះបង់លំនៅ មិនមានការរលឹកអាល័យ ចំពោះលំនៅ មិនធ្វើសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល ក្នុងកាម ជាអ្នកទំនេរ ចាកកាមទាំងឡាយ មិនធ្វើវដ្ត:ឲ្យជាប្រធាន មិនគប្បីធ្វើជំទាស់នូវពាក្យដោយជនទេ ។

[៦១] នាគស្ងាត់ចាកធម៌ទាំងឡាយណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលោក មិនគប្បីពោលប្រកាន់ទិដ្ឋិទាំងនោះទេ ឯលម្ពុជាតកណ្ណកវារិ-ជាត មិនប្រឡាក់ដោយទឹកផង ដោយកក់ផង យ៉ាងណាមិញ មុនិជាអ្នកពោលនូវសេចក្តីស្ងប់ មិនប្រាថ្នាមិនប្រឡាក់ ក្នុងកាមផង ក្នុងលោកផង ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[៦២] ពាក្យថា នាគស្ងាត់ចាកធម៌ទាំងឡាយណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា ចាកធម៌ទាំងឡាយណា គឺចាកទិដ្ឋិទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា ស្ងាត់ គឺស្ងាត់ ស្ងាត់វិសេស ស្ងាត់ដោយប្រការ ចាកកាយទុច្ចរិត ចាកវចី-ទុច្ចរិត ចាកមនោទុច្ចរិត ចាករាគ: ។ បេ ។ ស្ងាត់ ស្ងាត់វិសេស ស្ងាត់ដោយប្រការ ចាកអកិសង្ខារ ជាអកុសលទាំងពួង ។ ពាក្យថា ប្រ-ព្រឹត្តទៅ គឺ ត្រាច់ នៅ ទៅ ប្រព្រឹត្ត រក្សា ប្រព្រឹត្តទៅ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។

លោកេតិ មនុស្សលោកេតិ យេហិ វិវិត្តោ វិចរេយ្យ លោកេ ។

[៤៣] ន តានិ ឧគ្គយ្ហ វទេយ្យ នាគោតិ នាគោតិ អាគុំ ន ករោតីតិ នាគោ ។ ន គច្ឆតីតិ នាគោ ។ នាគច្ឆតីតិ នាគោ ។ កថំ អាគុំ ន ករោតីតិ នាគោ ។ អាគុ វុច្ចន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សង្កិលេសិកា បោនោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិបាកា អាយតឹ ជាតិជរាមរណីយា ។

អាគុំ ន ករោតីតិ កិញ្ចិ លោកេ

[សភិយាតិ ភគវា]

សព្វសំយោគេ វិសជ្ជ ពន្ធនានិ

សព្វត្ថ ន សជ្ជតិ វិមុត្តោ

នាគោ តាទិ វុច្ចតេ តថត្តាតិ

ឯវំ អាគុំ ន ករោតីតិ នាគោ ។

កថំ ន គច្ឆតីតិ នាគោ ។ ន ឆន្ទាគតឹ គច្ឆតិ ន ទោ-សាគតឹ គច្ឆតិ ន មោហាគតឹ គច្ឆតិ ន ភយាគតឹ គច្ឆតិ

ពាក្យថា ក្នុងលោក បានដល់មនុស្សលោក ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា ស្ងាត់ចាកធម៌ទាំងឡាយណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលោក ។

[៦៣] អធិប្បាយពាក្យថា នាគមិនគប្បីពោលប្រកាន់នូវទិដ្ឋិទាំងនោះទេ ត្រង់ពាក្យថា នាគ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា នាគ ព្រោះហេតុមិនធ្វើបាប ។ ឈ្មោះថានាគ ព្រោះមិនលុះ ។ ឈ្មោះថានាគ ព្រោះមិនមក ។ ចុះឈ្មោះថា នាគ ព្រោះមិនធ្វើបាប តើដូចម្តេច ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក មានសេចក្តីសៅហ្មងព្រម មានកិរិយាញ៉ាំងសត្វឲ្យកើតក្នុងភពទៀត ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានសេចក្តីទុក្ខជាផលជាបច្ច័យនៃជាតិ ជរា និងមរណៈ ទៅក្នុងអនាគត លោក ហៅថា បាប ។

(ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលសកិយៈ)

បុគ្គលមិនធ្វើបាបតិចតួច ក្នុងលោក ស្រាយនូវចំណងទាំង-
ឡាយ ក្នុងកិលេសជាគ្រឿងប្រកបទាំងពួង មិនជាប់នៅ
ក្នុងកិលេសទាំងពួង ជាបុគ្គលផុតស្រឡះហើយ ហេតុនោះ
លោកហៅថា នាគ ជាតាទិបុគ្គល មានខ្ជួនដ៏ទៀង
បុគ្គលឈ្មោះថា នាគ ព្រោះមិនធ្វើបាប យ៉ាងនេះឯង ។

ចុះបុគ្គលឈ្មោះថា នាគ ព្រោះមិនលុះ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនលុះឆន្ទាគតិ មិនលុះទោសាគតិ មិនលុះមោហាគតិ មិនលុះភយាគតិ

ន រាគវសេន គច្ឆតិ ន ទោសវសេន គច្ឆតិ ន មោហ-វសេន គច្ឆតិ ន មានវសេន គច្ឆតិ ន ទិដ្ឋិវសេន គច្ឆតិ ន ឧទ្ធច្ចវសេន គច្ឆតិ ន វិចិកិច្ឆាវសេន គច្ឆតិ ន អនុ-សយវសេន គច្ឆតិ ន វគ្គេហិ ធម្មេហិ យាយតិ និយ្យតិ វុយ្ហតិ សំហរិយតិ ឯវំ ន គច្ឆតីតិ ជាតោ ។

កថំ ជាគច្ឆតីតិ ជាតោ ។ សោតាបត្តិមគ្គេន យេ កិលេសា បហីនា តេ កិលេសេ ន បុនេតិ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាគច្ឆតិ សកទាគាមិមគ្គេន អនាគាមិមគ្គេន អរ-ហត្តមគ្គេន យេ កិលេសា បហីនា តេ កិលេសេ ន បុនេតិ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាគច្ឆតិ ឯវំ ជាគច្ឆតីតិ ជាតោ ។ ន តានិ ឧក្កុយ្ហ វទេយ្យ ជាតោតិ ជាតោ ន តានិ ទិដ្ឋិគតានិ គហេត្វា ឧគ្គហេត្វា គណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា វទេយ្យ កថេយ្យ ភណេយ្យ ទីបយេយ្យ វោហរេយ្យ សស្សតោ លោកោ អសស្សតោ លោកោ

មិនលុះដោយអំណាចរាគ: មិនលុះដោយអំណាចទោស: មិនលុះដោយអំណាចមោហ: មិនលុះដោយអំណាចមាន: មិនលុះដោយអំណាចទិដ្ឋិ មិនលុះដោយអំណាចឧទ្ធច្ច: មិនលុះដោយអំណាចវិចិកិច្ឆា មិនលុះដោយអំណាចអនុស័យ មិនប្រព្រឹត្តទៅ មិននាំទៅ មិនរសាត់ទៅ មិននាំទៅព្រម ដោយធម៌ទាំងឡាយជាពួក បុគ្គលឈ្មោះថា នាគ ព្រោះមិនលុះ យ៉ាងនេះឯង ។

ចុះបុគ្គលឈ្មោះថា នាគ ព្រោះមិនមក តើដូចម្តេច ។ កិលេសទាំងឡាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ លោកមិនមក គឺមិនវិលមក មិនត្រឡប់មក កាន់កិលេសទាំងឡាយនោះទៀតទេ កិលេសទាំងឡាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយសកទាគាមិមគ្គ ដោយអនាគាមិមគ្គ ដោយអរហត្តមគ្គ លោកមិនមក គឺមិនវិលមក មិនត្រឡប់មកកាន់កិលេសទាំងឡាយនោះទៀតទេ បុគ្គលឈ្មោះថា នាគ ព្រោះមិនមក យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា នាគមិនគប្បីពោលប្រកាន់នូវទិដ្ឋិទាំងនោះទេ បានសេចក្តីថា នាគគប្បីមិនកាន់យក មិនប្រកាន់យក មិនទទួលយក មិនបណ្ដោសអង្អែល មិនជាប់ចិត្ត ហើយពោល ថ្ងៃ ពណ៌នា បំភ្ញឹ ពន្យល់នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយនោះទេ គឺមិនគប្បីពោល ថ្ងៃ ពណ៌នា បំភ្ញឹ ពន្យល់ថា លោកទៀង លោកមិនទៀង

។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្យណា ឥធមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ វទេយ្យ ភវេយ្យ ភណេយ្យ ទីបយេយ្យ វោហរេយ្យាតិ ន តានិ ឧក្ខិ្ល វទេយ្យ ជានោ ។

[៤៤] ឯលម្ពុជំ ភណ្ណភារិជំ យថា ជលេន បង្ហេន ច ន្ហូបលិត្តន្តិ ឯលំ រុច្ចតិ ឧទកំ ។ អម្ពុ រុច្ចតិ ឧទកំ ។ អម្ពុជំ រុច្ចតិ បទុមំ ។ ភណ្ណោ រុច្ចតិ ទារុមណ្ឌោ ។ ភារិ រុច្ចតិ ឧទកំ ។ ភារិជំ រុច្ចតិ បទុមំ ភារិជំ ភារិសម្ភវំ ។ ជលំ រុច្ចតិ ឧទកំ ។ បង្ហោ រុច្ចតិ ភន្ធមោ ។ យថា បទុមំ ភារិជំ ភារិសម្ភវំ ជលេន ច បង្ហេន ច ន លិម្ពតិ ន សំលិម្ពតិ ន្ហូបលិម្ពតិ អលិត្តំ អសំលិត្តំ អន្ហូបលិត្តន្តិ ឯលម្ពុជំ ភណ្ណភារិជំ យថា ជលេន បង្ហេន ច ន្ហូបលិត្តំ ។

[៤៥] ឯវំ មុនី សន្តិវនោ អកិញ្ចោ ភាមេ ច លោភេ ច អន្ហូបលិត្តោតិ ឯវន្តិ ឱបម្ម្យសម្ប្ជិចា-ឧជា[1] ។ មុនីតិ មោនំ រុច្ចតិ ញ្ជាណំ ។ បេ ។ សន្ត្ជាលមតិចូ សោ មុនិ ។ សន្តិវនោតិ

1 ម. ឱបម្ម្យសំបដិបាទនំ ។

។ បេ ។ សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ពាក្យនេះឯងពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នាគមិនគប្បីពោលប្រកាន់នូវទិដ្ឋិទាំងនោះទេ ។

[៤៤] ពាក្យថា ឯលម្ពុជាត កណ្ណកវារិជាត មិនប្រឡាក់ដោយទឹកផង ដោយភក់ផង យ៉ាងណាមិញ អធិប្បាយថា ទឹក លោកហៅថា ឯលៈ ។ ទឹក ហៅថា អម្ពុ ។ ឈូកហៅថា អម្ពុជាត ។ បន្ទា ហៅថា កណ្ណកៈ ។ ទឹក ហៅថា វារិ ។ ឈូកកើតក្នុងវារិ មានវារិជាដែនកើត ហៅថា វារិជាត ។ ទឹក ហៅថា ជលៈ ។ ភក់ ហៅថា បង្កៈ ។ ឈូកកើតក្នុងវារិ មានវារិជាដែនកើត មិនប្រឡាក់ មិនជាប់ មិនទទឹក មិនប្រឡាក់ មិនជាប់ មិនទទឹកហើយ ដោយទឹកផង ដោយភក់ផង យ៉ាងណាមិញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឯលម្ពុជាត កណ្ណកវារិជាត មិនប្រឡាក់ដោយទឹកផង ដោយភក់ផង យ៉ាងណាមិញ ។

[៤៥] អធិប្បាយ ពាក្យថា មុនិជាអ្នកពោលនូវសេចក្តីស្ងប់ មិនប្រាថ្នា មិនប្រឡាក់ក្នុងកាមផង ក្នុងលោកផង យ៉ាងនេះឯង ត្រង់ពាក្យថា យ៉ាងនោះ ជាពាក្យញុំងឧបមាឲ្យសម្រេច ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ ហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្ទងហើយនូវបណ្តាញជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា ពោលនូវសេចក្តីស្ងប់ សេចក្តីថា

សន្តិវាទោ មុនិ តាណវាទោ លេណវាទោ សរណវាទោ
អភយវាទោ អច្ចុតវាទោ អមតវាទោ ឌិញ្ចនវាទោតិ ឯវំ
មុនី សន្តិវាទោ ។ អតិន្ទោតិ តេធោ រុច្ចតិ តណ្ហា យោ
ភវោ សាភវោ ។ បេ ។ អភិជ្ឌា លោភោ អកុសល-
មូលំ ។ យស្សេសោ តេធោ បហីនោ សមុច្ឆិន្នោ
រូបសន្ធោ បដិប្ឋស្ស្ធោ អភព្ពុប្ឋត្តិកោ ញាណក្ខ្ជិនា
ឌឌ្ឍោ សោ រុច្ចតិ អតិន្ទោ ។ សោ រូបេ អតិន្ទោ
សទ្ទេ ឥន្ទ្ធ រសេ ផោដ្ឋព្ធ ឥ្ចលេ ឥណ្ធ អាភ្ជសេ
ណ្ធ យសេ បសំសាយ សុ១ ចីវរេ បិណ្ឌ្ធ ចាតេ
សេនាសនេ ឥ្ចលានប្ឋ ចូយ ឥ្ចសជ្ជ ឥ្ចវិ ឥ្ចាវ ឥ្ចាម-
ជ្ជ ឥ្ចយ ឥ្ចបជ្ជ ឥ្ចយ ឥ្ចបជ្ជ ឥ្ចយ ឥ្ចាមឥ្ចវ ឥ្ចបឥ្ចវ
ឥ្ចបឥ្ចវ ឥ្ចញ្ញ ឥ្ចវ ឥ្ចសញ្ញ ឥ្ចវ ឥ្ចវសញ្ញ ឥ្ចជ្ជ ឥ្ចសញ្ញ-
ឥ្ចវ ឯ ឥ្ចកឥ្ចវ ឥ្ចការ ឥ្ចវ ចតុ ឥ្ចកឥ្ចការ ឥ្ចវ ឥ្ចបញ្ច ឥ្ចកឥ្ចការ ឥ្ចវ
ឥ្ចតីតេ ឥ្ចជ្ជ ឥ្ចតេ ឥ្ចបច្ចុ ឥ្ចប្ឋ ឥ្ចន ឥ្ចជ្ជ ឥ្ចសុ ឥ្ចតមុ ឥ្ចតវិ ឥ្ចញ្ញ ឥ្ចតេ ឥ្ចធ ឥ្ចសុ
ឥ្ចជ ឥ្ចម ឥ្ចសុ ឥ្ចតិ ឥ្ចន ឥ្ចធ ឥ្ចតោ ឥ្ចតជ ឥ្ចតោ ឥ្ចមុ ឥ្ចច ឥ្ចតោ ឥ្ចជ ឥ្ចណ ឥ្ចប-
ឥ្ចន ឥ្ចធ ឥ្ចវ ឥ្ចតេ ឥ្ចធ ឥ្ចជ ឥ្ចតេ ឥ្ចវ ឥ្ចន ឥ្ចតេ ឥ្ចធ ឥ្ចមុ ឥ្ចត ឥ្ចតេ ឥ្ចធ
ឥ្ចបហីន ឥ្ចតេ ឥ្ចធ ឥ្ចបដិ ឥ្ចនិ ឥ្ចស្ស ឥ្ចជ ឥ្ចតេ ឥ្ចធ ឥ្ចវ ឥ្ចតោ ឥ្ចតជ ឥ្ចតោ

មុនិ ពោលនូវសេចក្តីស្ងប់ ពោលនូវទីពឹង ពោលនូវទីជ្រក ពោលនូវទីរឭក ពោលនូវទីមិនមានភ័យ ពោលនូវទីមិនច្យុត ពោលនូវទីមិនស្លាប់ ពោលនូវព្រះនិព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ ជាអ្នកពោលនូវសេចក្តីស្ងប់ យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា មិនប្រាថ្នា អធិប្បាយថា តណ្ហា លោក ហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោកៈ អកុសលមូល ។ សេចក្តីប្រាថ្នានោះ បុគ្គលណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោក ហៅថា មិនប្រាថ្នា ។ បុគ្គលនោះ មិនប្រាថ្នាក្នុងរូប មិនប្រាថ្នា ក្នុងសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ បរិក្ខារគឺថ្នាំជាបច្ច័យសម្រាប់អ្នកជំងឺ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវោការភព ចតុវោការភព បញ្ចវោការភព អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង មិនជាប់ មិនចំពាក់ មិនជ្រប់ មិនលង់ មានសេចក្តីប្រាថ្នាទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីប្រាថ្នាឃ្លាតចេញហើយ មានសេចក្តីប្រាថ្នាខ្ជាក់ចោលហើយ មានសេចក្តីប្រាថ្នាផុតហើយ មានសេចក្តីប្រាថ្នាលះបង់ហើយ មានសេចក្តីប្រាថ្នាកម្ចាត់បង់ហើយ មានរាគៈទៅប្រាសហើយ

វណ្ណភោ មុត្តភោ បហីនភោ បដិនិស្សដ្ឋភោ ជិច្ឆាតោ ជិញ្ជុតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្ម-ភូតេន អត្តនា វិហរតីតិ ឯវំ មុនី សន្តិវោ អតិត្ថោ ។ កាមេ ច លោកេ ច អនូបលិត្តោតិ កាមាតិ ឧទ្ទានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ លោកេតិ អចាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតនលោកេ ។ លោចោតិ ទ្វេ លោចា តណ្ហាលោចោ ច ទិដ្ឋិលោចោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាលោចោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិលោចោ ។ មុនិ តណ្ហាលេបំ បហាយ ទិដ្ឋិលេបំ បដិនិស្សជ្ជិត្វា កាមេ ច លោកេ ច ន លិម្ពតិ ន សំលិម្ពតិ ន្ទូបលិម្ពតិ អលិត្តោ អសំលិត្តោ អនូបលិត្តោ ឧក្ខិត្តោ ឧិស្សដ្ឋោ វិប្ប្ដមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ ឯវំ មុនី សន្តិ-វោ អតិត្ថោ កាមេ ច លោកេ ច អនូបលិត្តោ ។ តេនាហ ភគវា

មានរាគៈឃ្លាតចេញហើយ មានរាគៈខ្ជាក់ចោលហើយ មានរាគៈផុតហើយ មានរាគៈលះបង់ហើយ មានរាគៈកម្ចាត់បង់ហើយ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា រលត់ហើយ មានត្រជាក់ មានកិរិយាសោយសុខជាប្រក្រតី មានខ្លួនដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ ជាអ្នកពោលនូវសេចក្តីសូប៉ មិនប្រាថ្នា យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា កាម ក្នុងបទថា មិនប្រឡាក់ ក្នុងកាមផង ក្នុងលោកផង សេចក្តីថា តាមឧទ្ទាន កាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា លោក បានដល់អបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធ-លោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា ប្រឡាក់ បានដល់ការប្រឡាក់ ២ គឺ ការប្រឡាក់គឺតណ្ហា ១ ការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការប្រឡាក់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ។ អ្នកប្រាជ្ញលះបង់ការប្រឡាក់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ មិនប្រឡាក់ មិនប្រឡាក់ព្រម មិនជាប់នៅ ក្នុងកាមផង ក្នុងលោកផង មិនប្រឡាក់ មិនប្រឡាក់ព្រម មិនជាប់ ចេញ រលាស់ចេញ ផុតស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្តប្រកបដោយកិលេសដូចជាទំនប់ទៅប្រាសហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិពោលនូវសេចក្តីសូប៉ មិនប្រាថ្នាក្នុងកាមផង ក្នុងលោកផង យ៉ាងនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

យេហិ វិវិត្តោ វិចរេយ្យ លោកេ
ន តានិ ឧគ្គយ្ហ វនេយ្យ ជាតោ
ឯលម្ពុជំ កណ្ដកវារិជំ យថា
ជលេន បង្កេន ច ឧបលិត្តំ
ឯវំ មុនី សន្តិវនោ អកិញ្ចោ
កាមេ ច លោកេ ច អនូបលិត្តោតិ ។

[៤៦] ន វេទគូ ឧិដ្ឋិយា ន មុតិយា
ស មានមេតិ ន ហិ តម្ហយោ សោ
ន ឧគ្ឆាជ ជោបិ សុតេន ជេយ្យោ
អនូបនីតោ ស និវេសជេសុ ។

[៤៧] ន វេទគូ ឧិដ្ឋិយា ន មុតិយា ស មានមេតីតិ ជាតិ បដិក្ខេបោ ។ វេទគូតិ វេទো រុច្ចតិ ចតូសុ មគ្គេសុ ញាណំ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញាពលំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឌង្គោ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាឧិដ្ឋិ ។ តេហិ វេទេហិ ជាតិជរាមរណាស្ស អន្តគតោ អន្តប្ប្ដោ ឧោជិតគតោ ឧោជិប្ប្ដោ បរិយន្តគតោ បរិយន្តប្ប្ដោ ឧេសានគតោ ឧេសានប្ប្ដោ តាណគតោ តាណប្ប្ដោ លេណគតោ លេណប្ប្ដោ សរណគតោ សរណប្ប្ដោ

នាគស្ងាត់ចាកធម៌ទាំងឡាយណា ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងលោក មិនគប្បីពោលប្រកាន់ទិដ្ឋិទាំងឡាយនោះទេ ឯលម្ពុជាត កណ្ណ-ការវិជាត មិនប្រឡាក់ ដោយទឹកផង ដោយភក់ផង យ៉ាងណាមិញ មុនិ ជាអ្នកពោលនូវសេចក្តីស្ងប់ មិនប្រាថ្នា មិនប្រឡាក់ ក្នុងកាមផង ក្នុងលោកផង យ៉ាងនោះឯង ។

[៤៦] *វេទគូបុគ្គលនោះ មិនលុះមាន:ព្រោះទិដ្ឋិទេ ព្រោះការប៉ះពាល់ទេ ដ្បិតវេទគូបុគ្គលនោះ មិនសម្រេចដោយមាន:នោះ ជាបុគ្គលដែលកម្មដឹកនាំមិនបាន ដែលសុត:ដឹកនាំមិនបាន វេទគូបុគ្គលនោះ មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងលំនៅទាំងឡាយ ។*

[៤៧] *អធិប្បាយពាក្យថា វេទគូបុគ្គលនោះ មិនលុះមាន:ព្រោះទិដ្ឋិទេ ព្រោះការប៉ះពាល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា មិន គឺជាពាក្យហាមឃាត់ ។ ពាក្យថា វេទគូ សេចក្តីថា ញាណ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយ បញ្ញាពល: ធម្មវិចយ: សម្ពោជ្ឌង្គ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិក្នុងមគ្គ ៤ លោកហៅថា វេទ ។ បុគ្គលទៅកាន់ទីបំផុត ដល់ទីបំផុត ទៅកាន់ទីខាងចុង ដល់ទីខាងចុង ទៅកាន់ទីបំផុតដោយជុំវិញ ដល់ទីបំផុតដោយជុំវិញ ទៅកាន់ទីអវសាន ដល់ទីអវសាន នៃជាតិ ជរ មរណ: ទៅកាន់ទីពឹងពួន ដល់ទីពឹងពួន ទៅកាន់ទីជ្រកកោន ដល់ទីជ្រកកោន ទៅកាន់ទីរឭក ដល់ទីរឭក*

អភយគតោ អភយប្បត្តោ អច្ចុតគតោ អច្ចុតប្បត្តោ អមតគតោ អមតប្បត្តោ និព្វានគតោ និព្វានប្បត្តោ ។ វេទានំ វា អន្តំ គតោតិ វេទគូ ។ វេទេហិ វា អន្តគតោតិ វេទគូ ។ សត្តន្នំ វា ធម្មានំ វិទិតត្តា វេទគូ សក្កាយទិដ្ឋិ វិទិតា ហោតិ វិចិកិច្ឆា វិទិតា ហោតិ សីលព្វតបរាមាសោ វិទិតោ ហោតិ រាគោ វិទិតោ ហោតិ ទោសោ វិទិតោ ហោតិ មោហោ វិទិតោ ហោតិ មានោ វិទិតោ ហោតិ ។ វិទិតស្ស ហោន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សង្កិលេសិកា បោនោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិបាកា អាយតឹ ជាតិជរា-មរណិយា ។

វេទានិ វិចេយ្យ កេវលានិ (សភិយាតិ ភគវា)
សមណានំ យានិ បត្ថិ ព្រាហ្មណានំ
សព្វវេទនាសុ[១] វីតរាគោ
សព្វំ វេទមតិច្ច វេទគូ សោ[២] ។

---

១ ម. សព្វវេទាសុ ។ ២ ឱ. តិសទ្ទោ អត្ថិ ។

ទៅកាន់ទីមិនមានភ័យ ដល់ទីមិនមានភ័យ ទៅកាន់ទីមិនច្យុត ដល់ទីមិនច្យុត ទៅកាន់ទីអមត: ដល់ទីអមត: ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដល់ព្រះនិព្វានដោយវេទទាំងឡាយនោះ ។ មួយទៀត បុគ្គលឈ្មោះថាវេទគូ ព្រោះដល់នូវទីបំផុតនៃវេទទាំងឡាយ ឬឈ្មោះថា វេទគូ ព្រោះដល់នូវទីបំផុតដោយវេទទាំងឡាយ ឬថាឈ្មោះថា វេទគូ ព្រោះដឹងច្បាស់នូវធម៌ទាំងឡាយ ៧ ប្រការគឺ ដឹងច្បាស់នូវសក្កាយទិដ្ឋិ ១ ដឹងច្បាស់នូវវិចិកិច្ឆា ១ ដឹងច្បាស់នូវសីលព្វតបរាមាស ១ ដឹងច្បាស់នូវរាគ: ១ ដឹងច្បាស់នូវទោស: ១ ដឹងច្បាស់នូវមោហ: ១ ដឹងច្បាស់នូវមានៈ ១ ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក អកុសលជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យសៅហ្មងព្រម ជាធម៌ញ៉ាំងសត្វឲ្យកើតក្នុងភពថ្មីទៀត ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានសេចក្តីទុក្ខជាផល ជាទីតាំងនៃជាតិ ជរា មរណ: តទៅទៀត សុទ្ធតែជាធម៌គឺវេទគូបុគ្គល ដឹងច្បាស់ហើយ ។

(ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលសកិយ:) វេទគូ-
បុគ្គល គប្បីពិចារណានូវវេទទាំងឡាយ ដែលជារបស់
ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ វេទគូបុគ្គលនោះ មានរាគ:ទៅប្រាស
ហើយ ក្នុងវេទទាំងពួង កន្ទងបង់នូវវេទទាំងពួង ។

ន ទិដ្ឋិយាតិ តស្ស ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ វូបសន្តានិ បដិប្បស្សទ្ធានិ អភព្វុប្បត្តិកានិ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍានិ សោ ទិដ្ឋិយា ន យាយតិ ន និយ្យតិ ន វុយ្ហតិ ន សំហរិយតិ នបិ តំ ទិដ្ឋិគតំ សារតោ បច្ចេតិ ន បច្ចាគច្ឆតីតិ ន វេទគូ ទិដ្ឋិយា ។ ន មុតិយា ស មានមេតីតិ មុតរូបេន វា បរឃោសេន វា មហាជនសម្មុតិយា វា ន មានំ ឯតិ ន ឧបេតិ ន ឧបគច្ឆតិ ន គណ្ហាតិ ន បរាមសតិ នាភិនិវិសតីតិ ន វេទគូ ទិដ្ឋិយា ន មុតិយា ស មានមេតិ ។ ន ហិ តម្មយោ សោតិ ន តណ្ហាវសេន ទិដ្ឋិវសេន តម្មយោ ហោតិ តប្បរមោ តប្បរាយណោ ។ យតោ តណ្ហា ច ទិដ្ឋិ ច មានោ ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា

ពាក្យថា មិន (លុះមាន:) ព្រោះទិដ្ឋិទេ សេចក្តីថា ទិដ្ឋិទាំង-ឡាយ ៦២ វេទគូបុគ្គលនោះ លះបង់ ផ្តាប់បង់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ ទិដ្ឋិ ឲ្យទៅមិនបាន នាំទៅមិនបាន បន្សាត់ទៅមិនបាន នាំទៅព្រមមិនបាន ព្រោះទិដ្ឋិ ទាំងមិនជឿ មិនប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិនោះ ថាជាខ្ជឹមសារ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វេទគូបុគ្គល មិន (លុះមាន:) ព្រោះទិដ្ឋិ ទេ ។ ពាក្យថា វេទគូបុគ្គលនោះ មិនលុះមាន: ព្រោះការប៉ះពាល់ទេ សេចក្តីថា មិនលុះ គឺមិនទៅជិត មិនចូលទៅ មិនប្រកាន់ មិនប-ហ្ចោសអង្ហែល មិនជាប់ចិត្ត នូវមាន: ព្រោះរូបដែលប៉ះពាល់ ឬព្រោះការ ឃោសនារបស់បុគ្គលដទៃ ឬក៏ព្រោះសេចក្តីសម្មតិរបស់មហាជន ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វេទគូបុគ្គលនោះមិនលុះមាន: ព្រោះទិដ្ឋិទេ ព្រោះ ការប៉ះពាល់ទេ ។ ពាក្យថា វេទគូបុគ្គលនោះ មិនសម្រេចដោយមាន: នោះ សេចក្តីថា មិនមែនជាបុគ្គលសម្រេចដោយមាន:នោះ មានមាន: នោះជាធំ មានមាន:នោះ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិទេ ។ តណ្ហាក្តី ទិដ្ឋិក្តី មាន:ក្តី វេទគូបុគ្គល លះបង់ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន ជាធម៌មិនមានការកើតតទៅទៀត ដោយហេតុណា

ឯត្តាវតា ន តម្ហយោ ហោតិ ន តប្ប្យមោ ន តប្ប្យាយនោតិ ន ហិ តម្ហយោ សោ ។

[៤៨] ន ការ្ម៉ា នោបិ សុតេន នេយ្យោតិ ន ការ្ម៉ាតិ បុញ្ញាភិសង្ខ្យារេន វា អបុញ្ញាភិសង្ខ្យារេន វា អានេញ្ជាភិសង្ខ្យារេន វា ន យាយតិ ន និយ្យតិ ន រុយ្ហតិ ន សំហារ្យតីតិ ន ការ្ម៉ា ។ នោបិ សុតេន នេយ្យោតិ សុតសុទ្ធិយា វា ឃ្យាសេន វា មហាជ-នសម្ម៉ុតិយា វា ន យាយតិ ន និយ្យតិ ន រុយ្ហតិ ន សំហារ្យតីតិ ន ការ្ម៉ា នោបិ សុតេន នេយ្យោ ។

[៤៩] អនូបនីតោ ស និវេសនេ ស្ងូតិ ឧបយោតិ ទ្វេ ឧបយា តណ្ហូបយោ ច ទិដ្ឋូបយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហូបយោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋូបយោ ។

វេទគូបុគ្គលនោះ មិនសម្រេចដោយមាន:នោះ មិនមានមាន:នោះជាធំ មិនមានមាន:នោះប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះវេទគូបុគ្គលនោះ មិនសម្រេចដោយមាន:នោះ ។

[៤៨] *អធិប្បាយពាក្យថា ជាបុគ្គលដែលកម្មនាំទៅមិនបាន ដែលសុត:នាំទៅមិនបាន ត្រង់ពាក្យថា ដែលកម្មនាំទៅមិនបាន គឺដែលបុញ្ញាកិសង្ខារក្តី អបុញ្ញាកិសង្ខារក្តី អានេញ្ជាកិសង្ខារក្តី ឲ្យទៅមិនបាន នាំទៅមិនបាន បន្សាត់ទៅមិនបាន នាំទៅព្រមមិនបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលកម្មនាំទៅមិនបាន ។ ពាក្យថា ដែលសុត:នាំទៅមិនបាន គឺដែលសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះការឮក្តី ដែលការឃោសនារបស់បុគ្គលដទៃក្តី ដែលការសម្មតិរបស់មហាជនក្តី ឲ្យទៅមិនបាន នាំទៅមិនបាន បន្សាត់ទៅមិនបាន នាំទៅព្រមមិនបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលកម្មនាំទៅមិនបាន ដែលសុត:នាំទៅមិនបាន ។*

[៤៩] *អធិប្បាយពាក្យថា វេទគូបុគ្គលនោះ មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងលំនៅទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ជាប់ចំពាក់ បានដល់ការជាប់ចំពាក់ ២ យ៉ាង គឺការជាប់ចំពាក់គឺតណ្ហា ១ ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះការជាប់ចំពាក់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ ។*

តស្ស តណ្ហាបយោ បហីនោ ឧជ្ជបយោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហាបយស្ស បហីនត្តា ឧជ្ជបយស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា សោ និវេសនេសុ អនូបនីតោ អនូបលិត្តោ អនុបកតោ អនជ្ឈោសិតោ អនធិមុត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្ប-មុត្តោ វិសញ្ញុតោ វិមរិយាទីកតេន ចេតសា វិហរតីតិ អនូបនីតោ ស និវេសនេសុ ។ តេនាហ ភគវា

ន ឧេកេ ឧិដ្ឋិយា ន មុតិយា
ស មានមេតិ ន ហិ តម្ហយោ សោ
ន ឧេកម្ម៉ា ន ច ឧ ១ សុតេន នេយ្យ
អនូបនីតោ ស និវេសនេសូតិ ។

[៥០] សញ្ញាវិត្តស្ស ន សន្តិ ឧន្ត
បញ្ញាវិមុត្តស្ស ន សន្តិ ឧ
សញ្ញញ្ច ឧិដ្ឋិញ្ច យេ អកត្តហេសុ
តេ ឃដ្ដយន្ត(១) វិចរន្តិ លោកេ ។

---

១ ម. តេ ឃដ្ដមានា ។

ការជាប់ចំពាក់គឺតណ្ហា វេទគូបុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ វេទគូបុគ្គលរលាស់ចោលហើយ ព្រោះលះបង់ការជាប់ចំពាក់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិហើយ វេទគូបុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មិនជាប់ចំពាក់ មិនចូលទៅប្រឡាក់ មិនចូលទៅជិត មិនជក់នៅ មិនលង់នៅ ក្នុងលំនៅទាំងឡាយ គឺចេញទៅ រលាស់ចេញ ផុតស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្តប្រកបដោយកិលេស ដូចជាទំនប់ទៅប្រាសហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វេទគូបុគ្គលនោះ មិនជាប់ចំពាក់ ក្នុងលំនៅទាំងឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

វេទគូបុគ្គលនោះ មិនលុះមានះ ព្រោះទិដ្ឋិទេ ព្រោះការប៉ះពាល់ទេ ដ្បិតវេទគូបុគ្គលនោះ មិនសម្រេចដោយមានះនោះ ជាបុគ្គលដែលកម្មដឹកនាំមិនបាន ដែលសុត:ដឹកនាំមិនបាន វេទគូបុគ្គលនោះ មិនជាប់ចំពាក់ ក្នុងលំនៅទាំងឡាយ ។

[៥០] *កិលេស ជាគ្រឿងចាក់ស្រែះទាំងឡាយ នៃបុគ្គលដែលប្រាសចាកសញ្ញា មិនមានទេ មោហ:ទាំងឡាយនៃបុគ្គលដែលផុតស្រឡះដោយបញ្ញា មិនមានទេ បុគ្គលទាំងឡាយណា ប្រកាន់យកសញ្ញា និងទិដ្ឋិហើយ បុគ្គលទាំងនោះ រមែងបន្ត (នូវអត្តភាព) ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងលោក ។*

[៤១] សញ្ញាវិរត្តស្ស ន សន្តិ កន្តាតិ យោ សមថបុព្វង្គមំ អរិយមក្ខំ ភាវេតិ តស្ស អានិសោ ឧចា-ឌាយ កន្តា វិក្ខម្ភិតា ហោន្តិ ។ អរហត្តប្ផត្តេ អរហតោ កន្តា ច មោហា ច នីវរណា ច កាមសញ្ញា ព្យាបាទ-សញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា ទិដ្ឋិសញ្ញា បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្គតា អាយតឹ អនុ-ប្បាទធម្មាតិ សញ្ញាវិរត្តស្ស ន សន្តិ កន្តា ។

[៤២] បញ្ញាវិមុត្តស្ស ន សន្តិ មោហាតិ យោ វិប-ស្សនាបុព្វង្គមំ អរិយមក្ខំ ភាវេតិ តស្ស អានិសោ ឧចាឌាយ មោហា វិក្ខម្ភិតា ហោន្តិ ។ អរហត្តប្ផត្តេ អរហតោ មោហា ច កន្តា ច នីវរណា ច កាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា ទិដ្ឋិសញ្ញា បហីនា ហោន្តិ

[៥១] ពាក្យថា កិលេសជាគ្រឿងចាក់ស្រែះទាំងឡាយ នៃបុគ្គលដែលប្រាសចាកសញ្ញាមិនមានទេ អធិប្បាយថា បុគ្គលណាចម្រើនអរិយ-មគ្គមានសមថ:ជាប្រធាន បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ធ្វើសមាធិខាងដើមឲ្យកើតហើយ សង្កត់សង្កិនកិលេសជាគ្រឿងចាក់ស្រែះទាំងឡាយ ។ ក្នុងកាលសម្រេចព្រះអរហត្តហើយ ព្រះអរហន្តលះបង់កិលេសជាគ្រឿងចាក់ស្រែះទាំងឡាយ មោហ:ទាំងឡាយ នីវរណ:ទាំងឡាយ កាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា និងទិដ្ឋិសញ្ញា លោកបានផ្តាច់បង់ ឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន ជាធម៌មិនមានការកើតទៀត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសជាគ្រឿងចាក់ស្រែះទាំងឡាយ នៃបុគ្គលដែលប្រាសចាកសញ្ញាមិនមានទេ ។

[៥២] ពាក្យថា មោហ:ទាំងឡាយនៃបុគ្គលដែលផុតស្រឡះដោយបញ្ញាមិនមានទេ អធិប្បាយថា បុគ្គលណាចម្រើនអរិយមគ្គមានវិបស្សនាជាប្រធាន បុគ្គលនោះឈ្មោះថា ធ្វើសមាធិខាងដើមឲ្យកើត សង្កត់សង្កិននូវមោហ: ។ ក្នុងកាលសម្រេចព្រះអរហត្តហើយ ព្រះអរហន្តលះបង់មោហ:ទាំងឡាយ កិលេសជាគ្រឿងចាក់ស្រែះទាំងឡាយ នីវរណ:ទាំង-ឡាយ កាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា និងទិដ្ឋិសញ្ញា

ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្គតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មាតិ បញ្ញាវិមុត្តស្ស ន សន្តិ មោហា ។

[៤៣] សញ្ញញ្ច ទិដ្ឋិញ្ច យេ អត្តហេសុំ តេ ឃដ្ដយន្តា វិចរន្តិ លោកេតិ យេ សញ្ញ កណ្ហាន្តិ កាមសញ្ញ ព្យាបាទសញ្ញ វិហឹសាសញ្ញ តេ សញ្ញាវ-សេន ឃដ្ដេន្តិ សំឃដ្ដេន្តិ ។ រាជានោបិ រាជូហិ វិវទន្តិ ខត្តិយាបិ ខត្តិយេហិ វិវទន្តិ ព្រាហ្មណាបិ ព្រាហ្មណេហិ វិវទន្តិ គហបតីបិ គហបតីហិ វិវទន្តិ មាតាបិ បុត្តេន វិវទតិ បុត្តោបិ មាតរា វិវទតិ បិតាបិ បុត្តេន វិវទតិ បុត្តោបិ បិតរា វិវទតិ ភាតាបិ ភាតរា វិវទតិ ភគិនីបិ ភគិនិយា វិវទតិ ភាតាបិ ភគិនិយា វិវទតិ ភគិនីបិ ភាតរា វិវទតិ សហាយោបិ សហាយេន វិវទតិ ។

ផ្តាច់ឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើត នៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន ជាធម៌មិនមានការកើត តទៅទៀត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មោហៈទាំងឡាយ នៃបុគ្គលដែលផុតស្រឡះដោយ បញ្ញា មិនមានទេ ។

[៥៣] ពាក្យថា បុគ្គលទាំងឡាយណា ប្រកាន់យកសញ្ញានិង ទិដ្ឋិហើយ បុគ្គលទាំងនោះ រមែងបន្ត (នូវអត្តភាព) ប្រព្រឹត្តទៅក្នុង លោក អធិប្បាយថា បុគ្គលទាំងឡាយណា ប្រកាន់យកសញ្ញា គឺ កាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា បុគ្គលទាំងឡាយនោះ រមែងប៉ះពាល់ ប៉ះទង្គិច ដោយអំណាចសញ្ញា ។ ពួកព្រះរាជារមែង ទាស់ទែងនឹងពួកព្រះរាជា ពួកក្សត្រិយ៍ រមែងទាស់ទែងនឹងពួកក្សត្រិយ៍ ពួកព្រាហ្មណ៍រមែងទាស់ទែងនឹងពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកគហបតីរមែងទាស់ ទែងនឹងពួកគហបតី មាតារមែងទាស់ទែងនឹងបុត្ត បុត្តរមែងទាស់ទែង នឹងមាតា បិតារមែងទាស់ទែងនឹងបុត្ត បុត្តរមែងទាស់ទែងនឹងបិតា បង ប្អូនប្រុសរមែងទាស់ទែងនឹងបងប្អូនប្រុស បងប្អូនស្រី រមែងទាស់ទែង នឹងបងប្អូនស្រី បងប្អូនប្រុសរមែងទាស់ទែងនឹងបងប្អូនស្រី បងប្អូនស្រី រមែងទាស់ទែងនឹងបងប្អូនប្រុស សម្វាញ់រមែងទាស់ទែងនឹងសម្វាញ់ ។

តេ តត្ត កលហវិក្ខហវិវាទាបន្ន អញ្ញមញ្ញ ចាណីហិបិ
ឧបក្កមន្តិ លេឌ្ឌូហិបិ ឧបក្កមន្តិ ទណ្ឌេហិបិ ឧបក្កមន្តិ
សត្ថេហិបិ ឧបក្កមន្តិ ។ តេ តត្ត មរណម្បិ និគច្ឆន្តិ មរ-
ណមត្តម្បិ ទុក្ខំ ។ យេ ទិដ្ឋិ គណ្ហន្តិ សស្សតោ លោ-
កោតិ វា ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ
បរម្មរណាតិ វា តេ ទិដ្ឋិវសេន យន្តន្តិ សំយន្តេន្តិ
សត្ថារតោ សត្ថារំ យន្តេន្តិ ធម្មក្ខានតោ ធម្មក្ខានំ
យន្តេន្តិ គណតោ គណំ យន្តេន្តិ ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋិ យន្តេន្តិ
បដិបទាយ បដិបទំ យន្តេន្តិ មគ្គតោ មគ្គំ យន្តេន្តិ ។
អថវា តេ វិវទន្តិ កលហំ ភវោន្តិ ភណ្ឌនំ ភវោន្តិ
វិក្ខហំ ភវោន្តិ វិវាទំ ភវោន្តិ មេធគំ ភវោន្តិ ន ត្វំ ឥមំ
ធម្មវិនយំ អាជានាសិ ។ បេ ។ និព្ភេឌេហិ វា សចេ
បហោសីតិ ។ តេសំ អភិសង្ខារា អប្ប្ហីនា អភិសង្ខា-
រានំ អប្ប្ហីនត្តា ឥតិយា យន្តេន្តិ និរយេ យន្តេន្តិ
តិរច្ឆានយោនិយា យន្តេន្តិ បិត្តិវិសយេ យន្តេន្តិ មនុស្ស-
លោកេ យន្តេន្តិ ទេវលោកេ យន្តេន្តិ ឥតិយា ឥតឺ

ជនទាំងនោះ ដល់នូវជម្លោះ ប្រកួតប្រកាន់ ការទាស់ទែង ប្រហារគ្នានិងគ្នាដោយដៃខ្លះ ប្រហារដោយដុំដីទាំងឡាយខ្លះ ប្រហារដោយដំបងទាំងឡាយខ្លះ ប្រហារដោយគ្រឿងសស្ត្រាទាំងឡាយខ្លះ ក្នុងហេតុនោះ ។ ជនទាំងនោះដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ខ្លះ នូវទុក្ខទៀបស្លាប់ខ្លះ ក្នុងហេតុនោះ ។ ជនទាំងឡាយណា ប្រកាន់យកនូវទិដ្ឋិថា លោកទៀង ដូច្នេះក្តី ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ដូច្នេះក្តី ជនទាំងនោះ រមែងបៀតបៀន បៀតបៀនព្រម ដោយអំណាចទិដ្ឋិ រមែងបៀតបៀនសាស្តា ព្រោះសាស្តា បៀតបៀនធម៌ ដែលសាស្តាសម្តែងហើយ ព្រោះធម៌ដែលសាស្តាសម្តែងហើយ បៀតបៀនពួក ព្រោះពួក បៀតបៀនទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិ បៀតបៀនបដិបទា ព្រោះបដិបទា បៀតបៀនមគ្គ ព្រោះមគ្គ ។ មួយទៀត ជនទាំងនោះ រមែងទាស់ទែង ធ្វើជម្លោះ ធ្វើសេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ ធ្វើសេចក្តីប្រកាន់ខុស ធ្វើវិវាទ ធ្វើការដណ្តើមយកឈ្នះថា អ្នកមិនចេះធម្មវិន័យនេះទេ ។ បេ ។ ឬបើ អ្នកអាច អ្នកចូរដោះចុះ ។ អកិសន្ធ្យារទាំងឡាយ គឺបុគ្គលទាំងនោះ មិនបានលះបង់ ព្រោះការមិនបានលះបង់អកិសន្ធ្យារទាំងឡាយ ទើបបុគ្គលទាំងនោះ រមែងលំបាកក្នុងគតិ លំបាកក្នុងនរក លំបាកក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន លំបាកក្នុងប្រេតវិស័យ លំបាក ក្នុងមនុស្ស-លោក លំបាក ក្នុងទេវលោក លំបាក ភ្ជាប់ នូវគតិដោយគតិ

ឧបបត្តិយា ឧបបត្តឺ បដិសន្ធិយា បដិសន្ធឺ ភវេន ភវំ សំសារេន សំសារំ វដ្ដេន វដ្ដំ ឃដ្ដេន្តិ សំឃដ្ដេន្តិ ឃដ្ដេន្តា ចរន្តិ វិហរន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តេន្តិ ចាលេន្តិ យបេន្តិ យាបេន្តិ ។ លោកោតិ អចាយលោកោ មនុស្ស-លោកោ ទេវលោកោ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ អាយតនលោកោតិ សញ្ញេ ទិដ្ឋិ យេ អត្ថហេសុំ តេ ឃដ្ដយន្តា វិចរន្តិ លោកេ ។ តេនាហ ភគវា

សញ្ញាវិត្តស្ស ន សន្តិ ឥន្ធា
បញ្ញាវិមុត្តស្ស ន សន្តិ មោហា
សញ្ញេ ទិដ្ឋិ យេ អត្ថហេសុំ
តេ ឃដ្ដយន្តា វិចរន្តិ លោកេតិ ។

នវមោ មាគន្ធិយសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

នូវការកើតដោយការកើត នូវបដិសន្ធិដោយបដិសន្ធិ នូវភពដោយភព នូវសង្សារ ដោយសង្សារ នូវវដ្ដៈដោយវដ្ដៈ កាលលំបាក រមែងត្រាច់ទៅ រមែងទៅ រមែងញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ពាក្យថា លោក គឺអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធ-លោក ធាតុលោក អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលទាំងឡាយ ណា ប្រកាន់យកសញ្ញានិងទិដ្ឋិ បុគ្គលទាំងនោះ ឈ្មោះថា បន្ត (នូវអត្តភាព) ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

កិលេសជាគ្រឿងចាក់ស្រែះទាំងឡាយ នៃបុគ្គលដែលប្រាសចាកសញ្ញា មិនមានទេ មោហៈទាំងឡាយនៃបុគ្គល ដែលផុតស្រឡះដោយបញ្ញា មិនមានទេ បុគ្គលទាំងឡាយ ណា ប្រកាន់យកសញ្ញានិងទិដ្ឋិហើយ បុគ្គលទាំងនោះ រមែងបន្ត (នូវអត្តភាព) ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងលោក ។

ចប់ មាគន្ទិយសុត្តនិទ្ទេស ទី ៩ ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[៤៤] កេចំ ឧស្ឍី កេចំ សីលោ ឧបសន្ដោតិ វុច្ចតិ

តម្ហេ គោតម បញ្ហេ បុច្ឆិតោ ឧត្ដមំ ជរំ ។

[៤៥] កេចំ ឧស្ឍី កេចំ សីលោ ឧបសន្ដោតិ វុច្ចតីតិ

កេចំ ឧស្ឍីតិ ការិ ជិសេន ឧស្ឍេន សមន្ដាគតោ ការ-

សណ្ដិតេន ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។

ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។

ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។

ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។

ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។

ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។

ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។

ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។

ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។

ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។

ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។ ការ ការ ការ ជ ជ ការ ។

បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១០

[៥៦] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួរថា) បុគ្គលមានការឃើញដូចម្តេច មានសីលដូចម្តេច ដែលព្រះអង្គហៅថា អ្នកសូប់ បពិត្រ ព្រះគោតម ព្រះអង្គដែលខ្ញុំសួរហើយ សូមប្រាប់ នូវ នរជន ដ៏ឧត្តមនោះ ។

[៥៥] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលមានការឃើញដូចម្តេច មានសីលដូចម្តេច ដែលព្រះអង្គហៅថាអ្នកសូប់ ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលមានការឃើញដូចម្តេច គឺបុគ្គលប្រកបដោយការឃើញដូចម្តេច ប្រាកដដូចម្តេច មានប្រការដូចម្តេច មានចំណែកប្រៀបដូចម្តេច ហេតុនោះ (ទើបសួរថា) បុគ្គលមានការឃើញដូចម្តេច ។ ពាក្យថា មានសីលដូចម្តេច គឺជាអ្នកប្រកបដោយសីលដូចម្តេច ប្រាកដដូចម្តេច មានប្រការដូចម្តេច មានចំណែកដូចម្តេច ហេតុនោះ (ទើបសួរថា) មានការឃើញដូចម្តេច មានសីលដូចម្តេច ។ ពាក្យថា ដែលព្រះអង្គហៅថា អ្នកសូប់ គឺដែលព្រះអង្គពោល ត្រាស់ សម្តែង ពណ៌នា បំភ្ញឹ ថ្ងៃ ថាជាអ្នកសូប់ ជាអ្នកសូប់ស្ងាត់ មានទុក្ខរលត់ ជាអ្នកសូប់រម្ងាប់ ។ ពាក្យថា បុគ្គលមានការឃើញដូចម្តេច គឺសួរចំពោះអធិប្បញ្ញា ។ ពាក្យថា មានសីលដូចម្តេច គឺសួរចំពោះអធិសីល ។

ឧបសន្តោតិ អជិចិត្តំ បុច្ឆតីតិ កថំ ឧស្សី កថំ សីលោ ឧបសន្តោតិ វុច្ចតិ ។

[៤៦] តម្ហេ គោតម បព្រូហីតិ តត្ថ យំ បុច្ឆាមិ យំ យាចាមិ យំ អជ្ឌេសាមិ យំ បសាទេមិ ។ គោតមាតិ សោ និម្មិតោ ពុទ្ធំ ភគវន្តំ គោត្តេន អាលបតិ ។ បព្រូ-ហីតិ ព្រូហិ អាចិក្ខ ទេសេហិ បញ្ញាបេហិ បដ្ឌបេហិ វិវរ វិភជ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតិ តម្ហេ គោតម បព្រូហិ ។

[៤៧] បុច្ឆិតោ ឧត្តមំ ជរន្តិ បុច្ឆិតោតិ បុដ្ឋោ បុច្ឆិតោ យាចិតោ អជ្ឌេសិតោ បសាទិតោ ។ ឧត្តមំ ជរន្តិ អក្ខំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ ឋានំ ជរន្តិ បុច្ឆិតោ ឧត្តមំ ជរំ ។ តេជាហ សោ និម្មិតោ

សួរចំពោះអធិចិត្តថា អ្នកសូប់ ហេតុនោះ (ទើបសួរថា) បុគ្គលមានការឃើញដូចម្តេច មានសីលដូចម្តេច ដែលព្រះអង្គ ហៅថា អ្នកសូប់ ។

[៥៦] *អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះគោតម ព្រះអង្គដែលខ្ញុំ (សួរហើយ) សូមប្រាប់នូវនរជននោះ ត្រង់ពាក្យថា នោះ គឺខ្ញុំសួរចំពោះបុគ្គលណា អង្វរចំពោះបុគ្គលណា អាវជនាចំពោះបុគ្គលណា ញ៉ាំងព្រះអង្គឲ្យជ្រះថ្លាចំពោះបុគ្គលណា ។ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ហៅព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ តាមគោត្រថា បពិត្រព្រះគោតម ។ ពាក្យថា សូមប្រាប់ គឺ សូមពោល សូមពណ៌នា សូមសម្តែង សូមបញ្ញត្ត សូមផ្តើម សូមបើក សូមចែក សូមធ្វើឲ្យរាក់ សូមប្រកាស ហេតុនោះ (ទើបសួរថា) បពិត្រព្រះគោតម ព្រះអង្គដែលខ្ញុំ (សួរហើយ) សូមប្រាប់នូវនរជននោះ ។*

[៥៧] *ពាក្យថា ដែលខ្ញុំ សួរហើយ (សូមប្រាប់) នូវនរជនដ៏ឧត្តម ត្រង់ពាក្យថា សួរហើយ គឺសួរហើយ ដណ្តឹងហើយ អង្វរហើយ អាវជនាហើយ ឲ្យជ្រះថ្លាហើយ ។ ពាក្យថា នូវនរជនដ៏ឧត្តម គឺនូវនរជនជាកំពូល ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ដ៏ឧត្តម ប្រសើរក្រៃលែង ហេតុនោះ (ទើបពោលថា) ព្រះអង្គដែលខ្ញុំសួរហើយ (សូមប្រាប់) នូវនរជនដ៏ឧត្តម ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ត្រាស់សួរថា*

កថំឧស្ឍ្ឍ កថំសីលោ ឧបសន្តោតិ វុច្ចតិ
តម្ហ គោតម បត្ថ្ងហិ បុច្ឆិតោ
ឧត្តមំ ជវន្តិ ។

[៤៨] រីតតណ្ហោ បុរ ភេជ (តិ ភគវា)
បុព្ងមន្ត្ថមនិស្ឍ្ឍិតោ
ឯមជ្ឌ្ឍ បុនសង្ខ្ងយ្យោ
តស្ស ជត្ថ្ងិ បុរេក្ខ្ងតំ ។

[៤៩] រីតតណ្ហោ បុរ ភេជតិ ភគវតិ បុរ ការយស្ស ភេជ បុរ អត្ថ្ងការស្ស ភេជ បុរ ការជ្ជ្ងវស្ស ជិក្ខ្ងជ បុរ ជីវិតិន្ត្ថ្ងិយស្ស ឧបច្ជេជ រីតតណ្ហោ រីតតតណ្ហោ ជត្ថ្ងតណ្ហោ ជ្ជ្ងតណ្ហោ ម្ងុត្ថ្ងតណ្ហោ ប-ហីនតណ្ហោ បជិនិស្ឍ្ឍ្ងតណ្ហោ រីតរាគោ រីតតរាគោ ជត្ថ្ងរាគោ ជ្ជ្ងរាគោ ម្ងុត្ថ្ងរាគោ បហីនរាគោ បជិ-និស្ឍ្ឍ្ងរាគោ និច្ឆ្ងតោ និព្ងុតោ សីតិភ្ងូតោ សុខ្ងប្ឍ្ងជិ-សំវេជី ព្ងហ្ម្ងភ្ងូតេន អត្ថ្ងជ វិហ្ងរតិ ។ ភគវតិ ការ្ងវ្ងជិវ្ងជ ។ អ្ងបិជ ភគ្ងវ្ងកោតិ ភគ្ងវ ។ ភគ្ងជោសោតិ ភគ្ងវ ។ ភគ្ងមោហោតិ ភគ្ងវ ។

បុគ្គលមានការឃើញដូចម្តេច មានសីលដូចម្តេច ដែលព្រះ
អង្គហៅថា អ្នកស្ងប់ បពិត្រព្រះគោតម ព្រះអង្គដែលខ្ញុំ
សួរហើយ សូមប្រាប់ នូវនរជន ដ៏ឧត្តមនោះ ។

[៥៨] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) *មុនអំពីការបែកធ្លាយ*
សរីរៈទៅ បុគ្គលណា ប្រាសចាកតណ្ហា មិនអាស្រ័យកាល
ខាងដើម ជាអ្នកដែលគេមិនគួររាប់ ក្នុងកាលជាកណ្តាលទេ
ភាពនៃការធ្វើឲ្យជាប្រធាននៃបុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ ។

[៥៩] *ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា មុនអំពីការបែក*
ធ្លាយសរីរៈទៅ បុគ្គលណាប្រាសចាកតណ្ហា អធិប្បាយថា បុគ្គលប្រាស
ចាកតណ្ហា ឃ្វាតចាកតណ្ហា លះតណ្ហា ខ្ជាក់ចោលតណ្ហា រួចចាកតណ្ហា
លះបង់តណ្ហា រលាស់ចោលតណ្ហា ប្រាសចាករាគៈ ឃ្វាតចាករាគៈ លះ
រាគៈ ខ្ជាក់ចោលរាគៈ រួចចាករាគៈ លះបង់រាគៈ រលាស់ចោលរាគៈ មិន
ស្រេកឃ្វាន រលត់ទុក្ខ ត្រជាក់ សោយសុខ នៅដោយចិត្តដ៏ប្រសើរ មុនអំ-
ពីការបែកធ្លាយកាយ មុនអំពីការបែកធ្លាយអត្តភាព មុនអំពីការដាក់ចុះនូវ
សាកសព មុនអំពីការដាច់ជីវិតិន្ទ្រិយ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជា
ពាក្យហៅដោយសេចក្តីគោរព ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ
ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់រាគៈ ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់
បំបាក់ទោសៈ ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់មោហៈ ។

ភគ្គមានោតិ ភគវា ។ ភគ្គទិដ្ឋីតិ ភគវា ។ ភគ្គកណ្ដកោតិ ភគវា ។ ភគ្គកិលេសោតិ ភគវា ។ ភជិ វិភជិ បដិវិភជិ ធម្មរតនន្តិ ភគវា ។ ភវានំ អន្តករោតិ ភគវា ។ ភាវិតកាយោតិ ភគវា ។ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ ភាវិតប្បញ្ញោតិ ភគវា ។ ភជិ វា ភគវា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិគ្ឃោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហសេយ្យកានិ បដិសល្លានសារុប្បានីតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា អត្ថរសស្ស ធម្មរសស្ស វិមុត្តិរសស្ស អធិសីលស្ស អធិចិត្តស្ស អធិប្បញ្ញាយាតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ចតុន្នំ ឈានានំ

ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់មានៈ ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់ទិដ្ឋិ ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់ចម្រូង ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុ ទ្រង់បំបាក់កិលេស ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់ចែក រំលែក ញែក នូវធម្មរតនៈ ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់ធ្វើ នូវទីបំផុតនៃភពទាំងឡាយ ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់ចម្រើនព្រះកាយ ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់ចម្រើនសីល ចម្រើនចិត្ត ចម្រើនបញ្ញា ។ មួយទៀត ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គប់រកសេនាសនៈទាំងឡាយដ៏ស្ងាត់ គឺ ព្រៃតូចនិងព្រៃធំ ជាព្រៃមិនមានសំឡេង មិនមានការគឹកកង ជាព្រៃប្រាសចាកខ្យល់កាយនៃជន ជាព្រៃសូ្ងប់ស្ងាត់ចាកមនុស្ស សមគួរដល់ការពួនសម្ងំ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃអត្ថរស ធម្មរស វិមុត្តិរស អធិសីល អធិចិត្ត អធិបញ្ញា ។ មួយទៀត ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានភាគនៃឈាន ៤

ចតុន្នំ អប្បមញ្ញានំ ចតុន្នំ អរូបសមាបត្តីនន្តិ ភគវា ។ ភាគី វ ភគវា អដ្ឋន្នំ វិមោក្ខានំ អដ្ឋន្នំ អភិភាយតនានំ ឆន្នំ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តីនន្តិ ភគវា ។ ភាគី វ ភគវា ឧសន្នំ សញ្ញាភាវនានំ ឧសន្នំ កសិណសមាបត្តីនំ អានាចានស្ឆតិសមាធិស្ស អសុភសមាបត្តិយាតិ ភគវា ។ ភាគី វ ភគវា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិចានានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្សាតិ ភគវា ។ ភាគី វ ភគវា ឧសន្នំ តថាគតពលានំ ចតុន្នំ វេសារជ្ជានំ ចតុន្នំ បដិសម្ភិទានំ ឆន្នំ អភិញ្ញានំ ឆន្នំ ពុទ្ធធម្មានន្តិ ភគវា ។ ភគវាតិ នេតំ ណាមំ មាតរា កតំ ន បិតរា កតំ ន ភាតរា កតំ ន ភគិនិយា កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ទេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ ពោធិយាមូលេ សហ សព្វញ្ញុតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតិ រតនត្តយ្ហោ បុរាភេទោតិ ភគវា ។

អប្បមញ្ញា ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃវិមោក្ខ ៨ អភិភាយតនៈ ៨ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានភាគនៃសញ្ញាភាវនា ១០ កសិណសមាបត្តិ ១០ អានាបានស្សតិសមាធិ អសុភសមាបត្តិ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃសតិប្ប-ដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគនៃតថាគតពល ១០ វេសារជ្ជៈ ៤ បដិសម្ភិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ពុទ្ធធម៌ ៦ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ មិនមែនមាតាធ្វើ មិនមែនបិតាធ្វើ មិនមែនបងប្អូនប្រុសធ្វើ មិនមែនបងប្អូនស្រីធ្វើ មិនមែនពួកមិត្រអាមាត្យធ្វើ មិនមែនពួកញាតិសាលោហិតធ្វើ មិនមែនពួកសមណព្រាហ្មណ៍ធ្វើ មិនមែនពួកទេវតាធ្វើទេ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគនុ៎ះ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ដ៏មានព្រះភាគ ជាព្រះនាមកើតក្នុងទីបំផុតនៃវិមោក្ខ ការបញ្ញត្តថា មានព្រះភាគ នុ៎ះ (កើតហើយ) អំពីការត្រាស់ដឹង ព្រមដោយការបានចំពោះនូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស ហេតុនោះ មានពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ (ត្រាស់ហើយ)ថា មុនអំពីការបែកធ្លាយសរីរៈទៅ បុគ្គលណាប្រាសចាកតណ្ហា ។

[៦០] បុព្វមន្តមនិស្សិតោតិ បុព្វន្តោ វុច្ចតិ អតីតោ អទ្ធា ។ អតីតំ អទ្ធានំ អារព្ភ តណ្ហា បហីនា ហោតិ ទិដ្ឋិ បដិនិស្សដ្ឋា តណ្ហាយ បហីនត្តា ទិដ្ឋិយា បដិនិស្សដ្ឋត្តា ឯវម្បិ បុព្វន្តមនិស្សិតោ ។ អថវា ឯវំរូបោ អហោសឹ អតីតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្ទឹ ន សមន្វាគមេតិ ឯវំវេទនោ អហោសឹ ឯវំសញ្ញោ អហោសឹ ឯវំសង្ខារោ អហោសឹ ឯវំវិញ្ញាណោ អហោសឹ អតីតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្ទឹ ន សមន្វាគមេតិ ឯវម្បិ បុព្វមន្តមនិស្សិតោ ។ អថវា ឥតិ មេ ចក្ខុ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ រូបាតិ តត្ថ ន ឆន្ទរាគប្បដិពទ្ធំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ឆន្ទរាគប្បដិពទ្ធត្តា វិញ្ញាណស្ស ន តទភិនន្ទតិ ន តទភិនន្ទន្តោ ឯវម្បិ បុព្វន្តមនិស្សិតោ ។ ឥតិ មេ សោតំ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ សទ្ទាតិ ឥតិ មេ ឃានំ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ គន្ធាតិ ឥតិ មេ ជិវ្ហា អហោសិ

[៦០] *ពាក្យថា មិនអាស្រ័យនូវកាលជាខាងដើម អធិប្បាយថា អតីតកាល លោកហៅថា កាលខាងដើម ។ បុគ្គលប្រាជ្ញអតីតកាលហើយលះបង់តណ្ហា រលាស់ចោលទិដ្ឋិ ព្រោះលះបង់តណ្ហា ព្រោះរលាស់ចោលទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា មិនអាស្រ័យកាលខាងដើម យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលមិនដល់នូវសេចក្ដីរីកវាយក្នុងរូបារម្មណ៍នោះថា អាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះហើយក្នុងអតីតកាល មិនដល់នូវសេចក្ដីរីកវាយ ក្នុងអារម្មណ៍នោះថា អាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ មានសង្ខារយ៉ាងនេះ មានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងអតីតកាល ឈ្មោះថា មិនអាស្រ័យកាលខាងដើម យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត វិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទរាគក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនោះថា ចក្ខុរបស់អាត្មាអញមានយ៉ាងនេះ រូបទាំងឡាយមានយ៉ាងនេះ ក្នុងអតីតកាល បុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទរាគ អ្នកដែលមិនត្រេកអរក្នុងចក្ខុនិងរូបនោះ ឈ្មោះថា មិនអាស្រ័យកាលខាងដើម យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទរាគ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនោះថា សោត:របស់អញ មានយ៉ាងនេះ សំឡេងទាំងឡាយមានយ៉ាងនេះ ក្នុងអតីតកាល ថា ឃាន:របស់អញមានយ៉ាងនេះ ក្លិនទាំងឡាយមានយ៉ាងនេះក្នុងអតីតកាល ថា ជិវ្ហារបស់អញមានយ៉ាងនេះ*

អតីតមទ្ធានំ ឥតិ រសោតិ ឥតិ មេ ការយោ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ ផោដ្ឋព្ពាតិ ឥតិ មេ មនោ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ ធម្មាតិ តត្ថ ន ឆន្ទរាគប្បដិពទ្ធំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ឆន្ទរាគប្បដិពទ្ធត្តា វិញ្ញាណស្ស ន តទភិ-នន្ទតិ ន តទភិនន្ទន្តោ ឯវម្បិ បុព្វមន្តមនិស្សិតោ ។ អថវា យានស្ស តានិ បុព្វេ មាតុក្ការមេន សទ្ធឹ ហសិតលបិតការិតកីឬិតានិ ន តទស្ស្ទាទេតិ ន តំ និការមេតិ ន ច តេន បរិត្តឺ អាបជ្ជតិ ឯវម្បិ បុព្វមន្ត-មនិស្សិតោ ។

[៦១] ឯមជ្ឈ ឧបសង្ខ្យៃយ្យាតិ ឯមជ្ឈ រុច្ចតិ បច្ចុ-ប្ប្ជ្ជោ អត្ថ ។ បច្ចុប្ប្ជ្ជំ អត្ថានំ អារព្ភ តណ្ហា បហីនា ហោតិ ទិដ្ឋិ បដិនិស្ស្ជ្ជ តណ្ហាយ បហីនត្តា ទិដ្ឋិយា បដិនិស្ស្ជ្ជត្តា រត្តោតិ ឧបសង្ខ្យៃយ្យ ទុដ្ឋោតិ ឧបសង្ខ្យ-ៃយ្យ មូឡ្ហោតិ ឧបសង្ខ្យៃយ្យ វិនិពន្ធោតិ ឧបសង្ខ្យៃយ្យ បរាមដ្ឋោតិ ឧបសង្ខ្យៃយ្យ វិក្ខេបគតោតិ ឧបសង្ខ្យៃយ្យ អនិដ្ឋង្គតោតិ ឧបសង្ខ្យៃយ្យ ថាមគតោតិ ឧបសង្ខ្យ-ៃយ្យ ។ តេ អកិសង្ខ្យ្ជ បហីនា អកិសង្ខ្យ្ជ្ជ បហីនត្តា

រសទាំងឡាយមានយ៉ាងនេះ ក្នុងអតីតកាល ថាកាយរបស់អញមានយ៉ាងនេះ ផោដ្ឋព្វ:មានយ៉ាងនេះ ក្នុងអតីតកាល ថាចិត្តរបស់អញមានយ៉ាងនេះ ធម្មារម្មណ៍មានយ៉ាងនេះ ក្នុងអតីតកាល បុគ្គលមិនត្រេកអរនឹងអារម្មណ៍ទាំងនោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទរាគ អ្នកដែលមិនត្រេកអរនឹងអារម្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាមិនអាស្រ័យកាលខាងដើមយ៉ាងនេះខ្ទះ ។ មួយទៀត ការសើច ការចរចា ការនិយាយ ការលេងជាមួយនឹងមាតុគ្រាម ក្នុងកាលពីដើមណា បុគ្គលមិនត្រេកអរនឹងការសើចជាដើមនោះ មិនប្រាថ្នានឹងការសើចជាដើមនោះ មិនដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរនឹងការសើចជាដើមនោះ ឈ្មោះថាមិនអាស្រ័យកាលខាងដើម យ៉ាងនេះខ្ទះ ។

[៦១] *ពាក្យថា ជាអ្នកដែលគេមិនគួររាប់ក្នុងកាលជាកណ្តាល អធិប្បាយថា បច្ចុប្បន្នកាល លោកហៅថា កាលជាកណ្តាល ។ បុគ្គលប្រារព្ធបច្ចុប្បន្នកាលហើយលះបង់តណ្ហា រលាស់ចោលទិដ្ឋិ ព្រោះលះបង់តណ្ហា ព្រោះរលាស់ចោលទិដ្ឋិ ទើបគេមិនគួររាប់ថា ជាអ្នកត្រេកអរ មិនគួររាប់ថា ជាអ្នកប្រទូស្ត មិនគួររាប់ថា ជាអ្នកវង្វេង មិនគួររាប់ថា ជាអ្នកជាប់ចំពាក់ មិនគួររាប់ថា ជាអ្នកស្ទាបអង្អែល មិនគួររាប់ថា ជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីពយមាយ មិនគួររាប់ថា ជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីមិនជាប់ស្រេច មិនគួររាប់ថា ជាអ្នកដល់នូវកម្ទាំង ។ អកិសង្ខារទាំងនោះ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ព្រោះលះបង់អកិសង្ខារទាំងឡាយ*

តតិយា ឧបសង្ខ្យេយ្យា នេវយិកោតិ វា តិរច្ឆានយោនិ-
កោតិ វា បិត្តិវិសយិកោតិ វា មនុស្សោតិ វា ទេវោតិ
វា រូបីតិ វា អរូបីតិ វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ វា នេវ-
សញ្ញីនាសញ្ញីតិ វា ។ សោ ហេតុ ឧត្តិ បច្ចយោ ឧត្តិ
ការណំ ឧត្តិ យេន សង្ខ្យំ គច្ឆេយ្យាតិ ឯមជ្ឈ
ឧបសង្ខ្យេយ្យា ។

[៦២] តស្ស ឧត្តិ បុរេក្ខ្ការ ឧត្តិ តស្សាតិ អរហតោ
ខីណាសវស្ស ។ បុរេក្ខ្ការោ ទ្វេ បុរេក្ខ្ការ តណ្ហា-
បុរេក្ខ្ការោ ច ទិដ្ឋិបុរេក្ខ្ការោ ច ។ បេ ។ អយំ
តណ្ហាបុរេក្ខ្ការោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបុរេក្ខ្ការោ ។
តស្ស តណ្ហាបុរេក្ខ្ការោ បហីនោ ទិដ្ឋិបុរេក្ខ្ការោ បដិនិ-
ស្សដ្ឋោ តណ្ហាបុរេក្ខ្ការស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិបុរេក្ខ្ការស្ស
បដិនិស្សដ្ឋត្តា ន តណ្ហំ វា ទិដ្ឋិ វា បុរតោ ឋត្វា
ចរតិ ន តណ្ហាជដោ ន តណ្ហាកេតុ ន តណ្ហា-
ធិបតេយ្យោ ន ទិដ្ឋិជដោ ន ទិដ្ឋិកេតុ ន
ទិដ្ឋាធិបតេយ្យោ ន តណ្ហាយ វា ទិដ្ឋិយា វា

បុគ្គលនោះ ទើបគេមិនគួររាប់ដោយគតិថា ជាអ្នកកើតក្នុងនរក ឬថាជាអ្នកកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ថាជាអ្នកកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ ថាជាមនុស្ស ថាជាទេវតា ថាជារូបព្រហ្ម ថាជាអរូបព្រហ្ម ថាជាសញ្ញីសត្ត្ব ថាជាអសញ្ញីសត្ត្ব ឬថាជានេវសញ្ញីនាសញ្ញីសត្ត្ব ។ បុគ្គលដល់នូវការរាប់ ដោយហេតុណា ហេតុនោះ មិនមាន បច្ច័យមិនមាន ការណ៍មិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកដែលគេមិនគួររាប់ក្នុងកាលជាកណ្តាល ។

[៦២] *អធិប្បាយពាក្យថា ភាពនៃការធ្វើឲ្យជាប្រធាននៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលនោះ បានដល់ព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន បានដល់ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានពីរ គឺ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ១ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ ។ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ បុគ្គលនោះរលាស់ចេលហើយ ព្រោះលះបង់ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ព្រោះរលាស់ចេលការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ (បុគ្គលនោះ) មិនប្រព្រឹត្ត ធ្វើនូវតណ្ហាឬទិដ្ឋិ ឲ្យជាប្រធាន ជាអ្នកមិនមានទង់ជ័យគឺតណ្ហា មិនមានទង់គឺតណ្ហា មិនមានតណ្ហាជាអធិបតេយ្យ មិនមានទង់ជ័យគឺទិដ្ឋិ មិនមានទង់ទិដ្ឋិ មិនមានទិដ្ឋិ ជាអធិបតេយ្យ មិនត្រូវតណ្ហាឬទិដ្ឋិ*

បរិវារិតោ ចរតីតិ ឯវម្ឪ តស្ស ជត្តិ បុរេក្ខ្ហតំ ។ អថវា ឯវ៎ូចោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្ត្ដ តត្ត ជន្ធ ជ សមទ្ធាគមេតិ ឯ៎ូវេ១ជោ សិយំ ឯ៎ូសញ្ញោ សិយំ ឯ៎ូ-សន្ធ្ហោ សិយំ ឯ៎ូវិញ្ញាណោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្ត្ដ តត្ត ជន្ធ ជ សមទ្ធាគមេតិ ឯវម្ឪ តស្ស ជត្ត បុរេក្ខ្ហតំ ។ អថវា ឥតិ មេ ចក្ខ្ហ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ១ូចាតិ អ្ឪ្ឪជិលទ្ធស្ស បជិលាភាយ ចិត្ដ ជ បណ៎ិ១ហាតិ ចេតសោ អ្ឪ្ឪណ៎ិ១ានប្ឪ១ូ ជ ត១ភ៎ិជន្ធតិ ជ ត១-ភ៎ិជន្ធ្ហោ ឯវម្ឪ តស្ស ជត្ត បុរេក្ខ្ហតំ ។ ឥតិ មេ សោតំ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ សន្ធ្ហាតិ ឥតិ មេ ឃានំ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ១ន្ធ្ហាតិ ឥតិ មេ ជ៎ិ្ហ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ១សោតិ ឥតិ មេ ១ាយោ សិយា

ប្រព្រឹត្តព័ទ្ធឡោមឡើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភាពនៃការធ្វើឲ្យ ជាប្រធាននៃបុគ្គលនោះមិនមាន យ៉ាងនេះខ្ញុះ ។ មួយទៀត បុគ្គលនោះ មិនដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងរូបារម្មណ៍នោះថា អាត្មាអញសូមមានរូប យ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល មិនដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងអារម្មណ៍ ទាំងនោះថា អាត្មាអញសូមមានវេទនាយ៉ាងនេះ សូមមានសញ្ញាយ៉ាង នេះ សូមមានសង្ខារយ៉ាងនេះ សូមមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគត-កាល ភាពនៃការធ្វើឲ្យជាប្រធាន នៃបុគ្គលនោះមិនមាន យ៉ាងនេះខ្ញុះ ។ មួយទៀត បុគ្គលនោះមិនតម្កល់ចិត្ត ដើម្បីបាននូវអារម្មណ៍ ដែលមិនទាន់ បានថា ចក្ខុរបស់អញ សូមមានយ៉ាងនេះ រូបទាំងឡាយសូមមានយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល បុគ្គលនោះ មិនត្រេកអរក្នុងចក្ខុនិងរូបនោះ ព្រោះការ មិនតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ កាលមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ ភាពនៃការ ធ្វើឲ្យជាប្រធាន នៃបុគ្គលនោះមិនមាន យ៉ាងនេះខ្ញុះ ។ បុគ្គលមិនតម្កល់ ចិត្តដើម្បីបាននូវអារម្មណ៍ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានថា សោត:របស់អញ សូម មានយ៉ាងនេះ សំឡេងទាំងឡាយសូមមានយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ឃាន:របស់អញ សូមមានយ៉ាងនេះ គន្ធ:ទាំងឡាយសូមមានយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ថា ជិវ្ហារបស់អញ សូមមានយ៉ាងនេះ រសទាំងឡាយ សូមមានយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ថា កាយរបស់អញសូមមានយ៉ាងនេះ

អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ដោដ្ឋញ្ញាតិ ឥតិ មេ មនោ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ជម្មាតិ អប្បដិលទ្ធស្ស បដិលាភាយ ចិត្តំ ន បណិទហាតិ ចេតសោ អប្បណិធានប្បច្ចយា ន តទភិនន្ទតិ ន តទភិនន្ទន្តោ ឯវម្បិ តស្ស នត្ថិ បុរេក្ខតំ ។ អថវា ឥមិនាហំ សីលេន វា វត្តេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វាតិ អប្បដិលទ្ធស្ស បដិលាភាយ ចិត្តំ ន បណិទហាតិ ចេតសោ អប្បណិធានប្បច្ចយា ន តទភិនន្ទតិ ន តទភិនន្ទន្តោ ឯវម្បិ តស្ស នត្ថិ បុរេក្ខតំ ។ តេនាហ ភគវា

វីតតណ្ហោ បុរា ភេទា បុព្វមន្តមនិស្សិតោ
វេមជ្ឈេ នុបសង្ខេយ្យោ តស្ស នត្ថិ បុរេក្ខតន្តិ ។

[៦៣] អក្កោធនោ អសន្តាសី អវិកត្ថី អកុក្កុចោ
មន្តភាណី អនុទ្ធតោ ស វេ វាចាយតោ មុនិ ។

ផោដ្ឋព្ៈ:ទាំងឡាយសូមមានយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ថា ចិត្តរបស់អញ សូមមានយ៉ាងនេះ ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ សូមមានយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល បុគ្គលនោះមិនត្រេកអរចំពោះអារម្មណ៍ទាំងនោះ ព្រោះការមិនតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ កាលមិនត្រេកអរចំពោះអារម្មណ៍ទាំងនោះ ភាពនៃការធ្វើឲ្យជាប្រធាននៃបុគ្គលនោះ មិនមាន យ៉ាងនេះខ្ញុះ ។ មួយទៀត បុគ្គលមិនតម្កល់ចិត្ត ដើម្បីបាននូវអារម្មណ៍ដែលមិនទាន់បានថា អាត្មាអញសូមឲ្យបានជាទេវតា ឬជាទេវតាណាមួយ ដោយសីល ឬដោយវត្ត ឬដោយតប: ឬក៏ដោយព្រហ្មចរិយ:នេះ បុគ្គលនោះមិនត្រេកអរចំពោះអារម្មណ៍ទាំងនោះ ព្រោះការមិនតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ កាលមិនត្រេកអរចំពោះអារម្មណ៍ទាំងនោះ ភាពនៃការធ្វើឲ្យជាប្រធាននៃបុគ្គលនោះ មិនមាន យ៉ាងនេះខ្ញុះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

មុនអំពីការបែកធ្លាយសរីរ:ទៅ បុគ្គលណាប្រាសចាកតណ្ហា មិនអាស្រ័យកាលខាងដើម ជាអ្នកដែលគេមិនគួររាប់ក្នុងកាលជាកណ្ដាលទេ ភាពនៃការធ្វើឲ្យជាប្រធាន នៃបុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ ។

[៦៣] បុគ្គលអ្នកមិនក្រោធ អ្នកមិនតក់ស្ទុត អ្នកមិនអួតអាង អ្នកមិនមានកុក្កុច្ច: អ្នកពោលដោយការដឹង អ្នកមិនវាយមាយ បុគ្គលអ្នកសង្ត្រួមវាចានោះឯង ឈ្មោះថា មុនិ ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[៦៤] អញ្ញោ ជនো អសន្ធាសីតិ អញ្ញោ ជនোតិ ហិ[១] ខោ រុត្តំ ។ អបិច ភោ តាវ រត្តញ្ញូ ។ ជសហាការេហិ ភោ ជនো ជាយតិ អនត្តម្ហ អចរីតិ[២] ភោ ជនো ជាយតិ អនត្តម្ហ ចរតីតិ ភោ ជនো ជាយតិ អនត្តម្ហ ចរិស្សតីតិ ភោ ជនো ជាយតិ ឥយ្ស មេ មនាបស្ស អនត្តំ អចរីតិ[៣] អនត្តំ ចរតីតិ[៤] អនត្តំ ចរិស្សតីតិ[៥] អប្ឌិយ្ស មេ អមនាបស្ស អត្តំ អចរីតិ[៦] អត្តំ ចរតីតិ[៧] អប្ឌិយ្ស មេ អមនាបស្ស[៨] អត្តំ ចរិស្សតីតិ ភោ ជនো ជាយតិ អដ្ឋានេ វ បន ភោ ជនো ជាយតិ ។ យោ ឯវ្ហ ចិត្តស្ស អាឃាតো បដិឃាតো បដិឃំ បដិវិរោធো ភោ ចោ បភោ-ចោ សម្ឌ ភោ ចោ ទោសោ បទោសោ សម្ឌ ទោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោបទោសោ ភោ ជនো ភុ-ជ្ឌ ភុជ្ឌ ភុជ្ឌ ទោសោ ឧ ស្ស ជ ឧ ស្ស ជ

១ ម. យំ ហិ ។ ២ ឌ. ចរីតិ ។ ៣ ម. អចរិ ។ ៤ ម. ចរីតិ ។ ៥ ឌ. ម. ចរិស្សតីតិ ភោ ជនো ជាយតិ ។ ៦ ម. អចរិ ។ ៧ ម. ចរីតិ ។ ៨ ម. អប្ឌិយ្ស មេ អមនាបស្សាតិ ន ទិស្ស្ន ។

បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១០

[៦២] *អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលអ្នកមិនក្រោធ អ្នកមិនតក់ស្ទុត ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលអ្នកមិនក្រោធ ជាពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ ហើយក៏ពិតមែន ។ តែសេចក្តីក្រោធ យើងគប្បីពោលមុន ។ សេចក្តីក្រោធកើតដោយអាការ: ១០ យ៉ាង គឺក្រោធកើតព្រោះគិតថា គេបានប្រព្រឹត្តហើយ នូវសេចក្តីវិនាសដល់អញ ១ ក្រោធកើតព្រោះគិតថា គេកំពុងប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីវិនាសដល់អញ ១ ក្រោធកើតព្រោះគិតថា គេនឹងប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីវិនាសដល់អញ ១ ក្រោធកើតព្រោះគិតថា គេបានប្រព្រឹត្តហើយនូវសេចក្តីវិនាស ១ ថាគេកំពុងប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីវិនាស ១ ថាគេនឹងប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីវិនាស ១ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់អញ ក្រោធកើតព្រោះគិតថា គេបានប្រព្រឹត្តហើយនូវសេចក្តីចម្រើន ១ ថាគេកំពុងប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីចម្រើន ១ ថាគេនឹងប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីចម្រើន ១ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អញ មួយទៀត ក្រោធកើតក្នុងអំពើមិនជាហេតុ ១ (គ្រប់ជា ១០) ។ សេចក្តីគុំកួននៃចិត្ត សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ សេចក្តីតានតឹង សេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ សេចក្តីខឹង សេចក្តីខឹងខ្លាំង សេចក្តីខឹងក្រៃលែង សេចក្តីប្រទូស្ត សេចក្តីប្រទូស្តខ្លាំង សេចក្តីប្រទូស្តក្រៃលែង ការព្យាបាទនៃចិត្ត ការប្រទូស្តក្នុងចិត្ត ក្រោធ អាការក្រោធ សេចក្តីក្រោធ ការប្រទូស្ត អាការប្រទូស្ត សេចក្តីប្រទូស្ត*

ព្យាបត្តិ ព្យាបជ្ជនា ព្យាបជ្ជិតត្តំ វិរោធោ បដិវិរោធោ ចណ្ឌិក្កំ អស្សុរោចោ[1] អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ រុច្ចតិ គោធោ ។ អបិច គោធស្ស អធិមត្តបរិត្តតា ១ជ្ជ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ ការ លំ គោធោ ចិត្តាវិលការណមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ មុខកុលានវិកុលោធោ ហោតិ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ ការ លំ គោធោ មុខកុលានវិកុលានមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ ហនុសញ្ជោបធោ ហោតិ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ ការ លំ គោធោ ហនុសញ្ជោបនមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ ជរុសវាចនិច្ចារណោ ហោតិ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ ការ លំ គោ-ធោ ជរុសវាចនិច្ចារណមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ ជិសារ-ជិសំ អនុវិលោកធោ ហោតិ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ ការ លំ គោធោ ជិសារជិសំ អនុវិលោកនមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ ១ណ្ហាសត្ថបរាមសធោ ហោតិ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ ការ លំ គោធោ ១ណ្ហាសត្ថបរាមសនមត្តោ ហោតិ

---

1 អសុរោបោតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។ ន ឯតេន សុរោបិតំ វចនំ ហោតិ ទុរុត្តំ អប-រិបុណ្ណមេវ ហោតីតិ អសុរោបោ ។

ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ សេចក្តីព្យាបាទ សេចក្តីខឹង សេចក្តីខឹងតប ការកាច ការសម្រក់ទឹកភ្នែក សេចក្តីមិនត្រេកអរនៃចិត្ត ណាមានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ លោកហៅថា សេចក្តីក្រោធ ។ មួយទៀត បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប សេចក្តីក្រោធខ្លាំងនិងតិច ។ ជួនកាល សេចក្តីក្រោធគ្រាន់តែធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់ប៉ុណ្ណោះ តែមិនទាន់ធ្វើមុខ ឲ្យកញ្ចុបកញ្ជូរនៅឡើយ ក៏មាន ។ ជួនកាល សេចក្តីក្រោធ គ្រាន់តែធ្វើមុខឲ្យកញ្ចុបកញ្ជូរប៉ុណ្ណោះ តែមិនទាន់ធ្វើចង្កាឲ្យញាក់ញ័រនៅឡើយ ក៏មាន ។ ជួនកាល សេចក្តីក្រោធគ្រាន់តែធ្វើចង្កាឲ្យញាក់ញ័រប៉ុណ្ណោះ តែមិនទាន់បញ្ចេញសម្តីអាក្រក់នៅឡើយ ក៏មាន ។ ជួនកាល សេចក្តីក្រោធ គ្រាន់តែបញ្ចេញសម្តីអាក្រក់ប៉ុណ្ណោះ តែមិនទាន់ក្រឡេកមើលរឿយ ៗ នូវទិសធំនិងទិសតូចនៅឡើយ ក៏មាន ។ ជួនកាល សេចក្តីក្រោធ គ្រាន់តែក្រឡេកមើលរឿយ ៗ នូវទិសធំនិងទិសតូចប៉ុណ្ណោះ

ន ច តាវ ឧណ្ហាសត្តអពុក្ក្ការណោ ហោតិ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ
ការលំ ភោជោ ឧណ្ហាសត្តអពុក្ក្ការណមត្តោ ហោតិ ន ច
តាវ ឧណ្ហាសត្តអភិនិចាតនោ ហោតិ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ
ការលំ ភោជោ ឧណ្ហាសត្តអភិនិចាតនមត្តោ ហោតិ ន ច
តាវ ធិន្ធវិច្ឆិន្ធការណោ ហោតិ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ ការលំ
ភោជោ ធិន្ធវិច្ឆិន្ធការណមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ
សម្ភញ្ជនបរិភញ្ជនោ ហោតិ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ ការលំ
ភោជោ សម្ភញ្ជនបរិភញ្ជនមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ
អជ្ជមជ្ជាបកឌ្ឍនោ ហោតិ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ ការលំ
ភោជោ អជ្ជមជ្ជាបកឌ្ឍនមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ
ជីវិតបជាសនោ[១] ហោតិ ។ អត្ថិ ភញ្ចិ ការលំ ភោ-
ជោ ជីវិតបជាសនមត្តោ[២] ហោតិ ន ច តាវ សព្វចាត-
បរិច្ចាតសណ្ហិតោ[៣] ហោតិ ។ យតោ ភោជោ
បរបុក្ខលំ ឃាតេត្វា អត្តានំ ឃាតេតិ ឯត្តាវតា
ភោជោ បរមុស្សុនកតោ បរមវេបុល្លប្បត្តោ ហោតិ ។

---

១ ម. ជីវិតាវោរោបនោ ។ ២ ម. ជីវិតាវោរោបនមត្តោ ។ ៣ ម. សព្វចាគបរិច្ចា-
គាយ សណ្ហិតោ ។ អដ្ឋកថាយំ សព្វង្គបរិច្ចាគាយ ។

តែមិនទាន់ចាប់ដំបងនិងសស្ត្រានៅឡើយក៏មាន ។ ជួនកាលសេចក្តីក្រោធ គ្រាន់តែចាប់ដំបងនិងសស្ត្រាប៉ុណ្ណោះតែមិនទាន់យារដំបងនិងសស្ត្រានៅឡើយក៏មាន ។ ជួនកាល សេចក្តីក្រោធ គ្រាន់តែងយារដំបងនិងសស្ត្រាប៉ុណ្ណោះ តែមិនទាន់ចោលពួយដំបងនិងសស្ត្រាតម្រង់ទៅឡើយក៏មាន ។ ជួនកាលសេចក្តីក្រោធ គ្រាន់តែចោលពួយដំបងនិងសស្ត្រាតម្រង់ប៉ុណ្ណោះ តែមិនទាន់ធ្វើឲ្យដាច់មុតនៅឡើយក៏មាន ។ ជួនកាលសេចក្តីក្រោធ គ្រាន់តែធ្វើឲ្យដាច់មុតប៉ុណ្ណោះ តែមិនទាន់ធ្វើឲ្យបាក់បែកនៅឡើយក៏មាន ។ ជួនកាល សេចក្តីក្រោធ គ្រាន់តែធ្វើឲ្យបាក់បែកប៉ុណ្ណោះ តែមិនទាន់ទាញចេញ នូវអវយវៈតូចនិងអវយវៈធំនៅឡើយ ក៏មាន ។ ជួនកាល សេចក្តីក្រោធ គ្រាន់តែទាញចេញ នូវអវយវៈតូចនិងអវយវៈធំប៉ុណ្ណោះ តែមិនទាន់ផ្តាច់បង់ជីវិតនៅឡើយ ក៏មាន ។ ជួនកាល សេចក្តីក្រោធ គ្រាន់តែផ្តាច់បង់ជីវិតប៉ុណ្ណោះ តែមិនទាន់តាំងនៅ ដើម្បីផ្តាច់បង់ជីវិតទាំងពួង (របស់អ្នកដទៃ និងរបស់ខ្លួន) នៅឡើយក៏មាន ។ សេចក្តីក្រោធសម្រាប់បុគ្គលដទៃ ហើយទើបសម្រាប់ខ្លួន ក្នុងកាលណា កាលណោះ សេចក្តីក្រោធ ឈ្មោះថា ដល់នូវការក្រាស់ឡើងដ៏ក្រៃលែង ដល់នូវសេចក្តីទូលំទូលាយក្រៃលែង ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

យស្សេសោ កោធោ បហីនោ សមុច្ឆិន្នោ វូបសន្តោ បដិប្បស្សទ្ធោ អភព្វុប្បត្តិកោ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍោ សោ វុច្ចតិ អក្កោធនោ ។ កោធស្ស បហីនត្តា អក្កោធនោ កោធវត្ថុស្ស បរិញ្ញាតត្តា អក្កោធនោ កោធហេតុស្ស ឧច្ឆិន្នត្តា អក្កោធនោតិ អក្កោធនោ ។

[៦៥] អសន្តាសីតិ ឥធេកច្ចោ តាសី ហោតិ ឧត្តាសី បរិត្តាសី ។ សោ តសតិ ឧត្តសតិ បរិត្តសតិ ភាយតិ សន្តាសំ អាបជ្ជតិ កុលំ វា ន លភាមិ គណំ វា ន លភាមិ អាវាសំ វា ន លភាមិ លាភំ វា ន លភាមិ យសំ វា ន លភាមិ បសំសំ វា ន លភាមិ សុខំ វា ន លភាមិ ចីវរំ វា ន លភាមិ បិណ្ឌបាតំ វា ន លភាមិ សេនាសនំ វា ន លភាមិ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ វា ន លភាមិ គិលានុបដ្ឋាកំ វា ន លភាមិ អប្បញ្ញាតោម្ហីតិ តសតិ ឧត្តសតិ បរិត្តសតិ ភាយតិ សន្តាសំ អាបជ្ជតិ ។

សេចក្តីក្រោធនេះ បុគ្គលណាលះបង់ហើយ ផ្តាច់បង់ហើយ រម្ងាប់ហើយ គ្របសង្កត់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ គេហៅថា អ្នកមិនក្រោធ ។ បុគ្គលឈ្មោះថា អ្នកមិនក្រោធ ព្រោះលះបង់ក្រោធ ឈ្មោះថា អ្នកមិនក្រោធ ព្រោះកំណត់ដឹងនូវវត្ថុក្រោធ ឈ្មោះថា អ្នកមិនក្រោធ ព្រោះផ្តាច់ផ្តិលនូវហេតុនៃក្រោធ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនក្រោធ ។

[៦៥] *ពាក្យថា អ្នកមិនតក់ស្ទុត អធិប្បាយថា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកតក់ស្ទុត តក់ស្ទុតខ្លាំង តក់ស្ទុតក្រៃលែង ។ បុគ្គលនោះ តក់ស្ទុត តក់ស្ទុតខ្លាំង តក់ស្ទុតក្រៃលែង ខ្លាចដល់នូវសេចក្តីតក់ស្ទុតថា អញមិនបានត្រកូល ឬមិនបានពួក ឬមិនបានអាវាស ឬមិនបានលាភ ឬមិនបានយស ឬមិនបានសេចក្តីសរសើរ ឬមិនបានសុខ ឬមិនបានចីវរ ឬមិនបានបិណ្ឌបាត ឬមិនបានសេនាសនៈ ឬមិនបានគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ឬមិនបានគិលានុបដ្ឋាកបុគ្គល អញជាអ្នកមិនល្បីល្បាញ ក៏តក់ស្ទុត តក់ស្ទុតខ្លាំង តក់ស្ទុតក្រៃលែង ខ្លាចដល់នូវសេចក្តីតក់ស្ទុត ។*

ឥធ ភិក្ខុ អសន្ដាសី ហោតិ អនុត្ដាសី អបរិត្ដាសី ។ សោ ន តសតិ ន ឧត្ដសតិ ន បរិត្ដសតិ ន ភាយតិ ន សន្ដាសំ អាបជ្ជតិ ភុសំ វ ន លភាមិ ឥណំ វ ន លភាមិ អាវាសំ វ ន លភាមិ លាភំ វ ន លភាមិ យសំ វ ន លភាមិ បសំសំ វ ន លភាមិ សុខំ វ ន លភាមិ ចីវរំ វ ន លភាមិ បិណ្ឌាចាតំ វ ន លភាមិ សេនាសនំ វ ន លភាមិ តិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ វ ន លភាមិ តិលានុបដ្ឋាកំ វ ន លភាមិ អប្បញ្ញ-តោម្ហីតិ ន តសតិ ន ឧត្ដសតិ ន បរិត្ដសតិ ន ភាយតិ ន សន្ដាសំ អាបជ្ជតីតិ អភ្ភោជនោ អសន្ដាសី ។

[៦៦] អវិកត្ថី អកុក្កុចោតិ ឥធេកច្ចោ ភត្ថី ហោតិ វិកត្ថី ។ សោ ភត្ដតិ វិភត្ដតិ អហមស្មិ សីលសម្ប្ដោតិ វ វត្ដសម្ប្ដោតិ វ សីលវត្ដសម្ប-ន្ដោតិ វ ជាតិយា វ គោត្ដេន វ ភោលបុត្ដិភេន វ វណ្ណោចោភ្ជវតាយ វ ជនេន វ អជ្ជេនេ វ ភម្ម្ដាយតនេ វ សិប្ប្ដាយតនេ វ ទ្ជិដ្ដ្ដានេ វ សុតេ វ បដិភ្ដ្ដាណេ វ អញ្ញតរញ្ញតរេ វ ភ្ដ្ដ្ដ

ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនតក់ស្ទុត មិនតក់ស្ទុតខ្លាំង មិនតក់ស្ទុតក្រៃលែង ។ លោកមិនតក់ស្ទុត មិនតក់ស្ទុតខ្លាំង មិនតក់ស្ទុតក្រៃលែង មិនខ្ជាច មិនដល់នូវសេចក្តីតក់ស្ទុត ថា អញមិនបានត្រកូល ឬមិនបានពួក ឬមិនបានអាវាស ឬមិនបានលាភ ឬមិនបានយស ឬមិនបានសេចក្តីសរសើរ ឬមិនបានសុខ ឬមិនបានចីវរ ឬមិនបានបិណ្ឌបាត ឬមិនបានសេនាសនៈ ឬមិនបានគិលានប្បច្ចយ-ភេសជ្ជបរិក្ខារ ឬមិនបានគិលានុបដ្ឋាកបុគ្គល អញជាអ្នកមិនល្បីល្បាញ ក៏មិនតក់ស្ទុត មិនតក់ស្ទុតខ្លាំង មិនតក់ស្ទុតក្រៃលែង មិនខ្ជាច មិនដល់នូវសេចក្តីតក់ស្ទុត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនក្រោធ អ្នកមិនតក់ស្ទុត ។

[៦៦] *ពាក្យថា អ្នកមិនអួតអាង អ្នកមិនមានកុក្កុច្ចៈ អធិប្បាយថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកអួតអាង អួតអាងផ្សេង ៗ ។ បុគ្គលនោះ រមែងអួតអាង អួតអាងផ្សេង ៗ ថា អញជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីលក្តី ថាជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយវត្តក្តី ថាជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីលនិងវត្តក្តី ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកូននៃត្រកូលក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរដ៏ល្អក្តី ដោយទ្រព្យក្តី ដោយការស្វាធ្យាយក្តី ដោយការងារក្តី ដោយសិប្ប:ក្តី ដោយថ្នាក់នៃវិជ្ជាក្តី ដោយសុត:ក្តី ដោយបដិភាណក្តី ដោយវត្ថុណាមួយក្តី*

ឧច្ចាកុលា បព្ជិតោតិ វា មហាកុលា បព្ជិតោតិ វា មហាភោគកុលា បព្ជិតោតិ វា ឧឬារភោគកុលា បព្ជិតោតិ វា ញាតោ យសស្សី តហាជ្ជបព្ជិតានន្តិ វា លាភិម្ហិ ចីវរបិណ្ឌាចាតសេនាសនគិលានប្ប្ចយភេសជ្ជ-បរិក្ខារានន្តិ វា សុត្តន្តិកោតិ វា វិនយធរោតិ វា ធម្ម-កថិកោតិ វា អារញ្ញិកោតិ វា បិណ្ឌាចាតិកោតិ វា បំសុកូលិកោតិ វា តេចីវរិកោតិ វា សបទានចារិ-កោតិ វា ខលុបច្ឆាភត្តិកោតិ វា នេសជ្ជិកោតិ វា យថាសន្ថតិកោតិ វា បឋមស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា ទុតិយស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា តតិយស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា អាកាសាន-ញ្ចាយតនសមាបត្តិយា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយ-តនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា កត្តតិ វិកត្តតិ ។ ឯវំ ន កត្តតិ ន វិកត្តតិ ។ កត្តជា អារតោ វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្ប្មុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ អវិកត្តី ។

ជាអ្នក (ចេញ) អំពីត្រកូលខ្ពស់ ហើយបួសក្តី ថាជាអ្នកចេញអំពីត្រកូលធំហើយបួសក្តី (ចេញ) អំពីត្រកូលមានភោគៈដ៏ច្រើនហើយបួសក្តី ថាជាអ្នកចេញអំពីត្រកូលមានភោគៈដ៏លើសលុបហើយបួសក្តី ថា អញជាអ្នកល្បីល្បាញ មានយសជាងពួកគ្រហស្ថនិងបព្វជិតក្តី ថាជាអ្នកបានចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារក្តី ថាជាអ្នកចេះព្រះសូត្រក្តី ថាជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះវិន័យក្តី ថាជាធម្មកថិកក្តី ថាជាអ្នកប្រព្រឹត្តអារញ្ញិកធុតង្គក្តី ថាជាអ្នកប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតិកធុតង្គក្តី ថាជាអ្នកប្រ-ព្រឹត្តបំសុកូលិកធុតង្គក្តី ថាជាអ្នកប្រព្រឹត្តតេចីវរិកធុតង្គក្តី ថាជាអ្នកប្រព្រឹត្តសបទានចារិកធុតង្គក្តី ថាជាអ្នកប្រព្ធឹត្តខលុបច្ឆាកត្តិកធុតង្គក្តី ថាជាអ្នកប្រព្រឹត្តនេសជ្ជិកធុតង្គក្តី ថាជាអ្នកប្រព្រឹត្តយថាសន្ថតិកធុតង្គក្តី រមែងអួតអាងអួតអាងផ្សេង ៗ ថាជាអ្នកបានបឋមជ្ឈានក្តី ថាជាអ្នកបានទុតិយជ្ឈានក្តី ថាជាអ្នកបានតតិយជ្ឈានក្តី ថាជាអ្នកបានចតុត្ថជ្ឈានក្តី ថាជាអ្នកបានអាកា-សានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតន-សមាបត្តិ និងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ។ បុគ្គលមិនអួតអាងមិនអួតអាងផ្សេង ៗ យ៉ាងនេះ ។ បុគ្គលវៀរទូទៅ វៀរស្រឡះ វៀរចំពោះ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ អំពីសេចក្តីអួតអាង រមែងនៅ ដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនអួតអាង ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[៦៧] អកុក្ករោតិ ករុ្ករ្ចន្តិ ហត្ថករ្ករ្ចម្ប៎ិ ករ្ករ្ចំ ចាឧករ្ករ្ចម្ប៎ិ ករ្ករ្ចំ ហត្ថចាឧករ្ករ្ចម្ប៎ិ ករ្ករ្ចំ អកប្ប៎ិយេ ករ្ប៎ិយសញ្ញិតា ករ្ប៎ិយេ អក-ប្ប៎ិយសញ្ញិតា អវជ្ជេ វជ្ជសញ្ញិតា វជ្ជេ អវជ្ជសញ្ញិតា យំ ឯវ្រូបំ ករ្ករ្ចំ ករ្ករ្ចាយនា ករ្ករ្ចាយិតត្តំ ចេតសោ ១ិ្ប្ជ១ិសារោ មនោ១ិ្ជ១ិ្ជ ឥ១ំ ១ុ្ចតិ ករ-ករ្ករ្ចំ ។ អ១ិ១ ទ្ធ១ិ ការ១ណ ១ុ្ប១ជ្ជ១ិ ករ្ករ្ចំ ចេតសោ ១ិ្ប្ជ១ិសារោ មនោ១ិ្ជ១ិ្ជ ករ១ត្តា ១ អ១ករ១ត្តា ១ ។

ករ១ំ ករ១ត្តា ១ អ១ករ១ត្តា ១ ១ុ្ប១ជ្ជ១ិ ករ្ករ្ចំ ចេតសោ ១ិ្ប្ជ១ិសារោ មនោ១ិ្ជ១ិ្ជ ។ ករ១ំ ម១ ១ាយ១ុ១ ១ិ១ំ អ១ករ១ំ ម១ ១ាយ១ុ១ ១ិ១ន្ត ១ុ្ប១ជ្ជ១ិ ករ្ករ្ចំ ចេតសោ ១ិ្ប្ជ១ិសារោ មនោ១ិ្ជ១ិ្ជ ។ ករ១ំ ម១ ១ីសុ១ ១ិ១ំ អ១ករ១ំ ម១ ១ីសុ១ ១ិ១ន្ត ១ុ្ប១ជ្ជ១ិ ករ្ករ្ចំ ចេតសោ ១ិ្ប្ជ១ិសារោ មនោ១ិ្ជ១ិ្ជ ។

[៦៧] *អធិប្បាយពាក្យថា មិនមានកុក្កុច្ច: ត្រង់ពាក្យថា កុក្កុច្ច: គឺ ការរពឹសដៃ ហៅថា កុក្កុច្ច: ការរពឹសជើង ហៅថា កុក្កុច្ច: ការរពឹសដៃនិងជើង ក៏ហៅថា កុក្កុច្ច: សេចក្តីសម្គាល់ថាគួរក្នុងវត្ថុមិនគួរ សេចក្តីសម្គាល់ថាមិនគួរក្នុងវត្ថុគួរ សេចក្តីសម្គាល់ថាមានទោសក្នុងវត្ថុមិនមានទោស សេចក្តីសម្គាល់ថា មិនមានទោសក្នុងវត្ថុមានទោស សេចក្តីរង្គៀស អាការ:នៃសេចក្តីរង្គៀស ភាពនៃសេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ ហៅថា កុក្កុច្ច: ។ មួយទៀត សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតដោយហេតុពីរ គឺភាពនៃអំពើដែលធ្វើហើយ ១ និង មិនធ្វើហើយ ១ ។ សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតឡើង ព្រោះអំពើដែលធ្វើហើយ ១ និង មិនធ្វើហើយ ១ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតឡើង (ដោយគិត) ថា កាយទុច្ចរិត អាត្មាអញបានធ្វើហើយ កាយ-សុចរិតអាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រ-ហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងថា វចីទុច្ចរិត អាត្មាអញបានធ្វើហើយ វចីសុចរិត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។*

កតំ មេ មនោទុច្ចរិតំ អកតំ មេ មនោសុចរិតន្តិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ កតោ មេ បាណាតិបាតោ អកតា មេ បាណាតិបាតា វេរ-មណីតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ កតំ មេ អទិន្នាទានំ អកតា មេ អទិន្នាទានា វេរមណីតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ កតោ មេ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ អកតា មេ កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណីតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ កតោ មេ មុសាវាទោ អកតា មេ មុសាវាទា វេរម-ណីតិ ។ កតា មេ បិសុណាវាចា អកតា មេ បិសុ-ណាយ វាចាយ វេរមណីតិ ។ កតា មេ ផរុសាវាចា អកតា មេ ផរុសាយ វាចាយ វេរមណីតិ ។ កតោ មេ សម្ផប្បលាបោ អកតា មេ សម្ផប្បលាបា វេរម-ណីតិ ។ កតា មេ អភិជ្ឈា អកតា មេ អនភិជ្ឈាតិ ។ កតោ មេ ព្យាបាទោ អកតោ មេ អព្យាបាទោតិ ។

សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងថា មនោទុច្ចរិតអាត្មាអញបានធ្វើហើយ មនោសុចរិតអាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងថា បាណាតិបាត អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកបាណាតិបាត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងថា អទិន្នាទាន អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកអទិន្នាទាន អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងថា កាមេសុមិច្ឆាចារ: អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ: អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ ថា មុសាវាទ អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកមុសាវាទ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ ថា បិសុណាវាចា អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកបិសុណាវាចា អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ ថា ផរុសវាចា អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកផរុសវាចា អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ ថា សម្ផប្បលាប: អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកសម្ផប្បលាប: អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ ថា អភិជ្ឌា អាត្មាអញបានធ្វើហើយ អនភិជ្ឌា អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ ថា ព្យាបាទ អាត្មាអញ បានធ្វើហើយ អព្យាបាទ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

កតា មេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អកតា មេ សម្មាទិដ្ឋីតិ ឧប្បជ្ជតិ
កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ ឯវំ
កតត្តា ច អកតត្តា ច ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្ប-
ដិសារោ មនោវិលេខោ ។ អថវា សីលេសុម្ហិ ន បរិបូ-
រិការីតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោ-
វិលេខោ ។ ឥន្ទ្រិយេសុម្ហិ អគុត្តទ្វារោតិ ។ ភោជនេ
អមត្តញ្ញុម្ហីតិ ។ ជាគរិយំ អននុយុត្តោម្ហីតិ ។ ន សតិ-
សម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោម្ហីតិ ។ អការិតា មេ ចត្តារោ
សតិប្បដ្ឋានាតិ ។ អការិតា មេ ចត្តារោ សម្មប្បធានាតិ ។
អការិតា មេ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទាតិ ។ អការិតានិ មេ
បញ្ចិន្ទ្រិយានីតិ ។ អការិតានិ មេ បញ្ច ពលានីតិ ។
អការិតា មេ សត្ត ពោជ្ឈង្គាតិ ។ អការិតো មេ
អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោតិ ។ ទុក្ខំ មេ អបរិញ្ញាតន្តិ ។
សមុទយោ មេ អប្បហីនោតិ ។ មគ្គោ មេ អការិតោតិ ។

សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងថា មិច្ឆាទិដ្ឋិអាត្មាអញបានធ្វើហើយ សម្មាទិដ្ឋិអាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងព្រោះភាពនៃអំពើដែលធ្វើហើយ ១ និង មិនធ្វើហើយ ១ យ៉ាងនេះ ។ មួយទៀត សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនធ្វើឲ្យពេញក្នុងសីលទាំងឡាយ ។ ថា អាត្មាអញ ជាអ្នកមានទ្វារមិនគ្រប់គ្រងហើយក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។ ថា អាត្មាអញ ជាអ្នកមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ។ ថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនប្រកបរឿយ ៗ នូវការភ្ញាក់រលឹក ។ ថា អាត្មាអញ ជាអ្នកមិនបានប្រកបដោយសតិនិងសម្បជញ្ញៈ ។ ថា សតិប្បដ្ឋាន ៤ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនហើយ ។ ថា សម្មប្បធាន ៤ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនហើយ ។ ថា ឥទ្ធិបាទ ៤ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនហើយ ។ ថាឥន្ទ្រិយ ៥ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនហើយ ។ ថា ពលៈ ៥ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនហើយ ។ ថា ពោជ្ឌង្គ ៧ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនហើយ ។ ថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនហើយ ។ ថា ទុក្ខ អាត្មាអញមិនបានកំណត់ទេ ។ ថា សមុទយៈ អាត្មាអញមិនបានលះបង់ទេ ។ ថា មគ្គ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។

ជិវោ ជោ មេ អសច្ជិកតោតិ ឧប្ជ្ជតិ កុក្ក្ជុ ចំ ចេត-
សោ វិប្ជ្ជដិសារោ មនោវិលេ ខោ ។ យស្ជ្ជ ត្ជ ំ ក ុ ក្ក ុ ចំ
ប ហ ី ជ ំ ស ម ុ ច ្ ជ ិ ន ្ ជ ំ រ ូ ប ស ន ្ ជ ំ ប ជ ិ ប ្ ជ ស ្ ជ ូ ន ្ ជ ំ អ ក ព ុ ប ្ ជ ត ្ ជ ិ ក ំ
ញ ា ណ ា ក ្ ជ ិ ជ ា ជ ន ្ ជ ំ ស ោ រ ុ ច ូ ត ិ អ ក ុ ក ្ ក ុ ច ោ ត ិ អ ว ิ ก ต ี
អ ก ุ ก ก ุ จ ว า ។

[៦៨] ម ជ ្ ជ ា ក ា ណ ី អ ជ ុ ទ ្ ធ ត ោ ត ិ ម ជ ្ ជ ា រ ុ ច ូ ត ិ ប ញ ្ ញ ា យ
ប ញ ្ ញ ា ប ជ ា ជ ជ ា ។ ប េ ។ អ ម ោ ហ ោ ធ ម ្ ម ว ิ จ ย ោ
ស ម ្ ម ា ទ ិ ដ ្ ឋ ិ ។ ម ជ ្ ជ ា យ ប ว ิ ก ្ ค ห ោ ត ្ ว า ว ำ ং ก า ส ต ิ ព ห ុ ม ្ ป ิ
ก ว ช ช ោ ព ห ុ ม ្ ป ิ ก ณ ว ช ช ោ ព ห ุ ม ្ ป ิ ช ี ป ย ช ช ោ ព ห ุ ม ្ ป ิ
ภ ว ห ว ช ช ោ ខ ุ ก ្ ก ช ิ ต ํ ខ ุ ญ ฺ ช ส ิ ต ํ ข ุ ท ฺ ท ณ ฺ ฑ ิ ต ํ ข ุ ล ฺ ห ป ิ ต ํ ข ุ ร ุ ต ฺ ต ํ
ว า ว ำ ং ช ก า ส ต ี ต ิ ม ช ฺ ช า ก า ณ ี ។ អ ជ ុ ទ ្ ធ ត ោ ត ិ ត ត ្ ត ក ត ម ំ
ឧ ទ ្ ធ ច ំ ។ យ ํ จ ิ ต ฺ ต ส ฺ ส ឧ ទ ្ ធ ច ំ អ ว ู ป ส ม ោ ចេ ត ស ោ ว ิ ก ฺ ข ฺ-
ច ោ ภ ณ ฺ ฑ ํ จ ิ ต ฺ ต ส ฺ ส ส ํ ร ุ จ ู ต ิ ឧ ទ ្ ធ ច ំ ។ យ ส ฺ ส ฺ ต ํ ឧ ទ ្ ធ ច ំ
ป ห ี ช ํ ส ม ุ จ ฺ ฉ ิ ท ฺ ท ํ ร ู ป ส ฺ ส ํ ป ช ิ ป ฺ ป ส ฺ ส ํ อ ภ ว ุ ป ฺ ป ต ฺ ต ิ ก ํ

សេចក្តីរង្គៀស សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត សេចក្តីប្រេះស្រាំនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងថា និពោធ អាត្មាអញមិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ ។ សេចក្តីរង្គៀសនេះ បុគ្គលណា លះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ រម្ងាប់ហើយ គ្របសង្កត់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានកុក្កុច្ច: ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនអួតអាង អ្នកមិនមានកុក្កុច្ច: ។

[៦៨] *ពាក្យថា អ្នកពោលដោយការដឹង អ្នកមិនរាយមាយ សេចក្តីថា បញ្ញា លោកហៅថា ការដឹង បានដល់ប្រាជ្ញា សេចក្តីដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណានូវធម៌ សេចក្តីយល់ត្រូវ ។ បុគ្គលស្ទង់ដោយការដឹងហើយពោលនូវវាចា ទោះបីពោលច្រើន ពណ៌នាច្រើន បំភ្ញីច្រើន ថ្លែងច្រើន ក៏មិនពោលវាចាដែលគេពោលអាក្រក់ និយាយអាក្រក់ ចរចាអាក្រក់ បញ្ចេញអាក្រក់ទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកពោលដោយការដឹង ។ ពាក្យថា អ្នកមិនរាយមាយ សំណួរថា សេចក្តីរាយមាយ ក្នុងដំណើរនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីរាយមាយនៃចិត្ត សេចក្តីមិនស្ងប់រម្ងាប់ សេចក្តីរវើរវាយនៃចិត្ត សេចក្តីវិលនៃចិត្ត ឯណា នេះ លោកហៅថា សេចក្តីរាយមាយ ។ សេចក្តីរាយមាយនេះ បុគ្គលណាលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតបាន*

ញាណាត្តិជា ឧឡ្លុំ សោ វុច្ចតិ អនុទ្ធតោតិ មទ្ធា-
ភាណី អនុទ្ធតោ ។

[៦៩] សវេ វាចាយតោ មុនីតិ ឥធ ភិក្ខុ មុសាវាទំ
បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ សច្ចវាទី
សច្ចសន្ធោ ថេតោ បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្ស ។ បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ
បដិវិរតោ ហោតិ ឥតោ សុត្វា ន អមុត្រ អក្ខាតា
ឥមេសំ ភេទាយ អមុត្រ វា សុត្វា ន ឥមេសំ អក្ខាតា
អមូសំ ភេទាយ ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា សហិតានំ វា
អនុប្បទាតា សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី សមគ្គករណិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ ។ ផរុសំ វាចំ បហាយ
ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ យា សា វាចា នេលា
កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា ចោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា តថារូបឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ ។
សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ

ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា ជាអ្នកមិនរាយមាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពោលដោយការដឹង ជាអ្នកមិនរាយមាយ ។

[៦៩] ពាក្យថា បុគ្គលសង្រ្ទមវាចានោះឯង ជាមុនិ សេចក្តីថា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ លះបង់មុសាវាទ រៀរចាកមុសាវាទ ពោលតែពាក្យពិត តពាក្យពិត មានវាចាខ្ជាប់ខ្ជួន គួរឲ្យអ្នកផងជឿបាន មិនពោលបំភាន់សត្វលោក ។ លះបង់បិសុណាវាចា រៀរស្រឡះ ចាកបិសុណាវាចា គឺឮអំពីពួកជននេះ មិនប្រាប់ពួកជនឯណោះ ដើម្បីបំបែកពួកជននេះ ឬឮអំពីពួកជនឯណោះ មិនប្រាប់ដល់ជនពួកនេះ ដើម្បីបំបែកពួកជនឯណោះ ជាអ្នកផ្សះផ្សានូវពួកជនដែលបែកគ្នាហើយក្តី ជាអ្នកបន្ថែមកម្ទាំងឲ្យដល់ពួកដែលព្រមព្រៀងគ្នាហើយក្តី មានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការព្រមព្រៀង ត្រេកអរក្នុងសេចក្តីព្រមព្រៀង មានសេចក្តីរីករាយក្នុងការព្រមព្រៀង ពោលវាចាជាទីធ្វើនូវសេចក្តីព្រមព្រៀង ។ លះបង់ផរុសវាចា រៀរស្រឡះចាកផរុសវាចា ហើយ ក៏វាចាណា ដែលជាសម្តីឥតទោស ជាសុខដល់ត្រចៀក គួរឲ្យស្រឡាញ់ ជាទីពេញហឫទ័យ ជាសម្តីរបស់អ្នកបុរី ជាទីត្រេកអរដល់ជនច្រើននាក់ ជាទីពេញចិត្តជនច្រើននាក់ ជាអ្នកពោលតែវាចាបែបនោះឯង ។ លះបង់សម្ផប្បលាបៈ រៀរស្រឡះចាកសម្ផប្បលាបៈ

កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី និធានវតី[១] វាចំ ភាសិតា ហោតិ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតី អត្ថសញ្ហិតំ ។ ចតូហិ វចីសុចរិតេហិ សមន្នាគតោ ចតុទ្ទោសាបគតំ វាចំ ភាសតិ ។ ទ្វត្តឹសាយ តិរច្ឆានកថាយ អារតោ វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតិ ។ ទសវត្ថូនិ[២] កថេតិ ។ សេយ្យថីទំ ។ អប្បិច្ឆកថំ កថេតិ សន្តុដ្ឋិកថំ បវិវេកកថំ អសំសគ្គកថំ វីរិយារម្ភកថំ សីលកថំ សមាធិកថំ បញ្ញាកថំ វិមុត្តិកថំ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនកថំ សតិប្បដ្ឋានកថំ សម្មប្បធានកថំ ឥទ្ធិបាទកថំ ឥន្ទ្រិយកថំ ពលកថំ ពោជ្ឈង្គកថំ មគ្គកថំ ផលកថំ និព្វានកថំ កថេតិ ។ វាចាយតោតិ យត្តោ បដិយត្តោ គុត្តោ គោបិតោ រក្ខិតោ សំវុតោ វូបសន្តោ ។ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ ។ បេ ។ សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនីតិ ស វេ វាចាយតោ មុនិ ។ តេនាហ ភគវា

១ ឱ. ម. និទានវតឹ ។ ២ ម. ទស កថា វត្ថូនិ ។

ហើយជាអ្នកពោលពាក្យក្នុងកាលគួរ ពោលតែពាក្យពិត ពោលអត្ថ ពោលធម៌ ពោលវិន័យ ពោលវាចាដែលគួរកប់ទុកក្នុងហឫទ័យ ជាវាចាមានគ្រឿងអាង មានទីបំផុត ប្រកបដោយប្រយោជន៍តាមកាលគួរ ។ បុគ្គលប្រកបដោយវចីសុចរិតទាំង ៤ តែងពោលវាចាប្រាសចាកទោស ៤ ប្រការ ។ បុគ្គលរៀរទូទៅ រៀរស្រឡះ រៀរចំពោះ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញឆ្ងាយអំពីតិរច្ឆានកថា ៣២ រមែងនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ។ ពោលនូវវត្ថុ ១០ ប្រការ ។ ពោលនូវវត្ថុ ១០ប្រការ តើដូចម្តេច ។ គឺ ពោលអប្ឆិច្ឆកថា ១ សន្តុដ្ឋិ-ថា ១ បវិវេកកថា ១ អសំសគ្គកថា ១ វិរិយារម្ភកថា ១ សីលកថា ១ សមាធិកថា ១ បញ្ញាកថា ១ វិមុត្តិកថា ១ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនកថា ១ សតិប្បដ្ឋានកថា ១ សម្មប្បធានកថា ១ ឥទ្ធិប្បាទកថា ១ ឥន្ទ្រិយ-កថា ១ ពលកថា ១ ពោជ្ឌង្គកថា ១ មគ្គកថា ១ ផលកថា ១ និព្វានកថា ១ ។ ពាក្យថា បុគ្គលអ្នកសង្ហ្ម៑មវាចា គឺ សង្ហ្ម៑ម ប្រយ័ត្ន គ្រប់គ្រង បីបាច់ រក្សា រារាំង រម្ងាប់ ។ ញាណ លោកហៅថា មោនៈ របស់បទថា មុនិ ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្ទ្ធ៑ងនូវ បណ្ដាញ គឺសេចក្ដីជាប់ចំពាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលអ្នកសង្ហ្ម៑មវាចានោះឯង ឈ្មោះថា មុនិ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

អក្កោធនោ អសន្ធាសី អវិកត្ថី អកុក្កុចោ

មន្ធាតាណី អនុទ្ធតោ សវេ ភាចាយតោ មុនីតិ ។

[៧០] និភសត្ថី អនាគតេ អតីតំ ជានុសោចតិ

វិវេកទស្សី ផស្សេសុ ទិដ្ឋីសុ ច ន និយ្យតិ ។

[៧១] និភសត្ថី អនាគតេតិ អាសត្ថិ រុច្ចតិ តណ្ហា យោ ភវោ សាភវោ ។ បេ ។ អភិជ្ឌា លោភោ អកុ-សលមូលំ ។ យស្សេសា អាសត្ថិ តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា រូបសន្ធា បដិប្ឋស្សទ្ធា អភព្ពុប្ឋត្តិកា ញា-ណាគ្គិនា ឌឌ្ឍាតិ ឯវម្ឃិ និភសត្ថី អនាគតេ ។ អថវា ឯវំ-រូបោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ ជន្ធ ន សមន្ធាគមេតិ ឯវំវេទនោ សិយំ ឯវំសញ្ញោ សិយំ ឯវំសង្ខារោ សិយំ

បុគ្គលអ្នកមិនក្រោធ អ្នកមិនតក់ស្លុត អ្នកមិនអួតអាង អ្នកមិនមានកុក្កុច្ច: អ្នកពោលដោយការដឹង អ្នកមិនរាយមាយ បុគ្គលអ្នកសង្រ្ជួមវាចានោះឯង ឈ្មោះថា មុនិ ។

[៧០] *បុគ្គលមិនមានសេចក្ដីជាប់ចំពាក់ ក្នុងវត្ថុជាអនាគត មិនសោកស្ដាយចំពោះវត្ថុជាអតីត អ្នកឃើញសេចក្ដីសូប់ស្ងាត់ ក្នុងផស្ស:ទាំងឡាយ បុគ្គលនោះ ទិដ្ឋិទាំងឡាយនាំទៅមិនបាន ។*

[៧១] *ពាក្យថា បុគ្គលមិនមានសេចក្ដីជាប់ចំពាក់ ក្នុងវត្ថុជាអនាគត អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្ដីជាប់ចំពាក់ បានដល់ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោក: អកុសលមូល ។ សេចក្ដីជាប់ចំពាក់ គឺតណ្ហានេះ បុគ្គលណាលះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល ធ្វើឲ្យសូប់ ឲ្យសូប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនមានសេចក្ដីជាប់ចំពាក់ក្នុងវត្ថុជាអនាគត យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលមិនដល់ព្រមនូវសេចក្ដីរីករាយក្នុងរូបនោះថា អាត្មាអញគប្បីមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល មិនដល់ព្រមនូវសេចក្ដីរីករាយក្នុងខន្ធទាំងនោះថា អាត្មាអញគប្បីមានវេទនាយ៉ាងនេះ គប្បីមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ គប្បីមានសង្ខារយ៉ាងនេះ*

ឯវំវិញ្ញាណោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្ទឹ ន សមន្វាគមេតិ ឯវម្បិ និរាសត្តី អនាគតេ ។ អថវា ឥតិ មេ ចក្ខុ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ រូបាតិ អប្បដិលទ្ធស្ស បដិលាភាយ ចិត្តំ ន បណិទហតិ ចេតសោ អប្បណិធានប្បច្ចយា ន តទភិនន្ទតិ ន តទភិនន្ទន្តោ ឯវម្បិ និរាសត្តី អនាគតេ ។ ឥតិ មេ សោតំ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ សទ្ទាតិ ។ បេ ។ ឥតិ មេ មនោ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ធម្មាតិ អប្បដិលទ្ធស្ស បដិលាភាយ ចិត្តំ ន បណិទហតិ ចេតសោ អប្បណិធានប្បច្ចយា ន តទភិនន្ទតិ ន តទភិនន្ទន្តោ ឯវម្បិ និរាសត្តី អនាគតេ ។ អថវា ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វាតិ អប្បដិលទ្ធស្ស បដិលាភាយ ចិត្តំ ន បណិទហតិ ចេតសោ អប្បណិធានប្បច្ចយា ន តទភិនន្ទតិ ន តទភិនន្ទន្តោ ឯវម្បិ និរាសត្តី អនាគតេ ។

គប្បីមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ឈ្មោះថា អ្នកមិនមានសេចក្តីជាប់ចំពាក់ក្នុងវត្ថុជាអនាគត យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលមិនតាំងចិត្តដើម្បីបាននូវអាយតនៈ ដែលមិនទាន់បានថា ភ្នែករបស់អញ គប្បីមានយ៉ាងនេះ រូបទាំងឡាយយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ក៏មិនរីករាយចំពោះអាយតនៈទាំងនោះ ព្រោះការមិនតាំងចិត្តជាបច្ច័យ កាលមិនត្រេកអរចំពោះអាយតនៈទាំងនោះ ឈ្មោះថា អ្នកមិនមានសេចក្តីជាប់ចំពាក់ក្នុងវត្ថុជាអនាគត យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ត្រចៀករបស់អញ គប្បីមានយ៉ាងនេះ សំឡេងទាំងឡាយយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ។ បេ ។ មិនតាំងចិត្តដើម្បីបាននូវអារម្មណ៍ ដែលមិនទាន់បានថា ចិត្តរបស់អញ គប្បីមានយ៉ាងនេះ ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ក៏មិនរីករាយចំពោះអាយតនៈទាំងនោះ ព្រោះការមិនតាំងចិត្តជាបច្ច័យ កាលមិនរីករាយចំពោះអាយតនៈទាំងនោះ ឈ្មោះថា អ្នកមិនមានសេចក្តីជាប់ចំពាក់ក្នុងវត្ថុជាអនាគត យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត បុគ្គលមិនបានតាំងចិត្តដើម្បីបាននូវអត្តភាព ដែលមិនទាន់បានថា អញគប្បីបានជាទេវតា ឬជាទេវតាណាមួយ ដោយសីល ឬវត្ត ឬតបៈ ឬព្រហ្មចរិយៈនេះ ក៏មិនរីករាយចំពោះអត្តភាពទាំងនោះ ឈ្មោះថា អ្នកមិនមានសេចក្តីជាប់ចំពាក់ ក្នុងវត្ថុជាអនាគត យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[៧២] អតីតំ ជានុសោចតីតិ វិបរិណតំ វា វត្ថុំ ន សោចតិ វិបរិណតម្ហិ វា វត្ថុស្មឹ ន សោចតិ ចក្ខុំ មេ វិបរិណតន្តិ ន សោចតិ សោតំ មេ ឃានំ មេ ជិវ្ហា មេ កាយោ មេ រូបា មេ សទ្ទា មេ គន្ធា មេ រសា មេ ផោដ្ឋព្វា មេ កុលំ មេ គណោ មេ អាវាសោ មេ លាភោ មេ យសោ មេ បសំសា មេ សុខំ មេ ចីវរំ មេ បិណ្ឌបាតោ មេ សេនាសនំ មេ គិលានប្បច្ចយ-ភេសជ្ជបរិក្ខារោ មេ មាតា មេ បិតា មេ ភាតា មេ ភគិនី មេ បុត្តោ មេ ធីតា មេ មិត្តាមច្ចា មេ ញាតកា មេ សាលោហិតា មេ វិបរិណតាតិ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ អតីតំ ជានុសោចតិ ។

[៧២] ពាក្យថា មិនសោយសោកចំពោះវត្ថុជាអតីត សេចក្តីថា មិនសោយសោករកវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ ឬមិនសោយសោកក្នុងវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ គឺមិនសោយសោកថា ភ្នែករបស់អញប្រែប្រួលហើយ មិនសោយសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនកន្ទក់កន្ទេញ គក់ទ្រូង មិនដល់នូវសេចក្តីវង្វេងថា ត្រចៀករបស់អញ ច្រមុះរបស់អញ អណ្តាតរបស់អញ កាយរបស់អញ រូបទាំងឡាយរបស់អញ សំឡេងទាំងឡាយរបស់អញ ក្លិនទាំងឡាយរបស់អញ រសទាំងឡាយរបស់អញ ផោដ្ឋព្ :ទាំងឡាយរបស់អញ ត្រកូលរបស់អញ គណ:របស់អញ អាវាសរបស់អញ លាភរបស់អញ យសរបស់អញ សេចក្តីសរសើររបស់អញ សុខរបស់អញ ចីវររបស់អញ បិណ្ឌបាតរបស់អញ សេនាសន:របស់អញ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខាររបស់អញ មាតារបស់អញ បិតារបស់អញ បងប្អូនប្រុសរបស់អញ បងប្អូនស្រីរបស់អញ កូនប្រុសរបស់អញ កូនស្រីរបស់អញ មិត្រនិងអាមាត្យទាំងឡាយរបស់អញ ពួកញាតិរបស់អញ ពួកសាលោហិតរបស់អញ ប្រែប្រួលហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនសោយសោកចំពោះវត្ថុជាអតីត ។

[៧៣] រាវៃកាឧស្ស៊ី ផស្ស្ស្ងតិ ផស្ស្ងតិ ចក្ខុ-
ម្ហ្ងស្ស្ង សោតសម្ហ្ងស្ស្ង ឃានសម្ហ្ងស្ស្ង ជិ្ហ្ងាសម្ហ្ងស្ស្ង
កាយសម្ហ្ងស្ស្ង មនោសម្ហ្ងស្ស្ង អជ្ជ្ងាចនសម្ហ្ងស្ស្ង
បជ្ជ្ងាយសម្ហ្ងស្ស្ង សុខ្ងាវេទនីយោ សម្ហ្ងស្ស្ង ទុក្ខ្ងាវេទ-
នីយោ សម្ហ្ងស្ស្ង អទុក្ខ្ងមសុខ្ងាវេទនីយោ សម្ហ្ងស្ស្ង
កុសលោ ផស្ស្ង អកុសលោ ផស្ស្ង អព្យ្ងាកតោ
ផស្ស្ង កាមាវចរោ ផស្ស្ង រូ្ងបាវចរោ ផស្ស្ង អរូ្ងបា-
វចរោ ផស្ស្ង សុញ្ញ្ងតោ ផស្ស្ង អនិមិ្ងត្តោ ផស្ស្ង
អប្ប្ងណិហិ្ងតោ ផស្ស្ង លោកិ្ងយោ ផស្ស្ង លោកុ្ងត្តរោ
ផស្ស្ង អតីតោ ផស្ស្ង អ្ងនាគ្ងតោ ផស្ស្ង បចុ្ងប្ប្ងន្នោ
ផស្ស្ង យោ ឯ្ងវ្ងរូ្ងបោ ផស្ស្ង ផុ្ងសនា សម្ផ្ងុសនា
សម្ផ្ងុសិតត្តំ អយំ រុ្ងចូ្ងតិ ផស្ស្ង ។ រាវៃកាឧស្ស៊ី ផស្ស្ស្ងតិ
ចក្ខុសម្ហ្ងស្ស្ង រ៊ីតិ្ងំ បស្ស្ងតិ អត្ត្ងន វ អត្ត្ងនិយេ្ងន វ
ន្ងិចូ្ងន វ ជុ្ងវេ្ងន វ សស្ស្ងតេ្ងន វ អ្ងវិបរិណ្ងាមធ្ងម្ម្ងេ្ងន
វ ។ សោតសម្ហ្ងស្ស្ង រ៊ីតិ្ងំ បស្ស្ងតិ ។ ឃានសម្ហ្ងស្ស្ង
រ៊ីតិ្ងំ បស្ស្ងតិ ។ ជិ្ហ្ងាសម្ហ្ងស្ស្ង រ៊ីតិ្ងំ បស្ស្ងតិ ។ កាយ-
សម្ហ្ងស្ស្ង រ៊ីតិ្ងំ បស្ស្ងតិ ។ មនោសម្ហ្ងស្ស្ង រ៊ីតិ្ងំ បស្ស្ងតិ ។

[៧៣] *អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកឃើញសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ក្នុងផស្សៈ ទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ផស្សៈ បានដល់ចក្ខុសម្ផស្សៈ សោតសម្ផស្សៈ ឃានសម្ផស្សៈ ជិវ្ហាសម្ផស្សៈ កាយសម្ផស្សៈ មនោសម្ផស្សៈ អធិវចន-សម្ផស្សៈ បដិឃសម្ផស្សៈ សុខវេទនីយសម្ផស្សៈ ទុក្ខវេទនីយសម្ផស្សៈ អទុក្ខមសុខវេទនីយសម្ផស្សៈ កុសលផស្សៈ អកុសលផស្សៈ អព្យាក-តផស្សៈ កាមាវចរផស្សៈ រូបាវចរផស្សៈ អរូបាវចរផស្សៈ សុញ្ញត-ផស្សៈ អនិមិត្តផស្សៈ អប្បណិហិតផស្សៈ លោកិយផស្សៈ លោកុត្តរ-ផស្សៈ អតីតផស្សៈ អនាគតផស្សៈ បច្ចុប្បន្នផស្សៈ ការប៉ះពាល់ សេចក្តីប៉ះពាល់ សេចក្តីប៉ះពាល់ព្រម ភាពនៃការប៉ះពាល់ព្រម ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា ផស្សៈ ។ ពាក្យថា អ្នកឃើញសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ក្នុងផស្សៈទាំងឡាយ គឺឃើញនូវចក្ខុសម្ផស្សៈ ដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ចាកខ្លួនផង ចាកវត្ថុរបស់ខ្លួនផង ចាកវត្ថុដ៏ទៀងទាត់ផង ចាកវត្ថុដ៏ឋិតថេរផង ចាកវត្ថុដ៏ខ្ជាប់ខ្ជួនផង ចាកសភាវៈមិនប្រែប្រួលផង ។ ឃើញសោតសម្ផស្សៈដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ។ ឃើញឃានសម្ផស្សៈ ដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ។ ឃើញជិវ្ហាសម្ផស្សៈដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ។ ឃើញកាយ-សម្ផស្សៈដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ។ ឃើញមនោសម្ផស្សៈដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ។*

អជិវចនសម្ផស្សំ រីតិ្តំ បស្សតិ ។ បដិឃសម្ផស្សំ រីតិ្តំ
បស្សតិ ។ សុខវេទនីយំ សម្ផស្សំ ។ ទុក្ខវេទនីយំ
សម្ផស្សំ ។ អទុក្ខមសុខវេទនីយំ សម្ផស្សំ ។
កុសលំ ផស្សំ ។ អកុសលំ ផស្សំ ។ អព្យាកតំ
ផស្សំ ។ កាមាវចរំ ផស្សំ ។ រូបាវចរំ ផស្សំ ។
អរូបាវចរំ ផស្សំ ។ លោកិយំ ផស្សំ ។ លោកុត្តរំ ផស្សំ
រីតិ្តំ បស្សតិ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា និច្ចេន វា
ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា ។ អថវា
អតីតំ ផស្សំ អនាគតេហិ ច ផស្សេហិ បច្ចុប្បន្នេហិ
ច ផស្សេហិ រីតិ្តំ បស្សតិ ។ អនាគតំ ផស្សំ អតី-
តេហិ ច ផស្សេហិ បច្ចុប្បន្នេហិ ច ផស្សេហិ រីតិ្តំ
បស្សតិ ។ បច្ចុប្បន្នំ ផស្សំ អតីតេហិ ច ផស្សេហិ
អនាគតេហិ ច ផស្សេហិ រីតិ្តំ បស្សតិ ។ អថវា យេ
តេ ផស្សា អរិយា អនាសវា លោកុត្តរា សុញ្ញតប្ប-
ដិសំយុត្តា តេ ផស្សេ រីតេ្ត បស្សតិ រាគេន ឧោសេន
មោហេន ឆោធេន ឧបនាហេន មក្ខេន បធ្បាសេន
ឥស្សាយ មច្ឆរិយេន មាយាយ សាឋេយ្យេន ថម្ភេន

ឃើញអធិវចនសម្ផស្ស:ដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ។ ឃើញបដិឃសម្ផស្ស:ដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ។ ឃើញសុខវេទនីយសម្ផស្ស: ។ ទុក្ខវេទនីយសម្ផស្ស: ។ អទុក្ខមសុខវេទ-នីយសម្ផស្ស: ។ កុសលផស្ស: ។ អកុសលផស្ស: ។ អព្យាកតផស្ស: ។ កាមាវចរផស្ស: ។ រូបាវចរផស្ស: ។ អរូបាវចរផស្ស: ។ លោកិយ-ផស្ស: ។ ឃើញលោកុត្តរផស្ស:ដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ចាកខ្លួនផង ចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួនផង ចាកវត្ថុដ៏ទៀងទាត់ផង ចាកវត្ថុដ៏ឋិតថេរផង ចាកវត្ថុដ៏ខ្ជាប់ខ្ជួនផង ចាកសភាវ:មិនប្រែប្រួលផង ។ មួយទៀត ឃើញអតីតផស្ស: ដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ចាកពួកអនាគតផស្ស:ផង ចាកពួកបច្ចុប្បន្នផស្ស:ផង ។ ឃើញអនាគតផស្ស: ដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ចាកពួកអតីតផស្ស:ផង ចាកពួកបច្ចុប្បន្នផស្ស:ផង ។ ឃើញបច្ចុប្បន្នផស្ស:ដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ចាកពួកអតីត-ផស្ស:ផង ចាកអនាគតផស្ស:ផង ។ មួយទៀត ពួកផស្ស:ណា ដ៏ប្រសើរ មិនមានអាសវ: ជាលោកុត្តរ: ប្រកបដោយសុញ្ញត: បុគ្គលរមែងឃើញ ពួកផស្ស:នោះ ដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ចាករាគ: ទោស: មោហ: កោធ: ឧបនាហ: មក្ខ: បឡាស: ឥស្សា មច្ឆរិយ: មាយា សាឋេយ្យ: ថម្ភ:

សារម្ភេន មានេន អតិមានេន មទេន បមាទេន សព្វកិ្លសេហិ សព្វទុច្ចរិតេហិ សព្វទរថេហិ សព្ព-បរិឌ្ឌាហេហិ សព្វសន្តាបេហិ សព្វាកុសលាភិសង្ខារេហិ រិតេ្ត បស្ឃតីតិ រិវេកទស្ឃី ជស្ឃេ្ឃ ។

[៧៤] ទិដ្ឋីសុ ច ន និយ្យតីតិ តស្ស ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋि-គតានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ រូបសន្តានិ បដិប្ឃស្ឃ ទ្ធានិ អភព្ពុប្ឃត្តិកានិ ញាណាគ្គិនា ឌឌ្ឍានិ សោ ទិដ្ឋិយា ន យាយតិ ន និយ្យតិ ន រុយ្ហតិ ន សំហរិយតិ ន ឧបិ-តំ ទិដ្ឋិគតំ សារតោ បច្ចេតិ ន បច្ចាគច្ឆតីតិ ទិដ្ឋីសុ ច ន និយ្យតិ ។ តេនាហ ភគវា

និរាសត្តី អនាគតេ អតីតំ នានុសោចតិ
រិវេកទស្ឃី ជស្ឃេ្ឃ ទិដ្ឋីសុ ច ន និយ្យតីតិ ។

សារម្ភ: មាន: អតិមាន: មទ: បមាទ: ឃើញពួកលោកុត្តរផស្ស:ដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ ចាកកិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង អកុសលាភិ-សង្ខារទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកឃើញសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ក្នុងផស្ស:ទាំងឡាយ ។

[៧៤] ពាក្យថា ទិដ្ឋិទាំងឡាយនាំទៅមិនបាន គឺ ទិដ្ឋិទាំង ៦២ បុគ្គលនោះលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ ទិដ្ឋិឲ្យទៅមិនបាន នាំទៅមិនបាន បន្សាត់ទៅមិនបាន នាំទៅព្រមមិនបាន ទាំងមិនជឿ មិនត្រឡប់មក កាន់ទិដ្ឋិនោះថាមានខ្ចឹម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទិដ្ឋិទាំងឡាយនាំទៅមិនបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលមិនមានសេចក្តីជាប់ចំពាក់ ក្នុងវត្ថុជាអនាគត មិនសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុជាអតីត អ្នកឃើញសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ក្នុងផស្ស:ទាំងឡាយ បុគ្គលនោះ ទិដ្ឋិទាំងឡាយនាំទៅមិនបាន ។

[៧៥] បដិលីនោ អកុហកោ អបិហាលុ អមច្ឆរី
អប្បគព្ភោ អជេគុច្ឆោ បេសុណេយ្យេ ច នោ យុតោ ។

[៧៦] បដិលីនោ អកុហកោតិ បដិលីនោតិ រាគស្ស បហីនត្តា បដិលីនោ ទោសស្ស បហីនត្តា បដិលីនោ មោហស្ស បហីនត្តា បដិលីនោ កោធស្ស ឧបនាហស្ស មក្ខស្ស បឡាសស្ស ឥស្សាយ មច្ឆរិយស្ស ។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ បហីនត្តា បដិលីនោ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា កថញ្ច ភិក្ខវេ ភិក្ខុ បដិលីនោ ហោតិ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ អស្មិមានោ បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវង្កតោ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ បដិលីនោ ហោតីតិ បដិលីនោ ។

[៧៧] អកុហកោតិ តីណិ កុហនវត្ថូនិ បច្ចយ-ប្បដិសេវនសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ឥរិយាបថសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ សាមន្តជប្បនសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ។

[៧៥] បុគ្គលអ្នករួញចិត្ត អ្នកមិនកុហក អ្នកមិនមានសេចក្ដីប្រា-
ថ្នា អ្នកមិនមានសេចក្ដីកំណាញ់ អ្នកមិនមានការឃ្នើសឃ្នង
អ្នកដែលគេមិនគួរខ្ពើម រមែងមិនប្រកប ក្នុងការញុះញង់ទេ ។

[៧៦] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នករួញចិត្ត អ្នកមិនកុហក ត្រង់ពាក្យ
ថា អ្នករួញចិត្ត សេចក្ដីថា ដែលឈ្មោះថា អ្នករួញចិត្ត ព្រោះលះបង់
រាគ: អ្នករួញចិត្ត ព្រោះលះបង់ទោស: អ្នករួញចិត្ត ព្រោះលះបង់
នូវមោហ: កោធ: ឧបនាហ: មក្ខ: បឡាស: ឥស្សា មច្ឆរិយ: ។ បេ ។
អ្នករួញចិត្ត ព្រោះលះបង់អកុសលាកិសង្ខារទាំងពួង ។ សមដូច
ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ភិក្ខុជាអ្នករួញចិត្ត តើដូចម្ដេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អស្មិមានៈ
ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ លះបង់ហើយ មានឫសគល់គាស់រំលើងហើយ
ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន
បែបភាព ជាធម៌លែងកើតតទៅទៀត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជា
អ្នករួញចិត្ត យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នករួញចិត្ត ។

[៧៧] ពាក្យថា អ្នកមិនកុហក អធិប្បាយថា កុហនវត្ថុ ៣
យ៉ាង កុហនវត្ថុ ខាងការសេពបច្ច័យ ១ កុហនវត្ថុ ខាងឥរិយាបថ ១
កុហនវត្ថុខាងការខ្សឹបជិត ១ ។

កតមំ បចូយប្ជដិសេវនសង្ខាតំ ការណវត្ថុ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ជិមន្តេន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសន-គិលានប្ជចូយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ ។ សោ ចាបិ ច្ជោ ឥច្ជាបកតោ អត្ថិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលាន-ប្ជចូយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ ភិយ្យោ ការណំ ឧបាទាយ ចីវរំ បចូក្ខាតិ បិណ្ឌបាតំ បចូក្ខាតិ សេនាសនំ បចូក្ខាតិ គិលានប្ជចូយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បចូក្ខាតិ ។ សោ ឯវមាហ ឥមេ សមណាសេ្ជ មហាសេ្ជ ចីវរេ ឯតំ សារុប្ជំ យំ សមណោ សុសានា វ សង្ការកូដា វ ចាបណិកា វ ជន្ត្ការានិ ឧចិ្ចនិត្វា សង្ឆាដិ ការ ជាវេយ្យ ឥមេ សមណាសេ្ជ មហាសេ្ជ បិណ្ឌបាតេន ឯតំ សារុប្ជំ យំ សមណោ ឧញ្ឆាចរិយាយ បិណ្ឌិយាលោបេន ជីវិតំ ការ ប្ជេយ្យ ឥមេ សមណាសេ្ជ មហាសេ្ជ សេនា-សនេន ឯតំ សារុប្ជំ យំ សមណោ រុក្ខមូលិកោ វ អសេ្ជ សោសានិកោ វ អព្ភោការិកោ វ ឥមេ សមណាសេ្ជ មហាសេ្ជ គិលានប្ជចូយភេសជ្ជបរិក្ខារេ

កុហនវត្ថុ ខាងការសេពបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ពួកគហបតីក្នុងសាសនានេះ រមែងនិមន្តភិក្ខុដោយចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាអាក្រក់ ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ហើយ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រូវការ នូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ដ៏លើសលុប ទើបហាមឃាត់ចីវរ ហាមឃាត់បិណ្ឌបាត ហាមឃាត់សេនាសនៈ ហាមឃាត់គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជ-បរិក្ខារ ។ ភិក្ខុនោះបានពោលយ៉ាងនេះថា សមណៈមានប្រយោជន៍អ្វីដោយចីវរមានថ្លៃច្រើន ការប្រើប្រាស់ចីវរដ៏សមគួរ ដល់សមណៈនុ៎ះ គឺសមណៈ ត្រូវតែរើសកំណាត់សំពត់ទាំងឡាយ អំពីព្រៃស្មសាន ឬអំពីគំនរសំរាម ឬអំពីរានផ្សារ មកធ្វើជាសង្ឆាដីប្រើប្រាស់ សមណៈមានប្រយោជន៍អ្វីដោយបិណ្ឌបាត មានថ្លៃច្រើន ការចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សមគួរដល់សមណៈនុ៎ះ គឺសមណៈត្រូវចិញ្ចឹមជីវិតដោយពំនូតបាយ ដោយការដើរទៅដើម្បីសូម សមណៈមានប្រយោជន៍អ្វី ដោយសេនាសនៈមានថ្លៃច្រើន ការនៅដ៏សមគួរដល់សមណៈនុ៎ះ គឺសមណៈត្រូវតែជាអ្នកនៅជិតគល់ឈើ ឬនៅក្នុងព្រៃស្មសាន ឬក៏នៅក្នុងទីវាល សមណៈមានប្រយោជន៍អ្វី ដោយគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ មានថ្លៃច្រើន

ឯតំ សារុប្បំ យំ សមណោ ឞូតិមុត្តេន វា ហរីតកី-ខណ្ឌេន វា ឱសថំករេយ្យាតិ តទុបាទាយ លូខំ ចីវរំ ធារេតិ លូខំ បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជតិ[១] លូខំ សេនាសនំ បដិ-សេវតិ លូខំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិសេវតិ ។ តមេនំ គហបតិកា ឯវំ ជានន្តិ អយំ សមណោ អប្បិ-ច្ឆោ សន្តុដ្ឋោ បវិវិត្តោ អសំសដ្ឋោ អារទ្ធវិរិយោ ធុតវាទោតិ ភិយ្យោ ភិយ្យោ និមន្តេន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសន-គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ ។ សោ ឯវមាហ តិណ្ណំ សម្មុខីភាវា សទ្ធោ កុលបុត្តោ ពហុំ បុញ្ញំ បសវតិ សទ្ធាយ សម្មុខីភាវា សទ្ធោ កុលបុត្តោ ពហុំ បុញ្ញំ បសវតិ ទេយ្យធម្មស្ស សម្មុខីភាវា សទ្ធោ កុលបុត្តោ ពហុំ បុញ្ញំ បសវតិ ទក្ខិណេយ្យានំ សម្មុខីភាវា សទ្ធោ កុលបុត្តោ ពហុំ បុញ្ញំ បសវតិ តុម្ហាកញ្ចេវាយំ សទ្ធា អត្ថិ ទេយ្យធម្មោ ចាយំ[២] សំវិជ្ជតិ អហញ្ច បដិគ្គាហកោ សចាហំ ន បដិគ្គហេស្សាមិ ឯវំ តុម្ហេ បុញ្ញេន បរិហីនា[៣] ភវិស្សថ ន មយ្ហំ ឥមិនា អត្ថោ អបិច តុម្ហាកញ្ញេវ អនុកម្បាយ បដិគ្គណ្ហាមីតិ តទុបាទាយ ពហុម្បិ ចីវរំ

១ ម. បរិភុញ្ជតិ ។ ២ ម. ច ។ ៣ ម. បរិពាហិរា ។

ការធ្វើឱ្យសេចក្ដីសមគួរដល់សមណៈនុ៎ះ គឺសមណៈត្រូវធ្វើថ្នាំដោយមូត្រផ្អូម ឬដោយចំណិតសម៉ តាំងអំពីនោះមក ភិក្ខុនោះក៏ទ្រទ្រង់ចីវរដ៏សៅហ្មង បរិភោគបិណ្ឌបាតដ៏សៅហ្មង សេពសេនាសនៈដ៏សៅហ្មង សេពគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារដ៏សៅហ្មង ។ ពួកគហបតីដឹងភិក្ខុនោះយ៉ាងនេះថា សមណៈនេះមានសេចក្ដីប្រាថ្នាតិច មានសន្ដោស សូរ្យ៉ាត់ មិនច្របូកច្របល់ (ដោយពួក) ប្រារព្ធព្យាយាម ពោលធុតគុណ ក៏រីងរឹតតែនិមន្ត ដោយចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈនិងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជ-បរិក្ខារ ។ ភិក្ខុនោះពោលយ៉ាងនេះថា កុលបុត្រមានសទ្ធា តែងប្រសព្ធនូវបុណ្យដ៏ច្រើន ព្រោះធម៌ ៣ យ៉ាងមានចំពោះមុខ គឺកុលបុត្រមានសទ្ធា តែងប្រសព្ធនូវបុណ្យដ៏ច្រើន ព្រោះសទ្ធាមានចំពោះមុខ ១ កុលបុត្រមានសទ្ធា តែងប្រសព្ធនូវបុណ្យដ៏ច្រើន ព្រោះទេយ្យធម៌មានចំពោះមុខ ១ កុលបុត្រមានសទ្ធា តែងប្រសព្ធនូវបុណ្យដ៏ច្រើន ព្រោះពួកទក្ខិណេយ្យ-បុគ្គលមានចំពោះមុខ ១ សទ្ធានេះ របស់ពួកអ្នកក៏មានផង ទេយ្យ-ធម៌នេះ ក៏មានព្រមផង ទាំងអាត្មាក៏ជាអ្នកទទួល បើអាត្មាមិនទទួលទេ ពួកអ្នកនឹងជាបុគ្គលសាបសូន្យចាកបុណ្យយ៉ាងនេះ អាត្មាមិនមានសេចក្ដីត្រូវការ ដោយទេយ្យធម៌នេះទេ ប៉ុន្ដែអាត្មាទទួល ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ពួកអ្នកតែម្យ៉ាង តាំងអំពីនោះមក ភិក្ខុនោះ ក៏ទទួលចីវរច្រើនផង

បដិក្កូលេន្តាតិ ពហុម្បិ បិណ្ឌបាតំ បដិក្កូលេន្តាតិ ពហុម្បិ សេនាសនំ បដិក្កូលេន្តាតិ ពហុម្បិ គិលានប្បច្ចយ-ភេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិក្កូលេន្តាតិ ។ យា ឯវរូបា ភាកុដិ-កា ភាកុដិយំ កុហនា កុហាយនា កុហិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ បដិសេវនសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ។ កតមំ ឥរិយាបថសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ។ ឥធេកច្ចោ បាបិច្ឆោ ឥច្ឆាបកតោ សម្ភាវនាធិប្បាយោ ឯវំ មំ ជនោ សម្ភាវេ-ស្សតីតិ គមនំ សណ្ឋបេតិ ឋានំ សណ្ឋបេតិ និសជ្ជំ សណ្ឋបេតិ សយនំ សណ្ឋបេតិ បណិធាយ គច្ឆតិ បណិធាយ តិដ្ឋតិ បណិធាយ និសីទតិ បណិធាយ សេយ្យំ កប្បេតិ សមាហិតោ វិយ គច្ឆតិ សមា-ហិតោ វិយ តិដ្ឋតិ សមាហិតោ វិយ និសីទតិ សមា-ហិតោ វិយ សេយ្យំ កប្បេតិ អាបាថកជ្ឈាយីវ ហោតិ ។ យា ឯវរូបា ឥរិយាបថស្ស អាឋបនា ឋបនា សណ្ឋបនា ភាកុដិកា ភាកុដិយំ កុហនា កុហាយនា កុហិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ ឥរិយាបថសង្ខាតំ កុហន-វត្ថុ ។ កតមំ សាមន្តជប្បនសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ។

ទទួលបិណ្ឌបាតច្រើនផង ទទួលសេនាសនៈច្រើនផង ទទួលគិ-លានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារច្រើនផង ។ កិរិយាធ្វើមុខស្រពោន ភាពនៃកិក្ខុធ្វើមុខស្រពោន ការកុហក ការប្រព្រឹត្តទៅនៃកិក្ខុកុហក ភាពនៃកិក្ខុកុហក ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ លោកហៅថា កុហនវត្ថុ ខាងការសេព (បច្ច័យ) ។ កុហនវត្ថុ ខាងឥរិយាបថ តើដូចម្តេច ។ កិក្ខុខ្ទះក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ហើយ ប្រាថ្នាសេចក្តីសរសើរថា អ្នកផងនឹងសរសើរអញ យ៉ាងនេះ ក៏រៀបចំទំនងដើរ រៀបចំទំនងឈរ ក៏រៀបចំទំនងអង្គុយ រៀបចំទំនងដេក ប្រុងប្រៀបហើយទើបដើរទៅ ប្រុងប្រៀបឈរ ប្រុងប្រៀបអង្គុយ ប្រុងប្រៀបសម្រេចការដេក ដើរទៅហាក់ដូចជាមានចិត្តតាំងមាំ ឈរហាក់ដូចជាមានចិត្តតាំងមាំ អង្គុយហាក់ដូចជាមានចិត្តតាំងមាំ សម្រេចការដេក ហាក់ដូចជាមានចិត្តតាំងមាំ ហាក់ដូចជាចូលឈានក្នុងទីចំពោះមុខ (នៃអ្នកផង) ។ ការតាំងទុកខាងដើម អាការនៃការតាំងទុក ការរៀបចំឥរិយាបថ កិរិយាធ្វើមុខស្រពោន ភាពនៃកិក្ខុអ្នកធ្វើមុខស្រពោន ការកុហក ការប្រព្រឹត្តទៅនៃកិក្ខុកុហក ភាពនៃកិក្ខុកុហក ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ លោកហៅថា កុហនវត្ថុ ខាងឥរិយាបថ ។ កុហនវត្ថុ ខាងការខ្សឹបជិត តើដូចម្តេច ។

៨៣

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥធេកច្ចោ ចាបិច្ឆោ ឥច្ឆាបកតោ សម្ភាវនាធិប្បាយោ ឯវំ មំ ជនោ សម្ភាវេស្សតីតិ អរិយធម្មសន្និស្សិតំ វាចំ ភាសតិ យោ ឯវរូបំ ចីវរំ ធារេតិ សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ យោ ឯវរូបំ បត្តំ ធារេតិ លោហថាលកំ ធារេតិ ធម្មករកំ ធារេតិ បរិសាវនំ ធារេតិ កុញ្ចិកំ ធារេតិ ឧចាហនំ ធារេតិ កាយពន្ធនំ ធារេតិ អាយោគំ ធារេតិ សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ ។ យស្ស ឯវរូបោ ឧបជ្ឈាយោ សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ ។ យស្ស ឯវរូបោ អាចរិយោ ឯវរូបា សមានុបជ្ឈាយកា សមានាចរិយកា មិត្តា សន្ទិដ្ឋា សម្ភត្តា សហាយា សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ ។ យោ ឯវរូបេ វិហារេ វសតិ សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ ។ យោ ឯវរូបេ អឌ្ឍយោគេ វសតិ ចាសាទេ វសតិ ហម្មិយេ វសតិ គុហាយំ វសតិ លេណេ វសតិ កុដិយា វសតិ កូដាគារេ វសតិ អដ្ដេ វសតិ មាឡេ វសតិ ឧទ្ទណ្ឌេ វសតិ ឧបដ្ឋានសាលាយំ វសតិ មណ្ឌបេ វសតិ

បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១០

ភិក្ខុខ្ញុះក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប សង្កត់ហើយ ប្រាថ្នាសេចក្តីសរសើរថា អ្នកផងនឹងសរសើរអញយ៉ាងនេះ ក៏ពោលវាចា ដែលអាស្រ័យអរិយធម៌ ពោលថា សមណៈណា ទ្រទ្រង់ចីវរ មានសភាពយ៉ាងនេះ សមណៈនោះមានស័ក្តិធំ ពោលថា សមណៈណា ទ្រទ្រង់បាត្រមានសភាពយ៉ាងនេះ ទ្រទ្រង់ផ្តិលជាវិការៈ នៃលោហៈ ទ្រទ្រង់ធម្មក្រក ទ្រទ្រង់តម្រងទឹក ទ្រទ្រង់កូនសោ ទ្រទ្រង់ស្បែកជើង ទ្រទ្រង់វត្តពន្ធចង្កេះ ទ្រទ្រង់សំពត់អាយោគ សមណៈនោះ មានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា ឧបជ្ឈាយ៍របស់សមណៈណា មានសភាពយ៉ាងនេះ សមណៈនោះមានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា អាចារ្យរបស់សមណៈណា មានសភាពយ៉ាងនេះ ពួកភិក្ខុរបស់សមណៈណា មានសភាពយ៉ាងនេះ មានឧបជ្ឈាយ៍ស្មើគ្នា មានអាចារ្យស្មើគ្នា ជាមិត្រ មិត្រឃើញព្រម ជាសម្ងាញ់ សមណៈនោះមានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា សមណៈណា នៅក្នុងវិហារមានសភាពយ៉ាងនេះ សមណៈនោះ មានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា សមណៈណា នៅក្នុងបង្ហ្ការ មានសភាពយ៉ាងនេះ នៅក្នុងប្រាសាទ នៅក្នុងប្រាសាទមានកំពូល នៅក្នុងគុហា នៅក្នុងទីជ្រកកោន នៅក្នុងកុដិ នៅក្នុងផ្ទះមានកំពូល នៅក្នុងប ម នៅក្នុងពោង នៅក្នុងថែវ នៅក្នុងពោងធាន់ នៅក្នុងបារាំ

រុក្ខមូលេ វសតិ សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ ។ អថវា កោរជិកកោរជិកោ ភាកុដិកភាកុដិកោ កុហកកុហកោ លបកលបកោ មុខសម្ភាវិតោ[១] អយំ សមណោ ឥមាសំ ឯវរូបានំ សន្តានំ វិហារសមាបត្តីនំ លាភីតិ តាទិសំ គម្ភីរំ គូឡ្ហំ[២] និបុណំ បដិច្ឆន្នំ លោកុត្តរសុញ្ញតបដិសញ្ញុត្តំ កថំ កថេតិ ។ យា ឯវរូបា ភាកុដិកា ភាកុដិយំ កុហនា កុហាយនា កុហាយិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ សាមន្តជប្បនសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ។

យស្សិមានិ តីណិ កុហនវត្ថូនិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ វូបសន្តានិ បដិប្បស្សទ្ធានិ អភព្វុប្បត្តិកានិ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍានិ សោ វុច្ចតិ អកុហកោតិ បដិលីនោ អកុហកោ ។

[៧៨] អបិហាលុ អមច្ឆរីតិ បិហា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា បិហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា

១ ម. មុខសម្ភាវិតោ ។ ២ ឱ. គុយ្ហំ ។

នៅជិតគល់ឈើ សមណៈនោះ មានស័ក្តិធំ ។ មួយទៀត សមណៈជាអ្នកស្រងូតស្រងាត់ពេក មានមុខស្រពោនក្រៃពេក ជាអ្នកកុហកក្រៃពេក រួសរាយក្រៃពេក ត្រូវគេសរសើរដោយអំណាចមាត់ (របស់ខ្លួន) ថា សមណៈនេះបានវិហារសមាបត្តិទាំងឡាយដ៏ស្ងប់ស្ងាត់នេះ មានសភាពយ៉ាងនេះពោលពាក្យប្រាកដដូច្នោះ ជាពាក្យដ៏ជ្រៅ លំបាកយល់ ដ៏ល្អិតកំបុាំង ជាវាចាប្រកបដោយសុញ្ញតនិព្វាន ជាលោកុត្តរ ។ កិរិយាធ្វើមុខស្រពោន ភាពនៃភិក្ខុជាអ្នកធ្វើមុខស្រពោន ការកុហក ការប្រព្រឹត្តទៅនៃភិក្ខុកុហក ភាពនៃភិក្ខុកុហក ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា កុហនវត្ថុ ខាងការខ្សឹបជិត ។ កុហនវត្ថុទាំង ៣ ប្រការនេះ ភិក្ខុណាលះបង់ ផ្តាច់បង់ ឲ្យស្ងប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ភិក្ខុនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនកុហក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នករួញចិត្ត អ្នកមិនកុហក ។

[៧៨] ពាក្យថា អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា អ្នកមិនមានសេចក្តីកំ-ណាញ់ អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីជាប់ចំពាក់ បានដល់សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរមានកម្លាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោកៈ អកុសលមូល ។ សេចក្តីប្រាថ្នានេះ ភិក្ខុណាលះបង់ ផ្តាច់បង់

បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ អបិហាលុ ។ សោ រូបេ ន បិហេតិ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្វេ កុលំ គណំ អាវាសំ លាភំ យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរំ បិណ្ឌបាតំ សេនាសនំ គិលាន-ប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ កាមធាតុំ រូបធាតុំ អរូបធាតុំ កាមភវំ រូបភវំ អរូបភវំ សញ្ញាភវំ អសញ្ញាភវំ នេវ-សញ្ញានាសញ្ញាភវំ ឯកវោការភវំ ចតុវោការភវំ បញ្ច-វោការភវំ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ ទិដ្ឋសុតមុត-វិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ ន បិហេតិ ន ឥច្ឆតិ ន សាទិយតិ ន បត្ថេតិ នាភិជប្បតីតិ អបិហាលុ ។ អមច្ឆរីតិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាភមច្ឆរិយំ វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ យំ ឯវរូបំ មច្ឆរិយំ មច្ឆា-យនា មច្ឆាយិតត្តំ វេវិច្ឆំ កទរិយំ កដុកញ្ចុកតា អគ្គហិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ អបិច ខន្ធមច្ឆរិយម្បិ មច្ឆរិយំ ធាតុមច្ឆរិយម្បិ មច្ឆរិយំ

ឲ្យស្ងប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺ ញាណហើយ ភិក្ខុនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។ ភិក្ខុនោះ មិនប្រាថ្នារូបទាំងឡាយ មិនប្រាថ្នា មិនប៉ង ១ មិនត្រេកអរ មិនចង់បាន មិនជាប់ចិត្តនឹងសំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្ៈ ត្រកូល អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញាភព ឯក-ពោការភព ចតុពោការភព បញ្ចពោការភព អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន និងពួកធម៌ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។ ពាក្យថា អ្នកមិនមាន សេចក្តីកំណាញ់ សេចក្តីថា សេចក្តីកំណាញ់ ៥ គឺ កំណាញ់អាវាស ១ កំណាញ់ត្រកូល ១ កំណាញ់លាភ ១ កំណាញ់វណ្ណៈ ១ កំណាញ់ធម៌ ១ សេចក្តីកំណាញ់ អាការនៃសេចក្តីកំណាញ់ ភាពសេចក្តីកំណាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ១ សេចក្តីកំណាញ់រឹង សេចក្តីស្ងួតស្ងាញ ភាពនៃ បុគ្គលមិនយកចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។ មួយទៀត សេចក្តីកំណាញ់ខន្ធ ក៏ហៅថា កំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់ធាតុ ក៏ ហៅថា កំណាញ់

អាយតនមច្ចរិយម្ចិ មច្ចរិយំ តាហោ ឥទំ វុច្ចតិ មច្ចរិយំ ។ យស្សេតំ មច្ចរិយំ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ រូបសន្ដំ បដិប្ឋស្ឍ្ជ អភព្ជុប្ឍត្ដិកំ ញ្ជាណាត្ដិជ ឧ្ជ្ជ ស្ជោ វុច្ចតិ អមច្ចរីតិ អបិហ្ជាលុ អមច្ចរី ។

[៧៩] អ្ជ្ជ្ជ្ជ្ជ អ្ជ្ជ្ជ្ជ្ជ្ជ ចាកត្ជ្ជ្ជ្ជ ចាកត្ជ្ជ្ជ្ជ ចាកត្ជ្ជ- យ ចាកត្ជ្ជ ។ ចាកត្ជ ចាក-ត្ជ ។ ឥ្ជ្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ចាកត្ជ ។

សេចក្តីកំណាញ់អាយតន: ក៏ហៅថា កំណាញ់ ទាំងហៅថា ការប្រកាន់នេះ លោកហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។ សេចក្តីកំណាញ់នេះ បុគ្គលណាលះបង់ ផ្តាច់បង់ ឲ្យសូប ឲ្យសូបរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបានដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីកំណាញ់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា អ្នកមិនមានសេចក្តីកំណាញ់ ។

[៧៩] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកមិនមានការឃ្នើសឃ្នង ជាអ្នកដែលគេមិនគួរខ្ពើម ត្រង់ពាក្យថា ការឃ្នើសឃ្នង បានដល់ការឃ្នើសឃ្នង ៣ គឺការឃ្នើសឃ្នងប៉ៃកខាងកាយ ១ ការឃ្នើសឃ្នងប៉ៃកខាងវាចា ១ ការឃ្នើសឃ្នងប៉ៃកខាងចិត្ត ១ ។ ការឃ្នើសឃ្នងប៉ៃកខាងកាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ទៅក្នុងសង្ឆ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្នងប៉ៃកខាងកាយខ្លះ ទៅក្នុងគណ: សម្តែង ការឃ្នើសឃ្នងប៉ៃកខាងកាយខ្លះ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្នងប៉ៃកខាងកាយក្នុងពោងធាន់ខ្លះ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្នងប៉ៃកខាងកាយក្នុងពោងភ្លើងខ្លះ សម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប៉ៃកខាងកាយក្នុងកំពង់ទឹកខ្លះ កំពុងចូលទៅកាន់ចន្ទោះផ្ទះ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្នងប៉ៃកខាងកាយខ្លះ ចូលទៅហើយកាន់ចន្ទោះផ្ទះ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្នងប៉ៃកខាងកាយខ្លះ ។

កថំ សជ្ជ្ជកតោ កាយិកំ ចាតព្ភិយំ ឧស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ សជ្ជ្ជកតោ អចិត្តិការកតោ ថេរេ ភិក្ខូ ឃដ្ដយន្តោបិ តិដ្ឋតិ ឃដ្ដយន្តោបិ និសីទតិ បុរតោបិ តិដ្ឋតិ បុរតោបិ និសីទតិ ឧច្ចេបិ អាសនេ និសីទតិ សសីសំ ចារុបិត្ថាបិ និសីទតិ ឋិតកោបិ ភណតិ ពហារិក្ខេបកោបិ ភណតិ ឯវំ សជ្ជ្ជកតោ កាយិកំ ចាតព្ភិយំ ឧស្សេតិ ។

កថំ ភណកតោ កាយិកំ ចាតព្ភិយំ ឧស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ ភណកតោ អចិត្តិការកតោ ថេរានំ ភិក្ខូនំ អនុចាហានានំ ចង្ក្រមន្តានំ សឧចាហានោ ចង្ក្រមតិ នីចេ ចង្ក្រមេ ចង្ក្រមន្តានំ ឧច្ចេ ចង្ក្រមេ ចង្ក្រមតិ ឆមាយំ ចង្ក្រម-ន្តានំ ចង្ក្រមេ ចង្ក្រមតិ ឃដ្ដយន្តោបិ តិដ្ឋតិ ឃដ្ដយន្តោបិ និសីទតិ បុរតោបិ តិដ្ឋតិ បុរតោបិ និសីទតិ ឧច្ចេបិ អាសនេ និសីទតិ សសីសំ ចារុបិត្ថាបិ និសីទតិ ឋិត-កោបិ ភណតិ ពហារិក្ខេបកោបិ ភណតិ ឯវំ ភណកតោ កាយិកំ ចាតព្ភិយំ ឧស្សេតិ ។

កថំ ភោជនសាលាយ កាយិកំ ចាតព្ភិយំ ឧស្សេតិ ។

ភិក្ខុទៅក្នុងសង្ឆ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងកាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ទៅក្នុងសង្ឆ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង គឺឈរប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរខាងមុខខ្លះ អង្គុយខាងមុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ អង្គុយទទួរក្បាលខ្លះ ឈរនិយាយខ្លះ និយាយវាសដៃខ្លះ ភិក្ខុទៅក្នុងសង្ឆ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងកាយ យ៉ាងនេះឯង ។ ភិក្ខុទៅក្នុងគណៈ សម្តែង នូវការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងកាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ទៅក្នុងគណៈ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង គឺកាលពួកភិក្ខុជាថេរៈ មិនពាក់ស្បែកជើងចង្ក្រម ខ្លួនពាក់ស្បែកជើងចង្ក្រម កាលពួកភិក្ខុជាថេរៈចង្ក្រមក្នុងទីចង្ក្រមដ៏ទាប ខ្លួនចង្ក្រមក្នុងទីចង្ក្រមដ៏ខ្ពស់ កាលពួកភិក្ខុជាថេរៈ ចង្ក្រមលើផែនដី ខ្លួនចង្ក្រមក្នុងទីចង្ក្រម ឈរប្រជ្រៀតខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរខាងមុខខ្លះ អង្គុយខាងមុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ អង្គុយទទួរក្បាលខ្លះ ឈរនិយាយខ្លះ និយាយវាសដៃខ្លះ ភិក្ខុទៅក្នុងគណៈសម្តែង ការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងកាយ យ៉ាងនេះឯង ។

ភិក្ខុសម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងកាយក្នុងពេងធាន់ តើដូចម្តេច ។

ឥធេកច្ចោ ភោជនសាលាយ អចិត្តីការកតោ ថេរេ ភិក្ខូ អនុប្បខជ្ជ និសីទតិ នវេបិ ភិក្ខូ អាសនេន បដិពាហតិ ឃដ្ដយន្តោបិ តិដ្ឋតិ ឃដ្ដយន្តោបិ និសីទតិ បុរតោបិ តិដ្ឋតិ បុរតោបិ និសីទតិ ឧច្ចេបិ អាសនេ និសីទតិ សសីសំ បារុបិត្វាបិ និសីទតិ ឋិតកោបិ ភណតិ ពាហាវិក្ខេបកោបិ ភណតិ ឯវំ ភោជនសាលាយ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។

កថំ ជន្តាឃរេ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ ជន្តាឃរេ អចិត្តីការកតោ ថេរេ ភិក្ខូ ឃដ្ដយន្តោបិ តិដ្ឋតិ ឃដ្ដយន្តោបិ និសីទតិ បុរតោបិ តិដ្ឋតិ បុរតោបិ និសីទតិ ឧច្ចេបិ អាសនេ និសីទតិ អនាបុច្ឆាបិ កដ្ឋំ បក្ខិបតិ អនាបុច្ឆាបិ ទ្វារំ បិទហតិ[១] ឯវំ ជន្តាឃរេ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។

កថំ ឧទកតិត្ថេ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ ឧទកតិត្ថេ អចិត្តីការកតោ

១ ឱ. ម. អនាបុច្ឆំបិ អនជ្ឈិដ្ឋោបិ កដ្ឋំ បក្ខិបតិ ទ្វារំ បិទហតិ ពាហាវិក្ខេបកោបិ ភណតិ ។

ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងពោធាន់ គឺអង្គុយ ប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ ឃាត់ពួកភិក្ខុថ្មី ដោយអាសនៈខ្លះ ឈរ ប្រជ្រៀតខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរខាងមុខខ្លះ អង្គុយខាងមុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ អង្គុយទទួរក្បាលខ្លះ ឈរនិយាយខ្លះ និយាយវាសដៃខ្លះ ភិក្ខុសម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងកាយ ក្នុងពោធ ធាន់ យ៉ាងនេះឯង ។

ភិក្ខុសម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងពោធក្ងើង តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងពោធក្ងើង គឺឈរប្រជ្រៀត ពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរខាងមុខខ្លះ អង្គុយខាង មុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ មិនប្រាប់សិនហើយដាក់អុសខ្លះ មិនប្រាប់សិនហើយបិទទ្វារខ្លះ ភិក្ខុសម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងកាយ ក្នុងពោធក្ងើង យ៉ាងនេះឯង ។

ភិក្ខុ សម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងកាយ ក្នុងកំពង់ទឹក តើដូច ម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងកំពង់ទឹក

ថេរ ភិក្ខូ យជ្ជយន្តោបិ ឋិតរតិ បុរតោបិ ឋិតរតិ យជ្ជ-
យន្តោបិ ឆ្ងាយតិ បុរតោបិ ឆ្ងាយតិ ឧបរិបិ[1] ឆ្ងាយតិ
យជ្ជយន្តោបិ ឧត្តរតិ បុរតោបិ ឧត្តរតិ ឧបរិបិ[2] ឧត្តរតិ
ឯវំ ឧឧកតិត្តេ កាយិកំ ចាតញ្ជិយំ ឧស្សេតិ ។

កថំ អន្តរយរំ បរិសន្តោ កាយិកំ ចាតញ្ជិយំ
ឧស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ អន្តរយរំ បរិសន្តោ អចិត្តិ-
ការកតោ ថេរ ភិក្ខូ យជ្ជយន្តោបិ កច្ឆតិ បុរតោបិ
កច្ឆតិ ហេក្ខ្ម្ម្ម្ម្ម្ម ថេរានំ ភិក្ខូនំ បុរតោ កច្ឆតិ ឯវំ
អន្តរយរំ បរិសន្តោ កាយិកំ ចាតញ្ជិយំ ឧស្សេតិ ។

កថំ អន្តរយរំ បរិន្ទោ កាយិកំ ចាតញ្ជិយំ ឧស្សេតិ ។
ឥធេកច្ចោ អន្តរយរំ បរិន្ទោ ន បរិស ភន្តេតិ រុច្ចមានោ
បរិសតិ ន តិដ្ឋ ភន្តេតិ រុច្ចមានោ តិដ្ឋតិ ន និសីឧ
ភន្តេតិ រុច្ចមានោ និសីឧតិ អនោកាសម្ប្ យ បរិសតិ
អនោកាសេបិ តិដ្ឋតិ អនោកាសេបិ និសីឧតិ យានិ
តានិ ហោន្តិ កុលានំ ឧវរកានិ ភូជ្ជានិ ច បដិច្ឆន្ទានិ
ច យត្ត កុលិត្តិយោ កុលធីតរោ កុលសុណ្ហាយោ
<u>កុលកុមារិយោ</u> និសីឧន្តិ តត្ត្ត្ត្ត សហសា បរិសតិ

---

១ ២ ឱ. ម. ឧបរិតោបិ ។

គឺចុះទៅប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ ចុះទៅខាងមុខខ្លះ ងូតប្រជ្រៀតខ្លះ ងូតខាងមុខខ្លះ ងូតខាងលើខ្លះ ឡើងប្រជ្រៀតខ្លះ ឡើងខាងមុខខ្លះ ឡើងខាងលើខ្លះ ភិក្ខុសម្តែងការឃ្នើសឃ្ងងប៉ែកខាងកាយ ក្នុងកំពង់ទឹក យ៉ាងនេះឯង ។

ភិក្ខុកំពុងចូលទៅកាន់ចន្ទោះផ្ទះ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្ងងប៉ែកខាងកាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ កំពុងចូលទៅកាន់ចន្ទោះផ្ទះ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង គឺដើរប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ ដើរខាងមុខខ្លះ កន្ទងហើយដើរខាងមុខពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ ភិក្ខុកំពុងចូលទៅកាន់ចន្ទោះផ្ទះ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្ងងប៉ែកខាងកាយ យ៉ាងនេះឯង ។

ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្ទោះផ្ទះ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្ងង ប៉ែកខាងកាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅកាន់ចន្ទោះផ្ទះ គេមិនទាន់និយាយថា សូមចូលមកលោកម្ចាស់ ក៏ចូលទៅ គេមិនទាន់និយាយថា សូមឈរង់សិនលោកម្ចាស់ ក៏ឈរង់ គេមិនទាន់និយាយថា សូមគង់លោកម្ចាស់ ក៏អង្គុយ ចូលទៅកាន់ទីមិនមានឱកាសខ្លះ ឈរក្នុងទីមិនមានឱកាសខ្លះ អង្គុយក្នុងទីមិនមានឱកាសខ្លះ ម្ន្ទីម្ចាចូលទៅក្នុងបន្ទប់ទាំងឡាយ របស់ត្រកូលទាំងឡាយ ជាទីលាក់ពួនបិទបាំងដែលពួកស្ត្រីក្នុងត្រកូល ដែលពួកកូនស្រីរបស់ត្រកូល ដែលពួកកូនប្រសាស្រីរបស់ត្រកូល ដែលពួកកុមារីរបស់ត្រកូល កំពុងអង្គុយនោះខ្លះ

កុមារកស្សបិ សីសំ បរាមសតិ ឯវំ អង្គរយរំ បរិជ្ជោ កាយិកំ ចាតុព្ភិយំ ឧស្សេតិ ។ ឥទំ កាយិកំ ចាតុព្ភិយំ[១] ។

កតមំ វាចសិកំ ចាតុព្ភិយំ ។ ឥធេកច្ចោ សង្ឃគតោបិ វាចសិកំ ចាតុព្ភិយំ ឧស្សេតិ គណគតោបិ វាចសិកំ ចាតុព្ភិយំ ឧស្សេតិ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោបិ វាចសិកំ ចាតុព្ភិយំ ឧស្សេតិ ។

កថំ សង្ឃគតោ វាចសិកំ ចាតុព្ភិយំ ឧស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ សង្ឃគតោ អចិត្តីការកតោ ថេរេ ភិក្ខូ អនាបុច្ឆា វា អនជ្ឈិដ្ឋោ វា អារាមគតានំ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ភណតិ បញ្ហំ វិសជ្ជេតិ បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសតិ ឋិតកោបិ ភណតិ ពាហាវិក្ខេបកោបិ ភណតិ ឯវំ សង្ឃគតោ វាចសិកំ ចាតុព្ភិយំ ឧស្សេតិ ។

កថំ គណគតោ វាចសិកំ ចាតុព្ភិយំ ឧស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ គណគតោ អចិត្តីការកតោ ថេរេ ភិក្ខូ អនាបុច្ឆា វា អនជ្ឈិដ្ឋោ វា អារាមគតានំ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ភណតិ បញ្ហំ វិសជ្ជេតិ ឋិតកោបិ ភណតិ ពាហាវិក្ខេបកោបិ ភណតិ

១ ម. បាតុព្ភិយំ ទស្សេតិ ។

ស្ទាបអង្ហែលក្បាលរបស់កុមារតូចខ្លះ ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្ទោះផ្ទះសម្តែងការឃ្លើសឃ្នងប៉ែកខាងកាយ យ៉ាងនេះឯង ។ នេះ ការឃ្លើសឃ្នងប៉ែកខាងកាយ ។

ការឃ្លើសឃ្នងប៉ែកខាងវាចា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ទៅក្នុងសង្ឆ សម្តែងការឃ្លើសឃ្នងប៉ែកខាងវាចាខ្លះ ទៅក្នុងគណៈ សម្តែងការឃ្លើសឃ្នងប៉ែកខាងវាចាខ្លះ ចូលទៅក្នុងចន្ទោះផ្ទះ សម្តែងការឃ្លើសឃ្នងប៉ែកខាងវាចាខ្លះ ។

ភិក្ខុទៅក្នុងសង្ឆ សម្តែងការឃ្លើសឃ្នងប៉ែកខាងវាចា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ទៅក្នុងសង្ឆ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង គឺមិនប្រាប់ពួកភិក្ខុជាថេរៈ ឬ(ពួកភិក្ខុជាថេរៈ) មិនបានអាងធនា ក៏សម្តែងធម៌ វិសជ្ជនាប្រស្នា សម្តែងបាតិមោក្ខ ដល់ពួកភិក្ខុដែលទៅកាន់អាងមឈរនិយាយខ្លះ និយាយវាសដៃខ្លះ ភិក្ខុទៅក្នុងសង្ឆ សម្តែងការឃ្លើសឃ្នងប៉ែកខាងវាចា យ៉ាងនេះឯង ។

ភិក្ខុទៅក្នុងគណៈ សម្តែងការឃ្លើសឃ្នងប៉ែកខាងវាចា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះទៅក្នុងគណៈមិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង គឺមិនប្រាប់ពួកភិក្ខុជាថេរៈ ឬ(ភិក្ខុជាថេរៈ) មិនបានអាងធនា ក៏សម្តែងធម៌ វិសជ្ជនាប្រស្នាដល់ពួកភិក្ខុដែលទៅកាន់អាងម ឈរនិយាយខ្លះ និយាយវាសដៃខ្លះ

អាភាមគតានំ ភិក្ខុនីនំ ឧបាសកានំ ឧបាសិកានំ ធម្មំ ភណាតិ បញ្ហំ វិសជ្ជេតិ បិតកោបិ ភណាតិ ពាហារិក្ខេប-កោបិ ភណាតិ ឯវំ គណាគតោ រាចសិកំ ចាគព្ពិយំ ឧស្សេតិ ។

កាចំ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ រាចសិកំ ចាគព្ពិយំ ឧស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ ឥត្ថឹ វា កុមារឹ វា អាហ ឥត្ថន្នាមេ ឥត្ថង្គោត្តេ កឹ អត្ថិ យាគុ អត្ថិ ភត្តំ អត្ថិ ខាទនីយំ អត្ថិ កឹ បិវិស្សាម កឹ កុញ្ជិស្សាម កឹ ខាទិស្សាម កឹ វា អត្ថិ កឹ វា មេ ឧស្សចាតិ វិប្បលបតិ ឯវំ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ រាចសិកំ ចាគព្ពិយំ ឧស្សេតិ ឥធំ រាចសិកំ ចាគព្ពិយំ ។

កាតមំ ចេតសិកំ ចាគព្ពិយំ ។ ឥធេកច្ចោ ន ឧច្ចាកុលា បព្វជិតោ សមានោ ឧច្ចាកុលា បព្វ-ជិតេន សទ្ធឹ សទិសំ អត្តានំ ឧហាតិ ចិត្តេន ។ ន មហាកុលា បព្វជិតោ សមានោ មហាកុលា បព្វ-ជិតេន សទ្ធឹ សទិសំ អត្តានំ ឧហាតិ ចិត្តេន ។ ន មហាភោគកុលា បព្វជិតោ សមានោ មហាភោគកុលា បព្វជិតេន សទ្ធឹ សទិសំ អត្តានំ ឧហាតិ ចិត្តេន ។

សម្តែងធម៌ វិសជ្ជនាប្រស្នាដល់ពួកភិក្ខុនី ពួកឧបាសក ពួកឧបាសិកា ដែលទៅកាន់អារាម ឈរនិយាយវាសដៃខ្ញុះ ភិក្ខុទៅក្នុងគណៈសម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងវាចា យ៉ាងនេះឯង ។

ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្ទោះផ្ទះ សម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងវាចា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្ញុះ ក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅកាន់ចន្ទោះផ្ទះ និយាយនឹងស្ត្រី ឬនឹងកុមារី និយាយរាក់ទាក់ថា នែនាងឈ្មោះនេះ នែនាងគោត្រនេះ មានអ្វីទេ មានបបរទេ មានបាយទេ មានបង្អែមទេ អាត្មានឹងផឹកអ្វី បរិភោគអ្វី ស៊ីអ្វី មានអ្វីទេ ពួកនាងនឹងឲ្យអ្វី ដល់អាត្មា ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្ទោះផ្ទះ សម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងវាចា យ៉ាងនេះឯង ។ នេះ ការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងវាចា ។

ការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្ញុះ ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនមែន (ចេញ) អំពីត្រកូលខ្ពស់ហើយបួសទេ តែមានចិត្តតាំងខ្ជួនស្មើនឹងបុគ្គលដែល (ចេញ) អំពីត្រកូលខ្ពស់ហើយបួស ។ មិនមែនចេញអំពីត្រកូលធំហើយបួសទេ តែមានចិត្តតាំងខ្ជួនស្មើនឹងបុគ្គលដែល (ចេញ) អំពីត្រកូលធំហើយបួស ។ មិនមែន (ចេញ) អំពីត្រកូលមានភោគៈច្រើនហើយបួសទេ តែមានចិត្តតាំងខ្ជួនស្មើនឹងបុគ្គលដែល(ចេញ) អំពីត្រកូលមានភោគៈច្រើន ហើយបួស ។

ន ឧឡារភោគកុលា បព្វជិតោ សមានោ ។ ន សុត្តន្តិកោ សមានោ សុត្តន្តិកេន សទ្ធឹ សទិសំ អត្តានំ ទហតិ ចិត្តេន ។ ន វិនយធរោ សមានោ ។ ន ធម្មកថិកោ សមានោ ។ ន អារញ្ញិកោ សមានោ ។ ន បិណ្ឌបាតិកោ សមានោ ។ ន បំសុកូលិកោ សមានោ ។ ន តេចីវរិកោ សមានោ ។ ន សបទានចារិកោ សមានោ ។ ន ខលុបច្ឆាភត្តិកោ សមានោ ។ ន នេសជ្ជិកោ សមានោ ។ ន យថាសន្ថតិកោ សមានោ ។ ន បឋមស្ស ឈានស្ស លាភី សមានោ បឋមស្ស ឈានស្ស លាភិនា សទ្ធឹ សទិសំ អត្តានំ ទហតិ ចិត្តេន ។ បេ ។ ន នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភី សមានោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភិនា សទ្ធឹ សទិសំ អត្តានំ ទហតិ ចិត្តេន ។ ឥទំ ចេតសិកំ ធាតក្ពិយំ ។ យស្សិមានិ តីណិ ធាតក្ពិយានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ វូបសន្តានិ បដិប្បស្សទ្ធានិ អភព្វុប្បត្តិកានិ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍានិ សោ វុច្ចតិ អប្បកប្បោតិ អប្បកប្បោ ។

មិនមែន (ចេញ) អំពីត្រកូលមានកោគ:លើសលុបហើយបួសទេ ។ មិនចេះ ព្រះសូត្រទេ តែមានចិត្តតាំងខ្ជួនស្មើនឹងបុគ្គលដែលចេះព្រះសូត្រ ។ មិន ទ្រទ្រង់ព្រះវិន័យ ។ មិនមែនជាធម្មកថិក ។ មិនប្រព្រឹត្តអារញ្ញិកធុតង្គ ។ មិនប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតិកធុតង្គ ។ មិនប្រព្រឹត្តបំសុកូលិកធុតង្គ ។ មិន ប្រព្រឹត្តតេចីវរិកធុតង្គ ។ មិនប្រព្រឹត្តសបទានចារិកធុតង្គ ។ មិនប្រព្រឹត្ត ខលុបច្ឆាកត្តិកធុតង្គ ។ មិនប្រព្រឹត្តនេសជ្ជិកធុតង្គ ។ មិនប្រព្រឹត្តយថា-សន្ថតិកធុតង្គ ។ មិនបានបឋមជ្ឈានទេ តែមានចិត្តតាំងខ្ជួនស្មើនឹងបុគ្គល ដែលបានបឋមជ្ឈាន ។ លេ ។ មិនបាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិទេ តែមានចិត្តតាំងខ្ជួនស្មើនឹងបុគ្គលបាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ។ នេះ ការឃ្នើសឃ្នងប៉ែកខាងចិត្ត ។ ការឃ្នើសឃ្នង ៣ នេះ បុគ្គលណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ ឲ្យសូប់ ឲ្យសូប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមាន ការឃ្នើសឃ្ងង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានការឃ្នើសឃ្នង ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[៨០] អជេកុច្ឆោតិ អត្ថិ បុគ្គលោ ជេកុច្ឆោ អត្ថិ អជេកុច្ឆោ ។ កតមោ ច បុគ្គលោ ជេកុច្ឆោ ។ ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ ឧុស្សីលោ ហោតិ ចាបធម្មោ អសុចិសঙ্কិស្សរសមាចារោ បដិច្ឆន្នកម្មន្តោ អស្សមណោ សមណប្បដិញ្ញោ អព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារិប្បដិញ្ញោ អន្តោបូតិ អវស្សុតោ កសម្ពុជាតោ អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ ជេកុច្ឆោ ។ អថវា កោធនោ ហោតិ ឧបាយាសពហុលោ អប្ផម្ប្ជ វុត្តោ សមានោ អភិសជ្ជតិ កុប្ជតិ ព្យាបជ្ជតិ បតិដ្ឋិយតិ កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្ជ្ចយញ្ច ទាតុកាមោតិ អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ ជេកុច្ឆោ ។ អថវា កោធនោ ហោតិ ឧបនាហី ហោតិ មក្ខី ហោតិ បឬ្ជាសី ហោតិ ឥស្សុកី ហោតិ មច្ឆរី ហោតិ សឋោ ហោតិ មាយាវី ហោតិ ថទ្ធោ ហោតិ អតិមានី ហោតិ ចាបិច្ឆោ ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ សន្ទិដ្ឋិបរាមាសី ហោតិ អាធានគ្គាហី ទុប្ជដិនិស្ជ្ជគ្គី ហោតិ អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ ជេកុច្ឆោ ។

បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១០

[៨០] *ពាក្យថា ជាអ្នកដែលគេមិនគួរខ្ពើម អធិប្បាយថា បុគ្គលដែលគេគួរខ្ពើមក៏មាន ដែលគេមិនគួរខ្ពើមក៏មាន ។ បុគ្គលដែលគេគួរខ្ពើម តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌ដ៏លាមក មានមារយាទដែលបុគ្គលគួរព្ងាកឃើញ ដោយសេចក្តីរង្កៀសថាមិនស្អាត មានអំពើបិទបាំងទុក មិនមែនជាសមណៈ ប្តេជ្ញាខ្លួនថាជាសមណៈ មិនមែនជាព្រហ្មចារីបុគ្គល ប្តេជ្ញាខ្លួនថាជាព្រហ្ម-ចារីបុគ្គល ជាអ្នកស្អុយក្នុង ជោកដោយរាគៈ ជាបុគ្គលជ្រោកជ្រាក នេះ ហៅថា បុគ្គលដែលគេគួរខ្ពើម ។ មួយទៀត បុគ្គលជាអ្នកក្រោធ ច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ សូម្បីគេនិយាយតិចតួច ក៏រមែងចាប់ថ្នាក់ ខឹង គុំកួន តបត ធ្វើទ្ងរសេចក្តីក្រោធ ប្រទូស្ត អាក់អន់ ឲ្យ ប្រាកដ នេះ ហៅថា បុគ្គលដែលគេគួរខ្ពើម ។ មួយទៀត បុគ្គលជាអ្នកក្រោធ ចងសេចក្តីក្រោធទុក លុបគុណគេ រាយឫកស្ម្ម ច្ર-ណៃន កំណាញ់ អួតអាង មានមាយា រឹងរូស មើលងាយគេ មានប្រាជ្ញាដ៏លាមក មានសេចក្តីយល់ខុស ប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ របស់ខ្លួន ប្រកាន់មាំ ជាអ្នកលះបង់បានដោយកម្រ នេះ ហៅថា បុគ្គលដែលគេគួរខ្ពើម ។*

កតមោ ច បុគ្គលោ អជេគុច្ឆោ ។ ឥធ ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ អជេគុច្ឆោ ។ អថវា អក្កោធនោ ហោតិ អនុបាយាសពហុលោ ពហុម្បិ វុត្តោ សមានោ ន អភិសជ្ជតិ ន កុប្បតិ ន ព្យាបជ្ជតិ ន បតិដ្ឋិយតិ ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ អជេគុច្ឆោ ។ អថវា អក្កោធនោ ហោតិ អនុបនាហី ហោតិ អមក្ខី ហោតិ អបឡាសី ហោតិ អនិស្សុកី ហោតិ អមច្ឆរី ហោតិ អសឋោ ហោតិ អមាយាវី ហោតិ អថទ្ធោ ហោតិ អនតិមានី ហោតិ ន បាបិច្ឆោ ហោតិ ន មិច្ឆាទិដ្ឋី ហោតិ អសន្ទិដ្ឋិបរាមាសី ហោតិ អនាធានគ្គាហី សុប្បដិនិស្សគ្គី ហោតិ អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ អជេគុច្ឆោ ។ សព្វេ កល្យាណបុថុជ្ជនំ ឧបាទាយ អរិយបុគ្គលោ អជេគុច្ឆោតិ អប្បគព្ភោ អជេគុច្ឆោ ។

បុគ្គលដែលគេមិនគួរខ្ពើម តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសីល សង្រ្ចមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរ: បរិបូណ៌ដោយអាចារ:និងគោចរ: ជាអ្នកឃើញភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយ សូម្បីបន្តិចបន្តួច សមា-ទាន សិក្សា ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ នេះ ហៅថា បុគ្គលដែលគេមិនគួរខ្ពើម ។ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកមិនក្រោធ មិនច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ បើទុកជាគេនិយាយច្រើន ក៏មិនចាប់ថ្នាក់ មិនខឹង មិនគុំកួន មិនតបត មិនធ្វើនូវសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត និងសេចក្តីអាក់អន់ឲ្យប្រាកដ នេះ ហៅថា បុគ្គលដែលគេមិនគួរខ្ពើម ។ មួយវិញទៀត បុគ្គលជាអ្នកមិនក្រោធ មិនចងសេចក្តីក្រោធទុក មិនលុបគុណគេ មិនវាយឫកស្មើ មិនច្រណែន មិនកំណាញ់ មិនអួតអាង មិនមានមាយា មិនរឹងត្អឹង មិនមើលងាយគេ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាដ៏លាមក មិនមានសេចក្តីយល់ខុស មិនប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់របស់ខ្លួន មិនប្រកាន់មាំ ជាអ្នកលះបង់បានដោយងាយ នេះ ហៅថា បុគ្គលដែលគេមិនគួរខ្ពើម ។ អរិយបុគ្គលទាំងអស់ រាប់ទាំងកល្យាណបុថុជ្ជន ឈ្មោះថា បុគ្គលដែលគេមិនគួរខ្ពើម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនមានការឃ្នើសឃ្នង ជាអ្នកដែលគេមិនគួរខ្ពើម ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[៨១] បេសុណោយ្យ ច ឌោ យុត្តោតិ បេសុញ្ញន្តិ ឥធេកច្ចោ បិសុណវាចោ ហោតិ ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេជ្ជាយ អមុត្រ វ សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេជ្ជាយ ឥតិ សមគ្គានំ វ ភេត្តា ភិន្នានំ វ អនុប្បជ្ជាតា វគ្គារាមោ វគ្គរតោ វគ្គនន្ទី វគ្គការណី វ ចំ ភាសិតា ហោតិ ឥទំ វុច្ចតិ បេសុញ្ញ ។ អបិច ទ្វីហិ ការណេហិ បេសុញ្ញ ឧប-សំហរតិ បិយកម្យតាយ វ ភេជ្ជាធិប្ប្ជាយោ វ ។

កថំ បិយកម្យតាយ បេសុញ្ញ ឧបសំហរតិ ។ ឥមស្ស បិយោ ភវិស្ជាមិ មជ្ជាចោ ភវិស្ជាមិ វិស្ជ-សិកោ ភវិស្ជាមិ អព្ជន្ជរិកោ ភវិស្ជាមិ សុហជ្ជយោ ភវិស្ជាមីតិ ឯវំ បិយកម្យតាយ បេសុញ្ញ ឧបសំហរតិ ។

កថំ ភេជ្ជាធិប្ប្ជាយោ បេសុញ្ញ ឧបសំហរតិ ។

បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១០

[៨១] ពាក្យថា បុគ្គលមិនប្រកបក្នុងការញុះញង់ ត្រង់ពាក្យថា ការញុះញង់ អធិប្បាយថា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកនិយាយ ញុះញង់ គឺឮអំពីពួកជននេះ ប្រាប់ពួកជនឯណោះ ដើម្បីបំបែកពួកជននេះ ឬឮអំពីពួកជនឯណោះ ប្រាប់ពួកជននេះ ដើម្បីបំបែកពួកជនឯណោះ ឬក៏ជាអ្នកបំបែកពួកជន ដែលព្រមព្រៀងគ្នាក្តី ចែមកម្ចាំងដល់ពួកជន ដែលបែកគ្នាហើយក្តី ជាអ្នកមានពួកជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងពួក រីករាយក្នុងពួក ជាអ្នកនិយាយនូវពាក្យជាគ្រឿងធ្វើនូវពួក នេះ លោកហៅថា ការញុះញង់ ។ មួយទៀត បុគ្គលរមែងសន្សំការញុះញង់ ដោយហេតុពីរគឺ ដោយសេចក្តីប្រាថ្នាឲ្យគេស្រឡាញ់ ឬដោយសេចក្តីប៉ុនប៉ងដើម្បីបំបែក ។

បុគ្គលសន្សំការញុះញង់ ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាឲ្យគេស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលសន្សំការញុះញង់ ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាឲ្យគេស្រ-ឡាញ់យ៉ាងនេះ ដូចនេះថា អាត្មាអញនឹងបានជាទីស្រឡាញ់នៃជននេះ នឹងបានជាទីពេញចិត្ត នឹងបានជាទីស្និទ្ធស្នាល នឹងបានជាអ្នកនៅខាងក្នុង នឹងបានជាអ្នកមានចិត្តល្អ ។

បុគ្គលមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ដើម្បីបំបែក រមែងសន្សំការញុះញង់ តើដូចម្តេច ។

កថំ ឥមេ នានា អស្សុ វិនា អស្សុ វគ្គា អស្សុ ទ្វេធា អស្សុ ទ្វេជ្ឈា អស្សុ ទ្វេបក្ខា អស្សុ ភិជ្ជេយ្យុំ ន សមាគច្ឆេយ្យុំ ទុក្ខំ ន ផាសុ វិហរេយ្យុន្តិ ឯវំ ភេទាធិប្បាយោ បេសុញ្ញំ ឧបសំហរតិ ។

យស្សេតំ បេសុញ្ញំ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ វូបសន្តំ បដិប្បស្សទ្ធំ អភព្វុប្បត្តិកំ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍំ សោ បេសុញ្ញេ ន យុត្តោ នប្បយុត្តោ នាយុត្តោ ន សមា-យុត្តោតិ បេសុណេយ្យេ ច នោ យុត្តោ ។

តេនាហ ភគវា

បដិលីនោ អកុហកោ អបិហាលុ អមច្ឆរី
អប្បគព្ភោ អជេគុច្ឆោ បេសុណេយ្យេ ច នោ យុតោតិ ។

[៨២] សាតិយេសុ អនស្សាវី អតិមានេ ច នោ យុត្តោ
សណ្ហោ ច បដិភាណវា ន សទ្ធោ ន វិរជ្ជតិ ។

បុគ្គលមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ដើម្បីបំបែក រមែងសន្សំការញុះញង់ យ៉ាងនេះថា ធ្វើម្តេចឲ្យពួកជននេះ ផ្សេង ៗ ពីគ្នា ទីទៃពីគ្នា ជាពួក ជាចំណែកពីរ បែកគ្នាជាពីរ ជាពីរក្រុម គប្បីបែកគ្នា មិនគប្បីរួបរួមគ្នា នៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ ។

ការញុះញង់ន៏ុះ ដែលបុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យ សូប ឲ្យសូបរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ ហើយ បុគ្គលនោះ មិនប្រកប មិនឈម មិនជ្ងាក់ មិនស្រេបចុះ ក្នុងការញុះញង់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងមិនប្រកប ក្នុង ការញុះញង់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលអ្នករួញចិត្ត អ្នកមិនកុហក អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា អ្នកមិនមានសេចក្តីកំណាញ់ អ្នកមិនមានការឃ្នើសឃ្នង អ្នក ដែលគេមិនគួរខ្ពើម រមែងជាអ្នកមិនប្រកប ក្នុងការញុះញង់ ។

[៨២] *បុគ្គលអ្នកមិនស្រស់ស្រាយ ក្នុងវត្ថុជាទីត្រេកអរផង អ្នកមិន ប្រកបក្នុងការមើលងាយផង អ្នកទន់ភ្ងន់ផង អ្នកមានប្រាជ្ញា រាងវៃផង រមែងជាអ្នកមិនមានជំនឿ មិនប្រាសចាកតម្រេក ។*

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[៨៣] សាតិយេសុ អនស្សវីតិ សាតិយា រុច្ចន្តិ បញ្ច កាមគុណា ។ កីការណា សាតិយា រុច្ចន្តិ បញ្ច កាមគុណា ។ យេកុយ្យេន ទេវមនុស្សា បញ្ចកាម-គុណេ ឥច្ឆន្តិ សាទិយន្តិ បត្ថយន្តិ បិហយន្តិ អភិជ-ប្បន្តិ តំការណា សាតិយា រុច្ចន្តិ បញ្ច កាមគុណា ។ យេសំ ឯសា សាតិយា តណ្ហា អប្បហីនា តេសំ ចក្ខុតោ រូបតណ្ហា សវតិ បសវតិ[1] សន្ធតិ បវត្តតិ ។ សោតតោ សទ្ទតណ្ហា ។ ឃានតោ គន្ធតណ្ហា ។ ជិវ្ហា-តោ រសតណ្ហា ។ កាយតោ ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា ។ មន-តោ ធម្មតណ្ហា សវតិ បសវតិ សន្ធតិ បវត្តតិ ។ យេសំ ឯសា សាតិយា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា រូបសន្ធា បដិប្បស្សទ្ធា អកតូប្បត្តិកា ញាណាគ្គិនា ឌឌ្ឍា តេសំ ចក្ខុតោ រូបតណ្ហា ន សវតិ ន បសវតិ ន សន្ធតិ ន បវត្តតិ ។ សោតតោ សទ្ទតណ្ហា ។ បេ ។ មនតោ ធម្មតណ្ហា ន សវតិ ន បសវតិ ន សន្ធតិ ន បវត្តតីតិ សាតិយេសុ អនស្សវី ។

---

១ ម. សវតិ អាសវតិ ។

បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១០

[៨៣] ពាក្យថា អ្នកមិនស្រស់ស្រាយ ក្នុងវត្ថុជាទីត្រេកអរ អធិប្បាយថា កាមគុណ ៥ លោកហៅថា វត្ថុជាទីត្រេកអរ ។ កាម-គុណ ៥ លោកហៅថា វត្ថុជាទីត្រេកអរ តើព្រោះហេតុអ្វី ។ (ព្រោះ ថា) ពួកទេវតានិងមនុស្ស ច្រើនតែចង់បាន ត្រេកអរ ប្រាថ្នា ស្រ-ឡាញ់ ក្តួចកាន់ នូវកាមគុណ ៥ ហេតុនោះ កាមគុណ ៥ លោកហៅថា វត្ថុជាទីត្រេកអរ ។ តណ្ហាជាទីត្រេកអរនុ៎ះ ដែលពួកជនណា មិនទាន់លះ បង់ហើយ រូបតណ្ហារបស់ជននោះ រមែងផ្សាយទៅ រសាត់ទៅ ហូរ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចក្ខុ ។ សទ្ទតណ្ហា តាមសោត: ។ គន្ធតណ្ហា តាមឃាន: ។ រសតណ្ហា តាមជិវ្ហា ។ ផោដ្ឋព្វតណ្ហា តាមកាយ ។ ធម្មតណ្ហា រមែងផ្សាយទៅ រសាត់ទៅ ហូរទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ តាម ចិត្ត ។ តណ្ហាជាទីត្រេកអរនុ៎ះ ដែលពួកជនណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យសូប់ ឲ្យសូប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ ហើយ រូបតណ្ហារបស់ពួកជននោះ រមែងមិនផ្សាយទៅ មិនរសាត់ទៅ មិនហូរទៅ មិនប្រព្រឹត្តទៅ តាមចក្ខុ ។ សទ្ទតណ្ហា តាមសោត ។ បេ ។ ធម្មតណ្ហា រមែងមិនផ្សាយ មិនរសាត់ទៅ មិនហូរទៅ មិន ប្រព្រឹត្តទៅ តាមចិត្ត ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនស្រស់ ស្រាយ ក្នុងវត្ថុជាទីត្រេកអរ ។

[៨៤] អតិមានេ ច នោ យុតោតិ កតមោ អតិមានោ ។ ឥធេកច្ចោ បរំ អតិមញ្ញតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា ។ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ អតិមានោ ។ យស្សេសោ អតិមានោ បហីនោ សមុច្ឆិន្នោ វូបសន្តោ បដិប្បស្សទ្ធោ អភព្វុប្បត្តិកោ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍោ សោ អតិមានេ នោ យុត្តោ នប្បយុត្តោ នាយុត្តោ ន សមាយុត្តោ អតិមានេ ច នោ យុតោ ។

[៨៥] សណ្ហោ ច បដិភាណវាតិ សណ្ហោន[១] កាយកម្មេន សមន្នាគតោតិ សណ្ហោ ។ សណ្ហេន វចីកម្មេន ។ សណ្ហេន មនោកម្មេន សមន្នាគតោតិ សណ្ហោ ។ សណ្ហេហិ សតិប្បដ្ឋានេហិ សមន្នាគតោតិ សណ្ហោ ។ សណ្ហេហិ សម្មប្បធានេហិ ។ សណ្ហេហិ ឥទ្ធិបាទេហិ ។ សណ្ហេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ ។ សណ្ហេហិ ពលេហិ ។

១ ឱ. ម. សណ្ហោតិ សណ្ហេន ។

[៨២] *ពាក្យថា អ្នកមិនប្រកបក្នុងការមើលងាយ អធិប្បាយថា ចុះការមើលងាយ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្ជះក្នុងលោកនេះ រមែងមើលងាយបុគ្គលដទៃ ដោយជាតិ ឬដោយគោត្រ ។ បេ ។ ឬក៏ដោយវត្ថុណាមួយ ។ មានៈ អាការមានៈ ភពនៃមានៈ ការធ្មើងធ្មៃ អាការធ្មើងធ្មៃ ចិត្តដូចទង់ជ័យ ការប្រកាន់ចិត្ត ភាពនៃចិត្តប្រាជ្ញាដូចដងទង់ ឯណា មានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សេចក្តីមើលងាយ ។ សេចក្តីមើលងាយនុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យសូប់ ឲ្យសូប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះមិនប្រកប មិនឈម មិនជ្ងាក់ មិនស្រេចចុះ ក្នុងសេចក្តីមើលងាយ ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនប្រកបក្នុងការមើលងាយ ។*

[៨៥] *ពាក្យថា អ្នកទន់ភ្ជន់ផង អ្នកមានប្រាជ្ញាវាងវៃផង អធិប្បាយថា ដែលឈ្មោះថា អ្នកទន់ភ្ជន់ ព្រោះជាអ្នកប្រកបដោយកាយកម្មដ៏ទន់ភ្ជន់ ដោយវចីកម្មដ៏ទន់ភ្ជន់ ។ ឈ្មោះថា អ្នកទន់ភ្ជន់ ព្រោះជាអ្នកប្រកបដោយមនោកម្មដ៏ទន់ភ្ជន់ ។ ឈ្មោះថា អ្នកទន់ភ្ជន់ ព្រោះជាអ្នកប្រកបដោយ សតិប្បដ្ឋានដ៏ល្អិត ។ ដោយសម្មប្បធានដ៏ល្អិត ។ ដោយឥទ្ធិ-បាទដ៏ល្អិត ។ ដោយឥន្ទ្រិយដ៏ល្អិត ។ ដោយពលៈដ៏ល្អិត ។*

សណ្ហេហិ ពោជ្ឈង្គេហិ សមង្ហាតតោតិ សណ្ហោ ។ សណ្ហេន អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន សមង្ហាតតោតិ សណ្ហោ ។

[៨៦] បដិភាណវាតិ តយោ បដិភាណវន្តោ ។ បរិយត្តិប្បដិភាណវា បរិបុច្ឆាបដិភាណវា អធិគមប្បដិ-ភាណវា ។

កតមោ បរិយត្តិប្បដិភាណវា ។ ឥធេកច្ចស្ស បរិយាបុដំ ហោតិ សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាការណំ គាថា ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អព្ភូតធម្មំ វេទល្លំ ។ តស្ស បរិយត្តឺ ឧិស្ឆាយ បដិភាយតិ ។ អយំ បរិយត្តិប្បដិ-ភាណវា ។

កតមោ បរិបុច្ឆាបដិភាណវា ។ ឥធេកច្ចោ បរិ-បុច្ឆកោ[1] ហោតិ អត្ថតេ ច ញាយតេ ច លក្ខណេ ច ការណេ ច ឋានាឋានេ ច ។ តស្ស តំ បរិបុច្ឆំ ឧិស្ឆាយ បដិភាយតិ ។ អយំ បរិបុច្ឆាបដិភាណវា ។

---

១ ម. បរិបុច្ឆិតា ។

ឈ្មោះថា អ្នកទន់ភ្ងន់ ព្រោះជាអ្នកប្រកបដោយពោជ្ឌង្គ៧ដ៏ល្អិត ។ ឈ្មោះ ថា អ្នកទន់ភ្ងន់ ព្រោះជាអ្នកប្រកបដោយអរិយមគ្គ មានអង្គ ៨ ដ៏ល្អិត ។

[៨៦] ពាក្យថា អ្នកមានប្រាជ្ញាវាងវៃ បានដល់ បុគ្គលអ្នក មានប្រាជ្ញាវាងវៃ ៣ ពួក គឺ បុគ្គលមានបរិយត្តិប្បដិភាណ (មានប្រាជ្ញា វាងវៃ ព្រោះអាស្រ័យការរៀនសូត្រ) ១ មានបរិបុច្ឆាបដិភាណ (មាន ប្រាជ្ញាវាងវៃ ព្រោះអាស្រ័យការសាកសួរ) ១ មានអធិគមប្បដិភាណ (មានប្រាជ្ញាវាងវៃ ព្រោះអាស្រ័យការត្រាស់ដឹង) ១ ។

បុគ្គលអ្នកមានបរិយត្តិប្បដិភាណ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួក ខ្លះក្នុងលោកនេះ បានរៀនពុទ្ធវចនៈ គឺ សុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា ឧទានៈ ឥតិវុត្តកៈ ជាតកៈ អព្ភូតធម្មៈ វេទល្លៈ ។ ការចេះដឹង រមែងក្លឹចាស់ដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះអាស្រ័យការរៀនសូត្រ ។ នេះ បុគ្គលមានបរិយត្តិប្បដិភាណ ។

បុគ្គលអ្នកមានបរិបុច្ឆាបដិភាណ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុង លោកនេះ ជាអ្នកសាកសួរក្នុងប្រយោជន៍របស់ខ្លួនផង ក្នុងប្រយោជន៍នៃ ការចេះដឹងផង ក្នុងលក្ខណៈផង ក្នុងហេតុផង ក្នុងការណ៍គួរនិងការណ៍ មិនគួរផង ។ ការចេះដឹងរមែងក្លឹចាស់ ដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះអាស្រ័យ ការសាកសួរនោះ ។ នេះ បុគ្គលមានបរិបុច្ឆាបដិភាណ ។

កតមោ អធិកមប្បដិភាណវា ។ ឥធេកច្ចស្ស អធិកតា ហោន្តិ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ចត្តារោ សម្ម-ប្បធានា ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ចត្តារិ សាមញ្ញផលានិ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា ឆ អភិញ្ញា ។ តស្ស អត្តោ ញាតោ ធម្មោ ញាតោ និរុត្តិ ញាតា ។ អត្តេ ញាតេ អត្តោ បដិភាយតិ ។ ធម្មេ ញាតេ ធម្មោ បដិភាយតិ ។ និរុត្តិយា ញាតាយ និរុត្តិ បដិភាយតិ ។ ឥមេសុ តីសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិ-សម្ភិទា ។ ឥមាយ បដិភាណប្បដិសម្ភិទាយ ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបគតោ សមុបគតោ ឧបបន្នោ សមុបន្នោ សមន្នាគតោ ហោតិ សោ វុច្ចតិ បដិភាណវា ។ យស្ស បរិយត្តិ ឧត្តិ បរិបុច្ឆា ឧត្តិ អធិកមោ ឧត្តិ ភ្លឹ តស្ស បដិភាយិស្សតីតិ សណ្ហោ ច បដិភាណវា ។

[៨៧] ឧ សង្ខោ ឧ រ្យាជ្ជតីតិ ឧ សង្ខោតិ សាមំ សយមភិញ្ញាតំ អត្តប្បច្ចក្ខំ ធម្មំ ឧ ភាសតិ ចិ សទ្ធហតិ អញ្ញស្ស សមណស្ស វ ព្រាហ្មណស្ស វ ទេវស្ស វ

បុគ្គលអ្នកមានអធិគមប្បដិភាណ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកត្រាស់ដឹងសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពល: ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ អរិយមគ្គមានអង្គ ៨ សាមញ្ញផល ៤ បដិសម្ភិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ។ បុគ្គលនោះយល់អត្ថ យល់ធម៌ យល់និរុត្តិ ។ អត្ថរមែងភ្ញឹចាស់ក្នុងសេចក្តីដែលខ្លួនដឹង ។ ធម៌រមែងភ្ញឹចាស់ក្នុងធម៌ដែលខ្លួនដឹង ។ និរុត្តិរមែងភ្ញឹចាស់ក្នុងនិរុត្តិដែលខ្លួនដឹង ។ ញាណក្នុងសភាវ:ទាំងបីនេះ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បុគ្គលណា ព្រមព្រៀង មូលមិត្ត ចូលទៅជិត អែបនែប ក្បៀកកើយ ផ្ដេកផ្ដិត ប្រកប ដោយបដិភាណប្បដិសម្ភិទានេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានបដិភាណ ។ បរិយត្តិ មិនមានដល់បុគ្គលណា ការសាកសួរក៏មិនមាន ការត្រាស់ដឹងក៏មិនមាន ការចេះដឹងនឹងភ្ញឹចាស់ដល់បុគ្គលនោះដូចម្តេចបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកទន់ភ្លន់ផង អ្នកមានប្រាជ្ញារាងវៃផង ។

[៨៧] អធិប្បាយពាក្យថា រមែងជាអ្នកមិនមានជំនឿ មិនប្រាសចាកតម្រេក ត្រង់ពាក្យថា មិនមានជំនឿ សេចក្តីថា បុគ្គលរមែងមិនជឿធម៌ដែលខ្លួនដឹងដោយខ្លួនឯង ដែលជាធម៌ជាក់ច្បាស់ ក្នុងខ្លួនហើយ (អំពីសំ-ណាក់) របស់បុគ្គលណាមួយ ទោះជាសមណ: ដទៃក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី

មារស្ស វ[1] ព្រហ្មុនោ វ ។ សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ
សាមំ សយមភិញ្ញាតំ អត្តប្បច្ចក្ខំ ធម្មំ ន ការ្ចិ
សច្ឆិកាតិ អញ្ញស្ស សមណស្ស វ ព្រាហ្មណស្ស វ
ទេវស្ស វ មារស្ស វ ព្រហ្មុនោ វ ។ សព្វេ សង្ខារា
ទុក្ខាតិ ។ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ។ អវិជ្ជាបច្ចយា
សង្ខារាតិ ។ បេ ។ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណន្តិ ។
អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោតិ ។ បេ ។ ជាតិនិរោធា
ជរាមរណនិរោធោតិ ។ ឥទំ ទុក្ខន្តិ ។ បេ ។ អយំ
ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ ។ ឥមេ អាសវាតិ ។ បេ ។
អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ ។ ឥមេ ធម្មា
អភិញ្ញេយ្យាតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្វាតិ ។
ឆន្ទំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សា-
ទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច បញ្ចន្នំ ឧចាគានក្ខ-
ន្ធានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីន-
វញ្ច និស្សរណញ្ច ចតុន្នំ មហាភូតានំ សមុទយញ្ច
អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច ។

---

១ ឱ. ឯត្ថន្តរេ នរស្ស វាតិ ទិស្សតិ ។

មារក្តី ព្រហ្មក្តី ។ រមែងមិនជឿធម៌ដែលខ្លួនដឹងដោយខ្លួនឯងហើយ ដែលជាធម៌ជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួនហើយ (អំពីសម្នាក់) របស់បុគ្គលណាមួយ ទោះជាសមណៈដទៃក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី ថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួង មិនទៀង ។ ថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួង ជាទុក្ខ ។ ថា ធម៌ទាំងឡាយទាំងពួងជាអនត្តា ។ ថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ថា ជរា មរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ។ ថា ការរលត់នៃសង្ខារព្រោះការរលត់អវិជ្ជា ។ បេ ។ ការរលត់ជរាមរណៈ ព្រោះការរលត់ជាតិ ។ ថា នេះទុក្ខ ។ បេ ។ ថា នេះទុក្ខ-និរោធគামិនីបដិបទា ។ ថា នេះអាសវៈទាំងឡាយ ។ បេ ។ ថា នេះអាសវ-និរោធគামិនីបដិបទា ។ ថា នេះធម៌ដែលត្រូវដឹង ។ បេ ។ ថា នេះធម៌ដែលត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ (បុគ្គលរមែងមិនជឿ) នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង នូវការរលាស់ចេញផង នៃផស្សាយតនៈទាំង ៦ នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង នូវការរលាស់ចេញផង នៃឧបា-ទានក្ខន្ធ ៥ នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង នូវការរលាស់ចេញផង នៃមហាភូតរូប ៤ ។

យំកិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ សាមំ
សយមភិញ្ញាតំ អត្តប្បច្ចក្ខំ ធម្មំ ន ភាសេ្ស្ចិ សទ្ធហាតិ
អញ្ញេ្ស្ច សមណេ្ស្ច វា ព្រាហ្មណេ្ស្ច វា ទេវេ្ស្ច វា
មារេ្ស្ច វា ព្រហ្មុនោ វា ។ រុត្តំ ហេតំ ភគវតា សទ្ធហសិ
ត្វំ សារីបុត្ត សទ្ធិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ពហុលីកតំ អមតោគធំ
ហោតិ អមតបរាយណំ អមតបរិយោសានំ វីរិយិន្ទ្រិយំ
សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ពហុលីកតំ
អមតោគធំ ហោតិ អមតបរាយណំ អមតបរិយោសានន្តិ ។
ន ខ្វាហំ ឯត្ត ភន្តេ ភគវតោ សទ្ធាយ គច្ឆាមិ
សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ
បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ពហុលីកតំ អមតោគធំ ហោតិ
អមតបរាយណំ អមតបរិយោសានំ យេសំ ជ្ជនេតំ
ភន្តេ អញ្ញាតំ អេ្ស្ច អធិដ្ឋំ អវិធិតំ អសច្ឆិកតំ
អជុសិតំ បញ្ញាយ តេ តត្ត បវេសំ សទ្ធាយ ឥច្ឆេយ្យុ

បុគ្គលរមែងមិនជឿធម៌ដែលខ្លួនដឹងដោយខ្លួនឯងហើយ ដែលជាធម៌ជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួនហើយ (អំពីសម្នាក់) របស់បុគ្គលណាមួយ ទោះជាសមណៈដទៃក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី ថា ធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅជាធម្មតា ។ ពិតណាស់ ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលសារីបុត្រ អ្នកជឿដែរឬ ថា សទ្ធិន្ទ្រិយ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ជាធម្មជាតចូលទៅកាន់អមតៈ មានអមតៈប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ មានអមតៈជាទីបំផុត វីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ជាធម្មជាតចូលទៅកាន់អមតៈ មានអមតៈប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ មានអមតៈជាទីបំផុត ។ (ព្រះសារីបុត្រក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនលុះក្នុងការជឿ តាមព្រះមានព្រះភាគ ក្នុងហេតុនុ៎ះថា សទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ជាធម្មជាតចូលទៅកាន់អមតៈ មានអមតៈប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ មានអមតៈជាទីបំផុតដូច្នេះទេ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គុណជាតមានសទ្ធិន្ទ្រិយជាដើមនុ៎ះ ដែលពួកជនណា មិនដឹង មិនឃើញ មិនយល់ មិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ មិនប៉ះពាល់ដោយប្រាជ្ញាតាមពិតទេ ពួកជនទាំងនោះ គប្បីលុះក្នុងការជឿតាមពួកជនដទៃ ក្នុងហេតុនោះថា

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

សទ្ធិន្ទ្រិយំ ។ បេ ។ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ពហុលីកតំ អមតោគធំ ហោតិ អមតបរាយណំ អមតបរិយោសានន្តិ យេសញ្ច ខោ ឯតំ ភន្តេ ញាតំ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផុសិតំ បញ្ញាយ និក្កង្ខា តេ តត្ត និព្ពិចិកិច្ឆា សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ពហុលីកតំ អមតោគធំ ហោតិ អមតបរាយណំ អមតបរិយោសានន្តិ មយ្ហញ្ច ខោ ឯតំ ភន្តេ ញាតំ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផុសិតំ បញ្ញាយ និក្កង្ខោហំ តត្ត និព្ពិចិកិច្ឆោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ពហុលីកតំ អមតោគធំ ហោតិ អមតបរាយណំ អមតបរិយោសានន្តិ ។

សទ្ធិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ បញ្ញិន្ទ្រិយ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ជាធម្មជាតចូលទៅកាន់អមត: មានអមត:ប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ មានអមត: ជាទីបំផុត បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចំណែកខាងគុណជាតមានសទ្ធិន្ទ្រិយ ជាដើមនុ៎ះ ដែលពួកជនណា បានដឹង ឃើញ យល់ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ប៉ះពាល់ ដោយប្រាជ្ញាហើយ ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីសង្ស័យ មិនមានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ក្នុងហេតុនោះថា សទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ជាធម្មជាតចូលទៅកាន់អមត: មានអមត:ប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ មានអមត:ជាទីបំផុត បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើនចំណែកខាងគុណជាតមានសទ្ធិន្ទ្រិយជាដើមនុ៎ះ ដែលខ្ញុំព្រះអង្គ បានដឹង ឃើញ យល់ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ប៉ះពាល់ ដោយប្រាជ្ញាហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីសង្ស័យ មិនមានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ក្នុងហេតុនោះថា សទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ សមាធិ-ន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ជាធម្មជាតចូលទៅកាន់អមត: មានអមត:ប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ មានអមត:ជាទីបំផុត ។

សាធុ សាធុ សារីបុត្ត យេសញ្ហេតំ សារីបុត្ត អញ្ញាតំ អស្ស អនិដ្ឋំ អវិនិតំ អសច្ចិកតំ អធុសិតំ បញ្ញាយ តេ តត្ត បរេសំ សទ្ធាយ កច្ចេយ្យុំ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ។ បេ ។ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ពហុលីកតំ អមតោគធំ ហោតិ អមតបរាយណំ អមតបរិយោសានន្តិ ។

អស្ស្ជ្ជោ អកតញ្ញូ ច សន្ធិច្ឆេទো ច យো ឧភោ

ហតាវកាសো វន្តាសো ស វে ឧត្តមចោរិសោតি ។

ន វិរជ្ជតীতি[1] សព្ពে ពាលបុថុជ្ជនা រজ্জন্তি កল্যাণ-

បុថុជ্জনং ঊচানায সত্ত সেখা বিরজ্জন্তি অরহা

ঞেব রজ্জতি নো বিরজ্জতি ។ বিরতো সো ঊযা রাগস্স

বীতরাগত্তা ঊযা দোসস্স বীতদোসত্তা ঊযা

মোহস্স বীতমোহত্তা ។ সো রুজ্জরাসো

1 ম. ন សទ្ធো ন វិរជ្ជតীតি ។

(ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សរសើរថា) ម្នាលសារីបុត្រ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្នាលសារីបុត្រ ពិតណាស់ គុណជាតមានសទ្ធិន្ទ្រិយជាដើមនុ៎ះ ដែលពួកជនណា មិនទាន់ដឹង មិនទាន់ឃើញ មិនទាន់យល់ មិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ មិនទាន់ប៉ះពាល់ ដោយប្រាជ្ញាទេ ពួកជននោះ គប្បីលុះក្នុងការជឿតាមជនដទៃ ក្នុងហេតុនោះថា សទ្ធិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ បញ្ញិន្ទ្រិយ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ជាធម្មជាតចូលទៅកាន់អមត: មានអមត:ប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ មានអមត:ជាទីបំផុត ។

ជនណា ជាអ្នកមិនជឿផង ជាអ្នកដឹងនូវព្រះនិព្វានដែលបុគ្គលមិនធ្វើផង ជាអ្នកកាត់តំណផង ជាអ្នកមានឱកាសកម្ចាត់បង់ហើយផង ជាអ្នកខ្ជាក់ចោលនូវសេចក្តីប៉ុនប៉ងផង ជននោះឯង ឈ្មោះថា ឧត្តមបុរស ។

ពាក្យថា មិនប្រាសចាកតម្រេក អធិប្បាយថា ពួកពាលបុថុជ្ជនទាំងអស់ រមែងត្រេកអរ សេខបុគ្គល ៧ ពួក រាប់ទាំងកល្យាណបុថុជ្ជនរមែងទ្រាន់ ព្រះអរហន្តមិនត្រេក មិនទ្រាន់ ។ ព្រះអរហន្តនោះ ជាអ្នកប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះការអស់រាគ: ហេតុតែលោកប្រាសចាករាគ: ព្រោះការអស់ទោស:ហេតុតែលោកប្រាសចាកទោស: ព្រោះការអស់មោហ: ហេតុតែលោកប្រាសចាកមោហ: ។ ព្រះអរហន្តនោះ មានការអប់រំនៅស្រេចហើយ

ចិណ្ណចរណោ ។ បេ ។ នត្ថិ តស្ស បុនព្ភវោតិ ន សទ្ធោ ន វិរជ្ជតិ ។ តេនាហ ភគវា

> សាតិយេសុ អនស្សាវី អតិមានេ ច នោ យុតោ
> សណ្ហោ ច បដិភាណវា ន សទ្ធោ ន វិរជ្ជតីតិ ។

[៨៨] លាភកម្យា ន សិក្ខតិ អលាភេ ច ន កុប្បតិ
អវិរុទ្ធោ ច តណ្ហាយ រសេ ច នានុគិជ្ឈតិ ។

[៨៩] លាភកម្យា ន សិក្ខតិ អលាភេ ច ន កុប្បតីតិ កថំ អលាភកម្យា សិក្ខតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ភិក្ខុំ បស្សតិ លាភឹ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ កេន នុ ខោ អយមាយស្មា លាភី ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ។

មានការប្រព្រឹត្តសន្សំហើយ ។ បេ ។ ការកើតទៀតរបស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនមានជំនឿ មិនប្រាសចាកតម្រេក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលអ្នកមិនស្រស់ស្រាយ ក្នុងវត្ថុជាទីត្រេកអរផង អ្នកមិនប្រកបក្នុងការមើលងាយផង អ្នកទន់ភ្ងន់ផង អ្នកមានប្រាជ្ញារាងវៃផង រមែងជាអ្នកមិនមានជំនឿ មិនប្រាសចាកតម្រេក ។

[៨៨] បុគ្គលមិនសិក្សា ព្រោះប្រាថ្នាលាភផង មិនក្រោធ ព្រោះមិនមានលាភផង មិនអាក់អន់ ព្រោះតណ្ហាផង មិនជាប់ ព្រោះរសផង ។

[៨៨] ពាក្យថា បុគ្គលមិនសិក្សា ព្រោះប្រាថ្នាលាភផង មិនក្រោធ ព្រោះមិនមានលាភផង អធិប្បាយថា បុគ្គលសិក្សា ព្រោះលាភ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញភិក្ខុជាអ្នកមានលាភខាងចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្ប-ច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា លោកមានអាយុនេះ ជាអ្នកមានលាភខាងចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារទាំងឡាយ ដោយហេតុ ដូចម្តេចហ្ន៎ ។

តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ អាយស្មា សុត្តន្តិកោ តេន អយមាយស្មា លាភី ចីវរបិណ្ឌាចាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ។ សោ លាភហេតុ លាភប្បច្ចយា លាភការណា លាភាភិនិព្ពត្តិយា លាភំ បរិចាចេន្តោ សុត្តន្តំ បរិយាបុណាតិ ។ ឯវម្ឌិ លាភកម្យា សិក្ខតិ ។ អថវា ភិក្ខុ ភិក្ខុំ បស្សតិ លាភី ចីវរបិណ្ឌាចាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ ភេន ឧ ខោ អយមាយស្មា លាភី ចីវរបិណ្ឌាចាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ អាយស្មា វិនយធរោ ។ បេ ។ អភិធម្ម៊ិកោ តេន អយមាយស្មា លាភី ចីវរបិណ្ឌាចាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ។ សោ លាភហេតុ លាភប្បច្ចយា លាភការណា លាភាភិនិព្ពត្តិយា លាភំ បរិចាចេន្តោ អភិធម្ម៊ំ បរិយាបុណាតិ ។ ឯវម្ឌិ លាភកម្យា សិក្ខតិ ។

ភិក្ខុនោះ មានសេចក្ដីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា លោកមានអាយុនេះ ជាអ្នកចេះព្រះសូត្រ លោកមានអាយុនេះ ទើបជាអ្នកមានលាភ ខាងចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារទាំង-ឡាយ ដោយហេតុនោះ ។ ភិក្ខុនោះ កាលខ្នះខ្នែងរកលាភ ក៏រៀនយកព្រះសូត្រ ព្រោះហេតុនៃលាភ ព្រោះបច្ច័យនៃលាភ ព្រោះលាភជាហេតុ ព្រោះការកើតឡើងនៃលាភ បុគ្គលសិក្ខា ព្រោះប្រាជ្ញាលាភ យ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត ភិក្ខុឃើញភិក្ខុជាអ្នកមានលាភ ខាងចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្ដីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា លោកមានអាយុនេះ ជាអ្នកមានលាភខាងចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិ-ក្ខារទាំងឡាយ ដោយហេតុដូចម្ដេចហ្ន៎ ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្ដីត្រិះ-រិះយ៉ាងនេះថា លោកមានអាយុនេះ ជាអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យ ។ បេ ។ ជាអ្នកចេះអភិធម្ម ទើបលោកមានអាយុនេះ ជាអ្នកមានលាភ ខាងចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារទាំងឡាយ ដោយហេតុនោះ ។ ភិក្ខុនោះ កាលខ្នះខ្នែងរកលាភ ក៏រៀនអភិធម្ម ព្រោះហេតុនៃលាភ ព្រោះបច្ច័យនៃលាភ ព្រោះលាភជាហេតុ ព្រោះការកើតឡើងនៃលាភ ។ បុគ្គលសិក្ខា ព្រោះប្រាជ្ញាលាភ យ៉ាងនេះឯង ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

អថវា ភិក្ខុ ភិក្ខុំ បស្សតិ លាភឺ ចីវរបិណ្ឌាចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ ភោន ឧ ខោ អយមាយស្មា លាភី ចីវរបិណ្ឌាចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ អាយស្មា អារញ្ញិកោ បិណ្ឌាចាតិកោ បំសុកូលិកោ តេចីវរិកោ សបទានចារិកោ ១លុបច្ឆាកត្តិកោ ឌេសជ្ជិកោ យថាសន្ថតិកោ ភោន អយមាយស្មា លាភី ចីវរបិណ្ឌាចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ។ សោ លាភហេតុ លាភប្បច្ចយា លាភការណា លាភាភិនិព្ពត្តិយា លាភំ បរិចាចេន្តោ អារញ្ញិកោ ហោតិ ។ បេ ។ យថាសន្ថតិកោ ហោតិ ។ ឯវម្ឍិ លាភកម្យា សិក្ខតិ ។

មួយទៀត ភិក្ខុឃើញភិក្ខុជាអ្នកមានលាភខាងចីវរ បិណ្ឌបាត សេនា-
សនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តី
ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា លោកមានអាយុនេះ ជាអ្នកមានលាភ ខាងចីវរ
បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារទាំងឡាយ ដោយ
ហេតុដូចម្តេចហ្ន៎ ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា លោក
មានអាយុនេះ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តអារញ្ញិកធុតង្គ បិណ្ឌបាតិកធុតង្គ បង្សុកូ-
លិកធុតង្គ តេចីវរិកធុតង្គ សបទានចារិកធុតង្គ ខលុបច្ឆាភត្តិកធុតង្គ
នេសជ្ជិកធុតង្គ យថាសន្ថតិកធុតង្គ ទើបលោកមានអាយុនេះ ជា
អ្នកមានលាភខាងចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេស-
ជ្ជបរិក្ខារទាំងឡាយ ដោយហេតុនោះ ។ ភិក្ខុនោះ កាលខ្នះខ្នែងរកលាភ
ទើបជាអ្នកប្រព្រឹត្តអារញ្ញិកធុតង្គ ។ បេ ។ យថាសន្ថតិកធុតង្គ ព្រោះ
ហេតុនៃលាភ ព្រោះបច្ច័យនៃលាភ ព្រោះលាភជាហេតុ ព្រោះការ
កើតឡើងនៃលាភ ។ បុគ្គលសិក្សា ព្រោះប្រាជ្ញាលាភ យ៉ាងនេះឯង ។

ឆ្លៀតកំ ន លាភកម្យា សិក្ខតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ ន លាភហេតុ ន លាភប្ប្ចយា ន លាភការណា ន លាភាភិនិព្ពត្តិយា ន លាភំ បរិចាចេន្តោ យាវទេវ អត្តឧមថាយ អត្តសមថាយ អត្តបរិនិព្ពានត្ថាយ សុត្តន្តំ បរិយាបុណាតិ វិនយំ បរិយាបុណាតិ អភិធម្មំ បរិយាបុណាតិ ។ ឯវម្ប្ៀ ន លាភកម្យា សិក្ខតិ ។ អថវា ភិក្ខុ ន លាភហេតុ ន លាភប្ប្ចយា ន លាភការណា ន លាភាភិនិព្ពត្តិយា ន លាភំ បរិចាចេន្តោ យាវទេវ អប្ប្ៀច្ឆញ្ញេវ និស្សាយ សន្តុដ្ឋិញ្ញេវ និស្សាយ សល្លេខញ្ញេវ និស្សាយ បវិវេកញ្ញេវ និស្សាយ ឥធមត្ថិតញ្ញេវ[1] និស្សាយ អារញ្ញិកោ ហោតិ បិណ្ឌាចាតិកោ ហោតិ បំសុកូលិកោ ហោតិ ១លុបច្ឆាកត្តិកោ ហោតិ ឆេសជ្ជិកោ ហោតិ យថាសន្ថតិកោ ហោតិ ។ ឯវម្ប្ៀ ន លាភកម្យា សិក្ខតីតិ លាភកម្យា ន សិក្ខតិ ។

---

១ ម. ឥទមត្ថិកញ្ញេវ ។

បុគ្គលមិនសិក្សាព្រោះប្រាជ្ញាលាភ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនមែនព្រោះហេតុនៃលាភ មិនមែនព្រោះបច្ច័យនៃលាភ មិនមែនព្រោះលាភជាហេតុ មិនមែនព្រោះការកើតឡើងនៃលាភទេ កាលមិនខ្នះខ្នែងរកលាភ ក៏រៀនព្រះសូត្រ រៀនព្រះវិន័យ រៀនព្រះអភិធម្ម ដើម្បីទូន្មានខ្លួន ដើម្បីរម្ងាប់ចិត្ត ដើម្បីរំលត់ចិត្ត តែប៉ុណ្ណោះ បុគ្គលមិនសិក្សាព្រោះប្រាជ្ញាលាភ យ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត ភិក្ខុមិនមែនព្រោះហេតុនៃលាភ មិនមែនព្រោះបច្ច័យនៃលាភ មិនមែនព្រោះលាភជាហេតុ មិនមែនព្រោះការកើតឡើងនៃលាភទេ កាលមិនខ្នះខ្នែងរកលាភ អាស្រ័យសេចក្តីមិនប្រាជ្ញា អាស្រ័យសេចក្តីសន្ទោស អាស្រ័យសេចក្តីផ្ទរផង់ អាស្រ័យសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យវត្ថុដែលមានតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ហើយជាអ្នកប្រព្រឹត្តអារញ្ញិកធុតង្គ បិណ្ឌបាតិកធុតង្គ បង្សុកូលិកធុតង្គ តេចីវរិកធុតង្គ សបទានចារិកធុតង្គ ខលុបច្ឆាកត្តិកធុតង្គ នេសជ្ជិកធុតង្គ យថាសន្ថតិកធុតង្គ បុគ្គលមិនសិក្សា ព្រោះប្រាជ្ញាលាភ យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនសិក្សា ព្រោះប្រាជ្ញាលាភ ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[៩០] អលាភេ ច ន កុប្បតីតិ កថំ អលាភេ កុប្បតិ ។ ឥធេកច្ចោ កុលំ វា ន លភាមិ គណំ វា ន លភាមិ អាវាសំ វា ន លភាមិ លាភំ វា ន លភាមិ យសំ វា ន លភាមិ បសំសំ វា ន លភាមិ សុខំ វា ន លភាមិ ចីវរំ វា ន លភាមិ បិណ្ឌបាតំ វា ន លភាមិ សេនាសនំ វា ន លភាមិ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ វា ន លភាមិ គិលានុបដ្ឋាកំ វា ន លភាមិ អប្បញ្ញាតោម្ហីតិ កុប្បតិ ព្យាបជ្ជតិ បតិដ្ឋីយតិ កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ ។ ឯវំ អលាភេ កុប្បតិ ។

កថំ អលាភេ ន កុប្បតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ កុលំ វា ន លភាមិ គណំ វា ន លភាមិ អាវាសំ វា ន លភាមិ លាភំ វា ន លភាមិ យសំ វា ន លភាមិ បសំសំ វា ន លភាមិ សុខំ វា ន លភាមិ ចីវរំ វា ន លភាមិ បិណ្ឌបាតំ វា ន លភាមិ សេនាសនំ វា ន លភាមិ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ វា ន លភាមិ គិលានុបដ្ឋាកំ វា ន លភាមិ អប្បញ្ញាតោម្ហីតិ ន កុប្បតិ ន ព្យាបជ្ជតិ ន បតិដ្ឋីយតិ ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ ។

[៩០] *ពាក្យថា បុគ្គលមិនក្រោធ ព្រោះមិនមានលាភផង អធិ-ប្បាយថា បុគ្គលមិនក្រោធ ព្រោះមិនមានលាភ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្ះក្នុងលោកនេះ ក្រោធ គុំកួន ហ្ចៀតហ្ចៀន ធ្វើនូវសេចក្តីក្រោធ ការប្រ-ទូស្ត ការអាក់អន់ ឲ្យប្រាកដ ដោយគិតថា អាត្មាអញមិនបានត្រកូល (ឧបដ្ឋាក)ក្តី មិនបានពួកក្តី មិនបានអាវាសក្តី មិនបានលាភក្តី មិនបានយសក្តី មិនបានសេចក្តីសរសើរក្តី មិនបានសុខក្តី មិនបានចីវរក្តី មិនបានបិណ្ឌបាតក្តី មិនបានសេនាសនៈក្តី មិនបានគិលានប្ច្ចយភេ-សជ្ជបរិក្ខារក្តី មិនបានអ្នកបម្រើជំងឺក្តី អាត្មាអញមិនមែនជាអ្នកល្ជីឈ្មោះ ។ បុគ្គលក្រោធ ព្រោះមិនមានលាភ យ៉ាងនេះឯង ។*

បុគ្គលមិនក្រោធ ព្រោះមិនមានលាភ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនក្រោធ មិនគុំកួន មិនថ្នាំងថ្នាក់ មិនធ្វើនូវសេចក្តីក្រោធ ការប្រទូស្ត ការអាក់អន់ ឲ្យប្រាកដថា អាត្មាអញមិនបានត្រកូលក្តី មិនបានពួកក្តី មិនបានអាវាសក្តី មិនបានលាភក្តី មិនបានយសក្តី មិនបានសេចក្តីសរសើរក្តី មិនបានសុខក្តី មិនបានចីវរក្តី មិនបានបិណ្ឌបាតក្តី មិនបានសេនាសនៈក្តី មិនបានគិលានប្ច្ចយភេសជ្ជបរិ-ក្ខារក្តី មិនបានអ្នកបម្រើជំងឺក្តី អាត្មាអញមិនមែនជាអ្នកល្ជីឈ្មោះ ។

ឯវំ អលោភេ ន កុប្ផតីតិ លោភកមា្ម ន សិក្ខតិ អលោភេ ច ន កុប្ផតិ ។

[៩១] អវិរុទ្ធោ ច តណ្ហាយ រសេ ច ជានុកិជ្ឈតីតិ វិរុទ្ធោតិ យោ ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិឃាតោ អនុ-រោធោ[1] កោចោ បកោចោ សម្ប្ផកោចោ ឧោសោ បឧោសោ សម្ប្ផឧោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោប-ឧោសោ[2] កោធោ កុជ្ឈនា កុជ្ឈិតត្តំ ឧោសោ ឧុស្ឃនា ឧុស្ឃិតត្តំ ព្យាបត្តិ ព្យាបជ្ជនា ព្យាបជ្ជិតត្តំ វិរោធោ បដិវិ-រោធោ ចណ្ឌិក្កំ អស្ឆុរោចោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ វិរោធោ ។ យស្ឃេសោ វិរោធោ បហីនោ សមុច្ឆិន្នោ វូបសន្តោ បដិប្ផស្ឃទ្ធោ អភព្ពុប្ផត្តិកោ ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍោ សោ វុច្ចតិ អវិរុទ្ធោ ។ តណ្ហាតិ រូបតណ្ហា ស-ទ្ទ-តណ្ហា គន្ធ-តណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្ព-តណ្ហា ធម្ម-តណ្ហា ។ រសោតិ មូលរសោ ខន្ធ-រសោ តច-រសោ បត្ត-រសោ បុប្ផ-រសោ ផល-រសោ អម្ពិលំ មធុរំ តិត្តិកំ កដុកំ លោណិកំ ខារិកំ លម្ពិលំ ឧសាវេ សាធុ អសាធុ សីតំ ឧណ្ហ ។

---

១ ម. បដិឃំ បដិវិរោធោ ។ ២ ឱ. ឯត្ថន្តរេ ចិត្តស្សាតិ ទិស្សតិ ។

បុគ្គលមិនក្រោធ ព្រោះមិនមានលាភ យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនសិក្សាដើម្បីលាភផង មិនក្រោធ ព្រោះមិនមានលាភផង ។

[៩១] *អធិប្បាយពាក្យថា មិនអាក់អន់ព្រោះតណ្ហាផង មិនជាប់ព្រោះរសផង ត្រង់ពាក្យថា ការអាក់អន់ មានសេចក្តីថា ការបៀតបៀន ការថ្នាំងថ្នាក់ ការខឹង ការក្រោធ ការខឹងញ័រ ការក្រោធខ្លាំង ការអាក់អន់ ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តខ្លាំងនៃចិត្ត ការគុំកួននៃចិត្ត ការប្រទូស្តក្នុងចិត្ត ការក្រេវក្រោធ អាការក្រោធ ភាពនៃចិត្តក្រោធ ការអាក់អន់ អាការអាក់អន់ ភាពនៃចិត្តអាក់អន់ ការគុំកួន អាការគុំកួន ភាពនៃចិត្តគុំកួន កំហឹង កំហឹងតប ភាពនៃចិត្តកាច ការសម្រក់ទឹកភ្នែក ភាពនៃចិត្តមិនត្រេកអរ ឯណា នេះហៅថា ការអាក់អន់ ។ ការអាក់អន់ ភិក្ខុណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ធ្វើឲ្យស្ងប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ភិក្ខុនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនអាក់អន់ ។ ពាក្យថា តណ្ហា គឺរូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា រស គឺរសនៃឫសគល់ ឬមើម រសដើម រសសម្បក រសស្លឹក រសផ្កា រសផ្លែ រសជូរ ផ្អែម ល្វីង ហឹរ ប្រៃ ខារ ជូរអែម ចត់ ឆ្ងាញ់ មិនឆ្ងាញ់ ត្រជាក់ ក្តៅ ។*

សន្តេកេ សមណាព្រាហ្មណា រសតិ្ហ តេ ជិវ្ហក្ខេ
រសត្ថានិ បរិយេសន្តា អាហិណ្ឌន្តិ ។ តេ អម្ពិលំ លភិត្វា
អនម្ពិលំ បរិយេសន្តិ អនម្ពិលំ លភិត្វា អម្ពិលំ បរិយេ-
សន្តិ ។ មធុរំ លភិត្វា អមធុរំ បរិយេសន្តិ អមធុរំ
លភិត្វា មធុរំ បរិយេសន្តិ ។ តិត្តិកំ លភិត្វា អតិត្តិកំ
បរិយេសន្តិ អតិត្តិកំ លភិត្វា តិត្តិកំ បរិយេសន្តិ ។
កដុកំ លភិត្វា អកដុកំ បរិយេសន្តិ អកដុកំ លភិត្វា
កដុកំ បរិយេសន្តិ ។ លោណិកំ លភិត្វា អលោណិកំ
បរិយេសន្តិ អលោណិកំ លភិត្វា លោណិកំ បរិយេ-
សន្តិ ។ ខារិកំ លភិត្វា អខារិកំ បរិយេសន្តិ អខារិកំ
លភិត្វា ខារិកំ បរិយេសន្តិ ។ លម្ពិលំ លភិត្វា
កសាវំ បរិយេសន្តិ កសាវំ លភិត្វា លម្ពិលំ បរិយេ-
សន្តិ ។ សាធុំ លភិត្វា អសាធុំ បរិយេសន្តិ អសាធុំ
លភិត្វា សាធុំ បរិយេសន្តិ ។ សីតំ លភិត្វា ឧណ្ហំ
បរិយេសន្តិ ឧណ្ហំ លភិត្វា សីតំ បរិយេសន្តិ ។

បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១០

ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ខ្លះ ជាអ្នកជាប់ក្នុងរស ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ដើរស្វែងរករសដ៏ប្រសើរ ព្រោះចុងអណ្តាត ។ ពួកសមណ-ព្រាហ្មណ៍នោះ បានរសជូរ ស្វែងរករសមិនជូរ បានរសមិនជូរ ស្វែងរករសជូរ ។ បានរសផ្អែម ស្វែងរករសមិនផ្អែម បានរសមិនផ្អែម ស្វែងរករសផ្អែម ។ បានរសល្វីង ស្វែងរករសមិនល្វីង បានរសមិនល្វីង ស្វែងរករសល្វីង ។ បានរសហឹរ ស្វែងរករសមិនហឹរ បានរសមិនហឹរ ស្វែងរករសហឹរ ។ បានរសប្រៃ ស្វែងរករសមិនប្រៃ បានរសមិនប្រៃ ស្វែងរករសប្រៃ ។ បានរសខារ ស្វែងរករសមិនខារ បានរសមិនខារ ស្វែងរករសខារ ។ បានរសជូរអែម ស្វែងរករសចត់ បានរសចត់ ស្វែងរករសជូរអែម ។ បានរសធ្វាញ់ ស្វែងរករសមិនធ្វាញ់ បានរសមិនធ្វាញ់ ស្វែងរករសធ្វាញ់ ។ បានរសត្រជាក់ ស្វែងរករសក្តៅ បានរសក្តៅ ស្វែងរករសត្រជាក់ ។

តេ យំ យំ លភិត្វា តេន តេន ន សន្តុស្សន្តិ អបរាបរំ
បរិយេសន្តិ មនាបិកេសុ រសេសុ រត្តា គិទ្ធា គធិតា
មុច្ឆិតា អជ្ឌោបន្នា លគ្គា លគ្គិតា បលិពុទ្ធា ។ យស្ស[1]
រសតណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា រូបសន្តា បដិប្ប្ស្ស្ធ្ធា អ-
ភព្ពុប្ប្ត្តិកា ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍា សោ បដិសង្ខា យោនិ-
សោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌ-
នាយ ន វិភូសនាយ យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា
យាបនាយ វិហឹសុបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ
ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខ្ជាមិ នវញ្ច វេទនំ ន
ឧប្ប្ជាទេស្ជ្ជាមិ យាត្រា ច មេ ភវិស្ជ្ជតិ អនវជ្ជតា ច
ផាសុវិហារោ ចាតិ ។ យថា រណ្ណ អាលិម្ជ្ជយ្ យាវទេវ
ភេបនត្ថាយ យថា ភ បន អក្ខ អព្ភញ្ជ្ជយ្ យាវទេវ
ភារស្ជ្ជ និត្ថរណត្ថាយ យថា ភ បន បុត្តមំសអាហារ
អាហារេយ្ យាវទេវ ឧ្ជ្ជារស្ជ្ជ និត្ថរណត្ថាយ

---

1 ម. យស្ស្ជ្ជ ។

ពួកសមណព្រាហ្មណ៍នោះ បានរសណា ។ មិនសន្ធោសនឹងរសនោះ ។ រមែងស្វែងរករសប្ងែក ។ ជាអ្នកត្រេកអរ ញៀន ណ្ងាក រឡ្ងិបរឡ្ងប់ ជ្រុលជ្រប់ ជាប់ចិត្ត ចំពាក់ លង់នៅ ក្នុងរសទាំងឡ្ងាយ ដែលជាទីពេញចិត្ត ។ តណ្ហាក្នុងរស ភិក្ខុណាបានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យសូប ឲ្យសូបរម្ងាប់ ធ្ងើមិនគួរឲ្យកើតឡ្ងើងបាន ដុតដោយភ្ងើងគឺញាណហើយ ភិក្ខុនោះពិចារណាដោយឧបាយ រមែងបរិភោគអាហារដោយគិតថា អាត្មាអញបរិភោគ មិនមែនដើម្ងីលេង មិនមែនដើម្ងីស្រវឹង មិនមែនដើម្ងីប្រដាប់ មិនមែនដើម្ងីស្ងិតស្ងាង (បរិភោគ) ដើម្ងីតាំងនៅនៃកាយនេះ ដើម្ងីញ្ងាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្ងីបំបាត់បង់សេចក្តីលំបាក ដើម្ងីអនុគ្រោះដល់ព្រហ្មចារ្ស តែប៉ុណ្ណោះ អាត្មាអញកម្ចាត់បង់វេទនាចាស់ (ឃ្ងាន) ទាំងមិនឲ្យវេទនាថ្ម (ផ្ងែតហ្ងួស) កើតឡ្ងើង ការត្រាច់ទៅ (ដោយឥរិយាបថ)ផង ការមិនមានទោសផង ការនៅជាសុខសប្ងាយផង នឹងមានដល់អាត្មាអញដោយឧបាយដូចនេះ ។ បុគ្គលលាបដំបៅ ដើម្ងីប្រយោជន៍ឲ្យដុះ (សាច់) តែប៉ុណ្ណោះ យ៉ាងណាមិញ មួយទ្ងៀត បុគ្គលលាបភ្ងៅរទេះ ដើម្ងីប្រយោជន៍ដល់ការផ្ទុកការ: តែប៉ុណ្ណោះ យ៉ាងណាមិញ មួយវ្ងិញទ្ងៀត បុគ្គលបរិភោគអាហារគឺសាច់កូន ដើម្ងីប្រយោជន៍ដល់ការឆ្ងងនូវកន្ងារតែប៉ុណ្ណោះ យ៉ាងណាមិញ

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវមេវ ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហា-
រេតិ នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន
វិភូសនាយ យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា
យាបនាយ វិហឹសុបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ
ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ នវញ្ច វេទនំ ន
ឧប្បាទេស្សামិ យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច
ផាសុវិហារោ ចាតិ រសតណ្ហំ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យ-
ន្តីករោតិ អនភាវង្គមេតិ រសតណ្ហាយ អារតោ វិរតោ
បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្ប្រមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ
វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ អវិរុទ្ធោ ច តណ្ហាយ
រសេ ច ជានុកិជ្ឈតិ ។ តេនាហ ភគវា

លាភកាមា ន សិក្ខតិ អលាភេ ច ន កុប្ប្រតិ
អវិរុទ្ធោ ច តណ្ហាយ រសេ ចជានុកិជ្ឈតីតិ ។

[៩២] ឧបេក្ខកោ សតា សតោ ន លោកេ មញ្ញតី សមំ
ន វិសេសី ន នីចេយ្យោ តស្ស នោ សន្តិ ឧស្សុតា ។

ភិក្ខុពិចារណាដោយឧបាយ បរិភោគអាហារដោយគិតថា អាត្មាអញ បរិភោគ មិនមែនដើម្បីលេង មិនមែនដើម្បីស្រវឹង មិនមែនដើម្បីប្រដាប់ មិនមែនដើម្បីស្អិតស្អាង (បរិភោគ) ដើម្បីឲ្យតាំងនៅនៃកាយនេះ ដើម្បីញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបំបាត់បង់សេចក្តីលំបាក ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ព្រហ្មចារ្យ តែប៉ុណ្ណោះ អាត្មាអញកម្ចាត់បង់វេទនាចាស់ ទាំងមិនឲ្យវេទនាថ្មីកើតឡើង ការត្រាច់ទៅ (ដោយឥរិយាបថ) ផង ការមិនមានទោសផង ការនៅជាសុខសប្បាយផង នឹងមានដល់អាត្មាអញដោយឧបាយដូចនេះ ភិក្ខុរមែងលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើតណ្ហាក្នុងរសមិនឲ្យកើតមាន ជាអ្នកចៀសវាង រៀរស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកតណ្ហាក្នុងរស មានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសល់រាល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនអាក់អន់ព្រោះតណ្ហាផង មិនជាប់ព្រោះរសផង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> *បុគ្គលមិនសិក្សា ព្រោះប្រាថ្នាលាភផង មិនក្រោធព្រោះមិនមានលាភផង មិនអាក់អន់ព្រោះតណ្ហាផង មិនជាប់ព្រោះរសផង ។*

[៩២] បុគ្គលណាជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតីគ្រប់កាល មិនប្រកាន់ថាស្មើ មិនប្រកាន់ថាវិសេស មិនប្រកាន់ថោកទាបក្នុងលោក ធម៌ជាគ្រឿងដុះដាលរបស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។

[៩៣] ឧបេក្ខកោ សទា សតោតិ ឧបេក្ខកោតិ ឆឡង្គុបេក្ខាយ សមន្នាគតោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ ។ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា មនាបំ នាភិគិជ្ឈតិ នាភិហសតិ ន រាគំ ជនេតិ ។ តស្ស ឋិតោវ កាយោ ហោតិ ឋិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ ។ ចក្ខុនា ខោ បនេវ រូបំ ទិស្វា អមនាបំ ន មង្កុ ហោតិ អប្បតិដ្ឋីនចិត្តោ អទិនមនសោ អព្យាបន្នចេតសោ ។ តស្ស ឋិតោវ កាយោ ហោតិ ឋិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា ។

[៩៣] *អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតីគ្រប់កាល ត្រង់ពាក្យថា ព្រងើយកន្តើយ សេចក្តីថា បុគ្គលប្រកបដោយឆន្ទៈ ក្តីបេក្ខា ឃើញរូបដោយភ្នែកហើយ ជាអ្នកមិនមានចិត្តត្រេកអរ មិនមានចិត្តអាក់អន់ ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតី ដឹងខ្លួន ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ លិទ្ធភ្ជក្សរសដោយអណ្ដាត ។ ប៉ះពាល់ផ្សព្វដោយកាយ ។ ដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្តហើយ ជាអ្នកមិនមានចិត្តត្រេកអរ មិនមានចិត្តអាក់អន់ ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតី ដឹងខ្លួន ។ ឃើញរូបដោយភ្នែកហើយ មិនត្រូវការ មិនត្រេកអរ ចំពោះអារម្មណ៍ជាទីពេញចិត្ត មិនញ៉ាំងរាគៈឲ្យកើតឡើង ។ កាយរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួន ចិត្តក៏ឋិតនៅខាងក្នុងសន្ដានឋិតនៅដោយល្អ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ (ចាកអាសវៈ) ។ ឃើញរូបដោយភ្នែក ជាអ្នកមិនស្អប់ចំពោះអារម្មណ៍មិនជាទីពេញចិត្ត មានចិត្តមិនអាក់អន់ មានចិត្តមិនរួញរា មានចិត្តមិនគុំកួន ។ កាយរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួន ចិត្តក៏ឋិតនៅខាងក្នុងសន្ដាន ឋិតនៅដោយល្អ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។ ធុំក្លិនដោយច្រ-មុះ ។ លិទ្ធភ្ជក្សរស ដោយអណ្ដាត ។ ពាល់ត្រូវផ្សព្វ ដោយកាយ។*

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

មនសា ឆម្ចំ វិញ្ញាយ មនាបំ ជាកិកិជ្ឈតិ ជាកិហសតិ ន ភ្ជកំ ជនេតិ ។ តស្ស បិតោ រ ការយោ ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ ។ មនសា ខោ បនេ ឆម្ចំ វិញ្ញាយ អមនាបំ ន មជ្ជ្ហ ហោតិ អប្ឍតិដ្ឋិនចិត្តោ អនិនមនសោ អព្យាបន្ទ្ធចេតសោ ។ តស្ស បិតោ រ ការយោ ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ ។ ចក្ខុនា ១ូបំ ឌិស្ងា មនាចា-មនាបេសុ ១ូបេសុ តស្ស បិតោ រ ការយោ ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្ងា ។ ឃានេន ឧ្ចំ ឃាយិត្ងា ។ ជិហ្ជាយ រសំ សាយិត្ងា ។ ការយេន ផោដ្ឋព្ចំ ផុសិត្ងា ។ មនសា ឆម្ចំ វិញ្ញាយ មនាចាមនាបេសុ ឆម្មេសុ តស្ស បិតោ រ ការយោ ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ ។ ចក្ខុនា ១ូបំ ឌិស្ងា

ដឹងច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ ដោយចិត្តហើយ រមែងមិនត្រូវការ មិនត្រេកអរ ចំពោះអារម្មណ៍ ជាទីពេញចិត្ត មិនញ្ជាំងរាគ:ឲ្យកើតឡើង ។ កាយ របស់បុគ្គលនោះ ក៏តាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួន ចិត្តក៏ឋិតនៅ ខាងក្នុងសន្ធាន ឋិតនៅដោយល្អ រួចស្រឡះ ដោយប្រពៃ ។ ដឹងច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ ដោយចិត្តហើយ ជាអ្នកមិនស្អប់ចំពោះអារម្មណ៍មិនជាទីពេញចិត្ត មាន ចិត្តមិនអាក់អន់ មានចិត្តមិនរួញរា មានចិត្តមិនគុំកួន ។ កាយរបស់ បុគ្គលនោះ តាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួន ចិត្តក៏ឋិតនៅខាងក្នុងសន្ធាន ឋិតនៅ ដោយល្អ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ឃើញរូបដោយភ្នែក កាយ របស់បុគ្គលនោះ តាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួន ក្នុងរូបទាំងឡាយជាទីពេញចិត្ត ឬ មិនជាទីពេញចិត្ត ចិត្តក៏ឋិតនៅខាងក្នុងសន្ធាន ឋិតនៅដោយល្អ រួច ស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ លិទ្ធក្ងក្សរសដោយអណ្ដាត ។ ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ។ ដឹងច្បាស់ ធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត កាយរបស់បុគ្គលនោះ តាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងធម៌ទាំង-ឡាយ ជាទីពេញចិត្ត ឬមិនជាទីពេញចិត្ត ចិត្តក៏ឋិតនៅខាងក្នុងសន្ធាន ឋិតនៅដោយល្អ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ឃើញរូបដោយភ្នែក

រជនីយេ ន រជ្ជតិ ទោសនីយេ ន ទុស្សតិ មោហ-
នីយេ ន មុយ្ហតិ កោបនីយេ ន កុប្ផតិ កិលេស-
នីយេ ន កិលិស្សតិ មទនីយេ ន មជ្ជតិ ។ សោតេន
សទ្ទំ សុត្វា ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហាយ
រសំ សាយិត្វា ។ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ។
មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ រជនីយេ ន រជ្ជតិ ទោសនីយេ
ន ទុស្សតិ មោហនីយេ ន មុយ្ហតិ កោបនីយេ ន
កុប្ផតិ កិលេសនីយេ ន កិលិស្សតិ មទនីយេ ន
មជ្ជតិ ។ ជិដ្ឋេ ជិដ្ឋមត្តោ សុតេ សុតមត្តោ មុតេ មុត-
មត្តោ វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតមត្តោ ជិដ្ឋេ ន លិម្ផតិ សុតេ ន
លិម្ផតិ មុតេ ន លិម្ផតិ វិញ្ញាតេ ន លិម្ផតិ ។ ជិដ្ឋេ
អនូបយោ[1] អនិស្សិតោ អប្ផដិពទ្ធោ វិប្ផមុត្តោ
វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតិ ។ សុតេ
មុតេ វិញ្ញាតេ អនូបយោ អនិស្សិតោ អប្ផដិពទ្ធោ វិប្ផ-
មុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតិ ។

---

1 ម. ឯត្ថន្តរេ អនបាយោតិ ទិស្សតិ ។

ហើយ រមែងមិនត្រេកអរក្នុងវត្ថុដែលត្រេកអរ មិនខឹងក្នុងវត្ថុដែលគួរខឹង មិនវង្វេងក្នុងវត្ថុដែលគួរវង្វេង មិនកម្រើកក្នុងវត្ថុដែលគួរកម្រើក មិនសៅហ្មងក្នុងវត្ថុដែលគួរសៅហ្មង មិនស្រវឹងក្នុងវត្ថុដែលគួរស្រវឹង ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ លិទ្ធភ្ជក្សរសដោយអណ្ដាត ។ ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ។ ដឹងច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្តហើយ រមែងមិនត្រេកអរក្នុងវត្ថុដែលគួរត្រេកអរ មិនខឹងក្នុងវត្ថុដែលគួរខឹង មិនវង្វេងក្នុងវត្ថុដែលគួរវង្វេង មិនកម្រើកក្នុងវត្ថុដែលគួរកម្រើក ។ មិនសៅហ្មងក្នុងវត្ថុដែលគួរសៅហ្មង មិនស្រវឹងក្នុងវត្ថុដែលគួរស្រវឹង ។ គ្រាន់តែឃើញរូបដែលឃើញ គ្រាន់តែឮសំឡេងដែលឮ គ្រាន់តែប៉ះពាល់ផស្ស:ដែលប៉ះពាល់ គ្រាន់តែដឹងច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ ដែលដឹងច្បាស់ រមែងមិនប្រឡាក់ចំពោះរូបដែលឃើញ មិនប្រឡាក់ចំពោះសំ-ឡេងដែលឮ មិនប្រឡាក់ចំពោះផស្ស:ដែលប៉ះពាល់ មិនប្រឡាក់ចំពោះធម្មារម្មណ៍ដែលដឹង ។ មិនប្រាថ្នាចំពោះរូបដែលឃើញ មិនអាស្រ័យ មិនជាប់ចំពាក់ ជាអ្នករួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្តប្រាសចាកសេចក្ដីសល់រាល់ ។ មិនប្រាថ្នាចំពោះសំឡេងដែលឮ ចំពោះផស្ស:ដែលប៉ះពាល់ ចំពោះធម្មារម្មណ៍ដែលដឹង មិនអាស្រ័យ មិនជាប់ចំពាក់ ជាអ្នករួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្តប្រាសចាកសេចក្ដីសល់រាល់ ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

សំវិជ្ជតិ អរហតោ ចក្ខុ បស្សតិ អរហា ចក្ខុនា រូបំ ឆន្ទរាគោ អរហតោ ឧត្តិ សុវិមុត្តចិត្តោ អរហា ។ សំវិជ្ជតិ អរហតោ សោតំ សុណាតិ អរហា សោតេន សទ្ទំ ឆន្ទ-រាគោ អរហតោ ឧត្តិ សុវិមុត្តចិត្តោ អរហា ។ សំវិជ្ជតិ អ-រហតោ ឃានំ ឃាយតិ អរហា ឃានេន គន្ធំ ឆន្ទរាគោ អរហតោ ឧត្តិ សុវិមុត្តចិត្តោ អរហា ។ សំវិជ្ជតិ អរហតោ ជិវ្ហា សាយតិ អរហា ជិវ្ហាយ រសំ ឆន្ទរាគោ អរហតោ ឧត្តិ សុវិមុត្តចិត្តោ អរហា ។ សំវិជ្ជតិ អរហតោ កាយោ ផុស្សតិ អរហា កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ឆន្ទរាគោ អរហតោ ឧត្តិ សុវិមុត្តចិត្តោ អរហា ។ សំវិជ្ជតិ អរហតោ មនោ វិជានាតិ អរហា មនសា ធម្មំ ឆន្ទ-រាគោ អរហតោ ឧត្តិ សុវិមុត្តចិត្តោ អរហា ។ ចក្ខុ រូចារាមំ រូបរតំ រូបសម្ផុដិតំ តំ អរហតោ ឧន្ត្ថ កុត្តំ រក្ខិតំ សំវុតំ តស្ស ច សំវរាយ ធម្មំ ទេសេតិ ។

ភ្នែករបស់ព្រះអរហន្តមានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះអរហន្តឃើញរូបដោយភ្នែក តែ
ធន្ធវាគរបស់ព្រះអរហន្តមិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះអរហន្តមានចិត្តរួចស្រ-
ឡះហើយដោយប្រពៃ ។ ត្រចៀករបស់ព្រះអរហន្តមានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះ
អរហន្តឮសំឡេងដោយត្រចៀក តែធន្ធវាគរបស់ព្រះអរហន្តមិនមានទេ
(ព្រោះ) ព្រះអរហន្តមានចិត្តរួចស្រឡះហើយដោយប្រពៃ ។ ច្រមុះ
របស់ព្រះអរហន្តមានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះអរហន្តធុំក្លិនដោយច្រមុះ តែធន្ធ-
វាគរបស់ព្រះអរហន្តមិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះអរហន្តមានចិត្តរួចស្រឡះ
ហើយដោយប្រពៃ ។ អណ្ដាតរបស់ព្រះអរហន្តមានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះ
អរហន្តលិទ្ធភ្ជក្សរសដោយអណ្ដាត តែធន្ធវាគរបស់ព្រះអរហន្តមិនមានទេ
(ព្រោះ) ព្រះអរហន្តមានចិត្តរួចស្រឡះហើយដោយប្រពៃ ។ កាយរបស់
ព្រះអរហន្តមានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះអរហន្តពាល់ត្រូវផោដ្ឋព្ព:ដោយកាយ តែ
ធន្ធវាគរបស់ព្រះអរហន្តមិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះអរហន្តមានចិត្តរួច
ស្រឡះហើយដោយប្រពៃ ។ ចិត្តរបស់ព្រះអរហន្តមានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះ
អរហន្តដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត តែធន្ធវាគរបស់ព្រះអរហន្តមិនមានទេ
(ព្រោះ) ព្រះអរហន្តមានចិត្តរួចស្រឡះហើយ ដោយប្រពៃ ។ ភ្នែក
មានរូបជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងរូប រីករាយព្រមក្នុងរូប តែ
ភ្នែកនោះ ព្រះអរហន្ត បានទូន្មាន គ្រប់គ្រង រក្សា សង្រ្ដួម
ហើយ ទាំងព្រះអរហន្តនោះ សម្ដែងធម៌ដើម្បីការសង្រ្ដួមភ្នែកនោះ ។

សោតំ សជ្ជាភមំ ។ ឃានំ ឥជ្ជាភមំ ។ ជិវ្ហា រសាភមា

រសរតា រសសម្ទុនិតា សា អរហតោ ឧន្ត្ថ ឥត្ថ រក្ខិតា

សំវុតា ឥស្ស ច សំវាយ ឧម្ទ ឧនេសតិ ។ ឥកាយោ

ផោដ្ឋព្ជាភមោ ។ មនោ ឧម្ទាភមោ ឧម្ទរតោ ឧម្ទ-

សម្ទុនិតោ សោ អរហតោ ឧន្ត្ថ ឥត្ថ រក្ខិតោ

សំវុតោ ឥស្ស ច សំវាយ ឧម្ទ ឧនេសតិ ។

ឧន្ត្ថ ឧយន្ត្ថ សមិតី ឧន្ត្ថ ភជាកិរ្ហតិ

ឧន្ត្ថ សេដ្ឋ មនុស្ស្ស យោតិភាកៃ ឥតិ ឥ្ចតិ ។

រមស្ស្ត ឧន្ត្ថ អាជានិយ ។ សិ ។

ឥ្ចញ្ជ ។ មហាជ្ជ ។ អត្ត ឧន្ត្ថ ឥតោ ។ ។

ត្រចៀកមានសំឡេងជាទីត្រេកអរ ។ ច្រមុះមានក្លិនជាទីត្រេកអរ ។ អណ្ដាតមានរសជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងរស រីករាយព្រមក្នុងរស តែអណ្ដាតនោះ ព្រះអរហន្ត បានទូន្មាន គ្រប់គ្រង រក្សា សង្រ្ដួមហើយ ទាំងព្រះអរហន្តនោះសម្ដែងធម៌ ដើម្បីការសង្រ្ដួមអណ្ដាតនោះ ។ កាយមានផ្សព្ធជាទីត្រេកអរ ។ ចិត្តមានធម្មារម្មណ៍ជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងធម្មារម្មណ៍ រីករាយព្រមក្នុងធម្មារម្មណ៍ តែចិត្តនោះ ព្រះអរហន្ត បានទូន្មាន គ្រប់គ្រង រក្សា សង្រ្ដួមហើយ ទាំងព្រះអរហន្តនោះសម្ដែងធម៌ ដើម្បីការសង្រ្ដួមចិត្តនោះ ។

ពួកជនរមែងនាំពាហនៈ (មានដំរីជាដើម) ដែលហាត់ហើយ ទៅកាន់ទីប្រជុំ ព្រះរាជារមែងឡើងគង់ពាហនៈ ដែលហាត់ហើយ បណ្ដាមនុស្សទាំងឡាយ មនុស្សណាអត់ធន់នឹងពាក្យពោលទ្រគោះ មនុស្សនោះ ឈ្មោះថា ជាអ្នកហាត់ហើយ ជាបុគ្គលប្រសើរផុត ។ សេះអស្សតរក្ដី សេះសិន្ធពអាជានេយ្យក្ដី ដំរីដ៏ប្រសើរជាកុញ្ជរជាតិក្ដី ដែលគេបង្ហាត់ហើយ ឈ្មោះថា ជាសត្ធដ៏ប្រសើរ តែបុគ្គលអ្នកមានខ្ជួនទូន្មានហើយ ប្រសើរជាងសត្ធទាំងនោះ ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

ន ហិ ឯតេហិ យានេហិ គច្ឆេយ្យ អគតំ[១] ទិសំ
យថាត្តនា សុទន្តេន ទន្តោ ទន្តេន គច្ឆតិ
វិធាសុ ន វិកម្បន្តិ វិប្បមុត្តា បុនព្ភវា
ទន្តភូមឹ អនុប្បត្តា តេ លោកេ វិជិតាវិនោ ។

យស្សិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ
អជ្ឈត្តំ ច ពហិទ្ធា ច សព្វលោកេ
និព្ពិជ្ឈិមំ បរញ្ច លោកំ
កាលំ កង្ខតិ ភាវិតោ សុទន្តោតិ

ឧបេក្ខកោ ។ សទាតិ[២] សព្វទា សព្វកាលំ
និច្ចកាលំ ធុវកាលំ ។ បេ ។ បច្ឆិមេ វយោខន្ធេ ។

---

១ ឱ. អមតំ ។ ២ ឱ. ម. សទាតិ សទា ។

បុគ្គលមិនគប្បីទៅកាន់ទិស ដែលមិនធ្លាប់ទៅ គឺព្រះនិព្វាន ដោយយានទាំងឡាយនោះបានទេ លុះតែបុគ្គល អ្នកមានខ្លួនទូន្មាន ទើបទៅកាន់ទិស គឺព្រះនិព្វាន ដោយខ្លួនដែលទូន្មានហើយ ទូន្មានល្អហើយ ។

ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ រួចស្រឡះចាកកពជ្ជ ដល់ហើយនូវទន្ត-ភូមិ គឺអរហត្តផល រមែងមិនកម្រើក ក្នុងតណ្ហានិងទិដ្ឋិផ្សេងៗ ព្រះអរហន្តទាំងនោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានជ័យជម្នះក្នុងលោក ។

ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដែលព្រះខីណាស្រពណា ចម្រើនហើយ ព្រះខីណាស្រពនោះ ឈ្មោះថាមានធម៌ចម្រើនហើយ មានខ្លួនទូន្មានល្អហើយ ដឹងច្បាស់នូវអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅ ក្នុងលោកទាំងពួងផង នូវលោកនេះផង នូវលោកខាងមុខផង រមែងរង់ចាំ នូវកាលកិរិយា (តែប៉ុណ្ណោះ)

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ ។ ពាក្យថា ក្នុងកាលទាំងពួង គឺ គ្រប់កាល អស់កាលទាំងពួង អស់កាលជានិច្ច អស់កាលដ៏ទៀងទាត់ ។ បេ ។ ក្នុងគំនរនៃបច្ឆិមវ័យ ។

សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កាយា-
ឧបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ វេទនាសុ ចិត្តេ
ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ
។ បេ ។ សោ រុច្ចតិ សតោតិ ឧបេក្ខកោ សតា សតោ ។

[៩៦] ន លោកេ មញ្ញតី សមន្តិ សនិសោហម-
ស្មីតិ មានំ ន ជនេតិ ជាតិយា វ គោត្តេន វ ។ បេ ។
អញ្ញតរញ្ញតរេន វ វត្ថុនាតិ ន លោកេ មញ្ញតិ សមំ ។

[៩៧] ន វិសេសី ន នីចេយ្យោតិ សេយ្យោហមស្មី-
តិ អតិមានំ ន ជនេតិ ជាតិយា វ គោត្តេន វ ។ បេ ។
អញ្ញតរញ្ញតរេន វ វត្ថុនា ។ ហីនោហមស្មីតិ មានំ
ន ជនេតិ ជាតិយា វ គោត្តេន វ ។ បេ ។
អញ្ញតរញ្ញតរេន វ វត្ថុនាតិ ន វិសេសី ន នីចេយ្យោ

ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតីដោយហេតុ ៤ យ៉ាង គឺ បុគ្គលចម្រើនកាយានុបស្សនាសតិប្ឋានក្នុងកាយ ឈ្មោះថា អ្នកមានស្មារតី ១ ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ១ ក្នុងចិត្ត ១ បុគ្គលចម្រើនធម្មានុបស្សនាសតិប្ឋានក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា អ្នកមានស្មារតី ១ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតី គ្រប់កាល ។

[៩៦] ពាក្យថា មិនប្រកាន់ថាស្មើ ក្នុងលោក គឺមិនញ៉ាំងមានៈឲ្យកើតឡើង ដោយសារជាតិក្តី ដោយសារគោត្រក្តី ។ បេ ។ ដោយសារវត្ថុណាមួយក្តីថា អាត្មាអញជាបុគ្គលស្មើ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រកាន់ថាស្មើ ក្នុងលោក ។

[៩៧] ពាក្យថា មិនប្រកាន់ថាវិសេស មិនប្រកាន់ថាថោកទាប អធិប្បាយថា បុគ្គលមិនញ៉ាំងអតិមានៈឲ្យកើតឡើង ដោយសារជាតិក្តី ដោយសារគោត្រក្តី ។ បេ ។ ដោយសារវត្ថុណាមួយក្តីថា អាត្មាអញជាបុគ្គលប្រសើរ ។ មិនញ៉ាំងមានៈឲ្យកើតឡើង ដោយសារជាតិក្តី ដោយសារគោត្រក្តី ។ បេ ។ ដោយសារវត្ថុណាមួយក្តីថា អាត្មាអញថោកទាប ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រកាន់ថាវិសេស មិនប្រកាន់ថាថោកទាប ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[៩៦] តស្ស នោ សន្តិ ឧស្សទាតិ តស្សាតិ អរហតោ ខីណាសវស្ស ។ ឧស្សទាតិ សត្តុស្សទា រាគុស្សទោ ទោសុស្សទោ មោហុស្សទោ មានុស្សទោ ទិដ្ឋុស្សទោ កិលេសុស្សទោ កម្មុស្សទោ ។ តស្សិមេ ឧស្សទា នត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍាតិ តស្ស នោ សន្តិ ឧស្សទា ។ តេនាហ ភគវា

ឧបេក្ខកោ សទា សតោ ន លោកេ មញ្ញតី សមំ
ន វិសេសី ន នីចេយ្យោ តស្ស នោ សន្តិ ឧស្សទាតិ ។

[៩៧] យស្ស និស្សយតា នត្ថិ ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោ
ភវាយ វិភវាយ ច តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ ។

[៩៦] *អធិប្បាយពាក្យថា ធម៌ជាគ្រឿងដុះដាលរបស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា របស់បុគ្គលនោះ គឺរបស់ព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថាធម៌ជាគ្រឿងដុះដាល បានដល់ធម៌ជាគ្រឿងដុះដាល ៧ គឺ ធម៌ជាគ្រឿងដុះដាលគឺរាគៈ ដុះដាលគឺទោស ដុះដាលគឺមោហៈ ដុះដាលគឺមានៈ ដុះដាលគឺទិដ្ឋិ ដុះដាលគឺកិលេស ដុះដាលគឺកម្ម ។ ធម៌ជាគ្រឿងដុះដាលទាំងនេះ របស់ព្រះអរហន្ត មិនមាន ឥតមាន លែងមាន លោកលែងបាន គឺ លោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធម៌ជាគ្រឿងដុះដាលរបស់បុគ្គលនោះមិនមានទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា*

បុគ្គលណាជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតី គ្រប់កាលរមែងមិនប្រកាន់ថាស្មើ មិនប្រកាន់ថាវិសេស មិនប្រកាន់ថាថោកទាប ក្នុងលោក ធម៌ជាគ្រឿងដុះដាលរបស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។

[៩៧] និស្សយ័យនៃបុគ្គលណា មិនមាន មួយទៀត តណ្ហាក្នុងភពនិងវិភព នៃបុគ្គលណា មិនមាន បុគ្គលនោះ មិនអាស្រ័យ ព្រោះដឹងនូវធម៌ ។

[៩៨] យស្ស និស្សយតា ន ត្ថីតិ យស្សាតិ អរហតោ ខីណាសវស្ស ។ និស្សយោតិ ទ្វេ និស្សយា តណ្ហា-និស្សយោ ច ទិដ្ឋិនិស្សយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហា-និស្សយោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិនិស្សយោ ។ តស្ស តណ្ហានិស្សយោ បហីនោ ទិដ្ឋិនិស្សយោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហានិស្សយស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិនិស្សយស្ស បដិនិ-ស្សដ្ឋត្តា និស្សយតា យស្ស ន ត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ ឧបល-ព្ភតិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្ប្ស្សទ្ធា អភព្ពុប្ប្ត្តិកា ញាណាគ្គិនា ឌឌ្ឍាតិ យស្ស និស្ស-យតា ន ត្ថិ ។

[៩៩] ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោតិ ញត្វាតិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្ពេ សង្ខារ អនិច្ចាតិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្ពេ សង្ខារ ទុក្ខាតិ សព្ពេ ធម្ម អនត្តាតិ ។ បេ ។ យញ្ហិ ញ្ចិ សមុទ-យធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ អនិស្សិតោតិ

[៩៨] *អធិប្បាយពាក្យថា* និស្សយ *នៃបុគ្គលណា* មិនមាន *ត្រង់ពាក្យថា* នៃបុគ្គលណា *គឺនៃព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យ*ថា និស្សយ *បានដល់*និស្សយ ២ *យ៉ាង* គឺ *តណ្ហានិស្សយ* ១ *ទិដ្ឋិ-*និស្សយ ១ *។ បេ ។ នេះ*តណ្ហានិស្សយ *។ បេ ។ នេះ ទិដ្ឋិ*និស្សយ *។* តណ្ហានិស្សយ *ព្រះអរហន្តនោះ លះបង់ហើយ ទិដ្ឋិ*និស្សយ *លោក*រលាស់ចេញ*ហើយ* និស្សយ*នៃបុគ្គលណា* មិនមាន *ឥតមាន លោក*មិនបាន *គឺលោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យសូប ឲ្យសូប*រម្ងាប់ *ធ្វើ*មិនគួរ*ឲ្យ*កើត*ឡើង*បាន *ដុត*ដោយ*ភ្លើ*ងគឺ*ញាណ*ហើយ *ព្រោះ*តណ្ហា-*និ*ស្ស* យ*លោ*ក*ល*ះ*ប*ង់*ហ*ើ*យ *ព្រោ*ះ*ទ*ិ*ដ្ឋ*ិ*និ*ស្ស*យ*លោ*ក*រ*ល*ាស*់*ចេ*ញ*ហ*ើ*យ *ហ*េ*តុ*នោ*ះ (*ទ្រ*ង*ត*្រ*ាស*់*ថ*ា*) *និ*ស្ស*យ*នៃ*ប*ុ*គ*្ គ*ល*ណ*ា *ម*ិ*ន*ម*ាន ។

[*៩*៩] *អ*ធ*ិ*ប*្ប*ា*យ*ព*ា*ក*្ យ*ថ*ា *ប*ុ*គ*្ គ*ល*នោ*ះ*ម*ិ*ន*អ*ា*ស*្ យ*ព*្ រ*ោ*ះ*ដ*ឹ*ង*ន*ូ*វ*ធ*ម*៌ *ត*្ រ*ង*់*ព*ា*ក*្ យ*ថ*ា *ព*្ រ*ោ*ះ*ដ*ឹ*ង *គ*ឺ *ព*្ រ*ោ*ះ*ដ*ឹ*ង *ស*្ គ*ា*ល*់ *ច*្ ម*ឹ*ង *ព*ិ*ច*ា*រ*ណ*ា *យ*ល*់*ច*្ ច*ា*ស*់ *ធ*្ វ*ើ*ឲ*្ យ*ជ*្ រ*ា*ក*ដ*ថ*ា *ស*ង*្ ខ*ា*រ*ទ*ាំ*ង*ព*ួ*ង*ម*ិ*ន*ទ*ៀ*ង *ព*្ រ*ោ*ះ*ដ*ឹ*ង *ស*្ គ*ា*ល*់ *ច*្ ម*ឹ*ង *ព*ិ*ច*ា*រ*ណ*ា *ឃ*ើ*ញ*ច*្ ច*ា*ស*់ *ធ*្ វ*ើ*ឲ*្ យ*ជ*្ រ*ា*ក*ដ*ថ*ា *ស*ង*្ ខ*ា*រ*ទ*ាំ*ង*ព*ួ*ង*ជ*ា*ទ*ុ*ក*្ ខ ។ *ប*េ ។ *ថ*ា*ធ*ម*៌* *ទ*ាំ*ង*ឡ*ាយ*ទ*ាំ*ង*ព*ួ*ង*ជ*ា*អ*ន*ត*្ *ព*្ រ*ោ*ះ*ដ*ឹ*ង *ស*្ គ*ា*ល*់ *ច*្ ម*ឹ*ង *ព*ិ*ច*ា*រ*ណ*ា *យ*ល*់*ច*្ ច*ា*ស*់ *ធ*្ វ*ើ*ឲ*្ យ*ជ*្ រ*ា*ក*ដ*ថ*ា *ធ*ម*្ ម*ជ*ា*ត*ណ*ា*ម*ួ*យ *ម*ា*ន*ក*ា*រ*ក*ើ*ត*ឡ*ើ*ង*ជ*ា*ធ*ម*្ ម*ា *ធ*ម*្ ម*ជ*ា*ត*ទ*ាំ*ង*អ*ស*់*នោ*ះ *ម*ា*ន*ក*ិ*រ*ិ*យ*ា*រ*ល*ត*់*ជ*ា*ធ*ម*្ ម*ា ។ *ព*ា*ក*្ យ*ថ*ា *ម*ិ*ន*អ*ា*ស*្ យ

ទ្វេ និស្សយា តណ្ហានិស្សយោ ច ទិដ្ឋិនិស្សយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហានិស្សយោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិនិស្ស-យោ ។ តណ្ហានិស្សយំ បហាយ ទិដ្ឋិនិស្សយំ បដិ-និស្សជ្ជិត្វា ចក្ខុំ អនិស្សិតោ សោតំ អនិស្សិតោ ឃានំ អនិស្សិតោ ជិវ្ហំ អនិស្សិតោ កាយំ អនិស្សិតោ មនំ អនិស្សិតោ រូបេ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ កុលំ គណំ អាវាសំ ។ បេ ។ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ អនិស្សិតោ អនលីនោ អនុបគតោ អនជ្ឈោសិតោ អនធិមុត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្ប មុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទីក-តេន ចេតសា វិហរតីតិ ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោ ។

[១០០] ភវាយ វិភវាយ ច តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតីតិ តណ្ហាតិ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ យស្សាតិ អរហតោ ខីណាសវស្ស ។ ភវាយាតិ ភវទិដ្ឋិយា ។ វិភវាយាតិ វិភវទិដ្ឋិយា ។ ភវាយាតិ សស្សតទិដ្ឋិយា ។ វិភវាយាតិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា ។ ភវាយាតិ បុនប្ប្ជនំ ភវាយ បុនប្ប្ជនំ គតិយា បុនប្ប្ជនំ ឧបបត្តិយា បុនប្ប្ជនំ បដិសន្ធិយា

បានដល់និស្សរ័យ ២ យ៉ាងគឺ តណ្ហានិស្សរ័យ ១ ទិដ្ឋិនិស្សរ័យ ១ ។ បេ ។ នេះ តណ្ហានិស្សរ័យ ។ បេ ។ នេះ ទិដ្ឋិនិស្សរ័យ ។ ព្រះអរហន្តលះបង់នូវតណ្ហានិស្សរ័យ រលាស់ចេញនូវទិដ្ឋិនិស្សរ័យ មិនអាស្រ័យចក្ខុ មិនអាស្រ័យសោត: មិនអាស្រ័យឃាន: មិនអាស្រ័យជិវ្ហា មិនអាស្រ័យកាយ មិនអាស្រ័យចិត្ត មិនអាស្រ័យរូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ត្រកូល ពួក អាវាស ។ បេ ។ មិនអាស្រ័យ មិនជាប់ មិនកៀកកើយ មិនជ្រុលជ្រប់ មិនចុះស៊ីប់ គឺលោកឃ្លាតចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសល់រាល់ ក្នុងធម៌ដែលគប្បីឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬដឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះមិនអាស្រ័យ ព្រោះដឹងនូវធម៌ ។

[១០០] *អធិប្បាយពាក្យថា តណ្ហាក្នុងកពនិងវិកពនៃបុគ្គលណាមិនមាន ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា គឺរូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា នៃបុគ្គលណា គឺ នៃព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា ក្នុងកព គឺ ក្នុងកវទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ក្នុងវិកព គឺ ក្នុងវិកវទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ក្នុងកព គឺ ក្នុងសស្សតទិដ្ឋិ ពាក្យថា ក្នុងវិកព គឺក្នុងឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ក្នុងកព គឺក្នុងកពរឿយ ៗ ក្នុងគតិរឿយ ៗ ក្នុងការកើតឡើងរឿយ ៗ ក្នុងបដិសន្ធិរឿយ ៗ*

ឫនប្បុនំ អត្តភាវាភិនិព្វត្តិយា ។ តណ្ហា យស្ស នត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ភតិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍាតិ ភវាយ វិភវាយ ច តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ ។

តេនាហ ភគវា

យស្ស និស្សយតា នត្ថិ ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោ
ភវាយ វិភវាយ ច តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតីតិ ។

[១០១] តំ ព្រូមិ ឧបសន្តោតិ កាមេសុ អនបេក្ខិនំ
គន្ថា តស្ស ន វិជ្ជន្តិ អតារិ សោ វិសត្តិកំ ។

[១០២] តំ ព្រូមិ ឧបសន្តោតីតិ សន្តោ ឧបសន្តោ វូបសន្តោ និព្វុតោ បដិប្បស្សទ្ធោតិ តំ ព្រូមិ តំ កថេមិ តំ ភណាមិ តំ ទីបយាមិ តំ វោហរាមីតិ តំ ព្រូមិ ឧបសន្តោតិ ។

ក្នុងកិរិយាកើតជាអត្តភាពរឿយ ៗ ។ តណ្ហានៃបុគ្គលណា មិនមាន ឥតមាន លោកមិនបាន គឺលោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យសូប ឲ្យសូបរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តណ្ហាក្នុងកពនិងវិកព នៃបុគ្គលណា មិនមាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> និស្សយនៃបុគ្គលណាមិនមាន មួយទៀត តណ្ហាក្នុងកពនិងវិកព នៃបុគ្គលណា មិនមាន បុគ្គលនោះ មិនអាស្រ័យ ព្រោះដឹងនូវធម៌ ។

[១០១] តថាគតពោល នូវបុគ្គលអ្នកមិនអាល័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយនោះ ថាជាអ្នកសូប គន្ធ: (កិលេសជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ) នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ បុគ្គលនោះ បានធ្វេងហើយ នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ។

[១០២] ពាក្យថា តថាគតពោលនូវបុគ្គលនោះ ថាជាអ្នកសូប គឺតថាគតពោលនូវបុគ្គលនោះ សម្តែងនូវបុគ្គលនោះ និយាយនូវបុគ្គលនោះ បំភ្ញីនូវបុគ្គលនោះ បញ្ជេញនូវបុគ្គលនោះ ថាជាអ្នកសូប អ្នករម្ងាប់ អ្នកចូលទៅជិតសូប អ្នករលត់ទុក្ខ អ្នកសះស្បើយទុក្ខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលបុគ្គលនោះថា ជាអ្នកសូប ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១០៣] កាមេសុ អនបេក្ខិនន្តិ កាមាតិ ឧទ្ទានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ វត្ថុកាមេ បរិជានិត្វា កិលេសកាមេ បហាយ បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីកត្វា អនភាវង្គមិត្វា កាមេសុ អនបេក្ខី[1] វីតកាមោ ចត្តកាមោ វន្តកាមោ មុត្តកាមោ បហីនកាមោ បដិនិស្សដ្ឋកាមោ[2] វីតរាគោ ចត្តរាគោ វន្តរាគោ មុត្តរាគោ បហីនរាគោ បដិនិស្សដ្ឋរាគោ និច្ឆាតោ និព្ពុតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហរតីតិ កាមេសុ អនបេក្ខិនំ ។

[១០៤] កន្តា តស្ស ន វិជ្ជន្តីតិ កន្តាតិ ចត្តារោ កន្តា អភិជ្ឌា កាយកន្តោ ព្យាបាទោ កាយកន្តោ សីលពូតបរាមាសោ កាយកន្តោ ឥធំសច្ចាភិនិវេសោ កាយកន្តោ ។ អត្តនោ ឧដ្ឋិយា រាគោ អភិជ្ឌា កាយកន្តោ ។ បរវាទេសុ អាឃាតោ អប្ប្ចយោ ព្យាបាទោ កាយកន្តោ ។

---

១ ម. អនបេក្ខិនោ ។ ២ ម. ឯត្ថន្តរេ កាមេសូតិ ទិស្សតិ ។

[១០៣] *អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកមិនអាល័យក្នុងកាមទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា កាម បើតាមឧទ្ទាន បានដល់កាម ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិ-លេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះ ហៅថា កិលេសកាម ។ ព្រះអរហន្តកំណត់ដឹងវត្ថុកាម លះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកិលេសកាម ជាអ្នកមិនអាល័យក្នុងកាមទាំងឡាយ ជាអ្នកមានកាមទៅប្រាស មានកាមលះបង់ មានកាមខ្ជាក់ចេញ មានកាមរួចស្រឡះ មានកាមបោះបង់ មានកាមរលាស់ចេញ មានរាគៈទៅប្រាស មានរាគៈលះបង់ មានរាគៈខ្ជាក់ចេញ មានរាគៈរួចស្រឡះ មានរាគៈបោះបង់ មានរាគៈរលាស់ចេញ ជាអ្នកមិនមានប្រាថ្នា ជាអ្នករលត់ទុក្ខ ជាអ្នកត្រជាក់ ទទួលសុខ មានចិត្តដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនអាល័យក្នុងកាមទាំងឡាយ ។*

[១០៤] *អធិប្បាយពាក្យថា គន្ថៈនៃបុគ្គលនោះមិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា គន្ថៈ បានដល់គន្ថៈ ៤ យ៉ាង គឺ អភិជ្ឈាកាយគន្ថៈ ១ ព្យាបាទ-កាយគន្ថៈ ១ សីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថៈ ១ ឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថៈ ១ ។ តម្រេកក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា អភិជ្ឈាកាយគន្ថៈ ។ ការគុំកួន ការអាក់អន់ ក្នុងវាទៈរបស់បុគ្គលដទៃ ឈ្មោះថា ព្យាបាទកាយគន្ថៈ ។*

អត្តនោ សីលំ វា វតំ វា សីលព្វតំ វា បរាមសតិ សីលព្វតបរាមាសោ កាយគន្ថោ ។ អត្តនោ ទិដ្ឋិ ឥទំសច្ចាភិនិវេសោ កាយគន្ថោ ។ តស្សាតិ អរហតោ ខីណាសវស្ស ។ កត្ថ តស្ស ន វិជ្ជន្តីតិ កត្ថ តស្ស ន ត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ ឧបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា រូបសន្ថ បដិប្ឋស្ឍ្ធ អភព្ពុប្ឍត្តិកា ញាណក្ខ្ជិនា ឧឌ្ឍាតិ កត្ថ តស្ស ន វិជ្ជន្តិ ។

[១០៥] អតារិ សោ វិសត្តិកន្តិ វិសត្តិកា រុច្ចតិ តណ្ហា យោ រ្ជកោ សារ្ជកោ ។ បេ ។ អភិជ្ឌា លោភោ អកុសលមូលំ ។ វិសត្តិកាតិ ភ្ជេនត្ថេន វិសត្តិកា ។ វិសតាតិ វិសត្តិកា ។ វិសាលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសជ្ជាតិ វិសត្តិកា ។ វិសមាតិ វិសត្តិកា ។ វិសក្ខ្ជតីតិ វិសត្តិកា ។ វិសំហរតីតិ វិសត្តិកា ។ វិសំវ្ជិកាតិ វិសត្តិកា ។ វិសមូលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសផលាតិ វិសត្តិកា ។

បុគ្គលស្ទាបអង្អែលសីល ឬវ័ត ឬក៏សីលនិងវ័តរបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា សីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថ: ។ ទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា ឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថ: ។ ពាក្យថា នៃបុគ្គលនោះ គឺនៃព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា គន្ថ:នៃបុគ្គលនោះមិនមានទេ បានសេចក្តីថា គន្ថ: នៃបុគ្គលនោះ មិនមាន ឥតមាន លែងមាន លោកមិនបាន គឺលោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យសូប ឲ្យសូបរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គន្ថ:នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។

[១០៥] *ពាក្យថា បុគ្គលនោះ បានឆ្លងហើយនូវវិសត្តិកាតណ្ហា អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានដល់តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោក: អកុសលមូល ។ សំណួរត្រង់ពាក្យថា វិសត្តិកា ចុះវិសត្តិកា ដោយអត្ថដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិផ្សាយទៅ កាន់អារម្មណ៍ ។ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិដ៏ទូលាយ ។ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិជ្រួតជ្រាប ។ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិមិនស្មើ ។ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិអត់ធន់ ។ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិនាំត្រឡប់ (ចាកអកុសលធម៌) ។ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិឲ្យពោលខុស ។ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិមានផ្ទៃជាពិស ។*

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

វិសបរិភោគាតិ វិសត្តិកា ។ វិសាលា វ បន សា តណ្ហា
 រូបេ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ ការណេ ឋានេ
។ បេ ។ ទិដ្ឋិសុតមុតវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ វិសជា
វិត្ថតាតិ វិសត្តិកា ។ អតារិ សោ វិសត្តិកន្តិ សោ
ឥមំ វិសត្តិកំ តណ្ហំ អតារិ ឧត្តរិ បត្តរិ សមតិក្កមិ
វីតិវត្តតីតិ អតារិ សោ វិសត្តិកំ ។ តេនាហ ភគវា

តំ ព្រូមិ ឧបសន្តោតិ កាមេសុ អនបេក្ខិនំ
ឥធ្ជា ឥស្ស ន វិជ្ជន្តិ អតារិ សោ វិសត្តិកន្តិ ។

[១០៦] ន ឥស្ស បុត្តា បសវោ ខេត្តំ វត្ថុញ្ច វិជ្ជតិ
អត្តំ[1] វាបិ និរត្តំ វ ន ឥស្មឹ ឧបលព្ភតិ ។

---

1 ម. អត្តា ។

ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិមានគ្រឿងបរិភោគជាពិស ។ មួយទៀត តណ្ហានោះ ជាធម្មជាតិដ៏ទូលាយ ជ្រួតជ្រាប ផ្សាយទៅ ក្នុងរូប ក្នុងសំឡេង ក្នុងក្លិន ក្នុងរស ក្នុងផ្សព្វ ក្នុងត្រកូល ក្នុងពួក ក្នុងអាវាស ។ បេ ។ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគួរដឹង ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហា ទើបឈ្មោះថា វិសត្តិកា ។ ពាក្យថា បុគ្គលនោះ បានធ្វង់ហើយនូវវិសត្តិកាតណ្ហា គឺបុគ្គលនោះ បានធ្វង់ ធ្វង់ឡើង ធ្វង់កាត់ ឈានកន្ទ្ធ ប្រព្រឹត្តកន្ទ្ធ នូវតណ្ហា ដែលឈ្មោះថាវិសត្តិកានេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ បានធ្វង់នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

តថាគតពោលនូវបុគ្គលអ្នកមិនអាល័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ
នោះ ថាជាអ្នកសូប់ គន្ធ:នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ
បុគ្គលនោះ បានធ្វង់ហើយ នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ។

[១០៦] បុត្ត សត្វចិញ្ចឹម ស្រែ និងទី របស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ អត្តទិដ្ឋិក្តី និរត្តទិដ្ឋិក្តី គេរកមិនបានក្នុងបុគ្គលនោះឡើយ ។

[១០៧] ន តស្ស បុត្តា បសវោ ខេត្តំ វត្ថុញ្ច វិជ្ជ-
តីតិ ជាតិ បដិក្ខេចោ ។ តស្ហាតិ អរហតោ ខីណា-
សវស្ស ។ បុត្តាតិ ចត្តារោ បុត្តា អត្តជោ បុត្តោ ខេត្តជោ
បុត្តោ ធិន្នកោ បុត្តោ អន្តេវាសិកោ បុត្តោ ។ បសវោតិ
អជេឌ្ឍកា កុក្កុដសូករា ហត្ថិគវាស្សវឌ្ឍវា ។ ខេត្តន្តិ
សាលិក្ខេត្តំ វីហិក្ខេត្តំ មុត្តក្ខេត្តំ មាសក្ខេត្តំ យវក្ខេត្តំ
គោធូមក្ខេត្តំ តិលក្ខេត្តំ ។ វត្ថុន្តិ ឃរវត្ថុ គោដ្ឋកវត្ថុ
បុរេវត្ថុ បច្ឆាវត្ថុ អារាមវត្ថុ វិហារវត្ថុ ។ ន តស្ស បុត្តា
បសវោ ខេត្តំ វត្ថុញ្ច វិជ្ជតីតិ តស្ស បុត្តបរិក្ខោ
វា បសុបរិក្ខោ វា ខេត្តបរិក្ខោ វា វត្ថុបរិក្ខោ វា
ឧត្តិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ ឧបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា
វូបសន្តា បដិប្ប្ស្ស្ធ្ធា អភព្ពុប្ប្ត្តិកា ញាណាគ្គិនា
ឌឌ្ឍាតិ ន តស្ស បុត្តា បសវោ ខេត្តំ វត្ថុញ្ច វិជ្ជតិ[១]។

---

១ ម. វិជ្ជិន្តិ ។

[១០៧] *អធិប្បាយពាក្យថា* បុត្រ *សត្វចិញ្ចឹម ស្រែ និងទី របស់* បុគ្គលនោះ *មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា* មិន *គឺជាពាក្យឃាត់ ។ ពាក្យ ថា* របស់បុគ្គលនោះ *គឺរបស់ព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា* បុត្រ *បានដល់*បុត្រ ៤ *ពួក គឺ* បុត្រកើតអំពីខ្លួន ១ *បុត្រកើតក្នុងខែត្រ* ១ *បុត្រដែលគេឲ្យ* ១ *បុត្រគឺសិស្ស* ១ *។ ពាក្យថា* សត្វចិញ្ចឹម *គឺ* ពពែ *ចៀម* មាន់ *ជ្រូក* ដំរី *គោ* សេះ*ឈ្មោលនិងសេះញី ។ ពាក្យ ថា* ស្រែ *គឺ* ស្រែ*ស្រូវសាលី* ស្រែ*ស្រូវធម្មតា* ស្រែ*សណ្តែកបាយ* ស្រែ*សណ្តែកពាជមាស* ស្រែ*ស្រូវដំណើប* ស្រែ*ស្រូវស្រងែ* ស្រែ *ល្ង ។ ពាក្យថា* ទី *គឺ* ទីផ្ទះ *ទីជង្រុក ទីខាងមុខ ទីខាងក្រោយ ទីសួនច្បារ ទីលំនៅ ។ ពាក្យថា* បុត្រ *សត្វចិញ្ចឹម ស្រែ និងទី* *របស់*បុគ្គលនោះ *មិនមានទេ* *បានសេចក្តីថា ការ*ហួងហែង*បុត្តក្តី ការ* ហួងហែ*ងសត្វចិញ្ចឹមក្តី ការ*ហួងហែ*ងស្រែក្តី ការ*ហួងហែ*ងទីក្តី* *របស់* *បុគ្គ*លនោះ *មិនមាន ឥតមាន* លែ*ងមាន* *បុគ្គ*លនោះ *មិនបាន* *គឺ*លោ*ក*ល*ះ*ប*ង់ ផ្តាច់ផ្តិ*ល ឲ*្យ*ស*ូ*ប*់ ឲ*្យ*ស*ូ*ប*់*ម*្ច*ាប*់ ធ្វើ*មិ*ន*ត*ួ*រ*ឲ*្យ* *កើ*ត*ឡ*ើ*ង*ប*ាន ដ*ុ*ត*ដ*ោ*យ*ភ*្ញ*ើ*ង*គ*ឺ*ញ*ា*ណ*ហ*ើ*យ ហ*េ*ត*ុ*នោ*ះ (*ទ*្រ*ង*់*ត*្រ*ា*ស*់* *ថ*ា) *បុ*ត*្រ* *ស*ត*្ว*ចិ*ញ*ិ*ញ*ឹ*ម* *ស*្ร*ែ* *ន*ិ*ង*ទ*ី* *ร*ប*ស*់*ប*ុ*គ*ុ*ល*ន*ោ*ះ* *ม*ิ*ន*ม* า*ន*ท*េ* ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១០៨] អត្តំ វាបិ និរត្តំ(១) វា ន តស្មឹ ឧបលព្ភ-តីតិ អត្តាតិ សស្សតទិដ្ឋិ(២) នត្ថិ(៣) និរត្តាតិ ឧច្ឆេទ-ទិដ្ឋិ នត្ថិ អត្តាតិ គហិតំ នត្ថិ និរត្តាតិ មុញ្ចិតព្វំ នត្ថិ ។ យស្ស នត្ថិ គហិតំ តស្ស នត្ថិ មុញ្ចិតព្វំ យស្ស នត្ថិ មុញ្ចិតព្វំ តស្ស នត្ថិ គហិតំ ។ គហណមុញ្ចនំ សមតិក្កន្តោ អរហា វុឌ្ឍិបរិហានិំ វីតិវត្តោ ។ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិណ្ណចរណោ ។ បេ ។ នត្ថិ តស្ស បុនព្ភវោតិ អត្តំ វាបិ និរត្តំ វា ន តស្មឹ ឧបលព្ភតិ ។ តេនាហ ភគវា

ន តស្ស បុត្តា បសវោ ខេត្តំ វត្ថុញ្ច វិជ្ជតិ(៤)
អត្តំ វាបិ និរត្តំ វា ន តស្មឹ ឧបលព្ភតីតិ ។

[១០៩] យេន(៥) វជ្ជុំ បុថុជ្ជនា អថោ សមណព្រាហ្មណា
តំ តស្ស អបុរេក្ខតំ តស្មា វាទេសុ នេជតិ ។

---

១ ម. អត្តា វាបិ និរត្តា ។ ២ ម. អត្តទិដ្ឋិ ។ ៣ ម. នត្ថីតិ ន ទិស្សតិ ។ ៤ ម. វិជ្ជន្តិ ។ ៥ ម. យេន នំ ។

[១០៨] *អធិប្បាយពាក្យថា អត្តទិដ្ឋិក្តី និរត្តទិដ្ឋិក្តី គេរកមិនបានក្នុងបុគ្គលនោះឡើយ ត្រង់ពាក្យថា អត្តា គឺសស្សតទិដ្ឋិ មិនមានពាក្យថា និរត្តា គឺឧច្ឆេទទិដ្ឋិ មិនមាន ការប្រកាន់ថាអត្តា មិនមានការគប្បីដោះថា និរត្តា មិនមាន ។ ការប្រកាន់នៃបុគ្គលណា មិនមាន ការគប្បីដោះនៃបុគ្គលនោះ មិនមាន ការគប្បីដោះនៃបុគ្គលណា មិនមាន ការប្រកាន់នៃបុគ្គលនោះ មិនមាន ។ ព្រះអរហន្ត កន្ធង់ផុតការប្រកាន់និងការដោះ ប្រព្រឹត្តកន្ធង់ នូវការចម្រើននិងការសាបសូន្យ ។ ព្រះអរហន្តនោះ មានការនៅ (ក្នុងអរិយវាស:) នៅរួចហើយ មានការប្រព្រឹត្តសន្សំហើយ ។ បេ ។ ភពថ្មីរបស់លោកមិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អត្តទិដ្ឋិក្តី និរត្តទិដ្ឋិក្តី គេរកមិនបានក្នុងបុគ្គលនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា*

បុត្រ សត្វចិញ្ចឹម ស្រែ និងទីរបស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ អត្តទិដ្ឋិក្តី និរត្តទិដ្ឋិក្តី គេរកមិនបានក្នុងបុគ្គលនោះឡើយ ។

[១០៩] *មួយទៀត សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយជាបុថុជ្ជន គប្បីពោលដោយកិលេសណា បុគ្គលនោះ មិនធ្វើកិលេសនោះឲ្យជាប្រធាន ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងវាទ:ទាំងឡាយ ។*

[១១០] យេន[១] វុច្ចតិ បុថុជ្ជនា អថោ សមណ-ព្រាហ្មណាតិ បុថុជ្ជនាតិ កេនដ្ឋេន បុថុជ្ជនា ។ បុថុ កិលេសេ ជនេន្តីតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ អវិហតសក្កាយ-ទិដ្ឋិកាតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ សត្ថារានំ មុខុល្លោកិ-កាតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ សព្វកតីហិ អាវុនិតាតិ[២] បុថុជ្ជនា ។ បុថុ ជាជាកិសង្ខារេហិ អកិសង្ខរោន្តីតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ ជាជាឧយេហិ រុយ្ហន្តីតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ ជាជាសន្ធាបេហិ សន្ធប្បេន្តីតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ ជាជាបរិឌ្ឌាហេហិ បរិឌយ្ហន្តីតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ បញ្ចសុ កាមគុណេសុ រត្តា ឋិតា ឋបិតា មុច្ឆិតា អជ្ឌោបន្នា លគ្គា លគ្គិតា បលិពុទ្ធាតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ បញ្ចហិ នីវរណេហិ អាវុដា និវុដា ឱផុដា បិហិតា បដិច្ឆន្នា បដិកុជ្ជិតាតិ បុថុជ្ជនា ។ សមណាតិ យេកេចិ ឥតោ ពហិទ្ធា បរិព្ពាជុបគតា បរិព្ពាជសមាបន្នា ។

---

១ ម. យេន នំ ។ ២ ម. អាវុដ្ឋិតាតិ ។

[១១០] *អធិប្បាយពាក្យថា មួយទៀត សមណាព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ជាបុថុជ្ជន គប្បីពោលដោយកិលេសណា សំណួរត្រង់ពាក្យថា បុថុជ្ជន ចុះបុថុជ្ជន ដោយអត្ថដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះញ៉ាំងកិលេសក្រាស់ឲ្យកើត ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះមិនទាន់កម្ចាត់បង់សក្កាយទិដ្ឋិដ៏ក្រាស់ ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះជាអ្នកយល់មុខសាស្តាទាំងឡាយដ៏ច្រើន ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះជាអ្នកត្រូវគតិទាំង-ពួងដ៏ច្រើនរួបរឹត ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះតាក់តែងដោយអកិសង្ខារផ្សេងៗដ៏ច្រើន ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះត្រូវជំនន់ផ្សេង ៗ ដ៏ច្រើនបន្សាត់ទៅ ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះអន្ទះអន្ទែងដោយសេច-ក្តីអន្ទះអន្ទែងផ្សេង ៗ ដ៏ច្រើន ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះត្រូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយផ្សេងៗ ដ៏ច្រើនដុតហើយ ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះជាអ្នកត្រេកអរ ចង់បាន ធ្លាក់ចុះ ងុលងប់ ជ្រុលជ្រប់ ជាប់នៅ ចំពាក់នៅ សាន់រ៉ាន់នៅ ក្នុងកាមគុណទាំង ៥ ដ៏ច្រើន ។ ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ព្រោះត្រូវនីវរណៈ ទាំង ៥ ដ៏ច្រើន ខ្ទប់ រាំង ហ៊ុមបិទ ចាំង គ្របហើយ ។ ពាក្យថា សមណៈ គឺ ពួកជនណាមួយចូលទៅរកបរិព្វាជក ជាខាងក្រៅសាសនានេះ បួសជាបរិព្វាជក ។*

ព្រាហ្មណាតិ យេកេចិ ភោវាទិកា ។ យេន វត្ថុំ បុថុជ្ជនា អថោ សមណព្រាហ្មណាតិ បុថុជ្ជនា យេន រាគេន វទេយ្យុំ យេន ទោសេន វទេយ្យុំ យេន មោហេន វទេយ្យុំ យេន មានេន វទេយ្យុំ យាយ ទិដ្ឋិយា វទេយ្យុំ យេន ឧទ្ធច្ចេន វទេយ្យុំ យាយ វិចិកិច្ឆាយ វទេយ្យុំ យេហិ អនុសយេហិ វទេយ្យុំ រត្តោតិ វា ទុដ្ឋោតិ វា មូឡ្ហោតិ វា វិនិពទ្ធោតិ វា បរាមដ្ឋោតិ វា វិក្ខេបគតោតិ វា អនិដ្ឋង្គតោតិ វា ថាមគតោតិ វា ។ តេ អភិសង្ខារា បហីនា អភិសង្ខារានំ បហីនត្តា គតិយោ យេន វទេយ្យុំ នេរយិកោតិ វា តិរច្ឆានយោនិកោតិ វា បិត្តិវិសយិកោតិ វា មនុស្សោតិ វា ទេវោតិ វា រូបីតិ វា អរូបីតិ វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ វា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីតិ វា ។

បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១០

ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺពួកជនណាមួយ ជាគោត្រាទិ ។ ពាក្យថា មួយទៀត សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយជាបុថុជ្ជន គប្បីពោលដោយកិលេសណា បានសេចក្តីថា ពួកបុថុជ្ជនគប្បីពោលដោយរាគ:ណា គប្បីពោលដោយទោស:ណា គប្បីពោលដោយមោហ:ណា គប្បីពោលដោយមាន:ណា គប្បីពោលដោយទិដ្ឋិណា គប្បីពោលដោយឧទ្ធច្ច:ណា គប្បីពោលដោយវិចិកិច្ឆាណា គប្បីពោលដោយអនុស័យណា ថា (អ្នកនេះ) ជាអ្នកត្រេកអរ ឬថាជាអ្នកប្រទូស្ត ថាជាអ្នកវង្វេង ឬថាជាអ្នកជាប់ចំពាក់ ថាជាអ្នកស្ទាបអង្អែល ឬថាជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីរាយមាយ ថាជាអ្នកមិនជាច់ស្រេច ឬថាជាអ្នកដល់នូវកម្ទាំង ។ អកិសង្ខ្យារទាំងនោះ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ព្រោះលោកលះបង់ នូវអកិសង្ខ្យារទាំងឡាយអស់ហើយ ពួកបុថុជ្ជន គប្បីពោលនូវគតិទាំងឡាយ ថា (អ្នកនេះ) ជាអ្នកកើតក្នុងនរក ឬថាជាអ្នកកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ថាជាអ្នកកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ ឬថាជាមនុស្ស ថាជា-ទេវតា ឬថាជារូបព្រហ្ម ថាជាអរូបព្រហ្ម ឬថាជាសញ្ញីសត្ត ថាជាអសញ្ញីសត្ត ឬថាជានេវសញ្ញីនាសញ្ញីសត្ត ដោយហេតុណា ។

សោ ហេតុ ន ត្ថិ បច្ចយោ ន ត្ថិ ការណំ ន ត្ថិ យេន
ញេយ្យុំ ឃាតេយ្យុំ ឆណេយ្យុំ ឌីបយេយ្យុំ ហេឋាបយ្យុន្តិ
យេន ឯ្ឋ បុថុជ្ជនា អថោ សមណាព្រាហ្មណា ។

[១១១] តំ ឥស្ស អបុរេក្ខ្ហតន្តិ ឥស្ហ្ហតិ អរហាតោ
ខីណាសវស្ស ។ បុរេក្ខ្ហាហោតិ ទ្វេ បុរេក្ខ្ហារ ឥណ្ហា-
បុរេក្ខ្ហាហោ ច ឌិដ្ឋិបុរេក្ខ្ហាហោ ច ។ បេ ។ អយំ ឥណ្ហា-
បុរេក្ខ្ហាហោ ។ បេ ។ អយំ ឌិដ្ឋិបុរេក្ខ្ហាហោ ។ ឥស្ស ឥណ្ហា-
បុរេក្ខ្ហាហោ បហីនោ ឌិដ្ឋិបុរេក្ខ្ហាហោ បដិនិស្ស្ហដ្ឋោ
ឥណ្ហាបុរេក្ខ្ហារស្ស បហីនត្តា ឌិដ្ឋិបុរេក្ខ្ហារស្ស បដិនិ-
ស្ស្ហដ្ឋត្តា ន ឥណ្ហំ វ ឌិដ្ឋឹ វ បុរតោ ឥត្វ ចរតិ ន
ឥណ្ហាឆជោ ន ឥណ្ហាកេតុ ន ឥណ្ហាឆិបតេយ្យោ ន ឌិ-
ដ្ឋិឆជោ ន ឌិដ្ឋិកេតុ ន ឌិដ្ឋាឆិបតេយ្យោ ន ឥណ្ហាយ
វ ឌិដ្ឋិយា វ បរិវារិតោ ចរតីតិ តំ ឥស្ស អបុរេក្ខ្ហតំ ។

ពួកបុថុជ្ជន គប្បីពោល គប្បីសម្តែង គប្បីពណ៌នា គប្បីបំភ្ញ គប្បីថ្លែង ដោយហេតុណា ហេតុនោះមិនមាន បច្ច័យនោះមិនមាន ការណ៍នោះមិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត សម-ណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយជាបុថុជ្ជន គប្បីពោលដោយកិលេសណា ។

[១១១] *អធិប្បាយពាក្យថា* បុគ្គលនោះមិនធ្វើកិលេសនោះឲ្យជាប្រធាន ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលនោះ គឺព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន បានដល់ការធ្វើឲ្យជាប្រធានមាន ២ គឺ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ១ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ ។ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ បុគ្គលនោះរលាស់ចោលហើយ ព្រោះលោកលះបង់នូវការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ព្រោះលោករលាស់ចោលនូវការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ លោកទើបមិនប្រព្រឹត្តធ្វើតណ្ហាឬទិដ្ឋិឲ្យជាប្រធាន ជាអ្នកមិនមានទង់ជ័យគឺតណ្ហា មិនមានទង់គឺតណ្ហា មិនមានតណ្ហាជាអធិបតី មិនមានទង់ជ័យគឺទិដ្ឋិ មិនមានទង់គឺទិដ្ឋិ មិនមានទិដ្ឋិជាអធិបតី មិនត្រូវតណ្ហាឬទិដ្ឋិប្រព្រឹត្តចោមរោម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះមិនធ្វើកិលេសនោះឲ្យជាប្រធាន ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១១២] តស្មា ឋានេសុ នេជតីតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្ប‌ច្ចយា តំនិទានា ឋានេសុ ឧបឋានេសុ និជ្ជាយ ករហាយ អកិត្តិយា អវណ្ណ-ហារិកាយ នេជតិ ន ឯជតិ ន ចលតិ ន វេធតិ ន‌ប្ប‌វេធតិ ន សម្ប‌វេធតីតិ តស្មា ឋានេសុ នេជតិ ។ តេ‌ជាហ ភ‌ត‌វា

យេ‌ន ‌វ‌ដ្ដ‌ំ ‌ប‌ុ‌ថ‌ុ‌ជ្ជ‌ា អ‌ថ‌ោ ‌ស‌ម‌ណ‌ា‌ព្រ‌ាហ្ម‌ណ‌ា
‌ត‌ំ ‌ត‌ស្ស ‌អ‌ប‌ុ‌រ‌ក្ខ‌ត‌ំ ‌ត‌ស្ម‌ា ‌ឋ‌ា‌ន‌េ‌សុ ‌នេ‌ជ‌តី‌តិ

[១១៣] ‌រ‌ីត‌ក‌េ‌ជ‌ោ ‌អ‌ម‌ច្ច‌រ‌ី ‌ន ‌ឌ‌ិ‌ស្ស‌េ‌សុ[១] ‌ว‌ะ‌ต‌េ ‌ម‌ុ‌ន‌ិ
‌ន ‌ส‌ម‌េ‌សុ ‌ន ‌ឌ‌ិ‌ម‌េ‌សុ ‌ก‌ប្ប‌ং ‌នេ‌តិ ‌អ‌ก‌ប្ប‌ិ‌យ‌ោ ។

---

១ ម. ‌ឌ‌ិ‌ស្ស‌េ‌សុ ។

[១១២] ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងបទថា ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះមិនញាប់ញ័រក្នុងវាទ:ទាំងឡាយ គឺ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះការណ៍នោះ ព្រោះទំនងនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទានៈនោះ បុគ្គលនោះ មិនញាប់ញ័រ ឥតញាប់ញ័រ មិនកម្រើក មិនរន្ធត់ មិនរញ្ជួយ មិនប្រែត្រឡប់ ក្នុងវាទ:ទាំងឡាយ គឺក្នុងឧបវាទ: ក្នុងពាក្យនិន្দা ក្នុងពាក្យតិះដៀស ក្នុពាក្យបង្អាប់ ក្នុងពាក្យមិននាំមកនូវគុណ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ មិនញាប់ញ័រក្នុងវាទ:ទាំងឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> មួយទៀត សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ជាបុថុជ្ជន គប្បីពោលដោយកិលេសណា បុគ្គលនោះ មិនធ្វើកិលេសនោះ ឲ្យជាប្រធាន ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងវាទ:ទាំងឡាយ ។

[១១៣] បុគ្គលជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នា ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីកំណាញ់ ជាមុនិ មិនពោលក្នុងហេតុ ដ៏ខ្ពស់ទេ មិនពោលក្នុងហេតុដ៏ស្មើទេ មិនពោលក្នុងហេតុដ៏ថោកទាបទេ ជាអ្នកមិនមានកប្ប: មិនដល់នូវកប្ប: ។

[១១៤] វីតតេជោ អមច្ឆរីតិ តេជោ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសោ តេជោ បហីនោ សមុច្ឆិន្នោ វូបសន្តោ បដិប្បស្សទ្ធោ អភព្វុប្បត្តិកោ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍោ សោ វុច្ចតិ វីតតេជោ ។ សោ រូបេ អគិទ្ធោ ។ បេ ។ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេសុ ធម្មេសុ អគិទ្ធោ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោបន្នោ វីតតេជោ ចត្តតេជោ វន្តតេជោ មុត្តតេជោ បជិនិស្សដ្ឋតេជោ និច្ឆាតោ និព្វុតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហរតីតិ វីតតេជោ ។ អមច្ឆរីតិ មច្ឆរិយន្តិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាភមច្ឆរិយំ វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ យំ ឯវរូបំ មច្ឆរិយំ ។ បេ ។ គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ យស្សេតំ មច្ឆរិយំ

[១១២] ពាក្យថា ជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នា ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីកំណាញ់ អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោក: អកុសលមូល ។ សេចក្តីប្រាថ្នានេះ បុគ្គលណាលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិលឲ្យសូប ឲ្យសូបរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នា ។ បុគ្គលនោះ មិនប្រាថ្នាក្នុងរូប ។ បេ ។ មិនប្រាថ្នា មិនជំពាក់ មិនងុលងប់ មិនជ្រុលជ្រប់ ក្នុងពួកធម៌ដែលគប្បីឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬដឹង គឺជាអ្នកប្រាសចាកការប្រាថ្នា លះបង់ការប្រាថ្នា ខ្ជាក់ចោលការប្រាថ្នា រួចចាកការប្រាថ្នា រលាស់ចោលការប្រាថ្នា មិនមានសេចក្តីស្រេកឃ្លាន មានទុក្ខរលត់ហើយ ជាអ្នកត្រជាក់ សោយសុខនៅដោយចិត្តដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នា ។ ពាក្យថា សេចក្តីកំណាញ់ ក្នុងបទថា មិនមានសេចក្តីកំណាញ់ បានដល់សេចក្តីកំណាញ់ ៥ គឺ កំណាញ់អាវាស ១ កំណាញ់ត្រកូល ១ កំណាញ់លាភ ១ កំណាញ់វណ្ណ: ១ កំណាញ់ធម៌ ១ សេចក្តីកំណាញ់ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ នេះ លោកហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។ សេចក្តីកំណាញ់នេះ

បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ វូបសន្តំ បដិប្បស្សទ្ធំ អភព្ពុប្បត្តិកំ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍំ សោ វុច្ចតិ អមច្ឆរីតិ វីតគេធោ អមច្ឆរី ។

[១១៥] ន ឧស្សេសុ វទតេ មុនិ ន សមេសុ ន ឱមេសូតិ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ ។ បេ ។ សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។ មុនិ សេយ្យោហមស្មីតិ វា សទិសោហមស្មីតិ វា ហីនោហមស្មីតិ វា ន វទតិ ន កថេតិ ន ភណតិ ន ទីបយតិ ន វោហរតីតិ ន ឧស្សេសុ វទតេ មុនិ ន សមេសុ ន ឱមេសុ ។

[១១៦] កប្បំ នេតិ អកប្បិយោតិ កប្បោតិ ទ្វេ កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាកប្បោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិកប្បោ ។

បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតពោលដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីកំណាញ់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នា ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីកំណាញ់ ។

[១១៥] *ពាក្យថា ជាមុនិ មិនពោលក្នុងហេតុដ៏ខ្ពស់ទេ មិនពោលក្នុងហេតុដ៏ស្មើទេ មិនពោលក្នុងហេតុដ៏ថោកទាបទេ ត្រង់ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិនោះ បានកន្ធងនូវបណ្តាញជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ មុនិ មិនពោល មិនសម្តែង មិនពណ៌នា មិនបំភ្ញឹ មិនថ្វែងថា អាត្មាអញជាបុគ្គលប្រសើរ ឬថា អាត្មាអញជាបុគ្គលប្រហែលនឹងគេ ឬក៏ថាអាត្មាអញជាបុគ្គលថោកទាបជាងគេដូច្នេះឡើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិមិនពោលក្នុងហេតុដ៏ខ្ពស់ទេ មិនពោលក្នុងហេតុដ៏ស្មើទេ មិនពោលក្នុងហេតុដ៏ថោកទាបទេ ។*

[១១៦] *ពាក្យថា កប្ប: ក្នុងបទថា ជាអ្នកមិនមានកប្ប: មិនដល់នូវកប្ប: បានដល់កប្ប: ២ គឺ កប្ប:គឺតណ្ហា ១ កប្ប:គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ កប្ប:គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ កប្ប:គឺទិដ្ឋិ ។*

តស្ស តណ្ហាកប្បោ បហីនោ ទិដ្ឋិកប្បោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហាកប្បស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិកប្បស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា តណ្ហាកប្បំ វា ទិដ្ឋិកប្បំ វា នេតិ ន ឧបេតិ ន ឧបគច្ឆតិ ន គណ្ហាតិ ន បរាមសតិ នាភិនិវិសតីតិ កប្បំ នេតិ ។ អកប្បិយោតិ កប្បោតិ ទ្វេ កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាកប្បោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិកប្បោ ។ តស្ស តណ្ហាកប្បោ បហីនោ ទិដ្ឋិកប្បោ បដិនិស្សដ្ឋោ តស្ស តណ្ហាកប្បស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិកប្បស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា តណ្ហាកប្បំ វា ទិដ្ឋិកប្បំ វា ន កប្បេតិ ន ជនេតិ ន សញ្ជនេតិ ន និព្វត្តេតិ នាភិនិព្វត្តេតីតិ កប្បំ នេតិ អកប្បិយោ ។ តេនាហ ភគវា

វីតគេធោ អមច្ឆរី ន ឱស្សេសុ វទតេ មុនិ
ន សមេសុ ន ឱមេសុ កប្បំ នេតិ អកប្បិយោតិ ។

មុនិនោះ លះបង់កប្ប:គឺតណ្ហា រលាស់ចោលកប្ប:គឺទិដ្ឋិហើយ ព្រោះលះបង់កប្ប:គឺតណ្ហា ព្រោះរលាស់ចោលកប្ប:គឺទិដ្ឋិ ទើបលោកមិនដល់ មិនចូលទៅជិតដល់ មិនចូលទៅរក មិនប្រកាន់ មិនស្ទាបអង្អែល មិនប្រកាន់ស្អិត នូវកប្ប:គឺតណ្ហា ឬកប្ប:គឺទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមិនមានកប្ប: ។ ពាក្យថា កប្ប: ក្នុងបទថា ជាអ្នកមិនមានកប្ប: បានដល់ កប្ប: ២ គឺ កប្ប:គឺតណ្ហា ១ កប្ប:គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ កប្ប:គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ កប្ប:គឺទិដ្ឋិ ។ មុនិនោះ លះបង់ កប្ប:គឺតណ្ហា រលាស់ចោលកប្ប:គឺទិដ្ឋិហើយ ព្រោះលោកលះបង់កប្ប:គឺតណ្ហា ព្រោះលោករលាស់ចោលកប្ប:គឺទិដ្ឋិ ទើបលោកមិនឲ្យសម្រេច មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនបង្កើត មិនបង្កើតចំពោះ នូវកប្ប:គឺតណ្ហា ឬកប្ប:គឺទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមិនមានកប្ប: មិនដល់នូវកប្ប: ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នា ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីកំណាញ់ ជាមុនិ មិនពោល ក្នុងហេតុដ៏ខ្ពស់ទេ មិនពោលក្នុងហេតុដ៏ស្មើទេ មិនពោលក្នុងហេតុដ៏ថោកទាបទេ ជាអ្នកមិនមានកប្ប: មិនដល់នូវកប្ប: ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១១៧] យស្ស លោកេ សកំ ន ត្ថិ អសតា ច ន សោចតិ

ធម្មេសុ ច ន គច្ឆតិ ស វេ សន្តោតិ វុច្ចតិ ។

[១១៨] យស្ស លោកេ សកំ ន ត្ថីតិ យស្សាតិ

អរហតោ ខីណាសវស្ស ។ សកំ ន ត្ថីតិ យស្ស មយ្ហំ

វា ឥទំ បរេសំ វា ឥធ ត្ថិ កិញ្ចិ រូបគតំ វេទនាគតំ

សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ គហិតំ បរាមដ្ឋំ

អភិនិវិដ្ឋំ អជ្ឈោសិតំ អធិមុត្តំ ន ត្ថិ ។ បេ ។ ញាណក្ខិនា

ឧឆ្ឌន្តិ យស្ស លោកេ សកំ ន ត្ថិ ។

[១១៩] អសតា ច ន សោចតីតិ វិបរិណតំ វា រត្តុំ ន

សោចតិ វិបរិណតស្មឿ វា រត្តុស្មឿ ន សោចតិ ចក្ខុ មេ

វិបរិណតន្តិ ន សោចតិ សោតំ មេ ឃានំ មេ ជិវ្ហា

[១១៧] ការហួងហែងថាជារបស់ខ្លួន ក្នុងលោក នៃបុគ្គលណា
មិនមាន បុគ្គលណា មិនសោកស្តាយ ព្រោះវត្ថុដែលមិន
មានផង មិនលុះក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង បុគ្គលនោះឯង
លោកហៅថា អ្នកស្ងប់ ។

[១១៨] ពាក្យថា ការហួងហែងថាជារបស់ខ្លួនក្នុងលោក នៃបុគ្គលណាមិនមាន ត្រង់ពាក្យថា នៃបុគ្គលណា គឺនៃព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា ការហួងហែងថាជារបស់ខ្លួនមិនមាន សេចក្តីថា វត្ថុណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលបុគ្គលកួចកាន់ ស្ទាបអង្អែល ប្រកាន់មាំ ចុះចិត្តស៊ប់ បង្ហោនទៅថា នេះរបស់អញ ឬនេះរបស់ពួកជនដទៃដូច្នេះ នៃបុគ្គលណា មិនមាន ។ បេ ។ ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការហួងហែងថាជារបស់ខ្លួនក្នុងលោក នៃបុគ្គលណា មិនមាន ។

[១១៩] អធិប្បាយពាក្យថា មិនសោកស្តាយ ព្រោះវត្ថុដែលមិនមានផង គឺមិនសោកនឹងវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ ឬមិនសោកក្នុងវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ គឺមិនសោកថា ភ្នែករបស់អញប្រែប្រួលហើយ មិនសោកស្តាយ មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូងកន្ទក់កន្ទេញ មិនដល់នូវសេចក្តីវង្វេងថា ត្រចៀករបស់អញ ច្រមុះរបស់អញ អណ្តាតរបស់អញ

មេ ការយោ មេ មនោ មេ រូចា មេ សទ្ធា មេ ឥទ្ធា
មេ វសោ មេ ផោដ្ឋព្ពា មេ ការុលំ មេ ឥណោ មេ
អាវាសោ មេ លាភោ មេ យសោ មេ បសំសា មេ
សុខំ មេ ចីវរំ មេ បិណ្ឌាចាតោ មេ សេនាសនំ មេ
គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារោ មេ មាតា មេ បិតា មេ
ភាតា មេ ភគិនី មេ បុត្តោ មេ ធីតា មេ មិត្តា មេ
អមច្ចា មេ ញាតការ មេ សាលោហិតា មេ វិបរិ-
ណតាតិ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន
ឧរត្តាឬ ក្ខន្ធតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ ឯវម្ឪ អសតា
ច ន សោចតិ ។ អថវ អសាតាយ[1] ទុក្ខាយ
វេទនាយ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមជ្ជ្ឪតោ ន
សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឬ ក្ខន្ធតិ ន
សម្មោហំ អាបជ្ជតិ ។ ចក្ខុតោ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោ-
ហិតោ សមជ្ជ្ឪតោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន
បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឬ ក្ខន្ធតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ ។
សោតតោ ឃានតោ ជិវ្ហាតោ ការយតោ
សីសតោ ឥណ្ឌ្ឪតោ មុខតោ ឧទ្ធតោ

---

១ ម. អសន្ដ្ឪយ ។ ឱ. អសតាយ ។

កាយ របស់អញ ចិត្ត របស់អញ រូប របស់អញ សំឡេង របស់អញ ក្លិនរបស់អញ រសរបស់អញ ផ្សព្វរបស់អញ ត្រកូល របស់អញ ពួករបស់អញ អាវាសរបស់អញ លាភរបស់អញ យស របស់អញ សេចក្តីសរសើររបស់អញ សុខរបស់អញ ចីវររបស់អញ បិណ្ឌបាតរបស់អញ សេនាសនៈរបស់អញ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ របស់អញ មាតារបស់អញ បិតារបស់អញ បងប្អូនប្រុសរបស់អញ បងប្អូនស្រីរបស់អញ កូនប្រុសរបស់អញ កូនស្រីរបស់អញ មិត្តរបស់ អញ អាមាត្យរបស់អញ ញាតិរបស់អញ ពួកសាលោហិតរបស់អញ ប្រែប្រួលហើយ ដូច្នេះឡើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនសោក ស្តាយ ព្រោះវត្ថុដែលមិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលត្រូវទុក្ខ-វេទនាមិនជាទីត្រេកអរ ប៉ះពាល់ហើយ គ្របសង្កត់ហើយ ប្រជុំព្រម ហើយ ប្រកបព្រមហើយ ក៏មិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូងកន្ទក់កន្ទេញ មិនដល់ នូវសេចក្តីវង្វេង ។ បុគ្គលត្រូវ ភោគក្នុងភ្នែក ប៉ះពាល់ហើយ គ្របសង្កត់ហើយ ប្រជុំព្រមហើយ ប្រកបព្រមហើយ ក៏មិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិន គក់ទ្រូងកន្ទក់កន្ទេញ មិនដល់ នូវសេចក្តីវង្វេង ។ បុគ្គលត្រូវ ភោគក្នុងត្រចៀក ភោគក្នុងច្រមុះ ភោគក្នុងអណ្តាត ភោគក្នុងកាយ ភោគក្នុងក្បាល ភោគត្រង់ស្វ៊ីកត្រចៀក ភោគក្នុងមាត់ ភោគក្នុងធ្មេញ

១៣៩

កាសេន សាសេន បិនាសេន ឌាហេន ជរេន កុច្ឆិរោគេន មុច្ឆាយ បក្ខន្ទិកាយ សុលាយ វិសូចិកាយ កុដ្ឋេន គណ្ឌេន កិលាសេន សោសេន អបមារេន ទទ្ទុយា កណ្ឌុយា កច្ឆុយា រខសាយ វិតច្ឆិកាយ លោហិតេន បិត្តេន មធុមេហេន អំសាយ បីឡកាយ ភគន្ទលាយ បិត្តសមុដ្ឋានេហិ អាពាធេហិ សេម្ហសមុដ្ឋានេហិ អាពាធេហិ វាតសមុដ្ឋានេហិ អាពាធេហិ សន្និបាតិកេហិ អាពាធេហិ ឧតុបរិណាមជេហិ អាពាធេហិ វិសមបរិហារជេហិ អាពាធេហិ ឱបក្កមិកេហិ អាពាធេហិ កម្មវិបាកជេហិ អាពាធេហិ[១] សីតេន ឧណ្ហេន ជិឃច្ឆាយ បិបាសាយ ឧច្ចារេន បស្សាវេន ឌំសមកសវាតាតបសិរឹសបសម្ផស្សេហិ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ ឯវម្បិ អសតា ច ន សោចតិ ។ អថវា អសន្តេ អសំវិជ្ជមានេ អនុបលព្ភិយមានេ អហោ វត មេ តំ តំ វត មេ នត្ថិ សិយា វត មេ តំ តំ វតាហំ ន លភាមីតិ

១ ម. បិត្តសមុដ្ឋានេន អាពាធេន ។ ល ។ កម្មវិបាកគេន អាពាធេន ។

ពោគក្អក ហឺត ឫសដូងច្រមុះ ក្តៅក្រហាយ ស្តាំងស្តម ពោគក្នុងផ្ទៃ រិលមុខ ធ្លាក់ឈាម ចុកសៀត ចុះផ្ទៃ ឃ្ងង់ ពក ស្រែង រីងរៃ ឆ្ពួតជ្រូក ដំណ្ហាចពិស រមាស់ កម ពោគកើតក្នុងទីខ្ទារដោយក្រចក ឃ្ងង់ដៃក ឈាម ប្រមាត់ ប្រមេះផ្អែម ឫសដូងដុះ បូស ឫសដូងបាត អាពាធតាំងឡើងអំពីប្រមាត់ អាពាធតាំងឡើងអំពីស្លេស្ម អា-ពាធតាំងឡើងអំពីខ្យល់ អាពាធតាំងឡើងអំពីធាតុប្រជុំគ្នា អាពាធកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល អាពាធកើតអំពីការរក្សាឥរិយាបថមិនស្មើ អាពាធកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាមរបស់គេ មានវាយចង់ជាដើម អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្លាន ស្រេក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ សម្ផស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កម្តៅថ្ងៃ ពស់តូច និងពស់ធំ ពាល់ត្រូវហើយ គ្របសង្កត់ហើយ ប្រជុំព្រមហើយ ប្រកបព្រមហើយ ក៏មិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូងកន្ទក់កន្ទេញ មិនដល់នូវសេចក្តីវង្វេង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនសោកស្តាយព្រោះវត្ថុដែលមិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលកាលបើវត្ថុមិនមាន មិនមានព្រម ដែលលោកមិនបាន ក៏មិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូងកន្ទក់កន្ទេញ មិនដល់នូវសេចក្តីវង្វេងថា អើហ្ន៎ វត្ថុនោះ របស់អញ អើហ្ន៎ វត្ថុនោះ អញមិនមាន ធ្វើម្តេចហ្ន៎ វត្ថុនោះអញគប្បីមាន អើហ្ន៎ អញមិនបានវត្ថុនោះ

ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ ឯវម្បិ អសតា ច ន សោចតិ ។

[១២០] ធម្មេសុ ច ន គច្ឆតីតិ ន ឆន្ទាគតឹ គច្ឆតិ ន ទោសាគតឹ គច្ឆតិ ន មោហាគតឹ គច្ឆតិ ន ភយាគតឹ គច្ឆតិ ន រាគវសេន គច្ឆតិ ន ទោសវសេន គច្ឆតិ ន មោហវសេន គច្ឆតិ ន មានវសេន គច្ឆតិ ន ទិដ្ឋិវសេន គច្ឆតិ ន ឧទ្ធច្ចវសេន គច្ឆតិ ន វិចិកិច្ឆាវសេន គច្ឆតិ ន អនុសយវសេន គច្ឆតិ ន វគ្គេហិ ធម្មេហិ យាយតិ និយ្យតិ វុយ្ហតិ សំហរិយតីតិ ធម្មេសុ ច ន គច្ឆតិ ។

[១២១] ស វេ សន្តោតិ វុច្ចតីតិ សោ សន្តោ ឧបសន្តោ វូបសន្តោ និព្វុតោ បដិប្បស្សទ្ធោតិ វុច្ចតិ កថិយតិ ភណិយតិ ទីបិយតិ វោហរិយតីតិ ស វេ សន្តោតិ វុច្ចតិ ។ តេនាហ ភគវា

ដូច្នេះឡើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនសោកស្តាយ ព្រោះវត្ថុដែលមិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

[១២០] ពាក្យថា មិនលុះក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង គឺមិនលុះឆន្ទាគតិ មិនលុះទោសាគតិ មិនលុះមោហាគតិ មិនលុះភយាគតិ មិនលុះដោយអំណាចរាគ: មិនលុះដោយអំណាចទោស: មិនលុះដោយអំណាចមោហ: មិនលុះដោយអំណាចមានៈ មិនលុះដោយអំណាចទិដ្ឋិ មិនលុះដោយអំណាចឧទ្ធច្ច: មិនលុះដោយអំណាចវិចិកិច្ឆា មិនលុះដោយអំណាចអនុស័យ មិនត្រូវធម៌ជាពួកដឹកនាំទៅ មិននាំចេញ មិនបន្សាត់ មិនប្រមូល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនលុះក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។

[១២១] ពាក្យថា បុគ្គលនោះឯង លោកហៅថា អ្នកសូប់ គឺបុគ្គលនោះ លោកហៅ លោកសម្តែង លោកពណ៌នា លោកបំភ្ញឺ លោកថ្លែងថា ជាអ្នកសូប់ អ្នកសូប់រម្ងាប់ អ្នកសូប់ស្ងាត់ អ្នកមានទុក្ខរលត់ អ្នកស្ងួតសូប់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះឯង លោកហៅថា អ្នកសូប់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ

យស្ស លោកេ សកំ ជត្តិ អសតា ច ន សោចតិ

ជម្មេសុ ច ន កម្ពតិ សវេ សង្ខោតិ វុច្ចតីតិ ។

ទសមោ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១០

ការហួងហែងថាជារបស់ខ្លួន ក្នុងលោក នៃបុគ្គលណា មិនមាន បុគ្គលណា មិនសោកស្តាយ ព្រោះវត្ថុដែលមិនមានផង មិនលុះក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង បុគ្គលនោះឯង លោកហៅថា អ្នកសូប់ ។

ចប់ បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១០ ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១២២] កុតោ បហូតា កលហា វិវាទា
បរិទេវសោកា សហមច្ឆរា ច
មានាតិមានា សហបេសុណា ច
កុតោ បហូតា តេ តទិង្ឆ ព្រូហិ ។

[១២៣] កុតោ បហូតា កលហា វិវាទាតិ កល-
ហោតិ ឯកេន អាការេន កលហោបិ វិវាទោបិ
តញ្ញេវ យោ កលហោ សោ វិវាទោ យោ វិវាទោ
សោ កលហោ ។ អថវា អបរេន អាការេន វិវាទោ
រុច្ចតិ កលហាស្ស បុព្វភាគោ វិវាទោ ។ រាជានោបិ
រាជូហិ វិវទន្តិ ខត្តិយាបិ ខត្តិយេហិ វិវទន្តិ ព្រាហ្មណាបិ
ព្រាហ្មណេហិ វិវទន្តិ គហបតីបិ គហបតីហិ វិវទន្តិ
មាតាបិ បុត្តេន វិវទតិ បុត្តោបិ មាតរា វិវទតិ បិតាបិ
បុត្តេន វិវទតិ បុត្តោបិ បិតរា វិវទតិ ភាតាបិ ភាតរា
វិវទតិ ភគិនីបិ ភគិនិយា វិវទតិ ភាតាបិ ភគិនិយា
វិវទតិ ភគិនីបិ ភាតរា វិវទតិ សហាយោបិ សហា-
យេន វិវទតិ អយំ វិវាទោ ។ ឥតមោ កលហោ ។

កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១១

[១២២] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិតត្រាស់សួរថា) ជម្លោះ វិវាទ សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីសោក ព្រមទាំងសេចក្តីកំណាញ់ មានះ និងអតិមានះ ព្រម ទាំងការញុះញង់ កើតអំពីណា កិលេសទាំងនោះ កើតអំពីណា សូមព្រះអង្គសម្តែងសេចក្តី ដែលខ្ញុំសួរនោះ ។

[១២៣] អធិប្បាយពាក្យថា ជម្លោះ វិវាទ កើតអំពីណា ត្រង់ពាក្យថា ជម្លោះ សេចក្តីថា ជម្លោះក្តី វិវាទក្តី ដូចគ្នាដោយអាការតែមួយ ជម្លោះណា ជម្លោះនោះ ឈ្មោះថាវិវាទ វិវាទណា វិវាទនោះ ឈ្មោះថាជម្លោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ដោយអាការផ្សេងគ្នា វិវាទជាបុព្វភាគនៃជម្លោះ លោកហៅថា វិវាទ ។ ពួកព្រះរាជាជជែកនឹងពួកព្រះរាជា ពួកខត្តិយៈជជែកនឹងពួកខត្តិយៈ ពួកព្រាហ្មណ៍ជជែកនឹងពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកគហបតីជជែកនឹងពួកគហបតី មាតាជជែកនឹងបុត្ត បុត្តជជែកនឹងមាតា បិតាជជែកនឹងបុត្ត បុត្តជជែកនឹងបិតា បងប្អូនប្រុសជជែកនឹងបងប្អូនប្រុស បងប្អូនស្រីជជែកនឹងបងប្អូនស្រី បងប្អូនប្រុសជជែកនឹងបងប្អូនស្រី បងប្អូនស្រីជជែកនឹងបងប្អូនប្រុស សម្ងាញ់ជជែកនឹងសម្ងាញ់ នេះ ហៅថា វិវាទ ។ ជម្លោះ តើដូចម្តេច ។

អាគារិកា វេជ្ជបសុតា កាយេន វាចាយ កលហំ ករោន្តិ បព្វជិតា អាបត្តឹ អាបជ្ជន្តា កាយេន វាចាយ កលហំ ករោន្តិ អយំ កលហោ ។ កុតោ បហូតា កលហា វិវាទា កលហា ច វិវាទា ច កុតោ បហូតា កុតោ ជាតា កុតោ សញ្ជាតា កុតោ និព្វត្តា កុតោ អភិនិព្វត្តា កុតោ បាតុភូតា កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវាតិ កលហស្ស ច មូលំ វិវាទស្ស ច មូលំ បុច្ឆតិ ហេតុំ បុច្ឆតិ និទានំ បុច្ឆតិ សម្ភវំ បុច្ឆតិ បភវំ បុច្ឆតិ សមុដ្ឋានំ បុច្ឆតិ អាហារំ បុច្ឆតិ អារម្មណំ បុច្ឆតិ បច្ចយំ បុច្ឆតិ សមុទយំ បុច្ឆតិ បបុច្ឆតិ យាចតិ អជ្ឈេសតិ បសាទេតីតិ កុតោ បហូតា កលហា វិវាទា ។

[១២៤] បរិទេវសោកា សហមច្ឆរា ចាតិ បរិទេវោតិ ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស

ពួកគ្រហស្ថ ជាអ្នកខ្ជិលខ្ជាយ ក្នុងការស្វែងរកទោស តែងធ្វើជម្លោះ ដោយកាយវាចា ពួកបព្វជិតកាលត្រូវអាបត្តិ ក៏ធ្វើជម្លោះ ដោយកាយវាចា នេះ ហៅថា ជម្លោះ ។ ពាក្យថា ជម្លោះ វិវាទ កើតអំពីណា គឺពុទ្ធនិម្មិត សួរមូល សួរហេតុ សួរនិទាន សួរការកើតព្រម សួរការផ្តើមកើត សួរ សមុដ្ឋាន សួរអាហារ សួរអារម្មណ៍ សួរបច្ច័យ សួរសមុទ័យ សួរឈ្ងេច-ឈ្ងី អង្ឆរ អាវជនា ចោទ នូវសមុទ័យ នៃជម្លោះនិងវិវាទថា ជម្លោះ វិវាទ កើតអំពីណា ឯអំពីណា កើតព្រមអំពីណា ដុះអំពីណា ដុះដាល អំពីណា កើតប្រាកដអំពីណា មានអ្វីជានិទាន មានអ្វីជាសមុទ័យ មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ត្រាស់សួរថា) ជម្លោះ វិវាទ កើតអំពីណា ។

[១២៦] អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីសោក ព្រមទាំងសេចក្តីកំណាញ់ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល គឺការយំ ការខ្សឹកខ្សួល អាការយំ អាការខ្សឹកខ្សួល ភាពនៃការយំ ភាពនៃការ ខ្សឹកខ្សួល សម្តី ការពោល ការពោលផ្សេង ។ ការពោលរវើរវាយ អា-ការពោលរវើរវាយ ភាពនៃការពោលរវើរវាយ នៃបុគ្គល ដែលត្រូវសេចក្តី វិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តីវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តីវិនាសគឺ រោគប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី

អញ្ញតរញ្ញតរេន វ ព្យសនេន សមន្ទ្ធាតតស្ស អញ្ញត-
រញ្ញតរេន វ ឧក្ខ្ជនេន ផុដ្ឋស្ស អាទេវោ បរិទេវោ
អាទេវនា បរិទេវនា អាទេវិតត្តំ បរិទេវិតត្តំ វាចា បលាបោ
វិប្ផលាបោ លាលប្ផោ លាលប្ផាយនា លាលប្ផាយិ-
តត្តំ ។ សោកោតិ ញាតិព្យសនេន វ ផុដ្ឋស្ស ភោគ-
ព្យសនេន វ ផុដ្ឋស្ស រោគព្យសនេន វ ផុដ្ឋស្ស សីល-
ព្យសនេន វ ផុដ្ឋស្ស ឧិដ្ឋិព្យសនេន វ ផុដ្ឋស្ស
អញ្ញតរញ្ញតរេន វ ព្យសនេន សមន្ទ្ធាតតស្ស
អញ្ញតរញ្ញតរេន វ ឧក្ខ្ជនេន ផុដ្ឋស្ស សោកោ
សោចនា សោចិតត្តំ អន្តោសោកោ អន្តោបរិសោកោ
អន្តោឌាហោ អន្តោបរិឌាហោ ចេតសោ បរិជ្ឌាយនា
ឧោមនស្សំ សោកសល្លំ ។ មច្ចរិយន្តិ បញ្ច មច្ចរិយានិ
អាវាសមច្ចរិយំ កុលមច្ចរិយំ លាភមច្ចរិយំ វណ្ណមច្ចរិយំ
ធម្មមច្ចរិយំ យំ ឯវ្រូបំ មច្ចរិយំ មច្ចរាយនា មច្ចរាយិតត្តំ
វេរិច្ចំ ឆេរិយំ ឆេជ្ជកេ្ជ្ជ ឆេ្ជ្ជ ឆ្ជ្ជ ឆ្ជ្ជ ចិត្តស្ស ឥទំ
វុច្ចតិ មច្ចរិយំ ។ អបិច ខ្ជ្ជ ខ្ជ្ជ ខ្ជ្ជ ខ្ជ្ជ ខ្ជ្ជ ខ្ជ្ជ
ឥទំ វុច្ចតិ មច្ចរិយន្តិ បរិទេវសោកា សហមច្ចរ ច ។

ដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយក្តី ទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ក្តី ។ ពាក្យថា សោក គឺសោក អាការសោក ភាពនៃសោក ការស្ងួតខាងក្នុង ការក្រៀមក្រំខាងក្នុង ការក្តៅខាងក្នុង ការក្ងួលក្តៅខាងក្នុង អាការដុតរោលចិត្ត ទោមនស្ស សរគឺសោក នៃបុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសគឺរោគប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី ដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយក្តី ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ក្តី ។ ពាក្យថា សេចក្តីកំណាញ់ បានដល់សេចក្តីកំណាញ់ ៥ គឺ កំណាញ់អាវាស ១ កំណាញ់ត្រកូល ១ កំណាញ់លាភ ១ កំណាញ់វណ្ណៈ ១ កំណាញ់ធម៌ ១ សេចក្តីកំណាញ់ អាការនៃសេចក្តីកំណាញ់ ភាពនៃសេចក្តីកំណាញ់ ការប្រាថ្នាខុស ភាពនៃចិត្តស្ងិតស្ងាញ ភាពនៃចិត្តរួញ ភាពមិនយកចិត្តនៃបុគ្គលដទៃ ឯណាមានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ ហៅថា ការកំណាញ់ ។ មួយទៀត ការកំណាញ់ខន្ធ ក៏ហៅថា កំណាញ់ ការកំណាញ់ធាតុ ក៏ហៅថាកំណាញ់ ការកំណាញ់អាយតនៈ ក៏ហៅថាកំណាញ់ សេចក្តីប្រកាន់ នេះហៅថា ការកំណាញ់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីសោក ព្រមទាំងសេចក្តីកំណាញ់ទាំងឡាយ ។

[១២៩] មានាតិមានា សហបេសុណា ចាតិ មានោតិ ឥធេកច្ចោ មានំ ជនេតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិកេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភាណេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា ។ អតិមានោតិ ឥធេកច្ចោ អញ្ញំ[១] អតិមញ្ញតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា ។ បេសុញ្ញន្តិ ឥធេកច្ចោ បិសុណវាចោ ហោតិ ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ អមុត្រ វា សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ ឥតិ សមគ្គានំ វា ភេត្តា[២] ភិន្នានំ វា អនុប្បទាតា វគ្គារាមោ វគ្គរតោ វគ្គនន្ទី វគ្គករណឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ ឥទំ វុច្ចតិ បេសុញ្ញំ ។ អបិច ទ្វីហិ ការណេហិ បេសុញ្ញំ ឧបសំហរតិ បិយកម្យតាយ វា ភេទាធិប្បាយោ វា ។

---

១ ម. បរំ ។ ២ ម. ភេទោ ។

កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១១

[១២៥] *អធិប្បាយពាក្យថា មានះនិងអតិមានះ ព្រមទាំងការញុះញង់ទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា មានះ សេចក្ដីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ញុំាងមានះឲ្យកើត ដោយជាតិក្ដី ដោយគោត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកូនអ្នកមានត្រកូលក្ដី ដោយភាពជាអ្នកមានពណ៌សម្បុរល្អក្ដី ដោយទ្រព្យក្ដី ដោយការរៀនមន្តក្ដី ដោយការងារក្ដី ដោយសិប្បៈក្ដី ដោយថ្នាក់នៃវិជ្ជាក្ដី ដោយសុតៈក្ដី ដោយបដិភាណក្ដី ដោយវត្ថុណាមួយក្ដី ។ ពាក្យថា អតិមានះ សេចក្ដីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ មើលងាយបុគ្គលដទៃ ដោយជាតិក្ដី ដោយគោត្រក្ដី ។ បេ ។ ដោយវត្ថុណាមួយក្ដី ។ ពាក្យថា ការញុះញង់ សេចក្ដីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានសម្ដីញុះញង់ គឺឮអំពីពួកជនឯណោះហើយ ប្រាប់ពួកជនឯណោះ ដើម្បីបំបែកពួកជនឯនេះ ឬឮអំពីពួកជនឯណោះហើយ ប្រាប់ពួកជនឯនេះ ដើម្បីបំបែកពួកជនឯណោះ ជាអ្នកបំបែកពួកជនដែលព្រមព្រៀងគ្នាហើយផង ជាអ្នកបន្ថែមកម្លាំងដល់ពួកជនបែកបាក់គ្នាហើយផង ជាអ្នកមានពួកជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងពួក រីករាយក្នុងពួក ពោលវាចាដែលធ្វើឲ្យជាពួក នេះលោកហៅថា ការញុះញង់ ។ មួយទៀត ជនបង្កការញុះញង់ដោយហេតុ ២ គឺ ដោយសេចក្ដីប្រាថ្នាឲ្យគាប់ ឬ មានសេចក្ដីប្រាថ្នានឹងបំបែក ។*

កថំ បិយកម្យតាយ បេសុញ្ញ ឧបសំហរតិ ។ ឥមស្ស បិយោ ភវិស្សាមិ មជ្ឌាចោ ភវិស្សាមិ វិស្ស-សិកោ ភវិស្សាមិ អព្ភន្ត្ឌរិកោ ភវិស្សាមិ សុហ្ឌយោ ភវិស្សាមីតិ ឯវំ បិយកម្យតាយ បេសុញ្ញ ឧបសំហរតិ ។ កថំ ភេជ្ជាធិប្ប្ឌាយោ បេសុញ្ញ ឧបសំហរតិ ។ កថំ ឥមេ ជ្ឌាជ្ឌ អស្ស្ឌ រ្ឌិជ្ឌ អស្ស្ឌ ១ក្ត្ឌ អស្ស្ឌ ទ្ធេជ្ឌ អស្ស្ឌ ទ្ធេ១ជ្ជ្ឌ អស្ស្ឌ ទ្ធេ១ក្ខ្ឌ អស្ស្ឌ ១ិ១ជ្ជ្ឌ្ឌ ១ ១ សមាគ១ជ្ជ្ឌ ១ុ១ក្ខ្ឌ ១ ១ាសុ ១ិ១ាវ១ជ្ជ្ឌ្ឌ ឯវំ ភេជ្ជាធិប្ប្ឌាយោ បេសុញ្ញ ឧបសំហរតីតិ ១ាជ្ឌ១ិ១ាជ្ឌ សហ១ិ១ាសុ១ណ្ឌ ១ ។

ជនបង្កការញុះញង់ ដោយសេចក្តីប្រាថ្នាឲ្យគាប់ តើដូចម្តេច ។ ជនបង្កការញុះញង់ ដោយសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីឲ្យគាប់ យ៉ាងនេះថា អា-ត្មាអញ នឹងជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាអ្នកស្និទ្ធស្នាល ជាអ្នកនៅខាងក្នុង ជាអ្នកមានចិត្តល្អ នៃជននេះ ។

ជនជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីបំបែក ទើបបង្កការញុះញង់ តើដូចម្តេច ។ ជនមានសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីបំបែក ទើបបង្កការញុះញង់យ៉ាងនេះថា ធ្វើម្តេចហ្ន៎ ជនទាំងនេះគប្បីផ្សេងៗគ្នា គប្បីប្រាសចាកគ្នា ទៅជាពួក ទៅជាចំណែកពីរ ទៅជាមានអធ្យាស្ស័យពីរ ទៅជាពីរពួក គប្បីបែកគ្នា មិនគប្បីរួបរួមគ្នា គប្បីនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) មានៈនិងអតិមានៈ ព្រមទាំងការញុះញង់ ។

ឯកាទសមោ កលហាវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១២៦] កុតោ បហូតា តេ តណ្ហា ព្រូហីតិ
កលហោ ច វិវាទោ ច បរិទេវោ ច សោកោ ច
មច្ឆរិយញ្ច មានោ ច អតិមានោ ច បេសុញ្ញញ្ច[១]
ឥមេ អជ្ម កិលេសា កុតោ បហូតា កុតោ ជាតា
កុតោ សញ្ជាតា កុតោ និព្ពត្តា កុតោ អភិនិព្ពត្តា
កុតោ ចាតុភូតា កីទិ្ធជាតា កីសមុទយា កីជាតិកា
កីបភវាតិ ឥមេសំ អជ្ជ្ជ កិលេសានំ មូលំ បុច្ឆតិ
ហេតុំ បុច្ឆតិ និទានំ បុច្ឆតិ សម្ភវំ បុច្ឆតិ បភវំ
បុច្ឆតិ សមុដ្ឋានំ បុច្ឆតិ អាហារំ បុច្ឆតិ អារម្មណំ
បុច្ឆតិ បច្ចយំ បុច្ឆតិ សមុទយំ បុច្ឆតិ បបុច្ឆតិ យាចតិ
អជ្ឈេសតិ បសាទេតីតិ កុតោ បហូតា តេ ។ តណ្ហា
ព្រូហីតិ ឥជ្ឈ ព្រូហិ អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ បញ្ញាបេហិ
បដ្ឋបេហិ វិវរ វិភជ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតិ កុតោ
បហូតា តេ តណ្ហា ព្រូហិ ។ តេនាហ សោ និម្ម្ហិតោ

---

១ ម. បេសុញ្ញាតិ ។

[១២៨] ពាក្យថា កិលេសទាំងនោះ កើតអំពីទីណា សូមព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងសេចក្តីដែលខ្ញុំសួរនោះ គឺពុទ្ធនិម្មិតនោះ សួរមូល សួរហេតុ សួរនិទាន សួរការកើត សួរហេតុជាដែនកើតមុន សួរសមុដ្ឋាន សួរអាហារ សួរអារម្មណ៍ សួរបច្ច័យ សួរ សួរឈ្វេចឈ្វី អង្វរ អាវជនា ចោទ នូវសមុទ័យ នៃកិលេសទាំង ៨ នេះថា កិលេសទាំង ៨ នេះ គឺ ជម្ងោះ ១ វិវាទ ១ ការខ្សឹកខ្ជួល ១ សេចក្តីសោក ១ សេចក្តីកំណាញ់ ១ មានះ ១ អតិមានះ ១ ការញុះញង់ ១ កើតអំពីណា កអំពីណា កើតព្រមអំពីណា ដុះអំពីណា ដុះជាលអំពីណា កើតប្រាកដអំពីណា មានអ្វីជានិទាន មានអ្វីជាសមុទ័យ កើតអំពីអ្វី មានអ្វីជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) កិលេសទាំងនោះ កើតអំពីណា ។ ពាក្យថា សូមព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងសេចក្តីដែលខ្ញុំសួរនោះ គឺសូមព្រះអង្គពោល ប្រាប់សម្តែង បញ្ញត្ត តម្កល់ទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) កិលេសទាំងនោះ កើតអំពីណា សូមព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងសេចក្តីដែលខ្ញុំសួរនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ត្រាស់សួរថា

ឥមានិ ទ្វេ ។

[១២៧] ឥមានិ ទ្វេ ។

[១២៨] ឥមានិ ទ្វេ ។

ជម្ងោ: រ៉ាគ សេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល សេចក្ដីសោក ព្រមទាំងសេចក្ដីកំណាញ់ មាន: និងអតិមាន: ព្រមទាំងការញុ:ញង់ កើតអំពីណា កិលេសទាំងនោ: កើតអំពីណា សូមព្រះអង្គសម្ដែងសេចក្ដីដែលខ្ញុំសួរនោ: ។

[១២៧] (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា) ជម្ងោ: រ៉ាគ សេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល សេចក្ដីសោក ព្រមទាំងសេចក្ដីកំណាញ់ មាន:និងអតិមាន: ព្រមទាំងការញុ:ញង់ កើតអំពីសភាว:ជាទីស្រឡាញ់ (មួយទៀត) ជម្ងោ: រ៉ាគ (ជាដើម) កើតក្នុងសេចក្ដីកំណាញ់ កាលបើរ៉ាគកើតហើយ ជនទាំងឡាយ (ក៏បង្ក) នូវការញុ:ញង់ ។

[១២៨] អធិប្បាយពាក្យថា ជម្ងោ: រ៉ាគ សេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល សេចក្ដីសោក ព្រមទាំងសេចក្ដីកំណាញ់ កើតអំពីសភាว:ជាទីស្រឡាញ់ ត្រង់ពាក្យថា សភาว:ជាទីស្រឡាញ់ បានដល់ សភาว:ជាទីស្រឡាញ់ ២ គឺ ពួកសត្ត ឬពួកសង្ខារ ។

ពួកសត្តជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងលោកនេ: ជនទាំងនោ: គឺមាតាក្ដី បិតាក្ដី បងប្អូនប្រុសក្ដី បងប្អូនស្រីក្ដី កូនប្រុសក្ដី កូនស្រីក្ដី មិត្រក្ដី អាមាត្យក្ដី ញាតិក្ដី សាលោហិតក្ដី ជាអ្នកប្រាថ្នាសេចក្ដីចម្រើន ប្រាថ្នាប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាសេចក្ដីសប្បាយ ប្រាថ្នាសេចក្ដីក្សេមក្សាន្ដចាកយោគ: ដល់បុគ្គលនោ: នេ: ពួកសត្តជាទីស្រឡាញ់ ។

ឥតមេ សង្ខារា បិយា ។ មាតាបិតា រូបា មាតាបិតា
សទ្ទា មាតាបិតា គន្ធា មាតាបិតា រសា មាតាបិតា
ផោដ្ឋព្វា ឥមេ សង្ខារា បិយា ។

បិយវត្ថុអច្ឆេទសង្ខាតោបិ កលហំ ករោតិ អច្ឆិ-
ជ្ជន្តេបិ កលហំ ករោតិ អច្ឆិន្នេបិ កលហំ ករោតិ ។
បិយវត្ថុវិបរិណាមសង្ខាតោបិ កលហំ ករោតិ វិបរិណា-
មន្តេបិ កលហំ ករោតិ វិបរិណតេបិ កលហំ ករោតិ ។
បិយវត្ថុអច្ឆេទសង្ខាតោបិ វិវទតិ អច្ឆិជ្ជន្តេបិ វិវទតិ អច្ឆិ-
ន្នេបិ វិវទតិ ។ បិយវត្ថុវិបរិណាមសង្ខាតោបិ វិវទតិ
វិបរិណាមន្តេបិ វិវទតិ វិបរិណតេបិ វិវទតិ ។ បិយវត្ថុអ-
ច្ឆេទសង្ខាតោបិ បរិទេវតិ អច្ឆិជ្ជន្តេបិ បរិទេវតិ អច្ឆិន្នេបិ
បរិទេវតិ ។ បិយវត្ថុវិបរិណាមសង្ខាតោបិ បរិទេវតិ
វិបរិណាមន្តេបិ បរិទេវតិ វិបរិណតេបិ បរិទេវតិ ។

ពួកសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ រូបជាទីគាប់ចិត្ត សំឡេងជាទីគាប់ចិត្ត ក្លិនជាទីគាប់ចិត្ត រសជាទីគាប់ចិត្ត ផោដ្ឋព្ព:ជាទីគាប់ចិត្ត នេះ ពួកសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ ។

ពួកជនមានសេចក្តីរង្គៀស ក្នុងការដណ្តើមយកវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ ធ្វើនូវជម្លោះក៏មាន កាលបើត្រូវគេកំពុងដណ្តើម ធ្វើនូវជម្លោះក៏មាន កាលបើវត្ថុត្រូវគេដណ្តើមហើយ ធ្វើនូវជម្លោះក៏មាន ។ មានសេចក្តីរង្គៀសក្នុងការប្រែប្រួលនៃវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ ធ្វើនូវជម្លោះក៏មាន កាលបើវត្ថុកំពុងប្រែប្រួល ធ្វើនូវជម្លោះក៏មាន កាលបើវត្ថុប្រែប្រួលហើយ ធ្វើនូវជម្លោះក៏មាន ។ មានសេចក្តីរង្គៀសក្នុងការដណ្តើមយកនូវវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ ទាស់ទែងក៏មាន កាលបើត្រូវគេកំពុងដណ្តើម ទាស់ទែងក៏មាន កាលបើវត្ថុត្រូវគេដណ្តើមហើយ ទាស់ទែងក៏មាន ។ សេចក្តីរង្គៀសក្នុងការប្រែប្រួលនៃវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ ទាស់ទែងក៏មាន កាលបើវត្ថុកំពុងប្រែប្រួល ទាស់ទែងក៏មាន កាលបើវត្ថុប្រែប្រួលហើយ ទាស់ទែងក៏មាន ។ មានសេចក្តីរង្គៀសក្នុងការដណ្តើមយកវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ ខ្សឹកខ្សួលក៏មាន កាលបើគេកំពុងដណ្តើម ខ្សឹកខ្សួលក៏មាន កាលបើវត្ថុត្រូវគេដណ្តើមហើយ ខ្សឹកខ្សួលក៏មាន ។ មានសេចក្តីរង្គៀសក្នុងការប្រែប្រួលនៃវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ ខ្សឹកខ្សួលក៏មាន កាលបើវត្ថុកំពុងប្រែប្រួល ខ្សឹកខ្សួលក៏មាន កាលបើវត្ថុប្រែប្រួលហើយ ខ្សឹកខ្សួលក៏មាន ។

បិយវត្ថុអច្ឆេទសង្ខ្លោបិ សោចន្តិ អច្ឆិជ្ជន្តេបិ សោចន្តិ អច្ឆិន្នេបិ សោចន្តិ ។ បិយវត្ថុវិបរិណាមសង្ខ្លោបិ សោចន្តិ វិបរិណាមន្តេបិ សោចន្តិ វិបរិណាតេបិ សោចន្តិ ។ បិយវត្ថុំ រក្ខន្តិ គោបេន្តិ បរិក្ខណ្ហន្តិ មយាយន្តិ មច្ចរាយន្តិ ។

[១២៩] មានាតិមានា សហាបេសុណា ចាតិ បិយវត្ថុំ និស្សាយ មានំ ជនេន្តិ បិយវត្ថុំ និស្សាយ អតិមានំ ជនេន្តិ ។

កថំ បិយវត្ថុំ និស្សាយ មានំ ជនេន្តិ ។ មយំ លាភិនោ មនាបិកានំ រូចានំ សទ្ទានំ គន្ធានំ រសានំ ផោដ្ឋព្ពានន្តិ ឯវំ បិយវត្ថុំ និស្សាយ មានំ ជនេន្តិ ។

កថំ បិយវត្ថុំ និស្សាយ អតិមានំ ជនេន្តិ ។ មយំ លាភិនោ មនាបិកានំ រូចានំ សទ្ទានំ គន្ធានំ រសានំ ផោដ្ឋព្ពានំ ឥមេ បន ន លាភិនោ[1] មនា-បិកានំ រូចានំ សទ្ទានំ គន្ធានំ រសានំ ផោដ្ឋព្ព-ន្តិ ឯវំ បិយវត្ថុំ និស្សាយ អតិមានំ ជនេន្តិ ។

---

១ ម. ឥមេ បនញ្ញេ ន លាភិនោ ។

មានសេចក្តីរង្គៀសក្នុងការដណ្តើមយកនូវវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ សោកក៏មាន កាលបើត្រូវគេកំពុងដណ្តើម សោកក៏មាន កាលបើវត្ថុត្រូវគេដណ្តើមហើយ សោកក៏មាន ។ មានសេចក្តីរង្គៀសក្នុងការប្រែប្រួលនៃវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ សោកក៏មាន កាលបើវត្ថុកំពុងប្រែប្រួល សោកក៏មាន កាលបើវត្ថុប្រែប្រួលហើយ សោកក៏មាន ។ ពួកជនតែងតែរក្សា គ្រប់គ្រង ហួងហែង ប្រកាន់ កំណាញ់ នូវវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ ។

[១២៩] ពាក្យថា មានៈនិងអតិមានៈ ព្រមទាំងការញុះញង់សេចក្តីថា ពួកជនអាស្រ័យវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ហើយ ញ៉ាំងមានៈឲ្យកើត អាស្រ័យវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ហើយ ញ៉ាំងអតិមានៈឲ្យកើត ។

ពួកជនអាស្រ័យវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ហើយ ញ៉ាំងមានៈឲ្យកើត តើដូចម្តេច ។ ពួកជនអាស្រ័យវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ ហើយញ៉ាំងមានៈឲ្យកើតយ៉ាងនេះថា យើងទាំងឡាយ ជាអ្នកបាននូវរូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ជាទីពេញចិត្ត ។

ពួកជនអាស្រ័យវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ហើយ ញ៉ាំងអតិមានៈឲ្យកើត តើដូចម្តេច ។ ពួកជនអាស្រ័យវត្ថុជាទីស្រឡាញ់ ហើយញ៉ាំងអតិមានៈឲ្យកើតយ៉ាងនេះថា យើងទាំងឡាយ ជាអ្នកបាននូវរូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ជាទីពេញចិត្ត ឯជនទាំងនេះ ជាអ្នកមិនបាននូវរូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ជាទីពេញចិត្តទេ ។

បេសុញ្ញន្តិ ឥធេកច្ចោ បិសុណាវាចោ ហោតិ ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ។ បេ ។ ឯវំ ភេជ្ជាធិប្ប្រាយោ បេសុញ្ញ ឧបសំហរតីតិ ។ បេ ។ មាជាតិមាជ សហាបេសុណា ច ។

[១៣០] មច្ឆេរយុត្តា កលហា វិវាជាតិ កលហោ ច វិវាជោ ច បរិភេជ្ជោ ច សោកោ ច មាជោ ច អតិមាជោ ច បេសុញ្ញញ្ច ឥមេ សត្ត កិលេសា មច្ឆរិយ យុត្តា បយុត្តា អាយុត្តា សមាយុត្តាតិ មច្ឆេរយុត្តា កលហា វិវាជា ។

[១៣១] វិវាជជាតេសុ ច បេសុណានីតិ វិវាជជាតេ សញ្ញាតេ ជិញ្ជតេ អភិជិញ្ជតេ ចាតុកូតេ បេសុញ្ញ ឧបសំហរន្តិ ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាយន្តិ ឥមេសំ ភេជ្ជាយ អមុត្រ វា សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាយន្តិ អមូសំ ភេជ្ជាយ ឥតិ សមក្ខាជ្ជ វា ភេត្តា ភិន្ទ្ធាជ្ជ វា អនុប្ប្ជាតា វក្ខាវាមា វក្ខ្ជតា វក្ខ្ជនន្ធ្ជ វក្ខ្ជការណ្ជ ១ ចំ ភាសិតា ហោន្ធ្ជ ឥជ្ជ រុច្ជតិ បេសុញ្ញ ។

ពាក្យថា ការញុះញង់ គឺជនពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានសម្តីញុះញង់ គឺឮអំពីពួកជនឯណេះហើយ ប្រាប់ពួកជនឯណោះ ដើម្បីបំបែកពួកជននេះ ។ បេ ។ ជនមានសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីបំបែក បង្ក្ដនូវការញុះញង់នេះ ហេតុនោះ ។ បេ ។ មាន:និងអតិមាន: ព្រមទាំងការញុះញង់ ។

[១៣០] ពាក្យថា ជម្លោះ វិវាទ (ជាដើម) កើតក្នុងសេចក្តីកំណាញ់ សេចក្តីថា កិលេសទាំង ៧ នេះ គឺ ជម្លោះ ១ វិវាទ ១ ការខ្សឹកខ្ជួល ១ សេចក្តីសោក ១ មាន: ១ អតិមាន: ១ ការញុះញង់ ១ ប្រកប ប្រកបសព្វគ្រប់ ប្រកបទួទៅ ប្រកបទួទៅព្រម ក្នុងសេចក្តីកំណាញ់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជម្លោះ វិវាទ (ជាដើម) កើតក្នុងសេចក្តីកំណាញ់ ។

[១៣១] ពាក្យថា កាលបើវិវាទកើតហើយ ជនទាំងឡាយ (ក៏បង្ក) នូវការញុះញង់ អធិប្បាយថា កាលវិវាទកើតហើយ កើតព្រមហើយ លេចឡើងហើយ លេចឡើងចំពោះហើយ កើតប្រាកដហើយ ជនទាំងឡាយ បង្ក្ដនូវការញុះញង់ គឺឮអំពីពួកជនឯណេះហើយ ប្រាប់ពួកជនឯណោះ ដើម្បីបំបែកពួកជននេះ ឬឮអំពីពួកជនឯណោះ ហើយប្រាប់ពួកជននេះ ដើម្បីបំបែកពួកជនឯណោះ ជាអ្នកបំបែកពួកជន ដែលព្រមព្រៀងគ្នាផង ជាអ្នកបន្ថែមកម្ចាំងដល់ពួកជនដែលបែកគ្នាហើយផង ជាអ្នកមានពួកជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងពួក រីករាយក្នុងពួក ពោលវាចាដែលធ្វើឲ្យជាពួក នេះហៅថា ការញុះញង់ ។

អបិច ទ្វីហិ ការណេហិ បេសុញ្ញំ ឧបសំហរន្តិ បិយ-កម្យតាយ វា ភេទាធិប្បាយា វា ។

កថំ បិយកម្យតាយ បេសុញ្ញំ ឧបសំហរន្តិ ។ ឥមស្ស បិយា ភវិស្សាម មនាបា ភវិស្សាម វិស្សា-សិកា ភវិស្សាម អព្ភន្តរិកា ភវិស្សាម សុហទយា ភវិស្សាមាតិ ឯវំ បិយកម្យតាយ បេសុញ្ញំ ឧបសំហរន្តិ ។

កថំ ភេទាធិប្បាយា បេសុញ្ញំ ឧបសំហរន្តិ ។

កថំ ឥមេ នានា អស្សុ វិនា អស្សុ វគ្គា អស្សុ ទ្វេធា អស្សុ ទ្វេជ្ឈា អស្សុ ទ្វេបក្ខា អស្សុ ភិជ្ជេយ្យុំ ន សមាគច្ឆេយ្យុំ ទុក្ខំ ន ផាសុ វិហរេយ្យុន្តិ ឯវំ ភេទា-ធិប្បាយា បេសុញ្ញំ ឧបសំហរន្តីតិ វិភាវនាតេសុ ច បេសុណានិ ។ តេនាហ ភគវា

បិយប្បហូតា កលហា វិវាទា
បរិទេវសោកា សហមច្ឆរា ច
មានាតិមានា សហបេសុណា ច
មច្ឆេរយុត្តា កលហា វិវាទា
វិវាទជាតេសុ ច បេសុណានីតិ ។

មួយទៀត ពួកជនបង្កការញុះញង់ ដោយហេតុពីរ គឺ ដោយសេចក្ដីប្រាថ្នាឲ្យគាប់ ឬមានសេចក្ដីប្រាថ្នាដើម្បីបំបែកគេ ។

ពួកជនបង្កការញុះញង់ ដោយសេចក្ដីប្រាថ្នាឲ្យគាប់ តើដូចម្ដេច ។ ពួកជនបង្កការញុះញង់ ដោយសេចក្ដីប្រាថ្នាឲ្យគាប់ យ៉ាងនេះថា យើងទាំងឡាយនឹងជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្ដីស្និទ្ធស្នាល ជាអ្នកខាងក្នុង ជាអ្នកមានចិត្តល្អ នៃជននេះ ។

ពួកជនមានសេចក្ដីប្រាថ្នាដើម្បីបំបែក ហើយបង្កការញុះញង់ តើដូចម្ដេច ។ ពួកជនមានសេចក្ដីប្រាថ្នាដើម្បីបំបែក បង្កការញុះញង់យ៉ាងនេះថា ធ្វើដូចម្ដេចហ្ន៎ ជនពួកនេះគប្បីផ្សេង ៗ គ្នា គប្បីប្រាសចាកគ្នា ទៅជាពួក ទៅជាចំណែកពីរ មានអធ្យាស្រ័យពីរ មានពួកពីរ គប្បីបែកគ្នា មិនគប្បីមកជួបគ្នា គប្បីនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលបើវិវាទកើតហើយ (ជនទាំងឡាយក៏បង្ក) នូវការញុះញង់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ជម្លោះ វិវាទ សេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល សេចក្ដីសោក ព្រមទាំងសេចក្ដីកំណាញ់ មានៈនិងអតិមានៈ ព្រមទាំងការញុះញង់ កើតអំពីសការៈជាទីស្រឡាញ់ (មួយទៀត) ជម្លោះ វិវាទ (ជាដើម) កើតក្នុងសេចក្ដីកំណាញ់ កាលបើវិវាទកើតហើយ (ជនទាំងឡាយក៏បង្ក) នូវការញុះញង់ ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៣២] បិយា សុ លោកស្មិ[1] កុតោនិទានា
យេ វាបិ លោកា វិចរន្តិ លោកេ
អាសា ច និដ្ឋា ច កុតោនិទានា
យេ សម្ឆាយាយ ជរស្ស ហោន្តិ ។

[១៣៣] បិយា សុ លោកស្មិ កុតោនិទានាតិ បិយា កុតោនិទានា កុតោ ជាតា កុតោ សញ្ញាតា កុតោ និព្ពត្តា កុតោ អភិនិព្ពត្តា កុតោ ចាតុភូតា កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវាតិ បិយានំ មូលំ បុច្ឆតិ ។ បេ ។ សមុទយំ បុច្ឆតិ បបុច្ឆតិ យាចតិ អជ្ឈេសតិ បសាទេតីតិ បិយា សុ លោកស្មិ កុតោ-និទានា ។

[១៣៤] យេ វាបិ លោកា វិចរន្តិ លោកេតិ យេវា-បីតិ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ទា ច គហដ្ឋា ច បព្ជិតា ច ទេវា ច មនុស្សា ច ។ លោកាតិ យោ លោកោ លុព្ពនា លុព្ភិតត្តំ សារាគោ សារ-ជ្ជនា សារជ្ជិតត្តំ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។

---

១ ឱ. ម. លោកស្មឹ ។

[១៣២] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិត ត្រាស់សួរថា) អើចុះសត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ក្នុងលោក (របស់ពួកជន) ដែលត្រាច់ទៅក្នុងលោក ព្រោះលោក: មានអ្វីជានិទាន ទាំងបំណងនិងសេចក្តីសម្រេច ដែលជាទីពឹងរបស់នរជន មានអ្វីជានិទាន ។

[១៣៣] ពាក្យថា សត្វនិងសង្ខារ ជាទីស្រឡាញ់ ក្នុងលោក មានអ្វីជានិទាន គឺព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួរនូវមូល ។ បេ ។ សួរ សួរឈ្ងុច-ឈ្ងី អង្វរ អារាធនា ចោទ នូវសមុទ័យ នៃសត្វនិងសង្ខារ ជាទីស្រឡាញ់ថា សត្វនិងសង្ខារ ជាទីស្រឡាញ់ កើតអំពីណា កអំពីណា កើតព្រមអំពីណា ដុះអំពីណា ដុះដាលអំពីណា កើតប្រាកដអំពីណា មានអ្វីជានិទាន មានអ្វីជាសមុទ័យ មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) អើចុះ សត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ក្នុងលោក មានអ្វីជានិទាន ។

[១៣៤] អធិប្បាយពាក្យថា ពួកជន ដែលត្រាច់ទៅក្នុងលោក ព្រោះលោក: ត្រង់ពាក្យថា ពួកជន បានដល់ ពួកក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្ស: សុទ្ទ: គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា និងមនុស្ស ។ ពាក្យថា ព្រោះលោក: បានដល់ លោក: អាការនៃលោក: ភាពនៃលោក: សេចក្តីត្រេកអរ មានកម្លាំង អាការនៃសេចក្តីត្រេកអរ មានកម្លាំង ភាពនៃសេចក្តីត្រេកអរ មានកម្លាំង អភិជ្ឌា លោក: អកុសលមូល ។

វិចរន្តីតិ វិចរន្តិ វិហរន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តន្តិ ចាលេន្តិ យបេន្តិ យាបេន្តិ ។ លោកោតិ អចាយលោកោ មនុស្សលោកោ ទេវលោកោ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ អាយតន-លោកោតិ យេ ភវិ លោកា វិចរន្តិ លោកេ ។

[១៣៥] អាសា ច និដ្ឋា ច កុតោនិជាតាតិ អាសា ច និដ្ឋា ច កុតោនិជាតា កុតោ ជាតា កុតោ សញ្ជាតា កុតោ និព្ពត្តា កុតោ អភិនិព្ពត្តា កុតោ ចាតុភូតា កឹនិជាតា ឥឹសមុទយា ឥឹជាតិកា ឥឹ-បភវាតិ អាសាយ ច និដ្ឋាយ ច មូលំ បុច្ឆតិ ។ បេ ។ សមុទយំ បុច្ឆតិ បបុច្ឆតិ យាចតិ អជ្ឈេសតិ បសា-ទេតីតិ អាសា ច និដ្ឋា ច កុតោនិជាតា ។

[១៣៦] យេ សម្ឆាយាយ ជរស្ស ហោន្តីតិ យេ ជរស្ស បរាយណា ហោន្តិ ឧីចា ហោន្តិ តាណា ហោន្តិ លេណា ហោន្តិ សរណា ហោន្តិ ឆេ និដ្ឋាបរាយ-ណោ ហោតីតិ យេ សម្ឆាយាយ ជរស្ស ហោន្តិ ។ តេណាហ សោ និម្ហិតោ

ពាក្យថា ត្រាច់ទៅ គឺត្រាច់ទៅ នៅ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្ស-លោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ពួកជនដែលត្រាច់ទៅក្នុងលោក ព្រោះលោក: ។

[១៣៥] ពាក្យថា បំណងនិងសេចក្តីសម្រេច មានអ្វីជានិទាន គឺព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួរ នូវមូល ។ បេ ។ សួរ សួរឈ្វេចឈ្វី អង្វរ អាវជនា ចោទ នូវសមុទ័យ នៃបំណង និងសេចក្តីសម្រេចថា បំណងនិង សេចក្តីសម្រេច កើតអំពីណា កអំពីណា កើតព្រមអំពីណា ដុះអំពី ណា ដុះដាលអំពីណា កើតប្រាកដអំពីណា មានអ្វីជានិទាន មានអ្វី ជាសមុទ័យ មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) បំណងនិងសេចក្តីសម្រេច មានអ្វីជានិទាន ។

[១៣៦] ពាក្យថា ដែលជាទីពឹងរបស់នរជន បានដល់ធម៌ទាំង-ឆ្នាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ជាទីពឹង ជាទីពំនាក់ ជាទីជ្រក ជាទីរឫករបស់នរជន គឺថា នរជនមានសេចក្តីសម្រេច ប្រព្រឹត្តទៅខាង មុខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ដែលជាទីពឹងរបស់នរជន ។ ហេតុ នោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ត្រាស់សួរថា

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

បិយា សុ លោកស្មិ ឥធ ជាតា
យេ វាបិ លោកា វិចរន្តិ លោកេ
អាសា ច និដ្ឋា ច ឥធ ជាតា
យេ សម្ភវាយាយ ជវស្ស ហោន្តីតិ ។

[១៣៧] ធម្មានិ ជានានិ បិយានិ លោកេ
យេ វាបិ លោកា វិចរន្តិ លោកេ
អាសា ច និដ្ឋា ច ឥធ ជាតា
យេ សម្ភវាយាយ ជវស្ស ហោន្តិ ។

[១៣៨] ធម្មានិ ជានានិ បិយានិ លោកេតិ ធម្មោតិ យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមរាគោ កាមនន្ទិ កាមតណ្ហា កាមស្នេហោ កាមបរិឡ-ហោ កាមមុច្ឆា កាមជ្ឌោសានំ កាមោឃោ កាមយោគោ កាមុចានានំ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ ។ អបិច បញ្ច ធម្មា បរិយេសនច្ឆន្ទោ បដិលាភច្ឆ-ន្ទោ បរិភោគច្ឆន្ទោ សន្និធិច្ឆន្ទោ វិសជ្ជនច្ឆន្ទោ ។

អើចុះសត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ក្នុងលោក (របស់ពួកជន) ដែលត្រាច់ទៅក្នុងលោក ព្រោះលោក: មានអ្វីជានិទាន ទាំងបំណងនិងសេចក្តីសម្រេច ដែលជាទីពឹង របស់នរជន មានអ្វីជានិទាន ។

[១៣៧] *(ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា) សត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ក្នុងលោក (របស់ពួកជន) ដែលត្រាច់ទៅក្នុងលោក ព្រោះលោក: មានធន្ទ:ជានិទាន ទាំងបំណងនិងសេចក្តីសម្រេច ដែលជាទីពឹងរបស់នរជន ក៏មានធន្ទ: នេះ ជានិទានដែរ ។*

[១៣៨] *អធិប្បាយពាក្យថា សត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ក្នុងលោក មានធន្ទ:ជានិទាន ត្រង់ពាក្យថា ធន្ទ: បានដល់ កាមច្ឆន្ទ:ក្នុងកាមទាំង-ឡាយ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាម ការរីករាយក្នុងកាម ចំណង់ក្នុងកាម ការស្រឡាញ់ក្នុងកាម សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយព្រោះកាម ការផ្ទុលងប់ក្នុងកាម ការជ្រុលជ្រប់ក្នុងកាម អន្ទង់គឺកាម ការប្រកបក្នុងកាម សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងកាម ការរារាំងព្រោះកាមច្ឆន្ទ: ។ មួយទៀត ធន្ទ: មាន ៥ គឺ បរិយេសនច្ឆន្ទ: ១ បដិលាភច្ឆន្ទ: ១ បរិភោគច្ឆន្ទ: ១ សន្និធិច្ឆន្ទ: ១ វិសជ្ជនច្ឆន្ទ: ១ ។*

កតមោ បរិយេសនច្ឆន្ទោ ។ ឥធេកច្ចោ អជ្ឌោ-
សិតោយេវ អត្តិកោ ធនូជាតោ រូបេ បរិយេសតិ សទ្ទេ
គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ បរិយេសតិ អយំ បរិយេសនច្ឆន្ទោ ។

កតមោ បដិលាភច្ឆន្ទោ ។ ឥធេកច្ចោ អជ្ឌោ-
សិតោយេវ អត្តិកោ ធនូជាតោ រូបេ បដិលភតិ សទ្ទេ
គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ បដិលភតិ អយំ បដិលាភច្ឆន្ទោ ។

កតមោ បរិភោគច្ឆន្ទោ ។ ឥធេកច្ចោ អជ្ឌោ-
សិតោយេវ អត្តិកោ ធនូជាតោ រូបេ បរិភុញ្ជតិ សទ្ទេ
គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ បរិភុញ្ជតិ អយំ បរិភោគច្ឆន្ទោ ។

កតមោ សន្និធិច្ឆន្ទោ ។ ឥធេកច្ចោ អជ្ឌោសិ-
តោយេវ អត្តិកោ ធនូជាតោ ធនសន្និចយំ ករោតិ
អាបជ្ជាសុ ភវិស្សតីតិ អយំ សន្និធិច្ឆន្ទោ ។

កតមោ វិសជ្ជនច្ឆន្ទោ ។ ឥធេកច្ចោ អជ្ឌោសិ-
តោយេវ អត្តិកោ ធនូជាតោ ធនំ វិសជ្ជេតិ ហត្ថារោ-
ហានំ អស្សារោហានំ រថិកានំ ធនុក្ខហានំ បត្តិកានំ
ឥមេ មំ រក្ខិស្សន្តិ គោបិស្សន្តិ សំបរិវារិស្សន្តីតិ អយំ
វិសជ្ជនច្ឆន្ទោ ។

បរិយេសនច្ឆន្ទ: តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ត្រូវកាមគ្របសង្កត់ហើយ ជាអ្នកត្រូវការ មានឆន្ទ:កើតហើយ ក៏ស្វែងរករូប ស្វែងរកសំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្ព: នេះ បរិយេសនច្ឆន្ទ: ។

បដិលាភច្ឆន្ទ: តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ត្រូវកាមគ្របសង្កត់ហើយ ជាអ្នកត្រូវការ មានឆន្ទ:កើតហើយ ក៏បានរូប បានសំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្ព: នេះ បដិលាភច្ឆន្ទ: ។

បរិភោគច្ឆន្ទ: តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ត្រូវកាមគ្របសង្កត់ហើយ ជាអ្នកត្រូវការ មានឆន្ទ:កើតហើយ ក៏ប្រើប្រាស់រូប ប្រើប្រាស់សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្ព: នេះ បរិភោគច្ឆន្ទ: ។

សន្និធិច្ឆន្ទ: តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ត្រូវកាមគ្របសង្កត់ហើយ ជាអ្នកត្រូវការ មានឆន្ទ:កើតហើយ ក៏ធ្វើការសន្សំទ្រព្យ ដោយគិតថា ទ្រព្យនឹងមានក្នុងកាលមានសេចក្តីអន្តរាយ នេះ សន្និធិច្ឆន្ទ: ។

វិសជ្ជនច្ឆន្ទ: តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ត្រូវកាមគ្របសង្កត់ហើយ ជាអ្នកត្រូវការ មានឆន្ទ:កើតហើយ ក៏ចាយទ្រព្យ ឲ្យដល់ពួកអ្នកជិះដំរី ពួកអ្នកជិះសេះ ពួកអ្នកជិះរថ ពួកខ្នាន់ធ្នូ ពួកថ្មើរជើង ដោយគិតថា ជនទាំងនេះ នឹងរក្សា គ្រប់គ្រង ចោមរោមអាត្មាអញ នេះ វិសជ្ជនច្ឆន្ទ: ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

បិយានីតិ ទ្វេ បិយា សត្តា វា សង្ខារា វា ។ បេ ។ ឥមេ សត្តា បិយា ។ បេ ។ ឥមេ សង្ខារា បិយា ។ ឆន្ទានិ ជានានិ បិយានិ លោកេតិ បិយា ឆន្ទនិជានា ឆន្ទសមុឌយា ឆន្ទជាតិកា ឆន្ទប្បភវាតិ ឆន្ទានិ ជានានិ បិយានិ លោកេ ។

[១៣៩] យេ វាបិ លោកា វិចរន្តិ លោកេតិ យេ វាបីតិ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ទា ច គហដ្ឋា ច បព្ជិតា ច ឌេវា ច មនុស្សា ច ។ លោកាតិ យោ លោកោ លុព្ជនា លុព្ជិតត្តំ សារាគោ ។ សារជ្ជនា សារជ្ជិតត្តំ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។ វិចរន្តីតិ វិចរន្តិ វិហរន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តន្តិ ចាលេន្តិ យបេន្តិ យាបេន្តិ ។ លោកេតិ អចាយលោកេ ។ បេ ។ អាយ-តនលោកេតិ យេ វាបិ លោកា វិចរន្តិ លោកេ ។

ពាក្យថា សត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ បានដល់ពួកសត្វឬសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ទាំងពីរ ។ បេ ។ នេះ ពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ ។ បេ ។ នេះ ពួកសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា សត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ក្នុងលោក មានធ្នូ:ជានិទាន គឺសត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ មានធ្នូ:ជានិទាន មានធ្នូ:ជាសមុទ័យ មានធ្នូ:ជាកំណើត មានធ្នូ:ជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ក្នុងលោក មានធ្នូ: ជានិទាន ។

[១៣៩] ពាក្យថា ពួកជនណា ក្នុងបទថា ពួកជនដែលត្រាច់ទៅក្នុងលោក ព្រោះលោក: គឺពួកក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្ស: សុទ្ទ: គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា និង មនុស្ស ។ ពាក្យថា ព្រោះលោក: បានដល់លោក: អាការ:នៃលោក: ភាពនៃលោក: សេចក្តីត្រេកអរមានកម្ទាំងអកិញ្ចា លោក: អកុសលមូល ។ ពាក្យថា ត្រាច់ទៅ គឺត្រាច់ទៅ នៅ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនដែលត្រាច់ទៅ ក្នុងលោកព្រោះលោក: ។

[១៤០] អាសា ច និដ្ឋា ច ឥតោនិទានាតិ អាសា រុច្ចតិ តណ្ហា យោ ភវោ សាភវោ ។ បេ ។ អកិញ្ចនោ លោកោ អកុសលមូលំ ។ និដ្ឋាតិ ឥធេកច្ចោ រូបេ បរិយេសន្តោ រូបំ បដិលភតិ រូបនិដ្ឋោ ហោតិ ។ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ កុលំ ឥណំ អាវាសំ លាភំ យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរំ បិណ្ឌាចាតំ សេនាសនំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ សុត្តន្តំ វិនយំ អភិធម្មំ អារញ្ញិកង្គំ បិណ្ឌាចាតិកង្គំ បំសុកូលិកង្គំ តេចីវរិកង្គំ សបទានចារិកង្គំ ខលុបច្ឆាភត្តិកង្គំ នេសជ្ជិកង្គំ យថាសន្ថតិកង្គំ បឋមំ ឈានំ ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្ថំ ឈានំ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តឺ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តឺ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តឺ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តឺ បរិយេសន្តោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តឺ បដិលភតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិនិដ្ឋោ ហោតិ ។

អាសាយ ភសតេ ខេត្តំ រីដំ អាសាយ រុប្ចតិ
អាសាយ ភណិជា យន្តិ សមុទ្ទំ ធនហារកា

[១៦០] ពាក្យថា បំណងនិងសេចក្តីសម្រេច មានធនូ:នេះ ជានិទានដែរ អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា បំណង បានដល់ សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរមានកម្ទាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោក: អកុសលមូល ។ ពាក្យថា សេចក្តីសម្រេច សេចក្តីថា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ស្វែងរករូប ក៏បានរូប ឈ្មោះថា អ្នកមានរូបសម្រេចហើយ ។ ស្វែងរកសំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្ព: ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សេចក្តីសុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ព្រះសូត្រ ព្រះវិន័យ ព្រះអភិធម្ម អារញ្ញិកធុតង្គ បិណ្ឌបាតិកធុតង្គ បំសុកូលិកធុតង្គ តេចីវរិកធុតង្គ សបទានចារិកធុតង្គ ខលុបច្ឆាភត្តិកធុតង្គ នេសជ្ជិ-កធុតង្គ យថាសន្ថតិកធុតង្គ បឋមជ្ឈាន ទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ចតុត្ថជ្ឈាន អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ក៏បាន នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ឈ្មោះថា អ្នកមាននេវសញ្ញានា-សញ្ញាយតនសមាបត្តិសម្រេចហើយ ។

បុគ្គលក្ងរស្រែដោយបំណង បុគ្គលសាបព្រោះពូជ ក៏ដោយបំ-ណង ពួកឈ្មួញនាំយកទ្រព្យទៅកាន់សមុទ្រ ក៏ដោយបំណង

យាយ អាសាយ តិដ្ឋាមិ សា មេ អាសា សមិជ្ឌតីតិ ។ និដ្ឋា រុច្ចតេ អាសាយ សមិទ្ធិ[1] ។ អាសា ច និដ្ឋា ច ឥតោនិទានាតិ អាសា ច និដ្ឋា ច ឥតោឆន្ទនិទានា ឆន្ទសមុឌយា ឆន្ទជាតិកា ឆន្ទប្បភវាតិ អាសា ច និដ្ឋា ច ឥតោនិទានា ។

[១៦១] យេ សម្ឆាយាយ ជរស្ស ហោន្តីតិ យេ ជរស្ស បរាយនា ហោន្តិ ឌីចា ហោន្តិ តាណា ហោន្តិ លេណា ហោន្តិ សរណា ហោន្តិ ឆរោ និដ្ឋាបរាយណោ ហោតីតិ យេ សម្ឆាយាយ ជរស្ស ហោន្តិ ។ តេនាហ ភគវា

ឆន្ទានិទានានិ ឋិយានិ លោកេ
យេ ភាវិ លោកា ១ចរន្តិ លោកេ
អាសា ច និដ្ឋា ច ឥតោនិទានា
យេ សម្ឆាយាយ ជរស្ស ហោន្តីតិ ។

---

១ ម. អាសាយ សមិទ្ធិ រុច្ចតេ និដ្ឋា ។

អាត្មាអញតាំងនៅដោយបំណងណា បំណងនោះ ក៏សម្រេចដល់អាត្មាអញ ។

ការសម្រេច នៃបំណង លោកហៅថា សេចក្តីសម្រេច ។ ពាក្យថា បំណង និងសេចក្តីសម្រេច មានធ្នូ:នេះជានិទាន គឺបំណង និងសេចក្តីសម្រេច មានធ្នូ:នេះជានិទាន មានធ្នូ:ជាសមុទ័យ មានធ្នូ:ជាកំណើត មានធ្នូ:ជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បំណងនិងសេចក្តីសម្រេច មានធ្នូ:នេះជានិទាន ។

[១៦១] *ពាក្យថា ដែលជាទីពឹងរបស់នរជន គឺធម៌ទាំងឡាយណា ប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ជាទីពឹង ជាទីពំនាក់ ជាទីជ្រកកោន ជាទីរឭករបស់នរជន គឺថា នរជនមានសេចក្តីសម្រេច ប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលជាទីពឹងរបស់នរជន ។*

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សត្វនិងសង្ខារ ជាទីស្រឡាញ់ ក្នុងលោក (របស់ពួកជន) ដែលត្រាច់ទៅ ក្នុងលោក ព្រោះលោក: មានធ្នូ:ជានិទាន ទាំងបំណងនិងសេចក្តីសម្រេច ដែលជាទីពឹងរបស់នរជន ក៏មានធ្នូ:ជានិទានដែរ ។

[១៤២] ឆន្ទោ ឧ លោកស្មិ កុតោនិជាតោ
វិនិច្ឆយា វាបិ កុតោ បហូតា
ពោជោ មោសវជ្ជញ្ច ពហុកាថ ច
យេ វាបិ ឆម្ហា សមណេន វុត្តា ។

[១៤៣] ឆន្ទោ ឧ លោកស្មិ កុតោនិជាតោតិ ឆន្ទោ កុតោនិជាតោ កុតោ ជាតោ កុតោ សញ្ជាតោ កុតោ និព្វត្តោ កុតោ អភិនិព្វត្តោ កុតោ ចាតុភូតោ ឈានិជាតោ ឈានសមុឋយោ ឈានជាតិកោ ឈានបភវោតិ ឆន្ទស្ស មូលំ បុច្ឆតិ ។ បេ ។ សមុឋយំ បុច្ឆតិ បបុច្ឆតិ យាចតិ អជ្ឈេសតិ បសាឋេតីតិ ឆន្ទោ ឧ លោកស្មិ កុតោនិជាតោ ។

[១៤៤] វិនិច្ឆយា វាបិ កុតោ បហូតាតិ វិនិច្ឆយា កុតោ បហូតា កុតោ ជាតា កុតោ សញ្ជាតា កុតោ និព្វត្តា កុតោ អភិនិព្វត្តា កុតោ ចាតុភូតា ឈានិជាតា ឈានសមុឋយា ឈានជាតិកា ឈានបភវាតិ វិនិច្ឆយានំ មូលំ បុច្ឆតិ ។ បេ ។ សមុឋយំ បុច្ឆតិ បបុច្ឆតិ យាចតិ អជ្ឈេសតិ បសាឋេតីតិ វិនិច្ឆយា វាបិ កុតោ បហូតា ។

[១៦២] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួរថា) ចុះ ធនូ:ក្នុងលោក មានអ្វីជានិទាន ទាំងវិនិច្ឆ័យទាំងឡាយ និងធម៌ទាំងឡាយណា ដែលសមណ:ពោលហើយ ធម៌ទាំងនោះ គឺសេចក្តីក្រោធ ១ ការពោលពាក្យកុហក ១ សេចក្តីសង្ស័យ ១ កើតអំពីណា ។

[១៦៣] ពាក្យថា ចុះធនូ: ក្នុងលោក មានអ្វីជានិទាន គឺព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួរនូវមូល ។ បេ ។ សួរ សួរឈ្ងួចឈ្ងី អង្វរ អាវាធនា ចោទនូវសមុទ័យនៃធនូ:ថា ធនូ:កើតអំពីណា កអំពីណា កើតព្រមអំពីណា ដុះអំពីណា ដុះដាលអំពីណា កើតប្រាកដអំពីណា មានអ្វីជានិទាន មានអ្វីជាសមុទ័យ មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ចុះធនូ: ក្នុងលោក មានអ្វីជានិទាន ។

[១៦៤] ពាក្យថា ទាំងវិនិច្ឆ័យទាំងឡាយ កើតអំពីណា គឺព្រះពុទ្ធនិម្មិត សួរនូវមូល ។ បេ ។ សួរ សួរឈ្ងួចឈ្ងី អង្វរ អាវាធនា ចោទនូវសមុទ័យនៃវិនិច្ឆ័យទាំងឡាយថា វិនិច្ឆ័យទាំងឡាយ កើតអំពីណា កអំពីណា កើតព្រមអំពីណា ដុះអំពីណា ដុះដាលអំពីណា កើតប្រាកដអំពីណា មានអ្វីជានិទាន មានអ្វីជាសមុទ័យ មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ទាំងវិនិច្ឆ័យទាំង-ឡាយ កើតអំពីណា ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៤៥] គោរោ មោសវជ្ជញ្ច កចំកថា ចាតិ គោ-
ធោតិ យោ[1] ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិឃាតោ បដិឃំ
បដិវិរោធោ គោចោ បគោចោ សម្ឆគោចោ ឧោសោ
បឧោសោ សម្ឆឧោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោបឧោ-
សោ គោធោ ឧុជ្ឈនា ឧុជ្ឈិតត្តំ ឧោសោ ឧុស្ឆនា
ឧុស្ឆិតត្តំ ព្យាបត្តិ ព្យាបជ្ជនា ព្យាបជ្ជិតត្តំ វិរោធោ
បដិវិរោធោ ចណ្ឌិក្កំ អស្ឆុរោចោ អនត្តមនតា
ចិត្តស្ស ។ មោសវជ្ជំ វុច្ចតិ មុសាវាធោ ។ កចំកថា
វុច្ចតិ វិចិកិច្ឆាតិ គោធោ មោសវជ្ជញ្ច កចំកថា ច ។

[១៤៦] យេ ភាបិ ធម្មា សមណេន វុត្តាតិ យេ
ភាបីតិ យេ គោធេន ច មោសវជ្ជេន ច កចំកថាយ
ច សហគតា សហជាតា សំសដ្ឋា សម្ឆយុត្តា ឯកុ-
ប្ឆាធ ឯកនិរោធ ឯការត្ថុកា ឯការម្ឆណា ឥមេ
វុច្ចតិ យេ ភាបិ ធម្មា ។ អថវា យេ ភាបីតិ ឆិលេសា[2]
អញ្ញជាតិកា អញ្ញវិហិតា ឥមេ វុច្ចន្តិ យេ ភាបិ ធម្មា ។

---

១ ម យោ ឯវ្ជ្ជ្ជ ។ ២ ម. យេ ត្ត ឆិលេសា ។

[១៦៥] *អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីក្រោធ ១ ការពោលពាក្យកុហក ១ សេចក្តីសង្ស័យ ១ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីក្រោធ បានដល់ការគុំកួននៃចិត្ត សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ សេចក្តីតានតឹង សេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ ការខឹង ការខឹងខ្លាំង ការខឹងក្រៃលែង ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តខ្លាំង ការប្រទូស្តក្រៃលែង ព្យាបាទនៃចិត្ត ការប្រទូស្តក្នុងចិត្ត ការក្រោធ អាការក្រោធ ភាពនៃការក្រោធ ការប្រទូស្ត អាការប្រទូស្ត ភាពនៃការប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ ភាពនៃការព្យាបាទ ការខឹង ការខឹងតប ការកាច ការសម្រក់ទឹកភ្នែក សេចក្តីមិនត្រេកអរនៃចិត្ត ។ មុសាវាទ លោកហៅថា ការពោលពាក្យកុហក ។ វិចិកិច្ឆា លោកហៅថា សេចក្តីសង្ស័យ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សេចក្តីក្រោធ ១ ការពោលពាក្យកុហក ១ សេចក្តីសង្ស័យ ១ ។*

[១៦៦] *អធិប្បាយពាក្យថា ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលសមណៈពោលហើយ ត្រង់ពាក្យថា ធម៌ទាំងឡាយណា គឺធម៌ទាំងឡាយណាជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយគ្នា កើតព្រមគ្នា ច្រឡំគ្នា ប្រកបព្រមគ្នា មានការកើតឡើងតែមួយ មានការរលត់តែមួយ មានវត្ថុតែមួយ មានអារម្មណ៍តែមួយ ជាមួយនឹងសេចក្តីក្រោធផង ការពោលពាក្យកុហកផង សេចក្តីសង្ស័យផង ទាំងនេះលោកពោលថា ធម៌ទាំងឡាយណា ។ ម្យ៉ាងទៀតពាក្យថា ធម៌ទាំងឡាយណា គឺកិលេសទាំងឡាយ មានសភាវៈដទៃ តាំងនៅដោយអាការៈដទៃ ទាំងនេះលោកពោលថា ធម៌ទាំងឡាយណា ។*

សមណេន វុត្តាតិ សមណេន សមិតចាបេន ព្រាហ្ម-ណេន វាហិតចាបេន ភិក្ខុនា ភិន្នកិលេសមូលេន សញ្ញាកុសលមូលពន្ធនា បមុត្តេន វុត្តា បវុត្តា អាចិក្ខិតា ទេសិតា បញ្ញាបិតា បដ្ឋបិតា វិវដា វិភត្តា ឧត្តានីកតា បកាសិតាតិ យេ វាបិ ឆម្នា សមណេន វុត្តា ។ តេនាហ សោ ជិម្ហិតោ

ឆន្ទោ ន លោកស្មិ ករោនិធានោ
វិនិច្ឆយា វាបិ ករោ បហូតា
ការោ ច មោសវជ្ជញ្ច ករំ ករ ច
យេ វាបិ ឆម្នា សមណេន វុត្តាតិ ។

[១៤៧] សាតំ អសាតន្តិ យមាហុ លោកេ
តមូបនិស្សាយ បហោតិ ឆន្ទោ
រូបេសុ ជិស្ហា វិភវំ ភវញ្ច
វិនិច្ឆយំ ករ្ហុតេ[1] ជន្តុ លោកេ ។

[១៤៨] សាតំ អសាតន្តិ យមាហុ លោកេតិ សាតន្តិ សុខា ច វេទនា ឥដ្ឋញ្ច វត្ថុ ។

1 ម. ករ្ហតិ ។

ពាក្យថា ដែលសមណៈពោលហើយ គឺសមណៈមានបាបរម្ងាប់ហើយ ព្រាហ្មណ៍មានបាបបន្សាត់បង់ហើយ ភិក្ខុមានកិលេសមូល ទម្ងាយបង់ហើយ ជាអ្នករួចស្រឡះចាកចំណង់គឺអកុសលមូលទាំងពួង ពោលពោលដោយបការៈ ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យ រាក់ ប្រកាសហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) និងធម៌ទាំងឡាយ ណា ដែលសមណៈពោលហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួរថា

ចុះធនូ:ក្នុងលោក មានអ្វីជានិទាន ទាំងវិនិច្ឆ័យទាំងឡាយ និងធម៌ទាំងឡាយណា ដែលសមណៈពោលហើយ ធម៌ទាំងនោះ គឺសេចក្តីក្រោធ ១ ការពោលពាក្យកុហក ១ សេចក្តីសង្ស័យ ១ កើតអំពីណា ។

[១៦៧] *(ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា) ជនទាំងឡាយពោលនូវ ធម្មជាតណាថាធ្ងាញ់និងមិនធ្ងាញ់ ក្នុងលោក ធនូ:កើតឡើង អាស្រ័យនូវធម្មជាតនោះ ជនក្នុងលោក ឃើញនូវសេចក្តីវិនាស និងសេចក្តីចម្រើន ក្នុងរូបទាំងឡាយហើយ ក៏ធ្វើនូវវិនិច្ឆ័យ ។*

[១៦៨] *ពាក្យថា ជនទាំងឡាយ ពោលនូវធម្មជាតណាថា ធ្ងាញ់ និងមិនធ្ងាញ់ ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា ធ្ងាញ់ បានដល់សុខវេទនាផង*

អសាតន្តិ ទុក្ខា ច វេទនា អនិដ្ឋញ្ច រត្ថ ។ យមាហុ លោកោតិ យំ អាហំសុ យំ ភាសេន្តិ យំ ភណន្តិ យំ ទីបយន្តិ យំ ហារេន្តីតិ សាតំ អសាតន្តិ យមាហុ លោកោ ។

[១៤៩] តម្ហូបនិស្សាយ បហោតិ ឆន្ទោតិ សាតាសាតំ និស្សាយ សុខទុក្ខំ និស្សាយ សោមនស្សោ-មនស្សំ និស្សាយ ឥដ្ឋានិដ្ឋំ និស្សាយ អនុនយបដិ-ឃំ និស្សាយ ឆន្ទោ ហោតិ បហោតិ ជាយតិ សញ្ជាយតិ និព្ពត្តតិ អភិនិព្ពត្តតីតិ តម្ហូបនិស្សាយ បហោតិ ឆន្ទោ ។

[១៥០] រូបេសុ ទិស្វា រាគំ ភវញ្ចាតិ រូបេសូតិ ចត្តារោ ច មហាភូតា ចតុន្ន្ញ មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបំ ។

ភាតមោ រូបានំ ភវោ ។ យោ រូបានំ ភវោ ជាតិ សញ្ជាតិ និព្ពត្តិ អភិនិព្ពត្តិ ខន្ធាតុភវោ អយំ រូបានំ ភវោ ។

វត្ថុជាទីប្រាថ្នាផង ។ ពាក្យថា មិនធ្វាញ់ បានដល់ទុក្ខវេទនាផង វត្ថុ មិនជាទីប្រាថ្នាផង ។ ពាក្យថា ពោលនូវធម្មជាតណា ក្នុងលោក គឺ ពោលនូវធម្មជាតណា សម្តែងនូវធម្មជាតណា ពណ៌នានូវធម្មជាតណា បំភ្ញីនូវធម្មជាតណា ថ្លែងនូវធម្មជាតណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងឡាយ ពោលនូវធម្មជាតណាថា ធ្វាញ់និងមិនធ្វាញ់ក្នុងលោក ។

[១៦៩] ឆន្ទៈកើតឡើង អាស្រ័យធម្មជាតនោះ គឺឆន្ទៈ កើតមាន កើតប្រាកដ កើតឡើង កើតឡើងព្រម លេចឡើង លេចឡើងចំពោះ អាស្រ័យវត្ថុធ្វាញ់និងមិនធ្វាញ់ អាស្រ័យសុខនិងទុក្ខ អាស្រ័យសោម-នស្ស និងទោមនស្ស អាស្រ័យវត្ថុជាទីប្រាថ្នា និងមិនជាទីប្រាថ្នា អាស្រ័យសេចក្តីត្រេកអរ និងសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ ថា) ឆន្ទៈកើតឡើង អាស្រ័យនូវធម្មជាតនោះ ។

[១៥០] អធិប្បាយពាក្យថា ឃើញសេចក្តីវិនាស និងសេចក្តីចម្រើន ក្នុងរូបទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងរូបទាំងឡាយ បានដល់មហាភូត-រូប ៤ និងរូបដែលអាស្រ័យមហាភូតរូប ៤ ។

សេចក្តីចម្រើនឡើង នៃរូបទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីចម្រើន ការកើត ការកើតព្រម ការលេចឡើង ការលេចឡើងចំពោះ ការ កើតប្រាកដនៃរូបទាំងឡាយឯណា នេះ សេចក្តីចម្រើននៃរូបទាំងឡាយ ។

កតមោ រូចានំ វិភវោ ។ យោ រូចានំ ខយោ វយោ ភេទោ បរិភេទោ អនិច្ចតា អន្តរធានំ អយំ រូចានំ វិភវោ ។

រូបេសុ ឧិស្វា វិភវំ ភវញ្ចាតិ រូបេសុ ភវញ្ច វិភវញ្ច ឧិស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ ភត្វាតិ រូបេសុ ឧិស្វា វិភវំ ភវញ្ច ។

[១៥១] វិនិច្ឆយំ ភ្ជុរតេ ជន្តុ លោភេតិ វិនិច្ឆយាតិ ទ្វេ វិនិច្ឆយា តណ្ហាវិនិច្ឆយោ ច ឧិដ្ឋិវិនិច្ឆយោ ច ។

ភិជ្ជ តណ្ហាវិនិច្ឆយំ ភវោតិ ។ ឥធេកច្ចស្ស អនុប្បន្នា ចេវ ភោគា ន ឧប្បជ្ជន្តិ ឧប្បន្នា ច ភោគា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ ភោន ជុ ខោ មេ ឧចាយេន អនុប្បន្នា ចេវ ភោគា ន ឧប្បជ្ជន្តិ ឧប្បន្នា ច ភោគា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ ។ តស្ស បន ឯវំ ហោតិ

សេចក្តីវិនាសនៃរូបទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ការអស់ ការសូន្យ ការបែកធ្លាយ ការធ្លុះធ្លាយ ការមិនទៀងទាត់ ការអន្តរធាននៃរូបទាំងឡាយ ឯណា នេះ សេចក្តីវិនាសនៃរូបទាំងឡាយ ។

ពាក្យថា ឃើញសេចក្តីវិនាស និងសេចក្តីចម្រើនក្នុងរូបទាំងឡាយ គឺឃើញ យល់ ច្បាំង ពិចារណា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដនូវសេចក្តីចម្រើននិងសេចក្តីវិនាស ក្នុងរូបទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញសេចក្តីវិនាស និងសេចក្តីចម្រើនក្នុងរូបទាំងឡាយ ។

[១៥១] អធិប្បាយពាក្យថា ជនក្នុងលោកធ្វើនូវវិនិច្ឆ័យ ត្រង់ពាក្យថា វិនិច្ឆ័យ បានដល់វិនិច្ឆ័យ ២ គឺ តណ្ហាវិនិច្ឆ័យ ១ ទិដ្ឋិវិនិច្ឆ័យ ១ ។

បុគ្គលធ្វើតណ្ហាវិនិច្ឆ័យ តើដូចម្តេច ។ ភោគៈទាំងឡាយរបស់បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ក៏មិនកើតឡើងផង ភោគៈទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ក៏ដល់នូវការអស់រលីងផង ។ បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ដោយហេតុដូចម្តេចហ្ន៎ ភោគៈទាំងឡាយ របស់អាត្មាអញ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ក៏មិនកើតឡើងផង ភោគៈទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ក៏ដល់នូវការអស់រលីងផង ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានានុយោគំ អនុយុត្តស្ស មេ អនុប្បន្នា ចេវ ភោគា ន ឧប្បជ្ជន្តិ ឧប្បន្នា ច ភោគា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ វិកាលវិសិក្ខាចរិយានុយោគំ អនុ-យុត្តស្ស មេ អនុប្បន្នា ចេវ ភោគា ន ឧប្បជ្ជន្តិ ឧប្បន្នា ច ភោគា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ សមជ្ជាគិចរណំ អនុយុត្តស្ស មេ ជុតប្បមាទដ្ឋានានុយោគំ អនុយុត្តស្ស មេ ចាបមិត្តានុយោគំ អនុយុត្តស្ស មេ អនុប្បន្នា ចេវ ភោគា ន ឧប្បជ្ជន្តិ ឧប្បន្នា ច ភោគា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ អាលស្យានុយោគំ អនុយុត្តស្ស មេ អនុប្បន្នា ចេវ ភោគា ន ឧប្បជ្ជន្តិ ឧប្បន្នា ច ភោគា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តីតិ ។ ឯវំ ញាណំ ភត្វា ឆ ភោគានំ អចាយមុខានិ ន សេវតិ[1] ។ ឯវម្បិ តណ្ហាវិនិច្ឆយំ ភវោតិ ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ ឆ ភោគានំ អាបាយមុខានិ សេវតីតិ ទិស្សតិ ។

កាលបើអាត្មាអញប្រកបរឿយ ៗ នូវការប្រកបក្នុងហេតុជាទីតាំង នៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺសុវានិងមេរ័យ ភោគៈទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ក៏មិនកើតឡើងផង ភោគៈទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ក៏ដល់នូវការអស់រលីងផង កាលបើអាត្មាអញ ប្រកបរឿយ ៗ នូវការប្រកបក្នុងការដើរលេងតាមច្រកក្នុងវេលាយប់ ភោគៈទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ក៏មិនកើតឡើងផង ភោគៈទាំងឡាយ ដែលកើតឡើយហើយ ក៏ដល់នូវការអស់រលីងផង កាលបើអាត្មាអញ ប្រកបរឿយ ៗ នូវការដើរទៅកាន់ទីមហោស្រព កាលបើអាត្មាអញ ប្រកបរឿយ ៗ នូវការប្រកបក្នុងហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺល្បែងភ្នាល់ កាលបើអាត្មាអញប្រកបរឿយ ៗ នូវការប្រកបដោយមិត្រអាក្រក់ ភោគៈទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ក៏មិនកើតឡើងផង ភោគៈទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ក៏ដល់ការអស់រលីងផង កាលបើអាត្មាអញ ប្រកបរឿយ ៗ នូវការប្រកបក្នុងការខ្ជឹលច្រអូស ភោគៈទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ក៏មិនកើតឡើងផង ភោគៈទាំង-ឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ក៏ដល់នូវការអស់រលីងផង ។ បុគ្គលនោះធ្វើនូវការដឹងយ៉ាងនេះហើយ ក៏មិនសេពនូវប្រធាននៃសេចក្ដីវិនាស ៦ យ៉ាងនៃភោគៈទាំងឡាយ ។ បុគ្គលធ្វើតណ្ហាវិនិច្ឆ័យ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

អថវា កសិយា វា វណិជ្ជាយ វា គោរក្ខេន វា ឥស្សត្ថេន វា រាជបោរិសេន វា សិប្បញ្ញតរេន វា បដិបជ្ជតិ ។ ឯវម្បិ តណ្ហាវិនិច្ឆយំ ករោតិ ។

កថំ ទិដ្ឋិវិនិច្ឆយំ ករោតិ ។ ចក្ខុស្មឹ ឧប្បន្នេ ជានាតិ អត្តា មេ ឧប្បន្នោតិ ។ ចក្ខុស្មឹ អន្តរហិតេ ជានាតិ អត្តា មេ អន្តរហិតោ វិគតោ មេ អត្តាតិ ។ ឯវម្បិ ទិដ្ឋិវិនិច្ឆយំ ករោតិ ។ សោតស្មឹ ឃានស្មឹ ជិវ្ហាយ កាយស្មឹ រូបស្មឹ សទ្ទស្មឹ គន្ធស្មឹ ឃានស្មឹ ផោដ្ឋព្វស្មឹ ឧប្បន្នេ ជានាតិ អត្តា មេ ឧប្បន្នោតិ ។ ផោដ្ឋព្វស្មឹ អន្តរហិតេ ជានាតិ អត្តា មេ អន្តរហិតោ វិគតោ មេ អត្តាតិ ។ ឯវម្បិ ទិដ្ឋិវិនិច្ឆយំ ករោតិ ជនេតិ សញ្ជនេតិ និព្វត្តេតិ អភិនិព្វត្តេតិ ។

ជន្តូតិ សត្តោ នរោ មាណវោ ។ បេ ។ មនុជោតិ ។ លោកេតិ ក្វុតេ ជន្តុ លោកេ ។ តេនាហ ភគវា

សាតំ អសាតន្តិ យមាហុ លោកេ
តមូបនិស្សាយ បហោតិ ឆន្ទោ

មួយទៀត ជនប្រកបដោយកសិកម្មក្តី ពាណិជ្ជកម្មក្តី គោរក្ខកម្មក្តី សិល្ប:ធ្នូក្តី ភាពអ្នករាជការក្តី សិល្ប:ណាមួយក្តី ។ បុគ្គលធ្វើតណ្ហាវិនិច្ឆ័យ យ៉ាងនេះខ្ះ ។

ជនធ្វើទិដ្ឋិវិនិច្ឆ័យ តើដូចម្តេច ។ កាលចក្ខុកើតហើយ បុគ្គលដឹងថា ខ្ជួនអាត្មាអញកើតហើយ ។ កាលចក្ខុវិនាសហើយ បុគ្គលក៏ដឹងថា ខ្ជួនអាត្មាអញវិនាសហើយ ខ្ជួនអាត្មាអញទៅប្រាសហើយ ។ ជនធ្វើទិដ្ឋិវិនិច្ឆ័យ យ៉ាងនេះខ្ះ ។ កាលត្រចៀក ច្រមុះ អណ្ដាត កាយ រូប សំឡេង ក្ជិន រស ផោដ្ឋព្ព: កើតហើយ បុគ្គលក៏ដឹងថាខ្ជួនអាត្មាអញកើតហើយ ។ កាលផោដ្ឋព្ព:វិនាសហើយ បុគ្គលក៏ដឹងថា ខ្ជួនអាត្មាអញវិនាសហើយ ខ្ជួនអាត្មាអញទៅប្រាសហើយ ។ បុគ្គលធ្វើឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម ឲ្យលេចឡើង ឲ្យលេចឡើងចំពោះ នូវទិដ្ឋិវិនិច្ឆ័យ យ៉ាងនេះខ្ះ ។

ពាក្យថា ជន គឺសត្ត្ব នร: មាណព ។ បេ ។ សត្ត្ពកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ អាយ-តនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនក្នុងលោក ធ្វើនូវវិនិច្ឆ័យ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ជនទាំងឡាយ ពោលនូវធម្មជាតណាថា ធ្ងាញ់និងមិនធ្ងាញ់
ក្នុងលោក ធ:ន:កើតឡើង អាស្រ័យ នូវធម្មជាតនោះ

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

រូបេសុ ជិស្វា វិភវំ ភវញ្ច
វិនិច្ឆយំ ក្ករុតេ ជន្តុ លោកេ ។
[១៥២] ពោធោ មោសវជ្ជញ្ច ភិយ្យកថា ច
ឯតេបិ ធម្មា ទ្វយមេវ សន្តេ
ភិយ្យកថី ញ្ញាណបថាយ សិក្ខេ
ញត្វា បវុត្តា សមណេន ធម្ម ។

[១៥៣] ពោធោ មោសវជ្ជញ្ច ភិយ្យកថា ចាតិ ពោធោតិ យោ ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិឃាតោ ។ បេ ។ មោសវជ្ជំ វុច្ចតិ មុសាវាទោ ។ ភិយ្យកថា វុច្ចតិ វិចិកិច្ឆា ។ ឥដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយបិ ពោធោ ជាយតិ ។ អនិដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយបិ ពោធោ ជាយតិ ។ ឥដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយបិ មុសាវាទោ ឧប្បជ្ជតិ ។ អនិដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយបិ មុសាវាទោ ឧប្បជ្ជតិ ។ ឥដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយបិ ភិយ្យកថា ឧប្បជ្ជតិ ។ អនិដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សា-យបិ ភិយ្យកថា ឧប្បជ្ជតិ ។

ជនក្នុងលោកឃើញ នូវសេចក្តីវិនាសនិងសេចក្តីចម្រើនក្នុងរូបទាំងឡាយហើយ ក៏ធ្វើនូវវិនិច្ឆ័យ ។

[១៥២] កាលធម្មជាតទាំងពីរ គឺធ្វាញ់និងមិនធ្វាញ់ មាន ទើបធម៌ទាំងនេះ គឺសេចក្តីក្រោធ ១ ការពោលពាក្យកុហក ១ សេចក្តីសង្ស័យ ១ (ក៏កើតឡើងដែរ) ជនអ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យ គប្បីសិក្សា តាមគន្ធងញ្ញាណ ជាធម៌ដែលសមណៈជ្រាបហើយពោល ។

[១៥៣] អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីក្រោធ ១ ការពោលពាក្យកុហក ១ សេចក្តីសង្ស័យ ១ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីក្រោធ បានដល់ការចង្អៀតចង្អ‌ល់ ការថ្នាំងថ្នាក់នៃចិត្ត ។ បេ ។ មុសាវាទ លោកហៅថា ការពោលពាក្យកុហក ។ វិចិកិច្ឆា លោកហៅថា សេចក្តីសង្ស័យ ។ សេចក្តីក្រោធកើត អាស្រ័យវត្ថុជាទីប្រាថ្នាក៏មាន ។ សេចក្តីក្រោធកើត អាស្រ័យវត្ថុមិនជាទីប្រាថ្នាក៏មាន ។ មុសាវាទកើត អាស្រ័យវត្ថុជាទីប្រាថ្នាក៏មាន ។ មុសាវាទកើត អាស្រ័យវត្ថុមិនជាទីប្រាថ្នាក៏មាន ។ សេចក្តីសង្ស័យកើត អាស្រ័យវត្ថុជាទីប្រាថ្នាក៏មាន ។ សេចក្តីសង្ស័យកើត អាស្រ័យវត្ថុមិនជាទីប្រាថ្នាក៏មាន ។

ឯកមំ អនិជ្ជំ រត្តុំ ឧិស្សាយ ឧោធো ជាយតិ[1] ។ អនត្តុ មេ អចរីតិ ឧោធো ជាយតិ អនត្តុ មេ ចរតីតិ ឧោធো ជាយតិ អនត្តុ មេ ចរិស្សតីតិ ឧោធো ជាយតិ ។ ឧិយ្ស មេ ឧមជ្ជ ឧ្ស អនត្តុ អចរិ អនត្តុ ចរតិ អនត្តុ ចរិស្សតីតិ ឧោធো ជាយតិ ។ ឧ្ស ឧ្ស មេ ឧ្ស ឧ្ស អ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ។ ឯវំ អនិជ្ជំ រត្តុំ ឧិស្សាយ ឧោធো ជាយតិ ។

ឯកមំ ឥជ្ជំ រត្តុំ ឧិស្សាយ ឧោធো ជាយតិ ។ ឥជ្ជ រត្តុ ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ។ ឥជ្ជ រត្តុ ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ឧ្ស ។

---

1 ម. ឯត្ថន្តរ បកតិយា អនិជ្ជំ រត្តុំ ឧិស្សាយ ឧោធো ជាយតីតិ ទិស្សតិ ។

ក្រោធកើត អាស្រ័យវត្ថុមិនជាទីប្រាថ្នា តើដូចម្តេច ។ ក្រោធកើត ដោយគិតថា គេបានប្រព្រឹត្តនូវហេតុមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ក្រោធកើតដោយគិតថា គេកំពុងប្រព្រឹត្តនូវហេតុមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ក្រោធកើត ដោយគិតថា គេនឹងប្រព្រឹត្តនូវហេតុមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ។ ក្រោធកើត ដោយគិតថា គេបានប្រព្រឹត្តនូវហេតុមិនជាប្រយោជន៍ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវហេតុមិនជាប្រយោជន៍ នឹងប្រព្រឹត្តនូវហេតុមិនជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលដែលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តរបស់អញ ។ ក្រោធកើត ដោយគិតថា គេបានប្រព្រឹត្តនូវហេតុជាប្រយោជន៍ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវហេតុជាប្រយោជន៍ នឹងប្រព្រឹត្តនូវហេតុជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្តរបស់អញ ។ ក្រោធកើត អាស្រ័យវត្ថុមិនជាទីប្រាថ្នា យ៉ាងនេះឯង ។

ក្រោធកើត អាស្រ័យវត្ថុជាទីប្រាថ្នា តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលមានសេចក្តីរង្គៀស ក្នុងការដណ្តើម នូវវត្ថុជាទីប្រាថ្នា ក្រោធកើត ក៏មាន កាលត្រូវគេកំពុងដណ្តើម ក្រោធកើតក៏មាន កាលវត្ថុដែលត្រូវគេដណ្តើមហើយ ក្រោធកើត ក៏មាន ។ កាលបុគ្គលមានសេចក្តីរង្គៀស ក្នុងការប្រែប្រួល ចាកវត្ថុជាទីប្រាថ្នា ក្រោធកើតក៏មាន កាលវត្ថុដែលកំពុងប្រែប្រួល ក្រោធកើតក៏មាន

កោធោ ជាយតិ ។ ឯវំ ឥដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយ កោធោ ជាយតិ ។

កថំ អនិដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយ មុសាវាទោ ឧប្បជ្ជតិ ។ ឥធេកច្ចោ អន្ទុពន្ធនេន វា ពន្ធោ តស្ស ពន្ធនស្ស មោក្ខត្ថាយ សម្បជានមុសា ភាសតិ ។ រជ្ជុពន្ធនេន វា ពន្ធោ ។ សង្ខលិកពន្ធនេន វា ពន្ធោ ។ វេត្តពន្ធនេន វា ពន្ធោ ។ លតាពន្ធនេន វា ពន្ធោ ។ បរិក្ខេបពន្ធនេន[១] វា ពន្ធោ ។ គាមនិគមនគរពន្ធនេន[២] វា ពន្ធោ ។ ជនបទពន្ធនេន វា ពន្ធោ តស្ស ពន្ធនស្ស មោក្ខត្ថាយ សម្បជានមុសា ភាសតិ ។ ឯវំ អនិដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយ មុសាវាទោ ឧប្បជ្ជតិ ។

កថំ ឥដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយ មុសាវាទោ ឧប្បជ្ជតិ ។ ឥធេកច្ចោ មនាបិកានំ រូបានំ ហេតុ សម្បជានមុសា ភាសតិ ។ មនាបិកានំ សទ្ទានំ គន្ធានំ រសានំ ផោដ្ឋព្វានំ ហេតុ ចីវរហេតុ បិណ្ឌបាតហេតុ សេនាសនហេតុ

១ ម. បក្ខេបពន្ធនេន វា ពន្ធោ ។ បរិក្ខេបពន្ធនេន ។ ២ ឱ. ម. គាមនិគមនគររដ្ឋពន្ធនេន ។

កាលវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ ក្រោធកើតក៏មាន ។ ក្រោធកើត អាស្រ័យវត្ថុជាទីប្រាថ្នា យ៉ាងនេះឯង ។

មុសាវាទ កើត អាស្រ័យវត្ថុមិនជាទីប្រាថ្នា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាប់ដោយចំណងគឺខ្នោះ ហើយពោលមុសាទាំងដឹងខ្លួន ដើម្បីរួចចាកចំណងនោះខ្លះ ។ ជាប់ដោយចំណងគឺខ្សែខ្លះ ។ ជាប់ដោយចំណងគឺច្រវាក់ខ្លះ ។ ជាប់ដោយចំណងគឺផ្តៀខ្លះ ។ ជាប់ដោយចំណងគឺវល្ជិ៍ខ្លះ ។ ជាប់ដោយចំណងគឺរបងខ្លះ ។ ជាប់ដោយចំណងគឺស្រុក និគម នគរខ្លះ ។ ជាប់ដោយចំណងគឺជនបទខ្លះ ពោលមុសាទាំងដឹងខ្លួន ដើម្បីរួចចាកចំណងនោះ ។ មុសាវាទកើត អាស្រ័យវត្ថុមិនជាទីប្រាថ្នា យ៉ាងនេះឯង ។

មុសាវាទកើត អាស្រ័យវត្ថុជាទីប្រាថ្នា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ និយាយកុហកទាំងដឹងខ្លួន ព្រោះហេតុនៃរូបជាទីពេញចិត្ត ។ និយាយកុហកទាំងដឹងខ្លួន ព្រោះហេតុនៃសំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្ព: ជាទីពេញចិត្ត ព្រោះហេតុនៃចីវរ ព្រោះហេតុនៃបិណ្ឌបាត

កិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ សម្ឆជ្ជមានមុសា ភាសតិ ។ ឯវំ ឥដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយ មុសាវាទោ ឧប្ឆជ្ជតិ ។

កថំ អនិដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយ កថំកថា ឧប្ឆជ្ជតិ ។ មុច្ចិស្ឆាមិ នុ ខោ ចក្ខុរោគតោ ន នុ ខោ មុច្ចិស្ឆាមិ ចក្ខុរោគតោ មុច្ចិស្ឆាមិ នុ ខោ សោតរោគតោ ঘান-រោគតោ ជិវ្ហារោគតោ កាយរោគតោ សីសរោគតោ កណ្ណរោគតោ មុខរោគតោ មុច្ចិស្ឆាមិ នុ ខោ ឧន្ទរោគតោ ន នុ ខោ មុច្ចិស្ឆាមិ ឧន្ទរោគតោតិ ។ ឯវំ អនិដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយ កថំកថា ឧប្ឆជ្ជតិ ។

កថំ ឥដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយ កថំកថា ឧប្ឆជ្ជតិ ។ លភិស្ឆាមិ នុ ខោ មជ្ឌាបិកោ[1] រូបេ ន នុខោ លភិស្ឆាមិ មជ្ឌាបិកោ[2] រូបេ លភិស្ឆាមិ នុខោ មជ្ឌាបិកោ[3] សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ ឥត្ថិ ឥណ្ឌ អាវាសំ លាភំ យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរំ បិណ្ឌាចាតំ សេនាសនំ គិលា-ឧប្ឆជ្ជភេសជ្ជបរិក្ខារន្តិ ។ ឯវំ ឥដ្ឋំ វត្ថុំ និស្សាយ កថំ-កថា ឧប្ឆជ្ជតីតិ ឥមោ ឧប្ឆជ្ជញ្ច កថំកថា ច ។

---

១. ២. ៣. ម. មនាបិយេ ។

ព្រោះហេតុនៃសេនាសន: ព្រោះហេតុនៃគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ មុសាវាទកើត អាស្រ័យវត្ថុជាទីប្រាថ្នា យ៉ាងនេះឯង ។

សេចក្តីសង្ស័យ កើត អាស្រ័យវត្ថុមិនជាទីប្រាថ្នា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលគិតថា អញនឹងរួចអំពីចក្ខុរោគឬ ឬនឹងមិនរួចអំពីចក្ខុរោគទេ អញនឹងរួចអំពីសោតរោគ ឃានរោគ ជិវ្ហារោគ កាយរោគ សីសរោគ កណ្ណរោគ មុខរោគ អញនឹងរួចអំពីទន្តរោគឬ ឬនឹងមិនរួចអំពីទន្តរោគទេ ។ សេចក្តីសង្ស័យកើត អាស្រ័យវត្ថុមិនជាទីប្រាថ្នា យ៉ាងនេះឯង ។

សេចក្តីសង្ស័យ កើត អាស្រ័យវត្ថុជាទីប្រាថ្នា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលគិតថា អញនឹងបានរូបទាំងឡាយ ជាទីពេញចិត្តឬ ឬនឹងមិនបានរូបទាំងឡាយ ជាទីពេញចិត្តទេ អញនឹងបានសំឡេងទាំងឡាយ ក្លិនទាំងឡាយ រសទាំងឡាយ ផោដ្ឋព្ព:ទាំងឡាយ ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ជាទីពេញចិត្ត ឬហ្ន៎ ។ សេចក្តីសង្ស័យកើត អាស្រ័យវត្ថុជាទីប្រាថ្នា យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីក្រោធ ១ ការរពោលពាក្យកុហក ១ សេចក្តីសង្ស័យ ១ ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៥៤] ឯតេបិ ឆម្នា ទ្វយមេវ សន្តេតិ សាតាសាតេ សន្តេ សុខទុក្ខេ សន្តេ សោមនស្សោមនស្ស សន្តេ ឥដ្ឋានិដ្ឋេ សន្តេ អនុនយប្បដិឃ សន្តេ សំវិជ្ជមានេ[1] ឧបលព្ភិយមានេតិ ឯតេបិ ឆម្នា ទ្វយមេវ សន្តេ ។

[១៥៥] កថំកថី ញាណាបថាយ សិក្ខេតិ ញាណាម្ជ ញាណាបថោ ញាណាស្ស អារម្មណាម្ជ ញាណាបថោ ញាណាសហកុនោបិ ឆម្នា ញាណាបថោ ។ យថា អរិយមក្ខោ អរិយបថោ ទេវមក្ខោ ទេវបថោ ព្រហ្មមក្ខោ ព្រហ្មបថោ ឯវមេវ ញាណាម្ជ ញាណាបថោ ញាណាស្ស អារម្មណាម្ជ ញាណាបថោ ញាណាសហកុនោបិ ឆម្នា ញាណាបថោ ។ សិក្ខេតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

កតមា អធិសីលសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ អត្ថីតិ ទិស្សតិ ។

[១៥៦] ពាក្យ-ថា កាលបើធម៌ទាំងពីរមាន ធម៌ទាំងឡាយ នុ៎ះ សេចក្ដីថា កាលបើវត្ថុជាទីត្រេកអរ និងមិនជាទីត្រេកអរមាន កាលបើសុខ និងទុក្ខមាន កាលបើសោមនស្ស និងទោមនស្សមាន កាលបើវត្ថុជាទីប្រាថ្នានិងមិនជាទីប្រាថ្នាមាន កាលបើតម្រេកនិងសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់មាន មានគ្រប់គ្រាន់ បុគ្គលបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលបើធម៌ទាំងពីរមាន ធម៌ទាំងឡាយនុ៎ះ ។

[១៥៥] ពាក្យថា ជនអ្នកមានសេចក្ដីសង្ស័យ គប្បីសិក្សាតាមគន្ធង៑ញាណ អធិប្បាយថា ញាណ ឈ្មោះថា គន្ធង៑ញាណ អារម្មណ៍របស់ញាណ ក៏ឈ្មោះថា គន្ធង៑ញាណ ពួកធម៌កើតជាមួយនឹង៑ញាណ ក៏ឈ្មោះថា គន្ធង៑ញាណ ។ ផ្លូវដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះថា គន្ធង៑ដ៏ប្រសើរ ផ្លូវដ៏ត្រកាល ឈ្មោះថា គន្ធង៑ដ៏ត្រកាល ផ្លូវដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ឈ្មោះថា គន្ធង៑ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ យ៉ាងណាមិញ ញាណ ក៏ឈ្មោះថា គន្ធង៑ញាណ អារម្មណ៍របស់ញាណ ក៏ឈ្មោះថា គន្ធង៑ញាណ ពួកធម៌កើតជាមួយនឹង៑ញាណ ក៏ឈ្មោះថា គន្ធង៑ញាណ យ៉ាងនោះដែរ ។ ពាក្យថា គប្បីសិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺអធិសីលសិក្ខា ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិប្ប-ញ្ញាសិក្ខា ១ ។

អធិសីលសិក្ខា តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសីល

ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្ឃាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ខុទ្ទកោ សីលក្ខន្ធោ មហន្តោ សីល-ក្ខន្ធោ សីលំ បតិដ្ឋា អានិ ចរណំ សំយមោ សំវរោ មុខំ បមុខំ កុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា អយំ អធិ-សីលសិក្ខា ។

កតមា អធិចិត្តសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កា-មេហិ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ អធិចិត្តសិក្ខា ។

កតមា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយគាមិនិយា សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ ។ បេ ។ អយំ ទុក្ខនិរោ-ធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ ឥមេ អាសវាតិ យថាភូតំ បជានាតិ ។ បេ ។ អយំ អាសវនិរោធគាមិនី-បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

សង្រ្ដួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរៈ ឃើញ ភ័យចំពោះទោសទាំងឡាយ បន្ដិចបន្ដួច សមាទានសិក្សា ក្នុងសិក្ខា-បទទាំងឡាយ សីលក្ខន្ធតូច សីលក្ខន្ធធំ សីល ទីតម្កល់ ទីខាងដើម ការប្រព្រឹត្ដ ការប្រយ័ត្ន ការសង្រ្ដួម ប្រធាន ប្រមុខ នៃការចួប ប្រសព្ធ នូវកុសលធម៌ទាំងឡាយ នេះ អធិសីលសិក្ខា ។

អធិចិត្ដសិក្ខា តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាក កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឌាន នេះ អធិចិត្ដសិក្ខា ។

អធិប្បញ្ញាសិក្ខា តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នក មានប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ដែលទៅក្នុងការកើតឡើងនិងវិនាស ជាបញ្ញាដ៏ប្រសើរ អាចទម្លុះទម្ងាយ (នូវកិលេស) ជាគ្រឿងដល់នូវ ការអស់ទុក្ខដោយប្រពៃ ភិក្ខុនោះ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះទុក្ខ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា ដឹងច្បាស់ តាមពិតថា នេះអាសវៈទាំងឡាយ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះអាសវនិរោធគាមិនីបដិបទា នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

កថំកថី ញាណបថាយ សិក្ខេតិ កថំកថី បុគ្ក-
លោ សកង្ខោ សវិលេខោ សទ្ទេជ្ជកោ សវិចិកិច្ឆោ
ញាណាធិគមាយ ញាណផុសនាយ ញាណសច្ឆិកិរិ-
យាយ អធិសីលម្ហិ សិក្ខេយ្យ អធិចិត្តម្ហិ សិក្ខេយ្យ
អធិប្បញ្ញម្ហិ សិក្ខេយ្យ ។ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អាវ-
ជ្ជេន្តោ សិក្ខេយ្យ ជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បស្សន្តោ
សិក្ខេយ្យ បច្ចវេក្ខន្តោ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ
សិក្ខេយ្យ សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ សិក្ខេយ្យ វីរិយំ បគ្ក-
ណ្ហន្តោ សិក្ខេយ្យ សតឹ ឧបដ្ឋហន្តោ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ
សមាធហន្តោ សិក្ខេយ្យ បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខេយ្យ
អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បរិញ្ញេយ្យំ
បរិជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បហាតព្ពំ បជហន្តោ សិក្ខេយ្យ
ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ សិក្ខេយ្យ សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ
សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ
វត្តេយ្យាតិ កថំកថី ញាណបថាយ សិក្ខេ ។

ពាក្យថា ជនអ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យ គប្បីសិក្សាតាមគន្ធង៏ញាណ សេចក្តីថា បុគ្គលអ្នកសង្ស័យ មានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ មានស្នាមគំនូស (ក្នុង៏ចិត្ត) មានផ្លូវបែកជាពីរ មានវិចិកិច្ឆា គប្បីសិក្សាអធិសីលផង គប្បីសិក្សាអធិចិត្តផង គប្បីសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ដើម្បីបានញាណ ដើម្បីពាល់ត្រូវញាណ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវញាណ ។ គប្បីរំពឹង៏សិក្សាសិក្ខាទាំង ៣ នេះ គប្បីដឹង៏សិក្សា គប្បីឃើញសិក្សា គប្បីពិចារណាសិក្សា គប្បីតាំង៏ចិត្តសិក្សា គប្បីចុះចិត្តស៊ប់ក្នុង៏សទ្ធាសិក្សា គប្បីផ្គង៏រ៉ាយ:សិក្សា គប្បីតម្កល់សតិសិក្សា គប្បីតាំង៏ចិត្តសិក្សា គប្បីដឹង៏ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាសិក្សា គប្បីដឹង៏ធម៌ដែលគួរដឹង៏សិក្សា គប្បីកំណត់ធម៌ដែលគួរកំណត់សិក្សា គប្បីលះបង់ធម៌ដែលគួរលះបង់សិក្សា គប្បីចម្រើនធម៌ដែលគួរចម្រើនសិក្សា គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់សិក្សា ប្រព្រឹត្តទួទៅ ប្រព្រឹត្តដោយល្អ ប្រព្រឹត្តជឿកាន់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនអ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យ គប្បីសិក្សាតាមគន្ធង៏ញាណ ។

[១៥៦] ញត្វា បវុត្តា សមណេន ធម្មាតិ ញត្វា[1] ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា វុត្តា បវុត្តា អាចិក្ខិតា ទេសិតា បញ្ញាបិតា បដ្ឋបិតា វិវដា វិភត្តា ឧត្តានីកតា បកាសិតា ។ សព្វេ សង្ខារ អនិច្ចាតិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា វុត្តា បវុត្តា អាចិក្ខិតា ទេសិតា បញ្ញាបិតា បដ្ឋបិតា វិវដា វិភត្តា ឧត្តានីកតា បកាសិតា ។ សព្វេ សង្ខារ ទុក្ខាតិ ។ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ។ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារ ។ បេ ។ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណន្តិ ។ អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ ។ បេ ។ ជាតិនិរោធា ជរា-មរណនិរោធោតិ ។ ឥទំ ទុក្ខន្តិ ។ បេ ។ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ ។ ឥមេ អាសវាតិ ។ បេ ។ អយំ អាសវនិរោធគាមិនីបដិបទាតិ ។ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យាតិ ។ ឥមេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យាតិ ។ ឥមេ ធម្មា បហាតព្ពាតិ ។ ឥមេ ធម្មា ភាវេតព្ពាតិ ។

---

1 ម. ញត្វាតិ ញត្វា ។

[១៥៦] ពាក្យថា ជាធម៌ដែលសមណៈជ្រាប ហើយពោលសេចក្ដីថា ធម៌ទាំងឡាយ ដែលព្រះអង្គជ្រាប ស្គាល់ ច្បីង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ពោល ពោលទូទៅ ប្រាប់ សម្ដែង បញ្ញត្ត តម្កល់ទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាសទុកហើយ ។ ធម៌ទាំង-ឡាយដែលព្រះអង្គជ្រាប ស្គាល់ ច្បីង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ពោល ពោលទូទៅ ប្រាប់សម្ដែង បញ្ញត្ត តម្កល់ទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាសទុកហើយថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ ថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ។ ថា ធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា ។ ថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ជរាមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ។ ថា ការរលត់សង្ខារ ព្រោះការរលត់អវិជ្ជា ។ បេ ។ ការរលត់ជរា មរណៈ ព្រោះការរលត់ជាតិ ។ ថា នេះជាទុក្ខ ។ បេ ។ នេះ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា ។ ថា នេះ អាសវៈ ។ បេ ។ នេះ អាសវនិរោធគាមិនីបដិបទា ។ ថា នេះពួកធម៌ដែលគួរត្រាស់ដឹង ។ ថា នេះពួកធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹង ។ ថា នេះពួកធម៌ដែលគួរលះ ។ ថា នេះពួកធម៌ដែលគួរចម្រើន ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥមេ ធម្មា សច្ចិកាតព្ពាតិ ។ ឆន្ទំ ជស្សាយ-
តនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច
និស្សរណញ្ច បញ្ចន្នំ ឧចាគានក្ខន្ធានំ ចតុន្នំ មហា-
ភូតានំ យន្ត្ថីញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្ពន្តំ និរោធធម្មន្តិ ញត្វា
ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា
វុត្តា បវុត្តា អាចិក្ខិតា ទេសិតា បញ្ញាបិតា បដ្ឋបិតា វិវដា
វិភត្តា ឧត្តានីកតា បកាសិតា ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា
អភិញ្ញាយាហំ ភិក្ខវេ ធម្មំ ទេសេមិ នោ អនភិញ្ញាយ
សនិទានាហំ ភិក្ខវេ ធម្មំ ទេសេមិ នោ អនិទានំ សប្ប-
ដិហារិយាហំ ភិក្ខវេ ធម្មំ ទេសេមិ នោ អប្បដិហារិយំ
ឥស្ស មយ្ហំ ភិក្ខវេ អភិញ្ញាយ ធម្មំ ទេសយតោ នោ
អនភិញ្ញាយ សនិទានំ ធម្មំ ទេសយតោ នោ អនិ-
ទានំ សប្បដិហារិយំ ធម្មំ ទេសយតោ នោ អប្បដិហា-
រិយំ ការណីយោ ឱវាទោ ការណីយា អនុសាសនី

ថា នេះពួកធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដែលព្រះអង្គ ជ្រាប ស្គាល់ ច្ងឹង ពិចារណា ឈ្ងេងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ពោលពោលទូទៅ ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តម្កល់ទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ប្រកាសទុកហើយថា (តថាគតដឹងច្បាស់) នូវហេតុជាទីកើតឡើងផង សេចក្តីវិនាសផង អានិសង្សផង ទោសផង ការរលាស់ចេញនូវផស្សាយតន:ទាំង ៦ ផង បណ្តាឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ មហាភូតរូបទាំង ៤ វត្ថុណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា វត្ថុទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពិតណាស់ ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតសម្តែងធម៌ ដើម្បីត្រាស់ដឹង មិនមែនសម្តែង ដើម្បីមិនឲ្យត្រាស់ដឹងទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតសម្តែងធម៌ប្រកបដោយហេតុ មិនមែនសម្តែងឥតហេតុទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតសម្តែងធម៌ប្រកបដោយបាដិហារិយ៍ (ធម៌ជាគ្រឿងស្រោចស្រង់) មិនមែនសម្តែងឥតបាដិហារិយ៍ទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគតនោះសម្តែង ធម៌ដើម្បីត្រាស់ដឹង មិនសម្តែងដើម្បីមិនត្រាស់ដឹងទេ កាលតថាគតសម្តែងធម៌ប្រកបដោយហេតុ មិនសម្តែងឥតហេតុ កាលតថាគតសម្តែងធម៌ ប្រកបដោយបាដិហារិយ៍ មិនសម្តែងឥតបាដិហារិយ៍ ឱវាទបុគ្គលគួរធ្វើ អនុសាសនី ក៏បុគ្គលគួរធ្វើ

អលញ្ច បន ភោ ភិក្ខវេ តុដ្ឋិយា អលំ ចាមោជ្ជាយ អលំ សោមនស្សាយ សម្ម្ទាសម្ពុជ្ឌោ ភគវា ស្វាក្ខាតោ ធម្មោ សុប្បដិបន្នោ សង្ឆោតិ ។ ឥមស្មឺ ច បន វេយ្យាការណាស្មឺ ភញ្ញមានេ ឧសសហាស្ស លោក-ធាតុ អកម្ប្ជិត្ថាតិ ញត្ជា បវុត្តា សមណេន ធម្ម ។ តេនាហ ភគវា

ពោធោ មោសវជ្ជញ្ច ភចំភចា ច
ឯតេបិ ធម្ម ទ្ជយមេវ សន្ត
ភចំភចី ញ្ជាណបថាយ សិក្ខ
ញត្ជា បវុត្តា សមណេន ធម្មតិ ។

[១៥៧] សាតំ អសាតញ្ច ភុតោនិធានា
ភិស្ម ឺ អសន្ត ន ភវន្ត ហោតេ
រ ិភវ ំ ភវញ្ជាបិ យមេតមត្ថ ំ
ឯតម្ម ្ ប ្ ជ ្ ហ ិ យ ្ ត ្ ជ ្ ធ ិ ធ ្ (។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគួរតែត្រេកអរ គួរតែរីករាយ គួរតែសោមនស្សថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃ ព្រះធម៌ព្រះមានព្រះភាគសម្តែងដោយប្រពៃ ព្រះសង្ឆប្រតិបត្តិហើយដោយប្រពៃ ។ កាលវេយ្យាករណ៍នេះ ដែលព្រះអង្គសម្តែង លោកធាតុទាំងមួយហ្នឹងក៏កម្រើកញាប់ញ័រ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាធម៌ដែលសមណៈជ្រាបហើយពោល ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> *កាលធម្មជាតទាំងពីរ គឺធ្វាញ់និងមិនធ្វាញ់មានធម៌ទាំងនេះគឺ*
> *សេចក្តីក្រោធ ១ ការពោលពាក្យកុហក ១ សេចក្តីសង្ស័យ ១*
> *(ក៏កើតមានដែរ) ជនអ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យ គប្បីសិក្សា*
> *តាមគន្ធងញ្ញាណ ជាធម៌ដែលសមណៈជ្រាបហើយពោល ។*

[១៥៧] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួរថា) *សេចក្តីត្រេកអរនិងមិនត្រេកអរ*
> *មានអ្វីជាហេតុ កាលបើអ្វីមិនមាន ទើបធម៌ទាំងនុ៎ះមិនមាន*
> *សេចក្តីណា គឺការវិនាស និងការចម្រើន សូមព្រះអង្គ*
> *សម្តែងប្រាប់ខ្ញុំ នូវសេចក្តីនុ៎ះ ថាមានវត្ថុណាជាហេតុ ។*

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៥៨] សាតំ អសាតញ្ច ក្យាតោនិជានាតិ សា-
តាសាតា ក្យាតោនិជានា ក្យាតោ ជាតា ក្យាតោ សញ្ញាតា
ក្យាតោ ជិញ្ចត្តា ក្យាតោ អភិជិញ្ចត្តា ក្យាតោ ចាតុភូតា
ក្ខីជិជានា ក្ខីសមុទយា ក្ខីជាតិកា ក្ខីបភវាតិ
សាតាសាតានំ មូលំ បុច្ឆតិ ។ បេ ។ សមុទយំ បុច្ឆតិ
បបុច្ឆតិ យាចតិ អជ្ឈេសតិ បសាទេតីតិ សាតំ
អសាតញ្ចេ ក្យាតោនិជានា ។

[១៥៩] ក្ខិស្មឹ អសន្តេ ន ភវន្តិ ហេតេតិ ក្ខិស្មឹ
អសន្តេ អសំវិជ្ជមានេ[1] អនុបលព្ភិយមានេ សាតាសាតា
ន ភវន្តិ ឧប្ជភវន្តិ ន ជាយន្តិ ន សញ្ជាយន្តិ ន ជិញ្ចត្តន្តិ
ជាភិជិញ្ចត្តន្តីតិ ក្ខិស្មឹ អសន្តេ ន ភវន្តិ ហេតេ ។

[១៦០] ១ភវ ភវញ្ចាបិ យមេតមត្ថន្តិ ក្ខតមោ សា-
តាសាតានំ ភវោ ។ យោ សាតាសាតានំ ភវោ សម្ភ-
វោ[2] ជាតិ សញ្ជាតិ ជិញ្ចត្តិ អភិជិញ្ចត្តិ ចាតុភាវោ

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ នត្ថីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ឧភវោ ។

[១៥៨] ពាក្យថា សេចក្តីត្រេកអរនិងមិនត្រេកអរ មានអ្វីជាហេតុ គឺព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួររកឫសគល់ ។ បេ ។ សួររក សួរឈ្ងេចឈ្ងៀ សូមអាពាធនា ចោទ ចំពោះហេតុជាទីកើតឡើង នៃវេទនាជាទីត្រេកអរនិងមិនជាទីត្រេកអរថា វេទនាជាទីត្រេកអរនិងមិនជាទីត្រេកអរ មានអ្វីជាហេតុ កើតអំពីណា កើតព្រមអំពីណា ផ្ទួចផ្តើមអំពីណា កើតចំពោះឡើងអំពីណា កើតប្រាកដអំពីណា មានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាដែនប្រជុំកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សេចក្តីត្រេកអរនិងមិនត្រេកអរ មានអ្វីជាហេតុ ។

[១៥៩] ពាក្យថា កាលបើអ្វីមិនមាន ទើបធម៌ទាំងនុ៎ះមិនមាន គឺកាលបើអ្វីមិនមាន មិនមានសព្វគ្រប់ ដែលបុគ្គលមិនបាន ទើបវេទនាជាទីត្រេកអរនិងមិនជាទីត្រេកអរមិនមាន មិនមានប្រាកដ មិនកើត មិនកើតព្រម មិនផ្ទួចផ្តើម មិនកើតចំពោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) កាលបើអ្វីមិនមាន ទើបធម៌ទាំងនុ៎ះមិនមាន ។

[១៦០] ពាក្យថា សេចក្តីណា គឺការវិនាស និងការចម្រើន អធិប្បាយថា សេចក្តីចម្រើន នៃវេទនាជាទីត្រេកអរ និងមិនជាទីត្រេកអរ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីចម្រើន ការដុះដាល កិរិយាកើត កិរិយាកើតព្រម កិរិយាផ្ទួចផ្តើម កិរិយាកើតចំពោះ កិរិយាកើតប្រាកដ នៃវេទនាជាទីត្រេកអរ និងមិនជាទីត្រេកអរ ឯណា

អយំ សាតាសាតានំ ភវោ ។ កតមោ សាតាសាតានំ
វិភវោ ។ យោ សាតាសាតានំ ខយោ វយោ ភេទោ
បរិភេទោ អនិច្ចតា អន្តរធានំ អយំ សាតាសាតានំ
វិភវោ ។ យមេតមត្តន្តិ យំ បរមត្តន្តិ វិភវំ ភវញ្ចាបិ
យមេតមត្តំ ។

[១៦១] ឯតម្ហេ បព្រូហិ យតោនិទានន្តិ ឯតន្តិ
យំ បុច្ឆាមិ យំ យាចាមិ យំ អជ្ឈេសាមិ បសា-
ទេមិ ។ បព្រូហីតិ ព្រូហិ អាចិក្ខ ទេសេហិ បញ្ញាបេហិ
បដ្ឋបេហិ វិវរ វិភជ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតិ
ឯតម្ហេ បព្រូហិ យតោនិទានន្តិ យំនិទានំ យំ-
សមុទយំ យំជាតិកំ យំបភវន្តិ ឯតម្ហេ បព្រូហិ
យតោនិទានំ ។ តេនាហ សោ និម្ម្ហិតោ

នេះឈ្មោះថា សេចក្តីចម្រើននៃវេទនាជាទីត្រេកអរនិងមិនជាទីត្រេអរ ។ សេចក្តីវិនាសនៃវេទនាជាទីត្រេកអរ និងមិនជាទីត្រេកអរ តើដូចម្តេច ។ ការអស់ ការសូន្យ ការបែកធ្លាយ ការខ្ទេចខ្ទី ការមិនទៀង ការបាត់បង់ទៅ នៃវេទនាជាទីត្រេកអរនិងមិនជាទីត្រេកអរ ឯណា នេះឈ្មោះថា សេចក្តីវិនាសនៃវេទនាជាទីត្រេកអរនិងមិនជាទីត្រេកអរ ។ ពាក្យថា សេចក្តីណា គឺសេចក្តីដទៃណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សេចក្តីណា គឺការវិនាស និងការចម្រើន ។

[១៦១] ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសម្តែងប្រាប់ខ្ញុំ នូវសេចក្តីនុ៎ះ ថាមានវត្ថុណាជាហេតុ ត្រង់ពាក្យថា នុ៎ះ គឺខ្ញុំសួររកសេចក្តីណា ខ្ញុំសូមសេចក្តីណា ខ្ញុំអាងធនាសេចក្តីណា ខ្ញុំជ្រះថ្លាសេចក្តីណា ។ ពាក្យថា សូមសម្តែង គឺសូមពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តម្កល់ទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សូមព្រះអង្គសម្តែងប្រាប់ខ្ញុំ នូវសេចក្តីនុ៎ះ ។ ពាក្យថា មានវត្ថុណាជាហេតុ គឺមានវត្ថុណាជាហេតុ មានវត្ថុណាជាដែនកើត មានវត្ថុណាជាកំណើត មានវត្ថុណាជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សូមព្រះអង្គសម្តែងប្រាប់ខ្ញុំ នូវសេចក្តីនុ៎ះ ថាមានវត្ថុណាជាហេតុ ។ ហេតុនោះ ពុទ្ធនិម្មិតនោះ សួរថា

សាតំ អសាតញ្ច កុតោនិទានា
កិស្មឹ អសន្តេ ន ភវន្តិ ហេតេ
វិភវំ ភវញ្ចាបិ យមេតមត្ថំ
ឯតម្មេ បព្រូហិ យតោនិទានន្តិ

[១៦២] ផស្សនិទានំ[(១)] សាតំ អសាតំ
ផស្សេ អសន្តេ ន ភវន្តិ ហេតេ
វិភវំ ភវញ្ចាបិ យមេតមត្ថំ
ឯតន្តេ បព្រូមិ ឥតោនិទានំ ។

[១៦៣] ផស្សនិទានំ សាតំ អសាតន្តិ សុខវេទនីយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា ។ សា[(២)] តស្សេវ សុខវេទនីយស្ស ផស្សស្ស និរោធា[(៣)] តជ្ជំ វេទយិតំ សុខវេទនីយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា សុខា វេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា វូបសម្មតិ ។ ទុក្ខវេទនីយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា ។ សា តស្សេវ ទុក្ខវេទនីយស្ស ផស្សស្ស និរោធា តជ្ជំ វេទយិតំ ទុក្ខវេទនីយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា វូបសម្មតិ ។

---

១ ម. ផស្សំ និទានំ ។ ២ ម. យា ។ ៣ ម. យំ តជ្ជំ ។

សេចក្តីត្រេកអរនិងមិនត្រេកអរ មានអ្វីជាហេតុ កាលបើអ្វីមិនមាន ទើបធម៌ទាំងនុ៎ះមិនមាន សេចក្តីណា គឺការវិនាសនិងការចម្រើន សូមព្រះអង្គសម្តែងប្រាប់ខ្ញុំ នូវសេចក្តីនុ៎ះ ថាមានវត្ថុណាជាហេតុ ។

[១៦២] *(ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា) សេចក្តីត្រេកអរនិងមិនត្រេកអរ មានផស្សៈជាហេតុ កាលបើផស្សៈមិនមាន ទើបធម៌ទាំងនុ៎ះមិនមាន សេចក្តីណា គឺការវិនាសនិងការចម្រើន តថាគត សម្តែង ទូលព្រះអង្គនូវសេចក្តីនុ៎ះ ថាមានវត្ថុនេះជាហេតុ ។*

[១៦៣] *ពាក្យថា សេចក្តីត្រេកអរនិងមិនត្រេកអរ មានផស្សៈជាហេតុ អធិប្បាយថា សុខវេទនាកើត អាស្រ័យផស្សៈជាទីតាំងនៃសុខវេទនា ។ ព្រោះរលត់ផស្សៈ ជាតាំងនៃសុខវេទនានោះឯង សុខវេទនាដែលកើតរួចហើយ ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈ ជាទីតាំងនៃសុខវេទនា កើតអំពីផស្សៈនោះ ដែលសោយរួចហើយ នោះរលត់ស្ងប់រម្ងាប់ ។ ទុក្ខវេទនាកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈ ជាទីតាំងនៃទុក្ខវេទនា ។ ព្រោះរលត់ផស្សៈជាទីតាំងនៃទុក្ខវេទនានោះឯង ទុក្ខវេទនាដែលកើតរួចហើយ ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈ ជាទីតាំងនៃទុក្ខវេទនា កើតអំពីផស្សៈមុននោះ ដែលសោយរួចហើយ នោះរលត់ស្ងប់រម្ងាប់ ។*

អទុក្ខមសុខវេទនីយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខម-
សុខា វេទនា ។ សា តស្សេវ អទុក្ខមសុខវេទនីយស្ស
ផស្សស្ស និរោធា តជ្ជំ វេទយិតំ អទុក្ខមសុខវេទនី-
យំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា អទុក្ខមសុខា វេទនា សា
និរុជ្ឌតិ សា រូបសម្មតិ ។ ផស្សនិទានំ សាតំ អសា-
តន្តិ សាតាសាតា ផស្សនិទានា ផស្សសមុទយា ផស្ស-
ជាតិកា ផស្សប្បភវាតិ ផស្សនិទានំ សាតំ អសាតំ ។

[១៦៤] ផស្សេ អសន្តេ ន ភវន្តិ ហោតេតិ ផស្សេ
អសន្តេ អសំវិជ្ជមានេ អនុបលព្ភិយមានេ សាតាសាតា
ន ភវន្តិ ឧប្បភវន្តិ ន ជាយន្តិ ន សញ្ជាយន្តិ ន
និព្វត្តន្តិ ជាតិនិព្វត្តន្តិ ន ចាតុភវន្តីតិ ផស្សេ អសន្តេ
ន ភវន្តិ ហោតេ ។

អទុក្ខមសុខវេទនា កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្ស: ជាទីតាំង នៃអទុក្ខមសុខវេទនា ។ ព្រោះរលត់ផស្ស: ជាទីតាំង នៃអទុក្ខមសុខវេទនានោះឯង អទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតឡើងហើយ ព្រោះអាស្រ័យផស្ស: ជាទីតាំងនៃអទុក្ខមសុខវេទនា កើតអំពីផស្ស: នោះ ដែលសោយរួចហើយ នោះរលត់សូន្យ ។ ពាក្យថា សេចក្តីត្រេកអរនិងមិនត្រេកអរ មានផស្ស:ជាហេតុ បានសេចក្តីថា វេទនាជាទីត្រេកអរនិងមិនជាទីត្រេកអរ មានផស្ស:ជាហេតុ មានផស្ស:ជាទីប្រជុំកើតឡើង មានផស្ស:ជាកំណើត មានផស្ស:ជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីត្រេកអរនិងមិនត្រេកអរ មានផស្ស:ជាហេតុ ។

[១៦២] ពាក្យថា កាលបើផស្ស:មិនមាន ធម៌ទាំងឡាយនុ៎ះ ក៏មិនមាន គឺកាលបើផស្ស:មិនមាន មិនមានសព្វគ្រប់ ដែលបុគ្គលមិនបាន វេទនាជាទីត្រេកអរនិងមិនត្រេកអរក៏មិនមាន មិនមានប្រាកដ មិនកើត មិនកើតព្រម មិនផ្ទួចផ្តើម មិនកើតចំពោះ មិនកើតប្រាកដ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលបើផស្ស:មិនមាន ធម៌ទាំងឡាយនុ៎ះ ក៏មិនមាន ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៦៥] វិកវំ ភវញ្ហាបិ យមេតមត្ថន្តិ ភវជិដ្ឋិបិ ផស្ស-
ជិតាតា វិភវជិដ្ឋិបិ ផស្សជិតាតា ។ យមេតមត្ថន្តិ
យំ បរមត្ថន្តិ វិភវំ ភវញ្ហាបិ យមេតមត្ថំ ។

[១៦៦] ឯតន្តេ បព្រូមិ ឥតោជិតានន្តិ ឯតន្តិ យំ
បុច្ឆសិ យំ យាចសិ យំ អជ្ឈេសសិ យំ បសាទេសិ ។
បព្រូមីតិ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ
វិវរামি វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមីតិ ឯតន្តេ
បព្រូមិ ។ ឥតោជិតានន្តិ ឥតោផស្សជិតានំ ផស្ស-
សមុទយំ ផស្សជាតិកំ ផស្សប្ប្ភវន្តិ ឯតន្តេ បព្រូមិ
ឥតោជិតានំ ។ តេជាហ ភគវា

[១៦៥] *ពាក្យថា សេចក្តីណា គឺការវិនាស និងការចម្រើន សេចក្តីថា កិរិយាឃើញថាចម្រើន ក៏មានផស្សៈជាហេតុ កិរិយាឃើញថាវិនាស ក៏មានផស្សៈជាហេតុ ។ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីណា គឺ សេចក្តីដទៃណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីណា គឺការ វិនាសនិងការចម្រើន ។*

[១៦៦] *អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតសម្តែងទូលព្រះអង្គ នូវសេចក្តី នុ៎ះ ថាមានវត្ថុនេះជាហេតុ ត្រង់ពាក្យថា នុ៎ះ គឺព្រះអង្គសួរសេចក្តីណា សូមសេចក្តីណា អាងធនាសេចក្តីណា ជ្រះថ្នាសេចក្តីណា ។ ពាក្យថា តថាគតសម្តែង គឺតថាគតពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តម្កល់ទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត សម្តែងទូលព្រះអង្គ នូវសេចក្តីនុ៎ះ ។ ពាក្យថា មានវត្ថុនេះជាហេតុ គឺ មានផស្សៈជាហេតុ មានផស្សៈជាទីប្រជុំកើត មានផស្សៈជាកំណើត មានផស្សៈជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត សម្តែងទូលព្រះអង្គ នូវសេចក្តីនុ៎ះ ថាមានវត្ថុនេះជាហេតុ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា*

ផស្សនិជានំ[1] សាតំ អសាតំ
ផស្សេ អសន្តេ ន ភវន្តិ ហោតេ
វិភវំ ភវញ្ចាបិ យមេតមត្ថំ
ឯតន្តេ បព្រូមិ ឥតោនិជានន្តិ ។

[១៦៧] ផស្សោ ឧ លោកស្មិ កុតោនិជានោ
បវិត្តហា វាបិ កុតោ បហូតា
កិស្មឹ អសន្តេ ន មមត្តមត្ថិ
កិស្មឹ វិភូតេ ន ផុសន្តិ ផស្សា ។

[១៦៨] ផស្សោ ឧ លោកស្មិ កុតោនិជានោតិ ផស្សោ កុតោនិជានោ កុតោ ជាតោ កុតោ សញ្ញាតោ កុតោ និព្វត្តោ កុតោ អភិនិព្វត្តោ កុតោ ចាតុភូតោ កឹនិជានោ កឹសមុទយោ កឹជាតិកោ កឹ-បភវោតិ ផស្សស្ស មូលំ បុច្ឆតិ ។ បេ ។ សមុទយំ បុច្ឆតិ បបុច្ឆតិ យាចតិ អជ្ឈេសតិ បសាទេតីតិ ផស្សោ ឧ លោកស្មិ កុតោនិជានោ ។

---

1 ម. ផស្សំ និទានំ ។

សេចក្តីត្រេកអរនិងមិនត្រេកអរ មានផស្សៈជាហេតុ កាលបើផស្សៈមិនមាន ទើបធម៌ទាំងនោះមិនមាន សេចក្តីណា គឺការវិនាសនិងការចម្រើន តថាគតសម្តែងទូលព្រះអង្គ នូវសេចក្តីនុ៎ះ ថាមានវត្ថុនេះជាហេតុ ។

[១៦៧] *(ព្រះពុទ្ធនិម្មិត សួរថា) ផស្សៈក្នុងលោក មានអ្វីជាហេតុ ទាំងសេចក្តីហួងហែងកើតអំពីអ្វី កាលបើអ្វីមិនមាន ទើបសេចក្តីប្រកាន់ថារបស់អញក៏មិនមាន កាលបើអ្វីប្រាសចេញ ទើបផស្សៈមិនពាល់ត្រូវ ។*

[១៦៨] *ពាក្យថា ផស្សៈក្នុងលោកមានអ្វីជាហេតុ គឺព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួររកឫសគល់នៃផស្សៈ ។ បេ ។ សួរ សួរឈ្ងួចឈ្ងី អង្វរ អាវ-ជនា ជ្រះថ្លានូវហេតុដែលនាំឲ្យកើតផស្សៈ ថា ផស្សៈមានហេតុអំពីអ្វី កើតអំពីអ្វី កើតព្រមអំពីអ្វី ផ្ទួចផ្ដើមអំពីអ្វី កើតចំពោះអំពីអ្វី កើតប្រាកដអំពីអ្វី មានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ផស្សៈក្នុងលោក មានអ្វីជាហេតុ ។*

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៦៩] បរិក្ខហា វាបិ ការោ បហូតាតិ បរិក្ខហា ការោ បហូតា ការោ ជាតា ការោ សញ្ជាតា ការោ និព្វត្តា ការោ អភិនិព្វត្តា ការោ ចាតុភូតា ការ៉ានិជានាតិ ការ៉ាសមុទយា ការ៉ាជាតិការ ការ៉ាបភវាតិ បរិក្ខហានំ មូលំ បុច្ឆតិ ។ បេ ។ សមុទយំ បុច្ឆតិ បបុច្ឆតិ យាចតិ អជ្ឈេសតិ បសាទេតីតិ បរិក្ខហា វាបិ ការោ បហូតា ។

[១៧០] ការ៉ាស្ម៉ឹ អសន្តេ ន មមត្តមត្តីតិ ការ៉ាស្ម៉ឹ អសន្តេ អសំវិជ្ជមានេ អនុបលព្ភិយមានេ មមត្តា ន ត្ថិ ន សន្ថិ ន សំវិជ្ជន្ថិ នុបលព្ភន្ថិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា រូបសន្ថា បដិប្ឋស្ឍ្ធា អភព្ពុប្ឍត្តិការ ញ្ជាណក្ខ្ជិនា ឧឌ្ឍ្ជាតិ ការ៉ាស្ម៉ឹ អសន្តេ ន មមត្តមត្ថិ ។

[១៦៩] ពាក្យថា ទាំងសេចក្តីហួងហែង កើតអំពីអ្វី គឺព្រះពុទ្ធ-និម្មិតសួររកឫសគល់ នៃសេចក្តីហួងហែង ។ បេ ។ សួរ សួរឈ្ងួចឈ្ងី អង្វរ អាវជនា ជ្រះថ្លា នូវហេតុដែលនាំឲ្យកើតសេចក្តីហួងហែង ថា សេចក្តីហួងហែងកើតអំពីអ្វី កើតអំពីណា កើតព្រមអំពីអ្វី ផ្តួចផ្តើមអំពីអ្វី កើតចំពោះអំពីអ្វី កើតប្រាកដអំពីអ្វី មានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើតមុនហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ទាំងសេចក្តីហួងហែង កើតអំពីអ្វី ។

[១៧០] ពាក្យថា កាលបើអ្វីមិនមាន ទើបសេចក្តីប្រកាន់ថារបស់អញក៏មិនមាន គឺកាលបើអ្វីមិនមាន មិនមានសព្វគ្រប់ ដែលបុគ្គលមិនបាន ទើបសេចក្តីប្រកាន់ថារបស់អញ មិនមាន ឥតមាន លែងមាន ដែលបុគ្គលមិនបាន គឺលោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យសូប ឲ្យសូបរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) កាលបើអ្វីមិនមាន ទើបសេចក្តីប្រកាន់ថារបស់អញក៏មិនមាន ។

[១៧១] កិស្មឹ វិភូតេ ន ផុសន្តិ ផស្សាតិ កិស្មឹ វិភូតេ វិភាវិតេ អតិក្កន្តេ សមតិក្កន្តេ វីតិវត្តេ ន ផស្សា ផុសន្តីតិ កិស្មឹ វិភូតេ ន ផុសន្តិ ផស្សា ។ តេនាហ សោ និម្មិតោ

ផស្សោ នុ លោកស្មឹ កុតោនិទានោ
បរិគ្គហា វាបិ កុតោ បហូតា
កិស្មឹ អសន្តេ ន មមត្តមត្ថិ
កិស្មឹ វិភូតេ ន ផុសន្តិ ផស្សាតិ ។

[១៧២] នាមញ្ច រូបញ្ច បដិច្ច ផស្សោ
ឥច្ឆានិទានានិ បរិគ្គហានិ
ឥច្ឆាយសន្ត្យា ន មមត្តមត្ថិ
រូបេ វិភូតេ ន ផុសន្តិ ផស្សា ។

[១៧៣] នាមញ្ច រូបញ្ច បដិច្ច ផស្សោតិ ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ចក្ខុញ្ច រូចា ច រូបស្មឹ ចក្ខុសម្ផស្សំ ឋបេត្វា សម្បយុត្តកា ធម្មា នាមស្មឹ ឯវម្បិ នាមញ្ច រូបញ្ច បដិច្ច ផស្សោ ។

[១៧១] ពាក្យថា កាលបើអ្វីប្រាសចេញ ទើបផស្សៈមិនពាល់ត្រូវ គឺកាលបើអ្វីប្រាសចេញ បាត់បង់ កន្ទងទៅ កន្ទងផុត ប្រព្រឹត្តកន្ទង ទើបផស្សៈមិនពាល់ត្រូវ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) កាលបើអ្វីប្រាសចេញ ទើបផស្សៈមិនពាល់ត្រូវ ។ ហេតុនោះ ពុទ្ធនិម្មិតនោះសួរថា

ផស្សៈក្នុងលោកមានអ្វីជាហេតុ ទាំងសេចក្ដីហួងហែងកើត
អំពីអ្វី កាលបើអ្វីមិនមាន ទើបសេចក្ដីប្រកាន់ថារបស់អញ ក៏
មិនមាន កាលបើអ្វីប្រាសចេញ ទើបផស្សៈមិនពាល់ត្រូវ ។

[១៧២] (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា) ផស្សៈ (កើត) ព្រោះ
អាស្រ័យនាមនិងរូប សេចក្ដីហួងហែង មានសេចក្ដីប្រាថ្នា
ជាហេតុ កាលបើសេចក្ដីប្រាថ្នាមិនមាន សេចក្ដីប្រកាន់ថា
របស់អញ ក៏មិនមាន កាលបើរូបប្រាសចេញ ផស្សៈទាំង-
ឡាយ ក៏មិនពាល់ត្រូវ ។

[១៧៣] ពាក្យថា ផស្សៈ (កើត) ព្រោះអាស្រ័យនាមនិងរូប អធិ-ប្បាយថា ចក្ខុវិញ្ញាណកើត ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុនិងរូប ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣[1] ទើបផស្សៈកើត រៀរលែងចក្ខុប្រសាទ និងរូបារម្មណ៍ក្នុងប៉ែករូប ១ ចក្ខុសម្ផស្ស ១ ទើបពួកធម៌ដ៏សម្បយុត្ត ក្នុងប៉ែកនាម[2] (កើត) ផស្សៈ (កើត) ព្រោះអាស្រ័យនាមនិងរូប យ៉ាងនេះខ្ទះ ។

---

១ សំដៅយកចក្ខុ ១ រូប ១ វិញ្ញាណ ១ ។ ២ សំដៅយកពួកនាមធម៌ មានវេទនាជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ច ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ
តិណ្ណំ្ហ សង្ខ្តិ ផស្សោ សោតញ្ច សទ្ធា ច រូបស្មឹ
សោតសម្ផស្សំ បបេត្វា សម្បយុត្តកា ឆម្ម ជាមស្មឹ
ឯវម្ជ ជាមញ្ច រូបញ្ច បដិច្ច ផស្សោ ។ ឃានញ្ច
បដិច្ច កន្ធេ ច ឧប្បជ្ជតិ ឃានវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ
សង្ខ្តិ ផស្សោ ឃានញ្ច កន្ធា ច រូបស្មឹ ឃានសម្ផស្សំ
បបេត្វា សម្បយុត្តកា ឆម្ម ជាមស្មឹ ឯវម្ជ ជាមញ្ច
រូបញ្ច បដិច្ច ផស្សោ ។ ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច
ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្ខ្តិ ផស្សោ ជិវ្ហ
ច រសា ច រូបស្មឹ ជិវ្ហាសម្ផស្សំ បបេត្វា សម្បយុត្តកា
ឆម្ម ជាមស្មឹ ឯវម្ជ ជាមញ្ច រូបញ្ច បដិច្ច ផស្សោ ។
កាយញ្ច បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ
តិណ្ណំ សង្ខ្តិ ផស្សោ កាយោ ច ផោដ្ឋញ្ច[1] ច រូបស្មឹ
កាយសម្ផស្សំ បបេត្វា សម្បយុត្តកា ឆម្ម ជាមស្មឹ
ឯវម្ជ ជាមញ្ច រូបញ្ច បដិច្ច ផស្សោ ។ មនញ្ច បដិច្ច
ឆម្ម ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្ខ្តិ ផស្សោ

---

១ ឌ. ផោដ្ឋព្ពោ ។

សោតវិញ្ញាណកើត ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ទើបផស្ស: (កើត) រៀរលៃងសោតបសាទ និងសទ្ទារម្មណ៍ក្នុងប៉ែកូរូប ១ សោតសម្ផស្ស ១ ទើបពួកធម៌ដ៏សម្ផយុត្តក្នុងប៉ែកនាម (កើត) ផស្ស: (កើត) ព្រោះអាស្រ័យនាមនិងរូប យ៉ាងនេះខ្ទះ ។ ឃានវិញ្ញាណកើត ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងក្ងិន ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ទើបផស្ស: (កើត) រៀរលៃងឃានបសាទនិងគន្ធារម្មណ៍ ក្នុងប៉ែកូរូប ១ ឃានសម្ផស្ស ១ ទើបពួកធម៌ដ៏សម្ផយុត្ត ក្នុងប៉ែកនាម (កើត) ផស្ស: (កើត) ព្រោះអាស្រ័យនាមនិងរូប យ៉ាងនេះខ្ទះ ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណកើត ព្រោះអាស្រ័យអណ្ណាតនិងរស ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ទើបផស្ស: (កើត) រៀរលៃងជិវ្ហាបសាទ និងរសារម្មណ៍ក្នុងប៉ែកូរូប ១ ជិវ្ហាសម្ផស្ស ១ ទើបពួកធម៌ដ៏សម្ផយុត្ត ក្នុងប៉ែកនាម (កើត) ផស្ស:(កើត) ព្រោះអាស្រ័យនាមនិងរូប យ៉ាងនេះខ្ទះ ។ កាយវិញ្ញាណកើត ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផ្សព្ទ ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ទើបផស្ស: (កើត) រៀរលៃងកាយបសាទនិងផោដ្ឋព្ទារម្មណ៍ ក្នុងប៉ែកូរូប ១ កាយសម្ផស្ស ១ ទើបពួកធម៌ក៏សម្ផយុត្ត ក្នុងប៉ែកនាម (កើត) ផស្ស: (កើត) ព្រោះអាស្រ័យនាមនិងរូប យ៉ាងនេះខ្ទះ ។ មនោវិញ្ញាណកើត ព្រោះអាស្រ័យមនោនិងធម្មារម្មណ៍ ការប្រជុំធម៌ទាំង ៣ ទើបផស្ស: (កើត)

វត្ថុរូបំ រូបស្មឹ ឆម្ហា រូបិនោ រូបស្មឹ មនោសម្ផស្សំ ឋបេត្វា សម្ផយុត្តកា ឆម្ហា ឆាមស្មឹ ឆវម្ហិ ឆាមញ្ច រូបញ្ច បដិច្ច ផស្សោ ។

[១៧៤] ឥច្ឆានិជានានិ បរិក្ខហានីតិ ឥច្ឆា រុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ បរិក្ខហាតិ ទ្វេ បរិក្ខហា តណ្ហាបរិ-ក្ខហោ ច ឧិដ្ឋិបរិក្ខហោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបរិក្ខហោ ។ បេ ។ អយំ ឧិដ្ឋិបរិក្ខហោ ។ ឥច្ឆានិជានានិ បរិក្ខហានីតិ បរិក្ខហា ឥច្ឆានិជានា ឥច្ឆាហេតុកា ឥច្ឆាបច្ចយា ឥច្ឆាការណា ឥច្ឆាបភវាតិ ឥច្ឆានិជានានិ បរិក្ខហានិ ។

[១៧៥] ឥច្ឆាយសន្ត្យា ន មមត្តមត្ថីតិ ឥច្ឆា រុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ

រៀរលែងវត្ថុរូបក្នុងប៉ែករូប និងពួកធម៌មានរូបក្នុងប៉ែករូប ១ មនោសម្ផស្ស ១ ទើបពួកធម៌ដ៏សម្បយុត្ត ក្នុងប៉ែកនាម (កើត) ផស្ស: (កើត) ព្រោះអាស្រ័យនាមនិងរូប យ៉ាងនេះខ្ទះ ។

[១៧៤] *ពាក្យថា សេចក្តីហួងហែង មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់ ភគ: ភគ:ខ្ជាំង ។ បេ ។ អកិ្ជ្ជា លោក: អកុសលមូល ។ ពាក្យថា សេចក្តីហួងហែង បានដល់ សេចក្តីហួងហែង ២ គឺសេចក្តីហួងហែងគឺតណ្ហា ១ សេចក្តីហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីហួងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីហួងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា សេចក្តីហួងហែង មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ បានសេចក្តីថា សេចក្តីហួងហែង មានសេចក្តីប្រាថ្នាជានិទាន មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាបច្ច័យ មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាអំពើ មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាដែនកើតមុនហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីហួងហែងមានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ ។*

[១៧៥] *ពាក្យថា កាលបើសេចក្តីប្រាថ្នាមិនមាន សេចក្តីប្រកាន់ថារបស់អញ ក៏មិនមាន អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់ ភគ: ភគ:ខ្ជាំង ។ បេ ។ អកិ្ជ្ជា លោក:*

អកុសលមូលំ ។ មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។ បេ ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ ឥច្ឆាយសន្ត្យា ន មមត្តមត្ថីតិ ឥច្ឆាយ អសន្ត្យា អសំវិជ្ជមានាយ នុបលព្ភិយមានាយ មមត្តា នត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍាតិ ឥច្ឆាយសន្ត្យា ន មមត្តមត្ថិ ។

[១៧៦] រូបេ វិភូតេ ន ផុសន្តិ ផស្សាតិ រូបេតិ ចត្តារោ ច មហាភូតា ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបំ ។ រូបេ វិភូតេតិ ចតូហិ ការណេហិ រូបំ វិភូតំ ហោតិ ញាតវិភូតេន តិរណវិភូតេន បហានវិភូតេន សមតិក្កមវិភូតេន ។

កថំ ញាតវិភូតេន រូបំ វិភូតំ ហោតិ ។

អកុសលមូល ។ ពាក្យថា សេចក្ដីប្រកាន់ថារបស់អញ បានដល់សេចក្ដីប្រកាន់ ២ គឺសេចក្ដីប្រកាន់គឺតណ្ហា ១ សេចក្ដីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ សេចក្ដីប្រកាន់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ សេចក្ដីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា កាលបើសេចក្ដីប្រាថ្នាមិនមាន សេចក្ដីប្រកាន់ថារបស់អញ ក៏មិនមាន សេចក្ដីថា កាលបើសេចក្ដីប្រាថ្នា មិនមាន មិនមានសព្វគ្រប់ បុគ្គលមិនបាន សេចក្ដីប្រកាន់ថារបស់អញ ក៏មិនមាន ឥតមាន លែងមាន បុគ្គលមិនបាន គឺលោកបានលះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល ធ្វើឲ្យស្ងប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលបើសេចក្ដីប្រាថ្នាមិនមាន សេចក្ដីប្រកាន់ថារបស់អញ ក៏មិនមាន ។

[១៧៦] *អធិប្បាយពាក្យថា កាលបើរូបប្រាសចេញ ផស្សៈទាំងឆ្ពាយក៏មិនពាល់ត្រូវ ត្រង់ពាក្យថា រូប គឺ មហាភូតរូប ៤ និងឧបាទាយ-រូប របស់មហាភូតរូបទាំង ៤ ។ ត្រង់ពាក្យថា កាលបើរូបប្រាសចេញ គឺ រូបប្រាសចេញដោយហេតុ ៤ គឺដោយការប្រាសចេញព្រោះការដឹង ១ ដោយការប្រាសចេញព្រោះការពិចារណា ១ ដោយការប្រាសចេញព្រោះការលះ ១ ដោយការប្រាសចេញព្រោះការប្រព្រឹត្តកន្ទ ១ ។*

រូបប្រាសចេញ ដោយការប្រាសចេញព្រោះការដឹង តើដូចម្ដេច ។

រូបំ ជាតិ យង្ហិញ្ចិ រូបំ សព្ពំ រូបំ ចត្តារោ ច មហាភូតា ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបន្តិ ជាតិ បស្សតិ ឯវំ ញាតវិភូតេន រូបំ វិភូតំ ហោតិ ។

កថំ តិរណវិភូតេន រូបំ វិភូតំ ហោតិ ។ ឯវំ ញាតំ កត្វា រូបំ តិរេតិ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ ឞ្ឌិតិតោ ឧបទ្ទវតោ ភយតោ ឧបសគ្គតោ ចលតោ បភង្គតោ អទ្ធុវតោ អតាណតោ អលេណតោ អសរណតោ រិត្តតោ តុច្ឆតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ អាទីនវតោ វិបរិណាមធម្មតោ អសារកតោ អឃមូល-តោ វធកតោ វិភវតោ សាសវតោ សង្ខ្ខតតោ មារាមិសតោ ជាតិធម្មតោ ជរាធម្មតោ ព្យាធិធម្មតោ មរណធម្មតោ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាស-ធម្មតោ សង្ខ្ហិលេសិកធម្មតោ សមុទយតោ អត្ថង្គម-តោ អស្សាទតោ អាទីនវតោ និស្សរណតោ តិរេតិ ឯវំ តិរណវិភូតេន រូបំ វិភូតំ ហោតិ ។

បុគ្គលស្គាល់រូប គឺស្គាល់ ឃើញថា រូបឯណានីមួយ រូបទាំងអស់នោះជាមហាភូតរូប ៤ និងឧបាទាយរូបរបស់មហាភូតរូបទាំង ៤ ដូច្នេះ រូបប្រាសចេញ ដោយការប្រាសចេញព្រោះការដឹង យ៉ាងនេះឯង ។

រូបប្រាសចេញ ដោយការប្រាសចេញព្រោះការពិចារណា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើការដឹងយ៉ាងនេះ ហើយពិចារណានូវរូប គឺពិចារណាដោយសេចក្តីថាមិនទៀង ថាជាទុក្ខ ជារោគ ជាបូស ជាសរ ជាសេចក្តីលំបាក ជាអាពាធ ជារបស់ដទៃ ជារបស់ទ្រុឌទ្រោម ជាចង្រៃ ជាឧបទ្រព ជាភ័យ ជាឧបស័គ្គ ជារបស់ញាប់ញ័រ ជារបស់បែកធ្លាយ ជារបស់មិនទៀង ទីពឹងមិនបាន ផ្នែកមិនបាន ទីអាងមិនបាន ជារបស់ស្ងួចស្ពើង ជារបស់ទទេ ជារបស់សោះសូន្យ មិនមែនជារបស់ខ្លួន ជាទោស ជាសភាវៈប្រែប្រួល មិនមានខ្វីម ជាឫសនៃសេចក្តីលំបាក ជាអ្នកសម្ងាប់ ជារបស់វិនាស ប្រកបដោយអាសវៈ ជារបស់ដែលបច្ច័យតាក់តែង ជានុយនៃមារ មានជាតិជាធម្មតា មានជរាជាធម្មតា មានព្យាធិជាធម្មតា មានសេចក្តីស្លាប់ជាធម្មតា មានសេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ជាធម្មតា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា ជារបស់ប្រជុំកើតឡើង ជារបស់វិនាសទៅ ជាអានិសង្ស ជាទោស ជាគ្រឿងរលាស់ចេល រូបប្រាសចេញ ដោយការប្រាសចេញព្រោះការពិចារណា យ៉ាងនេះឯង ។

ឯកាទសមោ កលហាវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

កថំ បហាវិភូតេន រូបំ វិភូតំ ហោតិ ។ ឯវំ តិវេត្ថា[1] រូបេ ឆន្ទរាគំ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវង្គមេតិ ។ រុត្តំ ហោតំ ភគវតា យោ រូបេ ភិក្ខវេ ឆន្ទរាគោ តំ បជហថ ឯវន្តំ បហីនំ ភវិស្សតិ ឧច្ឆិន្ទមូលំ តាលាវត្ថុកតំ អនភាវង្គតំ អាយតឺ អនុប្បាទធម្មំ ។ ឯវំ បហានវិភូតេន រូបំ វិភូតំ ហោតិ ។

កថំ សមតិក្កមវិភូតេន រូបំ វិភូតំ ហោតិ ។ ចតស្សោ អរូបសមាបត្តិយោ បដិលទ្ធស្ស រូបា វិភូតា ហោន្តិ វិភាវិតា អតិក្កន្តា សមតិក្កន្តា វីតិវត្តា ឯវំ សមតិក្កមវិភូតេន រូបំ វិភូតំ ហោតិ ។ ឥមេហិ ចតូហិ ការណេហិ រូបំ វិភូតំ ហោតិ ។

រូបេ វិភូតេ ន ផុសន្តិ ផស្សាតិ រូបេ វិភូតេ វិភាវិតេ អតិក្កន្តេ សមតិក្កន្តេ វីតិវត្តេ បញ្ច ផស្សា ន ផុសន្តិ ចក្ខុសម្ផស្សោ សោតសម្ផស្សោ ឃានសម្ផស្សោ

---

1 ម. តីរយិត្វា ។

រូបប្រាសចេញ ដោយការប្រាសចេញ ព្រោះការលះ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលត្រិះរិះយ៉ាងនេះ ហើយលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវឆន្ទរាគក្នុងរូប ។ សមដូចពាក្យនុ៎ះដែលព្រះមានព្រះភាគសម្តែងហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឆន្ទរាគ ឯណាក្នុងរូប អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់ឆន្ទរាគនោះចេញ កាលបើធ្វើបានយ៉ាងនេះ រូបនោះនឹងជារបស់ដែលអ្នកលះបង់ហើយ ឲ្យមានឫសគល់រលើងហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនកើតទៀត មិនឲ្យមានការកើតតទៅ ។ រូបប្រាសចេញ ដោយការប្រាសចេញព្រោះការលះ យ៉ាងនេះឯង ។

រូបប្រាសចេញ ដោយការប្រាសចេញ ព្រោះការប្រព្រឹត្តកន្ទង តើដូចម្តេច ។ រូបទាំងឡាយរបស់បុគ្គល អ្នកបានអរូបសមាបត្តិទាំ ៤ ជារូបប្រាសចេញ បាត់បង់ កន្ទង ឈានកន្ទង ប្រព្រឹត្តកន្ទងហើយ រូបប្រាសចេញ ដោយការប្រាសចេញ ព្រោះការប្រព្រឹត្តកន្ទង យ៉ាងនេះ ឯង ។ នេះ រូបប្រាសចេញដោយហេតុទាំង ៤ ។

ពាក្យថា កាលបើរូបប្រាសចេញ ផស្សៈទាំងឡាយក៏មិនពាល់ត្រូវ បានសេចក្តីថា កាលបើរូបប្រាសចេញ បាត់បង់ កន្ទង ឈានកន្ទង ប្រព្រឹត្តកន្ទងហើយ ផស្សៈទាំង ៥ គឺ ចក្ខុសម្ផស្ស សោតសម្ផស្ស ឃានសម្ផស្ស

ជិវ្ហាសម្ផស្សោ កាយសម្ផស្សោតិ រូបេ វិភូតេ ន ផុសន្តិ ផស្សា ។ តេនាហ ភគវា

ជាមញ្ញ រូបញ្ញ បដិចូ ផស្សោ
ឥច្ឆានិទានានិ បរិគ្គហានិ
ឥច្ឆាយសន្ត្យា ន មមត្តមត្ថិ
រូបេ វិភូតេ ន ផុសន្តិ ផស្សាតិ ។

[១៧៧] កថំសមេតស្ស វិភោតិ រូបំ
សុទ្ធំ ឧក្ខ្ជ ឥបិ កថំ វិភោតិ
ឯតម្ម បញ្ហេ យថា វិភោតិ
តំ ជានិយាម[1] ឥតិ មេ មនោ អហុ ។

[១៧៨] កថំសមេតស្ស វិភោតិ រូបន្តិ កថំសមេ-តស្ស[2] កថំបដិបន្ទស្ស កថំឥរិយន្ទស្ស កថំបវត្តេន្ទ-ស្ស[3] កថំចាលេន្ទស្ស កថំយបេន្ទស្ស កថំយាបេន្ទ-ស្ស រូបំ វិភោតិ វិភាវិយ្យតិ អតិក្ខ្ជមិយ្យតិ សមតិក្ខ-មិយ្យតិ រីតិវត្តិយ្យតីតិ កថំសមេតស្ស វិភោតិ រូបំ ។

---

១ ម. ជានិស្សាម ។ ២ ឌ. ម. កថំសមេតស្សាតិ កថំសមេតស្ស ។ ៣ ម. កថំវត្តេន្ទស្ស ។

ជិវ្ហាសម្ផស្ស កាយសម្ផស្ស ក៏មិនពាល់ត្រូវ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលបើរូបប្រាសចេញ ផស្ស:ទាំងឡាយក៏មិនពាល់ត្រូវ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ផស្ស: (កើត) ព្រោះអាស្រ័យនាមនិងរូប សេចក្តីហួងហែង មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ កាលបើសេចក្តីប្រាថ្នាមិនមាន សេចក្តីប្រកាន់ថារបស់អញ ក៏មិនមាន កាលបើរូបប្រាស ចេញ ផស្ស:ទាំងឡាយ ក៏មិនពាល់ត្រូវ ។

[១៧៧] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិត សួរថា) បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀង ដូចម្តេច រូបទើបបាត់បង់ទៅ ទាំងសុខនិងទុក្ខ បាត់ បង់ទៅ ដោយប្រការដូចម្តេច សូមព្រះអង្គពោលដំណើរ នុ៎ះដល់ខ្ញុំ ឲ្យខ្ញុំយល់ច្បាស់ថា (សុខនិងទុក្ខ) បាត់បង់ទៅ ដោយប្រការយ៉ាងណា ព្រោះថា ខ្ញុំមានចិត្តដូច្នេះ ។

[១៧៨] ពាក្យថា បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដូចម្តេច រូបទើបបាត់បង់ ទៅ គឺ បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដូចម្តេច ប្រតិបត្តិដូចម្តេច សម្រេច ដូចម្តេច ប្រព្រឹត្តទៅដូចម្តេច រក្សាដូចម្តេច រស់នៅដូចម្តេច ញ៉ាំង អត្តភាពឲ្យរស់នៅដូចម្តេច រូបទើបបាត់បង់ វិនាសកន្ទង ឈានកន្ទង ប្រព្រឹត្តកន្ទងទៅបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) បុគ្គលអ្នកព្រម ព្រៀងដូចម្តេច រូបទើបបាត់បង់ទៅ ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៧៩] សុខំ ទុក្ខំ វាបិ កេចិ វិភោតីតិ សុខញ្ច ទុក្ខញ្ច កេចិ វិភោតិ វិភាវិយ្យតិ អតិក្លាមិយ្យតិ សមតិ-ក្លាមិយ្យតិ រីតិវត្តិយ្យតីតិ សុខំ ទុក្ខំ វាបិ កេចិ វិភោតិ ។

[១៨០] ឯតម្ម បព្រូហិ យថា វិភោតីតិ ឯតន្តិ យំ បុច្ឆាមិ យំ យាចាមិ យំ អជ្ឌេសាមិ យំ បសាទេមីតិ ឯតំ ។ មេ បព្រូហីតិ មេ ព្រូហិ អាចិក្ខ ទេសេហិ បញ្ញាបេហិ បដ្ឌបេហិ វិវរ វិភជ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតិ ឯតម្ម បព្រូហិ ។ យថា វិភោតីតិ យថា វិភោតិ វិភាវិយ្យតិ អតិក្លាមិយ្យតិ សមតិក្ល-មិយ្យតិ រីតិវត្តិយ្យតីតិ ឯតម្ម បព្រូហិ យថា វិភោតិ ។

[១៧៩] ពាក្យថា ទាំងសុខនិងទុក្ខ បាត់បង់ទៅ ដោយប្រការដូចម្តេច គឺសុខនិងទុក្ខ បាត់បង់ទៅ វិនាស កន្ធង ឈានកន្ធង ប្រព្រឹត្តកន្ធងទៅ ដោយប្រការដូចម្តេច ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ទាំងសុខនិងទុក្ខ បាត់បង់ទៅ ដោយប្រការដូចម្តេច ។

[១៨០] ពាក្យថា សូមព្រះអង្គពោលដំណើរនុ៎ះដល់ខ្ញុំ (សុខនិងទុក្ខ) បាត់បង់ទៅ ដោយប្រការយ៉ាងណា ត្រង់ពាក្យថា ដំណើរនុ៎ះ គឺខ្ញុំសួររក ដំណើរណា សូមដំណើរណា អាវជនាដំណើរណា ចោទដំណើរណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ដំណើរនុ៎ះ ។ ពាក្យថា សូមព្រះអង្គ ពោលដល់ខ្ញុំ គឺសូមព្រះអង្គថ្លែង ប្រាប់សម្តែង បញ្ញត្ត តម្កល់ទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសដល់ខ្ញុំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សូមព្រះអង្គពោលដំណើរនុ៎ះ ដល់ខ្ញុំ ។ ពាក្យថា (សុខនិងទុក្ខ) បាត់បង់ទៅ ដោយប្រការយ៉ាងណា គឺ (សុខនិងទុក្ខ) បាត់បង់ វិនាស កន្ធង ឈានកន្ធង ប្រព្រឹត្តកន្ធងទៅ ដោយប្រការយ៉ាងណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សូមព្រះអង្គពោលដំណើរនុ៎ះ ដល់ខ្ញុំ (សុខនិងទុក្ខ) បាត់បង់ទៅ ដោយប្រការយ៉ាងណា ។

[១៨១] តំ ជានិយាម ឥតិ មេ មនោ អហូតិ តំ ជានិយាមាតិ តំ ជានេយ្យាម អាជានេយ្យាម វិជានេយ្យាម បដិវិជានេយ្យាម បដិវិជ្ឌេយ្យាមាតិ តំ ជានិយាម ។ ឥតិ មេ មនោ អហូតិ ឥតិ មេ ចិត្តំ អហុ ឥតិ មេ សង្ខប្បោ អហុ ឥតិ មេ វិញ្ញាណំ អហូតិ តំ ជានិយាម ឥតិ មេ មនោ អហុ ។ តេនាហ សោ និម្ម៖ តោ

កថំ សមេតស្ស វិភោតិ រូបំ
សុខំ ទុក្ខំ ឋាបិ ឋានំ វិភោតិ
ឯតម្ម បញ្ហេ យថា វិភោតិ
តំ ជានិយាម ឥតិ មេ មនោ អហូតិ ។

[១៨២] ន សញ្ញសញ្ញី ន វិសញ្ញសញ្ញី
នោបិ អសញ្ញី ន វិភូតសញ្ញី
ឯវំ សមេតស្ស វិភោតិ រូបំ

[១៨១] ពាក្យថា ឲ្យខ្ញុំយល់ច្បាស់ ព្រោះថា ខ្ញុំមានចិត្តដូច្នេះ ត្រង់ពាក្យថា ឲ្យខ្ញុំយល់ច្បាស់ គឺ ឲ្យខ្ញុំដឹង ដឹងជាក់ ដឹងច្បាស់ ដឹងប្រាកដ ចាក់ធ្លុះចំពោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ឲ្យខ្ញុំយល់ច្បាស់ ។ ពាក្យថា ខ្ញុំមានចិត្តដូច្នេះ គឺចិត្តរបស់ខ្ញុំបានមានហើយដូច្នេះ តម្រិះរបស់ខ្ញុំ បានមានហើយដូច្នេះ វិញ្ញាណរបស់ខ្ញុំ បានមានហើយដូច្នេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ឲ្យខ្ញុំយល់ច្បាស់ ព្រោះថា ខ្ញុំមានចិត្តដូច្នេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះពោលថា

បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដូចម្តេច រូបទើបបាត់បង់ទៅ ទាំងសុខនិងទុក្ខ បាត់បង់ទៅ ដោយប្រការដូចម្តេច សូមព្រះអង្គពោលដំណើរនុ៎ះដល់ខ្ញុំ ឲ្យខ្ញុំយល់ច្បាស់ថា (សុខនិងទុក្ខ) បាត់បង់ទៅ ដោយប្រការយ៉ាងណា ព្រោះថា ខ្ញុំមានចិត្តដូច្នេះ ។

[១៨២] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) *មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញាដោយសញ្ញា (ប្រក្រតី)ទេ មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញាដោយសញ្ញាវិបល្ងាសទេ[1] មិនមែនបុគ្គលមិនមានសញ្ញាទេ[2] មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញាវិនាសទេ[3] បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងយ៉ាងនេះ រូប*

---

១ សំដៅយកមនុស្សឆ្លួត ឬអ្នកមានចិត្តរវើរវាយ ។ ២ លោកចូលនិរោធ ឬ អសញ្ញីសត្ត ។ ៣ អ្នកចូលអរូបឈាន ។ អដ្ឋកថា ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

សញ្ញានិទានា ហិ បបញ្ចសង្ខា ។

[១៨៣] ន សញ្ញសញ្ញី ន វិសញ្ញសញ្ញីតិ សញ្ញ-
សញ្ញិនោ វុច្ចន្តិ យេ បកតិសញ្ញាយ ឋិតា ន ឯ សោ
បកតិសញ្ញាយ ឋិតោ ។ វិសញ្ញសញ្ញិនោ វុច្ចន្តិ ឧម្មត្ត-
កា យេ ច ឧក្ខិត្តចិត្តា ន ឯ សោ ឧម្មត្តកោ នោ ឯ
ខិត្តចិត្តោតិ ន សញ្ញសញ្ញី ន វិសញ្ញសញ្ញី ។

[១៨៤] នោ ឯ អសញ្ញី ន វិភូតសញ្ញីតិ អសញ្ញិនោ
វុច្ចន្តិ និរោធសមាបន្នា យេ ច អសញ្ញសត្តា ន ឯ សោ
និរោធសមាបន្នោ នោ ឯ អសញ្ញសត្តោ ។ វិភូតស-
ញ្ញិនោ វុច្ចន្តិ យេ ចតុន្នំ អរូបសមាបត្តីនំ លាភិនោ ន ឯ
សោ ចតុន្នំ អរូបសមាបត្តីនំ លាភីតិ នោ ឯ អសញ្ញ
ន វិភូតសញ្ញី ។

រមែងវិនាស ព្រោះថា បបញ្ចសង្ខ្យា (ធម៌ជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យយឺតយូរ) មានសញ្ញាជាហេតុ ។

[១៨៣] *ពាក្យថា មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញា ដោយសញ្ញា (ប្រក្រតី)ទេ មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញា ដោយសញ្ញាវិបល្ងាសទេ សេចក្តីថា ពួកជនណាបិតនៅដោយសញ្ញាប្រក្រតី ពួកជននោះ លោកហៅថា អ្នកមានសញ្ញាដោយសញ្ញាប្រក្រតី ឯបុគ្គលនោះ មិនមែនបិតនៅដោយសញ្ញាប្រក្រតីទេ ។ ពួកមនុស្សឆ្កួត និងពួកជនណា មានចិត្តរវើរវាយ ពួកជននោះ លោកហៅថា អ្នកមានសញ្ញាដោយសញ្ញាវិបល្ងាស ឯបុគ្គលនោះមិនមែនឆ្កួត ទាំងមិនមែនមានចិត្តរវើរវាយទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញាដោយសញ្ញា (ប្រក្រតី) ទេ មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញាដោយសញ្ញាវិបល្ងាសទេ ។*

[១៨៤] *ពាក្យថា មិនមែនបុគ្គលមិនមានសញ្ញាទេ មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញាវិនាសទេ សេចក្តីថា ពួកបុគ្គលអ្នកចូលនិរោធនិងពួកអសញ្ញ-សត្វឯណា ពួកបុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានសញ្ញា ឯបុគ្គលនោះ មិនមែនអ្នកចូលនិរោធ ទាំងមិនមែនអសញ្ញសត្វទេ ។ ពួកជនណា ជាអ្នកបានអរូបសមាបត្តិ ៤ ពួកជននោះ លោកហៅថា អ្នកមានសញ្ញាវិនាស ឯបុគ្គលនោះមិនមែនអ្នកបានអរូបសមាបត្តិ ៤ ទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនមែនបុគ្គលមិនមានសញ្ញាទេ មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញាវិនាសទេ ។*

[១៨៥] ឯវំសមេតស្ស វិភោតិ រូបន្តិ ឥធ ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្ផជ្ជ វិហរតិ សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោ-ទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនីយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ អាការានញ្ចាយតនសមាបត្តិ-បដិលាភត្ថាយ ចិត្តំ[1] អភិនិន្នាមេតិ អនុបមក្ខសមក្ខិតិ ឯវំសមេតស្ស ឯវំបដិបន្នស្ស ឯវំឥរិយន្តស្ស ឯវំវត្តេន្តស្ស ឯវំចាលេន្តស្ស ឯវំយបេន្តស្ស ឯវំយាបេន្តស្ស រូបំ វិភោតិ វិភាវិយ្យតិ អតិក្ខមិយ្យតិ សមតិក្ខមិយ្យតិ រីតិវត្តិយ្យតីតិ ឯវំសមេតស្ស វិភោតិ រូបំ ។

[១៨៦] សញ្ញានិទានា ហិ បបញ្ចសង្ខាតិ បបញ្ចាយេវ បបញ្ចសង្ខា តណ្ហាបបញ្ចសង្ខា ទិដ្ឋិបបញ្ចសង្ខា មាន-បបញ្ចសង្ខា សញ្ញានិទានា សញ្ញាសមុទយា សញ្ញា-ជាតិកា សញ្ញាបភវាតិ សញ្ញានិទានា ហិ បបញ្ច-សង្ខា ។ តេនាហ ភគវា

---

1 ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ អភិនីហរតីតិ ទិស្សតិ ។

[១៨៥] ពាក្យថា បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងយ៉ាងនេះ រូបរមែងវិនាស អធិប្បាយថា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ព្រោះការលះបង់សុខ ផង ។ លេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឌាន កាលបើចិត្តតម្កល់ស៊ប់ បរិសុទ្ធ ផ្ទ-ផង់ មិនមានកិលេស មានឧបក្កិលេសទៅប្រាសហើយ ជាចិត្តទន់ គួរដល់ការនាកម្ម ជាចិត្តនឹងនួន មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកព្រមព្រៀងក្នុងផ្លូវនៃអរូបសមាបត្តិ រមែងបង្អោនចិត្តទៅ ដើម្បីការ បានអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងយ៉ាងនេះ ប្រតិ-បត្តិយ៉ាងនេះ សម្រេចយ៉ាងនេះ ប្រព្រឹត្តយ៉ាងនេះ រក្សាយ៉ាងនេះ រស់នៅយ៉ាងនេះ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យរស់នៅយ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ រូបរមែងវិនាសបាត់បង់ ឈានកន្ទង ប្រព្រឹត្តកន្ទងទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងយ៉ាងនេះ រូបរមែងវិនាស ។

[១៨៦] ពាក្យថា ព្រោះបបញ្ចសង្ខា មានសញ្ញាជាហេតុ សេច-ក្តីថា ធម៌ជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យយឺតយូរហ្នឹងឯង ឈ្មោះថា បបញ្ចសង្ខា បានដល់បបញ្ចសង្ខាគឺតណ្ហា បបញ្ចសង្ខាគឺទិដ្ឋិ បបញ្ចសង្ខាគឺមានៈ មានសញ្ញាជាហេតុ មានសញ្ញាជាហេតុនាំឲ្យកើត មានសញ្ញាជាកំណើត មានសញ្ញាជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បបញ្ចសង្ខា មានសញ្ញាជាហេតុ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ

ន សញ្ញសញ្ញី ន វិសញ្ញសញ្ញី
ណោបិ អសញ្ញី ន វិភូតសញ្ញី
ឯវំសមេតស្ស វិភោតិ រូបំ
សញ្ញានិទានា ហិ បបញ្ចសង្ខ្យាតិ ។

[១៨៧] យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកិត្តយី ណោ
អញ្ញន្តំ បុច្ឆាម តទិង្ឆ ព្រូហិ
ឯត្តាវតគ្គំ ណោ[1] វទន្តិ ហេកេ
យក្ខស្ស សុទ្ធឹ ឥធ បណ្ឌិតាសេ
ឧទាហុ អញ្ញេបិ វទន្តិ ឯត្ថ ។

[១៨៨] យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកិត្តយី ណោតិ យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អយាចិម្ហ អជ្ឈេសិម្ហ បសាទយិម្ហ ។ អកិត្តយី ណោតិ កិត្តិតំ បកិត្តិតំ អាចិក្ខិតំ ទេសិតំ បញ្ញាបិតំ បដ្ឋបិតំ វិវដំ វិភត្តំ ឧត្តានីកតំ បកាសិតន្តិ យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកិត្តយី ណោ ។

---

១ ម. នុ ។

មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញា ដោយសញ្ញា (ប្រក្រតី) ទេ មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញាដោយសញ្ញាវិបល្ងាសទេ មិនមែនបុគ្គលមិនមានសញ្ញាទេ មិនមែនបុគ្គលមានសញ្ញាវិនាសទេ បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងយ៉ាងនេះ រូបរមែងវិនាស ព្រោះថា បបញ្ចសង្ខ្យា មានសញ្ញាជាហេតុ ។

[១៨៧] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួរថា) យើងខ្ញុំបានសួរសេចក្តីណា ព្រះអង្គបានប្រាប់សេចក្តីនោះហើយ យើងខ្ញុំសូមសួរសេចក្តីដទៃចំពោះព្រះអង្គទៀត សូមព្រះអង្គ ប្រាប់សេចក្តីនោះ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាបណ្ឌិត ពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធរបស់យក្សថាប្រសើរ ដោយហេតុមានប្រ-មាណប៉ុណ្ណោះឬ ឬក៏ពោលសេចក្តីបរិសុទ្ធដទៃ អំពីហេតុនេះ ។

[១៨៨] ពាក្យថា យើងខ្ញុំបានសួរសេចក្តីណា ព្រះអង្គបានប្រាប់សេចក្តីនោះហើយ គឺយើងខ្ញុំបានសួរ បានអង្វរ បានអារាធនា បានជ្រះថ្លានូវហេតុណា ។ ពាក្យថា ព្រះអង្គបានប្រាប់សេចក្តីនោះហើយ គឺព្រះអង្គបានសម្តែង សម្តែងទូទៅ ប្រាប់ ទេសនា បញ្ញត្ត តម្កល់ទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសទុកហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) យើងខ្ញុំបានសួរសេចក្តីណា ព្រះអង្គបានប្រាប់សេចក្តីនោះហើយ ។

[១៨៩] អញ្ញន្តំ បុច្ឆាម តនិជ្ជ ព្រូហីតិ អញ្ញន្តំ បុច្ឆាម អញ្ញន្តំ យាចាម អញ្ញន្តំ អជ្ឈេសាម អញ្ញន្តំ បសាទេម ឧត្តរឺ តំ បុច្ឆាម ។ តនិជ្ជ ព្រូហីតិ ឥជ្ឈ ព្រូហិ អាចិក្ខ ទេសេហិ បញ្ញាបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរ វិភជ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតិ អញ្ញន្តំ បុច្ឆាម តនិជ្ជ ព្រូហិ ។

[១៩០] ឯត្តាវតក្តំ ជោ វទន្តិ ហោកេ យក្ខស្ស សុទ្ធឺ ឥធ បណ្ឌិតាសេតិ ឯកេ សមណាព្រាហ្មណា ឯត្តា-វតា អរូបសមាបត្តិយា អក្តំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ វទន្តិ ភជន្តិ ភណន្តិ ឌីបយន្តិ ហោរន្តិ ។ យក្ខស្សាតិ សត្តស្ស ជរស្ស មាណវស្ស ចោសស្ស បុក្ខលស្ស ជីវស្ស[1] ជាតុស្ស ជន្តុស្ស ឥន្ធកុស្ស[2]

---

១ ឱ. ម. ជគុស្ស ។ ២ ម. ហិន្ទគុស្ស ។

[១៨៩] ពាក្យថា យើងខ្ញុំសូមសួរសេចក្ដីដទៃ ចំពោះព្រះអង្គទៀត សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្ដីនោះ គឺយើងខ្ញុំសួរហេតុឯទៀត ចំពោះព្រះអង្គ សូមហេតុឯទៀត ចំពោះព្រះអង្គ អាវជានាហេតុឯទៀត ចំពោះព្រះអង្គ ជ្រះថ្លាហេតុឯទៀត ចំពោះព្រះអង្គ គឺសួរព្រះអង្គនូវសេចក្ដីដទៃ តទៅទៀត ។ ពាក្យថា សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្ដីនោះ គឺសូមព្រះអង្គ ពោល ប្រាប់ សម្ដែង បញ្ញត្ត តម្កល់ទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) យើងខ្ញុំសូមសួរសេចក្ដីដទៃ ចំពោះព្រះអង្គទៀត សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្ដីនោះ ។

[១៩០] ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាបណ្ឌិត ពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ របស់យក្សថាប្រសើរ ដោយ ហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឬ សេចក្ដីថា សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកខ្លះ ពោល សម្ដែង និយាយ បំភ្ញឹ បញ្ចេញ នូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ថា ប្រសើរ ប្រសើរដោយវិសេស ប្រសើរបំផុត ជាប្រធាន ថាឧត្តម ថ្លៃថ្នូ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ គឺដោយអរូបសមាបត្តិ ។ ពាក្យថា របស់យក្ស គឺរបស់សត្ត្ব ជន មាណព បុរស បុគ្គល សត្ត្ববមានជីវិត សត្ត្ববមានជាតិ សត្ត្ববមានជរា សត្ត្ববទៅដោយឥន្ទ្រិយ

មនុ៨ស្ស ។ សុទ្ធិន្តិ សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ
បរិមុត្តឹ ។ ឥធ បណ្ឌិតាសេតិ ឥធ បណ្ឌិតវាទា
ធីរវាទា ញាណវាទា[1] ហេតុវាទា លក្ខណវាទា ការ-
ណវាទា ឋានវាទា សកាយ លទ្ធិយាតិ ឯត្តាវតក្តំ
ឋោ វទន្តិ ហេកេ យក្ខ្ស្ស សុទ្ធឹ ឥធ បណ្ឌិតាសេ ។

[១៩១] ឧទាហុ អញ្ញេបិ វទន្តិ ឯត្ថេតិ ឧទាហុ
ឯកេ សមណាព្រាហ្មណា ឯតា អរូបសមាបត្តិយោ
អតិក្ក្ហមិត្វា សមតិក្ក្ហមិត្វា រីតិវត្តិត្វា ឯត្ថ អរូបតោ[2]
អញ្ញ ឧត្តរឹ យក្ខ្ស្ស សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ
បរិមុត្តឹ វទន្តិ ឆកេន្តិ ភណន្តិ ឧីបយន្តិ ហេហវន្តីតិ
ឧទាហុ អញ្ញេបិ វទន្តិ ឯត្ថ ។ តេនាហ សោ ជិម្ហិតោ

---

១ ម. ថិរវាទា ញាយវាទា ។ ២ ម. អរូបសមាបត្តិតោ ។

សត្វកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ គឺនូវសេចក្តីស្អាត សេចក្តីផូរផង់ដោយវិសេស សេចក្តីម៉ត់ចត់ដោយជុំវិញ កិរិយារួច ការរួចដោយវិសេស ការរួចស្រឡះ ។ ពាក្យថា ជាបណ្ឌិតក្នុងលោកនេះ គឺពួកជនក្នុងលោកនេះ អ្នកមានវាទ:ជាបណ្ឌិត មានវាទ:ប្រកបដោយប្រាជ្ញា មានវាទ:ប្រកបដោយញាណ មានវាទ:ប្រកបដោយហេតុ មានវាទ:ប្រកបដោយលក្ខណ: មានវាទ:សមតាមការណ៍ មានវាទ:សមតាមឋាន: សមតាមលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាបណ្ឌិត ពោលនូវសេចក្តីបរិ-សុទ្ធរបស់យក្សថា ប្រសើរ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឬ ។

[១៩១] *ពាក្យថា ឬក៏ពោលសេចក្តីបរិសុទ្ធដទៃ អំពីហេតុនេះ សេចក្តីថា សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ កន្ធង ឈានកន្ធង ប្រព្រឹត្តកន្ធង នូវអរូបសមាបត្តិទាំងនុ៎ះ ហើយពោល សម្តែង និយាយ បំភ្ញីបញ្ចេញ នូវសេចក្តីស្អាត សេចក្តីផូរផង់ដោយវិសេស សេចក្តីម៉ត់ចត់ដោយជុំវិញ កិរិយារួច ការរួចដោយវិសេស ការរួចស្រឡះដទៃរបស់យក្ស ជាគុណជាតិក្រៃលែងជាងហេតុនេះ គឺជាងអរូបសមាបត្តិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ឬក៏ពោលសេចក្តីបរិសុទ្ធដទៃ អំពីហេតុនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះពោលថា*

យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកិត្តយី នោ
អញ្ញន្តំ បុច្ឆាម តទិជ្ឈ ព្រូហិ
ឯត្តាវតក្តំ នោ វទន្តិ ហោកេ
យក្ខស្ស សុទ្ធឺ ឥធ បណ្ឌិតាសេ
ឧទាហុ អញ្ញេបិ វទន្តិ ឯត្ថាតិ ។

[១៩២] ឯត្តាវតក្តំបិ វទន្តិ ហោកេ
យក្ខស្ស សុទ្ធឺ ឥធ បណ្ឌិតាសេ
តេសំ បុនេកេ សមយំ វទន្តិ
អនុចានិសេសេ កុសលាវទានា ។

[១៩៣] ឯត្តាវតក្តំបិ វទន្តិ ហោកេ យក្ខស្ស សុទ្ធឺ ឥធ បណ្ឌិតាសេតិ សន្តេកេ សមណាព្រាហ្មណា សស្សតវាទា ឯត្តាវតា អរូបសមាបត្តិយា[1] អក្តំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ វទន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ ហោរន្តិ ។

---

1 ម. ឯតា អរូបសមាបត្តិយោ ។

យើងខ្ញុំបានសួរសេចក្ដីណា ព្រះអង្គបានប្រាប់សេចក្ដីនោះ ហើយ យើងខ្ញុំសូមសួរសេចក្ដីដទៃ ចំពោះព្រះអង្គទៀត សូមព្រះអង្គ ប្រាប់សេចក្ដីនោះ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាបណ្ឌិត ពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ របស់ យក្ស ថាប្រសើរ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឬ ឬក៏ ពោលសេចក្ដីបរិសុទ្ធដទៃ អំពីហេតុនេះ ។

[១៩២] (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាបណ្ឌិត ពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ របស់យក្សថា ប្រសើរ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ បណ្ដាពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណព្រាហ្មណ៍ មួយពួកទៀត ជាអ្នកប្រកាន់ថាខ្ជួនឈ្ងាសវៃ តែងពោល នូវសម័យ ក្នុងអនុបាទិសេស: ។

[១៩៣] ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជា បណ្ឌិត ពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ របស់យក្សថា ប្រសើរ ដោយ ហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ សេចក្ដីថា មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជា សស្សតវាទ ពោល សម្ដែង និយាយ បំភ្ញឿ បញ្ចេញ (នូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ) ថាប្រសើរ ប្រសើរដោយវិសេស ប្រសើរបំផុត ជាប្រធាន ថាឧត្ដម ថ្លៃថ្នូ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ គឺ ដោយអរូបសមាបត្តិ ។

យក្ខសច្ឆាតិ សត្តស្ស ជរស្ស មាណវស្ស ចោសស្ស
បុក្ខលស្ស ជីវស្ស ជាតុស្ស ជន្តុស្ស ឥន្ធកុស្ស មនុជស្ស ។
សុទ្ធិន្តិ សុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ ។ ឥធ
បណ្ឌិតាសេតិ ឥធ បណ្ឌិតវាទា ធីរវាទា ញាណវាទា
ហេតុវាទា លក្ខណវាទា ការណវាទា ឋានវាទា ស-
ការយ លទ្ធិយាតិ ឯត្តាវតក្តំបិ វទន្តិ ហេកេ យក្ខស្ស
សុទ្ធឹ ឥធ បណ្ឌិតាសេ ។

[១៩៤] តេសំ បុនេកេ សមយំ វទន្តិ អនុចា-
ធិសេសេ ឋានេ ឋិតានន្តិ តេសំយេវ សមណ-
ព្រាហ្មណានំ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឧច្ឆេទវាទា
ភវតណ្ហិតា វិភវំ អភិនន្ទន្តិ តេ សត្តស្ស សមំ
ឧបសមំ រូបសមំ ឋានំ បដិប្ឋស្ឆន្ទំ វទន្តិ

ពាក្យថា របស់យក្ស គឺ របស់សត្ត្ব ជន មាណព បុរស បុគ្គល សត្ត្ব មានជីវិត សត្ត្ববមានជាតិ សត្ត្ববមានជរា សត្ត្ববទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្ត្ববកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ គឺនូវសេចក្តីស្អាត សេចក្តីផ្ទ្រេតផ្ទ្រង់ដោយវិសេស សេចក្តីម៉ត់ចត់ ដោយជុំវិញ ការរួច ការរួចដោយវិសេស ការរួចស្រឡះ ។ ពាក្យថា ជាបណ្ឌិត ក្នុងលោកនេះ គឺជាអ្នកមានវាទ:ជាបណ្ឌិត មានវាទ:ប្រកបដោយប្រាជ្ញា មានវាទ:ប្រកបដោយញាណ មានវាទ:ប្រកបដោយហេតុ មានវាទ:ប្រកបដោយលក្ខណ: មានវាទ:ប្រកបដោយការណ៍ មានវាទ:សមតាមឋាន: សមតាមលទ្ធិ របស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាបណ្ឌិត ពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធរបស់យក្ស ថាប្រសើរ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

[១៩៦] ពាក្យថា បណ្តាពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណ-ព្រាហ្មណ៍មួយពួកទៀត ជាអ្នកប្រកាន់ថាខ្លួនឈ្វាសវៃ ពោលនូវសម័យ ក្នុងអនុបាទិសេស: សេចក្តីថា បណ្តាសមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះឯង សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជាឧច្ឆេទវាទ ជាអ្នកតក់ស្ទុតអំពីកព ហើយត្រេកអរនូវការប្រាសចាកកព សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ពោលនូវសេចក្តីស្ងប់ ការស្ងប់វិសេស ការស្ងប់រម្ងាប់ ការរលត់ ការស្ងប់ឈឹង

យតោ កិរ ភោ អយំ អត្តា កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណា ។ ឯត្តាវតា អនុចានិសេសោតិ ។ កុសលាវជានាតិ កុសលវាជា បណ្ឌិតវាជា ធីរវាជា ញាណវាជា ហេតុវាជា លក្ខណ-វាជា ការណវាជា ឋានវាជា សកាយ លទ្ធិយាតិ តេសំ បុនេកេ សមយំ វទន្តិ អនុចានិសេសេ កុសលាវជានា ។ តេនាហ ភគវា

ឯត្តាវតក្ខំបិ វទន្តិ ហេកេ
យក្ខស្ស សុទ្ធឹ ឥធ បណ្ឌិតាសេ
តេសំ បុនេកេ សមយំ វទន្តិ
អនុចានិសេសេ កុសលាវជានាតិ ។

របស់សត្វថា ម្នាលអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន កាលដែល អត្តា (ខ្លួនឬចិត្ត) នេះ បែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ រមែងសូន្យ វិនាស មិនកើតទៀត ។ អត្តានោះ ជាសភាវ:មិនមានឧបាទិសល់នៅ ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកប្រកាន់ថាខ្លួនឈ្វាសវៃ គឺ ជាអ្នកមានវាទ:ដ៏ឈ្វាស មានវាទ:ជាបណ្ឌិត មានវាទ:ប្រកបដោយប្រាជ្ញា មានវាទ:ប្រកបដោយ ញាណ មានវាទ:ប្រកបដោយហេតុ មានវាទ:ប្រកបដោយលក្ខណ: មានវាទ:ប្រកបដោយការណ៍ មានវាទ:សមតាមឋាន: សមតាមលទ្ធិរបស់ ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បណ្ដាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណព្រាហ្មណ៍មួយពួកទៀត ជាអ្នកប្រកាន់ថាខ្លួនឈ្វាសវៃ តែងពោលនូវសម័យ ក្នុងអនុបាទិសេស: ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> *សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាបណ្ឌិត ពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ របស់យក្សថា ប្រសើរ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ បណ្ដាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណ-ព្រាហ្មណ៍មួយពួកទៀត ជាអ្នកប្រកាន់ថាខ្លួនឈ្វាសវៃ ពោលនូវសម័យ ក្នុងអនុបាទិសេស: ។*

[១៩៥] ឯតេ ច ញត្វា ឧបនិស្សិតាតិ
ញត្វា មុនី និស្សយេ សោ វិមំសី
ញត្វា វិមុត្តោ ន វិវាទមេតិ
ភវាភវាយ ន សមេតិ ធីរោ ។

[១៩៦] ឯតេ ច ញត្វា ឧបនិស្សិតាតិ ឯតេតិ ទិដ្ឋិគតិកេ ។ ឧបនិស្សិតាតិ សស្សតទិដ្ឋិនិស្សិតាតិ ញត្វា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិនិស្សិតាតិ ញត្វា សស្សតុច្ឆេទទិដ្ឋិ-និស្សិតាតិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ ឯតេ ច ញត្វា ឧបនិស្សិតាតិ ។

[១៩៧] ញត្វា មុនី និស្សយេ សោ វិមំសីតិ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ ។ បេ ។ សច្ឆិជ្ជ លមតិ ច សោ មុនិ ។ មុនិ សស្សតទិដ្ឋិនិស្សិតាតិ ញត្វា ឧច្ឆេទទិដ្ឋি-និស្សិតាតិ ញត្វា សស្សតុច្ឆេទទិដ្ឋិនិស្សិតាតិ ញត្វា[1] ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។

---

1 ឱ. ញត្វាតិ ញត្វា ។

[១៩ថ] *មុនិ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ជាធីរៈនោះ ដឹងនូវពួកជន ទាំងនុ៎ះថា ជាអ្នកអាស្រ័យ (នូវទិដ្ឋិ) ផង ដឹងនូវនិស្សរ័យទាំង-ឡាយផង លុះដឹងហើយទើបជាអ្នករួចស្រឡះ រមែងមិន ដល់នូវវិវាទ មិនអន្ទោលទៅ ក្នុងកពតួចកពធំ ។*

[១៩៦] *ពាក្យថា ដឹងនូវពួកជនទាំងនុ៎ះ ថាជាអ្នកអាស្រ័យ (នូវទិដ្ឋិ) ផង ត្រង់ពាក្យថា ពួកជនទាំងនុ៎ះ គឺ បុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកអាស្រ័យ គឺដឹងថា ជាអ្នកអាស្រ័យសស្សតទិដ្ឋិ ដឹងថា ជាអ្នក អាស្រ័យឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ដឹង ស្គាល់ ច្បីង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យ ច្បាស់ជាក់ថា ជាអ្នកអាស្រ័យសស្សតទិដ្ឋិ និង ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងនូវពួកជនទាំងនុ៎ះថា ជាអ្នកអាស្រ័យ (នូវទិដ្ឋិ) ផង ។*

[១៩៧] *ពាក្យថា មុនិ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញានោះ ដឹងនូវនិស្សរ័យទាំង-ឡាយ ត្រង់ពាក្យថា មុនិ សេចក្ដីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្ធងនូវបណ្ដាញ ជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ មុនិដឹងថា បុគ្គលនេះ អាស្រ័យសស្សតទិដ្ឋិ ដឹងថា បុគ្គលនេះ អាស្រ័យឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ដឹង ស្គាល់ ច្បីង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យ ច្បាស់ជាក់ថា បុគ្គលនេះអាស្រ័យសស្សតទិដ្ឋិ និង ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។*

សោ រិមំ សីតិ បណ្ហិតោ បញ្ញាវ ពុទ្ធិមា ញាណី រិការី មេធាវីតិ ញត្វា មុនី និស្សយេ សោ រិមំ សី ។

[១៩៨] ញត្វា រិមុត្តោ ន រិរាធមេតីតិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា រិការយិត្វា រិភូតំ កត្វា មុត្តោ រិមុត្តោ បរិមុត្តោ សុរិមុត្តោ អចុត្តអនុចាតារិមោ-ក្ខេន សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ ញត្វា ជានិត្វា តុល-យិត្វា តីរយិត្វា រិការយិត្វា រិភូតំ កត្វា មុត្តោ រិមុត្តោ បរិមុត្តោ សុរិមុត្តោ អចុត្តអនុចាតារិមោក្ខេន សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ។ បេ ។ យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា រិការយិត្វា រិភូតំ កត្វា មុត្តោ រិមុត្តោ បរិមុត្តោ សុរិមុត្តោ អចុត្តអនុចាតារិមោ-ក្ខេនជាតិ ញត្វា រិមុត្តោ ។ ន រិរាធមេតីតិ ន កលហំ ករោតិ ន ភណ្ឌនំ ករោតិ ន វិក្ខហំ ករោតិ ន

ពាក្យថា មុនិជាអ្នកមានប្រាជ្ញានោះ គឺជាបណ្ឌិត អ្នកមានប្រាជ្ញា អ្នកមានសេចក្តីត្រាស់ដឹង អ្នកមានញាណ អ្នកមានសេចក្តីឈ្វេងយល់ អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងកម្ចាត់កិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិជាអ្នកមានប្រាជ្ញានោះ ដឹងនូវនិស្សរ៉ៃយទាំងឡាយ ។

[១៩៨] ពាក្យថា លុះដឹងហើយ ទើបជាអ្នករួចស្រឡះ រមែងមិនដល់នូវវិវាទ គឺ លុះដឹង ស្គាល់ ច្ងឹង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ ទើបជាអ្នករួច រួចស្រឡះ រួចផុត រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ដោយអច្ចន្តអនុបាទាវិមោក្ខ គឺថា លុះដឹង ស្គាល់ ច្ងឹង ពិចារណា ឈ្វេ-យល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ហើយជាអ្នករួច រួចស្រ-ឡះ រួចផុត រួចដោយប្រពៃ ដោយអច្ចន្តអនុបាទាវិមោក្ខ លុះដឹង ស្គាល់ ច្ងឹង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងពួង ជាទុក្ខ ថា ធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា ។ បេ ។ ថា វត្ថុណាមួយ មានកិរិយាកើតជាធម្មតា វត្ថុទាំងអស់នោះមានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ហើយជាអ្នករួច រួចស្រឡះ រួចផុត រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ដោយអច្ចន្តអនុបាទាវិមោក្ខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លុះដឹងហើយ ទើបជាអ្នករួចស្រឡះ ។ ពាក្យថា រមែងមិនដល់នូវវិវាទ គឺរមែងមិនធ្វើនូវកិរិយាឈ្លោះប្រកែក មិនធ្វើនូវជម្លោះ មិនធ្វើ នូវសេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ មិនធ្វើនូវវិវាទ មិនធ្វើនូវការទាស់ទែង ។ សមដូចពាក្យនុ៎ះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

វិវាទំ ករោតិ ន មេធគំ ករោតិ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា ឯវំ វិមុត្តចិត្តោ ខោ អគ្គិវេស្សន ភិក្ខុ ន កេនចិ សំវទតិ ន កេនចិ វិវទតិ យញ្ច លោកេ វុត្តំ តេន ច វោហរតិ អបរាមសន្តិ ។ ញត្វា ន វិវាទមេតិ ។

[១៩៩] ភវាភវាយ ន សមេតិ ធីរោតិ ភវាភវាយាតិ ភវាភវាយ កម្មភវាយ បុនព្ភវាយ កាមភវាយ កម្ម-ភវាយ កាមភវាយ បុនព្ភវាយ រូបភវាយ កម្មភវាយ រូបភវាយ បុនព្ភវាយ អរូបភវាយ កម្មភវាយ អរូប-ភវាយ បុនព្ភវាយ បុនប្បុនំ ភវាយ បុនប្បុនំ គតិយា បុនប្បុនំ ឧបបត្តិយា បុនប្បុនំ បដិសន្ធិយា បុនប្បុនំ អត្តភាវាភិនិព្វត្តិយា ន សមេតិ ន សមាគច្ឆតិ ន គណ្ហាតិ ន បរាមសតិ នាភិនិវិសតិ ។ ធីរោតិ ធីរោ បណ្ឌិតោ បញ្ញវា ពុទ្ធិមា ញាណី វិភាវី មេធាវីតិ ភវាភ-វាយ ន សមេតិ ធីរោ ។ តេនាហ ភគវា

ម្នាលអគ្គិវេស្សន: ភិក្ខុមានចិត្តរួចស្រឡះយ៉ាងនេះហើយ រមែងមិនឈ្លោះនឹងនរណាមួយ មិនទាស់ទែងនឹងនរណាមួយ ពាក្យឯណា ដែលគេនិយាយហើយក្នុងលោក ភិក្ខុនោះរមែងពោលតាមពាក្យនោះ តែមិនប្រកាន់ ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លុះដឹងហើយ ទើបជាអ្នករួចស្រឡះ រមែងមិនដល់នូវវិវាទ ។

[១៩៩] ពាក្យថា ជាធីរ: មិនអន្ទោលទៅ ក្នុងភពតូចភពធំ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងភពតូចភពធំ គឺមិនអន្ទោលទៅ មិនមក មិនកាន់យក មិនស្ទាបអង្អែល មិនជាប់ចំពាក់ ក្នុងកម្មភព បុនព្ភព ឈ្មោះថាក្នុងភពតូចភពធំ កាមភព ឈ្មោះកម្មភព កាមភព ឈ្មោះបុនព្ភព រូបភព ឈ្មោះកម្មភព រូបភព ឈ្មោះបុនព្ភព អរូបភព ឈ្មោះកម្មភព អរូបភព ឈ្មោះបុនព្ភព ក្នុងការកើតរឿយៗ ទៅរឿយៗ ការកើតឡើងរឿយៗ បដិ-សន្ធិរឿយៗ ការកើតឡើងចំពោះនៃអត្តភាពរឿយៗ ។ ពាក្យថា ជាធីរ: គឺជាអ្នកប្រាជ្ញ ជាបណ្ឌិត អ្នកមានប្រាជ្ញ អ្នកមានការត្រាស់ដឹង មានញាណ មានសេចក្តីឈ្វេងយល់ មានប្រាជ្ញាទម្ទុះទម្ងាយហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាធីរ: មិនអន្ទោលទៅក្នុងភពតូចភពធំ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ឯតេ ច ញត្វា ឧបនិស្សិតាតិ

ញត្វា មុនី និស្សយេ សោ វិមំសី

ញត្វា វិមុត្តោ ន ហិ ឧមេតិ

ភវាភវាយ ន សមេតិ ជីវោតិ ។

ឯកាទសមោ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

មុនិជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ជាធីរៈនោះ ដឹងនូវពួកជនទាំងនុ៎ះថា ជាអ្នកអាស្រ័យ (នូវទិដ្ឋិ) ផង ដឹងនូវនិស្សរ័យទាំងឡាយផង លុះដឹងហើយ ទើបជាអ្នករួចស្រឡះ រមែងមិនដល់នូវវិវាទ មិនអន្ទោលទៅ ក្នុងកពតួចកពធំ ។

ចប់ កលហវិវាទសុត្តនិទ្ទេស ទី ១១ ។

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២០០] សកំ សកំ ទិដ្ឋិបរិព្វូសានា
វិត្តយ្ហ ជានា[1] កុសលា វទន្តិ[2]
យោ ឯវំ ជានាតិ ស វេទិ ធម្មំ
ឥទំ បដិក្ខោសមកេវលី សោ ។

[២០១] សកំ សកំ ទិដ្ឋិបរិព្វូសានាតិ សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា ទិដ្ឋិគតិកា តេ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិ-គតានំ អញ្ញតរញ្ញតរំ ទិដ្ឋិគតំ គហេត្វា ឧក្ខហេត្វា ឆណ្ឌេត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា សកាយ សកាយ ទិដ្ឋិយា វសន្តិ សំវសន្តិ អាវសន្តិ បរិវសន្តិ ។ យថា អាការិកា ឯ ឃរេសុ វសន្តិ សាបត្តិកា ឯ អាបត្តីសុ វសន្តិ សកិលេសា ឯ កិលេសេសុ វសន្តិ ឯវមេវ សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា ទិដ្ឋិគតិកា តេ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិគតានំ អញ្ញតរញ្ញតរំ ទិដ្ឋិគតំ គហេត្វា ឧក្ខហេត្វា ឆណ្ឌេត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា សកាយ សកាយ ទិដ្ឋិយា វសន្តិ សំវសន្តិ អាវសន្តិ បរិវសន្តីតិ សកំ សកំ ទិដ្ឋិបរិព្វូសានា ។

---

១ ម. នានំ ។ ២ ម. បជានាតិ បវេទិ ធម្មំ ។

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

[២០០] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួរថា) ជនទាំងឡាយ ប្រកាន់ថា ខ្លួនឈ្វាសវៃ ជាអ្នកដំអក់នៅ ក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ រមែងប្រកាន់យក (នូវទិដ្ឋិនោះ) ហើយពោលផ្សេងៗ ថា បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងធម៌ បុគ្គលណា បដិសេធសេចក្តីនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមិនមានគុណធម៌បរិបូណ៌ ។

[២០១] ពាក្យថា ជាអ្នកដំអក់នៅក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនៗ អធិប្បាយថា មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជាអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ កាន់យក រឿនយក ប្រកាន់ បបោសអង្ហែល ជាប់ចិត្ត បណ្តាទិដ្ឋិ ៦២ នូវទិដ្ឋិណាមួយ ហើយនៅ នៅរួម នៅគ្រប់គ្រង នៅត្រាំ ក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ។ ពួកអ្នកមានផ្ទះក្តី រមែងនៅក្នុងផ្ទះ ពួកអ្នកត្រូវអាបត្តិក្តី រមែងនៅក្នុងអាបត្តិ ពួកអ្នកប្រកបដោយកិលេសក្តី រមែងនៅក្នុងកិលេស យ៉ាងណា មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជាអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ កាន់យក រឿនយក ប្រកាន់យក បបោសអង្ហែល ជាប់ចិត្ត បណ្តាទិដ្ឋិ ទាំង ៦២ នូវទិដ្ឋិណាមួយ ហើយនៅ នៅរួម នៅគ្រប់គ្រង នៅត្រាំ ក្នុងទិដ្ឋិ របស់ខ្លួន ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ជាអ្នកដំអក់នៅក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនៗ ។

[២០២] វិត្តយ្ហ ជាដា កុសលា វេជន្តីតិ វិត្តយ្ហាតិ តហេត្វា ឧគ្គហេត្វា តណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា ជាដា វេជន្តីតិ ជាដា វេជន្តិ វិវិជំ វេជន្តិ អញ្ញោញ្ញំ វេជន្តិ បុថុ វេជន្តិ ន ឯកំ វេជន្តិ កាថេន្តិ ភណាន្តិ ជីបយន្តិ ពោហរន្តិ ។ កុសលាតិ កុសលវាជា បណ្ឌិតវាជា ជីរវាជា ញាណវាជា ហេតុវាជា លក្ខណវាជា ការណ-វាជា ឋានវាជា សកាយ លទ្ធិយាតិ វិត្តយ្ហ ជាដា កុសលា វេជន្តិ ។

[២០៣] យោ ឯវំ ជាដាតិ ស វេជិ ជម្មន្តិ យោ ឥមំ ជម្មំ ជិដ្ឋី បដិបជំ មគ្គំ ជាដាតិ សោ ជម្មំ វេជិ អញ្ញាសិ អបស្សិ បដិវិជ្ឈីតិ យោ ឯវំ ជាដាតិ ស វេជិ ជម្មំ ។

[២០២] *អធិប្បាយពាក្យថា ប្រកាន់ថា ខ្ជួនឈ្វាសវៃ រមែងប្រកាន់យក (នូវទិដ្ឋិនោះ) ហើយពោលផ្សេងៗ ត្រង់ពាក្យថា ប្រកាន់យក គឺកាន់យក រៀនយក ប្រកាន់យក បបោសអង្ហែល ជាប់ចិត្ត ។ ពាក្យថា ពោលផ្សេងៗ គឺនិយាយផ្សេងៗ ពោលពាក្យមានប្រការផ្សេងៗ ពោលពាក្យដទៃៗ ពោលពាក្យច្រើន ពោល ថ្ងៃង ពណ៌នា ពន្យល់ អធិប្បាយ នូវពាក្យជាអនេក ។ ពាក្យថា ប្រកាន់ថា ជាអ្នកឈ្វាសវៃ បានសេចក្ដីថា មានវាទ:ដ៏ឈ្វាស មានវាទ:ជាបណ្ឌិត មានវាទ:ជាអ្នកប្រាជ្ញ មានវាទ:ប្រកបដោយញ្ញាណ មានវាទ:ត្រូវតាមទំនង់ មានវាទ: ប្រកបដោយលក្ខណ: មានវាទ:ប្រកបដោយហេតុ មានវាទ:គួរដល់ឋាន: តាមលទ្ធិរបស់ខ្ជួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ប្រកាន់ថាខ្ជួនឈ្វាសវៃ រមែងប្រកាន់យក (នូវទិដ្ឋិនោះ) ហើយពោលពាក្យផ្សេងៗ ។*

[២០៣] *ពាក្យថា បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងធម៌ គឺបុគ្គលណា ដឹងនូវធម៌ នូវទិដ្ឋិ នូវបដិបទា នូវមគ្គនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹង បានដឹង បានឃើញ ចាក់ធ្ងុះនូវធម៌ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) បុគ្គលណា ដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងធម៌ ។*

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២០៤] ឥធ បដិក្កោសមកេវលី សោតិ យោ ឥមំ ធម្មំ ជិដ្ឋឿ បដិបទំ មក្ខំ បដិក្កោសតិ អកេវលី សោ អសមត្តោ អបរិបុណ្ណោ ហីនោ និហីនោ ឌិមកោ លាមកោ ជតុក្កោ[១] បរិត្តោតិ ឥធ បដិក្កោសមកេវលី សោ ។ តេនាហ សោ ជិម្ហិតោ

សកំ សកំ ជិដ្ឋិបរិព្ភូសាធ
វិត្តយ្ហ ជាធ កុសលា វទន្តិ
យោ ឯវ ជានាតិ ស វេធិ ធម្មំ
ឥធ បដិក្កោសមកេវលី សោតិ ។

[២០៥] ឯវម្ជិ វិត្តយ្ហ វិវាទយន្តិ[២]
ពាលោ បរេ អកុសលោតិ ចាហុ
សច្ចោ ធុ វាទោ ភតមោ ឥមេសំ
សព្ជេ ហីមេ កុសលាវធាធ ។

---

១ ម. ឆតុក្កោ ។ ២ ឌ. វិវាទិយន្តិ ។

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

[២០៤] ពាក្យថា បុគ្គលណា បដិសេធសេចក្តីនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមិនមានគុណធម៌បរិបូណ៌ គឺ បុគ្គលណា ឃាត់នូវធម៌ នូវទិដ្ឋិ នូវបដិបទា នូវមគ្គនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជាមនុស្សមិនពេញលេញ មិនគ្រប់គ្រាន់ មិនបរិបូណ៌ ជាបុគ្គលថោកទាប ហីនហោច អាប់ឱិន លាមក គម្រក់ រលីបរលាប ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) បុគ្គលណា បដិសេធសេចក្តីនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមិនមានគុណធម៌បរិបូណ៌ ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ត្រាស់សួរថា

ជនទាំងឡាយ ប្រកាន់ថាខ្លួនឈ្លាសវៃ ជាអ្នកដំអក់នៅក្នុងទិដ្ឋិ របស់ខ្លួនៗ រមែងប្រកាន់យក (នូវទិដ្ឋិនោះ) ហើយពោលផ្សេងៗ ថា បុគ្គលណា ដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងធម៌ បុគ្គលណា បដិសេធសេចក្តីនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមិនមានគុណធម៌បរិបូណ៌ ។

[២០៥] ជនទាំងឡាយ ប្រកាន់យ៉ាងនេះហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា ទាំងពោលថាជាមនុស្សពាល ទន់ទាប មិនឈ្លាសវៃ តើវាទ:ដូចម្តេច របស់ជនទាំងនេះ ជាវាទ:ពិត ព្រោះថាជនទាំងនេះ ជាអ្នកពោលថា ខ្លួនឈ្លាសវៃ ទាំងអស់គ្នា ។

[២០៦] ឯវម្បិ វិគ្គយ្ហ វិវាទយន្តីតិ ឯវំ គហេត្វា ឧគ្គហេត្វា គណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា វិវាទយន្តិ កលហំ ករោន្តិ ភណ្ឌនំ (វិគ្គហំ) ករោន្តិ វិវាទំ ករោន្តិ មេធគំ ករោន្តិ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ ។ បេ ។ និព្វេធេហិ វា សចេ បហោសីតិ ឯវម្បិ វិគ្គយ្ហ វិវាទយន្តិ ។

[២០៧] ពាលោ បរោ អក្កុសលោតិ ចាហូតិ បរោ ពាលោ ហីនោ និហីនោ ឱមកោ លាមកោ ឆតុក្កោ បរិត្តោ អក្កុសលោ អវិទ្វា[១] អវិជ្ជាគតោ អញ្ញាណី អវិភាវី ទុប្បញ្ញោតិ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ វោហរន្តីតិ ពាលោ បរោ អក្កុសលោតិ ចាហុ ។

---

១ ឱ. ម. អវិទ្វា ។

[២០៦] *ពាក្យថា ជនទាំងឡាយ ប្រកាន់យ៉ាងនេះហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា សេចក្ដីថា ជនទាំងឡាយ កាន់យក រៀនយក ប្រ-កាន់យក បបោសអង្អែល ជាប់ចិត្ត យ៉ាងនេះហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា គឺធ្វើនូវជម្លោះ ធ្វើនូវសេចក្ដីប្រកួតប្រកាន់ ធ្វើនូវសេចក្ដីប្រកាន់ខុស ធ្វើនូវវិវាទ ធ្វើនូវការប្រណាំងប្រជែងថា អ្នកមិនចេះធម៌វិន័យនោះទេ ។ បេ ។ ឬបើ អ្នកអាច អ្នកចូរដោះស្រាយឲ្យរួចចុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងឡាយ ប្រកាន់យ៉ាងនេះហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា ។*

[២០៧] *ពាក្យថា ទាំងពោលថា ជាមនុស្សពាល ទន់ទាប មិនឈ្វាសវៃ គឺ បានពោលយ៉ាងនេះ ថ្លែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ ពន្យល់យ៉ាងនេះ អធិប្បាយយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះជាមនុស្សទន់ទាប ជាបុគ្គលពាល ថោកទាប ថោកថយ អប្បឱ្ជិន លាមក គម្រក់ ជាមនុស្សកម្ទេចកម្ទី មិនឈ្វាស មិនយល់ ជាអ្នកលុះក្នុងអំណាចអវិជ្ជា ជាបុគ្គលមិនមានញាណ មិនមានការពិចារណា ដោយញាណ អប្បតតប្រាជ្ញា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ទាំងពោលថា ជាមនុស្សពាល ទន់ទាប មិនឈ្វាសវៃ ។*

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២០៨] សច្ចា នុ វាទោ កតមោ ឥមេសន្តិ ឥមេសំ សមណព្រាហ្មណានំ វាទោ កតមោ សច្ចោ តច្ឆោ តថោ ភូតោ យាថាវោ អវិបរីតោតិ[១] សច្ចោ នុ វាទោ កតមោ ឥមេសំ ។

[២០៩] សព្វេវ ហីមេ កុសលាវទានាតិ សព្វេវិមេ សមណព្រាហ្មណា កុសលវាទា បណ្ឌិតវាទា ធីរវាទា ញាណវាទា ហេតុវាទា លក្ខណវាទា ការណវាទា ឋានវាទា សកាយ លទ្ធិយាតិ សព្វេវ ហីមេ កុស-លាវទានា ។ តេនាហ សោ និម្មិតោ

ឯវម្បិ វិគ្គយ្ហ វិវាទយន្តិ
ពាលោ បរោ អកុសលោតិ ចាហុ
សច្ចោ នុ វាទោ កតមោ ឥមេសំ
សព្វេវ ហីមេ កុសលាវទានាតិ ។

---

១ ឱ. អវិបរិត្តោតិ ។

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

[២០៨] *ពាក្យថា តើវាទ:ដូចម្តេច របស់ជនទាំងនេះ ជាវាទ:ពិត គឺ វាទ:ដូចម្តេច របស់សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ ជាវាទ:ពិត ប្រាកដមែន ទៀងទាត់ ត្រឹមត្រូវ មិនវិបរិត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) តើវាទ:ដូចម្តេច របស់ជនទាំងនេះ ជាវាទ:ពិត ។*

[២០៩] *ពាក្យថា ព្រោះថាជនទាំងនេះ ជាអ្នកពោលថាខ្លួនឈ្វាសវៃ ទាំងអស់គ្នា គឺ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នេះ ជាអ្នកពោលថាខ្លួនជាអ្នកឈ្វាសវៃ ពោលថាជាបណ្ឌិត ពោលថាជាអ្នកប្រាជ្ញ ពោលថាប្រកបដោយញាណ ពោលថាត្រូវតាមទំនង ពោលថាប្រកបដោយលក្ខណៈ ពោលថាប្រកបដោយហេតុ ពោលថាគួរដល់ឋាន: តាមលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ព្រោះថា ជនទាំងនេះ ជាអ្នកពោលថាខ្លួនឈ្វាសវៃ ទាំងអស់គ្នា ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ត្រាស់សួរថា*

ជនទាំងឡាយ ប្រកាន់យ៉ាងនេះហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា ទាំងពោលថាជាមនុស្សពាល ទន់ទាប មិនឈ្វាសវៃ តើ វាទ:ដូចម្តេច របស់ជនទាំងនេះ ជាវាទ:ពិត ព្រោះថា ជនទាំងនេះ ជាអ្នកពោលថាខ្លួនឈ្វាសវៃ ទាំងអស់គ្នា ។

[២១០] បរស្ស វេ ធម្មមនានុជានំ[១]
ពាលោមកោ ហោតិ និហីនបញ្ញោ
សព្វេវ ពាលា សុនិហីនបញ្ញា
សព្វេវិមេ ទិដ្ឋិបរិព្វសានា ។

[២១១] បរស្ស វេ ធម្មមនានុជានន្តិ បរស្ស ធម្មំ ទិដ្ឋឹ បដិបទំ មគ្គំ អនានុជានន្តោ អនានុបស្សន្តោ[២] អនានុមញ្ញន្តោ អនានុមោទន្តោតិ បរស្ស វេ ធម្មមនានុជានំ ។

[២១២] ពាលោមកោ ហោតិ និហីនបញ្ញោតិ បរោ ពាលោ ហោតិ ហីនោ និហីនោ ឱមកោ លាមកោ ឆតុក្កោ បរិត្តោ ហីនប្បញ្ញោ និហីនប្បញ្ញោ ឱមកប្បញ្ញោ លាមកប្បញ្ញោ ឆតុក្កប្បញ្ញោ បរិត្តប្បញ្ញោតិ ពាលោមកោ ហោតិ នីហីនបញ្ញោ ។

---

១ ម. ចេ ធម្មមននុជានំ ។ ២ ឯត្ថន្តរេ អននុមនន្តោតិ ទិស្សតិ ។

[២១០] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) បុគ្គលពាល ជាអ្នកថោកទាប មានបញ្ញាទន់អន់ មិនយល់នូវធម៌របស់បុគ្គលដទៃ ជនទាំងអស់ជាមនុស្សពាល មានបញ្ញាទន់អន់ ជនទាំងអស់នេះ ជាអ្នកជំអក់នៅក្នុងទិដ្ឋិ ។

[២១១] ពាក្យថា មិនយល់នូវធម៌របស់បុគ្គលដទៃ គឺមិនយល់តាម មិនឃើញតាម មិនដឹងតាម មិនត្រេកអរតាម នូវធម៌ នូវទិដ្ឋិ នូវបដិបទា នូវមគ្គ របស់បុគ្គលដទៃ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនយល់នូវធម៌ របស់បុគ្គលដទៃ ។

[២១២] ពាក្យថា បុគ្គលពាល ជាអ្នកថោកទាប មានបញ្ញាទន់អន់ គឺបុគ្គលឈ្លើយ លូង់ ថោកទាប ទន់អន់ ថោកថយ លាមក គម្រក់ ជាមនុស្សកម្ចេចកម្ចី មានបញ្ញាថោកទាប មានបញ្ញាទន់អន់ មានបញ្ញាថោកថយ មានបញ្ញាលាមក មានបញ្ញាគម្រក់ មានបញ្ញាស្ពួចស្ដើង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលពាល ជាអ្នកថោកទាប មានបញ្ញាទន់អន់ ។

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២១៣] សព្វេ ពាលា សុនិហីនបញ្ញាតិ សព្វេវិ-
មេ សមណាព្រាហ្មណា ពាលា ហីនា និហីនា
ឋិមកា លាមកា ជតុក្កា បរិត្តា សព្វេ ហីនប្បញ្ញា
និហីនប្បញ្ញា ឋិមកប្បញ្ញា លាមកប្បញ្ញា ជតុក្កប្ប-
ញ្ញា បរិត្តប្បញ្ញាតិ សព្វេ ពាលា សុនិហីនបញ្ញា ។

[២១៤] សព្វេវិមេ ទិដ្ឋិបរិព្ភូសានាតិ សព្វេវិមេ
សមណាព្រាហ្មណា ទិដ្ឋិគតិកា គេ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិ-
គតានំ អញ្ញតរញ្ញតរំ ទិដ្ឋិគតំ គហេត្វា ឧក្ខហេត្វា
ឧណ្ហាត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា សកាយ សកាយ
ទិដ្ឋិយា វសន្តិ សំវសន្តិ អាវសន្តិ បរិវសន្តិ ។
យថា អាការិកា វ ឃរេសុ វសន្តិ សាបត្តិកា វ
អាបត្តីសុ វសន្តិ សកិលេសា វ កិលេសេសុ វសន្តិ
ឯវមេវ សព្វេវិមេ សមណាព្រាហ្មណា ទិដ្ឋិគតិកា

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

[២១៣] *ពាក្យថា ជនទាំងអស់ ជាមនុស្សពាល មានបញ្ញាទន់អន់ គឺពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នេះ ជាបុគ្គលល្ងង់ ថោកទាបទន់អន់ ថោកថយ លាមក គម្រក់ ជាមនុស្សកម្ទេចកម្ទី សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ មានបញ្ញាថោកទាប មានបញ្ញាទន់អន់ មានបញ្ញាថោកថយ មានបញ្ញាលាមក មានបញ្ញាគម្រក់ មានបញ្ញាស្ពួចស្ពើងហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងអស់ ជាមនុស្សពាល មានបញ្ញាថោកថយ ។*

[២១៤] *ពាក្យថា ជនទាំងអស់នេះ ជាអ្នកជំអក់នៅក្នុងទិដ្ឋិ គឺពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នេះ ជាអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះ កាន់ រៀន ប្រកាន់ បង្ហាញ ជាប់ចិត្ត បណ្តាទិដ្ឋិទាំង ៦២ នូវទិដ្ឋិណាមួយ ហើយនៅ នៅរួម នៅជាប់ នៅត្រាំ ក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនៗ ។ បុគ្គលមានផ្ទះក្តី រមែងនៅក្នុងផ្ទះ បុគ្គលអ្នកត្រូវអាបត្តិក្តី រមែងនៅក្នុងអាបត្តិ បុគ្គលប្រកបដោយកិលេសក្តី រមែងនៅក្នុងកិលេសយ៉ាងណាមិញ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នេះ ជាអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិ*

តេ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិគតានំ អញ្ញតរញ្ញតរំ ទិដ្ឋិគតំ ក-ហេត្វា ឧក្ខហេត្វា ឧណ្ហាត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា សកាយ សកាយ ទិដ្ឋិយា វសន្តិ សំវសន្តិ អាវសន្តិ បរិវសន្តីតិ សព្វេ តិមេ ទិដ្ឋិបរិព្ភសានា ។ តេនាហ ភគវា

បរស្ស ហ ធម្មមនានុជានំ
ពាលោ មគ្គោ ហោតិ ទិហីនបញ្ញោ
សព្វេ ពាលា សុទិហីនបញ្ញា
សព្វេ តិមេ ទិដ្ឋិបរិព្ភសានាតិ ។

[២១៥] សន្ទិដ្ឋិយា ចេ បន ជីវិតា[1]
សំសុទ្ធបញ្ញា កុសលា មតីមា[2]
ន តេសំ ត្រោចិ បរិហីនបញ្ញោ
ទិដ្ឋី ហិ តេសំ តថា សមត្តា ។

[២១៦] សន្ទិដ្ឋិយា ចេ បន ជីវិតាតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា ជីវិតា បរិយោទាតា អសង្ខ្លិលិដ្ឋាតិ[3] សន្ទិដ្ឋិយា ចេ បន ជីវិតា ។

---

១ ម. ចេវ ន ជីវិតា ។ ២ ម. មុតិមា ។ ៣ ម. អនជីវិតា អជោទាតា អបរិ-យោទាតា សំកិលិដ្ឋា សំកិលេសិកាតីតិ ទិស្សន្តិ ។

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ កាន់ រឿន ប្រកាន់ បបោសអង្ហែ ជាប់ចិត្ត បណ្ដាទិដ្ឋិទាំង ៦២ ទូវទិដ្ឋិណាមួយ ហើយនៅ នៅរួម នៅជាប់ នៅត្រាំ ក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងអស់នេះ ជាអ្នកដំអក់នៅក្នុងទិដ្ឋិ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលពាល ជាអ្នកថោកទាប មានបញ្ញាទន់អន់ រមែងមិនយល់នូវធម៌ របស់បុគ្គលដទៃ ជនទាំងអស់ ជាមនុស្សពាល មានបញ្ញាទន់អន់ ជនទាំងអស់នេះ ជាអ្នកដំអក់នៅក្នុងទិដ្ឋិ ។

[២១៥] ប្រសិនបើ បុគ្គលទាំងឡាយ ជាអ្នកមានបញ្ញាឈ្វាសវៃ មានបញ្ញាបរិសុទ្ធល្អ មានញាណដ៏ផ្ទូរផង់ ដោយទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន បណ្ដាបុគ្គលទាំងឡាយនោះ បុគ្គលណាមួយ មានបញ្ញាទន់អន់ ឥតមានទេ ព្រោះថា ជនទាំងនោះ បានប្រកាន់ទិដ្ឋិយ៉ាងនេះហើយ ។

[២១៦] ពាក្យថា ដ៏ផ្ទូរផង់ដោយទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន គឺផ្ទូរផង់ ស្អាត មិនសៅហ្មង ដោយទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ដោយការគួររបស់ខ្លួន ដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្តរបស់ខ្លួន ដោយលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដ៏ផ្ទូរផង់ ដោយទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២១៧] សំសុទ្ធបញ្ញា កុសលា មតីមាតិ សុទ្ធ-ញ្ញា វិសុទ្ធបញ្ញា បរិសុទ្ធបញ្ញា ភោគតបញ្ញា បរិយោ-គតបញ្ញា ។ អថវា សុទ្ធឧស្សុកា វិសុទ្ធឧស្សុកា បរិសុទ្ធឧស្សុកា ភោគតឧស្សុកា បរិយោគតឧស្សុកាតិ សំសុទ្ធបញ្ញា ។ កុសលាតិ កុសលា បណ្ឌិតា បញ្ញវន្តោ ពុទ្ធិមន្តោ ញាណិនោ វិភាវិនោ មេធាវិនោតិ សំសុទ្ធបញ្ញា កុសលា ។ មតីមាតិ មតិមា បណ្ឌិតា បញ្ញវន្តោ ពុទ្ធិមន្តោ ញាណិនោ វិភាវិនោ មេធាវិនោតិ សំសុទ្ធបញ្ញា កុសលា មតីមា ។

[២១៨] ន តេសំ កោចិ បរិហីនបញ្ញោតិ តេសំ សមណ\ព្រាហ្មណានំ ន កោចិ ហីនបញ្ញោ និហីនប-ញ្ញោ ឋិមកបញ្ញោ លាមកបញ្ញោ ជតុក្កបញ្ញោ បរិ-ត្តបញ្ញោ[1] ។ អថវា[2] សព្វេ អត្តបញ្ញា សេដ្ឋបញ្ញា

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ អត្ថីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. អយំ បាឋো នត្ថិ ។

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

[២១៧] ពាក្យថា បុគ្គលទាំងឡាយ ជាអ្នកមានបញ្ញាឈ្វាសវៃ មានបញ្ញាបរិសុទ្ធល្អ គឺមានបញ្ញាស្អាត មានបញ្ញាស្អាតវិសេស មានបញ្ញាបរិសុទ្ធ មានបញ្ញាថ្វាស្អាត មានបញ្ញាផ្ទូរផង់ ។ ឬថា មានការឃើញស្អាត មានការឃើញស្អាតវិសេស មានការឃើញបរិសុទ្ធ មានការឃើញហ្មត់ចត់ មានការឃើញផ្ទូរផង់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានបញ្ញាបរិសុទ្ធល្អ ។ ពាក្យថា ឈ្វាសវៃ គឺបុិនប្រសប់ ជាបណ្ឌិត មានបញ្ញា មានបញ្ញាជាគ្រឿងដឹង មានញាណ មានបញ្ញាជាគ្រឿងបំភ្ញ៏ មានបញ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឈ្វាសវៃ មានបញ្ញាបរិសុទ្ធល្អ ។ ពាក្យថា មានបញ្ញា គឺមានការដឹង ជាបណ្ឌិត មានបញ្ញា មានបញ្ញាជាគ្រឿងដឹង មានញាណ មានបញ្ញាជាគ្រឿងបំភ្ញ៏ មានបញ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលទាំងឡាយ ជាអ្នកមានបញ្ញាឈ្វាសវៃ មានបញ្ញាបរិសុទ្ធ ។

[២១៨] ពាក្យថា បណ្ដាបុគ្គលទាំងឡាយនោះ បុគ្គលណាមួយ មានបញ្ញាទន់អន់ ឥតមានទេ គឺបណ្ដាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ មានបញ្ញាថោកទាប មានបញ្ញាទន់អន់ មានបញ្ញាថោកថយ មានបញ្ញាលាមក មានបញ្ញាគម្រក់ មានបញ្ញាស្ពួចស្ដើង ឥតមានទេ ។ គឺថា សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ មានបញ្ញាដ៏លើសលុប មានបញ្ញាប្រសើរ

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

វិសេដ្ឋប្បញ្ញា ចាមោក្ខប្បញ្ញា ឧត្តមប្បញ្ញា បវរប្បញ្ញាតិ ន តេសំ កោចិ បរិហីនបញ្ញោ ។

[២១៩] ទិដ្ឋី ហិ តេសំបិ តថា សមត្តាតិ តេសំ សមណព្រាហ្មណានំ ទិដ្ឋិ តថា សមត្តា សមាទិន្នា ឋបិតា បរាមដ្ឋា អភិនិវិដ្ឋា អជ្ឈោសិតា អធិមុត្តាតិ ទិដ្ឋីហិ តេសំបិ តថា សមត្តា ។ តេនាហ ភគវា

សន្ធិដ្ឋិយា ចេ បន រីរជាតា
សំសុទ្ធបញ្ញា កុសលា មតីមា
ន តេសំ កោចិ បរិហីនបញ្ញោ
ទិដ្ឋី ហិ តេសំបិ តថា សមត្តាតិ ។

[២២០] ន ភាហមេតំ តថិរត្តិ[1] ព្រូមិ
យមាហុ ពាលា[2] មិថុ អញ្ញមញ្ញ
សកំ សកំ ទិដ្ឋិមកំសុ សច្ចំ
តស្មា ហិ ពាលោតិ បរំ ឧទាហ្ន ។

---

១ ម. តថវន្តិ ។ ២ ម. ពាលោ ។

មានបញ្ញាប្រសើរវិសេស មានបញ្ញាជាប្រធាន មានបញ្ញាដ៏ឧត្តម មានបញ្ញាដ៏បវរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណាមួយ មានបញ្ញាទន់អន់ ឥតមានទេ ។

[២១៩] ពាក្យថា ព្រោះថា ជនទាំងនោះ បានប្រកាន់ទិដ្ឋិយ៉ាងនោះ ហើយ គឺសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានប្រកាន់ សមាទាន កាន់យក បង្ហាញអង្ហែល ជាប់ចិត្ត ជក់ចិត្ត ចុះចិត្តស៊ប់ ដោយប្រការដូច្នេះ ហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះថា ជនទាំងនោះ បានប្រកាន់ទិដ្ឋិយ៉ាងនោះហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> *ប្រសិនបើ បុគ្គលទាំងឡាយ ជាអ្នកមានបញ្ញាឈ្វាសវៃ មានបញ្ញាបរិសុទ្ធល្អ មានញាណដ៏ផ្ទូរផង់ ដោយទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន បណ្តាបុគ្គលទាំងឡាយនោះ បុគ្គលណាមួយ មានបញ្ញាទន់អន់ ឥតមានទេ ព្រោះថា ជនទាំងនោះ បានប្រកាន់ទិដ្ឋិយ៉ាងនេះហើយ ។*

[២២០] សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ជាគូ ។ បានពោលនូវគ្នានិងគ្នាថាពាល ព្រោះទិដ្ឋិណា តថាគតមិនពោលនូវទិដ្ឋិនុ៎ះថាពិតទេ បុគ្គលទាំងឡាយបានធ្វើ នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ថាពិត ព្រោះហេតុនោះបានជា ជនទាំងឡាយ តែងយល់នូវបុគ្គលដទៃថាពាល ។

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២២១] ន ភាហមេតំ តថិវន្តិ ព្រូមីតិ ជាតិ បដិ-ក្ខេបោ ។ ឯតន្តិ ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិគតន្តិ ជាហំ ឯតំ តថំ តច្ចំ ភូតំ យាថាវំ អវិបរីតន្តិ ព្រូមិ អាចិក្ខামិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរামি វិភជামি ឧត্তানীকরোমি បការាសេមីតិ ន ភាហមេតំ តថិវន្តិ ព្រូមិ ។

[២២២] យមាហុ ពាលា មិថុ អញ្ញមញ្ញន្តិ មីឋូតិ ទ្វេ ជនា ទ្វេ ការលហការការ ទ្វេ ភណ្ឌនការការ ទ្វេ ភស្សការការ ទ្វេ វិវាទការការ ទ្វេ អធិការណការការ ទ្វេ ភនិនោ ទ្វេ សណ្ហាបការ ។ តេ អញ្ញមញ្ញំ ពាលោ ហីនោ និហីនោ ឱមកោ លាមកោ ជតុក្កោ បរិត្តោ-តិ[1] ឯវមាហំសុ ឯវំ ការេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ ភោហន្តីតិ យមាហុ ពាលា មិថុ អញ្ញមញ្ញំ ។

---

១ ម. ពាលតោ ហីនតោ និហីនតោ ឱមកតោ លាមកតោ ជតុក្កតោ បរិត្តតោតិ ។

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១១

[២២១] *អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតមិនពោលនូវទិដ្ឋិនុ៎ះថា ពិតទេ ត្រង់ពាក្យថា មិន គឺជាពាក្យហាមឃាត់ ។ ពាក្យថា ទិដ្ឋិនុ៎ះ គឺទិដ្ឋិ ៦២ សេចក្តីថា តថាគត មិនពោល មិនប្រាប់ មិនសម្តែង មិនបញ្ញត្ត មិនតាំងទុក មិនបើក មិនវែកញែក មិនធ្វើឲ្យងាយ មិនប្រកាស នូវទិដ្ឋិនុ៎ះ ថាពិត ថាមែន ថាប្រាកដ ថាត្រូវ ថាមិនវិបរិត ដូច្នេះទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតមិនពោលនូវទិដ្ឋិនុ៎ះ ថា ពិតទេ ។*

[២២២] *ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ជាគូៗ បានពោលនូវគ្នានិងគ្នាថា (ពាល) ព្រោះទិដ្ឋិណា ត្រង់ពាក្យថា ជាគូៗ បានសេចក្តីថា ជនពីរនាក់ គឺអ្នកធ្វើជម្លោះពីរនាក់ អ្នកធ្វើសេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ពីរនាក់ អ្នកធ្វើតិរច្ឆានកថាពីរនាក់ អ្នកធ្វើវិវាទពីរនាក់ អ្នកធ្វើអធិករណ៍ពីរនាក់ អ្នកជជែកពីរនាក់ អ្នកនិយាយប៉ប៉ាច់ប៉ោចពីរនាក់ ។ ជនទាំងនោះ ពោលយ៉ាងនេះ ថ្វែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ ពន្យល់យ៉ាងនេះ អធិប្បាយយ៉ាងនេះ នូវគ្នានិងគ្នាថា ពាល ថោកទាប សាបសូន្យ ថោកថយ លាមក គម្រក់ កម្ទេចកម្ទី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ជាគូៗ បានពោល នូវគ្នានិងគ្នាថា ពាល ព្រោះទិដ្ឋិណា ។*

[២២៣] សកំ សកំ ទិដ្ឋិមកំសុ សច្ចន្តិ សស្សតោ លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ សកំ សកំ ទិដ្ឋិមកំសុ សច្ចំ ។ អសស្សតោ លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ។ បេ ។ ណេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្យណា ឥទមេវ សច្ចំ មោឃ-មញ្ញន្តិ សកំ សកំ ទិដ្ឋិមកំសុ សច្ចំ ។

[២២៤] តស្មា ហិ ពាលោតិ បវុំ ឧបន្តីតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្ប្ចច្ចយា តំនិទានា បវុំ ពាលោ ហីនោ និហីនោ ឩមកោ លាមកោ ជតុក្ខោ បរិត្តោតិ ឧបន្តិ បស្សន្តិ ឧក្ខិន្តិ ឱលោកេន្តិ និជ្ឌាយន្តិ ឧបបរិក្ខន្តីតិ តស្មា ហិ ពាលោតិ បវុំ ឧបន្តិ ។ តេនាហ ភគវា

ន ភាហមេតំ តថិវន្តិ ព្រូមិ
យមាហុ ពាលា មិថុ អញ្ញមញ្ញ
សកំ សកំ ទិដ្ឋិមកំសុ សច្ចំ

[២២៣] *ពាក្យថា បុគ្គលពាលទាំងឡាយ បានធ្វើនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនៗ ថាពិត គឺបានធ្វើនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ថាពិត ដោយពាក្យថា លោកទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ។ បានធ្វើនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ថាពិត ដោយពាក្យថា លោកមិនទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ហើយ កើតទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃ ជាមោឃៈ ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលពាលទាំងឡាយ បានធ្វើនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនៗ ថាពិត ។*

[២២៤] *ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ ជនទាំងឡាយ តែងយល់នូវបុគ្គលដទៃថាពាល ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ទើបជនទាំងឡាយ យល់ ឃើញ ក្រឡេកឃើញ សម្ងឹង ពិនិត្យ រំពឹង នូវបុគ្គលដទៃ ថាពាល ថោកទាប សាបរលាប ថោកថយ លាមក គម្រក់ កម្ទេចកម្ទី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ជនទាំងឡាយ តែងយល់នូវបុគ្គលដទៃ ថាពាល ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា*

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយជាគូ ។ បានពោលនូវគ្នានិងគ្នា
ថាពាល ព្រោះទិដ្ឋិណា តថាគតមិនពោលនូវទិដ្ឋិនុ៎ះ ថាពិតទេ
បុគ្គលពាលទាំងឡាយ បានធ្វើនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ថាពិត

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

តស្មា ហិ ញាលោតិ បរំ ឧមាន្តីតិ ។

[២២៥] យមាហុ សច្ចំ តថិវន្តិ ឯកេ
តមាហុ អញ្ញេបិ តុច្ឆំ មុសាតិ
ឯវម្ជិ វិក្ខយ្ហ វិវាទយន្តិ
កស្មា ន ឯកំ សមណា វទន្តិ ។

[២២៦] យមាហុ សច្ចំ តថិវន្តិ ឯកេតិ យំ ឧម្មុ ជិ ជ្ជ ី បជិ ប ជ ំ ម ក្ខ ំ ឯ ក េ ស ម ណ ា ព្រ ា ហ្ម ណ ា ឥ ជ ំ ស ច ្ច ំ តច្ឆំ[1] ភូតំ យាថាវំ អវិបរីតន្តិ ឯវមាហំសុ ឯវំ ភាសេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ ហេមវន្តីតិ យមាហុ សច្ចំ តថិវន្តិ ឯកេ ។

[២២៧] តមាហុ អញ្ញេបិ តុច្ឆំ មុសាតីតិ តមេវ

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ តថន្តិ ទិស្សតិ ។

ព្រោះហេតុនោះ បានជាជនទាំងឡាយ តែងយល់ទូវបុគ្គលដទៃថា ពាល ។

[២២៥] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួរថា) សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ បានពោលពាក្យណា ថាជាពាក្យទៀង ជាពាក្យពិត ចំណែកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃទៀត បែរជាពោលពាក្យនោះ ថាជាពាក្យទទេ ជាពាក្យកុហកវិញ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ប្រកាន់យ៉ាងនេះហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា ព្រោះហេតុអ្វី សមណៈទាំងឡាយ មិនពោលពាក្យតែបែបមួយ ។

[២២៦] ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ បានពោលពាក្យណា ថាជាពាក្យទៀង ជាពាក្យពិត សេចក្តីថា សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ពោលយ៉ាងនេះ ថ្លែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ ពន្យល់យ៉ាងនេះ អធិប្បាយយ៉ាងនេះ នូវធម៌ ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គណា ថា នេះទៀង ពិត ប្រាកដ ត្រូវ មិនវិបរិត ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ បានពោលពាក្យណា ថាជាពាក្យទៀង ជាពាក្យពិត ។

[២២៧] ពាក្យថា ចំណែកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃទៀត បែរជាពោលពាក្យនេះ ថាជាពាក្យទទេ ជាពាក្យកុហកវិញ សេចក្តីថា

ធម្មំ ទិដ្ឋី បដិបទំ មគ្គំ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯតំ តុច្ឆំ ឯតំ មុសា ឯតំ អភូតំ ឯតំ អលិកំ ឯតំ អយាថាវន្តិ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ វោហរន្តីតិ តមាហុ អញ្ញេបិ តុច្ឆំ មុសាតិ ។

[២២៨] ឯវម្បិ វិគ្គយ្ហ វិវាទយន្តីតិ ឯវំ គហេត្វា ឧគ្គហេត្វា គណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា វិវាទយន្តិ កលហំ ករោន្តិ ភណ្ឌនំ ករោន្តិ វិគ្គហំ ករោន្តិ វិវាទំ ករោន្តិ មេធគំ ករោន្តិ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ ។ បេ ។ និព្វេឋេហិ វា សចេ បហោសីតិ ឯវម្បិ វិគ្គយ្ហ វិវាទយន្តិ ។

[២២៩] កស្មា ន ឯកំ សមណា វទន្តីតិ កស្មាតិ កស្មា កឹការណា កឹហេតុ កឹបច្ចយា កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា

សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ពោលយ៉ាងនេះ ថ្លែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ ពន្យល់យ៉ាងនេះ អធិប្បាយយ៉ាងនេះ នូវធម៌ នូវទិដ្ឋិ នូវបដិបទា នូវមគ្គនោះឯងថា នេះជាពាក្យទទេ នេះជាពាក្យកុហក នេះជាពាក្យមិនពិត នេះជាពាក្យមិនមែន នេះជាពាក្យមិនត្រូវ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ចំណែកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដទៃទៀតបែរជាពោលពាក្យនោះ ថាជាពាក្យទទេ ជាពាក្យកុហកវិញ ។

[២២៨] *ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ប្រកាន់យ៉ាងនេះហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា សេចក្ដីថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ កាន់យក រឿនយក ប្រកាន់យក បណ្ដោសអង្អែល ជាប់ចិត្ត យ៉ាងនេះហើយ រមែងជជែកគ្នា គឺធ្វើនូវជម្លោះ ធ្វើនូវសេចក្ដីប្រកួតប្រកាន់ ធ្វើនូវសេចក្ដីប្រកាន់ខុស ធ្វើនូវវិវាទ ធ្វើនូវការប្រណាំងប្រជែងថា អ្នកមិនចេះធម៌វិន័យនេះទេ ។ បេ ។ ឬបើអ្នកអាច អ្នកចូរដោះស្រាយឲ្យរួចចុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ប្រកាន់យ៉ាងនេះហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា ។*

[២២៩] *ពាក្យថា ព្រោះហេតុអ្វី សមណៈទាំងឡាយ មិនពោលពាក្យតែបែបមួយ សេចក្ដីថា ព្រោះហេតុដូចម្ដេច ព្រោះដំ-ណើរដូចម្ដេច ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះបច្ច័យអ្វី ព្រោះនិទានដូចម្ដេច ព្រោះកិរិយាកើតឡើងដូចម្ដេច ព្រោះកំណើតដូចម្ដេច*

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

ន ឯកំ វទន្តិ ជាជា វទន្តិ រ៉ាជំ វទន្តិ អញ្ញាញ្ញ
វទន្តិ បុថុ វទន្តិ ភវេន្តិ ភណ្ឌន្តិ ឌីបយន្តិ ហ្ការន្តីតិ
ភស្មា ន ឯកំ សមណា វទន្តិ ។ ត្ថ ជាមា
ត្ថ និម្ម្ដ្ឋោ

យមាហុ សច្ចំ ត្ថ ជ្ជ ឯកេ
ត្ថ ជ្ជ អញ្ញេ ត្ថ ជ្ជ ជ្ជ ជ
ឯ ជ្ជ ជ្ជ ជ្ជ ជ្ជ ជ
ភ ជ្ជ ជ្ជ ជ្ជ ជ្ជ ជ ។

[២៣០] ឯ ជ្ជ ជ្ជ ជ ជ ជ ជ
ជ ជ ជ ជ ជ ជ
ជ ជ ជ ជ ជ ជ
ជ ជ ជ ជ ជ ។

១ ម. ជ ជ ។

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

ព្រោះហេតុជាដែនកើតមុនដូចម្តេច សមណៈទាំងឡាយ មិនពោលពាក្យតែបែបមួយ បែរជាពោលផ្សេងៗ ពោលនូវប្រការផ្សេងៗ ពោលដោយឡែកពីគ្នា ពោល ថ្វែង ពណ៌នា ពន្យល់ អធិប្បាយច្រើនបែបទៅវិញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ព្រោះហេតុអ្វី សមណព្រាហ្មណ៍ទាំង-ឡាយ មិនពោលពាក្យតែបែបមួយ ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ត្រាស់សួរថា

> សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ បានពោលពាក្យណា ថាជាពាក្យទៀង ជាពាក្យពិត សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃទៀត បែរជាពោលពាក្យនោះ ថាជាពាក្យទទេ ជាពាក្យកុហកវិញ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ប្រកាន់យ៉ាងនេះហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា ព្រោះហេតុអ្វី សមណៈទាំងឡាយ មិនពោលពាក្យតែបែបមួយ ។
>
> [២៣០] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) សត្វដឹងច្បាស់នូវសច្ចៈណា មិនគប្បីទាស់ទែងគ្នា សច្ចៈ (នោះ) មានតែមួយ មិនមានជាគម្រប់ពីរទេ សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងឡាយនោះ តែងពោលតាមទំនើងខ្លួនឯង នូវសច្ចៈទាំងឡាយផ្សេងៗ គ្នា ព្រោះហេតុនោះ បានជាសមណៈទាំងឡាយ មិនពោលពាក្យតែបែបមួយ ។

[២៣១] ឯកំ ហិ សច្ចំ ន ទុតីយមត្ថីតិ ឯកំ សច្ចំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធោ និព្ពានំ យោ សោ សព្ពសង្ខារ-សមថោ សព្ពុបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគো និរោធো និព្ពានំ ។ អថវា ឯកំ សច្ចំ វុច្ចតិ មគ្គសច្ចំ និយ្យានសច្ចំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្ប សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធីតិ ឯកំ ហិ សច្ចំ ន ទុតីយមត្ថិ ។

[២៣២] យស្មឿ បជា នោ វិវេ បជានន្តិ យស្មិន្តិ យម្ហិ សច្ចេ ។ បជាតិ សត្តាធិវចនំ ។ បជា យំ[1] សច្ចំ បជានន្តា អាជានន្តា វិជានន្តា បដិវិជានន្តា បដិវិជ្ឌន្តា ន កលហំ ករេយ្យ ន ភណ្ឌនំ ករេយ្យ ន វិគ្គហំ ករេយ្យ ន វិវាទំ ករេយ្យ ន មេធគំ ករេយ្យ កលហំ ភណ្ឌនំ វិគ្គហំ វិវាទំ មេធគំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវង្គមេយ្យាតិ[2] យស្មឿ បជា នោ វិវេ បជានំ ។

---

១ ម. បជានំ ។ ២ ម. ន កលហំ ករយ្យុំ ។ ល។ ព្យន្តឺ ករយ្យុំ អនភាវំ គមេយ្យុន្តិ ទិស្សន្តិ ។

[២៣១] *ពាក្យថា សច្ចៈ (នោះ) មានតែមួយ មិនមានជាគម្រប់ពីរទេ អធិប្បាយថា ទុក្ខនិរោធនិព្វាន លោកហៅថា សច្ចៈមួយ បានខាង សេចក្តីរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង កិរិយារលាស់ឧបធិទាំងពួង កិរិយា-អស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក កិរិយារលត់ ព្រះនិព្វាន ។ ឬថា ដែលហៅថា សច្ចៈមួយ សំដៅយកមគ្គសច្ចៈ និយ្យានសច្ចៈ ទុក្ខ-និរោធគាមិនីបដិបទា មគ្គមានអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ គឺ សេចក្តីយល់ត្រូវ ១ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ១ វាចាត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ១ ការព្យាយាមត្រូវ ១ សេចក្តីរឭកត្រូវ ១ ការតម្កល់ចិត្តត្រូវ ១ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) សច្ចៈនោះ មានតែមួយ មិនមានជាគម្រប់ពីរទេ ។*

[២៣២] *ពាក្យថា សត្វដឹងច្បាស់នូវសច្ចៈណា មិនគប្បីទាស់ទែងគ្នា ត្រង់ពាក្យថា ណា គឺនូវសច្ចៈណា ។ ពាក្យថា សត្វ គឺជាឈ្មោះរបស់សត្វ ។ សត្វកាលដឹងច្បាស់ ដឹងទូទៅ ដឹងវិសេស ដឹងជាក់ ចាក់ធ្លុះ នូវសច្ចៈណា មិនគប្បីធ្វើជម្លោះ មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីប្រកាន់ខុស មិនគប្បីធ្វើវិវាទ មិនគប្បីធ្វើការប្រណាំងប្រជែង គឺគប្បីលះបង់ គប្បីបន្ទោបង់ គប្បីធ្វើឲ្យវិនាស គប្បីដល់នូវការមិនកើតមានតទៅ នូវជម្លោះ សេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ សេចក្តីប្រកាន់ខុស វិវាទ សេចក្តីប្រណាំងប្រជែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សត្វដឹងច្បាស់នូវសច្ចៈណា មិនគប្បីទាស់ទែងគ្នា ។*

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៣៣] ជាជា តេ សច្ចានិ សយំ ជុនន្តីតិ ជាជា តេ សច្ចានិ សយំ ជុនន្តិ វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ ហោរន្តិ សស្សតោ លោកោ ឥធមេវ សច្ចំ មោឃ-មញ្ញន្តិ សយំ ជុនន្តិ វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ ហោរន្តិ អសស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥធមេវ សច្ចំ មោ-ឃមញ្ញន្តិ សយំ ជុនន្តិ វទន្តិ ថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ ហោរន្តីតិ ជាជា តេ សច្ចានិ សយំ ជុនន្តិ ។

[២៣៤] តស្មា ន ឯកំ សមណា វទន្តីតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្ប្ចយា តំនិជាជា ន ឯកំ វទន្តិ ជាជា វទន្តិ រិរ្ជិ វទន្តិ អញ្ញាញ្ញ វទន្តិ បុថុ វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ ហោរន្តីតិ

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

[២៣៣] ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ តែងពោលតាមទំនើងខ្លួនឯង នូវសច្ចៈទាំងឡាយផ្សេង ៗ គ្នា សេចក្តីថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ តែងសរសើរ ពោល ថ្វែង ពណ៌នា ពន្យល់ អធិប្បាយ តាមទំនើងខ្លួនឯង នូវសច្ចៈទាំងឡាយផ្សេងៗ គ្នា គឺ តែងសរសើរ ពោល ថ្វែង ពណ៌នា ពន្យល់ អធិប្បាយ តាមទំនើងខ្លួនឯងថា លោកទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ តែងសរសើរ ពោល ថ្វែង ពណ៌នា ពន្យល់ អធិប្បាយ តាមទំនើងខ្លួនឯងថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ តែងពោលតាមទំនើងខ្លួនឯង នូវសច្ចៈទាំងឡាយផ្សេងៗ គ្នា ។

[២៣២] ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ ទើបសមណៈទាំងឡាយ មិនពោលពាក្យតែបែបមួយ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ទើបសមណៈទាំងឡាយ មិនពោលពាក្យតែបែបមួយ គឺពោលផ្សេងៗ ពោលប្រការផ្សេងៗ ពោលដោយឡែកពីគ្នា ពោល ថ្វែង ពណ៌នា ពន្យល់ អធិប្បាយ មានប្រមាណច្រើន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)

តស្មា ន ឯកំ សមណា វទន្តិ ។ តេជាហ ភគវា

ឯកំ ហិ សច្ចំ ន ទុតីយមត្ថិ

យស្មឹ បជា នោ វិវទេ បជានំ

ជានា តេ សច្ចានិ សយំ ថុនន្តិ

តស្មា ន ឯកំ សមណា វទន្តីតិ ។

[២៣៥] កស្មា នុ សច្ចានិ វទន្តិ ជានា

បវាទិយាសេ កុសលាវជានា

សច្ចានិ សុត្តានិ ពហូនិ ជានា

ឧជាហុ តេ តក្ការមនុស្ស្ស្ស្ស ។

[២៣៦] កស្មា នុ សច្ចានិ វទន្តិ ជានាតិ

ព្រោះហេតុនោះ ទើបសមណៈទាំងឡាយ មិនពោលពាក្យតែបែបមួយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> *សត្វដឹងច្បាស់នូវសច្ចៈណា មិនគប្បីទាស់ទែងគ្នា សច្ចៈ (នោះ) មានតែមួយ មិនមានជាគម្រប់ពីរទេ សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ តែងពោលតាមទំនើងខ្លួនឯងនូវ សច្ចៈទាំងឡាយផ្សេងៗ គ្នា ព្រោះហេតុនោះ ទើបសមណៈ ទាំងឡាយ មិនពោលពាក្យតែបែបមួយ ។*

[២៣៥] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិតសួរថា) *ព្រោះហេតុអ្វី ពួកសមណ-ព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកប្រកាន់ថាឈ្វាសវៃ ពោល ពោលជជែក នូវសច្ចៈទាំងឡាយ ផ្សេងៗ គ្នា សច្ចៈទាំងឡាយ ច្រើន ផ្សេងៗ តើ (សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ) បានឮឬ ឬក៏ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ រាវរកដោយសេចក្តីត្រិះរិះទេ ។*

[២៣៦] *ពាក្យថា ព្រោះហេតុអ្វី ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ពោល នូវសច្ចៈទាំងឡាយ ផ្សេងៗ គ្នា ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុអ្វី គឺ ព្រោះហេតុម្តេច ព្រោះដំណើរដូចម្តេច ព្រោះហេតុដូចម្តេច ព្រោះ បច្ច័យដូចម្តេច ព្រោះនិទានដូចម្តេច ទើបពួកសមណព្រាហ្មណ៍ពោល នូវសច្ចៈទាំងឡាយផ្សេង ។ ពោលនូវសច្ចៈទាំងឡាយមានប្រការ ផ្សេង ។*

អញ្ញោញ្ញានិ វទន្តិ បុថូនិ វទន្តិ កាថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ វោហរន្តីតិ កស្មា នុ សច្ចានិ វទន្តិ នានា ។

[២៣៧] បវាទិយាសេ កុសលាវទានាតិ បវាទិយាសេតិ វិប្បវទន្តីតិបិ បវាទិយាសេ ។ អថវា សកំ សកំ ទិដ្ឋិគតំ បវទន្តិ កាថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ វោហរន្តិ សស្សតោ លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ បវទន្តិ កាថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ វោហរន្តិ អសស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ បវទន្តិ កាថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ វោហរន្តិ ។ កុសលាវទានាតិ កុសលវាទា បណ្ឌិតវាទា ធីរវាទា ញាណវាទា ហេតុវាទា លក្ខណវាទា ការណវាទា ឋានវាទា សកាយ លទ្ធិយាតិ បវាទិយាសេ កុសលាវទានា ។

ពោលដោយឡែកពីគ្នា ពោល ថ្ងៃ ៨ ណ៎ានា អធិប្បាយ នូវសច្ច: ទាំងឡាយមានប្រមាណច្រើន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ព្រោះ ហេតុអ្វី ពួកសមណព្រាហ្មណ៎ ពោលនូវសច្ច:ទាំងឡាយផ្សេងៗ គ្នា ។

[២៣៧] អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកប្រកាន់ថាឈ្លាសវៃ ពោល ពោលជជែក ត្រង់ពាក្យថា ពោលជជែក គឺរមែងពោលជជែក ព្រោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពោលជជែក ។ មួយទៀត សមណ-ព្រាហ្មណ៎ទាំងឡាយ ពោល ថ្ងៃ ៨ ណ៎ានា ពន្យល់ អធិប្បាយ នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ គឺពោល ថ្ងៃ ៨ ណ៎ានា ពន្យល់ អធិប្បាយថា លោកទៀង ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃ ជាមោឃ: ពោល ថ្ងៃ ៨ ណ៎ានា ពន្យល់ អធិប្បាយថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន ពាក្យ នេះ ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃ ជាមោឃ: ។ ពាក្យថា អ្នកប្រកាន់ថា ឈ្លាសវៃ គឺជាអ្នកពោលថាឈ្លាសវៃ ពោលថាជាបណ្ឌិត ពោលថា ជាអ្នកប្រាជ្ញ ពោលថាមានញាណ ពោលត្រូវទំនង ពោលប្រកប ដោយលក្ខណ: ពោលប្រកបដោយហេតុ ពោលគួរដល់ឋាន: តាម លទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ជាអ្នកប្រកាន់ថា ឈ្លាសវៃ ពោល ពោលជជែក ។

[២៣៨] សច្ចានិ សុត្តានិ ពហូនិ ជាតានិ សច្ចានិ សុត្តានិ ពហូនិ[(១)] ជាតានិ ភិន្នានិ អញ្ញោញ្ញានិ បុថូនីតិ សច្ចានិ សុត្តានិ ពហូនិ ជាតា ។

[២៣៩] ឧតាហុ តេ តក្ការមនុស្ស្សន្តីតិ ឧតាហុ តក្ការេន ឯតក្ការេន សង្ខ្យេ្យន យាយន្តិ ជិយ្យន្តិ ភុយ្ហន្តិ សំហរិយន្តីតិ ឯវម្ៀ ឧតាហុ តេ តក្ការមនុស្ស្សន្តិ ។ អថវា តក្ការបរិយាហដំ រីមំសានុចរិតំ សយំ បដិភាណំ ឯនន្តិ ការេន្តិ ភណន្តិ ឌីបយន្តិ ហេ្ការន្តីតិ ឯវម្ៀ ឧតាហុ តេ តក្ការមនុស្ស្សន្តិ ។ តេតាហ សោ ជិម្ហិតោ

---

១ ម. ពហុកានិ ។

[២៣៨] ពាក្យថា សច្ចៈទាំងឡាយ ច្រើន ផ្សេងៗ (តើសមណ-ព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ) បានឮឬ សេចក្តីថា សច្ចៈទាំងឡាយ ច្រើន ផ្សេងៗ មានប្រការផ្សេងៗ ដទៃៗ ជាអនេក (តើសមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ) បានឮឬ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) សច្ចៈទាំងឡាយ ច្រើន ផ្សេងៗ តើសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានឮឬ ។

[២៣៩] ពាក្យថា ឬក៏សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ ភវរក ដោយសេចក្តីត្រិះរិះ សេចក្តីថា ឬក៏ (សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ) ត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះ សេចក្តីត្រិះរិះផ្សេងៗ សេចក្តីត្រិះរិះព្រម ឲ្យទៅ ឲ្យនាំទៅ ឲ្យរសាត់ទៅ ឲ្យកួចទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ឬក៏ សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ ភវរក ដោយសេចក្តីត្រិះរិះ ។ មួយទៀត សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងឡាយ ពោល ថ្វែង ពណ៌នា ពន្យល់ អធិប្បាយ នូវប្រាជ្ញា ដែលស្រាវជ្រាវ ដោយសេចក្តីត្រិះរិះ ដែលរិះរក ដោយការពិចារណា ដោយខ្លួនឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ឬក៏ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ភវរកដោយ សេចក្តីត្រិះរិះ ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ត្រាស់សួរថា

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

កស្មា នុ សច្ចានិ វទន្តិ ធីរា
បវាទិយាសេ កុសលាវទានា
សច្ចានិ សុត្តានិ ពហូនិ ធីរា
ឧទាហុ តេ តក្កមនុស្សរន្តីតិ ។

[២៤០] ន ហេវ សច្ចានិ ពហូនិ ធីរា
អញ្ញត្រ សញ្ញាយ និច្ចានិ លោកេ
តក្កញ្ច ទិដ្ឋីសុ បកប្បយិត្វា
សច្ចំ មុសាតី ទ្វយធម្មមាហុ ។

[២៤១] ន ហេវ សច្ចានិ ពហូនិ ធីរាតិ ន ហេវ សច្ចានិ ពហុកានិ ធីរានិ វិវិធានិ អញ្ញោញ្ញានិ បុថូនីតិ ន ហេវ សច្ចានិ ពហូនិ ធីរា ។

[២៤២] អញ្ញត្រ សញ្ញាយ និច្ចានិ លោកេតិ អញ្ញត្រ សញ្ញាយ និច្ចតាហ ឯកញ្ហេ សច្ចំ លោកេ ឋិយតិ ភណ្ឌិយតិ ជីរិយតិ ហាយតិ

ព្រោះហេតុអ្វី ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកប្រកាន់ថា ឈ្វាសវៃ ពោល ពោលជជែក នូវសច្ចៈទាំងឡាយ ផ្សេងៗ គ្នា សច្ចៈទាំងឡាយ ច្រើន ផ្សេងៗ តើ (សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ) បានឮឬ ឬក៏ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ រាវរកដោយសេចក្តីត្រិះរិះទេ ។

[២៦០] (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា) សច្ចៈទាំងឡាយ ក្នុងលោក រឿងលែងតែសេចក្តីប្រកាន់ថាទៀងដោយសញ្ញាចេញ មិនមែនមានច្រើន ផ្សេងៗ គ្នាទេ មួយវិញទៀត ជនទាំងឡាយ តែងតាំងនូវសេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ហើយពោល នូវធម៌ ជាគូ ថាពិត ថាកុហក ។

[២៦១] ពាក្យថា សច្ចៈទាំងឡាយ មិនមែនមានច្រើន ផ្សេងៗ គ្នាទេ គឺសច្ចៈទាំងឡាយមិនមែនមានច្រើន ផ្សេងៗ មានប្រការផ្សេងៗ ដោយឡែកពីគ្នាច្រើនទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សច្ចៈទាំងឡាយ មិនមែនមានច្រើន ផ្សេងៗ គ្នាទេ ។

[២៦២] អធិប្បាយពាក្យថា ក្នុងលោក រឿងលែងតែសេចក្តីប្រកាន់ថាទៀង ដោយសញ្ញាចេញ សេចក្តីថា ក្នុងលោករឿងលែងតែសេចក្តីប្រកាន់ថាទៀង ដោយសញ្ញាចេញ សច្ចៈ ដែលលោក ថ្វែង ពណ៌នា ពន្យល់

ទុក្ខនិរោធោ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វុបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានំ ។ អថវា ឯកំ សច្ចំ វុច្ចតិ មគ្គសច្ចំ និយ្យានសច្ចំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធីតិ អញ្ញត្រ សញ្ញាយ និច្ចានិ លោកេ ។

[២៤៣] តក្កញ្ច ទិដ្ឋីសុ បកប្បយិត្វា សច្ចំ មុសាតី ទ្វយធម្មមាហូតិ តក្កំ វិតក្កំ សង្កប្បំ តក្កយិត្វា វិតក្កយិត្វា សង្កប្បយិត្វា ទិដ្ឋិគតានិ ជនេន្តិ សញ្ជនេន្តិ និព្វត្តេន្តិ អភិនិព្វត្តេន្តិ ទិដ្ឋិគតានិ ជនេត្វា សញ្ជនេត្វា និព្វត្តេត្វា អភិនិព្វត្តេត្វា មយ្ហំ សច្ចំ តុយ្ហំ មុសាតិ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ វោហរន្តីតិ តក្កញ្ច ទិដ្ឋីសុ បកប្បយិត្វា សច្ចំ មុសាតី ទ្វយធម្មមាហុ ។ តេនាហ ភគវា

អធិប្បាយថា មានតែមួយ គឺទុក្ខនិរោធនិព្វាន បានដល់ កិរិយារម្ងាប់នូវសង្ខារទាំងពួង កិរិយាកម្ចាត់បង់នូវឧបធិទាំងពួង កិរិយាអស់តណ្ហា កិរិយាប្រាសចាករាគៈ កិរិយារលត់ទុក្ខ ព្រះនិព្វាន ។ មួយទៀត សច្ចៈ មួយ លោកពោលសំដៅយក មគ្គសច្ចៈ និយ្យានសច្ចៈ ទុក្ខនិរោធ-គាមិនីបដិបទា មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ គឺសម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ក្នុងលោក រៀរលែងតែសេចក្តីប្រកាន់ថាទៀង ដោយសញ្ញា ។

[២៦៣] *ពាក្យថា មួយទៀត ជនទាំងឡាយ តែងតាំងនូវសេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ហើយពោលនូវធម៌ជាគូ ថាពិត ថាកុហក សេចក្តីថា ជនទាំងឡាយ ត្រិះរិះ ត្រិះរិះផ្សេងៗ ត្រិះរិះព្រមនូវសេចក្តីត្រិះរិះ នូវសេចក្តីត្រិះរិះផ្សេងៗ នូវសេចក្តីត្រិះរិះព្រម ហើយញ្ចាំងទិដ្ឋិទាំងឡាយឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម ឲ្យកើតឡើង ឲ្យកើតចំពោះ លុះញ្ចាំងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម ឲ្យកើតឡើង ឲ្យកើតចំពោះ ហើយ ក៏ពោលយ៉ាងនេះ ថ្លែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ ពន្យល់យ៉ាងនេះ អធិប្បាយយ៉ាងនេះថា ពាក្យរបស់ខ្ញុំ ជាពាក្យពិត ពាក្យរបស់អ្នក ជាពាក្យកុហក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងឡាយ តែងតាំងនូវសេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយហើយពោល នូវធម៌ជាគូ ថាពិត ថាកុហក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា*

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

ឆហេវ សច្ចានិ ពហូនិ ជានា
អញ្ញត្រ សញ្ញាយ ជិច្ចានិ លោកេ
តក្ការ ជិដ្ឋីសុ បកប្បយិត្វា
សច្ចំ មុសាតី ទ្វយធម្មមាហូតិ ។

[២៤៤] ជិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា
ឯតេ ច និស្សាយ វិមានឧស្សី
រិនិច្ចយេ ឋត្វា ឋហាសច្ចមានោ[1]
ពាលោ ឋហេ អកុសលោតិ ចាហ ។

[២៤៥] ជិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា ឯតេ ច និស្សាយ វិមានឧស្សីតិ ជិដ្ឋំ វា ជិដ្ឋសុទ្ធិ វា សុតំ វា សុតសុទ្ធិ វា សីលំ វា សីលសុទ្ធិ វា វត្តំ វា វត្តសុទ្ធិ វា មុតំ វា មុតសុទ្ធិ វា និស្សាយ ឧបនិស្សាយ តណ្ហាត្វា ឋាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វាតិ ជិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា ។

---

1 ម. ឋហាសមានោ ។

សច្ចៈទាំងឡាយ ក្នុងលោក រៀរលែងតែសេចក្តីប្រកាន់ថា ទៀងដោយសញ្ញាចេញ មិនមែនមានច្រើន ផ្សេងៗ គ្នាទេ មួយទៀត ជនទាំងឡាយ តែងតាំងនូវសេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ហើយពោលនូវធម៌ជាគូ ថាពិត ថាកុហក ។

[២២២] បុគ្គលអាស្រ័យទិដ្ឋិធម៌ ទាំងនេះ គឺការឃើញក្តី ការឮក្តី សីលនិងវ័ត្តក្តី ការប៉ះពាល់ក្តី ហើយជាអ្នកឃើញនូវការមើលងាយ បិតនៅក្នុងវិនិច្ឆ័យ ហើយរីករាយ បានពោលថា បុគ្គលពាល ថោកទាប មិនឈ្វាសវៃ ។

[២២៥] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលអាស្រ័យទិដ្ឋិធម៌ទាំងនេះ គឺការឃើញក្តី ការឮក្តី សីលនិងវ័ត្តក្តី ការប៉ះពាល់ក្តី ហើយជាអ្នកឃើញនូវការមើលងាយ សេចក្តីថា បុគ្គលអាស្រ័យ ចូលទៅអាស្រ័យ កាន់យក បណ្ដោសអង្អែល ជាប់ចិត្ត នូវការឃើញ ឬនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះការឃើញក្តី នូវការឮ ឬនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះការឮក្តី នូវសីល ឬនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះសីលក្តី នូវវ័ត ឬនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះវ័ត្តក្តី នូវការប៉ះពាល់ ឬនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះការប៉ះពាល់ក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការឃើញក្តី ការឮក្តី សីលនិងវ័ត្តក្តី ការប៉ះពាល់ក្តី ។

ឯតេ ច[១] និស្សាយ វិមានទស្សីតិ ន សម្មានេតីតិបិ វិមានទស្សី ។ អថវា លោមទស្សំ ជនេតីតិបិ វិមានទស្សីតិ ធិរ្ជេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា ឯតេ ច និស្សាយ វិមានទស្សី ។

[២៤៦] វិនិច្ឆយេ ឋត្វា បហស្សមានោតិ វិនិច្ឆយា វុច្ចន្តិ ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ[២] វិនិច្ឆិតទិដ្ឋិយា[៣] ឋត្វា បតិដ្ឋហិត្វា គណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា វិនិច្ឆយេ ឋត្វា ។ បហស្សមានោតិ តុដ្ឋោ ហោតិ ហដ្ឋោ បហដ្ឋោ អត្តមនោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ អថវា ទន្តវិទំសកំ ហស្សមានោតិ វិនិច្ឆយេ ឋត្វា បហស្សមានោ ។

១ ម. ឯតេសុ ។ ២ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ ទិដ្ឋិវិនិច្ឆយេតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ម. វិនិច្ឆយទិដ្ឋិយា ។

ពាក្យថា បុគ្គលអាស្រ័យទិដ្ឋិទាំងនេះ ហើយជាអ្នកឃើញនូវការមើលងាយ គឺ ឈ្មោះថា អ្នកឃើញនូវការមើលងាយ ព្រោះហេតុមិនរាប់អានខ្ជះ ។ ឬថា ឈ្មោះថា អ្នកមើលងាយ ព្រោះហេតុញ៉ាំងទោម-នស្សឲ្យកើតខ្ជះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលអាស្រ័យទិដ្ឋិធម៌ទាំងនេះ គឺការឃើញក្តី ការឮក្តី សីលនិងវ័ត្តក្តី ការប៉ះពាល់ក្តី ហើយជាអ្នកឃើញ នូវការមើលងាយ ។

[២២៦] *ពាក្យថា ឋិតនៅក្នុងវិនិច្ឆ័យ ហើយរីករាយ សេចក្តីថា ដែលហៅថា វិនិច្ឆ័យ បានដល់ទិដ្ឋិ ៦២ (បុគ្គល) ឋិតនៅ ឋិតនៅស៊ីប់ កាន់យក បបោសអង្អែល ជាប់ចិត្ត ក្នុងទិដ្ឋិដែលខ្លួនសម្រេចហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលឋិតនៅក្នុងវិនិច្ឆ័យ ។ ពាក្យថា រីករាយ គឺជាអ្នកត្រេកអរ រីករាយ រីក-រាយទូទៅ មានចិត្តជារបស់ខ្លួន មានសេចក្តីត្រិះរិះបរិបូណ៌ ។ ឬថា សើចបញ្ចេញធ្មេញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឋិតនៅក្នុងវិនិច្ឆ័យ ហើយរីករាយ ។*

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៤៧] ពាលោ បវេ អកុសលោតិ ចាហាតិ បវេ ពាលោ ហីនោ និហីនោ ឌិមកោ លាមកោ ជតុក្កោ បរិត្តោ អកុសលោ អវិជ្ជា អវិជ្ជាគតោ អញ្ញាណី អវិភាវី[1] ឧប្ប្ញ្ញោតិ ឯវមាហ ឯវំ ភាសតិ ឯវំ ភណតិ ឯវំ ទីបយតិ ឯវំ ភេហារតីតិ ពាលោ បវេ អកុសលោតិ ចាហ ។ តេនាហ ភគវា

ទ្ធិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា
ឯតេ ច និស្សាយ វិមានឧស្ស្ស
រ្ធិនិច្ចយេ បត្វា បហាសមានោ
ពាលោ បវេ អកុសលោតិ ចាហាតិ ។

[២៤៨] យេនេវ ពាលោតិ បវំ ឧហាតិ
តេនាតុមានំ ភុសលោតិ ចាហ
សយមត្តនា សោ ភុសលោវជានោ
អញ្ញ្ញ វិមានេតិ តថេវ ចាវ[2] ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្ត្ថរ អមេធាវីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. តទេវ ចាវ ។

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

[២៦៧] ពាក្យថា បានពោលថា បុគ្គលពាល ថោកទាប មិនឈ្វាសវៃ គឺ ពោលយ៉ាងនេះ ថ្លែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ ពន្យល់យ៉ាងនេះ អធិប្បាយយ៉ាងនេះថា បុគ្គលអន់ លួង ថោកទាប សាប-សូន្យ ថោកថយ លាមក គម្រក់ ជាមនុស្សកម្ទេចកម្ទី មិនឈ្វាសវៃ មិនមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងចាក់ធ្លុះ លុះក្នុងសេចក្តីលួង មិនមានញាណ មិនមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងបំភ្ញ ឥតបញ្ញា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បានពោលថា បុគ្គលពាល ថោកទាប មិនឈ្វាសវៃ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> បុគ្គលអាស្រ័យទិដ្ឋិធម៌ទាំងនេះ គឺការឃើញក្តី ការឮក្តី សីល និងវ័ត្តក្តី ការប៉ះពាល់ក្តី ហើយជាអ្នកឃើញនូវការមើលងាយ ឋិតនៅក្នុងវិនិច្ឆ័យហើយរីករាយ បានពោលថា បុគ្គលពាល ថោកទាប មិនឈ្វាសវៃ ។

[២៦៨] បុគ្គលយល់បុគ្គលដទៃ ថាជាបុគ្គលពាល ដោយអំពើណា ហើយពោលចំពោះអាត្មាឯង ថាជាបុគ្គលឈ្វាសវៃ ដោយអំពើនោះ បុគ្គលនោះប្រកាន់ថាខ្លួនជាអ្នកឈ្វាសវៃ ដោយខ្លួនឯង មើលងាយបុគ្គលដទៃ ទាំងពោលយ៉ាងនោះដែរ ។

[២៤៩] យេនេវ ពាលោតិ បវំ ឧហាតីតិ យេន[១] ហេតុនា យេន បច្ចយេន យេន ការណេន យេន បភវេន បវំ ពាលតោ ហីនតោ និហីនតោ ឋិមកតោ លាមកតោ ជតុក្ក្ហតោ បរិត្តតោ ឧហតិ បស្សតិ ឧក្ខិតិ ឋិលោកេតិ និជ្ឌាយតិ ឧបបរិក្ខតីតិ យេនេវ ពាលោតិ បវំ ឧហាតិ ។

[២៥០] តេនាតុមានំ កុសលោតិ ចាហាតិ អាតុមា[២] រុច្ចតិ អត្តា ។ សោបិ តេនេវ ហេតុនា តេន បច្ចយេន តេន ការណេន តេន បភវេន អត្តានំ អាហ អហមស្មិ កុសលោ បណ្ឌិតោ បញ្ញវា ពុទ្ធិមា ញាណី វិភាវី មេធាវីតិ តេនាតុមានំ កុសលោតិ ចាហ ។

---

១ ម. យេនេវ ។ ២ ម. អាតុមានោ ។

[២៤៩] ពាក្យថា បុគ្គលយល់បុគ្គលដទៃ ថាជាបុគ្គលពាល ដោយអំពើណា គឺបុគ្គលយល់ឃើញ មើលឃើញ ក្រឡេកឃើញ សម្ងឹងឃើញ រំពឹងឃើញ នូវបុគ្គលដទៃ ថាជាបុគ្គលពាល ថោកទាប ថោកថយ ទន់ទាប លាមក គម្រក់ ជាមនុស្សកម្ទេចកម្ទី ដោយហេតុណា ដោយបច្ច័យណា ដោយដំណើរណា ដោយហេតុផ្តើមណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលយល់បុគ្គលដទៃ ថាជាបុគ្គលពាល ដោយហេតុណា ។

[២៥០] ពាក្យថា ពោលចំពោះអាត្មាឯង ថាជាបុគ្គលឈ្វាសវៃ ដោយអំពើនោះ អធិប្បាយថា អត្តា លោកហៅថា អាត្មា ។ បុគ្គលនោះឯង រមែងហៅខ្លួនឯងថា អាត្មាអញ ជាអ្នកឈ្វាសវៃ ជាបណ្ឌិត មានប្រាជ្ញា មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹង មានញាណ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងបំភ្ញឹ ជាមេធាវី ដោយហេតុនោះ ដោយបច្ច័យនោះ ដោយដំណើរនោះ ដោយហេតុផ្តើមនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលពោលចំពោះអាត្មាឯង ថាជាបុគ្គលឈ្វាសវៃ ដោយអំពើនោះ ។

ទ្វាសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៥១] សយមត្តនា សោ កុសលោវនាគោតិ សយំ[1] អត្តានំ កុសលវាគោ បណ្ឌិតវាគោ ធីរវាគោ ញាណវាគោ ហេតុវាគោ លក្ខណវាគោ ការណវាគោ ឋានវាគោ សកាយ លជ្ជិយាតិ សយមត្តនា សោ កុសលោវនាគោ ។

[២៥២] អញ្ញ វិមានេតិ តថេវ ចាវាតិ ន សម្ផានេតីតិ-បិ អញ្ញ វិមានេតិ ។ អថវា ឧោមនស្ស ជនេតីតិបិ អញ្ញ វិមានេតិ ។ តថេវ ចាវាតិ តថេវ តំ ឧិដ្ឋិកតំ ចាវនតិ ឥតិចាយំ បុក្ខលោ មិច្ឆាឧិដ្ឋិកោ វិបរីតឧ-ស្ឍនោតិ អញ្ញ វិមានេតិ តថេវ ចាវ ។ ឧេនាហ ភគវា

---

1 ម. សយមេវ ។

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

[២៥១] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ប្រកាន់ថាខ្លួនជាអ្នកឈ្វាសវៃ ដោយខ្លួនឯង គឺពោលថាឈ្វាសវៃ ពោលថាជាបណ្ឌិត ពោលថាជាអ្នកប្រាជ្ញ ពោលថាប្រកបដោយញាណ ពោលថា ត្រូវទំនង ពោលថាប្រកបដោយលក្ខណៈ ពោលថាប្រកបដោយហេតុ ពោលថាគួរដល់ឋានៈ នូវខ្លួន ដោយខ្លួនឯង តាមលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ ប្រកាន់ថាខ្លួនជាអ្នកឈ្វាសវៃ ។

[២៥២] ពាក្យថា មើលងាយ បុគ្គលដទៃ ទាំងពោលយ៉ាងនោះដែរ គឺមើលងាយបុគ្គលដទៃ ព្រោះហេតុមិនរាប់អានខ្លះ ។ ឬមើលងាយបុគ្គលដទៃ ព្រោះហេតុញ៉ាំងទោមនស្សឲ្យកើតខ្លះ ។ ពាក្យថា ទាំងពោលយ៉ាងនោះដែរ គឺបុគ្គលរមែងពោលប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិនោះ ដោយប្រការដូច្នោះថា បុគ្គលនេះ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានការយល់ខុស ដោយប្រការដូច្នេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មើលងាយបុគ្គលដទៃ ទាំងពោលយ៉ាងនោះដែរ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

យេនេវ ពាលោតិ បវុំ ឧហាតិ
តេនាតុមានំ កុសលោតិ ចាហ
សយមត្តនា សោ កុសលោវនានោ
អញ្ញ្ញ វិមានេតិ តថេវ ចាវាតិ ។

[២៨៣] អតីសរំនិដ្ឋិយា[1] សោ សមត្តោ
មានេន មត្តោ បរិបុណ្ណមានី
សយមេវ សាមំ មនសាកិសិត្តោ
ទិដ្ឋី ហិ សា តស្ស តថា សមត្តា ។

[២៨៤] អតីសរំនិដ្ឋិយា សោ សមត្តោតិ អតិសារ-ទិដ្ឋិយោ រុច្ចន្តិ ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិកតានិ ។ កិំការណា អតិសារទិដ្ឋិយោ រុច្ចន្តិ ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិកតានិ ។ សព្វា តា ទិដ្ឋិយោ ការណាតិក្កន្តា លក្ខណាតិក្កន្តា ហីនាតិ-ក្កន្តា[2] តំការណា អតិសារទិដ្ឋិយោ រុច្ចន្តិ ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិកតានិ ។ សព្ពេបិ តិត្ថិយា អតិសារទិដ្ឋិយា ។ កិំការណា សព្ពេបិ តិត្ថិយា អតិសារទិដ្ឋិយា ។ អញ្ញមញ្ញ អតិក្កមិត្វា សមតិក្កមិត្វា រីតិវត្តេត្វា

---

១ ម. អតិសារទិដ្ឋិយា ។ ២ ម. ឋានាតិក្កន្តា ។ ម. សព្ពាបិ ទិដ្ឋិយោ អតិសារទិដ្ឋិយោ ។ កិំការណា សព្ពាបិ ទិដ្ឋិយោ រុច្ចន្តិ អតិសារទិដ្ឋិយោ ។

បុគ្គលយល់ បុគ្គលដទៃ ថាជាបុគ្គលពាល ដោយអំពើណា ហើយពោល ចំពោះអាត្មាឯង ថាជាបុគ្គលឈ្វាសវៃ ដោយអំពើនោះ បុគ្គលនោះ ប្រកាន់ថាខ្លួនជាអ្នកឈ្វាសវៃ ដោយខ្លួនឯង រមែងមើលងាយបុគ្គលដទៃ ទាំងពោលយ៉ាងនោះដែរ ។

[២៥៣] បុគ្គលនោះ សម្រេចដោយទិដ្ឋិមានសារៈដ៏ក្រៃលែង ជាអ្នកស្រវឹងដោយមានៈ មានមានៈបរិបូណ៌ អភិសេកខ្លួនដោយចិត្តខ្លួនឯង ព្រោះថា ទិដ្ឋិនោះ បុគ្គលនោះសម្រេចហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

[២៥៤] ពាក្យថា បុគ្គលនោះសម្រេចដោយទិដ្ឋិ មានសារៈដ៏ក្រៃលែង អធិប្បាយថា ទិដ្ឋិ ៦២ ហៅថាទិដ្ឋិមានសារៈដ៏ក្រៃលែង ។ ទិដ្ឋិ ៦២ ហេតុអ្វីក៏លោកហៅថា ទិដ្ឋិមានសារៈដ៏ក្រៃលែង ។ ទិដ្ឋិទាំងអស់នោះ កន្ធ៦នូវហេតុ កន្ធ៦នូវលក្ខណៈ កន្ធ៦នូវការថោកទាប ហេតុនោះ ទិដ្ឋិទាំង ៦២ ហៅថាទិដ្ឋិមានសារៈដ៏ក្រៃលែង ។ ពួកតិរ្ថិយទាំងអស់ មានទិដ្ឋិ មានសារៈដ៏ក្រៃលែង ។ ហេតុអ្វីក៏ពួកតិរ្ថិយទាំងអស់ មានទិដ្ឋិ មានសារៈដ៏ក្រៃលែង ។ ពួកតិរ្ថិយទាំងនោះ កន្ធ៦ កន្ធ៦ព្រម ប្រព្រឹត្តកន្ធ៦ នូវគ្នានិងគ្នា

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

ឧដ្ឋិតតានិ ជនេន្តិ សញ្ជនេន្តិ ជិព្ភនេ្តន្តិ អភិជិព្ភនេ្តន្តិ តំការណា សព្ពេបិ តិត្ថិយា អតិសារឧដ្ឋិយា ។ សោ សមត្តោតិ អតិសារឧដ្ឋិយា សមត្តោ បរិបុណ្ណោ អនោមោតិ អតីសារំឧដ្ឋិយា សោ សមត្តោ ។

[២៥៥] មានេន មត្តោ បរិបុណ្ណមានីតិ សកាយ ឧដ្ឋិយា[1] មានេន មត្តោ បមត្តោ ឧម្មត្តោ អធិមត្តោតិ មានេន មត្តោ ។ បរិបុណ្ណមានីតិ បរិបុណ្ណមានី សមត្ត-មានី អនោមមានីតិ មានេន មត្តោ បរិបុណ្ណមានី ។

[២៥៦] សយមេវ សាមំ មនសាកិសិត្តោតិ សយមេវ អត្តានំ ចិត្តេន អកិសិញ្ចតិ អហមស្មិ កុសលោ បណ្ឌិតោ បញ្ញវា ពុទ្ធិមា ញាណី វិការី មេធាវីតិ សយមេវ សាមំ មនសាកិសិត្តោ ។

---

1 ម. ឯត្ថន្តរេ ទិដ្ឋីតិ ទិស្សតិ ។

ហើយញ៉ាំងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម ឲ្យបង្កើត ឲ្យបង្កើតចំពោះ ហេតុនោះបានជា ពួកតិរ្ថិយទាំងអស់ មានទិដ្ឋិ មានសារៈដ៏ក្រៃលែង ។ ពាក្យថា បុគ្គលនោះសម្រេច គឺសម្រេច បរិបូណ៌ មិនខ្វះខាតដោយទិដ្ឋិមានសារៈដ៏ក្រៃលែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះសម្រេច ដោយទិដ្ឋិ មានសារៈដ៏ក្រៃលែង ។

[២៥៥] ពាក្យថា ជាអ្នកស្រវឹងដោយមាន៖ មានមានៈបរិបូណ៌ គឺជាអ្នកស្រវឹង ប្រមាទ ធ្ពត ស្រវឹងលើសលុប ដោយសេចក្ដីប្រកាន់ទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកស្រវឹងដោយមាន៖ ។ ពាក្យថា មានមានៈបរិបូណ៌ គឺមានមានៈពេញលេញ មានមានៈសម្រេច មានមានៈមិនខ្វះខាត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកស្រវឹងដោយមាន៖ មានមានៈបរិបូណ៌ ។

[២៥៦] ពាក្យថា អកិសេកខ្លួន ដោយចិត្តខ្លួនឯង គឺអកិសេកខ្លួនដោយចិត្តខ្លួនឯងថា អាត្មាអញ ជាបុគ្គលឈ្វាសវៃ ជាបណ្ឌិត មានបញ្ញា មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹង មានញាណ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងបំភ្ញ ជាមេធាវី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អកិសេកខ្លួន ដោយចិត្តខ្លួនឯង ។

[២៨៧] ឧិដ្ឋី ហិ សា តស្ស តថា សមត្តាតិ តស្ស សា ឧិដ្ឋិ តថា សមត្តា សមាឧិដ្ឋា ឧហិតា បរាមដ្ឋា អភិនិវិដ្ឋា អជ្ឈោសិតា អធិមុត្តាតិ ឧិដ្ឋី ហិ សា តស្ស តថា សមត្តា ។ តេនាហ ភគវា

អតីសរំឧិដ្ឋិយា សោ សមត្តោ
មានេន មត្តោ បរិបុណ្ណមានី
សយមេវ សាមំ មនសាភិសិត្តោ
ឧិដ្ឋី ហិ សា តស្ស តថា សមត្តា ។

[២៨៨] បរស្ស ចេ ហិ វចសា ឧិហីនោ
តុមោ[1] សហា ហោតិ ឧិហីនបញ្ញោ
អថវា សយំ វេឧតូ ហោតិ ធីរោ
ន ឧោចិ ពាលោ សមណេសុ អត្តិ ។

---

១ ម. តុម្ហោ ។

[២៥៧] ពាក្យថា ព្រោះថា ទិដ្ឋិនោះ បុគ្គលនោះ សម្រេចដោយប្រការដូច្នោះ គឺទិដ្ឋិនោះ បុគ្គលនោះ សម្រេច សមាទាន កាន់យក បក្ខាសអង្អែល ជាប់ចិត្ត ចុះចិត្ត ចុះចិត្តស៊ប់ ដោយប្រការដូច្នោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះថា ទិដ្ឋិនោះ បុគ្គលនោះ សម្រេចដោយប្រការដូច្នោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលនោះ សម្រេចដោយទិដ្ឋិ មានសារៈដ៏ក្រៃលែង ជាអ្នកស្រវឹងដោយមានៈ មានមានៈបរិបូណ៌ អភិសេកខ្លួនដោយចិត្តខ្លួនឯង ព្រោះថា ទិដ្ឋិនោះ បុគ្គលនោះសម្រេចដោយប្រការដូច្នោះ ។

[២៥៨] ប្រសិនបើ បុគ្គលទន់អន់ដោយសារសម្ដី របស់បុគ្គលដទៃ (បុគ្គលនោះ) នឹងមានបញ្ញាថោកទាបជាមួយ មួយទៀតបុគ្គលជាវេទគូ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ដោយខ្លួនឯងបាន ឥតមានអ្នកណាមួយ ជាបុគ្គលពាល ក្នុងពួកសមណៈទេ ។

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៥៩] បរិស្សេ ចេ ហិ វចសា និហីនោតិ បរិស្សេ ចេ ឱ្យាយ វចនេន និន្ទិតការណា តរហិតការណា ឧបវទិតការណា បរេ ពាលេ ហោតិ ហីនោ និហីនោ ឧិមកោ លាមកោ ជតុក្ក្លោ បរិត្តោតិ បរិស្សេ ចេ ហិ វចសា និហីនោ ។

[២៦០] តុមោ សហ ហោតិ និហីនបញ្ញោតិ សោបិ តេនេវ សហ ហោតិ ហីនប្ប្ញោ និហីនប្ប-ញ្ញោ ឧិមកប្ប្ញោ លាមកប្ប្ញោ ជតុក្ក្លប្ប្ញោ បរិត្តប្ប្ញោតិ តុមោ សហ ហោតិ និហីនប្ប្ញោ ។

[២៦១] អថ(១) សយំ ឧ្ចកូ ហោតិ ជីវោតិ(២) ជីវោ បណ្ឌិតោ បញ្ញ្ចា ពុទ្ធិមា ញ្ចាណ្ចី ១ិការ្ចី ១ិមជ្ចារ្ចីតិ អថ-ា សយំ ឧ្ចកូ ហោតិ ជីវោ ។

[២៦២] ន ១ោ្ចិ ពាលេ សមណ្ចេសុ អត្ថ្ចីតិ សមណ្ចេសុ ន ១ោ្ចិ ពាលេ ហ្ចីនោ និហ្ចីនោ ១ិមកោ លាមកោ ជតុក្ក្លោ បរិត្តោ អត្ថ្ចិ

---

១ ម. អថ ចេ ។ ២ ឱ. ឯត្ថន្តរ អថ្ចា សយំ ឧ្ចទ្ចូ ហ្ចោ្ចតីតិ ទិស្ស្ចន្ថ ។ ម. អថ ចេ ។

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

[២៥៩] ពាក្យថា ប្រសិនបើ បុគ្គលទន់អន់ដោយសារសម្ដី របស់បុគ្គលដទៃ គឺប្រសិនបើ បុគ្គលជាអ្នកអាប់ឱិន ជាបុគ្គលពាល ថោកទាប អន់ ទន់ទាប លាមក គម្រក់ ជាមនុស្សកម្ទេចកម្ទី ព្រោះហេតុនៃសេចក្ដីនិន្ទា ព្រោះហេតុ នៃសេចក្ដីតិះដៀល ព្រោះហេតុនៃសេចក្ដីរិះគន់ ដោយសារសម្ដី ដោយសារពាក្យ របស់បុគ្គលដទៃ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រសិនបើ បុគ្គលទន់អន់ដោយសារសម្ដី របស់បុគ្គលដទៃ ។

[២៦០] ពាក្យថា (បុគ្គលនោះ) នឹងមានបញ្ញាថោកទាបជាមួយ គឺបុគ្គលនោះឯង ជាអ្នកមានបញ្ញាថោកទាប មានបញ្ញាថោកថយ មានបញ្ញាទន់ទាប មានបញ្ញាលាមក មានបញ្ញាគម្រក់ មានបញ្ញាស្ពួចស្ដើង ជាមួយនឹងបុគ្គលនោះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ នឹងជាបុគ្គលមានបញ្ញាថោកទាបជាមួយ ។

[២៦១] ពាក្យថា មួយទៀត បុគ្គលជាវេទគូ ជាអ្នកប្រាជ្ញដោយខ្លួនឯងបាន គឺបុគ្គលជាអ្នកប្រាជ្ញ ជាបណ្ឌិត មានបញ្ញា មានបញ្ញាជាគ្រឿងដឹង មានញាណ មានបញ្ញាជាគ្រឿងបំភ្ញ ជាមេធាវី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត បុគ្គលជាវេទគូ ជាអ្នកប្រាជ្ញដោយខ្លួនឯងបាន ។

[២៦២] ពាក្យថា ឥតមានអ្នកណាមួយ ជាបុគ្គលពាលក្នុងពួកសមណៈទេ គឺឥតមានអ្នកណាមួយ ជាបុគ្គលពាល ថោកទាប ថោកថយ ទន់ទាប លាមក គម្រក់ ជាមនុស្សកម្ទេចកម្ទី ក្នុងពួក

សព្វេវ អគ្គប្បញ្ញា សេដ្ឋប្បញ្ញា វិសេដ្ឋប្បញ្ញា ចាមោក្ខ-ប្បញ្ញា ឧត្តមប្បញ្ញា បវរប្បញ្ញាតិ ន កោចិ ពាលោ សមណេសុ អត្ថិ ។ តេនាហ ភគវា

បរស្ស ចេ ហិ វចសា និហីនោ
តុមោ សហា ហោតិ និហីនបញ្ញោ
អថវា សយំ វេទគូ ហោតិ ធីរោ
ន កោចិ ពាលោ សមណេសុ អត្ថីតិ ។

[២៦៣] អញ្ញំ ឥតោ យាភិវទន្តិ ធម្មំ
អបរទ្ធា សុទ្ធិមកេវលី តេ
ឯវម្បិ តិត្ថ្យា បុថុសោ វទន្តិ
សន្ទិដ្ឋិរាគេន ហិ ត្យាភិរត្តា ។

[២៦៤] អញ្ញំ ឥតោ យាភិវទន្តិ ធម្មំ អបរទ្ធា សុទ្ធិមកេវលីតេតិ ឥតោ អញ្ញំ ធម្មំ ទិដ្ឋឹ បដិបទំ មគ្គំ

សមណៈទេ គឺថា ទាំងអស់គ្នា សុទ្ធតែជាបុគ្គលមានបញ្ញាដ៏លើស មានបញ្ញាប្រសើរ មានបញ្ញាវិសេស មានបញ្ញាជាប្រធាន មានបញ្ញាដ៏ឧត្តម មានបញ្ញាដ៏ឋវរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឥតមានអ្នកណាមួយ ជាបុគ្គលពាល ក្នុងពួកសមណៈទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ប្រសិនបើ បុគ្គលទន់អន់ដោយសារសម្ដី របស់បុគ្គលដទៃ (បុគ្គលនោះ) នឹងមានបញ្ញាថោកទាបជាមួយ មួយទៀត បុគ្គលជាវេទគូ ជាអ្នកប្រាជ្ញដោយខ្លួនឯងបាន ឥតមានអ្នកណាមួយ ជាបុគ្គលពាល ក្នុងពួកសមណៈទេ ។

[២៦៣] បុគ្គលទាំងឡាយណា សរសើរធម៌ដទៃ អំពីធម៌នេះ បុគ្គលទាំងឡាយនោះឈ្មោះថា អ្នកភ្ជាត់ចាកសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ជាបុគ្គលមិនពេញលេញ បុគ្គលអ្នកមានលទ្ធិដូចជាកំពង់ទាំងឡាយ តែងពោលដោយច្រើន យ៉ាងនេះឯង ព្រោះថា បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ត្រេកអរក្រៃលែង ដោយសេចក្ដីត្រេកអរនឹងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។

[២៦២] ពាក្យថា បុគ្គលទាំងឡាយណា សរសើរធម៌ដទៃ អំពីធម៌នេះ បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អ្នកភ្ជាត់ចាកសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ជាបុគ្គលមិនពេញលេញ គឺបុគ្គលទាំងឡាយណា សរសើរធម៌ ទិដ្ឋិ បដិបទា

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

យេ អភិវទន្តិ តេ សុទ្ធិមក្តំ វិសុទ្ធិមក្តំ បរិសុទ្ធិមក្តំ ភោជាតមក្តំ បរិយោជាតមក្តំ រិត្តា អបរទ្ធា ១លិតា ១ជ្ឈិតា អញ្ញាយ អបរទ្ធា អ១ោ១លី តេ អ១ាមត្តា តេ អ១ារិបុ១ណ្ណា តេ ហីនា ១ិហីនា ១ិមកា ១ាមកា ១ តុ១ណ្ណា ១ារិត្តាតិ អ១ញ្ញ ១តោ ១ាភិ១ន្តិ ១ ១ម្ម អ១ទ្ធា ១ុ១ទ្ធិ១ោ១លី ១ ។

[២៦៥] ១ារ១ម្ប៉ា ១ិ១ត្ត្យ ១ុ១ុ១ោ ១ន្ត្ដ១ិ ១ិ១ត្ត ១ុ១ូ១ិ ១ិ១ដ្ឋ១ត ។ ១ិ១ត្ត្យ ១ុ១ូ១ិ ១ិ១ដ្ឋ១ត១ា ។ ១ុ១ុ ១ិ១ដ្ឋ១ា ១ុ១ុ១ិ១ដ្ឋ១ត១ា១ ១ន្ត ១ ១ា១ ១ណ១ ១ ១ីប១ ១ ១ា១ ១ន្ត១ិ ១ារ១ម្ប៉ ១ិ១ត្ត្យ ១ុ១ុ១ោ ១ន្ត ។

មគ្គដទៃ អំពីធម៌នេះ បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អ្នកខុស អ្នកប្រាស អ្នកភ្ជាត់ អ្នកឃ្លាត ចាកផ្លូវស្អាត ផ្លូវស្អាតវិសេស ផ្លូវបរិសុទ្ធ ផ្លូវហ្មត់ចត់ ផ្លូវផ្ទូរផង់ ជាបុគ្គលខុស មិនពេញលេញ ព្រោះមិនមានញាណ បុគ្គលទាំងឡាយនោះ មិនបានសម្រេច បុគ្គលទាំងឡាយនោះ មិនបានបរិ-បូណ៌ បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ជាបុគ្គលថោកទាប ថោកថយ ទន់ទាប លាមក គម្រក់ ជាមនុស្សកម្ទេចកម្ទី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់) បុគ្គលទាំងឡាយណា សរសើរធម៌ដទៃ អំពីធម៌នេះ បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អ្នកភ្ជាត់ចាកសេចក្តីបរិសុទ្ធ ជាបុគ្គលមិនពេញលេញ ។

[២៦៥] ពាក្យថា បុគ្គលអ្នកមានលទ្ធិ ដូចជាកំពង់ទាំងឡាយ តែងពោលដោយច្រើន យ៉ាងនេះឯង អធិប្បាយថា ទិដ្ឋិ លោកហៅថា កំពង់ ។ ពួកបុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិ លោកហៅថា បុគ្គលអ្នកមានលទ្ធិដូចជាកំពង់ ។ បុគ្គលអ្នកប្រកប ដោយទិដ្ឋិច្រើន តែងពោល ថ្វែង ពណ៌នា ពន្យល់ អធិប្បាយ នូវទិដ្ឋិដ៏ច្រើនទាំងឡាយ ដោយទិដ្ឋិមានប្រមាណច្រើន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលអ្នកមានលទ្ធិដូចជាកំពង់ទាំងឡាយ តែងពោលដោយច្រើនយ៉ាងនេះខ្លះ ។

[២៦៦] សន្ធិដ្ឋិកេន ហិ ត្យាកិរត្ថាតិ សកាយ ឧដ្ឋិយា[១] ឧកេន រត្ថា អកិរត្ថាតិ សន្ធិដ្ឋិកេន ហិ ត្យាកិរត្ថា ។ តេនាហ ភគវា

អញ្ញ ឥតោ យាកិរឥន្ត ធម្មំ
អបរន្ធ សុទ្ធិមកេវលី តេ
ឯវម្ជ្ជ តិត្ថ្យ បុថុសោ រឥន្ត
សន្ធិដ្ឋិកេន ហិ ត្យាកិរត្ថាតិ ។

[២៦៧] ឥធេវ សុទ្ធឺ ឥតិ ឧាឥយន្ត
ជាញ្ញេសុ ធម្មេសុ វិសុទ្ធិមាហុ
ឯវម្ជ្ជ តិត្ថ្យ បុថុសោ ឧិវិដ្ឋ
សកាយនេ ឥត្ត ឥជ្ជ្ជ រជ្ជ ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្ត្ត ទិដ្ឋីតិ ទិស្ស្ត ។

[២៦៦] ពាក្យថា ព្រោះថា បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ត្រេកអរ ក្រៃលែង ដោយសេចក្តីត្រេកអរ នឹងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន គឺ (បុគ្គលនោះ) ត្រេកអរ ត្រេកអរក្រៃលែង ដោយសេចក្តីត្រេកអរ នឹងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះថា បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ត្រេកអរក្រៃលែង ដោយសេចក្តីត្រេកអរ នឹងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> បុគ្គលទាំងឡាយ ណា សរសើរធម៌ដទៃ អំពីធម៌នេះ បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អ្នកភ្ជាត់ ចាកសេចក្តីបរិសុទ្ធ ជាបុគ្គលមិនពេញលេញ បុគ្គលអ្នកមានលទ្ធិ ដូចជាកំពង់ ទាំងឡាយ តែងពោលដោយច្រើន យ៉ាងនេះឯង ព្រោះថា បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ត្រេកអរក្រៃលែង ដោយសេចក្តី ត្រេកអរ នឹងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។

[២៦៧] បុគ្គលទាំងឡាយ រមែងពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធក្នុងធម៌នេះឯងដូច្នេះ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយឯទៀតទេ ពួកបុគ្គលអ្នកមានលទ្ធិដូចជាកំពង់ តាំងនៅស៊ីប់ក្នុងទិដ្ឋិដ៏ច្រើន យ៉ាងនេះឯង ប្រកាន់មាំ ក្នុងសកាយនៈ (ផ្លូវរបស់ខ្លួន) នោះ ។

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៦៨] ឥធេវ សុទ្ធឺ ឥតិ ភាឧយន្តីតិ ឥធ សុទ្ធឺ វិសុទ្ធឺ បរិសុទ្ធឺ មុត្តឺ វិមុត្តឺ បរិមុត្តឺ វេឧន្តិ ភាវេន្តិ ភណ្ឌន្តិ ឋីបយន្តិ ហារន្តិ សស្សតោ លោកោ ឥធមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ឥធ សុទ្ធឺ វិសុទ្ធឺ បរិសុទ្ធឺ មុត្តឺ វិមុត្តឺ បរិមុត្តឺ វេឧន្តិ ភាវេន្តិ ភណ្ឌន្តិ ឋីបយន្តិ ហារន្តិ អសស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ ឥធេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥធមេវ សច្ចំ មោឃ-មញ្ញន្តិ ឥធ សុទ្ធឺ វិសុទ្ធឺ បរិសុទ្ធឺ មុត្តឺ វិមុត្តឺ បរិមុត្តឺ វេឧន្តិ ភាវេន្តិ ភណ្ឌន្តិ ឋីបយន្តិ ហារន្តីតិ ឥធេវ សុទ្ធឺ ឥតិ ភាឧយន្តិ ។

[២៦៩] ជាញ្ញេសុ ឧម្មេសុ វិសុទ្ធិមាហូតិ អត្តនោ សត្ថារំ ឧម្មក្ខានឺ ឧណ្ហ ឧដ្ឋ បដិបទំ មក្ខ បវេត្វា សព្ពេ ឋារាឧ ទ្ធិបន្តិ ឧក្ខិបន្តិ បរិក្ខិបន្តិ សោ សត្ថា

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

[២៦៨] ពាក្យថា បុគ្គលទាំងឡាយ រមែងពោលនូវសេចក្តីបរិ-សុទ្ធ ក្នុងធម៌នេះឯងដូច្នេះ សេចក្តីថា បុគ្គលទាំងឡាយ តែងពោល ថ្វែង ពណ៌នា ពន្យល់ អធិប្បាយ នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស ស្អាតដោយជុំវិញ ការរួច រួចស្រឡះ រួចដោយជុំវិញ ក្នុងធម៌របស់ខ្លួន នេះ តែងពោល ថ្វែង ពណ៌នា ពន្យល់ អធិប្បាយ នូវការ ស្អាត ស្អាតវិសេស ស្អាតដោយជុំវិញ ការរួច រួចស្រឡះ រួចដោយ ជុំវិញ ក្នុងធម៌នេះថា លោកទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃ ជាមោឃៈ តែងពោល ថ្វែង ពណ៌នា ពន្យល់ អធិប្បាយ នូវ ការស្អាត ស្អាតវិសេស ស្អាតដោយជុំវិញ ការរួច រួចស្រឡះ រួច ដោយជុំវិញ ក្នុងធម៌នេះថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ហើយ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលទាំងឡាយ រមែងពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ក្នុងធម៌នេះឯងដូច្នេះ ។

[២៦៩] ពាក្យថា មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ឯទៀតទេ សេចក្តីថា លើកទុកនូវសាស្តា នូវធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់ នូវគណៈ នូវទិដ្ឋិ នូវបដិបទា នូវមគ្គ របស់ខ្លួនចេញ ហើយ ចោះចោល ចោះបង់ បដិសេធ នូវវាទៈ របស់ជនដទៃ ទាំងអស់

ន សព្វញ្ញូ ធម្មោ ន ស្វាក្ខាតោ គណោ ន សុប្បដិបន្នោ ទិដ្ឋិ ន ភទ្ទិកា បដិបទា ន សុបញ្ញត្តា មគ្គោ ន និយ្យានិកោ នត្ថេត្ថ សុទ្ធិ វា វិសុទ្ធិ វា បរិសុទ្ធិ វា មុត្តិ វា វិមុត្តិ វា បរិមុត្តិ វា នត្ថេត្ថ សុជ្ឈន្តិ វា វិសុជ្ឈន្តិ វា បរិសុជ្ឈន្តិ វា មុច្ចន្តិ វា វិមុច្ចន្តិ វា បរិមុច្ចន្តិ វា ហីនា និហីនា ឱមកា លាមកា ឆតុក្កា បរិត្តាតិ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ វោហរន្តីតិ នាញ្ញេសុ ធម្មេសុ វិសុទ្ធិមាហុ ។

[២៧០] ឯវម្បិ តិត្ថ្យា បុថុសោ និវិដ្ឋាតិ តិត្ថំ វុច្ចតិ ទិដ្ឋិគតំ ។ តិត្ថ្យា វុច្ចន្តិ ទិដ្ឋិគតិកា ។ បុថុទិដ្ឋិយា បុថុទិដ្ឋិគតេសុ និវិដ្ឋា បតិដ្ឋិតា អល្លីនា ឧបគតា អជ្ឈោសិតា អធិមុត្តាតិ ឯវម្បិ តិត្ថ្យា បុថុសោ និវិដ្ឋា ។

គឺពោលហើយយ៉ាងនេះ ថ្នែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ ពន្យល់យ៉ាងនេះ អធិប្បាយយ៉ាងនេះថា សាស្តានោះមិនមែនជាសព្វញ្ញូទេ ធម៌មិនមែនសាស្តាសម្តែងល្អទេ គណៈមិនមែនប្រតិបត្តិត្រូវទេ ទិដ្ឋិមិនចម្រើនទេ បដិបទា មិនមែនសាស្តាបញ្ញត្តល្អទេ មគ្គមិនមែនជាផ្លូវស្រោចស្រង់សត្វទេ ការស្អាតក្តី ការស្អាតវិសេសក្តី ការស្អាតដោយជុំវិញក្តី ការរួចក្តី ការរួចស្រឡះក្តី ការរួចដោយជុំវិញក្តី មិនមានក្នុងលទ្ធិនេះទេ ជនទាំងឡាយ ស្អាតក្តី ស្អាតវិសេសក្តី ស្អាតដោយជុំវិញក្តី រួចក្តី រួចវិសេសក្តី រួចដោយជុំវិញក្តី ក្នុងលទ្ធិនេះមិនមានទេ ពួកជននេះជាអ្នកថោកទាប ថោកថយ ទន់ទាប លាមក គម្រក់ អាប់ឱន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយឯទៀតទេ ។

[២៧០] *ពាក្យថា ពួកបុគ្គល អ្នកមានលទ្ធិដូចជាកំពង់ តាំងស៊ប់ក្នុងទិដ្ឋិដ៏ច្រើន យ៉ាងនេះឯង អធិប្បាយថា ទិដ្ឋិ លោកហៅថា កំពង់ ។ ពួកបុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិ លោកហៅថា អ្នកមានលទ្ធិដូចជាកំពង់ ។ (ពួកបុគ្គលនោះ) តាំងនៅស៊ប់ តាំងនៅមាំ ជាប់ ដល់ស៊ប់ ជក់ចិត្ត ចុះចិត្តស៊ប់ ក្នុងទិដ្ឋិដ៏ក្រាស់ទាំងឡាយ ព្រោះទិដ្ឋិដ៏ក្រាស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកបុគ្គលអ្នកមានទិដ្ឋិដូចជាកំពង់ តាំងនៅស៊ប់ ក្នុងទិដ្ឋិដ៏ច្រើន យ៉ាងនេះឯង ។*

[២៧១] សកាយនេ តត្ថ ទឡ្ហំ វទានាតិ ធម្មោ សកាយនំ ទិដ្ឋិ សកាយនំ បដិបទា សកាយនំ មគ្គោ សកាយនំ ។ សកាយនេ ទឡ្ហវាទា ថិរវាទា ពលិកវាទា អវដ្ឋិតវាទាតិ សកាយនេ តត្ថ ទឡ្ហំ វទានា ។ តេនាហ ភគវា

ឥធេវ សុទ្ធឹ ឥតិ វាទយន្តិ
នាញ្ញេសុ ធម្មេសុ វិសុទ្ធិមាហុ
ឯវម្បិ តិត្ថ្យា បុថុសោ និវិដ្ឋា
សកាយនេ តត្ថ ទឡ្ហំ វទានាតិ ។

[២៧២] សកាយនេ វាបិ ទឡ្ហំ វទានោ
កមេត្ថ[១] ពាលោតិ បរំ ទហេយ្យ
សយមេវ សោ មេធគំ អាវហេយ្យ
បរំ វទំ ពាលមសុទ្ធិធម្មំ ។

[២៧៣] សកាយនេ វាបិ ទឡ្ហំ វទានោតិ ធម្មោ សកាយនំ ទិដ្ឋិ សកាយនំ បដិបទា សកាយនំ មគ្គោ សកាយនំ ។ សកាយនេ ទឡ្ហវាទោ ថិរវាទោ

១ ម. កំ តត្ថ ។

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

[២៧១] ពាក្យថា ប្រកាន់មាំក្នុងសកាយនៈនោះ គឺ ធម៌ឈ្មោះថាសកាយនៈ ទិដ្ឋិឈ្មោះថាសកាយនៈ បដិបទាឈ្មោះថាសកាយនៈ មគ្គឈ្មោះថាសកាយនៈ ។ ជនទាំងឡាយ មានវាទៈមាំមួន មានវាទៈរឹងត្អឹង មានវាទៈដ៏មានកម្ទាំង មានវាទៈខ្ជាប់ខ្ជួន ក្នុងសកាយនៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រកាន់មាំក្នុងសកាយនៈនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> បុគ្គលទាំងឡាយរមែងពោលថា សេចក្ដីបរិសុទ្ធក្នុងធម៌នេះ ឯង មិនពោលនូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយឯទៀត ទេ ពួកបុគ្គលអ្នកមានលទ្ធិដូចជាកំពង់ តាំងនៅស៊ីប់ក្នុង ទិដ្ឋិដ៏ច្រើន យ៉ាងនេះឯង ប្រកាន់មាំក្នុងសកាយនៈនោះ ។

[២៧២] មួយទៀត បុគ្គលប្រកាន់មាំក្នុងសកាយនៈ តែងយល់ នូវបុគ្គលដទៃណាមួយ ថាជាបុគ្គលពាល ក្នុងសកាយនៈនុ៎ះ បុគ្គលនោះ កាលពោលនូវបុគ្គលដទៃថាពាល ថាមានធម៌ មិនបរិសុទ្ធ តែងនាំមកនូវជម្លោះខ្លួនឯង ។

[២៧៣] ពាក្យថា មួយទៀត បុគ្គលប្រកាន់មាំ ក្នុងសកាយនៈ គឺ ធម៌ឈ្មោះថាសកាយនៈ ទិដ្ឋិឈ្មោះថាសកាយនៈ បដិបទាឈ្មោះថាសកា-យនៈ មគ្គឈ្មោះថាសកាយនៈ ។ បុគ្គលមានវាទៈមាំមួន មានវាទៈរឹងត្អឹង

ពលិកភាវោ អវដ្ឋិតភាវោតិ សកាយនេ ភាបិ ឧជ្ជុ
ភាវោ ។

[២៧៤] កមេត្ត ពាលោតិ បរំ ឧហេយ្យាតិ ឯត្ថាតិ
សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា
សកាយ លទ្ធិយា បរំ ពាលតោ ហីនតោ និហីនតោ
ឋិមកតោ លាមកតោ ជតុក្ក្ហតោ បរិត្តតោ កំ
ឧហេយ្យ កំ បស្សេយ្យ កំ ឧក្ខេយ្យ កំ
ឱលោកេយ្យ កំ ឧជ្ឈាយេយ្យ កំ ឧបបរិក្ខេយ្យាតិ
កមេត្ត ពាលោតិ បរំ ឧហេយ្យ ។

[២៧៥] សយមេវ សោ មេធកំ អាវហេយ្យ បរំ វជ
ពាលមសុទ្ធិធម្មន្តិ បភេ ពាលោ ហីនោ និហីនោ ឋិមកោ
លាមកោ ជតុក្ក្ហោ បរិត្តោ អសុទ្ធិធម្មោ អវិសុទ្ធិធម្មោ

មានវាទ:ដ៏មានកម្ទាំង មានវាទ:ខ្ជាប់ខ្ជួន ក្នុងសកាយន: ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត បុគ្គលប្រកាន់មាំ ក្នុងសកាយន: ។

[២៧៤] ពាក្យថា តែងយល់ នូវបុគ្គលដទៃណាមួយ ថាជាបុគ្គលពាល ក្នុងសកាយន:នុ៎ះ ត្រង់ពាក្យថា នុ៎ះ គឺតែងយល់អ្នកណា ឃើញអ្នកណា មើលអ្នកណា ក្រឡេកឃើញអ្នកណា សម្ងឹងឃើញអ្នកណា រំពឹងឃើញអ្នកណា ដទៃ ថាជាបុគ្គលពាល ថោកទាប ថោកថយ ទន់ទាប លាមក គម្រក់ អាប់ឱន តាមទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន តាមសេចក្ដីគួរ របស់ខ្លួន តាមសេចក្ដីគាប់ចិត្តរបស់ខ្លួន តាមលទ្ធិ របស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តែងយល់នូវបុគ្គលដទៃណាមួយ ថាជាបុគ្គលពាល ក្នុងសកាយន:នុ៎ះ ។

[២៧៥] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ កាលពោលនូវបុគ្គលដទៃ ថាជាបុគ្គលពាល ថាមានធម៌មិនបរិសុទ្ធ តែងនាំមកនូវជម្លោះខ្លួនឯង សេចក្ដីថា បុគ្គលកាលពោលយ៉ាងនេះ ថ្ងៃងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ ពន្យល់យ៉ាងនេះ អធិប្បាយយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះអាប់ឱន ពាល ថោកទាប ថោកថយ ទន់ទាប លាមក គម្រក់ កម្ទេចកម្ទី មានធម៌មិនស្អាត មានធម៌មិនស្អាតស្ងុ

អបរិសុទ្ធិធម្មោ អភាវិតធម្មោតិ ឯវំ វិធន្តោ ឯវំ កាថេន្តោ ឯវំ ភណន្តោ ឯវំ ទីបយន្តោ ឯវំ វោហរន្តោ សយមេវ កលហំ ភណ្ឌនំ វិគ្គហំ វិវាទំ មេធគំ អាវហេយ្យ សមាវហេយ្យ អាហរេយ្យ សមាហរេយ្យ អាកឌ្ឍេយ្យ សមាកឌ្ឍេយ្យ គណ្ហេយ្យ បរាមសេយ្យ អភិនិវិសេយ្យាតិ សយមេវ សោ មេធគំ អាវហេយ្យ បរំ វទំ ពាលមសុទ្ធិធម្មំ ។ តេនាហ ភគវា

សកាយនេ វាបិ ទឡ្ហំ វទានោ
កមេត្ថ ពាលោតិ បរំ ទហេយ្យ
សយមេវ សោ មេធគំ អាវហេយ្យ
បរំ វទំ ពាលមសុទ្ធិធម្មន្តិ ។

[២៧៦] វិនិច្ឆយេ ឋត្វា សយំ បមាយ
ឧទ្ធំ សោ លោកស្មឹ វិវាទមេតិ
ហិត្វាន សព្វានិ វិនិច្ឆយានិ
ន មេធគំ កុព្វតេ[១] ជន្តុ លោកេ ។

១ ម. កុព្វតិ ។

ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២

មានធម៌មិនបរិសុទ្ធ មានធម៌មិនផ្ទរផង់ គប្បីនាំមក នាំមកព្រម ប្រមូលមក ប្រមូលមកព្រម ទាញមក ទាញមកព្រម ប្រកាន់ បណ្ដោសអង្អែលអាស្រ័យ នូវជម្ងោ នូវសេចក្ដីប្រកួតប្រកាន់ នូវសេចក្ដីប្រកាន់ខុស នូវជម្ងោ នូវការប្រណាំងប្រជែង ដោយខ្លួនឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ កាលពោលនូវបុគ្គលដទៃ ថាជាបុគ្គលពាល ថាមានធម៌មិនបរិសុទ្ធ តែងនាំមកនូវជម្ងោះខ្លួនឯង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

មួយទៀត បុគ្គលប្រកាន់មាំ ក្នុងសកាយនៈ តែងយល់នូវបុគ្គលដទៃណាមួយ ថាជាបុគ្គលពាល ក្នុងសកាយនៈ នុ៎ះ បុគ្គលនោះ កាលពោលនូវបុគ្គលដទៃ ថាជាបុគ្គលពាល ថាមានធម៌មិនបរិសុទ្ធ តែងនាំមកនូវជម្ងោះខ្លួនឯង ។

[២៧៦] *ជននោះតាំងនៅក្នុងវិនិច្ឆ័យ ប្រមាណយកដោយខ្លួនឯងហើយ រមែងដល់ នូវការទាស់ទែង ក្នុងលោកតទៅ ជនលះបង់ នូវវិនិច្ឆ័យទាំងពួង រមែងមិនធ្វើ នូវជម្ងោះ ក្នុងលោក ។*

[២៧៧] វិជិច្ឆយេ បត្វា សយំ បមាយាតិ វិជិច្ឆយា វុច្ចន្តិ ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ[១] វិនិច្ឆិតទិដ្ឋិយា បត្វា បតិដ្ឋ-ហិត្វា គណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វាតិ វិជិច្ឆយេ បត្វា ។ សយំ បមាយាតិ សយំ បមាយ បមិនិត្វា អយំ សត្ថា សព្វញ្ញូតិ សយំ បមាយ បមិនិត្វា អយំ ធម្មោ ស្វាក្ខាតោ អយំ គណោ សុប្បដិបន្នោ អយំ ទិដ្ឋិ ភទ្ទិកា អយំ បដិបទា សុប្បញ្ញត្តា អយំ មគ្គោ និយ្យា-និកោតិ សយំ បមាយ បមិនិត្វាតិ វិជិច្ឆយេ បត្វា សយំ បមាយ ។

[២៧៨] ឧទ្ធំ សោ[២] លោកស្មឹ វិវាទមេតីតិ ឧទ្ធំ[៣] វុច្ចតិ អនាគតំ ។ អត្តនោ វាទំ ឧទ្ធំ បបេត្វា សយមេវ កលហំ ភណ្ឌនំ វិគ្គហំ វិវាទំ មេធគំ ឯតិ ឧបេតិ ឧបគច្ឆតិ គណ្ហាតិ បរាមសតិ អភិនិវិសតីតិ ឯវម្បិ ឧទ្ធំ សោ លោកស្មឹ វិវាទមេតិ ។

១ ឱ. ឯត្ថន្តរេ វិនិច្ឆយេតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ស ។ ៣ ម. ឧទ្ធំ សោ ។

[២៧៧] ពាក្យថា ជនតាំងនៅក្នុងវិនិច្ឆ័យ ប្រមាណយកដោយខ្លួនឯងហើយ សេចក្តីថា ទិដ្ឋិ ៦២ លោកហៅថា វិនិច្ឆ័យ ជនតាំងនៅ តាំងនៅស៊ប់ ប្រកាន់ បង្ហាសអង្ហែល អាស្រ័យ ក្នុងទិដ្ឋិដែលខ្លួនសម្រេចហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនតាំងនៅក្នុងវិនិច្ឆ័យ ។ ពាក្យថា ប្រមាណយកដោយខ្លួនឯងហើយ គឺប្រមាណយក ស្មានយកដោយខ្លួនឯង គឺប្រមាណយក ស្មានយក ដោយខ្លួនឯងថា សាស្តានេះជាសព្វញ្ញូ ប្រមាណយក ស្មានយក ដោយខ្លួនឯងថា ធម៌នេះ ដែលសាស្តាសម្តែងល្អហើយ ពួកនេះប្រតិបត្តិត្រូវ ទិដ្ឋិនេះចម្រើន បដិបទានេះ សាស្តាបញ្ញត្តល្អហើយ មគ្គនេះ ជាទីស្រោចស្រង់សត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនតាំងនៅក្នុងវិនិច្ឆ័យ ប្រមាណយកដោយខ្លួនឯងហើយ ។

[២៧៨] ពាក្យថា ជននោះរមែងដល់នូវការទាស់ទែង ក្នុងលោកតទៅ សេចក្តីថា អនាគត លោកហៅថា តទៅ ។ ជនតាំងទុកនូវវាទៈរបស់ខ្លួនតទៅ ហើយដល់ ចូលដល់ ចូលទៅជិត កាន់យក បង្ហាសអង្ហែលអាស្រ័យ នូវជម្លោះ នូវការប្រកួតប្រកាន់ នូវការប្រកាន់ខុស នូវការទាស់ទែង នូវការប្រណាំងប្រជែង ដោយខ្លួនឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជននោះ រមែងដល់នូវការទាស់ទែង ក្នុងលោកតទៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

អថវា អញ្ញេន ឧទ្ធំ វាទេន សទ្ធឹ កលហំ ករោតិ ភណ្ឌនំ ករោតិ វិគ្គហំ ករោតិ វិវាទំ ករោតិ មេធគំ ករោតិ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ ។ បេ ។ និព្ពេឋេហិ វា សចេ បហោសីតិ ឯវម្បិ ឧទ្ធំ សោ លោកស្មឹ វិវាទមេតិ ។

[២៧៩] ហិត្វាន សព្វានិ វិនិច្ឆយានីតិ វិនិច្ឆយា វុច្ចន្តិ ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ ។ សព្វា វិនិច្ឆិតទិដ្ឋិយោ ហិត្វា ចជិត្វា បរិច្ចជិត្វា ជហិត្វា បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីករិត្វា អនភាវង្គមេត្វាតិ ហិត្វាន សព្វានិ វិនិច្ឆយានិ ។

[២៨០] ន មេធគំ កុព្វេថ ជន្តុ លោកេតិ ន កលហំ ករោតិ ន ភណ្ឌនំ ករោតិ ន វិគ្គហំ ករោតិ ន វិវាទំ ករោតិ ន មេធគំ ករោតិ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា ឯវំ វិមុត្តចិត្តោ ខោ អគ្គិវេស្សន ភិក្ខុ ន កេនចិ សំវទតិ ន កេនចិ វិវទតិ យញ្ច លោកេ វុត្តំ តេន ច វោហរតិ អបរាមសន្តិ ។

មួយទៀត (បុគ្គលនោះ) តែងធ្វើជម្លោះ ធ្វើសេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ ធ្វើសេចក្តីប្រកាន់ខុស ធ្វើការទាស់ទែង ធ្វើការប្រណាំងប្រជែង ជាមួយនឹងវាទ:នៃជនដទៃ តទៅ ថា អ្នកមិនចេះធម្មវិន័យនេះទេ ។ បេ ។ ឬបើអ្នកអាច ចូរអ្នកដោះស្រាយចុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជននោះរមែងដល់នូវការទាស់ទែង ក្នុងលោកតទៅ យ៉ាងនេះខ្ទះ ។

[២៧៩] *ពាក្យថា ជនលះបង់នូវវិនិច្ឆ័យទាំងពួង សេចក្តីថា ទិដ្ឋិ ៦២ លោកហៅថា វិនិច្ឆ័យ ។ ជនលះបង់ លះលែង លះចោល កម្ចាត់បង់ កម្ចាត់បង់ស្រឡះ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាពតទៅទៀត នូវទិដ្ឋិដែលខ្ជូនវិនិច្ឆ័យទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនលះបង់នូវវិនិច្ឆ័យទាំងពួង ។*

[២៨០] *ពាក្យថា ជនរមែងមិនធ្វើជម្លោះក្នុងលោក សេចក្តីថា រមែងមិនធ្វើជម្លោះ មិនធ្វើសេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ មិនធ្វើសេចក្តីប្រ-កាន់ខុស មិនធ្វើសេចក្តីទាស់ទែង មិនធ្វើនូវសេចក្តីប្រណាំងប្រជែង ។ សមដូចព្រះតម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលអគ្គិ-វេស្សន: ភិក្ខុដែលមានចិត្តផុតស្រឡះ យ៉ាងនេះហើយ រមែងមិនពោលប្រកាន់ជាមួយបុគ្គលណាមួយ មិនជជែកជាមួយបុគ្គលណាមួយ និយាយតែពាក្យណា ដែលគេនិយាយក្នុងលោកនោះ តែមិនប្រកាន់ ។*

ជន្តូតិ សត្តោ ជនោ មានវោ ចោសោ បុគ្គលោ ជីវោ ជាតុ ជន្តុ ឥន្ទ្រកូ មនុជោ ។ លោកោតិ អចាយលោកោ មនុស្សលោកោ ទេវលោកោ ខន្ធ-លោកោ ជាតុលោកោ អាយតនលោកោតិ ន មេ ឆកំ ក្ករុតេ ជន្តុ លោកោ ។ តេនាហ ភគវា

វិនិច្ឆយេ ឋត្វា សយំ ឋមាយ
ឧទ្ធំ សោ លោកស្មឹ វិវាទមេតិ
ហិត្វាន សញ្ញានិ វិនិច្ឆយានិ
ន មេ ឆកំ ក្ករុតេ ជន្តុ លោកោតិ ។

ទ្វាទសមោ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

ពាក្យថា ជន បានដល់សត្ត្ว នរ: មាណព បុរស បុគ្គល ជនមានជីវិត ជនមានជាតិ ជនអ្នកកើត ជនទៅដោយឥន្ទ្រិយ ជនអ្នកកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនរមែងមិនធ្វើនូវជម្លោះ ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ជននោះតែងនៅក្នុងវិនិច្ឆ័យ ប្រមាណយកដោយខ្លួនឯងហើយ រមែងដល់នូវការទាស់ទែង ក្នុងលោកតទៅ ជនលះបង់នូវវិនិច្ឆ័យទាំងពួង រមែងមិនធ្វើ នូវជម្លោះ ក្នុងលោក ។

ចប់ ចូឡវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២ ។

តេរសមោ មហាវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៨១] យេកេចិមេ ទិដ្ឋិបរិព្វុសានា
ឥធមេវ សច្ចន្តិ បវាទយន្តិ[1]
សព្វេ តេ ទិន្នមជ្ឌានយន្តិ
អថោ បសំសម្ជិ លភន្តិ ឥត្ត ។

[២៨២] យេកេចិមេ ទិដ្ឋិបរិព្វុសានាតិ យេកេចីតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្ស្ជសំ បរិយាទាយវចនមេតំ[2] យេកេចីតិ ។ ទិដ្ឋិបរិព្វុសានាតិ សន្តេកេ សមណាព្រាហ្មណា ទិដ្ឋិគតិកា តេ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិគតានំ អញ្ញតរញ្ញតរំ ទិដ្ឋិគតំ គហេត្វា ឧគ្គហេត្វា គណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា សកាយ សកាយ ទិដ្ឋិយា វសន្តិ សំវសន្តិ អាវសន្តិ បរិវសន្តិ ។ យថា អាការិកា វ ឃរេសុ វសន្តិ សាបត្តិកា វ អាបត្តីសុ វសន្តិ សកិលេសោ វ កិលេសេសុ វសន្តិ ឯវមេវ សន្តេកេ សមណាព្រាហ្មណា ទិដ្ឋិគតិកា តេ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិគតានំ អញ្ញតរញ្ញតរំ ទិដ្ឋិគតំ គហេត្វា ឧគ្គហេត្វា គណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា

---

១ ម. សច្ចន្តិ ច វាទយន្តិ ។ ២ ម. បរិយាទិយនវចនមេតំ ។

មហាវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៣

[២៨១] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិតត្រាស់សួរថា) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយត្រាំនៅក្នុងទិដ្ថិ តែងសម្តែងថា ពាក្យនេះឯង ជាពាក្យពិត តើសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះ នឹងនាំមកនូវពាក្យនិន្ទាតែម្យ៉ាងឬ ឬក៏បានពាក្យសរសើរក្នុងហេតុនោះដែរ ។

[២៨២] *អធិប្បាយពាក្យថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ត្រាំនៅក្នុងទិដ្ថិ ពាក្យថា ណាមួយ គឺ គ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងមូល មិនសេសសល់ ឥតសេសសល់ ពាក្យថា ណាមួយ នេះជាពាក្យអស់រលីង ។ ពាក្យថា ត្រាំនៅក្នុងទិដ្ថិ សេចក្តីថា មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ជាអ្នកលុះក្នុងទិដ្ថិ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ កាន់ ក្ជប-កាន់ ប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែល ប្រកាន់ស្អិត បណ្តាទិដ្ថិ ៦២ នូវទិដ្ថិណាមួយ ហើយនៅ នៅរួម នៅទួទៅ នៅត្រាំ ក្នុងទិដ្ថិរបស់ខ្លួន ។ ។ ពួកជនអ្នកគ្រប់គ្រងផ្ទះក្តី រមែងនៅក្នុងផ្ទះ ពួកភិក្ខុអ្នកត្រូវអាបត្តិក្តី រមែងនៅក្នុងអាបត្តិ ពួកជនមានកិលេសក្តី តែងនៅក្នុងកិលេស យ៉ាងណាមិញ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ជាអ្នកលុះក្នុងទិដ្ថិ ក៏យ៉ាងនោះដែរ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ កាន់ ក្ជបកាន់ ប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែល*

អកិនិវិសិត្វា សកាយ សកាយ ទិដ្ឋិយា វសន្តិ សំវសន្តិ អាវសន្តិ បរិវសន្តីតិ យេកេចិមេ ទិដ្ឋិបរិព្ភូសាធ ។

[២៨៣] ឥធមេវ សច្ចន្តិ បវាទយន្តីតិ សស្សតោ លោកោ ឥធមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ ភោវន្តិ អសស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ម-រណា ឥធមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ ភោវន្តីតិ ឥធមេវ សច្ចន្តិ បវាទយន្តិ ។

[២៨៤] សព្វេ តេ ទិដ្ឋមជ្ឌានយន្តីតិ សព្វេ តេ សមណាព្រាហ្មណា ទិដ្ឋមេវ អនេន្តិ ករហាមេវ អនេន្តិ អកិត្តិមេវ អនេន្តិ សព្វ ទិដ្ឋិតាយេវ ហោន្តិ ករហិតាយេវ ហោន្តិ អកិត្តិតាយេវ ហោន្តីតិ សព្វេ តេ ទិដ្ឋមជ្ឌាន-យន្តិ ។

ប្រកាន់ស្អិត បណ្ដាទិដ្ឋិ ៦២ នូវទិដ្ឋិណាមួយ ហើយនៅ នៅរួម នៅ ទ្ទូទៅ នៅត្រាំ ក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ត្រាំនៅក្នុងទិដ្ឋិ ។

[២៨៣] ពាក្យថា តែងសម្ដែងថា ពាក្យនេះឯង ជាពាក្យពិត គឺ តែងពោល សម្ដែង ពណ៌នា បំភ្ញ ថ្លែងថា លោកទ្ទៀង ពាក្យ នេះឯងពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: តែងពោល សម្ដែង ពណ៌នា បំភ្ញ ថ្លែងថា លោកមិនទ្ទៀង ។ បេ ។ សត្វស្ទាប់ទៅ កើតទ្ទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទ្ទៀតក៏មិនមែន ពាក្យនេះឯងពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) តែងសម្ដែងថា ពាក្យនេះឯងជាពាក្យពិត ។

[២៨៤] ពាក្យថា តើសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះ នឹងនាំមក នូវពាក្យនិន្ទាតែម្យ៉ាងឬ សេចក្ដីថា តើសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះ នឹងនាំមកនូវនិន្ទា នាំមកនូវពាក្យតិះដ្ទៀល នាំមកនូវការសរសើរតែម្យ៉ាង គឺសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះ ជាអ្នកត្រូវគេនិន្ទា ត្រូវគេតិះដ្ទៀល ត្រូវគេមិនសរសើរតែម្យ៉ាងឬ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) តើ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះ នឹងនាំមកនូវពាក្យនិន្ទាតែម្យ៉ាងឬ ។

[២៨៥] អថោ បសំសម្បិ លភន្តិ តត្ថាតិ តត្ថ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា បសំសំ ថោមនំ កិត្តឹ វណ្ណហារិកំ លភន្តិ បដិលភន្តិ អធិគច្ឆន្តិ[១] វិន្ទន្តីតិ អថោ បសំសម្បិ លភន្តិ តត្ថ ។ តេនាហ សោ និម្មិតោ

យេកេចិមេ ទិដ្ឋិបរិព្វសានា
ឥទមេវ សច្ចន្តិ បវាទយន្តិ
សព្វេវ តេ និន្ទិមន្វានយន្តិ
អថោ បសំសម្បិ លភន្តិ តត្ថាតិ ។

[២៨៦] អប្បំ ហិ ឯតំ ន អលំ សមាយ
ទុវេ វិវាទស្ស ផលានិ ព្រូមិ
ឯតម្បិ ទិស្វា ន វិវាទយេថ
ខេមាភិបស្សំ អវិវាទភុម្មំ ។

១ ម. ឧបគច្ឆន្តិ ។

[២៨៥] ពាក្យថា ឬក៏បាននូវពាក្យសរសើរ ក្នុងហេតុនោះដែរ សេចក្ដីថា ឬក៏បាន បានចំពោះ បានប្រាកដ តែងបាន នូវពាក្យសរសើរ ពាក្យស្ងើច កិត្តិសព្ទ ពាក្យនាំមកនូវសេចក្ដីសរសើរ ក្នុងហេតុនោះ គឺ ក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្ដីរបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្ដីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួននោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) ឬក៏បាននូវពាក្យសរសើរ ក្នុងហេតុនោះដែរ ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិត ត្រាស់សួរថា

> ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ត្រាំនៅក្នុងទិដ្ឋិ តែងសម្ដែងថា ពាក្យនេះឯង ជាពាក្យពិត តើសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះ នឹងនាំមកនូវពាក្យនិន្ទាតែម្យ៉ាងឬ ឬក៏បាននូវពាក្យសរសើរ ក្នុងហេតុនោះដែរ ។

[២៨៦] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ផលគឺសេចក្ដីសរសើរ ន៏ុះ មានបន្ដិចបន្ដួច មិនអាចដើម្បីស្ងប់រម្ងាប់បានទេ តថាគតពោលនូវផលនៃវិវាទ ថាមាន ២ ប្រការ បុគ្គលកាលឃើញទោសនេះ ហើយឃើញច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ជាកូមិមិនមានវិវាទ ជាទីក្សេមក្សាន្ត រមែងមិនទាស់ទែងទេ ។

[២៨៧] អប្បំ ហិ ឯតំ ន អលំ សមាយាតិ អប្បំ ហិ ឯតន្តិ អប្បកំ ឯតំ ឱមកំ ឯតំ ថោកំ ឯតំ លាមកំ ឯតំ ឆតុក្កំ ឯតំ បរិត្តកំ ឯតន្តិ អប្បំ ហិ ឯតំ ។ ន អលំ សមាយាតិ នាលំ រាគស្ស សមាយ ទោសស្ស សមាយ មោហស្ស សមាយ កោធស្ស ឧបនាហស្ស មក្ខស្ស បឡាសស្ស ឥស្សាយ មច្ឆរិយស្ស មាយាយ សាឋេយ្យស្ស ថម្ភស្ស សារម្ភស្ស មានស្ស អតិមានស្ស មទស្ស បមាទស្ស សព្វក្កិលេសានំ សព្វទុច្ចរិតានំ សព្វទរថានំ សព្វបរិឡាហានំ សព្វសន្តាបានំ សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ សមាយ ឧបសមាយ វូបសមាយ និព្វានាយ បដិនិស្សគ្គាយ បដិប្បស្សទ្ធិយាតិ អប្បំ ហិ ឯតំ ន អលំ សមាយ ។

[២៨៨] ទុវេ វិវាទស្ស ផលានិ ព្រូមីតិ ទិដ្ឋិកលហស្ស ទិដ្ឋិភណ្ឌនស្ស ទិដ្ឋិវិគ្គហស្ស ទិដ្ឋិវិវាទស្ស ទិដ្ឋិមេធគស្ស ទ្វេ ផលានិ ហោន្តិ ជយបរាជយោ ហោតិ លាភាលាភោ ហោតិ យសាយសោ ហោតិ

[២៨៧] *អធិប្បាយពាក្យថា ផលគឺសេចក្តីសរសើរនុ៎ះ មានបន្ទិចបន្ទួច មិនអាចដើម្បីស្ងប់រម្ងាប់បានទេ ត្រង់ពាក្យថា ផលគឺសេចក្តីសរសើរនុ៎ះ មានបន្ទិចបន្ទួចទេ គឺផលនុ៎ះមានប្រមាណតិច ផលនុ៎ះអូនថយ ផលនុ៎ះថោក ផលនុ៎ះលាមក ផលនុ៎ះអាក្រក់ ផលនុ៎ះស្ពួចស្ពើង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ផលនុ៎ះមានបន្ទិចបន្ទួច ។ ពាក្យថា មិនអាចដើម្បីរម្ងាប់បានទេ គឺមិនអាចដើម្បីរម្ងាប់រាគៈ ដើម្បីរម្ងាប់ទោសៈ ដើម្បីរម្ងាប់មោហៈ ដើម្បីរម្ងាប់កោធៈ ដើម្បីរម្ងាប់ ដើម្បីស្ងប់ស្ងាត់ ដើម្បីរលត់ ដើម្បីលះបង់ ដើម្បីគ្របសង្កត់ នូវឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាឋេយ្យ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង អកុសលាភិ-សង្ខារទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ផលគឺសេចក្តីសរសើរនុ៎ះ មានបន្ទិចបន្ទួច មិនអាចដើម្បីស្ងប់រម្ងាប់បានទេ ។*

[២៨៨] *ពាក្យថា តថាគតពោលនូវផលនៃវិវាទ ថាមាន ២ ប្រការ គឺតថាគតពណ៌នា ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត ផ្តើម បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសថា ជម្ងោះព្រោះទិដ្ឋិ ការប្រកាន់ព្រោះទិដ្ឋិ ការទាស់ទែងព្រោះទិដ្ឋិ ការវិវាទព្រោះទិដ្ឋិ ការបែកខ្ញែកព្រោះទិដ្ឋិ រមែងមានផល ២ ប្រការ គឺការឈ្នះនិងការចាញ់ លាភនិងឥតលាភ យសនិងឥតយស*

ជិជ្ជាបសំសោ ហោតិ សុខទុក្ខំ ហោតិ សោមនស្ស-ទោមនស្សំ ហោតិ ឥដ្ឋានិដ្ឋំ ហោតិ អនុនយប្បដិឆំ ហោតិ ឧក្ខ្លាតិនិក្ខ្លាតិ ហោតិ អនុរោធវិរោធো ហោតិ ។ អថវា តំ កម្មំ និរយសំវត្តនិកំ តិរច្ឆានយោនិកសំវត្ត-និកំ បិត្តិវិសយិកសំវត្តនិកន្តិ ព្រូមិ អាចិក្ខামি ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរামি វិភជামি ឧត្តានីករোমি បការាសেমীতি ទុវে វিপাকস্স ফলানি ព្រូមি ។

[២៨៩] ឯតម្ជិ ជិស្វា ន វិបាកយេថាតិ ឯតម្ជិ ជិស្វាតិ ឯតំ អាទីនវំ ជិស្វា បស្ជិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា ជិជ្ជិកលហេសុ ជិជ្ជិភណ្ឌនេសុ ជិជ្ជិវិត្តហេសុ ជិជ្ជិវិវាទេសុ ជិជ្ជិមេធគេសូតি ឯតម្ជិ ជិស្វា ។ ន វិបាកយេថាតি ন কলহং করেয্য ন ភណ្ឌនំ ការយ្យ ন វិត្តហং ការយ្យ ন វិវាទំ ការយ្យ ন មេធគំ ការយ្យ ការលហភណ្ឌនវិត្តហាវិវាទមេធគំ បជহেয্য វিনোদেয্য ব্যন্তীকরেয্য អនភাবংগমেয্য ការលហភណ្ឌនវិត្តហាវិវាទមេធគা អារតো អস্স বিরতো পটিবিরতো নিক্খন্তো নিস্সট্ঠো[1] বিপ্পমুত্তো

1. ឱ. បដិនិស្សដ្ឋោ ។ ម. និស្សដ្ឋោ ។

និន្ទានិងសរសើរ សុខនិងទុក្ខ សោមនស្សនិងទោមនស្ស អារម្មណ៍ជាទីប្រាថ្នានិងមិនជាទីប្រាថ្នា សេចក្តីអាណិតនិងការថ្នាំងថ្នាក់ ធូរចិត្តនិងតឹងចិត្ត ការត្រេកអរនិងក្រេវក្រោធ ម្យ៉ាងទៀត អំពើនោះ ជាអំពើប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីនរក ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីកំណើតសត្វតិរច្ឆាន ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រេតវិស័យ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលនូវផលនៃវិាទ ថាមាន ២ ប្រការ ។

[២៨៩] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលកាលឃើញទោសនេះហើយ រមែងមិនទាស់ទែងទេ ត្រង់ពាក្យថា ឃើញទោសនេះ គឺឃើញ ជួបជ្ជឹង ពិចារណា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ នូវទោស ក្នុងជម្លោះ ព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការប្រកាន់ព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការទាស់ទែងព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការវិាទព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការបែកខ្ញែកព្រោះទិដ្ឋិនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញនូវទោសនេះ ។ ពាក្យថា រមែងមិនទាស់ទែងទេ គឺរមែងមិនធ្វើនូវជម្លោះ មិនធ្វើនូវការប្រកាន់ មិនធ្វើនូវការទាស់ទែង មិនធ្វើនូវការវិាទ មិនធ្វើនូវការបែកខ្ញែក គឺលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ដល់នូវការមិនកើតមាននូវជម្លោះ នូវការប្រកាន់ នូវការទាស់ទែង នូវវិាទ និងការបែកខ្ញែក ជាអ្នកធ្វាយ រៀរបង់ ជៀសវាង ឃ្លាតចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ

វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ ឯតម្បិ ទិស្វា ន វិវាទយេថ ។

[២៩០] ខេមាភិបស្សំ អវិវាទភុម្មន្តិ អវិវាទភុម្មំ វុច្ចតិ អមតនិព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វុបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានំ ។ ឯតំ អវិវាទភុម្មំ ខេមតោ តាណតោ លេណតោ សរណតោ អភយតោ អច្ចុតតោ អមតតោ និព្វានតោ បស្សន្តោ ទក្ខន្តោ ឱលោកេន្តោ និជ្ឈាយន្តោ ឧបបរិក្ខន្តោតិ ខេមាភិបស្សំ អវិវាទភុម្មំ ។ តេនាហ ភគវា

អប្បំ ហិ ឯតំ ន អលំ សមាយ
ទុវេ វិវាទស្ស ផលានិ ព្រូមិ
ឯតម្បិ ទិស្វា ន វិវាទយេថ
ខេមាភិបស្សំ អវិវាទភុម្មន្តិ ។

ប្រាសចេញ ចាកជម្ងោ ចាកការប្រកាន់ ចាកការទាស់ទែង ចាកវិវាទ និងការបែកខ្ញែក តែងនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលកាលឃើញទោសនេះហើយ រមែងមិនទាស់ទែងទេ ។

[២៩០] ពាក្យថា ឃើញច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ជាភូមិមិនមានវិវាទ ជាទីក្សេមក្សាន្ត អធិប្បាយថា អមតនិព្វាន ហៅថា ភូមិមិនមានវិវាទ បានខាង ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ទុក្ខ និព្វាន ។ បុគ្គលកាលឃើញ ប្រទះ រមិលមើល សម្ងឹងមើល ពិនិត្យមើល នូវភូមិមិនមានវិវាទនុ៎ះ ថាជាទីក្សេមក្សាន្ត ជាទីពំនាក់ ជាទីជ្រកកោន ជាទីរឭក ជាទីមិនមានភ័យ ជាទីទៀងទាត់ ជាទីមិនស្ងាប់ ជាទីមិនមានកិលេសជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ជាភូមិមិនមានវិវាទ ជាទីក្សេមក្សាន្ត ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ផលគឺសេចក្តីសរសើរនុ៎ះ មានបន្ទិចបន្ទួច មិនអាចដើម្បីរម្ងាប់
បានទេ តថាគតពោលនូវផលនៃវិវាទថាមាន២ប្រការ បុគ្គល
កាលឃើញទោសនេះហើយ ឃើញច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ជា
ភូមិមិនមានវិវាទ ជាទីក្សេមក្សាន្ត រមែងមិនទាស់ទែងទេ ។

[២៩១] យាកាចិមា សម្មតិយោ[1] បុថុជ្ជា
សញ្ញាវ ឯតា ន ឧបេតិ វិទ្ធា[2]
អនូបយោ សោ ឧបយំ កិមេយ្យ
ឥធ ្ឌ សុតេ ១ត្តិមកុព្ជមានោ ។

[២៩២] យាកាចិមា សម្មតិយោ បុថុជ្ជាតិ យា-
កាចីតិ សព្ជេន សព្ជំ សព្ជថា សព្ជំ អសេសំ និស្សេសំ
បរិយាឧាយវចនមេតំ យាកាចីតិ ។ សម្មតិយោតិ
សម្មតិយោ រុចូត្ត ្ជាសជ្ជ ឥជ្ជិកតានិ[3] ។ បុថុជ្ជាតិ
បុថុជ្ជនេហិ ជនិតា ្ជ តា សម្មតិយោតិ បុថុជ្ជា ។
បុថុជ្ជានជនេហិ ជនិតា ្ជ តា សម្មតិយោតិ បុថុជ្ជាតិ
យាកាចិមា សម្មតិយោ បុថុជ្ជា ។

[២៩៣] សញ្ញាវ ឯតា ន ឧបេតិ វិទ្ធាតិ វិទ្ធា
វិជ្ជាកតោ ញ្ជាណី វិការី មេជាវី សញ្ញាវ ឯតា
ឥជ្ជិសម្មតិយោ   នេតិ ន ឧបេតិ ន ឧបកច្ជតិ

---

១ ឱ. ម. សម្មុតិយោ ។ ២ ឱ. ម. វិទ្ធា ។ ៣ ឱ. ទិដ្ឋិគតានិ ទិដ្ឋិសម្មុតិយោ ។

[២៩១] *សម្មតិទាំងឡាយណាមួយ ដែលកើតអំពីបុថុជ្ជន អ្នកប្រាជ្ញរមែងមិនប្រកាន់នូវសម្មតិទាំងអស់ន៏ុះទេ (ព្រោះ) លោកមិនមានធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់ មិនធ្វើសេចក្តីចូលចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញហើយ ឮហើយទេ ធ្វើម្តេច នឹងដល់នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់ ។*

[២៩២] *អធិប្បាយពាក្យថា សម្មតិទាំងឡាយណាមួយ ដែលកើតអំពីបុថុជ្ជន ត្រង់ពាក្យថា ណាមួយ គឺ គ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងមូល មិនសេសសល់ ឥតសេសសល់ ពាក្យថា ណាមួយ នេះជាពាក្យអស់រលីង ។ ពាក្យថា សម្មតិទាំងឡាយ គឺ ទិដ្ឋិ ៦២ លោកហៅថា សម្មតិទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា កើតអំពីបុថុជ្ជន គឺសម្មតិទាំងនោះ កើតអំពីបុថុជ្ជនទាំងឡាយ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា កើតអំពីបុថុជ្ជន ។ ឬថា សម្មតិទាំងនោះ កើតហើយអំពីជនផ្សេងៗ ដ៏ច្រើន ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា កើតអំពីបុថុជ្ជន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សម្មតិទាំង-ឡាយណាមួយ កើតអំពីបុថុជ្ជន ។*

[២៩៣] *ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញរមែងមិនប្រកាន់នូវសម្មតិទាំងអស់ន៏ុះទេ គឺអ្នកប្រាជ្ញជាអ្នកដល់នូវវិជ្ជា មានញាណ មានប្រាជ្ញាភ្ញឺច្បាស់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងកម្ចាត់កិលេស មិនដល់ មិនចូលទៅជិត មិនចូលទៅរក*

ន គណ្ហាតិ ន បរាមសតិ នាភិនិវិសតីតិ សញ្ញាវ ឯតា ន ឧបេតិ វិទ្វា ។

[២៩៤] អនូបយោ សោ ឧបយំ កិមេយ្យាតិ ឧបយោតិ ទ្វេ ឧបយា តណ្ហូបយោ ច ទិដ្ឋូបយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហូបយោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋូបយោ ។ តស្ស តណ្ហូបយោ បហីនោ ទិដ្ឋូបយោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហូបយស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋូបយស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា អនុបយោ បុគ្គលោ កឹ រូបំ ឧបេយ្យ ឧបគច្ឆេយ្យ គណ្ហេយ្យ បរាមសេយ្យ អភិនិវិសេយ្យ អត្តា មេតិ ។ កឹ វេទនំ កឹ សញ្ញំ កឹ សង្ខារេ កឹ វិញ្ញាណំ កឹ គតឹ កឹ ឧបបត្តឹ កឹ បដិសន្ធឹ កឹ ភវំ កឹ សំសារំ កឹ វដ្តំ

មិនប្រកាន់ មិនស្ទាបអង្អែល មិនប្រកាន់ស្អិត នូវសម្មតិគឺទិដ្ឋិទាំងអស់ នុ៎ះទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញរមែងមិនប្រកាន់ នូវសម្មតិទាំងអស់នុ៎ះទេ ។

[២៩២] *អធិប្បាយពាក្យថា លោកមិនមានធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់ ធ្វើម្តេចនឹងដល់នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់ ត្រង់ពាក្យថា ធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់ បានដល់ធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់ ២ យ៉ាងគឺ ធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់គឺតណ្ហា ១ ធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលនោះ លះបង់ធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ បុគ្គលមិនមានធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់ ព្រោះលះបង់ធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់គឺតណ្ហា ព្រោះរលាស់ចោលធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ គប្បីចូលទៅជិត ចូលទៅរកប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែល ប្រកាន់ស្អិត នូវរូបថាជាខ្លួនរបស់អញដូចម្តេចកើត ។ គប្បីចូលទៅជិត ចូលទៅរក ប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែលប្រកាន់ស្អិត នូវវេទនាដូចម្តេចកើត នូវសញ្ញាដូចម្តេចកើត នូវសង្ខារដូចម្តេចកើត នូវវិញ្ញាណដូចម្តេចកើត នូវគតិដូចម្តេចកើត នូវឧបបត្តិដូចម្តេចកើត នូវបដិសន្ធិដូចម្តេចកើត នូវភពដូចម្តេចកើត នូវសង្សារដូចម្តេចកើត នូវវដ្ដៈដូចម្តេចកើត*

ឧបេយ្យ ឧបគច្ឆេយ្យ គណ្ហេយ្យ បរាមសេយ្យ អភិនិ-វិសេយ្យាតិ អទ្វយោ សោ ឧបយំ កិមេយ្យ ។

[២៩៥] និដ្ឋេ សុតេ ខន្តិមកុព្វមានោតិ និដ្ឋេ វា និដ្ឋសុទ្ធិយា វា សុតេ វា សុតសុទ្ធិយា វា មុតេ វា មុត-សុទ្ធិយា វា ខន្តឹ អកុព្វមានោ ឆន្ទំ អកុព្វមានោ បេមំ អកុព្វមានោ រាគំ អកុព្វមានោ អជនយមានោ អស-ញ្ជនយមានោ អនិព្វត្តយមានោ នាភិនិព្វត្តយមានោតិ និដ្ឋេ សុតេ ខន្តិមកុព្វមានោ ។ តេនាហ ភគវា

យានីធ សម្មុតិយោ បុថុជ្ជា

សព្វាវ ឯតា ន ឧបេតិ វិទ្វា

អទ្វយោ សោ ឧបយំ កិមេយ្យ

និដ្ឋេ សុតេ ខន្តិមកុព្វមានោតិ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោកមិនមានធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់ ធ្វើម្តេច នឹងដល់នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់ ។

[២៩៥] ពាក្យថា មិនធ្វើនូវសេចក្តីចូលចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញហើយ ឮហើយទេ គឺមិនធ្វើសេចក្តីចូលចិត្ត មិនធ្វើសេចក្តីពេញចិត្ត មិនធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនធ្វើ មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនឲ្យលូតលាស់ មិនឲ្យដុះដាលឡើង នូវតម្រេកក្នុងអារម្មណ៍ ដែលឃើញ ឬក្នុងសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះឃើញ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឮ ឬក្នុងសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះឮ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ ឬក្នុងសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះប៉ះពាល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនធ្វើនូវសេចក្តីចូលចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញហើយ ឮហើយទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> សម្មតិទាំងឡាយណាមួយ ដែលកើតអំពីបុថុជ្ជន អ្នកប្រាជ្ញ
> រមែងមិនប្រកាន់នូវសម្មតិទាំងអស់ន៏ុះទេ (ព្រោះ) លោក
> មិនមានធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់ មិនធ្វើសេចក្តីចូលចិត្ត ក្នុង
> អារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញហើយ ឮហើយទេ ធ្វើម្តេច នឹង
> ដល់នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រកាន់ ។

[២៥៦] សីលុត្តមា សញ្ញមេជាហុ សុទ្ធឺ
រត្តំ សមាជាយ ឧបដ្ឋិតាសេ
ឥធេវ សិក្ខេម អថស្ស សុទ្ធឺ
ភវូបនីតា កុសលាវជាជា ។

[២៥៧] សីលុត្តមា សញ្ញមេជាហុ សុទ្ធិន្តិ សន្តេកេ សមណាព្រាហ្មណា សីលុត្តមវាជា តេ សីលមត្តេន សញ្ញមត្តេន សំវរមត្តេន អរីតិក្ខមមត្តេន សុទ្ធឺ វិសុទ្ធឺ បរិសុទ្ធឺ មុត្តឺ វិមុត្តឺ បរិមុត្តឺ អាហុ[១] វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ ជោតេន្តិ ។ សមណមុណ្ដិកាបុត្តោ ឯវមាហ ចតូហិ ខោ អហំ ថបតិ[២] ឆម្ភេហិ សមន្ទ្ធាតតំ បុរិស-បុគ្គលំ បញ្ញាបេមិ សម្ឆន្ទកុសលំ ឧបាយកុសលំ ឧត្តម-ប្ឆត្តិប្ឆត្តំ សមណំ អយោជ្ឈ៌ កតមេហិ ចតូហិ ឥធ ថបតិ ន ការយេន ចាបកម្ម៌ កវោតិ ន ចាបិកំ ជ្ជ៌ ការតិ ន ចាបកំ សន្ត្ថ្ជ៌ សន្ត្ថ្ជ៌ តិ ន ចាបកំ អាជ៌ីវ៌ អាជ៌ីវតិ

---

១ ម. អាហ៌ាសុ ។ ២ ម. ឧបាបតិ ។

[២៩៦] *សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ (ណា) ជាអ្នកប្រកាន់ថា សីលឧត្តម ប្រកាន់ស្ថិតនូវវត្ត បានពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយការសង្រួមថា យើងសិក្សានូវសេចក្តីបរិសុទ្ធរបស់គ្រូ នោះ ក្នុងទិដ្ឋិនេះតែម្យ៉ាង (សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ) ជាអ្នកប្រកាន់ថាខ្ជូនណ្ងាសវ៉ៃ រមែងជាអ្នកចូលទៅរកកត ។*

[២៩៧] *ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ (ណា) ជាអ្នកប្រកាន់ថាសីលឧត្តម បានពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយការសង្រួមសេចក្តីថា មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ជាអ្នកពោលថាសីលឧត្តម សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ពោល និយាយ សម្តែង ពណ៌នា បំភ្ញឹ ថ្វែងនូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ នូវការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ដោយគុណត្រឹមតែសីល ត្រឹមតែការសង្រួម ត្រឹមតែការរារាំង ត្រឹមតែការមិនប្រព្រឹត្តកន្ទង ។ (តួយ៉ាងដូច) សមណមុណ្ឌិកាបុត្ត បានពោលយ៉ាងនេះថា ម្នាលជាងឈើ ខ្ញុំបញ្ញត្តបុរសបុគ្គលដែលប្រកបដោយធម៌ ៤ ថាជាអ្នកមានកុសលបរិបូណ៌ មានកុសលដ៏ឧត្តម ដល់នូវគុណដែលគួរដល់ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ជាសមណៈដែលគេផ្ចាញ់មិនបាន ចុះធម៌ ៤ តើដូចម្តេច ម្នាលជាងឈើ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ មិនធ្វើបាបកម្មដោយកាយ ១ មិនពោលពាក្យអាក្រក់ ១ មិនត្រិះរិះនូវតម្រិះអាក្រក់ ១ មិនចិញ្ចឹមជីវិតអាក្រក់ ១*

ឥមេហិ ខោ អហំ ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ បុរិសបុគ្គលំ បញ្ញាបេមិ សម្បន្នកុសលំ បរមកុសលំ ឧត្តមប្បត្តិប្បត្តំ សមណំ អយោជ្ឈំ ។ ឯវមេវ សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា សីលុត្តមវាទា តេ សីលមត្តេន សញ្ញមមត្តេន សំវរមត្តេន អវីតិក្កមមត្តេន សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ អាហុ វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ ទីបយន្តិ វោហរន្តីតិ សីលុត្តមា សញ្ញមេនាហុ សុទ្ធឹ ។

[២៩៨] វត្តំ សមាទាយ ឧបដ្ឋិតាសេតិ វត្តន្តិ ហត្ថិវត្តំ វា អស្សវត្តំ វា គោវត្តំ វា អជវត្តំ វា កុក្កុរវត្តំ វា កាកវត្តំ វា វាសុទេវវត្តំ វា បុណ្ណភទ្ទវត្តំ វា មណិភទ្ទវត្តំ វា អគ្គិវត្តំ វា នាគវត្តំ វា សុបណ្ណវត្តំ វា យក្ខវត្តំ វា អសុរវត្តំ វា គន្ធព្វវត្តំ វា មហារាជវត្តំ វា ចន្ទវត្តំ វា សុរិយវត្តំ វា ឥន្ទវត្តំ វា ព្រហ្មវត្តំ វា ទេវវត្តំ វា ទិសវត្តំ វា អាទាយ សមាទាយ អាទយិត្វា[១] គណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា ឧបដ្ឋិតា បច្ចុបដ្ឋិតា អល្លីនា ឧបគតា អជ្ឈោសិតា អធិមុត្តាតិ វត្តំ សមាទាយ ឧបដ្ឋិតាសេ ។

១ ម. អាទិយិត្វា សមាទិយិត្វា ។

ម្នាលជាងឈើ ខ្ញុំបញ្ញត្តបុរសបុគ្គល ដែលប្រកបដោយធម៌ ៤ នេះឯងថា ជាអ្នកមានកុសលបរិបូណ៌ មានកុសលដ៏ឧត្តម ដល់នូវគុណដែលគួរដល់ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ជាសមណៈដែលគេផ្ចាញ់មិនបាន ។ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ជាអ្នកពោលថាសីលឧត្តម សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ពោលនិយាយ សម្តែង ពណ៌នា បំភ្ញឹ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ នូវការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ដោយគុណត្រឹមតែសីល ត្រឹមតែការសង្រួម ត្រឹមតែការរារាំង ត្រឹមតែការមិនប្រព្រឹត្តកន្ទង យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយជាអ្នកប្រកាន់ថាសីលឧត្តម បានពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយការសង្រួម ។

[២៩៨] ពាក្យថា ប្រកាន់ស្ថិតនូវវត្ត ត្រង់ពាក្យថា វត្ត គឺកាន់យក សមាទាន អើពើ ទទួល ស្នាបអង្អែល ប្រកាន់ស្ថិត ហើយតាំងមាំ តម្កល់ស៊ប់ ជាប់ស្ថិត ចូលទៅរក ចុះចិត្តស៊ប់ ឱនទៅរក នូវវត្តដំរី វត្តសេះ វត្តគោ វត្តពពែ វត្តចៀ វត្តក្អែក វត្តវាសុទេព វត្តបុណ្ណកទ្ធ វត្តមណិកទ្ធ វត្តកូ្ងរ វត្តនាគ វត្តគ្រុទ វត្តយក្ស វត្តអសុរ វត្តគន្ធព្ព វត្តមហារាជ វត្តព្រះចន្ទ្រ វត្តព្រះអាទិត្យ វត្តព្រះឥន្ទ្រ វត្តព្រះព្រហ្ម វត្តទេវតា វត្តទិស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រកាន់ស្ថិតនូវវត្ត ។

[២៩៩] ឥធេវ សិក្ខេម អថស្ស សុទ្ធិន្តិ ឥជាតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា[1] សិក្ខេម អាចរេម សមាចរេម សមាទាយ វត្តេមាតិ ឥធេវ សិក្ខេម ។ អថស្ស សុទ្ធិន្តិ អថវាស្ស សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តិន្តិ ឥធេវ សិក្ខេម អថស្ស សុទ្ធឹ ។

[៣០០] ឥត្ថូបនីតា ឥធ្ម្មសលាវជាជាតិ ឥត្ថូបនីតាតិ ឥត្ថូបនីតា ឥត្ថូបកតា ឥវជ្ជោសិតា ឥវាធិមុត្តាតិ ឥត្ថូបនីតា ។ ឥធ្ម្មសលាវជាជាតិ ឥធ្ម្មសលាជា បណ្ហិ-តាជា ជីវរាជា ញ្ញាណាជា ហេតុជាជា លក្ខណា-ជា ការណាជា ឋានជាជា សកាយ លទ្ធិយាតិ

1 ម. ឯត្ថន្តរេ សិក្ខេមាតិ ទិស្សតិ ។

[២៩៩] *អធិប្បាយពាក្យថា យើងសិក្សា នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ របស់គ្រូនោះ ក្នុងទិដ្ឋិនេះតែម្យ៉ាង ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងទិដ្ឋិនេះ គឺយើងសិក្សា ប្រព្រឹត្តទូទៅ ប្រព្រឹត្តព្រម សមាទាន ប្រព្រឹត្តក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្តីគួររបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្តីគាប់ចិត្តរបស់ខ្លួន ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) យើងសិក្សា ក្នុងទិដ្ឋិនេះតែម្យ៉ាង ។ ពាក្យថា នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធរបស់គ្រូនោះ គឺនូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ នូវការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះរបស់គ្រូនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) យើងសិក្សានូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ របស់គ្រូនោះ ក្នុងទិដ្ឋិនេះតែម្យ៉ាង ។*

[៣០០] *អធិប្បាយពាក្យថា (សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ) ជាអ្នកប្រកាន់ថា ខ្លួនឈ្វាសវៃ រមែងជាអ្នកចូលទៅរកកព ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកចូលទៅរកកព គឺជាអ្នកចូលទៅជិតកាន់កព ចូលទៅរកកព ចុះសិ៊ប់ក្នុងកព ខ្ជិនទៅរកកព ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកចូលទៅរកកព ។ ពាក្យថា ប្រកាន់ថាខ្លួនឈ្វាសវៃ គឺជាអ្នកពោលថាឈ្វាសវៃ ពោលថាជាបណ្ឌិត ពោលថាជាអ្នកប្រាជ្ញ ពោលថាប្រកបដោយញាណ ពោលថាប្រកបដោយហេតុ ពោលថាប្រកបដោយលក្ខណៈ ពោលថាប្រកបដោយការណ៍ ពោលថាប្រកបដោយឋានៈ ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន*

ភវូបនីតា កុសលាវជាជា ។ តេជាហ ភគវា

សីលុត្តមា សញ្ញមេជាហុ សុទ្ធឹ
រត្តំ សមាជាយ ឧបដ្ឋិតាសេ
ឥធេវ សិក្ខេម អថស្ស សុទ្ធឹ
ភវូបនីតា កុសលាវជាជាតិ ។

[៣០១] សចេ ចុតោ សីលវតាតោ ហោតិ
ស[១] វេធតី កម្ម រ្ជាធយិត្វា
ស[២] ជប្ជតី បត្ថយតី ច សុទ្ធឹ
សត្ថាវហីនោ បវសំ ឃរម្ហា ។

[៣០២] សចេ ចុតោ សីលវតាតោ ហោតីតិ ទ្វីហិ ការណេហិ សីលពូតតោ ចវតិ បរវិច្ឆិន្ទនាយ វា ចវតិ អនភិសម្ភុណាន្តោ វា ចវតិ ។

ឥមំ បរវិច្ឆិន្ទនាយ ចវតិ ។ បរោ វិច្ឆិន្ទតិ សោ សត្ថា ន សពូញ្ញូ ន ធម្មោ ន ស្វាក្ខាតោ ឥណោ ន សុប្បដិបន្ណោ

១. ២. ម. ប ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកចូលទៅរកកព ប្រកាន់ថាឈ្វាសវៃ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ (ណា) ជាអ្នកប្រកាន់ថា សីលឧត្តម ប្រកាន់ស្ថិតនូវវត្ត បានពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធដោយការសង្រ្ទមថា យើងសិក្សានូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ របស់គ្រូនោះ ក្នុងទិដ្ឋិនេះតែម្យ៉ាង (សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ) ជាអ្នកប្រកាន់ថាខ្លួនឈ្វាសវៃ រមែងជាអ្នកចូលទៅរកកព ។

[៣០១] បើបុគ្គលណាឃ្វាតចាកសីលនិងវត្តហើយ បុគ្គលនោះ រមែងញាប់ញ័រ ព្រោះភ្ជាត់ចាកកម្ម បុគ្គលនោះឯង តែងចង់បានផង ប្រាថ្នាផង នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដូចបុគ្គលឃ្វាតចាកផ្ទះ ហើយសាបសូន្យចាកពួក ។

[៣០២] ពាក្យថា បើបុគ្គលណា ឃ្វាតចាកសីលនិងវត្តហើយ អធិប្បាយថា បុគ្គលឃ្វាតចាកសីលនិងវត្ត ដោយហេតុ ២ ប្រការគឺ ឃ្វាតដោយការលះបង់ ព្រោះបុគ្គលដទៃ ឬកាលមិនសម្រេចហើយឃ្វាត ។

បុគ្គលឃ្វាតដោយការលះបង់ ព្រោះបុគ្គលដទៃ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលដទៃឲ្យលះបង់ថា សាស្តានោះ មិនមែនជាសព្វញ្ញូទេ ធម៌មិនមែនព្រះសាស្តាសម្តែងដោយប្រពៃទេ គណៈមិនមែនប្រតិបត្តិដោយប្រពៃទេ

ទិដ្ឋិ ន ភាវិកា បដិបទា ន សុប្បញ្ញត្តា មគ្គោ ន និយ្យានិកោ នត្ថេត្ថ សុទ្ធិ វា បរិសុទ្ធិ វា មុត្តិ វា វិមុត្តិ វា បរិមុត្តិ វា ន តត្ថ[១] សុជ្ឈន្តិ វា វិសុជ្ឈន្តិ វា បរិសុជ្ឈន្តិ វា មុច្ចន្តិ វា វិមុច្ចន្តិ វា បរិមុច្ចន្តិ វា ហីនា និហីនា ឱមកា លាមកា ឆតុក្កា បរិត្តាតិ ឯវំ បរេ វិច្ឆិន្ទតិ ។ ឯវំ វិច្ឆិន្ទិយមានោ សត្ថារា ចរតិ ធម្មក្ខានា ចរតិ គណា ចរតិ ទិដ្ឋិយា ចរតិ បដិបទាយ ចរតិ មគ្គតោ ចរតិ ឯវំ បរវិច្ឆិន្ទនាយ ចរតិ ។

កាថំ អនភិសម្ភុណន្តោ ចរតិ ។ សីលំ អនភិស-ម្ភុណន្តោ សីលតោ ចរតិ វត្តំ អនភិសម្ភុណន្តោ វត្តតោ ចរតិ សីលព្វតំ អនភិសម្ភុណន្តោ សីលព្វតតោ ចរតិ ឯវំ អនភិសម្ភុណន្តោ ចរតីតិ សចេ ចុតោ សីលវតាតោ ហោតិ ។

---

១ ឱ. ម. នត្ថេត្ថ ។

ទិដ្ឋិមិនមែនល្អទេ បដិបទាមិនមែនសាស្តានោះបញ្ញត្តដោយប្រពៃទេ មគ្គមិនមែនជាទីស្រោចស្រង់សត្វទេ សេចក្តីស្អាតក្តី ការស្អាតវិសេសក្តី ការរួចក្តី ការរួចដោយវិសេសក្តី ការរួចស្រឡះក្តី មិនមានក្នុងលទ្ធិនុ៎ះទេ ជនទាំងឡាយ ស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ រួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ក្នុងលទ្ធិនុ៎ះមិនមានទេ ជនទាំងឡាយនោះ ជាអ្នកថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ តិច-តួច បុគ្គលដទៃឲ្យលះបង់ យ៉ាងនេះឯង ។ បុគ្គលនោះ កាលត្រូវគេឲ្យលះបង់យ៉ាងនេះ ក៏ឃ្វាតចាកសាស្តា ឃ្វាតចាកធម៌ដែលសាស្តាពោល ឃ្វាតចាកគណៈ ឃ្វាតចាកទិដ្ឋិ ឃ្វាតចាកបដិបទា ឃ្វាតចាកមគ្គ បុគ្គលឃ្វាត ដោយការលះបង់ ព្រោះបុគ្គលដទៃ យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលកាលមិនសម្រេចហើយឃ្វាត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលមិនញ៉ាំងសីលឲ្យសម្រេច ឈ្មោះថា ឃ្វាតចាកសីល មិនញ៉ាំងវត្តឲ្យសម្រេច ឈ្មោះថាឃ្វាតចាកវត្ត មិនញ៉ាំងសីលនិងវត្តឲ្យសម្រេច ឈ្មោះថាឃ្វាតចាកសីលនិងវត្ត បុគ្គលកាលមិនសម្រេចហើយឃ្វាត យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើបុគ្គលណា ឃ្វាតចាកសីលនិងវត្តហើយ ។

[៣០៣] ស វេឌតី កម្ម វ្យាឌយិត្វាតិ ស វេឌតីតិ សីលំ វា វត្តំ វា សីលព្វតំ វា រ្យិទ្ធំ មយា អបរទ្ធំ មយា ខលិតំ មយា កជ្ជិតំ មយា អញ្ញាយ អបរាទ្ធោ អហន្តិ វេឌតិ បវេឌតិ សម្ឬវេឌតីតិ ស វេឌតី ។ កម្ម វ្យាឌយិត្វាតិ បុញ្ញាភិសង្ខារំ វា អបុញ្ញាភិសង្ខារំ វា អានេញ្ជាភិសង្ខារំ វា រ្យិទ្ធំ មយា អបរទ្ធំ មយា ខលិតំ មយា កជ្ជិតំ មយា អញ្ញាយ អបរាទ្ធោ អហន្តិ វេឌតិ បវេឌតិ សម្ឬវេឌតីតិ ស វេឌតី កម្មម វ្យាឌយិត្វា ។

[៣០៤] ស ជប្ឬតី បត្ថយតី ច សុទ្ធិន្តិ ស ជប្ឬតីតិ សីលំ វា ជប្ឬតិ វត្តំ វា ជប្ឬតិ សីលព្វតំ វា ជប្ឬតិ បជប្ឬតិ អភិជប្ឬតីតិ ស ជប្ឬតី ។ បត្ថយតី ច សុទ្ធិន្តិ សីលសុទ្ធឿ វា បត្ថេតិ

[៣០៣] *អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលនោះរមែងញាប់ញ័រ ព្រោះភ្ជាត់ចាកកម្ម ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលនោះរមែងញាប់ញ័រ គឺបុគ្គលនោះរមែងញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រខ្លាំង ញាប់ញ័រចំប្រប់ថា សីលក្តី វត្តក្តី សីលនិងវត្តក្តី អាត្មាអញខុសហើយ អាត្មាអញប្រាសចេញហើយ អាត្មាអញភ្ជាំងភ្ជាត់ហើយ អាត្មាអញឃ្ងៀងឃ្ងាតហើយ អាត្មាអញប្រាសចាកអរហត្តផលហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះរមែងញាប់ញ័រ ។ ពាក្យថា ព្រោះភ្ជាត់ចាកកម្ម គឺបុគ្គលនោះរមែងញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រខ្លាំង ញាប់ញ័រចំប្រប់ថា បុញ្ញាភិសង្ខារក្តី អបុ-ញ្ញាភិសង្ខារក្តី អានេញ្ជាភិសង្ខារក្តី អាត្មាអញខុសហើយ អាត្មាអញប្រាសចាកហើយ អាត្មាអញភ្ជាំងភ្ជាត់ហើយ អាត្មាអញឃ្ងៀងឃ្ងាតហើយ អាត្មាអញប្រាសចាកអរហត្តផលហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះរមែងញាប់ញ័រ ព្រោះភ្ជាត់ចាកកម្ម ។*

[៣០៤] *ពាក្យថា បុគ្គលនោះឯង តែងចង់បានផង ប្រាថ្នាផង នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ចង់បាន គឺចង់បានសីល ចង់បានវត្ត ចង់បាន ចង់បានខ្លាំង ចង់បានណាស់ នូវសីលនិងវត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះរមែងចង់បាន ។ ពាក្យថា ប្រាថ្នានូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ គឺប្រាថ្នានូវសេចក្តីបរិសុទ្ធនៃសីល*

វត្តសុទ្ធឺ វា បត្តេតិ សីលព្ពតសុទ្ធឺ វា បត្តេតិ បិហេតិ អភិជ្ឈតីតិ ស ជ្ឈតី បត្ថយតី ច សុទ្ធឺ ។

[៣០៤] សត្ថាវហីនោ ឋានំ ឃរម្ហាតិ យថា បុរិសោ ឃរតោ និក្ខន្តោ ឋានេន ឋានា[1] ឋានន្តោ ឋានា ឋិហីនោ តំ វា ឋានំ អនុពន្ធតិ ឋានេ វា ឃរំ ឋបេតិ ឯវមេវ សោ ទិដ្ឋិគតិកោ តំ វា ឋានារំ ឋណ្ហាតិ អញ្ញ វា ឋានារំ ឋណ្ហាតិ តំ វា ធម្ម្ធានំ ឋណ្ហាតិ អញ្ញ វា ធម្ម្ធានំ ឋណ្ហាតិ តំ វា ឋណ្ហ ឋណ្ហាតិ អញ្ញ វា ឋណ្ហ ឋណ្ហាតិ តំ វា ទិដ្ឋឺ ឋណ្ហាតិ អញ្ញ វា ទិដ្ឋឺ ឋណ្ហាតិ តំ វា បដិបទ ឋណ្ហាតិ អញ្ញ វា បដិបទ ឋណ្ហាតិ តំ វា មក្ខ ឋណ្ហាតិ អញ្ញ វា មក្ខ ឋណ្ហាតិ បរាមសតិ អភិនិវេសតីតិ សត្ថាវហីនោ ឋានំ ឃរម្ហ ។ ឋេ ជាហ ភ ភ

សចេ ចុ ឋោ សីលវ ឋោ ហោ ឋ
ស ឋ ឋ ភ ម ១ ១ ១ ១ ១
ស ជ ១ ១ ១ ១ ១ ១
ស ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១ ១

---

1 ម. ឋានំ ។

ប្រាជ្ញានូវសេចក្តីបរិសុទ្ធនៃវត្ត ប្រាជ្ញា ស្រឡាញ់ ចង់បានណាស់ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធនៃសីលនិងវត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះឯង តែងចង់បានផង ប្រាជ្ញាផង នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ។

[៣០៥] ពាក្យថា (ដូច) បុគ្គលឃ្វាតចាកផ្ទះ ហើយសាបសូន្យចាកពួក សេចក្តីថា បុរសចេញអំពីផ្ទះ នៅជាមួយនឹងពួក ឃ្វាតពួកហើយរមែងទៅតាមពួកនោះ ឬត្រឡប់មកកាន់ផ្ទះខ្លួនវិញ យ៉ាងណាបុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិនោះ រមែងប្រកាន់សាស្តានោះ ឬប្រកាន់សាស្តាដទៃ ប្រកាន់ធម៌ដែលសាស្តាពោលហើយនោះ ឬប្រកាន់ធម៌ដទៃដែលសាស្តាពោលហើយ ប្រកាន់គណៈនោះ ឬប្រកាន់គណៈដទៃ ប្រ-កាន់ទិដ្ឋិនោះ ឬប្រកាន់ទិដ្ឋិដទៃ ប្រកាន់បដិបទានោះ ឬប្រកាន់បដិបទាដទៃ ប្រកាន់មគ្គនោះ ឬប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែល ប្រកាន់ស្អិត នូវមគ្គដទៃ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) (ដូច) បុគ្គលឃ្វាតចាកផ្ទះ ហើយសាបសូន្យចាកពួក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> បុគ្គលណា ឃ្វាតចាកសីលនិងវត្តហើយ បុគ្គលនោះឯង
> រមែងញាប់ញ័រ ព្រោះភ្ជាត់ចាកកម្ម បុគ្គលនោះរមែងចង់
> បានផង ប្រាជ្ញាផង នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដូចបុគ្គលឃ្វាត
> ចាកផ្ទះ ហើយសាបសូន្យចាកពួក ។

[៣០៦] សីលព្ពតំ វាបិ បហាយ សព្វំ
កម្មញ្ច សាវជ្ជនវជ្ជមេតំ
សុទ្ធឺ អសុទ្ធិន្តិ អបត្ថយានោ
វិរតោ ចរេ សន្តិមនុក្ខហាយ ។

[៣០៧] សីលព្ពតំ វាបិ បហាយ សព្ពន្តិ សញ្ញា សីលសុទ្ធិយោ បហាយ បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីកត្វា អនភាវង្គមិត្វា សញ្ញា វត្តសុទ្ធិយោ បហាយ បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីកត្វា អនភាវង្គមិត្វា សញ្ញា សីលព្ពត-សុទ្ធិយោ បហាយ បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីកត្វា អនភាវង្គមិត្វាតិ សីលព្ពតំ វាបិ បហាយ សព្ពំ ។

[៣០៨] កម្មញ្ច សាវជ្ជនវជ្ជមេតន្តិ សាវជ្ជកម្មំ វុច្ចតិ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ ។ អនវជ្ជកម្មំ វុច្ចតិ សុ-ក្កំ សុក្កវិបាកំ ។ សាវជ្ជញ្ច កម្មំ អនវជ្ជញ្ច កម្មំ បហាយ បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីកត្វា អនភាវង្គមិ-ត្វាតិ កម្មញ្ច សាវជ្ជនវជ្ជមេតំ ។

[៣០៦] *បុគ្គលលះបង់ នូវសីលនិងវត្ត ទាំងអស់ផង នូវ*
កម្មដែលមានទោសនិងមិនមានទោសនុ៎ះផង មិនប្រាជ្ញានូវ
សេចក្តីបរិសុទ្ធនិងសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធផងគប្បីប្រព្រឹត្តវៀរមិន
ប្រកាន់នូវសេចក្តីសូប់ ។

[៣០៧] *ពាក្យថា បុគ្គលលះបង់ នូវសីលនិងវត្តទាំងអស់ គឺ*
បុគ្គលលះបង់ លះលែង បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ដល់ការមិនកើតមាន
នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ នៃសីលទាំងអស់ លះបង់ លះលែង បន្ទោបង់
ធ្វើឲ្យវិនាស ដល់ការមិនកើតមាន នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធនៃវត្តទាំងអស់
លះបង់ លះលែង បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ដល់ការមិនកើតមាន នូវ
សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃសីលនិងវត្តទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
បុគ្គលលះបង់នូវសីលនិងវត្តទាំងអស់ ។

[៣០៨] *ពាក្យថា នូវកម្មដែលមានទោស និងមិនមាន*
ទោសនុ៎ះផង សេចក្តីថា អំពើខ្មៅឲ្យផលខ្មៅ លោកហៅថា កម្ម
មានទោស ។ អំពើសឲ្យផលស លោកហៅថា កម្មមិនមានទោស ។
(បុគ្គល) លះបង់ លះលែង បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ដល់ការមិនកើត
មាន នូវកម្មមានទោសផង កម្មមិនមានទោសផង ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) នូវកម្មដែលមានទោស និងមិនមានទោសនុ៎ះផង ។

[៣០៩] សុទ្ធឹ អសុទ្ធិន្តិ អបត្តយោគោតិ អសុទ្ធឹ[១] បត្តេន្តិ អកុសលេ ធម្មេ បត្តេន្តិ សុទ្ធឹ[២] បត្តេន្តិ បញ្ច កាមគុណេ បត្តេន្តិ អសុទ្ធឹ បត្តេន្តិ អកុសលេ ធម្មេ បត្តេន្តិ បញ្ច កាមគុណេ បត្តេន្តិ សុទ្ធឹ បត្តេន្តិ ឌ្ហានដ្ឋី-ឋិដ្ឋិកតានិ បត្តេន្តិ អសុទ្ធឹ បត្តេន្តិ អកុសលេ ធម្មេ បត្តេន្តិ បញ្ច កាមគុណេ បត្តេន្តិ ឌ្ហានដ្ឋីឋិដ្ឋិកតានិ បត្តេន្តិ សុទ្ធឹ បត្តេន្តិ តេជាតុកេ កុសលេ ធម្មេ បត្តេន្តិ អសុទ្ធឹ បត្តេន្តិ អកុសលេ ធម្មេ បត្តេន្តិ បញ្ច កាមគុណេ បត្តេន្តិ ឌ្ហានដ្ឋីឋិដ្ឋិកតានិ បត្តេន្តិ តេជា-តុកេ កុសលេ ធម្មេ បត្តេន្តិ សុទ្ធឹ បត្តេន្តិ កល្យាណ-បុថុជ្ជនា និយាមាវក្ក្លន្តឹ[៣] បត្តេន្តិ សេក្ខា អក្ខធម្មំ អរហត្តំ បត្តេន្តិ ។ អរហត្តប្ឋត្តេ អរហា នេវ អកុសលេ ធម្មេ បត្តេតិ ឌបិ បញ្ច កាមគុណេ បត្តេតិ ឌបិ ឌ្ហានដ្ឋីឋិដ្ឋិកតានិ បត្តេតិ ឌបិ តេជាតុកេ កុសលេ ធម្មេ បត្តេតិ ឌបិ និយាមាវក្ក្លន្តឹ បត្តេតិ ឌបិ អក្ខធម្មំ អរហត្តំ បត្តេតិ ។ បត្តុំ សមតិក្ក្លន្តោ

---

១ ឱ. ម. អសទ្ធិន្តិ អសុទ្ធឹ ។ ២ ម. សុទ្ធិន្តិ សុទ្ធឹ ។ ៣ ម. បុថុជ្ជនកល្យាណកា និយាមាវត្តន្តឹ ។

[៣០៩] *ពាក្យថា មិនប្រាថ្នាសេចក្តីបរិសុទ្ធ និងសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធ អធិប្បាយថា ពួកបុថុជ្ជន តែងប្រាថ្នាសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធ ប្រាថ្នាអកុសលធម៌ ប្រាថ្នាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ប្រាថ្នាកាមគុណ ៥ ប្រាថ្នាសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធ ប្រាថ្នាអកុសលធម៌ ប្រាថ្នាកាមគុណ ៥ ប្រាថ្នាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ប្រាថ្នាទិដ្ឋិ ៦២ ប្រាថ្នាសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធ ប្រាថ្នាអកុសលធម៌ ប្រាថ្នាកាមគុណ ៥ ប្រាថ្នាទិដ្ឋិ ៦២ ប្រាថ្នាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ប្រាថ្នាកុសលធម៌ក្នុងត្រៃធាតុ ប្រាថ្នាសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធ ប្រាថ្នាអកុសលធម៌ ប្រាថ្នាកាមគុណ ៥ ប្រាថ្នាទិដ្ឋិ ៦២ ប្រាថ្នាកុសលធម៌ក្នុងត្រៃធាតុ ប្រាថ្នាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ឯកល្យាណបុថុជ្ជន ប្រាថ្នាការយាងចុះកាន់និយាម:[1] សេក្ខបុគ្គលប្រាថ្នាអរហត្តជាធម៌ប្រសើរ ។ កាលបើដល់ព្រះអរហត្តហើយ ព្រះអរហន្ត មិនប្រាថ្នាអកុសលធម៌ មិនប្រាថ្នាកាមគុណ ៥ មិនប្រាថ្នាទិដ្ឋិ ៦២ មិនប្រាថ្នាកុសលធម៌ក្នុងត្រៃធាតុ មិនប្រាថ្នាការយាងចុះកាន់និយាម: មិនប្រាថ្នាព្រះអរហត្តជាធម៌ដ៏ប្រសើរ ។ ព្រះអរហន្ត កាលកន្ទងសេចក្តីប្រាថ្នា*

---

១ សំដៅយកមគ្គ ។ អដ្ឋកថា ។

អរហា រុឌ្ឍិបរិហានឹ រីតិវត្តោ ។ សោ រុដ្ឋវាសោ ចិណ្ណ-
ចរណោ ។ បេ ។ ជត្តិ តស្ស បុនព្ភវោតិ សុទ្ធឹ អសុទ្ធិន្តិ
អបត្ថយានោ ។

[៣១០] វីរតោ ចរេ សន្តិមនុក្ខហាយាតិ វីរតោតិ
សុទ្ធិអសុទ្ធិយា អារតោ វីរតោ បដិវីរតោ និក្ខន្តោ និ-
ស្សដ្ឋោ វិប្ប្ឫមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា
វិហរតីតិ វីរតោ ។ ចរេតិ ចរេយ្យ វិចរេយ្យ ឥរិយេយ្យ
វត្តេយ្យ ចាលេយ្យ យរេយ្យ យាបេយ្យាតិ វីរតោ
ចរេ ។ សន្តិមនុក្ខហាយាតិ សន្តិយោ រុច្ចន្តិ ទ្ធាសដ្ឋី-
ទិដ្ឋិគតានិ ទិដ្ឋិសន្តិយោ អក្ខណ្ហាន្តោ អបរាមសន្តោ
អនភិនិវិសន្តោតិ វីរតោ ចរេ សន្តិមនុក្ខហាយ ។
តេនាហ ភគវា

ឈ្មោះថាកន្ទ ងផុតសេចក្ដីចម្រើននិងសេចក្ដីសាបសូន្យ ។ ព្រះអរហន្តនោះ មានអរិយវាសនៅរួចហើយ មានការប្រព្រឹត្តសន្សំហើយ ។ បេ ។ ភពថ្មីនៃព្រះអរហន្តនោះ មិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រាថ្នានូវសេចក្ដីបរិសុទ្ធ និងសេចក្ដីមិនបរិសុទ្ធ ។

[៣១០] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីប្រព្រឹត្តវៀរ មិនប្រកាន់សេចក្ដីសូប់ ត្រង់ពាក្យថា វៀរ គឺវៀរទួទៅ វៀរស្រឡះ វៀរចំពោះ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រកបប្រាស ចាកសេចក្ដីបរិសុទ្ធ និងមិនបរិសុទ្ធ រមែងនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វៀរ ។ ពាក្យថា គប្បីប្រព្រឹត្ត គឺគប្បីត្រាច់ទៅ គប្បីត្រាច់ទៅផ្សេងៗ គប្បីញ៉ាំងឥរិយាបថឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ គប្បីញ៉ាំងការប្រព្រឹត្តឥរិយាបថឲ្យកើត គប្បីរក្សាឥរិយាបថ គប្បីបំពេញឥរិយាបថ គប្បីបង្ត្រាប់ឥរិយាបថ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីប្រព្រឹត្តវៀរ ។ ពាក្យថា មិនប្រកាន់សេចក្ដីសូប់ សេចក្ដីថា ទិដ្ឋិ ៦២ លោកហៅថា សេចក្ដីសូប់ ។ បុគ្គលមិនប្រកាន់ មិនស្ទាបអង្អែល មិនប្រកាន់ស្អិត នូវសេចក្ដីសូប់គឺទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីប្រព្រឹត្តវៀរ មិនប្រកាន់សេចក្ដីសូប់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សីលពូតំ ភាបិ បហាយ សព្ពំ
កម្មញ្ច សារជ្ជនវជ្ជមេតំ
សុទ្ធី អសុទ្ធិន្តិ អបត្ថយានោ
វិរតោ ចរេ សន្តិមនុក្ខហាយាតិ ។

[៣១១] តមូបនិស្សាយ ជិកុច្ឆិតំ ភ
អថវាបិ ទិដ្ឋេ សុតំ មុតំ ភ
ឧទ្ទំសភ[(១)] សុទ្ធិមនុត្តុនន្តិ
អរីតតណ្ហាសេ ភវាភវេសុ ។

[៣១២] តមូបនិស្សាយ ជិកុច្ឆិតំ ភាតិ សន្តេកេ សមណាព្រាហ្មណា តចោជិកុច្ឆភាជា តចោជិកុច្ឆសាភ តចោជិកុច្ឆំ ជិស្សិតា សន្ធិស្សិតា អល្លីនា ឧបកតា អជ្ឌោសិតា អធិមុត្តាតិ តមូបនិស្សាយ ជិកុច្ឆិតំ ភ ។

[៣១៣] អថវាបិ ទិដ្ឋេ សុតំ មុតំ ភាតិ ទិដ្ឋំ ភ ទិដ្ឋសុទ្ធី ភ សុតំ ភ សុតសុទ្ធី ភ មុតំ ភ មុតសុទ្ធី ភ

---

១ ម. ឧទ្ទំបភ ។

បុគ្គលលះបង់នូវសីលនិងវត្តទាំងអស់ផង នូវកម្មដែលមានទោស និងមិនមានទោសនុ៎ះផង មិនប្រាថ្នាសេចក្តីបរិ-សុទ្ធ និងសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធផង គប្បីប្រព្រឹត្តរៀរ មិនប្រកាន់សេចក្តីស្ងប់ ។

[៣១១] *ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាឧទ្ទំសវាទ មានតណ្ហាមិនទាន់ទៅប្រាស ក្នុងកពតូចកពធំទាំងឡាយ អាស្រ័យនូវសេចក្តីខ្ពើម (បាប) នោះ ឬអាស្រ័យនូវអារម្មណ៍ដែលខ្ជូនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ហើយ រមែងពោលសេចក្តីបរិសុទ្ធ ។*

[៣១២] *ពាក្យថា អាស្រ័យសេចក្តីខ្ពើម (បាប) នោះ គឺមានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ជាអ្នកមានវាទ:ថាខ្ពើមបាបដោយតប: ជាអ្នកមានការខ្ពើមបាបដោយតប:ជាខ្ជឹម អាស្រ័យ អាស្រ័យព្រម ជាប់ស្អិត ចូលទៅរក ចុះចិត្តស៊ប់ ឱនទៅរក នូវការខ្ពើមបាបដោយតប: ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាស្រ័យសេចក្តីខ្ពើម (បាប) នោះ ។*

[៣១៣] *ពាក្យថា នូវអារម្មណ៍ដែលខ្ជូនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ហើយ គឺអាស្រ័យ ចូលទៅអាស្រ័យ ប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែល ប្រកាន់ស្អិត នូវអារម្មណ៍ដែលខ្ជូនឃើញហើយ ឬនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះឃើញ នូវអារម្មណ៍ដែលឮហើយ ឬនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះឮ នូវអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះប៉ះពាល់*

ជិស្ឍាយ ឧបជិស្ឍាយ កណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិជ្ឌ-
សិត្វាតិ អថវាបិ ជិជ្ជ៎ សុតំ មុតំ វ ។

[៣១៤] ឧទ្ធំសរា សុទ្ធិមជុត្តុនន្តីតិ សន្តេកេ
សមណាព្រាហ្មណា ឧទ្ធំសរាវាទា ។ កតមេ[1] សមណា-
ព្រាហ្មណា ឧទ្ធំសរាវាទា ។ យេ តេ សមណា-
ព្រាហ្មណា អចូឡសុទ្ធិកា សំសារសុទ្ធិកា អកិរិយទិដ្ឋិ-
កា សស្សតវាទា ឥមេ តេ សមណាព្រាហ្មណា ឧទ្ធំ-
សរាវាទា ។ តេ សំសារេន សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ
វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ អជុត្តុនន្តិ[2] វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ
ទីបយន្តិ វោហរន្តីតិ ឧទ្ធំសរា សុទ្ធិមជុត្តុនន្តិ ។

[៣១៥] អវីតតណ្ហាសេ ភវាភវេសូតិ តណ្ហាតិ រូប-
តណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា
ធម្មតណ្ហា ។ ភវាភវេសូតិ ភវាភវេ កម្មភវេ បុនព្ភវេ
កាមភវេ កម្មភវេ កាមភវេ បុនព្ភវេ រូបភវេ កម្មភវេ
រូបភវេ បុនព្ភវេ អរូបភវេ កម្មភវេ អរូបភវេ បុនព្ភវេ
បុនប្បុនំ ភវេ បុនប្បុនំ គតិយា បុនប្បុនំ ឧបបត្តិយា

---

1 ឱ. ម. កតតេ តេ ។ 2 ម. ជុនន្តិ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នូវអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញហើយ ឮ ឬប៉ះពាល់ហើយ ។

[៣១២] ពាក្យថា ជាឧទ្ធំសវាទ រមែងពោលសេចក្តីបរិសុទ្ធ គឺមានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ជាឧទ្ធំសវាទ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ជាឧទ្ធំសវាទ តើដូចម្តេច ។ សមណព្រាហ្មណ៍ណា ជាពួកប្រកាន់អច្ចន្តសុទ្ធិ ប្រកាន់សង្ខារសុទ្ធិ ជាអកិរិយទិដ្ឋិ ជាសស្សតវាទ សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ ឈ្មោះថា ឧទ្ធំសវាទ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តែងសរសើរ ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្ញឹ ថ្ងៃង នូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសង្ខារ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាឧទ្ធំសវាទ រមែងពោលសេចក្តីបរិសុទ្ធ ។

[៣១៥] ពាក្យថា មានតណ្ហាមិនទាន់ទៅប្រាស ក្នុងកពតូចកពធំទាំង-ឡាយ ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា ក្នុងកពតូចកពធំទាំង-ឡាយ គឺក្នុងកម្មកព បុនព្ភព ឈ្មោះថាកពតូចកពធំ គឺថា ក្នុងកាមកព ឈ្មោះកម្មកព ក្នុងកាមកព ឈ្មោះបុនព្ភព ក្នុងរូបកព ឈ្មោះកម្មកព ក្នុងរូបកព ឈ្មោះបុនព្ភព ក្នុងអរូបកព ឈ្មោះកម្មកព ក្នុងអរូបកព ឈ្មោះបុនព្ភព ក្នុងការកើតរឿយៗ ក្នុងការទៅរឿយៗ ក្នុងឧបបត្តិរឿយៗ

បុនប្ផុំ បជិសន្ធិយា បុនប្ផុំ អត្តភាវាភិនិព្ពត្តិយា ។ អវីតតណ្ហាសេតិ អវីតតណ្ហា អវិតតតណ្ហា អចុត្ត-តណ្ហា អវន្តតណ្ហា អមុត្តតណ្ហា អប្ផហីនតណ្ហា អប្ផដិនិស្សដ្ឋតណ្ហាតិ អវីតតណ្ហាសេ ភវាភវេសុ ។ តេនាហ ភគវា

តមូបនិស្សាយ ជិកុច្ឆិតំ វា
អថវាបិ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វា
ឧទ្ធំសវា សុទ្ធិមនុត្តុនន្តិ
អវីតតណ្ហាសេ ភវាភវេសូតិ ។

[៣១៦] បត្ថយមានស្ស ហិ ជប្ផិតានិ
សំវេធិតំ ភវិ បកប្ផិតេសុ
ចុតូបចាតោ ឥធ យស្ស ន ត្ថិ
ស ភោន វេធេយ្យ ភុហឹ បជប្ផេ[1] ។

[៣១៧] បត្ថយមានស្ស ហិ ជប្ផិតានីតិ បត្ថនា រុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឌា លោភោ

---

1 ម. ភុហឹ រជប្ផេ ។

ក្នុងបដិសន្ធិរឿយៗ ក្នុងការកើតចំពោះនៃអត្តភាពរឿយៗ ។ ពាក្យថា មានតណ្ហាមិនទាន់ទៅប្រាស គឺមិនទាន់ប្រាសចាកតណ្ហា មិនទាន់ឃ្លាតចេញចាកតណ្ហា មិនទាន់លះតណ្ហា មិនទាន់ខ្ជាក់ចោលតណ្ហា មិនទាន់រួចចាកតណ្ហា មិនទាន់លះបង់តណ្ហា មិនទាន់រលាស់ចោលតណ្ហា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានតណ្ហាមិនទាន់ទៅប្រាស ក្នុងភពតូចភពធំទាំងឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ជាឧទ្ធំសវាទ មានតណ្ហាមិនទាន់ទៅប្រាស ក្នុងភពតូចភពធំទាំងឡាយ អាស្រ័យនូវសេចក្តីខ្ពើម (បាប) នោះ ឬ អាស្រ័យនូវអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ហើយ រមែងពោលសេចក្តីបរិសុទ្ធ ។

[៣១៦] ការជាប់ចិត្តទាំងឡាយ នៃបុគ្គលកាលប្រាជ្ញាក្តី ការញ្ជាប់ញ័រ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលខ្លួនកំណត់ហើយក្តី ការប្ដូតនិងការកើតក្តី នៃបុគ្គលណា មិនមាន ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះគប្បីញ្ជាប់ញ័រ ដោយកិលេសដូចម្តេចកើត គប្បីជាប់ចិត្ត ក្នុងហេតុដូចម្តេចកើត ។

[៣១៧] ពាក្យថា ការជាប់ចិត្តទាំងឡាយ នៃបុគ្គលកាលប្រាជ្ញា សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅ សេចក្តីប្រាជ្ញា បានដល់ តម្រេក តម្រេក មានកម្ទាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោក:

អកុសលមូលំ ។ បត្តយមានស្សាតិ បត្តយមានស្ស ឥច្ឆមានស្ស សាធិយមានស្ស ឱហាយមានស្ស អភិជ-ឌ្ឍយមានស្សាតិ បត្តយមានស្ស ហិ ។ ជប្ជិតានីតិ ជប្ជនា រុច្ចតិ តណ្ហា យោ ភគោ សាភគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឌា លោភោ អកុសលមូលន្តិ បត្តយមានស្ស ហិ ជប្ជិតានិ ។

[៣១៨] សំវេធិតំ ភាបិ បកប្ជិតេសូតិ បកប្ជនាតិ ទ្វេ បកប្ជនា តណ្ហាបកប្ជនា ច ទិដ្ឋិបកប្ជនា ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបកប្ជនា ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបក-ប្ជនា ។ វត្ថុអច្ឆេទសង្ខ្លោនោបិ[1] ឆេជ្ជន្តិ អច្ឆិជ្ជន្តេបិ ឆេជ្ជន្តិ អច្ឆិន្នេបិ ឆេជ្ជន្តិ[2] វត្ថុវិបរិណាមសង្ខ្លោនោបិ ឆេជ្ជន្តិ វិបរិណាមន្តេបិ ឆេជ្ជន្តិ វិបរិណាតេបិ ឆេជ្ជន្តិ បឆេជ្ជន្តិ សម្ឆេជ្ជន្តីតិ សំវេធិតំ ភាបិ បកប្ជិតេសុ ។

---

១ ម. បវេធិតំ ភាបិ បកប្ជិតេសូតិ បកប្ជិតំវត្ថុំ អច្ឆេទសង្ខ្លោនោបីតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ម. ឯត្ថន្តរេ បកប្ជិតន្តិ ទិស្សតិ ។

អកុសលមូល ។ ពាក្យថា កាលប្រាថ្នា គឺកាលត្រូវការ កាលចង់បាន កាលត្រេកអរ កាលស្រឡាញ់ កាលជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ ថា) កាលប្រាថ្នា ។ ពាក្យថា ការជាប់ចិត្តទាំងឡាយ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា ការជាប់ចិត្ត បានដល់ តម្រេក តម្រេក មានកម្ទាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោក: អកុសលមូល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ ថា) ការជាប់ចិត្តទាំងឡាយ នៃបុគ្គលកាលប្រាថ្នា ។

[៣១៨] ពាក្យថា ការញាប់ញ័រ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែល ខ្ជួនកំណត់ទុកហើយក្តី ពាក្យថា ការកំណត់ បានដល់ ការកំណត់ ២ ការកំណត់គឺតណ្ហា ១ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការកំណត់ គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ។ ជនទាំងឡាយ មានសេចក្តី រង្គៀស ក្នុងការដណ្តើមយកនូវវត្ថុ រមែងញាប់ញ័រ ក៏មាន កាលវត្ថុ ដែលគេកំពុងដណ្តើម រមែងញាប់ញ័រ ក៏មាន កាលវត្ថុត្រូវគេដណ្តើម ហើយ រមែងញាប់ញ័រ ក៏មាន ជនទាំងឡាយមានសេចក្តីរង្គៀស ក្នុងការប្រែប្រួលនៃវត្ថុ រមែងញាប់ញ័រ ក៏មាន កាលវត្ថុកំពុងប្រែប្រួល រមែងញាប់ញ័រក៏មាន កាលវត្ថុប្រែប្រួលហើយ រមែងញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រខ្លាំង ញាប់ញ័រចំប្រប់ក៏មាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការញាប់ញ័រ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលខ្ជួនកំណត់ហើយក្តី ។

[៣១៩] ចតូបធាតោ ឥធ យស្ស នត្ថីតិ យស្សាតិ អរហតោ ខីណាសវស្ស អាគមនំ គមនំ(១) គមនាគមនំ កាលំ គតិ ភវាភវោ ចុតិ ច ឧបបត្តិ ច និព្វត្តិ ច ភេទោ ច ជាតិជរាមរណំ នត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍាតិ ចតូបធាតោ ឥធ យស្ស នត្ថិ ។

[៣២០] ស កេន វជេយ្យ កុហឹ បជប្បេតិ សោ កេន រាគេន វជេយ្យ កេន ទោសេន វជេយ្យ កេន មោហេន វជេយ្យ កេន មានេន វជេយ្យ កាយ ទិដ្ឋិយា វជេយ្យ កេន ឧទ្ធច្ចេន វជេយ្យ កាយ វិចិកិច្ឆាយ វជេយ្យ កេហិ អនុសយេហិ វជេយ្យ រត្តោតិ វា ទុដ្ឋោតិ វា មូឡ្ហោតិ វា វិនិពទ្ធោតិ វា បរាមដ្ឋោ-តិ វា វិក្ខេបគតោតិ វា អនិដ្ឋង្គតោតិ វា ថាមគតោតិ វា ។

---

១ ម. យស្ស គមនំ អាគមនន្តិ ទិស្សតិ ។

[៣១៩] ពាក្យថា ការច្យុតនិងការកើត នៃបុគ្គលណាមិនមាន ក្នុងលោកនេះ ត្រង់ពាក្យថា នៃបុគ្គលណា សេចក្ដីថា ការមក ការទៅ ការទៅនិងការមក មរណកាល ដំណើរ ភពតូចភពធំ ការច្យុត ការឧបបត្ដិ ការកើតនិងការបែកធ្លាយ ជាតិជរាមរណៈ នៃ ព្រះអរហន្ដខីណាស្រព មិនមាន គ្មាន ឥតមានសោះ មិនកើតមាន គឺ លោកលះបង់ហើយ ផ្ដាច់បង់ហើយ រម្ងាប់ហើយ ត្រូបសង្កត់ហើយ ធ្វើ មិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ ត្រាស់ថា) ការច្យុតនិងការកើតនៃបុគ្គលណា មិនមាន ក្នុងលោកនេះ ។

[៣២០] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ គប្បីញាប់ញ័រដោយកិលេសដូច ម្ដេចកើត គប្បីជាប់ចិត្ដក្នុងហេតុដូចម្ដេចកើត អធិប្បាយថា បុគ្គលនោះ គប្បីញាប់ញ័រដោយរាគៈដូចម្ដេច គប្បីញាប់ញ័រដោយទោសៈដូចម្ដេច គប្បីញាប់ញ័រដោយមោហៈដូចម្ដេច គប្បីញាប់ញ័រដោយមានៈដូចម្ដេច គប្បីញាប់ញ័រដោយទិដ្ឋិដូចម្ដេច គប្បីញាប់ញ័រដោយឧទ្ធច្ចៈដូចម្ដេច គប្បី ញាប់ញ័រដោយវិចិកិច្ឆាដូចម្ដេច គប្បីញាប់ញ័រដោយអនុស័យដូចម្ដេចកើត ថាបុគ្គលនោះ ជាអ្នកត្រេកអរក្ដី ថាជាអ្នកប្រទូស្ដក្ដី ថាជាអ្នកវង្វេងក្ដី ថាជា អ្នកជាប់ចំពាក់ក្ដី ថាជាអ្នកត្រេកអរក្ដី ថាជាអ្នកដល់នូវការរាយមាយក្ដី ថាជាអ្នកដល់នូវសេចក្ដីមិនជាប់ស្រេចក្ដី ថាជាអ្នកដល់នូវកម្ចាំងក្ដី ។

តេ អភិសង្ខារា បហីនា អភិសង្ខារានំ បហីនត្តា គតិយា កេន វទេយ្យ[១] នេរយិកោតិ វា តិរច្ឆានយោនិកោតិ វា បិត្តិវិសយិកោតិ វា មនុស្សោតិ វា ទេវោតិ វា រូបីតិ វា អរូបីតិ វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ វា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីតិ វា ។ សោ ហេតុ នត្ថិ បច្ចយោ នត្ថិ ការណំ នត្ថិ យេន វទេយ្យ បវទេយ្យ សម្បវទេយ្យាតិ ស កេន វទេយ្យ ។ កុហឹ បជប្បេតិ កិម្ហិ ជប្បេយ្យ[២] បជប្បេយ្យ អភិជប្បេយ្យាតិ ស កេន វទេយ្យ កុហឹ បជប្បេ ។ តេនាហ ភគវា

បត្តយមានស្ស ហិ ជប្បិតានិ
សំវេធិតំ វាបិ បកប្បិតេសុ
ចុតូបបាតោ ឥធ យស្ស នត្ថិ

១ ឱ. ឯត្ថន្តរេ បវទេយ្យាតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. កុហឹ វេជប្បេតិ កុហឹ វា ជប្បេយ្យ កិម្ហិ ជប្បេយ្យ កត្ថ ជប្បេយ្យ ។ ឱ. កត្ថ ជប្បេយ្យ ។

អកិសង្ខារទាំងឡាយនោះ បុគ្គលនោះ លះបង់ហើយ ព្រោះលះបង់អកិសង្ខារហើយ លោកគប្បីញាប់ញ័រ ដោយហេតុដូចម្តេច ព្រោះគតិថា អាត្មាអញកើតក្នុងនរកក្តី ថាកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆានក្តី ថាកើតក្នុងប្រេតវិស័យក្តី ថាកើតជាមនុស្សក្តី ថាកើតជាទេវតាក្តី ថាកើតជារូបព្រហ្មក្តី ថាកើតជាអរូបព្រហ្មក្តី ថាកើតជាសញ្ញីព្រហ្មក្តី ថាកើតជាអសញ្ញីព្រហ្មក្តី ថាកើតជានេវសញ្ញីនាសញ្ញីព្រហ្មក្តី ។ បុគ្គលនោះគប្បីញាប់ញ័រ គប្បីញាប់ញ័រខ្លាំង គប្បីញាប់ញ័រចំប្រប់ ដោយហេតុណា ហេតុនោះមិនមាន បច្ច័យនោះមិនមាន ការណ៍នោះមិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះគប្បីញាប់ញ័រដោយកិលេសដូចម្តេច ។ ពាក្យថា គប្បីជាប់ចិត្តក្នុងហេតុដូចម្តេចកើត គឺគប្បីជាប់ចិត្ត គប្បីជាប់ចិត្តខ្លាំង គប្បីជាប់ចិត្តចំពោះ ក្នុងហេតុដូចម្តេចកើត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ គប្បីញាប់ញ័រដោយកិលេសដូចម្តេចកើត គប្បីជាប់ចិត្តក្នុងហេតុដូចម្តេចកើត ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ការជាប់ចិត្តទាំងឡាយ នៃបុគ្គលកាលប្រាថ្នាក្តី ការញាប់ញ័រក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលខ្លួនកំណត់ហើយក្តី ការឃ្យុតនិងការកើតក្តី នៃបុគ្គលណា មិនមាន ក្នុងលោកនេះ

ស ភោគ ជេយ្យ ភុហឺ បជប្ជេតិ ។

[៣២១] យមាហុ ធម្មំ បរមន្តិ ឯកេ

តមេវ ហីនន្តិ បនាហុ អញ្ញេ

សច្ចោ ឧ វាទោ ភតមោ ឥមេសំ

សព្ជេ ហីមេ ភុសណាវជាជ ។

[៣២២] យមាហុ ធម្មំ បរមន្តិ ឯកេតិ យំ ធម្មំ ទិដ្ឋឺ បដិបទំ មត្ត ឯកេ សមណាព្រាហ្មណា ឥទំ បរមំ អត្ត សេដ្ឋ រិសេដ្ឋ ចាមោក្ខ ឧត្តមំ បរន្តិ ឯវមាហំសុ ឯវ ភជេន្តិ ឯវ ភណន្តិ ឯវ ទីបយន្តិ ឯវ ភោជ្ជន្តីតិ យមាហុ ធម្មំ បរមន្តិ ឯកេ ។

[៣២៣] តមេវ ហីនន្តិ បនាហុ អញ្ញេតិ តមេវ ធម្មំ ទិដ្ឋឺ បដិបទំ មត្ត ឯកេ សមណាព្រាហ្មណា ហីនំ ឯតំ

បុគ្គលនោះ គប្បីញាប់ញ័រដោយកិលេស ដូចម្តេចកើត គប្បីជាប់ចិត្តក្នុងហេតុដូចម្តេចកើត ។

[៣២១] *សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បានពោលធម៌ណា ថាឧត្តម ចំណែកសមណព្រាហ្មណ៍ ពួកដទៃ បានពោលធម៌នោះឯង ថាថោកទាប ពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ តើពាក្យណា ជាពាក្យពិត ព្រោះថា សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ ជាអ្នកប្រកាន់ថាឈ្លាសវៃទាំងអស់គ្នា ។*

[៣២២] *ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកមួយ បានពោលធម៌ណាថាឧត្តម គឺសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បានពោលយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្ញីយ៉ាងនេះ ថ្វែងយ៉ាងនេះ នូវធម៌ គឺទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គណា ថានេះជាធម៌ដ៏ឧត្តម ខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រសើរ ប្រសើរបំផុត ជាប្រធាន ថ្លៃថ្នូ ប្រសើរក្រៃលែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បានពោលធម៌ណាថាឧត្តម ។*

[៣២៣] *ពាក្យថា ចំណែកសមណព្រាហ្មណ៍ពួកដទៃ បានពោលធម៌នោះឯង ថាថោកទាប គឺសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បានពោលយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្ញីយ៉ាងនេះ ថ្វែងយ៉ាងនេះ នូវធម៌ គឺទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្ត នោះឯង ថាធម៌នេះថោកទាប*

និហីនំ ឯតំ ឱមកំ ឯតំ លាមកំ ឯតំ ឆតុក្កំ ឯតំ បរិត្តកំ ឯតន្តិ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ វោហរន្តីតិ តមេវ ហីនន្តិ បនាហុ អញ្ញេ ។

[៣២៤] សច្ចោ នុ វាទោ កតមោ ឥមេសន្តិ ឥមេសំ សមណព្រាហ្មណានំ វាទោ កតមោ សច្ចោ តច្ឆោ តថោ ភូតោ យាថាវោ អវិបរីតោតិ សច្ចោ នុ វាទោ កតមោ ឥមេសំ ។

[៣២៥] សព្វេវ ហីមេ កុសលាវទានាតិ សព្វេវ ហីមេ សមណព្រាហ្មណា កុសលវាទា បណ្ឌិតវាទា ធីរវាទា ញាណវាទា ហេតុវាទា លក្ខណវាទា ការណ-វាទា ឋានវាទា សកាយ លទ្ធិយាតិ សព្វេវ ហីមេ កុសលាវទានា ។ តេនាហ ភគវា[១]

១ ម. តេនាហ សោ និម្មិតោ ។

ធម៌នេះថោកទាបពេក ធម៌នេះទន់ទាប ធម៌នេះលាមក ធម៌នេះ អាក្រក់ ធម៌នេះស្ពួចស្ដើង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំណែក សមណព្រាហ្មណ៍ពួកដទៃ បានពោលធម៌នោះឯងថាថោកទាប ។

[៣២២] ពាក្យថា ពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនេះ តើពាក្យណាជាពាក្យពិត គឺពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ តើ ពាក្យណា ជាពាក្យពិត ទៀងទាត់ មិនឃ្យៀងឃ្ងាត ប្រាកដ ពិត ប្រាកដ មិនប្រែប្រួល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពាក្យរបស់ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ តើពាក្យណា ជាពាក្យពិត ។

[៣២៥] ពាក្យថា ព្រោះថាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ ប្រកាន់ ថាឈ្វាសវៃទាំងអស់គ្នា គឺសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នេះ ជាអ្នកមាន វាទ:ថាឈ្វាសវៃ មានវាទ:ថាជាបណ្ឌិត មានវាទ:ថាជាអ្នកប្រាជ្ញ មាន វាទ:ប្រកបដោយញាណ មានវាទ:ប្រកបដោយហេតុ មានវាទ:ប្រកប ដោយលក្ខណ: មានវាទ:ប្រកបដោយការណ៍ មានវាទ:ប្រកបដោយ ឋាន: ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះថាសមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ ជាអ្នកប្រកាន់ថាឈ្វាសវៃទាំងអស់គ្នា ។ ហេតុ នោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

យមាហុ ធម្មំ បរមន្តិ ឯកេ
តមេវ ហីនន្តិ បនាហុ អញ្ញេ
សច្ចោ នុ វាទោ កតមោ ឥមេសំ
សព្វេវ ហីមេ កុសលាវទានាតិ ។

[៣៦៦] សកំ ហិ ធម្មំ បរិបុណ្ណមាហុ
អញ្ញស្ស ធម្មំ បន ហីនមាហុ
ឯវម្បិ វិគ្គយ្ហ វិវាទយន្តិ
សកំ សកំ សម្មុតិមាហុ សច្ចំ ។

[៣៦៧] សកំ ហិ ធម្មំ បរិបុណ្ណមាហូតិ សកំ ហិ ធម្មំ ទិដ្ឋិ បដិបទំ មគ្គំ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឥទំ សមត្តំ បរិបុណ្ណំ អនោមន្តិ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ វោហរន្តីតិ សកំ ហិ ធម្មំ បរិបុណ្ណមាហុ ។

សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បានពោលធម៌ណា ថាឧត្តម ចំណែកសមណព្រាហ្មណ៍ពួកដទៃ បានពោលធម៌នោះឯង ថាថោកទាប ពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ តើពាក្យណា ជាពាក្យពិត ព្រោះថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ ជាអ្នកប្រកាន់ថាឈ្វាសវៃទាំងអស់គ្នា ។

[៣២៦] *សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ បានពោលធម៌របស់ខ្លួនថាបរិបូណ៌ បានពោលធម៌របស់ជនដទៃថាថោកថយ (សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ) ប្រកាន់យ៉ាងនេះ រមែងទាស់ទែងគ្នា បានពោលនូវសម្មតិរបស់ខ្លួនៗ ថាពិត ។*

[៣២៧] *ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បានពោលធម៌របស់ខ្លួនថាបរិបូណ៌ គឺសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បានពោលយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្ញីយ៉ាងនេះ ថ្វែងយ៉ាងនេះ នូវធម៌ គឺ ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គ របស់ខ្លួនថា ធម៌នេះពេញលេញ បរិបូណ៌ មិនថោកថយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បានពោលធម៌របស់ខ្លួនថាបរិបូណ៌ ។*

[៣២៨] អញ្ញស្ស ធម្មំ បន ហីនមាហូតិ អញ្ញស្ស ធម្មំ ទិដ្ឋឹ បដិបទំ មគ្គំ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ហីនំ ឯតំ និហីនំ ឯតំ ឱមកំ ឯតំ លាមកំ ឯតំ ឆតុក្កំ ឯតំ បរិត្តកំ ឯតន្តិ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ ភណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ វោហរន្តីតិ អញ្ញស្ស ធម្មំ បន ហីនមាហុ ។

[៣២៩] ឯវម្បិ វិគ្គយ្ហ វិវាទយន្តីតិ ឯវំ គហេត្វា គណ្ហិត្វា[១] បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វា វិវាទយន្តិ កលហំ ករោន្តិ ភណ្ឌនំ ករោន្តិ វិគ្គហំ ករោន្តិ វិវាទំ ករោន្តិ មេធគំ ករោន្តិ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ ។ បេ ។ និព្វេឋេហិ វា សចេ បហោសីតិ ឯវម្បិ វិគ្គយ្ហ វិវាទយន្តិ ។

[៣៣០] សកំ សកំ សម្មតិមាហុ សច្ចន្តិ សស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ សកំ សកំ សម្មតិមាហុ សច្ចំ ។ តេនាហ ភគវា

១ ម. ឧគ្គហេត្វា គណ្ហិត្វា ។

[៣២៨] ពាក្យថា បានពោលធម៌ របស់ជនដទៃថាថោកថយ គឺសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បានពោលយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្ញីយ៉ាងនេះ ថ្វែងយ៉ាងនេះ នូវធម៌គឺទិដ្ឋិ បដិ-បទា មគ្គ របស់ជនដទៃថា នេះថោកទាប នេះថោកទាបពេក នេះ ទន់ទាប នេះលាមក នេះអាក្រក់ នេះស្ពួចស្តើង ហេតុនោះ (ទ្រង់ ត្រាស់ថា) បានពោលធម៌ របស់ជនដទៃថាថោកទាប ។

[៣២៩] ពាក្យថា ប្រកាន់យ៉ាងនេះ រមែងទាស់ទែងគ្នា គឺកាន់យក ប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែល ប្រកាន់ស្អិតយ៉ាងនេះ រមែងទាស់ទែងគ្នា គឺធ្វើ នូវជម្លោះ ធ្វើនូវការប្រកាន់ ធ្វើនូវការទាស់ទែង ធ្វើនូវការវិវាទ ធ្វើ នូវការបែកខ្ញែកគ្នាថា អ្នកមិនយល់ធម៌វិន័យនេះទេ ។ បេ ។ បើអ្នក អាច ចូរអ្នកដោះចុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រកាន់យ៉ាងនេះ រមែង ទាស់ទែងគ្នា ។

[៣៣០] ពាក្យថា បានពោលនូវសម្មតិរបស់ខ្លួនៗថាពិត គឺថាលោក ទៀង ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន ពាក្យនេះពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ ត្រាស់ថា) បានពោលនូវសម្មតិរបស់ខ្លួនៗថាពិត ។ ហេតុនោះ ព្រះ មានព្រះភាគត្រាស់ថា

សកំ ហិ ធម្មំ បរិបុណ្ណមាហុ
អញ្ញស្ស ធម្មំ បន ហីនមាហុ
ឯវម្បិ វិគ្គយ្ហ វិវាទយន្តិ
សកំ សកំ សម្មុតិមាហុ សច្ចន្តិ ។

[៣៣១] បរស្ស ចេ វម្ភយិតេន ហីនោ
ន កោចិ ធម្មេសុ វិសេសិ អស្ស
បុថូ ហិ អញ្ញស្ស វទន្តិ ធម្មំ
និហីនតោ សម្ហិ ទឡ្ហំ វទានា ។

[៣៣២] បរស្ស ចេ វម្ភយិតេន ហីនោតិ បរស្ស ចេ វម្ភយិតការណា និន្ទិតការណា គរហិតការណា ឧបវទិតការណា បរោ ពាលោ ហោតិ ហីនោ និហីនោ ឱមកោ លាមកោ ឆតុក្កោ បរិត្តោតិ បរស្ស ចេ វម្ភយិតេន ហីនោ ។

[៣៣៣] ន កោចិ ធម្មេសុ វិសេសិ អស្សាតិ ធម្មេសុ ន កោចិ អគ្គោ សេដ្ឋោ វិសេដ្ឋោ បាមោក្ខោ ឧត្តមោ បវរោ អស្សាតិ ន កោចិ ធម្មេសុ វិសេសិ អស្ស ។

(សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ) បានពោលធម៌របស់ខ្លួនថាបរិបូណ៌ បានពោលធម៌របស់ជនដទៃ ថាថោកថយ (សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ) ប្រកាន់យ៉ាងនេះ រមែងទាស់ទែងគ្នា បានពោលនូវសម្មតិរបស់ខ្លួន ៗ ថាពិត ។

[៣៣១] ប្រសិនបើបុគ្គលជាអ្នកថោកថយ ព្រោះហេតុបុគ្គលដទៃបន្ទុះបង្ហាប់ មិនមានបុគ្គលណាមួយ វិសេសក្នុងធម៌ទាំងឡាយទេ ព្រោះថាបុគ្គលច្រើននាក់ ជាអ្នកមានវាទ:ដ៏មាំក្នុងផ្លូវរបស់ខ្លួន តែងពោលធម៌របស់ជនដទៃថាថោកទាប ។

[៣៣២] ពាក្យថា ប្រសិនបើបុគ្គលជាអ្នកថោកថយ ព្រោះហេតុបុគ្គលដទៃ បន្ទុះបង្ហាប់ គឺប្រសិនបើបុគ្គលជាអ្នកផ្ដេសផ្ដាស ពាល ថោកថយ ថោកទាប ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ ស្ពួចស្ដើង ព្រោះហេតុតែបុគ្គលដទៃបន្ទុះបង្ហាប់ ព្រោះហេតុតែបុគ្គលដទៃនិន្ទា ព្រោះហេតុតែបុគ្គលដទៃតិះដៀល ព្រោះហេតុតែបុគ្គលដទៃជេរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រសិនបើបុគ្គលជាអ្នកថោកថយ ព្រោះហេតុបុគ្គលដទៃបន្ទុះបង្ហាប់ ។

[៣៣៣] ពាក្យថា មិនមានបុគ្គលណាមួយវិសេស ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺមិនមានបុគ្គលណាមួយ ថ្លៃថ្លា ប្រសើរ វិសេស ជាប្រធានដ៏ឧត្តម ប្រសើរក្រៃលែង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនមានបុគ្គលណាមួយ វិសេសក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។

[៣៣៤] បុថូ ហិ អញ្ញស្ស វេទន្តិ ធម្មំ និហីនតោតិ ពហុកាបិ ពហុន្នំ ធម្មំ វេទន្តិ ឧបវេទន្តិ និទ្ធន្តិ ករហន្តិ ហីនតោ និហីនតោ ឋិមកតោ លាមកតោ ជតុក្ក្ហតោ បរិត្តតោ ពហុកាបិ ឯកស្ស ធម្មំ វេទន្តិ ឧបវេទន្តិ និទ្ធន្តិ ករហន្តិ ហីនតោ និហីនតោ ឋិមកតោ លាមកតោ ជតុក្ក្ហតោ បរិត្តតោ ឯកោបិ ពហុន្នំ ធម្មំ វេទតិ ឧបវេទតិ និទ្ធតិ ករហតិ ហីនតោ និហីនតោ ឋិមកតោ លាម-កតោ ជតុក្ក្ហតោ បរិត្តតោ ឯកោបិ ឯកស្ស ធម្មំ វេទតិ ឧបវេទតិ និទ្ធតិ ករហតិ ហីនតោ និហីនតោ ឋិមកតោ លាមកតោ ជតុក្ក្ហតោ បរិត្តតោតិ បុថូ ហិ អញ្ញស្ស វេទន្តិ ធម្មំ និហីនតោ ។

[៣៣៥] សម្ជិ ឧជ្ជ្ហិតជាតិ ធម្មោ សកាយនំ ជិដ្ជ្ជ សកាយនំ បដិបជ សកាយនំ មត្ត្ថ សកា-យនំ ។ សកាយនេ ឧជ្ជ្ហិតជ ជ្ជ្ជ ជ ពលិកជ ជ អវដ្ជ្ជិតជ ជ្ជ្ជ[1] ឧជ្ជ្ហិតជ ជ ។ ត្ថជ ហ ភ

1 ម. និហីនតោ សម្ជ ។

[៣៣២] ពាក្យថា ព្រោះថាបុគ្គលច្រើននាក់ តែងពោលធម៌របស់ជនដទៃថា ថោកទាប គឺបុគ្គលច្រើននាក់ ពោល ត្មះ និន្ទា តិះដៀល នូវធម៌របស់ជនច្រើននាក់ ថាថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ ស្ពួចស្ដើងក៏មាន បុគ្គលច្រើននាក់ ពោល ត្មះ និន្ទា តិះដៀល នូវធម៌របស់ជនម្នាក់ថាថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ ស្ពួចស្ដើងក៏មាន បុគ្គលម្នាក់ ពោល ត្មះ និន្ទា តិះដៀល នូវធម៌របស់ជនច្រើននាក់ថាថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ ស្ពួចស្ដើង ក៏មាន បុគ្គលម្នាក់ ពោល ត្មះ និន្ទា តិះដៀល នូវធម៌របស់ជនម្នាក់ ថាថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ ស្ពួចស្ដើងក៏មាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះថាបុគ្គលច្រើននាក់ តែងពោលធម៌របស់ជនដទៃថាថោកទាប ។

[៣៣៥] ពាក្យថា ជាអ្នកមានវាទ:ដ៏មាំក្នុងផ្លូវរបស់ខ្លួន គឺធម៌ឈ្មោះថាផ្លូវរបស់ខ្លួន ទិដ្ឋិឈ្មោះថាផ្លូវរបស់ខ្លួន បដិបទាឈ្មោះថាផ្លូវរបស់ខ្លួន មគ្គឈ្មោះថាផ្លូវរបស់ខ្លួន ។ ជាអ្នកមានវាទ:ដ៏មាំ មានវាទ:ទៀងទាត់ មានវាទ:ដ៏មានកម្ទាំង មានវាទ:តាំងនៅស៊ប់ ក្នុងផ្លូវរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមានវាទ:ដ៏មាំក្នុងផ្លូវរបស់ខ្លួន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បរស្ស ចេ វម្ភយិតេន ហីនោ
ន កោចិ ធម្មេសុ វិសេសិ អស្ស
បុថូ ហិ អញ្ញស្ស វទន្តិ ធម្មំ
និហីនតោ សម្ហិ ទឡ្ហំវទានាតិ ។

[៣៣៦] សធម្មបូជា ច បនា តថេវ
យថា បសំសន្តិ សកាយនានិ
សព្វេ បវាទា[១] តថិវា ភវេយ្យុំ
សុទ្ធី ហិ នេសំ បច្ចត្តមេវ ។

[៣៣៧] សធម្មបូជា ច បនា តថេវាតិ កតមា សធម្មបូជា ។ សកំ សត្ថារំ សក្ករោតិ គរុករោតិ មានេតិ បូជេតិ អយំ សត្ថា សព្វញ្ញូតិ អយំ សធម្មបូជា ។ សកំ ធម្មក្ខានំ សកំ គណំ សកំ ទិដ្ឋឹ សកំ បដិបទំ សកំ មគ្គំ សក្ករោតិ គរុករោតិ មានេតិ បូជេតិ អយំ មគ្គោ និយ្យានិកោតិ អយំ សធម្មបូជា ។ សធម្មបូជា ច បនា តថេវាតិ សធម្មបូជា តថា តច្ឆា ភូតា យាថាវា អវិបរីតាតិ សធម្មបូជា ច បនា តថេវ ។

១ ម. វាទា ។

ប្រសិនបើបុគ្គលជាអ្នកថោកទាប ព្រោះហេតុបុគ្គលដទៃបន្ទុះ
បង្ហាប់ មិនមានបុគ្គលណាមួយវិសេស ក្នុងធម៌ទាំងឡាយទេ
ព្រោះថាបុគ្គលច្រើននាក់ ជាអ្នកមានវាទ:ដ៏មាំក្នុងផ្លូវរបស់ខ្លួន
តែងពោលធម៌របស់ជនដទៃថាថោកទាប ។

[៣៣៦] ការបូជាធម៌របស់ខ្លួន ជាការមានពិត ព្រោះថា
តិរ្ថិយទាំងឡាយ តែងសរសើរផ្លូវទាំងឡាយរបស់ខ្លួន បើ
វាទ:ទាំងអស់ គប្បីជាវាទ:ពិត ម្ល៉ះសម សេចក្តីបរិសុទ្ធ
នៃជនទាំងឡាយនោះ មានប្រាកដ ។

[៣៣៧] *អធិប្បាយពាក្យថា* ការបូជាធម៌របស់ខ្លួន ជាការមានពិត
សំណួរថា ចុះការបូជាធម៌របស់ខ្លួន *តើដូចម្តេច* ។ *បុគ្គលធ្វើសក្ការ: ធ្វើ*
សេចក្តីគោរព រាប់អាន *បូជា* នូវ*សាស្តារ*របស់ខ្លួនថា *សាស្តានេះជាសព្ព-*
ញ្ញូ *នេះ*ឈ្មោះ*ថាការបូជាធម៌*របស់ខ្លួន ។ *ធ្វើសក្ការ: ធ្វើ*សេចក្តីគោរព *រាប់*
អាន *បូជា* នូ*វធម៌*របស់ខ្លួនដែ*លសាស្តានោ*ះ*ពោ*ល*ហើ*យ* នូ*វគណ:*របស់
ខ្លួ*ន* នូ*ទ*ិ*ដ្ឋ*ិ*ប*ស*់*ខ*្ល*ួ*ន* *នូ*ប*ដ*ិ*ប*ទ*ា*ប*ស*់*ខ*្ល*ួ*ន* *នូ*ម*គ*្គ*ប*ស*់*ខ*្ល*ួ*ន*ថ*ា* *ម*គ*្ គ* នេ*ះ*ជ*ា*
ទីស្រ*ោ*ចស្រ*ង*់ *នេ*ះ*ឈ*្ម*ោ*ះ*ថ*ា* *ការ*ប*ូ*ជ*ា*ធ*ម*៌*ប*ស*់*ខ*្ល*ួ*ន* ។ *ពាក*្ យ*ថ*ា* *ការ*ប*ូ*ជ*ា*
*ធ*ម*៌*ប*ស*់*ខ*្ល*ួ*ន* *ជ*ា*ការ*ម*ាន*ព*ិ*ត* *ប*ាន*ស*េ*ច*ក*្ ត*ីថ*ា* *ការ*ប*ូ*ជ*ា*ធ*ម*៌*ប*ស*់*ខ*្ល*ួ*ន* *ដ*ោ*យ*
ប្រ*ា*ក*ដ*ូ*ច*ន*ោ*ះ* *ជ*ា*ការ*ប*ូ*ជ*ា*ម*ិ*ន*ឃ*្ ម*ៀ*ង*ឃ*ា*ត* *ប*្រ*ា*ក*ដ* *ព*ិ*ត*ប*្រ*ា*ក*ដ* *ម*ិ*ន*ប*្រ*ៃ
ប្រ*ួ*ល *ហ*េ*ត*ុ*ន*ោ*ះ* (*ទ*្រ*ង*់*ត*្រ*ា*ស*់*ថ*ា*) *ការ*ប*ូ*ជ*ា*ធ*ម*៌*ប*ស*់*ខ*្ល*ួ*ន* *ជ*ា*ការ*ម*ាន*ព*ិ*ត* ។

[៣៣៨] យថា បសំសន្តិ សកាយជានីតិ ឆម្ភោ សកាយំ ជិជ្ជិ សកាយំ បជិបជា សកាយំ មត្ថោ សកាយំ ។ សកាយជានិ បសំសន្តិ ថោមេន្តិ កិត្តេន្តិ វណ្ណេន្តីតិ យថា បសំសន្តិ សកាយជានិ ។

[៣៣៩] សព្វេ បវាទា តថិវា ភវេយ្យុន្តិ សព្វេ បវាទា តថា តច្ឆា ភូតា យាថាវា អវិបរីតា ភវេយ្យុន្តិ សព្វេ បវាទា តថិវា ភវេយ្យុំ ។

[៣៤០] សុទ្ធី ហិ(១) នេសំ បច្ចត្តមេវាតិ បច្ចត្តមេវ តេសំ សមណាព្រាហ្មណានំ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តីតិ សុទ្ធី ហិ(២) នេសំ បច្ចត្តមេវ ។ តេនាហ ភគវា

សឆម្ភូជា ច បជា តថេវ
យថា បសំសន្តិ សកាយជានិ
សព្វេ បវាទា តថិវា ភវេយ្យុំ
សុទ្ធី ហិ(៣) នេសំ បច្ចត្តមេវាតិ ។

---

១. ២. ៣. ម. បិ ។

[៣៣៨] ពាក្យថា ព្រោះថា ជនទាំងឡាយ តែងសរសើរនូវផ្លូវរបស់ខ្លួនទាំងឡាយ សេចក្តីថា ធម៌ឈ្មោះថាផ្លូវរបស់ខ្លួន ទិដ្ឋិឈ្មោះថាផ្លូវរបស់ខ្លួន បដិបទាឈ្មោះថាផ្លូវរបស់ខ្លួន មគ្គឈ្មោះថាផ្លូវរបស់ខ្លួន ។ ជនទាំងឡាយតែងសរសើរ ស្ងើច កោត ពណ៌នា នូវផ្លូវរបស់ខ្លួនទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះថា ជនទាំងឡាយ តែងសរសើរនូវផ្លូវរបស់ខ្លួន ។

[៣៣៩] ពាក្យថា បើ វាទ:ទាំងអស់ គប្បីជាវាទ:ពិត គឺបើវាទ:ទាំងអស់ ជាវាទ:ពិត មិនឃ្យៀងឃ្យាត ប្រាកដ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើវាទ:ទាំងអស់ គប្បីជាវាទ:ពិត ។

[៣៤០] ពាក្យថា ម្ល៉ះសម សេចក្តីបរិសុទ្ធ នៃជនទាំងឡាយ នោះ (មាន) ប្រាកដ គឺសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួចរួចវិសេស រួចស្រឡះ នៃសមណព្រាហ្មណ៌ទាំងនោះ (មាន) ប្រាកដ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្ល៉ះសម សេចក្តីបរិសុទ្ធ នៃជនទាំងឡាយ នោះ (មាន) ប្រាកដ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ការបូជាធម៌របស់ខ្លួន ជាការមានពិត ព្រោះថា តិរ្ថិយទាំង-ឡាយ តែងសរសើរផ្លូវទាំងឡាយរបស់ខ្លួន បើវាទ:ទាំងអស់ គប្បីជាវាទ:ពិត ម្ល៉ះសម សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃជនទាំងឡាយ នោះ (មាន) ប្រាកដ ។

[៣៤១] ន ព្រាហ្មណស្ស បរនេយ្យមត្ថិ
ធម្មេសុ និច្ឆយ្យ សមុក្កហីតំ
តស្មា វិវាទានិ ឧចាតិវត្តោ
ន ហិ សេដ្ឋតោ បស្សតិ ធម្មមញ្ញ ។

[៣៤២] ន ព្រាហ្មណស្ស បរនេយ្យមត្ថីតិ ជាតិ បដិក្ខេបោ ។ ព្រាហ្មណោតិ សត្តន្នំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ។ បេ ។ អនិស្សិតោ តានិ បវុច្ចតេ សព្រហ្មា ។ ន ព្រាហ្មណស្ស បរនេយ្យមត្ថីតិ ព្រាហ្មណស្ស បរនេយ្យតា នត្ថិ ព្រាហ្មណោ ន បរនេយ្យោ ន បរប្បត្តិយោ ន បរប្បច្ចយោ ន បរប្បដិពទ្ធកូ[1] ជានាតិ បស្សតិ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ ។ សព្វេ សង្ខារ អនិច្ចាតិ ព្រាហ្មណស្ស បរនេយ្យតា នត្ថិ ព្រាហ្មណោ ន បរនេយ្យោ ន បរប្បត្តិយោ ន បរប្បច្ចយោ ន បរប្បដិពទ្ធកូ ជានាតិ បស្សតិ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ ។ សព្វេ សង្ខារ ទុក្ខាតិ

---

១ ម. ន បរប្បដិពន្ធគូ ។

[៣៦១] ព្រាហ្មណ៍ មិនមានញាណ ដែលបុគ្គលដទៃគប្បីណែនាំ ទាំងមិនមានការពិចារណាក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ហើយកាន់យកត្រមេទេ ព្រោះដំណើរនោះ (ព្រាហ្មណ៍នោះ) កន្ទ្ធ ផុតនូវវិវាទទាំងឡាយ មិនឃើញធម៌ដទៃថាប្រសើរសោះ ។

[៣៦២] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ មិនមានញាណដែលបុគ្គលដទៃគប្បីណែនាំ ត្រង់ពាក្យថា មិនមាន គឺ ជាពាក្យហាមឃាត់ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ បានដល់ បុគ្គលដ៏ប្រសើរ ព្រោះបន្សាត់បង់នូវធម៌ទាំង ៧ ។ បេ ។ ជាអ្នកមិនអាស្រ័យតណ្ហា ជាបុគ្គលនឹងនួន បុគ្គលនោះ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍មិនមានញាណដែលបុគ្គលដទៃគប្បីណែនាំ សេចក្តីថា ភាពនៃញាណ ដែលបុគ្គលដទៃគប្បីណែនាំនៃព្រាហ្មណ៍ មិនមាន គឺថា ព្រាហ្មណ៍មិនមានបុគ្គលដទៃគួរណែនាំ មិនគប្បីជឿបុគ្គលដទៃ មិនមានបុគ្គលដទៃជាទីអាង មិនដល់នូវការជាប់ចំពាក់នឹងបុគ្គលដទៃ ជាអ្នកមិនវង្វេង ដឹងខ្លួន មានស្មារតី តែងដឹង តែងឃើញ ។ ភាពនៃញាណដែលបុគ្គលដទៃគប្បីណែនាំ នៃព្រាហ្មណ៍ មិនមាន គឺថា ព្រាហ្មណ៍មិនមានបុគ្គលដទៃគួរណែនាំ មិនគប្បីជឿបុគ្គលដទៃ មិនមានបុគ្គលដទៃជាទីអាង មិនដល់នូវការជាប់ចំពាក់នឹងបុគ្គលដទៃ ជាអ្នកមិនវង្វេង ដឹងខ្លួន មានស្មារតី តែងដឹង តែងឃើញថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ ថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ

។ បេ ។ យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ ព្រាហ្មណស្ស បរនេយ្យតា នត្ថិ ព្រាហ្មណោ ន បរនេយ្យោ ន បរប្បត្តិយោ ន បរប្បច្ចយោ ន បរប្បដិពទ្ធគូ ជានាតិ បស្សតិ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោតិ ន ព្រាហ្មណស្ស បរនេយ្យមត្ថិ ។

[៣៤៣] ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុគ្គហីតន្តិ ធម្មេសូតិ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិគតេសុ ។ និច្ឆេយ្យាតិ និច្ឆិនិត្វា វិនិច្ឆិនិត្វា វិចិនិត្វា បវិចិនិត្វា តុលយិត្វា[១] តិរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ឱធិគ្គាហោ វិលគ្គាហោ វរគ្គាហោ កោដ្ឋាសគ្គាហោ ឧច្ចយគ្គាហោ សមុច្ចយគ្គាហោ ឥទំ សច្ចំ តថំ តច្ឆំ ភូតំ យាថាវំ អវិបរីតន្តិ គហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិនិវិដ្ឋំ អជ្ឈោសិតំ អធិមុត្តំ នត្ថិ[២] ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ភតិ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ វូបសន្តំ បដិប្បស្សទ្ធំ អភព្វុប្បត្តិកំ

១ ឱ. តីរយិត្វា ។ ២ ម. ឯត្តន្តរេ ន សន្តីតិ ទិស្សតិ ។

ฯ លេ ฯ ភាពនៃញាណដែលបុគ្គលដទៃគប្បីណែនាំ នៃព្រាហ្មណ៍ មិនមាន គឺថា ព្រាហ្មណ៍មិនមានបុគ្គលដទៃគួរណែនាំ មិនគប្បីជឿបុគ្គលដទៃ មិនមានបុគ្គលដទៃជាទីអាង មិនដល់នូវការជាប់ចំពាក់នឹងបុគ្គលដទៃ ជាអ្នកមិនវង្វេង ដឹងខ្លួន មានស្មារតី តែងដឹង តែងឃើញថា របស់ណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ តែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍ មិនមានញាណដែលបុគ្គលដទៃគប្បីណែនាំ ฯ

[៣៤៣] អធិប្បាយពាក្យថា ទាំងមិនមានការពិចារណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ហើយកាន់យកព្រមទេ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺក្នុងទិដ្ឋិ ៦២ ฯ ពាក្យថា ពិចារណា គឺការពិនិត្យ ពិចារណា ជ្រើសរើស ប្ញ្ជីង ត្រិះរិះ សម្តែងឲ្យច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ហើយកាន់យកដោយប៉ែក កាន់យកដោយចំណែក កាន់យកថាប្រសើរ កាន់យកដោយអំណាចអវយវៈ កាន់យកដោយគំនរ កាន់យកដោយការប្រមូល គឺប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែល ប្រកាន់ស្ងិត ចុះចិត្តស៊ប់ បង្ហាញទៅថា នេះទៀង ពិត មិនឃ្យៀងឃ្ងាត ប្រាកដ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលដូច្នេះ រមែងមិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺលោកលះបង់ ហើយ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យសូប ឲ្យសូបរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន

ញាណគ្គិនា ឧឌ្ឍន្តិ ឧម្មេសុ និច្ចេយ្យ សមុគ្គហីតំ ។

[៣៤៤] តស្មា វិភានិ ឧចាតិវត្តោតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិធានា[១] និដ្ឋិកាលហានិ និដ្ឋិកណ្ឌានិ និដ្ឋិវិគ្គហានិ និដ្ឋិវិភានិ និដ្ឋិមេឌកានិ ឧចាតិវត្តោ អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ វីតិវត្តោតិ តស្មា វិភានិ ឧចាតិវត្តោ ។

[៣៤៥] ន ហិ សេដ្ឋតោ បស្សតិ ឧម្មមញ្ញន្តិ អញ្ញំ សត្ថារំ ឧម្មក្ខានំ គណំ និដ្ឋឹ បដិបទំ មគ្គំ អញ្ញត្រ សតិប្បដ្ឋានេហិ អញ្ញត្រ សម្មប្បធានេហិ អញ្ញត្រ ឥទ្ធិបាទេហិ អញ្ញត្រ ឥន្ទ្រិយេហិ អញ្ញត្រ ពលេហិ អញ្ញត្រ ពោជ្ឈង្គេហិ អញ្ញត្រ អរិយា អដ្ឋង្គិកា មគ្គា អគ្គំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ បាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ ឧម្មំ ន បស្សតិ ន ទក្ខតិ ន ឱលោកេតិ ន និជ្ឈាយតិ ន ឧបបរិក្ខតីតិ ន ហិ សេដ្ឋតោ បស្សតិ ឧម្មមញ្ញំ ។ តេនាហ ភគវា

១ ម. តំនិទានំ ។

ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទាំងមិនមានការពិចារណាក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ហើយកាន់យកព្រមទេ ។

[៣៦៧] ពាក្យថា ព្រោះដំណើរនោះ (ព្រាហ្មណ៍នោះ) កន្ធង់ផុតនូវវិវាទទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះដំណើរនោះ គឺព្រោះហេតុនោះ ព្រោះការណ៍នោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ កន្ធង់ផុត កន្ធង់បង់ ធ្ងង់ផុត ធ្ងង់ស្រឡះ នូវជម្ងោះព្រោះទិដ្ឋិ នូវការប្រកាន់ព្រោះទិដ្ឋិ នូវការទាស់ទែងព្រោះទិដ្ឋិ នូវការវិវាទព្រោះទិដ្ឋិ នូវការបែកខ្ញែកគ្នាព្រោះទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះដំណើរនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ កន្ធង់ផុតនូវវិវាទទាំងឡាយ ។

[៣៦៨] ពាក្យថា មិនឃើញធម៌ដទៃថាប្រសើរសោះ គឺមិនឃើញ មិនប្រទះ មិនរមិលមើល មិនសម្ងឹងមើល មិនពិចារណាឃើញ នូវសាស្ត្រាដទៃ នូវធម៌ដែលសាស្ត្រាពោលហើយ នូវគណៈ នូវទិដ្ឋិ នូវបដិបទា នូវមគ្គធម៌ជាកំពូល ប្រសើរ វិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ប្រសើរក្រៃលែង ព្រោះវៀរចាកសតិប្បដ្ឋាន វៀរចាកសម្មប្បធាន វៀរចាកឥទ្ធិបាទ វៀរចាកឥន្ទ្រិយ វៀរចាកពលៈ វៀរចាកពោជ្ឈង្គៈ វៀរចាកអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនឃើញធម៌ដទៃថាប្រសើរ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ន ព្រាហ្មណាស្ស បរនេយ្យមត្ថិ
ធម្មេសុ និច្ឆយ្យ សមុក្កហីតំ
តស្មា រាជានិ ឧចាតិវត្តោ
ន ហិ សេដ្ឋតោ បស្សតិ ធម្មមញ្ញន្តិ ។

[៣៤៦] ជានាមិ បស្សាមិ តថេវ ឯតំ
ឧដ្ឋិយ ឯកេ បច្ចន្តិ សុទ្ធឹ
អទ្ធក្ខិ ចេ កិញ្ចិ តុមស្ស តេន
អតិសិត្វា អញ្ញេន វទន្តិ សុទ្ធឹ ។

[៣៤៧] ជានាមិ បស្សាមិ តថេវ ឯតន្តិ ជានាមីតិ បរចិត្តញ្ញាណេន ។ ជានាមិ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណេន ។ ជានាមិ ។ បស្សាមីតិ មំសចក្ខុនា ។ បស្សាមិ ទិព្វេន ។ ចក្ខុនា បស្សាមិ ។ តថេវ ឯតន្តិ ឯតំ តថំ តច្ចំ ភូតំ យាថាវំ អវិបរីតន្តិ ជានាមិ បស្សាមិ តថេវ ឯតំ ។

ព្រាហ្មណ៍មិនមានញាណ ដែលបុគ្គលដទៃគប្បីណែនាំ ទាំងមិនមានការពិចារណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ហើយកាន់យកព្រមទេ ព្រោះដំណើរនោះ (ព្រាហ្មណ៍នោះ) កន្ទ្ធងផុតនូវវិវាទទាំងឡាយ មិនឃើញធម៌ដទៃថាប្រសើរសោះ ។

[៣៤៦] សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកមួយ យល់នូវសេចក្តីបរិ-សុទ្ធ ព្រោះការឃើញថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញនូវដំណើរនេះ ពិតដូច្នោះមែន បើសមណព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ឃើញ (នូវសេចក្តីពិត) ប្រយោជន៍អ្វីដោយការឃើញនោះ របស់សមណព្រាហ្មណ៍ម្នាក់នោះ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ កន្ទ្ធងចោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ រមែងពោលដោយហេតុដទៃ ។

[៣៤៧] អធិប្បាយពាក្យថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញនូវដំ-ណើរនេះ ពិតដូច្នោះមែន ត្រង់ពាក្យថា អាត្មាដឹង គឺអាត្មាអញដឹង ដោយបរចិត្តញ្ញាណ ឬដឹងដោយបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ។ ពាក្យថា អាត្មាអញឃើញ គឺអាត្មាអញឃើញដោយមំសចក្ខុ ឬឃើញដោយទិព្វចក្ខុ ។ ពាក្យថា ដំណើរនេះ ពិតដូច្នោះមែន គឺដំណើរនេះ ពិត មិនឃ្យៀងឃ្លាត ប្រាកដ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញ នូវដំណើរនេះ ពិតដូច្នោះមែន ។

[៣៤៨] ឥដ្ឋិយា ឯកេ បច្ចេន្តិ សុទ្ធិន្តិ ឥដ្ឋិយា ឯកេ សមណាព្រាហ្មណា សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ បច្ចេន្តិ ។ សស្សតោ លោកោ ឥធមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ឥដ្ឋិយា ឯកេ សមណា-ព្រាហ្មណា សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ បច្ចេន្តិ ។ អសស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្ម្យណា ឥធមេវ សច្ចំ មោឃ-មញ្ញន្តិ ឥដ្ឋិយា ឯកេ សមណាព្រាហ្មណា សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ បច្ចេន្តីតិ ឥដ្ឋិយា ឯកេ បច្ចេន្តិ សុទ្ធឹ ។

[៣៤៩] អទ្ធក្ខិ ចេ កិញ្ហិ តុមស្ស តេជាតិ អទ្ធក្ខីតិ បរចិត្តញ្ញាណេន វា អទ្ធក្ខិ បុព្ពេនិវាសា-នុស្សតិញ្ញាណេន វា អទ្ធក្ខិ មំសចក្ខុនា វា អ-ទ្ធក្ខិ ឥព្ពេន វា ចក្ខុនា អទ្ធក្ខីតិ អទ្ធក្ខិ ចេ ។

[៣៤៨] ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ យល់នូវសេចក្តីបរិ-សុទ្ធ ដោយការឃើញ សេចក្តីថា សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ យល់នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ដោយការឃើញ ។ គឺថាសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ យល់នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ដោយការឃើញថា លោកទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: ។ សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកមួយ យល់នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ដោយការឃើញថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ហើយ កើតទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ យល់នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយការឃើញ ។

[៣៤៩] អធិប្បាយពាក្យថា បើសមណព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ ឃើញ (នូវសេចក្តីពិត) ប្រយោជន៍អ្វី ដោយការឃើញនោះ របស់សមណ-ព្រាហ្មណ៍ម្នាក់នោះ ត្រង់ពាក្យថា បើសមណព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ឃើញ គឺ ឃើញដោយបរចិត្តញ្ញាណ ឬឃើញដោយបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ឃើញដោយមំសចក្ខុ ឬឃើញដោយទិព្វចក្ខុ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើសមណព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ ឃើញ (នូវសេចក្តីពិត) ។

កិញ្ហិ តុមស្ស តេជាតិ តស្ស តេន ទស្សនេន កឹ កាចំ ទុក្ខបរិញ្ញា អត្ថិ ន សមុទយស្ស បហានំ អត្ថិ ន មគ្គភាវនា អត្ថិ ផលសច្ឆិកិរិយា អត្ថិ ន រាគស្ស សមុច្ឆេទប្បហានំ អត្ថិ ន ទោសស្ស សមុច្ឆេទប្បហានំ អត្ថិ ន មោហស្ស សមុច្ឆេទប្បហានំ អត្ថិ ន កិលេ-សានំ សមុច្ឆេទប្បហានំ អត្ថិ ន សំសារវដ្ដស្ស ឧច្ឆេទោ អត្ថីតិ អឌ្ឍក្ខិ ចេ កិញ្ហិ តុមស្ស តេន ។

[៣៥០] អតិសិត្វា អញ្ញេន វទន្តិ សុទ្ធិន្តិ តេ ទិដ្ឋិយា សុទ្ធិមគ្គំ វិសុទ្ធិមគ្គំ បរិសុទ្ធិមគ្គំ វោទាតមគ្គំ បរិយោទាត-មគ្គំ អតិក្កមិត្វា សមតិក្កមិត្វា វីតិវត្តិត្វា អញ្ញត្រ សតិប្ប-ដ្ឋានេហិ អញ្ញត្រ សម្មប្បធានេហិ អញ្ញត្រ ឥទ្ធិបាទេហិ អញ្ញត្រ ឥន្ទ្រិយេហិ អញ្ញត្រ ពលេហិ អញ្ញត្រ ពោជ្ឈ-ង្គេហិ អញ្ញត្រ អរិយា អដ្ឋង្គិកា មគ្គា សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ វទន្តិ កថេន្តិ ភណន្តិ ទីប-យន្តិ វោហរន្តីតិ ឯវម្បិ អតិសិត្វា អញ្ញេន វទន្តិ សុទ្ធឹ ។

ពាក្យថា ប្រយោជន៍អ្វីដោយការឃើញនោះ របស់សមណព្រាហ្មណ៍ម្នាក់នោះ គឺប្រយោជន៍អ្វីដោយការឃើញនោះ របស់សមណព្រាហ្មណ៍ម្នាក់នោះ គឺថាការកំណត់ទុក្ខមានដូចម្តេចកើត ការលះបង់សមុទ័យមិនមាន ការចម្រើនមគ្គមិនមាន ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផលមិនមាន ការលះបង់រាគៈដោយសមុច្ឆេទមិនមាន ការលះបង់ទោសៈដោយសមុច្ឆេទ មិនមាន ការលះបង់មោហៈដោយសមុច្ឆេទ មិនមាន ការលះបង់កិលេសទាំង-ឡាយដោយសមុច្ឆេទមិនមាន ការផ្តាច់ផ្តិលសង្សារវដ្តក៏មិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើសមណព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ឃើញ (នូវសេចក្តីពិត) ប្រយោជន៍អ្វីដោយការឃើញនោះ របស់សមណព្រាហ្មណ៍ម្នាក់នោះ ។

[៣៥០] ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ កន្ធងចោល នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ រមែងពោលដោយហេតុដទៃ សេចក្តីថា សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ កន្ធង រំលង កន្ធងចោល នូវមគ្គដ៏ស្អាត មគ្គស្អាតវិសេស មគ្គបរិសុទ្ធ មគ្គផ្ទរផង់ មគ្គផ្ទរផង់ក្រៃលែង ដោយទិដ្ឋិ គឺវៀរចាកសតិប្បដ្ឋាន វៀរចាកសម្មប្បធាន វៀរចាកឥទ្ធិបាទ វៀរចាកឥន្ទ្រិយ វៀរចាកពលៈ វៀរចាកពោជ្ឌង្គៈ វៀរចាកអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ហើយពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្ញឹ ថ្វែង នូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កន្ធងចោល នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ រមែងពោលដោយហេតុដទៃ យ៉ាងនេះខ្ញុះ ។

អថវា ពុទ្ធា ច ពុទ្ធសាវកា ច បច្ចេកពុទ្ធា ច តេសំ ឥដ្ឋិយា[1] អសុទ្ធិមក្តំ អវិសុទ្ធិមក្តំ អបរិសុទ្ធិមក្តំ អវោ-ទាតមក្តំ អបរិយោទាតមក្តំ អតិក្ក្ហមិត្វា សមតិក្ក-មិត្វា រីតិវត្តិត្វា ចតូហិ សតិប្បដ្ឋានេហិ ចតូហិ សម្ម-ប្បធានេហិ ចតូហិ ឥទ្ធិបាទេហិ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ បញ្ចហិ ពលេហិ សត្តហិ ពោជ្ឈង្គេហិ អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន សុទ្ធឹ វិសុទ្ធឹ បរិសុទ្ធឹ មុត្តឹ វិមុត្តឹ បរិមុត្តឹ វេន្តិ ភវេន្តិ ភណន្តិ ឌីបយន្តិ ហេហវន្តីតិ ឯវម្ៀ អតិសិត្វា អញ្ញេន វេន្តិ សុទ្ធឹ ។ តេនាហ ភគវា

ជានាមិ បស្សាមិ តថេវ ឯតំ
ឥដ្ឋិយា ឯកេ បច្ចេន្តិ សុទ្ធឹ
អទ្ធក្ខិ ចេ ភិញ្ជ តុមស្ស តេន
អតិសិត្វា អញ្ញេន វេន្តិ សុទ្ធិន្តិ ។

---

១ ឱ. ម. ឥ្ជិយានំ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្តី សាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្តី ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយក្តី កន្ទង រំលង កន្ទងចោល នូវមគ្គមិនស្អាត មគ្គមិនស្អាតវិសេស មគ្គមិនបរិសុទ្ធ មគ្គមិនផ្ទរផង់ មគ្គមិនផ្ទរផង់ក្រៃលែង នៃទិដ្ឋិរបស់សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ហើយពោល សម្តែង ពណ៌នាបំភ្ញឹ ថ្ងៃង នូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ដោយសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពល: ៥ ពោជ្ឌង្គ ៧ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ កន្ទងចោល រមែងពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយហេតុដទៃ យ៉ាងនេះខ្ញុះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ យល់នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះការ
> ឃើញថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញ នូវដំណើរនេះ
> ពិតដូច្នោះមែន បើសមណព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ឃើញ (នូវសេចក្តី
> ពិត) ប្រយោជន៍អ្វី ដោយការឃើញនោះ របស់សមណ-
> ព្រាហ្មណ៍ម្នាក់នោះ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ កន្ទង
> ចោល នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ រមែងពោលដោយហេតុដទៃ ។

[៣៨១] បស្សំ នរោ ទក្ខតិ នាមរូបំ
ទិស្វាន វាញ្ញស្សតិ[១] តានិមេវ
កាមំ ពហុំ បស្សតុ អប្បកំ វា
ន ហិ តេន សុទ្ធឹ កុសលា វទន្តិ ។

[៣៨២] បស្សំ នរោ ទក្ខតិ នាមរូបន្តិ បស្សំ នរោតិ[២] បរចិត្តញ្ញាណេន វា បស្សន្តោ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណេន វា បស្សន្តោ មំសចក្ខុនា វា បស្សន្តោ ទិព្វេន វា ចក្ខុនា បស្សន្តោ នាមរូបញ្ញេវ ទក្ខតិ និច្ចតោ សុខតោ អត្តតោ ន តេសំ ធម្មានំ សមុទយំ វា អត្ថង្គមំ វា អស្សាទំ វា អាទីនវំ វា និស្សរណំ វា ទក្ខតីតិ បស្សំ នរោ ទក្ខតិ នាមរូបំ ។

[៣៨៣] ទិស្វាន វាញ្ញស្សតិ តានិមេវាតិ ទិស្វាតិ បរចិត្តញ្ញាណេន វា ទិស្វា បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណេន វា ទិស្វា មំសចក្ខុនា វា ទិស្វា ទិព្វេន វា ចក្ខុនា ទិស្វា នាមរូបញ្ញេវ ទិស្វា ញស្សតិ និច្ចតោ សុខតោ អត្តតោ ន តេសំ ធម្មានំ សមុទយំ វា អត្ថង្គមំ វា អស្សាទំ វា អាទីនវំ វា និស្សរណំ វា

១ ម. វាញាយតិ ។ ២ ម. នរោ ទក្ខតិ ។

[៣៥១] នរជនកាលឃើញ តែងឃើញនាមរូប លុះឃើញ ហើយ រមែងដឹងនូវនាមរូបនោះឯង បុគ្គលឃើញកាមច្រើន ក៏មាន ឃើញនាមរូបតិចក៏មាន ចំណែកអ្នកឈ្វាសទាំង-ឡាយ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយការឃើញនោះទេ ។

[៣៥២] អធិប្បាយពាក្យថា នរជនកាលឃើញ តែងឃើញ នាមរូប ត្រង់ពាក្យថា នរជនកាលឃើញ គឺ កាលឃើញ ដោយបរចិត្ត-ញ្ញាណក្តី ឃើញដោយបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណក្តី ឃើញដោយមំស-ចក្ខុក្តី ឃើញដោយទិព្វចក្ខុក្តី គឺតែងឃើញនូវនាមរូបនោះឯង ថាទៀង ថាសុខ ថាខ្លួន តែមិនឃើញនូវការកើត ឬការរលត់ អានិសង្ស ឬទោស ឬក៏ការរលាស់ចេល នូវធម៌ទាំងនោះទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរជនកាលឃើញ តែងឃើញនាមរូប ។

[៣៥៣] ពាក្យថា លុះឃើញហើយតែងដឹងនូវនាមរូបនុ៎ះឯង ត្រង់ពាក្យថា គឺលុះឃើញហើយ គឺលុះឃើញហើយ ដោយបរចិត្តញ្ញាណក្តី លុះឃើញហើយ ដោយបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណក្តី លុះឃើញហើយ ដោយមំសចក្ខុក្តី លុះឃើញហើយ ដោយទិព្វចក្ខុក្តី លុះឃើញហើយ នូវនាមរូបនោះឯង តែងដឹងថាទៀង ថាសុខ ថាខ្លួន តែមិនដឹងនូវការកើត ឬការរលត់ អានិសង្ស ឬទោស ឬក៏ការរលាស់ចេល នូវធម៌ទាំងនោះទេ

ញ្ញស្ឆតីតិ ជិស្វាន វាញ្ញស្ឆតិ តានិមេវ ។

[៣៤៤] កាមំ ពហុំ បស្ឆតុ អប្ឆកំ វាតិ កាមំ ពហុកំ វ បស្ឆន្តោ ជាមរូបំ អប្ឆកំ វ ជិចូតោ សុខតោ អត្តតោតិ កាមំ ពហុំ បស្ឆតុ អប្ឆកំ វ ។

[៣៤៥] ន ហិ តេន សុទ្ធឺ កុសលា វទន្តីតិ កុសលាតិ យេ តេ ខន្ធកុសលា ជាតុកុសលា អាយតនកុសលា បដិចូសមុប្ប្ធានកុសលា សតិប្ឆដ្ឋានកុសលា សម្ម្ធប្ឆជានកុសលា ឥទ្ធិចានកុសលា ឥន្ទ្រិយកុសលា ពលកុសលា ពោជ្ឆ្ជង្គកុសលា មគ្គកុសលា ផលកុសលា ជិញ្ជានកុសលា តេ កុសលា ឃ្ឆតិត្តញ្ញាណេន វ បុព្ជេជិវាសានុស្ឆតិញ្ញាណេន វ មំសចក្ខុជា វ ជិព្ជេន វ ចក្ខុជា ជាមរូបជស្ឆនេន សុទ្ធឺ ឃ្ឆសុទ្ធឺ ឃ្ឆសុទ្ធឺ មុត្តឺ ឃ្ឆមុត្តឺ ឃ្ឆមុត្តឺ ន ឃ្ឆទ្ធិ ន ភ្ជេន្ធិ ន ភណ្ឌន្ធិ ន ជីឃយន្ធិ ន ហ្ជេ ហ្ជ្ជ ន ហិ តេន សុទ្ធឺ កុសលា ឃ្ឆទ្ធិ ។ តេជាហ ភគ្ជ

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លុះឃើញហើយ តែងដឹងនូវនាមរូបនោះឯង ។

[៣៥៤] ពាក្យថា បុគ្គលឃើញកាមច្រើន ក៏មាន ឃើញនាម-រូបតិច ក៏មាន គឺ ឃើញកាមច្រើនក្តី នាមរូបតិចក្តី ថាទៀង ថាសុខ ថាខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញកាមច្រើនក៏មាន ឃើញនាមរូបតិចក៏មាន ។

[៣៥៥] អធិប្បាយពាក្យថា ចំណែកជនអ្នកឈ្វាសទាំងឡាយ មិនពោល នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយការឃើញនោះទេ ត្រង់ពាក្យថា ជនអ្នកឈ្វាស គឺជនណា ជាអ្នកឈ្វាសក្នុងខន្ធ អ្នកឈ្វាសក្នុងធាតុ អ្នកឈ្វាសក្នុងអាយតនៈ អ្នកឈ្វាសក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ អ្នកឈ្វាសក្នុងសតិប្បដ្ឋាន អ្នកឈ្វាសក្នុងសម្មប្បធាន អ្នកឈ្វាសក្នុងឥទ្ធិបាទ អ្នកឈ្វាសក្នុងឥន្ទ្រិយ អ្នកឈ្វាសក្នុងពលៈ អ្នកឈ្វាសក្នុងពោជ្ឈង្គៈ អ្នកឈ្វាសក្នុងមគ្គ អ្នកឈ្វាសក្នុងផល អ្នកឈ្វាសក្នុងព្រះនិព្វាន ជនអ្នកឈ្វាសទាំងនោះ រមែងមិនពោល មិនសម្តែង មិនពណ៌នា មិនបំភ្ញឹ មិនថ្លែង នូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រ-ឡះ ដោយការឃើញនាមរូប ដោយបរចិត្តញ្ញាណក្តី ដោយបុព្វនិវាសា-នុស្សតិញ្ញាណក្តី ដោយមំសចក្ខុក្តី ដោយទិព្វចក្ខុក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំណែកជនអ្នកឈ្វាសទាំងឡាយ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិ-សុទ្ធ ដោយការឃើញនោះទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បស្សំ នហេ ឧក្ខិតិ ជាមរូបំ
ឧិស្ងាន ភាញ្ញសួតិ តានិមេវ
ការាមំ ពហុំ បស្ស្ពតុ អប្ប្ពកំ ភ
ន ហិ ត្ថេន សុទ្ធ្ធ ការុសលា ភ្ជន្ត្ដីតិ ។

[៣៤៦] ជិវិស្ស្ពាជ ន ហិ សុទ្ធ្ធិជាយោ
បកប្ប្ពិតំ[1] ជិជ្ជ្ជ បុរេក្ខ្ជ្ជ្ជ្ជ
យំ ជិសិ្ស្ពិតោ ត្ដ្ត សុកំ្ជ្ជ្ជ
សុទ្ធ្ធ្ជ្ជ[2] ត្ដ្ត ត្ដ្ជ[3] ។

[៣៤៧] ជិវិស្ស្ពាជ ន ហិ សុទ្ធ្ធិជាយោតិ ស្ស្ពតោ លោកោ ឥជមេ សច្ចំ មោ្ជ្ជ្ជ្ជ ជិវិស្ស្ពាជ ។ អ្ជ្ជ្ជ្ជ លោកោ ។ ។ ។ ជេ ហោតិ ជ ជ ហោតិ ត្ដ្ជ្ជ ប្ជ្ជ្ជ ឥជមេ សច្ចំ មោ្ជ្ជ្ជ្ជ ជិវិស្ស្ពាជ ។ ជ ហិ សុទ្ធ្ធិជាយោតិ ជិវិស្ស្ពាជ ជុទ្ធ្ធ-ជយោ ជុ្ជ្ជ្ជ្ជ[4] ជុ្ជ្ជ្ជ ជុ្ជ្ជ ជុ្ជ្ជ ជុ្ជ្ជ ជ ហិ សុទ្ធ្ធិជាយោ ។

---

1 ម. បកប្ជ្ជ ។ 2 ម. សុទ្ធ្ធ្ជ ។ 3 ម. ត្ដ្ជ ។ 4 ម. ជុ្ជ្ជ ។

នរជនកាលឃើញ តែងឃើញនាមរូប លុះឃើញហើយ រមែងដឹងនូវនាមរូបនោះឯង បុគ្គលឃើញកាមច្រើនក៏មាន ឃើញនាមរូបតិចក៏មាន ចំណែកជនអ្នកឈ្វាសទាំងឡាយ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយការឃើញនោះទេ ។

[៣៥៦] *បុគ្គលណាជាអ្នកមានវាទ:តាំងនៅមាំ ដែលគេមិនអាចទូន្មានបានងាយ អ្នកធ្វើទិដ្ឋិដែលតែងតាំងហើយឲ្យជាប្រធាន បុគ្គលនោះអាស្រ័យសភាវ:ណា ជាអ្នកពោលថាល្អ ពោលថាបរិសុទ្ធ ក្នុងសភាវ:នោះ ឃើញថាពិតក្នុងសភាវ:នោះ ។*

[៣៥៧] *ពាក្យថា បុគ្គលណាជាអ្នកមានវាទ:តាំងនៅមាំ ដែលគេមិនអាចទូន្មានបានងាយ គឺជាអ្នកមានវាទ:តាំងនៅមាំថា លោកទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: ។ ជាអ្នកមានវាទ:តាំងនៅមាំថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: ។ ពាក្យថា ដែលគេមិនអាចទូន្មានបានងាយ គឺបុគ្គលអ្នកមានវាទ:តាំងនៅមាំ គេទូន្មានបានដោយក្រ ឲ្យដឹងបានដោយក្រ ឲ្យយល់បានដោយក្រ ឲ្យឃើញបានដោយក្រ ឲ្យជ្រះថ្លាបានដោយក្រ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណាជាអ្នកមានវាទ:តាំងនៅមាំ ដែលគេមិនអាចទូន្មានបានងាយ ។*

[៣៤៨] បកប្បិតំ ទិដ្ឋិ បុរេក្ខរានោតិ បកប្បិតំ អភិសង្ខតំ សណ្ឋាបិតំ[១] ទិដ្ឋី បុរក្ខតោ បុរតោ កត្វា ចរតិ ទិដ្ឋិធជោ ទិដ្ឋិកេតុ ទិដ្ឋាធិបតេយ្យោ ទិដ្ឋិយា បរិវារិតោ ចរតីតិ បកប្បិតំ ទិដ្ឋិ បុរេក្ខរានោ ។

[៣៤៩] យំ និស្សិតោ តត្ថ សុភំវទានោតិ យំ និស្សិតោតិ យំ សត្ថារំ ធម្មក្ខានំ គណំ ទិដ្ឋី បដិបទំ មគ្គំ និស្សិតោ សន្និស្សិតោ[២] អល្លីនោ ឧបគតោ អជ្ឈោ-សិតោ អធិមុត្តោតិ យំ និស្សិតោ ។ តត្ថាតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា ។ សុភំវទានោតិ សុភវាទោ សោភនវាទោ បណ្ឌិតវាទោ ធីរវាទោ ញាណវាទោ[៣] ហេតុវាទោ លក្ខណវាទោ ការណវាទោ ឋានវាទោ សកាយ លទ្ធិយាតិ យំ និស្សិតោ តត្ថ សុភំវទានោ ។

---

១ ម. កប្បិតាបកប្បិតា អភិសង្ខតា សណ្ឋបិតា ។ ២ ម. អានិស្សិតា ។ ៣ ម. ថិរវាទោ ញាយវាទោ ។

[៣៥៨] ពាក្យថា អ្នកធ្វើទិដ្ឋិដែលតែងតាំងហើយឲ្យជាប្រធាន គឺប្រព្រឹត្តធ្វើឲ្យជាប្រមុខ ធ្វើឲ្យជាប្រធាន នូវទិដ្ឋិដែលតែងតាំងហើយ តាក់តែងហើយ តម្កល់ទុកហើយ គឺថា ជាអ្នកមានទិដ្ឋិជាទង់ជ័យ មានទិដ្ឋិជាទង់ មានទិដ្ឋិជាអធិបតី ត្រូវទិដ្ឋិរួបរឹត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកធ្វើនូវទិដ្ឋិដែលតែងតាំងហើយឲ្យជាប្រធាន ។

[៣៥៩] អធិប្បាយពាក្យថា អាស្រ័យនូវសការៈណា ជាអ្នកពោលថាល្អ ក្នុងសការៈនោះ ត្រង់ពាក្យថា អាស្រ័យនូវសការៈណា គឺអាស្រ័យ អាស្រ័យព្រម ជាប់ស្អិត ចូលទៅរក ជ្រុលជ្រប់ ខ្ជិនទៅរក នូវសាស្តា នូវធម៌ដែលសាស្តាពោលហើយ នូវគណៈ នូវទិដ្ឋិ នូវបដិបទា នូវមគ្គ ណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាស្រ័យនូវសការៈណា ។ ពាក្យថា ក្នុងសការៈនោះ គឺក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្តីចូលចិត្តរបស់ខ្លួន ក្នុងការពេញចិត្តរបស់ខ្លួន ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា ជាអ្នកពោលថាល្អ គឺជាអ្នកពោលថាល្អ ពោលថាស្អាត ពោលថាជាបណ្ឌិត ពោលថាជាអ្នកប្រាជ្ញ ពោលប្រកបដោយញាណ ពោលប្រកបដោយហេតុ ពោលប្រកបដោយលក្ខណៈ ពោលប្រកបដោយការណ៍ ពោលប្រកបដោយឋានៈ ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាស្រ័យនូវសការៈណា ជាអ្នកពោលថាល្អ ក្នុងសការៈនោះ ។

[៣៦០] សុទ្ធីវគោ តត្ត តថទ្ធសា សោតិ សុទ្ធីវគោតិ សុទ្ធិវាគោ វិសុទ្ធិវាគោ បរិសុទ្ធិវាគោ ភោគាតវាគោ បរិយោគាតវាគោ ។ អថវា សុទ្ធិឧស្សគោ វិសុទ្ធិ-ឧស្សគោ បរិសុទ្ធិឧស្សគោ ភោគាតឧស្សគោ បរិយោ-គាតឧស្សគោតិ សុទ្ធីវគោ ។ តត្ថាតិ សកាយ ឋិដ្ឋិយា សកាយ ១ន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា ។ តថទ្ធសា សោតិ តថំ តច្ចំ ភូតំ យាថាវំ អវិបរីតន្តិ អទ្ធស អទ្ធក្ខិ អបស្ឃ បជិវិជ្ឈីតិ សុទ្ធីវគោ តត្ត តថទ្ធសា សោ ។ តេនាហ ភគវា

ជិវិស្ឃ្ភាឍ ន ហិ សុញ្ញិនាយោ
បកប្ឃិតំ ឋិដ្ឋិ បុរេក្ខ្ភាគោ
យំ ជិស្ឃ្ឃិតោ តត្ត សុកំវគាគោ
សុទ្ធីវគោ តត្ត តថទ្ធសា សោតិ ។

[៣៦០] *អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកពោលថាបរិសុទ្ធ ឃើញថាពិត ក្នុងសភាវៈនោះ ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកពោលថាបរិសុទ្ធ គឺជាអ្នកពោលថាស្អាត ពោលថាស្អាតវិសេស ពោលថាបរិសុទ្ធ ពោលថាផូរផង់ ពោលថាផូរផង់ក្រៃលែង ។ ឬថា ជាអ្នកឃើញថាស្អាត ឃើញថាស្អាតវិសេស ឃើញថាបរិសុទ្ធ ឃើញថាផូរផង់ ឃើញថាផូរផង់ក្រៃលែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពោលថាបរិសុទ្ធ ។ ពាក្យថា ក្នុងសភាវៈនោះ គឺក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ក្នុងការចូលចិត្តរបស់ខ្លួន ក្នុងការពេញចិត្តរបស់ខ្លួន ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា បុគ្គលនោះឃើញ ថាពិត គឺឃើញ មើលឃើញ យល់ចាក់ធ្ងុះ ថាពិត មិនឃ្យៀងឃ្លាត ប្រាកដ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ ជាអ្នកពោលថាបរិសុទ្ធ ឃើញថាពិតក្នុងសភាវៈនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា*

បុគ្គលណាជាអ្នកមានវាទៈតាំងនៅមាំ ដែលគេមិនអាចទូន្មានបានងាយ អ្នកធ្វើទិដ្ឋិដែលតែងតាំងហើយ ឲ្យជាប្រធាន បុគ្គលនោះអាស្រ័យសភាវៈណា ជាអ្នកពោលថាល្អ ពោលថាបរិសុទ្ធ ក្នុងសភាវៈនោះ ឃើញថាពិតក្នុងសភាវៈនោះ ។

[៣៦១] ន ព្រាហ្មណោ កប្បមុបេតិ សង្ខ្យំ
ន ទិដ្ឋិសារី ន បិ ញាណពន្ធុ
ញត្វា ច សោ សម្មតិយោ[1] បុថុជ្ជា
ឧបេក្ខតី ឧក្តហាណន្តិ មញ្ញេ ។

[៣៦២] ន ព្រាហ្មណោ កប្បមុបេតិ សង្ខ្យន្តិ ជាតិ បដិក្ខេបោ ។ ព្រាហ្មណោតិ សត្តន្នំ ធម្មានំ ពាហិ-តត្តា ព្រាហ្មណោ ។ បេ ។ អនិស្សិតោ តានិ បវុច្ចតេ ស ព្រហ្ម ។ កប្បាតិ ទ្វេ កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាកប្បោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិកប្បោ ។ សង្ខ្យា វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជានតា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ន ព្រាហ្មណោ កប្បមុបេតិ សង្ខ្យន្តិ ព្រាហ្មណោ សង្ខ្យាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ សង្ខ្យារា អនិច្ចាតិ សព្វេ សង្ខ្យារា ទុក្ខាតិ

---

1 ម. សម្មុតិយោ ។

[៣៦១] ព្រាហ្មណ៍ពិចារណាហើយ រមែងមិនដល់នូវការ
កំណត់ មិនលុះក្នុងទិដ្ឋិ ទាំងមិនមានផៅពង្សដោយញាណ
ព្រោះព្រាហ្មណ៍នោះ ដឹងសម្មតិទាំងឡាយ ដែលកើត
អំពីបុថុជ្ជន លោកព្រងើយកន្តើយ នឹងទិដ្ឋិដែលជនទាំង-
ឡាយដទៃ កំពុងប្រកាន់ ។

[៣៦២] *អធិប្បាយពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ពិចារណាហើយ រមែង
មិនដល់នូវការកំណត់ ត្រង់ពាក្យថា មិន គឺជាពាក្យហាមឃាត់ ។ ពាក្យថា
ព្រាហ្មណ៍ គឺបុគ្គលដែលឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ ព្រោះបន្សាត់បង់នូវធម៌
ទាំង ៧ ។ បេ ។ ជាអ្នកមិនអាស្រ័យតណ្ហា ជាបុគ្គលនឹងនួន បុគ្គល
នោះ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា ការកំណត់ បានដល់
ការកំណត់ ២ ការកំណត់គឺតណ្ហា ១ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ
ការកំណត់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ។ ញាណ
លោកហៅថា ការពិចារណា បានដល់បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។
ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍
ពិចារណាហើយ រមែងមិនដល់នូវការកំណត់ គឺព្រាហ្មណ៍ពិចារណា
ហើយ ដឹងហើយ ច្ងឹងហើយ ត្រិះរិះហើយ ធ្វើឲ្យច្បាស់ហើយ ធ្វើ
ឲ្យប្រាកដហើយ ថាសង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ថាសង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ*

។ បេ ។ យញ្ហិ ញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ សង្ខ្យាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា តណ្ហាកប្បំ វា ទិដ្ឋិកប្បំ វា[1] ន ឧបេតិ ន ឧបកប្ចតិ ន កណ្ហាតិ ន បរាមសតិ ជាកិនិវិសតីតិ ន ព្រាហ្មណោ កប្បមុបេតិ សង្ខ្យំ ។

[៣៦៣] ន ទិដ្ឋិសារី ន‌ បិ ញ្ញាណពន្ធូតិ តស្ស ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ រូបសន្ធានិ បដិប្ប‌ស្ស‌ទ្ធានិ អភព្ធុ‌ប្ប‌ត្តិ‌ការ‌ានិ ញ្ញាណ‌ក្ខ‌ិ‌ន‌ា ‌ឧ‌ឌ្ឍ‌ានិ ‌ស‌ោ ‌ទ‌ិ‌ដ្ឋ‌ិ‌យ‌ា ‌ន ‌យ‌ាយ‌ត‌ិ ‌ន ‌ន‌ិ‌យ‌ត‌ិ ‌ន ‌រ‌ុ‌យ្ហ‌ត‌ិ ‌ន ‌ស‌ំ‌ហ‌ារ‌ិ‌យ‌ត‌ិ ‌ន‌ិ‌ប‌ិ ‌ត‌ំ ‌ទ‌ិ‌ដ្ឋ‌ិ‌ក‌ត‌ំ ‌ស‌ារ‌ត‌ោ ‌ប‌ច្ចេ‌ត‌ិ ‌ប‌ច្ចា‌-ក‌ប្ច‌ត‌ីត‌ិ ‌ន ‌ទ‌ិ‌ដ្ឋ‌ិ‌ស‌ារ‌ី ។ ‌ន‌ិ‌ប‌ិ ‌ញ្ញ‌ាណ‌ព‌ន្ធ‌ូ‌ត‌ិ ‌អ‌ដ្ឋ‌ស‌មា‌-ប‌ត្ត‌ិ‌ញ្ញ‌ណេ‌ន ‌វ‌ា ‌ប‌ញ្ចា‌ភ‌ិ‌ញ្ញ‌ាញ‌ាណ‌េ‌ន ‌វ‌ា ‌ម‌ិ‌ច្ឆ‌ាញ‌ា‌-ណ‌េ‌ន ‌វ‌ា ‌ត‌ណ្ហ‌ាព‌ន្ធ‌ុ‌ំ ‌វ‌ា ‌ទ‌ិ‌ដ្ឋ‌ិ‌ព‌ន្ធ‌ុ‌ំ ‌វ‌ា ‌ន ‌ក‌ោ‌ត‌ិ ‌ន ‌ជ‌ន‌េ‌ត‌ិ ‌ន ‌ស‌ញ្ជ‌ន‌េ‌ត‌ិ ‌ន ‌ន‌ិ‌ព្ធ‌ត្ត‌េ‌ត‌ិ ‌ជ‌ាក‌ិ‌ន‌ិ‌ព្ធ‌ត្ត‌ីត‌ិ ‌ន ‌ទ‌ិ‌ដ្ឋ‌ិ‌ស‌ារ‌ី ‌ន‌ិ‌ប‌ិ ‌ញ្ញ‌ាណ‌ព‌ន្ធ‌ុ ។

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ នេតីតិ ទិស្សតិ ។

។ បេ ។ ពិចារណាហើយ ដឹងហើយ ច្ងឹងហើយ ត្រិះរិះហើយ ធ្វើ
ឲ្យច្បាស់ហើយ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយថា របស់ណាមួយ មានកិរិយា
កើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានសេចក្តីរលត់ទៅវិញជា
ធម្មតា រមែងមិនដល់ មិនចូលទៅជិត មិនប្រកាន់ មិនស្ទាបអង្អែល
មិនប្រកាន់ស្អិត នូវការកំណត់គឺតណ្ហាក្តី នូវការកំណត់គឺទិដ្ឋិក្តី ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍ពិចារណាហើយ រមែងមិនដល់នូវការកំណត់ ។

[៣៦៣] ពាក្យថា មិនលុះក្នុងទិដ្ឋិ ទាំងមិនមានផៅពង្សដោយ
ញាណ សេចក្តីថាទិដ្ឋិ ៦២ បុគ្គលនោះ បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យសូប
ឲ្យសូបរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ
បុគ្គលនោះ ទិដ្ឋិឲ្យទៅមិនបាន នាំទៅមិនបាន បន្សាត់ទៅមិនបាន ក្លួច
យកទៅមិនបាន មិនមក មិនត្រឡប់មក កាន់ទិដ្ឋិនោះថា មានខ្ជឹម
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនលុះក្នុងទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ទាំងមិនមានផៅ-
ពង្សដោយញាណ គឺមិនធ្វើ មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនបង្កើត
មិនបង្កើតចំពោះ នូវផៅពង្សគឺតណ្ហាក្តី នូវផៅពង្សគឺទិដ្ឋិក្តី ដោយ
សមាបត្តិញាណ ៨ ក្តី ដោយអភិញ្ញាញាណ ៥ ក្តី ដោយមិច្ឆាញាណ
ក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនលុះក្នុងទិដ្ឋិ ទាំងមិនមានផៅពង្ស
ដោយញាណ ។

[៣៦៤] ញត្វា ច សោ សម្មតិយោ បុថុជ្ជាតិ ញត្វាតិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ ។ បេ ។ យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធ-ធម្មន្តិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ ញត្វា ច សោ ។ សម្មតិយោតិ រុច្ចន្តិ ទ្ធាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ[១] ។ បុថុជ្ជាតិ បុថុជ្ជនេហិ ជនិតា វា តា សម្មតិយោតិ បុថុជ្ជា ។ បុថុជានាជនេហិ ជនិតា វា[២] តា សម្មតិយោតិ បុថុជ្ជាតិ ញត្វា ច សោ សម្មតិយោ បុថុជ្ជា ។

[៣៦៥] ឧបេក្ខតី ឧក្កហាណន្តិ មញ្ញេតិ អញ្ញេ តណ្ហា-វសេន ទិដ្ឋិវសេន កណ្ហាន្តិ បរាមសន្តិ អភិនិវិសន្តិ អរហា ឧបេក្ខាតិ ន កណ្ហាតិ ន បរាមសតិ ជាភិនិវិសតីតិ

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ ទិដ្ឋិសមុទយោតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. បុថុនានាជាតិយា វា ។

[៣៦២] *អធិប្បាយពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នោះ ដឹងសម្មតិទាំង-ឡាយ ដែលកើតអំពីបុថុជ្ជន ត្រង់ពាក្យថា ដឹង គឺដឹង យល់ ច្ចឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ថាសង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ។ បេ ។ ដឹង យល់ ច្ចឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយថា របស់ណាមួយមានកិរិយាកើតឡើង ជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញ ជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍នោះដឹង ។ ទិដ្ឋិ ៦២ លោកហៅថា សម្មតិ ។ ពាក្យថា ដែលកើតអំពីបុថុជ្ជន គឺសម្មតិទាំងនោះកើតអំពីបុថុជ្ជនទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលកើតអំពីបុថុជ្ជន ។ ម្យ៉ាងទៀត សម្មតិទាំងនោះ កើតអំពីជនផ្សេងៗ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលកើតអំពីបុថុជ្ជន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍នោះដឹងថា សម្មតិទាំងឡាយ ដែលកើតអំពីបុថុជ្ជន ។*

[៣៦៥] *ពាក្យថា រមែងព្រងើយកន្តើយ នឹងទិដ្ឋិដែលជនទាំងឡាយដទៃ កំពុងប្រកាន់ គឺជនទាំងឡាយដទៃ ប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែល ប្រកាន់ស្អិត ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ ព្រះអរហន្តព្រងើយកន្តើយ មិនប្រកាន់ មិនស្ទាបអង្អែល មិនប្រកាន់ស្អិត*

ឧបេក្ខតី ឧគ្គហណន្តិ មញ្ញេ ។ តេនាហ ភគវា

ន ព្រាហ្មណោ កប្បមុបេតិ សង្ខំ
ន ទិដ្ឋិសារី នបិ ញាណពន្ធុ
ញត្វា ច សោ សម្មុតិយោ បុថុជ្ជា
ឧបេក្ខតី ឧគ្គហណន្តិ មញ្ញេតិ ។

[៣៦៦] វិសជ្ជ គន្ថានិ មុនីធ លោកេ
វិវាទជាតេសុ ន វគ្គសារី
សន្តោ អសន្តេសុ ឧបេក្ខកោ សោ
អនុគ្គហោ ឧគ្គហណន្តិ មញ្ញេ ។

[៣៦៧] វិសជ្ជ គន្ថានិ មុនីធ លោកេតិ គន្ថាតិ ចត្តារោ គន្ថា អភិជ្ឈា កាយគន្ថោ ព្យាបាទោ កាយគន្ថោ សីលព្វតបរាមាសោ កាយគន្ថោ ឥទំសច្ចាភិនិវេសោ កាយគន្ថោ ។ អត្តនោ ទិដ្ឋិយា រាគោ អភិជ្ឈា កាយគន្ថោ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រងើយកន្តើយ នឹងទិដ្ឋិដែលជនទាំងឡាយដទៃ កំពុងប្រកាន់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ព្រាហ្មណ៍ពិចារណាហើយ រមែងមិនដល់នូវការកំណត់ មិនលុះក្នុងទិដ្ឋិ ទាំងមិនមានផៅពង្សដោយញាណ ព្រោះព្រាហ្មណ៍នោះដឹងសម្មតិទាំងឡាយ ដែលកើតអំពីបុថុជ្ជន លោកព្រងើយកន្តើយនឹងទិដ្ឋិ ដែលជនទាំងឡាយដទៃកំពុងប្រកាន់ ។

[៣៦៦] មុនិក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវគន្ថៈទាំងឡាយ កាលវិវាទទាំងឡាយកើតឡើងហើយ លោកជាអ្នកមិនលុះ ក្នុងពួក កាលពួកជនមិនស្ងប់ លោកជាអ្នកស្ងប់ ជាអ្នកព្រងើយ ជាអ្នកមិនប្រកាន់ នូវលទ្ធិដែលជនទាំងឡាយដទៃកំពុងប្រកាន់ ។

[៣៦៧] អធិប្បាយពាក្យថា មុនិក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវគន្ថៈទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា គន្ថៈ បានដល់គន្ថៈ ៤ គឺ អភិជ្ឈាកាយគន្ថៈ ព្យាបាទកាយគន្ថៈ សីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថៈ ឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថៈ ។ តម្រេកក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ហៅថា អភិជ្ឈាកាយគន្ថៈ ។

បរភាវេសុ អាឃាតោ អប្បច្ចយោ ព្យាបាទោ កាយ-កន្ថោ ។ អត្តនោ សីលំ វា វត្តំ វា សីលព្វតំ វា បរាមសតិ សីលព្វតបរាមាសោ កាយកន្ថោ ។ អត្តនោ ទិដ្ឋិ ឥទំ-សច្ចាភិនិវេសោ កាយកន្ថោ ។ វិសជ្ជាតិ កន្ថេ វោស្សជ្ជិត្វា វា វិសជ្ជ ។ អថវា កន្ថេ គធិតេ គន្ថិតេ ពន្ធេ វិពន្ធេ អាពន្ធេ លគ្គេ លគ្គិតេ បលិពុទ្ធេ ពន្ធនេ ផោដយិត្វា វា វិសជ្ជ ។ យថា វយ្ហំ វា រថំ វា សកដំ វា សន្ទមានិកំ វា សជ្ជំ វិសជ្ជំ ករោន្តិ វិកោបេន្តិ ឯវមេវ កន្ថេ វោស្សជ្ជិត្វា វា វិសជ្ជ អថវា កន្ថេ គធិតេ គន្ថិតេ ពន្ធេ វិពន្ធេ អាពន្ធេ លគ្គេ លគ្គិតេ បលិពុទ្ធេ ពន្ធនេ ផោដយិត្វា វា វិសជ្ជ ។ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជានា ។ បេ ។ សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។ ឥធាតិ ឥមស្សា ទិដ្ឋិយា ។ បេ ។ ឥមស្មឹ មនុស្សលោកេតិ វិសជ្ជ កន្ថានិ មុនីធ លោកេ ។

ការគុំកួន ការអាក់អន់ ក្នុងវាទ:របស់បុគ្គលដទៃ ហៅថា ព្យា- បាទកាយគន្ថ: ។ បុគ្គលស្ទាបអង្អែលសីលឬវត្ត ឬក៏សីលវត្តរបស់ខ្លួន ហៅថា សីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថ: ។ សេចក្តីយល់ឃើញ របស់ខ្លួន ហៅថា ឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថ: ។ ពាក្យថា លះបង់ គឺបោះបង់ ឬលះចោលនូវគន្ថ:ទាំងឡាយ ។ ឬថា ស្រាយ ឬត្រ-ដោះចេញ នូវគន្ថ:ទាំងឡាយ ដែលចាក់ស្រេះ ក្រង ធ្វាក់ ពាក់ ព័ន្ធ ពាក់មាំ ជាប់ ជំពាក់ ចងមាំ ចងជាប់ ។ ជនទាំងឡាយរុះ រើ ធ្វើឲ្យខ្ទេចខ្ទី នូវវក្តី រថក្តី រទេះក្តី រថទ្រង់គ្រឿងក្តី យ៉ាងណា មិញ មុនិបោះបង់ ឬលះចោលនូវគន្ថ:ទាំងឡាយ ឬថាស្រាយ ឬ ត្រដោះចេញនូវគន្ថ:ទាំងឡាយ ដែលចាក់ស្រេះ ក្រង ធ្វាក់ ពាក់ព័ន្ធ ជាប់មាំ ជាប់ ជំពាក់ ចងមាំ ចងជាប់ យ៉ាងនោះដែរ ។ ពាក្យថាមុនិ សេចក្តីថា ញាណ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ លោកហៅថា មោន: ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្ធងនូវសំណាញ់ គឺកិលេសជាគ្រឿងចំពាក់ ។ ពាក្យ ថា ក្នុងលោកនេះ គឺក្នុងទិដ្ឋិនេះ ។ បេ ។ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវគន្ថ:ទាំងឡាយ ។

[៣៦៨] វិវេកជាតេសុ ន វក្ខសារីតិ វិវេកជាតេសុ សញ្ញាតេសុ និព្ទត្តេសុ អភិនិព្ទត្តេសុ ចាតុភូតេសុ ឆន្ទ-កតឹ កច្ឆន្តេសុ ទោសាកតឹ កច្ឆន្តេសុ មោហាកតឹ កច្ឆន្តេសុ ភយាកតឹ កច្ឆន្តេសុ ន ឆន្ទាកតឹ កច្ឆតិ ន ទោសាកតឹ កច្ឆតិ ន មោហាកតឹ កច្ឆតិ ន ភយាកតឹ កច្ឆតិ ន ភាតវសេន កច្ឆតិ ន ទោសវសេន កច្ឆតិ ន មោហវសេន កច្ឆតិ ន មានវសេន កច្ឆតិ ន ទិដ្ឋិវសេន កច្ឆតិ ន ឧទ្ធច្ចវសេន កច្ឆតិ ន វិចិកិច្ឆាវសេន កច្ឆតិ ន អនុសយវសេន កច្ឆតិ ន រាគេហិ ឆម្ភេហិ យាយតិ និយ្យតិ រុយ្ហតិ សំហរិយតីតិ វិវេកជាតេសុ ន វក្ខសារី ។

[៣៦៩] សន្ធោ អសន្ធេសុ ឧបេក្ខកោ សោតិ សន្ធោតិ ភាតស្ស សន្ធត្តា សន្ធោ ទោសស្ស សន្ធ-ត្តា សន្ធោ មោហស្ស សន្ធត្តា សន្ធោ ។ បេ ។ សព្ព-កុសលាភិសង្ខារានំ សន្ធត្តា សមិតត្តា រូបសមិតត្តា វិជ្ឌាតត្តា និព្ទុតត្តា រិតត្តា បដិប្ឌស្ឌទ្ធត្តា សន្ធោ ឧប-សន្ធោ រូបសន្ធោ និព្ទុតោ បដិប្ឌស្ឌទ្ធោតិ សន្ធោ ។

[៣៦៨] ពាក្យថា កាលវិវាទទាំងឡាយ (កើតហើយ) លោកជាអ្នកមិនលុះក្នុងពួក គឺកាលវិវាទទាំងឡាយកើតព្រមហើយ លេចឡើង លេចឡើងចំពោះ កើតប្រាកដ កាលដល់នូវឆន្ទាគតិ ដល់នូវទោ-សាគតិ ដល់នូវមោហាគតិ ដល់នូវភយាគតិ លោកក៏មិនដល់នូវ ឆន្ទាគតិ មិនដល់នូវទោសាគតិ មិនដល់នូវមោហាគតិ មិនដល់នូវ ភយាគតិ មិនលុះដោយអំណាចរាគ: មិនលុះដោយអំណាចទោស: មិនលុះដោយអំណាចមោហ: មិនលុះដោយអំណាចមានៈ មិនលុះ ដោយអំណាចទិដ្ឋិ មិនលុះដោយអំណាចឧទ្ធច្ច: មិនលុះដោយអំណាច វិចិកិច្ឆា មិនលុះដោយអំណាចអនុស័យ គឺមិនត្រូវធម៌ជាពួក ឲ្យទៅ នាំ ទៅ បន្សាត់ទៅ ក្ងេចយកទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលវិវាទ ទាំងឡាយ (កើតហើយ) លោកជាអ្នកមិនលុះក្នុងពួក ។

[៣៦៩] អធិប្បាយពាក្យថា កាលបើពួកជនមិនសូប់ លោកជាអ្នក សូប់ ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកសូប់ គឺជាអ្នកសូប់ ព្រោះសូប់រាគ: ជាអ្នកសូប់ ព្រោះសូប់ទោស: ជាអ្នកសូប់ ព្រោះសូប់ មោហ: ។ បេ ។ ជាអ្នកសូប់ រម្ងាប់ សូប់ស្ងៀម រលត់ សូប់រម្ងាប់ ព្រោះសូប់ រម្ងាប់ សូប់ស្ងៀម រលាយ រលត់ ទៅប្រាស សូប់រម្ងាប់ នូវអកុសលាកិសង្ខារទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកសូប់ ។

អសន្តេសូតិ អសន្តេសុ អនុបសន្តេសុ អវូបសន្តេសុ អនិព្ពុតេសុ អប្បដិប្ប‌ស្ស‌ទ្ធេ‌សូ‌តិ ‌ស‌ន្តោ ‌អ‌ស‌ន្តេ‌សុ ។ ‌ឧ‌ប‌ក្ខ‌ោ‌ កោ ‌ស‌ោ‌តិ ‌អ‌ាហ ‌ឆ‌ឬ‌ជ្ជ‌ុ‌ប‌ក្ខ‌ាយ ‌ស‌ម‌ន្ន‌ា-‌ ‌ក‌ត‌ោ ‌ច‌ក្ខ‌ុ‌ជ‌ា ‌រ‌ូ‌ប‌ំ ‌ជ‌ិ‌ស្វ‌ា ‌ន‌េ‌វ ‌ស‌ុ‌ម‌ោ‌ ‌ហ‌ោ‌តិ ‌ន ‌ទ‌ុ‌ម្ម‌ោ‌ ‌ឧ‌ប‌ក្ខ‌ោ‌ កោ ‌វ‌ិ‌ហ‌រ‌តិ ‌ស‌ត‌ោ ‌ស‌ម្ប‌ជ‌ា‌ណ‌ោ ។ ‌ស‌ោ‌ត‌េ‌ន ‌ស‌ទ្ធ‌ំ ‌ស‌ុ‌ត្វ‌ា ។ ‌ប‌េ ។ ‌ក‌ាល‌ំ ‌ក‌ង្ខ‌ូ‌តិ ‌ភ‌ាវ‌ិ‌ត‌ោ ‌ស‌ុ‌ឧ‌ណ្ហ‌ោ‌តិ ‌ស‌ន្ត‌ោ ‌អ‌ស‌ន្តេ‌សុ ‌ឧ‌ប‌ក្ខ‌ោ‌ កោ ‌ស‌ោ ។

[៣៧០] ‌អ‌ន‌ុ‌ក្ក‌ហ‌ោ ‌ឧ‌ក្ក‌ហ‌ណ‌ន្តិ ‌ម‌ញ្ញ‌តិ ‌អ‌ញ្ញ‌ ‌ត‌ណ្ហ‌ា‌វ‌ស‌េ‌ន ‌ទ‌ិ‌ដ្ឋ‌ិ‌វ‌ស‌េ‌ន ‌ក‌ណ្ហ‌ន្តិ ‌ប‌ាម‌ស‌ន្តិ ‌អ‌ភ‌ិ‌ន‌ិ‌វ‌ិ‌ស‌ន្តិ ‌អ‌ាហ ‌ឧ‌ប‌ក្ខ‌ូ‌តិ ‌ន ‌ក‌ណ្ហ‌ា‌តិ ‌ន ‌ប‌ាម‌ស‌តិ ‌ន‌ាភ‌ិ‌ន‌ិ‌វ‌ិ‌ស‌ត‌ីតិ ‌អ‌ន‌ុ‌ក្ក‌ហ‌ោ ‌ឧ‌ក្ក‌ហ‌ណ‌ន្តិ ‌ម‌ញ្ញ ។ ‌ត‌េ‌ន‌ាហ ‌ភ‌គ‌វ‌ា

ពាក្យថា កាលពួកជនមិនស្ងប់ គឺកាលពួកជនមិនស្ងប់ មិនរម្ងាប់ មិនស្ងប់ស្ងៀម មិនរលត់ មិនស្ងប់រម្ងាប់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលពួកជនមិនស្ងប់ លោកជាអ្នកស្ងប់ ។ ពាក្យថា លោកជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ សេចក្តីថា ព្រះអរហន្តប្រកបដោយឆន្ទៈ ក្តីបេក្ខា ឃើញរូបដោយភ្នែក ជាអ្នកមានចិត្តមិនរីករាយ មានចិត្តមិនអាក់អន់ នៅព្រងើយ មានសតិសម្បជញ្ញៈ ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។ បេ ។ ជាអ្នកអប់រំទូន្មានខ្ជួនល្អ រង់ចាំតែមរណកាល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលពួកជនមិនស្ងប់ លោកជាអ្នកស្ងប់ ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ ។

[៣៧០] ពាក្យថា ជាអ្នកមិនប្រកាន់ នូវលទ្ធិដែលជនទាំង-ឡាយដទៃ កំពុងប្រកាន់ គឺជនដទៃ រមែងប្រកាន់ ស្ទាបអង្អែលប្រកាន់ស្អិត ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ ព្រះអរហន្ត តែងព្រងើយ មិនប្រកាន់ មិនស្ទាបអង្អែល មិនប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមិនប្រកាន់ នូវលទ្ធិដែលជនទាំងឡាយដទៃ កំពុងប្រកាន់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

វិសជ្ជ គន្ថានិ មុនីធ លោកេ
វិវាទជាតេសុ ន វគ្គសារី
សន្តោ អសន្តេសុ ឧបេក្ខកោ សោ
អនុគ្គហោ ឧគ្គហណន្តិ មញ្ញតិ ។

[៣៧១] បុព្វាសវេ ហិត្វា នវេ អកុព្វំ[១]
ន ឆន្ទគូ នោបិ និវិស្សវាទី
ស វិប្បមុត្តោ ទិដ្ឋិគតេហិ ធីរោ
ន លិម្បតី លោកេ អនត្តគរហី ។

[៣៧២] បុព្វាសវេ ហិត្វា នវេ អកុព្វន្តិ បុព្វាសវា[២] វុច្ចន្តិ អតីតា រូបំ វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ។ អតីតេ សង្ខារេ អារព្ភ យេ កិលេសា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ តេ កិលេសេ ហិត្វា ចជិត្វា បរិច្ចជិត្វា បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យន្តីករិត្វា អនភាវង្គមិត្វាតិ បុព្វាសវេ ហិត្វា ។

១ ម. អក្រុព្វំ ។ ២ ម. អក្រុព្វិន្តិ ។

មុនិ ក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវគន្ថៈទាំងឡាយ កាលវិវាទ ទាំងឡាយ (កើតហើយ) លោកជាអ្នកមិនលុះក្នុងពួក កាលពួកជនមិនសូប់ លោកជាអ្នកសូប់ ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ ជាអ្នកមិនប្រកាន់ នូវលទ្ធិដែលជនទាំងឡាយដទៃ កំពុងប្រកាន់ ។

[៣៧១] *អ្នកប្រាជ្ញនោះ លះបង់អាសវៈខាងដើម មិនធ្វើអាសវៈថ្មី មិនដល់នូវឆន្ទាគតិ ជាអ្នកមិនមានវាទៈតាំងមាំ រួចស្រឡះ ចាកទិដ្ឋិទាំងឡាយ ជាអ្នកមិនតិះដៀលខ្លួនឯង មិនប្រឡាក់ក្នុងលោក ។*

[៣៧២] *ពាក្យថា លះបង់អាសវៈខាងដើម មិនធ្វើអាសវៈថ្មី សេចក្ដីថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជាអតីត លោកហៅថា អាសវៈខាងដើម កិលេសណា ប្រារព្ធសង្ខារទាំងឡាយ ជាអតីត ហើយកើតឡើង (អ្នកប្រាជ្ញ) លះបង់ លះចោល លះស្រឡះ លះផ្ដាច់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកិលេសទាំងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះបង់អាសវៈខាងដើម ។*

នវេ អកុព្វន្តិ ន វា វុច្ចន្តិ បច្ចុប្បន្នា រូបំ វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ។ បច្ចុប្បន្នេ សង្ខារេ អារព្ភ ឆន្ទំ អកុព្វមានោ បេមំ អកុព្វមានោ រាគំ អកុព្វមានោ អជនយមានោ អសញ្ជនយមានោ អនិព្វត្តយមានោ នាភិនិព្វត្តយមានោតិ បុព្វាសវេ ហិត្វា នវេ អកុព្វំ ។

[៣៧៣] ន ឆន្ទគូ នោបិ និវិស្សវាទីតិ ន ឆន្ទគូតិ[១] ន ឆន្ទាគតឹ គច្ឆតិ ន ទោសាគតឹ គច្ឆតិ ន មោហាគតឹ គច្ឆតិ ន ភយាគតឹ គច្ឆតិ ន រាគវសេន គច្ឆតិ ន ទោសវសេន គច្ឆតិ ន មោហវសេន គច្ឆតិ ន មានវសេន គច្ឆតិ ន ទិដ្ឋិវសេន គច្ឆតិ ន ឧទ្ធច្ចវសេន គច្ឆតិ ន វិចិកិច្ឆាវសេន គច្ឆតិ ន អនុសយវសេន គច្ឆតិ ន វគ្គេហិ ធម្មេហិ យាយតិ និយ្យតិ វុយ្ហតិ សំហារិយតីតិ[២] ន ឆន្ទគូ ។ នោបិ និវិស្សវាទីតិ សស្សតោ លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ន និវិស្សវាទី អសស្សតោ លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា

១ ម. ឆន្ទគូតីតិ នត្ថិ ។ ២ ម. នសំហារិយ្យតីតិ ។

ពាក្យថា មិនធ្វើអាសវៈថ្មី សេចក្ដីថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន លោកហៅថា អាសវៈថ្មី ។ លោកមិនធ្វើ ធនូ: មិនធ្វើសេចក្ដីស្រឡាញ់ មិនធ្វើតម្រេក មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនឲ្យលេចឡើង មិនឲ្យលេចឡើងចំពោះ ព្រោះប្រារព្ធសង្ខារជាបច្ចុប្បន្ន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះបង់អាសវៈខាងដើម មិនធ្វើអាសវៈថ្មី ។

[៣៧៣] *អធិប្បាយពាក្យថា មិនដល់នូវឆន្ទាគតិ មិនមានវាទ: តាំងមាំ ត្រង់ពាក្យថា មិនដល់នូវឆន្ទាគតិ គឺមិនដល់នូវឆន្ទាគតិ មិនដល់នូវទោសាគតិ មិនដល់នូវមោហាគតិ មិនដល់នូវភយាគតិ មិនលុះដោយអំណាចរាគ: មិនលុះដោយអំណាចទោស: មិនលុះដោយអំណាចមោហ: មិនលុះដោយអំណាចមាន: មិនលុះដោយអំណាចទិដ្ឋិ មិនលុះដោយអំណាចឧទ្ធច្ច: មិនលុះដោយអំណាចវិចិកិច្ឆា មិនលុះដោយអំណាចអនុស័យ មិនត្រូវធម៌ជាពួកឲ្យទៅ នាំទៅ បន្សាត់ទៅ ក្ងួចយកទៅទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនដល់នូវឆន្ទាគតិ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនមានវាទ:តាំងមាំ គឺជាអ្នកមិនមានវាទ:តាំងមាំថា លោកទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: ថាលោកមិនទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃ: ។ បេ ។ ជាអ្នកមិនមានវាទ:តាំងមាំថា សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន*

ឥធមេវ សចំ្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ន និវិស្សវាទីតិ ន ធម្មកូ ធោបិ និវិស្សវាទី ។

[៣៧៤] ស វិឃ្ឃមុត្តោ ទិដ្ឋិកតេហិ ជីវោតិ តស្ស ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិកតានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ រូបសន្ធានិ បដិឃ្ឃស្សន្ធានិ អភព្ពុប្ផត្តិកានិ ញាណាគ្គិនា ឌឌ្ឍានិ សោ ទិដ្ឋិកតេហិ វិឃ្ឃមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ ។ ជីវោតិ ជីវោ បណ្ហិតោ បញ្ញវា ពុទ្ធិមា ញាណី វិភាវី មេធាវីតិ ស វិឃ្ឃមុត្តោ ទិដ្ឋិកតេហិ ជីវោ ។

[៣៧៥] ន លិម្ពតី លោកេ អនត្តការហីតិ លេ-ចាតិ ទ្វេ លេចា តណ្ហាលេចោ ច ទិដ្ឋិលេចោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាលេចោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិលេចោ ។ តស្ស តណ្ហាលេចោ បហីនោ ទិដ្ឋិលេចោ បដិនិស្ស-ដ្ឋោ តណ្ហាលេបស្ស[1] បហីនត្តា ទិដ្ឋិលេបស្ស បដិនិ-ស្សដ្ឋត្តា អនុបលិត្តោ អចាយលោកេ ន លិម្ពតិ មនុស្សលោកេ ន លិម្ពតិ ទេវលោកេ ន លិម្ពតិ ខន្ធលោកេ ន លិម្ពតិ ធាតុលោកេ ន លិម្ពតិ

១ ម. តស្ស តណ្ហាលេបស្ស ។

ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមិនដល់នូវឆន្ទាគតិ មិនមានវាទៈតាំងមាំ ។

[៣៧៤] អ្នកប្រាជ្ញនោះ រួចស្រឡះចាកទិដ្ឋិទាំងឡាយ គឺទិដ្ឋិ ៦២ អ្នកប្រាជ្ញនោះ លះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យសូប ឲ្យសូបរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ អ្នកប្រាជ្ញនោះ រួចស្រឡះ ប្រាសចាកទិដ្ឋិទាំងឡាយ មានចិត្តប្រាសចាកដែន គឺកិលេស ។ ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញ គឺអ្នកប្រាជ្ញ បណ្ឌិត អ្នកមានប្រាជ្ញា មានកិរិយាដឹង មានញាណ មានប្រាជ្ញាធ្ងុះ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញនោះ រួចស្រឡះចាកទិដ្ឋិទាំងឡាយ ។

[៣៧៥] អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកមិនតិះដៀលខ្លួនឯង មិនប្រឡាក់ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា ប្រឡាក់ បានដល់ការប្រឡាក់ ២ គឺការប្រឡាក់គឺតណ្ហា ១ ការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះការប្រឡាក់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលនោះ លះបង់ការប្រឡាក់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនប្រឡាក់ ព្រោះលះបង់ការប្រឡាក់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ រមែងមិនប្រឡាក់ក្នុងអបាយលោក មិនប្រឡាក់ក្នុងមនុស្សលោក មិនប្រឡាក់ក្នុងទេវលោក មិនប្រឡាក់ក្នុងខន្ធលោក

អាយតនលោកេ ន លិម្ពតិ ន សំលិម្ពតិ ឧបលិម្ពតិ អលិត្តោ អសំលិត្តោ អនុបលិត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្ប មុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ ន លិម្ពតិ លោកេ ។ អនត្តករហីតិ ទ្វីហិ ការណេហិ អត្តានំ ករហតិ កតត្តា ច អកតត្តា ច ។ កថំ កតត្តា ច អកតត្តា ច អត្តានំ ករហតិ ។ កតំ មេ កាយឧជ្ជុវិតំ អកតំ មេ កាយសុចរិតន្តិ អត្តានំ ករ-ហតិ កតំ មេ វចីឧជ្ជុវិតំ កតំ មេ មនោឧជ្ជុវិតំ កតោ មេ ចាណាតិចាតោ ។ បេ ។ កតា មេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អកតា មេ សម្មាទិដ្ឋីតិ អត្តានំ ករហតិ ។ ឯវំ កតត្តា ច អកតត្តា ច អត្តានំ ករហតិ ។ អថវា សីលេសុម្ហិ ន បរិបូរិការីតិ អត្តានំ ករហតិ ឥន្ទ្រិយេ-សុម្ហិ អគុត្តទ្វារោតិ ភោជនេ អមត្តញ្ញុម្ហីតិ ជាគរិយ-មនុយុត្តោតិ ន សតិសម្ប ជញ្ញេន សមន្ទ្ធាគតោតិ អការិតា មេ ចត្តារោ សតិប្ប ដ្ឋានាតិ អការិតា មេ ចត្តារោ សម្ម ប្ប ជានាតិ អការិតា មេ ចត្តារោ ឥទ្ធិចា-ជាតិ អការិតានិ មេ បញ្ចិន្ទ្រិយានីតិ អការិតានិ មេ

មិនប្រឡាក់ក្នុងធាតុលោក មិនប្រឡាក់ មិនប្រឡាក់ព្រម មិនចូលទៅប្រឡាក់ ក្នុងអាយតនលោក ជាអ្នកមិនប្រឡាក់ មិនប្រឡាក់ព្រម មិនចូលទៅជិតប្រឡាក់ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ មិនប្រកបសម្រេចនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រឡាក់ក្នុងលោក ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនតិះដៀលខ្លួនឯង សេចក្តីថា បុគ្គលរមែងតិះដៀលខ្លួនឯងដោយហេតុ ២ គឺ អំពើដែលខ្លួនធ្វើហើយ ១ មិនធ្វើហើយ ១ ។ តិះដៀលខ្លួនឯង ព្រោះអំពើដែលខ្លួនធ្វើហើយ និងមិនធ្វើហើយ តើដូចម្តេច ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា កាយទុច្ចរិតអញធ្វើហើយ កាយសុចរិតអញមិនបានធ្វើ តិះដៀលខ្លួនឯងថា វចីទុច្ចរិតអញធ្វើហើយ មនោទុច្ចរិតអញធ្វើហើយ បាណាតិបាតអញធ្វើហើយ ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អញធ្វើហើយ សម្មាទិដ្ឋិអញមិនបានធ្វើ ។ តិះដៀលខ្លួនឯង ព្រោះអំពើដែលខ្លួនធ្វើហើយ និងមិនធ្វើហើយយ៉ាងនេះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត តិះដៀលខ្លួនឯងថា អញមិនបានបំពេញក្នុងសីលទាំងឡាយ តិះដៀលខ្លួនឯងថា អញមិនគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ថាអញមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ថាអញមិនប្រកបរឿយៗ នូវការភ្ញាក់រឭក ថាអញមិនប្រកបដោយសតិនិងសម្បជញ្ញៈ ថាសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ អញមិនបានចម្រើន ថាសម្មប្បធាន ៤ អញមិបាន ចម្រើនថាឥទ្ធិបាទ៤ អញមិនបានចម្រើនថា ឥន្ទ្រិយ៥ អញមិនបានចម្រើន

បញ្ហ ពលានីតិ អភាវិតា មេ សត្ត ពោជ្ឈង្គាតិ អភាវិតោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោតិ ទុក្ខំ មេ អបរិញ្ញាតន្តិ ទុក្ខសមុទយោ មេ អប្បហីនោតិ មគ្គោ មេ អភាវិតោតិ និរោធោ មេ អសច្ឆិកតោតិ អត្តានំ គរហតិ ។ ឯវំ កតត្តា ច អកតត្តា ច អត្តានំ គរហតិ ។ ឯវំ អត្តគរហិយំ កម្មំ[១] អកុព្វមានោ អជនយមានោ អសញ្ជនយមានោ អនិព្វត្តយមានោ នាភិនិព្វត្តយមានោ អនត្តគរហីតិ ន លិម្បតី លោកេ អនត្តគរហី ។ តេនាហ ភគវា

បុញ្ញាសវេ ហិត្វា នវេ អកុព្វំ
ន ឆន្ទគូ នោបិ និវិស្សវាទី
ស វិប្បមុត្តោ ទិដ្ឋិគតេហិ ធីរោ
ន លិម្បតី លោកេ អនត្តគរហីតិ ។

[៣៧៦] ស សព្វធម្មេសុ វិសេនិភូតោ
យង្កិញ្ចិ ទិដ្ឋំវ[២] សុតំ មុតំ វា
ស បន្នភារោ មុនិ វិប្បមុត្តោ
ន កប្បិយោ នូបរតោ ន បត្ថិយោ(តិ ភគវា ។

១ ម. ឯវំ អត្តគរហី តយិនំ កម្មំ ។ ២ ម. ទិដ្ឋញ្ច ។

ឋាពល: ៥ អញមិនបានចម្រើន ឋាពោជ្ឈង្គ ៧ អញមិនបានចម្រើន ឋាអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ អញមិនបានចម្រើន ឋាទុក្ខអញមិនបានកំណត់ដឹង ឋាទុក្ខសមុទ័យ អញមិនបានលះបង់ ឋាមគ្គ អញមិនបានចម្រើន ឋានិរោធ អញមិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ តិះដៀលខ្លួនឯង ព្រោះអំពើដែលខ្លួនធ្វើនិងមិនធ្វើហើយ យ៉ាងនេះឯង ។ មិនធ្វើ មិនឲ្យកើតព្រម មិនឲ្យលេចឡើង មិនឲ្យលេចឡើងចំពោះ នូវអំពើដែលគួរតិះដៀលខ្លួនយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមិនតិះដៀលខ្លួនឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមិនតិះដៀលខ្លួន រមែងមិនប្រឡាក់ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> អ្នកប្រាជ្ញនោះ លះបង់អាសវ:ខាងដើម មិនធ្វើអាសវ:ថ្មី មិនដល់នូវឆន្ទាគតិ ជាអ្នកមិនមានវាទ:តាំងមាំ រួចស្រឡះ ចាកទិដ្ឋិទាំងឡាយ ជាអ្នកមិនតិះដៀលខ្លួនឯង មិនប្រឡាក់ក្នុងលោក ។

[៣៧៦] (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះធ្វើសេនាណាមួយ ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ហើយ ឲ្យវិនាសក្នុងធម៌ទាំងពួង បុគ្គលនោះមានការ:ដាក់ចុះហើយ ជាមុនិ រួចស្រឡះហើយ ជាអ្នកមិនមានការកំណត់ មិនត្រេកអរ មិនមានសេចក្ដីប្រាថ្នា ។

[៣៧៧] ស សព្វធម្មេសុ វិសេនិភូតោ យង្កិញ្ចិ ទិដ្ឋំវ សុតំ មុតំ វាតិ សេនា វុច្ចតិ មារសេនា ។ កាយទុច្ចរិតំ មារសេនា វចីទុច្ចរិតំ មារសេនា មនោទុច្ចរិតំ មារសេនា រាគោ ទោសោ មោហោ កោធោ ឧបនាហោ មក្ខោ បឡាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឋេយ្យំ ថម្ភោ សារម្ភោ មានោ អតិមានោ មទោ បមាទោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិឡាហា សព្វេ សន្តាបា សព្វាកុសលាភិសង្ខារា មារសេនា ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា

កាមា តេ បឋមា សេនា ទុតិយារតិ វុច្ចតិ
តតិយា ខុប្បិបាសា តេ ចតុត្ថី តណ្ហា បវុច្ចតិ
បញ្ចមំ ថីនមិទ្ធន្តេ ឆដ្ឋា ភីរូ[១] បវុច្ចតិ
សត្តមី វិចិកិច្ឆា តេ មក្ខោ ថម្ភោ តេ អដ្ឋមោ
លាភោ សិលោកោ សក្ការោ មិច្ឆាលទ្ធោ ច យោ យសោ
យោ ចត្តានំ សមុក្កំសេ បរេ ច អវជានតិ

១ ឱ. ម. ភីរូ ។

[៣៧៧] ពាក្យថា បុគ្គលនោះធ្វើសេនាណាមួយ ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ហើយ ឲ្យវិនាសក្នុងធម៌ទាំងពួង អធិប្បាយថា មារ-សេនា លោកហៅថា សេនា ។ កាយទុច្ចរិត ជាមារសេនា វចីទុច្ចរិត ជាមារសេនា មនោទុច្ចរិត ជាមារសេនា រាគ: ទោស: មោห: កោធ: ឧបនាห: មក្ខ: បឡាស: ឥស្សា មច្ឆរិយ: មាយា សាឋেয্য: ថម្ភ: សារម្ភ: មាន: អតិមាន: មទ: បមាទ: កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង ការអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង អកុសលាកិសង្ខារទាំងពួង ជាមារសេនា ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា

> *កាមទាំងឡាយ ជាសេនាទី ១ របស់អ្នក សេចក្តីមិនត្រេកអរ គេហៅថា សេនាទី ២ សេចក្តីស្រេកឃ្ងាន ជាសេនាទី ៣ របស់អ្នក តណ្ហា គេហៅថា សេនា ទី ៤ ថីនមិទ្ធ: ជាសេនា ទី ៥ របស់អ្នក សេចក្តីខ្ជាច គេហៅថា សេនាទី ៦ វិចិកិច្ឆា ជាសេនាទី ៧ របស់អ្នក ការលុបគុណគេ ការរឹងរូស ជាសេនាទី៨ របស់អ្នក លាភ: សេចក្តីសរសើរ សក្ការ: យស ដែលបុគ្គលបានខុសហើយក្តី បុគ្គលលើកខ្លួនក្តី បុគ្គលបង្អាប់អ្នកដទៃក្តី*

ឯសា នមុចិ តេ សេនា កណ្ហស្សាភិប្បហារិណី
ន នំ អសូរោ ជិនាតិ ជេត្វា ច លភតេ សុខន្តិ ។

យតោ ចតូហិ អរិយមគ្គេហិ សព្វា ច មារសេនា សព្វេ ច បដិសេនិករា កិលេសា ជិតា ច បរាជិតា ច ភគ្គា វិប្បលុគ្គា បរម្មុខា សោ វុច្ចតិ វិសេនិកត្វា ។ សោ ទិដ្ឋេ វិសេនិកត្វា សុតេ មុតេ វិញ្ញាតេ វិសេនិកត្វាតិ ស សព្វធម្មេសុ វិសេនិកត្វា យង្កិញ្ចិ ទិដ្ឋំវ សុតំ មុតំ វា ។

[៣៧៨] ស បន្នភារោ[១] មុនិ វិប្បមុត្តោតិ ភារោតិ តយោ ភារា ខន្ធភារោ កិលេសភារោ អភិសង្ខារភារោ ។ កតមោ ខន្ធភារោ ។ បដិសន្ធិយា រូបំ វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ អយំ ខន្ធភារោ ។ កតមោ កិលេសភារោ ។ រាគោ ទោសោ មោហោ ។ បេ ។

១ ម. សម្បន្នភារោ ។

ម្នាលមារ នុ៎ះជាសេនារបស់អ្នក ដែលនាំមកនូវធម៌ខ្មៅ
បុគ្គលមិនក្ងៀវក្ងា មិនឈ្នះ នូវសេនានោះទេ បុគ្គលលុះ
ឈ្នះនូវសេនានោះ ទើបបានសុខ ។

មារសេនាទាំងអស់ផង កិលេសជាទីទំនាស់ទាំងអស់ផង ដែលបុគ្គលផ្ចាញ់ហើយ ទាំងធ្វើឲ្យចាញ់ហើយ បំបាត់បង់ រំលត់រំលាយ ក្នុងទីកំចាំងមុខ ដោយអរិយមគ្គ ៤ ក្នុងកាលណា ក្នុងកាលនោះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកធ្វើសេនាឲ្យវិនាស ។ បុគ្គលនោះជាអ្នកធ្វើសេនាឲ្យវិនាស ក្នុងធម៌ដែលខ្លួនឃើញ ជាអ្នកធ្វើសេនាឲ្យវិនាសក្នុងធម៌ដែលខ្លួនឮ ដែលប៉ះពាល់ ដែលដឹងច្បាស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ ជាអ្នកធ្វើសេនាណាមួយទាំងពួង ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ហើយ ឲ្យវិនាសក្នុងធម៌ទាំងពួង ។

[៣៧៨] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលនោះ មានការៈដាក់ចុះ ហើយ ជាមុនិ រួចស្រឡះហើយ ត្រង់ពាក្យថា ការៈ បានដល់ការៈ ៣ គឺខន្ធការៈ ១ កិលេសការៈ ១ អភិសង្ខារការៈ ១ ។ ខន្ធការៈ តើដូចម្តេច ។ រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ អំពីបដិសន្ធិ នេះ ខន្ធ-ការៈ ។ កិលេសការៈ តើដូចម្តេច ។ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ។ បេ ។

សញ្ញាកុសលាកិសង្ខារា អយំ កិលេសភាវោ ។ កតមោ
អកិសង្ខារភាវោ ។ បុញ្ញាភិសង្ខារោ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ
អានេញ្ជាភិសង្ខារោ អយំ អកិសង្ខារភាវោ ។ យតោ
ខន្ធភាវោ ច កិលេសភាវោ ច អកិសង្ខារភាវោ ច
បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្គតា
អាយតឺ អនុប្បាទធម្មា សោ រុច្ចតិ បន្ធភាវោ បតិតភាវោ
ឱរោបិតភាវោ សមោរោបិតភាវោ ឆិក្ខិត្តភាវោ បដិ-
ប្ឆស្សទ្ធភាវោ ។ មុនីតិ មោនំ រុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា
បជានតា វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ សល្ខក្ខណា
ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិច្ចំ កោសល្លំ នេ-
បុញ្ញំ វេភព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ភូរី មេធា បរិណាយិកា
វិបស្សនា សម្ផជញ្ញំ បតោទោ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញា-
ពលំ បញ្ញាសត្ថំ បញ្ញាចាសាទោ បញ្ញាអាលោកោ
បញ្ញាឱភាសោ បញ្ញាបជ្ជោតោ បញ្ញារតនំ អមោហោ
ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ តេន ញាណេន សមន្ធាគតោ

អកុសលាកិសង្ខារទាំងអស់ នេះ កិលេសការ: ។ អកិសង្ខារការ: តើដូចម្តេច ។ បុញ្ញាកិសង្ខារ អបុញ្ញាកិសង្ខារ អានេញ្ជាកិសង្ខារ នេះ អកិសង្ខារការ: ។ ខន្ធការ: កិលេសការ: និងអកិសង្ខារ-ការ: បុគ្គលលះបង់ហើយ ផ្តាច់បង់ឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន មានការមិនកើតទៅទៀត ជាធម្មតា ក្នុងកាលណា (ក្នុងកាលនោះ) បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានការ:ដាក់ចុះហើយ ជាអ្នកមានការ:ធ្លាក់ចុះ ទម្លាក់ការ:ចោល ជម្រុះការ:ចេញ ដាក់ការ:ចេញ មានការ:សូប់រម្ងាប់ហើយ ។ ពាក្យថា ជាមុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោន: បានដល់បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ការសន្សំ ការជ្រើសរើស ការពិចារណាធម៌ ការកំណត់ព្រម ការចូលទៅកំណត់ ការកំណត់ចំពោះ ភាពជាអ្នកប្រាជ្ញ ភាពជាអ្នកឈ្លាស ភាពជាអ្នកមានប្រាជ្ញាស្អិត ភាពជាអ្នកចេះចែករំលែក ការគិត ការពិ-ចារណា ប្រាជ្ញាដូចផែនដី ប្រាជ្ញាអាចកម្ចាត់បង់កិលេស ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងត្រួតត្រា ការឃើញច្បាស់ ការដឹងព្រម បញ្ញាដូចជាជន្ធញ បញ្ញាជាធំ បញ្ញាជាកម្លាំង បញ្ញាជាសស្ត្រាវុធ បញ្ញាដូចប្រាសាទ បញ្ញាជាពន្ធឿ បញ្ញាជារស្មី បញ្ញាជាគ្រឿងបំភ្លឺ បញ្ញាជាកែវ ការមិនវង្វេង ការសន្សំធម៌ ការយល់ត្រូវ បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយញាណនោះ

មុនិ មោនប្បត្តោតិ ។ តីណិ មោនេយ្យានិ កាយមោ-
នេយ្យំ វចីមោនេយ្យំ មនោមោនេយ្យំ ។

កតមំ កាយមោនេយ្យំ ។ តិវិធានំ កាយទុច្ចរិតានំ
បហានំ កាយមោនេយ្យំ ។ តិវិធំ កាយសុចរិតំ
កាយមោនេយ្យំ ។ កាយារម្មណំ ញាណំ[(១)] កាយ-
មោនេយ្យំ ។ កាយបរិញ្ញា កាយមោនេយ្យំ ។ បរិញ្ញា-
សហគតោ មគ្គោ កាយមោនេយ្យំ ។ កាយេ ឆន្ទ-
រាគស្ស បហានំ កាយមោនេយ្យំ កាយសង្ខារនិរោធោ
ចតុត្ថជ្ឈានសមាបត្តិ កាយមោនេយ្យំ ។ ឥទំ កាយ-
មោនេយ្យំ ។

កតមំ វចីមោនេយ្យំ ។ ចតុព្ពិធានំ វចីទុច្ចរិតានំ
បហានំ វចីមោនេយ្យំ ។ ចតុព្ពិធំ វចីសុចរិតំ វចីមោ-
នេយ្យំ ។ វាចារម្មណំ ញាណំ វចីមោនេយ្យំ ។
វាចាបរិញ្ញា វចីមោនេយ្យំ ។ បរិញ្ញាសហគតោ មគ្គោ
វចីមោនេយ្យំ ។ វាចាយ ឆន្ទរាគស្ស បហានំ
វចីមោនេយ្យំ ។ វចីសង្ខារនិរោធោ ទុតិយជ្ឈាន-
សមាបត្តិ វចីមោនេយ្យំ ។ ឥទំ វចីមោនេយ្យំ ។

---

១ ម. កាយារម្មណា ។

ឈ្មោះថា មុនិ ជាអ្នកដល់នូវមោន: ។ មោនេយ្យ: មាន ៣ គឺ កាយមោនេយ្យ: ១ វចីមោនេយ្យ: ១ មនោមោនេយ្យ: ១ ។

កាយមោនេយ្យ: តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់កាយទុច្ចរិត ៣ ប្រការ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យ: ។ កាយសុចរិត ៣ ប្រការ ឈ្មោះថា កាយ-មោនេយ្យ: ។ ញាណមានកាយជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យ: ការកំណត់ដឹងកាយ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យ: ។ មគ្គប្រកបដោយ ការកំណត់ដឹង ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យ: ។ ការលះបង់ឆន្ទរាគក្នុង កាយ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យ: ។ ចតុត្ថជ្ឈានសមាបត្តិជាគ្រឿង រលត់កាយសង្ខារ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យ: ។ នេះ កាយមោនេយ្យ: ។

វចីមោនេយ្យ: តើដូចម្តេច ។ ការលះវចីទុច្ចរិត ៤ ប្រការ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ វចីសុចរិត ៤ ប្រការឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ ញាណមានវាចាជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ ការកំណត់ ដឹងដោយវាចា ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ មគ្គប្រកបដោយការ កំណត់ដឹង ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ ការលះបង់ឆន្ទរាគក្នុងវាចា ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ ទុតិយជ្ឈានសមាបត្តិ ជាគ្រឿងរលត់ វចីសង្ខារ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ: ។ នេះ វចីមោនេយ្យ: ។

កតមំ មនោមោនេយ្យំ ។ វិតិធានំ មនោទុច្ចរិតានំ បហានំ មនោមោនេយ្យំ ។ តិវិធំ មនោសុចរិតំ មនោមោនេយ្យំ ។ ចិត្តារម្មណំ ញាណំ មនោមោនេយ្យំ ។ ចិត្តបរិញ្ញា មនោមោនេយ្យំ ។ បរិញ្ញាសហគតោ មគ្គោ មនោមោនេយ្យំ ។ ចិត្តេ ឆន្ទរាគស្ស បហានំ មនោមោនេយ្យំ ។ ចិត្តសង្ខារនិរោធោ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ មនោមោនេយ្យំ ។ ឥទំ មនោមោនេយ្យំ

កាយមុនឹ វាចាមុនឹ មនោមុនិមនាសវំ
មុនឹ មោនេយ្យសម្បន្នំ អាហុ សព្វប្បហាយិនំ ។
កាយមុនឹ វាចាមុនឹ មនោមុនិមនាសវំ
មុនឹ មោនេយ្យសម្បន្នំ អាហុ និន្ហាតបាបកំ ។

ឥមេហិ មោនេយ្យេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា ឆ មុនយោ អាគារមុនយោ អនាគារមុនយោ សេក្ខមុនយោ អសេក្ខមុនយោ បច្ចេកមុនយោ មុនិមុនយោ ។ កតមេ អាគារមុនយោ ។ យេ តេ អាគារិកា ទិដ្ឋបទា វិញ្ញាតសាសនា ឥមេ អាគារមុនយោ ។

មនោមោនេយ្យ:តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់មនោទុច្ចរិត ៣ ប្រការ ឈ្មោះ ថា មនោមោនេយ្យ: ។ មនោសុចរិត ៣ ប្រការ ឈ្មោះថា មនោ-មោនេយ្យ: ។ ញាណមានចិត្តជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យ: ។ ការកំណត់ដោយចិត្ត ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យ: ។ មគ្គប្រកបដោយ ការកំណត់ដឹង ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យ: ។ ការលះឆន្ទរាគក្នុងចិត្ត ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យ: ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិជាគ្រឿង រលត់ចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យ: ។ នេះ មនោមោនេយ្យ: ។

បណ្ឌិតទាំងឡាយ ពោលនូវអ្នកប្រាជ្ញផ្លូវកាយ អ្នកប្រាជ្ញផ្លូវ វាចា អ្នកប្រាជ្ញផ្លូវចិត្ត អ្នកប្រាជ្ញមិនមានអាសវ: ដែលបរិបូណ៌ ដោយមោនេយ្យធម៌ ថាជាអ្នកលះបង់នូវបាបទាំងពួង ។

បណ្ឌិតទាំងឡាយ ពោលនូវអ្នកប្រាជ្ញផ្លូវកាយ អ្នកប្រាជ្ញផ្លូវ វាចា អ្នកប្រាជ្ញផ្លូវចិត្ត អ្នកប្រាជ្ញមិនមានអាសវ: ដែលបរិ-បូណ៌ ដោយមោនេយ្យធម៌ ថាជាអ្នកលាងបាប ។

មុនិប្រកបដោយមោនេយ្យធម៌ទាំងនេះ មាន ៦ ពួក គឺ អាគារ-មុនិ អនាគារមុនិ សេក្ខមុនិ អសេក្ខមុនិ បច្ចេកមុនិ មុនិមុនិ ។ ពួក អាគារមុនិ តើដូចម្តេច ។ ពួកគ្រហស្ថណា បានឃើញនូវបទ គឺព្រះនិព្វាន បានដឹងច្បាស់នូវសាសនា ពួកនេះ ឈ្មោះអាគារមុនិ ។

កតមេ អជាតារមុនយោ ។ យេ តេ បព្ជិតា ជិដ្ឋបជា
វិញ្ញាតសាសនា ឥមេ អជាតារមុនយោ ។ សត្ត សេក្ខា
សេក្ខមុនយោ ។ អរហន្តោ អសេក្ខមុនយោ ។
បច្ចេកពុទ្ធា បច្ចេកមុនយោ ។ មុនិមុនយោ តថាគតា
អរហន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា ។

ន មោនេន មុនិ ហោតិ មូឡ្ហរូបោ អវិទ្ទសុ
យោ ច តុលំវ បគ្គយ្ហ វរមាទាយ បណ្ឌិតោ
បាបានិ បរិវជ្ជេតិ ស មុនិ តេន សោ មុនិ
យោ មុនាតិ ឧភោ លោកេ មុនិ តេន បវុច្ចតិ

អសតញ្ច សតញ្ច ញត្វា ធម្មំ
អជ្ឈត្តំ ពហិទ្ធា ច សព្ជលោកេ
ទេវមនុស្សេហិ ឬជិតោ
យោ សោ[1] សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។

---

១ ម. សោតិ នត្ថិ ។

ពួកអនាគារមុនិ តើដូចម្តេច ។ ពួកបព្វជិតណា បានឃើញនូវបទ គឺព្រះនិព្វាន បានដឹងច្បាស់នូវសាសនា ពួកនេះ ឈ្មោះអនាគារមុនិ ។ សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួក ឈ្មោះសេក្ខមុនិ ។ ពួកព្រះអរហន្ត ឈ្មោះអសេក្ខ-មុនិ ។ ពួកព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ឈ្មោះបច្ចេកមុនិ ។ ព្រះតថាគតទាំងឡាយ ជាអរហន្ត សម្មាសម្ពុទ្ធ ឈ្មោះមុនិមុនិ ។

បុគ្គលមានសភាពជាអ្នកវង្វេង មិនមានការចេះដឹង មិនមែនឈ្មោះថាមុនិ ដោយការស្ងៀមទេ លុះតែបុគ្គលណា ជាបណ្ឌិត កាន់យកធម៌ដ៏ប្រសើរ ហើយវៀរបង់ នូវបាបទាំងឡាយ ដូចបុគ្គល ផ្ទង់ នូវជញ្ជីង (ហើយថ្លឹង) បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមុនិ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមុនិ ដោយហេតុនោះ បុគ្គលណា ដឹងនូវប្រយោជន៍ទាំងពីរក្នុងលោក បុគ្គលនោះ ទើបតថាគតហៅថា មុនិ ដោយហេតុនោះ បុគ្គលណា ដឹងធម៌របស់ពួកអសប្បុរសផង របស់ពួកសប្បុរសផង ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ក្នុងលោកទាំងអស់ ជាបុគ្គលដែលទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយបូជាហើយ បានធ្វើនូវសំណាញ់ គឺកិលេសជាគ្រឿងចំពាក់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ ។

វិប្ផមុត្តោតិ មុនិនោ ភាតា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ នោសា ចិត្តំ មោហា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តន្តិ ស បន្ធភាវោ[1] មុនិ វិប្ផមុត្តោ ។

[៣៧៩] ន ឥកប្ជិយោ ន្ជូបរតោ ន បត្តិយោតិ ភតវាតិ ឥកប្ជោតិ ទ្វេ ឥកប្ជា តណ្ហាឥកប្ជោ ច ទិដ្ឋិ-ឥកប្ជោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាឥកប្ជោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិ-ឥកប្ជោ ។ តស្ស តណ្ហាឥកប្ជោ បហីនោ ទិដ្ឋិឥកប្ជោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហាឥកប្ជស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិឥកប្ជស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា តណ្ហាឥកប្ជំ វា ទិដ្ឋិឥកប្ជំ វា ន ឥកប្ជតិ ន ជនេតិ ន សញ្ជនេតិ ន និព្ជត្តេតិ ជាកិនិព្ជត្តេតីតិ ន ឥកប្ជិយោ ។ ន្ជូបរតោតិ សព្ជេ ពាលបុថុជ្ជនា រជ្ជន្តិ ឥកល្យាណបុថុជ្ជនំ ឧចាជាយ សត្ត សេក្ខា

---

1 ម. សម្ប្ជន្ធភាវោ ។

ពាក្យថា រួចស្រឡះ គឺ ចិត្តរបស់មុនិ រួច រួចវិសេស រួចស្រ-ឡះ ចាករាគៈ ចិត្ត (រួចស្រឡះ) ចាកទោសៈ ចិត្ត រួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ចាកមោហៈ ។ បេ ។ ចិត្ត រួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ចាកអកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ មានការៈដាក់ចុះហើយ ជាមុនិរួចស្រឡះហើយ ។

[៣៧៩] *អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមិនមានការកំណត់ មិនត្រេកអរ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ត្រង់ពាក្យថា ការកំណត់ បានដល់ការកំណត់ ២ គឺ ការកំណត់គឺតណ្ហា ១ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការកំណត់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលនោះ លះបង់នូវការកំណត់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលនូវការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ព្រោះបានលះបង់ការកំណត់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលការកំណត់គឺទិដ្ឋិ បុគ្គលនោះ មិនកំណត់ មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនឲ្យលេចឡើង មិនឲ្យលេចឡើងចំពោះ នូវការកំណត់គឺតណ្ហា ឬការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនមានការកំ-ណត់ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនត្រេកអរ សេចក្តីថា ពាលបុថុជ្ជនទាំងអស់ រមែងត្រេកអរ សេក្ខបុគ្គលទាំង ៧ ពួក រាប់យកកល្យាណបុថុជ្ជនផង*

អបត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ អារមន្តិ វិរមន្តិ បដិវិរមន្តិ អវហារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ(១) ន កប្បិយោ ឆូបរតោ ។ ន បត្ថិយោតិ បត្ថនា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា បត្ថនា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ ន បត្ថិយោ ។ ភគវាតិ គារវាធិវចនំ ។ អបិច ភគ្គរាគោតិ ភគវា ។ ភគ្គទោសោតិ ភគវា ។ ភគ្គមោហោតិ ភគវា ។ ភគ្គមានោតិ ភគវា ។ ភគ្គទិដ្ឋីតិ ភគវា ។

១ ម. វិហរតីតិ ។

រមែងត្រេកអរទូទៅ ត្រេកអរចំពោះ ដើម្បីដល់នូវគុណដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីបាននូវគុណដែលខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឯព្រះអរហន្តជាអ្នកធ្វាយ រៀរបង់ រៀរចំពោះ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ មិនប្រកប មានចិត្តប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនមានការកំណត់ មិនត្រេកអរ ។ ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរដ៏មានកម្ទាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោកៈ អកុសលមូល ។ សេចក្តីប្រាថ្នានុ៎ះ បុគ្គលណា លះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ឲ្យសូប ឲ្យសូបរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់បង់រាគៈ ។ ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់បង់ទោសៈ ។ ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំ-បាក់បង់មោហៈ ។ ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់បង់មានៈ ។ ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់បង់ទិដ្ឋិ ។

ភត្តកណ្ណោកោតិ ភតវា ។ ភត្តកិលេសោតិ ភតវា ។ ភជិ វិភជិ បជិវិភជិ ធម្មរតនន្តិ ភតវា ។ ភវានំ អន្តកោ-តិ ភតវា ។ ភាវិតកាយោតិ ភតវា ។ ភាវិតសីលោតិ ភាវិតចិត្តោតិ ភាវិតប្បញ្ញោតិ ភតវា ។ ភជិ វា ភតវា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិគ្ឆោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហាសេយ្យកានិ បដិសល្លានសារ្ប្បានីតិ ភតវា ។ ភាគី វា ភតវា ចីវរ-បិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ភតវា ។ ភាគី វា ភតវា អត្ថរសស្ស ធម្មរសស្ស វិមុត្តិរសស្ស អធិសីលស្ស អធិចិត្តស្ស អធិប្បញ្ញា-យាតិ ភតវា ។ ភាគី វា ភតវា ចតុន្នំ ឈានានំ ចតុន្នំ អប្បមញ្ញានំ ចតុន្នំ អារូបសមាបត្តីនន្តិ ភតវា ។

ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់បង់នូវចម្រូង ។ ឈ្មោះ
ថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់បង់នូវកិលេស ។ ឈ្មោះ
ថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់ចែក រំលែក ញែក នូវធម្មរតន: ។
ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់ធ្វើទីបំផុតនៃភពទាំងឡាយ ។
ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់ចម្រើនព្រះកាយ ។ ឈ្មោះ
ថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់ចម្រើនសីល ចម្រើនចិត្ត ចម្រើន
បញ្ញា ។ មួយទៀត ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់គប់
រកនូវសេនាសន:ទាំងឡាយដ៏ស្ងាត់ គឺព្រៃតូចនិងព្រៃធំ ជាព្រៃមិនមាន
សំឡេង មិនមានការគឹកកង ជាព្រៃប្រាសចាកខ្យល់កាយនៃជន ជា
ព្រៃសូ្ងត់ស្ងាត់ចាកមនុស្ស សមគួរដល់ការពួនសម្ងំ ។ មួយទៀត
ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគ
នៃចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។
មួយទៀត ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់មានភាគ នៃអត្ថរស ធម្មរស វិមុត្តិរស អធិសីល អធិចិត្ត
អធិប្បញ្ញា ។ មួយទៀត ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃឈាន ៤ អប្បមញ្ញា ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ ។

ភាគី វា ភគវា អដ្ឋន្នំ វិមោក្ខានំ អដ្ឋន្នំ អភិភាយតនានំ ឆន្នំ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តីនន្តិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ឧសន្នំ សញ្ញាការានានំ ឧសន្នំ កសិណសមាបត្តីនំ អនាចានស្ឆតិសមាធិស្ស អសុភសមាបត្តិយាតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិចានានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ឆតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ឧសន្នំ តថាគតពលានំ ចតុន្នំ វេសារជ្ជានំ ចតុន្នំ បដិសម្ភិទានំ ឆន្នំ អភិញ្ញានំ ឆន្នំ ពុទ្ធធម្មានន្តិ ភគវា ។ ភគវាតិ ដេតំ ឆាមំ មាតរា កតំ ន បិតរា កតំ ន ភាតរា កតំ ន ភគិនិយា កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន សមណាព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ដេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ ពោធិយា មូលេ សហ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតិ ន ភាយ្ឆិយោ ន ជូបរតោ ន ឆត្តិយោតិ ភគវា ។ ដេតានាហ ភគវា

មួយទៀត ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃវិមោក្ខ ៨ អភិភាយតន: ៨ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានភាគនៃសញ្ញាភាវនា ១០ កសិណសមាបត្តិ ១០ អានាបានស្សតិ-សមាធិ អសុភសមាបត្តិ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពល: ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ។ មួយវិញទៀត ឈ្មោះថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃតថាគតពល: ១០ វេសារជ្ជ: ៤ បដិ-សម្ភិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ពុទ្ធធម៌ ៦ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ នេះមិនមែនមាតាធ្វើ មិនមែនបិតាធ្វើ មិនមែនបងប្អូនប្រុសធ្វើ មិនមែនបងប្អូនស្រីធ្វើ មិនមែនពួកមិត្តអាមាត្យធ្វើ មិនមែនពួកញាតិសាលោហិតធ្វើ មិនមែនពួកសមណព្រាហ្មណ៍ធ្វើ មិនមែនពួកទេវតាធ្វើទេ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគនេះ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ដ៏មានព្រះភាគ ជាព្រះនាមកើតក្នុងទីបំផុតវិមោក្ខ ការបញ្ញត្តថា មានព្រះភាគ នេះ(កើត) អំពីការត្រាស់ដឹង ព្រមដោយការបានចំពោះនូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគ (ត្រាស់ថា) មិនមានការកំណត់ មិនត្រេកអរ មិនមានសេចក្ដីប្រាថ្នា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ស សព្វធម្មេសុ វិសេនិភូតោ
យង្កិញ្ចិ ទិដ្ឋំវ សុតំ មុតំ វា
ស បន្នភារោ មុនិ វិប្បមុត្តោ
ន កប្បិយោ នូបរតោ ន បត្ថិយោតិ
ភគវាតិ ។

តេរសមោ មហាវិយូហសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

ព្រះមានព្រះភាគ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ ធ្វើសេនាណាមួយ ដែលឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ហើយ ឲ្យវិនាសក្នុងធម៌ទាំងពួង បុគ្គលនោះមានការៈដាក់ចុះហើយ ជាមុនិ រួចស្រឡះហើយ ជាអ្នកមិនមានការកំណត់ មិនត្រេកអរ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។

ចប់ មហាវិយូហសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៣ ។

រៀបចំវាយអក្សរឡើងវិញនិងពិនិត្យតាមច្បាប់ដើមដោយ

គណៈកម្មការពុទ្ធិកវប្ប:ធម៌អត្ថការមូលនិធិវត្តបញ្ញាធំ

ការវាយអក្សរ និងបោះពុម្ពសាឡើងវិញនូវសៀវភៅព្រះត្រៃបិដកបាលី និងសេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ ដែលជាស្នាដៃ របស់លោកអ្នកប្រាជ្ញជំនាន់មុន គឺអាស្រ័យដោយការមើលឃើញនូវកត្តាចាំបាច់ មួយចំនួនដូចខាងក្រោម ៖

- ឯកសារដើម ត្រូវបានថតចម្លងច្រើនសា ធ្វើឲ្យមានលក្ខណៈមិនច្បាស់ពិបាកក្នុងការអាន
- រក្សាស្នាដៃវប្ប:ធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យគង់វង្សស្ថិតស្ថេរ
- តម្រូវការរបស់សិក្ខាកាមអ្នកប្រាថ្នាចង់យល់ដឹងនូវខ្លឹមសារពុទ្ធសាសនា
- ផ្សាយនូវធម្មទាន ធ្វើឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាកាន់តែមានភាពរីកចម្រើនរុងរឿងក្នុងលោក

ដោយកុសលផលបុណ្យទាំងអម្បាលមាណ ដែលកើតអំពីធម្មទាននេះ
សូមឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សាយទៅគ្រប់ទិសទីទូទាំងសកលលោក
សូមឲ្យសព្វសត្វទាំងឡាយទាំងពួងបាននូវសេចក្តីសុខសួស្តី
សូមឲ្យមនុស្សគ្រប់ជាតិសាសន៍មានភាតរភាពនឹងគ្នា
សូមឲ្យពិភពលោកទាំងមូលមានសុខសន្តិភាព ។

ក្នុងករណីដែលលោកអ្នកអានបានពើបប្រទះនូវកំហុសឆ្គងណាមួយ ចង់ឲ្យយើងកែតម្រូវ ឬចង់បានសៀវភៅធម៌យកទៅអាន សូមទាក់ទងមកយើងខ្ញុំតាមអាសយដ្ឋានដូចខាងក្រោម:

វត្តបញ្ញា សង្កាត់ក្រាំងធ្នង់ ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ

លេខទូរស័ព្ទ: (៨៥៥) ១២ ៩៦១ ៤២៩, (៨៥៥) ៨៨៧ ៩៦១ ៤២៩

អ៊ីមែល: maha.panna@gmail.com

គេហទំព័រ: http://www.mahapanna.org

DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue
accrued from this work
adorn Amitabha Buddha's Pure Land,
repay the four great kindnesses above,
and relieve the suffering of
those on the three paths below.
May those who see or hear of these efforts
generate Bodhi-mind,
spend their lives devoted to the Buddha Dharma,
and finally be reborn together in
the Land of Ultimate Bliss.
Homage to Amita Buddha!

NAMO AMITABHA

南無阿彌陀佛

《柬埔寨巴利文：小部阿含經：大義釋》

財團法人佛陀教育基金會 印贈

台北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

11F, No. 55, Sec. 1, Hang Chow South Road, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415

Email: overseas@budaedu.org

Website: http://www.budaedu.org

Mobile Web: m.budaedu.org

This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.

សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

Printed in Taiwan

200 copies; September 2019

CA087 - 17053